

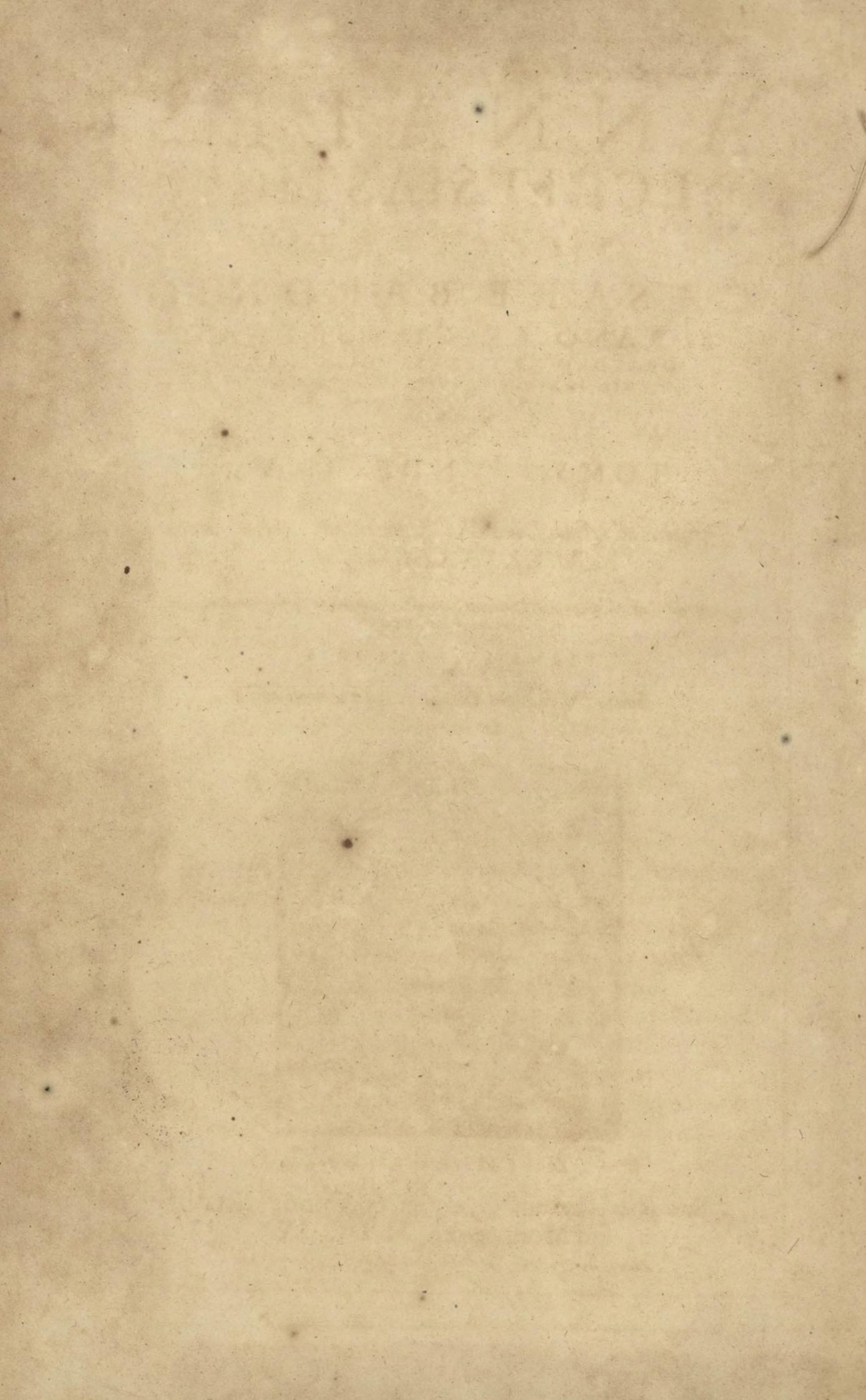

R-6193

12a-1-3

Jugd.

i 11841552

ANNALES ECCLESIASTICI

A V C T O R E

CÆSARE BARONIO
SORANO EX CONGREGAT.

ORATORII S.R.E. PRESBYTERO CARD.

TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI, ET S. APO-
STOLICAE SEDIS BI-
bliotheccario.

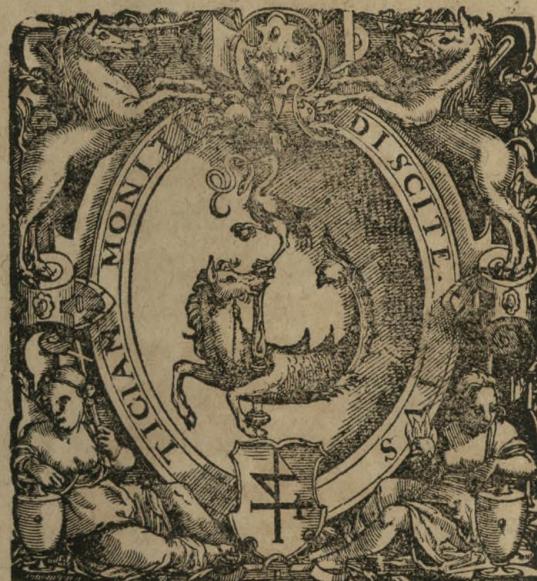
de Belen de Granada
TOMVS V N D E C I M V S;

Incipiens ab Anno Dom. M. I. perducitur usque ad Annum
M. LXXXIX: inclusuè.

*Appositus est ad calcem libri Tractatus Humberti Silueccandide Episcopi Cardinalis de
Azimo & Fermentato.*

PERMISSV AVCTORIS.

*Editio Nouissima ab ipsomet ante obitum aucta
& recognita.*

COLONIAE AGRIPPIN AE.

Sumptibus Ioannis Gymnici, & Antonij Hierati,
sub Monocerote. M. DC. IX.

Cum gratia & priuileg. Sac. Cesar. Maiest. speciali ad decennium.

SIGISMVND O III. REGI
POLONIAE, MAGNO DVCI LITVA-
NIAE, RVSSIAE, PRVSSIAE, MASSOVIAE, SAMOGI-
TIÆ, LIVONIÆQUE; NECNON SVECORVM, GOTHO-
RVM, WANDALORVMQUE HÆREDITA-
rio Regi

CÆSAR BARONIVS TITVLI SS. MARTT.
Nerei & Achillei Presbyter Cardinalis, S. R. E.
Bibliothecarius sempiternam
felicitatem.

Agnus ille vertex Apostolorū, Christi Vicarius, legislator Ecclesiæ Petrus inter alias, quas sanciebat leges populo Christiano seruandas, quid ipsi Regibus deberent, breui ista sententia patefecit: **REGEM HONORIFICATE.** Quod si tunc à suis, quibus scribebat. & seruanda præscribebat, voluit ei, qui imperabat, homini impiο, dæmonum cultori, Christianis infensissimo, honoris obseruantiam nihilominus exhiberi: quanto id maiori cum fœnore à posteris in Christum credētibus exacturus esset pro Christianis regibus, optimeque de Christiana religione merentibus? Propterea & nos, Serenissime Princeps, ut mei instituti aperiam rationem, consueuimus honoris causa, qui ex præscripto Apostolicæ legis debetur Regibus, post Ecclesiæ Romanæ Pontifices, quibus primitiæ iure debetur, Annalium Tomos primarijs Christianæ Religionis Principibus orthodoxis sua cuique Epistola dedicare, abique ordine tamen & prærogatiua eminentioris excellentiæ, prout rerum gestarum diuersa occasio postulabit, qua ratione factum, ut quæ prima fuerat compellāda Cæsarea Maiestas, ipsam Decimo Annalium Tomo opportunius eo officio coluerimus. Cui cùm tu, sicut Regni dominio viciniores, ita rerum gestarum argumentis proxime iungaris: insalutatum te præterire, non licuit; quem vt debito Regibus honoremus obsequio, ipse Petrus exigit, qui super suas leges inuigilat. Cùm verò

ad hæc illud insuper accedat, quod eius successor sanctissimus
Dominus noster Clemens Papa Octauus, tui amantissimus, ac pa-
riter studiosissimus, hoc ipsum vt facerem, habere se gratum
ostenderit: planè efficit, vt maiori fiducia ad id præstandum af-
furgam, accurramque liberius, haud quamquam metuens, ne mi-
nus tibi placeat, quod sentias tanti Pontificis voluntate munus
impendi.

At verò, quantò maius nobis ex hac Pontificis suasione pon-
dus additū gaudemus, tanto cohibenda magis erit oratio, ne quid
leue, aut solutum promat incauta, neve limites adulatio[n]is attin-
gat, si liberior per latissimum tuarū laudum campum sinatur ex-
currere; sed potius moderationis freno coercita, intra terminos
parcitatis se continens, nonnisi quę modesta ac sobria eademque
seria sibi esse concessa nouerit, atque hæc ipsa constringat fibula
breuitatis. Quod nisi fieret, diffueret grauitas epistolaris in pane-
gyrim, nuncupatio in encomium solueretur, digrediensque ora-
tio ab instituto, redderetur auribus tuis ipsa molestior, iam his au-
diendis iugiter ad nauseam v[er]isque exsatiatis. Si hæc enim semel
ingrederetur, vbi subsisteret? quonam duceret illud laudandi ex-
uberans argumentum, cùm tu vnuis inter tot Principes Christianos
virtutum merito dignus habereris consilio & sententia op-
timatum, qui præesse deberes Regno Poloniæ, multarum acceſ-
ſione prouinciarū amplissimo? Vel quonam eam veluti torrens
violentus abriperet copia affluens rerum in Regno abs te præcla-
rè gestarum, atque illud potissimum (vt reliqua prætermittam,
quæ quamuis grandia, magnoq[ue] digna Rege, minima tamen hu-
ijs comparatione sint visa) quod cùm Fidem Catholicā depref-
sam admodum & afflictā, ac propemodum arescentem inueni-
ris: eam mox erectā & illustratā, suo iam decore virentem, & ni-
tore florentem magna omnium admiratione reddideris? Ita vt
qui terrāensis v[er]ibus impietatis horrentem, heresum spinetis
incultā, atq[ue] in truculentarum belluarum lustra penè conuersam
excolendā acceperas: hanc tua cultura, diuina aspirāte gratia, fru-
giferam & amoenā, tanquam alteram manu Dei confitum effe-
ris Paradisum, ex quo & lætos tu ipse fructus vitæ decerpas, & alij
flores, quibus immortales contexant tibi coronas. Quod & si qui
adhuc ibi aliquot remāserunt infelices cardui, conuertantur tan-
dem (quod speramus) in lilia: quantis ista erunt digna præconiis?
quibus laudibus attollenda, atque encomiis toto Orbe Christiano, longè lateq[ue] tubis eloquentiæ personantibus, celebranda?

Quo nomine ipsa, quæ passa est inuita compedes in laudando,
libera saltem in hortando fiat oratio; quæ licet currenti possit vi-

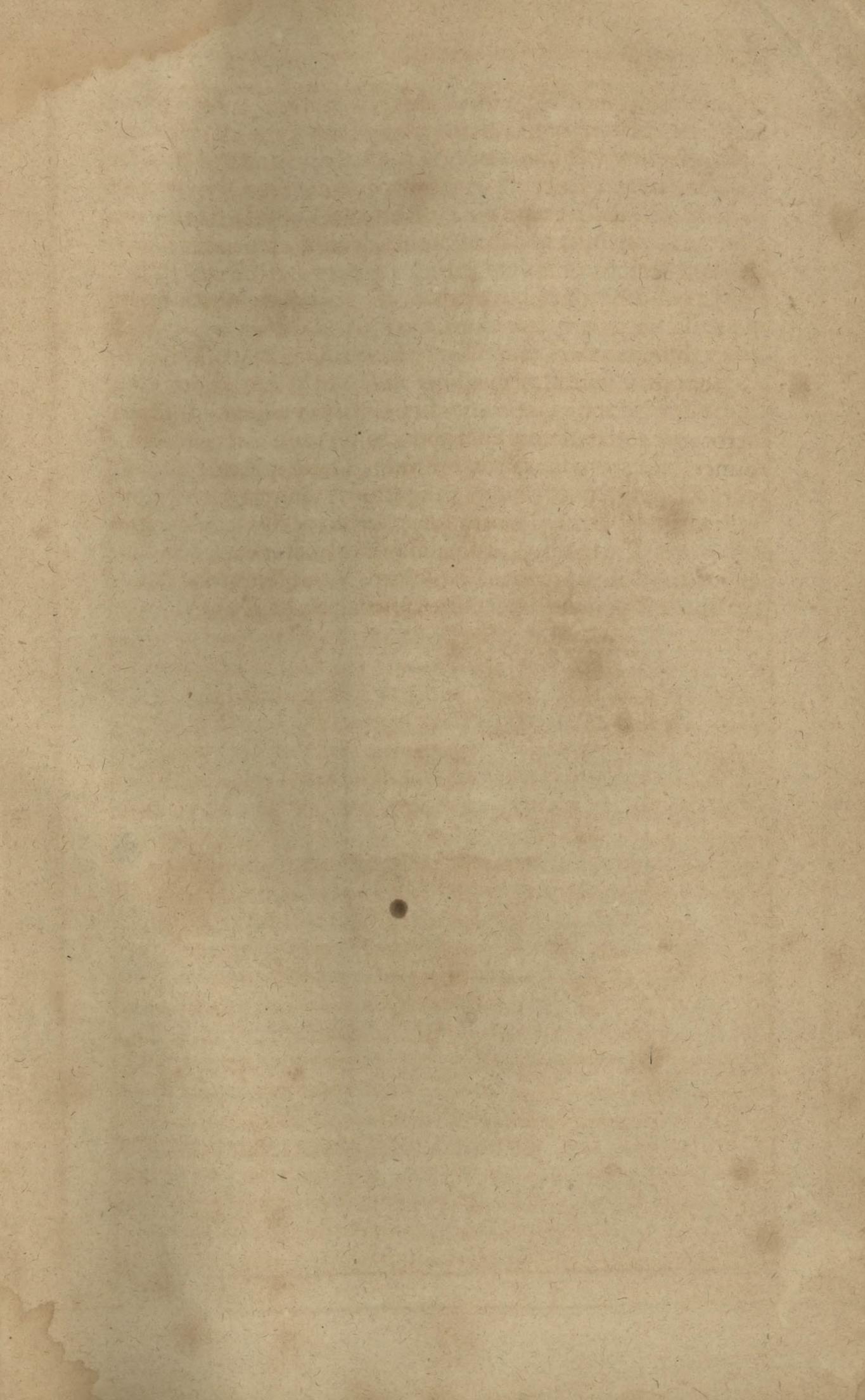
deri

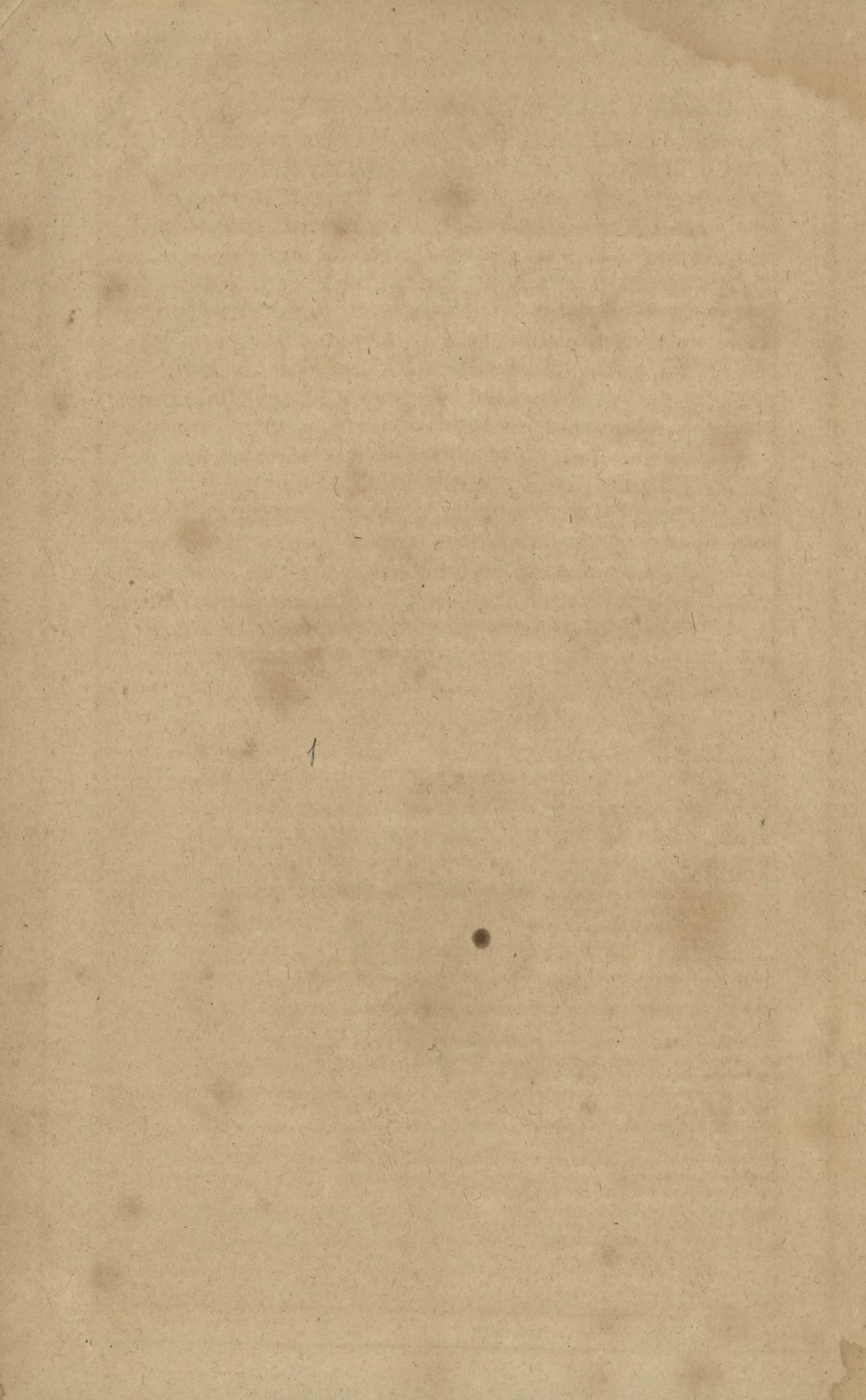
deri superflua, haud tamen desiderio impellentis existimari debet otiosa, & quæ ne audiatur, excludi; cum præsertim, vt sit efficax, sumat sibi vires ex Pontificia intentione. Perge magnanime Princeps, perge inquam, piissimè Rex, Regem Deo charum imitare, qui dixit: Nónne qui oderunt te, Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescere am: perfecto odio oderam illos; & inimici facti sunt mihi, de quibus rursum: Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant, & cadat subtus pedes meos. Felix casus, quo peccator, dum cadit à culpa, erigitur ad salutem, exurgit ad vitam, exaltatur ad gloriam, hanc vtique sumas licet de impietate vindictam, deque impijs Dei hostibus vltionem; quæ ipsis etiam exoptanda sit, atque expectanda, si modo suæ salutis aliquam rationē aut sensum habeant. De huiusmodi victorijs tibi ab Ecclesia in terra trophea, & à Deo in cœlo opto triumphos. Perge, iterum dico, ac perfice gloriosum, quod aggressus es, opus; proeliare hæc proelia Domini; qui te præcedet, quem sequaris ducem, Angelos habebis commilitones, & auxiliares copias Martyres & Sanctos omnes, iam confert Ecclesia Catholica stipendia precum, & qui ei præest summus Antistes, ad hæc præstanta, Apostolicam benedictionem impertit: aspirat Christus, cuius & nomine exhibetur, qui tibi non modo tyrannum hæreticum, sed ipsum etiam Principem infidelem, iniustum Orientalis Imperij possessorem iustis armis subiicit; Regnum denique tuum iic propaget, vt transgrediens angustos terminos terræ, diuini tandem Regni confortio superes cœli cardines, & fines contingas æternitatis, cum Deo in perpetuum regnaturus.

Vt demum promamus, quod Maiestati tuæ honoris causa, debitum munus offerimus: ecce exhibemus vndecimū Annalium Tomum, totius vitæ nostræ labores, quæ enim cōcepit adoleſcentia, formauit iuuentus, firmanit consilio firmior ætas; eum modo peperit vltima senectus. Qui in lucem feliciter editus, expers vagitus infantium, vni tuæ festiuus arrideat Maiestati, vnū te nuncupet Regem, licet infans, scriptis tamen ipse vocalis, quibus tanquam fascijs inuolutus, in volumen se exhibebat perlegendum. Erit eius tota lectio haud inutilis, opinor, nec prorsus ingratia; delectabit verò ipsa magis dulci memoria rerū antiquarum Poloniæ, vt quibus veterū Regum feruens Christiana Religio plurimum cōmendetur, populi que optimè culta Fides Catholica prædicetur; aperiatur pariter memorandis atque admirandis exemplis tam Regum, quā populi erga sanctam Romanam Ecclesiam, à qua Euangelium acceperant, ardens & flagrans studium atque

obseruantia; qua illi & prouinciam primùm ipsam Apostolicæ
Sedi pensitatione census annui fecerint sua sponte vectigalem;
& isti ob idem Regnum posteà iam collapsum, sed eiusdem san-
ctæ Sedis beneficio restitutum, gratitudinis ergò, capitatione
perpetua se se cōstituerint eidem Romanæ Ecclesiæ tributarios.
Hæc tanta cùm inter alia in eo omni fide testata reperies: recēto-
res planè Scriptores eadem parum æquos præteriisse, redargues.
Sed & quòd his omnibus præstat, cùm triumphum contineat
martyris, purpuram sacerdotis, suo ipsius illustratam sanguine,
martyrium, inquam, sanctissimi Stanislai Cracoviensis Episco-
pi, quem abste scimus propensiore studio coli, & vt ab omnibus
Catholicæ Ecclesiæ Christi fidelibus officio publico Pontifícia
auctoritate coleretur, tua cura perfectum: quin alacriore illum
animo suscepturus sis, minimè diffido. Grato igitur & placido
vultu accipetot decoris notis insignitum volumen; quod Apo-
stolica lege debitum, à Domino Apostolico persuasum, ab Apo-
stolicę Sedis Presbytero Cardinali honorificentia causa tuæ Ma-
iestati Apostolicum munus exoluitur. Vale, Regnaque felici-
ter. Romæ V. Kalend. Decembr. Anno salutis M. DC. IV.

ANNALES ECCLESIA- STICI.

^aMatt. 10.

DIVINI
AVXILLI
IMPLO-
RATIO.

^bGen. 17.

^cGen. 28.

^dIer. 14.

^eLuc. 24.

SV B S T I T I S S E M liben-
ter, iam laetus, in Mil-
lenario, sed tu dixit: ^a Si
quis te angaauerit mille
passus, vade ut illo alio duo,
vrget opus, hisque ver-
bis, tāquamstimulis, ex-
citat renitentem, atque
cunctātem impellit. Pa-
reo, sed exacus ipse exi-
go ab exāctore, agensq;
iure meo, ipsum cōuenio suis verbis astricatum nam quod
iubens, *Vade cum illo*, dixit, vt adsit ipse, quocun pergam,
efflagito. Sit igitur ipse in itinere comes & ductor, vt quod
relicuum est via, securus latusque conficiam. Sic & pater
credentium Abraham diuturna peregrinatione lassatus,
dicente ipse Domino: ^b Ambula cor am me, de inherente tu-
to sibi comite tutus, sumptis viribus, reliquum vita cur-
sum maiori alacritate confecit. Quo & monitus ^c Jacob
non ante susceptum iter est prosequutus, quam nuncupato
voto, ritu solemani, Deum pariter sibi in via comite
fociarit. Expeto hoc ipsum ego maiori fiducia ab eo, que
iam commercio humana natura factum esse scimus d via-
torem in terris, & eiusmodi quidem, qui etiam non peritu-
tus coniungat se socium e iter agentibus: quibus & in via
exhibeat se doctorem, atque mēroris animi depulsorem.
Adsit igitur multo magis ipse rogatus, atque sua promis-
sione conuentus, qui nos simul ducat & deceat. Accurrit
festina & ipsa Dei genitrix Virgo Maria nobis in omnib;
afflere atque prospicere conueta; atque in via ista nos
præcedens nostra benedicta Columba, pullum desider-
diu cunctantem & renitentem suo volatu ē nido prouo-
cket ad volandum; deique ipso ex more sollicita, opem
latura semper vel circumuolitet laborantem, vel
alis foueat quiescentem.

Amen.

**

**

I E S V C H R I S T I

Annus 1001.

SILVESTRI II. PAP. OTTONIS III. IMP. 6.
Annus 3. BASIL. ET CONST. IMP. 26

I.

^{fz}The. 2

NO VVM saeculum inchoatur. Incipit annus primus
post millesimum, Indictione decimaquarta nota-
tus, idemque nonnullorum vana assertione prænuntiatus
mundi postremus, vel ipsi propinquus; quo nimurum re-
uelandus esset *ille homo f peccati, filius perditionis*, dictus co-
gnomine *Antichristus*. Fuerant ista in Gallijs promulgata,
ac primum prædicata Parisijs, iamq; vulgata per orbem,
credita à compluribus, accepta nimurum à simplicioribus
cum timore, à doctioribus vero improbata. Inter alios e-
nim ad redargendum errorem ex diuinis Scripturis sibi
laborandum suisse, Abbo Floriacensis Abbas, vir doctrina
& sanctitate insignis testatur in libro Apologetico, quē
ad Reges Francorum Hugonem atque Robertum, patrē
& filium scripsit. Cuius fragmentum inter schedas ad nos
Parisijs à Nicolao fabro amico fidelissimo mislas inueniū
hic describere, haud fore inutile duximus: nam preter ista
de interitu mundi, alia habet notatu digna. Est huius-
modi.

Dominos meos cum familiariter alloquens, bona suadeo, mul-
torum animos, scio, contra me concito, de quorum animositate,
non multum moueor (*dulce decus meum Roberte, quem Atauis Re-*
gibus editum, diuina pietas perduxit ad regni fastigium) si post
Deum & Sanctos eius vestro specialiter sustenter auxilio & con-
silio, cuius mentionem in quotidiana orationibus meis nunquam
pretereo. Tandem capitulatum subtexam huic Indiculo, que maxi-
mè sunt corrigenda in vestro Imperio; nec tam hec verbi meis, sed
authenticis Scriptorum dictis, vt postquam Episcopos moneratis
hec canonice emendare in suis Concilij. Sed antequam ul-
terius progrediamur, ne inconsideratū abire finas, Lector,
quod auctor Robertum alloquens Regem, eum Atauis
Regibus editum, rādicat: redarguit enim planè leuita-

II.
ABBO
CONFV-
TATOR
FALSITA-
TIS.

tem dicentium, Hugonem Roberti parentem gnomobilis ortum genere, sed de his actum suo loco Tomo superiori. Pergit Abbo, primum inculcans ea quae spectant ad falso dogmata retinenda, dicens:

- III. *Primitus de Fide dicendum credidi, quam alternantibus choris & in Francia, & apud Anglorum Ecclesiam variari audiu. Alij enim duunt (ut arbitror) secundum Athanasium : Spiritus sanctus à Pare & Filio: non factus, non creatus, sed procedens, qui dum id quod est, Nec genitus subtrahunt, Synodican Domini Gregorij se sequi credunt, ubi ita est scriptum : spiritus sanctus nec genitus est, nec ingenitus, sed procedens Vides in his, Lectio, iam ante sexcentos annos absq; villa dubitatione Athanasi Symbolum verè esse absque dubitatione creditū & prædicatum. pergit auctor.*

- IV. *De fine quoque mundi coram populo sermonem in Ecclesia Parochorum adolescentulus audiu, quod statim, finito mille annorum numero, Antichristus adueniret, & non longo post tempore universale iudicium succederet. Cui prædicationem ex Euangelio & Apocalypsi, & libro Danielis, quapotius virtute, restitu. Deniq; & errorem, qui de fine mundi inolevit, Abbas meu beatæ memoriae Richardus sagaci animo proposit, postquam litteras à Lothariensis accepit, quibus me respondere iubet. Nam fama per totum mundum impleuerat, quod quando Annuntiatio Dominica in Paracœta contigisset, absque ullo scrupulo finis facili esset.*

- V. *De initio etiam Aduentus, qui ante Natiuitatem Domini per singulos annos agitur, aliquando error grauissimus extitit, alijs inchoantibus post V. Kalend. Decemb. alijs ante, cum nunquam plus quatuor hebdomadis saltem unum diem Aduentus habeat. Cumque de huiusmodi diversitate soleant contentiones in Ecclesia crescere : Concilio determinandum est, ut omnes qui in ea viuimus, unum sapiamus. Quod vestra industria concedat, qui nos vnamimes vult habere in domo sua. huc uisque ex scheda de Abbonis Apolegetico.*

- VI. *Ad quod ad mundi casum prænuntiatum pertinet, quæ proximè accidissent anno superiori, tanta cladis videri poterant esse prænuntia, nam de his Sigebertus anno millesimo : Multa, inquit, prodigia visa sunt : terræ motus factus est per maximus, cometes apparuit, Kalend. Ianuar. circ a horam nonam aperto cælo, quasi facula ardens cum longo tractu, fulgoris instar, illabitur terris tanto splendore, vt non modo qui in agris erant, sed etiam in tectis, irrupto lumine ferrirentur. Qua cæli illa sensim evanescente, interim visa est figura quasi serpenti capite quidem crescere cum cæruleis pedibus. hæc Sigebertus.*

- VII. *Erant ad hæc credenda de fine mundi, & aduentum proximo Antichristi, Romanæ Ecclesiæ tot sèpè iterata naufragia, ex quibus (ut superiori Tomo vidimus) Herbertus æquè aduertare Antichristi tempora iactitabat. Sed & corruptio morum, quam magnam valde hoc tempore fuisse in hominibus, præsertim Ecclesiasticis, Glaber aea videns scriptis deplorat, idipsum poterat suadere. Insper & quod Ferreum hoc seculum ob malorum excrementiam, auctore Ditmaro, diceretur, vtique & esse pariter vltimum crederetur. Ad quod allusisse visus est Glaber, ista deplorans, ad postremum dicens : Quandomque enim deficit religiositas Pontificum, marcescit districcio regularis Abbatum, simulq; monasterialis discipline vigor tepercit, ac per illorum exempla cetera plebs mandatorum Dei prævaricatrix existit; quid aliud quām totum humanum genus rursum in antiquum præcipit chaos perditionis spontanea voluntate illabitur? & in fine. Qua retulimus visa circa millesimum post nati Saluatoris annum.*

- VIII. *Ad quodnam, dices, in his vanè disseminandis capti re lucrum hostis humani generis potest, dum potius dampnum sentire debeat ex pœnitentia plurimorum, qui ea de proximo interitu mundi credentes, ad expectandum venturum Dominum se præparent? Sed licet ex his accipiat detrimentum; alia tamen ex parte inde sibi comparat locupletius emolumenntum subdolus artifex, dum ita deludens humnanum genus, ferens ista mendacia, colligit fructus impietatis, vt cum viderint homines haec sèpè prædicta semper euauuisse, facile leuiores sibi persuadeant, humana esse commenta, quæ diuinus de futu-*

ro iudicio in sacris libris inueniuntur esse conscripta. Quod planè b[ea]tum mysterium iam ipse diabolus eadem occasione operatus est in filios dissidentes, qui (ut suo loco proximè diuiri sumus) isthac omnia de mundi fine euauuisse videte, in transuersum acti, in eam erroris foueam præcipies se dedere, & alios adegere, vt dicerent inmundum hunc aeternum esse, & vana esse cuncta, quæ in diuinis Scripturis tradita esse leguntur. Quod summum malum callid arte ab hoste humani generis in seris mortalibus præpaandum diuinitus prænoscens Petrus Apostolus, tamquam ab alta specula vniuerso orbis Christiano in salutem omnium illud, omnes monens, intonuit: c. 2. Pet. 3. *Hoc primum scientes, quod venient in nouissimi diebus in deceptione illusores, iuxta proprias concupiscentias ambulantes, dicentes : Vbi est promissio aut aduentus eius? Ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creature. Parat & his antidotum, quo tanta impietas veneno resistat. At de eiusmodi loco tempore oborta haeresi, suo loco agemus inferius: hæc modò satis occasione vulgatae vanè de presentaneo mundi interitu prophetiae: iam verò anni huius res gentes entrare aggrediamur.*

Atque i primis de temporis ratione diuerso modo disposita à eversis, habenda accurata discussio atque exactissima disquisitio, qua prætermissa, sit necesse tanquam in obscuro abi pedibus, & in plures errores inuitum ferri. Quodgitur sciamus quamplurimos non mediocris & estimationis auctores hoc anno ponere obitum Ottonis Tertij Imperatoris, atque subrogationem in locum eius in regno Germaniae Henrici Bauariae Ducis: an hæc ita subsistant, vt eos secure sequi possimus, iam hic in limite sublisteres, & semitis rectis, per quas gradiamur, prius interrogemus. Qui hoc anno Ottonem Tertium diem obiisse scripsere, fuerunt in primis Germaniæ scriptores, Otto Frisingensis, Abbas Virpergenfis, Hermannus Contractus, quos sequuti recentiores, & inter alios Panuinius. At veriorem esse eorum assertionem, qui dixerunt anno sequenti illun obiisse, & hunc subrogatum esse, quæ dicturi sumis, aperte si demonstrabunt. Qui autem ita sensere atq; scripsere, fuerunt Marianus Scotus, Lambertus, Sigebertus, idipsum sensisse Rupertum Abbatem Tuitensem in Heriberto, ex eius scriptis colligimus. Sed quod cæteris præstat, hoc ipsum manifestè probatur ex antiquis eiusdem Ottonis Imperatoris diplomatis hoc ipso anno datis, atque in primis ex priuilegio concessio Ecclesiæ Nouariensi: quod acceptum ex Archiuo eiusdem Ecclesiæ hic tibi describendum putauimus, ad confirmandam chronologiam eiusdem Ottonis Imperij, quem male aliqui hoc anno, mensis Ianuarii ponunt extinctum. Sic enim habet:

In nomine sancte & individua Trinitatis. Otto De gratia Romanorum Imperator Augustus.

Si ergo loca diuinis cultibus mancipata beneficia opportuna largimur premium nobis à Deo eterna retributionis rependi, non ambigimus. Idcirco omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumq; præsentium felicitet & futurorum soleritatem noverit, quia aliena serenitatem nostram Petrus sancta Nouariensi Ecclesia Episcopus noster que dilectus fidelis, retulit, quosdam nostrorum antecessorum, nostri aut felicitet & patris Imperatorum, omnem liberorum hominum predicante Nouaria ciuitatis, & ad tria milia circum tempore cohabitatorum destrictuorum, publica parti olim pertinens, iuri & potestate sue Ecclesia subdidisse; prædatamq; sedem, in honorem sanctæ Dei genitricis & Virginis Mariae, non & beati Gaudentij Confessoris Christi dicatam, cum rebus & omnibus hominibus ad eam legaliter pertinentibus subsuare episse tuitione. Ideoque iam dictus Pontifex nostram suppliciter exoravit clementiam, vt secundum nostrorum predecessorum auctoritates nostram addere dignaremur confirmationem.

Nos denique pro Dei amore, nostra & que remedio anima, diligente memorati Presul's petitioni assentientes: hoc nostra auctoritas munimine fieri decreuimus. Per quod decernimus, statuimus, atque subemus, vt nullus Marchio, Comes, aut Vicecomes, Schuldatus, vel quilibet ex iudicaria potestate, nec aliquis nostri Imperij magna parueque persona intra prefatam ciuitatem, ac

b. 2. The. 2
DIABOLI
VAFRVM
CONSE-
LIUM.

c. 2. Pet. 3

IX.
TEMPO-
RIS RA-
TIO IN-
PRIMIS
FIRMAN-
DA.

X.
DIPLO-
MA OT-
TONIS III
IMP.

XI.

predictum spatium circum ingredi sine ipsius licetia Episcopi ad Pla-
cita tenenda, aut liberos ipsius ciuitatis terminis, supradicti ho-
mines, vel famulos alioqui distingere audeat; nec aliquis eiusdem
ciuitatis quādoque habitator murum ipsius ciuitatis, ad portas vel
posteriora facienda sine ipsius Episcopi licentia frangere presumat.
Nec quisquam nostri Imperij vt diximus, praeponens, mediocris, aut
parua persona in Ecclesia, casta vel loca, aut agros, seu reliquias
possessiones, quas in quibuslibet pagis & territoriis intra dicti ditionem
nostrri Imperij iuste & legaliter predicit a tenet & possidet Ecclesia,
sive qua deinceps in iure ipsius sancti loci voluerit diuinam pietas au-
geri, ad causas iudiciorio more audiendas, vel feda exigenda, aut
mansionaticum, vel parasus faciendo, aut fideiussores tollendo,
aut homines ipsius Ecclesia distingendo, nec ullas redhibitiones,
vel illicitas occasiones requirendas, nostris & futuri temporibus
ingredi audeat; nec ea que supra memorata sunt, exigere penitus
presumat: sed liceat ad augmentum & honorem prescripte & sancte
Ecclesie Episcopo, suisque successoribus, iamfata ciuitatis liberis,
& totius Episcopi intus & deforibus habitantes distingere, & ceteros,
qui ante se vel suos Missos legaliter distingi voluerint, distin-
gat, & quicquid contentionis inter eos emerserit, definit, sicut de-
finiendum esset ante nos, vel nostrum Missum, s. u Palatinum Com-
item; cunctaque res iam dicta Ecclesia cum omnibus hominibus
ad eam pertinentibus, vel aspicientibus sub tuitionis nostra defen-
sione, remota totius iudicioria potestatis, omniumq; hominum in-
quietudine, quieto ordine posse deat, & nostro fideliter Imperio pa-
reat. Et quicquid in prefata Ecclesia rebus de illicitis conditioni-
bus, aut seruitijs requirendis exigi poterat, in integrum eidem con-
cedimus Ecclesia, quantum id perpetualiter pro nostra anima re-
medio ad peragendum in eadem Dei Ecclesia seruitum, argumen-
tum & supplementum fiat.

Si quis igitur hanc nostram auctoritatem quandoque viola-
re tentauerit, centum libras auri componere cogatur, medietatem Camerae nostrar, & medietatem praetaxato Episcopo, suisque
successoribus. Et ut hoc verius credatur, diligenterque obseruetur,
manu propria confirmauimus, & sigillo nostro subiis iussumus in-
signiri.

Signum Domini Ottonis Caesaris inuicti.

Heribertus Cancellarius vice Petri Camani Episcopi recognouit.

Datum X. Kal. Iulij, anno Dominicæ Incarnationis millesimo primo, Indictione decima quarta, anno Tertiij Ottonis Regni de-
cimo septimo, Imperij * V. Actum Papia feliciter. Amen. Huc-
usque Ottonis Imperatoris diploma, ad rationem temporis
huius dubiam constitutam, hic ipso exordio noui
seculi collocatum aduersus eos, qui affluerunt hoc anno,
quinto Kalend. Februarij esse defunctum. Sunt & alia ve-
tera monimenta, quæ hoc ipsum indicat, de quibus in suc-
cessoris electione dicendum. Iam vero ipsius res gestas hoc
anno, recto tramite prosequamur.

Recedens Papia Rauennam se contulit Imperator, v-
bi monitu S. Romualdi egregiae sanctitatis viri, quem i-
dem Otto plurimum coluit, vt quæ superiori Tomo dicta sunt, demonstrant, monasterium in honorem S. Adalberti construxit. Cum idem Sanctus memor promis-
sionis eius, qua in expiationem patrati delicti ob necem
Crescentianam, eidem Romualdo, cui peccata confessus
sua pollicitus fuerat, abdicato se ab Imperio vitam mona-
sticam amplexurum, accedit exactor, eoque magis im-
portunus, quo diuino afflatus Spiritu intellexisset, instare
iam obitum eius: vt sponte faceret, quod necessitate virge-
te pati cogeretur inuitus, & Deo in odorem suavitatis of-
ferret quod retinere non posset; & praestaret amore Dei,
quod quietis duntaxat amore exhibuisse ethnici legeren-
tur Imperatores, ijdemque Christianorum acerbissimi
persecutores Diocletianus atque Maximianus Augusti.
At quod, cum diuino tantum intuitu quid agi decernitur,
aduersarias quisque mox experiri consuevit inferas potes-
states: talia prælia passus infelix Otto succubuit, non ta-
men renuens, sed differens, & ex causa quidem, vt videba-
tur ipsi, legitima. Sic planè homines versutus decipit assi-
diuē cacoēmon, quos à bono non potest auertere ne fac-
cere, meditentur: vt differat saltus, prætextus ingerit vari-
os, nec essentia colore fucatos; & sic distinet miferos,
donec improvisa mors irrepat, quam ipsi mox sequantur
seu illimi peccatorum viatores.

Scribit ista paucis Petrus Damiani seculi huius auctōr
in Romualdo, his verbis: ^a Regem Romualdus protinus adiit, &
accepta promissionis exactor, vt Rex monachus fieret, insistere ve-
bementius cepit. At ille facturum se quidē, quod exigebat, affer-
ruit, si tamen prius Romam, quæ fibi rebellabat, impeteret, & ea de-
uicta, Rauennam cum victoria remearet. Cui Romualdus: Si Ro-
manam, inquit, ieris, Rauennam ulterius non videbis: & aperte sim
illi mortem propinquam esse denuntians; quia eum reuocare non
potuit, proculdubio de eius certu interitu, ab eo recessit. Dum ve-
rò Rex Romam properat, Romualdus nautum ascendens, ad ciuitatem
Parentium transfeta, Rex itaque secundum beati viri pro-
phetiam vix è Roma reuerti inciens, mox languore correptus, a-
pud Paternum defunctus est. Sed id accidit anno sequenti quo
de eius obitu agendum pluribus.

Quænam autem fuerint turbæ illæ, Romæ aduersus
Imperatore concitatæ, quibus sedadis, ipse eo profectus
est, licet nobis explorare non sint; ex his tamen quæ po-
stea acciderunt, intelligere possumus, nimis Romanorum
potentiores infenso tulisse animo imperium Germano-
rum; ob idq; tumultuos esse in eos, qui tutaréntur par-
tes ipsius. Quid enim facere in eos prætermitterent, absen-
te longeq; remoto Imperatore, qui in eum præsentem in-
surgere non sunt veriti? Quæ autem in eum hoc anno, cū
ipse Romanum peruenit, sunt ausi Romani duce Gregorio
unc Roma reliquis potentiores, ex Ditmaro hiū temporis
auctore accipi: qui, dū agit de nouissimo hoc Otto-
ni Imperatoris Româ aduentu sub Siluestro, haec habebit:

Cunctis apud Transalpinos bene dispositis, Romanum visitabat
Imperium, Romuleas quoque peruenit ad arcas: ubi ab Apostolico,
ceterisq; Coepiscopis magnis laudibus, suscipitur. Post hac Grego-
rius, qui Cesari valde charus erat, dolo cum capere nisus, occultas
tendebat infidias. Quibus collectis, & ex improviso aduersus eum
iam insurgentibus, Imperator de portacum paucu evanit, maxima
suorum catena sociorum inclusa: & vulgo nam quanuus con-
tentum dominis, malum huic pro ineffabili pietate refutat. De-
hinc manu suam omnes Cesaris familiares conuenire illic ro-
gat, & præcipit, demandans singulis quibusque, sive quanuus de ho-
nore sui vel incolumente curarent, ad vescendum eū ac ampius
tuendum armato ad se militi & properarent. Romani autem mani-
festati tunc sceleris culpa erubescentes, sedq; inuicem supra modum
redargentes, omnes inclusos emiserunt securos, gratiam Imperato-
ris & pacem modis omnibus suppliciter expedentes. Quos vici-
que vel in ipsis, vel in rebus suis Cesar laderetur potuit, verbus eorum
mendacibus diffidens, nocere non tardauit. Omnes regiones, quæ
Romanos & Longobardos respiciebant, sua dominationi fideliter
subditas, Roma solum, quam præ ceteris diligebat, ac per se excole-
bat, excepta habebat. Conueniente tunc cum Heriberto sancte Se-
dis Agripina Archiepiscopo plurima fidelium turba, Imperator la-
tatur: & quannius exterior vultu semper bilari se simularet; tamen
conscientia secreto plurima ingemiscens facinora, noctis silentio,
vigilijs, & orationibus intentis, lacrimarum quoque riuis ablue-
non desistit. Sæpumero omnem hebdomadæ, excepta quinta fe-
ria, ieiunus producens, in eleemosynis valde largus exitit. Hæc
Ditmarus, malè à nobis sub anno nonagesimo nonage-
simō octauo in priori editione relata, errore decepti Scho-
liastis, qui hunc Gregorium Imperij perduellum Grego-
rium Papam fuisse notauit in margine: cum re accurate
perspecta, hæc omnia defuncto Gregorio, & iam sedente
Silvestro accidisse, ex eodem Ditmaro luce perspicua e-
videnter appetit. Subiicit idem Ditmarus, eodem tem-
pore Germanos complures Principes vñà cum Episcopis
aduersus eundem Imperatorem in Germania rebellasse,
quorum causa coactus fuit, relicta Vrbe, illuc versus iter
quamcit capessere, cum in via constitutus est defunctus.
Sed de obitu est dicendum inferius: modò quæ sunt reli-
quæ Ottonis in Vrbe hoc anno res gestæ, in medium de-
ducamus.

Constat etiam eundem Ottonem hoc anno Romæ a-
gentem nauale operam, vt quam erigeret Ecclesiam san-
cti Adalberti in Tiberina insula, candem Sanctorum re-
liquiis locupletaret; & inter alia eius opera veneranda cor-
pora sanctorum martyrum Abundij, Abundantij, & Theodo-
doræ in eorum Memorijs apud montem Soractem positi-
tis Romam fuisse translata, atq; in eadem Ecclesia S. Adal-

XIII.
^a Fe. Dam.
in Romu-
ald, apud
Sur. 19. In
nij in vita
eius, c. 34.
VATICI-
NIVM S.
ROMVAL-
DI DE
OTTONIS
IMP. OBI-
TV.

b Dium.
lib. 4.
X V.
QUA PAS
SVS OT-
TO A RO-
MANIS.

SPIRITV
ALIA EX-
ERCITIA
OTTONIS
IMP.

XVI.
TRANS-
FERT OT-
TO COR-
PORA
MARTY-
RVM.

berti martyris collocata, Scholia in vita & translatione eorum Sanctorum, ex antiquioribus monumentis affirmat.

XVII. Habet vnà secum Otto Imperator sanctum Heribertum Archiepiscopum Colonensem monitorem & consultorem in rebus agendis, cuius consilio pro gratiarum actione de prosperis rerum eventis monasterium erigendum instituit, sed ne perficeret, morte praeuentus est. De his enim hæc Rubertus Abbas Tuitiensis in vita eiusdem Heriberti, quam scripsit: *Denq; cum nouissima profactione Italiam ingredereetur, Rempublcam d'posituram, beatum virum Otto habens in Comitatu, cunctis prospere succedentibus, tractans cum viro Dei de salute animæ sua, & quodammodo dicens: Quid retribuam Domino pro omnibus que retribuit mihi? cōsilium hoc accepit, qualiter ob salutem suam cœnobium construeret monachorum, in honorem sanctæ Dei Genitricis, omniumq; Sanctorum. Hoc initio salubri consilio, necessariaprotinus ad hanc rem prædia Christo delegavit, qua & beato viro in manum dedit, cum pollicitatione & spōstionē huīusmodi, vt quoniam vita mortalium incerta est, si que ex ipso necessitas mortis preoccuparet, alter, quicunque sit superstes, rotum perficeret.* Hæc Rupertus.

XVIII. At felix quidem Otto, si in omnibus eiusdem sancti viri monitis paruisse: contra ipsius enim consilia iuxxit sibi coniugem nobilem Romanam fœminam, quæ fuerat Crescentij vxor, in quem (vt dictum est suo loco) direxerat. deceptus namq; pulchritudine, haud considerauit, implacabile esse solere genus fœmineum, vt vindicta expetat, & dolosum, vt dissimulare sciat; & quod dū blanditur, venenum paret. Cœca mens illecebris fœminæ semel capta, vt b Samsoni accidit, cum lumine priuatur & viribus, eneruata languescens in tenebris, ferreis vincita compedibus iacet, donec ipse, vt bos ad victimam, ducatur infelix ad necem, de qua anno sequenti dicturi sumus. Porro de vxore Crescentij Ioanna dicta, quam domum introduxit, est diuerlorum assertio quoq; diuersa. Glaber ait, eam cum leuite in vxorem accepisset, paulò post dimisit se diuortio. Leo Ostiensis non in vxorem, sed in concubinam ab Ottone acceptā, illis verbis significare videtur, quibus ait: *d Quia ille impudicè abutebatur.* Sed & Rupertus Abbas idem sentire videtur, cum de his agens, nullam penitus habeat de coniugio mentionem. In quam sententianire pedibus abiisse recentiores visi sunt plures.

XIX. Demum verò, quid his diebus Romæ acciderit memoria dignum, de primario Iudice, qui chlamydem Ottonis Imp. oblatam ab ipso monasterio SS. Bonifacij & Alexij, ponendam super altare, sibi vendicauit, hic describendum putamus ex Codice Cassinate, in quo post homiliam S. Adalberti in eorum Ecclesia dictam, plura subscripta ab auctore eius temporis narrantur miracula, & inter alia id quod sequitur.

Dñs memoria Tertius Otto Romanorum Imperator locum hunc totu[m] mentis diligebat affectu, cu[m] dona multa largitus est, non dubitans se recepturum recompensationem à iustissimo iudice Deo, suffragantibus meritis sanctorum Christi martyris Bonifacij & Cōfessoris Alexij: inter quæ munera, quo tegebatur coronatus, in quo omnis Apocalypsis opere Phrygio erat auro insignita, eis supplex obtulit, & altare Sancti Alexij decent simi coaptavit, perpetuò ibi mansurum optans. Cuius votum floccipendens Adelbertus Abbas (de quo multa dicere dignum modo non arbitror) ut erat impudens, vestem ipsam non causa virilitatis monasterij, sed nequitia sua cogente, aliquibus dedit in pignus, apud quos mansit, quousq; scelere suo petente, vitæ priuari meruit. Quia denique vestis deinde venit ad manus cuiusdam Primitervi Iudicium nobilissimi & prudentissimi, qui seculari prudentia potius feriens, eam agnoscere non reddidit Sanctis, sed quasi proprium thesaurum seruandum in capsam retrusit. Cuius clarissimi Cōfessoris nuditat is & expoliationis Deus misertus, sicut posse a rei probavit eventus, nequissimo ministro flagellandi eum potestatem tribuit. Qui sciens penitentiam Regis proxore & Abrahe per flagella rerum designatam: non à possessis rebu[n]d sed ab ipso possessorē capit flagellum; malè illum ex improviso extinguere, quam post flagellatum ad penitentiam reuerti. Namq; obviauit ipsi iuxta propriam dominum, & inter cateruas comitantium equitum, de quo aspero depositus, ac elsum paralytica infirmata attruit. Fit exanguis, fit penè examinis: currit anxia vxor,

currunt fratres, & tota scilicet domus mirantur & deflent miserum cadaver: si strupit concurvantum, fit luctus maximus. Tandem manibus eorum introductur dominum, non vt ei mederentur, sed vt defuncto debitis potiretur.

Mox pietas Dei affuit immensa, volens ei cur evenerit illud, clarus ostendere: & vitam ipsi seruavit, & oscitare caput. Fiunt alta silentia, imponitur modus geminiibus; quaruntur medici, nec inueniuntur, qui proficere valeant. expectabatur itaque sol ameliora Dei per aliquot dies. Cum ecce intempest & noctis silentio, vt infirmus liberaretur, non vxori, seu filiis, non propinquis, sed ipsi paralyticis, ipsi muto, ipsi omnem cibum fastid ente vissunt sancti Bonifacius & Alexius (sicut idem retulit) torue in eum aspicienes, & agitantes caput & ac dicentes: Putas ne te sanum nostra veste vti, nobis expoliatis? Quos cum requireret tremula voce quiescerent, vel vnde, aut: Ego Bonifacius sum, iste vero est homo Dei Alexius, quem tu expoliatum habes. Et conuersus, sustentans pallium auro gemmisq; insigne, quo tegebatur, ostendit humerum sancti Alexij, consistens verecundiam rubore, nudum; quem cum vidisset vitro puriore, lacte candidiorum, caput plus ex ipsa visione, quam languore desiceret. Iterum audiret: E lecto isto valens non surges, priusquam vespa mea, pro qua percussus es, induar.

REDELLA
TA CHLA
MY DE
SANTIS
SANATOR
IV DEX.

Qui miti voce latet evigilans, balbutiendo coniugem, qui hactenus nec os aperire poterat, appellat suam: Chara coniux, compatrium meum Leonem, & patrem spiritualem meum Benedictum Episcopum Portuensem ad me venire citissime facio. erat enim Benedictus in diuinis & humanis disertissimus. Quibus accessit, que audiuerat, seriatim exposuit. Tunc Episcopus plorat: a perfusione lacrymatis cum lachrymis caput: Gloria tibi, Christe, gloria tibi, Domine, qui rasperis ut placaris flagellis ut indulges, percutis ut sanes. Gloriatibi, bone IESV, qui loquentem me audire facis, quem mortuum penè dimisi: procurator animarum & corporum, tuz medicamina non curam criticos dies, non petunt Indicaz pigmenta. Et conuersus ad agrotum lachrymis madefactum, dixit: Fili, reddere vestem, ut reddaris sanitati, credens quod insectum non remanebit, quod amici Dei tibi interminati sunt. Cui agrotus: Pater, iam vellem ut supra corpus domini mei Alexij vestis rareret: nam & ipsum tempus, quo fiat, longius mihi videtur. Stating, allata est vestis; quam tollentes venerunt ad monasterium gallicino eiusdem noctis, & supra venerabile corpus S. Alexij ea vpo fuerunt. Scque reuertentes, quem iacentem reliquerant; sed nitem & glorificantem Deum vivā voce inuocerant. Hucusque auctor, qui & quæ scriptis, se testatur videlicet. Porro Benedictus ipse Cardinalis Episcopus Portuensis, ut suo loco dicetur, ex Portuensi Episcopatu translatus est ad Cathedram Perri post Sergium Papam, qui Secundus post Siluestrum sedidit.

His verò, cum de rebus urbanis sit sermo, attexenda putamus ea, quæ de statu ipsius Vrbis in ijs quæ ad religionis cultum pertinet, habet huius quodq; temporis scriptor fidelissimus Arnolphus Comes, quem hactenus delitescentem vendicauit in lucem Henricus Canisius, collocatum suo tomo secundo lectionum antiquarum. Hic enim inter alia quæ prosecutus est stylo, vbi agit de eiusdem Tertij Ottonis hoc nouissimo in Vrbem aduentu; ea oblatâ occasione, de eadem Romana Vrbe plura differens, quæ scilicet cum coleret idola, iure dicta Babylonie inuenirentur; postea autem ob sacrae religionis cultum in Dei ciuitatem conuersa, non amplius, Babylon, profano sit nomine appellanda, quæ Babylonis per veritatis cultum absterret infame nomen, sed dicenda esset iure Ciuitatis sanctæ: itemque de cultu religionis, qui tunc in eadē ipsa Vrbe vigeret, hoc ipso, inquam, Ottonis Tertij tempore, hæc habet post alia.

In tantum crevit in diuino cultu, vt pro ruinis murorum & veterum fanorum surgant quotidie innumera edificia ecclesiastica, sive monasteriorum, è quorum incredibili numero (vt audiui à quadam sene, qui se dixit nutritum in eadem ciuitate) viginti possidentur à sanctimonialibus, quadragesima à monachis, sexagesima à canonicis, exceptis ijs, quæ extra ciuitatem sunt, & in alijs Ecclesijs, sive capellis, quæ in eadem Vrbe abundant. & paucis post: Hanc siquidem Vrbe quasi inuentes vnde collecte plurime gentes, assumunt verba sacra Scriptura, & dicunt: Omnipotens Roma, glorioza dicta sunt de te, quia ciuitas Dei es facta. Hec & alia Arnolphus de statu Vrbis huius tempore ris om-

XXI.

XXII.

DE CHLA
MY DE
OTT. IMP.
DONATA
S. ALE-
XIO.

Gen. 12.

Epsal. 86.
STATVS
VRBIS
QUALIS.

^{a Gen. 7.} ris omnium deploratissimi, quo nescientibus ista videri potuisset cultus Christianæ religionis illic penitus friguisse, immò inundantibus malis, extinctus penè fuisse; cum tamen ita virens ac florens existeret, vt quod de ea, quæ typum tenebat Ecclesiæ, Arca Noe scriptum in diuinis literis reperitur: *a Multiplicata sunt aquæ, & eleuauerant arcana in sublime:* In Romana Ecclesiæ re ipsa apparet expessum, vt in diuino cultu existeret eminentior, cu existimari potuisset ex crescentium malorum obruta fluentibus. Ita planè peculiari Dei priuilegio eidem Cuiuitati in more possum, vt tunc degétes in ea fideles ciues promptiores exurgant ad pietatis opera exercenda, cum magis pulsentur persecutionum diuersarum flagellis. Cui illud Cantici canticorum conueniat: *b Aqua multa non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.* Et elogium Doctoris gentium verax & loquens iugiter perseueret: *c Fides vestra annuntiatur in vniuerso mundo.*

I E S V C H R I S T I

Annus 1002.

SILVESTRI II. PAP. VACAT. IMP. OCCID. I.
Annus 4. BASIL. ET CONST. IMP. 27.

I.
OTTONIS
III. IMP.
OBITVS.

Sequitur annus Redemptoris secundus post millesimum, Indictione decimaquinta cœptus, quo Otto Imperator quinto Kal. Februarij ex hac vita decessit; & in Germania cius in regnum Henricus Bavarus Dux à Principibus Germaniæ Rex successor eligitur. De his acturi, primum omnium, more nostro, errantibus pluribus in his quæ ad certam rationem temporis spectant, qui anno superiori defunctum Ottonem & subrogatum ponunt Henricum, veriore ac certiore de tempore firmemus assertionem. Atque in primis, cum ex recitato, anno superiori, diplomate constet, illud datum Papia X. Kal. Iulij, & absque controversia asseratur Otto defunctus quinto Kal. Februarij: vtique in sequentem annum, hunc ipsum scilicet, sit necesse referre. His accedit, quod cum in diplomate eiusdem Henrici Regis successoris Ottonis, quo priuilegium continetur datum ab eo monasterio S. Vincentij ad fontes Vulturni posito, annus Redemptoris millesimus decimus quartus, eiusdem Henrici Regis ponatur annus duodecimus: planè asserere necesse est, ipsum hoc anno regnare cœpisse. In fine enim ipsius ista leguntur: *Henricus Cancellarius vice* Euphrardi Episcopi & Archicancellarij recognovit. Datum anno Dominica Incarnationis millesimo decimoquarto, Indictione duodecima, anno Domini Henrici Imperatoris regni duodecimo, Imperij eius primo. Actum Roma feliciter. Amen.* Ex quibus pariter intelligis, annos Imperij cius nō ab hoc anno, vt faciunt multi, sed ab eo, quo à Romano Pontifice Romæ coronatus est Imperator, numerari cœptos. His adde, quod cum Rupertus Abbas eiusdem seculi scriptor affirmet, Henricum ipsum creatum Regem fuisse, cum Heribertus Coloniensis Archiepiscopus tertium ageret annum in pontificatu, de quo dictum suo loco superius: planè non superiori, sed præsenti oportuit esse defunctum Ottonem, atque subrogatum Henricum.

Cui veritati adstipulantur Marianus Scotus, Lambertus, ac Sigebertus, qui hoc pariter anno collocant egessum Ottonis, & ingressum Henrici.

De loco etiam, vbi defunctus sit Otto, haud est antiquorum eadem assertio, Ruperto Abbe Tuitiensi asserente, Romæ mortuū Petrus autem Damiani in Romualdo, eum ab urbe digressum in itinere apud Paternū defunctū affirmat: itē & Ditmarus. Sed & de obitus die nec par est Scriptorum assertio. Nam Marianus Scotus quinto Kal. Februarias cum ex hac vita deceſſe tradit: Hermannus ponit extinctum decimo Kal. eiusdem: duodecimo vero plures: Ditmarus nono Kal. affirmat. Discessisse ab Urbe vñā cum Silvestro Pontifice Ottone Imperatorem, auctor est Sigebertus. Quod enim ipsum fibi sensisset infestum, ab Urbe deducere, & secum ducere, habuit in consilio. Necis illatæ veneno eam afferunt causam, quod eius ab Urbe recessus spe frustrata Crescentij quondam vxor, quæ conceperat animo ex amatorijs pollicitationibus se ab eo in vxorem ducendam, ac dicendam Imperatricem: sic deceptum se videns vltionis stimulis agitata, molitur necem, venenum parat, chirothecis infundit, quas ei quasi pignus amoris dedit: quibus ille incautus vsus morbo lethali confessus extinguitur. Ditmarus, qui his diebus vivit, scriptisque per dies fermè singulos quæ tunc acciderunt, nihil profrus de commixtione; Ottone cum uxore Crescentij habet, nec veneno esse defunctum; sed quo fuerit morbo confessus, sic narrat, primum ista præmitens: *d Appropinquante eius obitu, multa præuenere importuna: nam nostri Duces & Comites non sine conscientia Episcoporum multi & contra eum confirare nituntur, Henrici Duci Bavaria postea successoris sui ad hoc auxilium postulantes.* Hic ultima Paris summet & equiuoci monita, qui in Ganderseim obiit ac requiescit, memor seruans in pectore, & fibi hætemus in cunctis fidelis, nullum his præbuit assensum. Imperator hoc statim comperiens, & patienti ferens animo, in Paterna vrbe puerellis interiora prementibus, & interdum paulatim erumpentibus infirmatur, qui facie clara ut fide precipua IX. Kal. Febr. Romani corona Imperij, exituit ab hoc facculo, suis insuperabilem relinquens mærorum, quia tempore eo nō fuit vltus largior, ac per omnia clementior illo, &c. Haec Ditmarus vir sanctitate præstans, qui vel leue quoduis mendacium nō fecus, ac capitale piaculum, vt profitetur, exhorruit. Ceterum quid certum verumque, quidq; vulgo sparsum, creditum atq; scriptum fuerit, in tanta auctorum discrepantia haud ausim sententiam ferre, ac reliquos omnes mendacij redarguere: quisque sibi arbiter Lector esto.

II.
DE LOCO
ET DIE
OBITVS
OTTONIS
IMP. DI-
VERSÆ
S ENTEN-
TIA.

^d Ditm.
lib. 4.

DITMA-
RI DE
CAVSA
OBITVS
OTTONIS
SENTEN-
TIA.

III.
HUGO
MARCHIO
HETRV-
RIA DUX
ROMA.
e Deferi-
pium ex
MS. cod.
Cafian. qui
erat Man-
rolici Ab-
batis.

Aderat comes itineris Hugo Hetruria Marchio, Dux Vrbis (principius hic erat magistratus) qui in illis Vrbis tumultibus eidem Ottoni præsto fuerat, liberans eum à coniuratione factiosorum perduellium Romanorū: potens quippe erat, & summæ in Urbe ipsa auctoritatis duarū gerens, fauens semper Imperatori, testatur id Sigebertus. Quod autem non amplius viri huius inferius mentio haberi contingat, hic eius velut sepulti describamus epitaphium memoria dignum, vt pote acrostichi noui generis versibus mira concinnatione descriptum, ista defuper inscriptione signatum.

EPI T A P H I V M H U G O N I S D V C I S T V S C I A E

Marchionis.

DE HUGO
NE TVS
CIA MAR
CHIONE
ET VRBIS
DVCE.

F	LVCTVAT IN TERRI	S	QVI SEMPER VIVERE QVAERI	T
L	VMINIS ET STABIL	I	NON MANET ILLE GRAD	V
E	NEGO DIVES VGO D	V	X FVLSI NOMINE CLARV	S
R	EXI IVRA PI	E	TEGMINE CARNIS IN HO	C
E	T DOCVI MITE	M	PRAVVM SVB FASCE COEG	I
M	E RAPTOR FVRT	A	PAVIT AMARE MAL	A
A	FRVM ME COLVIT RE	G	NVM ET QVI REXERAT ILLV	D
R	OMA MIHI PARV	I	T VT PATER HANC DOMV	I
I	STE TAMEN TVM VLV	S	ME CLAVDIT MARMORE PARVVS	
T	VSCA MANVS PLORE	T	MORTIS HONORE SVB HO	C
V	T ME POENAE ARDO	R	NON VRAT LECTOR ADOR	A
M	VNDO CORDE DE	V	M QVI BONA CVNCTA REGI	T
		M	ORE BENIGNO. Hec de Hugone, quem Glaber	

fvocat Marchionum optimum, cum agit de eius obitu.

^f Glab. lib.

2.6.7.

Legimus eiudem duo donationum diplomata nobis ostensa à Domino Constantino Caietano monacho congregationis Cassinensis Archiuorum peruestigatore diligentissimo: alterum datum anno Redemptoris nongentesimo nonagesimo quinto, Indictione octava; alterum vero, anno nongentesimo septimo, Indictione decima. Quibus apparuit eundem Hugonem filium fuisse Vberti, siue potius Alberti (vt in altero eorum legitur) Marchionis Tusciae, & Vuillæ filie Bonifacij Marchionis, quæ extruxit Florentia à fundamentis Ecclesiam S. Mariæ vna cum monasterio eidem coniuncto, quam idem Hugo duabus illis donationibus redditibus amplissimis locupletauit. Porro eodem Hugone defuncto, successit in locum ipsius Bonifacius Marchio Alberti Comitis filius, germanus eius, vt appareat ex alio diploma donationis eidem Ecclesiæ factæ, datæ anno Redemptoris millesimo nono, Indictione septima, pridiè idus Augusti, in quo ipso Bonifacius se nominat filium Alberti. At de Hugone haec tenus, in quem obiter incidimus occasione Ottonis Imp. ad quem reuocemus orationem.

De ipso rursum Ottone, eius deplorans exitium, ista habet a Ruperto Abbas Tuitiensis in Heriberto eiusdem Ottonis tunc comite in itinere, & in rebus agendis consiliario, ab alijs diuersa nonnulla sic narrans: *Qui nimis Imperator fit in ceteris, ita & in causa, per quam mortem incurrit, consilium brevi viri attendisset, multo melius sapientia appropinquasset, & non pœnituisse eum, quemadmodum ipsa sapientia dicit: b Omnia fac cunis consilio, & post factum non pœnitibus. Quod quia non fecit, incidit in infidis mulieris male, videlicet eius, cuius virum Crescentium fibi rebellantem captum iusserat capitalem subire sententiam: & ab illa non praecavens, quamvis a sancto viro sapè esset communitus, veneno intra cubiculum dormiens insectus est. Obiit itaque Roma anno post ordinationem beati viri tertio. Iterat autem nunc quoque Sanctus idem cum illo, utpote ad disponentia per necessarius maxima regni negotia. Cui cum die sequenti confessus fuisset pestem, quam percepérat, sequente mori persentiret: id quoque supremum ab eo postulauit; quatenus corpus eius, Aquis granis sepeliendum, transferret.*

Hæc ipse de obitu Ottonis tertij Imp. in quo extinctum penitus stemma regnantium Ottonum, non nisi in nepotem Magni Ottonis, secundū heredem Imperij propagatum: ita diuinitate vlcisciente delicta, quæ in Sedem Apostolicam perpetrarunt, pro arbitrio amouendo atque subrogando Pontifices, quamvis non nisi pieratis intuitu id facere præferrent. Sed nec alium prætextum legitur habuisse Saul, quando non expectato Samuele obtulit sacrificium, sibi male vendicans, quæ essent tantummodo sacerdotum, ob id que regni atque vita priuatione multatus. Neque alius quam fuit pieratis obtrusus, cum calicranticibus bobus Arcam Dei d' gestantibus, eam ad casum inclinatam, ne corrueret, tetigit Oza: cuius rei causa statim à Deo percussus interiit, qui videri poterat dignus magna mercede, quod festinus Arcæ cadentis periculo subuenisset. Magno quidem damno quo quis prætextu pietatis à laicis quibuscumque, etiam Regibus sacra tentari, non his tatum, sed plurimiis aliis exemplis sapè superius contigit demonstrari, quorum causa eos malè perisse, & ad extraneos translatâ vidimus regna: vt non immemorit Samuel ad Saul dixerit, causam aperiens regni iacturæ: *c Quod si non fecisses, iam preparasset Dominus regnum tuum super Israël in sempiternum: sed nequaquam regnum tuum ultra consigeret, &c. Sed de tubogato in regnum Germaniæ Hérico Duce Bauaria quæ prosequatur idem Tuitiensis Abbas, videamus, pergit enim:*

Hoc agere insister vir Dei, nempe vt corpus Imperatoris Aquisgranum deferret, regalia quoque ornamenta, Regis scilicet, penes se habuit, & electioni non interfuit noui Princeps Henrici tunc Bauariorum Ducus, quem secundum dignitatem locupletissimum, & litterarum studijs non tenuiter instructum Princeps regni Regem sibi elegerunt. Haec fuit occasio, quam aduersus illum rapere potuerunt aduersarij, quales in Ecclesia nonnquam defuerunt, ex quo sacrificia Deo primi obtulerunt Abel & Cain, scilicet falsi fratres, quibus Scriptura dicit: *f Abierunt in viam Cain: quorum pressuram & Apostolus inter cetera pericula sua ma-*

ximè gemit. At hac quidem regalia repetita cuore reddidit. Sed quia noui (vt iam dictum est) Princeps electioni non interfuit, ex tunct illi suspectus erat; unde & idem Rex obreceptoribus Sancti pronus autem prædebat. Deinde impacato semper eum odio perficimus est, donec à Domino redargui meruit paulo ante obitum Sæti quod in loco suo præsens narratio non præteribit. Hæc Rupertus Abbas. Quod insuper ad sepulturam Ottonis spectat, intextina eius Augustæ Vindelicorum sepulta affirmant è corpore execta, ne ipsi corruptis reliqua pars corporis tabo inficeretur. Sed quod ad longius ductum funus Ottonis eiusque sepulturam pertinet, cæteris omnibus locupletius atq; sincerius Ditmarus narrat.

Idem vero agens de Henrico successore in regnum, eius cunabula repetens, & vitæ benè institutæ primordia, ipsum educatum fuisse à sancto Vuolfgango Ratisponensi Episcopo tradit his versibus:

— Nutrit præclarum Wolfgangus alumnum,
Qui sequitur Dominum tota conamine Christum.

Qui quidem Sanctus inter cætera charismatum dona cum polleret spiritu prophetiæ, hæc de regno consequendo ipsi prædictis, vt eius temporis auctor, qui res ab eo præclarè gestas conscripsit, testatur his verbis: *Cum enim ad eum ob impertiendam benedictionem (vt crebro solebat) adductus esset, speciosissimam eius prolem Henricum, qui postea Dei nutus factus est Imperator, Regem appellavit; si atrem eius Brunonem vocauit Antistitem, sororem eius natu maiorem Reginam minorum, quam ipse baptizauit & de sacro fonte suscepit, Abbatis nominauit. Que quidem omnia, vt prædictis, & patuit, euenerunt. Sed & quomodo idem sanctus Wolfgangus, cum iam ex hac vita ad Deum migrasset, de Imperio adipiscendo, apparens eidem Henrico, prædictis, suo loco dicti sumus.*

Porro ipse Henricus Moguntiæ inaugurator Rex ab Archiepiscopo Moguntino Vuilligiso, tertio Id. Iunij: quæ autem tunc acciderint, & quos deinde passus sit aduersarios, idem Ditmarus pluribus narrat; adeò vt non solùm que annis singulis, sed quæ mensibus & diebus qui buscumque suis acciderint, exactè descriperit. quem cōsulat qui ea cupit.

Quo tempore Hungarica Ecclesia sub Rege Stephano, & Gisela füe Gisla Regina, quam filiam Henrici Regis in vxorem accepit, mirificè culta floruit, & longe late propaga & illustrata est: cuius sicut ortum & cunabula recensuimus Tomo superiori; ita progressus felicissimos describere minimè prætermittimus, hic reddentes, quæ in rebus gestis eiusdem sanctissimæ Regis Chartuarius Episcopus scripsit, nec alijs quam eius verbis. Subdit enim hæc post ipsius coronationem enarratam: *b Porro consortem regni præcipue proliis propaganda causa sibi adscivit Henrici Imperatoris filiam Giselam; qui Imperator ob morum comitatem & mansuetudinem, Pius, est appellatus. Ea autem Gisela christiane vnde & coronare regia insignita, qualem se præbuerit erga Dei cultum ornandum, quam frequens & benigna ac liberalis erga Christo seruientium congregatiōne fuerit, multarum Ecclesiārum crucis, vase sacra & vtsilia, miro opere effecta vel contexta in hunc usque diem testantur; præcipue tamen Ecclesia Vespriniensis, quam illa à fundamentis constructam rebus omnibus, que ad Dei ministerium sufficiant, in auro, argento, multigenis, vestibus præclarè ornauit.*

Ipse vero Rex nuper inchoatos Episcopatus, id est, tam metropolitanam, quam ceteras cathedrales Ecclesiæ, amplissima singulis agnata diaeceti, & idoneo prefecto Antistite, Abbatias quoque prædijis, chortibus, familijs, & redditibus, regia planè munificientia instruxit, crucibus, vasis sacris, aliaq; supellecibile ad Dei ministerium spectante, pro cuiusq; necessitate vel indigentia sati ornauit, annisque singulis, quoad vixit, munera & oblationes semper auxit, ne aliquid extrinsecus conquerire cogerentur, qui rebus diuinis peragendi præerant. Monachorum quoque vitam & conversationem modo per seipsum, modo per alios accurate inuestigans, desides arguebat, alacres & vigiles charos habebat. Canonorum in ministerium Episcoporum moderationi & circumspectioni sub Christi Ecclesiæ testificatione commendabat, cum Apostolo i omnibus omnia factus, vt omnes lucifaceret.

DE HENRICO REGE SVC-CES SORRE OTTONIS

VIII.

Porro ipse Henricus Moguntiæ inaugurator Rex ab Archiepiscopo Moguntino Vuilligiso, tertio Id. Iunij: quæ autem tunc acciderint, & quos deinde passus sit aduersarios, idem Ditmarus pluribus narrat; adeò vt non solùm que annis singulis, sed quæ mensibus & diebus qui buscumque suis acciderint, exactè descriperit. quem cōsulat qui ea cupit.

Quo tempore Hungarica Ecclesia sub Rege Stephano, & Gisela füe Gisla Regina, quam filiam Henrici Regis in vxorem accepit, mirificè culta floruit, & longe late propaga & illustrata est: cuius sicut ortum & cunabula recensuimus Tomo superiori; ita progressus felicissimos describere minimè prætermittimus, hic reddentes, quæ in rebus gestis eiusdem sanctissimæ Regis Chartuarius Episcopus scripsit, nec alijs quam eius verbis. Subdit enim hæc post ipsius coronationem enarratam: *b Porro consortem regni præcipue proliis propaganda causa sibi adscivit Henrici Imperatoris filiam Giselam; qui Imperator ob morum comitatem & mansuetudinem, Pius, est appellatus. Ea autem Gisela christiane vnde & coronare regia insignita, qualem se præbuerit erga Dei cultum ornandum, quam frequens & benigna ac liberalis erga Christo seruientium congregatiōne fuerit, multarum Ecclesiārum crucis, vase sacra & vtsilia, miro opere effecta vel contexta in hunc usque diem testantur; præcipue tamen Ecclesia Vespriniensis, quam illa à fundamentis constructam rebus omnibus, que ad Dei ministerium sufficiant, in auro, argento, multigenis, vestibus præclarè ornauit.*

IX.
ECCLES.
HVNCA-
RICA SVB
S. STE-
PHANO
REGE
FLORET.

b Garuit.
in vita S.
Steph. Re-
gis Hung.
6. 9. 10. II.
12.

X.

Ea tempestate in monasterio S. Martini erat monachus quidam Seb. stianus nomine, cuius vita probabilis, & in Dei cultu religiosa deuotio habebatur. Eum venerabilis Rex miro cœpit amore complecti (quanto enim quisque esset religiosior, tanto illi quoque cœlior erat) atque ob vita eius merita dignum eum censens qui Episcopi dignitate pöllebat, Strigoniensis Ecclesia Archiepiscopum cum esse voluit. Sed quia flagellat Deus omnem filium quem recipit, Seb. stianum illum, ut eius patientia probaretur, ad tempus virtusque luminis orbitate affixit. Ne verò nouellus grecus pastoris gubernatione destitutus, à recto itinere deflecteret & aberraret, Romano Pontifice assidente, Africum Cologensem Episcopum, cuiusdam crebro est habita mētio, in eius locū Rex substituit. Triennio inde evoluto, Seb. stianus ex Dei benignitate recuperans vi- sum, & Pontifice Romano approbante, Africus cum pallio rediit ad suam Cologensem Ecclesiam, Seb. stianus Stringoniensem gubernandam recepit.

Erat sane Rex ille fidelis & integer in omnibus factis suis, Deo toto pœlio & deictus & additus: seipsum quoque & regnum suum per votum & oblationem in perpetua Virginis Marie tutelam aſſiduis precibus cœdit. Quis avarissime Virginis honor & gloria tam est celebris apud Hungaros, vt festum Assumptionis eius, tacito proprio nomine, sua lingua, diem Dominae appellant. Atque vt Rex p̄fissim propensior tantum & Virginis defensionem & patrocinium posset præmereri, in ipsa regia feda ciuitate, quam Alba vocant, in eiusdem perpetua Virginis laudem & honorem grandem & insignem atque in primis celebrem Basilikam condidit, opere sa- ne mirifico, cœlatis chori parietibus, & pavimento marmore fra- to. Quam Basilikam quividit, testimonium perhibet dicitis no- stris, innumerabilis hibisci palliorum & eorum, quæ paramenta vocant, genera; tabulas altarium non paucas ex auro purissimo, pretiosissimorum lapidum ordinibus conficiuntur: Eucharisie edi- culam, quam Ciborum dicunt, arte mirabili supra Christi mem- sam exiruunt, conlaue omni genere vasorum Chrysallinorum, onychinorum, aurorum & argenteorum abunde refertum. Tan- te vero elegancia Eccl. si in vñque adeo Rex sibi vñ vendicavit, adeoque immunem esse voluit, vt nullus Episcopus quidquam in ea iuria haberet. Quibus autem diebus absolutio effter pœnitentibus impendenda, aut sacramentum confiendum, eum Episcopum voluit in ea & absoluere pœnitentes, & christi confidere, quem ipse vel præsens id facere inberet, vel quem absens eo mitteret. Di- tūn a quoque Missarum solemnia, Rege illic præsente, eum dum- taxat Episcopum celebrare, cui Rex consentiente cum Fratribus Preposito, id demandaret: absente autem Rege, absque Prepo- siti & Fratrum bona venia, nullum Episcopum illi sibi vel Mis- sar celebrandi, vel cuiuslibet pontificalis ministerij exercitum li- centiam usurpare. Præterea eius Ecclesiæ populum tanta libertate & immunitate audere voluit, vt nulli omnino Episcopo deci- mas penderet sed sibi Preposito & Fratribus, prout ipse instituerit, seruitur exhiberet. Porro ista omnia & alia ex priuilegio Apostolice Sedis obtinuisse, reliqua innumera exempla de Regibus & aliis, qui eadem non nisi ab Apo- stolica Sede obtinuisse sciuntur, aperte declarant. Pergit vero:

Quicumque autem seruus Dei per id tempus acquirere potuit, eam Cor suum refundere studuit, a quo illa profecta non ignoraret: vt que eum huius mundi gloria & honore dignum fecerat, etiam cœlestis patria ciuibus clementer adscribere dignaretur. Et in Prophetis quidem de Apostolis scriptum legimus: b In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Non debet autem hoc de sola illis duodecim accipi, sed de omnibus à Deo ad Euangelizandum missis, quorum sive verbis & moribus Ecclesiæ suis augescit incrementis. Ex eorum autem numero ille, de quo agimus, Christianissimus Rex non minimus fasce putandus est, vt qui bona voluntatis, & piorum operum famam, quam Ecclesiæ in proprio ditinu amplitudine construendis sibi peperit, in longinquas regiones & vrbes celeberrimas diffuderit ac propagari. Extraxit enim in ipsa Hierosolyma, ubi Dominus noster Ies- sus Christus in carne versans est, monachorum cenobii, idemq; prædijs & vineis, vnde eu quotidiani vicius cop. a suppetat, dicitur.

Rome quoque, que est mundi caput, sub protomartyris Ste- phani titulo, duodecim canonorum collegium condidit, rebus ne- cessarijs & ad eiusmodi collegium attinentibus abundans: domos quoque & hospitia Hungarorum, qui orationis causa Romam ad

beati Petri Apostolorum principis limina venirent, exedsi autem miro ea lapideo circumdans. Tum quoque urbem regiam Conſi- timopolim noluit sue liberalitatē esse expertem, mirifici operis in ea condens Ecclesiam, rebus omnibus necessarijs ei adiunctu. Itaq; non immerito sue ditionis Apostolus appellatus est. Etsi verò ille sihi Euangelizandi munus non sumpsit; attamen tamen quidam concionatorum dux & magister, defensionis & sustentationis solatia eis suppeditauit. Huculque Chartuitius de felici rerū Christianarum progressu in Hungarorum regno sub sancto Stephano primo Rege.

Qui quidem adeo pietate insignis, haud inferior militari fortitudine perhibetur. Hoc siquidem anno laces- situs à Giulia Transiluanæ Princeps auunculo suo, ob dis- parem cultum religionis, ægro illo animo ferente, Stephanum adde additum Christiano cultui; licet coactus aduersus auunculum traheretur ad bellum, inuitus tamen & necessitate compulsus, cum armis impetreretur, compa- rato exercitu Transiluanam petiit, profligatoque hoste, eoque vna cum suis captivo ducto, eam sibi prouinciam subiungavit, atque regno Hungarico iunxit: quam & redi- didit Christianam. Simulque ipse Giulia Princeps cum v- xore & filiis exemptus vinculis, Christi Fidem amplexa- tus licet inuitus, vt affteritur, & omni excusa contumelia seruitutis, ab eodem Rege fuit regio more tractatus. Ista pluribus Annales Hungarici. Post hæc autem eidem Re- gi certandum fuit cum Bulgaris, Hungariam inaudienti- bus; quos non sine magno labore, Deo impendente auxi- lium, superauit.

Hoc eodem anno (vt ex Leone d'Ostiensi colligimus) Northmanni licet pauci numero, magna tamen virtute Italæ innotuere, specimen edentes insignis pietatis, cum ingenti animi robore ac fortitudine militari. Rem au- tem praeciarè geflam, ab eodem fidelter scriptam sic ac- cipe: Ante annos fermè sexdecim (scribebat tunc res gestas anni Redemptoris decimo octauo supra millesimū) North- manni quadrangula numero, peregrino habitu, quippe qui ab Hierosolymis, quo orationis causa perrecesserant, redeentes, Salernum applicuerunt, viri & statuta proceri, & spacie venasti, & armis pœ- capi. Quam ciuitatem cum à Saracenis obsecram reperissent, ac- censis nutu Dei animus, à Guaimario maiore, qui tunc Princeps erat, equos armatis poscente, subito illos irruerunt; plurimiq; per- cepisti, & reliqui infugam versis, mirabilis victoria, Deo laugien- te, potiti sunt. Efferuntur miris omnium laudibus, magnisq; a Princi- pice illustrati muneribus, vt manere secum debeant, multa precibus inuitantur. Illi amore tantum Dei, & Christiana fidei assert one hoc se secessi afferentes, & dona refusanti, & manere ibi posse se de- negant. Predictis itaque Princeps, consilio habito, cum eis Legatos suos in Northmanniam dirigit, & veluti Narves alter, citrina per eos poma, amygdala quoq; & inauratas nuces, ac palliæ regia, & e- quorumphaleris, auro argentoque distinctas illuc dirigens, ad hu- iusmodi gigantem humum illos non modo inuabat, verum attra- hebat. Hec Leo de primo in Italiam Northmannorum ad- uentu, & milia ad eos legatione quæ penitus effectu non caruit, cum illis alia occasione ad eis patuit in Italiam ve- niendi, vincendique tandem ac dominandi. Quid autem ad peregrinationem Hierosolymitanam spectat, his qui- dem temporibus suile frequentissimam ex partibus potissimum borealibus, auctor est Glaber & alij, qui res ge- stas temporis huius scripserunt.

IESV CHRISTI

Annus 1003.

SILVESTRII II. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 2.
Annus 5. BASIL. ET CONST. IMPP. 28.MOS RE-
LIGIOSASTRANSIL-
VANIA AD
FIDEM
CONVER-
STI.
c Bonf. dec.
z. lib. 1.
hoe an.XVI.
d Leo O.P.
lib. 2. c. 38NORTH-
MANNI
PRIMVM
ITALIAE
INNOTV-
ERE MA-
GINA VIR-
TYTEI.
OBITVS
SILVES
TRI PAP

M ILESIMVS tertius sequitur annus, primâ Indi- tione notatus, quo Silvester Papa vbi Sedis sua in numiam quintum inchoasset, moritur die duodecima mensis Maii, vt ex Epitaphio eius sepulchro à Sergio Pa- pa apposito latet appareat: quod hactenus in Basilica Late- ranensi seruatur integrum. Nos vero ipsum hic tibi descri- bendum curauimus. sic enim se habet.

SILVESTRI PAPAE II.
ISTE LOCVS MVNDI SILVESTRI MEMBRA SE-
PVLT
VENTVR DOMINO CONFERET AD SONI-
TVM
QVEM DEDERAT MVNDO CELEBREM DOCTIS-
SIMA VIRGO
ATQVE CAPVT MVNDI CULMINA ROMVLEA
PRIMVM GERBERTVS MERVIT FRANSIGENA
SEDE
RHEMENSIS POPVLI METROPOLIM P A-
TRIAE.
INDE RAVENNATIS MERVIT CONSCENDER E
SVMMVM
ECCLESIAE REGIMENT NOBILE SITQVE PO-
TFNS
POST ANNVM ROMAM MVTATO NOMINE
SVMPSIT,
VT TOTO PASTOR FIERET ORBE NOVVS
CVI NIMIVM PLACVIT SOCIALI MENTE FI-
DELIS
OBTVLIT HOC CAESAR TERTIVS OTTO
SIBI.
TEMPVS VTERQVE COMIT CLARA VIRTUTE
SOPHIAE,
GAVDET ET OMNE SECLVM FRANGITVR
OMNE REVVM.
CLAVICERI INSTAR ERAT COELORVM SEDE
POTITVS,
TERNA SVFECTVS CIVVICE PASTOR ERAT.
ISTE VICEM PETRI POST QVAM SVSCEPIT AB-
EGIT
LVSTRALI SPACIO SPECVLA MORTE SVI.
OBRIGVIT MVNDVS DISCVSSA PACE TRIVM-
PHVS
ECCLESIAE NVTANS DEDIDICIT REQVIEM.
SERGIVS HVNC LOCVLVM MITI PIETATE SA-
CERDOS
SVCCESOR QVE SVVS COMPSIT AMORE
SVI
QVISQVIS AD HVNC TVMVLVM DEVEXA LV-
MINA VERTIS
OMNIPOTENS DOMINE DIC MISERERE SVI.
OBIIT ANNO DOMINICAE INCAR-
NATIONISM. III. INDIC. I. M. MAII. D. XII.

IL

Porrò nugas illas de obitu Silvestri, ab homine schismatico Bennone primum excogitatas, mendaciique stilo vulgaris, superiori Tomo in ipsius Silvestri ingressu aperiissime confutauimus: adeò vt non nisi inter recordes leuesque atque penitus ineruditos se constituerat opus sit, qui iijdem fidem aliquam adhibendam putarit. Sicut etià erroris ex ipso quoque eius epitaphio redarguitur Sigebertus, dum (quo nescimus auctore) in dubitationem reuocat, num hic Silvester annumerandus sit inter Romanos Pontifices, an quem alij (nescimus quos) numerant Agapetum, de quo nusquam mentio penes Scriptores temporis huius, quod his temporibus federit.

SILVES-
TER PAP.
IVRIVM
ECCLES.
VINDEX•Gerb. ep. 3.
IV.

Opuslemus eius res gestas in Pontificatu sui ipsius epistolis notas fieri, sicut volume centum quinquaginta nouem epistolarum ab ipso scriptarum ante Rhemensem adeptum Archiepiscoparum quas legimus ad nos Parisijs missas ab amico Nicolao Fabro, quibus eius actiones innotescunt: esset profecto, vt ex eis nonnulla hauriret Lector, quæ de eius Pontificia in Romana Ecclesia functione laude digna perciperet. Etenim etià ipsum ad conciliandos fibi in Ecclesia gradus superiores semper vidimus inhiasse; potius tamen illis, munus explere, quod esset consecutus, omnibus numeris conatus esse videtur, ita vt nec leuissima prætermitteret in his quæ spectarent ad defensionem Ecclesiæ iurium. Adducimus in exemplum, quod cū Abbas esset monasterij S. Columbani, ad Bosonem Comitem breuiter istam scriptis ob sequum ab eius famulis inde sublatum epistolam:^a

Recedant multa verba, & sequamur facta. Sanctuarium Do-

mini nec peccunia nec amicitia vobis damus; nec si datum est ab aliquo, consentimus. Fenum quod vestri tulerunt, beato Columbanu restituire, si experiri non vultis, quod possumus cum gratia Domini nostri Casaris amicorum consilio & auxilio. His conditionibus leges amicitia non refutamus. Hæc ad Bosonem generum Imperatoris. Alias etiam grauiores de his dedit litteras ad b Petrum Papensem Episcopum, dum eiusdem Abbatia bona surriperet.

b Id. epif.
4.

V.

Ceterum monumentorum eius præter dictas epistolas & alias superius recitatas, vel seorsum scriptas ad res Rhemensis Archiepiscopatus spectantes, nihil vidimus; cum alioqui constet, plures reliquias sui ingenij indices uocabulationes, partas illas prioribus viræ temporibus. Nā hæc ipse de se restatur scribens ad e Bernardum monachum: interdum nobilissimis scholasticis disciplinarum liberalium suavæ fructus ad vescendum afferro. Quorum ob amorem & tam exactio Autumno quandam figuram edidi artis Rhetorice, dispositam in sex & viginti membris sibi inuicem connexis & concatenatis, in modum antelongioris numeri, quifit ex his tredecim: opus sanè expertibus mirabile, studioſis vtile ad res Rhetorum fugaces & caliginosissimas comprehendendas, atque in animo collaudandas. Scriptis & librum de numeris ad Constantiū Floriacensem monachum: & si quæ alia huiusmodi curiosa. Quorū causa ingentem sibi comparare vndeque bibliothecam indefesso studio laborauit, vt appareat ex diuersis epistolis ad diuersos scriptis. Nam ad Adalberonem Rhemensis Archiepiscopum ista de his: d Historiam Iulij Casaris à Domino Azone Abbate Dornensi ad rescribendum nobis acquirite, vt vos penes, quos habemus, libros scilicet, habeatis. & quod reperimus, spereatis item octo volumina Boetij de Astrologia: præcl. tristisima quoque figurarum Geometrie, aliaque non minus admiranda. Et rursum de aliis libris ad eamde facultaté spectantibus hæc ad Rainardum e Monachum: Noſti quanto studio librarum exemplaria vndeque conquiram: Noſti quia Scriptores in urbibus, aut in agri Italis paſsim habeantur. Age ergo, & te solo conſcio, ex tua ſumptribus fac vt * me scribantur M. Manline de Astrologia, Victorius de Rethorica, Demofthenis Optalmicus, &c. & ad Abbatem Turomensem: Cui rei preparanda & Bibliothecam aſiduè comparo. Et ſicut Roma dudum ac in alijs partibus Italia, in Germania quoque & Belgica Scriptores, auctorumq; exemplaria multitudine nummorum redemi, &c.] Porro ob Geometricas atque Astrologicas figuræ, quibus incumbere confueuit, quas rude ſeculum adeò mirabatur, & his coniunctam viri felicitatem admirandam simul obſtupesceribus multis, de vulgo præſertim: illam de magica artis exercitio (quam diximus) columnam ſubijt. vnde & illa commentandi Bennoni schismatico occaſio est oblata: quæ omnia abunde ſatis conſutata in eiusdem Papæ elecione vidisti.

d Gerb. ep.
7.

Sed quod vnicum extat inter epistolas eius pietatis monumentum, nimirum Hierosolymorum Ecclesiæ nomine ad vniuersalem Catholice orbis Ecclesiam Romanam ad ferendum aliquod ſubſidium, exhortationem per epistolam breuem (dicendi enim Laconicè arripuit institutum) ſed graueſ ſententijs hic tibi ex eodem codice deſcribere non pigeat. ſic ſe habet hoc prætermiſlo titulo.

e Id. ep. 28.

Ex persona Hierusalem deuatae vniuersali Ecclesia g. Ea quæ eſt Hierosolymis, vniuersali Ecclesia ſceptris regnorum imperanti.

f Id. ep. 28.

Cum bene vigeas, immaculata ſponsa Domini, cuius membra me eſſe fatior, ſpes mibi maxima per te caput attolendi iam penè attritum. An quidquam diſiderem de te rerum domina, ſi me recognofci tuam? Quisquam ne tuorū famosam cladem illatam mihi putare debebit ad ſe minime pertinere? vnde rerum infamiam aborrere? En quamvis nunc deiecta, tamen habet me orbis terrarum optimam ſu partem. Penes me Prophetarum oracula, Patriarcharum insignia. Hinc clara lunina mundi Apoſtoli prodiuerant. Hic Christi ſidem reperit orbis terrarum; apud me redemptorem ſuum inuenit. Etenim quamvis vbiq; ſit diuinitate, tamen hic humanitate natus, paſſus ſe pultus: hinc ad caelos elatus. Sed cum Prophetæ dixerit h Erit ſepulchrum eius glorioſum, Pagani loca sancta ſubvertentibus, tentat diabolus reddere inglorium. Emitere ergo miles Christi, eſto signifer & compugnatōr; & quod armis nequis, confilio & opum auxilio ſubueni.

h Jsa. 11.

HIERO-
LYMO-
RY NO
MINE EX
HORTA-
TIO AD
ECCLE-
SIAS.e Id. ep. 88
SCRIPTA
ANTE
PONTIFI-
CATVM.e Id. ep.
126.* f reſer-
bantur
STUDIA
PRIORA
SILVES-
STRI.

e Id. ep. 44

VI.

Quid

*Quid est quod das? aut cui das? nempe ex multo modicum, & ei, qui omne quod habes, gratis dedit, nec tamen ingratus recepit; & hic enim multiplicat, & in futuro remunerat, per me benedicit tibi, vt largiendo crescas, & peccata relaxas, vt secum regnando vivas. Hucusque ipse, vt plane primus inueniatur, qui sanctæ militiæ clasticum occinuerit, commodiori tempore promouenda. Eius quoque Siluestri Papæ nomine scriptam vidimus S. Adalberti martyris Pragensis Episcopi vitam, cuius est exordium: *Est locus in partibus Germania, &c.* habetur ea in bibliotheca Cassinensi.*

perplexitatem, quæ Lectitoribus moicit am poterit afferre, non pro meritis singulorum, sed pro communi assertione, nullum interim præiudicium inferentes veritati, numerabimus duos Ioannes hoc anno Pontifices, priorem Decimumoctauum, posteriorem Decimomohum, quæ tradunt cognomento dictum esse Fasanum, creatumque hoc anno xij. Kalend. Decemb. Sed rectius quidem Hermannus illum Decimumsextum, hunc vero Decimumseptimum, prætermisso Placentino illo, Papam appellat.

Ab eodem autem Ioanne missus est Legatus ad consecrationem noui Archiepiscopi Magdeburgensis, cui Ecclesia ab Ottone Magno erectæ concessum fuerat à Romano Pontifice priuilegium, vt non nisi per Romanum Pontificem eius consecratio fieri deberet. Sed cum ob tumultus Vrbis ipse intercessi non posset, nec electus se Romanum conferre, missus est Legatus Apostolicus ad munus explendum. Hæc omnia apud Ditmarum, cuius relatione habetur, hoc anno, 8. Kal. Febr. esse defunctum Gislerum ipsum Archiepiscopum Magdeburgensem, atque in locum eius subrogatum ab Henrico Rege fuisse Tagmonem præstanti vita virum, omniaque facta Apostolico more secundum præcedentem prophetiam, ante decennium à S. Vuolfgango Ratisponensi Episcopo prænuntiatam. Rem gestam sic idem Ditmarus narrat sub anni huius rebus geltis: *a Fuit hic, Tagmo scilicet, egregii clericus Vuolfgangi qui Ratisbonensem prius pastor habebit & conuersatione monachus rexerat Ecclesiam. Huic tam charus erat iste, vt in vicem filij à pueru nutriri, eundem iam adulatum bonis suis omnibus præfecisset. Insuper Dux & Imperatoris gratiam in tantum ei acquisiuit, vt si quando se de hac luce diuina iuustione subtraheret, huc sibi successurum non dubitaret. Confessumato tunc huic exiliu curfu **

XI.
LEGATIO
APOSTO-
LICA MA-
GDEBUR-
GVM.

^a DITM. LI.
^b PROP. FIN.

*VOLFGANGUS

*VICE

*NOUEMBRIS.
TEMPVS
OBITVS
S. VOLFO-
GANGL.

*Vulpō sanctitate admirabilis Antistes, cum iam usque ad mortem agrotare cœpisset, accersito ad se dilecto Tagmone: Pone, inquit, fili, os tuum super os meum, accipiens à Domino insufflationem Spiritus mei, vt vbiunque ardore iuuentus incalente, in genua charitatis frigidus, à summa potestate metu, benevolentia temperamētum accipias. Et si mei honoribus foris an priuaberis, post binos quinos solares annos, cum mea apud Dominum lue commissa, majoribus pro certo letaberis.. Post hac vir sanctus, cum sinum suum in spiritu prescribet, iusit se in Ecclesiam portari, expletisque ab eo orationibus, ceterisq; quæ à Fratribus facienda erant, se cum sibi commissis Domino commendans, pridie Kal. * Octobris, sanctum emisit in pace spiritum] anno videlicet nongentelimo, nonagelimo tertio, decennio nimirum ante promotionem Tagmonis, factam hoc anno secundum prophetiam, vt à Ditmaro accepisti, qui multa laude digna de eodem Tagmoni locutus, cui & familiaritate iunctus erat, hec de eius consecratione, euoluto iam anno facta describit: ibi tunc Tagmo venerandus quarto Non. Febr. id est òctavæ Domini, id est, oblatione iusti Simeonis, accepta ab Hilderico Antistite licentia: quiprimus horum in ordine fuit confastrum, à Vuilfigo Archipresale Moguntino consecratus est, presente Rege, ac Romano Numio, omnibusq; Coepiscopis ad huc auentibus, & quia is (vt scriptum eius testatur) a solo ordinandus Apostolico, huc venire per instantem necessitatem non potuit, ibidem sacri christiani delibuzione * tunc ciuiū impleuit numerum, Vulterdo post se committens omnem Episcopatum. hæc Ditmarus, sed ex satis depravato codice scripta.*

Ad hac tempora spectant, quæ Glaber narrat de facta in orbe Christiano vbiique innovatione Ecclesiarum. ait enim: *b* Igitur infra supradictum millesimum tertio iam ferè imminentem anno, contigit in vniuerso pene terrarum orbe, præcipue tamen in Italia, & in Gallia innovari Ecclesiarum Basilicas, licet pleraque decenter locatae minimè indignissimæ: emulabatur tamen queque gens Christicolarum aduersus alteram decenniore frui. Erat enim instar, ac si mundus ipse excutiendo semet, reiecta vetustate, passim candidam Ecclesiarum vestem indueret. Tunc denique Episcopatum sedium Ecclesiæ penè vniuersum, ac cetera quoque diversorum Sanctorum monasteria, seu minoria villarum Oratoria in meliora quig; permute auere fideles. hæc Glaber. Sed unde ista? non aliunde puto, quam ex eo, quod cum viderent Fideles iam lapsò tempore euanuisisse quæ de mudi interitu fuerant cōstantia assertione prædicta, &

XII.
b glab. lib.
3.c.4.
ADIFICA-
TIO FRE-
QVENS
ECCLE-
SIARVM.

p. 1.m

VII.

Ad postremum nec fileatur de ipso, quod ex eiusdem epistolis consequitur, eiusq; laudi cedit, cultorem suis fe sanctorum virorum tunc viuentium, nimirum sancti Maioli Cluniacensis Abbatis; Eberardi æquè magnæ sanitatis viri, & aliorum tunc eodem nomine florentium; cupidumque fuisse monasticæ obseruantæ, malorum vero acerrimum correctorem. Et ne quid de ipso prætereamus: legimus apud breue Chronicum rerum Venetarum Andreæ Danduli, ab eodem Silvestro Papa, supplicante Vetale Veneto Patriarcha, renouatum priuilegium & confirmatum de iuribus Gradensis sedis super Episcopos Istriæ atq; Venetiæ prouinciarum.

VIII.

Quid autem eiusdem Silvestri Papæ tempore, increbrente tyrannie impiorum, contigerit pati Petrum venerandum Abbatem monasteri Sublacensis, in eiusdem monasterij Chronico ita narratur: *Petrus tertius huius nominis, sed vigesimus secundus Abbas Sublacensis, temporibus domini Silvestri Papa Secundi. Hic Abbas sanctus fecit in monasterio libros, paratas optimas & hereditates multas acquisiuit. Postea captus, & in castrum, quod dicitur Monticellus, ductus, in vnuulis alligatus est. In quibus cum iaceret, meruit à beato Nicolao visitari in sua sanctæ festiuitatis die; à quo omnia vincula eius disrupta sunt. nam idem Abbas deuotissime beato obsequebatur Nicolao. Cumq; custodibus ab eodem Abbatte acceptum beneficium nuntiatum esset; duplicita sunt vincula super eum, & sustentatus est ibi pane tribulationis & aqua angustia per aliquod tempus. Hoc autem pariebatur, quod castrum, Arsule dictum, noluit dare senioribus illis. Post hac autem (vt à maioriibus nostris audiui) iussu dominorum illorum phlebotomati sunt oculi eius, & cœcus factus, nō multo post migravit ad Christum: sepultus est iuxta idem castrum in Ecclesia S. Vincentij, ubi operatus est Deus quædam beneficia meritis eius, ad laudem & gloriam nominis sui. Hæc ibi, at de reb. Silvestri Papæ, & alijs eius Sedis temporibus gestis iam satis.*

IX.

Cæterum defuncto Silvestro, subrogatum in locum eius fuisse Ioannem cognomento Siccum, patria Romanum, eius nominis Pontificem Decimumlextrum, dictum Decimomoctauum, sedisseque tantum mensis quinq; & dies aliquot, habent Indices veteres Vaticanis in eiusq; locum subrogatum esse Ioannem Decimumseptimum eius nominis, dictum frequentius XIX. At Marianus Scotus huius saeculi scriptor, priorem Ioannem appellat Decimū septimum, hunc vero Decimomoctauum: tamen frequentior vsus obtinuit, vt hic posterior numeretur Decimusnonus, sed præter omnem rationem, dum hoc numero schismati indigne Pontificis nomine includuntur.

X.

Quod autem ex recitatis versibus Sergij Papæ liqueat, post obitum Silvestri Papæ turbatam fuisse Ecclesiæ pacem, atque inualuisse discordias: turbarum harum eam intelligimus extitisse causam, quod defuncto Ottone Imperatore, qui duos iam promouisset ad Pontificatum ultramontanos homines, Gregorium atque Silvestrum, quos æquè Imperatoria auctoritate atque potentia in eadem Sede continuisset; iam res relapsa est ad Comites Tusculanos, præcipios, vt vidimus, in Urbe proceres: quoru factio prævaluerat, duos hos Ioannes in Sedem Apostolicam collocandos elaborauit, quos & nomine prædecensorum eius factionis Pontificum voluerit nominari, & eo pariter numero consignari, quo omnes ipsorum studiis promoti, & eo nomine insigniti etiæ pseudopontifices includerent. vt nefarius ille, qui sedet in schismate contra Gregorium Ioannes Placentinus, indignus penitus, qui Pontificis nomine censetur. Hos tamen ad uitandam in numero eiusdem nominis Pontificum confusionem atq;

paltum credita: quia tanto discrimine liberati, mundoque proximè ruituro iam stabilito, desuper ipsum ædificari posse, visum est tutum. Qui igitur percussi timore homines, ad ædificanda etiam pia loca remissi fuissent, quod essent illa cum mundi casu proximè desolanda: trāfacto prædicto tempore, alacres ad Ecclesiæ iam permanuras erigendas, vel innouandas, restituendas ac dilatandas insurrexere. Quod enim anno primo post millesimū Antichristum aduenturum prædictum esset, eiusque sciatur esse regni tempus annos duos & semis, secundum illud ita interpretatum quod regnaturus a esset tempus, & tempora, & dimidium temporis: planè hoc anno iam elapsum esse prænuntiatum tempus Fideles intellexere. Subiicit istis b Glaber de restitutione Ecclesiæ sancti Martini Turonensis, facta per Henricum, sive Herineum dictum, eius Præpositum, cuius egregias narrat virtutes, & eximiā sanctitatem. Subinfert etiam de Vuillermo Abbatे, quem in restitutione sacrorum locorum multum fuisse tradit: cuius occasione Cluniacensis familiæ monastici instituti obseruantissime originem prodit, atque successionem vi que ad dictum Vuillermum si numerando, à Bernone fundatore incipiens, quii ope Vuillermi Aquitanie Ducus in pago Matisconensi illud cœnobium ædificauit: post Bernonem, successorem ponit Odonem, post hunc Heimardum, inde Maiolum, quem sequutus est Odilo, omnesque egregia sanctitate conspicuos, atque adeò, ut extiteritorum opera Cluniacense cœnobium veluti alueare, è quo in diversa loca ad monasteriorum regimen progrederetur Coloniae monachorum, non tantum in Galilias, sed etiam in Italiam & Hispanias.

Hoc anno (vt auctor est Sigebertus) insignis ille vita sanctissimus atque doctissimus Abbo Floriacensis Abbas ex hac vita accitus ad Deum migrat, martyrio coronatus. Quomodo id acciderit, Glaber sic narrat: *His ita gestis, contigit ut venerabilis Abbo Pater monasterij S. Benedicti, Floriacensis cognominati, gratia propagandæ religionis monasticae in prouinciam transiret meridianorum Vrasconum. Cumq; illuc deueniens in quodam moraret cœnobio, ibi, more solito ea qua Dei sunt, sedulo exercebat, nimio à cunctis venerabatur affectu. Accidit igitur die quadam, vt in atrio eiusdem cœnobij ex ardescientibus quorundam litigiosorum irarum stimulis, nimium acer oriretur tumultus: dumq; vir reverendissimus prædictus videlicet Abbo compierens, ad eumdem tumultum sedandum pugillares gerens in manibus tabellas cum styllo proceßisset, vnu è vulgo afflatus spiritu diabolico irruens in eum, eiusque latus lancea perforans, Christi martyrem fecit. Qui etiam, vt fertur, paulo post arreptus à domo, miserabiliter vitam finiuit. Corpus vero prædicti Patris tam sui quam ceteri quique Fideles eiusdem prouincia honorifice ibi sepelierunt: vbi etiam ad laudem sui nominis perplura postmodum Dominus largitus est hominibus beneficia. hæc Glaber.*

At his diebus è puluere Bibliothecæ Floriacensis emersit in lucem vita eiusdem Abbonis, i industria Ioannis à Bosco Cælestini, cuius, & diligentia cusa in tomo, quem inscripsit, Floriacensis vetus Bibliotheca, eademque scripta ab auctore dignissimo nèpè Aimoino monacho eiusdem Abbonis discipulo, scriptio rerum Francorum notissimo. Qui etsi dicat ipsum Abbonem consummatae martyrium anno quarto Redemptoris supra millesimum, Indictione secunda, nihil est cōtrarium nuper assertis: si quidem numerando ab Incarnatione Domini, dici debet hic quartus annus, & Indictione secunda inchoata: hoc anno mense Septembri, sub qua idem Sanctus est interfectus. Non prætermittendum de Abbone, quod idem Aimoinus recenset, magnam conflagrationem sibi inuidiam ab Episcopis, præsertim verò ab Aurelianensi, dum videlicet steterit in Concilio apud Parisios habitu aduersus eos, decimas à monachis vendicantes: cum & impetiti ab eisdem laici, in ipsos commotii impressionem fecere, rem gestam ita idem Amoinus conscribit: *In illis sanè diebus, in monasterio S. Dionysij haud procul à Parisijs, Concilium aggregatum est quam plurimorum Episcoporum. Qui cum de Fidei puritate, de corrigendis tam suis, quam subditorum prauis moribus sermocinari debuerint: iuxta vulgare prouerbium, cunctum suum sermonem ad de-*

cimas verterunt Ecclesiæ, quas laicū, ac Deo seruientibus monachis auferre moliti, resistente eis in hac re hoc videlicet Dei cultore abbone, promiscuam in se vulgi concitatuer manum. Ortaque subito seditione, tantus in Episcopos timor irruit, vt publica statio ne reliqua pasim quisque diffugeret, inter quos Segunus Senonum Archiepiscopum, Primatum Gallie in ea Synodo sibi usurpans: primatum quoque fuga arripiuit. Et inter fugiendum, securi inter scapulas ictus, lutoque à popularibus oblitus, agrè euasit. Vni quoq; Episcoporum timor fugienti tam veloces addidit alas, vt affluentissimo prandij apparatu, quem sibi extruxerat, relicto, vicini viribus Parisorum monachia fugit, abundus expeteret. Totam ergo tanta calumniam iniurie, tam a prefato Arnulpho, quam à reliquis pontificibus, subsemet deuelui perpendens hic Deo deuotus Abbo, in eodem Apologeticō non solum ab hoc, verum, & à quibusdam alijs, hoc modo se purgat obiectus. Nec me vestro, sit Regibus, aliorumq; sapientum examini subduco, quia contra canones sensisse suspicor. In Episcopos manum monachorum mouisse accusor: vestram benevolentiam proprio Episcopo tulisse blasphemor: quibusdam excommunicatis participasse criminor. Sed esto, cui sententia canonum contradixi, qui in illo Concilio vix apertum librum videre potuit? Aut Concilium illud fuit, vbi conciliarii venerant, & disconciliati recesserunt? cum ibi discordes reconciliari debuerint, aut canonica distinctione multari. Quid in me singulariter commiserunt Episcopi, vt eis saltem cogitatione obesse voluerim, præsertim cum non inimicum, sed sive, & opere amicissimum, graviora pericula pertulisse contigerit? Ecce coram Deo in Christo non mentior, quia auditæ in sequentium conclamatione, ultra quam dici possit, indolui, recordatus pristine amicitia, & beneficiorum tanti viri, cuius nix venerandum caput ostendit, excepta Primatus prerogativa, & sacerdotali infusa. Quia suggestione vos decepit, vt vestram benevolentiam optimis auferretis, malè meritis cōserretis? Num ego Deus sum qui mutat mentes, mutat corda, mutat regna, & tempora? Venerare me magican ignorare, nec aliquid malorum artium dicisse, &c.

Extat ad eundem Abbonem Fulberti postea Episcopi Carnotensis epistola, cuius est iste titulus, & exordium: *Pleno virtutis & gratia charissimo Patri Abboni Fulbertus suis d Quanam te resolutione digner o facer Abba, o magna philosophie &c. Agit autem ea epistola Fulbertus pro monachis Carnotensis, quos tyrannice Theobaldus Comes Carnotensis cognomento Fallax, habebat: qua cum idem deploret miserandum statum Ecclesiæ Gallicanæ, cui dominarentur Principes seculares, par est vt ea, quæ tunc acciderunt ex eadem epistola, hic describamus, sic enim se habent: Abbatæ sancti Petri grauiter agrotante, sed adhuc mentis & sermonis compote, Megenardus monachus, ante mihi non mediocriter charus, noctu sese de claustru surripuit, & ad Theobaldum Comitem, qui Blesis tunc morabatur, Abbati petendæ gratia properauit. Comes illum postridie remisit ad nos cum Legatu, qui denunciarent recipiendum magnificè, sicut Abbatem monachis & canonis: at vero nobis ferè omnibus eares equè noua & horribilis fuit. Respondimus itaque, longè nobis aliter videri. Nec enim legitime fieri Abbatem, nec deberet recipi, qui Abbatiam alterius, ipso viuente, per ambitionem querit; qui à Fratribus non eligitur, & super illos nititur dominari: postremq; qui nosti neque monachus sit, neque clericus, & plures habeat testes curialiter agitandi, quæ monastice viuendi. Hec ille non grataanter accipiens, ad Comitem redequit, itamq; iuuenis aduersum nos vehementer inflamat.*

Sed die quinto, postquam suum ambitum publicauit, prædictus Abbas agitudinem suam morte limitat. Conueniunt ad Capitulum monachi nostri, & quidam canonici, quos ratio postulabat admitti. Interrogamus, an aliqui fratrum incepto Megenardi faueant: negant singuli, negant omnes. Decreuiimus ergo quosdam eorum esse mittendos ad Comitem, nobis videlicet designatum Episcopum, vt Patri obitum nuntiarent, & alterius elegendi regularem preparentur licentian. Quibus missis, ecce alij duo, Viuianus scilicet & Durandus, alter illiteratus, alter litterarum malesanus interpres, ambo Prepositi, simulantes causa communis commodi ad obedientias suas se velle exire, ac ne aliorum pergerent, sibi interdicente Decano monasterij, Megenardum tamen securi sunt, cui ceptam presumptionem occulte persuaserant, & Blesis in presentia domini Theobaldi ipsum Megenardum à Fratribus peti ac eligi, perfidè mentiti sunt. Horum suffragio la-

XIV.
d Fulb. epist. I.
PRINCIPES IN-
VASORES
ECCLESIA-
ARVM.

XV.

XVI.

tus Comes statim eum baculo pastorali publicè donat.
Quo auditio, Fratres, qui in clauстро remanserant, contra hæc
fraudulentiam zelo diuina legis accincti, libellum reprobationis fe-
cerunt, atq; subscripterunt huic modi:

RESILI-
VNT MO-
NACHI
ADVER-
SUS MEGE-
NARDVM

Sciat omnis Ecclesia, quia Megenardum monachum, nostrum
Abbatem fieri non eligimus, non laudamus, non volumus, non con-
sentimus, sed reprehendimus, refutamus, & omnino contradicimus.
Nos verò de cœnobio sancti Petri, quorum nomina scripta sunt,
Durandus Decanus, Gaudricus, Genesius, Robertus, Isembertus, Mar-
cinius, Alenus, Guarnerus, Richerus, Vuarius, Herbertus, Evar-
dus, Benedictus, Galterus, Beringerus, Herbertus, Bernardus. Ipsi ita-
que omnes sua nomina aut subscripterunt, aut subscribi fecerunt,
me videute.

COMES
MEGE-
NARDVM
NEFAN-
DVM IN-
TRVDIT.

Die proxima Comes Theobaldus redit, se in monasterium re-
cipi cum processione premandat: monachi respondent, se libenter
hoc agere, si presumptorem illum non adduxerit secundum ille denuo
iratus, ipso die tamen sustinuit, sed in sequenti cum strepitu com-
itantium in sancti Petri monasterium suum Megenardum obtrusit.
De cuius violentum ingressum, sancti Fratres contaminari ipsius
communicatione timentes, Sanctuariorum Domini salutato, cum la-
chrymis exierunt, atque refugium aliud nescientes ad limina
principalis Ecclesie confugerunt. Ibi quoque non inuenient pastore,
vtrinque deserta oves mox sese vocibus consolabantur. Sed recipi-
pit sancta Mater Domini solita pietate, recipit Rudoiphus tuus
dulci benignitate. Inde transferunt ad cœnobiū sancti Patris Her-
berti, cuius diues charitas de paupere censi, quoque potest, illis ne-
cessaria subministrat. Dignum planè exemplum, cùm san-
cti monachi potius eligerint extores fieri, quam pati in-
trusum à Principe præcepis Abbatem. De quo moxi-
dem pergit Fulbertus: Ceterum ille, cuius Fratres importu-
nitatem depulsi sunt, ab Henrico quodam (vt addunt) Britannico &
religionis Episcopo, quarto Non Februar. Abbas simulatus est in
suburbio Carnotensis, absente Clero, indignante populo, Legato
Archipresulū palam contradicente ne id fieret; reclamantibus
etiam quibusdam monachis, qui in loco remanserant, vero cul-
tu, viua voce, atque regulari auctoritate. Sed quid inter furen-
tes ratio? Sed & nunc ille Primas in Abbatis suggestus acutus
potentia fletus, de peracta victoria gloriofus factores eius Abbes,
Episcopos, atq; ipsum Papam ambiendo, ne quid grauius statuatur
in illum, modis omnibus elabarat.

XVII.
DEPLO-
RAT STA-
TVM EC-
CLESIÆ
GALLI-
CANÆ.

Iacet interim vieta confusaque Fratrum expulsorum humili-
tas, nec est Praefat in Gallis, cuius viscera tangat affectio pietatis,
aut Zelus sacra legis inflammerit, vt consurgat ad frangendos impe-
tus eorum, ad relevandas spes dolore tabescit. Defuncta
etenim est Dionysii fortitudo, non comparat pietas Martini: tu
quoque dereliquisti nos sancte Pater Hilari, qui olim uniuersitatem Ec-
clesie Spiritus sancti gladio tuebaris. O derelicta, o mæstria, o desola-
ta Galliarum Ecclesia! Quia iam erit spes salutis vñterior? vbi am-
plius afflita Christiani anima respirabit? Hoc nempe solum vel
maxime nos confortare videbatur; quod si contigeret ruinas mæ-
nium tuorum resarciri non posse, liceret saltē ad firmum adhuc
Capitolium monastica vita confugere. Quod etiam si furibus irre-
ptare, aut impetu quibuslibet ambitiosis inuidere licet: proh dolor,
funditus cecidisti. Hæc Fulbertus Alboni, ab eo quod pos-
set, implorans auxilium. Qui factus postea Episcopus Carno-
tensis, vt suo loco dicetur, libertatem Ecclesiasticam, a-
sylumque ipsum sanctæ Ecclesiae pro viribus tueri non
desstitut. Sed agendum de his suo loco. Ceterum etsi Ful-
bertum contempserit Theobaldus Comes, coluit autem eū
mirifice Vuilelmus Comes Pictaviensis, de quo hæc
in fragmentis historie Aquitanice apud Glabrum: Fulberto
quoque sapientia valde ornato Episcopo Carnotensis, pro reueren-
tia philosophiae eius à Francia ad se euocato, Thesaurariam S. Hi-
larii gratis tribuit, & summo honore eum excoluit. Sed hæc
de Thesauraria S. Hilarij ante Episcopa-
tum contigerunt.

8.30

8

IOAN. XIX. PAP.

VACAT. IMP. OCCID. 3.
Annus 2.

BASIL. ET CONST. IMP. 29.

IESV CHRISTI

Annus 1004.

I.

Glab. li. 3
cap. 3.
SYNODI
IN ITA-
LIA ET
IN GAL-
LIIS.

SEQVITVR annus Christi millesimus quartus, Indi-
catione secunda inchoatus, quo, vt ex Glabro a collig-
itur, frequentes Synodi in Italia, atque in Gallis sunt
celebratae. De his enim hæc ipse: Tunc igitur temporis in I-
talia, atque in Gallis plerique Episcoporum nomilla inter se de-
dueris questionibus habuere Synodorum conciliabula. Nam de ie-
niis, que plerique Fidelium, scilicet inter Ascensionem Salvatori-
rus, & Pentecosten obseruant, ita decreverunt, vt ne per imperium
sacerdotum fierent, excepto Sabbatho Pentecosten, & à quibus fieri
vellet, prohibentur fieri. Simulque incidit questio, cur monachi
tres vel quatuor Dominicæ dies ante diem Nativitatis Domini-
ce, seu Quadragesimalis obseruationis tempore hymnum scilicet,
Te Deum laudamus, decantarent contra morem Romane Ecclesie.
Quæ videlicet questione aggressi tam Abbates, quam mona-
chi, responderent, se pro nullare illud agere, nisi ex beati Ben-
edicti nominatis, atque excellentissimi Patris præceptione: cunus
etiam actus, simulque dicta à summo Romanorum Pontifice vide-
licet Gregorio habentur descripta, ac laudabiliter roborata. His
deinceps comporti Episcopi vsus monachorum * authentico ex mo-
re viguit. Necnon etiam de die Annunciationis Dominica, que ce-
lebratur viij. Kalend. April. si forte quilibet alio tempore præter
Quadragesiman excoli congruentius potuisset, ab ipsis pontifici-
bus non parua illa est questio. Ferebatur enim à quibusdam can-
dem videlicet Annunciationem Dominicam more Hispanorū, quinto
decimo Kastell. Ian. die irreprehensibiliter posse celebrari. Nā
cum ego postmodum in monasterio Cluniacensi cum ceteris Fra-
tribus degerem, conuenient illuc ab Hispanis, quæ partes * ho-
nestæ coniunctionis iam dudum more viuentis propriæ regionis
monach. Prequinante vero die Nativitatis Dominicæ, pet. erat
prædicti monachi venerabilem Odilonem eiusdem loci Abbatem,
vt more suorum liceret eis celebrare Annunciationem. Quod cum
secissent segregati à ceteris, viulum est nocte eadem duabus senio-
ribus loci, quod viuis de Hispaniæ scincia focaria arriperet desuper
altare puerum, mitteret que illum in sarcinam pruni plenam, ita
clamantem: Pater, Pater, quod tu dedisti, isti auferunt. Quid plu-
ra apud nos antiqua consuetudine, vii decebat præualuit. Hæc
Glaber. Porro in Hilpanis etiam exoleuit vsus ille, quo
ex præscripto b decimi Tolerani Concilij, Annuntiatio
celebratur decimo quinto Kalendas Ianuarii.

* antiquo

Quod pertinet ad Concilia Gallicana his temporibus
celebrata sub Rege verè Christianissimo Roberto: ad-
miratione dignum est, quanta animi demissione conser-
uerit idem Rex cum Episcopis interesse publicis hisce con-
uentibus, & quidem tamquam famulus illis inferiuiturus.
De quo memoria dignum Helgaldus illius temporis au-
tor, qui eius vitam conscripsit, eiusmodi factum narrat:
Colloquium cum Episcopis regni sui habens Rex humilis, inter col-
loquium vnumquemque aspiciens, vidit quandam eorum mole car-
nis grauatum, pedes suos dependere ab alto: pietate ductus, a longe
querens suppeditaneum reperit vnum, quod manibus, Deo & homi-
nibus charus, apprehendens illud tanto pontifici offerre non recusat,
& sub pedibus eius ponere nō est designatus. Erat enim hic Episcopus
Lingoniensis, Læbertus nomine dictus, scientia, religione, & bonita-
te pollens. In magna etenim rex admiratione pro tali facto o-
mnes Episcopi & Principes habuere sè fatum Robertum humili-
andum & inclutum Regem. Is quippe Rex Deo dilectus Robertus
semper meminit sanctæ legis, quia memor fuit operis Dei in omni-
bus vijs suis. Sciebat etenim scriptum: Scientia virtus, custos vir-
tutis humilitas sancta. Et illud beati Papa Gregorij: Qui sine humi-
litate virtutes congregat, quasi in ventum puluerem portat. Lege-
rat quod dixerit quidam ex Patribus: Omnis labor sine humilitate
vanus est: humilitatis signum dat regnum cœlorum. Nos ergo o-
remus omnem potentem Deum, vt hic Dei electus, qui deposito omni-
tuncore superbia conjunctus est Christo Deo sancta humilitatis vir-
tute, ita iungatur in seculo venturo, &c.

II.

QUALIS
ROBER-
TUS REX
IN SYNO-
DIS CVM
EPISCO-
PIIS.

At qui

LEVTHE-
RICVS AR
CHIEPIS-
COP. SE-
NON. A
ROBERTO
REGERE-
DARGVI
TVR.

Job. 21.

Iacob. 4

V. LVTVS
REGIS ER
IA SA-
RAMEN.
EVCHARI-
STIA.

V. PRIMOR-
DIA NE-
ANDAE
HERESIS

VI.

Extrato.
3. biblioth.
SS. PP.
TYROCI-
NIA BE-
RENGA-
III.

At qui humili obiequo inferire paratus erat Episcopis; eosdem tamē, cum opus eslet, id exigente zelo Catholicæ Fidei, quo iugiter æstuabat, à Fide Catholica duios redargueret, immō & comminari minimē prætermisit. Et de his præclarum illud exemplum, quod idem Le galdu dūs itidem in vita ipsius describit: *Præfūl cuidam Leuthericu Senonensi Archiepiscopo scilicet, de Domino non bene sentienti, & querenti pro quibusdam causis probationem in corpore Domini nostri Iesu Christi; indigne tulus Rex amator bonitatis, & scripti ei in his verbis: Cūm sit tibi nomen scientia; & non luceat in te lumine sapientiae; miror quareatione quæsieris pro tuis inquisitissimis imperijs, & pro infestis odio, quod erga Dei seruos habes, examinat onem in corpore & sanguine Domini. & cū hoc sit, quod à dante sacerdote dicitur, CORPVS DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI SIT TIBI SALVS ANIMÆ ET CORPORIS: cur tu temerario ore & polluto dicas; Si dignus es, accipe, cūm sit nullus qui habeatur dignus? Cur diuinatati attribuis erunias corporis, & infirmum doloris humani diuina conœctus natura? Iurans Dominum fidem Princeps Dei: Priuaberis, inquit, honore p̄tificis, nisi ab his respiceris, & damnaberis cum his qui dixerunt Dominum: Recede à nobis: & non cōmunicabis his, quibus dicitur. Appro, inquæt b Deo, & appropinquabit vobis.*

His verbis Præfūl benè correctus, à Rege pio & bono sapiente instructus, queuit, obmutuit, & filuit à dogmate peruerso, quod erat contrarium omni bono, & iam crescebat in seculo. Infini matris Ecclesia collocatus iste Dei seruus, scilicet Robertus Rex, factus est Dominici corporis & sanguinis, vaſorumq; eius custos fortissimus, ad vngueni ita perordinans cuncta, quasi videretur Deus suscipi pi, non vt in alterius, sed in propria sancte maiestatis gloria. Hæc eius deuotio, hac erat fortis prouisio, vt corde mundo, & vſitu cädido Deus immolaretur pro totius mundi piaculo. Subiicit de vaſis aureis, & argenteis, ad ministerium Miſericordie ab eodem pio Rege Deo offerri solitus.

Audisti, Lector, simul cum pietate Regis etiam sibilo venenosi serpentis in Leutherico Archiepiscopo Senonesi! ad hūc extant complures Fulberti Episcopi Carnotensis Epistolæ, quibus eum ſep̄e contigerit diuersis ex cauſis redargui. Iam viperini ſetus è portis inſeri, tamquam è matris vtero enixi, in damnum Ecclesiæ emittebantur qui ſe ſpiris ſinuofis inſerebant in ſancta, vt ſanctum ſanctorum, Sacramentum sacramentorum, ſi poſſent, auferrent ab ea. Quod enim Leuthericus legitur in ſuſurrare, cœpiffe, iam (vt audisti) rumor ille tantæ blaſphemiarum increbroſebeat in ſeculo: et ſi tacuit ipſe, repreheſus à Rege timore pœna. ne ira Regis caderet ab ampliſſima dignitate, & careret cathedralia, haud ſerpens rumor ille eft omnino repreſſus, ſed paulatim indies creſcens, in maniſtefan tandem erupti hærem, ſub patrocinio inſeliciflimi Berengarij, qui hoc tempore adoleſcens auditor exiit Fulberti poſt biennium Carnotensis Episcopi, vii ſanctilli mi, omniumq; doctiſſimi: à quo ne diſputationis obtenti, extra limites Catholicæ veritatis pedem auderet eſſerre, ſep̄e Berengarius monitus fuit & redargutus.

Reuocauit in memoriam Berengario illiusmodi ſub Fulberto tyrocinium ſuum, eiusdem ſub eodem doctore condiscipulus Adelmannus Episcopus Brixiensis, cum poſtea aduersus eum diſertam valde ſcripſit epistolam, in qua habet inter alia iſta quidem memoria digna: *Col laſtaneum te meum vocavi prepter dulcissimum illud contubernium, quod tecum adolescentulo ipſe ego manserule in Academia Carnotensi, ſub noſtro illo venerabili Socrate, nempe Fulberto, tu cundissime duxi. Cuius de conuictu gloriari nobis dignius licet, quam gloriatatur Plato, gratia agens nature, eo quod in diebus Socratis ſuī hominem ſe, non pecudem peperiffet. Nos enim ſan diorem vitam, ſalubrioremq; doctrinam Catholicæ & Christianissimi hominis experti ſumus, & nunc eius ad Deum precibus adiuuari ſperare debemus. Neque enim putandus eft memoriam, in qua nos tamquam in ſuī materno ſemper ferrebat, amifſe: baud vera charitas Christi, quaſicat filios amplectabatur, in eo extinaria ſi: ſed abſque dubio memor noſtri, diligens plenius quam cum in corpore mortis huīus peregrinaretur, multat ad ſe votis, & tacitū ſe precibus obſtefans, per ſecreta illa & reſerua colla quia nobis ſum in horſulo iuxta capellam de ciuitate illa, quam Deo voente, Senator nunc poſſidet, ſepiuſ habebat, & obſeruans per-*

lachrymas, quas interdum in medio ſermone priuumpens, exuante ſancti amoris impetu, emanabat, vt illuc omni studio pro paremus, viam regiam directim gradientes, ſanctorum Patrum veſtigij obſeruantim, ſimilem inharentes, vt nullum prorsus diuerticulum, nullam in nouam fallacem ſemitan defliamus, ne forte in laqueos & ſcandalis incidamus. Quia ſicut ait Psalmista: dū iuxta iter ſcandalum poſuerunt mibi. Nam quod eft iuxta iter, hoc eft extra iter. De via autem quid dicit? Pax multa diligentibus legem trām, & non eft illis ſcandalum. Et quid eft lex Domini, niſi via Domini ſicut in alio verbo Psalmi cantatur: *Viam mandatum tuorum cucurri, cum dilataſti cor meum. Ergo in via pax, extra viam ſcandalum. Hoc ſcandalum incurrunt, qui per heresies & ſcismata deuiantes, pacem Catholicam imp̄is contentioibus reſindunt, quos nihilominus in Psalmo decimo tertio ita annotatos aduertimus: Contrito & infelicitas in vijs eorum: viam pacis non cognouerunt. Ecce ſcandalum, vel potius ſcandala, nempe contrito, & infelicitas & erra, que occurruunt in ſemitis hereticorū, viam pacis Catholicæ recuſantium.*

Auertat Dominus à te, ſancte frater, ſemitas tales, & conseruat pedes tuos in testimonia ſua, & mendaces oſtentat, qui famam tuam tam fœda labo maculare nituntur, ſpargentes vſque quaque, ut non ſolum Latinas, verum etiam Teutonicas eures, inter quas hūi peregrinor, repleuerint, quaſi te ab unitate ſancte matris Ecclesiæ diuulſeris, & de corpore & ſanguine Domini, quod quotidie in uniuersa terra ſuper ſanctum altare immolatur, alter quām Filii Catholicæ teneat, ſentire videaris: hoc eft (vt illorum de te dicit viar) non eft verum corpus Christi, neque verum ſanguinem, ſed figuram quandam & ſimilitudinem. Hæc ante hoc biennium cum audiſſem, fraternalitatem tuam per epifolam conuenire, idq; ex teipſo certius ſcificit, andum eſſe decreui. Scis porro familiarem tuum dominum Paulinum Metensem Primicerium tibi propriorem, tibiq; al. quanto viciniorum eſſe, & mea petitione, & ſua pollicitatione delegauit ſibi huius negotiū executionem. At ille (non enim in hacre laudare eum poſſum) negligens ſue alterutrum, ſue vtrumque noſtrum, vſque adhuc reliquit me ſuſpenſum, ſed diuina gracia nos nunquam negligens, inopinato mibi obtulit melius quam optabam. Optabam autem inuenire hominem per grimandi uſu exercitatum, regionis, & lingue Francorum non ignorarum: & ecce ſtetit mihi ē latere G. ex tuo nomine me ſalutans. Obſtupui p̄ gaudiu, & tamen non potui tam repentino euentui fidem integrum habere, quia ſi frater idem nullum abs te ſignum litterarum, ut mos eft inter amicos longe remotos, tamq; diu non viſos, afferebat; quod tamen ipsum multis de cauſis facile peruſiſibilis exuſabat. Siue ergo verè, ſue aliter hoc agebat, ego eum à Domino reparatum mihi eſſe non diffidens, nolui diuitiis diſimulare, quin p̄ ſemente ac p̄ ritu meo, p̄ ſentib; litteris, tamquam pennis induitū per tantā terrarum ſpacia tranſuolarem, obſeruans per miſericordiam Dei per ſuauissimam memoriam Fulberti, vt pacem Catholicam diligas, neque conturbes. Rempubliſcam Christiana ciuitatis bene compoſitam à maioribus noſtris, pro qua tot millia Martyrum, contra idolatriam, & regnum diaboli fortiter certantes triumpharunt: ſubindeq; ſancti Doctores bella ciuitia ab hereticis commota, ſalutaris eloquentia fluminibus reſtrinxerunt atq; eam circumquaque munierunt, vt iam nouis hostiis nullus oboriri queat, qui aduersus eam aliquid intens, non continuo mille iaculis defueruntibus obruator. Hæc Adelmannus, à nobis hic poſita ad inſinuandum tyrocinium Berengarij, poſtea inſandam hærem promulgatis, quamprimum audisti à Rege Christianissimo condemnatum in perditissimo Leutherico Archiepiscopo Senonensi.

Hoc eodem anno Vrbe morbo vexata, plurimi interierunt: catarrhus enim descendens in fauces, meatus obſtruens, ſuffocatos miſeros homines confeſtim mori cogebat. Quid autem mirandum tunc viderit Vrbs in peccatoris conuersione, dicendum. Fideliter deſcripta reperitur historia in codice Cassinate poſt ſancti Adalberti homiliam Romæ dictam in Ecclesia SS. Bonifacij & Alexij, quæ ſic ſe habet: Non ſolum qui aſſiduitate Romam plus ſolius Petri potestate quam Regum iudicio vrbium dominam incolunt, verum etiam qui à diuersis mundi partibus eam expetant, pretoſiſimum ſciunt templum corporibus ſanctorum Christi martyris Bonifacij & Confessoris Alexij decoratum. In quo dum fama ſacra religionis cresceret, quidam nobilitate carnis pollens, & diuirijs affluens, monachicum habitum, abrenuncians quæ ſaculi ſunt, ſucepti,

NIVS
FVLBER-
TUS CO-
HIBERE
BEREN-
GARIUM.
dPſa. 139
cPſal. 118
fPſ. cod.

VII.
VVLGARI
COEPTA
A BEREN
GARIO
HÆRESIS

VIII.
LIVES IN
VRBE.

IOANNIS
CANAPA-
RII AD
DEV M
CONVER-
SIO.

IX.

FRANCO-
NIS VIO-
LENTA
CONVER-
SIO.

cepit, nomine Ioannes Canaparius. Qui dum in seculo esset, mul-
tos sibi amicos, propinquos, & fideles sinecra charitate deuinxe-
rat eundem locum secum petere, eundemque habitum suscipere.
Sed (vt est honinum mirabilis) Omnes pene declinaverunt
retorsum; & quem colement mundum diligebant, tollentem
crucem suam & sequentem Iesum sequine neglexerunt.

E quorum numero extitit (de quo dicere volo) coniunctaneus
& compater eius Franco, cognomento Maringus, homo non igno-
bilis, nec adeo pauper, & seculari scientia plu insto refertus. Hic
autem ea tempestate, qua Ioannes Papa presul abbat, residens ante
Ecclesiam venerabilium martyrum Cosma & Damiani, via
sacra; turgente guttere, vicina morte se premi omnino suscipie-
tus est. Num innumerā multitudine hominum illa clade Roma per-
ierat, qua sibi viuendi spem penitus absulerat. Mox itaque da-
ta dextera cuidam auctanti, ad monasterium predictorum sancto-
rum Bonifacij & Alexij citissime deducit petiit, immemor pa-
rentū & horum, que paulo ante se prepedierant. Vbi illuc aduen-
iens deficitibus viribus, & anhelitu, compatrio suo velle loqui
significauit. Qui, vbi ex more nuntiatum est, data licentia ab Ab-
bate Leone, qui tunc eidem monasterio praeerat, introductus est,
& inductus est ad Ecclesiam Sanctorum, vbi praefabatur eum
praeominatus Ioannes Canaparius, volvens animo ad hoc illum
venire vespertino tempore, ut impleret quod promiserat: nam
eidem Franconii vespertino erat. Quem videns egrotus, genibus
eius aduolutus, rauca voce talia capiit: Eia compater, Domine,
recipe, me fallacem, recipe me infidelem, & consigna me tuis
Dominis Bonifacio & Alexio: fac me seruum eorum, quia scio,
& veraciter scio, quod nisi eorum patrocinio non liberabor a potesta-
te iniquorum spirituum, quibus ab ipsis seruui cunabulis. Quare
moram patior, benignissime? Vitas me, despicio me, quod iniurias
tuas requireo domino? Vbi est quod mihi saepe dicebas, quia &
in uitio salus prestatur? sancte Bonifaci adiuua me: sancte Alexi suc-
curre mihi.

X.

Talibus denig, percussus prælatus Ioannes Canaparius, Ab-
batem conuocauit & Fratres, quibus rei veritatem ordine nar-
rans; monachum illum fieri rogauit sine intermissione clamante: S.
Bonifaci, S. Alexi; seruus vester sum, & etiam seruus seruorum
vestrorum. Cuius desiderium cognoscentes, ante venerandam Cru-
cem eum statuerunt, monachum, multis cum lacrymis efficerunt.
Postquamq; agitum hac acta sunt in monasterio, volens Deus ostende-
re, quantum intercessione horum Sanctorum flectatur ad miseri-
cordiam, & quam misericorditer libet peccatores ad eos con-
figuentes: permisit cuneum equestrium armatorum malignorum
spirituum per supradictam Viam sacram visibiliter descendere,
predictum Franconem requirentem, quem iudicaria definitione
seruum se vici gloriante iactabat. Taliter enim alterando,
ablatum per quirendo vix sunt venisse ad portam monasterij. Vbi
non inuenientem eum, reveri sunt tristes, multa nefaria iactan-
tes in Santos. Qui dā requisiti fuisse à vicinis monasteriis, quid
hoc esset; responsum: Franconem seruum eorum ablatum à Boni-
facio & Alexio, & missitano adiiebant, remansisse per quod
eum vincere putabant. Quod vbi Abbat & Fratribus ab audi-
entibus nuntiatum est: subtiliter perquirentes, professionem regu-
larem non illum fecisse inuenierunt. Qua studiosè facta, anima illa
carne soluta est. Ex quo datur intelligi, quod misericordissimus
Deus, quem cuncta monastici ordinis implere permisit, meritiss
sanctorum Bonifacij & Alexij, quorum suffragum toto corde
petierat, ab omnibus insidijs inimicorum eripuit ad laudem & glo-
riam nominis sui, Amen. Hucusque de his ibi.

XI.

Quo pariter anno memoratus Ioannes vir nobilissimus
vita functus, ibidemque sepultus est, cuius epitaphium,
quod hactenus in eorumdem Sanctorum Ecclesia conser-
vatur haud longe ab altari primario, dignum existimauit
hic describere. Sic se habet:

CHRISTE DEVS RERVM PVLCHERRIME FAC-
TOR ET AVCTOR.

SVS CIPRE ME INDIGNVM SALVS ET OMNE BO-
NV M.

OBSECRO, FLAGITO, SERVVS, POSTVLO, QVAE-
RO IOANNES

CONFITEOR CVLPAM, DA CLEMENS VENIAM
OMNE MALVM MERVI, CVMVLVMQ; REATI-
BVS AVXI

Annal. Eccl. Tom. II.

TARDVS AD OMNE BONVM, PROMPTVS AD
OMNE MALVM.

A CAPITE VSQVE PEDES MACVLANT MEM-
BRA OMNIA SORDES
SED TV SANCTE DEV S REX MISERERE PIUS,
DA IN REGIONE DOMVM SVNT VBI CASTRA
VIRORVM

AVRICOMVS REGNAT VBI AVREA SAECVL A
CHRISTVS.

PROSAT PRECOR VOS OMNES, QVI HVC POST
ME VENTURI ESTIS, VT PRO ME PRECES FVN-
DATIS, ET PROPTER CHARITATEM, QVAM
VIOLARENON LICET, NEMOS SVVM NEC ALIE-
NV MADAVER SVPER ME MITTAT. QVOD SI
HOC PRAEVMPSERIT SIT MALEDICTVS AT-
QVE IN PERPETVVM ANATHEMATE CONSTRI-
CTVS.

CREDO QVOD REDEMPTOR MEVS VIVIT ET
IN CARNE MEA VIDEBO DEV M SALVATOREM
MEVM. AB INCARNATIONE DOM. NOSTRI IE-
SV CHRISTI ANNIS SVNT MILLE III. OBIIT
MENSE OCT. DIE XII. INDICT. III.

Quæ videlicet tertia Indictio hoc ipso anno incipit
mense Septembri. At quam dispare eiusmodi antiquæ
sepulchorum inscriptiones à recentioribus; In illis enim
magna animi submissione Fideles peccata sua maluerunt
incribi: in istis verò magno fastu virtutes vanè atque
mendaciter, vt plurimum, ambiunt vani homines præ-
dicari.

I E S V C H R I S T I

Annus 1005.

IOAN. XIX. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 4.
Annus 3. BASIL. ET CONST. IMP. 30.

I.
HENRI-
CVS CON-
TRA LON-
GOBAR-
DOS IN
ITALIAM
DESCEN-
DIT.

ANNVS post millesimum quintus Indictione tertia
inchoatus ordine temporum sequitur, quod Hen-
ricus Germaniae Rex aduersus Harduigum, qui Longo-
bardiam Regis titulo occuparat, in Italiam descendens,
Clusas ope Carentanorum, suis hostibus expugnauit,
Papiamq; victor accedens, ibidem honorifice suceptus
Rex coronatur. De his pluribus Ditmarus, deque corona-
tione hæc habet: a Post hoc Papam visitans urbem, ab Ar-
chiantifite hoc, nempe Mediolanē, & a primis illius regionis sus-
ceptus, cum admirabilis laude ad Ecclesiam ducitur, & communi
electione sublimatus in solium regale collocatur. Pergit autem
dicere Ditmarus, quomodo eadem die, oborta conten-
tione inter ciues & milites, illi aduersus Regem rebellantes,
palatum sunt aggressi: sed defenso illo à domesticis
Regis, cum nec precibus S. Heriberti Colonensis Ar-
chiepiscopi, qui aderat cum Henrico, coerceri possent;
qui foris erant Regis milites expugnantes ciuitatem in-
trogredi, eam cæde, incendioque vaftarunt, cum Rex
eos cohære minimè potuisset. Inde verò idem Rex
Mediolanum amore sancti Ambrosij (vt idem Ditmarus
ait) accessit, cum interea tumultuatis hostibus in Ger-
mania, ab Italia reuocatur, celebrata iam Pentecoste.

Sed quomodo, Deo propitio, hoste debellato Boles-
lao Poloniæ Duce, idem Henricus Rex diem Natuitatis
S. Mariæ Pragæ solemini ritu celebrans, ibi persuasus con-
cione S. Episcopi Fisingensis, perduellem Henricum,
quem vincitum tenebat in carcere, liberū dimittens, re-
cepit in gratiam: ex eodem auctore sic accipe:

Cum ibi sancti Domini Genitricis ortum omni celebrem mun-
do Rex veneraretur, Godescalcus sanctus Fisingensis Ecclesie ve-
nerabilis pastor, nomen cum re posidens, Missam canere, ac po-
pulos instruere ab eo precipit, & ab Episcopo Sedis illius per-
mittitur. Perleotum Euangelio, praesentes idem admonet de
timore diuino, & de conseruando gemina dilectionis vinculo, de
obedientia Domini, sublimiorumque honore potestatum. Et ad
vltimum Regem suauiter aggreditur, vt semet agnoscere, &
omnia quæ a primis vitæ huius cunabulis, vsque ad hoc tempus ho-

II.

GODES-
CALCVS
ERISIN-
GINSIS
EPISC,
CONCIO-
NATVR
CORAM
REGE.

noris alicuius aut commoditatis inquam perecepit, largitati diuine potius, quam suis meritis adscribere voluisse. Insuper misericordie mentionem fecit, que vniuersaliter est salutis presidium, venerabile Fidei ornamentum, & magnorum remissio peccatorum. In cuius opere seruando vniuersaliter Christo Fidelium iria sunt semper optanda, posse, & velle, ac perficere. Quia cum à cunctis sint adimplenda, ab his maximè, qui nullū ledentes, sibi auent similia ad non recompensare, & ut acceptabile ab his Domino votum fiat, ex corde debet vnumquodq; largiri, & cunctis debitoribus remitti, ne mali vice serui diris astringantur tormentis.

III.
AD RE-
GEM APO-
STROPHE.

Et his concludens: Te, inquiens, obtestor per nomen & amorem eius, qui suo debitori decem milia talenorum, id est Iudeis recutitis suorum transgressionem praeceptorum indulxit, Henrici quondam Mar. bionis, nunc autem, vi spero, vere penitentis, Senior charissime misericordis, vincula soluas, & gratiam dones, ut eo liberiori animo hodie Dominum interpellas, Dimitte nobis debita nostra, &c. Hec Rex exhortatione lacrymabiliter profusa placatus, scise facturum firmiter propoundit: post hac dominum veniens misericorditer adimplebit. Hęc Ditmarus de Rege maximè pio, atq; Episcopo, tanto munere digno. Qui & inferius eundem Henricum, pro quo Episcopus intercesserat, iam vinculis absolorum, & ad propria redire iussum affirmat. Eratis, qui primum cum Rege militans, iam ab ipso defecerat, & in cum arma mouerat.

IV.
* Id. lib. 6.
SYNODVS
TREMO-
NIENSIS.

Hoc eodem anno, ut idem a Ditmarus testatur, celebrata est in Germania magna Synodus Tremoniensis, in qua idem Henricus Rex questus de eius temporis sancta Ecclesiæ deformatione, egit magna instantia apud Episcopos pro eiusdem reformatione. Quid ab eisdem pro viribus praestitum est diligenter, statutis in ea communi consentiu sacris canonibus, quibus in pristinum usum reuocarentur sanctissimæ Ecclesiastice leges, & exularent qui irrepsilient in Clerum ac populum praui mores. Quibus statutis conciliavit sibi Rex Deum propitium, aperuitq; sibi viam ad victorias consequendas, & Romanum Imperium obtainendum. Periere eiusdem Concilij aedelebris Aeta, quorū tantum exordium ita descriptum apud eundem Ditmarum inuenitur.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo quinto: anno autem domini Henrici Secundi regnantis quarto, inchoato scilicet, in die Non. Iulij defuncta reliqua.

I E S V C H R I S T I

Annus 1006.

IOAN. XIX. VACAT. IMP. OCCID. 5.
PAP. Ann. 4. BASIL. ET CONST. IMPP. 31.

I.
SYNODVS
FRANCO-
FORD.
b. DITM. li.
6.

ANNVS Christi Redemptoris millesimo sexto, in dictione quarta, celebratur in Germania Synodus Francofordiensis, in qua inter alia ibi tractatum est de Ecclesia Bambergensi erigenda in Cathedram Episcopalem. Agit de ea pluribus b. Ditmarus, & refert inter alia illud de Henrico Regedamiratione & commendatione digni, nimurum, quod cum allocuturus esset Episcopos, antea se humili prosterneret, nec eleuaret se nisi qui Synodo praeset Archiepiscopus, cum suis manibus eleuaret. Cur autem eam ciuitatem in Episcopatum ergere conciperit, hanc assert idem Ditmarus rationem: Pacificatis tunc partibus his, generale Concilium in Francfort à Rege ponitur, & hoc ab omnibus Cisalpinis Antistitibus visitatur, causam vero precedentem, Lector, auribus accipe, Rex à puer quendam summet ciuitatem Bauenberg nomine in Orientali Francia statam, vniue dilectam pro veteris excoluit, & uxore ducta, eadem ei in dotem dedit. Postquam autem ad regni curam diuina miseratione promotus, semper tacitamente ibidem Episcopatum construe regefit, &c. Agit de Ecclesia ibidem adficata, deq; Henrico VVirecburgensis Ecclesiæ Episcopo, qui quod nollet consentire in vniione facienda vnius parochie suę cum Ecclesia Bambergensi, nisi ipse fieret Archiepiscopus, ad Synodum venire noluit. At quomodo petitionem suam ipso exordio Rex, confidentibus Episcopis, patet fecerit, ab eodem Ditmari, qui praesens erat, sic accipe:

Confidentibus ibidem ordine Archiepiscopis cum omnibus suis * Suffragensis, Rex humo temu prosteretur, & à VVilegiso antistite Moguntino, in cuius diacesi Synodus habebatur, electus, cunctis presentibus talia fatur: Ob recompensationem futuram Christum heret elegi, qui a me subiecto acquirenda nulla spes remanet mihi. Et quod precipuum habui, me ipsum cum modo acquisitionis, seu acquirendis in sacrificium Patri ingenito iamdudum secreto mentis obtuli. Episcopatu in Bauenberg a cum licentia Antistitis mei facere haec tenus concipiui, & hodie iustum hoc perficere volo desideriū. Ob hoc serenissimā vestimente interpello pietatē, ne absentia eius, qui per me voluit obtinere, quod mihi non licuit huic concedere propositū voluntatis mea queat impedire, cū baculo eius mutua confirmationis signo clarescat, hunc non propter Dominū, sed ob dignitatis nullatenus adipiscendae dolorē fugisse. Moteat omniū corda præsentium, quod per ambitionem suam sancte matris Ecclesiæ augmentum annullare cum nugatoria allegatione presumptis. Adhac firmiter constitenda, contētalis mea præsentis, & vniuersitatis & coheredes mei larga benignitas aspirat, & sibi placitā adimpletionē his me eadē restituere, utiq; pro certo feciat. Si quando autem Episcopus venire, & promissa dignatur suscipere, paratum me ad omne quod vobis bonum videtur, procul dubio inuenier.

Finitis talibus alloquij, Bernigerus Antistitis Henrici VVircburgensis Capellanus surrexit: propter timorem Regis Seniorem suum hic non venisse, & detrimentum Ecclesiæ sibi a Domino commisso in aliquo fieri nunquam laudasse, testatur: & obseruat cunctos præsentes per Christi amorem, ne talia fieri, absente eo futuri sibi in exemplum patuerint. Privilegia eiusdem ibi alta voce recitantur. Inter hęc quotiens Rex anxiam iudicium sententiam nutare perpexit, totiens prostratus humiliatur.

Tantem Archiantistiti VVilegiso, quid de his faciendū foret, iudicio perscrutanti, Tagmo primus respondit, hec tunc secundum Regis eloquū legaliter fieri posse. Cunctis presentibus eius seruatum tunc affirmantibus, & subscriptis: Eberhardo tunc Cancellerio cura pastoralis à Rege committitur: & hic à prefato Archiprese eodem die consecratur. Post hac autem Henricus Antistes auxilio confitatis Heriberti Archiepiscopi Colonensis Regis gratiam & impletionē sibi placitam acquisivit Hucusque de Actis ibi in Synodo: reliqua defunt. Subiicit autem his Ditmarus de sua electione in Episcopatum Merseburgensem, deq; fame valida, quæ tunc Germaniam affligebat. Porro de nouo Episcopatu Bambergi erecto Sigebertus agit anno millesimo quarto, Hermannus anno millesimo septimo, Marianus Scotos anno hoc ipso, quod & verius esse, quæ scribuntur à Ditmario tunc præsente, manifestant.

Quod autem spectat ad famem, hoc anno, ut idem testatur, Germaniam infestantem, de eadem agit hoc anno Sigebertus, quam vna cum peste vniuersum orbem afflixisse testatur. Nam ait: Fames & mortalitas tam grauiter per totum orbem inuauit, ut sepelient utero, viui adhuc spiritū trahentes obrueretur cum mortuis: Quo tempore accidisse videntur, quæ de S. Odilone Cluniacensi Abate Petrus Damiani in ipsius vita sic narrat: In ergoannis præterea eleemosynis ita largus erat, ut nonnulli, dum cum omnia dispergentem sine cunctatione conficerent, non dispensatorem, sed prodigum iudicarent, præsertim quodam tempore, dum fames valida Aquitanie fines rebemeret affligeret, ac plurimas Galliarum provincias pestilenter arctaret, exhaustis iam in pauperum vsus ærijs, & horreis quorūcumq; prouentuum non mediocriter profigatis: mox etiam plurim sacræ vasæ consigilit, insignia Ecclesiæ ornamenta distractit; corona quoq; quam sibi Imperator Henricus ob suū memoriam destinauerat, non pepercit. Ut igitur tam acerbæ famis, in quibus valuit, temperaret inopiam, quidquid hinc inde corraderet potuit facultatum: insufflationes & alimenta tradidit egenorum. Quadam sanè die, dum per publicum plus equitator incedit, duos in itinere pueros fame peremptos reperit. Mox equæ desiliens, laneam, qua indutus erat ad carnem, subduxit sibi interulæ, eaq; prout velaminis quantitas permittebat, utrumque cadaver oboluens, exhibet mortuis sepulturam. Nam & sepillones mercede conductis & funereis usq; ad tumulum prosequitus exequijs, defunctis fratribus debitum humana pietatis exoluit. Hęc de S. Odilone Petrus hoc tempore.

Eodem anno S. Elphegus translatus in Cantuariensem Ecclesiam

II.
* f. Suffra-
ganeis.
TERRA
PROSTER
NITVR
ANTE
QVAM LO
QVATVR
REX HEN
RICVS.

III.
BAMBER-
GENSIS
EPISCO-
PATVS
ERIGI-
TVR.

DITMA-
RVS CRE-
TAVS EPI-
SCOPVS
MERSE-
BVRGEN.

IV.
FAMES
INGENS
ET PESTIS
ORBEM
VEXAT.

c. Apud S. v.
d. c. 1. Ioan.

QVID FA
MIS TEM
PORE S.
ODILO.

S. ELPH
GVS ROM
MAM PRO
PALLIO
VNIT.
Osbert in
vita S. El
phagi apud
Sur. tom. 2
die 19.
April.

S. ELPH
GVS A IO
ANNEPP.
PALLIV.
ACCIPIT.
VVILET.
de gest.
Ang. li. 2.

Eccleiam ex VVintonienti, Romanie contulit ad Ioannem Papam, ab eo pallium accepturus. Hac Osbertus in vita ipius, & VVilelmus Malmesburiensis. Quæ autem in itinere contingent, quibus eius sanctitas est declarata, ab codice Osberto sic accipit: ^a Anno autem Domini millesimo sexto, ab aduentu Anglorum in Britanniæ quingentesimo septuagesimo octavo, anno sua etatis quinquagesimo secundo Elphegus Archiepiscopus Cantuariensis electus est. Cumque iter versus Romanum propallio habendo arriperet, & quoddam oppidum hospitandi gratia intraret, oppidi hominem incognitum videntes, & auctoritas sua consulentes, in dominum irrumpunt, res eius dripiunt, eumque omni suppellectili priuatum verbis & verberibus exire compellunt. At ille iniurias suas leniter ferens, suorum vero medocriter dolens, via qua venit regreditur. Necdum ab oppido longe recesserat, & ecce horrendæ voces mania corripunt, quæ ciuius & adiutorij celerem minantur ruinam. Nec mora, vorax flamma oppidum consumere caput: cumque ignis vehementer excresceret, nec evadendi spes aliqua fuisse, virum sanctum adeunt fatentur delictum, veniam petunt. Mox Sanctus ille compatiens, preces ad Dominum fudit, & ignis molestia protinus extincta cessauit. Restitutus ergo Episcopo rebus suis, acceptoque a Papa pallio, dominum probere regreditur. Hucusque Osbertus. Addit VVilelmus: ^b Roma cum esset Elphegus, excessum successoris sui nemine (vt alias dictum est) afferente vidit, & emundauit. Erat iste Renolphus Burgenis Abbas, qui Episcopatu VVenantum, quem tenuerat Elphegus, pessima nundinatione, malisque artibus fuerat consequitus.

IESV C H R I S T I

Annus 1007.

IOAN. XIX. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 6.
Annus 5. BASIL. ET CONST. IMP. 32.

^g Vincent.
bif. lib. 25
c. 15.

V incentus & Bellouacensis descripsit. Quod enim omnium sui temporis doctorum doctissimus prædicetur, ad illum confluere consueverunt omnes, qui eum de rebus dubijs interrogarent Episcopi, atque etiam ipse Robertus Rex Francorum: quod scriptæ ab eo ad diuersos epistolæ docent.

Hic igitur ubi est creatus Episcopus, & pericula imminentia experiri coepisset, anceps tortus quid sibi agendum esset, cedere an manere; cecinit Christo Deo hymnum, quem in codice Vaticano inter eiusdem Fulberti epistolæ lat. tantè, nempe post epistolam trigesimam octauam, hic tibi in commendatione pietatis ipsius describendum purauimus. Sic se habet.

Angele consilij magni, te consulo, Christe,
Misericord, mea vita, salus, fiducia sola,
Da mihi consilium, & votum, viresq; sequenti
Ambiguo quid agam, quo tandem fine quiescam.
Nunc vereor tenere suscepto pontificatu
Sernardis oib; mage quam prodiisse, nocere.
Atq; ideo puto cedendum melioribus esse.

Nunc recolens quian non opibus, neq; sanguinifretus
Conscendit achedam pauper de forde leuatus:
Arbitror hoc ate factum, sicut tuus est mos:
Nec mutare locum, nisi significaueris, ausim,
Quamvis hoc lese moneat mens consta vita.
Tu scis, sancte Pater, quid sit tibi gravis horum,
Vt iliusq; mibi. Precor unde tu in pietatem,
Vt mibi digneris hoc inspirare labanti

Consilium, præfensi, iubes ad perficiendum. Hac Fulbertus, cum a fulcepto munere se abdicare magis in votis haberet, sed manere, Dei vocacione se esse videretur astricetus.

Inter grandia mala, quæ Dei Ecclesiæ infestarent, illud plane fuit, quod molestius vir sanctus accepit, nim. rūm, quod passim sibi laici occupassent Ecclesiastica beneficia. Ad quem extirpandu altra radice iam fixum prauum vsum, plurimum laborauit. Egit de his primum cum Francone Episcopo Parisiensi, ad quem scribens habet hæc inter alia: ^b Vsunfructum verd' altarium, quem tui antecessores lucis tradiderūt, te alendis debilibus publica voce destinare suadeo; tu ne quis illis inde fraudet aliquid, interminari: & si qui in hanc fr. audem irruerunt, sicut fures sacrarū, & occisores pauperum anathemate condēnari. Ne reuarearis, quæ o. homines innocenter offendi propter Dominum, &c. Ad quod fortiter prestantu abiq; timore potentiu pluribus cohortatur. Quam vero exclamauerit in eundem, cum iam creatus Parisiensis Episcopus, ad eum scribens, vt beneficia laicis etiam concederet, suaderet, accipe ex breui epistola ad eum redditæ, quæ sic se habet: i

Venerabili Parisiorum Episcopo Franconi Fulbertus humilis sacerdos. Doleo super te, charissime, cum te à præsina virtute apostolare video. Olim apud me cōquerebaris de tuo antecessore, qui sacrilega temeritate altaria lucis in beneficium dederat: nunc mibi suades, vt ego similiter faciam. O cœlum! O terra! Quid clamem? aut quid tuus meritis digno modo te obiurgare possum? Sed compesco nunc feruentes animi me fluctus, donec te præsentiali ter exquisitis increpationum tormentis excruciem. Vale interim,

Audiisti Dei sacerdotis exactuantem zelum in remissum & timoris algore torpente Episcopum? At qui eo verborum suorum tonitru Episcopū primariæ civitatis perterruit: quid in potentissimum Principem, Comitem nimirum Andegauensem, vt Ioannes alter, liber ore promat, audi. Extat hæc ad eum rerum Ecclesiasticarum in usuarem epistola, inter alias ad eum data. k

Fulbertus Carnotensis humilis Episcopus Fulconi Comiti f. intem. Doleo super te, nobilis homo, cum te audio errare & periclitari. Irrite dico, quia cum debeas Deum timere, Santos honorare, Ecclesiam defendere; contemni Deum, Santos in honras, res Ecclesiæ inuidas & aufers. Periclitari, quoniā quā talia agunt, non habent partem in regno Dei. Propter hæc peccata a mortuus Archiepiscopus Tarrensis omnes Episcopos nostros, & inter alios me pugnū, vt te excommunicaremus. Sed ego censui pius esse, vt te prius monerem, & deprecarer, vt habeas misericordiam de amictu pl. cans Deum: iam enim propè est tuus finis. Festina ligerter, queso, reconciliari Christo Salvatori nostro: quia non

PRECES
FULBERTI
AD DEVUM
DEMUNE-
RE EPI
SCOPALI.

IV.

NE LAT-
CIS BENE-
FICIA EC-
CLÉSIA
STICA
DENTYR
^b Fulbert.
exist. 22.
cōd. Vat.
56.

* f off. a-
dete.

i id. epist.
42 Vat. 33

V.
FULBER-
TVS RE-
DARGVIT
FRANCO-
NEM PA-
RIS EPI
SCOPVM.

k Id. epist.

83. cod.
Vat. 23.

VI.
FULCO
COMES
ANDEGA
VENSISS A
FULBER-
TO MONE
TVR.

eff. salut.

est salus homini nisi per ipsum. Tene in memoria verbum hoc: Qui confundo & pœnitendo finem facit peccatis suis antequam moriatur: finem habebit in altero seculo pœna ipsius. Et qui peccatis mortalibus pœnitendo non facit finem; pœna ipsius erit sine fine. Eungila igitur propter temet ipsum, sicut homo in proximo moriturus, & reconciliare Christo, ne moriaris Apostolica auctoritate datus. Vale, & remada mibi velociter atq; veraciter voluntate tuam. Haec tenus ad Fulconem Comitem ipse, nec frustra nam de Fulcone isto, homine per insenso Archiepiscopo Turonensi, quod ab ipso redargueretur ob Ecclesiæ bona violenter ablata, a Glaber agens, deque eodem plura narrans, ipsum post scelera pœnitentia post tertiam profecitionem Hierosolymam, diem obijste tradit. Cu usq; sunt verba: b Fulco Andegauorum Comes, de quo superius quedam retulimus, ter Hierosolymam iam perrexerat, veniensq; Mextensem vibem, ibidem obiit. Cuius corpus Lucanense ad monasterium, quod ipse construxerat, delatum est, atq; in eodem sepulchro honorificè. Fulberto igitur muralis iure corona debetur, qui hoc seculo primus reperitur superasse muros Babylonica ciuitatis, cuius Principes tyrannica violentia iura Ecclesiæ occupasent.

VII.
Accidit insuper inter haec, vt cum idem Fulbertus acerrimus propugnator Ecclesiæ iurum, Rudolphū Comitem sacrilegum inuasorem, ob necem illatam clero suo anathemate condemnasset; & illum pro absolutione Romam profecturum audisset: ad Ioannem Pontificem has litteras daret: c

Dominō sancto & universali Pape Ioanni Fulbertus Carnotensis humilis Episcopus orationum fidelia. Gratias omnipotenti Deo, qui more benignitatis sue tuam, Pater, humilitatem respxit, & summo, vt decubat, dignitatibus apice sublimavit. Pronuntiatio tua mundus ad te convertit oculos, teq; vñ beatissimum praedicant. Contemplatur altitudinem tuam sancti viri, & gaudem, quod eis similitudine omnium viri utrum alludis. Respicunt persecutores Ecclesie, dictiones tue baculum formidantes: suspicuntq; qui flagellantur ab ipso, & respstantes adhuc restare sibi consolat omnis remedium. De quorum numero sum ego magna & praelata Ecclesia premissus Episcopus, qui tibi, Pater, de angustiis meis queritorum scribens, auxilium tue pietatis imploro.

VIII.
Est enim quidam Comes malefactor, nomine Rudolphus, nimiam v. cunis nobis, quires Ecclesia nostra per iniustam occasionem inuisa, vnum de clericis nostris suis manu interfecit, duos alios copios sacramentis illi gauit. Et de hu omnibus appellatus in Curia Regis, & coram plena Ecclesia sèpè vocatus, nec propter hominem, nec propter Deum ad iustitiam venire dignatus, à nobis tandem excusamus est. Nunc vero ad limina S. Petri contendit, tanquam ibi posset accipere de peccatis absolutionem. Vnde rogavimus, dicitime Patre, cui totius Ecclesia cura commissa est, vt eum de sanguine, atq; iniuria feriorum tuorum ita arguere & castigare memineris, sicut meritum esse tua prouidentia non sit. Nec tua sanctitas misericordia in communione recipiat, quem diuina auditoria si ut Ethnicum alienat. Vale bone pastor, eungila super nos, ne per incuriam tuam gressus Domini detrimentum sustineat. Hucusq; Fulbertus ad Ioannem Pontificem: quæ haec scripta sunt, ignoramus.

Hoc eodem anno, qui numeratur quintus ab obitu Ottonis Imperatoris, moritur Ratisponæ in Bauaria S. Romualdus Abbas S. Emmeranni, cuius seretro Henricus supposuit humerum ad porrundem, qui postea, vt dictur, creatus est Imperator. Haec pluribus Arnolphus Comes libro posteriori miraculorum S. Emmeranni.

I E S U C H R I S T I

Annus 1008.

IOAN. PAP. XIX. VACAT. IMP. OCCID. 7.
Annus. 6. BASIL. ET CON. IMP. 33.

I.
• Glab. lib.
3. c. 6.

ANNVS Salutis octauus post millesimum incipit Indictione sexta, quo pluribus in locis contigit sacras inueniri reliquias. Testatur id rerum sui temporis scriptor Glaber, quia it: c Card. dato, vt diximus, inuocatis Ecclesiarii beſiliū vniuerso mundo, subsequenti tempore, id est, anno octauo

no infra predictum millesimum biuentani. Salvatoris annum, related sunt diuersorum argumentorum indicis, quos sum a latuerant, plurimorum Sanctorum pignora. Nam velut quoddam resurrectionis decoraten prestantes, Dei mutu Fidelium oibutibus patuer, quorū etiam mentibus plurimā in tale, & sola nra. Hac enim reuelatio primus in Senonica Galliarum rive apud Ecclesiam beati martyris Stephanii dognoscitur copiæ: cui etiam praerat Archiprefat Loetherius, à quos ille et adamanda relata reperta sunt ibi anni quorum sanctorum insignia. Quippe inter certa perplura quæ latebant, dicitur virgo Moysit uenisse parvæ. Ad cuius rei famam conuenienter quæque Fideles, non solam ex Galliarum provincijs, verum etiam ex vnuersa penè Italia, ac de transmarinis regionibus: simulq; agrotantes non pauci Sanctorum interuentu exinde redierunt incolues. Hac de his Glaber.

Exstat de his Fulberti Episcopi Carnotensis epistola ad eundem Archepiscopum Senonensem, quæ sic te habet: f

Dilectissimo patri & Archiepiscopo suo Leutherico Fulbertus De gratia Carnotensem Episcopus orationis suffragium. Multum amoris, atque fidelitatis tibi pater, me debere certos, per cuius manum à Deo benedictum & sacram uictum accepi. Unde animus meus ita pendit ex tio, vi quidquid in sua ratione aut contristat aut bilaret, demme, firesciam, simili modo officiar. Congratulor itaque tibi super tuas misericordias & Deo, qui a temporis tuo reuelare maluit, pone gratias ago. Subiecte quibusdam turbatis, quibus tritus fuerat. Extant eiusdem Fulberti ad ipsum alia plures epistole, sed illa breuior, resperfa salibus, qua cum non incidentem recto pede redarguit. Sic se habet: g

Charissimo patri & Archiepiscopo suo Leutherico Fulbertus Episcopus. Pro eternis regis canticis & circuus spiritu: terreni spiritus insolenter & vilans fluctus hucus facilius tunc sunt: promontoria mundana, a potestatu pericula minantur, & mortes: more piratarum infidiantur hypocrita. Inter haec omnia tendendum ad portum cœlestis patriæ. Noli ergo tute ipse ubi uita sum dubiet atis ac duplicitatis in corde tuo misere: simplex est enim via Domini, & qui ambulet simpliciter ambulet confidenter. Si de via legi diuina qualibet occasione seductus aberraveris: in caritatem charybdim non usq; ager demergens. Regat te manus valida omnipotens Dominus. Vale. Hic uite Leutericus, quem reprehensum à Roberto Rege ob prauas ab eo ceptas disseminali opiniones, diecum est superius. Ceterum confusus ipsum Leuthericum considerare Fulbertum, plures eiusdem Fulberti epistolæ docent, quibus ad eius consultationes ipse respondit: vt appareat, non tam ex ingenio acumine, quæ ex vana presumptione ipsum aliquando de Catholica Fide male sensisse.

V.
h Dum.
ab. 6.
S. BRUNO
NIS EPI-
SCOPI ET
SOCIO
RVM MAR
TYRIVM.

Hoc eodem anno S. Bruno Apostolus Prussiorum martyrum est consecratus. Quomodo autem ista se habuerint, Dicitur consanguineus eius & condiscipulus ita describit: h Fuit quidam Bruno nomine, contemporaneus & consobrinus meus, ex genere clarissimo editus, sed diuina miseratione præceteris patribus inter filios Domini electus. Hic ab Ida venerabilis matre sua vnicè dilectus, magistrum Giddonis Philippi traditur, & omne quod habere debuit, cum abundantia sageritur. Hunc pater erat Bruno, senior egregius & pericula auadibilis, amicu mibi consanguinitate, & omnibus erat proximus familiaritate. Filius autem eius & aquilus cum mane ad scholam debuisset, antequam ab hospitio exiret, venian petiit, & ludentibus nobis, in oratione is fuit: otio negotiū proposuit, & sic fructificans, ad maturitatem peruenit. A Terito desideratur Ottone & suscipitur, quem non longe post deserens solitariam quaeruit vitam.

S. BRUNO
APOSTO
LATIV
ACCEPT
CONCE
SIONE
PAPÆ.

Is vero post mortem gloriissimi Imperatoris, regnante tunc Secundo, Domini gratia, Henrico ad Merseburgem veniens, benedictionem cum licentia domini Papæ Episcopale ab eo petiit, & eius iussione ab Archiepiscopo Tagmone consecrationem, & quod ipse detulit hic pallium ibidem suscepit. Dehinc ob lucrum anima laborem subiit diuersæ ac grandis vite, castigans corpus inedia & crucians vigilia. Multa à Bolziano, catervisq; diuitiis bona sagcepit, quæ mox Ecclesiis ac familiaribus suis & pauperibus, nihil subire timendo, distit. In duodecimo conversionis, ac in lyca conuersationis sue anno ad Prussiam pergens, steriles hos agros semine diuino studit fecundare; sed spinis pullulantibus, horrida

RELI
QUIA
SANCIO
RVM PLV
KIVS IN
VENTA.

F Fulbert.
epist. 3.
II.

FULBER-
TUS AD
ARCHE-
PISCO
PVM SE-
NON DE
IN ENTI
ONE RELE
QUIARVM

g Id. ep. 7.

III.
FULBERTI
EP. SCO-
LA AD
LEVTHE-
RICVM.

IV.
h Dum.
ab. 6.
S. BRUNO
NIS EPI-
SCOPI ET
SOCIO
RVM MAR
TYRIVM.

V.
S. BRUNO
APOSTO
LATIV
ACCEPT
CONCE
SIONE
PAPÆ.

non potuit facile emullore. Tunc in confinio prædictæ regions & Russia cùm prædicaret, primo ab incolis prohibetur, & plus euangelizans capit, deindeq; amore Christi, qui Ecclesia caput est, decimo sexto Kal. Martij, mitis vt agnus decollatur cum suis decem & octo. Corporator Martyrum inseparata iacerunt, quod ad Bolzalau id compierens, eadem mercatur, ac domui suis futurum acquisuit solarium. Facta sunt autem hec in tempore serenissimi Regis Henrici, quem Dominus omnipotens triumpho tanti Praesul honorificauit, & vt multum spero, saluauit. Pater autem prædicti Antistitis longè post infirmatus (vt ipse mihi narrauit) præcepto filii Monachicum suscepit habitum, & XIV. Kalend. Novembri in pace quietus. Hucusq; Ditmarus. Marianus Scotus, qui hoc sæculo vixit, itidem affirmat, hoc anno eum esse martyrio coronatum, passum nimurum ab scissione manuum ac pedum, postremò capite plexum. Siegericus verò ponit anno sequenti martyrium eius; sed Vrspengensis; Mariano consentit. Agitur de eodem Martyre in Romano Martyrologio decimaquinta Octobr. (puto tempore, quo facta est translatio) hoc elogio: In Prussia sancti Brunonis Episcopi Ruthenorum & martyris, qui Euangelium in ea regione prædicans, ab impis tentus, manibus pedibusq; præcisus, capite truncatus est. Hæc ibi: vt nulla sit dubitatio, hunc eundem esse cum illo, quem in Prussia passum videamus. Porro usurpatam vocem, Prussiam, pro Russia, frequenter inuenimus.

Non longè ab hoc tempore, & forsitan eodem anno contigisse appareret martyrium S. Bonifacij, qui & ipse Russis Euangelium prædicauit, accepto, sicut Bruno, Apostolatu à Romano Pontifice hoc inueniet, qui res gestas S. Romualdi, scriptas à Petro Damiani perlegerit, tempusq; obseruauerit, quo ad eum nuntiū de ipsius martyrio est perlatum. Huius Apostolatus exordia cum scripsierimus ex Petro Damiani, Tomo superiori, hic iam quæ reliqua sunt usq; ad consummatū martyrium, prosequamur ex eodem auctore, qui ait: ^a Cumq; ad Regem Russorum vir venerabilis peruenisset, & constanti animo prædicatiōni vehementer insisteret: videns eum Rex squalidis vestimentis induitū, ac nudis pedibus incidentem, opinatus est, quia vir sanctus talia non regioris causa perficeret, sed idcirco potius, vi pecunias congregaret. Promisit igitur ei, vt si ab ista vanitate recederet, pse paupertatem eius largissima diuinitatim liberalitate daret. Verum Bonifacius mox ad hospitium sine ora reuertitur, pretiosissimis pontificalibus ornatis decenter induitus, & sic ad Regis palatium denudū presentatur. Rex autem, videns eum tam decoru vestibus adornatum, ait: Nunc scimus, quia ad vanam doctrinam non paupertatis inopia, sed veritatis impulit ignorantia. Veruntamen si vis vera credi, qua afferis: erga tantum excelsa lignorū cataphora, brevissimo aëre interstitio separata, & igne supposito, cum vaporat & fuerint, ita vt virusq; virus vnu esse ignis videatur, tu transfer medium. Quo si Iesus ex aliqua parte fueris, ipsi te penitus consumendum ignibus irademus: sin autem quod credi non potest) sanus euaseris, omnes nos Deo tuo absq; difficultate credemus. Cumque hoc sœdus non solum Bonifacio, sed & curdis qui aderant gentibus placuisse; Bon facius ita vestitus, vt Missarum solemnia celebraturus, prius cum sanctificata aqua, & incenso thure vndiq; perflustrans ignem, deins stridentes flammorum globos ingressus, ita exiuit illas, ut nec minimus capitilis eius capillus videretur exstus. Tunc Rex & ceteri, qui huic spectaculo interfuerant, ceteruatisse ad pedes beati viri prædicti, indulgentiam lacrymabiliter petunt, & baptizari se instantissima supplicatione depositunt. Capit itaq; tantæ gentium multitudo ad baptismum confluere, vt vir sanctus ad spatiis quendam locum pergeret, & in ipsa aquarum abundantia populum baptizaret. Decreuit autem Rex, vt regnum relinquens filio, ipse quandiu vivueret, à Bonifacio nullatenus separaretur.

Frater autem Regis cum ipso pariter habens, dum nollet credere, absente Bonifacio, ab ipso Rege interemptus est. Alius vero frater, qui iam à Rege erat in cohabitatione duabus, cum ad eum vir venerabilis venit, audire verbum eius noluit, sed de conuersione fratris nimia aduersus eum ira succensus, continuo comprehendit. Dende timens, ne si virum teneret, Rex eum de manu eius eriperet, in sua præsentia, circumstante non parua hominum multitudo, decollaris precepit. Statim vero & ipse cœcatus est, & tantus eum cum omnibus, qui astabant, stupor oppresit, vt nec loqui,

nec audire, nec aliquid humanitatis officium agere aliquatenus possent: sed cuncti velut lapides, rigidi & immobiles permanerent. Rex autem hoc audiens, nimio dolore percussus, omnino de liberat, non solum fratrem occidere, sed & cunctos, qui tantu reatu factores extiterant, gladijs trucidare. Sed cum illuc protinus aduenisset, & corpore Martis adhuc in medio posito fratrem simul cum reliquo hominibus sine sensu & motu stupratos astare consiperet: ho: fibi cum suis omnibus placuit, vt prius pro eis oratio fieret, si forsan illis diuina misericordia sensum quæ amiserant, reformaret. Deinde si acquescerent credere, inducto criminis viuentem: fin autem, omnes vltoribus gladijs interrent. Cum igitur & ab ipso Rege, & a ceteris Christianis diutius esset oratum, non solum prior sensu stupratus est hominibus redditur, sed insuper consilium flagitandæ & vera salutis immittitur. Nam continuo paenitentiam sui criminis flebiliter expertunt, baptismi sacramentum magna alacritate suscipiunt: super corpus quoq; beatissimi Martis Ecclesiam construunt. Hæc Petrus Damiani (vt ipse testatur) ex multis pauca. Porro dies natalis eius celebratur à Romana Ecclesia die decimanona Iunij.

Quomodo autem S. Romualdus percepto nuntio de S. Bonifacij martyrio, amulatus excellentissimum Dei donum, ipse cum nonnullis accepta licentia à Romano Pontifice, ad prædicandum verbum Dei Gentibus iter capessit, sed morbo impeditus reuerti coactus est: idem Petrus Damiani sic narrat: ^b Interea Romualdus audiens, quia beatissimus vir Bonifacius martyrum suscepit, & nimio desiderij igne succensus, vt pro Christo sanguinem funderet, in Hungariam mox ire disponit. Interim tamen, dum in ipsa intentione persisteret, brevi tempore iria constituit monasteria. unum videlicet in Vallededastro, vbi hunc sanctum suum eius corpus reconditum est: aliud prope Istinum fluu: um: tertium iuxta oppidum condidit Eculanum. Deinde licentia ab Apostolica Sede suscepta, & duobus è suis discipulis in Archiepiscopos consecratis, cum viginti quatuor Fratribus inter arrupit. Tantus enim ardor morientis proximo in omnibus astuabat, quod vir sanctus ad tale negotium cum paucis ire difficile poterat. Eentes ergo cum iam ipsi Pannonicis intercesserint, repente Romualdus languore eorū expiis, ulterioris ire non potuit: cumq; diutius pateretur, si quando redire disposeret, prius ex agitudine cœuale sebat; fin autem ire ultra tentaret, tota eius facies protinus intumescerat, cibos quoq; iam retinere, stomacho languescente, non poterat. Aduocatus itaque Fratribus, ait: Perpendo nequam diuinæ voluntatis esse uidicium, vltira progrederi: veruntamen quia intentionis vestra desiderium non ignoro, nemine vestrum redire compello. Multi nempe etiam ante nos toris viribus studuerunt ad martyrij culmen pertingere: sed quia diuina prouidentia alter sensit, in suo gradu coacti sunt manere. Licet ergo vobis omnibus martyrium defuturum non ambigam: qui tamē rē, qui metum redire voluerit, vnu: usq; relinquatur arbitrio. Quindecim igitur in Hungariā prodeuntibus, duobus aliò iam dimissis, vix septem cum magistro discipuli remanerunt. Euntium autē quidam flagellantur, venduntur plures, ac servitute pro Domino subeunt: ad martyrium tamen (sic ut vir sanctus prædixerat) non pertingunt. vt planè appareat, quod neq; volentis, neq; currētis, sed miseren-tes est Dei martyrij donum. Sed vt Sanctos iungamus Sanctis, persequamur quod remanet funus innocentissimi viri sancti Euerardi.

Sicut Abel innocentissimus, liuoris causa trucidatus hoc eodem tempore fuit Carnot in Gallia vir sanctissimus Euerardus, qui percussus in percusores, dum suis arcubus inhaesit spiritus, illud Stephani protomartyris inclamauit: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. De cuius interitu extant plures epistolæ eius ciuitatis Episcopi Fulberti, de quo sapere superioris, qui de his scribens, de causa necis eius ad Episcopū Laudunensem hæc habet: ^c Causa huicmodi est: Quodam Ecclesia nostra subdecano defuncto, petiit a nobis Rudolphus Siluanectensis Episcopus dari sibi, aut fratris suo ministrum eius. Nos autem respondimus, non conuenire sibi, eo quod Episcopus esset; neq; fratri, et ati adhuc & moribus iminaturo. Tunc elegimus de numero sacerdotum nostrorum ad illud officium faciendum quendam scientem ac religiosum virum. Quod factum prædictus Rudolphus, materis fratris ipsius adeo insiderat, vt sancto viro cor ampliuribus, qui testes inde sunt, terribilita minarentur: & dicitur, et non caruit. Venerunt enim de

VIII.
S. ROMA-
NUS
ALDVS
MARTY-
RII CY-
PIDISSI-
MVS.
^b Pet. Dan-
i in Romani-
cap. 45.

IX.
S. EVER-
ARDI IN-
NOCEN-
TISSIMI
CAEDES.

^c Fulbert.
epi. 26. &
31. & 44.

civitate Siluanetis ad nostram quidam ex domesticis corū sic necessari, ut absenta illorum nec per unum diem ignorare potuerit; qui interdui quide latuerunt, sed profunda nocte egressi, sanctum illū presbyterum more solito veniente ad ecclesiā, quasi lupum rabidum lanceis falcatus & gladiis in ipso atrio principalis ecclesiā trucidauerunt. Clerici autem eius, qui expeditum dominū tardis fecerint, inuenierunt eum adhuc extremaverba Protomartyris replicantem. Porro carnifexes proposito noctis incogniti iam disfugerant, &c. Hactenus de cæde Euerardi, quem meritum auctō appellat virum sanctissimum. Sed redeamus ad eam quam reliquimus Martyrum sanguine cruentam Russorum Ecclesiam.

X.

2 Ditm. lib.
7 pag. 103.REINBER
NVS APU
STOLVS
IN RVS
SIA.

Quod igitur ad ipsam Russorum Ecclesiam spectat, dicta actum est, quæ adhuc alia ipsius exordia ponantur à Ditaro, hic describam us, ait enim: ^a Amplius progrederis disputando, Regisq; Russorum Vladimiri actionem iniquam perstringendo. Hic à Grecia du: ens vxorē Helenam nomine, Tertio Ottoni disponsat am, sed ei fāculenta calliditate subtractam, Christianitatem sancte Fidem eius hortatu suscepit, quā iustis operibus non ornat. Erat enim fornicator immensus & crudelis, magnamq; vim Danau mollibus ingessit. Hic tres habens filios, vni corū Bolziani Ducis, nostris persecutoris filiam in matrimoniu duxit; cum qua missus est à Polonis Reinbermus pr̄sul falsa Cholbergensis, ille in pago Hassogun dicto natus, liberali scientia & prudentibus magistris educatus, gradum Episcopale ascendit, ut spero, dignus. Quantum autem in cura sibi commissa laborauerit idem, non meas sufficit scientia, nec etiā facundia enarrare. Fana idolorum destruens incendit, & mare demonibus cultum, immisis quatuor lapidibus sacro chrismate peruncit, & aqua purgans benedicta, nonam Domino omnipotenti propaginem in fructuosa arbores, id est, in populo nimis insulso sancte predicationis plantationem eduxit. Vigilarum, & abstinentie, & silentiū assiduitate corpus suum affligens, cor ad speculū d. uine contemplationis infixit. Quempridū Rex audiens filium suum, hortatus Bolziani tacto, reluctatū rūsum sibi, cepit cum eodē & vxore, & in singulari custodia claudit. In qua pater venerabilis, quod in aperto fieri non potuit, in secreto studioſis in diuina laude pergit. Hic cum se lacrymis, as̄ dueḡ orationis ex corde corrīto prolate hosti, a summo sacerdoti reconciliaret: exacto corporis carcere solutus, ad libertatem perennis gloria gaudens transit. Hac de sanctissimo Episcopo, in carcere ē carcere, vt ait, corporis liberato.

I E S V C H R I S T I

Annus 1009.

SERGII IV. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 8.
Annus I. BASIL. ET CONST. IMPP. 34.

I.
JOANNES
PAPA MO
RITVR.

SEQVITVR Christi Redemptoris annus nonus supra millesimū septimali Indictione, quo defunctus est decimoquinto Kal. Aug. Ioannes Papa, cuius tempore Constantiopolitanā Ecclesiam cum Romana fuisse Catholica communione coniunctam, testatur Petrus Episcopus Antiochenus in epistola ad Michaelem Cœrulariū scripta ab ipso anno Christi millesimo quinquefimoquarto (vt suo loco dicetur) in qua verba ista leguntur: Cum Constantinopolim quadrageinta quing, ab hinc annis venisse, inueni tempore beata memor a Patriarcha domini Sergij predictū Papam Ioannē in sacra M. f. uina cum alijs Patriarchis sanctissimis relatū. Quonodo vero deinceps eius relatio & cōmemoratio ē medio sublata sit, & quanam de causa, ignoro. Hac Petrus de rebus gestis suo tempore.

Poriō de causa iterati rursum schismatis dicetur suo loco inferius in Ioanne Vigesimo. At non solū ex nuper citatis litteris Petri liquet huius Ioannis Papae tempore coniunctam pace & communione fuisse Constantinopolitanam Ecclesiam cum Romana; verum etiam ex eiusdem Pontificis epitaphio sepulture constat eius cōcordia fuisse cuncte Ioannem auctōrem: quod principio carent, vt recitatūr à Vegio ex collectis antiquis monumentis basilica Vaticana, hic tibi describimus. Sic enim se habet.

QVAM SOLERS DOMINO, PLACVIT QVAM MENT
TE MODESTA
PRAEVL APOSTOLICVS ORBIS ET OMNE
DECVS.
HIC STATVIT TVMVLO CLAVDIS VLA MEMBRA
SVB ISTO.
HAEC EADEM SPERANS VT SIBI REDDAT
HVMVS.
ARDVA QVI FVLISIT CVNCTIS PER SIDERA
COELI,
AVGVSTIS CHARVS, GENTIBVS ET TRIBVBVS.
DOCTRINIS COMPTVS SACRIS ET DOGMAT
CLARO
PER PATRIAS SANCTA SEMINA FVDIT O
VANS.
NAM GRATIOS SUPERANS, EOIS PARTIBVS
VNAM
SCHISMATA PELLENDO REDDIDIT ECCL
SIAM.
PRINCIPIS HINC PETRI SED QVISQVIS TEN
DIS AD AVLAM
DIC SVPPLEX ISDEM REGNET UT ARCE
POLI.

III.

Quod autem ibi dicitur (Graiosuperans) vtq; docet, rem tantam haud perfunctoriē actam, sed multa prauia disceptatione, Græcis resistentibus, haud adeō facile acquiescere assuetis. Demum vero perspicuis adeō eo dē conuictos rationibus Ton. o superiori abundē narratis, cessisse veritati, recessisse ab insolita discordia, amplexatos oblatam pacem, & Romanæ sanctæ Ecclesiæ Catholicae communionis glutino compaginatos apparer.

Cum igitur (vt d. ētum est) Ioannes Pontifex obiisset, vacassetq; Romana Sedes mensem vñ & dies tredecim. pridic Kal. Septemb, creatur Papa Sergius ex Episcopo Albanensi, tunc Petrus nomine nuncupatus. Cui ob reverentiam Apostolici culminis nomen mutare placuit, & Sergius voluit nominari. Id quidē ex sepulchrali inscriptione constat, inferius in eius obitu describenda. Factū vero ab eo, quod Buccaporci diceretur, fuit aliorum assertio. De tali haud honesto nomine est testis Ditarus, dum recensens successores Siluestri Papæ, hæc ait: ^b In cuius vice Ioannes Phasian positus, sedem Apostolicam dies sibi commissos regebat. Huc succedebant Sergius, qui vocabatur Buccaporci, atq; Benedic̄tus, amb̄o praelati, & consoladores nostri. Erant hi ē partibus Henrici Regis, quem, vt Romam fe conferret, plurimum expetebant.

SERGIUS
PAPA IV.
SVBROGA
TVR.

Hoc eodem anno contigit sacrosanctum Hierosolymorum templum per Babylonis Principem sterni, cuius occasione ingens in Occidente facta est Iudeorū strages, cum eorum id perpetratum opera cognitum esset. Deo autem operante, rursum maiori decore templum ibidem excitatur, quod miro ex Catholico orbe concursu frequentari ceptum. Hac omnia temporis huius fidelis historicus Glaber testata reliquit his verbis: ^c Eo quoq; tem
pore, id est, anno nono post prefatum mill. sumnum, Ecclesia, que
apud Hierosolymam sepulchrum continebat Domini ac Salvatoris nostri, euersa est funditus iussu Principis Babylonis: cum vide
cet euerisonis occasio tale quod d. ēturi sumus, cognoscitur exordium habuisse.

c Gal. lib.

Cum enim de toto terrarū orbe ob insigne Dominicum memoriale plurimam Fidelium multitudo Hierosolymā visitaturs pergerent; rurus cepit iniudicis diabolus per assuetam sibi Iudeorū gentem vera Fidei cultoribus venenum sua nequit & propinare. Erat igitur huius generis apud Aurelianensem Galliarum regiam urbem nō modica multitudo, qui ceteris sue genti tumidiores & mundi, atq; audaciore sunt reperti. Hi deniq; nequam confitito, corruperunt quandam datā pecunia, videlicet gyrouagum sub peregrino habitu, nomine Robertum, fugituum ritig; seruum beatę Maria Melerenfis cœnobij. Quem accipientes caue miserunt ad Principem Babylonis cum Hebraicis characteribus scriptis epistolis, pīcti a iūliū ferri baculo insertis, ne quo casu potuissent ab eo duelli. Qui egressus derulit literas predictas Principi referat dolo & nequitia: & quoniam, nisi celerius domum Christianorum venerabilem suauerteret, sin et se in proximam, Christianum

3. cap. 7.

V.
IVDAEO
RVM PER
FIDIA CV
RATA DE
MOLITIO
TEMPLI
HIERO
SOL.

gnum

gnum illius occupantibus, omni penitus dignitate carere. His verò
Principis auditus, protinus furore arreptus, misit Hierosolymam de-
suis, qui prædicti funditus subuerterent templum, qui venientes
fecerunt, ut eis fuerat imperatum. Ipsum quoq; concauam sepul-
chri tunnulū feri tuditibus quassare tentantes, minime valuerūt.
Tunc etiam beati martyris Georgij Ecclesiast in Ramulo pariter
subuerterunt, cuius olim virtus Sarracenorū nimium genem
terruerat. Fertur enim, crebr̄ illuc eos ingredi cupientes * raptū
cœcit atempertus.

* f. raptim

VI.

DIRA VIN
DICTA
VRGET
IVDÆUS.

Euerso igitur, vt diximus, templo, post paululū manifestè cla-
ruit, quoniam iudeorū nequitas tantū nefas sit paratum, vt &
dulgatum est per orbem vniuersum, cōmuni omnī Christianorū
consensu decretum est, vt omnes Iudei ab illorum terris vel ciu-
titibus funditus pellerentur. Sicq; vniuersi odio habiti, expulsi de
ciuitatibus, alij gladijs trucidati, alij fluminibus necati, diuersijs
mortuorum generibus interempti, nonnulli etiam sc̄e diuersa cade
interemerunt. Ita sc̄ilicet, vt digna de eis vltione peracta vix pau-
ci illorum in orbe reperirentur Romano.

VII.

Tunc quoq; decretum est ab Episcopis atq; interdictū, vt nullus
Christianorum ille se in quocunq; sacerdotem negotio. Si qui tamen
de illis ad Baptismi gratiam conuerti voluerint, omnemq; Iudaicam
respuere consuetudine, vel morem; illos tantum suscipere de-
creuerunt. Quod & fecerunt plurimi illorū, magis amore praeser-
vit vita, coacti metu mortis, quam vitæ sempiterne gaudijs. Nam
quicunq; illorum sc̄e tales mentiendo fieri poposcerant, paulo post
morem pristinum sunt impudenter reuersi.

VIII.

DETECTO
FACINO-
RE DAT
POENAS
AVCTOR.

Prætereatis his ita gestis, prædictus litterarū basilius ad nativum
malè securis repedavit solum. Cœpit itaq; sedulū perquirere, si
fortè quempiag agentis sue fraudis conscientia reperiret. Inuentis vero
perpaucis in ciuitate Aurelianorū pauidē admodū degentibus, rum
sum cœpit illorum familiaris vti confortio. Accidit igitur, vt qui-
dam peregrinus eius in transmarino socius itinere, atq; certissime
illius itineris conscientia negoti illuc deueniret, rursumque illum
Iudeorum amicitijs nimis barere cerneret: palam vniuersis
indicare curauit, quanti mali gerulus ille esset homuncio, ex
cuuiis rei causa Iudeorum potiretur opibus. Qui illud comprehen-
sus, acribusq; agitatus verberibus, proprie delationis constitutus
crimen. Moxq; a ministris Regis in confusione totius plebis extra-
ciuitate igni est traditus atq; consumptus. Inde tamen profugis ac
vagabundi, qui in locis abditis delitescentes prædicti superfluerā-
cladi, post quinquennū euerstionis templi coperum in vrbibus ap-
parere perpauci. Et quoniam oportet, quamvis ad illorum confu-
sionem, vt ex illis ali qui in futurum supersint, vel ad confirmandū
proprium n̄as, seu ad testimonium suis sanguinis Christi: idcirco
vero credimus Christianorum animositatem, diuina dispensante
prudentia, in eis ad tempus mansueisse.

Eodem nihilominus anno, diuina propitiante clementia, capit
mater ipsius Principis, videlicet Ammirata Babylonis, mulier Chris-
tianis, ma. nomine Maria, readificare Chri sti templum, iussu eius
filii euer sum, politis & quadriga lapidibus. Nam & vir ipsius quasi
alter Nicodemus, pater huius scilicet, de quo præsens est sermo,
habitus occulte Christianus dicitur fuisse. Tunc quoq; de vnuerso
terrarum orbe incredibilis hominū multitudine exultanter Hiero-
solymam pergentes, domini Dei restauranda plurima detulerunt
munera. Hucusque Glaber.

IX.

RVRVS
TEMPLV
HIERO-
SOL. IN
STAVRA-
TVR.

Meminerunt & Graeci de eiusmodi templi Hierosolymorum euerstione, sed anno sequenti nempe octaua Indi-
ctione: nam Europalata de his agens hæc ait: Indictione
octaua, anno mundi CIC CI XXIII. Aegypti Princeps
Azizius ob leuem causam, & offensas ne relatu quidem dignas,
födere, quod ei erat cum Romanis, rupto, & templum Hierosolymis ad sepulchrū Chri sti sumptuosissime conditum euerit, &
religiosa perdidit monasteria, & qui in ipsa vltate exercitationibus erant dediti, eos per omnem terram extorres egit. Eadem
& Cedrenus. a Gulielmus Tyrius agens de bello sacro,
recenset destructionem templi Hierosolymorū, & Chris-
tianis in Oriente illata ab Homar Princeps Sarracenorū
persecutionem, anno salutis millesimo decimo octauo,
postq; annos triginta septem factam eiusdem templi re-
adificationē a Christianis sub Constantino Monomacho
Imp. Sed ille autem tunc Hierosolymis Orestes Epis-
copum affluerat. Sed antiquioribus, suorum præsertim
temporum Scriptoribus, tutior ineft fides.

• Guliel.
Tyr. li. 1. c.
2. 3. 4. 5.

IESV CHRISTI

Annus 1010.

SERGII IV. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 9.
Annus. 2. BASIL. ET CON. IMPP. 35.I.
LEGATO
AD SERG.
PAP.

M ILLESIMO decimo anno Redemptoris, Indictio-
ne octaua, à Libentio Archiepiscopo Hambur-
geni missus est Oddo Legatus ad Sergium Papam, pro
definienda lite, & accomponenda discordia inter ipsum atq;
Bernarium Episcopum Verdensem exortā de parochia,
Ramsola dicta quæ intra terminos sue esse diœcesis ab
hoc diceretur: contra verò eam vendicare conabitur sibi
Libentius Archiepiscopus, eo quod S. Ansgarius, primus
prouinciae illius Apostolus fugiens incendiū vrbis Ham-
burgi, illic erexit Oratorium, collocauerit reliquias,
& monachorum conuentum. Præualuit apud Pontificem
tanti memoria Præfatis, ob idque Archiepiscopo Ham-
burgensi Libentio causam Papa Sergius adiudicavit. De
his b Adam & recentiores, quires Saxonum sunt prole-
quiuti.

Quo tempore Romæ magno prodigio in vna Ecclesia-

rum (non describitur quānam fuerit) oleum scaturiūt,
ex quo vas impletum missum est ad Henricum Regem.

Rem gestā describamus verbis Ditmaris sincerissimi huius
temporis scriptoris; hæc enim habet: c Alteram quoq; rem,
quamvis multo laudabiliorē, tamen mirabilē, memorisque dignā
describo. In arce Romulea, quæ omnium caput est vrbium ob di-
uersarum qualitatē causarū, in vna Ecclesia, & in dexterā par-
te altaris, ab uno paumenti foramine per integrum diem, multis
hoc cernentibus, atque stupentibus, oleum emanauit. Huius par-

tem Ioannes Crescens filius in ampulla quādam Henrico Seniori
suo, & tunc Regi nostro transmitit. Et quia oleum nunc pro mis-
ericordia ponitur, vt illud: d Oleum de capite tuo non deficit:
nunc pro adulatio ne, vt hoc: e Oleum peccatoris non impinguet
caput meum: in hoc signo clementiam Rectorū nostri abundantē,

& illus Patricij lasciviam latenter perpendo. Namque is Apo-
stole Sedis destruēt, munib; suis & promissionib; phaleratis
Regem à Domino const. tutum palam sepe honorificauit, sed Im-
peratoria dignitas fastigium hunc ascendere multum timuit,

omnimodisque id probabile clam tentauit, quia sicut S. Grego-
rius afferit: Terræ altitudo confundit, cum celistudo cœlestis
apertitur. Rex eternū noster quamvis homo esset. Zelum Domini
habuit, & sanctarū violentias predationes Ecclesiastis fortis ar-

matus vindicauit: banque benignitatem nisi cœlitus sibi prefti-
tan non habuit iste terrenus, & natura, & aet bus voragine co-
nulenta traxit in prædam, quod multorū deuota manus ad aram
Apostolorum propeccatis congegit in bosiam. Qui cum non longe
post obireb, dupli vltione, vt vereor, confunditur, & dominus
Papa securitas, Regique nstro amplior potestas aperitur, nempe
ad capessendum Imperium. Quod cum non contigisse dic-
at nisi post mortem eiusdem Ioannis, planè intra bien-
nium eum ex hac vita sublatum possumus intelligere.

Eodem tempore Ditmarus Episcopus Merseburgensis in Saxonia petijt à Sergio Papa & impetravit priuilegia
sue Ecclesiæ, qua in eadē Ecclesia conferuari tradit, qui
Ditmari res gestas conscripsit eiusdem temporis auctor:
imperialis hoc ipsum à Sergij etiā successore, Benedicto
Papa, idem auctor affirmat.

Quod ad res Hispanicarum Ecclesiast perfinet, cum
in eas quoq; ille prauus vius ac planè execrandus illapsus
esset, vt f Episcopi armati certarent in acie, & quod nefas
est amplius, pro Arabibus contra Arabes, ita secum bello
ciuili pugnantibus Cordubæ Principibus: certantes, Deo
vindice, in prælio hoc anno gesto inter Zelumam, & Al-
mahadijū Principes Arabes, qui stabant pro Zeluma Epis-
copi, in ipso conflictu sunt occisi, Arnolphus Aufa,
Actius Barcinonis, & Otto Gerundæ, victorque exi-
stens Almahadius Cordubæ Rex, hoc anno regnare cœ-
pit.

Ego insuper dedefendo amicitiæ vnu Christiani Sar-
racenis cōiuncti mutua inter se fœdera nuptiarū inibit:

b Adam
bif. eccl. f.
lib. 1. c. 23.
3. lib. 2. c. 2.
32. Crani.
in Metrop.
lib. 3. c. 45.
II.c Dium.
lib. 7.
OLEVM
ROMÆ
SCATV-
KHT IN
ECCLE
SIA.d Eccles. 9
c Pf. 140.IOANNIS
CRESCEN-
TII FILI
VS HOSTIS
PONTIFI
CIS AT-
QYERE-
GIS.III.
f Marian.
lib. 8. v. 2.
Hispan. b.
anno.EPISCOPI
PVGNAN
TES OC-
CISI.

IV.

DE THE-
RESIA
NVPTA
REGI A-
RABVM.

quod & Principes d' facere non erubet. Nam qui regnabat Toleti Habdalla, filius eiusdem Almahadij, in uxorem accepit Theresiam virginem à fratre Adelphonfo Legionis Rege inuitam. Quæ fœmina Christiana, virgineque maximè pia spccimen dignum exhibuit, dum non nisi ea conditione se iungi paratam viro diceret, nisi ille, vt ipsa, eiusdem religionis consors Christianus efficeretur, aliter non consensuram. Sic falsa simplex virgo promissione decepta, quod vir fieret Christianus, duci se passa est. Vbi autem tempus aduenit, promissionem illa exigens, serò tandem se delusam, obnidente viro cognovit: cum illa comminata eidem diuinā vltionem, si quid præter fas in inuitam ac renitentem tentare præsumeret. Sed deridens libidinis cestro percitus impius ille, puellā vim intulit; moxq; offensi numinis expertus est vltionē, afferens morbo grauissimo, cuius salutem desperans, nisi causam protinus dimoueret: eandem Theresia cum amplis muneribus ad fratrem Regem sponte remisit. Quæ vête mutata, monasticam vitam professa, in Ecclesia sancti Pelagij Oueti reliquum vitæ tempus summum laude transfigit, Deo seruientis summo studio. Erat autē id temporis regnum Arabum in Hispania in Toparchias plures consilium, adeò ut si Christiani Principes vñanimes in eorum Principes conspirassent, paruo fermè negotio eosdem penitus deleuissent: sed mutuæ eorum dissensiones hostes licet debiles roborarunt. Hæc omnia omnes, qui res Hispaniarum sunt prosecuti, confirmant. Ambrosius Morales descriptum habet eius sepulchri dignum epitaphium, quo declaratur, peruenisse eam ad annum Redemptoris millesimum trigesimum nonum, sanctoq; fine in Domino quietuisse. Quod sic se habet, rudi Minerua, vt ætas illa ferebat, scriptum ab homine planè imperito.

EN QVEM CERNIS CAVEA SAXA TEGET COMPA-
GO SACRA. HIC DILECTA DEO RECVBANS TAR-
ASIA CHRISTO DICATA PROLES BEREM VNDI
REGIS ET GELORYRAE REGINAE GENERE ORTA
CLARO PARENTATV CLARIOR ET MERITO.
VITAM DVXIT PRAECLARAM VT CONTINET
NORMA. HANC IMITARE VELIS SI BONVS ES-
SE CVPIS. VEL SI OBIIT SVB DIE VII. KAL.
MAGII FERIA QVARTA HORA MEDIA NOCTIS
POST PERACTA AETATE SECVL VORRECTA
PER ORDINEM MVNDI SEXTAM DA CHRISTE
QVAESO VENIAM. PARCE PRECOR. AMEN. Po-
rò non vt imperitus auctor scripsit, Tharasia, sed
Theresa, dicta erat, cuius nomen egregia virtute
eius illustre redditum in Hispania, est propagatum in po-
steros, & hoc ipso saeculo vixit Theresa Comitissa, quæ
vitæ sanctitate, & miraculis quoq; prædicata illuistris,
obijt anno millesimo quinquagesimo septimo, vt docet
tumuli eius inscriptio, ita ab codem auctore descripta,
quæ sic se haber luculentiori stylo.

FOEMINA CHARA DEO TACET HOC TVMVLA-
TA SEPVLCHRO
QVAE COMITISSA FVIT NOMINE THERE-
SIA.
HAEC MENSIS IVNII SVB QVINTO TRANSIIT
IDVS:
OMNIS EAM MERITO PLANGERE DEBET
HOMO.
ECCLESIAM, PONTEM, PEREGRINIS OPTIMA
TECTA,
PARCA SIBI STRVXIT LARGAQVE PAVPE-
RIBVS.
DONET EI REGNUM QVOD PERMANET OMNE
PER AEVVM,
QVI MANENS TRINVS REGNAT VBIQVE
DEVS.
OBIIT ERAM. XCV. extare scribitur in Eccle-
sia S. Zoili, monasterij Carionensis.

IESV CHRISTI

Annus IOII.

SERGII IV. PAP. VACAT. IMP. OCCID. IO.
Annus 3. BASIL. ET CONST. IMPP. 36.

ANNVS Redemptoris millesimus undecimus In-
dictione incipit nona, quo ab Henrico Reged de-
dicationem basilicæ Bambergensis à se constructæ con-
uocatur cœtus plusq; tringita Episcoporum; inter quos
attigit Ioannes Patriarcha Aquileiensis, etiā sacra obiens,
sed & qui ista scriptis etiam Ditmarus Episcopus Merse-
purgensis, vt ipse testatur, interfuit. Huius occasione
conuentus fuit ab iisdem tunc Synodus celebrata, in qua
sedatæ sunt controversiae illæ inter Episcopos, de quibus
idem auctor his verbis: a Post hac Synodus hic fuit magna, in
qua Gebehardus Ratiponensis Ecclesiæ Praeful ab Archepiscopo
suimet arguitur, & Metensis Ecclesiæ Praeful Theodoricus à Rege
increpatur, eo quod epistola suimet hunc iniuste apud Papam ac-
cusaret. Hac omni, & multa alia consilio prudenti finita sum, &
restitutio parochie tunc promissa est mihi. Hac Ditmarus, qui
& huic Synodo libellum dedit pro recuperandis sue pa-
rochiæ bonis; idemq; subiicit in fine anni huius: Hic, nem-
pe Henricus Rex, magnam Synodus ob damnationem Theodo-
rici Metensi Episcopi posuit, huic ab omnibus Episcopis ibi conue-
nientibus interdictum, vt ante purgationem Missam non caneret.

Addit etiam, hoc anno Tagmonem Archiepiscopum
Magdeburgensem, virum sanctitate perspicuum ex hac
vita migrasse, cuius virtutum catalogū simplici stylo re-
texit his verbis: Quinto Idus Junij non obiit, sed ad Christum,
quem semper amauit, letus abiit. Et post multa de funere, &
succesore subiicit ista: Sed quia beatati omnes virtutibus suis
cum Christo vivunt, & in hoc saeculo scriptis; non est bonum tantu-
Patris inclitam conuersationem silentio tegere, sed veritatis luce
omnibus proficiè innotescere. Erat hic iustus timoratus, ac mira
charitatis, largus & fidelis, castus ac mitis, prudens & stabilis, ca-
nonici habitus, sed monachus in omni conuersatione sua: vita in
cunctis ob meliorationem aperè carpebat, bona queq; laudans.
Non fuit apud modernos nullus pastor, qui confititibus suis familiarior effet: hos amauit, atq; coram populis laudauit. In primo
ordinationis sue anno templū Domino edificare capiit, presbyteris
& diaconi suimet vestitu octo scilicet, subdiaconis autē & inferio-
ribus quatuor adauxit. Nisi infirmitas obfisteret, omni die Missam
& Psalterium cantauit. Et quia ieunare oblaſitudinem non po-
tuit, eleemosynarum multitudine redemit. In vigilijs supra modū
laborauit, & quia parum manducare ob infirmitatem dentium
potuit, potu quamvis medicis cibis satiebatur. Nobiles genere
& moribus amauit, ignobiles autem non contempserit, sed in sua
familiaritate habuit. Cultores Christi dilexit, contemptores autē
eius iusto persegitur odio. Omnia sibi diuina comissa excoluit,
& lucrari contendit. Antequam diuinū perageret mysterium, seue-
rus fuit, & post omnibus hilaris arrisit, & perspè cum suis Kyrie
eleison cantauit, &c. Hæc & alia de viro sanctissimo, in quæ
tantum Patrem, facili huius decus & ornamentum, vti-
nam aspicerent filii desertores. Habuit successorē V Val-
terdum, sed qui citò, nempe hoc eodem anno, pridie
Idus Augusti, ex hac vita transiit, sacerdos Dei pariter
laudatissimus.

Inter alia autem, quæ hoc anno euenisce tradit presens
ipse cum pluribus, hæc admirada de sacrilego milite Dit-
marus ita subiicit: Quidam verò miles, cum bona S. Clementis
vitolleret, & inde teatū facere voluisset, in una dierum à muri-
bus intra cubiculum impugnatur ineffabilibus. Qui primò fuisse
arrepto eos prohibere tentans, postq; enaginato eos aggressus gla-
dio, & sic nil proficiens, arcu quadā (vt ipse rogauit) includitur,
ac in mediū funes suspenditur, & cū exterius hac plaga* sedaret,
hic qui liber solui debuisset: ab alijs usq; ad mortem corrosus inuen-
itur. Tunc cunctis praesemibus, & postea venientibus manefestu-
bit, quod hunc ira Domini, vindex prædicti facinoru, sola consum-
psit. Præstiterunt hoc mures in corpore, quod vermis in
cōscientia, ineuitabiles vltores, immisxi diuinitus quoque
culpa horum nutrix pœnitentia expiareretur. Subiicit
verò de obitu sanctissimæ fœminæ Luidgardis, eius
consanguineæ,

TAGMO.
NIS MAG
DEBVR-
GENSI
EPISCOPI
LAVIDA
TISSIMI
OBITVS.

onsanguineæ, quæ migraturam ad Deum oīeo lant̄. xant quo Ecclesia ritu perunxit: quæ Idib. Nouem̄itæ accepto responso, ad Deum migrauit. Plura alia submittunt auctor de suffragijs ad uberi solitis pro Fidelibus acfuntis, nunquam ceteris vacuis.

IV.
Osber. in
sumptu.
apud Sur.
tom. 2. die
19. Mar.
ANGLICA
NA EC-
CLESIA
LABORAT
PERSECV.
TINE
DANO-
RVM.

Adiunt vero iam tempora illa infestissima Ecclesia Anglicana, quæ predicta fuerat S. Dunstano. Etenim, hoc anno Dani, qui anno superiori inuaserunt Angliam, potiuntur Cantuar. enī ciuitate, atq; diram stragam, sanguines in Christianos, exerceerunt. Petamus ita à Rogerio, fidelissimo antiquorū historicorum, qui in priori Annalium parte habet illa: *Eodem anno millesimo undeci- mo Davorum exercitus, y. statu magna parte Anglia, ad vitium inter Natus atem S. Mariae, & S. Michaelis festinante, vibem Cantuariam encircuallantes obcederunt. Vice primo autem obser- vationis die per infid. as Elmerici Archidiacomi, quem S. Elphegus, ne morti traduceretur, pr. in eis put. pars ciuitatis incēdatur, exercitus ingreditur, vrbis captio. At fieri agnatur, alijs flāmēs consumantur plures quoq; de mūrī precipites damur, nonnull. per verenda iussi defūcti, matrona crimis per placas ciuitati distractae, cum flāmē in eis moriantur, parvuli à matru videribus auxiliū, aut lanceis excipiuntur, aut superacto caro minuta at m. conte- nuntur. Intraea Archip̄stul Elphegus caput, vincitur, tenetur, & varijs modis affligitur. Alia in abbas monasterij S. Augustini abire permittuntur, caputum Goddumus Roffensis Episcopus, Leofiana Abbatissamostery S. Mildredæ, Elyegus Regis Pra- positiu. mona hi quoq; & clerici, populusq; immunitabili vtriusque jexu. Exim Ecclesia Christi spoliata comburunt grec monachus, & turbā virilis, sc̄a & nubilebris, necon infamis deci- matur, nouem trucidantur, decimus vita refractur: quatuor monachus, & octingentis viris decimato rūsumma perficiuntur.*

V.
S. ELPE-
GVS AR-
CHIPI
SCOPVS
CANTUA-
R. EN CA-
PITVL A
DANIS

Populo easo, urbe ssfolata, & tota cremata, Archip̄stul El-
phegus vacuus extrahatur, vi imp. illius, grauitate sauciatur. Hinc
ad illassē ducitur, post in carcere traditur, big; septem mensi-
bus afflatur. Interim ra Dei in homicidiam populu desauiens, ex
ibis duo mil. aperi dros internorū crucis atri postrauit. Ceteri quo-
que simul modo percussi, à Fidelibus cōmonicur vi pontificis faciat, sed dfferunt. Preualebat inter mil. lades, & nunc denos, nunc viceeros, nunc p̄tates simuler absimilebat. Quomodo autē
contigerit S. Elphegum post carcere in septem mensium gloriolam confundinare martyrium, suo loco d. tūri su-
mus anno sequenti quo evenit.

VI.
Osber. in
vita S. El-
phegi die
19. April.
apud Sur.
tom. 2.
DANI DI-
VINITVS
AFFLICCI
SERO PO-
SCVNT
AVXILI-
VM.

Hic modo, quæ Osbertus monachus Cantuariensis de-
curatis pane bened. ēt Danis, torninibus vicerum la-
borantibus, refert, sic accipe: b. Lat. q. tur consilio, mox
ad Episcopum current, & de perpetrato facinore cum lacrymis
venant petunt & de carcere eum extra hentes, ad publicos populos
confessus um bonore deducunt. Et ait illis Episcopus: Etsi vixira
insatabilis crudelitas venia non promereretur, tame quod nos face-
re deceat, exemplo Domini edocemus, qui cūm suis dignatus
si et lauare pedes Discipulorū, non illū exclusit, a quo se tradi-
dam esse p̄fasciat, imm̄ ipsiū sanctissimo pane cibavit; Phari-
saorum ministros potenter sua verbo eligit, sed confessum eosdem
ergo de sanauit: & quod magna bonitatis insigne est, quos quo-
t die mandatis celestibz. pertinaciter in mo cernit resipere, eos in
celo sedens adhuc patitur vivere, minò humano rebus plus quam
ceteros proficit. Quapropter, quoniam exemplorum illius deuo-
tus capro mitator ex stiere, obliuia incendia ciuitatis, innocentium
codes, oblitus, inquam, quæ in me facta est, praterite impletatus,
si ut p̄f. Patrem pro suis crucifixoribus, ita ego pro meis tortori-
bus p̄sum interpellabo. Afferte ergo panem, statim volūs redden-
dom salutarem, quatenus ex hoc refecti, & cibis salutis benefi-
ciū adepti, aut gratias saluatori redditis, aut si celationes bla-
ffheni remaneant. Et dato omnibus pane a se bene dō omnes
exitū liberant clade. Hucūq; de fanatis hostibus Danis
per S. Elphegum Orbertus. Cetera anno sequenti.

CVRAT
DANOS
MORBO
S. ELPE-
GVS.

Quod ad respectum Orientales, hoc eodem anno, In-
die ono nona, mensē Ianuario (inquit Europolata) Con-
stantinopol. sua maximè horribili terramotus, & concussi fun-
terat, sed non in Mar. q. morsis diem, qua circiter decimam
die horribiliter concusso aecō horribilos, & motus adeo horren-
sus, & imp̄ rega r̄ibe, & in agris, vt ceciderint sphaera templi
Sanctorum Quaeragim. & sanctorum omnium, quas Imperia-
or statim istarunt. Hac autem signi abant mox in Italiā fa-

uam sedationem. Prī ep̄s enim quidam B. ri, nomine Meles, onicitato in Longobardia exerceitu, aduersus Romanos armā su-
mit, &c. Hic est ille, quem Leo c. Orien̄is Melum appelle-
bat, cuius rebellionē aduersus Græcos, & progressus eius
coitea, cūm auxiliares copias Northmannorum adsciuīt, id m. narrat, alicetq; ea occasione cosidē Northmannos
ibi Apuliam vendicasse, atq; diu tenuisse, tyramiceq;
dom natos, vt quæ d. cūri sumus in Leone Nonō, decla-
rat. Reliquas autem res gestas Græcorū Imperatorū
aduersus Bulgarios, & alios barbaros, per annos singulos,
quod instituta nostrum non attingant, describere præ-
termittimus: coniūlat eundem Europolatam, vel Ce-
drenum, qui ex eo descr̄ p̄st, qui hæc cupit.

I E S V C H R I S T I

Annus 1012.

BENEDICTI VIII. VACAT. IMP. OCCID. II.
PAP. ANN. I. BASIL. ET CONST. IMP. 37.

ANNO Christi millesimo duodecimo, Indictione
decima, die decimæ tertia mensis Maij moritur Ser-
gius Papa, cūm sed s̄t annos duos, mensis octo, & dies
obitvs
tredecim, vt apparet ex eius sepulchri inscriptione, quæ
habetur in Lateranenſi basiliſca, illis versibus.

QVISQVIS AD HAEC TENDIS SVLLIMIA LIMI-
NA LECTOR,

ET CAPERIS TENTAE NOBILITATE DO-
MVS.

INTENTIS OCVLIS AVLAE PERCVRRERE RA-
RAS

DESINE MATERIAS, ARTE IVVANTE MA-
NVS.

LVMINA CVM GRESSV PRUDENTE SECVL A
COERCENS

RESPICE SOLlicitus QVID VELIT HIC TI-
TULVS.

HIC TUMVLATA IACENT PASTORIS MEMBRA
SERENI,

QVEM DECUS ECCLESIAE CONTVLIT OM-
NI POTENS.

PAUPERIBVS PANIS, NVDORVM VESTIS OPI-
MA,

DOCTOR ET EGREGIVS QVI FVIT IN PO-
PVLO.

IVRA SACERDOTI LAETAS DVM VIDIT ARIS-
TAS

COETIBVS AEQVAVIT NAVIGER ANGELI-
CIS.

ALBANVM REGIMEN LVSTRO VENERABILIS
VNO

REXIT, POST SVMVM DVCITVR ADSOLIVM,

IN QVO MVTATO PERMANSTIT NOMINE PRAE-
SVL,

SERGIUS EX PETRO. SIC VOCITATVS ERAT.

DVCTVS MENTE PIA IESV, DIC, PARCE RE-
DEMPTOR,

VTQ; VICEM CAPIAS, DIC, DEVS HVNC HÄ-
BEAS.

QVI SEDIT ANNOS II. ET MENSES VIII. ET

DI S XIII. IND. X. ANNO DOMINICAE INCAR-
NATIONIS MILLESIMO DECIMO III. sic incipiens

annū ab Incarnatione Domini ca, hoc anno XXV. Mar-
tij. Hoc etiam anno Marianus Scotus, Hermannus, & Si-

geberus ponunt Benedicti Episcopi Portuenis ingre-
sionem, sicut & nos posuimus. Ceterum inspectis diploma-
bus Sergij, & iphius successoris Benedicti, alia die & men-
se, sequenti potius anno, qui & notatus habetur in fine

epitaphij, Sergium Papam oportuit mortuum esse.

Exstat enim e usdēm Sergij diploma de pallio conceclo

Mchaeli Arch episcopo Salernitano, datur, hac Indi-
catione, decimalē exta mensis Iunij. Nam in fine diplo-
mati illa leguntur.

Ecclesiast.
1012.
Ecclesiast.
1012.
1012.
1012.

SERGII
PAP. V.
EPITA-
PHIVM.

BENEDI-
CIVS VII.
PAP. SER-
GIO IV.
SUCCES-
DIT.

Scriptum per manus Ioannu Scrinarij sancta Romana Ecclesia in mense Ianio, Indictione decima. Et paulo post ita: Datum decimoquinto Kalendis Iulij per manum Gregorij Episcopi & Bibliothecarij sancte Sedis Apostolice, anno, Domino propitio, Pontificatus domini Sergij Quarti Papa in sacraissima Sede beati Petri Apostoli, tertio, Indictione decima. Ita ibi diploma inter vetera monumenta Vaticana bibliothecæ extat. In quibus & duo alia itū reperiuntur diplomata eius successoris Benedicti Octavi Papæ, data ad Michaelis successoris Benedicti Archiepiscopum Salernitanum, cùm eidem pallium tribuit: quorū primum cùm datū habeatur anno quarto eiusdem Papa Benedicti, Indictione decimaquarta, die septima mensis Aprilis; sequens verò datum ad Amatum Iuniorem eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopum anno octauo eiusdem Benedicti, Indictione tertia, die XXVI. mensis Decembris: necessariò infertur non hoc anno, sed sequenti eundem Benedictum sedere cœpisse. At non pigeat hic describere corundem diplomatum tempus, quo data reperiuntur. Illud ad Benedictum in fine sic habet:

Scriptum per manus Benedicti Notarij Regionarij & Scrinarij S. Romana Ecclesiæ mense April. Indict. decimaquarta. Et paulo post sic, vt sequitur:

Datum VII. Kalendas Maij per manus Petri Episcopi Ecclesiæ Præfessionis & Bibliothecarij sanctæ Romane Ecclesiæ, Indictione decimaquarta, anno, Deo propitio, Pontificatus domini nostri Benedicti summi Pontificis & vniuersalium Octavi Papæ in sacraissima Sede B. Petri Apostoli quarto, Imperij domini Henrici imperatoris Augusti anno tertio, Indictione decimaquarta, mense iam dicto Aprilis, die septima. Qua ratione (vt dictum est non nisi anno sequenti oportuit Benedictū creatum esse Pontificem. Concordat pariter aliud eiusdem Pontificis diploma ad amatum Archiepiscopum datum, in cuius fine leguntur ista:

Scriptum per manus Stephani Notarij Regionarij & Scrinarij sanctæ Romana Ecclesiæ mense Decembris, Indictione tertia. Et infra.

Datum 6. Kalend. Ianuarij per manus Benedicti Episcopi Portuensis & Bibliothecarij sanctæ Apostolice Sedis, anno, Deo propitio, Pontificatus domini Benedicti sanctissimi Octavi Papæ, anno octauo, Imperante domino pressimo Imperatore Angusto Henrico anno sexto, Indictione tertia, mense Decembris, die XXVI. Ex quibus pariter intelligis, anno sequente potius Benedicti Papæ Octavi Sedis initiu collocandu fore, quo numerari cœptos esse annos Pontificatus ipsius apparer, quibus pacifice sedere cœpit. Attamen quod in recitato epitaphio sedisse tantu ponitur annos duos & menses octo, hic cum ceteris ponimus eius obitum & Benedicti successoris ingressum, absque aliquo tamen præiudicio veritatis, cuius in primis & in omnibus habendam esse rationem, dixerimus semper.

Fuit autem schisma in Ecclesia Romana in Benedicti huius creatione, cum aduersus eum contra sacros canones crearetur Gregorius, qui pollens potentia Romano-rum, expulit ab Urbe Benedictū, qui ad Henricū Regem se contulit, cum tunc esset Palthi, seu Palithi, ubi Natalem diem Redemptoris ipsum Regem celebrasse, auctor est ^a Ditmarus. Locus hic erat in Saxonia, haud longè à Merseburg, vt ex eodem auctore percipitur. De his enim hæc idem Ditmarus his præsens habet: ^b Ab omnibus sacerdotibus summis aduentus Regis, in Urbem scilicet, admodum desideratur, sed diuersorū reluctatione hostium diu tardatur. Benedictus sit in cunctis operibus suis omnipotens Dominus, qui Romanum & multis temporibus depresso, tali pastore consolari & pacificare dignatus est. Namque Papa Benedictus Gregorio cuidam in electione præualuit: ob hoc iste ad Nativitatem Dominicam ad Regem in Palithi venit, cum omni paratu Apostolico, expulsione suam omnibus lamentando innotescens. Huius crucis Rex in suam suscepit custodiū, & à ceteris abstinere præcepit, promittens sibi, cum ipse illuc veniret, hæc secundum morem Romanum diligenter finire. Hæc de schismate, & aduentu Benedicti ad Henricum Germaniæ Regem Ditmarus, qui præsens cuncta inuebatur. Quomodo autem ad refutendum ipsum Papam Benedictum in Sedem suam idem Rex Romanus se contulerit, dicemus anno sequenti.

Hoc anno, qui & decimus numeratur regni Henrici, contigit Ecclesiam Saxonie fluctibus agitari, & cœpisse Slavorum gentem à Christiana Fide deficerere. Quomodo id acciderit, ex Helmoldo huius temporis scriptore rerum Slavorum sic accipe:

Anno regni eius decimo mortuus est Dux Saxoniae Benno vir omni probitate conspicuus, & strenuus Ecclesiæ defensator: cuius principatus heres factus est Bernardus filius eius, licet a paterna felicitate duerit. Ex illo enim tempore, quo Dux constitutus est in hac regione, nunquam cessauit discordia & perturbatio; quoniam Dux Henrico Imperatori rebellare ausus, totam secum ad rebellandum Cesari mouit Saxoniam. Deinde insurgens in Christum, omnes Ecclesiæ Saxonum terruit atque turbauit, illas precipue, que in memorata rebellione ipsius malitia enoluerunt applicari.

Accesit his malis, quod idem Dux tam paternæ quam auitæ devotionis, quam erga Slavos habebant, penitus immemor, gente VVimlorum per auaritiam crudeliter opprimes, ad necessitatē Paganismi cogit. Sanè eo tempore Slavorum dominio potiti sunt Theodoricus Marchio, & Dux Bernardus, illi quidem Orientalem, isto Occidentalem possidente provinciam, quorum ignavia Slavos cogit fieri desertores. Rudes enim adhuc in fide Gentiliū populos quos optimi quondam Principes cum magna lenitate fuerant, temperantes rigorem his, quorum propensius insisterebant saluti, isti tanta crudelitate insectati sunt, vt excusso tandem seruitus iugo libertatem suam armis defendere cogerentur. Porro de his agens Adam eius temporis scriptor, Bennonis Ducis Saxoniae obitum contigisse cum dicit dicat anno vigesimo secundo Libentij Archiepiscopi Hamburgensis: utque; anno decimo post millesimum Redemptoris oportuit contigisse. At quod magis dolendum, non solum à Fide defecerunt tunc Slavi, sed redditu sunt more apostatarum aduersus Fideles fœuissimi. Nam quam ingentem ac planè acerbissimam de Christianis exercuerint carnificinam, sic accipe ab Adamo ipso, qui iam ab obitu Territij Ottonis cœptam eorum defectionem ita describit:

Post mortem eius regnum in contentionem remansit. Tunc verò & Slavi à Christianis Iudicibus plus insto compresi, excusso tandem iugo seruitus, libertatem suam armis defendere coacti sunt. Principes VVimlorum erant Mizzidrog, & Mistrouri, quorū duclu sedition inflammatu est. His ducibus Slavi rebellantes, totam prind Nordalbingian ferro & igne depopulati sunt: deinde reliqua peragrantes Slavoniā, omnes Ecclesiæ incenderunt, & ad solium vscu diruerunt: sacerdotes autem & reliquos Ecclesiæ ministros varijs supplicijs enecantes, nullū Christianitatis vestigium trans Albiam reliquerunt. Apud Hamaburg eo tempore & deinceps multi ex Clero & ciuibus in captiuitate abducti, plures etiam interfici propter odium Christianitatis. Narravit nobis du memorandus Rex Danorum, vt qui omnes barbarorum gestas res in memoria tenuit, ac si scripta essent, Aldinburg ciuitatem populoſissimam de Christianis inuenitam esse: Sexaginta, inquit presbyteri, ceteris more pecudum obturatis, ibi ad ludibriū seruiti sunt, quorum maior loci Praepositus Oddor nomen habuit, nosfer cōsanguineus. Ille igitur cum ceteris tali martyrio consumatus est, vt cœte capitis in modum crucis incisa, ferro cerebrum singulis aperiretur: deinde ligatis post tergū manibus professores Dei per singulas ciuitates Slavorum tracti sunt, aut verbere, aut alio modo vexati, yscu dum deficerent. Ita illi spectaculū facti & Angelis & hominibus, in statu medio exhalauerunt victorē spiritum. Multa enim in hunc modum per diuersas Nordalbingiorum prouincias tunc facta memorantur, quæ scriptorum penuria habentur profabulis. De quibus cum amplius Regem interrogarem: Cessu, inquit, fili, tantos habemus in Dania vel Slavonia Martyres, vt vix possemus libro comprehendendi. Omnes igitur Slavi, qui inter Albiam & Odoram habitant, per annos septuaginta & amplius Christianitatem coluerunt, omni tempore Ottonum, taliquæ modo se abscederunt à corpore Christi & Ecclesiæ, cui ante coniuncti fuerat. O verè occulta super homines Dei iudicia, cui qui misseretur cui vult, & quem vult inducat! Cuins omnipotentia mirantes, videnuis eos ad Paganismum esse relapsos, qui primi crediderunt, illis conuersis ad Christum, qui nouissimi videbantur, &c. Hæc facta sunt, addit, ultimo tempore senioris Libentij, sub Duce Bernardo filio ^{*} Hermanni, qui populum Slavorum grauiter afflixit. Habet eadem fest Helmoldus in Slavorum Chronicō orationem fermè verbis.

^c Helm.
Chron.
Slav. lib.
i. c. 16.
VIII.
ECCLESIA
SAXONIA
PERTUR-
BATA.

ECCLESIA
SLAVO-
RVM DE-
FECTIO
A FIDE
CHRISTIA-
NA.

^d Adam
lib. 2. cap.
32.

INGENS
CARNIFI-
CINA
MARTY-
RVM PER
SLAVOS
FACTA.

^{*} Benno-
nis, habet
Helm.
^f Helm.
Chr. Slav.
lib. 1.c. 26

X.
S. ELPE
GI MAR
TYRIVM.

Locupletata est etiam & illustra hoc anno Anglia sanguine Martyrum, quo sanctus Elphegus Cantuariensis Arciepiscopus plurima passus tandem martyrum consummatus de quo ista Rogerius in priori Annalum parte: Anno millesimo duodecimo perfidus Dux Danorum Edricus Streona, & omnes Anglia primates ante Pascha Lundonia congregat sunt, & ibi tandem morati sunt, quosq; tributum Danis promissum, quod erat quadraginta octo librarum per solueretur. Inter a sacro sancto Domini a reuei sabbato Archipresuli Elphego a Danis proponitur conditio, vt si vita & libertate velit potiri, tria milia librarum per soluat. Illo nolente, necem eius vsg; ad aliud sabbatum protelant; quo aduentente, aduersus illum exarserunt ira magna: & quia nimis vino inebriati fuerant, & quia proibuerat, ne quis pro sua redemptio quidquid daret eis: proinde carcere educitur, & ad eorum concilium un protrahitur. Quo viso, mox illi de sedibus presiliunt, atres securibus illa dejequant, lapidibus, ossibus, bovinis capitibus obruiunt. Ad ultimum quendam Thrum nomine, quem copiam at pridie, impia motu pietate securim capit illius infixit: quistationem Domino, decimocettio Kal. Maii obdormivit, & violorem spiritum cum triumpho martyris direxit ad caelos, cuius corpus die sequenti Lundoniam deferatur, ac cibis honoris causa sacerdoti, & ab Episcopis Edinboro Lincolnensi, & Alfonso Lundonensi in Ecclesia sancti Pauli sepelitur. Huculq; Rogerius de S. Elphegi martyrio. Additum miracula Matthaeus V Vestmonasteriensis, ceteris autem locupletius Osbertus in vita ipsius, quos consulant, qui ubi iora cupiunt: ita summatim perfricta modatis ex Rogerio enarras. Sed iam diram coelitus immunitam vindictam in eos, qui in sanctissimum virum peccarunt, ex Osberto reddamus qui ait:

In eius autem mortis auctores in tantum ira Dei desauit, vniquam Dux propria semanu interimeret, alius guturi suo stylis infigeret, presbyter pertinaciter crucem abscondens Martyris gladio occideretur, alius eiusdem ordinis sandalia Episcopi temere portans, a demone cor am omni populo vexaretur. Et factum est: ut tum vehementer cunctis Danos Principes formido inuaserit, vivos eos terra teneret, sed maritimis se tempelatibus dantes, existimarent in pelago Martyris iram effugere posse, quos ab eius ira tellus tueri non posset. Sed mox vt in altu perduci suere, centum sexaginta natus aduersis ventori flatibus acte, in profundam maris demiserunt: porrors sexaginta quinq; ad ignas expulsas regiones, quasi qui insidiatum causa venissent, ab incolis mirabiliter interficiuntur. Remansit autem in Anglia pesimus Turkillus malorum princeps paucum tempore praedator fatus, sed in aeternum damnatus spiritu preda mansurus. Hec Osbertus vsg; ad Canum in Angliam aduentum. At que insuper hoc anno post necem Martyris perpetrata ait Matthaeus V Vestmonasteriensis, de immanni vltione quea consecuta est Danos, sic accipe.

Hoc quoq; anno Hunna quidam Regis Angliae Ethelredi milie princeps, vir strenuus & bellicosus, qui sub Rege regni negotia disponenda suscepserat, videns Danorum insolentiam, qui tam post pacem factam per totam Angliam adeo superbendo inualerant, quod vxores virorum nobilium & filias vi opprimere, & vbique ludibrio tradere præsumperant, acceptis perturbatis ad Regem, & querelam super his dispositis luctuosa. Tunc Rex non medioriter commotus, eiusdem Hunna consilio misit litteras ad omnes regum fines, mandans nationibus singulis & universis, vt sub una die, in festo scilicet S. Brigitæ Episcopi omnes Danum per Angliam constituti furtuuo impetu morti tradicerent, vt simili & semel de operatione Danica omne genus liberaretur Anglorum. Sicq; Dani, qui firmo fædere paulo ante virimq; iurato cum Anglis pacifice habitare debuerant, opprobriose nimis sunt perempti, mulieres cum liberis ad domoru postes allis miserabiliter animas effuderunt. Cum igitur hunc decretum sententia apud urbem Lundonensem absq; misericordia exequeretur, fugerunt multi Danorum ad quandam Ecclesiam in ciuitate, vbi omnes sine pietate ipsi astantes altaris suis perempti. Hec de internectione Danorum. Subiicit vero de alijs, qui fugientes ad naues, & in Daniam redeuntes prouocarunt alios, qui in Angliam venirent, quod & factum est sub Suano tyranno. Vindicta autem, que secuta est sub Turkillum Ducem interfectorum Elphigi, suo loco dicetur.

Hoc eodem anno prid. Non. Febr. ex hac vita ad Deum

ingrauit Breuenii Archiepiscopus Liceuizo nomine, & sanctitate præclarus, multe ipsi nominis comprehendatus, sed ex eo potissimum, quod Benedictum Romanum Pontificem sub Octone Primo Imperatore exulē in Germania conuenient, tantu abicit ut erubuerit catenam eius, quod eriam pli vsg; ad obitu fidelissime tanquam Christi Vicario, summa fide ac diligentia famulatus sit, vt ex verbis ipsius testatus est Dicitur, a de quo post multa: Fuerat enim unus ex numero eorum, quos vt nubes & quasi columbas Prophetam miratur suas volare ad fenestras. Ille enim ob virginum & ieuniorum aspiditatem dum abduc valeret, quasi mortuus ignoratus videtur. Ad altare Domini, cum non nisi sine oblationibus accessit, aspidum populim monitor, & biliaris omnibus arris dator. Is ergo Dominum promeruit, quod inter contumacias piratae furentis incursionses sedes sua habet, permanit intacta. Hac Dicitur.

Hoc anno quarto idus Aprilis moritur S. Macarius Patriarcha Antiochenus, cuius res gestas eiusdem seculi b auctor conscripsit post annos ab eius obitu quinquaginta quinque. Fuit hic genere Armenius, educatus a seniori Macario eiusdem sedis antistite cui electione totius Cleri & populi inscede succedit: qui post multa in cura pastorali egregie presita, atque manu acuta edita, peregrinatus Hierosolymam, abdicante, Eleutherio viro probato insigni reliquit Ecclesiam. Venit Hierosolymam, cum eius Ecclesia Iohannes Patriarcha esset, vbi multa paf-
fus legiuit ab infidelibus, à quibus decessus in carcere, diuinitus liberatus, ex ipsis nonnullis ad Eudem conuerit. Inde verò fama celebris, ignoratus latere cupiens, migrans in Occidentem, boreales trans Ecclesias, redditus iam variante miraculorum vbiq; conspicuus, substitutus in monasterio S. Batiensis in Elandria, quam Comes Balduinus administrabat, ibi, in hunc usque annum perseverans, in editione signorum, & operatione virtutum sancto fine dicta die in pace quietus.

Eodem anno Legione in Hispania celebratum est Concilium, de quo ita inuenimus in scripto codice Antonij Augustini:

Concilium Legionense Era millesima quinquegesima, id est, anno Chr. st. millesimo duodecimo sub Adelfonso Quinto Rege Legionensi ex codice vetusto Ecclesiæ Cordubensis, vbi est ad finem bri, qui inscribitur Forum iudicium.

Decreta Adelfonis Regis & Geloiræ Regine.

Sub Era millesima quinquegesima, VIII. Kalend. Augusti in presentia Regis domini Adelforsi & uxoris eius Geloiræ Regina conueniuntur apud Legionem in ipsa Sede beatae Marie omnes Pontifices & Abbates, & Optimates, regni Hispanie, & iussa ipsius Regi talia decreta decernimus, que firmiter teneantur futuris temporibus.

In primis censimus, vt in omnibus Conciliis, quæ deinceps celebrabantur, causa Ecclesiæ prius iudicentur, iudicium rectum absq; falsumtate consequatur.

Principium etiam, vt quidquid testamentis concessum, & roboretur aliquo tempore Ecclesia teneret, firmiter possideat: si vero aliquis inquietare voluerit illud, quod concessum est testamentis (quidquid fuerit) testamentum in Concilio adducatur, & a veriis hominibus, utrum verum sit, exquiratur: & si verum inueniatur testamentum nullum super eum agatur iudicium, sed quod in eo continetur scriptum, quiete possideat Ecclesia in perpetuum. Si vero Ecclesia aliquid ure tenerit, & inde testamentum non habuerit, firmiter ipsum ius cultores Ecclesiæ iumento, ac deinde possideat perenni ago: nec per eum triennium iuri habito, seu testamento. Deo etenim siadem facit, qui per triennium rem Ecclesiæ rescindit.

Decreamus etiam, vt nullus contendat Episcopus Abbates suarum diocezionum, seu monachos, Abbatissas, simulationes, refuganos, sed omnes permaneant sub directione sui Episcopi.

Mandatum adhuc, vt nullus audiat rapere ab Ecclesia. Verum si aliquid infra cœmeterium per rapinam sumpserit, sacrilegium soluat; & si quid inde abstulerit, vt rapinam reddat. Si autem exit cœmeterium, abstulerit rem Ecclesiæ, reddat eam, & calumniam ipsius Ecclesiæ, more terro.

Item decreuimus, vt si forte aliquis hominem Ecclesiæ occiderit, & per seipsum Ecclesiam iustitiam adipisci non potuerit; concedat vocem iudicij, dividant per medium calumnum homicidij.

LXXXV.
NIS AR
CHI PI
BREVI
OBITVS.

XV.
DE OBITV
S. MACIA
RII PA
TRIAR
CHAE AN
TIQUE
NT.

b apud Sub
die 10.
April. 10. 2.

XVI.
CONCILI
VM LEGIC
ENSE.

XVII.

* illud:
* prieudi
cet.
* post.

XVIII.

* initia.

Judicato

Iudicato ergo Ecclesia iudicio, adeptus iustitia agatur causa Regis, deinde populum.

Huc multa decretalia sequentur in Codice ad ciuilem potius, quam Ecclesiasticam regni gubernationem pertinentia, que ideo omisimus. Hucusque descripta inuenimus ibi.

Meminit huius Concilij Rodericus Toletanus his verbis: a Rex autem Adelphi Concilium celebravit, & redi- ficiavit Legionem, quam Almanzor & Habdelmalich filius eius destruxerant, & leges Gothicas reparavit, & alias addidit, que in regno Legionis etiam hodie obseruantur.

Hoc eodem anno data Formata iuxta antiquum usum Ecclesiae à Niceno Concilio statuta reperitur à Burchardo VVormatiensi Episcopo ad VValterium Spirensen Episcopum, pro commendatione Hermanni, eiusdem VVormatiensi Ecclesiae clericu.

Recitat eadem Gratianus, in cuius fine haec de tempore: Data VVormati 1dibus Martij anno Dominica Incarnationis millesimo duodecimo, Indi- cione decima. Quibus intelligas, nostram chronologiam in omnibus ac semper publicis respondere monumentis.

Hoc eodem anno S. Colomannus natione Scotus ex progenie Regum Scotiae ortus, postquam iterum atq; ite- rum peregrinatus esset Hierosolymam pietatis ergo, vbi in Autriam b peruenisset: ab impiis in arbore suspensus occiditur, cultus ut martyr, quam plurimis miraculis illu- stratus. Sed de eo c Ditmarus in fine anni post 1017. vbi ista: ipsa arbor diu arida, in qua suspensus fuerat, floruit, & hunc Christi martyrem esse monstrauit.

IES V C H R I S T I

Annus 1013.

BENEDICTI VIII. VACAT. IMP. OCCID. 12.
PAP. AN. 2. BASI. ET CON. IMPP. 38.

I. **A**NNVS sequitur Redemptoris decimus tertius su- pra millesimum, Indictione undecima, quo Hen- ricus in Italiam descendens, Romam cum exercitu ve- nit circa anni huius finem: nam ad undecimum Kal. Octob. ex Germania superiori recessisse Romam venturum, testa- tur qui tunc aderat Ditmarus, quem in primis præstat audire. Ait enim: d Rex autem ad Occidentales pergens regio- nes, iter suum ad * Longobardum dispositus, & iterum ad nos, nempe in Saxoniam, repedauit: & inde XI. Kal. Octob. dis- cendens, per Bauariorum fines, atq; Suevorum, usq; ad locum qui dicitur . . . properauit, & inde usque ad Romanam Rex sine omni scrupulo, Regna comitante, venit.

II. **H**ENRI-
CVS REX
GERM.
ROMAM
VENIT.

Ad supplementum huius itineris Bolizianus ante in initatus nil aspirauit, & in bene promissu more solito mendax apparuit. Insuper ante domino Papæ questus est per epistolam portitorem, quod non licet sibi propter latentes Regis infidias promissum principi Apofolorum Petro persoluere censem. Tunc verò missis illud nuncius, tacit' rimatur, qualiter Rex in his partibus haberetur, quoscunq; potuit, ab eius gratia per hos amouere conatus. Hæc vt intelligantur, monendum Lector, quod prater alios Henricus Rex infestiores hos passus est Principes, Ducem Boloniæ Boleslaum, & Harduigum in Italia Regem Longobardorum: adeò vt cum sepius idem Henricus cogitauerit Roma, & se ad iter accinxerit, per eundem Boleslaum, infestantem regiones finitimas Regi subiectas, cogeretur a coepio desistere, atq; redire in Germaniam. Erant igitur feedere simul iuncti hi, quos diximus, Dux Poloniæ, Rex que Longobardorum aduersus eundem Regem maximè pium. Porro Rex Longobardorum alias expertus Henrici vires (quod superius suo loco est demonstratum) non ausus est modo eidem Regi Romam venienti obfistere, sed magis eum studuit obsequijs demereri. De quo Ditmarus subiicit ista: Huius, nempe Boleslai, compar atq; collega Harduigus à Longobardis falsè Rex appellatus, aduentum magni Regis, & potentiam exercitus doluit: & quia suis viribus huic ad nocendum diffidit, in castelli munitione se protinus recepit, hoc solum ingemiscens, quod Rex ad maiorem tunc vocatus accessit honorem, nempe ad capessendum Imperium vocatus à Benedicto Pontifice. Pergit: Post longam animi exstinctu-

deliberationem Legatos ad Regem misit, qui Comitatu quendam sibi dari peterent, & coronam suam cum filiis ei redditum ve- raciter promitterent. Hoc cum consilio quorundam acquiescens facere Rex nolusset, vt in sequentibus emictebo, ad magnum suis familiaribus prouenire damnum id postea persens. Hæc Dit- marus.

Quod autem audisti à Ditmaro, excusasse Boleslaum Ducem Poloniæ se, quod non miserr censum promissū Apostolicæ Sedi propter Henrici Regis infidias: erat census iste ab exordio (vt appareat) conuersionis Polonorum gentis pietatis ergo promissus annis singulis Principi Apofolorum, & eius loco persolui ipsius successoris Ro- mano Pontifici: qui etiam hoc ipso seculo reperitur ex- actus à Gregorio Papa Septimo, anno salutis millesimo septuagimo quinto prout habetur in epistola eiusdem Gregorij scripta ad Vratislauum Bohemiae Ducem, in qua ista eius exordio leguntur: e Peruenit ad nos nuntius vester, qui magna devotionis & fidelitatis vestre exhibitione nobis retu- lit, & quæ B. Petro sub nomine census missus, videlicet centum marchas argenti ad mensuram vestri ponderis, fideliter præsentauit. Quod quidem grata terce accepimus; sed charitatem vestram mul. & ardenter, ampliusque quasi quibusdam animi brachib; ad vos usque porrectis, amplectimur, qui mentem vestram, & desiderium magis ac magis erga reverentiam Apostolicae Sedis accen- di perpendimus. Beatus autem Petrus, quem vos diligitis, & cui celsitudinem potentie vestrae humilitatis, copiosa vobis procul dubio retributionis munera preparabit, & suo vos munimine tam in praesenti, quam futuro seculo latifabat. Hæc de perfoluto centu.

Sed redeamus ad Regem, quem Romam venientem primum omnium exalem Benedictū Pontificem in suum restituuisse Sedem, à quo eset ad Imperium promouendus, certum est. Tanto Regi, cui omnes iam cessissent Principes, quonam pacto inuasor Gregorius restitueret? Com- politis igitur rebus Urbanis, peracta sunt quæ speat ad coronationem ipsius: quæ cum certum sit tum Ditmari, tum aliorum antiquorum testificatione, contigisse anno sequenti mense Februario, agemus de ijs suo loco.

Ceterum ex his quæ Glaber & ipse huius temporis scriptor narrat, non secum duxisse, sed præmisso Hen- ricum Regem Papam Benedictum in Vrbem, possumus intelligere, cum ait, f venienti Henrico in Vrbem ipsum Benedictum ei obuiam processisse; immo & huiusmodi tradit præcessisse decretum his verbis: Illud nibilominus ni- minum concedens ac per honestum videtur, atque ad pacis tutelam optimum decretum, scilicet:

Vt ne quisquam audacter Imperij Romani sceptrum prepro- rugeret & Princeps appetat, seu Imperator dici, aut esse valeat, nisi quem Papa Sedi Romana morum probitate delegerit aptum Republica, eiq; conserit insigne imperiale. Hæc sanctio. Pergit autem Glaber, huius decreti afferens ratione, dicens: Cum videlicet olim vbiq; terrarum quilibet tyranni se proaci- ter impellentes, sepiusq; finit Imperatores creati, atque eò minus apti Republica quo constat eos tyrranide potius, quam pietatis, auctoritate processisse. Anno igitur Dominicæ Incarnationis millesimo decimotertio (ita enim necessariò restituendum esse ex eo, quod in depravato codice legitur, anno septingente- si nono decimo, tempus Henrici, & eius aduentus in Vrbem, itemq; tempus Sedi Benedicti Papæ, & tempus Cluniacensium monachorum, quorum omnium inferius me- minit, non solum suadent, sed cogunt) millesimo inquam, decimotertio, licet insigne illud Imperiale diuersis speciebus prius figuratum fuisset; venerabiliter tamen Papa Benedicto Sedi Aposto- licæ * iussum est admodum intellectuali specie. Qui idem insigne præcepit fabricari quasi aureum pomum, atq; circumdati per quadrum pretiosissimis quibusq; gemmis, ac desuper auream cru- cem inserti. Erat autem in star speciei huius mundana molis, que videlicet in quadâ rotunditate circumfere perhabetur. Vt dum, siquidem illud resipiceret Princeps terreni Imperij, foret ei docu- mentum, non aliter debere imperare, vel militare in mundo, quam ut dignus haberetur viuisca Crucis tueri vexillo. In ipso etiam diuersarum gemmarum decoramine videlicet Imperij cul- men plurimarum virtutum speciebus exornari oportere.

Cumque postmodum prædictus Papa Imperatori, videlicet

IMPERII
STEMMA
DONA
TVM A
PAPA IM
PERATO
RI.
* regimen

Henrico, huius rei gratia, nempē vt crearetur Imperator, Romanū venienti obuiam cum maxima virorum & sacerorum ordinū multitudine processisset ex more, eique huiusmodi insigne, scilicet Imperij, in conspectu totius Romanae plebis tradidisset; sacerdotes ilud hilariter, circumspectoq; eo (vt erat vir sagacissimus) dixit: Optime pater (mquienis ad Papam) istud facere decreuisti nostra portendendo * iuuenia monachia, qualiter se se moderari deluerat, canticis perdo cuiuspi. Deinde manugenerens illud auti pomū subianxit: Nullis, inquit, melius hoc præsens donum possidere, ac certe congruit, quam illis, qui pompi mundi calcatis, Crucem expeditius sequuntur Salvatoris, qui pro nra misit illud ad Cluniacensem monasterium Galliarum, quod etiam tunc temporis habebatur religiosissimum ceterorum: cui & alia dona plurima contulerat ornamentorum. Hucusq; Glaber de occurso Benedicti Pontificis Imperatori: reliqua in annum sequentem, quo eum contigit coronari.

VII.

^{1. Adam li.}
^{2. c. 3. Id.}
^{lib. 1. c. 17.}
BENEDIC
TVS PA
PA PAL
LIVM
DAT VN
VANO
HAMBVR
GENSI
ARCHIE
PISCOPO.
^{1. lib. 2.}
^{33. 3. +}
^{35.}

Eodem anno ^a Benedictus Papa pallium dedit Vnuano Archiepiscopo Hamburgensi, quæ metropolis erat Danorum, Sueonum, Slaivorum, & aliorum circumstantium populorum. Hoc namque anno Domini millesimo decimotertio, Indictione vndeclima, defunctum tradidit Adam mense Ianuarij prædecessorem eius Libetum laudatissimum Episcopum, utpote qui amplissimam Ecclesiæ illam inter imminens tribulationum fluctus sanctissimè gubernauit; demum verò visitata diecepsi, & ordinatus Episcopis vacantibus Ecclesiæ, rebus bene compotitis migrauit ad Dominum, pridiè Non. Ianuarij. Hæc ipsæ pluribus, dec̄q; eius agens successore, sic ait: Vnuanus Archiepiscopus sedit annos sexdecim, ferulam suscepit ab Henrico, pallium à Papa maiore Benedicto. Sic diutius respectu junioris Benedicti, de quo suo loco dicendum. De huius autem rebus præclarè gestis, hæc inferius: Vnuanus primus omnium congregations ad canoniam regulam traxit, que ante quidem mixta ex monachis & canonicis conuersatione degebat. Omnes ritus paganicos, quorum supersticio vñiguit in hac regione, præcepit funditus amoueri, ita vt ex lucis, quos nostri Paludicole stulta frequenter reverentia, faceret Ecclesiæ duodecim renouari; ex quibus etiam basilicam S. Viti extra oppidum constru. & capellam S. Vitilehadi combustam iuistit renouari. His subiiciens, que malitia per Bernardum Duxem Saxonie, rebellantem Henrico Regi, inferri cōtigerit Ecclesijs illis, quæ nos superius suo loco narrauimus: quomodo rātummodò per hunc vnum Antistitē potuit eius superbia frangi, idem Adam ita paupero inferius docet: Eius impetum viri dicitur noster Archiepiscopus Vnuanus sua magnitudine taliter fregisse, vt præpondere sapietia, ac libertatis Episcopi cogeretur ipse Dux Ecclesiæ, cui antea aduersatus est, deinceps hilaris & benignus esse in omnibus. Igitur habitus nostri Pontificis consilio, rebellis Princeps eodem flexus, apud Schalchiburg Caesar Henrico supplex dedit manus: moxque fauente Vnuano, Slauos tributo subiiciens, pacem redditit Nor-dalbingis, & matri Hanaburg.

VIII.

LABORES
VNIVANI
ARCHE
PISCOPO.
IN
RESTI. IV.
ENDA
SLAVO
AVM EC
CLESIA.

* liberali-
tati

Ad cuius instauracionem venerabilis Metropolitanus afferitur post Slaonicae cladem, ciuitatem & Ecclesiæ fécisse nouam, simul ex singulis congregationibus suis, quæ virorum essent, tres eligens fratres, ita vt duodecim fuerint, qui in Hamaburg Canonica degerent conuersatione, vel qui populum conuerterent ab errore idolatria. Ordinavit in Slaoniā, mortuo Renghero, Bennone, virum prudentem, quid Fratribus Hamaburgensis Ecclesiæ eleetus, in populo Slaivorum multum in predicando suatum attulit, &c. Ipse igitur tamquam paltor in medio ouium suarum dissipatorem collegit & congregavit, quas Slaonica per securio (vt audisti superius) ingenti crudelitate disperserat. Vnde apud Devm & homines magnam peperit sibi laudem. Quod verò non solum erga pauperes, verum etiam in Principes erogarat thesaurum Ecclesiæ, accipe ab eodem excusationem, dum ait: Vnuanus igitur cum esset vir nobilissimus, & que nobilem ac sufficientem * libertati sua sortitus est Episcopatum, in quo & magnitudinem suam posset ostendere, & ne esset at simul Ecclesia prodesse. Quare thesaurum Ecclesiæ sollicito collectum, & quasi minus necessarium, si intra parietes clauderetur: ipse ad commodum sua legationis curauit ita expendi, vt ferociissimos Reges Aquilonis hilaritate suorum munerum ad omnia que voluit benignos obediensq; haberet, in quare nō mul- tu peccauit, vt arborum, seminans carnalia, vt meteter spati & al-

Quinimmo largitio eius in nouella Gentium conuersione vt sima viuebat, neque adeo nocuit Ecclesia, que præcedentem Patrum diligentera et at opulentissima. Credo etiam securus est exemplum sandi Ansgarij, & cuiusdam in Ecclesiastice historia Theotimi Sylvarum Episcopi, quorum alter legitur incredulos Reges donis plauso, alter verò barbaros naturas feroceis epistolis muneribusque mansuetissime laudatur. Hæc Adam.

IESV CHRISTI

Annus 1014.

ANNO Redemptoris decimoquarto post millesimum, Indictione duodecima, sexto Kal. Mart. Henricus Germaniæ Rex Romæ coronatur Imperator à Benedicto summo Pontifice, simulque eius coniunx, mulier sanctissima, Chunegundis ab eodem corona insignita. Augustæ nomine decoratur. Hæc omnia absque controvèria Scriptores omnes eius temporis. Rem gestam Ditmarus, qui ab ijs, qui interfuerint, accepit, sic narrat: ^c Decuris à Dominicâ Incarnatione post millenarij plenitudinem numeri unius tredecim, & in subsequenti anni secundo mense, ac hebdonadate, ita anno autem regni eius tertiodecimo, & die Dominicæ, ac sexto Kalend. Mart. Henricus Dei Gratia Rex inclitus à Senatoribus duodecim vallatus, quorum sex rasibarba, alijs prolixam facie incedebant cum baculis, cum dilecta & saimet coniuge Chunegunde ad Ecclesiæ sancti Petri, Papa expectante, venit. Et antequam introduceretur, ab eodem interrogatus, si fidelis vellet Romanæ Patronus esse & defensor Ecclesiæ; sibi autem suisq; successoribus per omnia fidelis: deinde a professione respondit. Et tunc ab eodem inunctionem & coronam cum cinctâlī sua suscepit. Priorem autem coronam super altare Principis Apostolorum suspensi precepit. Hæc de coronatione. Pergit autem: Eodem die Papa eis cōnam ad Lateranum fecit copiosam.

In octavo verò die inter Romanos & nostrates magna oritur coniunctio in ponte Tiberino, & utrumque multi corruerunt, nocte eos ad ultimum dirimente. Huius rei auctores Germani: tres extitere, Hugo, Hecl, Ecilin, qui postea capti sunt, & in custodia detinati. Ex quibus vnu in his partibus evasit, secundus autem ad Fulda deductus est, in Vitikansteine autem castello tertius diu seruat. Arnulphum fratrem suum, quem Rauennati ante ap. prefecit Ecclesia Caesar, denquo in thronizatum ab Apostolico ibidem consecrari præcepit. Supplantatorem autem eius Ethebertum iniusti ibi diu edentem primò voluit degradari, sed aëridua piorum deuictus intercessione, alteri præficitur Ecclesiæ nomine Artilia. In Rauenna duos, & Rome totidem synodali iudicio Papa deposituit, ab archiepiscopo Leone iam * muto consagratos.

Dominicam Resurrectionem Imperator in Patria ciuitate celebrans, instabilem Longobardorum mentem charitate cunctu exhibet a firmavit. De hinc sedatis tumultibus vniuersis, reuersus est ab Italia. Et Harduicus ab hoc admodum gaufus. Vercellensem invasit ciuitatem, Leone eiusdem Episcopo vix effugiente. Omne quoque hanc ciuitatem comprehendens, iterum superbire cepit: quem (vt in sequentibus expono) diuina Maiestas nimis humilitum se culpabilem cognoscere coegerit.

In his partibus Caesar Episcopatum (quod erat tertium deuoti operis sui ornamentum) in Bobia ciuitate, ubi Christicola sancti & Confessores in martyri Columbanus & Attala corporaliter requiescunt, communis consilio & licentia comprovincialium Episcoporum construxit, quia summa necessitas, & que eum percellit, Christi charitas ad hoc instigavit. His rebus gestis, Henricum Imp. reuersum in Germaniam idem Ditmarus tradit, qui in exprobationem eorum, qui his contraria fecerant de eodē Henrico vaticinati, hos addidit versus, quorum exordium.

Quem laudant superi] & inferius.

Venis mendaces confuderat hic modo testes,

Henricum Regem dicentes Imperiale

Curam non suscepturn, nec denique longo

Tempore regnandum, sed sua morte premendum.

Nunc sunt bessi, quod regno profuit, anni,

S. an. lens Caesar an post rector clarus in aulam,

I.
HENR-
CVS A BE
NEDICTO
PP. CO-
RONA-
TVR IMP.

^c Ditm. li.
7. in prin.

II.
TVMVL-
TUS EX-
ORTI IN-
TER GER-
MANOS
ET ROMA
NOS.

*f. mor-
tuu

III.
HARDVI-
CVS REX
LONGO-
BARDO-
RVM RE
CEDENTE
IMP. AR-
MA MO-
VET.

IV.
BOBIR-
SIS EPIS
CO PATVS
ERIGI-
TVR.

IN FAL-
SAS DE
HENRI
CO PRÆ-
DICTIO-
NES.

Ilo mense meam quo soluerat iste cathedralis,
Ista dies pulchro signatur clara lapillo,
Qua Regi nostro se subdit Roma benigno,
Atque liquore sacro perfusus gaudet, & almo
Fert grates Domino, qui se v. suauit ab alto,
Et Chunicundum contextalem sibi claram.
Summus pastor ouat, chorus atq; suis quoque cantat -
Quod sunt securi tanto rectore portiti, &c.

V.
DE SYM-
BOLO
CANTA-
RI TVNC
ROM A
COEPTO.

Quod ad reliquas res Henrici Imp. dum Romae stetit, pertinet; Berno Augiensis libro de rebus ad Missam spectantibus haec habet: Cum Romanorum presbyteri ab Henrico Imperatore interrogarentur, cur post Euangelium (vt in alijs Ecclesiis fiebat) Symbolum non canerent: me (inquit Berno) assistente audiui eos eiusmodi respondere reddere, videlicet: Quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando vlla heres face infecta, sed secundum sancti Petri doctrinam in soliditate Catholicæ fidei permaneret inconcussa: & idem magis ijs necessarium esse illud Symbolum sepius cantando frequentare, qui aliquando vlla heresi potuerunt maculari. At Imperator Domino Benedicto persuasit, vt ad publicam illud Missam decantarent. Placet ita, sed nobis gratius, si venerande antiquitatiam orum milie magis delatum fuisset, quam nouitati.

VI.
Ad principium etiam Henrici Imperij referendum arbitramur priuilegium, quo patrimonia Romanæ Ecclesiæ ab antecessoribus pjs Imperatoribus quondam collata, Benedicto Pontifici gratitudinis ergo, & cœtatis in Principem Apostolorum amore confirmauit. Quod etsi nec diem, nec annum quo confectum sit, adscriptum habeat, nihilominus tamen ex consuetudine predecessorum Imperatorum, qui similia priuilegia statim post Imperialem à Pontifice suscepserat coronam eidem tradiderunt; facile possumus colligere, hisce ijsdem diebus, quibus Roma degebat, illud ab eo factum, subscriptum, & robortum esse. Contulimus autem hoc priuilegium cum quatuor diversis manuscriptis, atq; ita ob nonnulla, in quibus variant, distinximus, vt A. codicem Cencij Camerarij, B. volumen priuilegiorum Romanæ Ecclesiæ, C. autographum molis Hadriani, D. nostrum manuscriptum denotet. Ita incipit.

VII.
Exemplum priuilegij Henrici Imperatoris de Regalibus beato Petro concessis.

ddecet d-
amen.
ddecet
ddecet
PRIVILE-
GIUM
HENRICI
IMPER.
CONCES-
SVM R. E.
dieu
d'pertinen-
tibus
d'Caran,
d'Martu-
riam
d'Matura-
num,
d'Gaisen-
fe,
b'Amelia,
d'Tuder-
num,
b'maiore
& minore,
dominibus
vrbibus,
d'pertinen-
tibus,
ne-
non & op-
pidis
abc don-
nus vbiq;
d'paginan-
gratiam
c'dPom-
pili,
d'Coma-
clum,
d'decet

In nomine Domini Dei d' omnipotentis Patris & Filij & Spiritus sancti. d' Ego Henricus Dei gratia Imperator Augustus spondeo atque promitto per hoc pactum confirmationis nostra, tibi beato Petro principi Apostolorum d' & clavigero regni celorum, & per te Vicario d' tuo d' dono Benedicto summo Pontifici d' & viuens sali Papa sicut a predecessoribus vestris vsque nunc in potestate vestra, ac ditione tenuistis, & dispositis, ciuitatem Romanam cum Ducatu suo, & suburbanis, atque viuis omnibus, & territoriis eius, montanis ac maritimis litoribus, ac portibus, seu cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis, d' viculis Tuscia d' partibus, id est, Portum, Centymcellas, d' Ceram, Bledam, d' Maturianum, Sutrium, Nepem, Castellum d' Gallicense, Orthem Polimartium, b' Ameria, d' Tudam, Perusiam cum tribus insulis suis, id est, b' maiorem & minorem, Puluensem & lacu, Narniam & Vtriculum, cum omnibus finibus & territoriis, ad supradictas ciuitates pertinentibus; nec non & Exarchatum Rauennam sub integritate, cum d' vibibus, ciuitatibus, d' oppidis & castellis, que per recordationis a b'c Dominus Pipinus, & Dominus Carolus, & Dominus Ludouicus, & Otto, & idem Otto & filius eius, predecessores videlicet nostri beato Petro Apostolo, & predecessoribus vestris iam dudum per donationis d' paginam contulerunt, hoc est ciuitatem Rauennam, & Aemiliam, Bobium, Cesenam, Forum c'c populi, Forum Lini, Fauentiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, & Comiacum, d' Adrianis atque Gabelum cum omnibus finibus, territoriis atque insulis, terramarij, ad supradictas ciuitates pertinentibus: simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, d' Pensuram, Fanum, Senogalliam, Anconam, d' Ausimum, Humanam, d' Esim, Forum Sempronij, Montem Feltri, Vrbinum, & territorium d' Balvens, & Callen, Luciolis, & Eugubium cum omnibus finibus ac territoriis ad easdem ciuitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinense, sicut a predictis Imperatoribus antecessoribus nostris beato Petro Apostolo per donationis scriptum concession est sub integritate, & est in partibus Tuscia Longobardorum, &stellum Felicitatis, Vrbem ve-

terem, Balneum Regis, d' Ferenti, Viterbum, Orthen, Martam, Bledam, Tuscianam, Suanam, Populonum, d' Roselles, cum suburbanis atque viculis, & omnibus territorijs, ac maritimis oppidis, seu finibus omnibus. Item d'c Almus cum insula Corsican Suriana, deinde in montem Bardonis, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regium, exinde in Mantua, atque in monte Silicis, atq; provinciæ Venetiæ, & Istria, nec non & cunctum Spoletoanum Ducatum, seu Beneventanum, vna cum Ecclesia sancte Christina posita a proprie Papiam iuxta Padum iiiij. milliariorum. Item in partibus Campanio, d' Sora, Arces, Aquinum, d' Arpinum, Theanum, Capuanum, necnon & patrimonium, ad potestatem d' & ditionem vestram pertinentia, sicut est patrimonium Beneventanum, & Neapolitanum, atque patrimonia Calabria superioris & inferioris. De ciuitate autem Neapolitanâ cum castellis & territorijs, ac finibus & insulis sibi pertinentibus, sicut ad easdem aspicere & videtur: necnon patrimonium d' Sicilia, si Deus noster illud tradiderit manibus. Similimodo ciuitatem Caietanam, & Fundum, cum omnibus earum pertinentijs. Super hoc confirmamus vobis d' Fuldense monasterium, & Abbatia eius consecrationem, atque omniam monasteria, Cartes & villas, quas in d' vltre amontis partibus sancti Petri habere dignoscitur, d' absque Aeterna, Vuniterima, sive Vilmbach, quæ a sancti Petri Ecclesia per conuentiones paginam Episcopo nostro Babembergesi collatæ sunt: pro quibus sepedicet Ecclesia sancti Petri transcribimus, concedimus & confirmamus omnem illam terram, d' qua inter Narinam d' Terannem, vel Spoleto ex regni nostri parte habuimus. Sub tuitione preterea sancti Petri & vestra vestrorumque successorum prætaxatum a b'c Episcopum Babembergensem offerimus, unde sub d' pensionis nostra & equum viuum album phaleratum ex eiusdem loci Episcopo d' vos annualiter suscepuros d' sancimus. Offerimus in super, firmamus, & corroboramus tibi beato Petro ac Vicario tuo domino Benedicto, & successoribus eius, prout bona mem. Papæ Ioanni, suis successoribus a predecessoribus nostris Ottomib'c d' factum, ciuitates & oppida cum pescarijs suis, Reatem, Amiternum, d' Furonem, Nursiam, Baluam, & Marsiam, & alibi ciuitatem Teranem cum pertinentijs suis. Has omnes supradictas provincias, vrbes & ciuitates, oppida atque castella, viculos ac territoria, signatae patrimonia pro statu Regni d' nostri, cunctoq; Christiæ orum populo conservando iam dicta Ecclesia tua beate Petre, Vicario q' tuo Benedicto ac usque in finem seculi eo modo confirmamus, ut in suo detinam iure, & principatu, atque ditione. Similimodo per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes, quas per recordationis Pipinus Rex, & postea dominus Carolus excellensissimus Imperator, ac deinceps Ottones p'issimi beato Petro Christi apostolo spontanea voluntate contulerunt; nec non & censum, & d' vel pensionem, seu ceteras d' donationes, que annuatim in b'c Palatio Regis d' Longobardorum inferri solebant sive de Tuscia, sive de Ducatu Spoletoano, sicut in superscriptis donationibus omittitur, d' & inter sancta memorie Hadrianum Papam, & dominum Carolum Imperatorem conuenit, quod idem Pontifex, de eisdem de supradictis Ducatibus, id est Tuscano, & Spoletoano sua iuctoritatis præceptum confirmauit, eo scilicet modo, vt annis singulis predictis censis ad partem Ecclesie sancti Petri persolvatur, salua super eosdem Ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram partem subiectione. Ceterum sicut diximus, omnia superscripta nomina ita ad vestram partem per hoc nostræ Confirmationis pactum d' corroboramus, vt in vestro permaneat iure, principatu, atque ditione, & neque a nobis, neque a successoribus nostris per quodlibet argumentum, sive machinationem in qua cuque parte vestra potest as immunitatur, aut ab d' vobis inde aliquid subfrabatur. De supradictis vero provincijs, vibibus, ciuitatibus, oppidis, castellis, viculis, territorijs, ac patrimonij, necnon & pensionibus, atque censibus, sed potius omnia, quæ superius leguntur, id est prouincia, ciuitates, vrbes, castella, oppida, terra, patrimonia atque insula, censuque & pensiones ad partem Ecclesie beati Petri d' Apostoli, atque Pontificum, in sacraissima Sede illius residuum, nos in quantum possumus, defensores esse a b'c teneamus, ad hoc vt eam illi ditionem ad d' vtendum, atque disponendum firmiter valeant obtinere, salua in omnibus potestate nostra, posteriorum, nostrorum, secundum quod in pacto & constitutione, ac promissione firmata e Eugenij Pontificis, successorumq; illius continetur, vt omnis clerus & vniuersitatis populi Romani nobilitas propter diversas necessitatibus, & Pontificum irrationalibus erga populum sibi subiectum asperitates retundendas sacramento se obliget, quatenus fu-

d' Pinsau-
rum,
d' Auximū
Esiū,
d' Balen-
se, ac Bal-
uensem,
c' Callis,
Tuceolos
d' ferenti
castrum
c' Pledam,
d' Roscel-
las,
c' Alunis,
d' leu ali-
mentis
d' decet
d' sitam
d' decet
d' anolam,
& ditione
d' Ecclesiæ
dividentur
d' tenetur
d' in Sicilia
d' Funden-
te.
d' Ultrama-
nus.
datque A-
menina,
Vmixim-
g.
d' aquam d'
interam-
nem &
a b'c Epi-
scopum
anoitrix
debitu
d' annuali-
tate nos d'
fanxius
b'c d' factu
est.
d' Furco-
nium,
d' decet
d' decet

b'c d' b
datio-
nes,
a b'c Pala-
rium.
d' decet
d' decet
d' pro tem-
pore ac su
præfici-
p'is.

d' corrobo-
ramus.

b'c d' nobis

d' decet
d' decet
atene-
mum
b'c testa-
m'ur.

dicitur
b e regia e
apostoli-
cum.
decontari
ante.

b e inser-
da.

d aliquo
b e Consti-
tutionem.

b e d speci-
ali.

b e d incur-
surum.
d in domi-
nio.
dcect
d' nuntios.
dcecteno
stris.
b signacu-
lo, & nobi-
lium optimi-
matu no-
strorum
subscripti-
onibus.
esigilli no-
sti.

VIII.

d Romanii
d Einkinbal-
di.

Magunti-
nenis.

d Ecclesie
Apostoli-
cae, (ca.
d Apostoli
dubitatus
seruus.

d Mateli-
nus Vuit-
temburgē
sis Episco-
pus seruus

dcect
d Rodo-
nardus.

doldati-
cus.

d Adalber-
tus.

d Verdunē-
sis.

dcect
d Ricaldi

Faldens.

b fuldeſus
Abbatis.

d Brucardi

dcect
a b e deest
d Vulpō-
nis.

d Conradi

dcect
d Boybo-
nis.

a c Mezo-
nis.

d Inferto-
rum.

a c Heimo-
dis.

d Huclis.

d Alumnū
Roriger.

a b c desut

in futura d Pontificis um electio, quantum vniuersi cuiusque intellectus fuerit, canonice & iuste fiat, & vt ille, qui ad hoc b c sanctum regimen eligitur, nemine d consentiente consecratus fia Pontifex, priusquam talem in praesentia Missorum nostrorum, seu vniuersa generalitatis facias promissionem pro omnium satisfactio, ac futura conseruatione, qualem dominus & venerandus spiritualis pater noster Leo spom' fei se dignoscitur. Præterea alia minor a huius operi b c inserendum prævidimus, videlicet, vt in electione Pontificum neque liber, neque seruus ad hoc venire praesummat, vi illis Romanis, quo ad hanc electionem per Constitutionem sanctorum Patrum d ant'qua admisit consuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram b c institutionem venire presumperit, exilio tradatur. Insuper etiam, vi nullus Missorum nostrorum cuiuscumque impeditio, argumētum componere audeat in prefatam electionem, prohibemus: nam & hoc omnimodo instituire placuit, vt qui senel sub b c d spirituali defensione domini Apostolici: sive nostra fuerit suscepiti, impetrata iuste vt tantum defensione. Quod si quis in quenquam illorum, qui hoc promoveruerint, violare presumperit, sciat se periculum vita sue esse b c d incursum. Illud etiam confirmamus, d vt dono apostolico iustum in omnibus seruent obedientiam, seu Ducibus, & Iudicibus suis, ad faciendam iustitiam. Huius enim institutioni d hoc necessari d annexendum esse perspeximus, vt Missi domini Apostolici, seu nostri semper sint constituti, qui annuatim nobis renuntiare valeant, qualiter singuli Duce ac Iudices populo iustitiam faciant. Hanc Imperiale Constitutionem quomodo obseruent, qui Missi, decernimus vi primun cunctos clamores, qui per negligentiam Ducum, vel Iudicium fuerint inueniti, ad notitiam domini Apostolici deferant & ipse vnum d duobus eligat, aut statim per eosdem d Missos siant necessitates emendant, aut Missi nostro nobis renuntiant te per nos Nuntios a nobis directos emendentur. Hoc vt ab omnibus Fidelibus sancte Dei Ecclesie, d & c vestris firmum esse credatur proprie manus b signaculo hoc pactum Confirmationis nostroroborauimus, & c sigilli impressione assignari iussimus.

† Signum domini Henrici glorioſissimi d Romanorum Imperatoris Augusti.

Signum d Erchandildi Maguntini Archiepiscopi.

Signum Heriberti Coloniensis Archiepiscopi.

Signum Bobonis Treuirenſis Archiepiscopi.

Signum Thiederici Metensis Episcopi.

Ego Eberhardus Bambergensis d Ecclesie Episcopus d Romane Sedi s subditus subscripti.

Ego d Maxelini Virecbergensis Episcopus subscripti.

d Ego Vualterius Spirensis Episcopus subscripti.

Ego d Ricardar d Constantiensis Episcopus subscripti.

Ego d Zodalricus Curiensis Episcopus subscripti.

Ego Adalbertus Basiliensis Episcopus subscripti.

Ego Hemmo d Vuerdunensis Episcopus subscripti.

d Ego Vualter Heichfeldensis Episcopus subscripti.

Signum d Richardi b Fuldenſis.

Signum Arnoldi Herfendensis Abbatis.

Signum d Bruardi Abbatis.

Signum Gottfridi Duci.

Signum Beringardi Duci.

d Signum Thiederici Duci.

a b c Signum Simonis Comitis.

Signum d Vuelphonis Comitis.

Signum Cunonis Comitis.

Signum d Kunzadi Comitis.

Signum Otonis Comitis.

d Signum Adilbrabit Comitis.

b Signum Bobonis Comitis.

Signum Frederici Comitis.

Signum Bez elini Comitis.

Signum Ezonis Comitis Palatini.

Signum Frederici Camerarij.

Signum a c Ezonis d m Fercore.

Signum a c d Hezonis pincernarij.

Signum d Huzis.

d Signum Alim unbereger.

Adelman.

Adilbero.

Ego a b d Vuicelius Astrarburgensis Episcopus.

Signum a b d Ryodhois Fluuanensis Abbatis.

Hæc tenus Henrici priuilegium Imperatoris maximè pii, qui hisce dignis oblationibus sui Imperij primordia Domino consecravit. At qui sua munificentia primum omnium Romanam Ecclesiam piè sancteque est prosequutus, alias minores Ecclesias non despexit, sed exq' de omnibus, vt facultas est data, benè mereri non destitit. Sit in exemplum alia donatio, facta hoc anno item Ecclesia Nouariensi, cui tunc præsidebat Petrus: cuius exéclar acceptum ab eius, qui nunc eidem Ecclesiæ benè præst, Episcopo Carolo, hic tibi reddendum curauimus. Sic enim se habet:

In nomine sancte & induuidue Trinitatis. Henricus diuina ordinante clementia Romanorum Imperator Augustus.

Dum fidelium petitionibus nostra Imperiali celsitudinis aſſensum probauerimus, eos nostro seruio promptiores ac deuotiores esse minimè dubitanus. Quapropter cum eorum Ecclesia Catholica & Fidem, nostrorumque tam præsentium, quam futurorum solertia recognoscimus, Petrum venerabilem virum sancte Nouariensis Ecclesiæ Episcopum, nostrumq' fidem, qui nostra fidelitat' a causa multa sustinuit, famem videlicet stitum, astus, & frigus, & insuper & glaciolas rupes, collesque sati asperos, nudis pedibus, persequentibus inimicis fugiendo superauit: qui etiam nunc præsentia littera multa damnatione Harduico deuadante recepit: Nam Ecclesia illius sunt depradato, castra disupta, domus euersa, vineæ incisa: arbores decorticatae: insuper plebes ipsius, & Cartes ab Harduico pro beneficio suisq' inimicis datae sunt: Nostram Imperiale adisse excellentiam, quatenus pro sui laboris recompensatione, & suorum damnatorum restitutio, quoniam Comitatum, qui in valle Auxula infra ipsius Episcopatus parochiam adiacere dignoscitur, predicta Ecclesia Nouariensi cum omnibus functionibus, quæ de ipso Comitatu publice & parti pertinent, concederemus. Necnon etiam deprecatus est nos, vt quandam plebem, quam olim malo ordine & iniustitate sua perdidit Ecclesia, quæ sita est in villa, quæ nominatur Trecate, non adeo procul à ciuitate: Curtem quoque quæ Graualona dicitur, quandam ipsius Episcopi continentem, sed nunc iniuste perusa esse dignoscitur, sive Ecclesiæ restituemus. Itaque dignum est, vt sui laboris prenominus Præſul retributionem à nobis suscipiat. Et quoniam iustum est, vt supra nominata plebs, atque Curs tam dicta suo restituantur Episcopatu: & vt alij nostri fideles hoc cognoscentes, nostra fidelitat' amplius stabiliantur, eius precibus annuentes, iam dictum Comitatum à nostro iure in eius Ecclesiæ potestatem omnino transfundimus, & perdonamus: & prefatam plebem, atque Curtem per hoc nostra auctoritat' præceptum iam supradicta Nouariensi Ecclesia reddimus, & concedimus, cum omni districtu, & teloneis, pīcationibus, quæ in flumine Toxo, in illis scilicet locis, ubi ipsa Ecclesia ex virtute fluminis tenet parte: & cum venationibus, seu omnibus rebus, quæ ad publican partem ex eodem Comitatulo exiguntur, cum capellis, domo cultili, massaritjs, casis, sediminiibus, campis, pratis, vineis, pascuis, silvis, stallarijs, salicetis, paludibus, aquis, aquarum decursibus, molendinis, pīcationibus, cultis & incultis, diuini & indiuiis, terminis, concessionibus, pīcarij, compariçj, alijsque vniuersi redhibitionibus, cum seruis & ancillis, & alidianis, & alidianis viriisque sexus, cum omnibus, quæ dici, aut vocari possunt, ad iam dictam plebem, vel Curtem pertinentibus, vel resipientibus. Necnon & portum de Bestagno eidem plebi pertinentem, quem glorioſissimus anunculus noster Otto maior supradicta Sedi per præceptum concepit, ita ut nullus Marchio, Comes, Vicecomes, Schuldatus eius seu quelibet magna, paruaq' persona homines iam dicti Comitatus, seu plebis, vel Curtis audeat distingere, aut intra ipsum Comitatum aliquid præsumat exigere, vel patato facere, nec vilas redhibitiones acquirere, sed liceat memorato Præſuli suisque successoribus iam sedi dictum Comitatum cum supradicta plebe, vel Curte tenere, & omnes homines ipsius Comitatus, sive ipsius plebis, seu Curtis per se, vel suum Legatum distingere, sicut per nos, vel nostrum Missum distingendi essent, & omnia, quæ de ipso Comitatu ad publicam partem pertinent, vel inde exigi possunt, & prætaxatam plebem de Trecate, atque Curtem de Graualona cum omnibus suis appendicij, vel pertinentijs habeat, teneat, firmiterque possidat tam ipse, quam successores illius, qui illam Deo fauente & disponente, ipsius Sedis Cathedram suspecturi sunt, omni nostra, nostrorumque successorum Regum, & Imperatorum, & omni hominum contradictione, vel diminutione remota. Si quis igitur hoc

nostra Cœfessionis præceptum nefariè ausu temerario violare præsumperit, centum libras auri optimi componere cogatur; medietatem Palatio nostro, & medietatem Nouariensi Ecclesiæ, eiusque Rectori, qui pro tempore inibi habebitur. Et hoc vt verius credatur, diligenterque ab omnibus obseruetur, manu propria subter cōfirmantes, sigilliq; nostri impreſſione iuſsimus insigniri. Signum Domini Henrici, ferentissimi inuictissimi Imperatoris Auguſti, Datum anno Incarnationis Domini MXXIV. Indictione duodecima: anno vero regni Domini Henrici Imperatoris Auguſti XIII. Imperij anno primo Actum Truciana feliciter, Amen. Haec tenus priuilegium Nouariensi Ecclesiæ concessum.

XII.

Leo Ostiensis agens de eadem Henrici coronatione Romæ facta, ista adjicit:

ipſe quoque Henricus Imperator ab

eodem Abate Atenulpho, & omni Congregatione rogatus, per præceptum aureo ſigillo munitum vnuersas monasterij prouincias con-

firmavit, ſpecialiter autem ac nominatim res Comitatus Thermu-

lensis cum finib; suis, caſtra, Eccleſias, Curtes, cum omnibus perti-

nentib; duo etiam caſtella Comitemenſis territory, ſcilicet Vicum al-

bum, & ſanctum Vrbaniū alio præcepto, poſtquam in patriam re-

diit, huic monasterio conſervavit: de quibus iam dudum Pandul-

phus Capuanus Princeps poſt patris morte eidem Abbati fratri ſuo

præceptum fecerat, &c. Subiicit vero ista: b

His diebus monachi quidam ab Hierosolymis venientes, particu-
larem linte, cum quo pedes diſcipulorum Saluator exterrit, ſecū-
detulerunt, & ob reuerentiam ſacri huius loci hic deuotissime ob-
tulerunt sexto Idus Decemb. Verum cum plurimi fidem deroga-
rent, illi ſide prædicti particulam iſta ardentiſbus imponunt primis,
quæ mox in colorē ignis verſa eſt. Amotis tamen carbonibus, ad pri-
ſinam ſpeciem admirabiliter rediit. Cumque cogitarent, quo-
modo, vel vbi pignorat tantā locarent, diſpoſitione Dei contigit, vi-
eodem die mitteretur huic loculus ille mirificus, vbi nunc condita eſt
linte ipsius particula, argento, & auro, gemmisque opere angli-
co ſubtiliter & pulcherrimè decoratus. Ibi ergo amoto crystallo,
cum omni reveratione locata eſt: morisq; eſt, annis ſingulis ipſo die
Cane Dominica ad Mandatum Fratrum à manſionarij eam de-
ferri, & in medium ponit, duoq; ante illam accendi candelabra, &
iugiter, donec impleatur Mandatum, ab Acolybo incenſari deinū
iuxta finem Mandati, à ſingulis per ordinem Fratribus flexis geni-
bus deuotissimè adorari, & reuerenter exorculari. Huc uique Leo.

XIV.

Sed ad Henricum ex Rege iam Imperatorem reuer-
tatur oratio. Hunc redeuntem in Germaniam excipiunt
ſui magno triumpho; conuenit etiam eum S. Poppo Ab-
bas Stabulensis, ipſi ob egregia vita merita familiaritate
coniunctus. Siquidem idem Henricus ſecundum illud
Dauidicum: c Timentes autem Dominum glorificat. quoſ-
cumque potuit ſcire iuſtus, eodem audire cupiebat, atq;
colere fatigebat, eorumque capellere confilia, & monitiſ
parere non negligebat: vt accidit, cum eundem ad ſe ve-
nientem Popponem excepit; de quo Euerhelmuſ in vita
ipſius: d Ab illo verò tam magnificencia, quam honorificientia re-
gia Poppo eſt ſuceptus, vptote qui primum amicitie locum inter-
cateros iam apud eum fuerat adeptus; cuius etiam ſanctitas humi-
litatem, mansuetudinemque Imperatoris in amorem ſui ita acci-
dit, vt etiam reuerentia dictante, magis parere, quaſi ad iuſſa ab
eo, viſu fuerit, quām rogata ab alio implere voluerit. Contigit
etiam ludis hiſtoriorum Imperiales tunc fore occupari, atque eo
ſpectu acuili genere Regem cum ſuis delectari. Viſis enim nudis qui-
dam, membra melle percutiunt exhibetur: illo plurimum pri ope-
culo ſuſtimente, ne forte ab iſdem viſis ad offa ſua melle conſumpto
perueniretur. Porro Rex eiusdem ſpectacula amore in oculis
ſuis ita captus tenbatur, vt male prouidus, pro periculo viſi parum
effet ſollicitus. Vnde ſuper tam iniqua in Christianum illuſione Re-
gem beatus Poppono redarguit, eumq; ab hoc ſpectaculo ſuis cum opti-
matibus mox compescuit; tum etiam à periculo viſorum viſum li-
berauit: & ne id viſra fieret, arguendo & obſerando obtinuit.
Henricus enim Imperator tam obſervationi, quam correptioni eius
humiliter paruit: & quem honorificet ad ſe venientem ſuſceperat,
honorificet etiam a ſe digredientem dimiſit. At nec id fatis, ſed
magna follicitudine Imperator curauit, vt idem viſ ſan-
ctus Abbas Stabulensis crearetur, qui non adulacione,
ſed correptione eam neſciens ſibi parauit dignitatem.

Qui igitur ſanctum Popponem (vt audiſti) ita coluit,
ſanctum quoque Odilonem Abbatem Cluniacensem hu-

iſtū temporis fulgens fidus in Ecclesia, omni officio eſt
proſecutus, vſque adeo, vt coronam ſuam illi dono miſe-
rit, quam famis tempore, pro alendis pauperibus, vna cū
alijs Ecclesiæ ornamentiſ ipſe diſtraxit. Testatur id Pe-
trus Damiani in ſua vita ipſius, qui & paulo poſt iſta de eo-
dem ſubiicit memoratu digna: Aliquando Imperator Hen-
ricus, dum appoſita mensa diſcumberet, vbi illi holouitrum valde
preſtitum, & Alexandrinus operis arte compositum cum tritis eſt
pigmentum allatum. Mox aduocat duos aula regie Capellanos, Al-
bericus videlicet & Landulphum, quorum alter Cenomanus, alter
verò Taurinensis Ecclesia poſtmodum Epifcopi facti ſunt. Quod
proſecto vſ. al. Capellani ſancto viro, prout decebat, humili-
ter offerunt, ac pro eo poſtmodum redituri, ad Regis interim conui-
uiuum reuertuntur. Paulo verò poſt, ſicut humana curioſitatis mo-
eſt, vt noua quilibet & inſueta in blaſphemia abſciat, cooperunt
monachi prefatum vas ſub admirationis intuitu, conrecta-
re, & de manu in manu ſolterer inſpicio, tranſponere, cum
ecce de manibus incaute tenentium labitur, & vt fragilis eſt natu-
re, continuo ſi angit. Quod mox vt viſ ſanctus accidiſſe cognouit,
grauerit tulit, & praefertim clericis, qui reliquerant paterna
pietate condoliuit, ne videlicet Auguſtum innocentes offendere-
& non modo iacturam gratia, ſed & regi motu periculum ſuſti-
nerent. Mox ergo cum Fratribus in Eccleſiam pius Pater ingredi-
tur, & ne bi, qui immunes eſſent a culpa, motum regia indignatio-
nis incurant, orationibus & Psalmitis incumbens, clementiam di-
uinitatis implorant. Iam igitur oratione completa, viſ Dei fra-
tum ſibi vſa iubet afferi: manibus conrectat, oculis vndique ſub-
tiliter inſpicio; & ecce nulla proſuſis in eo ſi actura, vſtigia depre-
hendit. Tunc indignatus in fratres, eos cum auſteritate redarguit,
cur vas conquererentur conſtractum, quod omnino remanerat illi-
batum. Illi verò vehementer attoniti tam euidentis Oſtentione mi-
raculi, & auſteritatem corripientis libenter accipiunt, & ad re-
ferendas omnipotenti Deo gratias feruentius accenduntur. Haec
Petrus. Qui & inferius tradit, eumdem ſanctum Odilo-
nem ſicut ab Imperatore Henrico, ita etiam ab ipſo Bene-
dicto Papa magnoperè cultum. Nam ait:

Apoſtolicus igitur iſte, quem diximus, Benedictus, dum adhuc
viueret, beatum viſum affectuō ſe dilexit, reuerenter excoluit, &
Apoſtolorum Limina frequentanti neceſſari ſumptu opima ſapè
ſuſſida ministravit. Porro hospitium eius, dum Romæ eſ-
ſet, fuiffe in Auentino monte, in monaſterio ſanctæ Dei
Genitricis Marie, idem affirmat, ibique vinum multi-
plicante narrat. Eſt id monaſterium, quod alio nomine
S. Bonifacij, ſive S. Alexij dici conſuevit. At verò Bene-
dictus Papa, qui vt audiſti, adeo coluit S. Odilonem, pe-
regrinum Abbatem, noſtratem Romualdum mirificè
obſeruauit, quem diu extra Italiam moras neceſſentem,
Apoſtolicis litteris in Italianum reuocauit, Romamque ve-
nire precepit, prout idem Petrus in ipſo Romualdo te-
ſtatur.

Hoc eodem anno Suanus, vel Suanus Rex Danoru-
m, qui anno superiori ingenti comparata claſſe inuaſe-
rat Angliam, S. Eadimundo Rege martyre vltore, diro
perimitur vulnere. Memoranda res ab antiquioribus ex li-
bello miraculorum eiusdem Sancti exſcripta, digna quæ
intextatur Annalibus. A Rogerio ſic deſcribitur.

Anno millesimo decimoquarto Suanus tyrannus poſt innume-
rabilia & crudelia mala, que vel in Anglia, vel in alijs terris ge-
ſerat, ad cumulum ſua damnationis ex oppido, vbi corpus pretiosi
martyris & Regis Eadmundi incorruptum requieſcit (quod nemo
prius audebat facere, ex quo id oppidum datum fuerat memorata
e Sancti Ecclesiæ) grande tributum auiſus eſt exigere: quod ſi cit
non penderetur, ſe proculdubio ipſum oppidum cum oppidanis cre-
matur, ipſius Martyris Eccleſiam funditus euerſarum, clericos
varij modis cruciaturum ſapienti minatus eſt. Inſuper & ipſi
Martyri multis modis frequenter detrahere, & illum nil sanctitatis
habere, fuit auiſus dicere. Denique cum imminente vſe
diei, qua in generali Placito, quod apud Gheagnesburt tenerat,
hac eadem minitans iteraret, atque Danorum cunei circum-
uallatus eſſet densissimus, ſanctum Eadmundum ex aduerto
venientem ſolus vidit armatum: quem cum vidifer, expauit, &
nimio cum clamore vociferari coepit: Succurrite colliniones in-
quiens, ſuccurrite, ecce ſanctus Eadmundus me venit occidere. Et
cum hac diceret, acriter à Sancto conſoſus cuſpide, de emissario,

cui in-

RICVS SV
AM CORO
NAM MIT
TIT ADS.
ODILO-
NEM.
FHABET ea
Sur. tom. 1.
die 1. Ian.

XVI.
BENEDI-
CTVS PA-
PA CO-
LIT S. O-
DILO-
NEM.

g Pet. Dam
in Rom. c.
48. apud
Sur. tom. 3.
die 19. Ian.
X VII.

S. EAD-
MVNDVS
IN TY-
RANNVM
VLTOR
IN SVR-
GIT.

S. VVANI
REGIS
DANO-
RVM MI-
SERAN-
DVS IN
TERITVS.

cui insederat, decidit, & vsq[ue] ad noctis crepusculum, magno cruciatus tormento, tertio Non. Februarij miserabiliter morte vitam finivit. Quo mortuo, filium eius Canutum, (quem alij Canutum vocant) sibi Regem constituit clausa manus Danorum. Hæc de tyranni interitus Rogerius. Eadem Vespmonasteriensis hoc anno ex libello (vt dictum est) miraculorum ciudem Sancti.

I E S V C H R I S T I

Annus 1015.

BENED. VIII. PAP. HENRICI IMP. 2.
Annus 4. BASIL. ET CONS. IMP. 40.

I.
DEPONITV COR
BEIENSIS
ABBAS
INDISCI-
PLINA-
TVS.
^aDitm. l. 7
^bCran. hi-
stor. Ecl.
Saxon. lib.
4. cap. 4.

HENRI-
CVS IMP.
LABO-
RAT PRO
MONAST.
PADER-
BORNNEN-
SI.

^cApud Sur.
3. Mart.
tom. 2.

II.
ECCLE-
SIA MER-
SEBVRGI
AB HEN-
RICOIMP.
ERECTA,
ET DO-
NIS AV-
CTA.

III.

MILLESIMVS decimus quintus annus agitur, Indictione decimateria inchoatus, quo Henricus Imperator Cluniaco recedens, Corbeam se conferens, solutum nimis eius Abbatem, Vualonem nomine, nec disciplinam regularem obseruandam suscipientem, sed repudiantem, per Menuercum Paderbornensem Episcopum priuandum curavit. Hæc Ditmarus hoc anno, & alij recentiores, vt Cranzius, qui his ista subiicit: ^b Cum post hac idem Menuerius vellet sacram peragere Missa officium, sacrificia sacras illi uestes subduxit, iterum atque iterum monitus tradere recusavit. Tunc Episcopus: Reddes, inquit, rationem Altissimo promiso bodierno officio. Monachus ille locci penitens, etiam rist Episcopum. Sed apparuit in morte ipsius Episcopi, quam non frustra esset minatus: nam nihil ante malis sentientibus monachus, in ipsa hora mortis Episcopi expirauit. Multa in hunc modum mirabilia leguntur de hoc viro, sanctitatem eius testantia. Porro quod ad Imperatorem pertinet, eduxisse recedens secum tredecim monachos Paderbornam, illicque erexit monasterium, quod eis administrandum, & in regulari disciplina instituendum tradidit: ipse cum sua coniuge sanctissima feminâ (dederat enim Deus ipsi adiutorium simile sibi) in erigendis & Ecclesijs & monasteriis totus erat. De quo monasterio Paderbornæ hoc tempore erecto hæc habentur in vita Chunegundis Augustæ, eius vxoris: Denique post nouellam facundissima plantationis sua Ecclesiam, quam cum illo suo studiofissimo cooperatore Henrico Imperatore in loco Bambergensi venustissime sicut hacennæ cernitur, fabricauit, sub patrocinio principis Apostolorum beati Petri & sancti Georgij martyris, monasterium sub regula sancti Benedicti ad aquilonarem plagam in honorem sancti Michaelis Archangeli extinxit, non minori studio, prediorum quoque ac diuersorum donarijs ornatum. Tertiam demum versus Meridiem sub ordine canonicorum, sub titulo beati protomartyris Stephani parvo quidem schemate, sed maiori opera de suo patrimonio Ecclesiam fabricauit: ad quam dedicandam Benedictum Papam, quem prefatus Imperator Henricus ad confirmandum Bambergensem Episcopatum aduocauerat, venire rogauit, &c. At de aduentu Benedicti alias. Sic igitur Henricus Imperator cum coniuge Augusta p[ro]i his intentus operibus semper erat, cum præsertim contingenter à bellis (quod raro accidit) cessare, & in pace quiescere.

Erexit hoc eodem anno idem Imperator Ecclesiam Merseburgi Episcopatus Ditmari: de qua in appendice ad ipsum Ditmarum hæc leguntur: Postquam Sedem sibi commissam tam factis quam dictis exaltauit, anno Dominica Incarnationis millesimo decimoquinto, Indictione decimateria, XV. Kal. Iun. ipsius dulcifono, bortatu, & efficaci rogatu Imperator hæc nostram fundari precepit Ecclesiam. Antistite presenti, ac quatuor lapides in monte sanctæ Crucis in fundamento primus iaciens: superadificantibus, inquit, spes eterna retributionis optabilis; detrahentibus ultio diuina formidabilis repensabitur. Et quia templum nostra Ecclesia in suu Imperatoris edificatum diximus: quia tun nostram Ecclesiam multiplici ornata decorauerit, veluti scriptis reperimus, quam breuissime perstringamus.

Dedit hic Imperator nobis plurima diuino officio conuenientia, scilicet triplena, vnum de auro, eburnea tabula ornatum, quod minimum est: secundum auro, gemmis, & eburnea tabula variatum, quod pretiosius est: tertium auro, & electro, & pretiosissimus gemmis artificijs & decoratum, quod optimum est. Pra-

HENRICI IMP. 2. BENE. VIII. CHRISTI
BAS. ET CONS. IMP. 40. PAP. 4. 1015

ter hac tres auratas crucis, & duas argenteas; & duas ampulas eiusdem metalli, & tres calices, vnum argenteum magni ponderis; secundum aureum & gemmatum; tertium arte, omnigenis que gemmis elaboratum, quod pretium redemptoris anima sue fuisse adhuc vulgatur. Item tabulam altaris auro & gemmis honorifice distinctam, ad quam Presul Ditmarus quinque libras auri de priori altari se dedisse testatur: pyxidem auream & gemmatam, thuribula argentea tria; dorsalia serica plurima, campanas, capas sericas multas, plurimaque alia, que enarrare perlongum eset. Subiicit his ciuitates & villas, ab eodem eidem Ecclesiæ collatas, quæ breuitatis causa prætermittimus recentere: consulat auctorem, qui plura cupit. Sed & ipse etiam d Ditmarus horum meminit, quæ ab Imperatore eidem Ecclesiæ sunt donata, recolitq[ue] eiudem aduentum Merseburgum hoc anno.

Subiicit post nonnulla Ditmarus obitum Ernesti Alemannia Ducis, filii Luitpoldi dum casu in venatione sagitta emissâ vulneratus interiit, summa pietatis specimen exhibens Fidelibus cunctis, quod memoratu dignum verbis istis ipse descripsit: *Hu quia mortem sibi imminere perspexit, socios vocat, & vt reo parcerent supplicat.* Et quia hic tunc presbyterum, cui sua confiteretur peccata, nō habuit, vnum ex militibus hiis vice proprius accedere iussit. Quem cum adesse perspicaret, per eum vocauit alios: Omnes, inquit, accedite, & commortatus vestri peccatoris facta aure cordis percipite, & qualiter current, vnamiter succurrite, absentibusque cunctis Fidelibus peccatricem meimet animam quoque commendate, & vxorem meam, vt honorem suum seruet, & mei non obliuiscatur, admonete. Hæc dicens, in quoq[ue]cumque vnguam se aliiquid delinisse recordari potuit, cunctis presentibus innotuit, & mox de hac luce XI. Kal. Iunij discessit, sepultus Virceburg iuxta patrem suum Marchionem Kuitpoldum, vt ipse rogauit. Hic uiuenis, vt spero, felicem habet animam, cui (sic ut ipse uiuenus testatus est) plus placuit cor a multis hic erubescere, quam cor am omnipotentis Deo latere, &c. Hæc Ditmarus, atque planè mirandum exemplum contriti hominis corde, vt peccata sua cunctis propalare non veritus fit hominibus, cum cuius secreto confiteretur, presbyterū non inuenisset. Eiusmodi erubescerentiam sponte pati hominem velle ob delictorum suorum penitentiam, gratu esse Deo sacrificium, per quod ipse perpetrata delicta dimittat, in commentario illo, qui inscribitur, *Vitas Patrum*, & alibi sunt exempla; cum tamen ne id fieri debeat, decreto S. Leonis fuisse veritum, suo loco superius dictum est. Porro eudem Ernestum memoria dignum Principem hoc anno esse defunctum, Germanicarum rerum Chronographi Hermannus & Marianus Scotus affirmant.

I E S V C H R I S T I

Annus 1016.

BENED. VIII. PAP. HENRICI IMP. 3.
Annus 5. BASIL. ET CONS. IMP. 41.

*aureas

d Ditm. li.
7.

IV.

ERNESTI
DVCIS
PVBLICA
C ONFES-
SIO PEC-
CATO.
RVM.

ANVS Redemptoris millesimus decimus sextus, Indictione decima quartâ sequitur quo Benedictus Papa aduersus Saracenos, Ecclesiæ litora inuadentes paruit exercitum, milites mouit, quibus expugnati sunt, ac feliciter debellati. Quomodo autem ista acciderint, ex Ditmaro sic accipias, dum res gestas sub anno decimo sexto post millesimum narrat: *In Longobardiam Saraceni nauigio venientes, Lunam ciuitatem fugato pastore, inuadunt, & cum potentia, ac securitate fines illius regionis inhabitant, & vxoribus incolarum abutuntur. Quod cum Domino Apostolico, nomine Benedicto fama deferret, omnes sanctæ matris Ecclesiæ tam rectores, quam defensores congregans, rogat ac precepit, vt inimicos Christit[em] presumentes viriliter secum irrumperent, & adiuuante Domino, occiderent. Insuper in favilem nauium multitudinem tacite premisit, que eis redeundi possibilatem intercepseret. Hoc Rex Saracenus animaduertens, primò indignatur, & tandem paucis comitatus nauicula periculum imminentis evasit: si vero omnes conueniunt, & in aluentant es prius irruunt hostes, eo que mox fugientes (miserabile dictu) tres dies & no[n]tes prostrernunt.*

^aDitm. l. 7
BENEDI-
CTVS PA-
PA DE-
BELLAT
SARRACÉ
NOS.
^bLongobar-
dia etiam
dici co[n]-
uui omnis
provincia;
quam inc-
lerent Lö-
gabardi.

Reffexit tandem Deus gemini piorum placatus, & odentes se fugaunt, & in tantum deuicit, vt nec uno de his reliquo, interfectorum & eorundem spoliorum multitudinem victores numerare nequarent. Tunc Regima eorum capta, ob audaciam iure capite plectitur. Aureum capitale eiusdem ornamentum inuicem gemmatum Pap. sibi praeceteris vendicavit, postquam Imperatori suam transmisit partem, que mille libris computabatur. Diuisa omni prada, viaria turba leta mente ad propria reuertitur, vt triumphanti Christo dignas persolueret odas. Rex autem predictus morte coniugis & sociorum admodum turbatus, summo Pontifici sacrum castaneis refertum misit, & per hunc portitorum tot se in proxima estate milites esse latraturum intimauit. Percepta hac legatione, Papamarsupium eidem millio plenum internuntio talibus dictis reddidit: Si non sufficiat sibi Apostolicam satis lafisse dotem, secundo veniat, et tot loricatos, vel plures se hic inueniuntur pro certo si iat. Homo cogitat & loquitur, Dominus iudicat: quem suppliciter Fidelis quisq; oret, vt talem plagam misericorditer anoueat, & necessaria optata pacis securitatem pius indulget. Huculque Dismarus, qui res gestas huius temporis scribens, vsq; ad biennium superuixit.

II.
CANVTVS
REX DA
NORVM
REGNAT
IN AN-
GLIA.

Hic pariter est annus, quo Ethelredo Anglorum Regis defuncto, nono Kalend. Maij, feria secunda, mala in numero experto, quae ei obuentura praedixerat S. Dunstanus, ob necem illatam fratri, communis Anglorum consilio externus Rex eligitur Canutus, sive Knurus Danus, qui post patrem insulam illam armis posseederat occupatam, iam debellatis ijs, qui post Ethelredum regnare tentassent. Christianus fuit ac pius valde: quomodo autem Romani summa cum religione se contulit ad Limina Apostolorum, suo loco dicturi sumus. Hæc & alia de eo veteres, qui prosequuti sunt res Anglorum, Rogerius, Matthæus, & alij recentiores, necnon qui scrissero res Danorum. Ad hunc appetet ex Vuilelmo Malmesburiensi, scriptam esse à Fulberto Episcopo Carnotensi epistolam, cum accepit ab eo missum munus: quæ sic se habet: a

*Fulb. epi.
81.
III.
*Cnato-
rituendus
x Vuilel.
Malmes-
de Reg. An-
gl. li. 2. ca.
ii. in fine.

Nobilissimo Regi Danomarchia * Cluclio Fulbertus Dei gratia Carnotensis Episcopus cum suis clericis & monachis orationis suffragium. Quando munus tuum allatum vidimus, sagacitatem tuam & religionem pariter admirati sumus. Sagacitatem quidem, quod homo nostra lingue ignoramus, longoq; à nobis terra marisque interruollo distitus, non solum ea qua circate sunt, strenue capebas, sed etiam ea, qua circa nos, diligenter inquiras. Religionem verò, cum te, quem Paganorum Principem audieramus, non modo Christianum, verum etiam erga Ecclesiæ ac Dei seruos benignissimum largitorem agnoscimus. Vnde gratias agentes Regi Regum, ex cuius dispositione talia descendunt, rogamus, vt ipse regnum tuum in nobis prosperari faciat, & animam tuam à peccatis absoluat per aeternum & consubstantiale sibi virginem Christum Dominum nostrum, in unitate Spiritus sancti, Amen. Vale memor nostri, non immemor tui. Hæc ad Regem Canutum Fulbertus. Hæc omnia de Canuto, quenam Cnutum appellat, habet rerum Danorum scriptor Adam, additumq; utrobiusque regnasse ipsum, in Anglia atque Dania, & Magnum ob id cognomento nuncupatum, aitque: b Victor Cnut ab Anglia rediens, in ditione sua per multis annos regnum Danie possebat & Anglia. Quo tempore Episcopos ab Anglia multos adduxit in Dianam, de quibus Bernardum posuit in Scania, Gerbrandum in Selandia, Reginerum in Fiouia. Zelatus est hoc noster Archiepiscopus Hamburgensis VVianus, & dicitur Gerbrandum redeuentem ab Anglia, cepisse, quem ab Eltredo Anglorum Archiepiscopo cognovit esse ordinatum. Ille quod necessitas per se habet, satis faciens similitatem Hamaburgensi cathedrali cum subiectione debitam spöndens, familiarissimus deinceps Archiepiscopo effectus est: per quem ille suos etiam Legatos ad Cnut Regem transmittens cum munib; congratulatus ei de rebus bene gestis in Anglia, sed corripuit eum de presumptione Episcoporum, quos transiit ex Anglia. Quod Rex gratianter accipiens, ita postmodum coniunctus est Archiepiscopo, vt ex sententia eius omnia deinceps facere maluerit. Hæc nobis de auunculo suo Rex Danorum innotuit, & de captione Gerbradi non tacuit. Hec Adam.

b Adam li.
2. c. 38.

Hoc anno moritur vir sanctitate insignis genere Armenus, nomine Simeon, qui vita anagoretica cunabula exercuit in Palestina, inde diuino monitu in Occidentem

migravit, ubi plurimis miraculis illustratur. Qui autem res ab eo præclarè gestas conscripsit, et si nomine incognitus nobis sit, tamen eodem vixisse tempore certum est. Porro de eius vita primordijs se per epistolas admonitus ab Arsenio Patriarcha Hierosolymorum, idem auctor in eius vita testatur. Sed que ipsi contigerint, dum habitu peregrino se in Vrbem contulit, visitandi gratia Sanctorum Memorias sub eodem Benedicto Pontifice, cum hæresis accusatus, periclitatus esset, nisi diuinitus liberatus fuisset: ab eodem auctore sic accipe:

Non multò post tempore Dei seruus Simeon, exacto iam eremita conversationis prælio tyrocinio, secundum quod alibi diuinitus revelatum est, solitudinis antra deseruit, & orationis studio Romam peregrinus expetiit. Cumq; multa Sanctorum corpora circumiendo visitaret, quem nullus in orando labor vix aliquando superaret, tandem ad Oratorium sancti Ioannis Baptista Lateranensis Ecclesie applicuit. Vbi sancta Romana Ecclesie Pontificem Benedictum nomine, cum multis religiosis Episcopis Orthodoxis viris in congregata Synodo residere inuenit. In quo cum deuotæ orationis moram, vt ei semper consuetudo fuerat, diu in lögum protraheret: vñus ex Clero nequitia ac superbia & furore plenus, Simeonem virum sanctum & Catholicum, omnibus in Synodo residentibus, ore polluto infamauit hæreticum. Viguit enim super omnes in Clero Romano odium in hæreticos, adeo vt vel ex suspicione impetu ferrentur in eos. Sed vt cōtingit se pè pecuarijs canibus in amicos ferri, quos cum extraneo induitos habitu viderint, existimant inimicos: ita huic de quo est serino, contigit clericis, de quo pergit auctor dicens: Et vt eum morti traderet, & ad necandum eum populum cōcitaret, talia aduersus virum Dei verba ore polluto delatabantur, dicens: Nonne, inquit, omnes videtis, in visu, & in incessu, & totius corporis gestu hominē hunc prauū & impostore hæretice agere?

Nemireis, Lector: nam ob diuturnum tempus, quo Manichæi (vt audisti Tomis superioribus) incoluerunt Armeniam, & alij hæretici eandem prouinciam pluribus erroribus infecerunt, factum fuit, vt Armenum nomen ab Occidentalibus male audiret, vt pote hæresum plurimorum erroribus infamatum, & nouisse quenquam Armenum dici, detexisse hæreticum esset. Accedebat verò, quod his quoque temporibus (vt ex dicendis perdisces) Manichæi in Occidente, & anno sequenti in Gallijs deprehensi sint, & igni traditi. Quodenim esse consueverit in eis affectata sanctitas, ne impij detergerentur, planè euenevit, vt ex ijs notis viri etiam sanctissimi infamarentur. Sed secundum illud Domini: d Nolite secundum faciem iudicare, sed iustum iudicium iudicate: Dei sententia mēdaciem postea ostendit accusatorem, cum eum digna pena corripuit: Percitus igitur ille clericus zelo (vt præferebat) Catholica Fidei, in eum exclamans: Insurgimus ergo (inquit) in eum, & vt ceteri contremiscant, aut lapidibus obruamus, aut viuum igne comburamus. Hec flagitosus aiebat, & eius flagitio plures adiuncti sunt, vñanimator consipantes, qui instigante diabolo, virum sanctum, iustum & pium toto conamine occidere moliebantur. Qua de re Romanus Pontifex cum viuero Episcoporum collegio turbatur, & quibus indicij hoc verè cognosci potuisset, sciscitabatur.

Aderat tunc ibi quidam religiosus & reuerendus Episcopus, qui ab Armeniis finibus peregrinè Romanam petens, consilio & sapientia prædicto, reuerentia sanctitatis habebatur egregius. Qui dominum Papam humiliiter adiens, his dulcediniis verbis illum exhortabatur dicens: Tua, beate Pater, iubente auctoritate furor populi conquiescat, & quis vir ille sit, vel cuius professionis, seu qualiter Catholica Fidem excolit, me percontant' e, tua paternitas recognoscet. Cuius sapienti consilio reuerendus Papa creditit, eoq; iubente, sedicio populi conqueuit. Tum verò supra memoratus Episcopus virum Dei Simeonem aggreditur, & lingua, qua utitur, ita eum alloquitur: Quis es? vnde es? dic ergo si ater monache, & si Catholica Fidei cultum tenes, per me hū omnibus in me innotescat. Ad hanc vocem seruus Dei Simeon, qui erat Deo plenus, nusquā verò sapientia vacuus, denud quoque interroganti prudenter re-

MENI O-
BITYS.

V.

SIMEON
FALSO
EXISTI-
MATVS
HARETI-
CUS IN
VITA DIS
CRIMEN
ADDV-
CTVS.

VI.

NOMEN
ARME-
NUM HA-
RESI IN-
FAMA-
TVM.

c. S. Hiero-
epist. 22.

d. Iohann. 7.

VII.

SIMEONIS
FIDES CA-
THOLICA
EXPLO-
RATVR.

spon-

spōndens Catholicā & Apostolicā Fidei perfectionem ita confitendo per docuit, qualiter per vniuersum orbem Apostolorum Symbolū in Nicēna Synodo p̄oratū clara voce personauit. Quod cum peregrinus Episcopus audisset, famulum videlicet Dei Simeonem plenū fide & sanctitatem veraciter agnoscere, magno repletas audio, pro reuerentia sanctitatis, eius pedibus se prostrauit humilitatis obsequio, his signis ostendere volens Populo, quam enormiter errassent, in eumque peccasset cūm eum crimine hæresis infamassent, & ut hæreticum puniendum insana rabie clamassent.

VIII.

Postquam igitur plura inter se Armenica lingua contulerunt ad inuicem, ad extreum peregrino Episcopo totum de seruo Dei, quod quarebat, immotuit. Quod protinus Papā ac omnibus qui aderant, virum Dei scilicet Simeonem verā Fidei esse professore, sanctum & iustum, eterna Trinitatis cultorem, Dei omnipotentis adoratorem, palam omnibus declaravit. Sed quia Deus omnipotēs Deus vltionum Dominus est, qui nihil, quod iniustè culpat, inultum abire permittit: & impiorum nequitiam vlciscendo consumit, clericum, qui ad necandum seruum Dei populum concūt auerat, ea- dem hora spiritus malignus arripuit, ac pro illata seruo Dei contumelia diutissimè volutando vexauit. Videntes autem Romanus Pontifex, ac totus Clerus, vniuersus que populū tanta Dei magnalia, & mirifica opera, eleuatis in cœlum manibus simul cum clarioribus, omnipotenti Deo laudes & gratias referebant, qui non permisisset suam seruum innocentem perimī sub inichorum praedicio, nec accusatorem eius abire sine vindicta & premio. Tunc Christi seruus Simeon cernens persūsum clericum ab vltore spiritu crudeliter tormentari, memor Euangelici dicti, quo dicitur: ^aDilegit inimicos vestros, benefacite hi qui oderunt vos, & orate pro perseguientibus & calumniantibus vos, compatitur miserrimo clericu. Eleuat ait aque super eum manus, signum Crucis, increpando demonem, edidit: moxque malignus spiritus per os vexati turpiter exclamans, vvlando euauit. Eadem vltora liberatus ab hoste clericus, pedibus viri Dei Simeonis prouocatus corruit, ac ingenti gemitu diutissimè plorans se reum, se culpabilem malum accusans, de perpetrato scelere veniam postulauit, &c. Subiicit vltor auctor, quod cum Simeon ab ipso Pontifice honorificè exciperetur, & sparsa de eius sanctitate fama plurimi ad eum conuenirent ut sanarentur, ijdēque curarentur, cum nimis populi totius plausu coleretur ab omnibus, ab Vrbe discellit, & peregrinus Italiae, & Galliae, & Hispaniae regiones, visirans loca sancta, demum Mantua substitit, ibique à Bonifacio Duce, & Richelda eius coniuge dignè habitus, demum in pace quicuit, illufratus à Deo tam viuens quam mortuus multis miraculis. Signat vltor auctor obitus tempus eiusmodi chronologia: Septimo Kalend. Augusti diem clausit extremam, anno Dominica Incarnationis millesimo decimosexto, Indictione decimaquarta, Imperij monachum obtinente Henrico Augusto. Longe autem diuersus Simeon iste ab illo, qui in Gallijs post annos viginti diem obiit. De quo suo loco dicendum.

IESV CHRISTI

Annus 1017.

BENED. VIII. PAP. HENRICI IMP. 4.
Annus 6. BASIL. ET CONS. IMP. 42.

I.

^b G. ab. II.
^c c. 8.
^d supra
HÆRE-
MANICH-
IN GAL-
LIIS.

ANVS sequitur Christi millesimus decimusseptimus, Indictione decimaquinta, quo in Gallijs degit hæresis Manicha: ad quam euentandam inuigilauit Roberti Regis Francorum, simul & Episcoporum industria. Quomodo autem ista se habuerint, Glaber qui aderat, accuratè descripsit his verbis: ^bTertia de vicesimo^c infra iam dictū millesimum anno reperta est apud prefatā Aurelianensem urbem crudum nimium atque insolens heres, que scilicet diutius occulte germinata, in perditionis segetem male pullulans, plures in sua cecit atque precipitavit laqueum. Fertur namq; à muliere quadam ex Italia procedente hac insanissima hæresis in Gallijs habuisse exordium, quē, vt erat diabolo plena, seducebat quoscumq; volebat, non solum idiotas & simplices, verum etiam plerosque, qui videbāt in doctores in clericorum ordine. Quae scilicet ve-

nient in ciuitatem Aurelianensem, dum moraretur ibi per aliquod spaciū temporis, veneno sua nequitia plures infecit. Quod etiam seminariū nequam in plures hi, qui suscepere at, toto conamine spar gere nitebantur. Fuerunt nempe huius peruersi dogmatis hæresches duo (heu prob dolor) qui in ciuitate putabantur genere ac sciētia valentiores in Clero, quorum unus Heribertus, alter Lisoius dicebatur. Hi denique, quamdiu res latuit, iam apud Regem, quā apud palatij processus summam obtinuerant amicitiam: nempe idcirco facilius quoque decipere potuerunt, quoram mentes amor Fidei vniuersalitatis minus astrinxerat. Qui non solam in predicta vrbē, sed etiam in vicinis vrbibus malignū dogma propagare tentabant, dum quendam sane mentis in Rothomagorū ciuitate presbyterum cupientes sua confortem facere vesania, missis Legatis qui ei omne secretum huius peruersi dogmatis explanantes docerent. Dicebant nempe fore in proximum, in illorum scilicet dogma populū cadere vniuersum.

Quibus comperti, presbyter sollicitè perrexit ad Christianissimum Comitem eiusdem ciuitatis Richardum: exposuit ei omnem rei (vt compererat) ordinem. Qui videlicet Comes protinus misit cleriter ad Regem, palam faciens clandestinam in regno proprio Christi ouium pestem. Ut autem cognovit Rex scilicet Robertus, vt erat dominus, ac Christianissimus, tristis ac morens nimium effectus est, quoniam & ruinam patriae reuera, & animarum metuebat interitum. Idcirco quantocvys Aurelianos properans, conuocatis plurimis Episcopis, & Abbatibus, ac religiosis quibusque laicis, accrimē caput perscrutari, qui essent autores huius peruersi dogmatis, vel qui parti illorum iam decepti consentiret. Facta igitur perscrutatione inter clericos, quomodo vniuersisque sentiret, & crederet ea, que Fides Catholica per doctrinam Apostolicam incommutabiliter seruat & prædicat: illi duo, videbiles Lisoius & Heribertus statim se aliter sentire non negantes, quales diu latuerant, manifestauerunt. Deinde vltro plures post illos se parti storum p̄ ostendebant herere, nec vlla ratione se posse affirmabant ab illorum segregare confortio. Quibus comperti, tam Rex, quam Pontifices tristiores effecti, interrogauerunt illos secretius, vltore viros hactenus in omni morum probitate perutilesimos, quorum unus Lisoius in monasterio sancte Crucis clericorum clarissimus habebatur: alter item Heribertus sancti Petri Ecclesie, cognomento Puellaris, capitale schole tenebat dominium. Qui dum interrogati fuissent, a quo, vel vnde eis ista præsumptio accidisset, huiusmodi dederunt responsū: Hoc enim diu est, quod sētam quam vos iam tardè cognoscitis, amplectimur; sed tam vos, quam ceteros cuiuscunq; legis, vel ordinis in eam cadere expetimus; quod etiā adhuc fore credimus. Hū dictis continuo palā exposuerunt omniū antiquarū stultissimā ac miserrimā nempe sui deceptricē hæresim. Cuius videlicet ratiocinatio tanto minus erat idoneis sermonibus obnixa, quanto constat esse illi ter veritati contrarium.

Dicebant ergo deliramenta esse, quicquid in veteri ac nouo ca- noī certis signis ac prodigijs, veteribusque testatoribus de trina vna, Deitate beatā confirmat auctoritas. Cælū pariter, ac terrā, vt conspiciuntur, absq; auctore initū semper exitisse asserebāt. Et cum vniuersarū hæresim insinantes, canum more larantes deterri- ma: in hoc tantū Epicureis erant hereticis similes, quoniam volup- titatum flagitijs credebat non recompensari vltionis vindictam. Omne Christianorum opus, pietatā dumtaxat, & iustitia, quod asti- matur pretiū remuneratio eterna, laborem superfluum iudica- bant esse. Interēa his, alijsque quamplurimi insania impudenter ab eisdem prolatis, non defuere fideles atq; idonei testes veritatis, qui illis sufficienter si vellent tam veritati, quā proprie acquisescere sa- luti, respondere de suis cœciis atq; erroreis assertoribus valerēt. Sed & nos quoq; secundū exiguitatem nostri intellectus h̄is, quos præ- not auimus, illorum erroribus vel per paucare respondere decreuimus. Subiicit his auctor aduersus eosq; errorēs disputationem, eaq; absolute, narrare pergit quā sunt sequuta, sic dicens:

Præterea cum à pluribus omni sagacitate elaboratum fuisset, qualiter deposita mentis perfidia, veram & vniuersalem recipere Fidem, atque illi omnimodis se facere denegarent: dictum est eis, quoniam nisi celerius ad sanam Fidei mentem redeant, Regis iussu, & vniuersa plebis consensu, igne essent protinus cremandi. At illi male in sua confisi vesania, nil pertimescere se tactantes, seq; e- uasuros ab igne illejos promitterentes, quin potius meliora sibi suadē tibus spernendo illudebant. Cernens quoque Rex & vniuersi qui aderant, minus posse illos reuocari ab insania: iusit accendi non

II.

AVRELIA
NENSE
CONCI-
LIVM
CONTRA
NOVOS
HÆRE-
TICOS.

III.

CAPITA
HÆRE-
SIVM.

IV.

HÆRETIC
I. IGN
TRADVN
TVR.

*cinerem

longè à ciuitate ignem per maximum, vt vel eo forte territi, à sua malignitate defenserent. Ad quem cum ducerentur, rabida adacti dementia se omnimodis hoc velle proclamabant, ac sese vltro ad ignem trahentibus inferebant. Quibus ad ultimum numero tredecim igni traditis: cùm iam copissent acris aduri, cœperunt voces, qua poterant, ex eodem igne clamare, se pessime deceptos arte diabolica, nuper de vniuersorum Deo ac Domino malè sensisse, & ob hanc ab eisdem illatam ei blasphemiam illos temporali, atque aeterna vltione torqueri. His verò plures è circumstantibus auditis, humanitatis pietate permoti acedentes, vt vltimis ab igne eriperent, minime valuerunt, quoniam vindice flamma consumente illos, continuè in puluerem fuerunt reduti. Si qui verò postmodum huius peruersitatis sectatores fuerunt reperti, simili vltinis vindicta vbiique fuerunt perdit. Propterèa venerabilis Catholica Fidei cultus, extirpat a insipientium pessimorum vesania, vbi que terrarum clarior emicuit. Haec tenus Glaber. Quibus planè commendatur Roberti Regis Christianissimi excellens pietas & industria in exurendis confessis ad messem iam perductis selectisque zizanijs, quæ si diutius fuisse illæsa seruari, vna cum religione perdidissent & regnum. De iisdem Manichæis in fragmentis historiæ Francorum Roberti agitur, eorumdemq; peruvulgati recententur errores, eisdemq; per ignem illatum supplicium.

De iisdem etiam in fragmentis historiæ Aquitanicæ hac de repertis in eadem prouincia haereticis: E vestigio exorti sunt per Aquitaniam Manichæi, seducentes promiscuum populum à veritate ad errorem suadent negare baptismum, signum sanctæ Crucis, Ecclesiam, & ipsum Redemptorem seculi, honorem Sanctorum Dei, coniugia legitima, esum carnium: vnde & multis simplices auerterunt à Fide. Et inferius, eisdem fuisse generis Aurelianensis haereticos, auctor docet his verbis: Eodem tempore decem ex canonice sanctæ Crucis Aurelianis probati sunt esse Manichæi: quos Rex Robertus, cùm nollent ad Catholicam conuerti Fidem, igne cremari iusst. Simili modo apud Toleatum inuenti sunt Manichæi, & ipsi igne crematis sunt. Et per diuersas Occidentis partes Manichæi exorti, per latibula, se occultare coperūt, decipientes quo scundū, poterant. Et paulò superius de his, quæ tunc etiā Romæ accidissent memoratu digna.

His diebus in Paracœue post Crucem adorata mvsque Sabbathum sanctorum circa vesperam concussa est Roma à vi ventorum, & penè omnes Romani mortui sunt tam Christiani, quam Iudei. Et quidam Iudeus Christianis intimauit, quod in Paracœue in Synagoga Iudeorum imaginem Christi deluserunt, sicut fecerat Dominus parentes eorum. Quod Benedictus Papa sollicitè inquirens & probans, mox Iudeos qui hoc eggerant, iusserit decollari, quibus decollatis, cœflauerunt venti. Hæc ibi. In fragmentis etiam Frâcorum historiæ post recentitos Manichæorum errores atque supplicium, subiiciuntur ista:

Circa id temporis in regione Aquitania secus maritimam tale prodigium accidit ante solemnitatem S. Ioannis Baptista: tribus diebus de celo pluit sanguis, qui cadens super carnem hominis, aut super lapidem, non poterat lauari, si verò super lignum caderet, lauabatur. Perterrefecit vniuersitas Gallias eiusmodi prodigium, adeò vt Robertus Rex Francorum scriptis consulteret Fulbertum Episcopum Carnotensem, inter Gallicanos Episcopos doctrinæ facile principem: cuius de his ad eundem Régem tunc respondens data extat a epistola, in qua quid ista portenderent, in fine ita philosophatur: Quod autem nuper huiusmodi crux in quadam parte regni vestri plus se audisti; & quod ille crux, ubi supra petram, vel super carnem hominis ceciderat, ablui non poterat, ubi autem super lignum ceciderat, facilè abluebatur: * per hæc tria genera hominum significata esse videntur: per lapidem impij, per carnem fornicarij, per lignum verò, quod neque durum est, vt lapis, neque molle, vt caro, illi, qui neg. impij sunt, neg. fornicarij. Cum ergo veneris super illa gentem, cui portenditur, gladius, siue pestilentia designata per sanguinem: si ante a duri & molles non fuerint mutati in melius, morientur perpetuiter in sanguine suo: medij verò per angustiam mortis, vel aliter poterunt liberari pro arbitrio secretissimi atq; praestitissimi Iudicis. Hæc ad Robertum Régem Fulbertus. Porro consequuta est bella gratissima in ea prouincia inter Guilelmum Aquitaniae Duce, & Ganfredum Comitem Angliae, quo seipso mutuo aduersis armis confrerunt, idem auctor affirmat.

Hoceodem anno Iudita Poloniæ Regina, sanctissima foemina, coniunx Boleslai Regis & adiutrix ad pietatem propagandam, ex hac vita summo omnium dolore decessit, cum superis in perpetuum regnatura. Hæc de tépore Longinus, qui & res ab ea præclarè gestas recenset.

I E S V C H R I S T I

Annus 1018.

BENEDICT. VIII.PAP.

HENRICI IMP. 5. BAS. ET CONS. IMPP. 43.

MILLESTVS decimofoetaus Christi annus pri-
mā incipit Indictione, quem ob frequentia mala,
qua peperit borealibus Christianis, b Ditmarus terræmo-
tum appellandum existimat, siue contritionem magnum.
Recenset ipse plura infaulta, quæ in Germanie prouinciis contigere. In primis verò deplorans damna diuersarum Ecclesiarum, quæ pluribus in locis à principibus pas-
sa sunt, incédia Ecclesiarum à populis Abbotritis & Vuariis à Fide refugis, ad impietatem relapsis: multisque de his, & aliis diuersis enarratis, agit ad finem inter alia de expugnatione Kiouie primaria ciuitatis, & eius Archiepiscopi captiuitate. De cuius ciuitatis religione mira narrat, nimirum erectas extitisse in ea plures quam quadragesinta Ecclesiæ, vt nimirum videri possit, adeò breuité-
poris spacio in ea coaluisse Christianismum, fuisseque tan-
ta pietate præstantem, vt tot Ecclesiæ fuerint tam citò edificatae. Quod autem magis mirandum, illud est, quod eiusdem vltimi libri narrat exordio de poena, qua eis et plectendus adulter, dirissima quidem, vt eius atrocitate exterriti impudici, colere discenter castitatem; sicut & illa, qua gulæ vitium esset penitus coercendum, dum statu-
rum fuit, vt qui post Septuagintam carnem manducasse nueniretur, is confessum pena grauissima, nempè auilione dentium puniretur. Hæc & alia, quæ admiranda potius quam laudanda Ditmarus esse putauit: sed planè ar-
dens zelus animi commandandus, cùm putauerit legislator atrocissimis poenis, velut vallo, muniendam diuinorum præceptorum obseruantiam, ne quis ea transgredi quoquis modo præsumeret, poenarum immensitate cohi-
bitus.

Porrò his enarratis Ditmarus finem scribendi fecit, & vita tempus absolvit, multiplici nomine commendandus: in primis verò, quod in omnibus optimi pastoris speci-
men edidit, & cum omnibus virtutibus effulserit, potissimum verò enituit Christiana illa virtute adeò commenda-
data, & dictis ac factis à Christo suis Discipulis prædicta, humilitate videlicet, in omnibus semper sui accusator existens; aliorum verò ex virtutibus laudum commendator eximius. Qui autem anni huius res gestas ab eo per-
curret, planè intelliget, eundem venturæ mortis diuinitus accepisse responsum: cuius rei causa de Ecclesia sibi commissa sollicitus, ad successorem sibi futurum, quomodo se gerere debeat, conuerit orationem; cunctemque veluti præsentem compellans, quæ sectari, quæcūr cauere deberet, insinuat. Moritur autem hoc anno Kalendis Decemb. anno suæ ætatis quadragesimo primo, absoluto VIII. Kalend. Aug. quia die sénatum proficeretur, anno salutis nongentelimo septuaginto sexto, sive verò Sedis anno decimo mense septimo, die septimo. Quod autem ad eius scripta pertinet, tanta venia, si adhuc rude, nec-
dum expolitum lima opus inueniatur: etenim illud ipsum ab eo hoc extremo vita tempore fuisse elaboratum, qui vitam eius paulò post obitum scripsit, ostendit, dum ait: Anno verò decimo ordinationis suæ nativitatis ve-
rò quadragesimo primo diuertit ab oneribus huius seculi dorsum eius, faciemq; mentis in tranquillitatem quietudinis statuens, ac animo tribulos sollicitudinis euellens, fractus permanentes nouæ plantationis germinauit. Scriptis enim Chronicon per quinque Regum temporis digestum, incipiens ab Henrico Humili, qui pri-
mus hoc nomine, & in huius narrationis ordine imperauit, & Ottone Magno, Secundo & Tertio vicissim sibi succedentibus

b Ditm. li.
vit. prope
finem.
CLADES
BOREALI
VM EC-
CLESIA-
RVM.

II.
DITMARI
OBITVS.

ad Henricum Pium nostram Ecclesiam reparatorem, ac exaltationis auctorem progrederit, &c. Cedit verò ipsi magna laudi, quod iam argumentis mille & exemplis innumeris egregie Fidem Catholicam testatam reliquit aduersus suos gentiles apostatas Nouatores, qui nostro hoc seculo emerse.

III.

Idem annus hic est, quo Northmanni hortatu Bene dicti Pontificis aduersus Graecos in Apulia pugnates, pluribus eos victorijs debellarunt. Quod ad tempus spectat, hoc id accidisse anno, ex Leone Ostiensi exploratum habemus, dum ait id factum anno septimo Atenulphi Abbatis, quem constat ipsius assertione creatum fuisse anno Domini millesimo vndeclimo.

Quomodo autem ista se habuerint, securius accipiemus è Glabro huius temporis historiarum scriptore, qui ait: *Contigit autem ipso in tempore, ut quidam Northmannorum audacissimus nomine Rudolphus, qui etiam Comiti Richardo dispuierat, cuius iram metuens, cum omnibus, que secum ducere potuit, Romanam pergeret, causamque propriam summo Pontifici exponeret Benedicto. Qui cernens eum pugna militari elegantissimum, caput ei querelam exponere de Gracorum inuasione Romani Imperij, seque multum dolere, quoniam minime talis in suis existeret, qui repelleret viros externe nationis.*

Quibus auditis spondonit se idem Rudolphus aduersus transmarinos praliaturum, si aliquod ei auxilium praberet vel illi, qui bus maior incumbebat genuine necessitate patria. Tunc vero predictus Papa misit illum cum suis ad Beneventanos primates, vt eum pacifice exciperent, semperq; praliaturi pra se haberent, illiusque iussioni vnanimes obedirent. Egressus ad Beneventanos, qui eum; vt Papa iusserat, suscepere. Illico autem illos ex Gracorum officio, qui rectigalia in populo exigebant, inuadens Rudolphus diripiuit queque illorum ac trucidauit. His itaq; auditis illorum socij, qui iam plures ciuitates & castella proprii subiunguerant ditione: coacto in unum suorum exercitu inierunt primum aduersus Rudolphum & eos, qui eius fauabant parti, in qua scilicet pratio pars Gracorum occubuit maxima: insuper & castra aliqua dimisere vacua, quae subsequuntur Rudolphi exercitus vicit & obtinuit.

Via agitur Graci suorum cade, miserunt Constantiopolim, vt auxiliarentur eis quantocys ab his, qui eos miserant: statimq; reformantes classem, multo plures, quam prius, praliaturi miserunt. Interè cum auditum esset vbiique, quoniam paucis Northmannorum concessa fuisse de superbientibus Gracis victoria, innumerabilis multitudo etiam cum vxoribus & liberis prosequitur a est à patria, de qua egressus fuerat, Rudolphum, non solum permittente, sed etiam compellente, vt irent, Richardo illorum Comite. Egradientes autem satis audacter venerunt ad loca Alpium, qui & mons Iouis dicitur, ubi etiam in angustissimis semitis præpotentes regionis illius constituerant, imperante cupiditate seras & custodes, ad pretia transmeantum exigenda. At illi Northmannorum exercitus confitit seris, castisq; custodibus, per vim transiunferunt: egressi, non parvum Rudolphi contulerunt auxilium; sicque pars viraque resumptis viribus secundo inierunt primum, in quo vtrorumque exercitus grauiter cœs: Northmannorum tamen exercitu victoria prouenit. Post paululum verò terzo commissio pratio, in se pars viraque fessa cobibit: perficiensque Rudolphus suos defecisse, virosque illius patria minus bello aptos, cum pauca perrexit ad Imperatorem Henricum, exposturus ei binius rei negotium. Qui benignè illum suscipiens, diuersis muneribus dedit, quoniam rumor, quem de illo audierat, cernendi contulerat desiderium. Hucusque Glaber de rebus per Northmannos gestis usque ad Henrici aduentum in Italiam aduersus Graecos. Quomodo autem & anno sequenti ipse Benedictus Papa idem iter ad Imperatorem capessit, suo loco dicturi sumus. Delegatione missa ad Imperatorem aduersus Graecos, agit etiam d. Leo Ostiensis, idque munus obijisse Melum Ducem affirmat.

• 3. 30

d. Leo O^r.
lib. 2. c. 38.
s. fine.

IESV CHRISTI

Annus 1019.

BENED. VIII. PAP. HENRICI IMP. 6.
Annus 8. BASIL. ET CONS. IMP. 44.

I.
BENEDI-
CTVS PA-
PA PRO-
FICISCI-
TVR IN
GERMA-
NIAM.

capud Sur.
die 3. Mar.

SEQUITVR ordine temporum annus Redemptoris Smillesimus vnde uigesimus, Indictione secunda, quo Benedictus Papa rogatus ab Henrico Imperatore, in Germaniam veniens, Bambergæ Ecclesiam sancti Stephani dedicauit. Id hoc anno factum Hermannus, Lambertus, Marianus Scotus, Abbas Vrspurgensis, & alij tradunt: Siegbertus autem anno sequenti. Porro non occasio schismatis illuc Pontificem abire compulit, vt aliquis existimat (schisma enim exordio Pontificatus accidisse, tuncque Benedictum illuc primum abiisse, suo loco superius dictum est) sed nec, vt eam dumtaxat Basilicam dedicaret, verum vt confirmaret sua præsentia Bambergæ Episcopatum, quæ erexerat, prout in Actis S. Chunegundis Augustæ legitur istis verbis, vbi auctor meminisset de Basilica sancti Stephani illuc erecta: *Ad quam, inquit, dedicandum Benedictum Papam, quem prefatus Deo dignus Imperator Henricus ad confirmandum Bambergensem Pontificatum aduocauerat, venire rogauit.*

Sic igitur præcipua causa fuit confirmatione Bambergensis Episcopatus; nec leuis quidem causa: siquidem ciuitatem ipsam cum iuribus suis plene subiecit pius Imperator Romanæ Ecclesie, cui vt Dominæ, annum census perfolueret: quam vt liberaret Henricus Iunior, vice Bambergæ tradidit eidem Ecclesie Romanæ Beneventū, tempore Leonis Noni Romani Pontificis. Hæc quidem ita omnino se habuisse, Cassinatis monasterij monimenta prodidere, ex quibus Leo Ostiensis ista descripsit: *Hic idem Augustus ex sui patrimonij sumptibus construxit Ecclesiam ad honorem sancti Gregorij, quam aduocato Benedicto Papa, consecrari fecit; Episcopalemq; in ea Sedem constituens, beato Petro ex integro obtulit, statuo per annos singulos censu, equo uno optimo albo, cum ornamentis omnibus & phaleris suis, centumq; marchis argenti. Postmodum Leo Nonus Papa Vicariatus gratia, loco scilicet ipsius, Beneventum ab Henrico Conradi filio accipiens, predictum Bambergense Episcopatum sub eius ditione remisit, equo tantum, quæ prediximus fibro seruato. Hæc Leo ostiensis. Quod autem dicant alij omnes, dedicata fuisse Bambergæ Ecclesiam S. Stephani à Benedicto Pontifice, Leo autem dicit dedicatam Ecclesiam sancti Georgij, haud adeò reputat, vt non possit esse vtrumque verum. Nam liquet Bambergæ fuisse erectam Basilicam S. Georgij, & eius nomine monasterium, vt eisdem Chunegundis Acta produnt.*

De iisdem Glaber habet ista in præfatione, tertio historiarum libro præfixa: *Aedificauit quoq; inquit, Henricus Imperator monasterium in Saxonie loco, qui dicitur Bau-berch, id est Bauonis mons: lingua enim Teutonica, berch, mons appellatur. Quod etiam monasterium donis innumerabilibus locupletatum, à Romano Pontifice supradicto, scilicet Benedicto, in honorem Apostolorum Principis dedicari fecit, atque eiusdem Pontificis ysus consilio, eandem Ecclesiam in Episcopalem sublimauit sedem, constitutoque in ea Episcopo, amplissimorum fundorum redditibus esse fecit locupletem. Hæc Glaber. At in fragmentis historiq; Aquitanie non Ecclesiam, sed ciuitatem ipsam Bambergam recens ab ipso Henrico erectam, ab eodem Benedicto Pontifice in honorem Dei Genitricis Mariae fuisse cōsecratam, asseritur. Sunt hæc in ea: In terra Theodisca à novo ciuitatem aedificauit, vocabulo Baenburg, quam Benedictus Papa in honorem Dei Genitricis consecravit, & parochias in circuitu ex Pagano, vicis, & oppidis, dum conueterentur, attulauit ad illam. Hæc ibi.*

Præter hæc omnia, de aduentu Pontificis Bambergæ ad Imperatorem à nobis ex diuersis auctoribus recitata, non prætermittam, illud etiam & forte præcipuum fuisse consilium eius, vt prouocaret eundem ad ferendas suppetias Ecclesie Romanæ aduersus Graecos, qui pedentim

II.
BAMBER-
GA OB-
LATA S.
PETRO.

f. Leo O^r. I.
2. c. 47.

L O C O
BAMBER-
GÆ CIVI-
TATIS
DATVM
BENEVEN-
TVM,

III.
*Franco-
nia

IV.
GRACI
POTEN-
TES IN I-
TALIA
TERRORI

SVENT RO
MANO
PONTIFI-
CI.
^aId.lib. 2.
c. 39.

tentim iam sibi cuncta usque ad Romanos fines vendicaverant, vel eorum Dominos fecerat sibi fideles. Nam audi quid de Capuano Principe Vrbi finitimo dicat Leo Ostiensis: ^aCapuanus Princeps Constantinopolitano Imperatori Basilio clam fauebat, claves aureas ad illum misit, se & urbem Capuanam, immo totum principatum eius per hoc Imperio tradens, &c. Iamque fore, vt secederetur auxilio ipse Græcorū Imperator Roma absque obstatulo potiretur.

V.

Hic postremū vetus instrumentum hoc anno cōscriptum, quo in primis asserta à nobis chronologia anni Pōtificis & Imperatoris, insuper & Indictionis nota probetur, inde vero alia pleraque discantur, describendum curauimus, nuper acceptum à Flaminio Philonardo Episcopo Aquinate, nobis amicitia coniunctissimo, vna cum alijs antiquitatis monumentis, à sanctiss. memoria Pauli Papa quarto collectis antequam Cardinalis esset. Continet restitutio[n]em factam S. Gregorij monasterio de bonis eius malè à Siluestro Abate alienatā, qua qui accepit Ingizo nobilis Romanus restituens, documentum hoc per Sergium sanctā Romanā Ecclesiā Scrinariū conficiendum curauit, quod (vt temporis infelicitis conditio dabant) obsitum solecismis & barbarismis, & superinductis ex vetustate mendis depravatum, qualemcumq; sit, accipe: nam sciendi curiositas quæq; aspera condens sua uia reddit.

DIPLO-
MA DE
RESTITU-
TIONE
FACTA
MONAST.
S.GREG.
IN VRBE.

VI.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, anno Deo propitio, Pontificatus Domini Benedicti summi Pontificis & vniuersalis Octauii Papae in sacraissima Sede B. Petri Apostoli octauo, imperante Domino p[re]fissimo perpetuo Augusto Henrico à Deo coronato Magno Imperatore anno sexto, Indictione tertia, mensis Novembri die XXXII.

bPsal. 50.

Decet autem bone fidei solo verbo sufficere, sed aliquando sollet tempus longinquitatē extendere, & non valet quidquid conuenient vel gestum fuerit, seriem memoriter retinere. Ob hoc necesse est, quecumque inter partes conuenient, scriptura Notarij, vi quandoque si expedit, & oftenserint, omnem totius litis amo[ne]ant questionem. Et idē quoniam constat me Ingizo nobilem virum Franco bonae memoriae qui dicebatur à Transiberi filium, argento namque corpore, sed largiente diuina misericordia, mente & conscientia sana, dico autem omnibus non solum præsentibus sed etiam futuris, quia bonum est homini semper ante oculos propriæ adhibere delicta, secundum Psalmi sententiam: ^b Et peccatum meum ante me est semper. & iterum: Grauit in Domini n[ost]rum delinquent, qui duitis à Deo concessis non in rebus salutaribus, sed in præuis viuntur; ne sciant enim impartiri pauperibus, op[er]ibus subuenire despicunt, & inde magis augent delicta, vnde redimere debuerunt. Idcirco ac si ab hac die deceſſem, & digesti, atque in omnibus deliberaui & definiti simulque reputavi, nullo me cogente neque contradicente aut vim faciente, sed propria spōtaneaque mea voluntate, vobis autem sancte Andreae Apostole, ac beatoe Confessor Christi Gregori, & per vos in sacraissimo vestro venerabilis monasterio, quod nuncupatur Clivus Scauri, existente domino Ioanne reverendissimo Abate, & per eum in cunctis cateris monachorum ac presbyterorum Dei, qui ibidem seruitur sunt usque in perpetuum, pro vero planè amore, ac dilectione, quia in vobis habeo, vt in die aduentus Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi pro me indigno intercedere dignemini apud eum qui vos elegit, quatenus de meis criminibus & peccatis veniam aliquantulū inuenire merear. Recolo autem cuiusdam sapientissimi verba qui dixit: Nulla scelerata elemosynis posse redimi, si in peccatis quisque permanerit, tunc autem scelerata elemosynarum indulgentia conceditur, quando ab scelerum opere definitur. & iterum: Misericordia a compatiendo aliena m[is]erie vocabulum sortita est. Nullus autem in alio esse misericors potest, qui præu[er]e vivendo in se misericors non est. Qui enim sibi nequam est, cui bonus est?

VII.

Ob hoc refundo, & concedo vobis vestrisq; seruitoribus in perpetuum, id est, eam scilicet hereditatem, quam hactenus per emphiteos in meis detinui manibus, quam mihi quodam Silvester nefantissimus ac sceleratissimus eiusdem monasterij Abbas fecit, quæ esse videtur de terris, campis, pratis, pascuis, atque silvis, montibus & collibus, plagijs & planitys, quod cultum vel inculatum, excipio autem solummodo vineas quæ sita sunt in loco, qui vocatur Mateso, quas meis per omnia ^cconfervio manibus, catena verò omnia qua prædicti, quanta nunc usque meis detinui manibus, sicuti infra sub-

scripsi, concludunt affines: omnia in omnibus vobis, domini mei vestrisq; seruitoribus refuto, sicuti iurius ante a fuisse decernitur, posita infundum Mola rupta, vel quibus alijs nuncupantur vocabulis inter affines: a primo latere, incipiente a vado quod est ab Ara Crescentij de Arce, & exinde per fractale usque in pede de monte sancti Mariae: deinde per pedem montis sicuti ascendit in via Piponesca, & ab utrisque lateribus omnia de vestro venerabili monasterio iurisque vestri. Hanc namque hereditatem sicut hactenus meis tenere vius sui manibus, vobis Apostole, & Confessor Christi, vestrisq; seruitoribus refuto, & in propria iuria reuoco, ne forte in die Iudicij à Creatore omnium rerum, & à vobis aliquam pro ea sentiam pœnam; sacra autem Scriptura testante: ^c Beatus qui vigilat & custodit vestimenta sua, quod est opera, ne nudus ambulet, & videant alij turpitudinem eius. Quid enim mihi prodest gloriosorem apparere apud homines, & nisi diora membrage stare, & intrus apud Deum, cuius oculis nuda & aperta sunt omnia, putridorem & foetidorem animam meam esse captiuam? Quid prodest mihi sociari hominibus, & priuari ab Angelis? Quid prodest mihi terrena acquirere, & cœlestia non habere? ista & alia multa similia recolui, quæ dicere longum est. Et idē ab hodierna die & usque in perpetuum dimitto vobis vestrisque seruitoribus suprascriptam totam hereditatem, quam iniuste meu hucusq; detinui manibus: quam prædictus dannatus & impius iniquusque Silvester Abbas pro suis facinoribus mibi dederat, excepta iam dicta vinea

quam meis detineo potestibus: de ceteris namq; omnibus (vt prædixi) emitto vobis plenariam & irreuocabilem securitatem deliberationis refutationisq; chartulam, & nullo quoque tempore, & nunquam à me, neque ab hereditibus & successoribus meis neque etiam à nulla magna paruaq; persona à me submissa contra vos vestrisq; seruidores quanlibet moueri questionem, aut calumiam, neque supplicando Principibus, aut exorando Pontifices, aut aliquam personam huiusmodi querimoniam pro eadem terra unquam in tempore facere præsumam, sed ab omni homine omni in tempore securum & quietum vestrum monasterium vestrisq; seruidores existant usq; in perpetuum. Interim notum facio omnibus, vt nullus Abbas, nullusq; homo hanc terram, quam vobis restitui, audeat vel præsumat de vestro monasterio per quanlibet scripturarum seriem subtrahere vel alienare, sed semper in usu monachorum constituto permanendam. Et qui ita fecerit, cum diabolo & eius atrocissimis pompi societatem habeat, & anathematis semper sit vinculatio in nodatus, & supra scripta terra inconuulsa semper ibidem maneat. Vnde & iuratus dico per Deum omnipotentem, sanctege, Sedis Apostolice D. Benedicti VIII. Papa atq; Henrici Imp. salute, hac omnia, quæ præsens huic chartula series textus eloquitur, inuolabiliter conservare, atque adimplere promitto. Nam quod absit, si contra hanc chartulam, quam sponte & voluntarie rogaui, ageare, aut causare, vel litigare præsumpero, & cuncta que à me dicta sunt non obseruauero, per quemuis modum, aut per qualecumque ingenium, quod sensus humanus intelligere vel capere potest, tunc non solum per iuri pœnam incurram, verum etiam daturum me esse promitto vñ cum h[ab]eret bus & successoribus meis vel consanguineis meis, vobis deniq; & seruitoribus vestris ante omne litis initium pœnam nomine auri purissimi libri X. & post solutum à pœnam maneat hac chartula in sua nibilominus firmitate, quam scribendam rogaui Sergiu[m] Scrinariū sancte Romane Ecclesiæ, in qua ego Ingizo signum sancte Crucis per prædictum Scrinarium feci, & testes, vt scriberent rogaui, & pro vobis ad superscriptum Ioannem Abbatem quasi pro vestra benignissima persona contradidi atque refutauit in mense & Indictione superscripta tertia.

Signum ^d manus superscripti Ingizo nobilis viri, qui hanc securitatis refutationis chartulam fieri rogauit. ^e Crescens Dei gratia Vrbis Rome Prefectus. ^f Ioannes Datius index. ^g Andreas de Petro qui dicebatur de Viola de Collofio testis. ^h Baldo quondam Sinoclo vocatus testis. ⁱ Gregorius fidelis prædicti Ingizo. ^j Andrianus Ecclesiæ scriptor bius chartule post testimoniū subscriptiones & traditionem compleui & absoluī.

Quid demum pertinet ad res Orientalis Ecclesiæ, hoc anno Indictione secundâ mense Iulij moritur Sergius Patriarcha Constantinopolitanus, in cuius locum suffectus est Eustachius primus presbyterorum, qui erant in templo Regie. Hæc Cuyropolata. Quod autem idem dicat, Sergius sedisse viginti annos integros, subrogatum in locum Sisinij defuncti, videretur prætermisso ab eo Ioan-

nes Pa-

IX.
SERGII
EPISCOP.
CONSTAN-
TIN. OBI-
TUS ET
EVSTA-
CHII SVB-
ROGA-
TIO.

conseui

Apoc. 16.

nes Patriarcha, quem Petrus Patriarcha Antiochenus in epistola, quam scriptis ad Michaelem Cerularium Constantopolitanum Patriarcham, ponit sedisse ante Sergium, tenuisque sedem illam viuēte Ioanne itidem nominato Romano Pontifice, eius nominis decimo nono. Sunt hic recitanda eius verba, quibus plenissima fides astringitur. Sic se habent: *Et hoc in re ego quidem testis fidei, & alij multi Ecclesiæ proceres, quod tempore beatæ memoriae Patriarche domini Ioannis, Romanus Papa Ioannes etiam ipse nuncupatus, in sacris dipytchis habebatur, & cum Constantiopolim quadravit aquinque abbine amnis venisse, inueni tempore beatæ memoriae domini Sergij, prædicatum Ioannem in sacra Missa una cum alijs sanctissimis Patriarchis relatum. Hac Petrus Antiochenus de rebus gestis suo tempore, quas & vidit. Cum igitur hæc ita se habuisse noscatur, longè minor erat Sergij Episcopatus numerus, totque annos sit necesse minui à Sede Sergij, quot tenuerit eam idem ipse Ioannes.*

IES V C H R I S T I

Annus 1020.

BENED. VIII. PAP. HENRICI IMP. 7.
Annus 9. BASIL. ET CONS. IMP. 45.

I. R EDEMPTORIS annus vigesimus post millesimum surgit cum Indictione tertia, quo inter S. Heribertum Coloniensem Archiepiscopum & Henricum Imperatorem illa contigerunt memorata digna, quæ descripta à Ruperto Abate Tuitensi sic se habent: **a** Porro maiores fratres illi exiit abat in Imperatoris animo ventus contrarius, quia videlicet suspicionem, quam contra sanctum virum initio regnii sui (sicut iam supra a dictum est) mente conceperat, inaudi tam dicti semper angere laborabant detractoris susurrationibus. Denique res eousque processit, ut iam dictus Imperator nimio contrailfure successus, Coloniam petaret, hoc propositum habens, ut cū pœnitenti amoneret, aut certe si hoc rationabiliter fieri non posset; quolibet modo iniuriosè illi & indignè tractaret. At verò Deus misericordia & suaduimus Dominus, qui ad beatum Ioh mystice loquens: **b** Circumdedi, inquit, mare terminis meis, posuimus vèctem & osfia, & dixi: hucque venies, & huc confinges tumentes fluctus tuos: non permisit procellam hanc buc usque procedere, ut perficeret Imperator quod intenderat, sed occurreret subuent ambobus, videlicet & ei, qui patiebatur immeritus; & illi, qui de innocentis conscientia male sentiens peccabat a errore deceptus.

a Rup. Abb. in Herib. c. 26. apud Sur. tom. 2 die 16. Mayij. **QVIA IN TER HEN RICVM IMP. ET HERIBER TVM CO LON AR CHIEPIS TRANSA CTA. b Ioh 38.**

II.

Causa propter quam tali cum animo Imperator Coloniensis, properabat, huiusmodi extiterat. Imperator exercitu commotu Comitem quandam Ottonen seculi dignitate prospollentem in castro, quod dicitur Hamerstein situ supra Rhenum, obcederat. Is namque Otto Episcopatum Moguntinum malitia infestatione sepe peruerans ferro & igne populabatur, odio magno contra eusdem ciuitatis Presalem vehementer inflammatus. Fuerat namq; ab illo propter dictum communum iudicio generalis Concilij anathematizatus. Cum ergo quæcumque eiusdem Presulis existatus Imperator prodicto in castro eisdem obcedisset, venerabilis hunc viru demandauit, quatenus & pse cum suis ad hoc negotiis se fuisse adueniret. At ipse tunc immensis vexabatur fratribus, & idcirco adimplere non valuit quod imperabatur. Quam impossibilitatem eius & causam vir audiuit Imperator, non creditus, videlicet antiqua suspicione pœnitenti, & putans illum semper exosu sibi habere tempora imperij. Respondens igitur cum furore, magnisq; spiritu ira undia: **s;** inquit, ad me designatur venire, ipse eum, quia agrotat, habeo visitare, atque cum hac ira undia maximi hostem expugnare, Coloniam (ut iam dictum est) properabat, imminentibus nimiumq; se se ingentibus inuidis supra memoratis, qui satis ardentes eius furoris ignem magis ac magis flabant, linguis malevolis detrahebant innocentem viro Dei.

III.

Sed quia tempus erat iam consolandi, terminumq; ponendi fluctibus illis, & tempestati distinet aduersari: pœnitentiis de celo Domini statutis procella eius in avariam, & fluerunt fluctus eius Nam ipsa nocte, qua Coloniam ingressus, & officijs sine auro Deterat suscepit, cum se sopori deasset, videt in somnis quandam quæsi venerabilem virum pœnitenti vesti ornatum, qui illum sic al-

locutus est: *Cave, inquit, ô Imperator, ne posthac amplius pecces in conservum meum Heribertum: scito illum Deo esse acceptum. In quem si quid admiseris, tu sine dubio portabis iudicium. Nimirum gratia miserationis Dei taliter premonedo Imperatorem, ignorantis eius pepercit; quia videlicet in eo, quod virum huiusmodi suspectum habebat, non malitia, sed ignorans a peccabat, siquidem eiusdem Imperatoris animam timor Domini possidebat, neque scienter disponere, aut iudicare quidquam in regno cupiebat, per quod celestis offendetur Maiestas. Denique cum aliquid de regno disponere, aut iudicare intenderet, dispositiones omnes, sue iudicia sua precibus & eleemosynis præueniebat, quatenus mens eius & aetatis celestis regimine gubernaretur, ne quando exorbitare aget, vel indicando, quod diuinis contrarie legibus. Recte igitur secundum intentionem suam diu no (ut iam dictum est) oratio prole præuentus & seruatus est, ne tantorum meritorum Pontificis innumeris, totque annos sit necesse minui à Sede Sergij, quot tenuerit eam idem ipse Ioannes.*

Quid multa? mane facto cum Imperator mente mutatus virum Dei aduocasset, & id quod cœlitus euenerat, quod sapientio respectu Rex cœpunctus fuerat, vir sanctus adhuc ignoraret; ac proinde lacrymosis oculis apud illum querelam deponebat, causam inquirens, propter quas tamdiu Imperator infestus existebat: repente quod non sperabatur, idem Imperator exurrexit, & virum Dei amplexatus est. Ille admirans hac pariter consolationis ab eodem dicta accepit: Ex quo ad regni fastigium Deo donante consendi, detrahentium linguam nimium fatator, credulus, venerande Pater, te exosum habui, & hanc odys trahem in oculo gestans, & ideo nihil videns, inquit de te iudicium habui, tuamq; iustitiam, immò Dei gratiam in te fulgentem videre non merui. Porro te taceante, cœlum clamat super te, tuamq; causam defendit apud me. nam ipse, qui de Sancto suis curam habet semper & habuit (c. sicut scriptum est) non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis Reges, dicens: Nolite tangere Christos meos; & in Prophetis meis nolite malignari: ipse me pro te corripuit, ut sciam, quod inter electos eius computatus sis. Indulge ergo precorde, quod in te malignatus sum, vel quod te serum Dei largere deliberaui, quia peccatum mihi agnosco, nec amplius addam aduersari tuae sanctitati.

His dictis, semel, iterum, ac tertio sanctum Pontificem deosculatus est, triplicem nostrum neclens dilectionis nodum, de quo Sapientis loquitur: **d** Funiculus triplex difficile rumpitur, & paulo inservit: Nō contentus hac satisfactione Rex religiosus, adhuc de iudicio diuino erat sollicitus. Etenim is, in quem peccatum commisum est, præceptum quidem vel consilium habet Euangelicum, ut peccanti in se ex corde suo dimittat, sed adhuc timendum est ille, qui legem dedit, quippe per Prophetam dixit: **e** Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. De quo etiam scriptum est: **f** Mibi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Benè ergo sollicitus, & præterita reconciliatio non contentus, nocte sequenti finitis Matutinorum solemnis, assumpto uno ex clericis, idem Imperator cubiculum sancti Pontificis adiit: sed non ibi quiescentem, verum in sancti Ioannis Oratorio vigilantem, ut solebat, & orationibus insistentem repertit. Proutnam abiecta chalybe, solo stratus, ante pedes eius in spiritu humilitatis & in animo contrito se suscepit postulat, & ea poscebat, quam sacerdotibus suis Dominus contulit, veniam sibi dari cunctorum, que in ipsum admiserat. Nec moratus omnipotentis Dei famulus, Imperatorem prostratum à terra sublevat, & Christo mediante qui dixit: **g** Quaecumque alligauerit super terram, erunt ligata & in celo: Et quaecumque soluerit super terram, erunt soluta & in celo: absoluimus secundum fidem Regis in celo & in terra per acta est. At quomodo tūc idem vir sanctus ostulare sibi tempus iam migrandi ad Dominum patefecerit, idem auctor his verbis enarrat.

Etenim hoc idem vir Domini, reuelante spiritu, praenosens, ait in illo secreto inter cetera ad eundem Imperatorem: Noueris certissime, quia post discessum nostrum, quo nunc separandi sumus, nos fratres iniquem facies iam in hoc seculo nunquam videbimus. Ed magis magisq; Imperator corde compunctus, iterum in amplexus & oscula ruit, flens pariter & cuncta penè membra, manus & oculos, collum quoque fixis demulcens osculis. Hoc facto, clam ad culiculū redit, mox aut reportans memoriam prophetie beati viri, quam & postmodum, transitus eiusdem subsequenti, veram suisse comperit, & ipse, ut audierat, ore proprio enarravit. Porro transitus sancti Heriberti contigit anno sequenti, decimasexta mēsis Martij, ut idem auctor testatur: nos vero de eo suo loco agemus, temporisq; ratione ad calculos reuocabimus.

HENRIVS IMP COHIBETVR A NVMINE NE PEC CET IN SANC TVM.

IV.

RECONCILIA TVR IMP. EPISCOPO.

CPsa. 104

V.

d Eccl. 4. D IGNVM EX EM PLVM HV MILITATIS IMP. e Zach. 2. f Rom. 12

g Mat. 16

VI.

S. HERIBERTVS DE SVO TRANSITV DIVINITVS ADMONI TVS.

Hoc

VII.
POLO-
NVM EC-
CLES LO-
CVPLE-
TATA ET
STABILI-
TA.

Hoc eodem anno Poloniae Ecclesias munificentia Boleslai Regis locupletatas, & redditibus stabilitas narrat Ioannes Longinus Canonicus Cracoviensis, qui & Dlugoschus dictus: cuius operis autographum luculenter scriptum asseratur Romæ in Vallicellana bibliotheca, dono datum à Germanico Malaspina Episcopo S. Seueri, Nuntio Apostolico in Polonia, quod Dlugoschi nomine Chromerus citare confueuit. Sed mirum, quod cum auctor tamen in nuncupatoria epistola, quam in titulo totius operis, omisso barbaro cognomento, se Ioannem Longinum tantum nominet, ille præter auctoris sententiam Dlugoschū appelle. Ipse igitur, qui per annos singulos res Polonorum est prosequutus, de Ecclesia Polonorum, regia munificentia illustrata ac stabilita, sub nota anni presentis hæc habet: *Multifarijs & gratuitis donis Dei solum suam & regni sui Boleslaus Polonia Rex videns propria diuinitatē firmatum, animum ad religionem, resque diuinis conuertit. Non ignorabat siquidem ex vniuersis Principibus Polonia præcedentibus nemine tanta, quanta se, tulisse trophya, tantusq; diuitias, successus felices & gloriam, talem insuper industriam, prudentiamque habuisse, qualia & quanta in se unum collata fuerant. Videbat prætereā principatus sui fulgorem ultra ceteros Reges & nationes magnificatum esse. Quare volens de amplissimis beneficijs Dei gratum se ostendere, & illis aliquanta vicissitudine respondere, Ecclesiastam cathedralibus, quām in inferioribus a genitore suo Duce Miecelao erexit ac fundatis, oppida, villas, ac predia, ampliori illarum stabilitamento & dote munificè & largiter tribuit & donauit, pluresq; Parochiales Ecclesias in villis, vicisque, qua sub suo & patria sui tempore erecte fuerant, construxit & fundauit, vasisq; aureis & argenteis in ministerium & cultum d. unum necessarys Ecclesias singulas, sed praesertim cathedrales adeo ornauit, locupletauitque, vt liberalitatem suam in Ecclesiis Dei abunde effusam multa secula testentur. Decimaru autem manipularium pro Ecclesiis ac ministris Dei in vniuersis principatus suo Imperio subiectis solutionem nullatenus passus aut varietate aliqua diminiui, aut in dubium aliquatenus reuocari; sed mandauit decreuirq; illam esse perpetuam & perennem, varia vltionis diuine flagella, filij nepotibus, successoribusq; suis interminas, si per quempiam illorum præfatarum decimaru contingere redditionem intercipi, transmutari, vel rescindi. Haec tenus Longinus. Ita plane nobilissimum regnum pietate fundatum, pietate auctum, pietate pariter conseruatum ac propagatum ad posteros semper inuenimus; nutras vero, cum iacta primitus sunt fundamenta conuulsa. Quomodo autem resultantes Principes, nolentes indictio sacro decimaru tributo teneri, idem Boleslaus compescuit, ex eodē auctore suo loco dicetur.*

IESV CHRISTI

Annus 1021.

BENED. VIII. PAP. HENRICI IMP. 8.
Annus 10. BASIL. ET CONS. IMP. 46.

I.
S. HERI-
BERTI AR-
CHIEPIS.
COLON.
OBITVS.

^a Rup. in
Herib. c. 3
in fine.
^b Id. in He-
rib. c. 1.

ANNVS Redemptoris millesimus vigesimus primus cum quarta incipit Indictione, quo sanctus Heribertus Archiepiscopus Coloniensis ex hac vita in cœlum migrat XVII. Kal. April. licet aliqui anno superiori eum vita defunctum ponant: quos errare vel ex eo possumus intelligere, quod sanctus vir prædixit de obitu Imperatoris, fratrem sic alloquens: ^a *Noueris enim, quod post obitum meum Imperator trium non peraget annorum curriculum. Cum vero constet, eundem Henricum finem viendi fecisse anno salutis millesimo vigesimo quarto, tertio Id. Iulii: profecto ad hunc eum annum oportuit peruenisse; sicq; post eius obitum, Imperator e annos duos expletos, tertio vero inchoato per quatuor menses minus diebus aliquot, superstititem tantum suisce. Quod si anno superiori eum dixerimus esse defunctum, iam illum post tres annos expletos, quartumque per totidem inchoatum menses, contra oraculum eius d. cere opus esset defunctum. Sed & quem create ostendimus anno Christi DCCCCXCVIII. cùdem auctor numeret eius sedis annos viginti tres, menses*

duos, & dies viginti duos, vtique ad presentem annum eum oportuit peruenisse. Sed corrigendum, qui in numero error reperitur illapsus, dum creatus legitur Christi anno nongentesimo nonagesimonono, vt cetera, quæ ab eodem auctore de ipso, tamen in eius creatione, quām in obitu sunt dicta de tempore, veritati ab ipso assertæ omnino respondent. Quæ autem præclaræ visiones præcesserint, eius obitum præsignantes, & quæ post obitum sint subsequuta miracula, quoniam prolixa est de his Ruperti narratio, ad ipsum auctorem reiçimus Lectorem horum cupidum: nobis satis, quod ad institutum pertinet, attigisse. Habuit successorem, quem idem Sanctus prædixerat, Piligrinum, quem dicemus sequutum Imperatorem in Italiam venientem; cuius & breve tempus sedis idem Sanctus noscitur prænuntias.

Vt autem Imperator adhuc expiaret delictum, quo multorum annorum spacio sanctum virum (vt audisti) inglorium præterisset, infenso animo in eum existens: reluelauit Deus Epponi Episcopo Bambergensi, dum ostendit illi tanti pontificis gloriam, sed ipsum quidem, vt audiuit & vidi, ab Henrico Imperatore nudatum baltheo. Quod vt cognovit ab Episcopo Imperator: rursus pœnitens, dolensque ardentiū studuit post obitum ipsius expiare delictum, quod in eum viuentem patrasse sensisset. Igitur Imperiale ^b (Rupertus inquit) manum largius extensus, dona Christi Ecclesiis, pauperibusq; distribuit, sacrisq; Missarum solemnis, Psalmis & orationibus, transitum beati Præfatis edicxit celebrari, cui balteum ipse suscepisset, id est, viuentem longe minus quam decurserat, honorificasset. Verè vt sapiens hoc egit, quia nullo modo melius rapinam eius poterat restituere, quām faciendo pro semetipsos fructus dignos pœnitentia, &c. Quibus intelligat Lectio, quām leuius exactior sit Deus gloriae Sanctorum suorum, secundum quod prædixerat Heli, dicens: ^c *Quicunque honorificauerit me, glorificabo eum.* Porro Rupertus Tuitiensis Abbas, qui inter tractatores Ecclesiasticos haud vulgare sibi nomen comparasse cognoscitur, nō tam eiusdem Sancti vitæ scriptor, quām illustrator dici iure poterit; quippe quod (vt ipse testatur in præfatione ipsius) eam ab antiquiore scriptam auctore stylis rubigine subobscram, expolire, & cultiorem reddere laborauit.

IESV CHRISTI

Annus 1022.

BENED. VIII. PAP. HENRICI IMP. 9.
Annus II. BASIL. ET CONS. IMP. 47.

I.
HENRICI
IMP. EX
PEDITIO
ADVER-
SVS GRA-
COS.

SEQUITVR annus Redemptoris millesimus vigesimus secundus, Indictione quinta, quo Henricus Imperator legationibus (vt vidimus) Northmannorum, atque ab ipso Benedicto Romano Pontifice cohortatus, in Italiam se contulit aduersus Græcos, sua iam potentia Ecclesiæ Romanae pauendos, tremendus ipse hostibus potenti exercitu, quem ducebat. In primis autem de his acti, quod ad tempus pertinet, id quidem hoc anno contigisse, Leo Ostiensis, Marianus Scotus, Vrspergensis, & alij testatur: sed Leonem Ostensem rem paulo fusius prosequentem audiamus. Narratis enim præliis, per Northmannos in Apulia gestis, subiicit ista:

His compertis, ^d Henricus Auguste memoria Imperator, Græcorum scilicet impetu & perfidia, Principis Dacti crudelissimamente (virum enim nobilitate, & militia insignem Græci captum, more parricidarum insutum culleo præcipitarunt in mare) reputans secum fore ut amissa Apulia, ac principatu, Roman quoque matrarent, Italianaq; totam simul anitteret, Melo Duce bis ad eum bac de causa profecto, ac peregrinæ mortuo: minime vltra remor andum ratus, anno Dominice Incarnationis millesimo vigesimo secundo, congregato immenso regni totius exercitu in Italiam venit. Sed antequam vterius progrediamur, que in via gesta sunt per eum cum S. Romualdo, ex Petro Damiani hic describamus: ^e Interrea, inquit, Imperator Henricus de Ultramontanis partibus in Italiam veniens, misit beato viro de-

II.
^d Leo Ost.
li. 2. c. 40.

H ENRICI
IMP. AD
VENTVS
IN ITA-
LIAM.
^e Pet. Dam.
in Romu-
alio. c. 69.

III.
QUALIS
MONA-
CHORVM
S. ROMY-
ALDIVI-
TA IN-
STITUTIO

prelatorum legationem, ut ad eum venire dignaretur. Syriæ enim tunc aspera montium cum suis monachis incolebat, de quorum vita instituto haec breuiter idem Petrus:

Taliter tunc in Syria vivebatur, ac si ex similitudine non solum nominis, sed etiam operis altera denud Nitria diceretur. Omnes siquidem nudis pedibus incedentes, omnes inculti, pallidi, & nani: a rerum omnium extremitate contenti erant. Nonnulli verò obseratis ianuis clausi, ita mortui videbantur mundo, veluti in sepulchro ianu positi. Vinum ibi nemo nouerat, nec etiam si grauis simus quis agritundinem pateretur. Sed cur ego de monachis loquor, cum & ipsi monachorum famili, ipsi quoque custodes pecorum ieunarent, silentium tenerent, disciplinas inter se inuicem facerent, & de quibuslibet verbis otiosi pœnitentiam flagitarent? O aureum Romualdi! sculum! quod est tormenta persecutorum non nouerat; spontaneo tamen martyrio non carebat: aureum, inquam sculum, quod inter montium, & siluarum seras tot cœlestis Hierusalè ciues alebat. Ita quidem, dum ciuitates prædonibus, & sacrilegis abundant, solitudines erant refertæ hominibus sanctis. Quid autem vocatus ab Imperatore fecerit Romualdus, Petrus sic subdit.

Cumq; vir venerabilis prorsus abueret silentium frangere; cœpere vnamiter discipuli eius omnes eum obsecrare, dicentes: Magister, vide, quia nos qui te sequimur, tanti iam sumus, quod hic congruent habere non possumus. Quapropter, si placet, ab Imperatore magnum aliquid monasterium quære, & multitudinem te sequentium ibi constitue. Quibus vir sanctus (nescio si accepta revelatione, aut subita Dei inspiratione) sidenter scripsit: Scitote quia montis Amiati monasterium ex dono Regis habebitis. Considerate tantummodo, quem illic Abbatem constituere debeatis. Igitur iniolato silentio perrexit ad Regem. Cui Rex protinus assurgens, ex magno cordis affectu in hac vocem erupit, dicens: O vitam anima mea esset in corpore tuo! Quem mox vt loqueretur, suppliciter obsecrans, ipso die hoc impetrare non potuit. Postea autem die Romualdo in palatium veniente, ecce Teutonoru multitudine certatim hinc inde cœcurrunt, capitafalutantes humiliter flectunt, villas quoq; pellicea vestis, qua erat indutus, anxie deceperentes, pro sacris reliquijs in patria portaturi studiosè recondunt. Quæ videlicet res venerabile virum tanto meroe afficit, vt nisi discipulis obstantibus acqueuisset, ad cellam protinus repedasset. Ingressus igitur ad Regem, non pauca ei locutus est de restituendo ure Ecclesiastum, de violentia potentij, de oppressione pauperum: & post multavnum pro discipulis suis monasterium petit. Cui postmodum Rex Amiati monasteriu tradidit, & Abbatem, quia mulier erat malis obnoxius, foras eiecit. Hæc Petrus de congreſu Imperatoris cum Romualdo. Sic precibus viri sancti ad Deum, ad victoriā aperiens sibi viam, imitatus est Theodosium, qui dimicaturus aduersus tyrannos, legationem primū misit ad sanctum Ioannem Anachoretam in Aegypto morantem.

V.
• Bonif. de
reb. Hung.
Dec. 2. li. i.

b Leo oft.
li. 2. c. 40.
*Popponē
Archiepi-
scopum
Treuten-
sem.

ATENVL.
PRVS AB
BAS CASS.
TIMENS
HENRI-
CVM IMP.
FVGAM
ARRIPIT.

Qui enim in omnibus specimen dedit Christianissimi Imperatoris: sanctissimi planè ducis in militibus ad bellum parandis omnes numeros pietatis absoluīt: quippe qui sacratissima Eucharistia ante prælium communire soleret exercitum, expiatione ante facta delictorum, adhiberetque patronos sanctos martyres Laurentium, Georgium, & Hadrianum, quos prælio Angelo prædere consueuisse aliquando vidisset exercitum. Atiam reliqua eius itineris prosequamur: Pergit enim Leo Ostiensis: b Et ipse quidem cum maxima exercitus parte per Marchias transit: * Popponē vero Archiepiscopum cum undecim milibus militum per Marsorum regionem direxit: Pilegrinum autem Colonensem Archiepiscopum cum viginti milibus Roman ad capiendum Abbatem & Principem misit. Erat hic Abbas Cassinensis monasterij Atenulphus nomine, qui fauisse Grecis viuis suit contra Imperatorem: idemque (quod subdit) insimulatus quod Daeti necis causa fuisset. Hoc Abbas, amicus nuntiantibus, cognito, nusquam se tutum posse confidere à facie tanta potestatis existimans, cum Marsoru Comites, & Borelli filij libenter illam apud se habebituros ac tuto permetterent, consilio habito, locum ira dare decrevit; cupiensq; se Constantinopolim ad Imperatorem conferre, Hydruntum mare ingressurus proficetur. Eius autem ciuitatis Episcopo per vium beatus Benedictus apparet: Vade, ait, dic Abbat, vt hac vice mare nulla ratione pertenter, siens, si hoc fecerit, maturè pe-

riurum. Huic ille visioni minime fidem accommodans, mare audacter ingreditur. Sed vt vera probabitur probaretur auctoritas, occulta Dei dispositione atq; iudicio cū socijs omnibus naufragans perit. Quid cum Imperatori fuisset nuntiatum, dixisse fertur: c Lacum aperuit, & effudit eum, & incidit in foueam quam fecit. Inter cetera, que eidem Abbas hinc profectus secum asportauit, non uenit præcepta Imperatorum aureo sigillo bullata, præceptumq; de casa Gentiana, & de piscaria Cassinensi detulit: quæ omnia cum eo in mari profundo demersa sunt.

Pilegrinus d'intera, quoniam Abbatem non reperit, verens ne forte & Princeps, Capuanum scilicet, fuga simili laberetur, Capuanum protinus adiit, eamq; max vndiq; armato milite cinxit. Princeps autem Pandulphus metuens ciuium prædicionem sponte ad Pilegrinū exiit; seque, vt dicebat, in culpa non esse significans, purgaturum se, de quibus insimulabatur, in Imperatoris iudicio asseruerat. Letus Pilegrinus, accepto sub custodia Princeps, ad Imperatore rediit, iamque Troiam Graecorum ciuitatem, quam eodem anno illi construere cœperant, obsiden ē inuenit. Ea Princeps capture imperator bilior factus, aggregatis omnibus magnatibus suis, illis presentibus adhiberi eum in iudicium iussit. Presentibus accusatoribus plurimis, & eis nequitias illi in facie obviciens, decernitur uno omnium parlique iudicio, mortis illum debere subire sententiam. At Pilegrinus, cuius fidei se Princeps ipse commiserat, dicta sententiam grauerit ferens, supplex Imperatorem adiit, multorumq; administratio fuit, precibus, ac orationibus ipsius obtinuit vitam. Ferro tamen viciendum, Imperator, secumq; asportandum in Germaniam statuit.

Quod autem de obsidione ciuitatis Troiæ meminit Leo: quomodo obsidione eam præcente Imperator in deditcionem accepit, à Glabro rem gestam accuratè descriptam sic accipe: c Interea Imperator pergens ad regionem Beneuentanā, expugnauit ac subdidit vniuersas ciuitates, & castra, quo Graeci surripuerant eius Imperio. Ad supradictam autem cum veniuit Troadē, rebellantes, qui intus erant, diu multumq; ei resistierunt: nam sterbarant, vt sibi futura est, sicut Graeci promiserant fore. Basilius Imperator succurreret. Insuper adiuentes in tantū Henricum humiliari, vi pedes Basiliū territus p suore suscipieret. At ille circumdans ciuitatē sui exercitus obstatone, instruxit machinas, vt eam per vim caperet: illiq; deinde noctu egressi rularent secum faces pice perlitas, ignes, successas machinas à foris cremaverunt. Quod cernens Imperator, accensus ira potiores resistit, fecit machinas, crudqi; circumdari corio, vigilantiq; custodia insit illas tueri.

Exacto igitur iam tertio obsidionis mense, alternisque cædibus vtrig; nimirū fessi, (namque exercitū Imperatoris dysenteria clades oppido vexauerat) tandem in obessi meliori usq; consilio, inuenientiam viam endendi discrimini. Quadam autem die accipientes solitarium quandam, indutum monachali habitu (quibus etiam Italia plurimum abundat) dederunt ei crucem gestare, miseruntque post illū omnes ciuitatis pueros minoris atatis, si q; exclamando, Kyrie eleison, deuenit ad Imperatoris tentorium. Quod audiens Imperator, iussit interrogari, quod sibi vellent. Cumque responsum fuisset, quod miseri se affliti ciuitati implorarent, respondit: Optime nouit ipse, qui agnitor est cordium, inquit, quoniam magis quam ego, horum parvularū sunt homicide; allacrymansq; iussit vt salut in ciuitatem redirent. Fecerunt autem vt iusserat Imperator. Altero quoque die iterum primo mane procererunt à ciuitate, vt prius, clamantes, Kyrie eleison, usq; dum sonoritas vocum illorū aures pulsaret Imperatoris. Qui statim egressus tentor, respiciensque pupillorum turbam, pietate permotus, vt erat vir sapientissimus, voce Dominicavus ait: f Misericordia super turbam. Nam antea iam dixerat, quoniam si contingeret capere ciuitatem, quidquid masculi sexus inueniretur in ea, suspendenderentur patibulis, reliqua verò igne cremari, ipsiusque ciuitatis mœnia ad solum perirebant. Preterea mandauit Imperator illis, qui in ciuitate ceteris præerant, vt si indulgeri sibi ab eo vellent, iramq; eius placare, ipsi metu subiurent partem murorum ciuitatis, que contra suas machinas rebellis stare videbatur. Qui audientes certatum impleuerunt quod eis mandatum fuerat. Post hec quoque præcepit Imperator eos pacificè ad se egredi, murumq; ciuitatis ab ipsis redescicari, acceptisq; pacis obstantibus ab vniuersis regionis illius provincialibus, reuersus est in Saxoniam. Northmanni quoque cum suo Duce Rudolphi reuersi in suam patriam, gratianus accepti a proprio Principe Richardo. Hæc Glaber.

VI.
d Id. ii. 2.
c. 41.
CAPVA
OBSEDE-
TVR, PRIN-
CEPS SE
DEDIT.

VII.
e Glab. lib.
3. c. 1.

TROIA
OBSESSA
AB HEN-
RICO
IMP.

VIII.
PVERILE
GATI MIS
SI AD
PROME-
KENDAM
MISERI-
CORDI-
AM.

f Matt. 16

DEDITVR
CIVITAS
IMPERA-
TORI.

73

IX.

At Imperatoris reditus contigit anno sequenti: reliqua enim huius anni parte se cum suis continuit in Italia. Quo tempore fieri contigerunt, quæ narrantur à Leone Ostiensis: qui ait: ^a Post paucos dies Troianis fere sponte dedebitis, & ad Imperatoris vestigia vnamiter omnibus procumbentibus Imperialis clementia veniam tribuit. Et quoniam ob astus magnitudinem gens perpetua assuet a frigoribus in his partibus diutius immorari non poterat, reditu in dies maturabat. Veniens igitur Capuam, Pandulpho Tianensi Comiti tradidit principatum: Stephano autem Melo & Petru, memorati Meli nepotibus, quoniam propria illis recuperare non potuit, Comitatu honorè concessit. Quibus etiā in auxiliū de Northmanni Giselbertū, Gofmanum, Stigundum, Torstianum, Baltum, Geralterum de Cauosa, & Hugonem cum alijs decem & octo reliquit.

X.

Imperator autem post paucos dies, ordinatis negotijs suis, ad monasterium Chassmense vñacum Benedicto Romano Pontifice venit. Interea collecti in unum Fratres, coperunt iuxta tenorem Regulae de eligendo sibi Abbate tractare. Vnebat adhuc, & eidem Concilio aderat Ioannes Abbas ille, quem reliquissimam monasterium curram, & recessisse in eremū suprā monstrauimus: aderat & dominus Theobaldus vir & genere & moribus clarus, qui & eo tempore Marchie prepositum, unde & ortus erat, nauiter administrabat. Erant qui Ioannem ipsum denuo prefaci exposcerent; sed quia iam etatis erat ferè decrepita, minime idoneus iudicatus est. Post plurimas multorum variaq; sententias, communi tandem consensu omnū Theobaldus elegitur, ipso etiam Imperatore, atq; summo Pontifice eam electionem valde probantibus. Sicq; die altera, natali beatorum Apostolorum Petri & Pauli ab eodem beatissimo Papa honorabiliter consecratur.

XI.

Acribus tunc doloribus Imperator vexabatur, atq; vt ipse postmodum retulit, licet monasterio nōmum afficeretur, & nōsquam se terribilis venerabilisq; Oratorum vidisse fatetur; sapè tamē scripulo non parvo mouebatur, an pater Benedictus corporaliter hoc in loco quiesceret. Cum igitur p̄ dolore nec plenē vigilans, nec integrē dormiens, quandam patetetur excessum, apparuit ei beatus Benedictus atq; ad eum quasi visitatius accedens, ubi patetetur, quiescat. Cui languorem protinus consentit: Scio, inquit Benedictus, te, an hic quiescam, hac tenus dubitate: sed vt nullo huiusmodi scrupulo ultra mouearis, meumq; corpusculum hoc in loco quiescere, certius noueris, hoc tibi signum erit: Cum primo mane surrexeris, in ęgestione vrina tua tres simul emites grandiusculos lapides, & ex tunc dolore isto nunquam ultra detinaberis. Ego autem sum Frater Benedictus. His dictis euauit. Eugilans Imperator, cōtinuā surgit, ac iuxta visionis seriem sanctati pristina redditus, Deo, ac etiā patri Benedicto gratias retulit: Mane autem factō veniens in conuentum Fratrum, post Capitulo verba solemnia: Quid, inquit, domini mei, medico, qui me curauit, dare inbetis? Cumq; illi respondissent, vt quicquid vellet de monasterio cunctis libenter annuentibus, tolleret ac medio daret: Non ita, inquit, siet, sed quoniam me pater sanctus Benedictus hac nocte curauit, oportet, vt de nostra substantia tanto patris fiat retributio.

XII.

Et hec dicens, mixtis audio lacrymis, que per visum audierat, omnibus retulit, adjiciens: Nunc profecto cognoui, quia venerabilis est locus iste, nulliq; mortalium amplius dubitandum est, quia cum forore sua Benedictus hic pater requiescat. Ad vberiore autem fidem tres illos Lapilos, quos paulò amè per vrinam egesserat, palam cunctis ostendebat. Omnibus itaq; tam de visione mirabili, quam de celeri Imperatoris suspitate letantibus, atque suos pentibus, ac Deo referentibus gratias: obtulit ipsa die regia munificientia sancto patri Benedicto munera hac: Textum Euangelij, deforis quidē ex vno latere auro purissimo, ac gemmis pretiosissimis opertum; intus vero vncialibus, vt aiunt, litteris aureis, figuris mirificè decoratum: Calicem aureum cum patena sua, gemmis & margaritis & arte celatum, pulchre insignitum: Planetā diapistim, līstis aureis ornata: Stolam quoque, manipulum & cingulum, singula intexta auro: Pluiale etiam diafrānum, cum phrygīis aureis: necnon & tunicam eiusdem operis, auro exornatam cum mappula diapistim, auro nibilominus decorata: Situla insuper & paternam argenteam haud exigui ponderis; cum qua videlicet Fratres, in præcipuis festiuitatibus biberent. Redemut etiam à Iudeis vestem altaris S. Benedicti, qua quondam fuerat Caroli Regis, quā illi pro quingentis aureis sub pignore tenebant: & argenteum calicem Saxonicum maiorem cum patena sua,

quem Theodosius Saxonum Rex dudum sancto Benedicto transmisserat. Hac pariter omnia, præsentibus Fratribus, super altare B. Benedicti obtulit, ac dominum Apostolicum, vt hæ scripti sui auditoritate firmaret, oravit, Apostoli anathematis pena proposita, si quis inquam vel ea, quæ diximus, vel quæ ipse Imperator ante a monasterio concederat, violare præsumeret.

Idem quoque Apostolicus Imperatoris saluti valde congratulans, obtulit & ipse eo die beato Benedicto planetam, aureis phrygīis decenter ornatam, & manipulum eiusdem operis. Sed & Pilgrimus Archiepiscopus ob gratiam eiusdem sanitatis obtulit similes sancto Benedicto planetam purpureā aureis phrygīis, mensum duodecim signa in se habentibus ornata stolamq; cum auro & pluiale vnum. Post hæc idem Christianissimus Imperator parum se estimans deuotionis sue ad hunc locum satisfecisse, admonitus ab eodem Piligrimo & Theodoro Cancellario suo, die altera donationem per scriptum fecit monasterio de arce, quæ Ventera dicitur, cuius incola latroni infast huic monasterio sapienti erant, quam illis eruptam, vīsibus seruorum Dei perpetuā tenetam tradidit. Fecit & aliud præceptum de omnibus vbi cungit, terrarum loci huius possessionibus, iuxta tenorem suorum predecessorum Imperatorum, per quod & monasterium sancte Mariae in Canneto in finibus Thermulensis ciuitatis Imperiali auctoritate firmauit monasterio; sicq; commendans se plurimum patri Benedicto & omnibus Fratribus, cum illorum benedictione remaneatur in sua. At ne tanti Patri's beneficium obliuisci villa ratione videatur, mox vi domum rediit, planetā diadocrinam phrygīis aureis pulcherrimā ornatā, vna cum alba & cingulo, stola atq; manipulo (regium omnino munus) huc ad beatum Benedictum cum maximis gratiarum actionibus mittere studuit, tantq; postea ad hunc sanctum locum deuotionis fuit, vt si vixisset aliquando diuinus, relicto Imperij culmine, Deo se in sancta conuersationis habitu seruaturum hoc in loco promitteret.

Sanè quoniam de corpore Benedicti, quod verè in hoc loco reuerteretur, visione ac sollicitate fuerat certissimus redditus: vbi cunque postmodū scripturam translationis eiusdem sancti Patris muovere potuit, flammis exusus, narrans omnibus, quæ sibi Dominus hoc in loco monstrauerat, quæne prosterat, ex illius falsa translationis serie rationabiliter ostendens, hac scripula esse atque confita, dum sicut ibi refertur, unus idemq; Angelus & illos ad surripendum portaretur, & Romanū Pontificem ad insequendum instigaret, illosq; admoneret ut fugerent. His omisiis, idem Leo de Henrico narret, quonodo ab antiquiori tempore reerga sanctum Benedictum fuerit animo propensiiori atque vehementer addicto, huiusmodi videlicet caula: b

Eo adhuc tempore, quo Dux erat, cum iter agens ad monasterium quoddam Benedicti pairi nomine dedicatum hospitatus esset: quoniam equorum illius multitudinem stabula consuetana non caperent, in ipso Capitulo, quod iuxta Ecclesiasticam erat, eius stabulari aliquot locare equos ausi sunt. Nocte igitur eadem Benedictus pater eidem Ducitoris ac minicibus oculis apparet, enique plurima, quod domum suam ita tractaret, intentans, virga, quam manu gestabat, illius percussit latus, & ex tunc torqueri dolore latens vehementissime caput. Hæc de his omnibus, quæ spectant ad Imperatorem, Leo Ostiensis, subiiciens alia plura diuinitus ostensa de his, quæ spectant ad fidem certam corporis eiusdem S. Benedicti ibi degentis, reuelata Adamo monacho vita sanctissimæ, vtrq; iuranti ea esse vera, quæ referret, super altare sancti Pauli Romanæ, eiusmodi verborum formula iuramento concepto: Per corpus hoc Doctoris Gentium, quod hic absq; villa habitatione Christiana crediti vniuersitas requiesceret, hoc quod tibi modò dicturus sum, veracissime, & absq; villa mendacij suspicione prosequar, &c. Inferius vero de his, quæ spectant ad Benedictum Pontificem, ista subiicit: c Hic igitur Abbas à prefato Benedicto Papa, qui eum sacraverat, consuetudinariū prouilegium sumens, biennio, quo superuixit, idē Imperator, quiete & honore functus est, &c. Subdit vero, codem tempore contigisse aduentum sancti Odilonis in monasterium Cassinense.

Frequentare namq; consuevit Odilonem Limina Apostolorum, Romæq; benignè excipi solitus à Benedicto Romano Pontifice, affirmat Petrus Damiani eodē in Odilone. Inde verò se contulisse Cassinum, ex Leone Ostiensis didicimus, qui de eodem ista habet: d Per id tempus dominus Odilo, vir vita & fama venerabilis Cluniacensis

XIII.
BENEDI-
CTI PAPAE
OBLATIO.

XIV.
DETREN-
SLATIO-
NES. BE-
NEDICTI
CORPO-
RIS SCRIP-
TAABO-
LERİ IVS-
SA.

b Leo Ost. li. 2. c. 46.
XV.
VNDE IMPERATO-
RI ERGA S. BE-
NEDICTVM PROPE-
STOR ANI-
MVS.

c Id. lib. 2. c. 53.

d Id. lib. 2. c. 54.

XVI.

Abbas,

S. ODILO
VISITAT
CASSI-
NENSE
COENO-
BIVM.
a Psal. 47

Abbas, ad hoc monasterium valde deuotus aduenit, & ob maximam, quam sancto patri Benedicto, ac per eum monasterio gererat reverentiam, montem totum pedestris ascendit. Qui cum de more monasterij ab abbate & fratribus honorificè in Capitulum ductu fuisset, post verba solennia: ^a Sicut audiuimus (inquit vir reuerendissimus) ita & vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri, & in monte sancto eius, & mox nimis humiliiter ad Abbatem conuersus: Donum, ait, à fratre maximum appeto, mihiq; vt fine contradictione aliqua concedatur, votu omnibus flagito. Volo inquam, atq; desidero omnium Fratrum vestigia deuotissimis osculari. Annuit Theobaldus Abbas licet in iustis, nec reniti tantè deuotioni aliquatenus potuit. Post hac autem die ipso festiuitatis eiusdem beatissimi Patri nostri, ab eodem Abbatie Theobaldo gratia præcipue religiois multis precibus exoratus, vt Missarū solemnia celebraret, nullo modo induci potuit, vt se praesente, Missas publicas ageret: cumq; paratus ad procedendum solemniter Fratribus, pastoralem baculum idem Abbas noster eius manu reuerenter offerret: longè humilius ille refugit, dicens, nequaquam dignum esse, illo presente se huiusmodi gestare virginem, indecens nimis & contras omne ducens, quemquam Abbatū manus pastorale præferre virginem, vbi Bened. Ab. Vicarium, Abbatū scilicet omnī Abbatē adesse continget. Eo igitur reuerti parante, cum multis illum Fratribus Abbas vsg; ad ianuas monasterij prosequens, suppliciter tandem orauit, vt si posset particulam aliquam de B. Mauri reliquijs ad monasterium istud aliquando transmitteret. Quam postulationem vir Dei latus accipiens, & posse se confidenter aperuit, & factū libenter, vita comite, repromisit. Septem postmodū annorum evoluto curriculo, os integrū brachij beatissimi Mauri capella argentea decēter inclusum, operi pulchro, turrium instar erecta, per sex sui monasterij Fratres buc delegari curauit. Haec tenus de Odilone hoc anno.

XVII.
POLONO
RVM EC-
CLESI-
AM NV-
TAT CON-
SPIRA-
TIONE
MAIO-
RVM.

XVIII.
CONCILI-
VM SALE-
GVNSTA-
DIENSE.

* MXXII.

* IX.

b Concil.
Saleganus.
c. 1.

c eod. Cor.
c. 1.

Contigit hoc pariter anno concuti Polonorum Ecclesiam conspiratione nobilū, decimas soluere renuentū; sed Regis maximè pīj auctoritate atq; studio quāprimū turbā illā euanuerunt. Res gesta ita describitur à Longino Cracoviensi Canonico, sub hoc anno: Catholicae religionis Fidei cultumq; satane inuidia malignitas in Polonia regno, & vicinis regionibus videns in breuis temporis spacio, priuō quidem sub Miezlao Duce, deinde sub Boleslao primo Polonū Rege vehementer germinasse, & funiculos tentorij sui latissima propagine diffusisse; turbinem, & procellā in regno eodē exciuit, & res Fidei extinguere, & quietē, stabilitatemq; ciuilem nūs est perturbare. Nonnulli squide nobiles Poloniū satana suggesterunt, ob onerosam decimārū manipulariū solutionem, onerosos Chriftianos ritus dicentes, hi præfertim, qui in superiū genit alibus enutrati, ingum orthodoxum non facile tolerabant, ad ritus redire profanos, & vetustā, sacrilegiamq; vitam resumere, & decimanū reddere tempore instituto, nec ecclesiās si frequentare, ministrosq; & sacerdotes de eorū ecclesijs pellere si frequenti cōspiratōne disponentebant. Id cum ad Boleslao Poloniā Regis aures perduellū esset, nō tuit fidelissimus Fidei Catholicae propugnator gliscēte cōspiracyōe consurgere, sed in ipso suo ortu illā mox extinxit. Autōres enim illius in suis militib; comprehendit, & capita cōspiracyōis partim capit, di sufficio extinxit, partim verberibus multū auit: & eris minus reis. & sola contagione fœdati, aliorūq; suacionē securis parvanda decrevit. Hęc Lōginus, idēq; Dlugoschus.

Eodem anno, Indictione quinta, loco apud Moguntiā Saleganū stat appellato celebratum innenitū Concilium, quod Burchardus Episcopus Vuormatiensis, doctrina, & sanctitate clarus, qui interfuit, posuit ad suos Decretorū libros appendicem, eiūmodi exordio: In nomine Domini. Ego Arbo Moguntina Sedis Archiepiscopus quānus indignus, cum ceteris fratribus nostris & Coepiscopis, Burchardo Vuormatiensi, Vuerbenario Argentino, Brunone Augustensi, Eberhardo Bambergensi, Megingardo Vuurzeburgensi Synodum in Saleganū stat condiximus anno Dominice Incarnationis * MXXIII. Indictione quinta: anno autē dominū Henrici Secundi regnatū XXI. Imperij vero * vs. &c. Sancti in eo canones subiiciuntur viginti, ad ecclesiasticā cōconomia spectantes. b Atq; primum omnium in eo sacrorum ieiuniorum sunt spacia dilatata, nempe vt omnes Christiani, sub eorum cura existentes, dies quatuordecim ante festiuitatem sancti Ioannis Baptiste abstinerent a carnis: & in Natiuitate Domini similiter cohībita & restricta c numerosior cuius-

libet fācerdotis via die Missarum celebratio, ne scilicet quisquam eorum in die amplius, quam tres Missas celebretur per suscep̄ta peregrinationē ad Limina Apostolorum, fed prius in loco, vbi deliquerunt, sacerdori satisfaciant, inde si velint, cum licentia sui Episcopi, acceptis ab eo litteris Romā peregrinentur. Hęc inter alia memorata digna bi fācīta habentur. At verò non sunt recepta quae in eo statuta sunt de tēpore p̄finito ieiuniorum Quatuor anni temporū: aduersus enim ea latius disputat eiusdē seculi scriptor, qui auctor est Micrologi, capite eius operis vigesimoquinto, vbi p̄fens Conclitum, Moguntinum nominatur, quod apud Moguntiam dīcto loco fuerit celebratum. Ea tu consulas.

Hoc quoq; anno, duodecimo Kal. Decem. ex hac vita feliciter migrat S. Beruardus Hildefementis Episcopus, cum annos trīginta sedisset: in cuius locum vir æque sanctus est subrogatus Gothardus. Res gesta à Beruardo breuiter scriptis digesta leguntur à Tunginaro presbytero, pluraq; omittit leges in eiusdē f. Gothardi vita, vbi & annus eius obitus ita leg. tur cōfignatus his verbis: Anno à Christo nato millesimo vigesimo secundo, regni vero Henrici vigesimoprimo, Imperij autem nono, felicis memoria Beruardus noster Hildefementis ecclesia venerabilis Antistes ex hac vita m̄grauit.

His postremis temporibus Bened. eti Octauī Papae sedis, Guido Aretinus professione monachus, musicus insignis innotuit, vocatus ab eodem Pontifice Roinam. Hic enim maxima omnī admiratione, nouā addiscendi musicam rationē inuenit, adeo vt puer paucis mensibus adscreret, quod pluribus annis vix homo quilibet pollens ingenio addiscere potuisse, magnoq; miraculo accidere videretur, vt pueri sensu & magistrorum magistri euadarent. Delata est res ad eundem Pontificem, qui huiuscmodi rei tantè experimentū fieri, videre cupiens, ipsum Romanū ad se accersendū curauit. Quę autē cum eodem Pontifice transacta fuerint, idem ipse Guido in epistola, data ad Michaelē monachū sancta Mariæ Pompoianī cōnobij (vt p̄ se fert eius titulus) narrat. Accepimus eam diligentia Constantini Caetani monachi congregacionis Cäsinensis ex scripto codice Gregorij Tigrini canonici Aretini, que sic se habet:

Charissimo atq; dulcissimo fratri Michaeli Guido per anfractus muliū delectus & auctus. Aut durā sunt tempora, aut diuina dispositiōis obscurā discrmina dum & veritatē fallacia, & charitatem perspē conuictē inuidia, que nostri ordinis vix deserit sanctitatem, quo Philistinorum commotio Israeliū campaniat prauitatem: ne si mox fia quidquid ut volumus: adeo in se confidens periturus decidat animus. Tunc enim est verē bonū quod facimus, cum noſtro Factori adscribimus omne quod possūmus. Inde est quod me vides prolixis suis exaltatū, ac te ipsum, ne vel respire quidem posse, inuidū laqueis suffocatum. Quare similis nos quidem duo artifici, qui cum Augusto Casari incomparabile & cunctis inauditiū sculpsis thesauros, flexible videlicet vitrum offerret: quia aliquid suprā homines potuit, id eoz, aliiquid super dominos promoveret, se credit t: pessima sorte iussus est occidit: ne si vi est mirabile vitrum, posset esse durable, regius omnis thesaurus, qui de dueris erat metallis, fieret ex templo vīlis: sicq; illo tempore maledicta semper inuidia, sicut quondam paradiſum, & hoc quoq; mortaliū abstulit cōmodum: nūq; mūndia artificis nullū voluit edocere. Vnde ego, inspirante Deo charitatem, non solum tibi, sed alijs, quibuscumq; potui, summa cū festinatione ac sollicitudine, à Deo mihi indigissimo datam contulit gratiam, vt quia ego & ante me alti summa cū difficultate ecclesiasticos cantus didicimus: idipsum posteri summa cū facilitate discentes, mihi & tibi & reliquis adiutoribus meis eternam optent salutē: fiatq; per misericordiam Dei peccatorum nostrorū remissio vel modicā tantorum ex charitate oratio. Nam si illi profici apud Dominum deuoifissime intercedat magistris, qui haec tenus ab eis vix decennio cantandi imperfectam scientiam consequi posuerunt: quid putas pro nobis, nostisq; adiutoribus tēt, qui annalib; spatio, aut si multū, biennio cantorem efficiimus? Aut si hominū consuetam seriam beneficijs tantis ingrata extiterit: nunquid iustus Deus nostrum laborem non remunerabit? An quia Deus totum hoc facit, & nos sine

d eod. con.
c. 1. 18.

XIX.
OBITUSS.
BERVVAR
DI HIL-
DESEM.
EPISC.
c quod Sur.
die 10. No-
vem. to. 6.
Id. die 4.
Maij to. 3. c. 13.

XX.
GVIDO
ARETT
INVSIN-
NOTVET.

XXI.

a 2. Tim.

4.

XXII.

* Antistes.

* ita in co-
dice.* locus
corruptus

XXIII.

illo nihil possumus: nihil habebimus? absit. Nam & Apostolus, cum gratia Dei sit id quod sit: cantat tamen: a Bonum certamen certauit, cursum consummavit, fidem seruauit: de reliquo reposita est nihili corona iustitia. Securi gitur de se retributionis infinitamus operi tantæ utilitatis. Et quia post multas tempestates redit optata seruens: nauigandum feliciter est. Sed quia diffidit tua de libertate captiuas, rei ordinem pandam.

Summa Sedis Apostolicae Benedictus Octanus, qui Romanam gubernat Ecclesiæ, audiens famam nostræ schola, & quomodo per nostra Antiphonaria in auditos pueri cognoscant cantus: valde miratus, tribus meis ad se nuntijs inuitauit. Adij igitur Romanum cum D. * G.R.M.L. reuerendissimo abbate & D. P. Aretino Ecclesiæ canoniconum Preposito, viro pro nostri temporis qualitate sanctissimo. Multum itaq; Pontifex meo gratulatu adueniu, multa colloquens, & diversa perquirens, nostrumque velut quoddam prodigijs sèpè revoluens Antiphonarium, præfixa q; ruimans regulas: non prius destitit aut de loco in quo sedebat, abscessit, donec unum versiculum inauditum sibi, voti compas edisceret; & quod vix credebat in alijs, tam subito in se cognosceret. Quid plura? infirmitate cogente, Roma morari non poteram vel modicu, sì tu feruore in locis maritimis ac palustribus nobis minante excidium. Tandem condiximus, mox hieme redeunte, me illuc debere reuerti, quatenus hoc opus prælato Pontifici, suoque Cleo debeat propalari. Post paucos de hinc dies, patrem vestrum ac meum D. G. PP. præpositum Abbatem, virum Deo & hominibus merito virtutis & sapientie charum, & patrem animæ videre cupiens, visitauit. Qui & ipse vir perspicacis ingenij, vt n strum Antiphonarii vidit, ext emplo probauit vt credidit, nostrisque amulsi se quondam consenserit & coniuit: & vt PP. veniam pestulauit, suadens mibi monacho esse monasterio Episcopatibus preferenda. maximèq; PP. Quod modo per dignissimi & reuerendissimi G. industria in Italia primum Tanti itaque patru orationibus flexus, & preceptis obedens, prius, auxiliante Deo, volo hoc opere tale & tantum monasteriu illustrare, meque monachis monachis præstare, cum præsentim manachensem & nomine propœcundis Episcopis. Interim tibi de inueniendo ignotu cantum, optimum dirigo argumentum, nuper nobis à Deo datum, & ut ille sumum comprobatum. De reliquo Dominum Martinum Priorem saluto, eiusque orationi me miserrimi plurima prece cōmendo. Fratrem quoq; Petrum memorē memoris eſſ, commoneo, qui noſtro lacte nutritus non sine labore maximo agresti vescitur hordeo, & post aurea procula vini cōfusum bibit aetū. Hucusq; eius epistola.

Quem verò edidit de musica librum, quem Micrologum nominauit, illum ipsum edicauit Theodaldo Episcopo Aretino, hanc ad eum scribens epistolam nuncupatoriam.

Diuitiuitate moris, totiusque prudentia fulgore clarissimo, dulcissimo patri & reuerendissimo domino Theodaldo, sacerdotum ac præsul dignissimo Guido suorum monachorum vtinam minimus, quid quid seruus & filius. S.

Dum solitaria vita saltem modicam exequi cupio quantitatè: vestra benignitas dignatio ad sacri verbis studiū mean sibi: sociari volui paruitatem; non quod vestre desint excellentia multi & maximè spectabiles viri, & virtutē effectibus abundansimè roberati, & sapientia studijs plenissimè adornati, qui & communis amplebem vna vobiscum competenter erudiant, & diuina contemplationi adiuvant & feruent inhærent, sed vt me paruitatis & mentis & corporis imbecillitas misera vestri pietatis & paternitatis fulciatur munera præsidio: vt si quid mibi diuinius utilitas acceperit, vestro Deus imputet merito. Qua de re cum pro Ecclesiasticis utilitatibus exercitu musicæ artis, pro quo, fauete Deo, non in cassum sudasse me memini: vestra iustus auctoritas preferri in publicum; vt scut Ecclesiæ beati Episcopi Donati & martyris, cui Deo adiutori, iure vicario præsidentis, mirabili nimis schemate peregit: ita eidem ministerio Ecclesia honestissimos, decentissimosq; quodam præuilegio cunctis ferè per orbem clericis spectabilles redderetis. Et reuerasatis habet miraculi & optionis, cum vestre Ecclesia etiam pueri in modulari studio perfectos aliorū usquequaque locorum superent senes. Igitur nostri quoq; meriti per hac plurimā cumulabitur cel studio, cum post patrem tantæ ac talis Ecclesiæ per vos studiorum prouenerit claritudo. Itaque quia vestram commodo præcepto, nec volui: nec valui: offero solertissime paternitati tua musicæ artis regulas, quanto lucidius & brevius portui explicatas, Philosophorū nego, eadem via ad

plenum, neque eorundem insistendo vestigijs, id solum procurans, quod Ecclesia opportunitati, nostrisque subueniat parvulis. Ideo enim hoc studium hactenus latuit occultatum, cum reuera arduum videretur, vt est, à quolibet humiliter explanatum. Quod qua occasione olim aggressum, quaque utilitate & intentione, per paucis absoluam.

Cum me & naturalis conditio & locorum mutationis communis utilitas diligenter faceret: cepi iure cogitare aliam musicam pueris tradere. Tandem affluit duina gratia; & quidam eorum imitatione corde & nostrarū notarum vsu exercitari, ante unius mensis spatum, versus & inauditos cantus ita primo intuita indubitanter cantabant, vt maximum plurimis spectaculū præbereatur. Quod tamen qui non potest facere: necio qua fronte se musicum vel cantorem audeat dicere. Maximè itaq; dolui de nostris cantoribus, qui eti centū annis in canendi studio perseverent; nunquam tamen vel minimā artem per se valent afferre, semper dientes (vt ait Apostolus b) nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Cupiens itaq; tantum nostrum studium in communem utilitatem expendere: de multis musicis argumentis, qua auctore Deo, per varia tempora quesivi, quædam, que cantoribus proficiere credidi, quanta potui breuitate perfixi. Quæ enim ad canendum minus profunt, aut si quæ ex ijs quæ dicuntur valent intelligi, nec memoratu digna iudicavi, non curans de his si quorundam luescat inuidia, dum quorundam proficiat disciplina. Hæc ad Theodaldum Episcopum.

Cui subiicitur ipse Micrologus eo titulo scriptus liber, in cuius fine sic perorat idem auctor: Explicit Micrologus Guidonis, sue etatis anno trigesimo quarto, Ioanne Vigesimo Romanam gubernante Ecclesiæ. Sub quo eiusdem Guidonis libroru editio facta est. Successit hic Benedicto, qui eundem Guidonem accersuit: Ex cuius numeratione pariter intelligimus, Ioannem Benedicti successorem, Vigesimum ordine nuncupatum eius nominis Romanum Pontificem.

I E S V C H R I S T I

Annus 1023.

BENEDICTI VIII.

HENRICI IMP. IO.

PAP. AN. 12.

BASIL. ET CONST. IMP. 48.

XXIV.

b 2. Tim. 3

XXV.

I.

c Leo Ost.
li. 3. c. 28.

R EDEMPTORIS annus millesimus vigesimus tertius sequitur Indictione sexta, quo Benedictus Papa ex basilica Lateranensi plurimas Sanctorum reliquias sumptas misit ad monasteriu Cassinense. De quibus ista Leo Ostiensis: c Duo etiam argentea scrinia plurimis Sanctorum referta reliquijs intra ipsum altare honorifice sunt in marmore superiori suspensa, quæ reuerendissimus Papa Benedictus ob amorem & reuerentiam sanctissimi patris nostri Benedicti, de sarcario Lateranensis palati sumpta, ad Cassinensem dextrit Ecclesiæ, primo Abbatis nostri Theobaldi anno, Dominicæ vero Incarnationis millesimo vigesimo tertio; interdicens omnino, ne quis hinc aliquid ex ijs auferre presumat. Sunt autem iste reliquiae. De ligno Domini, de sanguine Domini, de vestimentis Domini, de lapide sancti Sepulchri, de velo sancte Dei genitricis Marie Apostolorum Petri, Pauli, Andrea, Ioannis, Iacobi, Thome, Bartholomei, Matthæi, Simonis, & Iuda, & Matthiae: spongia cum sanguine sancti martyris Stephani, Laurentij, Stephani Pape, Pelagi Papæ, Martini Episcopi, Prudentij Italiani, Augustini, Christopheri, Aemiliani, Nicandri & Marcianni, Alexij, Anastasii, Eugenia, Ioannis & Pauli, quadraginta Martyrum, & aliorum multorum. Hæc Leo.

Hoc pariter anno rediens in Germaniæ ex Italia Henricus Imperator, cum Roberto Rege Christianissimo habuit congressum, de quo ista Sigebertus hoc anno: Henricus Imperator & Robertus Rex Francorum super Caram fluui apud Euasium conueniunt, de statu Ecclesia, Regni & Imperij tractatur: & cōdicto, vt super his confirmandis etiā Papam Romanum simul ambo Papæ opportunè conuenirent. Imperator Regem & suos multos etiam, qui tantum ad demirandam Imperatoriam maiestatem conuenerant, tanta liberalitate donauit, vt opibus Regum Persarū, aut Arabum posset comparari Imperatoris munificentia. Hæc Sigebertus. Sed de huiusmodi congressu audiamus quid Glaber huius temporis scriptor habeat,

ex quo

II.

CONGRES
SVS IMP.
CVM RE
FRANCO
RVM.

ex quo discent Principes, multoque magis alii inferioris status homines, quam vanè, quam superbè disceptent inter se vñque ad interencionem de præcedentia, dum alter alterum supergredi omni conatu labore. Habet enim ista.^a

Fuit etiam ei Roberto Regi pax cum Regibus in gyro regni sui positis, maximè cum supradicto Imperatore Henrico. Nam cum aliquicem colloquendū super Mosam fluuium, qui limes est vtriusq; regni, conuenissent, pluresque ex ambabus partibus insinuarent, indecens esse, vt quis illorum tantorum scilicet Regum sicut humilius, quasi in alterius transire auxilium: hoc etiam fore potissimum, vt in fluminis medium nauibus portarentur simul locuturi. Sed viri eruditissimi illud vterq; in mente habens: ^b Quando magnus es, humilia te in omnibus: primo namq; mane surgens Imperator transiit eum paucis ad Regem Francorum, * nimisq; amplexu sicut deosculantes, sacramentaq; Missarum decenter ab Episcopis in conspectu illorum celebratis, prandere vtrisq; simul congruit. Explorato quoq; prandio, obtulit Robertus Rex immensa munera auri atque argenti & pretiosarū gemmarum Henrico: centum in super equos beneficiis phaleratos, super vnumquem lorica & galea, posita scilicet: mandans in super tantum illorum amicitiam immixuere, quantum contingaret ex omnibus illi reliquere. At Henricus cernes amiciliberalitatē, suscepit ex illis tantum librum Euangeliū, auro & lapidibus pretiosis insertum, ac phylacterium simile factum, continens dentem sancti Vincentij Leuita & martyris. Vxor vero illius pares auri tantum * naues acceptit; cetera autem egrediens in gratia dimisit.

Sequenti igitur die iterum Rex Robertus cum Episcopis ad Imperatoris tentoriā transiens: qui eum satie sublimē suscipiens, expletog; simul prandio centum libras ex auro puro ei obtulit. Rex quoque pares tantum * naues auri ex illo sumpsit, firmatoque vterq; pacto amicitia redire ad propria. Hucusq; de his Glaber, dicendus potius stylō scaber. Atq; de his que palam. Quæ autem transacta sunt inter Principes secretis colloquijs, altum silentium. Illud autem omnes docuit coniectura, inter sanctissimos Principes non nisi iusta, sancta piacq; transfigi potuisse: indigebat alter alterius consolatione. Etenim cum ambo Principes essent maximè pīj, infideles ambo ac perdules experti sunt alios sub se positos Principes, vt patet ex his, que Ditmarus de rebus Henrici, & que Glaber de rebus Roberti scripta reliquit, qui de eodem hac inter alia post enarratos eos, quos pafsus est in regno rebellēs: ^c Hic itaq; Rex, vt sapientissimus Dei cultor, semper fuit humilium amator, superborumque, vt valuit, oror. Si qua enim pontificalis Sedes in suo regno proprio viduaretur Praesule: cura erat maxima, vt virilis paftor, licet genere infirmus, restituaretur Ecclesia potius, quam nobilitatis eligeretur persona, secularis pompa. Quia de causa etiam primates regni sensit plurimū contumaces, qui despiciunt humilibus, sū similes elgebant superbos. Haec tenus Glaber.

Hoc pariter anno celebratum est generale Concilium Moguntinum ex Germania Episcopis: cui interfuit etiā Henricus Imperator. Sedi in suo ordine aliqui id ponunt celebratū anno superiori. At ex certa Indictione posita in Actis eius, nempe sexta, error arguitur. Huius autem Synodi exciderunt Aeta, tantumq; eius mentionē reperimus in rebus gestis sancti Gothardi Episcopi Hildesheimensis, occasione miraculi tunc ab eo editi hoc anno, qui primus (vt vidimus) censetur eius Episcopatus. Res gesta in hunc modū ab auctore eius temporis enarratur: ^d Primum eius miraculum, quod per eum Christi gratia effecit eodem primo anno, ad Lectoris excitandā spem & exultationē hic meritū referendū puto: quod tamen, teste Deo non mentior, ab ipso quoq; vñq; ad vitā sine celatum, sed a Clero & populo, qui interfuerat, diuulgatū. A ribo Archiepiscopus Moguntinus illo anno Imperatore ad Pentecosten Moguntiam inuitauit, vbi etiam Concilium generale coegit, in quo multa collapsa correxit; pricipiū vero Ottonē Comitem ab Hanstein & Limingardam prater fasib; coherentes separare constituerat, quod tamen perficere non potuit, quandoquidem Comes partim imperatoris metu, partim Episcopi commotione, vt cumque ad meliorem se recepit frugem; fæmina autem banno vel proscriptione negligens, ius ibi funditus perdidit, vt hodieque perfici potest.

Ad hoc Concilium etiam noster Praeful, & Episcopi & Imperatoris iussu euocatus, non contemnenda Cleri & militū frequenter quamvis inuitus & nolens stipatus eo properabat, in quodam, qui vicinus est illi castello, vbi Dei gratia & electus & consecratus fuit, iter faciebat: vbi tum mulier quedam ab immundo vexata deinceps, à parentibus & propinquis per Ecclesias, ad Sanctorum imploranda patrocinia, circunducebatur. Qui cum audirent nouum illuc aduenire Episcopum, obviari ei cum demoniaca fæmina sident processerunt, sancte eius ex estimationis fama illeci. Impulsus autem spiritu illorum acceleratione pauefactus, per os fæmine anxij cepit percontari vocibus, quoniam perdeceretur. Dicentibus illis, se iam in occursum Gothardi Episcopi properare: horrisco mugitu & vulnalu miserè oppofuit, & ipsi etiam à quibus trahebatur, mirantibus & formidantibus reluctans est, ciuilans & vociferans, Gothardum se nec audire, nec vide posse. Sub hac collectatione cum misera illa à Fidelibus fide & spe, vt patuit, feruentibus traheretur, & spiritus nequam omnī contentione obnictetur: tandem profligato illo, mulier liberata est: & ad virum Dei, sub quadam arbore refrigerij causa residentem, sana corde & corpore adducta est. Is vero cognitusque facta fuerant, timore & gaudio compunctus, lacrymabundus, gratias egit Deo, in faciem se prosterrens. Ac deinceps fæmina manus imponens, ei benè precatus est, eamque in fide confirmat recte valentem, atque etiam gaudentem cum exultantibus amicis a se dimisit, cœptoque perrexit itinere. Quotquot autem comitabantur eum, viso hoc miraculo, plus eum reuereri & amare caperunt, vt pote cuius tam præclaras apud Deum merita cognoscerent. At ille grauiter eis interdixit ne cuiquam id indicarent; sed neque agra mulier, que miraculum in se experta fuit, neque turba, que ei interfuerat, id reticendum putavit. Quod maius miraculū recte consideranti videri potest. At nec leuia esse quis dixerit, si legerit reliquias à sanctissimo viro res gestas.

Hoc eodem anno moritur sanctus Hartuicus Salisburgensis Episcopus, cuius res præclaræ gestas scripsit eius discipulus æque sanctus Eberardus, quas diligentia Henrici Canisij editas habes tomo secundo lectionum antiquarum.

I E S V C H R I S T I

Annus 1024.

IOANNIS XX. PAP. HENRICI IMP. II.
Annus I. BASIL. ET CON. IMPP. 49

ANNVS surgit Redemptoris millesimus vigesimus quartus, Indictione septima, quo Benedictus Papa ex hac vita migrat tertio Kal. Martij, cum sedislet, non, vt Hermannus ait, annos undecim & dies duodecim, sed vt habet Marianus, annos duodecim: quem post purgatoria poenas salutum factum narrat Petrus Damiani in Odilonis verbis ipsis: ^e si quis autem non generalitate contentus, qui specialiter per beatum Odilonem de pennis vtricibus sit eruptus inquirit; quid de reliquis sentiat, in papa Benedicto eidenter addiscat, vt in Romanorū Pontifice, qui omnium Christianorum caput est, valeat liquido conjec, quid de ceteris merito debeat exstirpari. Apostolicus igitur iste quem diximus, dum adducivueret, beatum virum effectus est dilexit, reuerenter excoluit, & Apostolorū Luminare frequenti necessarij sumptus opima sepē sub fidia ministravit. Huc plane, mox vt obiit, germanus eius Ioannes in Apostolica dignitate successit. Iam vero post quam humana rebus exemptus est, non parui temporis evolato curriculo, iam d.ctus Papa Ioanni Portuensi Episcopo, & alijs duobus, quorum nomina nobis nota non sunt, per speciem nocturna visionis apparuit; eisq; quia penitibus effet constitutus in tenebris, indicavit, hoc insuper addens, qualiter beat: Odilonis venerabilibus meritis cum superna censura liberare decreuerit à tormentis. Observat itaque per eos & humiliiter flagitat, vt frater eius ad prefatū vincere pietatis virum agilem quantocyn veredarium dirigit, eunque suppliciter observans, pro se orare depositat.

Protinus idem Ioannes Portuensis Episcopus, auctoritatis Apostolic & filius Epistolis concito gradu Papiam usque peruenit, vbi longd & immoderatè fortassis accelerato fractus itinere per

VI.
S. GOT-
HARDVS
VENIENS
AD SYNO-
DVM IN
VIA CV-
RAT DÆ-
MONIA-
CAM.

I.
OBITVS
BENEDI-
CTI PP.
ET DE EO
VISIO.

e Extat
apud Sur.
die 1. Ian.
tom. 1.

PRECIBVS
CLVNIA
CENSIVM
LIBERA-
TVR PA-
PA DE
POENIS
PVRGAT-
TORII.

III.

* Capreæ.

IOANNES
MALIS
ARTIBVS
SEDEM
APOST.
ASCEN-
DIT.

* Leo Ost.
lib. 2. c. 27
c. 58.
inf.

IV.

monachos & canobij B. Maioli Apostolica legationis apoclas dixit, omnemque per eos sancto viro seriem à se confecta visionis expavit. Enim cum diu no factum esse constat iudicio, vt eum apud Cluniacense monasterium Apostolica legationis basulus inueniret. Praecepit itaque venerabilis Pater Psalmodus & orationes ab omnibus priuatim & publicè fieri, eleemosynas indigentibus erogari, sacrificium Deo mystery salutaris offerri. Nec in illo duntaxat loco id statuere contentus fuit, sed & per omnia sui regiminis monasteria eiusdem sanitatis edita mādauit. Cum itaq; hoc Fratres intentissima deuotione satagerent, & ex arsanctorū pectorum fraterna charitatis flamma profliens, diuina clementia sacrarum penetraret, tam perfici temporis terminus propinquabat. Et ecce quidam sancte conuersationis monachus, Heldeberdus nomine, qui videlicet hoc obedientia fungebatur officio, vt inopes aleret, & indigentibus subsidia ministraret. Hic itaque per soperem vidit, quod quidam pulcher ac serenus aspectu, ac solemni quodam nitore conspicuus, claustrum monasterij, magno candidatorū agmine confispatus, ingredetur. In Capitulum deinde, ubi pater Odilo cum Fratribus residet, intravit; ad eius genua caput humiliiter flexit, eique (sicut in gestu corporis videbatur) gratias egit. Cumque Frater ille, qui hoc in visione contemplabatur, inquireret, quifnam esset ille tam decorus & fulgitus, qui sancto viro salutationis officium exhiberet: responsum est ei, quia ille esset Benedictus summus Sedis Episcopus, qui nimirum idcirco viro Dei gratias ageret, quia p̄i eius sanctorumque Fratrum precibus & taret cruciatuſ etiā ſeffit interitum, & cum beatis eius in quiete ruris superne Hierusalem meruiffit ingressum. In hoc valet liquidō deprehendi, quae de meritis beati Odilonis opinio iure posſit haberi, cum is nimirum, qui iuxta privilegium Apostolica dignitatis claves Ecclesiæ præcūclis mortalibus tenuit, qui ligandi atq; foluendi vires præminentis quodam iure possedit, in illo iam iniufibili examine constitutus, non aliter quam precibus istius vel a peccatis solui, vel de pœnali potuit supplicio liberari. Hactenus de his Petrus.

At quoniam non vni Ioanni Portuensi Episcopo de pœnis, quas pateretur, sed & alijs duobus diuinitus reuelatū idā Petrus, vt audisti, testatur: alia ab his diuersa eſcī noscitur visio illa, quam de eodē Benedicto idem Petrus narrat factā esse Episcopo Capreæ, quam recenset in Epistola ad Nicolaum Secundum Pontificem scripta verbis istis: *Vt igitur illud inferā, propter quod ista premisi: Episcopus, qui tūm (ſicclē teneo) * Capua præterat, vidit maiores Benedictum Papam (ita dictus Benedictus Octauus maior respectu nepotis eius, qui iunior est Benedictus appellatus) qui iam obierat, nigro equo quasi corporaliter infidem. Cumq; illum cœptū iter a corpore cerneret: Heus, inquit, nonne tu es Papa Benedictus, quem defunctū liquido nouimus? Ipsi, inquit, infelix ego sum. Et ille: Quomodo tibi es, Pater? Grauibus, ait tormentis affior, ſpe tamen fiduciarum prebeat, de mea recuperatione non priuor. Sed perge quo ad ſi atrē meum loammem, qui nunc Apostolitanum occupat Sedem, eis, mea functus legatione, denuntia, vt illam portisimū summā, que in tali theca reconditur, in pauperes pro mea salute distribuat, ſicq; me redimendū esse, quā docuq; decreuerit diuina miseration, agnoscat. Nam cetera, que prome sunt indigentibus tradita, nihil mihi penitus profuerunt, quia de rapinis & iniustitijs acquisita sunt. Hic igitur Episcopus Romanam impiger adiit, & ubi Iohanni Papa defundit ſi atris Benedicti verba narravit, Episcopalis mox sarcina pondus abiecit, monachum induit, eoque modo ſalutē ſibi ex aliena calamitate prouidit.* Hac Petrus, recensens numerum illorum, qui ſe ab Episcopali munere abdicarunt. At non perfuctorē dictum putet à Benedicto de Iohanne fratre, qui Romanam occupat Sedem; occupabat ſanè, qui non legitimè vocatus à Deo fecit, ſed malis artibus ascendit ad ipsam. Hac autem vt cunctis pateant, ex antiquioribus auctoribus ſunt promenda, atque primum omnium horum dicendum de genere. Fuerunt nempe Benedictus, de quo diximus, & Iohannes fratres germani, ambo filii Gregorij Comitis Tusculani, vt a Leo Ostiensis affirmat, patria Tusculani. De Gregorij potentia iam ſuperius dictum est. Quomodo autem iſte indignus indigne atque tyranicè Sedem occupauerit Petri, dicendum.

Rursum monstra nobis peperit potentia ſecularis, procul facienda ſemper ab electione Romanorum Pon-

tūcum, vt ne vel auditu percipi omnino valeat: traſtent ſacra Deo ſacri, non priuati, ab hiſ procul arcendi. At quid ſibi vendicauerint Comites Tusculani, à Glabro ſeculi huius ſcriptore ſic accipe, cum de Iohanne hoc agat: b Erat quippe, inquit, Iohannes iſte cognomento Romanus, frater illius Benedicti, cui in Episcopatum ſuccederat, largitione pecunia, repente ex laicali ordine neophytus conſtitutus Praeful: ſed inſolenta Romanorum buiſuſmodi adiuuenit palliata ſubdolofitatis ridiculum ſollicit, vt quenquam, pro ſuo libitu in praeficiariam ad Pontificatus officium delegerint, mutato nomine quod illi prius fuerat, aliquo magnorum Pontificum nomine illum appellari decernunt. Hac Glaber, inſinuans non huic olim nomen fuilfe Iohannem, ſed adſcritum illud poſtea, cum ex laico (neſas diuītu) eſt transformatus in Papam. Ex hiſ autem confiſce, quā enormiter errent, qui c dicitur hunc ex Epifco Portuensi creatū Pontificem: qui ſi non aliter, certe ex hiſ, qua recitauiſmus nuper ex Petro Damiani, manifeſtē redarguuntur erroris, dum longē diuersum ponit fuilfe Epifcopum Portuensem à Iohanne Papa Benedicti germano. Ceterum cum ipſe Petrus Damiani huius temporis ſcriptor adeo conſtanter affirmet, Iohannem Papam Benedicti Pontificis fratrem ſe abdicasse à Pontificatu: aſſerere neceſſe eſt, Iohannem hunc, qui ad decenniū Sedem Pontificiā propagauit, nec niſi morte ea priuatus eſt, cum idem ipſe fuerit: eundem poſt abdicationem, legitima facta electione, legitimum Pontificem iam federe ceperit, atque ita ad obitum viſque perſeueraffe, ſicque poſt abdicationem legitimum omnino fuilfe Romanum Antiftitem. Interea verò, quoniam peculiare illud, vt qui pecunia emunt ſacra, pecunia pariter ſacra diſtrahant: quid hoc ipſo ſuę ordinationis exordio tentatum fuerit à Græcorum Eccleſia; ab eodem Glaber ſi accipe: d

Circa annum igitur Domini millesimum viceſumquārtum Constantinopolitanus Praeful cum ſuo Princeps B. filio, alyg, non nulli Græcorum conſilium inieſte, quatenus cum conſenſu Romani Pontificis liceret Eccleſiam Constantinopolitanā in ſuo orbe, ſicut Roma in vniuerso vniuersalē dici & haberi. Quia ſtatim miserunt, qui deferrēt multa ac diuera ſaſonē xenia Romātam Pontifici, quam ceteris, quos ſue parti fauere conſipercerent. Vbi aduenientes expoſuerunt ſuę profectionis querelam. Sed quid non pertenent cactus amor habendi? eſt que prouerbium: Aureo pugillo murum frangere ferreum. At licet pro tempore Phylargyria mundi regina queat appellari in Romānam tamen inexplicable cubile locauit. Mox namque, vt videre Græcorum ſibi deferrī fulgidas opes, verſum eſt cor illorum ad fraudulentia diuerticula pertinentes an forte clanculo concedere quieverant quod petebatur. Sed nequaquam. Non enim potest falli ſimma Veritas, qua ſpondonit: e Matt. 16 Porta inferi non præualebunt aduersus eam. Dum ergo adhuc leni ſub murmure huiusque machinatores in conclauſe putarent talia trahauiffe: velox fama de ipſis per vniuersam Italiam decurrat. Sed qualis tunc tumultus, quām vehemens cōmotio per cunctos exitit, qui audierunt, dici non valet. Præcipue tamen vir prudentissimus pater videlicet Vuillerme, de quo iam f diximus, ad Romanum Pontificem de hac re misit epiftolam corpore breue, ſed materia ingentem, ac ſermone ſurgentem, talia continentem.

Gratia Dei, & reuerentia beati Apeſtolorum principis Petri ſedum in orbe terrarū excellentissimo indepto Pape Iohanni, Vuillerme Crucis Christi ſeruus, ſedem iudicij. Cum Apoſtoli & regni corona magiftri Gentium dictis inſtruimur, Seniorem non increpandum: idem tamen alias dicit: Factus sum inſpiens, vos me coegeritis. Idcirco igitur filiationis diligentia hortauit communem veſtram paternitatē, qualiter in uno imitemini cogitationes hominum prouidentem Dominum Saluatorem, ut dicatis ad aliquę vobis vnam mem, quemadmodum ipſe Petro: Quid dicunt homines de me? Si verò reſponſum illius ex ſide ſucrū: animaduertite qualiter ſouuerit. Si autem clarē, eft odite ne obſuertetur; ſi verò obſuerte: Lux mundi oranda eft, qualiter ita fulgetur, vi vniuersis in gremio Eccleſie conſtitutis ad viam mandatorum Dei gradienta lumen præbeat. Sed eft fama rei, quæ nuper erga nos accidit, de qua quis audiens non scandalizatur, nouerit ſe longe ab amore ſuperno diſpari. Quoniam licet potest as Romani Imperij, quæ olim in orbis terrarū monachus viguit, nunc per diuer-

d Id. eod.
lib. 4. c. 1.

V.

GRACI

TEN.

TANT

SVRRIPE

RE NO-

MEN VN-

VERSALE.

f supra lib.
3. c. 5.

VI.

EPITO-

LA VVIL-

LERMI

ABBATIS

AD IOAN-

NEM PA-

PAM.

g Matt. 16

*locus de-
prauatus,
in quo plu-
ra videtur
desiderari.

Glab. lib.
3. c. 5.
VVILLER
MVS AB
BAS EX
CLVNIA
CENS.

VII.

RVRVS
SCHISMA.
TE DIVI-
SA EC-
CLESIA
CONST.

VIII.
OBITVS
HENRICI
IMP.
b Leo oft.
li. 2. c. 47

capud Sar.
die 3. Mart.

IX.

saterrarum innumeris regatur sceptra ligandi, soluendique in terra, atque in celo potest as dono iniolabili incumbit magister Petri. Atq; ista idcirco diximus, ut animaduertatis, non aliter Graciam quam xenodochia huicse* quam audiuimus, apud nos requiri, impetravisse, De cetero quoque optamus, ut in universalem decet Antistitem, vos acris in correctione ad disciplina sancte & Apostolica Ecclesie vigere, atque, a felicitate valere. Hucuque Vullermi epistola ad Ioannem creatum Pontificem, vitam integrum, & non mendoza, atq; truncata verbis, qua tanti ponderis fuit ut leuem hominem ne faceret quod moliebatur, omnino cohuerit. Erat autem hic Vullermus Abbas, monasterio S. Benigni à sancto Maiolo Cluniacensi Abbatte praesectus, de quo inter alia multa Glaber habet: ^a Erat enim prædictus Vullermus acer ingenio, & insignis prudentia: idcirco summum in palatiis Regum, ac ceterorū Principū obtinebat locum. Quodcumq; deniq; monasterium proprio viduabatur pastore, statim compellebatur tam à Regibus, vel comitibus, quā à pontificib; ut meliori gratia illud ad regendū suscipieret; quoniam ultra cetera diutissim, & sanctitatem ipsius patrocinio assumpta cernebantur excellere monasteria, &c.

Quod autem ad d'icam legationem Græcorum pertinet, eos nihil penitus ab Apostolica Sede impetrare potuisse, docent epistole Leonis Papæ Noni, post annos viiginti conscriptæ ad Michaelem Constantinopolitanum Patriarchā, quibus expostulat de eiusmodi titulo, Occumenicus, quem suā Sedis Episcopi præter ius saque, reclamante semper Apostolica Sede, nimis arrogatiā usurpat. Ex quibus aperte cognoscitur, ab ea petitione Legatos tandem fuisse repulso. Quod etiam ex eo redditur manifestū, quod illa Ecclesia hactenus Ecclesie Romana noua redintegratione coniuncta, rursus schismate se diuisit, ut quæ tuo loco sunt dicenda, demonstrant.

Hoc eodem anno, tertio Idus Iulij moritur Henricus Imperator, & sepelitur Bambergæ, quā ciuitatē Episcopali sede, pluribus Ecclesijs, monasterijs, redditibus, & amplissimis donis illustraverat. Ad mortē Henrici veniens (inquit b Leo Ostiensis) Episcopus, Abbatibusque præsentibus, Chunegundis coniugem suam propinquā tradidisse dicitur, ac dixisse: Recipite quam mibi tradidisti virginē vestram. Ut virtutuō consensu castitate feruare Christi amore statuissent. Eadem & alijs plerique testantur. Renouata sunt in Christianis Imperatoribus magno miraculo, quæ in primiua illa Ecclesia apud Fideles reperiri aliquando contigisse, ex tertulliano suo loco narrauimus, vnde merito auctō eius temporis in Chunegunde: c O coniugium non voluptate, sed bona voluntate cepulatum! o sanctum matrimonium, vbi una fides iniolata casfatis, vbi unus spiritus misericordia & veritatis! vbi idem velle in virtutibus, idem nolle in virtutis: vbi nec primus, nec alter discernere potuit, dum alter quod primus voluit: vbi par animus in multis varijs operi effectibus pareret in duobus ostendit effectus. Quales haec upitas dixerim ne cito. Vnum scito, quia nescit modo regio nostra tales, dum propter regnum celorum se cœstrantes, nec prolem terrena fœunditatis expectantes, calibem in Deo generatōne recipieren, à quorum oratione laus Dei nunquam deficit. Hæc est generatio quarentum Deminum, qui viventes in Christo, & membra sua propter Christum super terram morientium, modò regnantes cum Christo, bona Domini sui vident in regione viuentium.

Sed sicut Imperatoris castitas nulla vñquā potuit suspitione pullulari; ita & sanctissima Augustæ illibata pudicitia aliquando calumniam passa, quasi surum examinata per ignem, illæsa permanens, maiori fulgore orbi resulsiit: dum (vt idem auctor, & alijs narrant) eadem Chunegundis apud virū delata de suspecta cōfuetudine militis, expertens ipsa, securitatē sibi pariente innocentia, probari per ignem: ignitos vomeres, non secus ac flores, illæsis manibus contraclavit. Vedit insulfum factulū nunquam hactenus vñsum in continentia tantorū Imperatorum miraculū: gloriatur iure Germania uno se edidisse partu Augustum & Augustam sanctos Imperatores, inter Sanctos relatos ambos. At de Chunegunde suo loco dicendum; modò autem sanctissimi Princpis gloriofa iuvenaria prosequamur, non quæ adulatio humana persoluta,

sed quæ Deus in ostensione miraculorum exhibuit, vt ille Davidicū occiduisse canticum loco naniæ licet: d Psal. 4. Scitote quia mirificauit Dominus Sanctum suum. Quicuī vita scripsit Adalbero Episcopus Ultraiectensis, vt auctor est Siebertus, ipse pariter edita ab eo miracula scriptorum memoria continguit: quæ ab Ecclesia et recepta, teatatur auctor in Chunegunde, cum ait: De vita, & miraculis p̄ Henrici Imperatoris Christianissimi, & de migrationibus varijs, quas fecit in domo Domini: de signis quoq; & miraculis, quæ post transitū eius per eum fecit Deus, satis ac agne scripta sancta recepit Ecclesia. Hæc ipse.

Profecta est animam coniugis pia Imperatrix pīs officijs postrema pī perfolens. Quamvis enim obitu Imperatoris omnia oppieri turbis & iniurieris rumorib; contigerit; ipsa animo constans, illud vñ totis viribus contabatur, vt eleemosynis atq; precibus Deo anima coniugis commendaret. De quibus hec idem auctor eius temporis in Chunegunde: Quantaverò eleemosynarū largitate, quanta orationes instanti a pro beati coniugis anima defudauerit, in subscripta pagina, quam ipsa per se (nam litterarū, & artium aliarum d singuere auto, gemmif; sacras vestes paratißima sūt) composuit, & scriptis, quecumq; voluerit agnoscere, poterit. Quæ sic habet missa ad moniales monasterij, ad Confugia, dicti:

Chunegundi diuina dispensatione solo nomine Imperatrix specialiter dilecta congregationi ad Confugia, quidquid iustæ conuenit dilectioni.

Proprie aduersitatis sarcinam (velut astimo) faciliter tolerarem, si vestras res salutis in volumeq; existere vñcerem. Quamvis enim mens procellis curarū fluctibus vñdigat, quietatur; si vestram eordationis anchora a cordis profunditate non auellatur; & lucet longè remota ab oculis istis, ab anima tamen rurquam receditus. Quo nos separabit à charitate Christi? casus doloris, an longinquitas remotionis? Quietiam si amissi facultatis vñsc concederetur, voluntas hac operi exhibitione comprobaretur. ipsum tamen modicum, quod acbue, Deo volente, reliquum tenemus, vestra, * cōmonitionem alienam esse nolumus, vt participatione partitari reueletur magnitudo uectoris, mater namq; si parum habuerit, parū filij tribuit. Ecce hæc modis sumptus manuscula ac refectioe vobis mitiuntur carnis, & animam Senioris patris vestri continua alimonia orationis reficiatis: quoniam iotus sūrū pieces vñanimiter continuat apud Deum malū possunt preſcribere, Iacobus c attestante: Multum valet deprecatio iusti aida. Ille etiam atq; etiā iustus Dominus, qui infinita dilexit, & equitate supplicationis audire non respuit, sed vobis indefinitis intercessoribus supradicti chari memoriam facientibus, salutis debet promovi, quod ipse promovit dicens: f Qui perseverauerit usq; in finem, hic salvatur. Atque bonum opus in confessu etiam Dei placitum esse certamis, si non solum pro illis, qui in hac vita positi multi & vobis bona, sed pro illis etiam, qui nulla se erunt, ovaueris. Obsecro ergo, vi eum à cordibus vestris rurquā abiciatis, qui vos tanquā propter amavit, atq; hanc locū vesti a seruitute florere voluit. Efforte quoq; mea necessitatē memores, séper in hilaritate cordis misericordes, secundū illud Apol. Dilectio sine simulatione. Nec non vestram mentes in quandā mutua charta soliditate emmagis ac magis concrestant, quatenus in die tribulationis clamore vestrum ipsius aures exaudiant, qui dicit: h V biduo, vel tres congregati fuerint in nomine meo: in medio eorum sum. Quod vos omnime de promeriti hortor, eodem praestante, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen. Hæc Chunegundis. Nec hic de Henrico prætereat, cum post obitum clarissime miraculis, quæ ab eis ab Eugenio Papa inter Sanctos receptus est: cuius canonizationi qui aduersatus est Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, eundem est passus sanctum Henricum vñorem. hæc in vita eius à Canistro edita tomo sexto Antiquæ lectionis

Sed ad successorem Henrici conuertamus orationem. Conradum sibi successorem designasse in regnum ipsum Henricum Imperatorem, nonnulli affirmant, vt Leo Ostiensis: at alijs post eius obitum ab Archiepiscopis, & alijs Germaniæ Principibus suis eleetum tradunt, non absque contradictione potentum. Longè autem errant, qui hunc filium suis ipsius Henrici Imperatoris scripserunt.

X.
PRO ANI-
MA IMP.
LABORAT
CHVNE-
GVNDIS

XI.
EPISTO-
LAS CH.
NEGVI
DIS IMP:
RATRI-
CIS.

* commu-
nicationi

c Iac. 5.

f Mar. 10.

g Rom. 12.

h Matt. 18

XII.
i Leo oft.
lib. 2. c.
59.

CONRA-
DVS ALV-
MNVS S.
BVRCHAR
DI EPISC.
VVOR.
MAT.

Quod autem ad genus ipsius pertinet, ex Vuormatice Ducibus originem ducere, Scriptores rerum Germanarum paruerit asseuerant, fuisseque filium Henrici, filij Ottonis, ex quo genitus Gregorius Quintus summus Pontifex. Cuius etatis primordia fuererunt humilia atque quieta, ceteris suis coësanguineis cuncta, etiam ecclesiastica conturbatione miscentibus. Vnde contingit (ait auctor vita Burchardi Vuormatiensis Episcopi, huius etatis scriptor) ut idem vir Dei Burchardus hoc genus hominum omnibus vita sua diebus exossum habuisset, & quasi Ecclesiae Dei inuasores omnes respulisset, uno tantummodo iuuene excepto, Conrado scilicet, quem parentes, ceteri cognati, quia pacificus erat, & innocentia vita diligebat, indigneando repulserant. Hunc vir Dei venerabilis Burchardus ad se vocauit, Deitatem pariter & amore docuit, & quasi adoptiu[m] nutritus; & quia stabilitatem animi in eo intellexit, præ ceteris multa illum dilexit. Quem Deus postea in solum regni clementer exaltauit. Hec de Conradi pueritia & adolescencia inuisa cognatis, Deo autem, Deiq[ue] seruis amica: qui tantum virum habuit educatorem, instructorem, & monitorem, per quem Dei timorem edocuit, per eum ad Imperium aperuit sibi viam.

^a Glab. in
exordio
ib. 4.

IN CES-
TVOSVM
CONIV-
GIVM RE-
TARDAT
ELECTIO-
NEM CON-
RADI.

^b apud Sur.
tom. 3. die
4. Maij
cap. 24.
^c Euerb. in
vita Popp.
c. 15. apud
Sur. die 25
Jan. tom. 1.

In iuuentutis lubrico eo tantum facto infamatus legitur, quod reliquam Ernesti Sueorum Ducis, ex qua duos suscepserat filios, nomine Giselam, ex progenie Caroli Magni oriundam, duxit vxore, cuius rei causa eius electio, atque vñctio est retardata, vt Glaber affirmit, his verbis: ^a Cum enim diu multumq[ue] de confituendo regni Principe, ac præcipue inter Præsules tractatus esset, vñsum est eis ipsum Conradi debere eligere, nisi quod vnum intererat propter quod Henricus etiam illum valde exofum haberat. Habet enim coniugem, quae illi erat affinis, quæ etiam primus quidam cognatus ipsius duxerat. Propterea innotuerunt ei pontifices, quid potissimum vellet, aut tale coniugium, quod manifestè sacra auctoritate nimis repugnabat, tenere, seu eo dimisso, coronam Imperij sumere. Qui protinus dimittendū promisit talis incesti coniugium; sed, parere diligenter, illorum dictis, & obediens consilijs. Deinde vero mittunt ad Papam Romanum, vt eis in hoc, quod decreuerant, consentirent. Qui statim libenter annuit: mandans insuper, vt quantocuyus suscepto Germania sceptro, Romanam pergeret, suscepturus totius Italiam coronam. Hec de electione Conradi. Quando in Italiā perrexerit, suo loco dicturi sumus. Porro inaugurationem Conradi nō hoc anno factam, quo eiusmodi contentiones viguerunt, sed sequenti est nonnullorum assertioverū ex diplomatis eiusdem Conradi Regis liquet, hunc annū primū eius regni numeratū. Recitantur illa in præambulis ad Burchardi decretum: tu consule, quæ ab auctore vita sancti Gothardi Episcopi Hildesheimensis de rebus gestis eiusdem Conradi per singulos annos narrantur. Porro sequestrem pacis inter ipsum & Regem Francorum fuisse sanctum Popponem Abbatem Stabulensem, magnæ estimationis virum, ^c Euerhelmus affirmat.

I E S V C H R I S T I

Annus 1025.

IOANNIS XX. PAP. VACAT. IMP. OCCID. I.
Annus 2. BASIL. ET CON. IMP. 50.

^d Extat
apud Sur.
tom. 2. die
3. Martij.
S. CHVNE.
GVNDIS
AVG. VI
TAM MO-

R EDEMPTORIS annus agitur vigesimus quintus supra millesimum, Indictione octava, quo tertio Idus Iulij, ipsa anniuersaria die obitus Imperatoris, eius coniux sanctissima virgo Chunegundis Augustia in monasterio à se erecto, in dedicatione eius Basilicæ, depositis ornamenti Imperatorijs, monasticu[m] suscepit habitum, famulatura eiusdem loci monialibus: vbi ad obitum vñq[ue] annis quindecim perseverauit. Descripta ista habentur ab auctore sequentis sæculi, verbis istis: ^d Denig, Conrado sibi succedente in regno, ipsa curia secularibus, sicut iam diu desiderauerat, exonerata, iā in ipso anniuersario die transiit sancti Henrici, Archiepiscopos ad dedicationem Confugiensis ecclesie conuocauit. Vbi inter Missarū solemnia Imperiali decentissime omni ornata culta, antè principale altare virgo Deo deuota pro-

VAC. IMP. OCCID. I. IOAN. XX. CHRISTI
BASIL. ET CON. IMP. 50. PAP. 2. 1025.

NASTI-
CAM PRO
FITEVUR.
^e Luc. 19.

cessit: ibique thesaurum incomparabilem, ligni videlicet Domini Crucem, parvam quidem in materia, sed maximam in virtute Domini obtulit. At vbi lectio Euangeli (quod dici consuevit ex prescripto sacroru[m] rituum in dedicatione alicuius ecclesiæ) e[st] in qua super arborum Crucis ascendens conspicientem se Iesum suscipere, & ab eo benedictionem Zachaeus pusillus meruit accipere, lecta fuit: regalem purpuram exuens, tunicam fasciorem, quam ipsa sibi in manibus suis operata fuerat, sacerdotali benedictione data, vestem religionis induit: & multis quidem pro se stetibus, pro illa autem gaudentibus, que iam faculū damnasset in vestibus, capillis, qui hucusq[ue] in eodem monasterio pro veneratione seruantur, prædictis imposito sibi ab Episcopo velo, anulo fidei subarrhat a gratulabunda concinuit: Posuit signum in faciem meam, &c. Et: Anulo suo subarrhat me Dominus Iesus Christus. Ita sponsus Christi consecrata, dum filiarum suarum se sanctissimo contubernio applicuissest, nō vt mater filiab[us] se proferebat, sed omnibus inferuens, seruilem personam se ostendebat; ita tanen, vt cum omnia faceret, ostentationem fugeret singulorū, ne reciperet in præsenti seculo mercedem suam. Pergit auctor eius in monasterio dignam conuersationem, angelis parem, enarrare, & miracula ab eadem edita recensere. Sed haec modo nobis satis ad institutum.

Hoc tempore vacante adhuc Imperio Romano in Occidente, ipso autem Conrado rebus Germaniarum intento, & multiplicitate hostium fatigato, Guillelmus Dux Aquitanus potentissimus in urbem peregrinatione instiuit, tentatus animos Italiae Principū, si posset efficeret, vt filium, quem secum duceret, Regem crearent Italiae, eidemq[ue] conciliarent Imperium. Est de his perbrevis ad Fulbertum Carnotensem Episcopum epistola, in hec verba ab Hugone conscripta:

Quem iugiter in præcordijs anima sua fuet, domino ac patri suo Fulberto Hugo perpetuo vigere. Dux noſter Guillelmus nobis amicissimus profectus est in Italiā die Iouis proximè venturo sciscitari de causa filii sui, si cum honore & in columnitate sua fieri queat, vt Itali eum eligant sibi in Regem, faciant ei sacramentū, & Italia regnum concedant, & Romanum Imperium accipient per rectam fidem, quantum posint. Hac de causa processurus est prudens pater cum filio, quem supra dixi, cum ipsis deliberaturus. Nunc ergo prudentia vestre sit decernere, vitrum illo absente veniat suxia conditum. Si veneritis, virtualia vobis, Deo largiente, non deerunt. Hec ad Fulbertum Hugo.

Coluit autem mirum in modum idem Dux Aquitanus Guillelmus ipsum venerandū Fulbertum Carnotensem Episcopum, eundemq[ue] litteris & munieribus frequenter, vt docent littera ab eodem Fulberto ad ipsum datæ, quæ inter alias culciam extat. ^g Laudatissimus sanè Princeps, de quo inter alia hæc in Fragmentis historie Aquitanice: Regulares Abbates & monachos maximo affectu amoris amplectebatur, & consilio eorum utilitatē regni administrare curabat. Vnde & dominū Odilonem Abbatem Cluniacensem cœnobij copiosis munieribus sibi attraxit, cōtemplatus in eo verū Dei habitaculū, in quo Spiritus sanctius requiesceret, & cœnobia nonnulla sua ditionis eius magisterio commendauit. Fecit idem Dux Guillelmus a nouo cœnobium ingens Malliacense in territorio Pictauensi, itemque aliud cœnobium Burgoliense in cœspite Andegauensi in fundo proprio, vñacum matre sua, nomine Adala Christianissima, quæ exiit sacerdos Richardi Comitis Rothomagensis. In quibus cœnobij nunc alios Regulares aggregauit plures numero, qui die & nocte Domino laudes persolverent omnipotenti, eiusque constituit Abbatē feruensim in sancto proposito, & regularis disciplina strenuissimam columnam, nomine Theolmum. Et inferiorius: Hac pietate semper vñsus est, vt quos victor viuos capere potuit, non eos interimere permisit, sed ereptos à morte, & multatione membrorū, in columnes abidere præcepit. Ceterum quod ad res Italie & Imperij pertinet, cum videret, repugnantes Longobardos & eos, qui fauabant studebantq[ue]; Conrado, adquerarios se fore passurum; remq[ue] haud perfici posse absq[ue] ingenti strage Fidelium, vt prudens maluit abstinerre, reque infecta ad propria remeare.

Quomodo autem, vbi reuersus est, Deus eum voluit coniolarī inopinata inuentione capituli sancti Ioannis Baptiste, accipe ex ijsdem Fragmentis eiusmodi narratione: ^h Temporibus ipsis, dum reuersus esset à Roma post Paschales dies gloriósus

NASTI-
CAM PRO
FITEVUR.

^e Luc. 19.

GVILLEL-
MVS DVX
AQVITA-
NIA TEN-
TAT RES
ITALIAE
ET IMPE-
RIVM.
^f Fulb. ep.
90.

^g Fulb. ep.
85.86.87.
88.
GVILLEL-
MI DVCS
PIETAS.

^h Habes ea
post Robe-
rti vitam
posita ap-
pendicē ad
Glaurum.

INVENTIO
OCAPITIS S.
IOANNIS
BAPTIS-
TAE.

gloriosus supradictus Dux Vuillelmus, muentum sibi caput sancti Ioannis, in ipsius basilica in tegurio saxeо cœnobij Angriacensis, quod sanctum caput dicunt esse proprium caput sancti Ioannis Baptiste. Tunc Vuillelmus Dux repletus magno gaudio, sanctum caput populorum visibus ostendendum de reuit: & non solum Aquitania, verum etiam Francia & Burgundia, Hispania & Britan-
nia, atq; Longobardia, & cetera Gentium diuersitas certatum, velut annis, denorè ibi occurrit, audit a fana tam præclaras no-
stris diebus. Rex quoq; Robertus honoris eadē aduenit, & sicut dece-
bat regiam dignitatem, obtulit in eodem loco concham de auro pu-
risimo, penstantem libras triginta; pretiosas quoq; vestes, ecclie-
siast cum ornamenti: & magno honore à Vuillelmo. Duce ex-
ceptus est cum omnibus qui eum comitabantur. Et his expletis, re-
uersus est Aurelianos. Quod etiā maius videtur, omnes congrega-
tiones seruorum Dei ex Aquitania cum Sanctorum corporibus &
reliquijs, & apparatu Ecclesiastico Psallentes processerunt ad Me-
moriā sancti precoris Brisi: interq; concursus Lemovicino-
rum cum monachis & clericis, & primoribus, & Episcopo Ger-
aldo & Ioffredo Abbatate precelso, cum innumerabilis gloria Mem-
oriā Aquitaniae patroni p̄cipui Martialis, recto cursu per san-
ctū Carosum præterevit, ad Memoriā Bap̄istae Domini detulere-
runt, & magnis latantes miraculis, que apostole Gallie glorioſissi-
mu Martialis patruerat, per viarum inferititia sub oculis omnium
iripudiantes reuersi sunt. Dux vero Vuillelmus semper cogitans
de Dei honore, ad ipsius laudem & gloriam dominum Odilonem
Cluniensem Abbatem acerbius, & in eodem supradicto cono-
bio Angriacensi disciplinam monachoru sub iugo regulari in me-
liis restaurauit. Haec de inuentione & cultu venerandi ca-
pitis ibi.

V.
MORITVR
BASILIVS
IMP. ET
EVSTA-
THVS
PATRIAR-
CHA
CONST.

Hoc eodem anno, iam inchoata Indictione nona, men-
se Decembrib; Basilius Imperator, cum vixisset annos se-
puaginta, imperialis vero quinqueginta, repetino mor-
bo correptus exiuit è vita, relinquens Imperium integrū
fratri suo Constantino. Paulò autē obiit Eustathius
Patriarcha Constantinopolitanus, in cuius locum Alexiū
monasterij præfectum (vt inquit Europalata) colloca-
dum curauit, quo adiutore in Republica administranda
vtebatur. Idemq; & mores Constantini damnatos recen-
set, eiusq; tyrranidem in opprimendo populo tributo
rum violenta exactione.

Quo pariter anno die tertia mensis Aprilis Christianissimus Princeps, religione præstans, potens armis, pro-
pagator, propugnator & conservator Christianæ religio-
nis, & regni dilatator eximius Boleslaus Poloniæ Rex,
cognomento Chobri, hoc est, vir altæ & heroicæ virtutis,
ex hac vita decessit, anno quinquagesimo octavo etatis
sua, cum annos vigintisex regnasset, cum iam ante (quod
decuit Christianū Principē) præmunieret se ad propinquū
exitum, iterata sèpè peccatorū confessione, & sumptione
sacratiſſimè Eucharistiè pro viatico. Prophetice prædictiſſe
venturam regni cladem, eiudemque restitutionem in
meliore statum, narrant qui profequuntur sunt res Polon-
oru, præsertim vero Longinus Canonicus Cracouen-
sis, qui res ab eo præclarè gestas enumerat. Successit autem
in locum eius Mieczlaus eius filius, sed parentis vir-
tutibus longè impar.

I E S V C H R I S T I

Annus 1026.

IOANNIS XX PAP. VACAT IMP. OCCID. 2.
Annus 3. CONST. SOLIVS IMP. I.

I.
CONRA-
DV\$ REX
CONVE-
NIT S.
SVRCHAR-
DM.

M ILLESIMVS vigesimus sextus annus Christi Re-
demtoris Indictione nona signatus incipit, cum
Conradus Rex prosectorus in Italiam, Vuormatiā pri-
mū se confert ad S. Burchardū, ipsius nutritorem. Qui
cum plurimum ægotrans lecto decumberet, à Deo im-
petravit, vt valeret, dum Rege digna præstaret. Quod
obtinens, vbi quem honorifice exceperit, eundem comi-
tatus aliquantis per effet, reuersus, vt præscuerat, ad ob-
tum se componens, spiritu Deo reddidit. Res digna me-
moria, quæ Annalibus inseruntur, sic ab eius téporis Scri-

ptore recoluntur: Post hinc biennium, quam Rex Conradus in
regni solium est sublimatus, imbecillitas virum seruo Dei ultra
solitum accrescere caput (laborabat enim paralyti quod fu-
perius dictum est), curuq; languore nimio agrataret, intraci-
tatem se recepit, diem & horam futuram redemptionis expectans.
Et cum aliquanto tempore ægritudine magna detineretur, Legati
Regis ad eum veniebant, qui in proxima hebdomada illuc Regem
esse venturam nuntiabant. De hac legatione seruus Dei contur-
batus, pro infirmitate sua multum doluit, qui neq; Regem dignè
excipere, nec seruum dignum pro infirmitate posset præbere.

Inter haec verba ad consuetam conuersus consolationem, Ora-
torium intravit, & ianuam post se clausit, ibi diem integrum in
oratione permanxit. Cum seruus autē factum esset, more solito dis-
cipulos conuocari præcepit, laudibusq; respertine peractus, cum
latitia est regressus, nobisq; omnibus Dei gratia representatus est
validus. Ita quippe omnem spatiū, quod Rex nobiscum fuerat, quasi
imperatrici inducī, validus erat. Discedente autē Regi, Triburia
cum eo uit, ibiq; tres dies mansit: deinde accepta licentia cum
abiret, Regem se non visurum amplius, multis audientibus, quasi
ioculari prædixit. Deinde aqua purissima se lauit (ideo ci-
licet, ne mortuus lauaretur, atq; nudus aspiceretur, sic se
componens ad sepulturā in omnibus cōptus) nam & colla
ac barbam, atq; coronam radere iubet, induit usq; vestibus prius,
suis milites atq; clientes, nec non & alios qui aderant, ad se in-
trare præcepit. Tunc viuens magno stetu singulantibus, vir Dei
vix qua poterat manu flentū indicens, ait, accusans seipsum
secundū illud: Iustus in principio sermonis accusator est
sui, quod bone méris sit tibi timere culpā, ubi culpa nō sit:

Patres venerandi, fratres amandi, filii dilectissimi, vestro
auxilio apud Deum iam indigo: multum enim doleo, quod vos
vsq; modo negligenter præcedebam, meq; ultra modum super vos
superbe exaltabā, & non vt iustum erat, vos honorificabam, nec
dilegebam: sed superbia illa quid nibi modo profuit? vel arro-
gantia quid me adiunxi? Multum mihi: tunc abfuit, multaq; mihi
offendicula parit. Hesterno namq; die vnu sui ex ditissimis: sed
iam expecto, quod mox futurus sim vt stercus & cinis. Tali est
gloriarū nostra, talis est dominatio mūdana. Nudus quippe egre-
sus sum de viro marij mee, nudus reuertar illuc, nihil prater
peccata mea reportans, nisi Dei misericordia exhortante aliquid
boni fecerim aliquando, hoc apud Deum me inuenturū esse ipso.
Ecce nunc sum locus, ecce viam longissimam iturus, legationē du-
risimā expecto paratus. Ex his miserijs facile cognoscere potestis
liuentes mundanarū rerum gloriationes quām fragiles & insa-
biles sint, quām plena malis, quām cœla suū e, quas per speculū
hāud cognoscit quasi in enigmate, quāmū eisdem adhuc subia-
centia ex parte. Ergo cui seruui, arbitor Deo meo Regi sempiter-
no me, meq; indubitanter committo, vt ipse me defendat, &
cum illuc perducat, vbi anima mea terribiles occursus nō timeat.
Tandem apertam corpora sui dissolutionē aperite pronuntiabat.
Hū dicitis finis, cum maxima tristitia foras exiūmus, & tanti
pastoris interitum omnes in commune lamentando fleuimus.

Tunc Principes, qui aderant, intrantes, thesauriam & ea-
meram, vbi pecuniam putabant reconditam, diligenter, & argo-
los perseruati sunt; & tandem scribia libroru voluminibus ple-
na (pe pecunie subuententes, vano fortuna labore illusi sunt). Nam
prater thesaurum ecclesiasticū nec aurum nec argentum ibi inue-
nerunt, excepti tribus tantum denarijs, quos vir sanctus in Van-
tonē suo reliquit, quando alios pauperibus erogauit. Igitur soror
ipsius, de qua diximus, Abbatisa venerabilis, in orationibus &
vigilijs perdurando ab eo non discessit: cumq; dies paucos maxima
infirmitate ægrotaret; nocte quadam, antequam decederet Dei
seruus, de lectio se erexit, & oculis ac manibus in cælum intentis
diutius orauit. Illi qui aderant, labia eius moueri videbant, sed
quid oraret, quāmū causè intendenter, penitus non intelligebant:
Deinde in lectum se deponens, sororem dexterā teregit & dixit:
Ecce quod cōcupiū, iam video, deinde dixit: Dominus vobiscum.
Hoc cum tertio diceret, Redemptori nostro, cui seruauit, quem
amauit, quem quæsivit, quem semper optauit, spiritum immacu-
latum reddidit.

Habuit autem seruus Dei quoddam scrinium, quod nullus no-
strum aliquando aperiū vidit: huius quidem clauem sorori com-
misit, vt quidquid inuenisset, in memoriam & dilectionē vita sua
haberet. Que statim post obitum fratrib; quibusdam conuoca-
tis ex nostris dicta illius narravit: & tunc scrinium aperuit.

Inuenimus

VERB
charde in
præambu
is ad ut
bros De
cret.

S. BVRC IF
ARDVS
DIVINI
TVS CON
VALES.
CIT, VT
EXCIPIAT
REGEM.

S. BVR-
CHARDI
AD SVOS
MORIT
RIORA-
TIO.

IN SVM-
MIS DIVI
TIUS IN
VENTA
SVMMA
PAUPER
TAS.

V.
ASPERRI
MACAR-
NIS AF-
FLICTE.

Inuenimus autem in eo cilicium hirsutissimum, & catenam ferream ex vna parte quasi ex ysu contritam. Qod vt vidimus, prium contra Defanulum sapè nos negligenter deliquisse, tunsi pectoribus communiter dolimus. Deinde eius felices actus apud Deum in rectos & absconsos dignè admirantes, gratiarū actio-nes Deo nostro non sine lachrymis pro eius vita retulimus. Hæc eius domesticus: pergitq; ciuitatem religiosas exequias re-censere. Sed hæc satis. Reliqui autē egregia suæ pietatis & ingenii monimenta, nempe libros viginti Decretorū, ex sacris concilijs, summis Pontificibus, sanctisq; Patribus collectorū, quorū nouissimo libro poenitentiales, nem-pe Romanum, Bedæ & Theodori simul iungens, in viri-dem obseruantia reuocavit pristinam Ecclesię disciplinā. Insuper ad Clerum suum admonitionē, in ecclesia à dia-cono post lectionē sancti Euangelij recitatam de his quæ præstanta essent ab ipsis, sexaginta sex breuibus capitibus distinctā scriptam reliquit, vt sic perseueraret apudeos in compendium redacta doctrina canonum.

VI.

Sed vt redeamus ad Conradum Regem, vbi sanctum Burchardū visitauit, Italiam versus iter accelerarit, adeò vt Vercellis hoc anno sacrum Pascha celebrarit, regio habitu perlustrans prouincias Longobardorū. Demum celebrito Natali Domini, Romam se contulit anno sequenti, quo & à Joanne Pontifice Imperij coronam accepit, vt suo loco dicturi sumus. Hæc ex actis a sancti Gothardo Hildesemensis Episcopi. Ceterum haud pacificus esse potuit eius in Italianum aduentus, resistentibus ex more eidem Longobardis, adeò vt armis fuerit ipsi via aperiēda. Nam audi Glabrum: b Interea, inquit, adeptus, regni insulæ Conradus, Italianum perrexit, secum ducens vxorē, quam vt (diximus) illico ceperat matrimonio. Cui primus in descensu Alpium, quæ Cariam Gallorum licet corruptè vocant, in oppido * Cumis, occurrat cum summo apparatu Papa Romanus, vt ante sponsonerat. Fuere tunc quidam de Marchionibus Italia qui minus ei assensum præbuerunt: sic enim illi facere mos est, vt iam supra taxauimus in mortibus Imperatorum. Namque Papientes ceterorum superbissimi palatum Regis in sua ciuitate operoso sumptu constructum destruxerant vsque ad solum. Ne videlicet, cur illuc pergerent Germaniae Reges vel Imperatores, vbi habitare posse: haberent: nam loco castrorū atq; munitionis illud fuerat Henrico Imperatori aduersus irruentes in ipsum furore percitos Papientes. Pergit Glaber: Ille verò vt com-perit, ferociter irruit, iporegum primitus ciuitatem capiens, deinde ceteras cum castris vniuersis proprie subiiciens ditioni. In quibus rebus difficultibus peragendis reliqua huius anni parte detentus, in sequentem annum distulit ipse suum Romam aduentum.

IESV C H R I S T I
Annus 1027.

IOANNIS XX. PAP. CONRADI IMP. I.
Annus 4. CONST. SOLIVS IMP. 2.

I.
CORONA
TIO CON-
RADI IM-
PERATO-
RIS.

e Otto Fri-
sing. lib. 6.
cap. 29.

V R G I T annus vigesimus septimus post milleimum, Indictione decima, quo Romā se contulit Conradus Rex, illuc perueniens in maiori Hebdomade; atq; Paschatis die à Joanne Pontifice Imperator solemnibus ritibus iniungitur & coronatur. De his enim hac in Gothardo, vbi anni singuli rerum gestarū Conradi distinguuntur, habentur: Rex autem, vbi Natalem Domini egisset, ad limina Apostolorum tetendit, atque ita a professo itinere pridie Cœna Domini Romā latius peruenit, & ipso sancto Resurrectionis die coronā Imperij à Joanne Pontifice cum multa gloria accepit. Proxi-ma Dominica inde digressus, & potenter per regionem illam iter faciens, in pace rediit in Germaniam, sanctique Ioannis Baptista nativitate celebravit Heribaldi nouus Imperator. Hec de tine-re. Quod autem adeò citò recesserit Conradus ab Urbe, quæ obortæ sunt rixæ Germanorū militū cum Romanis fuisse causa putatur: de quibus ista apud Ottomem Frisingensem: c Anno ab incarnatione Domini millesimo vigenesimo se-
ptimo Conradus Romā veniens, in ipsa die Paschalis solemnitatis, inter duos, Anglorum & Regiae Gisèle auunculum Rudolphum

Burgundie Reges honorifice procedens, à summo Pontifice Joanne coronatur, & ab omni populo Romano Imperatoris & Augusti no-men sortitur. In ipsa verò Paschali hebdomada tumultu orto inter milites Imperatoris & ciues, grauis pugna committitur, casis q; multis, Romanis fugientibus, Imperator victoria potitur. Post hoc facta cum ciuib; space, ab Urbe regreditur. Glaber de his agens hæc habet: d Sicque Romanum deueniens, coronam ex more sumpsit Imperij. Cui dum Episcopi suggesterent, vt auctoritate Romani Pontificis, qualiter illis promiserat: repudium illi citi faceret coniugij, grauite accipiens, dixit: Se Imperatorem creatum nullo modo debere vxore viduari, ac sicut ineptè cooperat, tenuit. hæc Glaber Dispensasse cum eo summum Pontificem par est credere, cum appareat ex ea progenitos filios habitos esse legitimos, atq; regni substitutum heredē eorum primogenitū: cui & tunc nuptui traditā filiam Cnuti Regis Daniae & Angliae, quem & Canutum appellant, nomine Chunigundem, Vrspergensis affirmat.

Quantum autem ipse Cnutus Rex, cognomento Magnus, ex hac in Urbem ad Limina Apostolorum pictatis ergo peregrinatione suscepta profecerit, ex eius litteris inspicere licet. Extant ipsæ quidē nobile antiquitatis monumenta, recitatæ tum à Vuillelmo Malmesburiensi, tum etiam ex parte ab Ingulpho, qui sicut ceteris antiquitate, ita & veritate cum auctoritate præstantes, res Anglorum sunt prosequuti, quæ sic se habent. e

Cnutus Rex toru Anglia & Denamarchia & Noruegia, & * partis Suauonum * Ailnoto Metropolitano & Alfrico Eboracensi, omnibusque Episcopis & primatibus, & toti genti Anglorum tam nobilibus, quam plebis salutem.

Nostro vobis nouiter me iussi Romam, oratiū pro redēptione peccatorum meorum, & pro salute regnorum, quæ subiaceant regimini populorū. Hanc quidem profectionem Deo iam olim deuoveram, sed pro negotijs regni, & causis impeditibus hucusque non poteram perficere: nunc autē ipsi Deo meo omnipotenti valde humiliter gratias ago, quod concepit in vita mea Petrum & Paulum beatos Apostolos, & omne sanctuarium, quod intra Urbem Romanam, aut extra addiscere potui, expetere, & secundum desiderium meum præsentialiter venerari & adorare. Et idē hoc maximè patraui, quia à sapientibus didici, & sanctum Petrum Apostolū magnam potestatē accepisse à Domino ligandi atque fuluendi, clavigerumque esse regni cælestis; & idē specialiter eius patrocinium apud Deum expetere, valde utile duxi.

Sit autem vobis notum, quia magna congregatio nobilium in ipsa solemnitate Paschali ibi cum domino Papa Joanne & Imperatore Conrado erat, scilicet omnes Princes gentium à monte Gar-gano vsque ad istud proximum mare. Qui omnes me & honorificè suscepere, & magnificis donis honorauere. Maximè autem ab Imperatori donis varijs & muneribus honoratus sum, tam in vasis aureis & argenteis, quam in pallijs & vestibus valde pretiosis. Locutus sum: gitur cum ipso Imperatore & domino Papa, & Principibus, qui ibi erant, de necessitatibus totius populi mei tam Angli quam Dani, vt eis concederetur lex equior, & pax securior in via Romanam adiundi, & ne tot clausuris per viam arcerentur, & propter iniustum teloneum fatigarentur. Annuitque postulatis Imperator, & Rudolphus Rex, qui maximè ipsarum clausurarum dominatur; cunctique Princes editiū firmarunt, vt homines mei iam mercatores, quā alij orandi gratia viatores absque omni angaria clausurarum, & teloneorum cum firma pace Romanam eant & redeant.

Conquestus iterum sum coram domino Papa, & mihi valde displicere dixi, quod mei Archiepiscopi in tantū angariabantur immensitate pecuniarum, que ab eis expetebantur, dum pro pallio accipiendo, secundum morem, Apostolicā Sedem expeterent: decretumque est, ne id deinceps fiat. Cuncta enim, quæ à domino Papa, & ab Imperatore, & à Rege Rudolpho, ceterisque Princibus, per quorū terras nobis transitus est ad Romā, pro me agenti vtilitate postulabam, libenter annuerunt, & concessa etiam sacramento firmauerunt sub testimonio quatuor Archiepiscoporum, & viginti Episcoporū, & innumeris multitudinis Ducum, & nobilium, qui aderant. Qua propter Deo omnipotenti gratias magnificas reddo, quia omnia, quæ desideraueram, pro vt mente decreueram, prospere perfecti, voti que meis ad velle satisfeci.

Nunc itaq; sit notum, quia ipsi Deo supplex deuoui vitā meam amo in omnibus iustificare, & regna mihi subdita, populosq;

d Glab. lib.
4. prem.

II.

e Vuillel.
Malmes-
bur. de
ges. Reg.
Angl. lib.
z. cap. 11.
* magnu
partis
* Egelno-
to.

III.

CNVTI
MAGNI
REGIS AN
GLIAE, ET
DANIAE
EPISTO-
LA.

IV.

V.

iusfe

instē & pie regere, aquamq; iudicium per omnia obseruare: si quid per me et iumentis intemperantiam, aut negligentia hactenus prater quod iustum erat, est actum; totum, Deo auxiliante, dispono emendare. Idcirco obtestor, & praecepi meis Consiliariis, quibus regni consilia credidi, ne vlo modo, aut propter meum timorem, aut aliquius potens personae fauorem, aliquam iniustitiam amodo consentiant, vel faciant pullulare in omnem regno meo. Præceps omnibus etiā Vicecomitibus, & praefatis viuenter regni mei, si neam volunt habere amicitia: aut suam salutem, vi mali hominum, nec diuini, nec pauperi vim iniustum inferant; sed omnibus tam nobilibus, quam ignobilibus si fas iusta legi potiundi, à qua nec propter fauorem regium, nec propter aliquius potens personā nec propter mihi congerendam pecuniam vlo modo deuenient; quia mibi nulla necessitas est, vt iniqua exactio mihi pecunia congeratur.

VI. Ego itaque notum vobis fieri volo, quod eadem via qua exini, regrediar. Danimar. hi am tendo pacem & firmum pactum omnium D. mortuorum consilio compotis cum eis gentibus, que nos & vita, & regno priuare, si eu fuisset possibile, volebant, sed non potuerunt, Deo scilicet virtutem eorum destruente, qui nos sua benignitate in regno & honore conseruet, omniumq; mimorum nostrorum potentiam annihilet. Composita deniq; pace cum gentibus, que in circuitu nostro sunt, dispositoque & pacato omni regno nostro hic in oriente, ita vt nulla parte bellum, aut inimicitias aliquorum timere habeamus, quam citius hac astre apparatum nauigij habere potero, Angliam venire dispono. Hanc autem epistolam iam premisi, vt de mea prosperitate omni populus regni mei latifetur; quia vt vos ipsi scitis, numquam memet ipsum, nec meum laborem abstineui, nec adhuc abstinebo impendere pro omnibus populi mei necessaria virilitate. Nunc igitur obtestor omnes Episcopos, & regni mei prepositos, per fidem quam mibi debetis, & Deo, quatenus faciat is, vt antequam Angliam veniam, omnia debita, que secundum legem antiquam debemus, sint persoluta, scilicet eleemosina pro aratis, & decime animalium ipso anno procreatorum, & denarij, quos Roman ad sanctum Petrum debetis, sive ex vrribus, sive ex villis, & mediante Augusto decime fringam, & in festivitate sancti Martini primi & secundum ad ecclesiam, sub cuius parochia quisque degit, que Anglice * Carect nominatur. Hac & alia si, cum venio, non erunt persoluta, regia exactio secundum leges, in quem culpa cadit, diligite absque venia comparebit. Hucusq; recitat littera Cnuti Magni. Ex quibus plane redarguntur erroris, qui eiusdem Regis Romam aduentum ponunt anno Domini millesimo trigesimo secundo, sed cum constet: tunc contigisse, cum illic esset Conradus Imperator, & Rudolphus Burgundia Rex: vtique hoc anno (vt vidisti) id oportuit factum esse.

VII. Subiicit autem ista Vuillelmus: Nec dicto deterius fuit factum: omnes enim leges ab antiquis Regibus, & maximè ab antecessore suo Ethelredo latas sub intermissione regia multæ, & perpetuis temporibus obseruari præcepit: in quarū custodia etiam nunc tempore bonorum sub nomine Regi Eduardi iuratur, non quod ille statuerit, sed quod obseruauerit. & paulo post: Domum rediens, apud papam brachium sancti Augustini doctoris centum talentis argenti, & talento auri comparatum apud Conuentum misit. H. cip. 8.

S. AVGV-
STINI
BRACHE
VM EM-
PTVM.

VIII.

* Clab. lib.
4. cap. 2
CASTRYM
PERFIDO-
RVM HAB-
RETICO
RVM.

Cum autem reliquias Sanctorum tam caro pretio distractri quidam nebulo intelligeret, ex mentis Sanctorum reliquijs nefariam procurauit exercere mercaturam, de quo Glaber, qui antequam de illo agat, eiusmodi ad hoc ipsum spectantem tempus ingerit narrationem: a Castrum igitur erat per id tempus in gente Longobardoru, quod (vt erat) vocabatur Mons videlicet fortis, plenum etiam ex nobilioribus eiusdem gentis. Hos nempe cunctos ita maculauerat heretica prætauta, vt ante erat illis crudeli morte finiri, quam ab illa quoquo modo possent ad saluberrimam Christi Domini Fidem reuocari. Celebant enim idola more Paganorum, ac cum Iudeis inepta sacrificia litare nitebantur. Sepissimè denique tam Mainfredus Marchionum prudenter isinus, quam si ater eius Alricus Astenfis vrbus Presul, in cuius scilicet diececi locatum habebatur praeditum castrum, ceteriq; Marchiones, ac Presules circum circa creberimus illis afflatus intulerunt, capientes ex eis nonnullos, quos dum non quiuisseret revocare ab insania, igne cremauere. Contigit ergo in vicino haberit aliud castrum nostra religionis & Fidei, in

quo quidam miles aliquando agrotans ad extremum penè deuenerat. Ad quem vtique visitandum ex hereticorum castello illorum principia iuxta morem veyiens mulier, revera potius, vt evidenter fuerit scilicet eiusdem nequitia, protinus ut ingredens domum, in qua eger decubabat, intraret, repente prospiciens quia languebat, vidit intrare cum eadem muliere ad se immutabile exercitum in nigerrimis vestibus, factebusq; terribilis. Quia vero ingressa, postquam languentis fronte, ac pulsu pedoris, & cetera, vi vies habet, manu perlustrauisset, pronuntiaretq; illu conualitatu in proximū, domo egressa est, totaq; simul familia cum illa solum relinquentे infirmum. Statimq; affuit illi pigrorū, quem viderat, globus: cui ita qui videbatur illorū princeps, infit: Agnosce me, inquiens, Hugo? hoc enim erat illius egi vocabula. Cumq; ille respondens diceret: Tu qui es? dixit ei: Potestisq; potemū, ac dī simū diuitiū. Ego qui occuro tibi, si mente tantū credideris facere posse. Et te a morte, que præsens imminet, eripiunt longoq; viues tempore. Et vt certissime credas quod spondeo: noueris meo auxilio, meaq; industria Conradū hoc tempore Imperatore esse creatum. Tu quippe benè nosti, quod nullus Imperatorū ita velociter omnem Germaniam, atq; Italianam, scitū sse, sua subiunguit ditioni. Noui, inquit, eger, & mirū dī mibi cum ceteris fuit. Deinde vero primi fraudis auctor adiecit: Nonne etiā in transmarinis partibus regnū Gracorum post Basilium Michaeli mihi obedienti tradidi? Idcirco credere mibi, quia faciat tibi multo maiora, quam sferare queas, teq; ipsum sanitati restituam. Erat quippe fama tunc temporis, quod idem Michael Cubicularius fuisse set Basilij, clamq; illi venenū in potu ad necem dedisset, cuius produlbio Imperij post mortem eius sumpsit coronam: cui etiā (vt parerat) regnum Imperij non satiū vtile fuit. Inter ea memoratus Hugo in se reuersus, dexter a signū venerabilis Crucis exprimere tentans dixit: Ego vero iesum Dei Filium testor, quem adoro, credo, & confiteor; & non aliud te omnino credidero, nisi vt fuisisti, & es, fallacem dī abolum. Tunc demon continuo hanc vocem eiadit: Queso ne brachiu contra me erigas; sicq; continuo omnis ille globus, vt fumus, evanuit. At ille exclamans, voce qua potuit, accurrit quig; domestici; narrat illis ex ordine que vidit, que audiuit, quibus dictis ipso die ante solis occasum obiit. Nulli quippe dubium, quoniam que sibi visa nobis vidit. Hac de his Glaber, quibus de sacarum reliquiarum nundinatione, de qua præfatis sumus, eiusmodi subiicit historiam:

Fuit enim in prescripto tempore homo plebeus, mangonū callidissimus, ignoti tamen nominis & patriæ, quoniam pro diversitatibus locorum querens latebram, ne agnosceretur, fraudulenter imponebat sibi vocabula, vel de qua fore prouincia custodiebat: quoque è tumulis clanculo offa euellens a cimeribus supererrimè defunctorum hominum, sicq; imposuit in diversis apophoreis venditabat apud plurimos sanctorum Martyrum seu Confessorum reliquis. Hic vero post innumeratas huiuscmodi illusiones in Gallijs patrat as perfuga venit ad loca Alpium, vbi per sepe brute gentes inhabitant, habentes in arduis plurima domicilia. Ibi nempe se Stephanū nuncupauit, qui alias Petrus, alias Ioannes dictus fuerat. Illic ergo more solito noctu colligens ē loco abiectissimo ignoti homines offa, que posuit in capella & seretro; dicebat sibi angelica ostensione reuelatum fuisse, quem singebat, esse sanctū martyrem nomine Iustum. Mox quoq; vulgus (vi se in talibus habere solet) ignauum, quidquid rusticana plebis fuit, totum ad hanc famam confluit; poenit et insuper si non est ibi morbus, qui curari depositat. Tunc ducit debiles, confert munuscula, perugil tenet excubias, prestolans repentina fore miracula, que (vt diximus) aliquoties permittuntur fieri à malignis spiritibus tentatoriè, percatis hominum præcedentibus, quod tunc prout dubio evidentissime claruit. Multimoda quippe membrorum reformationes ibidem visa sunt exitisse, ac insignia pendere * oscillorum multis formis; nec tamen Marianna, vel & Corice seu Gratimone vrbius Presules, in quorum diaccessibus talia profanabantur, diligentiam huius inquirende rei adhibuere; quippe potius conciliabula starentes in aliquibus, nihil aliud nisi inepti lucri questum à plebe, simulgat fauorem fallacia exigeant.

Interē Mainfredus Marchionum ditissimus huiusmodi; famam compierens, misit è suis, qui vi rapientes illud quod colebatur simulacrum sibi deferrent, quem estimabant Martyrem venerandum. Imperat idem Marchio constitutere monasterium in Suetiæ astro, quod est antiquissimum inter alpes, in honore Dei omnipotentis, eiusdemque genitricis Mariae semper Virginis,

in quo

DETEC-
TÆ FAL-
LACIA
DÆMO-
NVM.

IX.
IMPO-
STOR
VNDI-
NATOR
RELIQVI
ARVM.

in quo etiam post expletione operis illum cum alijs quamplurimi Sanctorum pignoribus locare decreuerat. Post paululum quecumque completo ecclie opere, statu quo dedicationis die, acerbitus Episcopis in gyro degentibus, cum quibus etiam sepe nominatus Abbas Willermus, nonnulli & alijs Abbates assuerunt. Erat autem tunc predictus ibi mago, iam dicto Marchioni percharissimus affectus, quippe quoniam spondebat se multo pretiosiora Sanctorum pignora in proximorum reuelaturum, quorum scilicet gesta & nomina atque passionum certamina (vt cetera) fallaciter consingebat. Qui cum a doctoribus quibusque interrogaretur, qualiter talia pernosceret, minus versimilia blaterans personabat. Namque egomet cum sepe nominato Abbe illuc deueniens, * interrogans. Autem namque: Apparet, inquiens, mibi noctu Angelus, narratque ac docet quecumque me velle scire nouerit; & tamdiu apud me manet, vsque dum ego recedere compello. Cum vero ad haec respondentes sciscitatemur, an vigil. seu in somnis hoc cerneret, subiunxit: Per singulas penes noctes eripit me Angelus e lectulo, vixore mea ignorantie, qui post multa colloquia salutans me atque desculpans recedit. Nos quoque expoliatum calliditatis intelligentes mendacium cognouimus, virum non angelicum, qui potius fraudis ac malignatum ministrum.

Præterea pontifices ritè peragentes, ob quam venerant, ecclie consacrationem, intromiserunt cum ceteris reliquiarum pignoribus ossa illius profani aucti adiuncta, non tam sine magna virtute, que plebis exultatione, que innumerabilis illuc conuenerat (contigit ergo ista fieri die xvi. Kal. Nouemb.) idcirco nempe, quoniam fautores huius erroris assertebant esse eadem Iusti martyris ossa, qui eo die in Bellonaco Galliarum passus est urbe, cuius etiam caput Antifiodorum, ubi natus & nuptritus fuerat, relatum est, & habetur. Sed ego, qui rei nouitatem noueram, fruolum, quod dicebatur, afferebam. Eleganter et tamen vixorum personæ cognoscentes segmenta fallacie, sicut dabant assertioni quam protuleram. Nocte denique infuscata visa sunt a quibusdam monachorū, seu aliorum religiosorum monstruosa in eadem ecclie phantasma, atque a locello, in quo inclusa habebantur ossa, formas nigrorum Aethiopum exesse, necon ab ecclie receperisse. Sed licet plures sane mentis detestabile fragmentum abominandum clamarent; vulgus tamen rusticana plebie iniusti nomen pro Iusto venerans, olim in suo permanens errore. Nos autem idcirco ista retulimus, vt a multiformis demonum, seu humanorum errorum, qui in orbe paucim abundant, præcipue in fontibus seu arboribus, ab agris in cautele veneratis caueatur. Hæc Glaber.

XII.
a. Cor. 11
b. 1. Tim. 6

DEVS MO
NERE SO
LITVS FI
D E L E S
CAVERE
ERRORES.

c. Apoc. 22

VIII.
OBITVS
S. ROMY.
ALDI.

Sanè quidem & temporibus Apostolorum erant in Ecclesia falsi fratres (vt testatur Apostolus) a & illi pluris numero, qui quæstum pietatem putarent. Querela est pariter sancti Augustini in libro, quæ scripsit de opero monachorum, in Africa quosdam pseudomonachos impostores circuisse, distrahentes lucri causa reliquias, quas dicerent ossa Martorum. Sed non defuit Deus cum opus fuit, seruis suis, monendo reuelans, si quis circuitorum fraude in reliquias, quas Fideles colerent, error irrepisset, vt legimus factum apud Seuerum, in vita sancti Marini, siue alias, vel ut modo hic accidisse cognouimus. Si quis autem diuinitus factæ de his reuelationi non pareat, sed obstinatus in errore permanere voluerit, expiciet illam dignè sententiam: c. Qui sordescit, sordescat adhuc. Sed & si non tunc, co modo incalente vulgo in defensionem erroris, postea tamen emendatam constat fuisse fraudem illam, cum neque ibi, neque circum circa alicubi locorum remanserit memoria Iusti martyris, tuto falso conficta.

Hoc anno ponitur obitus sancti Romualdi, de quo sape superiorius diversis in locis: cuius vitam egregiam Petrus Damiani conscripsit anno decimoquinto post eius mortem. Verum cum dicit eum vixisse annos centum viginti, fateor, numerum eiusmodi non inuenio, si habenda sit ratio temporis sedis Honesti Archiepiscopi Rauennatis, sub quo ipsum Romualdum monasticum habitum induisse constans est ipsius assertio Petri Damiani. Verum eundem Honestum sedere coepisse anno nongentesimo septuagesimo primo, sedisque usque ad annum nongentesimum octogesimum tertium, qui prosecutus est locupletius res Rauennates Rubecus vir insignis amicus nostei ostendit. Quod si tantum agebat sua ætatis annum vice-

annum, cum monasticum induit habitum, vt Petrus Damiani testatur, idque contigit sub honesto: sanè quidem, etiam si velimus eum anno primo Honesti initiatum monastico ordine, usque ad annum millesimum septuagesimum primum eum oportuit peruenisse, vt afferi possit, eum centum viginti annos vixisse. Verum nec Petrus ipse, qui vitam scripsit, superstes tunc erat. Sic sicut ad certiores calculos anni Romualdi sunt reuocandi. Constat autem ipsum in sanctorum numerum adscriptum quinquennio post eius obitum eo tantum ritu, qui tunc erat in vsu, nempe vt potentibus concederet Apostolica Sedes super corpus eius altare construere vt idem Petrus affirmat, dum ait: d. Post quinquennium vero a sancti viri obitu data monachis ab Apostolica Sede licentia, vt super venerabile corpus eius altare construeretur. Sic & idem Petrus in epistola c. ad Henricum Archiepiscopum Rauennatem de alijs sanctis viris refert miraculis coruscantibus, qui hoc eodem tempore vixerunt, supra quorum corpora altaria sunt erecta, atque desuper sacro sancta sacrificia immolata, vt fuere Romalus Camerinensis, Amicus Ratisponensis, Guido Pomposianus, Firmanus Firmensis, & alij plures.

Hoc eodem anno Alphonsus Quintus eius nominis Rex Legionensis in Hispania, dum præliaretur aduersus Saracenos in Lusitania apud Visœum, sagitta percussus interiit summo mortore omnium, ob insignem eius pietatem erga Dei Ecclesiam, & in eius hostes impios Saracenos immotum animi propositum: quo factum est, vt magnum sui desiderium cum dolore immenso reliquerit. Porro ex eius sepulchri inscriptione ita tempus eius obitus redditur exploratum, quæ sic habet, rudi quidem stylo, vt eius temporis ferebat iniqua conditio, fulvescente inter aspidia prælia Latinitate: HIC IACET REX ADEFONSVS, QVI POPVLAVIT LEGIONEM POST DESTRUCTIONEM ALMANZOR, ET DEDIT BONOS FEROS, ET FECIT ECCLESIAM HANC DE LVTO ET LATERE. HABVIT PROELIA CVM SARRACENIS, ET INTERFECTVS EST SAGITTA APVD VESEVM IN PORTVGAL. FVIT FILIVS FEREMUNDI ORDONII. OBIIT ERA MLXV. NONIS MAI. Est hic ipse Christi annus millesimus vigesimus septimus: successit in regnum eius filius Veremundus. Regebat tunc ipsum Legionensem Ecclesiæ Attilanus Episcopus, qui egregia claruit sanctitate, sicut & Florianus presbyter qui Sanctorum honore digni, iure catalogo ipsorum reperiuntur adscripti.

Quo pariter tempore (sed nescitur certus annus) Gervasius Rex Vasconum ad Limina sanctorum Apostolorum aduenit, expiandi causa delicti in matrem commissi, cum falso illam apud patrem adulterij criminis accusasset. Hæc pluribus recentiores, res Hispaniarum prosequuntur.

I E S V C H R I S T I

Annus 1028.

IOANNIS XX. PAP. CONRADI IMP. 2.
Annus 5. CONST. SOLIVS IMP. 3.

CHRISTI annus millesimus & vigesimus octauus sequitur, vnde decima Indictione inchoatus, quo mortuo Hugone Francorum Rege, Roberti Regis filio, magna dissidentes oborta sunt inter ipsum Regem atque Reginam Constantiam, decernente ipso Roberto regnum deberi secundo genito Henrico, Regina vero mulieribz affectione annitente, vt tertio genito illud traderetur Roberto. Cuius controversie occasione magnu excitatur domesticum bellum, & inter Principes, atq; Episcopos, alijs Regi, Reginæ alijs studentibus. De his acturi, quod in primis ad tempus spectat, hoc anno Hugonem esse defunctum, ex Glabro, qui tunc viuens rerum Gallicarum scriptor cuncta ob oculos habuit, intelligimus. Dum enim ait ipsum Hugonem obiisse annos natum viginti octo (ita enim Lambicis flebilibus illis, quos rogatus a fratribz cecin), habet: f

CANONI
ZANDIRI
TUS HV
IVSTEM
PORIS.
d. Petr.
Dan. in
Rom. c. 79
apud Sur.
tom. 3. die
19. Ian.
c. Id. epist.
ad Henric.
c. 29. ha
betur tom.
3. bilioth.
SS. Patrū.

XIV.

ATTILA
NVS ET
FLORIA
NVS SAN
CTI.

XV.

OBITVS
HVGONIS
REGIS RO
BERTI FI
LII.

f. Glab. li.
3. c. 9.
Annis

Anno florebat mundo iuuenibus,
Terdenis minus excreuerat duobus.
Regnorum lumen Hugo, Regum maximus)

cumq; constet non ante millesimum nasci potuisse Domini annum, eodē auctore Constantiæ nuptias anno millesimo referente; vtique non ante hunc defunctum annum, necesse est affirmare. Sed neque vt dicamus post annum præsentem d. c. obijisse, patitur ratio temporis Fulberti Episcopi Carnotensis, quem constat vñ ex illis fuisse Episcopis, qui electioni fauebant Henrici contra Constantiæ, atque ipsum hoc anno esse defunctum, eo irrefragabil argumento, quod dedicationi solemní Aurelianensis Ecclesiæ, cui vna cum pluribus Episcopis Rex interfuit, anno sequenti, non ipse Fulbertus, sed eius successor Theodoricus interfuerit ab Helaldo eiusdem temporis scriptore, in vita Roberti. Hæc de temporis ratione.

Quod autem ad Hugonem Regem spectat, quem iam ferè decennem pater regni confortem elegit, etli ad tempus patri molestus fuerit, ipsi rebellans; tamen petendo veniam humili reconciliatus obsequio, ita vitam instituit, ut magnū sibi nomen pepererit, atq; expectationem sui maximum coaluerit; adeò moriens, veluti quodam abortu spes omnes parentum, & subditorum abrumptus, ingens sui reliquerit desiderium. Scribit pluribus ista omnia Glaber, & cecinit (vt dicitum est) Iambicis.

At quod ad Fulbertum Carnotensem Episcopum pertinet, sui temporis summum decus Ecclesiæ Gallicanæ, in his turbas tam excitatis à filio in parentem, quam à coniuge in virum Regem, semper (vt par erat) Roberto fuit, vt ex litteris tunc scriptis facile colligi potest. Exstat enim Epistola de Hugone filio tunc capto, ad ipsum Robertum Regem missa: alia vero ab Odelrico Episcopo Aurelianensi (vt coniicitur) ad ipsum Fulbertum data, cum in electione successoris innitens Regis voluntati, studeret Henrico magis, quam tertio loco nato Roberto. Quæ inter Epistolas Fulberti ultimum locum tenet, atque sic se habet:

Dilectissimo domino suo Fulberto Episcopus O. cui optat iuxta Dominum præceptum serpentinam prudentiam columbina simplicitate præditam.

Quod tuo, beatissime pater, aliorumq; multorum relatu percepere am: idipsum naper domino Berardo Suestonis Episcopo referente cognoui; scilicet incurrisse grauiissimum Regina odium, facientem potius marito suo, de constitudo Rege maioris filio, quem dicunt simulatorem esse segnem, mollem in negligendo iure patrii futurum, si atris uero minori attribuentes his contraria. Te quamplurimi Episcoporum rodent clanculum. Vnde quantum ex verbis suprad. eti Presulis aduerti, ceu tutum Coepiscoporum tuorum Francigenarum super hoc agendum negotium, intimare tibi non me piguit, vt si forte senior est, ei ne refrageris, & à periculo tibi caueas. Est autem hec eorum ad componendam virimque item sententia; Patre viuente, nullum Regem sibi creari, quod si acinus institerit in vita patris hoc fieri, quem melorem senserit, al Rege debere sublimari. Videris pater prudentissime, ne sis plus & quo iustus, nec à sanctis confardonibus tuis perperam dñdias. Hæc ad Fulbertum Episcopum O. At quid Robertus pater? conuocato Rhemis conuentu (vt Glaber ait) Episcoporum, ac Principum, filium maiorem natu coronauit Henricum: cuius rei causa inter fratres est oborta discordia, quæ postea in ciuile bellum erupit, de quo suo loco dicendū. Ad eius vero consecrationem vna cum alijs in uitatus ipse Fulbertus, ob ægritudinem corporis, & Reginæ Constantia minas non potuit præsens esse, qui has tunc litteras dedit ad Guidonem Episcopum: d.

Venerabili Patri & Coepiscopo suo Guidoni Fulbertus. Ad benedictionem Henrici regie prolixi voto quidem raptus, sed aduersa me corporis valetudo retardat. Tentarem tamen utcumque moderationis & equitationibus eo peruenire si non absterret se uitia matris eius, cui sat is creditur cum mala promittit, fidem facientibus multis, & menoribus gestis eius. Quia difficultate prohibitus, rogo vestram charitatem, dilectionem, vt vice mea suadeatis domino Archepiscopo Rhemensi, ceterisque primoribus, ne qua ocaſione differant benedictionem iuuenis suaradii: spero enim illam Deo, & bonis hominibus placitam. Vale. Hæc Fulbertus, ac plane ha-

falsus vates, neque vanus coniector de Henrico, vt cuenta eius significarunt. Ceterum ex hac ægritudine ipsum defunctum ad Deum misericorde, possumus intelligere: siquidem ipsum ante sequentem annū (vt dictum est) quo Aurelianensi basilicæ dedicatio facta est, d em ob iſſe supremum, haud dubio declaratum est argumento. Cuius sanctitatem, atque doctrinam commendant si non aliud, scripta ab eo epistola, opera Massoni Parisijs haud pridem edita, sed quæ multis emendatur ex codice Vaticano, in quo illæ habentur iunctæ cum epistolis Sidonij Apollinaris. Sunt de cō p̄eclarâ elogia Scriptorum huius temporis: vt Glabri, & auctoris historiæ Aquitanicæ, & aliorū. In eodem præter scientiam, & virtutem integritatem maximè commendatur, quod erga sanctissimam Dei genitricem Mariam addictissimus seruus & promptissimus eius amator fuerit, in cuius laudem librum conscripsit, basilicamque construxerit, laudesq; cecinerit: ab ea autem singulari remuneratum dono, dū ipsi ægrotati per visum apparenſ, fugā aperuerit sacra vbera. Quod testatur Guillerinus, ex quo Vincentius; qui etiam tradunt, ipsum propheticæ imbutum fuisse spiritu.

Qui quidem moriens, haud dubium testimonium reliquit de Berengario, olim suo discipulo. Nam & ex Guillerino ista Vincentius: Cum in extremis positum multi visitarent, & adiutum capacitas vix confluentibus capiendi sufficeret; ille inter oppositos ceteras oculis rimatus Berengarium, yisu quo potuit expellendum censuit, quo testatus, immanem demonem propereum consistere, multosq; ad eam sequendum blandiente manu, & illicite corrumpere. Eadem habet Villelmus Malmesburicus, dū de Berengario ipso funerale texti historiam. Porro qui sciebat à mala sobole, & indigno tanto præceptore discipulo ad vniuersam inficiédam Ecclesiæ exitiale parari venenum: antidotū ipse voluit reliquie bene compositum, dum in epistola ad Adeodatum prolixus scripta de veritate corporis & sanguinis Christi in sacramento Eucharistiae dogma statuit, atq; disertè confirmat, quod & in sequenti ad Finardum epistola præstitit. At de Fulberto hic haec tenus.

Hoc anno contigisse martyrium sancti Olaph, sive Olai Regis Noruegiae, ex Adam, Chronicisque Noruegianis accipitur. At quid de eodem sanctissimo Rege idem scribat auctor sic accipe: g Inter Cnuth & Olaph Regem Northmannorum continuum fuit bellum, nec cessauit omnibus diebus viato eorum, Dana pro imperio certantibus, Northmanni vero repugnantibus pro libertate. In qua re iustior mibi visa est causa Olaph, cui bellum necessarium magis fuit quam voluntarium. Si quod autem tempus à bellorum motibus quietum erat, idem Olaph iudicio, & iustitia regnū gubernabat. Dicunt enim inter cetera virtutum opera magnum zelum Dei eum habuisse, vt maleficos de terra disperseret: quorum numero cū tota barbaries exundet: præcipue vero Norvegia regio talibus monstribus plena est. Nam diuini, & angures, & magi, & incantatores, ceteriq; satellites. Antichristi habitant ibi, quorum præstigii & miraculorum infelices animæ ludibrio demonibus habentur. Hos omnes & huiusmodi beatissimus Rex Olaph persequi decrevit, vt sublati scandali, firmius in regno suo claresceret Christianarelgio. Habuitq; secum Episcopos multos, & presbyteros ab Anglia, quorū monitu & doctrina ipse cor suū Deo preparauit, subiectumq; populum ad regendū commisit, quorū clari doctrina & virtutibus erant Sigefrid, Gunichil, Rudolph & Bernard. Hi etiam iussa Regis ad Suediam, Gothiam, & omnes insulas, que trās Northmanniam, accesserunt, euangelizantes barbaris verbum Dei & regnum Iesu Christi. Misit & nuntium ad Archiepiscopum nostrum Wuianum cū munieribus, petens vt eius Episcopos benignè reciperet, suosq; ad eum mitteret, qui rudem populum Northmannorum in Christianitate confortarent. Subiicit autem his altero Olao ad sequentibus verbis: h

Simili religione amore alter Olaph in Suedia dicitur florifesse. Is subditos sibi populos ad Christianam Fidem convertere volens, magno labore aut studio, vt templum idolorum, quod in medio Sueonis situm est, Opſala, destrueretur. Causa intentionem Pagani netuentes, placitum cum Rege suo tale constituisse dicuntur, vt si ipse vellet esse Christianus, optimam Suedia regionem quam vellet, suo iure teneret, in qua Ecclesiam & Christianitatem constitueret, nemus de populo vni recedendī à cultura idolorum inferret, nisi

DE FVL-
BERTI O-
BITV.

VI.

FVLBER-
TVS BE-
RENGA-
RIVM MO-
RITVRVS
SVGIL-
LAT.

extatio.
3. bibliothe-
SS. Parvū
Ecod. eo. 3.

VII.

g Adam
hjſt. Ecl.
l.2. c 40.
MARTY-
RIVMS O-
LAVI RE-
GIS NOR-
VEGLIA.

h Adam li.
z. cap. 41.
OLAVI
REGIS
SVEDIA
RES PIE
GESTAS.

qui sponte cuperet ad Christum converti. Huiusmodi Rex Placito gauis, mox in Occidentali Gothia, quæ Danis proxima est vel Northmanniæ, Ecclesiam Deo sedemq; fundavit Episcopalem. Hæc est civitas Scania maxima, in qua, petente Christianissimo Rege Olaph primus ab Vnuano Archiepiscopo Trugot ordinatus est. Ille vir strenue legationem suam perfecte in Gemib; duos nobiles populos Gotorum suo labore Christo lucratus: perq; illum Episcopum Rex Olaph ingentia Metropolitæ Vnuano direxit munera. Ita se habebant illis temporibus illæ à Deo benedictæ Ecclesiæ boreales. Subiicit autem de martyrio Olaph Regis Norvegiae, sicut Northmanniæ, eiusmodi narrationem, diuersas ea de re sententias referens:^a

IX.
CNVTVS
REX DA-
NIAE HO-
STIS OLA-
VI.

Olaph igitur clarissimus Northmannorum Rex contra Cnuth Regem Danorum, qui regnum suum impugnauerat: perpetuo decer-
tabat prælio, tamenq; ferunt beatissimum Regem Olaph seditione.
Principum, quorū mulieres ipse propter maleficia suscitat, è regno
depulsum Norvegiae, & regnauit Cnuth in Northmannia simul &
Dania, & (quod nulli Regi prius contingere potuit) in Anglia. Olaph vero tot aëbem suam in Deo ponens, ad comprimendo idola-
latras denud bellum instaurat. Olaph auxilio habuit Regem Ruzlo-
rum & Sueonum, cuius filiam habuit, & de populis insularum infi-
nitam congregans armatorum multitudinem, patrum regnum vi
& armis cepit. Rex igitur Christianissimus fortitudine in hostes,
& iustitia in suis celebris, ad hoc in regnum se creditit à Deo resti-
tutus, vt iam tunc nemini parcere deberet, qui vel magus permane-
re vellet, aut Christianus fieri non posset. Et cum magna ex parte votum
impleuit: pauci, qui remanerat ex magis, in ultionem eorum quos
Rex damnauit, & ipsu[m] obtruncare non dubitarunt. Alij dicunt eum
in bello peremptum: quidam verò in medio populi circa ad ludibriū
magis expostum. Scribunt alijs, eum in gratiam Cnuth Regis latè-
ter occisum, quod & verum esse non diffidimus, è quod regnum eius
inuasit. Igitur Olaph Rex & martyr (vt credimus) tali fine consum-
matus est. Corpus eius in ciuitate magna regni sui Thronendemis cu-
decenti honore tumulatum: vbi bodieq; pluribus miraculis & san-
ctatibus, quæ per eum sunt, Dominus ostendere dignatur, quanti
meriti sit in cœli, qui sic glorificatur in terra. Agitur festiuitas
passionis eius quarto Kal. Aug. omnibus Septentrionalis oceani po-
pulis Northmannorum, Sueonū, Gothorum, Semborū, Danorum,
atq; Slavorū eterno cultu memorabilis. His enarratis subiicit
de martyrio Vlfredi Episcopi eiusmodi narrationem:^b

X.
Brd. lib. 2.
c. 44. 45.
VLFRIDI
EPISCOPI
MARTY-
RIVM.

Per idem tempus sermo est, quendam ab Anglia, nomine Vlfri-
dum, diuini amoris instinctu Sueiam ingressum Paganis verbum
Dei magnæ fiducia prædicasse: qui dū sua prædicatione multos ad
Christianam fidem conuertisset; idolum gentis Torsians in concilio
Paganorum cepit anathematizare; simulq; accepta bipenne simula-
chrorum in fructu concidit. Et ille quidem pro talibus auctoritate
mille vulneribus confessus animam laurea a martyris dignitate trans-
misit ad cœlum. Corpus eius barbari laniatū post multa ludibria mi-
serunt in paludem. Hæc veraciter comperta memoria tradidi, quā-
uis sint alia, que adhuc scribi digna sunt. Hucusq; de Martyrib.
Adā Chronographus, qui mox subiicit anno sequenti, sexto
to Kai. Febr. anno videlicet millesimo vigesimono[n]o, Indi-
ctione duodecima defunctum fuisse illarū prouinciarū
Metropolitanum Episcopum Hamburgensem, in locum
que eius subrogatum Libentium Iuniorem, eumq; accep-
pisse pallium à Ioanne Romano Pontifice.

Hoc anno nona die Nouemb. Indictione duodecima, moritur Constantinus Imp. in cuius locum Romanus, repudiata coniuge, vt acciperet Zoen filiā Constantini, sub-
rogatus est eidem sanguine coniunctus. Hæc Curopalata.

I E S V C H R I S T I

Annus 1029.

IOANNIS XX. PAP. CONRADI IMP. 3.
Annus 6. ROMANI IMP. I.

I.
DEDICA-
TIO BA-
SILICÆ
AVRELI-
ANENSIS.

ANVS sequitur Redemptoris millesimus vigesimus nonus, Indictione duodecima, quo Robertus Rex Francorū Christianissimus conuocato Episcoporum cœtu basilicam à se construam Aurelianum in memoriā S. Aniani eiusdem ciuitatis quondam Episcopi, solemni ritu voluit consecrari. Rem gestam Annalibus dignam Helgaldus descripsit. De qua dicturus, referenda est in primis

causa, cur Rex Christianissimus potissimum erga S. Anianum propensior esset; simulq; cum his bases illæ inspicie-
dae sunt, super quas tantam regni Francorum mole ista
noua successio. Hugo aius cognomento Magnus, eiusque
filius Hugo Primus huius stirpis Rex Francorum, Robertus pater, & ipse Robertus filius collocarunt: super quas in-
nitens haec tenus permaneat inconsumsum ac stabile. Idem
ipse Helgaldus sincerus historicus, vbi ab Hugone Magno,
cius demiq; coniuge Adelaide, fœmina (vt ait) admirandæ
pietatis recensuit constructa monasteria, erectas Ecclesiæ,
donaq; pretiosa in ipsa illata, ista subiicit de cultu Sanctorum,
quibus eadem stirps regia peculiariter tenebatur ad-
dicta: ^c Erāt siquidem, inquit, huic generationi speciales amici,
sancta videlicet Maria, & pater & duo monachorum S. Benedic-
tus, S. quoq; Martynus, S. necon Anianus, atq; victoriosi marty-
res Christi Cornelius & Cyriani; optatissimus verò gloriösus mar-
tyr Dionysius, ac inclita virgo beata Genouefa. Sed de cultu speci-
ciali S. Benedicti, in cuius honore plura exererant mo-
nasteria, subiicit mox ista idem auctor Helgaldus:

Fertur autem dixisse moriens bonus pater: O optimè fili, per
sanctam & individuam Trinitatem te obtulisti, ne quando animus
subreptus acquiescere consilijs adulantium, vel munieribus, donisq;
venenatis te ad vota tua aligna adducere cupienti ex ijs Abba-
tij, quæ tibi post Deum perpetualiter delego; nevo animi leuitate
duclis quolibet modo distractas diripiæ, aut ira excitante disipes.
Specialiter verò tibi inculco, nullo pacto ducere omnium patrem dico
Benedictum, te patiaris diuelli, illum apud communem iudicem
salutis ad tuum, tranquillitatū portum, postquam carnis obitum, se-
curitatis asylum. Vidisti Lector secundum illud Iob: d Super
quo bases illius regni solidatæ sunt. Nempè super sanctos, vel
de eo dici iure possit: Fundamenta eius in montibus sanctis. Et
eidem Euangelicum illud aptari, quod steterit haec tenus
contra diuersos impetus procellarum, ventorum & flumi-
num, quod fundata sit domus ista supra petram, permä-
suram semper, si bene collocata fundamēta persistant, ca-
sura tunc certa, si positæ bases sanctæ (quod Deus auertat)
a fundamentis impie reuelantur. Sed quod dicere cepe-
ramus, cur præceteris erga sanctum Anianum Robertus
Rex fuerit studiosus, idem auctor ostendit sequenti oratione,
nimis propensorem fuisse erga Aurelianum ci-
uitatem, cuius S. Anianus patronus erat, è quod ibi natus
esset, & regeneratus sacro baptisme, adultus atq; vñctus in Regem. Sed & quod ipse iuuenis grauissimo correptus
corporis languore, nuncupatis Christovotis, per interces-
sionem eiusdem Sancti fuerit sanitati firmiter restitutus.
Cum parentes grati in vñco filio accepto diuinitus bene-
ficio, auream Christi pendētis in cruce sacram imaginem
in eius primariam Ecclesiæ intulerunt. Ipse vero Ro-
bertus Rex nec immemor tanti à Deo intercessione Ania-
ni accepti beneficij, quanto sit profectus amore, studio,
officio, pietate eiusdem Sancti cultum, ex eodem Helgal-
do ista tractante sc accipe:

Prætereat confixit, inquit, à nouo in vrbe Aureliana mona-
sterium S. Aniani singularis sui apud Deum aduocati: qui quā-
num sancta deuotione amorem erga eundem habuerit, nullus edi-
cere valet, quia illius suum semper post Deum aliud崇rem protecto-
rem & defensorem habere voluit, ad quoscumq; potuisset pergere
gressus. Nam vno de à quodam suo speciali amicorum amico inter-
pellatus, vt quid tales & tantum pontificem, & non alios sanctos
suis sanctis laudibus extolleret, respondisse humillima & piissi-
ma voce fertur: Quis est Anianus? Anianus, Anianus pro certo est
vera * nostrorum consolatio, laborantium fortitudo, Regum protec-
cio, Principum defensio, pontificum exultatio, clericorum, mona-
chorum, orphanorum & viduarum egregia & inenarrabilis suble-
uatio. Et alludens ad circumstantes pueros ait: Num & iste, de
quo loquimur, Anianus, à pœnis virgarum vobis pueris non est fre-
quens, vera & probata liberatio? His autem subiicit de Eccle-
sia, quam titulo eiusdem S. Aniani illic erexit, aitq; Ardens
tanti pontificis honore hic redolens flos & decus Ecclesiæ sanctæ &
gratia Dei desiderio, eum in altiori volens constitutere loco, domum
Domini super eum in melius confruere cepit, & Deo cooperante,
& S. Aniano auxilia præbente, ad finem usque perduxit. Habet nā-
que ipsa domus in longitudine tensas quadraginta duas, in latitu-
dine duodecim, in alto decem, fenestras centum viginti tres. Fecit

et alta-

HVGONIS
REGIS
PIETAS.

^c Helgald,
in viu. &
oberi Reg.
pag. 68.

^d ILL.
HVGONIS
AD RO-
BERTVM
ADM. NITIO.

^e lob. 83.
epsal. 36.

f Matt. 7.

^{III.}
ROBERTI
REGIS ER
GA S. A.
NIANVM
STVDI-
VM.
* apud

*macto-
rum

& altaria in ipso monasterio ad laudem Sanctorum, numero nonū decim, quorum memoriam hic annuat curauimus; principale in honorem Apostoli Petri, cui supradictus Rex associavit Coapostoli Paulum in benedictione, cum non ante aibi nisi solius S. Petri esset veneratio. Ad caput S. Aniani vnum, ad pedes aliud; aliud in honore S. Benedicti. Cetera sunt in honorem eorum, quorum nomina sunt adscripta, sancti videlicet Evaristij, S. Laurentij, S. Georgij, omniumque SS. Item S. Martini, S. Mauritii, S. Stephani, S. Anthoni, S. Vincentij, S. Mariae, S. Ioannis, S. Saluatoris, S. Mamerii, S. Nicolai, & S. Michaelis. Ita recensens Helgaldus; prout ipsi venerunt in mentē. Subiicit autem & ista de pretiosiorib. ornamentiis: Lecticam ipsius S. Aniani a fronte auro bono & optimo, & lapidibus pretiosis, & argento mero praoccupauit: tabulam ad altare S. Petri, in cuius honore extat locus, auro bono totam cooperuit. De qua altaris tabula aurea. Constantia nobilis Regina eius coniux gloriose post mortem viri sui sanctissimi, Deo, & sancto attribuit Aniano summam scilicet librarum septem ipsius metalli in meliorandis & se monasterij facti tecis, quibus ab imis ad superiora apertis, celā melius cerneretur, quam terra. Extitit in ea quantitas auri quindecim librarum probati: quod reliquum fuit, in quib. debuit, distribuit, quia erat ei sollicitudo Ecclesiarū Dei, iuxta utile Senioris sui velle. De cōficatione autē basilice ista subiicit.

Post que omnia cupidus sancte benedictionis Rex Robertus gloriōsis sua ordinationis, benedictionis & assumptionis in Regem anno trigesimo sexto, iussum imperatoria euocauit Archiprōfules Gauzelinum Bituricensem & Abbatē Floriacensem, Leothericū Senonensem, necnon & Arnulphum Turonensem, quorum presentia subsequntur Prōfules, Odelricus Aurelianensis, Theodoricus Carnotensis, Bernerius Meldensis, Vuarinus Bellouacensis, & Rudolphus Silvanectensis. Non defuit etiam praeſentia domini venerabilis Odilonis Cluniacensis Abbatis, & aliorum bonorum virorū non minimi meriti, cum quibus semper desiderabat colloqui. Ab his pro certō & alijs Dei ministris levatur illud nobile corpus amici Dei Aniani sanctissimi de sepulchro, cum corporibus SS. Eusebii, Monitoris, & Flosculi Confessorum, Baudelij & Scibilij martyrum, & Agie matris S. Lupi Confessoris: & ab ipso gloriose Rege & alijs, quos iam pranotauit littera, qui pro tali negotio aduenierant, custoditur, laudatur, & decantatur in hymnis & laudibus in Ecclesia S. Martini, quo ad usq; prepararentur utilia & necessaria sancte benedictioni. Præparatis ergo omnibus, ab ipsis sanctis sacerdotibus locum ipsum benedici & consecrari solēniter fecit, anno Dominica Incarnationis millesimo vigesimonoно, Indictione duodecimā. Sumitur itaque humerus incliti, latantiū simil & gaudientium populorū, & transfertur cum laudibus in templū nouum, quod ipse inclitus Robertus edificauerat, laudantes Dominū & S. Anianum in tympano & choro, in chordis & organo, & eum in loco collocant sancto, ad honorem gloriam & laudem Iesu Christi Domini nostri, & famuli sui Aniani speciali gloria decorati.

V.
HUMILIIS ROBERTI REGIS DE PRECATIO.
Expleta benedictione solenni & omnibus, que ad dedicatione sancti templi pertinebant, vadit cum reverētia nominandus pater patria Robertus ante altare sanctissimi Petri & dilecti domini Aniani, in conspectu omnium populorū, & exuens se vestimento purpureo, quod lingua rustica dicitur Rocus, vitroq; genufixo in terrā, toto de corde ad Deum supplicem fudit precem in his verbis: Gratias, inquit, ago tibi bone Deus, qui ad effectum meam voluntatē hodie meritis S. Aniani perduxisti, latificā animam meam de corpore SS. cum eo hodierna die triumphatū. Da ergo Domine, per hos Sanctos duos, viuis delictorum indulgentiam, defunctis omnibus vitam & requiem sempiternā: tempora nostra prospice, regnum tuū, quod tua pietate, misericordia, bonitate nobis datum est, dispone, custodi, ad laudem & gloriam nominis tuū, S. Aniani virtute mirabilis patria, ab inimicis mirabiliter libera. Perata oratione, ad sua quisq; latus regreditur, &c. Recenset auctor oblatas tunc à Rege, & à diuersis S. Aniano diuersas oblationes, quas referre breuitatis causa prētermittimus, in his paulo diutius immorati, vt cunctis pateat, quorum auspicijs iacta sint fundamenta noui regiminis, haec tenus feliciter inter immenses turbines permanentis ope Sanctorū, quorum fuit ab eius exordio patrocinium imploratum, aeq; cultus honorificatissime amplificatus. Ut planè exemplo sit demonstratum ex sancti Euangelij doctrina (quod dictum) nempe, illud manusū iugiter adificiū, nec ventorum, ac imbrum disiici impetu posse, quod est supra petram fundatu n, nempe Christum, lapidem angu-

arem, & coherentes illi lapides v. uos, Sanctos omnes. At sic inuidiam pastus, te interpollo Lector, iudex æquus adfiste: Compellans me Hispanus homo: Cur (inquit) Francorum res sic copiosè prosequeris, vt vix sit annus, in quo non sit aliqua eorum mentio, Hispanorū autem secus? cui paucis his satisfecit: Da vt scribam siue describam potius. Collectorū sum rerum antiquarum, & vbi ex Scriptorum frequentia messis copiosior inuenitur, dēsiores in Anna-libus exurgunt ex mesle manipuli; rariores verò, cum ex Scriptorū inopia, in sterili messe nō implet manū suam, qui ex ea manipulos colligit. Scito me magno redemptu-run pretio fore, si quis in tanta Scriptorū inopia laborāti, antiquorū monumentorum copiam faceret, quibus eosdē locupletare possemus Annales: Sed reliqua prosequamur.

Hoc eodem anno celebrata est Synodus Lemouicensis, primo nondum reuelato anno à dedicatione basilicae Saluatoris, de qua hæc habetur in scripto Chronicō Gaufredi monachi S. Martialis Lemouicensis cenobij: Anno Domini millesimo vigesimo octavo consecrata est basilica regalis Saluatoris Lemouicensis, decimoquinto Kal. Decemb. idq; ab Episcopis vndecim, quorum nomina hac pagina continent: Jordanus Lemouicensis, Isenbertus Pictaviensis, Roho Engolismensis, Arnaldus Petragorisensis, Petrus Gerundenensis, Deodatus Caduensis, Aemilius Albiensis, Arnaldus Rotenensis, Fulco Carcassonesis, Elus Santonensis, Gofredus Archiepiscopus Burdigalensis. Hoc factum est tempore Roberto Regis Francorum, & Imperatorum Constantini Gracorum, & Conradi Romanorū. Hucusq; Gaufredi Chronicō. Acta autem alterius Lemouicensis Synodi post Roberti Regis obitum celebrata hæc prima Actione habent de habitu ibidem hoc anno Concilio:

Hoc quidem verbum, qualiter ante hos annos, hoc est in primo anno dedicationis huius Lemouicensis basilica Redemptoris nostri, quām hodie exultanter nobis sum recolit, viuentibus runc doctissimis Rege Francorum Roberto, & Gauzelino Metropolitanus Archepiscopo Bituricensi, prædecessore vestro, hac sedes Lemouica non nisi enormi auctoritate diuinare receptor, vt scilicet S. Martialis beatus Apostolus appellari, paucis memorare libet. Post multas huius Capituli altercationes, alijs assentientibus, alijs verò repugnatibus, cum super hac re multa facta essent Litania, vt hoc verbu, nisi Dei esset bona voluntas, in concordia huius sedis minimè resideret: aduenit synodal is ad hanc Ecclesiam conuentus, vbi tertia die Synodi omnis sacerdotum generalitas, ac ceterorum clericorum numerofitas, vna nobis sum nobilium virorum, & legi doctorum adiuncta multitudine (credo) Deo gubernante, vnum cor, & vnam voluntatem hora dies tertia suscepit, taliterq; omnibus inspiratum est, vt pacificè, & libenter ac voluntariè bona obediētis, hac susperetur ab omnibus sententia, deincepsq; immutabiliter per vestram dicētis obseruaretur. Et bene placuit omnibus, qualiter hanc Deo neplacitam voluntatem acciperemus, vt quemadmodū multitudini nouas videbatur, ita cōtra hanc altera quidem res noua, sed magnifica, & religiosa aduersus omnes amulos confirmaretur.

Aggregato namq; maximo populorum conuentu sacratissimum corpus patrōni, nempe S. Martialis, à suo leui auimus tumulo, & pīsimo obsequio transstulimus super hoc sanctum altare, quod in honorem beati protomartyris Stephani ipse consecravit. Acta sunt hac Dominica Resurrectionis die, in ipsa solemnitate intentionis corporis B. Stephani, nempe tertio Nonas Angusti, atq; huius sancti ēpli consecrationis, quod idem S. Martialis primū in omni Gallia ducuit, dirutis, que in hoc loco pridem Gentilitas coluerat simulachris, &c. hæc ibi. Meminit quoq; auctor Aquitanie históriæ, cuius tantum figuram supersunt, alterius & ab hac diuersa elevationis S. Martialis, factamq; refert ad propulsandam luem, & mirabilē consecutum narrat effectum, his verbis: His diebus lues grauiissima Lemouicensis deuorauit, incendens corpora, & exar descendo deuorans, donec omnes Aquitanie Episcopi Lemouicensis congregati corpus B. Martialis ab imo sublatum sepulchro mortaliū visibus ostenderunt, & mox pestis ipsa cessauit. Tenebat tunc præfularum Lemouicensis Alduinus, qui erat successor Aldegerij, successoris Ebli Episcopi. Porro eleuatio ista, de qua dictum est superiorius, contigit sub horū successore Jordana, & Gauzelino Archiepiscopo Bituricense, de quo nō prætereant, quæ Helgaldus in vita Roberti Regis de ipso tradit summa cum laude, ait enim:

Huū us certe temporibus, Roberti Regis videlicet, cuius adiuuā-

VI.
CONCI-
LIVM LÉ-
MOVICEN-
SE.

VII.
CONFIR-
MATA DE
A POSTO-
LATV S.
MARTIA-
LIS SEN-
TENTIA.

VIII.
FACTA
ELEVA-
TIO S.
MARTIA-
LIS.

ALIA: E-
LEVATIO
ANTE-
RIOR FA-
CTA.

DE GAV
ZELINO
ALBATE
FLORIA
CENS. ET
ARCHIEP.
BITVRI
ENSI.
a Mat. 25

b Fulb. epi.
19. 20. 25.
37.

X.

XI.

XII.

te Deo, facta describimus, fuit in monasterio Floriacensi, loco celebri, splendidius mundo Gauzelinus Abbas, merito sanctis Deo coniunctis operibus pollens scientias spiritualis similis & humana. Inerant eius cordi Abbonis magistri prolati sancti Scripturae flores boni de quibus honestissime imbutus, ita eructat at omnibus, ut possent delatari in cœlestibus. In sanctis eleemosynis largissimus, ut ipse positus in fortis misericordibus a se uestes pelium abyciens pauperes Christi indueret, ut a remuneratore honorum premium perciperet, de quo audiret: a Nudus fui, & vos operiuitis me: quod vni ex minimis meis fecisti mihi fecisti, venie benedicti, &c. Hunc perfectus Rex ita suis affixit obtutibus, ut eum præteritis diligenter, siue eum specialiter deuinciret consiliis: qui ab eo probè probata, semper ea habuit honesta, nunquam tamen iniusta. In honoribus seculi cum honorans, attribuit illi honoris non minimos, Abbatiam S. Benedicti, que est caput totius ordinis monastici, & Episcopatum Bituricensem S. protomartyris Stephani, principatum tenentis totius Aquitanie, quis fuit, & est honor & decus Francie. Haec de Gauzelino Hugaldo. Extant Fulberti Carnotensis Episcopi quatuor ad hunc b epistolæ.

At quod ad Concilium pertinet, quod hoc anno diximus celebratum, leuis fortasse causa videri potest, ut ob titulum S. Martialis tantum deberet conuocari prouinciale Concilium, ea præsertim in re, quæ vna sententia definiri citius potuisset, nempe non duodecim tantum, sed Discipulos dictos reperiri Apostolos; insuper & eo nomine in Ecclesia decoratos omnes, qui legitimè misi ab Apostolica Sede populos ad Fidem Christianam conuertissent, ut de his innumeris sunt exempla: quibus duabus rationibus cōpeteret S. Martiali, ut Apostolus dici iure posset. At quod cū semel quid deducitur in controvetsiā, cōfidentibus studiis, quamvis minimum in immensum augeri soleat, obtainente præsertim pertinacia, cedere nescia planè factum est, ut nec vnum istud Concilium sufficeret ad quæstionem omnino sedandā, sed opus fuerit etiam alia insuper congregare Concilia, Bituricense, posterius Lemouicense, atque Pictauense, prout Acta Lemouicensia quæ apud nos extant, manifestè significant. Quamobrem altercationis huius in gratiam legentium operæ pretiū existimauit ex ijsdē synodalibus Actis repetēdum principium esse, & ipsam causam narrandā, qua præcessit, ut opus fuerit huiusmodi Episcoporum conuocare Concilia. In alia enim Lemouicina Synodo eadem ex causa postea iterum congregata, de qua suo loco dicturi sumus, ista in prima Actione narrantur ab Odelrico Abate ita perorante:

Adhuc viuente Rege Roberto cū antecessor meus Hugo in palatio ei, ac Parisis assisteret cum multitudine nobilium ac doctorum, alteratio inter Francos & Lemouicenses de huiusmodi Sancto coram Rege fieri cepit: & ego ibi tunc præsens interfui. Dicebant isti: Vos Franci non rectè facitis, qui Martialem cum Apostoli pronuntiatim: nos rectè agimus, quia cum inter Confessores recitamus. Vos ultimum Apostolorum dicitis: nos primum Confessorem in Litaniis dicimus. Quorum litigium Archiepiscopus Bituricensis productus Gauzelinus compescuit, dicens: Amba huius rei partes nisi uniformes fuerint . . . pars altera, altera parte iustior est, & neceſſe est, ut semper iustior & rationabilior præualeat pars. Nam omnes, qui Martialem inter Confessores pronuntiant, non bene iuste, non bene perficaciter agere mihi videntur. Ille enim magis fortis est Apostolica vnu, quam fortis Confessorum; id est non bene certe agunt, qui nomen eius auferunt de eo, in quo Deus eum posuit gradu, & ponunt ubi Deus non posuit, potius de Apostolico agmine, quæ de Confessorum, qui post Martyres sunt serie . . . Vtq; si Regis, qui adest nomen, non inter Regum, sed Comitum subiectorum vocabula diceret quia: is aut rusticus diceretur, aut malevolus Regis cōtemptor. Et si rusticus simplicitate id fieret, nil moueretur Rex animo, sed rusticitatē facile ignoscere: sive rō non simpliciter, sed cōtemptuē diceretur; non dubium quin Regis animus ad iracundiam pro contemptu suo accenderetur. Quod si in tali contemptione persistet, sententiam contra se pro malevolo contemptu sentire: ne tantum Rex, quantum subditi Comites eius, & Principes, & amici in contemptu irati fierent.

Reuerasit omnis haec regio, quia ille predicator Aquitaniae de gradu non Confessorum, qui post Martyres sunt, sed Apostolorum, qui ante Martyres sunt, existit. Ego autem, si nomen eius de Apostolico ordine auferrem, timerem, ut Apostoli Petri, & aliorum in-

dignationem hac in re incurrerem, qui olim in mundo, & nunc in cœlo collegam & sodalem suum Martialem præclarorum consortio per scilicet Apostolicam habent. Et si nomen eius permutearem in eum catalogum, quo S. Benedictum, & Hilariū, & Martinum pronuntiōz metuerem quidem iram S. Benedicti, & Hilarij, & Martini, & aliorum incurtere, qui eum in cœlo gaudem ordine Apostolico uradiari illi cnulla iniuria, &c. multifiz; in laudem Mariam dicit, dicendi finem facit Archiepiscopus Gauzelinus, a Rege claudatus. Pergit verò Odelricus.

Nos autem ubi regredi sumus ad hanc urbem Lemouicensem, hanc de re codices antiquos loci nostri perquirere conseruimus cur au nūmeros, tam penes nos, quæ per vñiuersitatem Aquitaniae Ecclesiæ: numerimus eos Martialem habentes scriptū Apostolū. In antiquis etiam Martyrologiis voluminibus duos eius discipulos Alpinianū, & Austrilianum sicut p̄nos esse ad hoc reperimus Apostolos. Sic quippe legimus in veteri ſimis quibusdam: Pridie Kal. Iulij natalis S. Martialis Aquitanæ doctoris & Apostoli, cum duobus Apostolis Aſtriciano, & Alpiniano, quorum vita signis & miraculis admodū effulgit. At non ex Archivo tantum Lemouicensi, ſatis sunt visa ista in medium attulisse, quin peregrinas etiam bibliothecas perscrutatas voluere, atq; ex Oriente etiā Ecclesia afferri testimonia, testesque produci. Nam de Constantinopolitana Ecclesia ista in Synodus sunt allata ab Aſenaria Abate Miciacensi coram Patribus post aliis: Olim antequam monachi habitum fuit iperenti, & Hierosolymam proficiens, apud Constantinopolim in basilica sancte Sophie sabbathio Pentecostes solemnem intercessum officio, memini me audiuisse in Litaniis Gracis Martialem inter alios Apostolos post duodecim fuisse à Gracie pronuntiatum. Sed & quod ad teſtes pertinet Orientales, haec clericus Engolismensis in Synodo.

Ante hos plures annos quidam ex Fratribus de mōte Sinai ad hanc partem deuenierunt Occiduan, Dei dispensante nutu, moribus graues, doctrina Catholica Fidei prouidentes, vita per omnia honesti, utriusq; lingua periti. Qui cū diu nobis cum Engolismi fecerint, expectantes Principem crucis, & litteris Graecis & Latinis eos videremus ad vngue imbutos: super hac re interrogare cur animus eos eo tempore, quo hac regula de Apostoli memoria in hac urbe ſicut abatur, recuperata potius quam primum inchoata viuentib. Rege Roberto, & Gauzelino Bituricensi Archiepiscopo. Ego autem Engolisma possum, ubi etiam ab meunte etate educatus sum, dum inter alios quasi sciolus viderer, ante omnes, & super omnes huic regulæ repugnabam, putans esse vanū & falso sum fuisse ex elatione descendisse, quia Martialem audiebam in hac urbe Lemouicensi prædicari esse Apostolum, & incanus rusticorum opinioni meam accommodabam intelligentiā, putans neminem esse Apostolum præter duodecim. Itaq; illos conueni Graecos, sciscitans, utrum Orientales Martialem nossem. Qui (alter Simeon, alter Cosmas) confuso ore responderunt, dicentes: Vtq; Martialem nouimus Apostolum, vnum ex Septuaginta duobus. Quibus cum diceremus, nescimus præter duodecim in Apostolos; interrogauerunt nos: Habetisne, inquit, per istas Occidentales Ecclesias Euangelistam Lucam, qui scribit alios Septuaginta ad eos . . . à nobis non credi fuſſe Apostolos, sed tantum Discipulos. Illi protinus nos fugientes, & signo crucis se munientes, cōpérunt detestari vocem nostram, dicentes: Discedite procul à nobis miseri, quia heretici estis, cum nō credatis verbis Domini, dicentis ad illos: Ite, ecce ego mittō vos sicut oves inter lupos. Non creditis esse Apostolos illos, quos ipse incarnatus Dominus ad prædicandum misit? &c. Hincq; vocatos ostendit expresse aliquot eius Discipulos in Actis Apostolorum, & in Epistolis Pauli Apostolos. Porro Simeon iste Græcus monachus non amplius est reuersus in Orientem, sed remansit in Galliis, ubi inclusus egregia claruit sanctitate, miraculī; illustris inter Sanctos relatus est; ut suo loco dicturi sumus, ubi agemus de ipsis obitu.

Proditum & probatū æquè istud fuit ex codice venerandæ antiquitatis, Gregoriano nimis, quem per suos S. Gregorius olim misisset in Angliā: de quo digna memoria recitatur in Actione prima eiusdem Cœcilij Lemouicensis. Sic enim Odelricus Abbas in Synodo locutus ibidem legitur: Interim Pater allocutus est Conciliū, dicens: Ne quis forte nos dicat nunc nouum fateri Apostolum, & hactenus non auditū de Apostolatus eius antiquitate, & quod non olim prænuntiatus ab antiquis & testificatis fuerit; iterum perhibeo testimonium, o venerabiles Episcopi: Ecce duo sacerdotes ex fratribus nostris coram adsunt, quos olim hac ipsa de causa in Britanniam misi, ut Anglorū

102

XIII.

XIV.

XV.

(vt ror)

(vi reor) à Gregorio preficxam legem annosam diligenter persecutarentur, & omni submota mendacio, ad nos referret. Qui cum ad Anglos pervenissent, tan in Martyrologiis eorum, quam in Litanijs, Marialem ab antiquitate reperiebant Apostolum scriptum. Ad quoddam autem magnū peruenientes monasterium, in quo sanctus anglerum Episcopus requiescat corpore Augustinus (comperierunt enim ibi non haberi librum de Actibus B. Martialis) per Litanijs tamen & Martyrologia in eodem loco inuenient cunctem patrum nomine Apostolico decoratum. Et cum à patre monasterii perquirerent, dicentes: Ut quid Marialem in vestris Litanijs predicationis Apostolum, cū eius gesta dicatis non haberi penes vos? ille respondit: Quia ab illo, inquit, tempore, quo primò in hac prouincia Christi nomen auditum est, à patribus hoc nostris obseruatum est, quorū nullatenus mutare possumus traditionem. Scimus quippe, doctores nostros priores de Gregorij profluxisse magisterio: attamen sapienter nos conserre in agendo solemus, quis est iste Apostolus, cuius vocabulum in Euangelij & in Actibus Apostolicis minime inuenimur. Et quoniam gestorum eius auctoritatē non habemus, de eo nō parum habitauius, & ideo nomen eius crebro à memoria Apostolica eradere putabamus. Sed è cōtra cū animaduferemus, quia antiqui patres nostri non incassum hunc nobis scripserunt Apostoli: idcirco nullo ausu eius vocabulum a serie Apostolorum abolere audiebamus. Vos autem peregrini Galli, qui de eius estis Apostolatus, qui nobis eius Actus annuitatis, à cordibus nostris de eo omnem dubitationem auieatis, & hac dere dudum creberimē Deo supplicabamus certos nos reddi. Nec in aduentu vestro derelictos esse nostra videmus: inquit exultandum nobis est de tā egregie virtutis Domini nostri Iesu Christi Discipulo. Multa alia testimonia penes eādem gentem Anglorum, de huī veritatis vetustate testes veraces narrauerunt nobis se compserisse.

XVI.

Illud quoq; memorādum est, quod ante hos septem annos Rex Anglorum (Cnuto hic erat cognomen: Magnus) Duci Aquitanie Vuillemo regalia munera misit, simulq; codicem litteris aureis scriptum, in quo nomina Sanctorum distincta cum imaginibus continebantur. Quod volumen iam olim in Concilio Piastaniensi, dum hāc eadem de re quaestio esset, idem Dux Vuillelmus litteris eruditus, in testimoniuā antiquitatis pontificibus ostendit. Erat enim ibi Martialis in aliorū Apostolorum catalogo positus. Qui peritissimus Princeps dicebat Archiepiscopo Burdigalensi & alijs, qui ibi aderant, Episcopis. Coniūcere possimus, quam egregia auctoritatē sit beatus Aquitanorū patronus, de quo Gregorius in illa sui laboris gente hāc legem tradidit obseruandam. Nimirum imperitorum est dubitare, de quo sanctus Papa Gregorius non dubitauit. Videatis ecce, ḥ Episcopi, in hoc codice, qui ad Angelos scriptus est, pratermissum esse Timotheum, & Cleopham, & Silam, & alios, quorū nomina in Euāgelijs & in Actibus Apostolicis, sive in Epistolis Pauli leguntur, quos Apostolos dicitis prater duodecim esse; non tamen pratermissum esse illū nostrum patronum, qui primus Galliarum fuit Episcopus, &c. Hac ex Actis posterioris Synodi Lemouicensis. Quomodo autem ad hēc de his consulenda fuit Apostolica Sedes, & expectādum quid Papa rescriberet: suo loco dictū sumus. de his modo hactenus.

I E S V C H R I S T I

Annus 1030.

IOANNIS XX. PAP.

CONRADI IMP. 4.
ROMANI IMP. 2.

Annus 7.

I.
BELLVM
CONRA
DI IMP.
ADVER
SVS HVN
GAROS
IRRITVM
REDDI
TVR.

^aViferg.
hoc anno,
Herm. atq;
Lamb.
^b Marian.
Scot. &
geb.
^cCertui. in

MILLESIMVS atq; trigesimus sequitur annus Indictione decimateria inchoatus, quo Imperator Conradus expeditionem parat aduersus Stephanum Hungariae Regem, sed Deo resistente, omnes conatus eius citè euancurunt precibus eiusdem sanctissimi Regis. Quod ac tempus spēlat, à Scriptoribus rerum a Germanarū hī ipse eius rei geste annus consignatur, licet non desint, quā in annum sequente ista reiciant. At ex Cartuio hic redimus historiam: Conradus pacis tranquillitate interturbata, totius Germania viribus & copijs contraria, Pannonia infesta signa inferre conatus est. Tū verò Rex Stephanus Episcoporum & Principum coacto conuentu, in patria defensione totius Hungariae exercitum euocauit. At prius tamen secum perpendens, se nihil posse sine Christi adiutorio: manib. ac corde sursum erectis, Domine sue perpetua Virgini & Dei Genitrici suas iniurias commendans, in huius modi prorupit voces: Si placet tibi Dominus mundi, tua partem ha-

reditatis ab inimicio deuasti ari, & nouellam Christiani plantationem dissipari: ne quos finis illud imputari diffidentia mee, sed potius dispositioni voluntatis tuae. Si quid commiseruit culpapastoris, ipse luat, cues, quosō, insontes ne patiaris affligi. His dictis tanquam accepta consolatione ab ea, fidenter monuit in hostes.

Altera die nuntius venit ad singulos quoq; Duces exercitus Germanorū, ab Imperatore litteras afferens; quibus rubebantur, pedē reiōd resere. Illis ergo discedentibus, sanctus Rex diuina misericordia adiutum se sentiens, humi se abiicit, gratias q; agit Deo & sanctissime Genitrici eius, cuius protectione sc̄q; regnum suum assidua precibus commendare solebat. At Imperator suorum tam repentina defectione perterritus, fuscitatur quidnam rei ipsi accidisset: audiens q; de nuntio, qui eos ipsius nomine redire iussisset; sciens illum haudquaquam à se missum fuisse: non dubitauit consilio & voluntate omnipotenti Dei rem gestam ob fidem sc̄mi Regis corroborandam sc̄m: sc̄q; deinceps ab eis imadendo regno, timore illius Iudicis aeterni cohibuit. Hactenus de his ipse.

At verò Deus sic pepercit regno, vt tamen in filium Regis damnata conuerterit, quæ lucro maximo illi cessere, dum ita hoc anno eum ex hac ærumnosa vita sustulit, vt sempiternam illi beatamq; tribueret. Rem gestam idē auctōr sic narrat: d Dominice Incarnationis anno millesimo trigesimo, vitam hanc corruptibilem cum sempiterna commutavit eius scilicet filius Emericus, supernorum ciuium choris adiunctus. Eius animam et ipsa hora, qua decebat, cūdām Græcorū Episcopo, sancta conuersationis viro diuinis revelatū est, angelicis manibus in celos deportari. Cū autem pro sanctitatis sue meritis summè ab omnibus diligenter, omnibus extitit luctus ingēs, in primis vero Principum, inter quos pater tanto accepto orbitatis vulnere grauiter suspirabat, & pietatis affectu ductus, dolebat se omni posterrati spe destitutum. Attamen sciens scriptum esse: Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Et illud in canonibus: Nemo propter charorum obitum nimium debet contristari: posito anima mortore, totum se contulit ad largam Dei misericordiam promerendam. Canoniorum enim & Ecclesiasticorum ministri, monachis & clericis multa largitus est, multamq; ea benevolentia attulit consolationem. Quidquid verò ei superfluit, peregrinis, viduis, & orphanis erogauit. Exterarum quoq; prouinciarū monasterijs regie munificie dona innumerā, per māntios suos crebro misit. Hęc auctōr, pergens narrare sanctissimi Regis sanctissimos & mores, & quām post hęc sit passus suorum coniurationem, à quo eum Deus custodiuīt illęsum, vnde experimēt caperet, sead probationem, non autē ad perditionem à Deo tentari permitti, sed vt faceret maximum (quod euenit) cum tentatione prouentum.

Porrō sancti Regis sanctus filius ob egregias, quā in eo fulsere, virtutes meruit mortuus semper viuens inter Sanctos referri, anniuersariaq; fī memoria in Ecclesia publicē prædicari pridie Non. Nouēb. Ipsa die natali ipsius in celo adscribi Sanctorum catalogo. Quibusdam autem idem Rex maximē pius filium imbūsset vita sanctissimis institutis, ab eodem auctōre sic accipe: Paterni amoris impulsus stimulis, libellum ei composuit de morum institutione, in quo illum verbi spiritualis abhortationis fideliter & spiritualiter compellat, docens eum, quemadmodum ante omnia debeat retinere Catholican Fidem, confirmare statum ecclesiasticum, honorem habere Praesulū dignitati, Principes & milites amare, iudicij tenax esse, in cunctis suis actibus studere patientia, hospites benignè recipere, benignius alere & souere, sine cōsilio nibil agere, maiores suos semper ob oculos statuere, precibus crebro vacare, pietatem & misericordiam cetera q; virtutes colere & confessari. His & id genus alijs disciplinis præclarus ille tuuenis imbutus est. Sed quem diuinus Spiritus intus docuit, monita patris, veluti prima litterarum elementa citō facileq; fecit addiscere, & his longe maiora transcendere, verticemque Christianæ perfectionis attingere.

Quod ad res pertinet Oriētis, Romanus propè finem anni superioris creatus Imperator, hoc anno primo sui Imperij, optimis exordijs (inquit Curopalata) & laudabilibus progressionib; benignè sibi subiectos tractauit, à pietate prius exorsus benefacere. Cum enim nō fuisse, nō idoneum esse annuum redditū magni templi, quippe cuius fuisse superiori tempore economus & aliorum, quibus ab eiusdem Clero mos fuisse ministrari: octoginta auri libras excudebas curauit, que adderetur ad ea, que quorū

104

Steph. c. 16
apud Sur.
to. 4. die
20 Aug.

II.
REVOCAT
TVR DEI
TANTVM
NTV EX
ERCITVS
I IMPERA
TORIS.

III.
d Id, in vi
ta Steph. c.
19.
S. EMERI
CVS S.
STEPHA
NI FILIV
MORITVR

Prou. 21

STEPHĀ.
REGIS IN
PAVE
RES M
NIFICEN
TIA.

IV.
f Rom. Mar
Tyrol. die
4. Nouēb.
IN NVME
RVM SS.
EMERI
CVS RE
LATIVS.

V.
ROMANI
IMP. RES
PIE GE
STÆ.

nus urreptus est. Et post alia reccnita laude d gna sub jicit ista. Præbuit item pecunias infinitas pro salute anime & corporis sui. Eos quoq; qui ab ipso detrementi aliquid accepissent, consolando curauit. Et inferius: Fuit etiam die Pentecostes perturbatio quædam in sacris celebrandis, quod non consentirent metropolitani Episcopi sedere ante se syncleros in concessu. Hæc Curo palata: eadem ex ipso Cedrenus.

VI.
MONAS-
TERIVM
S. DOMI-
NICI IN
AGRO SO-
RANO.

^a Leo Ost.
Chro. Cass.
l. 2. c. 5. 6.
^b Id. lib. 3.
c. 18.

^c Id. lib. 2.
c. 33.

d Id. lib. 1.
cap. 28.

VII.

VIII.
DIPLO-
MA PE-
TRI PRO
MONAS-
TERIO E-
RIGEN-
DO.

At verò ne res patrias, intètus aliis, ingratè nimis præteriens videar contemplisse, dicendum de nobili monasterio hoc anno erecto in Sorano agro, illo ipso loco, vbi Fibrenus influit in Lirim, illustrato olim cunabilis Ciceronis; vt ipse testatur libro de legibus. Qui enim hoc tempore præterat Soranæ ciuitati atq; Arpino Petrus Rainerij filius, ipsum erigendum curauit. Scidum verò Soranam ciuitatem vna cum alijs oppidis, castellis, & vicis ipsi subiectis hoc tempore fuisse Comitatus insignitum honore, eiusque dominum Comitem appellatum reperi apud Leonem Ostiensem, qui ex antiquo Chronico Casiniate ista deprompsit: a meminitque de Hildebrando Sorano Comite sub anno nongentelimo quinquagesimoquarto. Rursum verò sub anno millesimo sexagesimo meminit Balduni Sorani Comitis. Eodem verò honoris titulo perfeuerasse eius ciuitatis ac dominij dominum constat. Sed quos nominauimus Rainerium atq; eius filii Petrum, ijdē non Comitatus titulo, vt domini: sed alia diuerso reperiuntur eidem præfuisse ciuitati, nempe officio Castaldæ, vt ex eodem Leone apparet, qui eundem, qui supra, Rainerium Castaldæ appellat Soranæ ciuitatis. Cæterum pro Castaldæ non intelligi dominos, sed potius Iudices, seu Gubernatores, ex eodem auctore apparet, cui agit de Castaldæ Beneuentano, eo tempore, quo eiusdem ciuitatis Dux erat Sico.

Petrus igitur Rainerij filius patri succedēs, sicut in magistratu, ita & pietate, amplum suis sumptibus erigēs monasterium, idē suis bonis locupletauit. Extat de fundatione atq; donatione tunc scriptum instrumentum, quod haec tenus integrum afferuatur in membraceo antiquo codice Abbatiae Casamarij, quod legendum acceperimus à Michaële Bonello eiusdem monasterij Abbatie Commendatario, sanctissima memoria Pij Papæ V. pronepote: ex quo ista descripsimus:

In nomine Domini nostri Iesu Christi. Ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi millesimo trigesimo, mense Septembri, Indictione tertia decima ego dominus Petrus Senor Soræ, & Arpini, filius bona memoria domini Rainerij, eiusdem ciuitatis, & domna Doda filia bona memoria Oderis Comitis, vxor supradicti domini Petri, vna cum eius voluntate, & absolitione bona, & spontanea voluntate nostra declaramus, quia dum quadam die cogitare cœperimus intra nosmetipos, qualiter in peccatis cœcepti & nati sumus, & qualiter ab infante nostra die nocturne, horis & momentis innumerabilia peccata commisimus, & qualiter in illo terribili iudicio de omnibus factis nostris, & cogitationibus Deo rationem redditur sumus, & qualiter ab illo aquissimo iudice unusquisque recipiet secundum operas sua. Et rursus dum cogitare cœpimus, qualiter impy & peccatores, qui hic per capita suadredime negligunt, in illam paucandam penam perpetuam cum diabolo damnabuntur; & qualiter iusti & electi Dei in illa eterna beatitudine cum Domino gloriabuntur; subito respexit nos diuinapietas, & compunctum est cor nostrum cum tremore & astuante cordis: & cœpimus cogitare, & querere consilium a sacerdotibus & religiosis viris, qualiter innumerabilia peccata nostra redimere possemus, & ab ira eterni iudicis, & pena eterna evadere. Acceperimus consilium ab eis. Præterquam renuntiavimus, nihil esse melius, quam eleemosynarum virtutem, & de propriis rebus & substantijs monasterium construere, & ibidem cœtus monachorum famulantium Deo coadunare, & ibi secundum regulam & normam beati Benedicti laudem Deo resonare, & vota persolue, & omni tempore pro animabus nostris incessanter orare.

Hoc consilium ab eis libenter, & ardenter amore acceperimus, & cœpimus querere inter nosmetipos, vbi opportunum locum inuenire possemus. Et sic Deo conceiente, inuenimus locum in fibro Soræ, vbi dicatur. Inter formas, quæ habebamus in rebus proprietas nostræ per chartulam acquisitionis. Ibique nos ipsi dominus Petrus, & domna Doda simul atq; communiter uno animo, mente

vngnou fundamento construximus Ecclesiam in honorem Domini nostri Iesu Christi. & sancte Dei genitricis & Virginis Mariae: & tradidimus eam in manus viri venerabilis domini Dominici sacerdotis & Abbatis, & ibi eum Abbatem constitutum, vbi monasterium construxisset, & cœtus monachorum Deo famulatum eo aduocasset, &c. Subiectum h[ab]itum his fundi omnes, quos in alimenta nonachorum idem donauere ipsi eidem Ecclesiæ & monasterio: quorum cum prolixa valde series est, breuitatis causa omittimus recensere. A pposita demū ipsorum subscriptio, atq; testium, simulq; Iud. cis, vna cu signis corundē.

Accidit verò vt idem monasteriu Dei Genitricis non unum erectum, defuncto dicto Dominico primo Abbatem iisdem, vita sanctitati celebri, & gratia miraculorum illustri (quod secundum Leonem & Ostiensem accedit anno sequenti) cœperit vocari nomine S. Dominici, quod peruerat vsq; in hanc d em: quod & idem Leo testatur, nos que suo loco d' sti sumus, anno sequenti. Extat ibidem diploma Innocentij Tertij, anno nono eius Pontificatus latum, in quo idem monasterium nominatur simul S. Mariae Virginis, ac sancti Dominici.

Porrò idem vir pietate in signis anno superiori aliud exerexerat monasterium ad maiorem ciuium commoditatem ciuitati proximum, sub titulo S. Silvestri ad radicem montis, cui ipsa adiacet ciuitas datum extat de his diploma Indictione duodecimā, mense Ianuarii. Infuper sunt in eodem codice venerandæ antiquitatis & alia plures donationes eiusdem Petri alijs factæ monasterijs; sicut & alijs ab alijs iisdem monasteriis, necnon monasterio Casamarij, & inter alias reperimus donationem factam à Gregorio de Barono monasterio Casamarij, septimo millario Sora distanti, anno Domini millesimo centesimo nonagesimo secundo, Indictione undecima, sub Cælestino Papa Tertio, anno secundo Pontificatus eius, die nona mensis Novembri, cum eidem monasterio Girardus Abbas præcesset. Aliam infuper factam donationem à Leonardo de Barono eidem monasterio, tempore Bonifacij Papæ Octavi, anno secundo eius Pontificatus, die xi. Maij, Indictione nona anno Domini m c xvi. vidimus, & gauiis sumus, antecessores nostros his pietatis insignib; reperisse nobilitatos. Porrò eandem ipsam nostram familialm, ita vsq; ad nostram ætatem de Barono dictâ, nos primi mutauimus, ilud, de Barono, cognomētum deriuantes in Baroniū, more Romano. Sed ablit, vt præterquam in Domino glorie mur, in ipsa vera nobilitate, quam per adoptionem in filiorū Dei familial coaptati, sumus feliciter consequuti. Nisi filii & heredes, heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.

Quod autem hic obiter fieri contigit mentio monasterij Casamarij in agro Vetulano, septimo millario Sora distantis, propagatum illud quidem constat ex dicto monasterio S. Dominici, quod eiusdem codicis vetera monimenta restantur, licet exordio ipsius æmulus auctor (quisquis ille fuerit) antiquius illud Sorano monasterio conetur asserere, crectu nempe anno Redemptoris millesimo quinto. Sed cum descripta inferius monumenta restentur, primos monachos fundatores Casamarij à Joanne successore S. Dominici, Abbe Sorani monasterij, monasticū habitum acceperisse: quis non sentiat, hoc propagatum ab illo, licet postea, (vt suo loco d' sti sumus) illud huic subiectū fuerit, ita decernente Honorio Tertio Pontifice, cum monastica disciplina ab eo excoleuisse, Casamarij autem cœnobium floraret recenti obseruantia, ac proinde feruientior, Cisterciensium monachorum. Sic itaq; loco numeri, millesimi quinti, sit restituendū, millesimi trigesimiquinti, quo tempore ipse Ioannes, successor S. Dominici eidem monasterio Sorano Abbas præterat. Sed qua de monasterio Casamarij institutione scripta in eo codice habentur, hic reddamus. Sic se habent:

Anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi * millesimo quinto, Indictione 4. erant in ciuitate Verulana quidam boni meriti clerici, qui seruantes precepta Dominica, diuinæ iudicia mediantes, ac dicentes: Venobis, qui nomine clerici habentes officium, vitam nego canoniam, nego monasticam ducimus. Quid de nobis erit? quid in extremo dicturi sumus examine? ad cuius auxilium confugiemus? Faciamus nobis amicos de manna

^{* M LXXXVI}

k Luc. 16.

X.

^a Leo Ost.
l. 2. c. 6.
in fine.

XI.
MONAS-
TERIVM S.
SILVES TRI IVX-
TA SO-
RAM ERE
CTVM.

^b Cod. casae
ma c. 374
pag. 342.

^c Eod. cod.
cap. 850.
pag. 232.

^d Ephes. 1.
i Rom. 8.

XII.
DE MO-
NASTE-
RIO CA-
SAMARIJ

XIII.

^{* M LXXXVI}
iniqui-

A QVIBVS
ERECTVM
MONAS-
TERIVM
CASAN-
RII.

XIV.

^{a cod. ca.}
fam. c. 5.
pag. 5. 6.

HONORII
PAP. III.
DIPLO-
MA DE
VNIONE
FACTA.

XV.

XVI.

iniquitatibus, ut cum ab hac vita migravimus, recipiat nos in eterna tabernacula. Talia animo volentes, atque dicentes, adiunctis quibusdam laicis fidelibus eiusdem ciuitatis, venerunt ad fundum, qui dicitur Casamarij, in territorio Verulano: Videntesque ibi antiqua adiutoria, ubi dicitur templum fuisse Martis, distans ab eadem ciuitate milliaribus tribus cum dimidio, ibidem commorari experuntur, in eodem loco, auxiliante misericordia Dei, Ecclesiam in honore Sanctorum Ioannis & Pauli considerant, & non post multum quartuor ex ipsis, scilicet Benedictus presbyter, Ioannes presbyter, Virsus presbyter, & Azzo presbyter eentes ad venerabilem virum Ioannem Abbatem sancti Dominici, suscepserunt ab eo habitum sanctae religionis, indeq; in locum iam dictum redeentes, Abbatem vnum de suis sibi elegerunt Benedictum, virum religiosum, qui natus in dicta ciuitate Verulana: & sub eo in dicto loco Christo Domino servierunt, &c. Hæ sunt nobilissimi monasterij primordia, quæ dicto anno contigerunt trigesimo sexto post millesimum, quo & Indictione quarta currit, cum & Ioannes iam praeterat, (vt dictum est) monasterio S. Dominici.

Quod autem in his sumus, nec scimus an de his rursum agendi tempus dabitur, hic item subiectum putamus diploma Honori Papæ Tertii, quo facta est unio Abbatie S. Dominici cum Abbatia Calamarij: quod in eodem citato superiorius codice continetur. Sic enim se habet:

Honorius a Episcopis seruorum Dei dilectis filiis Abbati Casamarij, eiusque Fratribus iam presentibus quam furoris, regularem vitam professus in perpetuum.

Custodes & cultores licei immeriti constituti a Domino in Ecclesia paradiiso sacre religionis gratiosa plataria in ea cupimus propagari, que flores & fructus producentia honestatis animam Sponsi sua suavitate delectent, totamq; redditum Ecclesiæ speci sam. Sed quanto nobis eius gratior est proflatus, tanto defectus est gravior, si quando propagata plantaria vitiatur, vel in aliena vitiis amaritudinem corrumptantur, dolore confundimur, & rubore confundimur vehementer, cu nonnunquam sui contagione sinerat etiam turbare soleant, & turpare. Quare summo est nobis studio prouidendum, vt que adeo a ligno vita degenerant, ad que debuerant esse odor vita in vitam facta odor mortis in morte, vt nullo cultur, studio reduci posint ad prisnam qualitatem, de vinea Domini radicibus euellantur, quatenus alia plantentur in ea, que gratum Domino si fulcum tempore suo reddant.

Sane cum monasterium sancti Dominici de Sorra, cui Dominus in ore cœli, & terra pinguedine benedixerat, tanquam hortus deliciarum diu in spiritualibus & temporalibus floruerit, & ab aliis delectabilium fructuum vberitate: tamen propter malitiam degentium in eodem, qui tanquam tribuli & vrtice, vera religionis plantarijs suffocatis, dissolute viuentes, in bonis monasterijs prodigaliter grassabantur, usq; ad ibi annualiter omnis seruantia regularis, quod quasi cubile draconum multis erat in scandalum, & horrorem. Sed licet illud studiosè tenuerimus reformare, quodam monachos pestilentes exinde anouendo, & faciendo in alijs monasterijs collocari, & adiuvato aliunde Abbatे, si forte possit monasterio succurrere desolato: quia tamen amoti etiam tanquam canes ad vomitum redeentes, exinde etiam nec Ecclesiæ cœtu potuerunt arceri, sed ferè omnes excommunicati presumebant celebare, vel potius profanare diuinam: sig. monasterium ipsius, qui in circuitu eius sunt, magis ac magis erat in ludibrium, & contemptum.

Nos videntes & dolentes, quod Babylonem non poteramus ad libitum etiam diligenter cura sanare; vineam Domini alijs prouidimus locandam agricolas, & monasterium ipsum cum omnibus Ecclesiæ, & possessionibus, pascuis, filiis, molendinis, hominibus, & alijs iuriis, & pertinentiis eius, monasterio vestro vniendo: Statutum est, vt per vos idem monasterium informet secundum Cisterciensium ordinis institutionem, ita quod ibi semper duodecim monachi de monasterio vestro resideant, Domino famulantes: ad quoram custodiem Abbas vnum instituet, vt Rectorem, quem quatuor volunt, poterit communicare, & sic virung monasterium semper sub vnius taurum Abbatis regimine gubernetur: Charissimo in Christo filio nostro Friderico Imperatore Romanorum illustri semper Augusto & Rege Sicilia, quicquid in monasterio illo ad eum pertinuerat, vobis de afferuere nostro donante, sicut in eius privilegio, area bullæ munito plenus continetur. Volentes igitur prenotataam unionem, neenon eiusdem Imperatoris donationem perpetuis durare temporibus, eam auctoritate Apostolica confirmamus, & presentis scri-

pti priuilegio communimus.

Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum licet at hanc paginæ nostræ vnionis, constitutionis, & confirmatis insigere, vel ei ansu temerario contrarie. Si qua verò in futurum Ecclesiæ, seculariisque persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, utræ eam venire tentauerit, secundo, tertio, commonita, nisi reatum suum congruas actione correxerit, potestatis, honoris, que sibi careat dignitate, remigis, se diuino Iudicio existere perpetuata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districte subiaceat ultionis. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax: Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bone aeternis percipiat, & apud districtum lucidem premia aeternæ pacis inueniat. Amen. Amen.

Ego honorius Ecclesiæ Catholicae Episcopus.

† Ego Hugo Ostiensis & Velitrensis Episcopus subscripti.

† Ego Frater Nicolaus Tusculanus Episcopus subscripti.

† Ego Leotit. Sancta Crucis in Hierusalem presbyter Cardinalis subscripti.

† Ego Gualterus S. Marthi presbyter Cardin. tit. Equityi subscripti.

† Ego Stephanus basilica duodecim Apostolorum presbyter Cardinals subscripti.

† Ego Gregorius tit. Sancte Anastasia presbyter Card. subscripti.

† Ego Thomas tit. Sancte Sabine presbyter Cardinals subscripti.

† Ego Ioannes tit. Sancte Praxedis presb. Cardin. subscripti.

† Ego Rainerius Sancte Marie in Cosmedin diaconus Cardinals subscripti.

† Ego Romanus Sancti Angeli diaconus Cardin. subscripti.

† Ego Egidius SS. Cosme & Damiani diaconus Cardinalis subscripti.

Datum Altari per manum Guidonis Capellani domini Papæ Kal. Iunij Indicti: one nona, Incarnationis Domini millesimo ducentesimo vigesimo secundo, Post scriptum verò domini Honorij Papæ Ter tij anno sexto. Habetur ibide diploma Friderici Imp. quod ad preces eiusdem Pontificis dedit. Sic enim se habet.

Fridericus dum a fauente clementia Romanorum Imp. Imper Augustus, & Rex Sicilia.

Edicti per eum qui transfert regna, qui nos constituit sua clementia super gentes, euelleret, destruere, disperdere, dissipare, quæ nosxia sum remouere, & propagare que profunt: monasterium S. Dominici, sicut in territorio ciuitatis nostræ Sorra, quod in spiritualibus, & temporalibus ita a collapsum est, vt vitam improbam monachorum (quod vix adiicit at resurgat per religiosos & Deo placentes Cisterciensis ordinis Fratres in melius reformat monasterio Casamarij, cuius fama est celebris, vnguentum effusum nomen eius, & recta religio, illud prouidimus committendum, & incorporandum, vt ex hoc nunc, & in seculum seculi sint isti a duo monasteriis corporis vnum, greci vnius, & pastor vnius, & Abbatis Casamarij, qui pro tempore fecerit, de viroq; disponat, de viroq; prouideat, & ordinet, secundum statutum Cisterciensis ordinis, vt de uno.

Intendentes igitur, & valentes placere summo Pontifici domino Honorio Tertio, reverentissimo & amantissimo patri nostro, qui & nobis ordinante diuina providentia & monasterium Casamarij inter alias ordinis plus dilexit, cum ipsius assensu, & gaudio cordis concedimus & donamus monasterium sancti Dominici, quantum ad iurisdictionis pertinet potestatem, monasterio Casamarij memorato cum omnibus tenimentis, montibus, pascuis, silvis, aquis, capillis, hominibus, libertatibus omnibus, & omni iure suo, vt ita sint vnum sub vnius dominio pastoris, Abbatis videlicet Casamarij, sicut supra diximus. Turbatores autem temerarios nostræ huius libertatis, & vniunionis, tanquam rebelles lumen in tempus omne bannimus, & quicunque fuerint, ab Imperiali gratia sic se nouerint cecidisse, ac sive Principi teneantur de personis & rebus.

Ad huius itaq; concessionis, & donationis nostræ memoriam, & roboris firmatatem præsens priuilegium per manus Iohannis Lauro Notarij & fidelis nostri scribi, & bullæ aureatypacio nostro impressa iustius communiri, anno, & mense, & Indictione subscriptis. Datum apud * Verulam, anno Dominica Incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo secundo, mense Aprilis, decima Indictionis. Domini nostri Friderici Dei gratia inuidissimi Romanorum imperatoris semper Augusti, & Regis Sicilia anno secundo, Sicilia vigesimo quarto feliciter Amen.

Sed accipe demum diploma de eiusdem monasterij dedicatione facta ab ipso Honorio Tertio Romano Pon-

108

XVII.

XVIII.

FRIDERI-
CI IMP.
DIPLO-
MA DE
VNIONE
FACTA.

XX.

XXI.

Barulam

XXII.
CONSE-
CRATIO

tifice, quod habetur in eodem codice: quo innotescit etiam, eandem basilicam eiusdem monasterij Casemarij dedicata tam fuisse xvij. Kal. Octob. anno millesimo ducentesimo decimo septimo per eundem Honorium, qui cum esset Cardinalis, nomine Cencius, tit. sanctorum Ioannis & Pauli, eam erexit Ecclesiam, qua & fuit consummata sub Innocentio Papa praedecessore. Porro eidem consecrationi interfuisse leguntur Episcopi Cardinales duo, presbyteri Cardinales tres, diaconi Cardinales septem, & Episcopi alii decem. Post hec verò agi exceptu de vnienda Abbatia S. Dominici eidem monasterio Casemarij, quod & factum, ut superius dictum est. Diploma autem consecrationis sic le habet.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis Rainierio Abbati, & conuentui Casemarij salutem & Apostolicam benedictionem.

Si apud Hebreos olim, qui fuerant tempore legis, templi consecratio celebri habebatur (nam Salomon templum, quod David pater eius edificare voluit, Domino auxiliante perficiens consecravit, fecitque tempore illo festinatatem celebrum, & omnis Hierosolyma cum eodem) multò magno nunc solemnis debet haberi, cum per seum Christum data sit gratia, & veritas patet facta. Cum ergo ad consecrandam Ecclesiam vestram à vobis cum multa fuerimus supplicationis instantia inuitati, quā in minori officio feceramus a proprijs sumpibus fabricari: ad locum ipsum cum honorabiliter ceterū Archiepiscoporum, Episcoporum & Cardinalium accedentes, eandem Ecclesiam, accidente Fidelium multitudine copiosa, septimo decimo Kal. Octob. in persona duximus propria consecrandam.

Vt ipsius Ecclesia dedicatio veneranda singulis annis deuotius celebretur, vniuersis, qui ad celebritatem consecrationis eiusdem infra nouem dies deuotè conuenerint, de illius pietate confisi, qui est peccatorum remissio, de iniunctis sibi paenitentijs annum unum misericorditer relaxamus.

Præterea, vt appareat in ornatu, quod Ecclesiam vestram specialiter intendimus honorare, vtiendi argenteo thuribulo, ac seruis indumentis inter Missarum solemnia diebus Dominicis & festiuis beram vobis concedimus facultatem.

Licet autem monasterium vestrum iuris & potestatis sit Sedis Apostolica specialiter: quia tamen ex hoc iuris, scilicet proprietatis ipsius specialium est effectum; nos illud sub speciali cura & principali tutela B. Petri suscipimus cum omnibus rebus, quas in presentiarum iusto titulo posset, aut in futurum iusta modus poterit adipisci, vt secundum priuilegia predecessorum nostrorum, & nostra semper eas sine contradictione posse debeat, gaudens vbiq; priuilegijs, & indulgentijs vniuersis tam generalibus quam specialibus à Sede Apostolica impetratis, saluis statutis Concilij generalis. Cunctos igitur ipsius iura seruantes Apostolica benedictio prosequatur, eosq; diuina Majestas iustificet in presenti, & glorificet in futuro. Turbatores autem ipsius, nisi commoniti resipuerint, reos se diuino Iudicio de perpetrat a iniestate cognoscant, & munera Apostolica benedictionis expertes. Datum Laterani tertio Non. Febr. Pontificatus nostri anno secundo. Hactenus de rebus patriis. Sed de ipso S. Dominico anno sequenti, quo ex hac vita migravit, dicendum.

I E S V C H R I S T I

Annus 1031.

IOANNIS XX. PAP.

CONRADI IMP. 5.
Annus 8.

ROMANI IMP. 3.

TRIGESIMVS primus supra millesimum currit annus, decimaquarta Indictione, quo flagratus Galliae bello ciuili, filius cum matre aduersus Robertum Regem partem conspirantibus. De his haec apud Glabrum: *Tunc de mū post aliquot temporis spatium illi duos fratres, Henricus & Robertus, filii Roberti Regis firmato amicitia sodere, præcipue ob insolentiam matris, capere vi inuidere viros & castella sui patris, ac circum circa deripere, qua poterant, bonorum illius: nam ille, quē Regem fecerat, Drogas illi castrum surripuit, alter verò in Burgundie partibus Auallonem, atq; Bellensem. Pro quibus Rex gran- turatus amore, colligens exercitus ascendit Burgundiam, belum plusquam ciuale paratur. Interē cum idem Robertus Rex super his*

venerabilem patrem Vuillermum consuluisset apud Diuionense castrum, quid agere deberet, orans, vt erat vir totius mansuetudinis & pietatis, qualiter tam pro se, quam pro illis Dominum oraret; tale responsum ab eodem suscepit: *Meminisse te, & Rex conuenit, iniuriarum, opprobriorumq; patri ac matri à te illatorum in tua iuuentute, quoniam talia tibi, iusto iudice Deo permittente, à filiis intergeruntur, qualia tu ipse genitoribus ingessisti. Hac audiens Rex patientissime tulit, seq; vltro culpabilem clamans, non negauit: deinde post oblationem ac depopulationem vtriusq; prouincie ad pacem redeuntes suscepit filios, qui paulisper quieuerunt. Sequenti verò anno Robertū ipsum patrem mente Julio tradit esse defunctum. Adeo vt hoc anno ista contigisse, opus sit affirmare.*

Moritur hoc anno S. Dominicus Abbas primus monasterij Sorani, de quo anno superiori dictum est. De eius enim obitus tempore hæc Leo Ostiensis in Chronico Casinate: *b His diebus, anno scilicet Domini millesimo trigesimo primo, beatus Dominicus, innumerabilium patrator mirabilium, multorumque canoniorum fundator apud Soram Campania civitatē iam fermè octogenarius migravit ad Dominum, sepultusque est in monasterio Sora vicino, quod nunc eiusdem vocatur nomine.*

Quod pertinet ad res Orientales, hoc anno Romanus Imperator totus in erigendis & exornandis Ecclesijs, antiquam Dei Genitricis imaginem, quę erat in Blachernis, occultatam tempore Constantini Copronymi Iconomachi, reperit, quam & ad cultum pristinum reuocavit. Hæc Curopalata, & ex ipso Cedrenus. Itemque hoc eodem anno à Zoë Imperatrice coactam fuisse sororem Theodorā in ordinem redigi monacharum, ne, vt & ipsa, hæres Imperij, aliquid moliretur insidiari. Hæc Curopalata. Qui & inferius addit, ab eodem Imperatore ceptum redificari templum Hierosolymorum, à Sarracenorum Principe demollitum. Ait enim: *Cum autem Azizius Aegyptius furore corruptus multa detrimenta Christianis intulisset, euertissetque templum Domini nostri Iesu Christi Hierosolymis; deinde ipse quoque turpissimè vitam finisset: ipsius filius è Romana quadam captiuus natus, concepsit is qui vellent, templum redificare. Quod Imperator studiōse construere festinabat, sed mors, que illum occupauit, ne id persiceret, prohibuit. At successor eius Michael ad exitum perduxit.*

I E S V C H R I S T I

Annus 1032.

IOANNIS XX. PAP.

Annus 9.

CONRADI IMP. 6.

ROMANI IMP. 4.

SEQUITUR annus Redemptoris millesimus trigesimus secundus, Indictione decimaquinta, quo vigente illa controuerchia in Aquitania de S. Martiale Christi Discipulo, qui primus in ea prouincia Euangelium prædicauit, esse in sacrī precibus nominandus Apostolus, sicut in Ecclesia Lemouicensi ab eo erecta hactenus factū esse constaret: contradicentibus aliis nonnullis atq; contendentibus, non Apostolum, sed Confessorem tantummodo nominandum, consulta est Apostolica Sedes. Quid autem ad hæc Ioannes Papa responderit, videamus ex Actis Concilij Lemouicensis, de quo suo loco inferius dicturi sumus. Etenim etiā ipsa Joannis Papæ non extet Epistola, eiustamen argumentum satis habetur expreßum in dictis synodalibus Actis, in quibus ista leguntur:

At hæc venerandus Iordanus Lemouicensis Episcopus ait: *Multa, charissimi, ante hos annos hac de re facta est inquisitio, quousq; hæc altercatio ad aures Apostolice & sanctæ Romane Sedis perueniret; super quo dominus Joannes Papa exemplar Epistola nobis est dignatus definire, magnoperè testificans Apostolatus eius gloriam, & redarguens omnes, qui eum contradicunt esse Apostolum. Quæ Epistola sacra conservata in prompta habetur, in qua facile clares testimonium verum Romana Sedis. Cui Bituricensis Archiepiscopus Aemio respondens dixit: Textum Epistole Pape Joannis, omnibus Galliarum Episcopis directe ante hos quindecim dies in Cilici Bituricis est, vbi plures Episcopi congregati erant a missa, corā nobis recitari fecimus, &c. Omnes enim eidem Epistole*

Romani

Romanus Pontificis alienum tribuile testatur. Porro una cum Epistola pariter missam fuisse de eodem S. Martiale Collectam, preces nempe, siue quæ dici constituit oratio, ex antiquo codice Gregoriano excerptam: habent eadem Acta Concilij Lemouicensis verbis illis.

Primam orationem de solemnitate Ecclesie dedit Archiepiscopus, secundam verò audiente omni Ecclesie, de B. Martiale commemoratione annexuit; que oratio in hunc modum continetur.

Omnipotens sempiterne Deus, qui B. Martialem Apostolum Ecclesie tua sancti & praesae voluisti: quesumus, nobis eius suffraganibus meritis, pietatis tua gratiam largiaris.

Quam rationem (pergit Episcopos) idcirco præsertim palam omnibus voluit protulisse, ut testimonium Apostolatus beati patroni clarus assertor liberè patet aceret. Que oratio cum Secreta & Praefatione, & ea quæ dicitur ad complendum, idcirco Gregoriana esse dicitur, quia à Ioanne Papa Romano ad Lemouicensis directa iam dudum fuerat. Hæc Acta. In quibus etiam frequenter interlocuti iuueniuntur Episcopi, tenendum, quod Ecclesia Romana probasset, à qua recedere nefas: cum capite enim sentiendū ijde sepe obtestati sunt Patres. At de his haec?

Hoc anno Ioannes Papa cōcessit ad preces Sancij Majoris, Regis Nauarræ atq; Castellæ, monachis monasterij Leirense creandi Episcopum Pampilonensem: nam antiquis temporibus a Pampilonenses Episcopi ob barbarorum incursionses sedem transfulerant in Leirense monasteriu, quod in Pyrenæis iugis situm est. Cuius concessionis occasione Pampilonæ Concilium habitum est cui interfuerunt Pontius Ouetensis Archiepiscopus, Garsias Anagari, Nunnus Alauæ, Arnulphus Ripagoræ, Sancius Aragoniæ, hoc est, Iaccæ, Julianus Castella, hoc est, Ançæ Episcopi. Actum in eo in primis, vt antiquæ sedes Pampilonensi Episcopo redderetur: quod post obitum eius; qui tunc erat Pampilonensis Episcopus, tempore successoris fuit executioni mandatum. Porro in idem Leirense monasteriu Cluniacensium institutio ab eodem Rege est introducta. Eius enim commendata est religio erga cultum monasticum, qui ad pristinam sanctitudinis formam ibi restituentem fuisse est monachis Cluniacensibus è Gallia portatis, & magno honore acceptis. De ipso etiam Rege ab omnibus fermè rerum Hispaniarum Scriptoribus fertur, quod iacentem suis ruinis sepultam Palentinam ciuitatem restituit, hac oblata diuinitus occasione, quod cū in venatione aprum insectaretur, ille fatigatus intra obuios parietes, qui super erant Memoriae S. Antonini, martyris se recepit, apud reliquias ibi sacram aram consistens, tutum asylum, Angelorum custodia vallari consuetum. Sic iuxta illud oraculum: *b. Homines & iumenta salutis Domine.* Cum Rex venabulo illū appeteret, eleuatum brachium ad feriendum, mox torpedine redditum sensit inutilis: sed reatum agnoscens, Martyrem deprecatus, ad pristinum vñsum sensit diuinitus reuocatum, dīdicitq; suo damno, quanta deberetur locis sacris immunitas, etiam si corruisse visa fuissent, vt nec bestiam illuc configientem lædere licuisset. Sicq; eius euennus occasione Regem non solū eam restituuisse tradunt Ecclesiam, sed etiam nobilem ciuitatem iterum incolendi, restitutis monibus, auctorem fuisse, Porro Sancium ipsum pietate insignem ex hac vita post triennium migrasse, nēpē anno Redemptoris millesimo trigesimo quinto, eius sepulchrals inscriptio docet his verbis. *Hic situs est SANCIVS REX PYRENAEORVM MONTIVM ET TOLOSÆ, VIR PER OMNIA CATHOLICVS, ET PRO ECCLESIA TRANSLATVS EST HIC A FILIO SVO REGE MAGNO FERNANDO. OBIIT ERA M. LXXIII.* Est hic ipse Christianus millesimus trigesimus quintus.

I E S V C H R I S T I

Annus 1033.

IOANNIS XX. PAP.

CONRADI IMP. 7.
Annus 10.

ROMANI IMP. 5.

MILLESTIMVS trigesimus tertius annus salutis prima Indictione inchoatus sequitur, quo mori contigit Ioannem Romanum Pontificem, mense Noverembri

Quæ autem præcesserunt, primò dicenau... Hoc ipsis anno, quo accidisse restantur tabule astronomicae solis eclipsim tertio Kal. Iulij, ipsa die natali SS. Apostolorum Petri & Pauli, ut dum Helgaldus, tum etiam Glaber affirmant qui videre: quid ea ipsa die Roma in basilica S. Petri contigerit, Glaber ipse quidem sincere memorie tradidit, quæ in Romanæ Ecclesie monumentis desiderarunt. Excederunt quippe ipsa vnde opus sit hinc inde mendicare fragmenta. Res quidē accidit magni momenti, quæ euocauit è Germania Romanum iterum Imperatorem, detinuitq; integrum annum. Quenam ista fuerit, & quomodo se habuerit, à Glabro sic accipe: *c. De qua victoria Imperator Conradus accepta confidentia, rursum collecto exercitu Italianum pergens, ad ipsam Vrbem Romanam progrederies, vincleros rebelliones, qui contra eum insurgeant tentauerint, anno integrō ibidem degens proterre compescuit.* Et inferius.

Anno igitur eodem Dom. nica passionis millesimo (secundum eius computum est ab incarnatione M. XXXIII. die tertia Kalendarum Iulianarum, sexta feria, luna vii gessimo octaua facta est eclipsis, seu deliquium solis ab hora eiusdem diei sexta usque in octauam nimis terribilis. Nam sol ipse factus est saphiri coloris, gressus in superiori parte speciem lune, à sua rei illuminatione quarta. Intuitus hominum in alterutru velut mortuorum pallor conspiciebatur: res verò quæcumque sub aere croci coloris esse cernebantur. Tunc corda humani generis stupor ac paucor tenuit immensus, quoniam illud intuentes intelligebant portendere quiddam fore superuenture clavis humano generi irsus. Nam eadem die, natali videbatur Apostolorum, in Ecclesia B. Petri quidē de Principibus Romanorum conspirarunt in Papam Romanum, cupientes illum interire sed minime valentes, à Sede tamen propria expulerunt Sed (vi premisimus) tam pro hac re, quam pro alijs insolenter patratis Imperator illuc proficiens, proprie Sedi restituit. Hæc Glaber de Ioanne Papa.

Quem liber hoc anno, sexto Idus Nouemb. diē obiisse, cū sedisset annos nouem, mēses octo, & dies aliquot: certus enim numerus ignoratur, licet diuinent alij Sepultus est autem in basilica S. Petri, inter portam argenteam, & Romanam. In eius locum hoc eodem anno subrogarū fuisse eius successorem Benedictum, habet Hermannus Si gebertus, & alij. Cum (proh nefas) tyrānde Alberici Comitis Tusculani eius filius puer in sacrosanctā Petri Sedē intruditur, monstrum erigitur, statuiturque portentum. Cū enim morte duorum germanorum Pontificum, Benedicti atq; Ioannis, ē domo sua Pontificatum, diu retentum egredi, ægro animo ferret: ne id fieret cum alium non haberet, filium quem habebat ætate puerum, malis artibus in Petri Cathedram Angelis reuerendam idem Albericus intrusit. En video quæ sint à Principibus toleranda, cū immissent se quacunq; via in electione Romanorū Pontificum: ob idq; declamau sapientius, & exclamare non desinā, & cōmonere præsentes & post futuros Fratres meos S. R. & Cardinales, vt pro viribus ad sanguinē vñq; certare laborent, quo omnem Principibus aditum ad electionē Romanorum Pontificum obstruant, cum nihil hoc funelius pati Romana Ecclesia consueverit & pluribus, summo ipsius damno, contigerit demonstari, cum eos non Principes adiutores, sed tyrannos persecutores in electione Pontificum est experita. Quid potuit Romanæ Ecclesie durius ac luctuosius contigisse, quam vt qui tyrranide lupi sunt, de pastore creando decernant & current? quorū illud vñ studium sit, vt præficiatur ouibus pastor ignavius, quo ipsi liberum sit, cū velint, in uestis irrumpere. Nunquam audiatur amplius tyrannus ista in Ecclesia Dei, vt Pontificem cogatur accipere à Principibus.

Ista cum legunt facta perditiissimi Nouatores, Ecclesie Romani infestissimi perduelles, vociferantur in eam, exclamantq; apparere ex iis in ea stigmata Antichristi, ita quos furor armat, & diabolus spiritus agitat, in blasphemias concitat prorumpit. Quos miseros ita animo pacato cōpello: Facitne ista Ecclesia ipsa Romana, an patitur, cū in eam indignus intruditur, & monstrum aliquod sacrulari potentia in sacrosanctam illam Sedem prouehitur & exalatur? Sed quod pati ista coacta sit, à ipsa facta superiori enarrata declarat, & quæ sunt dicenda monstrabunt.

IV.

²MARIAN.
i. 8. c. vit.

JOANNIS
PAP. 22
CONCES-
SIO MO-
NACHIS
LEIREN-
SIEVS FA-
CTA.

PALENTI
NÆ CIVI
TATIS RE
STITVEN
DÆ OC
CASIO.
bPsal. 35.

CONRA-
DVS ITE
RVM IN
ITALIAM
VENIT.

glab. 1. 4
c. 8. & 9.

* perduel-
liones hue
rebelles.

II.

JOANNES
PAPA EII
CITVR
SED PER
I IMPERA-
TOR. RE-
STITVI-
TVR.

III.
JOANNES
PAPA MO
RITVR.

IV.

CALVM.
NIOSÉ
PROSCIN
DVNT
CONTV-
MELIUS
ROM. EC
CLES NO
VATORES

Quæ

^a Amos 6.^b Psal. 66.
^c Phil. 2.^d Psal. 128

V.

BENEDI-
CTVS IV-
NIOR SV-
CEDIT
VIOLEN-
TER.

VI.

SCANDA-
LVM D E
PROMO-
TIONE A-
DOLES.
CENTVLI
^e Glab. lib.
4. c. 5.
^f Isa. 24.
g Ecc. 10.

Quæ ratio patitur, quæ charitas persuadet, quæ iudicij recti discretio imperat, ut præter omne ius fasque ita insurgatis in eam? veluti cum quis in hominem incidat à latronibus spoliatum, vulneribus confossum, sauciatum, in luto ex suo sanguine volutatum, semiuiuum relictum, in foueamque præcipitatum: non in græsiatores ipsos sciuissimos, ac fœleltissimos inuehatur, detestatuq; eos, contumelijs, atquæ maledictis vtricibus imperat; sed ea convertat probra cuncta in ærumnosum illū ac miserum miseriaram planè omnium scopum, eiusque non alliget vulnera compassione, sed conficans detractione, scalpensq; blasphemias, maiori crudelitate faciat recrudescere? Ita planè, qui deteriora paßam téporibus istis Romanam Ecclesiā conspicantes, nihil patientes super contritione Ioseph, neque condolentes suffocatae iustitiae, sed concitati furore, perciti amaro zelo, acti liuore non in auctores malorum iacula proborum intorquent, sed in eam arcu ferreo obdurata perfidiae sagittas venenatas immitunt; vnde magis dolens ipsa illud exclamare cogatur: *Et super dolorem vulnerum meorum addiderunt.* Cùm potius: *Si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis in eis essent, v-tique exemplo Samaritani compatiētes, non blasphemates, aliquod exhibere solatium eidem Ecclesiæ afflita nimum, atq; adeò immaniter lancinatae curassent. Quæ etsi interdum ad tempus depreſſa, sed non desituta, sibi bene conscientia à Deo factæ promissionis (nempè quod etsi affligi non possit) illud Davidicū repetitum sapienter mediteretur summa constantia: *Sapè expugnauerunt me auuentute mea, etenim non potuerunt mihi. Supradorsum meū fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniuriam suam: Dominus in suis concideret cervices peccatorum, confundantur, & conuertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.**

Vt autem tantum nefas Albericus attentare præsumperit: præcessisse diximus deterrandum exemplum in puerulo electo Archiepiscopo Rhemensi, cui ad functiones Episcopales obeundas coadiutor fuerat datus Episcopus. Sic itaque, quod in primaria Galliarum fuerat sede male præsumptum, in Apostolica usurpari posse cathedra, exaceranda sibi persuadet ambitio. Quæ nō audet furore percuta dominandi libido? Quæ non tentat flagrans præfeturæ cupiditas? non parcit legibus, quas cæca non videt; non timet Deum, quem non considerat; non reveretur homines, quos omnes spernit. Ad facinus implendum parat pecunia infelix pater infeliciori filio viam; Romanos, quos nouit potentiores aggreditur, quos expugnat auro sibi deuincit, quorum emptione suffragiorum quam conceperat, parit iniquitatem, dum filium in thronum prouehit (horrendum ac detestabile visu!) sedentem in eminenti Petri folio puerum.

Ingemit ad aspectum Catholicus orbis, haud mediocrè passus in electione adeò illegitima scandalum, ut intelligere potes ex Glabro tunc superstite, ista vidente, scribente, ac detestante. Dum igitur horum temporum diuersa mala deplorat, hæc ad postremum ingerit luctuosæ: *Insuper, inquit, ad cumulum tanti mali, cum non essent in populo, vel rari, qui ceteros corrigentes talia redarguerent, impletum est Prophetia vaticinium, quod ait: *Et erit sicut populus, sic sacerdos, præsternum cum tum in seculari potestate, tum etiam in Ecclesiastice religione totius regiminis psona confiterat in puerili etate. Propter peccata enim populi contigit tunc illud Salomonicum, quod ait: *Vnde tibi terra, cuius Rex est puer. Nam & ipse vniuersalis Papa Romanus, nepos scilicet duorum, Benedicti atque Ioannis, qui ei præcesserant, puer ferme decennis, intercedente thesaurorum pecunia, electus extiit Romanus, à quibus exinde frequenter electus ac inhonestè recepius, nulla potestate viguit.** Hæc Glaber, qui dum ait, ab ijs suis electum, à quibus pariter afferit esse electum, seculares eos homines suisque liquet, de quibus suo loco dicetur inferius, idemque rursum ea refriçans atque deplorans in fine sua historie, sic perorat: *Ipsò quoque in tempore Romana Sedi, quæ vniuersalis iure habetur in orbe terrarum, prefato morbo pestifero (nempè simoniacalibet) per virginumque annorum spaciā miserrime laborauerat. Fuerat enim eidem Sedi ordinatus quidam puer circiner annorum duodecim, contra**

*ius fasque: quem scilicet sola pecunia auri & argenti plus commendauit, quam etas & sanctitas. Et quoniam infelicem habuit introitum, infeliciorem persens exitum, * quippe referre turpitudo illius conuersationis & vita. Tunc verò cum consensu totius Romanorum populi, atque ex precepto Imperatoris electus est à Sede, & in locum eius subrogatus est vir religiosissimus ac sanctitate consuevus Gregorius natione Romanus: cuius videlicet bona fama, quidquid prior fædauerat, in melius reformatum. Hucusque Glaber, Cottigille autem eius creationem sexto Idus Novemb. antiquæ Vaticanæ series Romanorum Pontificum docent, Gregorij autem subrogationem longè poste. Interim autem (quod mireris) tanta tunc vigebat obseruantia toto Catholico orbe erga Romanam Ecclesiam, ut quemcumque audirent throno insidere Petri, colere eum & venerari non detrectarent, cum non ipsum sedentem, sed eum, cuius vice federet, in primis attenderent.*

* Locus corruptus

VII.

COGNITVS PA-
PA BENEDICTVS
NONVS.
^b Adamli.
2.c. 50. &
lib. 3. c. 1.

Porrò in Christiano orbe cognitione fuisse & habitum ipsum Benedictum absque controversia Romanum Pontificem, liquet. Etenim ab eodem petijisse pallium constat & obtinuisse ^b Archiepiscopum Hamburgensem Hermannum, eius successorem Bezelinum, cognomento Alebrandum, & qui eidem subrogatus est, Adelbertum. Extant & alia eiusdem monumenta, quibus significatur, ipsu exercitus munera pontificalia. Quando autem & qua ratione ipse sponte se abdicauerit, & iterum rediens electus fuerit, suo loco dicendum. Ceterum quod pertinet ad ætatem, cùm testentur de ipso Petrus Damiani, ab exordio sua creationis usque ad finem semper luxurijs iniquitatum: planè possumus intelligere, haud adeò puerum adhuc impuberem fuisse, cui ex natura puritas inest; sed eius ætatis, qui stimulis concupiscentiae virgeretur. Sanè quidé Hermannus Contractus nuper editus ex Augultano exemplari, auctor qui hoc ipso scribepat tempore, dum hoc anno agit de obitu Ioannis & Benedicti subrogatione, de eius ætate nihil, quod non tacuisse, si adeò impar tanto oneri subeundo fuisset, sed hæc tantum habet: *Deservito Ioanne, Benedictus, qui & Theophilactus, ordinatus, licet indignus tanto ordine moribus & factis, sedis annis plus duodecim. Hæc ipse.*

Sed quod audisti querelam Glabri de Pontificibus simoniacè ordinatis, ex nobis verò percepisti, istiusmodi pati potius coactam, quam agere consueuisse Romanam ipsam Ecclesiam: audi quæso, quomodo hæc transfigi à tyrannis, moris erat, quibus intelligas, quomodo re vera non ista facere, sed pati inuita ipsa Romana Ecclesia coegeretur: exemplumq; accipe ex his, quæ auctor huius sæculi Petrus Daniani scribit ad N. Archiepiscopum, cum agit de Romano Pontifice per simoniam tunc intrulo. Incipit epistola: *i Litteras sigillo vestrae sanctitatis impressas, &c. vbi hæc de his quæ loquimur: Ille nimurum (in quantum mihi videtur) absque villa excusatione simoniacus est, quia vobis omnibus eiusdem Vrbis Cardinalibus Episcopis reclamantibus, obfitebibus & terribilis anathematizantibus, nocturno tempore cum armatorum turbis vndeque tumultuantibus & furentibus intronizatus est. Dehinc ad manus superiorum patrocinia funesta concurritur, per uniuersitatem, andronas, vel angiportus in populos erogatur; pati Petri venerabilis arca peruidit: sicutque per totam Vibem, velut officinam male fabricantis Simonis factam, vix aliud, quam (ve ita loquar) malleorum & incudium timuitus auditur. Et o scelus & ferale prodigium! Petrus cogitur nandinas Simonis ex sua quantitate persolueri, k qui Simonem cum omni suo commercio cognoscitur perpetua maledictione damnasse. Quod autem ille crimen hoc palliat, & tractum se, vix coactum, quibus potest verbis excusat: hoc ego licet ad liquidum nesciam, tamen & ipse non usquequam diffiteo. Ita quippe est homo solidus & deses, & nullius ingenij, vt credi posset necesse, pro se talia machinari &c. Ecce tibi ob oculos positum ac representatum, per potentes seculares homines fieri his temporibus solitam aliquorū intrusionem, frustrâ dissentiëtibus ac reclamatibus Cardinalibus, quorum illa deploranda conditio erat, vel vt ita pati cogeretur intrusum, qui se inscio talia diceret perpetrata; aut alium eligendo schismà cōflare; vel Imperatorum tunc existentium auxilium imploraret, qui armis repellerent vim, quam ipsis potentes inferrent. Vidisti ergo*

i Cod. 8.
Pet. Vat.
pag. 82.
MODVS
QVO IN-
TRVDI
CONSE-
VERVNT
A. SÆCV-
LARIBVS
PAP. M.

k Act. 8.

PATITVR
NON FA-
CIT EC-
CLESIA
ROMANA
NEFAN-
DA.

^{epist. ad}
Dominicū
c. 5.

IX.

OBITVS
ROBERTI
REGIS
CHRISTI
ANISSIMI

ergo perspicuo declaratum exemplo, relatione vnius ex Cardinalibus ista tractantis, atq; scribentis, quomodo non ista facere, sed pati cogeretur inuita reluctas ac reclamans Ecclesia, oppressa tyrranicè à potentia seculari. Habes ex suorum verborum interpretationem elucidatam, cum eadem ex causa idem ipse in epistola ad Firmum, exclamans repetit, quæ ante rythmo deflerat; *Heu Sedes Apostolica, orbis olim gloria: Nunc, prob dolor, efficeris officina Simonis: Terunt incudem mallei, nummi sunt tartarei.* Cum videlicet saeculi potentiores in eam, quæ sunt recitata cōmitterent. Quæ non intelligentes Nouatores temporis huius, calumniosè Romanæ Ecclesie vitio vertunt, quæ ipsa nolens (vt dixi) & inuita, renitens & reclamans, lugens ac miserens pati acerbissimè cogeretur. Quæ omnia Alberici Comitis Tusculani factio modo passam esse Romanam Ecclesiæ aperte idem Petrus insinuat, dum de eiusdem agit Benedicti ad inferos damnatione, cum per inuasione Ioanni patruo eum successisse testatur. Iam vero quæ sunt anni huius reliqua, prosequamur, de eodem Benedicto inferius alia plura dicturi.

Hoc eodem anno Rex Francorū Robertus verè Christianissimus ex hac vita migravit XIII. Kal. Aug. at quod alij id referunt accidisse anno superiori, vt in his, & reliquis, quæ ex his dependent, consularunt historiæ veritati, perquirendum an hoc, quo ponimus anno, ipsum ex hac vita migrasse contigerit. Scimus Helgaldū in vita ipsius differtis verbis profiteri, ipsum esse defunctum anno superiore, anno millesimo trigesimo secundo, id ipsumq; scriptum reperiri in Fragmentis historiæ Francorum, positis in appendice ad Helgaldum & Glabrum. Verum cū idem Helgaldus inferius, vbi agit de morte ipsius, affirmet, eu eo anno esse defunctū, quo contigit foliis eclipsi III. Kal. Iulij, ipsa die natali sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, hora sexta dici, vigiliu[m] primo die ab eadē eclipsi XII. Kalen. Aug. dubitandi nullus remanet locus, hoc anno & non superiori eundem Regem ex hac vita migrasse. Nam constans assertio est, eadē eclipsi hoc, & non superiori anno contigisse, ex certa demonstratio[n]e astronomiarum tabularum. Etenim hoc anno millesimo trigesimo tertio factum est nouilunium tertio Kal. Iulij, anno vero superiori millesimo trigesimo secundo factum est nouilunium IV. Idus Iunij. Itaq; eclipsi non anno superiori sed presenti oportuit contigisse. His consideratis, reprehenditur iure S[aint] Gerbertus, qui candem eclipsim posuit anno superiori: prudentius vero Hermannus posuit hoc anno. Sic etiā Glaber, numerans annos salutis à Christi passione, eius aetatis trigesimotertio, benè ponit eandem eclipsim accidisse anno millesimo, quo præsens annus pariter confignatur, vt paulò inferius diuturni sumus.

Tanti Regis res præclarè gestas, quæ ad pietatem spe-ctat. Helgaldus monachus Floriacensis conscripsit. De eo enim hæc in Fragmentis Francorum historiæ: *Qui quæ deuotus fuerit, quam magnificus erga seruos Dei, quam aſiduus circa Ecclesiam, quam largus in eleemosynis, quanto fundatus humilitate, non est huius temporis differere.* Hic multas fundauit Ecclesias, venustas autero, argento, & varijs ornamentis multorum Memorias Sanctorum. Quamobrem tribuit ei Omnipotens continuu[m] pacē, ita ut nemo ejet, qui eum inquietare auderet. Cuius erga Deum deuotionis affectum, & insignium opera virtutum, si quis pleniū cognoscere voluerit, legat gesta ipsius, ab Helaldo Floriacensi compoſita monacho. Hec auctor. Exstat & iam typis cusum Helgaldi de Rege Roberto monumentum posteris traditū. Dicam ex his summatim, non quæ fecit aliquando Rex pius, sed quæ facere consuevit. Dabat eleemosynas manu propria, ore proprio figens eorum manibus oscula. Medebat uillus, dū manu tangens coru[m] vulnera, signans q[uod] signo Crucis, omnem ab eis auferrebat dolorem infinitatis. Superiorus præterea narrat auctor, ab eodem illuminatum fuisse cæcum, cum quasi per iocu[m] manus abluens, aquam aspergit in facie eius. De abundantia autē eleemosynarum fati, si reddam hic Helgaldi locum, quo & annus certus obitus confignatur:

Qui autem, inquit, ei mos fuerat dāde eleemosyna in sui regni sedibus, non prætermittens. In Parisiis cœitate, Silianellis, Aurelianis, Diuine, Antisiodoro, Auelone, Mileduno, S. ampo, in y-

na, iug[is], harum sede trecentis, (vel quod est verius) mille pauperibus dabatur panis & vini abundantia; & hoc specialius ipso, quo ad Deum transit anno, qui est incarnationis Domini, & millefimus trigesimus secundus. Prater hoc quo ibat, quotidie in sancta Quadragesima centū, aut ducentā inbebat pauperibus dā ipinis & pisces & vini cibaria. In die autem Cœna Domini non videbatur admirabile, cū non minus quam trecenti ipsa die sua prouidentia congregati, de eius sancta manu flexo poplite in terram, vnuſ quſq; legumen, pīſem, panem, denarū unū vnum sumebat in manib[us], & hoc horā diei tertiā. Horā itidem sexta itidem centum clericis pauperibus præbendam panis, pisces & vini concedebat, duodecim vnum quemque eorum honorans denarijs, corde & ore Dauidicos semper decantans Psalms. Post mensam vero preparans se ad Dei seruitum Rex humili, ponebat vestimenta, induit[us] ad carnem cicio, adiunctoq[ue] clericorum collegio, centum sexaginta & eo amplius numero, ad exemplum Domini eorum pedes lauans, capillis capitis sui tergebat, & ad Mandatum Domini singulos eorum duobus solidis renumerans, Clero præsente, & diacono astante, qui lectio[n]em legeret secundum Ioannem in Cœna Domini dictam & factam. Talibus factis occupabat s[ic] Rex meritis gloriosus, loca Sæctorum perlustrando rorō die sancto Paracœtus, & Crucem Domini adorando usque in vigiliam sanctæ Resurrectionis, &c. Et paulo post:*

Hic autem post Deum specialis gloria Regum, pro sanctorū Apostolorum numero, quos semper amat[ur] cor de benigno, & quoru[m] solemnes festi tates votu[m] preueniebat in unio[n]e, ad horum exēpliis duo decim pauperes secum ducebant, quos specialius diligebat, quibus ipse erat vera reliquies post labores. Nam his sanctis pauperibus comparari fortissimos aſinorū pullos, ante se vbi que pergebat latentes, Deum laudantes &c. Sed & quomodo reliquias felicitates Domini celebrare confluunt, sic accipe ab Helaldo: Sanctas noctes, hoc est, Natiuitatis Domini, sancti Pasche & Pentecostes sic totus ducebat infirmos usque ad summum manu, vt nec sedens, nec stans somnum caperet, donec quam expeditabat & desiderabat, salutiferam corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi perceptionem perciperet. Et de confuta pœnitentia, voluntarie ab eo iuicii solita audi quid tradat. Erat, inquit, & hoc amatori bonorum in religione pro suarum emendatione culparum, quod a sancto Septuaginto usque ad Pascha, nulla v[er]is culcitra, frequenter eum suscipiebat ad iacentum fortissimam terra. Hec ab ipso fieri confusa; rel. quā, si cupis, ipsum auctorem consule, qui de eius transitu ad Deum hæc breueriter habet:

*Exire ipse de hoc seculo paratus, Dominum Iesum Christum sue salutis, atq; utilitatis magistrum semper imucabat, ad videntiam Regis eternam insuperabilem potentiam: Angelos, Archangelos, & omnes Dei Sanctus in auxilium suum venire, voce & signis indumentis erubat, munens se semper in fronte & oculis, uariis & labijs gutture & auribus per signum sanctæ Crucis, memoria Domini Incarnationis, Natiuitatis, Passions, Resurrectionis, & Ascensionis, & gratia Spiritus sancti. Habuit hoc ex more in vita, cui nunquam defuit * voluntate aqua benedicta. His vero, disuerte reſeruit bonis virtutibus, sexagenarius (vt credimus) morte operiebat intrepidus, & imaltescens validæ febris languore, per viaticum salutare & salubre viuifici corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, sumpio eo, & panco interudo facto, ad Regem Regum & Dominum dominorum demigrans, felix & feliciter felicia promeruit regna. Obdormiuit ante in Domina (vt diximus) XIII. Kal. Aug. Lucecente aurora dicti, tertia sabbati in Mileduno castro & Parisios deportatus apud S. Dionysium, iuxta patrem suum sepelitur. Hec & alia auctor, cuncta vident & manu contrectans. Qui recentis monasteriis ab ipso erectoris, pro eius anima has ad Deum preces obrulit ac scripsit:*

Deus, qui inter sanctissimos Reges famulum tuum Robertum regali fecisti dignitate uigile prefla quæsumus, vt quorum vicem ad horam gerobat in terra intercedere gloriosa Dei genitrici Maria, cum omnibus sanctis eorum quoq[ue] perpetuo confortio latetur in celis, per eundem Dominum nostrum, &c.

Eo defuncto succedit Henricus iam Rex consecratus, peritia militari, atque prudentia pollens, ac pietate præstans, qui fratru[m] Roberto Burgundie Ducatum dedit, matrem vero, quam expertus est contrariam, Constantiam, constantia superauit, quæ anno ab hinc defuncta est. Hæc

RES PIE
GESTÆ
*MXXXIII

XII.

XIII.

*volenti

XIV.

XV.
GUILHEL
MI ARBA
TIS OBI
TUS.
a Gab. li.
4.c. 5.

cit. Fizc pluribus in fragmentis Francorum historiæ. Hoc eodem anno moritur magni nominis huius temporis Guillermus Abbas sancti Benigni martyris, discipulus sancti Maoli, cuius res gestas cum in historia sua, tum scorsum libello de vita & virtutibus eius scripto, ut ipse testatur, a Glaber profectus est. Quem post obitum miracula plurimum commendarunt.

IES V C H R I S T I

Annus 1034.

BENEDICT. IX. PAP.

CONRADI IMP. 8.
MICHAELIS IMP. I.

I. **C**H R I S T I Redemptoris annus sequitur trigesimus quartus post millesimum, Indictione secunda, idemque post famam abundans & felix. De quo ita, qui vidit, Glaber: Anno paſſone Domini millesimo memor at clavis penitentia ſubsequente (eft namq[ue] annus primus post millesimum trigeminum ab Incarnatione Domini) ſedatu[n] nimborum imbribus, reflecta diuina bonitatis & misericordia, capiti leta facies colligatere, congruq[ue] asteret flave placidag[ue], serenitate magnanimitatem Conditoris ostendere; telluris queque tota superficies amicabiliter virens ſugum abundantiam funditus inopiam expellendo, portendere. Quod, vt inferius afferit, vbiq[ue] accidit, vt per quinquennium maxima omnium rerū fuerit abundantia. Quid autem boni Dei benignitas illa pepererit, ab eodē Glabro ſic accipe: Tunc, inquit, primius cōpere in Aquitanie partibus ab Episcopis & Abbatibus, ceterisque viris sacra religionis deuotis ex viuētis plebe coadūnari Conciliorum conuentus, ad quos etiam multa delata sunt corpora Sanctorum, atque immensabilis sanctarum apophoreta reliquiarum. Dehinc per Arelatensem prouinciam, atque Lugdunensem, ſicque per viuētis Burgundiam vsque ad ultimam Francia partes per viuētis Episcopatus indictum eſt, qualiter certis in locis à Praesulibus, magnatibusq[ue] totius patriae de reformatio[n]e, & ſacra Fidei instituti ne celebrarentur Concilia. Quod etiam tota multitudo viuētis plebis audiens, lezanter adiere, maxi, mediores, ac minimi, parati cuncti: obedire, quicquid preceptum fuisset à p[ro]fessoribus Eccleſia, non mirus videlicet, quām si vox emissa de celo hominibus in terra loqueretur. Terrebat enim viuētis clades præteriti temporis, infibat q[ue] metus, ne adipicerentur opulentiam futurae libertatis.

CONCILIA FRE
QUENTIA
IN GAL
LIA.

II.
DE PACE
ECCLES.
CONSER
VANDA.

Erat quippe descriptio capitatum digesta, qua continebantur tam illa que prohibebantur, quām ea que deuotis affiſſione omnipotenti Domino offerre decreuerant. in quibus potissimum, de immutabilitate pace conseruanda, vt ſcilicet vii vtriusque conditionis, cuiuscumque ante auſſentia rei obnoxii, atque formidine procederet armis vacui prædonumque aut invaderet alterius facultatis legum diſtriſſione arctatus, ſeu bonis facultatum, ſeu paucis corporis acerbitate multaretur: locis nib[us] locum ſacris omnium Eccleſiarum honor & verecundia talis exhiberetur, vt ſi quis ad ea, cuiuscumque culpo obnoxius configurum faceret, illas euaderet, niſi ſolummodo ille, qui pactum prædicti pacis violaret: hic tamen capitulū ad altare, p[ro]ficitutam vindictam lueret. Clericos ſimiliter omnibus, monachis, & ſanctimonialibus, & ſi quia cum eis per regionem pergeret, honor ſimiliter & reverenter exhiberetur, nullamq[ue] vim ab aliquo pateretur. Plurima autem in iſdem Concilij confiſtuta sunt, que per longum duximus referre. Illud ſancte memorandum, quod omnibus in communis placuit, qualiter omnibus hebdomadibus ſanctione perpetua, ſexta die abſineretur à vino & carnis, & ſeptima, mihi forte gravis infirmitas compelleret, aut celeberrima ſolennitas interueniret. Si verò affectio aliqua intercederet, vt hic tenor paululum laxaretur: tres proinde paupere, victu ſumentarentur. H[ec] Glaber. Ad que planè ſpectare videntur, que Sigeberthus habet in chronographia ſua attentius conſideranda, ne videlicet absque diſcretione pro bonis mala ſumantur. Ait enim:

Ita uſu modi dicretum à Francia Episcopis datum eſt ſeruari ſubiectio ſibi populi. Vnus eorum diuit, c[on]clitus ſibi delat as eſſe littoralis, que pacem monerent renovandam in terra. Quam remandauit ceteris, & hac tradenda dedit populis: Arma quicquid non ferret, direpta non repereret ſu[m] sanguinis, vel cuiuslibet proximi vil-

or minimè existens percussoribus cogeretur mangere. Ieiunium in pane & aqua omni ſexta feria ſeruarent, & in ſabbatho à carne & liquamine abſinerent, ſoloq[ue] hoc contenti ieiunio, in omnium peccatorum remiſionem nullam ſibi ſcribent aliam adiiciendam p[ro]nitentiam: & hac ſeruare ſacramento firmarent. Quod qui nollet, Christianitate priuareetur, & exequuntur de ſeculo nullus viſitaret, nec ſepulturę traderet. Alia quoque importabilia quamplura deſerere mandata, que oneri viſa ſunt replicari.

DE IEIV
NIIS IN
DICTIS.

Hanc mandatorum nouitatem cum multi cupidi nouarum rerum libentius iusto amplectentur: Gerardus Cameracensis Episcopus, qui ſolus Lothariensis appendebat ad parochiam Francorum, nullius horum potuit adduci ad h[oc] ſuſcipienda, ſed ſingulare capitula refellebat, dicens: Genus humanum ab initio trifaria[m] eſſe diuīſum, in orantibus, pugnatoribus & agricultoribus, & vnum duorum, & duos viuētis egere auxilio: ideo debere arma ferri: & rapinas reddi pro auctoritate legis & gratia: vltorem percuti, vel occidi non exacerbari cogendo, ſed ſecundum Euangeliū ei reconciliari: ieiunium in ſexta vel ſeptima feria nec orinib[us] vnum eſſe impoñendum, quia non eſt vna omnib[us] poſſibilitas, nec omnes hoc vno ieiunio contentos eſſe, quia non eſt omnium vna p[ro]nitenti qualitas. H[ec] ſacramento firmare, vel ſacramenti violationem peririo angere, non eſte vtile. His contradicentes excommunicari, infirmis viſitationem, vel moribus ſepulturam negari, eſte detestabile. Sufficie authenticā Patrum decretā, & ſuper hiſ neglectis impositum congruentia p[ro]nitentia modum. Hactenus Gerardus Cameracensis apud Sigeberthum, cuius iudicio omniū eruditorum, ſuſſe potiora iura videntur; vt mirandum potius sit, potius tot Episcopos huiusmodi vniuersi aſſerta inani reuelatione moueri magis, quām diuina Scriptura, ſanctorumque Patrum decretis, atque Eccleſiae traditionibus aſſentiri, & p[ro]ſcribere vniuersae Eccleſiae leges, & eas munire p[ro]eniis, quā nunquam à maioribus pro grauioribus quoque delictis eſſent impositae.

IV.
GERAR
DVS EPIS
COP. RE
STITUT
LEVITA
TI.

Iam ab Apoſtolorum temporibus viguisse in Eccleſia Catholica Occidentali ieiunium ſextæ feriæ atque ſabbathi hebdomadarium conſtat: de quorum cauſa & origine & obſeruanti facis dictum eſt Tomo primo Annalium. Quod teuifile non dubium eſt, cum remanferit ex eo dūtaxat abſinentia ab eſu carnium: reuocare ipsum ad vnum pristinum, vt reuera ijs diebus Fideles per ſingulas hebdomadas ieiunarent more maiorum, ſi feret ita humana infirmitas, non ſolum non reprehendendum, te[n]et magnopere laudandum fuſſet, ſed aucteriore, p[ro]eniis illis appositis, illisque alijs comitatibus ſancire disciplinā, haud turum, nec dignum Eccleſia videri debuit; quāc Apoſtolum monuit, grauiori debere incessu procedere, quām inanibus hiſce reuelationib[us] traduci, dicens ad Galatas: Licet nos, aut Angelus de celo euangelizet vobis, preter quā quod euangelizauimus vobis, anathemaſit. Et ad Coloff. d Nemo vos ſedacat volens in humilitate & religione Angelorum, que non vidit, ambulans, fraſtra inflatus ſenuſ carnis ſue, & non tenet caput, ex quo totum corpus, &c. Planè inſuans, viuētis iſt[em] h[ec] quantumlibet ſancta, iusta que videantur, ac pia, capit[is] Eccleſiae conſeffione probanda, priu[er]e ſum populo obſeruanda tradantur. Vnde ſep[tem]er meritò inuenimus eſte ſtatutum, vt prouincialia Episcoporum Concilia ex confirmatione Apoſtolicæ Sedis vim accipient. At non abſq[ue] dedecore Gallicanorum Episcoporum accidit, Sede Apoſtolicā inconsulta p[ro]cerat intuſa iſta decernere, vel decretā eiusdem iudicio examinanda atque probanda negligeare.

V.

Sed ſemel malè p[ro]sumptum, rurſum eſt ab iſdem Episcopis uſurpatum. Post decennium enim ab iſdem ferias hebdomadarias dilatatas, vt non vna Dominica die, ſed quatuor hebdomadæ de ebus ceſſarent Fideles à ſtrepitū fori, vel priuatis diſfensionib[us], idem Glaber itateſtatur; Contigit verò in ipſo tempore, infirante diuina gratia, primus in partibus Aquitanicis, deinde paulatim per viuētis Galliarum territorum ſirmari pactum propter timorem Dei pariter & amore, taliter vt nemo mortalium aferia quarta & vſpere, v[er]que ad ſecondam feriam incipiente luce, ausu tenerario p[ro]ſumeret quidpiam aliquid hominū per vim auferre, neq[ue] vltioni videret a quocumq[ue] minico exigere, nec etiam a fideiuſſore vadimonii ſumere. Quod ſi ab aliquo fieri contigiffet contra hoc decre-

Gal. 1.

dColof. 2.

Glab. lib.
5.c. 1. pro
pe fin.
DE FE
RIIS IM
PRUDEN
TER IN
DICTIS.

VI.

tum publicum: aut de vita componeret, aut à Christianorum consortio expulsus patria pelleretur. Hoc insuper placuit uniusversis (velut vulgo dicitur) ut Treuqua Domini vocaretur, quæ videlicet nō solum humanus effulsa præsidij, verum etiam multotiens diuinis suffragata terroribus. Nam populi & vesani audaci temeritate præscriptum pactum non timuerunt transgreedi, in quibus protinus aut diuina vindicta, seu humanus gladius ultor extitit. Et hoc passionem frequenter contigit, ut pro sui multitudine sigillatum non queat annotari, & hoc sati iuste. Nam sicut dies Dominicus propter Dominicā Resurrectionem venerabilis habetur, & Octauis cognominatur; ita quintus, sextus & septimus ob Dominica eam, & eisdem passionis reverentiam debent ab inquisitionibus separari.

VII.

Contigit enim, ut dum penè (sicut iam diximus) per totas Gallias hoc statutum firmiter custodiretur, Neustria gentes illud sciperere recusarent. Erat enim huius rei occasio dissidium superbisimilitudinē, quod ortum fuerat inter Henricum Regem filium Roberti, & filios supradicti Odonis, qui vicissim incendis bella miscentes interficiensibimur inferentes non modica, plurimas suorum fr̄at̄es dederunt. Deinde quoque occulto Dei iudicio cœpit desauire in ipsorum plebis diuina uitio. Cœsumpsit enim quidam mortifer ardor multos tam de magnatibus, quam de mediobr̄ebus atq; infimis populis, quosdam vero truncatis membrorū partibus refererant ad futurorum exemplum. Tunc etiam penitentias totius orbis sustinuit penitentiam pro raritate vini & tritici. Haec Glaber, vt cunctus conatus iudicio diuino confirmare decretum: sed haec ad pondus sanctuariorū sunt referenda. Nam non iustificat Dominus stateram iniquam, & facelli pondra dolosa. Aut enim loquitur ipse de his, quæ ab hominibus iniuste fiunt, & dixerim ea quibuscumque diebus esse verita, & omnes à peccatis feriandos esse dies: vel de his que licite fieri possunt: tunc qua ratio, ut dictis diebus ab his homines abstinenter, nullo maiorum exemplo, immo canonibus repugnantibus, ut quinta dies feriatur?

a Mich. 6.

VIII.
DVO CON
CILIA IN
TRADIES
QVINDC
CIM CELE
ERATA.

IX.
ACTIO
LEMOVI
CEN SY
NODI PRI
MA.

X.
b Luc. 19.

c 1. Tim. 1

Vt autem propensiō studio ea, quæ à Glabro sunt dicta, examinemus, atque in primis, quod ait, multa Concilia pacis causa hoc anno esse in Gallijs congregata, atque primitus in Aquitanie partibus esse cœpta: planè allufisse visus est ad duo Concilia, quæ brevi temporis spacio intercedente, pacis causa sunt celebrata: alterum Bituricis die tercia mensis Nouembri; alterum Bellouaci post dies quindecim, nempe die decima octava eiusdem ab iisdem Episcopis, conuenientibus Lemouicis ad diem anniversarium consecrationis basilice Saluatoris, ut eiusdem Cōcilij Acta testantur, quæ apud nos scripta habentur ex bibliotheca Antonij Augustini ab Hispanijs Romanam missa: in quibus pariter eodem contextu ipsum Bituricense Cōcilium est celebratum, ambo prouincialia, atque eadem ex causa collecta. Quoniam vero res gestæ Bituricensis Synodi relatae sunt in Lemouicensi Synodo, hic ipsa Acta Lemouicensia rerum ordine sunt recensenda, atq; in primis quæ ad pacem indicantur pertinent, ita exorsus est Iordanus Lemouicensis Episcopus.

Dolorem cordis mei vobis patefacio, o venerabiles Episcopi, & reliqui ministri Domini, & clamorem facio de secularibus protestibus, pacchianis meis, qui Ecclesiam Dei quietam esse non sinunt, res sanctuarū peraudunt, pauperes mibi commissos & Ecclesia ministros affligunt, & me, qui eorum pastor sum, de pace audiore nolunt. Dignus est enim, ut tales, qui nobis contrarie præsumunt, ab Ecclesiæ communione absindantur. Nam quicumque nobis subditos conturbant cum vice Episcopi legatione funguntur, ideoq; diuina & Apostolice severitate distinctionis digni, & a nostro Concilio isto anathemate plectendi, quousq; suosq; suosq; pontendo resipiscant. Peractis post haec ijs, quæ spectabant ad probationem Apostolatus sancti Martialis, quem titulum aliqui negare præsumpserint, intra Missarum solemnia aduersus pacis perturbatores anathema ab Episcopis iaculatur, ipso Iordanu Lemouicensi Episcopo ista inter alia ad populum perorante.

Audiuimus, dilectissimi, verba sancti Evangelij b: Quia venit Filius hominis querere & saluum facere quod perierat. Ideo enim Saluator dicitur esse Dominus noster Iesus Christus, quia omnes peccatores ruit ad salutem recuperare, dicente Apostolo c: Fidelis

sermo, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Cumq; deinde Zacheus, qui si audiret redditum quadruplicem, paucis dixisset, atq; ad milites, depravantes sine per calumniam, vel potentiam res sanctuarū, & pauperum turbam opprimentes, ut Zacheum imitantes in se restituerent, quibus rupercerant, retraxisset sermonem, ad ultimum adiecit dicens: Ecce propter vestram pacem, dilectissimi, hic adsum pastores Ecclestiarum, sancti fratres nostri Episcopi, qui ad subleuanandum onus mei ponderis, & vos salvando atq; pacificando dignati sunt ad hanc urbem conuenire, sequentes Domini nostri Iesu Christi exemplum, qui venit querere & saluum facere quod perierat. Quia de re cum illis monere vos, obtestans in Domino Iesu, quatenus nemo vestrum illi inobtemporans existere præsumat, nemo se sit ad Concilio isto excusando subducatur, sed omnes Principes & capitā popolorum ex Lemouicensi proximica in crastinū, & tertium diem ad nos cum pace conueniant, & nullus a nos tyro cœtu communem sedeat, nisi a nobis voluntario animo iussus.

d Luc. 19.

Convenientibus autem ad Concilium, nemo alteri propter aliquas iniurias nocere præsumat, sive in facultatibus, sive in domo eius, neq; dum hic steterit, neg, dum ad propria redierit, neq; ante septem dies postquam reuerteretur. Nemo in hac congregazione seditionem generet, neq; in urbe, neq; extra urbem. Nullus aliquid per * viam rapiat, nullus, ut assolet, quasi propter instas querelas pugnam inire constitutus. Nullus hic expeditionem, neque equitatum meat aliquando agendum sed nihil aliud hic quam pacem quipiam inquirat; si forte pax nobis à Domino tributarū quiescat. Quia huc conuentus propriè conuentus Domini est, ad inquirendam pacem, ad consolandanam sanctam Dei Ecclesiam. Hec qui obseruerit, tanquam filio pacis, immo Dei, & à Domino nostro Iesu Christo, & sanctis Apostolis absolusionem * consecrimus peccatorum, & benedictionem eternam: ut sicut Dominus beato Petro, & huic beato Martiali, ad cuius sacra simum corpus aspergitur, ceterisq; Apostolis, virtutem atque potestatem l' gaudi atq; soluendi tribuere dignatus est; ita peccatorum nexibus absoluere dignetur eos, qui de pace & iustitia Deo & nobis, qui eius vice, liberti indigne fungimur, obedire festinauerint. Qui autem pacem non solum suscepit, tanquam non Deum, sed diabolum sequentes, huic damnationi, quā modo recitat videbimus, subiacent. Pax autem nostra ad nos reuertetur, sicut Dominus in Euangelio ait e: Si fuerit filius pacis, requiescat super illum pax vestra; si autem ad vos reuertetur. Tunc iubentibus Episcopis, idem qui Euangelium pronuntiauerat, diaconus, sic in tomo charta exulta voce maledictionem coram populo, in tribunali coram altari legere coepit, dicens:

Ex auctoritate Dei Patris omnipotentis, & Filii, & Spiritus sancti, & sancte Dei Genitricis Mariae, sancti Petri Apostolorum Principis, & beati Martialis, & aliorum Apostolorum, atque omnium Sanctorum Dei, nos Episcopi, in nomine Dei specialiter congregati, Aemo Archiepiscopus Bituricensis, Iordanus Antistes Lemouicensis, Stephanus Anicentis, Rorico Arvernensis, Ragamindus Mimatensis, Aenilius Albiensis, Deusdedit Catuvicensis, Esimbertus Pitcautensis, Arnaldus Petragoricensis, Robo Engolismensis, excommunicamus illos milites de isto Episcopatu Lemouicensi, qui pacem & iustitiam Episcopio suo firmare, sicut ipse exigit, nolunt, aut noluerunt. Maledicti ipsi, & adiutores eorum in malum, maledicta armæ eorum, & caballi eorum, erunt cum Caini atricida, & cum Iuda traditore, & cum Dathan & Abiron, qui vivi introierunt in infernum. Et sicut halucinaria extinguuntur in oculis vestris, ita gaudium eorum extinguatur in conspectu sanctorum Angelorum, nisi ante mortem ad satisfactionem & emendationem, sive penitentiam dignam venerint in iudicio Episcopi sui. Omnes Episcopi & presbyteri candelas ardentes in manibus tenentes, mox eas in terram proiecientes extinxerunt. Ad quod verbum corpori valde expauit, & omnes clamauerunt dicentes: Sic extinguat Deus latitum eorum, qui pacem & iustitiam suscipere nolunt.

Hic dictus, dominus Iordanus ait ad populum: Hac verba maledictionis eodem dicta sunt tenore nuperim in Cōcilio Bituricensi in aduersarios pacis. Quemadmodum autem inter Lemouicenses, Deo adiuvante, pacis confirmatione ista etiam inter Lemouicenses pacem fieri optamus. Post hac singuli Episcoporum, & ultimus Archiepiscopus de pace populum monere, dicentes: Sicut pastor vestre ecce prædicat vobis pacem, ita & nos eius dicta affirmamus uno corde, & uno consensu ex auctoritate Saluatoris Iesu Christi Do-

* vim

* al. conseruimus

c Id. 6. 10.

XII.
EXCOM-
MVNIC-
ATIO IN
SEDI-
TOS.

mimi nostri & beati Petri, atq; beati Martialis sanctorum, aliorum Apostolorum, quibus propriè à Domino collata est potestas ligandi, atq; soluendi. Quidquid hic pastor vobis à Deo datus confirmat, confirmamus; & quicquid destruit, destruimus: ligamus quos ipse ligat, benedicimus quibus bene dicit.

XIV.

BENEDI-
CTIO DA-
TVR.
*numinis

Hic & huiusmodi peroratus, factò silentio, cum ad horam fractionis Dominicæ corporis ventum esset, atque ex more Archiepiscopus benedictionem populo funderet, super interseruit beati Martialis nominis benedictionem, ita dicens: Benedicat & custodiat vos omnipotens Deus, domumq; hanc sui munera presentia illustrare, atque sue pietatis oculos super eam die ac nocte dignet aperire, Amen. Concedat q; propitius, vt omnes, qui ad solemnitatem anniversariam dedicationis huius basilice bodierna die conuenienti, intercedente beato Martiale Apostolo, & ceteris Sanctis suis, quorum reliqua hic pio venerantur amore, vobis cum hinc veniam peccatorum restorum reportare valentis, Amen. Quatenus eorum interuentione ipsi templum sancti Spiritus, in quo sancta Deus Trinitas iugiter habitare dignet, effecti, post huius vita labeantis excursionem ad gaudia eterna feliciter venire mere amini, & cetera, que Episcopali benedictione proferri solutum est. Qua plenissime impertita, finis impositus est primæ Concilij huius Actionis.

XV.

ACTIO
SECUNDA
CONC. LE
MOVIC.

In secunda autem, quæ extat, eiusdem Concilij Actio ne, post redargutos eos, qui negarent sanctum Martialem inter Apostolos Apostolum nominandum, recitati sunt canones viginti, nuper statuti in Concilio Bituricensi: quibus lectis, audite sunt diuersorum querelæ, ut illæ monachorum Bellouacensis monasterij S. Petri, declamantium, regulari monasterio datum esse secundum Abbatem, idque perperam factum, à Principibus secularibus, nempe Comite Tolosano, poste à Comite Petragoricensi, inde Vicecomite Combronensi, qui seculari Abbatiam dedit, illi videlicet, qui esset nepos Episcopi Caturcensis. Ad quæ audita ista dixerunt Episcopi: Ecclesiastica officia non secundum carnis originem, sed secundum meritorum virtutem distribui oportet. Cumq; ille clericus non monachus Abbas seculari nobilitate ac generositate magnus, mox vocatus ad Concilium ante Episcopos reus astaret genibus positis, & super hac re iudicaretur secundum canones, ita respondit: O reverendissimi Patres, hac rogo iusto iudicio corrigite rem, & libenter consentio. Dixerunt Patres: Idoneum ex regularibus monachis aliquem adducere ante dominum Iordanum, ut ipse eum regulariter ordinet Abbatem.

XVI.

DE EX-
COMMV-
NICATO
SEPVITO

His ita definitis, multaq; in detestationem secularium Abbatum, & laudem regularium ab eodem Iordanus Episcopo peroratis; de Abbatore, qui passus fuerat casum excommunicatum Vicecomitem in loco monasterij sepeliri, actum est. Quod redargentes Episcopi, pluraque in detestationem facti inculcantes, quod excommunicatus ab Episcopo, ab villo alio nec in vita, neque in morte absolui debeat: ad sui excusationem ita Abbas, rogatus suam agere causam, respondit, dicens exposcenti Iordanus Episcopo: O domine pater, de hac re, de qua accusor, veritas vobis nuntiata non est. Absit à me, ut absque vestra licentia aliquando suscipiam excommunicatum: Ordo enim nosse, quanto sublimior est, tanto subiectior, & promptior ad obediendum Episcopis ut sit, necesse est. In Episcopis enim ipsum Dominū honoramus, & contemnimus, sicut ipse ait: Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit. Ecce idoneos testes adhibeo, quia ille Vicecomes excommunicatus, postquam prædando interfactus est (omnes enim prædantes excommunicari in omnibus Concilijs scimus) me ignorantē à militibus suis ad monasterium nostrum deportatus est, cuius corpus neque suscepimus, neque sepeliuimus, sed sine officio sacro ultra aquam vehi iussimus, ubi milites ipsi, nullo astante clericorum, sepelierunt illud] longè nimirum à loco sacro. Accepta autem defensione Abbatis, eoqué absoluto ab accusatione falsa: eiusmodi occasione sepulture excommunicatorum, rem tunc memoria dignam: quæ nuper contingit, in medium attulit unus ex Episcopis, quam ipsa Aetas sic habent:

Tunc Episcopus Caturcensis coepit enarrare, dicens:

Nuper innata post Concilium Bituricensē quidam de excommunicatis eques in nostra diocesi interfactus est, quem ego, rogantibus amicis, & propinquis eius, nullatenus soluere volui, ut ceteri metum haberent grauem enim culpam predantis habuerat. Itaque sine sacerdotio obsequio à militibus apud quandam Ecclesiam sancti Petri, non me iubente, sepultus est. Mane autem facto, corpus eius longè extra cæmeterium proiectum, & nudum super faciem eius terra inuentum est: tumulus autem vbi sepulturam habuerat, intactus, & ita, ut dimisus fuerat, repertus est. Quem iterum milites aperuerè, & nihil in eo amplius nisi vestes, quibus inuolutum corpus fuerat, inuenierunt. Rursus cadaver ibi dem sepelirunt, & diligenter tumulum sub enormi pondere terra & lapidum claudunt: sed die altero proiectum cadaver, & tumulum intactum, ut supra aspiciunt. Quinque sepeliant: toties electum eodem tenore contundunt. Tanto denum vici stupore, corpus longè à cæmeterio Ecclesia terra obliuunt. Quo terrore percussi Principes militia pacem nobis, velut optabanus, firmare nequaquam distulerunt. Ad hac respondit Concilium. Quid hoc aliud est, nisi quia sub oculis hominum arbiter hominum affimat Ecclesia sua auctoritatem, quia excommunicati à sepulta a Christianorum iustè ab Episcopis segregantur? Tales enim negant fidem, dum latrocinia potius, quæ pacem sectantur, &c. His dictis, de ponendo sub interdicto omnes, qui pacem Ecclesijs negant, Odelricus Abbas ita proposuit:

Odelricus interea venerabilis pater familia beati Martialis, sedens in cathedra iuxta Primate Lemouicensem, sacris, ut erat induitus, ornamenti, dare caput consilium Episcopis, dicens: Hic vos, charissimi, decernere oportet medicinam, quam contrageneralem morbum adhucat. Si enim de pace tenenda, sicut est vestra voluntas, principes militia Lemouicensis vobis abstinerint, quid contraria erit agendum? Dixerunt Episcopi: Hac iure petitus, charissime, ipse dato * consultum. Quibus ille: Nisi de pace acquiecerint, ligate omnem terram Lemouicensem publica excommunicatione, eo videlicet modo, ut nemo nisi clericus, aut pauper mendicans, aut peregrinus adueniens, aut infans à bimatu, & infra, in toto Lemouencio sepietatur, nec in alium Episcopatum ad sepielendum portetur. Diuinum officium per omnes Ecclesias latenter agatur, sed baptismus petentibus tribuatur. Circumhoram terram signa sonent in Ecclesiis omnibus, & omnes prom in faciem preces pro tribulatione, & pace fundant. Pœnitentia, & viaticum in exitu mortis tribuantur: altaria per omnes Ecclesias, sicut in Paradyse, nudentur: & crucis, & ornamenti abscondantur, quia signum luctus, & tristitia omnibus est. Ad Missas tamen, quas vñusquisq; sacerdotum ianuis Ecclesiistarum obserat, ifc ferat, altaria induantur, & iterum post Missas nudentur. Nemo in ipsa excommunicatione vxorem ducat: nemo alteri osculum det: nemo clericorum, aut laicorum vel habitantium, vel transuentium, in toto Lemouencio carnem comedat, neq; alios cibos, quam illos, quibus in Quadragesima vesiculatum est. Nemo laicorum, aut clericorum tondeatur, neq; radatur, quousq; districti Principes, & capitapopolorum per omnia sancto obediunt Concilio. Si quis verò probatus fuerit aliquo modo huius vinculi violator, non recipiatur nisi cum digna pœnitentia. Magnopè enim Episcoporum excommunicatione est obseruanda, ne fortè plus irascatur furor Domini super nos, & super populum, &c. Subiicit ibidem de recipientibus pœnitentibus quibuscumque: sed de his, qui pacinon consenserint, hæc infert: Hi tales (inquit Synodus) & priuatim excommunicentur, ut sint segregati à communione corporis & sanguinis Domini: in Ecclesiam intrandi nullam habeant licentiam: cu Christianis non comedant, neq; bibant, neq; ambulent: carnem non comedant, vimum non bibant: non tondeantur, neq; radantur, ad nullas orationes proficiunt, presumant: si infirmi fuerint, non visitentur a clericis, morientes, in ipsa excommunicatione, non sint de loco levati, in quo mortui fuerint, nec cooperiantur, lino, neg, petra, neg, aliqua munitione. Substantiam eorum nullus pro animalibus eorum in eleemosynam accipiat.

Dictum in Concilio est: Si quis de Episcopis aliquotiens timore, vel amore, vel pecunia se inflexerit, ut secundum Concilium non distingat per infirmiam illum, quem distingere debet, & potest; siue absoluere vimum, vel mortuum, quem absoluere non debet, aut in aliquo probatus fuerit violare Concilium, quod pse cum alijs Episcopis instituit, ab ipsis Episcopis deponatur usq; ad spaciun temporis, quod ipsis Episcopis concorditer iudicabunt. Dixerunt Episcopi omnes: Placet nobis haec propositio, & sic fiat. Similiter fiat

de illo

MIRA DE
EXCOM-
MVNICA-
TO SEPVL
TO IN LO
COSA-
CRO.

XVIII.
DE IN-
TERDIC-
TO CON-
STITUTIO
IN SEDI-
TIOSOS.

* consiliū

XIX.
QUÆ POE
NA IN EPI
SCOPIS
TRANS-
GRESCO-
RES.

de illo Episcopo, qui excommunicatum alterius Episcopi suscepit
sue viuum sue mortuum, vel in Episcopatu suo suscipi a quoquam
permisit, vel consenserit. Haec tenus Patres de his, quae spe-
culabant ad pacem conciliandam, ac retinendam. Et post
alia de Pontifice Romano iniuste absoluente excommuni-
catus ab Episcopis, istiusmodi fuit in Synodo querela
proposita, que ex Aetatis ipsis totidem hic reddenda est ver-
bis. Sic enim fe habent Acta ipsa:

*Ru sum in Concilio conquistum est de excommunicatione Aqui-
tanensis, qui ignorabat Episcopum suum, a Romano Papa peniten-
tiam, & absolutionem accipiunt, & hac de causa pax, & Conci-
lium in Aquitania obstrutur, dum quos isti ligant, ille iniuste ab-
solutus. Ad hanc venerandus Engelerius Cancellarius sancte Ma-
riae Anicensis Ecclesie caput explicare, dicens: Stephanus Arue-
nensis Presul ante hos annos Pontium Comitem Auvernensem
excommunicatione obstrinxit pro uxore legitima, quam dimi-
serat, & aliam duxerat. Quem cum nulla ratione velle absoluere
nisi emendatum; Comes a domino Papa absolutionem accep-
pit, ignorante Papa, eum excommunicatum. Quod grauiter Epis-
copus ferens, conqueror, is litteras Romanum Apostolicum misit: cui il-
le in hunc modum remisit epistolam.*

*Quod nescienter egis, si ater charissime, non mea, sed tua est cul-
pa: scis enim, quia quicunque de vniuersa Dei Ecclesia, qua est in
toto orbe terrarum, ad me causa remedii recurrat, impossibile est
mihi eius curam negligere, dicente Domino ad beatum specialiter
Petrum: Petre pascere oves meas. Quo ergo modo Sedes Apostolica
poterit ejercere aliquem de medela, nisi rationabili causa? Debue-
ras certe mihi, ante quam illa* mortua ouis Romanum veniret, eius
causam tuis innotescere apicibus: * & eam ego omnimodis abjec-
tem, tuamque firmando authoritatem, eam anathematis ictu re-
percuterem. Prosternor quippe, omnibus confacerdotibus meis ubiq-
ue terrarum, adiutorem me, & consolatorem potius esse, quam con-
tradictem. Absit enim scilicet a me, & a Coepiscopis meis. Ita-
que illam penitentiam, & absolutionem, quam tuo excommuni-
cato ignoranter dederam, & ille fraudulenter accepit, irritam fa-
cio & cassum & de illa nihil aliud speret, quam maledictionem,
qua satisfacta, tu ipse absoluas. Haec tenus Papae epistola, per-
gunt inox Acta:*

*Dicebant ergo Episcopi ad inicem: Frustra hec querela ad-
uersus caput nostrum matre audet: Apostolicus enim absque cul-
pa est, & potius nos culpabiles sumus, nisi litteris nostris ei notum
faciamus de quibus volumus, ut absolvantur. Cum ergo tales de-
ceperint Apostolicum, vt si adulenter absolvantur ab eo, irrita
est illa absolutione: ideoq; nec ab eo . . . nec de Episcopo Engo-
lensis, qui praesens est, quod dico, quidam ex suis parochianis
excommunicatus ab eo, dum satisfacere nollet, non poterat impe-
rire ab eo penitentiam, qui sine licentia Episcopi sui Papa Roma-
no signipuit penitentia legem, & litteras ex nomine eius Episcopo
detulit in Cena Domini, quibus Episcopum rogabat Apostolicus,
quatenus illi penitentiam, quam imposuerat, affirmaret. Episcopus
verd intelligentia fraudem, ait homini: Versa vice, quod ego postula-
re debueram ab Apostolico, Apostolicus postulat a me: Non credere
possum, hoc mandatum ab eo extortum, & hoc tibi nihil vtile est:
& donec a me, vel ab aliis Sedis Archidiacono, me iubente, acci-
pias penitentiam, permane in excommunicatione. Et eiecit eum
foras de Ecclesia.*

*Et duxerunt Episcopi: Hoc ab ipsis Apostolicis Romanis, & ca-
teris Patribus cautum teneamus. Ut parochianum suo Episcopus si
penitentiam imponit, eumq; Papa dirigit, vt iudicet utrum sit,
an non penitentia dignus pro tali reata: potest eam confirmare
auctoritas Papa, atti lenigare, aut superaducere. Iudicium enim
totius Ecclesie maximè in Apostolica Romana Sede constat. Item
si Episcopus parochianum suum cum tibibus, vel litteris Apostolicis
ad penitentiam accipiendo direxerit, vt multoties pro granis
misericordie soleret reatus, in quibus Episcopi ad dignam habent pen-
itentiam imponendum hinc licenter a Papamedium sume-
re potest: non inconsulendo Episcopo suo, ab Apostolico penitentiam,
& absolutionem nevenit accipere licet. Propter periculum fur-
ceptionis. Et post nonnulla hec subinservunt: Sic Apo-
stolicus Romanus Episcoporum omnium sententiam confirmare, non
sufficeret: quia sunt membrorum caput suum sequi, ita caput
membrorum non necesse est contristari. Nisi haud dubium ab
eis erratum constet.*

*Subiicit vero mox idem haec quæ sequuntur, ad ea,
quæ dicta sunt, confirmando, in exemplum adducta. Re-
feram vero ad adificationem, quæ dudum de illo milite contigit
et scone, qui inbente Duce Vasconum* Sancto, seniorem suum
decollauit, multa tamen, & terrore Duci, & perterritus id egit,
interminante irato Duce, & dicente: Nisi istum occideris, occi-
dam te. Vno ergo iactu Seniorem proprium decollauit. Et grauissi-
mo dolore repletus ad Episcopum suum penitentia causa recurrit.
Cui ille compassus dixit: Debueras pro Seniore tuo mortem susci-
perre, ante quam illi manus aliquo modo inferres, & Martyr Dei pro
tali fide fieres: sed grauissimum reatum egisti, & nobis inauditum.
Nescio tibi consilium ferre penitentia, sed vade quanto cito ad
Papam Romanum: si tibi ille penitentiam contedit, & ego gau-
deo & confirmo. Si te ille abiecerit, nunquam nec a me, nec ab ali-
quo inuenies penitentiam. Quod ille concitus impluit, & cum te-
stibus secum detulit litteras Episcopi sui. Et cum Apostolicus se-
cunda paschalis serua apud sanctum Petrum sacra agens post Eu-
angelium resedisset, caput ille reus ante eum in conspectu torus Ec-
clesie grauissime plorans & suspensus exclamare, dicens: Pen-
itentiam volo, domine: penitentiam volo, domine. Et Apostolicus
ipsi, qui dextra, levata, ei assistebant, ait: Requirite pro qua culpa.
Ille inquisitus, nihil aliud dicebat, quidam, Creatorem meum offen-
di, Creatorem meum offendi. Cui Apostolicus: Cur, inquit, Epis-
copum tuum non expetebas? Et ille: Episcopum meum misit ad te. Tunc
testes Apostolicus fuggerunt culpam, atque litteras Episcopi pro-
tulerunt. Si Apostolus us Episcopo, qui a dextris eius stebat, locu-
tus est, dicens: Recogita auctoritatem diuina, quali penitentia
hic mortuus posuit viuiscari. Et Episcopus ait: Dominus dixit in Ea-
ngelio: Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, aut
parrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros. . . . re-
liqua defunt. Porro eo tendere vila est Episcopi respon-
sio ista; nimis, ut seculo renuntians, peteret monasterium,
vbi ad obitum usque in perpetua viueret penitentia. Sed ex ijs quæ dicta sunt, illud magnoperè obseruan-
dum, quod inter ipsa Missarum solemnia de peccatore
penitentie oblatum iudicium, non est iussum dicerri, nec
reiici in aliud tempus peccatorum penitentiam implorā-
rem, sed audiatur, & eius saluti opportunis remedij consuli.
Quod secundum sanctum Gregorium nullū gratius Deo
sacrificium offeratur, quam animarum salus, ipsa conuer-
sio peccatorum, propter quos ipsum incruentum Deo sa-
crificium offeratur.*

*In eadem Lemouicensis Concilij Actione secunda,
dum de impedimentis actum est, quibus prohiberetur a-
liquis ad sacros ordines promoueri, recitatum est, quod
nuper Romanus Antistes ad sanctum Odilonem Clunia-
ensem Abbatem rescriptis: Acta enim ipsa ita se habent:
ille qui adhuc viuens est, qui Stephanum Episcopum dolo occidit,
cum non inueniret pro tanto criminis penitentiam, Cluniacum co-
nobium petiit: monachus ibi effectus est: qui legere, & cantare tan-
quam peritus clericus sciens, ab Odilone Abate cogitat abatur offer-
ri Episcopo ad gradus altaris. At prouidenter tractans veneran-
dus Abbas, litteris directis ad Papam Romanum, consultum expo-
stulat, & crimen monachi intimat. Cui Apostolicus talia re-
mandat.*

*Impossibile est, talem ad aliquem gradum prouochi, neg, etiā of-
ferre oblationem ad manus sacerdotis, ne forte pro eo uno in plures
furore Domini descendat. Sed nec communionem sanctam accipere
potest: in exitu autem vite pro misericordia eius viaticum detur.
Nihil hic aliud quam luctum agat, si illic forte misericordiam in-
ueniat. Haec tenus Papae rescriptum. Pergunt Acta: Ita ha-
cenus ille viuit, permanens in penitentia, non offerens, non com-
municans. Hucusque de his, quæ spectant ad rescripta tem-
poris huius Romanorum Pontificum ex Aetatis Concilij
Lemouicensis, hoc tempore, ut vidimus, celebrati ad de-
clarationem eorum, que ex Glebro sunt recitata, relin-
quente multa inuoluta silentio; addente vero alia plura
indigna prorsus Episcopis Gallicanis, penes quos, ut vidi-
mus, aduersus Principes, inuadentes res Ecclesiasticas, Ap-
ostolica censura vigebat.*

*Tertia autem eius Synodi Actio a Patribus indicata
desideratur.*

*Eodem anno, vbi Hermannus Archiepiscopus Ham-
burgensis succedit in locum Libentij, pallium accepit.*

^a Adam li.
^b c. 49.50

Benedicto Pontifice, de quo plura habet ^a Adam in Chro-

^b Herm. cō
ir. edī. vlt.
ex cod. Au
gustan. hoc
an. et 1036

^c Glab. lib.
^d cap. 4.

Eodem anno Conradus Imperator Burgundiam sibi reliquit à Rudolpho armis subegit; cūm & Burchardum Lugdunensem Archiepiscopum (vt ait ^b Hermannus sui temporis Scriptor) genere nobilem & strenuum, sed per omnia scelestum & sacrilegum, cum multis alijs Principibus in ditionem accepit, subiugatoque Burgundia regno redijt. Hæc ipse. Sed quæ his subiiciat Glaber, de Burchardo Seniore agens audiamus: Fuit igitur in superaxatis diebus dissensio per maxima post mortem Burchardi Archipresulæ Lugdunensis, de presulatu ipsius Sedis, quam plures non iusti appetebant meritis, sed instinctu superbæ elationis primus omnium predicit Burchardi nepos eiusdem equinocis, supra modum superbissimus, relicta sede propria Augustane ciuitatis, procaciter Lugdunensem arripuit: qui post multas perpetratas nequitas captus à militibus Imperatoris, perpetuo est condemnatus exilio. Post ipsum verò quidam Comes Gerardum filium suum parvulum quandam arroganter ibidem sola presumptione auctore, substituit, & ipse post modicum, non vt pastor ouium, sed veluti mercenarius infugam versus delituit. Quæ omnia dum perlata fuissent Romano Pontifici, sugestum est ei à viris fidelibus, vt sua auctoritate patrem Odilonem Cluniacensem monasterij Abbatem ibidem eligeret consecrari Pontificem. Sic enim totius Cleri, ac plebis optans acclamabat devotio. Qui protinus mittens eidem patri pallium simul & annulum, imperavit eundem predicte ciuitatis fore Archiepiscopum. Sed vir religiosus sua humilitatis attendens propositam, omnimodis renuit fieri pallium, & annulum suscipiens, illi, qui Deo dignus existeter, reservauit futuro Pontifici eiusdem Sedis. Et post pauca: Contigit enim postmodum, vt Henricus Rex recepto regno Austrasorum, dum ^{*} capisset huius dissensiois cladem, condoluit, per quirens quid exinde agere deberet. Cui, dum apud Vesontionem deuenisset, sugestum est tam ab Episcopis, quā ab omniplebe, vt virum aquæ tali ministerio dignum, Odericum scilicet Lingonensis Ecclesia Archidiacionum Lugduni constitueret Pontificem. Qui protinus, vt sugestum fuerat speciosissimis adornatum indumentis ad præfata illum destinavit Sedem. Illuc nempe restituta est totius prouincia requies, & passiu optata cum gaudio. Hucusque de Ecclesia Lugdunensi diu agitata discordijs, ac tandem optimi præfulis substitutione pacata. At præterierunt ista, & multa alia de S. Odilone Petrum Damiani, qui eius vitam conscripsit, sed pertenuerunt quidem, longeque imparem meritum tanti viri, de quo inferius dicendum.

S. ODILIO
RECVSAT
ARCHIE-
PISCOPO
TVM LVG
DVNEN-
SEM.

* f. acce-
pisset

XXVIII
ROMANI
IMP. OBI-
TVS ET
MICHAELIS CREA
TIO.

ZOESIMP.
IMMANE
SCELVS.

XXIX.

Quod ad res pertinet Orientales, hoc anno, Indictione secunda, die undecima mensis Aprilis, Romanus Imperator, cūm imperasset annos quinque, & menses sex, ab adultera coniuge Zoe Augusta veneno parato consumptus paulatim, sed necdum defunctus, opera eiusdem coniugis, & eius, qui in locum ipsius Michaelis origine Paphlago adulterus est subrogatus, miserè strangulatus interiit. Fuerat Michaelis arte argentarius, sed forma pulcherimus, quem impudica fœmina deperibat, adeò vt nec propinquam viri mortem veneno curatam expectare potuerit. Ita enim, vt cæcus, ita & aliger quoque ob perniciatem confuevit pingi impudicus Cupido. Etenim nec sacrosanctam pœnafam hebdomadam verita est: nam seria quinta adeò immane facinus perpetravit. Porro Europalates de inauguratione Michaelis ista subiungit:

Hac nocte, cūm sacro sancta Christi tormenta carerentur, accessitus est Alexius Patriarcha ab Imperatore, vt se citio ad palatum conferat: qui cūm preasto fuisset, reperit mortuum imperatorem Romanum. Illato autem triclinio in suggesto sedens Zoe educit Michaelem, & Patriarcham cogit ipsum secum consecrare: qui verbis illius obstupefactus obmutuit, & benedictionem anceps differebat. Verum Ioannes cum Zoe, quinquaginta auri libris Patriarchæ, & quinqaginta Clero traditus effectit, vt dignos eos putaret, quos consecraret. Romanus autem Imperator, vt diximus, interemptus in monasterio à se recens condito illustri sepelitur, ipsò magno Paræscens die. Zoe autem Michaelem in regio throno à se collocatum, estimauit se pro viro & Imperatore sanguinem ac ministrum habiturum. Et tam patris eunuchs in palatum introductis strenue aggrediebatur publica munera. Verum et omnia

præter spem aperi & suos ejere, & contra sententiam. Nam Imperatoris frater vir strenuus, & rerum peritus, simulatque in Regia ingressus est fratri metuens, Regine eunuchs à palatio amouendos curat, & fidelis mas eis ancillas ejicit, & mulieres sibi cognatione propinquas custodes eius imposuit, & nullares aut parua aut magna gereretur, nisi eo volente, & prorsus ab omnibus illa prohibebatur, ac ne balneum quidem attingebat, nisi eo volente, &c. Inferius autem ita subiicit:

Non placuisse autem Deo que fiebant statim ex ipsis exordijs demonstratum est. Undecima enim hora sanctæ & magna Dominice decidit intolerabilis & violentia grande, adeò vt constringerentur non solum arbores sive fructuosa sive infrafructuosa, sed etiam domus corruerent, & templo vsque ad solum, & segetes, & vites. Quare fuit hoc ipso tempore magna omnium fugum & fructuum motio. Accidit illud valde prodigiosum, vt quem omnium pulcherrimum Zoë sibi delegerat in maritum: idem nouo accidente in vindictam sceleris diuinus orto, fieret deformissimus. Etenim (vt idem subdit Europa-lata) arreptus à diabolo, dæmoniacus euasit, à quo horrendis modis distorqueretur: nec valuit villo remedio, siue facio per viros Ecclesiasticos procurato, siue à medicis adhibito, aliquo modo sanari, sed ad obitum vsque ostentui factus omnibus mansit in exemplum diuinæ vindictæ. Secuta sunt & alia mala iræ Dei indicia manifesta. Nam eodem anno agmina locustarū exorta per triennium sunt omnia vsqueaque depasta, cūm hæc per visum ostensa fuisse facio ministro, idem sic recitat Europalata:

Quidam ex ijs, qui ministrabant Episcopo, per visum ista diuinæ revelatione cognovit. Existimabat videre eunachum quendam alba ueste indutum formæ splendentem, qui tribus apud se fascis appositis, iussus fuerat vnum euacuare, deinde alterum, postrem tertium. Qui cūm fecisset quod iussus fuerat, primus serpentes & scorpiones eiecit; alter rubetas & aspides, & basilicos, & cerasias, & alia id genus venenata animalia; tertius scarabeos, & culices, & vespas, & alia quadam, quæ in posteriore parte gestant acaleum, vt crabones. Et ille quidem propter id quod viderat, mutus erat. At splendidus ille vir, cum eum ad se ipsum accerret: Hac, inquit, aduenere, & venient in vos, propter violata Dei iusta, & nefarium facinus, admisum in Romanum Imperatorem, & eius cubile: & hac ita euenero. Hæc ipse. Qui sequentibus annis quæ accidere infausta, recenset, nempe frequentes terramotus, & terra hiatus, quibus quinque absorpta sunt oppida, barbarorum incursionses, siccitates, grandines, & alia id genus ingentia mala.

Hoc eodem anno cultum Ecclesiæ Russicæ propagatum esse à Russorum Duce, Longinus in Annalibus Polonorum testatur his verbis: Ab bellis ad religionem Iorashlaus Russa Dux conuersus plura monasteria non solum virorum, sed & feminarum, pluresq; ecclesiæ in Kijom fundat & edificat: extitit deinde sumptuosum muro Ecclesiæ sanctæ Sophiae, cuius turrim tabulis deauratis tegit, Ecclesiæ vero vasis aureis & argenteis, libris, vestibusq; pretiosis dotat.

Polonorum verò Ecclesiæ status admodum labefactatur: defuncto enim hoc anno Mieczslao Rege, sub quo Bohemi, Moravi, Ruteni & Cisalpini populi, insuper Lubecenses, & Magnopolitani, alijque à parente sub iugum redacti, à Polonorum dominio defecere: ad postremum verò in ciudem Polonorum Principatus exterminium in eligendo Rege disidio scisis inter se Principibus, magno prouinciae damno, incredibilique Ecclesiæ iactura septem annorum spacio interregnum perseverauit, ex pulla Regina, eiusq; legitimo regni successore, qui in Germaniam sunt profecti. Casimirus verò Regni legitimus hæres sapientiori cōfiliō nuntium remittens seculo, Cluniacensium monachorum arripiens institutum, tunc disciplina florentissimum, Cluniaci mutato ex Casimiro in

Carolum nomine & habitu, vitam monasticam solemnni ritu profitetur. Quomodo autem ad regnum fuerit reuocatus, suo loco dicetur.

XXX.

MIC. IMP.
ARKEPT.
ADAMON-
NE.

XXXI.
VISIO O-
STENSA
DEMALIS
VENTY-
RIS.

XXXII.
RVSSIO.
RVM EC-
CLESIA
ILLVS.
TRATA.

CASIMI-
RVS RE-
GIS POL.
FILI⁹ MO-
NACHVS
CLVNIA-
CENS.

IESV CHRISTI

Annus 1035.

BENEDICT. IX. PAP. CONRADI IMP. 9.
Annus 2. MICHAEL IMP. 2.I.
BEREN-
GARIVS
HÆRETI-
CVSRVR-
SVM E-
MERGIT.HENRICI
REGISZE
LVS AD
VERSUS
HÆRESIN
BEREN-
GARII.

a Mac. 5.

b habetur
tom 3. biblio.
lito. Sanc.
in fin.II.
DVREN-
DI EPISC
EPIST AD
HENRIC
REGEN.

* homini

III.
SOLIVS
ROM. SE-
DIS DEPO

SE QVI TVR annus Christi millefimus trigeminus quintus Indictione tertia, quo magnam Synodum Tribunensem collectam esse, Hermannus testatur in Chronico à Canilio nuper edito ex codice Augustano, sed Acta eius haec tantum latet, vel perire. Quo etiam tempore Berengarius Turonensis, Andegauensis Archidiaconus, cuius error de veritate corporis Christi in Sacramento Eucharistie negata fuerat (vt vidimus) à Roberto Rege damnatus, vt nedium asici, sed nec audiri eo viuente permisus sit: eo iam defuncto, liberiū absque obice hæresim promulgare atque firmare ausus est, annidente Brunone Andegauensi Episcopo, quem in eandem vesaniam, aucta errorum propagine, non solum decipiendo perduxerat, sed & propaginatorem acerrimum constituerat. Cūm vero nefanda blasphemiae rumor iam Gallias vniuersas implesset, necon Germanias peruersisset: Henricus Francorum Rex Christianissimus, Roberti parentis vt regni, ita & pietatis hæres, eius exemplo ad condemnandum errorem, profligandam hæresim, penitusque obruendam, vt nullatenus amplius audiretur, oxyus exurrexit, quamuis suorum ciuii bello teneretur ingiter occupatus; probe sciens, tunc reddi sibi Deum propitium ad debellandos infestos hostes, cūm emergentes hæreses comprimuntur, & regia potestate, ne vel mutire audeant, continuò stranguantur; reddique tunc pacificum, atque diuinā protectione securum regnum, cūm Rex sollicitè curat eius Ecclesiam ab omni profus hæresis labe impollutam integrumque seruare. Quamobrem paterno exāstans zelo, impiger ad conficiendum monstrum, ab inferis portis nuper emersum, & magna omnium admiratione, sed maiori detestatione auditum, regia tuba milites conuocat, cūm videlicet totius regni Episcopos ad Conciliū vocat. Quoniam autem sicut periculosest valde est, a sine consilio inire certamen; ita sine consilio Concilium agere: ne id tum faceret, suis litteris monuit eum, & quidem iusta de causa, arque euidenti ratione vir disertissimus atque sanctissimus Durandus Leodiensis Episcopus, qui licet humili loco natus, tum litteris, tum moribus nobilem illam suo tempore illustrauit Ecclesiam. Cuius epistolam doctissimam quidem, quæ adhuc superest, hic describere ad veritatem in primis intelligendam, necessarium duximus. Sic enim se habet eius inscriptio b:

Ex bibliotheca Ludouici Martelli Rothomagensis incipit epistola Durandi Leodiensis Episcopi, de corpore & sanguine Domini cōtra Brunonem Andegauensem Episcopum, & Berengarium Turonensem.

Fama supremos Gallie fines prætergressa totam Germaniam peruersit, iamq; omnium nostrum replevit aures, qualiter Bruno Andegauensis Episcopus, item Berengarius Turonensis antiquas hæreses modernis temporibus introducendo, astruant corpus Domini non tam corpus esse, quam vmbram & figuram corporis Domini; legitima coniugia destruant, & quantum in ipsis est, baptisum parvularorum enervant. Quos ad reuinendum & publicè confutandum, eo zelo, eo q; feruore, quo erga sanctam Ecclesiam diuina inspiratione plurimum semper ardets, aiunt vos Cœcilium aduocasse, vbi tandem illud totius nobilissimi regni vestri heu nimis turpe opprobrium de medio auferatis, & in eternum, si fieri potest, ab ipsa * omnium memoria deleatis. O pia voluntas, & vere Regedignissima! quæ utram effetum habere posset, vt in tanto sacrilegio conuictos (quod certè facillimum est) absq; villa dilatione debita vltio consequeretur.

Sed desperamus id fieri posse, cūm Bruno existat Episcopus: Episcopum autem non oportet damnationis subire sententiam: præter Apostolicam auctoritatem. Igitur omnes, qui cum que sumus filij sanctæ matris Ecclesia, in maximo dolore positi sumus. Nam

plurimum veremur, si illis miserrimis & perditissimis viris audiencia sancti Concilij (sicut ipsi de pena securi postulant) permittatur, cūm de tanta presumptione reuinctos puniri minimè concedatur, grauissima scandalum in omnium Fidelium populo generari. Certe quod videbunt impunitos, & nequaquam à sui gradus honore deieciros: eosdem putabant ab omni Concilio, aut vinci non posuisse, aut iustificatos esse: eruntq; (vt ita dicam) nouissima petitorib; prioribus.

Ergo maiestatem tuam omnes exoratam vellemus, vt interim illorum impiam, sacrilegam, & nefariam assertionem audire contemneretis, donec accepta Romana Sedis audiencia, damnandi protestatem haberetis. Quamquam huic modi homines nequaquam oporteat audiri; neque tam est pro illis Concilium aduocandum, quam de illorum supplicio exquirendum. Tunc quippe hæretici necessarij audiendi fuerunt, quando hæreses ipse, & huicmodi questiones, vipotè quæ nondum ad vnguē discussa fuissent, in dubium venire potuerunt, vt per congressum certaminis pateficeret, vtr pars staret pro defensione veritatis. Quod idem nunc profectò fieri non oportet, quia creberrimus sanctiorum Patrum Concilij, tum etiam venerabilium doctorum clarissimis sententijs ita omnia sunt eliquata, ita vt ne minimum quidem resederit de omnifice dubitationis. Sed & nos ex multis, epistolari breuitate cogente, pauca exponemus & proponemus exempla, pertinentia ad corpus & sanguinem Domini. At itaq; beatus Leo Papa, &c. Recitatis enim contra Brunonem & Berengarium sancti Leonis Papæ, Cyrilli, Ambrosij, Augustini, Basiliij, Eusebij, Hilarij, & Tolentani Conciliij verbatim sententijs, ita perorat: Quonobrem Brunonem & Berengarium iam anathematizatos arbitranur. Quod si sita est, vere illis audiencia Concilij deneganda est: & cum vestris, cumq; nostris Episcopis (sita vobis videtur) cum amico vestro Imperatore, cum ipso Papa, quæ vindictam eos statuatur, deliberaendum. Est enim iustum, vt quorum manus sunt cōtra omnes, omnium manus etiam contrapositæ extinentur. Hucusque Durandus. Cuius aureæ planè epistolæ meminit d Guitmundus in commentario, quem scripsit de corpore & sanguine Domini.

His acceptis Henricus Rex Francorum litteris, benè à tanto Antistite persuasus, à cōceptis creditur destititus: non enim ipse dum vixit, aliquod fuisse contra Berengarium & socium impietatis collectum Concilium, memoria reperitur, sicut aliorum Conciliorum longè minoris momenti. Sed & quod, dum idem Christianissimus Rex superstes fuit, nunquam auditus est Berengarius, vel ex suis aliquis quid impium missitasse; & quæ coercitos funestos homines regia iussione fuisse, par et credere, atque petitissime abdita siluarum bestias truculentas, est dignum existimare: interea vero spumante ore, rabie acuissime dentes ad noua certamina, euentu monstrarunt. Agemus autem de his suo loco.

Quod autem ad Durandum Leodiensem Episcopum spectat, falli constat Sigebertum, qui eius ingressum ponens anno Domini millefimo vigesimo primo, rursum anno post millesimum vigesimum quintum alium in locum eius subrogatum habet Reginardum, cūm tamen ad hæc saltem tempora primordia Henrici Regis, ad quem scripsit, peruenisse, nulla dubitatio esse poscit. Nō sic Hermannus, cūm eiusdem Durandi meminir, qui nequaquam eo termino claudit eius Episcopatum. Vides Lector, prima spicula in virulentum draconem vibrata fuisse à nobilissima Ecclesia Leodiensi, Catholicae Fidei tenacissima in primis vero ab eius Episcopo Durando, necnon ab eiusdem Ecclesiæ Scholastico; inde vero Brixieni Episcopo Adelmanno, cuius luctuationis superiorius alia occasione meminimus. Reliqui autem aduersus eundem longè postea conscripsere. Adelmannus vero (vt superius dictum est) discipulus fuit Fulberti Episcopi Carnotensis, cūm eiusdem malus auditor Berengarius esset. Extat huius epistolæ ad Berengarium, hac notata inscriptione:

Dilector in Christo fratri consolatō stico Berengario Adelmanus salutem in Domino. Collactaneum te meum vocavi propter dulissimum illud coniuvrium, quod cūm te adolescentiū ipse ego manus in academia Carnotensi sub illo venerabili Socra- te, nempe Fulberto, duxi, &c. Hæc, cūm iam se palam ab Ecclesia diuulsi Berengarius: Nam post nonnulla eius

NERE EPI
SCOPOS.IV.
NON AV-
DIENDI
SED DAM-
NANDI
HÆRETI-
CI QVAN-
DO SINT.c Gen. 1b.
d Guitmū.
li. i.V.
COERC-
TI HÆRE-
TICI LA-
TENT AD
TEMPVS.VI.
LEODIEN-
SIS ECCL.
LAWS.VII.
A DEL-
MAN. LIT-
TERIS MO-
NVIT BE-
RENGAR.

exordio posita habet ista: Auerat Dominus a te, sancte fratres, semitas tales, & conuertat pedes tuos in testimonia sua, & mendaces ostendat, qui famam tuam tam fœda latere maculare nituntur, spargentes usque quaque, ut non solum Latinas, verum etiam Teutonicas aures, inter quas diu peregrinor, repleuerint, quasite ab unitate sancte matris Ecclesie diuulseris, & de corpore & sanguine Domini aliter quam Fides Catholica teneat, sentire videaris, &c. Confusat errorem, arguit temeritatem, damnat audaciam, retundit procaciam, hortaturque ad resipiscientiam. His clamoribus vnde longe lateque de Beringario sparsis, permotum Henricum Francorum Regem ad eam cogendam Synodus, quam audisti, iure possumus affirmare. Porro sic zizania exorta usque ad messem excreta, falce Leonis Papæ Noni primùm sunt duplii Concilio refecata, anno Redemptoris millesimo quinquagesimo tum Romæ, tum Vercellis, presidente eodem Leone Pontifice iisdem ab eo conuocatis Concilijs. De quibus suo loco dicturi sumus.

IESV CHRISTI Annus 1036.

BENEDICT. IX. PAP. CONRADI IMP. IO.
Annus 3. MICHAEL IMP. 3.

I.
* Adamli.
2. cap. 51.
II.
CONRADVS IMP.
IN ITALI-
AM VE-
NIT.
b Herm. in
chr. hoc &
seq. an. ex
edit. can.
S. GOT-
HARDI E-
PISCOPI
OBITVS.
c LUC. I.

SEQUITVR millesimus trigesimus sextus Christi annus, Indictione quarta inchoatus, quo Benedictus Papa audiens defunctum Hermannum Archiepiscopum Hamburgensem, atque in locum eius subrogatum Alebrandum, virum omnibus virtutibus excultum, ex Ecclesia Colonensi petitus, ad eum pallium misit. Hæc pluribus Adam, qui res ab eo præclarè gestas describit.

Hoc etiam anno Imperator b Italiani petitum extremo tempore, ut tumultus compesceret, Veronæque diem Natalem Domini celebravit. Quæ autem reliquæ ei^s fuerint in Gallia Cisalpina res gestæ, ut suo singula reddantur loco, dicetur anno sequenti.

Quo anno ex hac vita migravit ad cœlestia sanctus Gothardus Episcopus Hildesemensis, qui planè egregia eruit sanctitate, plurimum charismatum donis diuinitus illustratus. Cuius res præclaræ gestas sicut simpliciter, ita & fideliter auctor eius temporis scripsit. Contigit transitus eius Dominicō die infra octauam Ascensionis, sicut ipse spiritu propheticō pollens iam ante sèpē significarat, cum post medianam noctem Matutinas preces inchoantibus fratribus, ventumque esset ad canticum c^oZachariæ, & postremus versus cantaretur à Clero: *Illuminare hi qui in tenebris, & in umbra mortu⁹ sedent.* Ipse licet in agone desudans, proferens reliqua versus verba illa: *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* In pace quieuit, illustratus à Deo plurimis miraculis, eiusdem egregiæ sanctitatis indicibus. Petat res de eo tunc scriptas, qui viri sanctissimi adhuc plura scire desiderat. Hæc enim ad institutum sat.

III.
CLADES
INGENS
POLONO-
RVM EC-
CLESIA.

Eodem quoque tempore exagitata est Ecclesia Polonorum turbulentissimo interregno, cum prouincia illa, ciuilis bello ingrauecente, facta est externorum hostium præda, incurvantibus eam Bohemis, atque Ruthenis, cunctaque sacra atque profana prædantibus. Narrat ista fuisse Ioannes Longinus Canonicus Cracoviensis, qui & Dlugoschus, tantumque malum hoc anno cœptum male propagatum usque ad annum Redemptoris quadragesimum primum narrat, cum creatus Rex Casimirus, tanquam orto sole, feræ bestiæ in sua se latibula conuertentur. Interea autem interregno durante, Brzetislaus Bohemus Dux destritum Rege prouinciam, dilaceratamque bello ciuili peruidit, spoliat, ac prædatum, non parcens sacræ, quæ adhuc intacta reperit, nondum ausa nefaria manu Deo dicata dona pertingere, quibus tam in auro, quam gemmis ex Regum piorum munificentia illæ Ecclesiæ abundabant. Hæc omnia ausus Dux Bohemus, impulsore Seuero Pragensi Episcopo, cuius suaus ab eo-

dein corporibus Sanctorum Gnesnensis Ecclesiæ est spoliata: Nam (vt ait) S. Gaudentius, loco sancti Adalberti, & sanctis Martyribus quinque fratribus (de quibus superius) illuc à Boleslao Rege translatis: eadem magno honore in Pragensem Ecclesiam transtulere. Insuper imaginem Crucifixi ex auro puro trecentarum pondi librarum, cum imagine Christi pendens in Cruce, triplicis ponderis: tres insuper tabulas primarij altaris ex auro purissimo gemmis ornatas tunc item ab Ecclesia Gnesnensi per eosdem sublatas, Pragamque translatas, in Ecclesia cathedrali fuisse repositas tradit. Hæc insigniora recenset auctor præter alia innuntria diuersi generis ornamenta in vasis, & vestibus sacræ supellefiliis, quæ narrat tunc fuisse direpta.

Quod ad res pertinet Orientis, hoc anno aduersus Alexium Patriarcham Constantinopolitanum Synodum celebrant seorsum Episcopi ipsi subiecti, ut eum gradu deponerent, idque in gratiam Ioannis fratris Imperatoris, eum thronum ambientis. At quomodo irritum redditum est omne quod moliti sunt consilium, Europolata sic narrat: Cum verò Ioannes supra modum Constantinopolis Sedem amaret, inita societate Demetrius Episcopus Cyzicæ, Antonius Nicomedia, Syde, & Ancyra germani fratre cum alijs Metropolitanis consilium inire de abdicando Alexio, & pro ipso Ioannem constitendo. Ad quos Patriarcha Alexius cum parte Ecclesiæ litteras in hac sententiam misit, quibus quo minus iure posset, eo magis callida arte illos omnes elusit:

Quando, vt afferitis, non suffragio Archiepiscoporum, sed Imperatoris iussu ad sedem ascendi contra canones; abdicentur ij, quos ego Metropolitanos elegi, dum undecim annū cum dimidio insuper Ecclesiam gubernavi. Anathemate etiam percutiantur Imp. tres, quos ipse coronauit, & ita cuilibet volenti Sedem cedant.

Hoc nuntio accepto qui cum Demetrio erant, & pudore, & metu perfusi (plures enim ab ipso delecti fuerant) quiescere decreuerunt ac filere: & in reliquo Ioannes continuit Sedis obitum appetitum. Hæc Europolata, qui eodem anno iam inchoata Indictione quinta, nempe Decembri mense, concussam ciuitatem terramotu recenset. Eadem & Cedrenus, & alij.

IESV CHRISTI Annus 1037.

BENEDICT. IX. PAP. CONRADI IMP. II.
Annus 4. MICHAEL IMP. 4.

IV. CONTRA ALEXIVM PATRIAR CHAM IN SIDIAE.

V. ALEXII AD EPIS COPORE SPONSIO.

I. BENEDIC TVS PA- PA CON- VENIT CREMO- NAM AD CONRA- DVIM. d Her. hoc anno & se quenti.

MILLE SIMVS trigesimus septimus annus exurgit cum Indictione quinta, quo Benedictus Papa ad Imperatorem Cremonam se contulit, laborantem aduersum Archiepiscopum Mediolanensem, Imperij perduellum. De his enim in Hermanni Chronicō editionis Canianæ ista leguntur d: *Imperator celebrato Verona Natale Domini, per Brixiam & Cremonam Mediolanum peruenit: idem Papian adiens, Heribertum Mediolanensem Archiepiscopum infidilitatis accusatum apprehendit iusit, eumque Popponi Patriarcha Aquileiensi custodiendum commendauit. Qui fuga elapsus, cunctis viribus eidem Imperatori rebellare contendit. Imperator Paschalij festo Rauenne acto, territorium Mediolanense repetit, urbem obedit, castella, villas, omniaq; circum ad rebelles pertinen- tia vastauit; coniuratorum verò manum facile compescuit, eisq; legem, quam & prioribus habuerant temporibus, scripto roborauit. Papa Benedictus Cremonam ad Imperatorem venit. Episcopi Placentinus, Cremonensis & Vercellensis incusati ab Imperatore, captiique & in exilium misi. Hæc Hermannus eius temporis scriptor. Porro ista aduersus Episcopos decreta, et si haud inconsulto Romano Pontifice, qui aderat, fecisse existimandum sit; tamen haud Deo placuisse, ex sequenti immissa cœlitus vltione per pestilentiam, que & suam pertigit domum, de qua suo loco dictur sumus, intelligi facile potest.*

Sed & quid tunc temporis eidem Conrado Imperatori apud Mediolanum regni coronam ad Missam accipienti

cont-

II.

S. AMBRO
SIVS COM
MINATVR
CONRA
DO IMP.

III.
BENEDI
CTVS PA
PA CANO
NIZAT S
SIMEO
NEM.
apud Sur
die 2. Iun
tom. 3.

IV.
REGNVM
LEGIO
NEM SE
ET CAS
TELLAE
SIMVL
IVNCTA.

contigerit, ex Sigeberto sic accipe: Die verò Pentecostes, cum Imperator in parva Ecclesia secus urbem coronaretur ad Missam, tam grauia fuerunt tonitrua & fulgura, vt aliqui mente exceperent, aliqui exhalarent. Bruno verò Episcopo qui Missam canebat & secretarius Imperatoris cum alijs tribus dixerunt, se inter Missarum solemnia videlicet sanctum Ambrosium, Imperatori indignando communantem. Tuac imperator Italia discessit. Hæc Sigebertus, sed anno nō suo, nempe trigesimo nono post millesimum.

Hoc eodem anno idem Benedictus Papa retulit in Sanctorum numerum Simeonem Anachoretam inclusum apud Treuiros, agéte Poppone Archiepiscopo Tuciurense, cùm idem Sanctus eodem anno ex hac vita migrasset: cuius res præclarè geltæ, exposcente eodem Archiepiscopo, scriptæ sunt ab Euerino Abbate. Extant ipsæ quidem omni fide' consignatae. Mentio est eiusdem Sancti in Actis Concilij Lemouicensis, de quæ eiusdem inter Sanctos facta relatione Trithemius agit hoc anno in Chronico Hirsaugensi.

Quod ad rerum Hispaniarum statum atinet, bello ciuili inter se pugnantibus Regibus, hoc anno occiso Rege Legionenii Veremundo à Magno Fernando Castellæ Rege, iuncta sunt postea simul in unum duo illa regna. De obitu Regis Legionis est vetus sepulchralis inscriptio his verbis:

HIC EST CONDITVS VEREMUNDVS IV-
NIOR REX LEGIONIS, FILIUS ADEFONSI RE-
GIS. ISTE HABVIT GVERRAM CVM COGNATO
SVO REGE MAGNO FERNANDO, ET INTERFE-
CTVS EST AB ILLO IN TAMARA PROELIAN-
DO ERA M. LXXV. Anno sequenti à nece Veremundi occupata Legione, habita est initatio Fernadi, seu Ferdinandi in Regem Legionensem, in Ecclesia sanctæ Mariæ, coronante eum Seruando Legionensi Episcopo feria quinta, mense Junij, die eiusdem vigesimali secunda, vt au-
tor est Rodericus. Ex quo tempore idem Rex magnopere propagauit principatum: cuius victoriæ cauila visitauit profectus Compostellam Iacobum Apostolum, cuius precibus esset de hostib[us] victoriam consecutus, nuncupata vota persoluens.

IESV CHRISTI

Annus 1038.

BENEDICTI IX. PAP.

CONRADI IMP. 12.

Annus 5.

MICHAELIS IMP. 5.

I.
BENEDI
CTVS PA
PA CVM
IMP. RO
MAM VE
NIT.

II.

^b Leo Oft.
^a Chron.
Cassini. lib.
2. c. 66.
LEGATIO
NES CAS
SINENS
VM AD
IMP.

AGNS adest Redemptoris millesimus trigesimus octauus, Indictione sexta, quo Imperator cum Benedicto Pontifice Romanam se contulit ad comprimentam tyrannidem Pandulphi Principis Capuani. Sed que funelta, antequam Romanam se conferret, & Parmæ le contineret, acciderint, ab Hermanno sic breuiter accipe: Cum Imperator Natalem Domini Parma ageret, orto inter Parmenses ciues, & exercitum tumultu multi ceciderunt, & pluribus ciuibus trucidatis, ipsa ciuitas incendio consumpta est. Post hæc autem Romanam venisse testatur. At hæc de clade Parmensi ad superiorem annum potius pertinere videntur, si ratio habeatur semel initiis instituti à Kalédis Ianuarij annos singulos exordiendi.

Porrò veniendo Romam, & inde in Campaniam aduersus Pandulphum duplex legatio Cassinensem monachorum ipsum Conradum Imperatorem permouit, vt Leo Ostiensis testatur his verbis: ^b Cum iam omnipotens Deus tantis iniquitatibus, tantisq[ue] sancti huic loci direptionibus, decerneret modum imponere, & orationes, ac gemitus seruorum Dei, pupillorumq[ue], ac viduarū, pauperumq[ue], singultus ac lacryme in cœlum intra ipsum auditions sacrarium admisæ essent: anno diuina Incarnationis millesimo trigesimo octauo Coradus Imperator cum exercitu valido transmisso Alpibus in Italiā venit, adiungens Mediolanum: namq[ue] eiusdem ciuitatis Archiepiscopo valde erat infensus. Illuc ex monasteri nostri maioribus quidam adeuntes, qui iam

ad illum dudum in Germaniam, exposturi calamites suas, profecti fuerant, quoniam per tot annos à Pandulpho incommoda, quæ mala, quantasq[ue] pressuræ asperterunt, flebiliter conquerentes, denud illi retulerunt, orantes, atq[ue] supplicantes, vt venire dignaretur ad beati Benedicti cenobium, quod maiores sui eatenim sub sua protectione reuerenter habuerant, & de perniciose tyranni manibus dignaretur eripere. Hæc de legatione duplice Leo.

Sed antequam res gestas aduersus tyrannum hic describamus, quis iste fuerit, in memoriam reuocandum, & quæ facinora eius fuerint, sunt recensenda. Conradi prædecessor Henricus in Italiam veniens, hunc ipsum Pandulphum Principem Capuanum conspirantem cum Græcis aduersum Romanū Imperium, captiuum in Germaniam secum duxit, qui ipso Henrico defuncto, à nouo Imperatore Conrado obtinuit, vt reuerteretur in patriam, vbi vitam priuatam duceret. Reuersus autem, auxilio Græcorum, atque Northmannorum Capuanum principatum recuperavit, atque Neapolim in suam potestatem rededit: nec his contentus circum circa loca vastauit, eademque sibi tyrannicè vendicauit, & bona monasteriorum, præcipue Cassinensis sibi sacrilegè subegit. De quibus hæc habet idem Leo Ostiensis post alia de eodem viro sceleratissimo enarrata, atque de Leone monacho, quis solus resistere ausus est, hæc ait: ^c Nihil tunc monachia reliquum erat, nisi vt cum leremia lamentarentur, ac dicentes: d Serui dominati sunt nobis, non fuit, qui eriperet nos de manibus eorum. Supperat adhuc dominus Leo ille maior Ecclesiæ custos: is de quadam Refectorium ingressus, cùm seruos, vt diximus, ad exequendum id ministerium reperisset, zelo religioso succensus, illos quidem foras cum magno decore expulit. Ad fratres verò conuersus: Quousq[ue] tandem, ait, sub tanto nostro ordinis opprobrio, sub tan in quo & impio nostrorum seruorum domino remoramus? & omnes unanimitate hinc exentes ad Imperatorem ultra montes proficiamur, eiq[ue] nostræ calamitatis historiam plenam lamentis referamus! Ad hanc vocem exhortantis cuncti animos erigentes, simul illum sequi coeperunt. Hoc Todinus (ille seruus nequam) per nuntium cognito, festinus ascendit, & illos longiusculè à monasterio portæ progressos inueniens, proximus equo desiguit, atq[ue] ad illorum vestigia corruit, orans, & multis magnisq[ue] precibus postulans, vt redire dignarentur, se pro illorum arbitrio deinceps cuncta facturum. Illi ita eius satisfactione, & pollicitatione permoti, vt erant benigno animo, sine mora redierunt. Fuerat hic famulus monachorum, sed ob insignem nequitiam præfecit eum monachis Pandulphus Princeps, sed tunc de sua temeritate poenas dedit. Nā Leo subdit.

Sed quoniam predictus Todinus in sua nequitia persistit, non multo post sub Richero Abbatem, vindice Deo, à quibusdam nostris captus & tonsuratus, induitusq[ue] sacco ad secessandam farinam, more famulorum in pistriño positus est. Porrò eti non omnes tunc profecti sunt monachi ad Imperatorem, legatio tamen missa est ad ipsum tunc in Germania existentem. Sed & memorabile quiddam de eodem Pandulpho Principe sic subdit: Praterè Princeps post dies aliquot coidam fidelissimos suo, Adelgiso nomine ubet, vt quantocius ad monasterium veniat, atque planetam, & calicem Imperatoris, & nonnulla alia, que modo non recolo, Ecclesia ornamenta præcipua Aquini & Sexti Comitibus sub pignore habenda pernicipter deferat. Cumq[ue] ille adueniens, cuius rei gratia adesset, Fratribus aperuisset: quidam eadanda que poscebantur, ne irato Princeps peiora paterneretur, censebant. Cumq[ue] ille prorsus infisteret, Adam qui tunc Ecclesia cura gerebat: Ego, inquit, quæ requiris, nec tibi, nec ulli prorsus hominum datus sum, sed ea super ipsum beati Benedicti altare ponam: inde ille qui voluerit, ant præsumperit, tollat. Quodcum fecisset, ille mox temerarius audacter accepit; & cum iamiam ad altare manus extenderet, mirabile dictu, protinus in faciem corruit, & vehementissima epilepsis subito paralytic, cor reptus, vnuersis, & antibus mirum de se, misericordia p[ro]sternit ac aculum præbuit, ac de ipsa quidem infirmitate postea die quoquo modo conualuit, & sine effectu ad Principem rediit; distorto tamen ore atq[ue] oculo y[er]g[er] ad obitum persistit, cunctisq[ue] inquietibus, quoniam id sibi modo contigerit, non sine magna audituum admiratione referebat. Princeps hoc facto aliquantulum quidē reuereretur est, sed in mente pessima diu non potuit voluntas bona durare. Post non multum enim tempore iterū prestatum Basiliūm prepositum misit, om-

^c Ed Chro.
Cap. lib. 2.
c. 59. 60. 61
PANDVL.
PHVS TY-
RANNVS
AFFLIGIT
MONA-
CHOS.
d Thren. 5

SERVVS
MONA-
CHORVM
MONA-
CHIS PRA-
FECTVS.

IV.

DIVINA
VLTIO IN
SACRI-
LEGVM.

renes monasterij thesaurum ad se per illum deferri iusit. De Caprano vero monasterio abstulit argenteas coronas, & codicem unum gemmis ornatum, & planetam citrinam optimam, & tria altaris pallia, cunctaque simul in arce, quam in mōte sancte Agathae qui Caput imminet, construxerat, condidit: in qua item arce innumerata aliarum multarum Ecclesiarum, viduarumq; & pupillorum spolia tum dolo, tum violentia direpta considerat. Haec tū Leo de tyrrannide Principis nefandissimi, ad quā auertendam, vtra disti, ad Imperatorem missis fuere iteratae legationes: de cuius adiutū, & rebus ab eo gestis summa cum laude hæc idem auctor enarrat:

Motus his sletibus Imperator (vt erat p̄issimus) Romanum concitans venit, ubi aliorum etiam innumerabilium, tam Ecclesiastorum, quam reliqui ordinis virorum innumerarum contra Pandulphum querelas accepit: habitusq; consilio cum magnatibus suis, virorumq; timentium Deum cohortatione communitus, strenuos aliquot a latere suo viros ad Principem mittit, mandans ante omnina, vt nisi indignationem suam protinus experiri, Casinensis cœnobio vniuersa que absulit bona, restituat, captivos cuiuscumq; ordinis seu generis viros statim dimittat, bonaq; vniuersa sua sine immunitione aliqua celeriter reddat. Legati igitur Imperatoris Capuanam adeunt, multisq; si usfra cum Principe sermonibus habitus, ac Imperatore in fine effectu aliquo redeunt: inuenierat enim cor eius Dominus sicut a Pharaonis quondam, vt quod sponte noluerat facere, cogeretur inuitus.

Imperator contemni se à Pandulpho conficiens, ira succensus, exercitus sumptuoso Casinum venit. Cuius ministri, qui præmissi de more fuerant ad apparatum regium procurandum, cum monasterij curiam ingredi essent: Todinus protinus territus, clam inter ceteros exiens profugis, arcem occupare festinat. Quod cum Fratribus superioris monasterij relatum est, vnu ex senibus, Azzone mine, in medium prodiens: Tempus, inquit, patres tacendi transiit, & loquendi iam tempus aduenit: descendamus igitur, & regis ministeria quæcumque sunt necessaria, preparamus. Quo facto, honorificè satius Imperator acceptus, hospitatusq; est. Postridie vero cum uxore pariter & nuru sua beato Benedicto, ac Fratribus se commendatus ascendit ad monasterium. Quem cum Fratres ingenti cum g. audio & honorificientia summa & gratulatione suscepissent, post orationem illos allocuturus, ingressus est Capitulum. Eo residente, monachis simul omnes consurgentes, ante illum se in faciem prosterunt, surgentesq;: Ita vos, inquit, omnes pariter expectauimus, ita facies vestras aspicere optauimus, ita demique aduentum vestrum prestatos sumus, sicut iustorum anima in inferno Redemptoris aduentum expectasse noscuntur.

Ad hec lacrymis Imperatore suffuso, omnes iterum in facies corrunt, ac demum surgentes, quæ incommodata, quas calamitas res perpessi fuerunt duodecim fermè per annos, ex quo Pandulphus reveritus fuerat, per ordinem referunt: viq; tantis cladibus sinem dignaretur imponeare, per Deum, patremq; Benedictum eius loci præfulem obstantes, exposcent. Ad hec Imperator iureuando, se ob eam solummodo causam ad has partes transisse affirmat, exmq; locum ex corde intimo se honoraturum, protecturumq; quo ad viueret, deuotissime pollicens, iubet, vt duodecim ex eis Capua se adeant, ibiq; quidquid fieri oporteat, illorum se consilio peracturum spondet. Sicq; perita benedictione, Capuanus profectus est, vt beati Benedicti cœnobium de seruitute nequistissimi Principis liberaret: ac deuotissime illorum orationibus se commendans, posuit super altare beati Benedicti cooptorum purpureum valde pretiosum, aureo phrygio ad mensuram palmi in circuitu pulcherrimè ornatum.

Interea Pandulphus Augustum Capua præstolari nequaquam ausus, vnu cum Abbatem memorato in arcem sancte Agathæ, quam summo studio munissimam fecerat, per fugam se recepit. Imperator autem in p̄is vigilijs sancte Pentecostes ingreditur Capua, postera die egressus urbem, apud Capua veterem tentoria sigit. Adsum cōtinuo monachi, orates ut opere, quæ promiserat, exequatur. Abbatem sibi constituit ante omnia postulantes. Ad quos Imperator ex consilio: Non est, inquit, hoc meum; vos vnum ex vestris eligitis. Respondentibus non se habere idoneum, incongruamq; assertibus, inter tot perturbationes in tā apice quempiam sine magno labore ac potentia ordinari, atque ita ex suis operi magnum aliquem prefici; Augustus in priori sententia perit: et quā inquit, sed de congregatione vestra, sicut beati Be-

nedicti Regula præcipit, Abbatem idoneum vobis eligite. Illi nihil minus in intentione pristina perseverantes, Augusto etiam suffragijs suffulti Richerum tandem, qui tunc Leonensi monasterio præerat, Abbatem sibi constitutis summis precibus postulabant. Hoc auditio, Imperator mox efficitur; erat enim sibi ille charissimus, & in omnibus negotijs suis utilissimus. At licet primum negare aliquatenus perfisterit, vicitus tandem monachorum velratione, vel precibus, acquieuit. Eumq; aduocans, renitentem licet ac plurimum silentem in Abbatem eligentem Fratribus tradidit.

Interea Pandulphus Imperatori per necessarios mandat, veniam postulans, trecentasq; auri libras datum spondens, si eius gratiam, veniamq; mereretur. Cuius auri medietatem se in praesidiarum misurum, pro reliqua filium & nepotem obsides itidem missurum pollicens. Annuit Imperator. Ille continuo pecuniam, & obsides delegat. Quo facto Pandulphus facti sui protinus paenit, ratusq; ciuitatem, Augusto discedente, faciliter recepturum, arum reliquum mittere recusavit. Imperator consilio cum suis Capuanisq; magnatibus habitu, Guaimario Salernitano Principi Capuanum tradidit principatus honorem. Rainulphum quoque ipsius Guaimarij suggestione Auersæ Comitem fecit, Adenulphum vero Camanum Archiepiscopum, quem nequam ille Pandulphus carceri mancipat, sedis sua restituit; eisq; Richerum Abbatem, vniuersamq; monasterij causam multum commendans, vt sua hanc vice tuerentur. Pandulphi secum obsides ducens, Beneuentum oncepsit atque inde per Picenum agrum patriam repetens, ex leto viii anno defunctus, Henrico filio reliquit Imperium. Huncque Leo. Qui & inferius: Hic Conradus Imperator anno Domini millesimo trigesimo octavo, quo sanctus Abbas Richerius ordinatus est, precibus Gisle coniugis, filijq; Henrici & Adeoli Episcopi Cancellarij sui, apud Beneuentum præceptum aureo sigillo bullatum, iuxta priorum Augustorum morem de vniuersis monasterij iuribus fecit. Benedictus item Nonus priuilegium illi secundum Romanorum Pontificum consuetudinem nihilominus scriptis. Guaimarius Princeps præceptum fecit sancto Benedicto cum aurea bulla de omnibus monasterij pertinentiis, speciatis de sancto Vrbano & Vicalbo, & decima parte totius ciuitatis Atina, &c. Recitat idem plurimorum oblationes, tunc temporis collatas eidem monasterio Cassinensi. Sic Deus, multis gaudijs compensans duodecim annorum afflictionem.

Quod autem ad imperatoris redditum spectat, quænam aduerfa in itinere ipsum pati contigerit in suo exercitu, Hermānus sic recitat: Imperator cū ultra Romanas parēspartes per agrasset, indeq; per Hadriatici maris oras remearet, mēse Iulius engens exercitum pestilentia inuasit, plurimosq; passim extinxit; inter quos Chunechilda Regina, Henrici filij vxor XVII. Kal. Aug. defuncta, & ad castrum Lanaburg trāstata, ibid, sepulta est. Hermānus quoq; Dux Alemanniæ sus admodum flebili morte V. Kal. Aug. occumbens, Tridenti tumulatus est. Hæc ipse.

Sed dicere non prætermittamus, quæ aliquandiū post hæc scelestissimum tyrannum Pandulphum sécuta sunt mala, cū videlicet ab eo, qui aufert spiritum Principum, ex hac vita diuulsus, ad supernum tribunal reus ad sententiam accipiēdam vocatus, quam meruit, ad peccatum est condemnatus. Idem enim Leo, quæ Deus fieri nota mortalibus voluit, ad aliorum admonitionem ita posteris tradidit: b Quo tempore cū Sergius Magister militum, qui Neapolitanæ vrbi præsidebat, venatum in ipso sancto Paschalib abbatho pergens, siluam cum pueris ad apros capiendo effet ingressus, ac tensis retibus, ad insequendos eos se se cum canibus per siluam huc illucq; diffunderet: aper ante quām retis laqueo fugiens inauolueretur, occupatus à venatoribus confusus & captus est. Cum autem hora tam tardior esset, & sol ad occasum vrgens atram umbram iam penè induceret terris: memoratus Magister militum, ne noctis tenebris impediretur, ad redditum, sumptu secum venatione quam ceperat, omni cum familia domum oculis remeare cepit: vni ex pueris Pythagoræ nomine, vt retia colligere mandans, & se permitter subsequeretur. Puer itaq; collectio retibus, cum recto calle Dominum suum concitus sequeretur; subito reuenerendo admodum vultu & habitu monachi ei se obtutam conferunt. Cumq; timore vterritus, quinam essent, inquireret, illi: Ne, inquietunt, metuas, ancum sequare nos.

Et cum aliquandiū per eandem siluam graderentur, venerant ad lacum quendam cœnosum, ac fœtidū valde, aspectuq; terribilem,

RICHERI-
VS ABBA-
S ELIGI-
TVR.

IX.
QVOMO-
DO PAN-
DVLPHVS
CVM IMP.
TRANSE-
GIT.

X.
LVEZ OC-
CVPAT
EXERCL-
FVM IM-
PERATO-
RIS.

XI.
DIVINA
VLTIO IN
PANDVL-
PHVM.

b Leo Ost.
li. 2. c. 62.

XII.

QVASA-
PYD INFE-
ROS POE-
NAS DE-
DERIT SA-
CRILEGVS
PRINCEPS

bilem, ibi Pandulphus Capuanum Principem, qui paulo ante defunctus fuerat ferreis nexibus vincitum, atque in illius cano lacu ad guttur usque demersum mirabiliter offendunt. Intererunt duo nigerimi spiritus ricti ex agrestibus vitiis facientes, eumque per guttur ligantes, in ipsa lacu profundam eruerunt, iterumque sursum extraxerunt. Cunq; hac sepius facerent, predictus puer trementi licet voce eum alloquitur, orans, vt sibi, cur talia patetur, ediceret. Ille verdsens & eulans roganti puer mox ita respondit: Licet, opuer pro innumeris sceleribus meis infinita mibrena preparata sit, nullam tamen ob aliam causam ista, quam certis, exaructa pana, nisi propter aureum calicem, quem de monasterio B. Benedicti sacrilega duclit cupiditate abstuli, eiique moriens etiam restituere neglexi. Sed obnoxie te precor, ac per Iesum Christum Dominum, cuius ego infelix precepta contemnens, in hanc sum demersus voraginem mortis, obtestor, vt Capuanum ad uxorem meam vel ipse pergas, vel per nuntium diregas, qui ei & tormenta que patior nuntiet, & vi calicem monasterio sancti Benedicti redat. indicat & ille: Quid, inquit, prodest, si ei nuntiauero? non enim, quod te viderim, vel quod talia patiaris, creditura est. Ad quem ille: Hoc, ait, ei signum ex mei parte, quod te misericordiam dabis: Quid Pandulphus Gale filius calicem ipsum sub pignore habeat, & ut reddit, quan illi debimus pecuniam, recipiat illum, ac sancti Benedicti monasterio, omni postposita mora, restituat, sibi celeriter, rogo, insinuare non differas. Haec dictis, visio ab eius oculis elabitur. Puer autem mox, ut domum regressus est, insrmitate detenus, intra paucos dies defunctus est. Ea vero que viderat, queve sibi fuerant dicta, omnibus ad se vementibus paterfecit. Pandulphus etiam ipse, qui causa pignoris calicem apud se habebat, hoc ipso tempore, neccio qua causa, Neapolim pergens, hac omnia ex ore ipius Pythagore se audiisse, mibi postmodum retulit, per quem ipse quoque Pythagorus uxori illius omnia, que de viro eius viderat, vel quae ipsi mandauerat, Capue nuntiavit. Illa sibi potius quam viro conueniens, pretium, quod vir eius mutuo accepatur, reddere noluit, neque calicem recipere, neque modo restituere curauit. Hac huic operi idcirco inferenda putauimus, ut qui ista audierit, metuat, &c.

XIII.

^a Petr. Dā.
ep. ad Do-
min. c. 13.

^b Leo Ost.
l. 2. c. 84.

Sed & ad hoc tempus spectare noscuntur, quae nos, sectuti Petrum Damiani, ad tempora Ottonis Secundi Imperatoris ea referentem, de eiusdem Pandulphi damnatione ad inferos, superiori Tomo posuimus, qui hic fuerant collocanda ex sententia Leonis b Ostiensis, exactiori censura res gestas suis quasque temporibus, tribuentis, & quod tunc accidit, ita narrantis:

Et etiam tempore seruus Dei quidam Neapolitanus regionis in prærupta rupe iuxta viam publicam solitarius morabatur. Hic dum nocturno tempore psalleret, cellulæ senestram horarum explorator aperiret; videt repente multis ugros homines, velut Aethiopes, longo ordine incedere, onustosq; feno sagittarios minare. Cum, quoniam essent, curiosus inquireret, cuiusve rei gratia iumentorum parvula multa pararent: demones, inquiunt, sumus, neque pecoribus alendis parvula, sed fomenta ignum ferimus hominibus comburendis. Praestolamus enim proxime Capuanum Principem Pandulphum, qui iam extremum spiritum fundit. His auditis vir Dei, nuntium protinus Capuanum dirigit exploratum: qui veniens Pandulphum iam mortuum reperit. Quo defuncto Vesuvius mons in flammam erupit, tantuq; resina sulphurea & congeries ex eo protinus fluxit, ut torrentem faceret, atq; decurrente impetu in mare descenderet. Hac Leo de visione Pandulphi animæ ad inferos condemnata, ostensa tum Eremita: sicut & alias sapientè Deus significare confueuit ex ignibus oculis hominem positis, inferni flamas ira Dei, vindices nobis inuisibilis, ut eiusmodi exemplis haud incongruis ea declarat, que sacris eloqujs comminatus est tormenta peccantibus, cum ait Apostolus: Secundum durioriam tuam, & impunitens cor tuum thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicis Dei: Nec quod ad seum specat, Apostolico caret exemplo, monente nihil aliud agere peccantes, quam in sui combustionem colligere facit & stipulam ad diem Domini, nempe retributionis, quia, ut ait, in igne reuelabitur.

PANDVL
PHI PRIN
CIPIS EX
ITVS.

Rom. 2.

d. Cor. 3.

XV.

PANDVL
PHI VSQ
AD OBI-

tor recelit, hæc Leo Ostiensis habet: Intererunt Pandulphus, relicto in arce filio, ad expugnandum Capuanum ingenium vertit, sed Constantinopolim contulit cum Basilio suo, opem ab Imperatore petiturus. Cui Imperator, Guaimarij premonitus nuntijs, non modò nullum adiutorium iulit, verum in exilium protinus egit, ubi duobus annis, quibus Imperator ipse superfuit, miseram vitam dicens, relaxatus tandem, & absq; vlo effectu reuersus est. At secundum elogium reproborum, in Apocalypsi diuinis pronuntiatum: Qui nocet, noceat adhuc; & qui in soribus est, sordecat adhuc. Aliam iniustiorem viam tentat ad recuperandum principatum, dum Northmannos colligens, quos sciret in Italia commorari, illis pro stipendio bona Cassinatis monasterij pollicetur. Sed eos Deus, precibus religiosorum & pulsatus destruxit, Rudolpho eorum Princeps ea die, qua erat monasterium inuasurus, repentina morte subducto. Demum verò per Henricum Imperatorem, ingenti auri pondere perfoluto, restitutus in principatum, sed nunquam conuersus ad Deum, tandem, quem audisti, vitæ exitum perpetuò damnatus incendio, infelix accepit. Quod Deus non eius causa, cui non profuit, sed ad posterorum utilitatem dupli voluit innotescere visione, quo mortales omnes, præstertim verò Principes discerent pietatem, illud semper ob oculos positum Domini monitum: i (Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?) habentes, atque iugiter ad sobrietatem, & prudenter comparandam animo reuolentes.

Hoc eodem anno defunctum esse sanctum Stephanum Hungariae Regem, qui his temporibus vixere nobiliores Chronographi, scriptis tradidere, Hermannus & Marianus Scotus, qui & mala post eius obitum subsecuta singulis certisque annis consignarunt, quæ ut fieri contigerunt, recens audita scripserunt, ut plene solidior eorum fides haberi debeat, quam Cartuitij, vel Bonfinij recentiorum auctorum, ante annos quatuor ciuilem ad Deum transiitum referentium. Leo Ostiensis ad hæc posteriora tempora potius, quam anteriora reducens eius obitum, de oblatione ab eo missa paulo ante ad monasterium Cassinense sic ait: Circa hoc tempus sanctæ memoriae Stephanus Hungariae Rex, qui gente sua ad fidem Christi conuersa, multis post mortem virtutibus claruit: auream crucem valde pulchram sancto patri Benedicto dixit, multis Abbatem flagitans precibus, ut aliquos monachos ad institendum in illis paribus monasterium mitteret. Cuius votis Abbas obtemperans, duos de senioribus monasterij misit. Quod autem Salomonem eius successorem ponit, est omnino corrigendum; non enim Salomonem, sed Petrum habuit successorem, ut Hermannus ait, sororis sue filium.

De eius autem ad Deum transitu Cartuitius ista: Seniens adeisse migrationis tempus, accersitis Episcopis & primoribus palati, Christiano nomine gloriantibus, primum tractauit cum eis de substituendo Rege; deinde paternè admonuit eos seruare Catholicam Fidem, quam accepissent, amare iustitiam, fraternalē charitatem studere, humilitati dare operam; ante verò omnia nouelle Christianismi plantationi curam & sollicitudinem adhibere. His dictis manus & oculos ad cœlum erigens: Regina cœlorum, inquit, mundi inclita reparatrix, tuo patrocinio sanctam Ecclesiam cum Clero & Episcopis, regnumq; cum primatibus & populo tuis precibus commendabo. Quibus nunc ego ultimum vale dicens, anima quog; meam tuis manibus committo. Instabat tunc præcipua solemnitas & letus Angelis & hominibus Assumptionis beatissima Mariae dies, in cuius gaudio, ut sui corporis fueret dissolutio, precibus à Domino contentis, lacrymis & gemitis impetravit, sperans cumulationis misericordia se spem habiturum.

Aderat ergo felix ille dies, eius obitu mox felicitatis aliquam accessionem habitur: circumstans cum Clero Episcopi, cum ministris Principe & Comite. Rex in medio iacens sarcam percepitunctionem, sanctamq; animam corporis & sanguinis Christi recreatam viatico, anno Dominice Incarnationis * MXX & ILLI.

in manus perpetuae Virginis & sanctorum Angelorum, aeterna quietia beatitudini inferendam tradidit. Hucusque de eius migratione Cartuitius, qui eundem mandatum sepulturæ tradit Albæregali in Ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariae, ab ipso

TYMRES
GESTA
^a Idem
c. 66.

f. Apoc. 22

^g Leo Ost.
l. 2. c. 76.
77.
^h Idem li.
2. c. 81.

i. Mat. 16.

XVI.
S. STEPHAN
NI HUN-
GARIAE
REGISO
BITVS.

^k Leo Ost.
l. 2. c. 79.

XVII.

^l Cartu. in
vita S. See
phan. c. 21.
Sur. to. 4.
die 20. An
gust.

XVIII.

* MXXX.
VIII.

XIX.
LADES
RIEN-
TALES.

ab ipso adficata, eiusque opera proximè dedicata. At inuidia diaboli factum est, ut diu multumque regnum Hungaricum, bellis ciuilibus & externis fuerit exagitatum, non sine magno Christianæ tum coalescentis religionis detrimento.

Quod ad respinet Orientis, Constantinopoli hoc anno Indictione sexta, tribus ferme mensibus laboratum est terra motu, & a sidua famæ afflictus est populus, quando Imperator Thessalonicensis Archiepiscopum, stipem suis clericis negantem, digno supplicio eundem affectum ac relegatum priuat. Sic tum temporis ipso Imperatore sibi etiam quæ erant Ecclesiastici iuris, inpiè vendicante. Rem gestam Europalata ita describit. Cum clerici Thessalonicenses accusasset Theophanem Metropolitanum, vi qui continebat consueta ipsorum cibaria; Imperator, qui Thessalonica morabatur, verbis ipsam blandis bortabatur, ne Ecclesia populum cibarijs à lege concessis priuaret: qui cum acerbè & asperè se gerens, non obediens, decreuit Imperator ipsum fraude circumuenire, eiwq; auxiliariam punire. Mutit igitur quandam ex suis ministris, ab eo petens mutuari sibi centenarium vnum, quoad Byzantium sibi aurum afferretur. At ille adhibito iure iurando inficiatus est se habere nisi tringinta libras. Et hanc quidem facessere iusit Imperator; missisq; qui penu eius perscrutarentur, reperit auri centenaria tringinta tria, ex quibus clericis dat, quæunque ipsi debebantur à primo anno sacerdotij Theophanis. vñq; ad praesens tempus: reliqua distribuit pauperibus, & Metropolitanum ab Ecclesia expellit, in quodā agro relegat, profectus metropoli Prometheus &c.

Qua pariter sexta Indictione Georgius cognomento Maniacus militia clarissimus ad debellandos Saracenos Siciliam occupantes mittitur, qui felicit pugnans, primus eorum prostravit exercitum, indeq; tredecim ciuitates cepit, demumq; vniuersam Insulam sibi subegit. Hæc Europalata. De his agens Leo Ostiensis hec habet: a Per idem tempus Maniacus Dux ab Imperatore Constantinopolitano cum exercitu ad debellandos Saracenos in Siciliam missus, cum Apulia atque Calabria milites in auxilium consenserit, Legatos ad Guaimarum Principem Salernitanum misit, orans ut Northmannorum illi auxilium mitteret. Eius ille precibus annuens, VVillelnum Dragonem & VVinfidum Tancredi filios, qui à Northmannis nuper aduenerant, cum trecentis alijs Northmannis militibus misit. Cunq; maxima iam Sicilia pars recuperata esset, & Syracusa ciuitas capta, eidem Ducis à seni quodam sancta Lucia mausoleum proditum est, eiusq; corpus inde sublatum, & in theca argentea positum, Constantinopolim cum omni honore & reverentia transmissum est. Hac Leo.

IESV CHRISTI

Annus 1039.

BENEDICTI IX. PAP. CONRADI IMP. 13.
Annus 6. MICHAELIS IMP. 6.

opitulante quoque hydropis morbo. Hoc tempore etiam frequenter terramoto facti sunt, & imbrum magna vis decidit, gravissimq; est morbus, Angina dictus, ita ut non possent viui mortuos efferre. Ita infelix Orientalis Ecclesia, ubi schismate sediuist à capite, omnibus charismatibus, quæd sicut vnguentum, descendebant (ait Psalmus) in barbam, barbam Aaron, & profluebant in totum corpus usque ad oram vestimentis eius, priuata fuisse cognoscitur, vt non fuerit facile reperi, qui his temporibus vel unum sanaret energumenum, aliudve aliquod miraculum ederer: nec eset, qui iram Dei placare posset, ingruentibus licet grauioribus ubique malis. Hæc quidem ita se habuisse: siplorum historici, res eorum diffusè prosecuti, vt Europalata, haud fidem dubiam faciunt. Subdit autem idem auctor, quod ipse Michael Imperator, relicto Ioanni fratri Imperij cura, iugiter moraretur Thessalonicensis apud Sanctum Demetrium martyrem, eidem supplicans ac petens, vt ab obsidente dæmone liberaretur. Sed etsi leuamen aliquod sensit aliquando, nunquam tamen potuit liberari.

dpsal.132

Hoc anno (vt Longinus est auctor) missa est legatio ab Ecclesia Polonorum ad Benedictum Romanum Pontificem: quanam occasione, sicaperit idem auctor, sub hoc eodem Redemptoris anno millesimo trigesimono: Grauem & enormem Gnesnensis Ecclesiæ degradationem, per impium Brzetzlaum Bohemia ducem & suum exercitum, insacratum & Deo dedicatarum rerum sublationem, & in Bohemiam aportatione commissam, Metropolitanus Gnesnensis Stephanus primus, qui successit Boffatæ, molesto & antero animo ferens, Rachelini Archiepiscopi Cracoviensis, ceterorum Episcoporum Poloniae communicato consilio, Nuntios notabiles Romanos mittit, coram summo Pontifice & Cardinalibus, de perpetrato per Ducem Brzetzlaum, & Bohemos sacrilegio quaesturos. Qui cum ad Vrbem accesserint, & coram Benedicto Papo Nono, audiencia obtenta, nefanda Duci Brzetzlaui & Bohemorum facinora, sacrilegia in Deum & Santos eius, spolia in sacra & templo, cedem & captiuitatem in Orthodoxos & Fideles, rapinam in omnes fideli narratione exposuerint, Seuerum quoque Pragensem Episcopum omnium sacrilegorum buiustodi participem & conscienti fuisse, sacrilegij singula eius suas & consilio fuisse patrat a significasset: Pontifex Romanus non secus, quan iustunera, motus, longam cum Cardinalibus, alijsq; qui tunc in Urbe aderant, Prelatus tenuit deliberationem. Et cum omnium parti vñanimiq; sententia execrabile scelus in Gnesnensem Ecclesiam commissum mucrone Ecclesiastico vindicandum censetur, diuersa tamen edebantur in modo vñtionis inferendo vota. Et aliq; quidem Brzetzlaum omni Ducali honore, & Fidelium communione priuandum esse censebant; aliq; per triennium in exilium agendum, nempe salubrem aliquam peregrinationem ad loca sancta suscipiendo, tanto tempore spacio patria caritatum. Seuerum verò Episcopum Pragensem à Pontificali gradu deieciendum, & in monasterium pro expiatione tanti sceleris, perpetuum illuc penitentiam acturum, trudendum, damnandum esse. Aliq; tam Ducem Brzetzlaum, quām Seuerum Pragensem Episcopum usque ad plenam omnium sacrorum restitucionem anathematizandos fore. Hac vñtima sententia velut mitior, & media ab omnibus accepta est.

Verum quoniam Sedes Apostolica, parte altera non audita, decretas sua promulgare non consuevit; personalis contra Ducem Brzetzlaum, & Seuerum Episcopum Pragensem citatio promulgatur. Quorum Nuntij dum Romanum aduenissent, & pro scelere sacrilegij diluendo verbacoram summo Pontifice facerent; scelus illud, de quo per Ecclesiam Polonicam accusabantur, non disserunt Ducem Brzetzlaum, & Episcopum Seuerum admisisse, nō tamen temeritate, iniquitate, impia, sed deuotione, & pietate forsitan sculta, Sanctorum ossa, ceteraque sanctuariorum vasorum ex Gnesna sublata, & Pragam relata esse. Belli enim iure, quod Polonorum genti inferebat, creditur se spolium illud iustè Brzetzlaus Dux noster, & populus Bohemicus admisisse. Tum verò Papa, Nuntij correptis, sculta & deliram eorum excusationem ostendit; nec licere quantumcumque insto bello Ecclesiæ Dei suis Sanctorum, & rebus Deo dicatis spoliari, aut ossa Sanctorum de locis Catholicis, sine Sedis Apostolice speciali auctoritate & consensu transferri, cum bella hominibus, non cœlestibus, & sacris

III.
LEGATIO
MISSA AB
ECCLESIA
POLONO-
RVM AD
BENEVI-
CTVM PP.XX.
SARRACE-
NI A GRÆ-
CIS VICTILeo Oſ.
i.z.c. 68.S. LVCLIA
CORPVS
ONSTAN-
TINOPO-
LIM
TRANS-
LATVM.I.
CONRA-
DVS IMP.
OBIT
HENRI-
CVS FIL.
SVCE-
DIT.
b Glab.lib
s. cap. 1.
g Leo Oſ.
i.z.c. 66II.
ARREP-
TICVS
IMP. FRV
STRALI
BERARI
LABO
RAT.

IV.

IN BELLO
IVSTO AB
STINEN-
DVM.

mdu-

inducere conueniat. Proinde autē singula sanctuaria Ecclesia Gneſenſi, ceterisq; Polonorum Ecclesis erēta aut restituerēt, aut tam Dūcem Brzetiſlaum, quam Seuerum Episcopum Pragensem Apostolico rigore ſcirent excommunicandum.

V.
CORRVM
PATVR RE
CTVM IV
DICIVM.

Legati vero Bohemorum, omnium ablatorum reſtitutione Dūci & Episcopi nomine reprempta, tam Dūcem, quam Episcopum ad complendū, que verbo promiserāt, obligant, largis sermonibus pollicendo, tam Dūcem, quam Episcopum decreto Apostolico in omnibus deuotè & humiliiter parituros. In hac pollicitationem dimiſi, plerosq; Cardinalium Nunti Bohemorum adeunt, pluribusq; largitionibus, & promiſis illos ſollicitant, ut ſuis confilijs, & ſuſfragijs decretum Apofolicum de reſtituendis sanctuaris Eccleſie Gneſenſi reſcindant; aut reſcindere non poſſent respectibus aliquibus, executionem eius ſuſpendant. Inſicati Cardinales pretyjs, & precibus, ceptam in ſacrum, Principemq; ſeueritatem & ipſi reſmittunt, & Pontifici remittendum perſuadent. Non conuenient, aut grauitati Apofolica, Dūcem Bohemia, qui per Nuntios ſuos omnia illicite recepta reſtituturum, & preceptis Apofolici ſe exhibet ſtaturum, censuris aliquibus percelli, & in ſugillationem publicam Principem parare paratus adducere; ne iniuſte irriſatus, ad rebellionem iuſtanſe confeſſar. Hæc auctor. Tales erant illi à Benedicto creati fui ſimiles Cardinales. Verum eiusmodi iudicium hoc anno coceptum ad quadriennium vſque productum cum in Ecclesia Romana inter tres conſlatum eſt ſchisma, idem demonſtrat his verbis, que ſequuntur cum pergit: Multifaria tunc erat Sedem Romanam ambientum, & de ea contendentium collido. Nam Sabinenſis Episcopus, quiſe Silaeſtrum nominabat, & Ioannes Archipreſbyter S. Ioannis ante portam Latinam, qui & Gregorius Sextus, contra Benedictum Nonum Papatum vſurpabant. Quapropter perſuasio Cardinalum, cenzuram promulgationem corrupcione contra Dūcem Bohemia diſſuadentium tunc facile admiſſa eſt, & iuſtitia Polonorum concertatione huiusmodi, & ſchismate de Papatu protelata & impedita, ſuppreſſa, Polonorum Pontificibus illam promouere, & ſollicitare deſſentibus; bello inſuper ciuii Polonia regnum premente emari uit. Hucusque Longinus. Et quidē à Benedicto illo Pontifice quid alud expectandum erat, quam iudicia cuncta recta ſubverti at de ſchismate ſuo loco dicendum erit.

IESV CHRISTI Annus 1040.

BENED. IX. PAP. VACAT IMP. OCCID. I.
Annus 7. MICHAELIS IMP. 7.

I.
S. CHYNE
GUNDIS
AVGVſ
T. A. OBLI
TVS.

QUADRAGESIMVS post millesimum incipit annus Indictione octaua, quo decus Germanie sancta Chu negundis Auguſta, sancti Henrici Imperatoris coniux tam inter sanctimoniales professa, vbi annos quindecim in obſeruanta monaſtice discipline laudabiliter tranlegiſſet, tercia Martij ex hac vita ad Deum, præmium acceptura migravit Bambergæ. Quæ cum proximè moritura Auguſtalia ornamēta ad pompa cadaveris parari videtur, haec dixisse tūc fertur: Amītus iſte non eſt meus, auſerte bene: ornatū hic alienus eſt, iſis terreno iſpoſo, & hiſ celeſtis ſum copulata. Nuda de vtero matris meæ egressa ſum, nuda reuertar il luc hiſ mifer & carni vilem materiam inuoluite, & corpus meum iuxta tunulum fratris mei ac Domini Henrici Imperatoris, quem me vocantem video, in proprio locello reponite. Quibus iam dicitis, in manū Domini ſpirituū cōmendans, migravit in cælum. Cuius ſepulchrum Deus pluribus miraculis illuſtravit.

II.
S. IACO
BYM PV
GNARE
ADVER
SVSMAR
ROS EST
DEMON
STRATIV

Hoceodem anno Magnus Ferdinandus Rex Castellæ & Legionis obſeffam diu Conimbricam ciuitatem, ope sancti Iacobi Apololi, poſt longam obſidionem in dedicationem accepit à Mauris. Porro de auxilio Apololi, Regi in pœnalijs imperiſti conſuetu euidens dubitanti Græco homini argumentum eſt per viſum apertum. Is enim cum religionis cauſa viſitaturus corpus Apololi ex Oriente veniſet Compostellam, tempore obſidionis Conimbricæ ciuitatis, audiretque multorum ſermonē ſirmari, ſanctum Iacobum in pœnalijs ſpē viſum inſi-

detem armatum equo opitulari Fidelibus aduersus Mauros: derogans fidem dictis, verbis his illorum aſſertio- nem derifit, dicens: Sanctus Iacobus non miles, ſed pica- tor fuit. Sed ſequenti nocte per viſum admonitus didicit veritatem: ſiquid viſus eft ſibi videre eundem armati hominis ſpecie pugnare pro Christianis Apofoloum, quo tempore Ferdinandus potius eft ciuitate, vt certo nun- tio cognitum poſteā fuit. Cum etiam ipſe Rex Compo- ſtellam ad Apofoloum venit, eidem de victoria manubias offerens.

Hoc eodem anno, aſſidente & fauente Dominico Elabanico Duce Venetiarum, celebratū eft Venetijs Concilium Prouinciale in Ecclesia ſancti Marci sub Vrſo Patriarcha, in quo pleraque ſpectantia ad Eccleſiaſticam di- ciplinam ſtatuta fuerint. Quorum meminit in ſuo breui Chronico Andreas Dandulus.

Quod ſpectat ad res Orientales, hoc anno, eadē Indi- catione octaua (vt habet Curopalata) cum reuocato ex Si- ilia Maniaco maiestatis reo conſtituto, Sarraueni ex Af- rica venientes Insulam iterum occupaſſent, ſola relicta Meſſana, quam Catacalus praefectus Imperatoris tene- bat: eam obſidentes Sarraueni, & iam ob viſtiorias elati, & negligenter rediti, atque ſocordes cum eſſent: Cata- calus iſta intuens, iuſiſt facrolanctum ſacrificium Miſſæ primum offeri; inde vero milites omnes ſacra Eucha- riſtia particiando muniri; moxque in hostes irrumpens, imparatos offendos omnes vel trucidauit, vel fugere co- egit. Sed accipe rem gestam ab eodem Curopalata: Quar- ta autem die, qua conſuevit mediam Pentecosten celebriare, Catacalus cognomento Combustus, animaduera negligenter & ſocordia Sarraueni, & vi illi ſine villa cura & ſollicitudine de- gunt, nibil curantes eorum, que in tra muros fierent, ſuo exercitu confirmato, cum inſiſſet ſacrificium in cruentum perfici, ſimulq; cum omnibus particeps fuſſet diuini ſacramenti, circiter prandy voram apertis verbis portu, maximo impetu in aduersarios eripi ebrois, & crupula onusq;. Iſe primum ad tabernaculum Apol. apab Inf. & Principis adequitans, & ille quidem ſtatim interficitur, molis, & facilis captu preebrietate, etiſq; tabernaculum perumpitur. Cadebant etiam alijs Sarraueni a euaria in pœna labentes, & inopinato impetu nibil proſu virtutia memores. Fuit igitur strages totius exercitus, cum Sarraueni ſeſe mudi obteren- tes occiderent, ita vt cadaveribus compleverunt planities, & pro- xima conuales, & ſumina: capti q; ſunt omnia caſtra auro, & ar- gento, & margaritis, pretioſisq; lapilli referta, quos (ut fertur) medianis milites diuſere. Et ita omnis Sicilia, que breuitate pote- ra Maniaco ſubacta fuerat, breui quoq; negligenter, & vitio duum rursum in potestatem Sarrauenorum peruenit, cum ſola Meſſana eo modo, quo diximus, relicta fuſſet, terum recuperata eſt. Hæc Curopalata, ex quo & Cedrenus.

III.

SARRACE
NI DIVI-
NATVS SV-
PERATI.

IESV CHRISTI Annus 1041.

BENED. IX. PAP. VACAT IMP. OCCID. 2.
Annus 8. MICHAELIS IMP. 8.

I.
MORITVR
MICHAEL
IV. IMP.

ANNVS quadragesimus primus poſt millesimum In- dictione nona inchoatus ſequitur, quo mense Decembris, incepta iam Indictione decima, Michael Imperator eius nominis Quartus, cum regnasset annos septem, & menses octo, moritur conſeffus pœnitere ſe commiſſi facinoris in Romanum Imperatorem, ac deflens ve- rē pœnitētis ſpecimen edidit: creditum autem ſcelus po- tiuſ fratris ipius Ioannis machinatione commiſſum, quam eius voluntate, viri alioqui pīj. Hæc Curopalata, qui addit, eadem hora à Zoë Augusta coronari iuſlum Mi- chaelē cognomento Calapharem, filium Stephani pa- truelis Imperatoris, quem & adoptauit in filium, qui & paulo poſt in eam ingratu, ē throno depositam, atque in monacham artonfam in exilium miſit. Quod cum popu- lo innotuſſet, vna omnium voce repudiatur, lapidibus que inſectarunt, coactus in ſacrum templum conſigere, ac reuo-

reuoare Zoen in Imperium, licet à populo vocata esset soror eius Theodora iam detonsa in monacham, ut imperaret. Instans adhuc populus in eum, eiusque fratrem, ambos è templo detractos, perque vias raptatos priuauit oculis. Quod factum est mense Aprilis anno sequenti. Hæc omnia Europalata, atque ex eo Cedrenus, Zonaras, & alii.

II. Idem hic annus consignatur à Leone Ostiensi, quo Northmanni Arduino Longobardo Duce potiuntur Apulia, superato que Ducliano Græcorum exercitus principe, tandem provinciam pacifice possident, atque inter se diuidunt. Quæ alter autem facta sit partio, idem exactè describit. Quæ tyrannicum plane ac impium fuerit tum Northmannorum dominium, S. Leo Papa Nonus narrat in epistola ad Constantium Monomachum Imperatorem, quam suo loco inferius reddituri sumus. Agit de his Europalata anno sequenti, putansque Northmannos, quod e Francia illuc venissent, scilicet Francos, Francorum nomine eos appellat.

III. Hoc item anno legationem Polonorum Romam venisse ad Benedictum Papam pro impresto Casimiro Cluniaci professo monacho, quem Regem constituerent ad propulsandas innumeratas clades, quibus Polonia affligebatur, Longinus affirmat. Ex quo anno Redemptoris consignato, iam plane evanescit dubitatio illa Scriptorum, num videlicet illiusmodi legationem cōtigerit mitti sub Benedicti Pontificatu, an Clementis, quem non nisi post sex annos constat sedisse Pontificem. At rem nouam, Annalibus dignam, totidem verbis quot decribitur à Longino, rerum Polonarum scriptore sincerissimo, reddendam putauimus. Sic enim se habet: *Omnibus autem in Polonicæ regno Rempublicam per desperationem deserteribus, nihilq; salutare in commune conferentibus, patria occasum cum suo exitio propediem venturum, arcib;is, aut locis palisribus & in iujs proceres, & primores inclusi operabantur. Republica Polonorum vehementi & interno, & externo hoste deformata, & ad extremam penè internacionem detrusa & deprissa: cum singuli quasi quadam tempestate fuissent ictati, splendor quidam velut è cœlo demissus pectora primorum inspiravit. Primores enim & Barones Poloni crebris tractatibus exiguae eius & exangues reliquias salvare cipiennes, de summa rerum, & quonam modo status prior, & facies Reipublicæ redi posset, consultabant. Et omnium quidem sententia congruebant, sine Rege & Principe nego, malo exorta depelli, nego, ad debitum ordinem posse regnum reduci. In eligendo tamen & assumendo Princeps erant varij & dissensi. Quibusdam enim placebat aut ex vicinis Principibus, aut ex propriis milibus Regem eligi. Sed hoc quoq; semper multas secum difficultates futuros, & incommoda trahens, cum verendum esset, ne eligendus si de Principibus vicinus esset, principatum dereliqueret; si verò de genere proprio, ne in contemptu, fastidiumq; veiret, damnabatur.*

IV. Alijs placebat expulsum, & in exilium missum hæredem & filium regium Casimirum querere, & omnibus modis ad regni reducere regimen, quo viuente certum esset, quemlibet iustum & prudenterem Principem regnum Polonie & lacerum & deforme abnusurum: nego, parum pendetem problemati, cui hæreditas & successio debebatur, sed immò aitiam in Casimiro sperandam esse indolem; nego, alium extare Principem, qui Reipublica regni Polonia æquè posset & abrogare deformitates, & instauraveri vales.

V. Iniquum insuper esse, Boleslai Magni, primi Polonorum Regis beneficia & in patriam & in se prefista oblitum iri, nepotemque suum eo regno priuari, cuius ille vatus siæ excellētia primus dia dema meruit. Hac sententia cum ab omnibus collaudata & accepta forat, decernentibus, indicemque singulis proceribus, regnum Polonorum suam dignitatem, suumq; statum, nisi Rege Casimiro recuperato, recuperare, & tenere non posse. Post malos itaque tractatus, post varias iactationes, tumultus & tumultus nem disdidijs ad hunc modum placuit ponere, modumq; statuere odys soluq; Casimirus dignus visus est, cui regnum legali communvoto eligendi descreverint, quem Deus omnipotens in sua ind gratia nub. in misericordia sua non obliuia, quis si intillam modum pro Polonorum regi auratione gloria voluit construare. Pontificibus interim & Palatinis, ex quibus maxime Ecclesiastico videlicet & seculari statu viuens corpus consilijs apud Polonos ad promoto-

uendam Rempublicam concinnatur, nonnullusq; alijs Baronibus, pauci tamen admodum, in Gnesnensem metropolitam iterum conuenientibus, Stephanus Gnesnensis Archiepiscopus de Casimiro diligendo sententiam dixit, quam omnes sunt fecuti.

Namq; post hec ad querendum Casimirum designatur & mittuntur eo mandato & auctoritate instructione fulciti, ut pro illa reductione etiam quæque difficulta subeant, cum in illo uno unicas pessas miserabilis patria conficit. Numq; autem Polonorum publica executuri mandata, arrepto itinere primū ad Alemanniam divertunt, & Rikscham Polonia Reginam Miecislai Poloniæ olim Regis reliquiam in Branswick degentem offendunt, cui cladem & malorum, quibus Polonia regnum pressum erat, magnitudinem, quam & ipsa ex rumoribus intelligebat, exponunt; rogantq; vt, ubinam terrarum & gentium filium suum Casimirum inuenire possint, cu fidelerit manet & declaret. Reginam autem Rikscham eiā sicut filij suorum propter exilium illatum iniurias ultra esse gaudebat, calamatum tamen magnitudine etiam multib; affectum supererat, propter quod regno Polonia tam miserabilis & afflictio non poterat non cōpaci. spirituq; compassiois impulsu, vivere quidem filium suum Casimirum, sed in religionem sacram B. Benedicti transisse, & monachali habitu & statu in Cluniacensem monasterio in Gallia isto, perseverante regni terreni cupiditate distracti non posse, & spe concepta Legatos suistrando esse. Terruisset delatio has quantumcumque constantes viros. Legatis tamè Polonorum nihilq; que à Reginâ pro indifficultando & succidendo eorum itinere dicebantur perculsi, honorata Regna Rikscham de ijs, quo secum cerebant, maneribus, in Gallias profecti, Cluniacum tandem perueniunt, & Ducem suum Casimirum monachali habitu vestitum recognoscunt, obortoq; lacrymarum imbre certatim in eius ruit amplius. Felices se & beatos astriunt, qui Principem suum tanto labore quesitum viuum & in columem repererint. Ad quem, petit audentia, & de consensu Abbatis Cluniacensis obtenta (is erat magnus ille Odilo sanctitate precipuus) verba faciunt.

Onnum, inquit, pontificum procerum, & nobilium regni Polonia nomine ad te venimus, Princeps clarissime, oratum, qui solum regnum nostrum, immò tuum Polonia labefactatum atrocere, & discipi re integrare, tueriç; enixe & egregie potes, si ad regnum Polonia te per nos reduci, & illius sceptra successione paternatibi debitare regere velis, neq; preces nostras & totius patriæ, neque labores nostros, quite per variae regiones, nationes & populos discurrendo quisiūmus, de pedum iri finas. Veni igitur seditiones sedatus Polonias, & in effinas eradicaturus illorum discordias, hostes abacturus ab eoru fauibus, & regnitui eruptus re liquias. Et alia pleraque his addidere, quæ vel trulentum Scytham quempian ad commiserationem mouere posuissent. Recognoscit (pergit auctor) Casimirus Dux regni sui proceres, & de illorum aduentu iubilo immenso incundatur & exultat. Quid tamen agat, quem affectum, quem vultum Legatis & proceribus Polonie, quorum aduentus causam ipsis prudentibus habebat non ignotam, exhibeat; penitus ignorat. Iam enim Regulam beati Benedicti professus rat, iam & diaconatus gradum suscepit, alieniq; iuris & arbitrij actus, etiam communionem, conversationemq; cum Legatis, non nisi Abbate permittente, necum regressionem in seculum sibi nonerat professionis virtute interdictam. Quæcumq; Legati Polonorum, Duce eorum Casimiro referente, didicissent, Albatem Cluniacensem conuenient, congruq; munieribus ipsi presentatis, cur, & vnde vnerunt, exponunt, petuntq; ob necessitates ingruentes reddibi suum Regem, regni legitimum succorem.

Abbas autem Cluniacensis vir ipse eruditus & industris, prudenter & expertorum virorum communicato consilio, Polonorum Legatis respondet, se quidem ad gerendum petitioni & requisitioni eorum morem ex compunctione & affectione singulari, vt calamitatis Polonici regni depelli & sanari possint, benevolum agi, regnum esse; non tamen sue potestatis fore, vi & monachum & diaconum à religione professa emanciper, & in terram regni regmine, prævaricato professoris sue tenore succedere permitat. Proinde supremum in terris tribunal, supremamq; potestatem. Sedem videlicet Apostolicam Romanam & Vicarium Christi adirent; & necessitate publica Polonia regni, eiusq; condatione & statu summo Pontifici declarato, Principem Casimirum reddi depositerent: ea benignitate summum Pontificem prædictum esse, vt officiorum & calamitosorum precibus non posset non moueri, & regno, cui si apte debetur miseratione, propitiationem non praestare non posse;

e vero Apostolicus mandatis in remittendo, absolucionis modo, quam gratissime pro salute publica parvum. Cluniacensis Abbatum responso Polonorum Legati accepto, et filios non mercenari habet molesta & amaritudo, quod Principem suum regulari professione, & diaconatus officio intelligenter irreverunt, duplēcūq; illum nodum non sine plurimorum laborum & difficultatum interpositione soluuntur: omnia tamen etiam extrema deuotum se percessuros, dummodū salutem miserabiliter & afflictionem patria referre possint.

IX.
LEGATI
POLONI
AD SE-
DEM A.
POST VE-
NIVNT.

Ex Clunaco itaq; factō discessu, rēctiori quo possunt itinere Romanū contendunt: quo cūm incolumes peruenissent, à Benedicto Papa Nonō benignam audientiam sortiti, quibus bellis, quibus clavis, eadibus & spoliis regnum Poloniae, cūm ab externis tum à propriis propter carentiam & exultationem stirpis regie vq; ad internecionem confectū sit: quilus quoq; ex causis restitutio Principis eorum Casimirū per Cluniacensem Abbatem negata sit, declarant. Atq; demum Pontificis his compellunt verbis: Ex te sanctissime Pater, nostra & totius regni Polonici salus & refauratio pendet: Tu solus patria nostra potes sanare discrimen, tu bellicum furorem inhibere. Te patria nostra invocat, te intuerit, ad te fiducialibus preciis recurrit. Tua maximē interest, facili auctoritate & decreto ei prestat gloriam & quietem salutem & integratatem. Per te regionum nostrarum sanari debent vulnera, quibus prater re nemō mederi potest, vt Rēpublica nostrī regni Polonici se a discordia miserabiliter prolapsa, in pristinam prosperitatem pacē & confectā vigorēq; resumpto, diuinitate propria cōsurget. Maturato opus est, in cuius succūsi maturit, de capite, de fortunis insomniū, de toto insuper regni corpore actum esse. Nec semel Papam & Cardinales petiſſe contenti, frequentius petere & instare perseverant, regantes ne se frustratos p̄e abire post tantos labores fatigati, tristis & respouſū in patrīam reverre patēn- tur. Comptatur summus Pontifex benignitate paterna Polonorum regno, miserabilibus cladibus obtrito, non aliam habenti fiduciam, quam si esset sine capite truncum corpus, sine oculis frons & facies tenebrosa.

X.

Legatione Polonorum Benedictus Nonus audita, quid factō opus foret, aliquanto tempore cum Cardinalium collegio, cat. risq; timorat viris & iurisperitis deliberat. Res enim viri supplicatio noua, & sine exemplo ad se delata, non parū in utramq; partem difficultatis & periculi secum trahens, alta longeq; inde gne & lucubratione vt dirigere utrum summum Pontificis impellebat. Nam ex monacho, diaconoq; laicū efficerē, solemne religionis & continentiae votum, transgreditionis in diuinam legem facinus ingens censebatur; & laboranti afflitoq; regna non prouidere patientia crudelitatis, qua à sede apostolica, benignam se omnium matrem vocante longe abesse debet, erat specimen. Meuebant tanta sanctitatis virum facies miseraudā Legatorum, vilis & obsoletus habitus, vultus upplices, demissa supercilia, & verborum humilitas. Intelligebatq; vir Apostolicus propter defectum regalis regimini multi Poloniā culturas accidisse, vīpotē militum dissensionem populi concussonem, regni depredationem, Fidei subversionem, Episcoporum & sacerdotum indignam oppressionem, virginum deflorationem, & coniugalis pudicitia contaminationem. Iaq; post variis tractatus & concertationes hac in re habitas, dum plures via Polonorum legatis à summo Pontifice proposita, vel ut dū & intolerabiles repudiarentur; et tandem à summo Pontifice decreta, & à Polonorum Legatis recepta est. Et tunc deum summus Pontifex Legatorum precibus annuit, & Casimiriū illi precastio Regem donat; vxore illi ducere & filios procreare concedit.

XI.

Dona tamen Apostolica exemplum non habentia, nec vñquam aliuc personae, aut regionem concessarū aīa esse decernit. stilla lex à Polonorum Legatis suscipienda, & perpetuo seruanda promittatur, Princeps Poloniae Casimirus, dispensante summo Pontifice, monasteri & Cluniacensi exeat, habituq; regulā & gradu diaconitus abdicatus, solitus & liber p̄ternam & autum regnum infirmitatibus illud resumat, nubendi, & in p̄tem Poloniae regi suū cōfessore gerandi habet plenam potestem; sed tum Polonorum regiones & regnum, in signū prestitiper Apostolicā Sedem, acceptiq; in manu necessitatis sue articulo beneficij, beato Petro & successoribus omnian. Pontificibus de quolibet capite nobilium (capitibus circumscripsis) vsualē rūnumnum annis singulis soluere, cesarien capitis & roman barbaro more non nutritre, sed auribus patribus, sed iustarē glosorum Latinarum nationum tonsura-

QUAE
SANT DE
COSTA
SERVAN-
DA POL-
NIS PRO
CASIMI-
RORUM
PRO.

Anal. Eccl. Tom. II.

ram capiū ḡsi are, & in præcipuū Christi & Virginis Matris eius festiūtū bus panno lintealbo, in stole modū dependent, certū cem exornare perpetuū si astrictū. Ut h̄is trilus insignib; ex monacho, & ex diacono Apostolica concessione & benignitate cūm alter concretum peri, ulum diffelli non posst, Polonus Regem fbratū & redditum recognoscens, tam in Deum, quam in religionem Christi, sit gravior atq; devotor. Ita planè vultu aucto cenore, vt pro vno libi oppignerato votis solemnibus monacho, eum cūm reddit Ecclesia, Polonus omnes quodammodo tonsura monachos (quo ad fieri licuit) habitus schemate solemnibus diebus religiosos præferentes, & annui penititatione tributi perpetuū obligauerit. Quo cūm nobiles omnes pariter astrictos tradat Longinus, miramur quomodo Chromerus ea tributi penititatione minime deuinētos fuisse dicat nobiles, neq; clericos sacrī addictos. Ritum autē illūm, vt cūm sanctū Luangelium in sacris Missarum solemnibus inclōatur, Poloni gladium stringerent, ac medioteus euaginarent in signum prompti animi in defensionem Euangelij, etiam si opus sit armis, iam à tempore Mieczislai Polonorum Regis inoleuisse a Chromerus tradit. Seruauit omnia ista populus sui natura religionis custos, veritatis cultor, & amansimus æqui. Quomodo autem his acceptis à Sede Apostolica perpetuū conferuandis decretis, Cluniacum fini reuersi legati, litterisque Pontificijs patēfactis receperint suum Principem, eumque reduxerint in Poloniā, à quo profligatis sceleratis ipsum regnum fuerit in statum optimum reuocatum; & quomodo ad rebellandos hostes affuerit cī diuinum auxilium, angelico ministerio exhibitum, idem auctor pluribus narrat, sed h̄c nobis satis ad institutum. Quomodo insuper in gratiarum actionem monasteria extruxerit, ad quā habitanda suos ex Gallijs vocavit Clunienses, idem auctor inferius scribit.

IESV CHRISTI

Annus 1042.

BENEDICTI IX. PAP. VACAT IMP. OCCID. 3.
MICHAEL. CALEPH. IMP. 1.
Annus 9.

¹Chrom.
^{ib. 8.}

MILLESI MVS quadragesimus secundus annus Indictione decima incipit, quo Ouo, sūle Vno tyranus aduersus Petrum Regem Hungariae consurgit, uno resistente ei S. Gerardo Episcopo Chanodiensi. Hic b̄ nobilis Venetus, ab incunte ētate monasticum amplexus institutum, pergens Hierosolymā, rediens, in Hungaria a S. Stephano Rege detētus, illic cōsistere cogitūr cultor illius Ecclesiae: vbi post multos labores p̄motus ad Episcopatu, veri pastoris in se formam in omnibus diligenter exp̄fuit, potissimum verō in pastorali conflant. a, qua irruenti lupo in gregem obfisteret, ac pro viribus propulsaret. Cūus virtutis specimen tunc dedit in signe, cūm ad coronationem tyranni vocatus, non solum noluit interfesse, sed eum pro concione redarguit. Tū sic accipe rem tuū gestam memoria dignam:

In ipso die Dominicā Resurrectionis, vt Pater eius loci, Regio capitū diadema impositus adueniret, per honestissimos viros inuitatur. At illo renuente, reliqui pontifices Regi coronam impnum magnōq; Cleri ac populi comitatu Rex ornatus Ecclesiam ingreditur. At vīro plenus Spiritu sancto heatus Episcopus siola candida induitus pūpūlūtū ascēdit. Regemq; his verbis per interpretationē alloquitur. Observatio sancte Quadragesime peccatorib; pro vena, iusta pro premio constituta est, quā tu Rex cum cōdibus pollueris, nihilq; nomen patris præpūeris per te dulcissimis filiis orbat, nullam hodie veniam miseris. Et quia pro Christo meo hodie mori patatus sum, que tibi suis eventus aparamantib; Anno tertio regni tuī gladius ultioris excitat utrūc; qui tibi regnam in probasi aude per vim acquisitum auferet, & cum illo pariter & vita. Hec cum Regis amici liberalibus instituti litteris attoniti in rāveniantur, innubant interpretiū taceret, Episcopum ab eo & in generatione Regis seruare volentes, iūq; incepit assensit. At

I.

^b In vita
S. Gerardi
apud Sur.
se 23. se
p. ēb. 10. c.
VVO VY
RANNVS
PERTVR
BAT HVN
GARICAM
ECCL.

II.

S. GERAR-
DI EPIS-
COPI LI-
BERTAS
ADVER-
SVS TY
RANNVS

vero pastor minor gerum interpretari perungit & compellit ut pereat, ita dicens: Deum time, Regem honor, patris tui verba edicito. Tandem coactus interpres pastoris declaravit sententiam, non mediocriter nam Regis reformidans. Postquam autem euenere que dixerat beatus Episcopus, totius regni incolae ipsa didicerunt, eum prophetia sibi ritum habuisse, prophetasse etiam de suo martyrio post quinquennium futuro in seditione tunc temporis excitanda, idem auctor affirmat. De quo suo loco dicturi sumus. Porrò triennij illud tempus vique ad necem tyranni non exactum, sed inchoatum duntaxat intellexisse, declararunt eueta. Nam anno millesimo quadragesimo quarto liquet auctoritate Hermanni & aliorum, eundem tyrrannum ab Henrico Germaniae Regis debellatum, & Petrum restitutum: id est vero Rex eum depræhensum meritum supplicium subire iussit, eius capite amputato.

Quod autem ad res Orientales pertinet, hoc eodem anno electo ab Imperio Michaeli Calephate, oculisq; priuato, Constantinus cognométo Monomachus, qui in exilium missus fuerat à Ioanne fratre Michaelis Paphlagonis Imperatoris, reuocatus, iunctusq; Zoe in matrimonium, Imperator coronatur vndecima mentis lunij. Hæc pluribus Europalata.

IESV CHRISTI

Annus 1043.

BENEDICTI IX. PAP. VACAT IMP. OCCID. 4.
Annus 10. CONST. MONOM. IMP. I.

I. Ad lib. 2. cap. 6. 2. **A**NNVS millesimus quadragesimus tertius Indictione vndeclima inchoatus sequitur, quo Benedictus Papa petitum per Legatos pallium misit ad Hamburgensem recens creatum Archiepscopum Adalbertum, sufficatum in locum Alebrandi viri sanctissimi. Hæc a Adam pluribus, qui de tempore obitus prædecessoris, & eius digna memoria eiusmodi epitaphium scripsit:

Anno Domini millesimo quadragesimo tertio contigit depositio dilecti patris Alebrandi, circa diem decimum septimum Kal. Maij. Hæc est Ind. Et vndeclima.

Vale in Christo pater amabilis, & tuo gregi nunquam obliuiscende: transi ad pascha celorum, ubi cum Agno Paschali epuleris in azymis sinceras & veritatis. Recipere feliciter in eterna taberna. uia, ubi cum Angelis in defensia latet in beatitudine. Quantidem enim temporalis nobiscum vita fruebaris, pastor alia cura officia nobiliter implesti vita & doctrina, omnia nobis dulcia: nūc autem raptus, ne malitia mutaret intellectum tuum Ideoq; plus Dominus properauit educere te de medio iniquitatem, vt fructum laborum tuorum pleniter percipias, etiam si non perficeris omnia quæ voluisti. Ergo iustitia tua manet, & memoriale tuum non derelinquetur in seculum seculi. Hactenus epitaphium. Porrò sedis eius numerantur ab eodem Adamo anni decem. At res gestas Adalberti fusi: est prosecutus idem auctor stylo fideli, tam bona, quam mala congerens, vt nec adulator, neque calumniator habendus sit.

Eodem anno defunctis iam duobus filiis Cnuti Anglorum Regis, eius in regnum successoribus, ex inspirato, ita Deo disponete, omnium consensu eligitur S. b. Eduardus Emma Reginæ filius ex Ethelredo parente, olim legitimo Anglorum Rege, coronaturque hoc anno die Sancto Paschæ, idque opera Goduuii Comitis potentissimi, data ei in matrimonium ipsius filia Egitha, virginem honestissima, viri sanctitati haud adeo impare: quæ virginem, intactamque seruatam constans est assertio Scriptorum omnium. Porrò ita de immensa Dei misericordia erga Ecclesiam Anglicanam diuinitus longè antè ostensa fuerunt sancto Episcopo. De quo ista VVillelmus: Viderat quondam somnij revelatione facili illius felicitatem Brituusoldus VVintoniensis Episcopus, viderat & annuntiauerat. Nam dum tempore Regis Cnutonis cœlestibus apud Glastoniam lucubraret excubis, subfletq; illum cogitatio, quæ frequenter angebat, de regia stirpe penè delecta: hac meditantis porro irrepit. Et ecce in

supernarap: us videt Apostolus: um principem Petrum ipsum Eduardum, qui tunc in Norimbæria exulabat, in Regem consecrare, certe, hoc est, absque liberis infœunda designata vita, & certo vigintiquatuor anno: um numeror regni computato. Eadem con querenti de posteritate respondere: Regnum Anglorum est Dei, post te prouidit Regem ad placitum sui: Hæc apud VVillelmum. At de sancto Eduardo plura dicenda sunt inferius ordine temporum.

Hoc anno (habet d. Hermannus) Henrionis Rex iterum Pan nonias petens, ab Ouone viri pactum, satisfactionem, obides, munera, regniq; usq; ad Lithafluvium partem accipiens discessit: inde in Alemannum veniens, in Synodo Constantiensis cunctu, qui contra se deliquerant, primum ipse debitum omne dimisit, deinde precibus, & hortationibus omnes presentes Suevigenas, postea in alijs regni sui prouincijs idem actum iri sat agens, dimis debitis, & iniurias, sibi inuicem reconciliauit, pacemq; multis seculis in sudam efficiens, per edictum confirmavit. Exin Agnetem VVillelmum dictauens: s filiam sponsam suam accipiens, & Moguntiici Regnam inungifaciens, regales apud Ingelheim nuptias celebravit, & in vano hispironum fauore nihil pendente virile cunctis exemplum, vacuos eos dimittendo, proposuit. Glaber autem ciuimodi nuptias in annum millesimum quadragesimum quintum reicit.

Quod ad respinet Orientis, hoc anno Indictione vndeclima vigesima Februarij defunctus est Alexius Patriarcha Constantinopolitanus, inque locum ipsius est subrogatus Michael cognomento Cerularius, qui à Ioanne germano Michaelis Imperatoris actus fuerat in exilio ob tyrannidem affectatam. Hæc omnia Europalata:

IESV CHRISTI

Annus 1044.

BENEDICTI IX. PAP. VACAT IMP. OCCID. 5.
Annus 10. CONST. MONOM. IMP. 2.

REDEMPTORIS annus millesimus quadragesimus quartus duodecima inchoatus Indictione sequitur, quo nouo schismate Romana Ecclesia scinditur, de quo temporis huius auctor Hermannus hoc anno sic ait: Romanus Benedictum C. L. Papam multo criminarum Sedis sua pelunt, & Silvstrum III. quandam in eius locum statuunt, quem tandem posse à Benedictus quibusdam sibi fauientibus excommunicatum depulit, Sedisq; sue redditus, se ipsum postea priuauit, & alium pro se ob auaritiam contra canones ordinavit. Hæc Hermannus. Qui autem tertius est substitutus, fuit Ioannes Archipresbyter Romanus.

Hæc autem vt quæ exactissime cognoscantur, in primis sciendum, duas potentissimas vignissim tunc temporis factiones, alteram Tusculanorum Comitum, à quibus intrusum vidimus Benedictum; alteram Ptolemai Romani ciuis, qui fuit filius Gregorij, quem in Ottoneum Tertium rebellasse, suo loco superius vidimus. Fuisse familiam hanc potentissimam, quæ & magna iactantia vanè gloriaretur esse Octauie gentis, & Petrus diaconus tradidit, dum huius filium Ptolemyum itidem nominatum in uxorem duxisse filiam Henrici Quarti Imperatoris, enarrat.

Benedicti igitur turpitudinem vbiique decantatam, à bonis omnibus deploratam, haud diutiū ferre valentes Romaniani ante oculos ipsam habentes, haud veriti sunt potentiam Comitum Tusculanorum, qua Vbi imminentes, terrori ciuibis esse soleret, sed fauore aspirante Consulis Ptolemai, Benedictum (vt audiuimus) reiecerunt, & alium, quem nominauere Silvestrum, subrogarunt. Erat iste Episcopus Sabinensis, qui & malis artibus, nempe collata pecunia, ad Sedem Petri sibi ascensum paravit. De quo Leo Ostiensis, Hermanno omnino consentiens, rem gestam dum narrat, hec habet: S. Roma ita Benedictus cum annis * duodecim Apostolica Sedi præfusisset, à Romanis electus est, & Ioannes Sabinensis Episcopus, cui nomen Silvester impositum est, nō tam gratis, in Romanum Pontificem subrogatus. Qui cum præfusset mensibus tribus, Benedictus ille prius abrogatus, anniten-

III.

^d Herm. ex
Carissim
lit. hoc an
uo.

CONVEN
TVS CON
STANTI
ENSIS.

NPVTIAE
HENRICI
REGIS
GERMAN.
ET AGNE
TIS RE
GINAS.

IV.

ALEXIUS
PATRIAR
CHA CON
STAN. MO
RITRUE
KVLARI
VS SVBRO
GATVR.

I.

SCHISMA
IN ROM.
ECCLESIA

II.

Pet. diac.
Chr. Caff.
ib. 4. c. 63

SILVE

TER III.

ANTIPA
PA.

^f Leo off.
Chro. Caff.
li. 1. c. 80.

* vndeclim

Gratia
qua hunc
hij nomi-
nare.
RES
SEUDO
PONTIFI
CES SE-
MVL.

III.

NAVRA-
GIVM
GRADEN
SIS ECCL.

ibus proptinquis suis Tusculanus proceribus, pulsò sita est, Roma-
nam Sedem iterum occupat. Nec multò post inusum se cuncti
aspiciens, * Ioanni Archipresbytero, qui quasi religiosor habeban-
tur, Papatu tradito, ipse cupiditates suas liberius executurus, in pa-
ternam se recepit domum. Audiamus modò, quæ de his ha-
beat Otto Frilingensis: Circa idem tempus pudenda (inquit)
confusio Ecclesia Dei in Urbe Roma fuit, tribus ibi inusoribus,
jurorū vnu Benedictus dicebatur, Sedem illam simul occupanti-
bus, atq; ad maioris miseria cumulum dixit simul redditibus, Pa-
triarchib; vno ad sanctum Petrum, altero ad sanctam Mariam
Maiorem, tertio, id est, Benedicto, in palatio Lateranensi sedente,
flagitio, & turpem vitam, ut egomet in Urbe, Romanis traden-
tibus, audiri, duxere. Hac de tribus pseudopontificibus simul
Rome sedentibus Otto, nempè Benedicto, Siluestro, at-
que Ioanne.

Sed quanta ex his oborta mala fuerint, quis numerare
sufficiat? etenim pseudopontifices ut ad se allicerent ho-
mines, quæque iniusta petita libenter eisdem concedeban-
t. Ut fecisse noscitur Benedictus, à quo hoc ipso anno
Ind. XII. Poppo Patriarcha Aquileiensis, Apostolica Sede
multipliciter conquassata, priuilegium de subiectione
Gradensis Ecclesiæ obtinuit. Ac Gradum furtim ingre-
diens, abominanda commisit flagitia. Nam Ecclesiæ in-
cendit, thesauros abstulit, & multas reliquias, quas inuenit,
retulit secum. Pro tanto igitur flagitio Dux Dominicus
Cotarenus, & Ursus Patriarcha, Benedicto Papæ litteras
mittunt. Sed antequam de tanto ausu coerceretur, idem
Poppo sine confessione & viatico moritur turpisimè.
At Dux & Patriarcha Benedictum Abbatem S. Trini-
tatis de Brondulo, Ioānum Stornatum, & Gregorium cleri-
cum Nuntios Papæ delegantes, irrationemque priuile-
gij Popponi conceisi obtinentes cum ablatorum restitu-
tione, & sua sedis approbatione redeunt. Tunc Dux Ur-
sem Gradum dirutam reparare studuit. Hac ex Chro-
nico Andreae Danduli. Sed redeamus ad institutum de mul-
tiplicibus assertis Pontificibus narrationem.

IV.

BENEDI-
CTVS SPA-
SVS, BAR-
THOLO-
MÆ CSES
SIT SEDL.

Quod autem in primis ad Benedictum pertinet, ipsum
quidem magno Fidelium scadalo vitam ducentem, spon-
te Romana Ecclesiæ Pontificatus cœfissile persuasione vi-
ri sanctissimi Bartholomæi Abbatis Cryptæ Ferræ, di-
scipuli sancti Nili, de quo plura Tomo superiori, eius A-
cta significant, in quibus ista leguntur: Quomodo venerabi-
lem ipsum viuens reddidit eis virtus, ut sapienter, aperte
manifestenus. Qui tunc temporis Apostolice Sede præarat, cum tu-
uenis esset (quod vnu Deus aueris) voluntatibus deditus, hu-
mana fragilitati se præcipitem dedit. Sed cum tandem ab hoc ma-
lo resipisset, & malefactorum solutionem, & veniam sibi quere-
ret, beatum Bartholomeum sibi fore mediatorē agnouit, & inter-
cessorem illum sibi decrevit. Quapropter aduocauit illum maior
quæ poterat veneratione & honore. Huic rem totam aperit, &
opportunitum remedium querit. Ipsa vero Bartolomeus non est thro-
ni celsitudinem veritus, non dignitatis præstantiam respexit, neque
miseria, & honores, quod pleriq; sibi ritualium medicorum facere
solent; sed mali gruitatem, & propter ea opportunam mali absolu-
tionem illi adhibens, ita inquit: Non licet tibi sacra facere, sed pos-
sitis absit: & Deum placare quem peccando irritasti. Ille vero
negat, tardans, negat, procrastinans sed quam primum deposita Sede
intra priuati hominis se habebat. Et hac quidem cum summo Pon-
tifice Bartholomeus. Hac ibi auctor eius temporis. Verum
eudem Benedictum dimissam repetijs Cathedram, cer-
tum est.

V.

QVOMO-
DO TRES
SCHISMA-
TICIDB-
STITERE.

Ad quodnam primum remedium adhibitum fuerit ad
extinguendam tricipitem bestiam hanc, portis inferis e-
mergentem, videamus. Illi planè simile excogitatum re-
medium est, quod in extinguendo Cerbero illo fabuloso
inxere Poetæ, nempè picea offa opplando fauces, dando
illis mandendum aliquid, ut à latrato omnino celearint.
Quæ autem pharmacum illud parat, quod temporis il-
lius infelicitas exigebat, videamus. Otto Frilingensis sic
pergens fideliter narrat: Hunc in servum statum Ecclesia re-
ligiosus quidam presbyter, Gratianus nomine, videns, Zelog; pie-
tatis marisue compatiendo, animaduertens prefatos viros adiit,
eis, à Sede sancta cedere, pecunia persuasit, Benedicto redditibus
Angliae, quam maioris videbatur esse auctoriatis, relictis. Ob ea

caues præstatum presbyterum, tanquam Ecclesie Dei liberatorem
in summum Pontificem elegerant, eumq; mutato nomine Gregorium
Sextum vocauerunt.

Hæc sunt, quæ loco simoniæ Gregorio obiecta fuere:
sed an emptio Sedis, vel redéptio potius vexationis trans-
actio ista adeò necessaria ad pellendos intrusos Pontifices
fuerit, periti canonum omnes facilè iudicabūt. Vnum hōc
liquet, eundem Gregorium Sextum verè germanum atq;
legitimum Pontificem à viris sanctissimis, atque doctissi-
mis eius temporis habitum esse, nempe ab Hildebrando
postea Gregorio Septimo, & à Petro Damiani, & alijs vi-
ris in primis simoniacorum hostibus implacabilibus. De
Gregorio Septimo ipse Otto Frilingensis æquè testatur,
qui ait: Hunc Gratianum Alpes transcedentem secutum fuisse tra-
dunt Hildebrandum, qui postmodum summus Pontifex factus, ob
eius amorem, quia de catalogo Pontificum semotus fuerat, se Gre-
gorium Septimum vocari voluit, & sicut in Lucano habes.

Videlicet causa dñs placuit, sed videlicet Catoni. Ita & huic Hilde-
brando, qui semper in Ecclesiastico rigore constantissimus fuit, cau-
sa ista, in qua sententia Præcipis, & Episcoporum præualuit, sem-
per displicuit. Ex hinc Romana Ecclesia in electione canonica Pon-
tificum in tantum informata inuenitur, quod iste, quatuorq; sequen-
tes ad Imperatore ibi positi in catalogo inueniantur. Hac ipse.
Acita quidem. Nam ipse Gregorius Septimus in Concilio
Romano, celebrato anno Redemptoris millesimo octo-
gesimo, cuius vero Pontificatus anno septimo, recognoscit
Gregorium hunc legitimum Papam. Sed & a Glaber eius
planè temporis scriptor, quiq; ad ipsius Gregorij electio-
nem stylo peruenit, summoperè Gregorium Sextum lau-
dat, hæc dicens, post Benedictum cœctum: Tunc verò cum
cōsensu totius Romani populi, atq; ex precepto Imperatoris electus
est à Sede Benedictus, & loco eius subrogatus est vir religiosissimus
ac sanctitate perficetus Gregorius, natione Romanus: cuius videli-
cet bona fama, quidquid prior fadauerat, in melius reformatus.
Hac adeò de Gregorio gloria Glaber totidem verbis.
Ex his autem redarguas errores aliorum, in primis vero,
quod Ioannem Archipresbyterum cum Gratiano con-
flant in vnum. Nam & Petrus Damiani temporis
scriptor Gregorium Sextum Gratianum, & non Ioānum
antea nominatum fuisse iterum tradit. Cuius ad eundem
Pontificem epistolam hoc anno datam hic describere di-
gnum existimamus.

Ipsa quidem Petrus Damiani, mox vt audiuit eius
promotionem, & quidem canonicanam, ad ipsum scribens,
ipsi congratulatur, quod Ecclesia Dei per eius electio-
nem, ordibus expurgatis, pristinum decorum fit consecu-
ta. Extat ipsa epistola vna cum alijs eiusdem Petri in co-
dice Cassineni, quam hic tibi reddendam curauimus. Sic
enim se habet:

Donno Gregorio sanctissimo Papæ Petrus peccator monachus
debita seruitutis obsequium.

Reuerendissime domine, Regi Regum Christo gratias reffero,
quia de Apostolica Sede bona semper audire aride desideri mei
faucibus sitio, largum praconij vestri poculum, multis iam propinan-
tibus, bibo, qui videlicet haustus tanta suauitas dulcedine mentis
mea stomachum recreat, vt dum mens interius iubilat, lingua
protinus in hac vocem laudis erumpat: Gloria in excelsis Deo, &
in terra pax hominibus bona voluntatis. Verè enim ipse sicut scri-
putum est, mutat tempora & transfert regna. Verè, quod per Pro-
phetam suum multò ante predixit, nunc, teſte mundo, mirabiliter
adimplevit: Quia dominatur Excelsus in regno hominum, & cui
voluerit, ipse datur illud. Latentur ergo celi, & exultet terra, &
antiquum sui iuri priuilegii se recepisse sancta gratuletur Ecclesia.
Conteratur iam mille forme caput reverenti serpentis, cesseret com-
merciū peruersa negotiatio, nullam iam monetam falsariorum
simonin Ecclesia fabricet, nulla Gezi, presente prouidi doctoru-
m aseptia furtiva dona reportet. Iam columba reuertatur ad Ar-
cam, & vire nibus oliva folijs pacem redditam ruriet terris. Re-
paretur nunc areum Apollinariorum seculum, & præsidete vestra
prudentia, Ecclesiastica restoret disciplina. Reprimatur auaritia
ad Episcopales infusas anhelantium: euertantur cathedra colum-
bas vendentium numulariorum. Veruntamen virtutum ista, que scri-
bitur, mundo sperare sit luxurum: primò Pisaurense Ecclesiabu-
sine spei claru dabit indicium. N si enim prædicta Ecclesia de manu

GREGO-
RIUS VI.
APA.
VI.

VII.

a Glab. lib.
5. in fine.
GREG. VI.
PAPA
LAVIDA
TISSIMVS.

VIII.

PETRÍ
DAM. AD
CREG. VI.
EPIST. I.

illius adulteri, incestuosi, peririi atq; raptoris inferatur: enim populorum spes, que de reparatione mundi eret a fuerat, funditus enervatur. Omnes siquidem ad hanc finem oculos tendunt, omnes ad hanc vnam vocem aures erigunt. Et si ille tot criminibus obolutus ad Episcopatus arcem restituitur: ab Apostolica Sede boni aliquid ulterius posse fieri, penitus denegatur. Tres equidem sunt, quae testimonium dabunt, Castellana sedes, Fanensis & Pisaurensis, vt in ore duorum vel trium testium siet omne verbum. In his tribus patenter ostenditur, quid spei de cetero relinquatur. omnipotens Deus, te summe pater, ad conservanda Ecclesia sua iura custodiat, & populum suum ne immerito sub tam o Pontifice gaudere permitat. Ita Petrus ad Gregorium Papam recens elestum, & quidem canonice, & quidem legitimè, quod tantum ista non nisi legitimè electo Papa sint digna. Ut planè, si desint alia, ista sufficient ad demonstrandam eiusdem canonican electionem omni ex parte purissimam. Non enim eiusmodi fuit Petrus Damiani, qui vellet, hac scribens, turpiter adulari Pontifici: nam exæstuans zelo Ecclesiastice disciplinæ, nemini parcere nouit, quin acerbissime arguerit quemcunque sciret eidem aduersantem. Ex his etiam intuere, quantæ esset Gregorius astimationis in orbe, vt eum confidensse tantam cathedram Petri, id ipsum fuisse, omnia (vt audisti) mala ab Ecclesia propulsasse, ac bona omnia postliminio reuocasse.

Sed quas ad eundem Gregorium de promouendo Episcopo Sempronienensi litteras idem dedit, ex eodem codice sumptas sic accipe:

Domino Gregorio sanctissimo Papæ Petrus peccator monachus deuotissime seruitutis obsequium.

Nouerit beatitudo vestra, pessime domine, quia pro peccatis nostris clerici digni: Episcopatus officio, in nostris partibus non inueniuntur. Omnes enim quarum qua sua sunt, & non qua Iesu Christi. Avaricie quippe & elationis igne succisi anibum quidem ad sacerdotium promoueri; sed non studem digni sacerdotio fieri præesse inhiant, prodeesse non curant. Veruntamen pro qualitate temporis & penuria personarum, videtur mihi hic Archipresbyter posse ad Episcopatus apicem prouehi, si vestre sanctitatis id decet nisi auctoritas, excepto quod* avaritia honoris astuat, descendere ad pastoralis officij culmen anhelat.

Hoc autem vestro relinquatur iudicio. Sed si hoc non obsit, cum Sempronienensis Ecclesia clericalis ordo in mea mente reuelatur, hic aliquanti ceteris quasi meliusculus inuenitur. Quapropter si prudentissime vestre sanctitati placere potest: postquam à Clero & populo est electus, postquam ad hoc officium à pluribus ut cungo indicatur idoneus; de ambitione sua pœnitentiam agat, & benedictionem consecrationis accipiat. Veruntamen omnipotens Deus, quid vobis super haec endum sit, per sui spiritus gratiam doceat, & in templo peccatoris vestri manifesta voluntatis sua iura decernat. Vnum autem est, unde pietatis vestra deposito clementiam, vt si hunc non consecraveritis: donec me seruum vestrum videritis, nulli prædicti Episcopatus cathedra tribuatis. Hæc ad Gregorium Papam Sextum Petrus Damiani. De quo non est quod possit dubitari, num potius ad Gregorium Septimum, quam Sextum ista scriperit: siquidem ostendetur inferius, eundem Petrum sub Alexandro Pontifice diem obiisse, & ad tempora Pontificatus Gregorii Septimi successoris Alexandri minimè peruenisse. Vides igitur Leitor: quam fallantur iij, qui inter spurios atque schismate notatos Pontifices reiciunt Gregorium Sextum, qui tantoperè à præcipuo schismaticorum hoste, tanto viro, Petro Damiani meruit commendari.

Cæterum sicut errare noscuntur hi, qui Ioannem cum Gratiano conflant in vnum, ita etiam qui Gregorium inter tres illos improbatos Pontifices numerat: redarguntur enim hi manifestè ex Ottone, qui manifestissimè extra tres illos superius recitatos pseudopontifices numerat Gratianum creatum post tres illos Pontificem: sic etiam Panuinus rem intelligens scripsit, nempè Gratianum post illos tres cessare iussos, creatum esse Pontificem, dictumque Gregorium Sextum, eumque pacificè sedisse vique ad Henrici Germaniæ Regis in Italiam aduentum, duos scilicet annos & amplius. At Benno schismaticorum signifer, Gregorij Septimi hostis infensissimus, in hunc

Gregorium Sextum eius magistrum virus euomuit, dicens, hunc quem non Gratianum tantum, sed Ioannem Gratianum appellat, mille quingentas libras persoluisse Bened. & Nono, vt Pontifex heret. Sed appello auctoritatem Ottonis viri Germani, & sanctitate præstantis superius recitamat, qua absque ambage aliqua significatur, quæ dederit, immò habere ac retinere potius permiserit. Gratianus Benedictum, vt à Pôtificatu iterum inuauo delisteret. Sed à Bennone omnium mendacissimo & perditissimo improbari, hoc ipsum est ab improbis separari, & in omnibus commendari, probarique.

Quod autem ad eius administrationem pertinet, Glaber (vt vidimus) his paucis rem absoluit, dicens: *Cum videbilem bonam famam, quidquid prior sedauerat, in melius reformauit.* At quænam fuerit ista reformatio, hoc inquirendum. Sanè quidem animum eius zelo exæstuas, vt quæ tot annorum spacijs coaluissent mala, iamque in consuetudinem conuersa essent, de medio tolleret, atque omnino corrigeret, ex ijs quæ dicturi sumus, facile intelligimus. Quod si (vt est in proverbijs) cognoscimus leonem ex virginibus, & ex discipulo magistrum ex stimare licet, & institutionem filiorum ad parentem referre solemus, ex Gregorio Septimo huius discipulo Sextum Gregoriū magistrum eius, qualis fuerit, potenti conjectura aequi possumus. Libertas enim illa, animique constantia, indefessumque studium vendicandi oppresiam à Principibus Ecclesiam in pristinam libertatem, quæ amplissimis notis in Gregorio Septimo intuemur: utique in Gregorio Sexto hoc primitus eluxere, & ex hoc in ipsum, è lente velut in riuum fluxisse noscuntur. Huius fuit labor & industria, vt tria illa monstrata conficeret, sed non ita feliciter, vt optauit, perficere licuit, cum non nisi paœta pecunia ex redditibus Ecclesiæ colligenda, cedere Sedibus illi obstinato animo statuissent. Laudatum tunc opus, quod potest in calumniam versum, summum ipsi peperit detinendum.

Sed quænam creatus sensu omnium Pontifex egredit, videamus. De ipso enim VVillelmus Bibliothecarius Malmesburiæ, qui sequenti saeculo claruit, atque scriptis, hæc habet: *a Erat Papa Gregorius Sextus an è dictus Gratianus, magnè religionis & severitatis Is ita Romani Apostolatus statum per incuriam antec. forum suorum diminutum inuenit, vt prius pauca oppida Vrbi vicina, & oblationes Fidelium, penè nihil haberet quo se sustinet. Ciuitates & possessio[n]es in longo quo posita, qua ad ius Ecclesiæ pertinebāt, à predonibus ablata; transmises publici, & strata via iuri per totam Italiam à latronibus frababantur, vt nullus peregrinus nisi cum maiori manu in pœna transiret. Feruebant totis semitis infidulatorum examina, nec inueniebat viator, quo colludio euaderet. Ita in vacuum, sicut in pecunio sum forebatur; nec supplex habere gratiam, nec resistens pati poterat violentiam. Cessatum est ab omni provincia Romanæ iter aggredi; quod mallet quilibet per domesticas Ecclesiæ nūmos suos dividere, quam latunculos proprijs laboribus pacere. Quid in Vrbe, vno olim habitaculo sanctitatis? Ibi in medio foro sicutiocabantur gens hominum infidum & versutum. Si quis semi arum observatores aliquo transisset artificio, capit scilicet periculo Apostoli Ecclesiæ videre cupiens, in scarios incidentis, nullo modo sine substantia, vel salutis damno domum reuertebatur. Super ipsa corpora a sanctorum Apostolorum & Martyrum, supra sacra altera riagladij nudabantur, & oblationes accedentium vixum apposite, de manibus abripiebabantur, abrepta in commissationes, & scortorum abusione consumebantur, tantorum malorum turbo Gregorij Papatum offendit.*

Ille primò leniter (et vt decet Pontificem) magis amore, quam terrore cum subiectis agere: delinquentes verbis plus quam verbis premere: Vrbi à peregrinorum infestatione, à rapina suorum cessarent, alterum esse contra naturam, vt ille qui communiter veseretur aere, non communiter frueretur pace: Christiano inter Christianos liberè, quo liberet, progrediendum, dum omnes sint ex uno famulitio, omnes vnius sanguinis coniuncti coagulo, redempti pretio: alterum contra Dei mandatum, quod precepit, vt qui altario deseruerint, de altario vivant. Prætereà dominum Dei decere esse dominum orationis, non speluncam latronum, nongladiatorum concientulum. Permittere nobis oblationes transire in vesus sacerdotum, vel in

XII.

XIII.

VVillel.
te gest. Re.
Ang. lii.
11.QUANTA
BONA FER.
GREG. VI.
REVOCATA.

XIV.

vel in expensas pauperum; prouisurum se illis, quos egestas ad rapinas compellit, et, ut aliquo honesto officio stipendi haberent, quos cupiditas exagrabat, ipsi sibi pro Dei timore, & sculi honestate modum ponere. Itafores Ecclesiastici patrimonium mandatis, & episcopatus inuitauit, ut aut indebita redderent, aut se ita illatenere, in Senatu Romano probarent; si neutrū facerent, Ecclesia membra esse non esse cognoscerent, qui capiti Ecclesie beato Petro & eius Vicario resulterent.

XV.
Talia frequenter concionatus, & aut parum, aut nihil proficiens, sequioribus remedij inueterato morbo tentauit occurrere. Cauterio itaque excommunicationis omnes ab Ecclesia corpore remouit, vel quia talia facerent, vel qui agentibus conuiuio, vel etiam colloquio parteparet. Hac illa pro suo officio satis agebat, sed penitus in perniciem versas fedelitas. Nam, ut ille dixit: *Qui erudit derisorum, ipse fibi iniuriam facit: maligni illi leui admonitione p̄stricti contra furere, minus auris territare, muros Vrbis armis circumsonare, adeo ut penè Papam interimerent.* Itaq; ferro abscissiona vtendum iudicās, arma vnde cungit, & equos conquisuit, milites & equites adornauit. Ac primū basilicā beati Petri praeoccupans, raptore oblationum vel extinxit, vel effugavit. Inde fortunam sibi aspirare videns, longius progreditur, & si qui resisteret, occisis, prælia omnia & oppida mulis temporibus anissa in antiquiis reformati: itaq; pax per multorum segnitionem exulans, per unum hominem in patria redit. Securi peregrini insuetas viarū terebant orbitas, lati per Vrbem antiquis oculos pascebant miraculus, canitantes, donis factis repatriabant. Quirites interea raptō vivere assueri, sanguinarium vocant illum, & indignū esse qui Deo offerret sacrificium, tot cadium conscius. Et ut fieri solet, quod moribus obloquij ab uno serpat in omnes; ipsi etiam Cardinales argumenta populi probabāt, &c. Quæ autem subinseruntur de eius obitu, miraculoque ad ianuas sancti Petri sponte reclusas ad suscipiendum eius cadaver, haud apud omnes fidem sibi conciliant, quod scilicet non Romæ, sed in Germania, vbi exul agebat, defunctus esse dicatur. Sed nec nos adeo constanter ea de miraculo suadendo proponimus, fides sit penes auctorem. Illud dicere atq; afferre nō veretur, ista de statu rerum in melius restituendo inuidiam in Gregorium concitas, cāmque peperisse calamiam, aduersusque cum Imperatore in Italiam prouocasse, & vt Sede cederet, effecisse, vt suo loco dicetur inferius. Tenuisse vero Sedem Gregorium annos duos & menses octo, Leo Ostiensis cū dicat, planè opus est affirmare, hæc de Gregorij electione in fine Aprilis mensis contigisse, cū confiteretur abdicationem ipsius factam esse in fine anni Redemptoris millesimi quadragessimi sexti; in hisq; agendis, quæ sunt relata, spaciū annorum duorum & octo mensium insumptum fuisse.

XVI.
Quæ in IMP. PO-
PVLVS.
Quod ad res pertinet Orientalis, cū Imperator Constantinus Monomachus pellicem subintroduxisset, Romani scleri sororem, populo id exprobrante, & vlcifendum clamante, penè periclitatur. Quomodo autem ista se habuerint, ita Cypopalata narrat: *Hoc anno duodecima Indictione, cū dies festi celebraretur sanctorum quadragesimæ Martyrum, nona die Marti mensis, cū progressurus esset Imperator ad cultum Sanctorum, publicè sedatio à populo concitata est. Cum enim egressus esset multis cum satellitibus è palatio, multisq; bonis acclamacionibus, & ad templum Salvatoris in Aere peruenisset, atque inde equitatus esset, & ad Martyrum tumulum venturus, repente è media turba exaudita vox est: Nos scleranam Reginam nolumus; neque propter ipsam mares nostræ porphyrogenitæ morientur Zoe & Theodora: & statim confusa sunt omnia, & perturbatus populus conabatur Imperatorem occidere. Et nisi celerrimè Regine Zoe & Theodora è superiori parte prospicientes confernatam multitudinem sedassent, haud pauci perirent, & fortasse ipse quoq; Imperator, qui sopia perturbatione in Regiam reuersus est, omisso ad Martyres accessu. Hæc Cypopalata, ex quo alijs. Reliqua Monomachi, quæ ad bella pertinent, quod nostri instituti non sint, alijs legenda re-*

linquimus.

* *

IESV CHRISTI

Annus 1045.

GREGORII VI. PAP. VACAT IMP. OCCID. 6.
Annus 2. CONST. MONOM. IMP. 3.

SEQVITVR annus Redemptoris millesimus quadragesimus quintus, decimateria Indictione, quo Casimirus Poloniae Rex compositis Poloniae rebus, debellatis iam hostibus, promissi memor, de acceptis à Deo beneficiis gratius, Legatos Romanos ad Sedem Apostolicam mittit, qui impositum tributum denarij sancti Petri Romanum ad Pontificem ferrent. Rem gestam pluribus narrat Longinus, qui & Dlugoschus, per singulos annos res Polonorum prosequuntur: qui tamen in eo errore lapsus videtur, quod sciens Benedictum Papam adhuc fuisse superstitem, ad ipsum putauit eiusmodi missam esse legationem; cū tamen ex his, quæ anno superiori dicta sunt, satis constet, ipsum cessisse Gregorio. Cū alioqui esse potuit, vt (sic ut ait) Benedictus exegerit, accepit vero Gregorius. Sed audiamus ipsum ista in hunc modum narrantem: *Confirmatum & stabilitum Polonia regnum prudentia & industria Casimir: Polonia Regis, summus Pontifex Benedictus Nonus relatione plurimorum intelligens, gratulatione singulari repletus, liberali dispensatione Casimiro alijs Carolo praefitam profectum attulisse. Misso autem speciali ad Casimirum Polonia Regem Nuntio, requirit illum, vt iuxta Legatorum Polonorum Apostolicā Sedem pro sui Regis dispensatione pluitim instantis flagitantiū sponsionem, ad suam subsecutam confirmationem, capitis census de universis regni Polonia provinciis conquisitis, & conquirendis mandaret pro beato Petro, & suo successore Romano Papa Collectoribus Apostolicis singulis annis exhiberi.*

Volens Casimirus Rex Polonia parere paciū summo Pontifici Benedicto primum per Legatos Polonorum, deinde pro se prouisus, generalem omnium suarum provinciarum indicit conuentum, in quo & pollicitatio, Apostolica Sedi per Legatos Polonorum facta, concordi omnium devotione & consensu decreta, & innovata est, & vniuersali mandato solutio vniuersi oboli de capite, tam ciuitates, quam oppida, vicosq; & rura colletum in dualibus provinciis, videlicet Gnesnensi, & Cracoviensi, ac diaecesis eidem subiectis, videlicet Posnaniensi, Plocensi Lubencensi, Culmenensi, & Camunencensi impetrata. Ab eo quoque tempore regnum Polonia factum est Romana Ecclesia, immo Vicario IESV Christi summo Pontifici feudale & tributarium; nec vñquam tributi predicti solutionem passum est quacunque occasione aut pacto intermitti, aut rescindi. Videbatur autem census iste, qui Denarius sancti Petri appellatur, primum Polonis difficultis & grauis, ut potest qui secum perpetuam trahebat in Polonus obnoxietatem: postea tamen profectu variis, & commodare regno Polonia cognitus est praestitisse, & præstare, vt non ab homine, sed ab ipso Deo, generis Polonorum principio impositio eius creditur profluxisse. Quamvis enim per multa annorum spacia, impositionem praesentem sequentia, regno Poloniae in plures Ducatus & provincias scissi, ipsum à nonnullis finitimi gentibus, & nationibus, praesertim à Bohemis, & Fratribus domus Teutonica, nigrum crucem in albo habitu deferentibus, in suis provinciis, & pertinentijs fuerit occupatum, & direptum: nullum tamen tam validum, tam efficax ingenium (quamvis ad id plurimi interpositi fuerint industriis labores & conatus) poterat reperi, quo proprietas, regno Polonia in huiusmodi terris & provincijs competens, potuisse per huiusmodi occupationem aboliri. Quinimò denarius sancti Petri predictus, ceteris testimonijs suppressus, aut vetustate abolitus & consumptus, & iniustam terrarum occupationem vociferatur, & detegit, & illas de sorte, titulo, ure, & proprietate regni Polonia fuisse, & esse demonstrat. Ab eo siquidem tempore, usque ad diem hanc omnes veteres regni Poloniae regiones, omnesq; Ecclesie Poloniae ditiones vno & perpetuo honore iuris usurpato, & nunquam intermisso, tributum denarij sancti Ecclesie Romana tradunt præter Caminencensem diaecesim, speciali Apostolico priuilegio ad preces Legati Apostolici capti, & ex diuina seruitute opera Caminencensis Episcopi in libertatem restituti, exoneratam, & exemptam. Optarem autem ego, vt & Ruthena, Lithuania, Pruthen-

I.
LEGATI
AD APO-
STOL. SE-
DEM A
CASIMI-
RO REGE
MISSI.

II.

PENSITA-
TIO DE-
NARIIS.
PETRI
QUAM PO-
LONIS
VITILIS.

nag, regiones, postea Polonia regno unita pars censu onerarentur, futuro sculo, futuraq; etati terminos & iura regni Polonia testatu. Hucusque Longinus, & ipse nobilis Polonus, veritatis amantissimus: quia cum Chromerus prætermiserit, quomodo non in officio arguendus.

III.
S. GVN-
THERIE
REMITA
OBITVS.

Hoc eodem anno in ijsdem borealibus regionibus, Bohemia scilicet, vir sanctissimus Guntherus, sancti Stephani Regis Hungarorum cognatus, monachus monasterij Abhatahenis sub beato Gohehardo Abbatte, demum Eremita in filia Bohemiæ, post exactos ibi annos triginta septem, septimo Idus Octobris, sanctitate celebris migrauit ad Deum, percepturus ab eo sibi paratam coronam iustitiae. Res ab eo gestæ scriptæ extant ab eius familiaritate notissimo, nunc primùm editæ ab Henrico Canilio. Tanta molis ad fiduciam erectorus sapienter super firmam petram ponit fundamentum, cum ardua vita institutum aggressus (inquit auctor) corde compunctus petit ab Abbatte, ut ante professionem liceret sibi Romam petere, & Apostolorum Christi, & aliorum Sanctorum intercessionem pro transacta vita deus, & pro noua vita ingressu querere. Sic usque ad ultimam senectutem proficiens, tandem, sic Deo dispensante, Brzet. Llao Duce Bohemiæ, atque Seuero Episcopo, à quo sacratissimam Eucharistiam accepit, dicta die hoc anno spiritum Deo reddidit: sepultusq; ab ipso Duce in monasterio Breunouensi, quod à ciuitate Pragensi distat viginti itadijs, illustratus est à Deo multis miraculis. Quod ad obitus tempus spectat, confenit & Hermannus, qui hoc eodem anno eius ad Deum transitum ponit.

IV.
^{a Leo Off.}
^{b li. 2. c. 72.}
^{c 39.}
^{d Leo Off.}
^{e Idem ibid.}
^{f c. 71.}

Hoc eodem anno Northmanni, qui potiti Apulia terribiles redditæ erant omnibus ob ingentem arrogantiam propter victorias partas, vincuntur a monachis Calsinensis, ope diuina, S. Benedicti precibus implorata. Res gesta memoria digna scribitur à Leone a Oltensi Episcopo, qui primum tradit, ipsos b Northmannos conductos fusil sub stipendio ad tuendas res monasterij, idque fidelissime, sicut & fortissime præstissime sub Athenulpho Abbatte; postea vero occupare cœpisse vicos & oppida eiusdem, cùm Richarius Abbas eosdem infidelitatem accepit, nimirum finē ea, que occupauerant, possidere, exigens ab eis iuramentum fidelitatis. Sed nec sic ipsis quietcentibus, sed alia loca adhuc occupare tentantibus, immo & ipsum Abbatem captiuum ducere conatibus, Deus obstat, S. Benedicto, pro suis monachis iniulce oppressis subueniente. Quæ omnia ita ab eodem auctore narrantur: Post hac Northmannis arcem, quæ nunc S. Andrea dicitur, in suum refugium construere aggressus, mandat Abbas ab incerto de sistere. Sed illi nihil reverteri, patere noluerat. Cernens Abbas nihil se omnino proficere, Northmannorumq; vires diebus singuli crescere: decernit ultra montes, buc ultra non redicurus, abre, ac propria cœlicet unde venerat reuersurus. Sed cum id illi suis omnino dissuaderetur: cōsillum, quo pacto se de tam apertis periculis, auxilio patris Benedicti, tueretur, capere pergit.

V.
NORTH-
MANNIS
BENEDI-
CTI OPE
CASEI.

Cum nutu Dei pauci post diebus Comes illorum Rudolphu nomine, non pauci stipatus militibus ad Abbatis curiam venit, eundem (vi tunc putatum est) Abbatem capturus, aut occisorum. Sed dolor, immo dolus conuersus est in caput eius.

Nam cum extra Ecclesiam positis armis, eandem Ecclesiam cum omnibus pariter oratus intrasset, omnes monasterij famuli simul repente conueniunt, equos illorum armatis diripiunt, clausisq; Ecclesia ianuis signa omnia pulsare cœperunt. Audito sonitu, reliqui cœtitatis homines territi, varijs vndiq; armatis telis accursum, aperiatisq; basiliæ ianuis ingressi, Northmannos solis gladijs dudum infregerant, fusis frustis precibus implorantes, fugientibus ceteris, quindecim ex illis obrucant, solum Comitem superuenientes monachi manu captum vix eripere à tumultu potuerunt. Vincitum igitur ad monasterium carceri trahendum mittunt. Hoc facto, omnem prorsus regionem per agrantes nostri, subita formidine arrestos homines aggredientes, præter S. Victoris castrum, & sancti Andreae arcem, omnia a ferme eo die, Deo auxiliante, receperunt. Deinde nihil morundum arbitrantes, Marsorum Comites, & Borelli filios, ceterosq; fideles in auxilium aduocant, & prædicto S. D:ctoris castro post paucos dies recepto, ad arcem sancti Andreae, in qua & vxor prædicti Comitis, & Northmanni ceteri confugerat, obsidendam, expugnandam, perueniunt. Cumq; ibi quindecim

ferè dies resedissent, & tam munitione loci, quam communatum, & repugnantium viribus præualetere non possent: stomachati tandem fratres qui aderant, tam quasi nona diei hora conuersi ad milites: Quid, inquit, moras teritis, & nihil agentes tempus frustra consumitis? insurge tandem, & omnes unanimiter arcem uno impetu agredi maturate, nihil metuentes: aduersus Dei inimicos, contra periueros nostros, contra latrunculos deniq; paucos vobis pugna est.

Aderit Deus, sanctissimusq; Pater Benedictus, qui & aduersarij nostris fiduci violatae ac periuiri reis dignam confusionem, & victoriam nobis pro iustitia pugnantibus afferat. Hac adhortatione vehementer accensi, omnes mox arma corripunt, omniq; conatus, inimicus reluctantibus, lapidibus, telis, machinis arcem adoruntur. Mirum daturus sum, sed absque vila persus ambiguitate, verissima. Cū ex utraque parte lapides ac tela mitterentur, Northmannorum tela, sed quoq; missilia veluti validi venti reporta in suos, à quibus mittebantur, pluvios sauciare cœperunt. Quod vbi Northmanni aduerterunt, voluntati Dei contrarie non valentes, arcem protinus reddunt, seq; monachorum manibus tradunt, à quibus vix defensi, inermes se ad socios Auersam contulerunt: equi eorum, arma, atq; pecunia militibus vniuersa permissa. Statuentibus deinde Auersanis sociorum iniurias ylisci, Guaramius obstat. Sicq; beati Benedicti meritus, & ope, suo iuri terra hec omnis restituta, ex tunc, & deinceps à Northmannorum infestatione Dei miseratione quiescit. Expulsi autem sunt. Northmanni anno Domini millesimo quadragesto quinto. Porro tantam victoriam, quam absque hominis nece monachi obtinuerunt, non nisi ope S. benedicti contigisse, quæ præcesserunt vices ollentes viris iustis, significarunt, quas idem Leo subiectens sic narrat:

^{d Leo Off.}
^{e li. 2. c. 73.}
^{f VII.}

Deniq; vi hac omnia sancti patris Benedicti voluntate & auxilio gesta credantur; nocte ipsa, quæ præcedebat hanc diem, cum rusticus quidam ex castro Ceruario, Hieronymus nomine, donu quiesceret, videbatur in somnis se per viam, quæ à castro Mortula duuit, remeare, cūm ecce subito monachus quidam reverendi admodum vultus, velut ex itinere fessus, virginemq; gestans manu, illi in via comes adiunctus est. Cumq; pariter incedentes ad binatum peruenissent, vnde ad villam sancti Andreae diuertitur, regat solum monachus, vt parum ex itineris labore requiescat. Et cūm resedissent: vnde sic laesus adueniret, monachum rusticum inquirere cepit. Ego (inquit ille) diu in Casino monte constructo monasterio, cum fratribus habitau: sed cūm in me ingrati valde essent, iliorū molestias ferre non valui, dimisiq; ea Hierosolymam adi, ibi quodraginta iam serè annis cum beato Stephano sum remoratus. Nunc autem illorum crebris nuntijs vocatus veni, & sicutdem mores suos corrigit, ibidem cum illis habitabo; sin autem, per viam quæ vici reuertar. Rogatus autem vt nomen ediceret: Ego, inquit, Frater Benedictus vocor. Cumq; viam, quæ ad sanctum Andreum pergit, monachus suisq; ingerens, & quo tenderet, à rusticis effet inquisitus: Hac, inquit, pergo, quoniam in arce hac mihi agendum aliquid est. Experiebas autem rusticus, retulit dominus suo Mainardo Archipresbytero quod viderat somnum. Sequenti die arx, quo prædiximus ordine, capitæ est: hodieq; super sunt aliqui ipsius arcis incole, qui eff. rūt in ipso graui partu vtriusq; constructu vidisse se monachum vir liter contra Northmannos dimicantem, suosq; ardenter hortantem, cūm nemo tunc ex his, qui aderant monachis, illi se immiscuerit pugna. Ante paucos item dies alij cuidam rusticis visum est in somnis, quod beatus pater Benedictus virga, quam gerebat manu, Northmannos huius terra incolas in sequendo ante se ageret, eosq; severissime verberans, cūm ignominia de hac terra procul eliminaret, nullo sibi vel modice resistere audent. Hucusque Leo. Et quidem exitus declarauit miraculum, cūm qui leones aduersus omnes alias gentes exhiberent, cum monachis Calsinensis agnimi missimi extiterent: sicque exemplo perspicuo fuerit monstratum, ab barbaros debellandos Sanctorum preces magis conferre quam arma.

* * *

IESV CHRISTI
Annus 1046.GREGORII VI. PAP. VACAT IMP. OCCID. 7.
Annus 3. CONST. MONOM. IMP. 4.I.
HENRIC.
REX IN-
CONCES-
SA TEN-
TAT.ROMAM
SE CON-
FERT.* al. Sindi
gerus
GREGOR.
VI. ABDI-
CATVR,
CLEMENS
ERIGI-
TVR.II.
HENRIC.
IMP. CO-
RONA-
TVR.

III.

IV.

DE SVTRI
NO LVDI-
CIO.

ANNVS sequitur Redemptoris millesimus quadragesimus sextus Indictione decimaquarta, quo Henricus Rex periculosè nimis Ecclesiastica iudicia sibi sumens, primum omnium Rauennatem Archiepiscopum dignitate priuat; inde verò Gregorium Sextum Romanum Pontificem exuit Pontificatu. Hæc omnia Hermannus temporis huius auctor sic narrat, per anticipationem eum nominans Imperatorem.

*Sanctam autem Pentecosten Imperator Aquigrani faciens, Godesrido Duce è custodia relaxato, sibiq; procedenti terratenus prostrato Ducatum suum misertus reddidit. Quibus etiam diebus VIdigerum, qui Rauenna presulatum iam biennio incepit & crudeliter nondum consecratus tenebat, ad se vocatum Episcopatus priuauit. Et inferius: Coadunato exercitu Papia Synodum celebrauit; inde Placentiam veniens, Gratianum C.L. nemppe Gregorium Sextum, quem expulsi prioribus Romani Papa statuerant, ad se reverenter honorificè suscepit; sicq; cunctis prosperè cedentibus, iuxta Natalem Domini non longe ab urbe Roma apud Suriam Synodo item acta, causaq; errororum Pontificum diligenter ventilata, Gratianum Papam coniuctum baculo pastorali priuauit. Dein omnium tam Romanorum, quam aliorum consensu * Suidgerum Episcopum, qui post Eberhardum primum secundus Babenbergensem sexto iam anno regebat Ecclesiam, minimum relutantem summum Romanam Ecclesiam elegit Pontificem, sicq; circa vigilia Natalis Domini ipsam ingrediuuntur Vrbem. Et paulo post: In ipsa Natalis Domini die præfatus Suidgerus natione sa- xo Apofolice a Sedi Papa C.L. ex more consecratus, & nomine au- etus, Clemens II. vocatus est.*

Qui mox ipsa die Henricum Regem & coniugem eius Agnetem imperiali benedictione sublimauit: peractisq; Missarum solemnis, ipse dominus Papa & Imperator cum Imperatrice, ita ut erat coronatus, ad Lateranense palatum cum ingenti gloria proficiscuntur, cunctis ciuibus Romanis mirantibus, honoreq; singulis quibusq; proficitate obiter impudentibus. Hucusq; Hermannus de rebus Pontificijs, & creatione noui Imperatoris. Reliqua autem anno sequenti, quem auspicari consueuitus ab ipsis Kalendis Januarijs.

At magna sunt hæc, sed nimium angustata breuitate orationis & narrationis inopia. Atque primum omnium ex ijs, quæ tum hic, tum superius ante biennium dicta sunt, errare liquet eos, qui dixerunt Henricum Regem venisse Romam ad deponendum tres Pontifices, qui monstruosè nimis in Romana Ecclesia ipsa Sede Petri sederent. Hæc enim iam facta & absoluta esse ante biennium, cum Gregorius est electus, superius vidimus, neque postea aliud quam Gregorium sedisse liquet. Quod ergo iudicium in Sutri Concilio aduersus tres illos iam in ordinem redactos ac cessare iussos Pontifices suisse ventilatum, Hermannus ostendit: nullum alius potuit, nisi vt redditibus priuarentur, quos cum illis transfigens Gratianus, qui & Gregorius Sextus, vt cessarent, percipiendos eisdem, vt vidimus, reliquisset. Quorum gratia idem est postulatus in eodem Sutri Concilio, iudicio simoniae; sed quanta ratione, quæ suo loco dicta sunt superius docent. Hos quos potuit prætextus venatus est Imperator, vt deponeat eum, quem nullo petito Regis suffragio, nosset à Romanis Pontificem esse creatum, ne eiusmodi licentiam sibi Romanis populus vñsparet. Quod autem sanctissimus Papa cerneret, ea occasione dirum schismatis fore conflandum, imitatus ipse Gregorius Gregorium Nazianzenum, qui ob pacem conciliandam Ecclesiam, sponte se abdicauit, & ipse eodem animo, eademque virtute Pontificia Sede sponte cessit.

Etenim non sic ventilatum est iudicium in Sutri Concilio, vt ab eo lata in Pontificem Gregorium senten-

tia fuerit, siue reus iudicandus in Synodus datus, coram omnibus iudicium subitus steterit: sed ipsidem Concilio congregato præfuit, idemque sua spon Sede cessit. Sic tunc visum opportunum, id postulari temporum iniestate. Vndebat adhuc Benedictus ille, ians Sedem relictæ ac denuò repetitæ, inuadere iterum, declarauerit euenta, paratus; adeò vt tunc expedire vim est, vt ad comprimentam audaciam Tusculanorum Comitum pro arbitrio Sedem Apostolicam inuidentiu, eandemque prostituentum & facinoribus deturpant, ipse Henricus Rex, quem optimum eligendum censet, acciperet. Inuentum est planè istiusmodi remediuopportunum, cùm meru & reverentia Imperatoris ceſtant violentę illa intrusiones, crebrò, vt vidimus, per eisdem sacrilegè iterata. Porro ex euentu, qui feliciter cest, cum Tusculanorum Comitum fuit audacia factiosa ompressa, laudata reperitur à pluribus Henrici Regis letestanda præsumptio, qua negotiū facessere Gregorii legitimo Christi Vicario, canonico Petri Apostoli successori nō est veritus, sic malo filio, pessimoque nepoti linquens exemplum, vt non quem elegisset Romanus Cris, & populus postulasset, Pontifex esset accipiens, in Ecclesia Orthodoxa colendus, sed quem Imperato, siue Germania Rex (si ille non esset) in sacrosanctum erit thronum intruderet. Qui quidem peruicax error ansijt in heresim dictam Henricianam, communem cum Politicis nostri temporis, qui volunt Imperatoribus siue Regibus non temporalia tantum, sed spiritualia effusiebant, portissimum verò sanctam Romanam Ecclesiam, quibus cum successoribus Pontificibus per annos etioginta indefesso labore certandum fuit: illis potentia, iis & quibuscumque alijs adhibitis malis artibus rem agentibus; illis vero, obice sacrarum legum Ecclesiae constantissime repugnatis.

Vbi igitur Gregorius sponte cessit, successoris subrogationem Clementis Romæ factam, onsentientibus Romanis omnibus, nempe populo atq; Clero, cum Hermannus, tum Otto testantur, quod & eo a narrat his verbis: *Hoc facto Imperator exultans Romanum cum omnibus ijs suis Concilij Episcopis venit. & in Ecclesia beati Petri Apostoli congregato Clero, populoq; Romano, quid Sutri glum effet exponit. Deinde de ordinando Pontifice Romana Ecclesia tractare communiter cepit. Facta itaq; discussione diligentia cum nullus (proh dolor) nueniretur dignus, qui tanta Ecclesia preffet, electione tamen omnium Bambergensis Episcopus de gente saxonum Papa Romanus eligitur, eiq; Clemens nomen imponitur. Hæc Leo. Velamentum fuit fraudis, & adiumentus prætextus, quod eligeretur peregrinus, eo quod Romæ non repeiretur idoneus. Nam quis magis idoneus ipso Gregorio, quem viri sanctissimi atque doctissimi ciuius temporis suntmis laudibus predicarunt? Quod rursus spectat ad electionem Clementis, dicere non prætermittimus, quod b Adam huius temporis scriptor ait, quod in Pontificem Romanum eligi debuisset Adalbertus Hamburgensis Archiepiscopus, nisi ipse pro se (vt ait) posuisset Clementem: Adalbertus enim apud Henricum Regem primum locum obtinebat, & absque eius consilio nihil Henricum facere solitum, idem auctor affirmat.*

Hoc eodem anno millesimo quidragesimo sexto, quanto Nonas Aprilis sanctus Guido Abbas Pomposianus in agro Ferrarensi ex hac vita migravit ad Dominum, cum annos quadraginta octo eidem cenobio præfuisse, cuius siue vita, ita & obitus pluribus miraculis est illustratus. Res ab eo præclarè gestas summatim habes narratas à Ru-

beo in historia Rauennate. Additque eius corpus ab Henrico Imperatore Roma in Germaniam redeunte, Spiram Germaniæ vrbem esse delatum.

* *

V.

* Leo Off.
lib. 2. c. 80b Adam
lib. 3. c. 8

VI.

I S V C H R I S T I
Annus 1047.

CLEMENTIS I. PAP. HENRICI II. IMP. I.
Annus CONST. MON. IMP. S.

I.
CONCIL.
OM. SVB
CLEMENTE.

1 Petr. Da-
mia. ad Hē-
ric. epist.
cap. 27.

B. ead. ep.
c. 30.

II.

III.

Leo Ost.
lib. 2. c. 81.

RES ALI-
AHEN-
LITIM.
IN ITA-
LIA GE-
STAE.

ANNVS millesimus quadragesimus septimus decimam quinta cipit Indictione, quo Clemens Papa recens creatus, a deformatum Ecclesiae statum, Romae Concilium habu, in quo illud potissimum conatus est cum Episcopis, anitente Imperatore, ut simoniacos vepres, qui adeo excusarent, ut patris familias suffocarent sementem, non modo succideret, sed penitus eradicaret. De eiusmodi stat Ecclesia habet ista Petrus Damiani in epistola ad Henrum Archiepiscopum Rauennatem a: Quis enim, inquit, sciat, vsque ad huius Henrici clementissimi Regis Imperium, prae latumq; reverenda memoria Clementis Papae, istiusque beati Leuis, quo nunc videlicet Presule sanctus a se gubernari gratulatur Ecclesia, per Occidentalia regna viii simoniaca hereticos ebulli, ita ut quod siebat, paucis licenter admissum vltima animaduisione quaquam duceretur obnoxium, & quod erat ferè omnibus consentaneum, pro regulateneretur, tanquam legali sanctione ceterum, &c. Subiicit autem de ijs, qui à schismaticis ordinti fuissent, orationem, qua excusat eorum peccatum, viacilius veniam mererentur. In quorum fauorem sanctum in eodem Concilio ab eodem Clemente Papa decreta, inferius sic narrat b: Reverenda memoria imperi eiusdem Sedis Episcopum Clementem decreuisse, ut quicumque à simoniacis consecratus esset, in ipso ordinationis sua tempore non ignorans simoniacum esse, cui se obtulerit promouendum, quadraginta a nundierum penitentiam ageret, & sic in accepto ordinis officio ministraret. Haec de Clementis huius decreto, postea sub Lete Nono in Concilio recitato atque approbato. Porro rite schismaticorum & intrusorum Pontificum eiusmodi forde Romanam Ecclesiam inquinatam idem ostendit, osque superius diximus, inferiusq; dicturi sumus.

In eodem vero Romano Concilio altercationem esse obortam inter Medioanensem, Aquileiensem, & Rauennatem Antisitites de loo sedendi, quinam ipsorum proximus apud Romanum Pontificem sedere deberet: adiudicaram autem causam Rauennati, narrat Hieronymus Rubeus in historia Rauennate, deq; his conjectum esse diploma, quod se vidisse testatur. Tu ipsum consule. Verum ibi Guibertus Rauenna Archiepiscopus Ecclesiam Dei Iogo valde dirigit; schismate perturbasset; Rauennati Ecclesia multa fuisse detracit, suo loco dicetur.

His Romae confecti Imperator redditum cogitans, voluit primum inuisisse Campaniæ atque Samnitum oras, & ea componere, quæ turbata, atque malè disposita reperisset. De cuius itinere Leo Ostiensis hæc habet c: Sumpcio post hoc Imperator exercitu, al hoc monasterium Cassinense venit, & omni cum honore suscepit a Fratribus, planetam purpureum, optimum auro & gemmis ornatum super altare cum alio pallio primo posuit. In Capitulo vero auri libras aliquot Fratribus obtulit, seq; illis deuotissime commendans, Capuam adiit. Ibi Guaimario principatu renuntiante, quem nouem iam annis tenuerat, Pandulpho illum priori Princi, & eius filio, multo ab illis auro suscepto restituit. Drogoni Apulie, & Rainulpho Auersæ Comitibus ad se cœnientibus, & equos illi plurimos, magnâ pecunia summa offertibus, omnem, quam tunc tenebant ditionem, Imperiali auctoritate firmavit. Ibi etiam preceptum aurea bullæ signatum Abbati Richero iuxta Imperiale consuetudinem fecit. Inde Beneuentum contendens, cum ciues eum noluerint recipere, tam ob suam, quam ob patris iniuriam: totam ciuitatem à Romano Pontifice, qui tunc illic aderat, excommunicari fecit, omnemq; Beneuentanam regionem Northmannis sua auctoritate confirmans, in patrium rediit solum, secum Clementem adducens. Haec Leo. Quod enim, deposito Gregorio & subrogato Germano homine in Romanum Pontificem, Romanos non mediocriter offendisset: timens ei, quem elegisset Clemens, ipsum secum in Germaniam duxit.

Hermannus vero huius temporis scriptor alia plura addit de rebus ab Imperatore in Italia gestis, quas reserue haud existimamus incongruum. Sic enim se habet: Imperator verò Roma egressus, nonnulla castella sibi rebellantia cepit, provincias illas, prout videbatur, dispositus, Duces Northmannis, qui in illis partibus commorantur, & alijs eo loco urbibus constituit. Sed socii Imperatoris de monte Gargano Beneuentum reuerse, orto tumultu, Beneuentani ciues quibusdam eam iniurijs afficiunt. Vnde seuam ab Imperatore vindictam metuentes, eisq; se subdere non praesumentes, rebellionem ineunt. Sed Imperator, qui magna (vt dictum est) ex parte exercitum iam remiserat, & ad aliam occupato animo patriam tendebat, tantam tunc temporis ciuitatem expugnatum aggredi distulit, interimq; eo infectione negotio, sed alias vnuersa Italia parente, pacataq; redire dispositus. Interea Imperatrix Agnes, qua Roma ab Imperatore digressa fuerat, in Rauennati territorio filiam peperit. Imperator verò cæpto redeundi itinere, Mantua Paschale felsum ingrauissima decumbens agritudine commoratur. Postea conualescens, corpus beati Guidonis, Pomposæ monasterij Abbatia in magna sanctitate ame non integrum annum defuncti, plurimis gloriosum miraculis, de Parmensi, ubi sepultum fuit, ciuitate ad urbem Spiram transferendum, magno secum cum honore, de Italia rediit, etc. His addit de subrogatione nonnullorum Episcoporum in vacantes Ecclesiæ obitu prædecessorum.

Certum est etiam, eundem Imperatorem ab Italia recessentem duxisse secum in Germaniam Gregorium Papam Sextum, ne præsente ipso, Romæ aliquid innouaret. Comitatus est tunc eum Hildebrandus eius discipulus, Sedis Apostolicæ subdiaconus, postea vero Gregorius Septimus. Testatur id enim ipse Gregorius in Concilio Romano celebrato anno millesimo octuagesimo, in quo hoc ipse locutus: Vos enim scitis, quia non libenter ad sacram ordinem accessi, & inuitus ultra montes cum domino Papa Gregorio abi, sed magis inutus cum domino meo Papa Leone ad vestram specialem Ecclesiæ redi, &c.

Liquet insuper Glabri testificatione, eundem Henricum, postquam Imperator creatus est, ab Urbe reuersum collegiæ Concilium Episcoporum, ad extirpandum quod eliquum erat simoniacæ prauitatis, in eoque ad Episcopos perorasse, grauique inuectiua eosdem exagitassem eiudem criminis reos. Sed audiamus ipsum ista ita narrandum d: Dignoscens igitur idem Henricus, per vnuersam Galliam, atq; Germaniam simoniacæ philargyria grassari cupiditatem, co-adunar i fecit ex omni Imperio suo tam Archipresules, quam ceteros pontifices, & tale eis intulit colloquium: Iugens vobis incipio loqui, qui vice Christi in Ecclesia constituti estis, quam ipse sibi despousauit, ac pretio sui sanguinis redemit. Sicut enim ipse gratitudo bonitate de finu Dei Patris per Virginem ad nos natus est redimendos; ita suis præcepit, mittens eos in orbem vnuersum Apostolis c: Gratias accepitis, gratias date. Vos autem avaritia & cupiditate corrupti, qui dum conferre deberetis in huiusmodi transgressionis, dando & accipiendo, canonem, maledicti estis. Nam & Pater meus, de cuius anima periculo valde pertimesco, damnabilem avaritiam in vita nimis exercuit.

Idecirque quicumque vesprorum buiuse se norunt contaminatos, oportet, vt a sacro ministerio secundum dispositionem canoncam arceantur. Patet ergo manifestissime, quoniam propter hanc offenditatem venerant super filios hominum diuersæ clades, fames videretur, atque mortalitas, necnon gladius. Omnes quippe gradus Ecclesiastici a maximo Pontifice usq; ad Ostiarium opprimitur per sue damnationis pretium, ac iuxta vocem Domini cam, in cunctis grassatur spiritu latrociniu.

His denique ab Imperatore acerrimè prolatis stupefacti pontifices, quid illi responderent, non habebant. Pertimescebant enim carere ob hac culpam, proprijs Episcopatum sedibus. Et quoniam non solum in Gallicanis Episcopis hac peccata pallulauerat nequitia, verum etiam multo amplius totam occupauerat Italiani: omnia quippe ministeria Ecclesiastica ita eo tempore habebantur revalia, quasi in foro facultaria mercionia) cernentes * quoq; Episcopi grauissime inuestione irretitos, misericordie operi impetrabant: At ipse Princeps misericordia motus, tale consolationis protulit verbum: Ita, inquiens, & quod illiciter accepisti, bene disponere satagit, ac pro anima patris mei, qui hac noxa reus vobis cum tenetur, atletius intercedere menentore, quatenus ei indulgentia

IV.
QVÆ IN
ITINERE
EX ITA-
LIA IN
GERMA-
NIAM PER.
ACCID-
DERUNT.

V.
GREGOR.
VI. DVCL.
TYR IN
GERMA-
NIAM.

VI.
CONCIL.
ADVER-
SUS SIMO-
NIACOS.

d Glab. lib.
5. cap. 5.

c Matt. 10

VII.

SIMONIA
CAHARE
SIS VBIQ;
SPARSA.

* quique

buius facinoris à Deo positis acquirere. Tunc proposuit editum omni Imperio suo, ut nullus clericorum, vel ministerium Ecclesiasticum pretio aliquo conquerireretur: ac si quis dare, aut accipere præsumeret, omni honore destitutus anathemate mulctaretur. Spontidit insuper promissum huiusmodi, dicens: Sicut enim mibi Dominus coronam Imperij sola miseratione sua gratia dedit; ita & ego, quod ad religionem eius pertinet, gratia impendam. Volo, si placet, ut & vos similiter faciatis. Hæc Imperator, præsente (v. puto) Clemente Pontifice, quem fecum ex Italia in Germaniam duxerat. Non erat Imperatoris opus, cum simoniacis Episcopis dispensare, vt retinerent Episcopatum, nec inferre anathema in delinquentes.

IX.
DIGNVM
EXEM-
PLVM
MANSVE
TIIMP.

Præmitit itidem Glaber de eodem Henrico, postquam creatus est Imperator, cuiusmodi exemplum de abstinentia in munere accipiendo, & penitentia, cùm acceptisset, his verbis: Contigit tū temporis, ut Abbas cuiusdam monasterij honesta possessionis equum valde optimum presentaret. quatenus in loco sibi commiso ipsius amicitiam conciliaret. Fuerat denique idem equus, ignorante Abbat, cuiusdam militi clani sublatu, sibiq; prelio venundatus. At Imperator grataanter illum suscipiens, suinet euationi mancipauit. Quodam tigur die eidem equo infidens iter agebat: obuiam fuit ei miles, cui prefatus equus furtim sublatu fuerat, qui imprudenter aggrediens Imperator, in huiusmodi prorupti verba: Tu, inquiens, o Rex, qui censuram debes tenere totius iustitie, equum modo si audirentur abstractum cerneris possidere. Cui illico Rex tale protulit responsum: Si tuus, inquit, est equus, vt ait, accipe illum cum seffore. & educ tecum quo melius optas, & habeas utrumque, quousque persolutiōnem furti suscipias. Miles quoque existimans sibi illudi hærebatur stupens. Ensinuerat Rex compalit eum, vt manu micta duceret utrunque in suum dominum. Aspicientes vero qui circumstabant, ingenti admiratiōne stupuerunt. Ita nemp voluit suo exemplo admonere sibi subditos Imperator, magno sui periculi lo possidere audere aliquem alienum; itemque simoniaca crimen in ipsum quoque Principem vindicandum, ob idque sic questus est: Qua gratis, inquiens Rex, referenda sunt illi viro, qui me tam subdole in hac imputi captionem? Qui dum ab vniuersis horribiliter detestaretur: ait Rex: Adducite illum, ut secundum illusionem, quam in me gesit, in eo vindicetur. Ita quidem fremens Imperator, qui tamen in scipsum qui munus acceptisset in Abbatis inuestitura, maluit conuertere poenam illam, priuans scipsum eiusdem Abbatis collatione. Pergit enim Author: Dumq; prefatus Abbas accusatus fuisse, ait: Depone baculum regiminis pastoriis, quem credis largitione mortalis hominis debere gestari. Quem cùm a se proieceret, suscipiens illum Rex, imposuit dextera in imaginis Salvatoris: Vade, inquiens Abbat, & suscipe illum de manu omnipotentis Regis, nec ultra pro eo sis debitor alicuius mortalis, sed liberè vtere eo, vt decet calmentanti nominis. At ipse gaudenter illum suscipiens, plurimi de talis & alacritatem contulit, ac debim omnium liberte viguit. Hucq; Glaber, qui & superius tanti Principes commendans fortitudinem bellicam, virtutem, quod intime illi inhæret, ita deplorat, dicens: Tamen, probpudor, vnum in eo erat nimium reprehensibile, quod incontinentia, & carnis luxuria infamabatur.

X.
1. v. 11.
Malmesb.
de gef.
reg. Angl.
lib. 2.c.12.

Quid insuper hoc eodem anno, quo Imperator creatus est, eidem contigisse a VVilhelmo Malmesburiensi & alijs post eum narrant, hic describamus: sicut is enim: Tempore Conradi Patris à quodam clero fistulam tulerat argenteā, qua pueri ludo aquam iaculauntur, palius Episcopatum, cum foret Imperator. Adultus repetenti pollicitum impigre dederat. Nec multo post affer a valetudine correptus decubuit, morbo crescente, triplex exsens & mutus iacuit, cùm in solo pectore & talis halitus palpitaret. Nec aliud vita indicium erat, quam quod manu ad narres apposita, quantulcumq; sentiebat anhelitus. Episcopi presentes triduo indicio ieiuno, lacrymis & votis pro vita Regis superos pulsabant. Quibus, vt credis est, remedij conualescens, accitum Episcopum, quem iniuste fecerat, sententia Concilii depositus, professus se toto triduo damones infestos vidisse, flammarum in se per fissulam iaculaentes adeò pertinacem, vt noſter gravis in comparatione illius roci putetur, & nil calere. Iuuenem inter haec semiusculatum latum aduentasse, ferentem immensa magnitudinis calorem aureum aqua plenum, cuius visione, & latus apergine delimitum, extinxit ardoribus, in sanitatem eualefisse. Ephæbū illū

beatum fuisse Laurentium, cuius Ecclesia tectum longa carie diffolatum cōpaginavit, & præter alia xenia calice aureo honorificauit. Hæc Vvillelmus: Matthæus Vvestmonasteriensis ista locupletius. Sed ad Clementem Pontificem redeamus.

Quod vnicum reperimus litterarum Apostolicarum monumentum, breuis temporis Pontificatus eius, diploma scilicet ab eo datum hoc anno mense Februarij, hic describendum curauimus. Sic se habet:

Clemens Episcopus seruus servorum Dei: leto in Christo fratris Ioanni amodo Salernitano Archiepiscopo perpetuam in Domini nos salutem.

Quotiens ita contigit, vt exigente necessitate, & maxima vtilitate transmutandus est, quisquam Episcopus de propria sede ad aliam: diligenter perquirenda est persona, virum necessarium transmutanda, vt sic major vtilitas oritur, sicut maior sedes assumitur. Te vero si atque charissime, quem vnamitas Cleri & populi Salernitana Ecclesia vnam gloriosissimo Principi Guaimario de sede Pestana accepit, & in suum Pontificem elegit, diligenter discussimus, ne tua ambitionis causa, & non majoris vtilitatis necessitate electus fuisses, aut forte per simonia etiam heresim. Quod ita ab omnibus est abnegatum, vt nullus audiretur ore prolatum. Siquidem Salernitanae, & hoc ab omnibus perquirentes, cùm te audiremus ab omnibus laudari, & ab omnibus videremus amari: Dominum benedicimus, qui tantam concordiam in tanta humanum diversitate super te potuit efficere, vt nullus videceret dispareare. Etenim civitate idem amor in omnibus eadem intentio, commune omnibus desiderium. Quapropter annuentes petitioni, votū eorum omnium, & maximè predicti glorijs Principis Guaimary, te fratrem, sicut & de sede propria ad suam transmiserunt, possentibus tuorum meritos morum, nouaripina tuae auaritia id affectante, Apostoli a confessione per hoc nostræ auctoritatis præiugium incardinamus & intronizamus eidem Salernitanæ Sedis, in qua fungaris Archiepiscopi dedecere & honore. Nam in te nobis complacuit, quidquid de fama dispergit, videlicet sanctitas, castitas, benignitas, & omnia qua Deo placibiles sunt.

Vnde in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Archiepisco pali pallio nostra Apostolica manu dilectione: vestram insigniunimus, quo ut aris toties in anno, quoties praedecessore tuos eo vsus fuisse constat. In quo, quia de vellere onis est: intellige te ouium pastorem. Et quia eo circumtingeris, & etiam circa humeros portes: cognoscas & vindique circumspicias, ne aliqua erret, & in mortis incidenti luporum. Quod si aliquando (quod ab sit) contigerit: eam habeas in humeros ad caulam reportare, & pristinae societati coadunare. Quod vero ante & retro Crux Domini habetur: b illud Apostol: cum semper docet ante oculos tua mentis habere: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Confirmamus etiam tibi ipsum ex integrō Archepiscopatum Salernitanum cum omnibus adjacentibus parochiis suis. Et insuper licentiam damus, & potestatem ordinandi & consecrandi Episcopos in his subiectis vobis locis, hoc est, Pestanensem Episcopatum, cum parochiis & adjacentiis suis, & Episcopatum Consanum, & Episcopatum Nolarum, & Episcopatum Malitianum, ne non & Episcopatum Anerentanum, simulq; & Episcopatum Bisnianensem, atque Episcopatum Cufentie, cum omnibus parochiis & adjacentiis eorum. Propallio vero, quod supradiximus, post discessum quidem tuum successores perueniant ad Apostolicam Sedem, & vsum pallij, consecrationemq; decreti alter recipiant, & non habeant potestatem in successores nostros in cunctis predictis Episcopatibus nostris, quod vobis Apostolica auctoritate concessimus, deinceps Episcopos consecrare, quemadmodum vobis concessum est. Si quis autem nisi ari ausu (quod non optamus) huic nostræ concessione aliquo modo contrarie voluerit, & omnia super acribia nobis firmata violare presumperit, perpetuo anathematis vinculo relgetur. Et ut hac nostræ concessione in perpetuum maneat, bulla nostra & sigillo eam signari præcepimus. At qui pio intuitu custos & obseruator huius nostri præiugij exticerit: benedictionis gratiam & celestem retributio nem a iusto iudice domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum est per manus Iohannis Scrinarii & Notarii sacri lateranensis palati, &c. Datum X XI Kal. Martij per manus Petri Diaconi & Bibliothecarii & Cancelleri sanceti Apostolicae Sedis, anno domini Clementis Secundi Papæ primo, Indictione decima quinta. Haec tenus diploma Clementis.

Ad ipsum vero Clementem Petrus Damiani, eremi inco-

XI.

CLEMENTI
TIS II. DI
PLOMA.

XII.

QVID SIG
NET PAL.
LIVM.

Gal. 6.

XIII.

la ce-

la celebris nominis, tum sanctitate, tum etiam doctrina scripsisse reperitur epistolam, insuper & Henrici Imperatoris impulsu ad ipsum iter arripuisse. Quod autem magnopere satageret Imperator, quem creasset Papam communire Clementem: ut Petrus Romanum ad Pontificem se conferret, existimamus ea occasione evoluisse, quo tantum virum latentem in eremo, ad Ecclesiastica subeunda negotia sensim perducere. Porro ipsam ex Cassinensi bibliotheca acceptam epistolam hic tibi describendam curauimus. Sic se habet:

Domino Clementi summa Sedis Antistiti Petrus peccator monachus humilius deuotionis obsequium.

Nouerit beatitudo vestra, excellentissime domine, quia dominus inuidissimus Imperator, non semel, sed sèpè mihi præcepit, & (si dicere audeo) regare dignatus est, vt ad vos venirem, & que in Ecclesia nostratam partium agerentur; queque mihi necessaria à vobis fieri viderentur, vestris auribus intimarem. Cumq; ego & difficultatem itineris perhorrescerem, & ad vos venire penitus cuxarem: ille à sua intentione non desistit, sed vt iter arriperem, absoluta definitione præcepit. Postquam autem itinere dierū triū ad eremum regressus sum; ecce ista eius littera, vestris sacra manibus offerenda nobis allata sunt, quas nos vsg; ad effectum vestrum non præsumimus temerare. Quas si placet, vos prius inspicite, & cum hū simul per vestras quoq; litteras, vitium ad vos venire debeam, necne, mihi iubere dignamini. Ego enim inter vitrumque positus, & dies meos buc & illuc discurrendo perdere timeo, & tamen Ecclesia Dei, qua in nostris partibus per malos Episcopos & Abates omnino confusa sunt, compatiendo, mærore nimio & tristitia contabeso.

Et quid prodest, domine mi, quod Apostolicam Sedem de tenebris ad lucem remeasse dicimus, si non adhuc in ipsis tenebris remanemus? Quid iuuat, si sub sera quis vitalis alimenti copiam claudat, ipse tamen fame depereat? Quid iuuat, cum quis limati muricu ferro succingitur, si circumfusis hostiis cuneis non vibratur? Te enim omnipotens Deus vice sui in populo quodammodo cibum posuit: ex te contra omnes aduersariorum impetus Ecclesia sue latus armavit, quaenam & Deo resistenti pectus studeat celestis virtute consodere, & famelicum nostrum humilitatem stomachu sacri verbi dapibus satiare. Sed cum videamus Fanensem latronem ab his etiam qui non erant, sed dicebantur Apostolici, maledictum & excommunicatum, Auximanum quoq; tot & tantis in auditis criminibus inuolutum, aliosq; similiter sententia condemnatos, à vobis cum tanta arrogantia & exultatione reuerti: cogitur in iuctum spiei nostre gaudium commutari. a Nos autem sperabamus, quod tu esses redempturus Israël. Quapropter, beatissime domine, sic concilium & abiectionem stude reuelare in iustiam, sic ecclesiastici vigoris exhibe disciplinam: vt & pars iniqua à steti superbia corrupta, & mens humilium ad speranda bona fiducialius coualeat. Hucusq; ad Pontificem Clementem Petrus.

Sic igitur virgente Imperatore, vel Pontificibus cum sèpè vocantibus, ad Ecclesiastica onera subeunda auocatur à solitudine. Quod fecisse doluit semper; & suos, ne quoquis prætextu sinerent se abduci ab eremo, suo periculo monitos voluit, hæc inter alia scribens ad eos b:

Imperialis editi pagina, veredario discurrente defertur: bulata nobis apocha ab auctore Sedi Apostolica diriguntur, Synodus congregatur, religiosis viris Concilij summa committitur: solitus illuc se monachus electat, honorem sacræ literis reuerenter exhibeat. Huius tamen expeditionis munus à se alienum irretrahibiliter ducant, & reputans intra se, dicat: Quid mihi cum Regibus terra? quid mihi cum Synodalibus conuentu? Sufficiat mihi, peccatis meis flendis infestare: satis mihi sit, me hunc mundo mortuum exhibere. Nolite quoq; monachi, nolite sub Ecclesiastica compunctionis specie Regū aulas irrumperem: nolite aures Principum, velat salutaria suggestendo, fastidiosa importunitate pulsare. Credite experito, credite in huic gratia studijs non leviter fatigato. Imperatori namq; maiestatis sapè, que suggesta videbantur, expressimus: à summis Pontificibus initati, synodalibus Concilijs interfusus: sed qui hoc tempore ista prosequitur, tanquam si semina crederet arenosis litoribus, videtur. Sapè namque in Concilijs synodalibus positi, quoq; clam sibi feraleiter cōsilio præsidere in numero facer dotum vidimus, non modò de suis securos sed ultra etiam ad aliorum crimina defendenda impudenter accinctos. Qui nimis, vt ferebatur, & cum Simone primi emerant, & cum

Giez postmodum charismatum dona videnterant: quoruntanta via erat ad excusandas excusationes in peccatis, vt inter catena mala etiam sinoniacē heresos nō modò defensores, sed viderentur potius assertores. Quis ad sacerdotum inuidiam monachus mutare presumeret? Quis ad arguenda crimina, vel institutam declarandam vendicare sibi ius libertatis auderet? illuc in nos dura suggestionis arma corriperent, & premiso iugio silentium imperarent; inter se scilicet hoc modo iudices conquarent: Ad Concilium hoc iudicantes conuenimus. Sed o noua præsumptio! mortuum sententis subiacemus, & Episcoporum sum iudices facti, qui legaliter sub eorum fuerant legibus constituti. Quibus aliquando respondet: Venerabiles patres & domini, sicut vobis specialiter prærogatum est indicare, ita etiam minoribus Ecclesiæ membris cōpetit quod sentiunt, in cōmune conferre: nec villa canonum auctoritas prohibet iuniores, qua Ecclesia ducunt profutura, depromere, dum tamen ventilata negotia Pontificalis indicij debeat clausula terminare. Si quando hoc, aut aliquid huiusmodi cum humiliitate suggeritur, nequaquam patiēter admittitur sed si quid à nobis in Synodo actū est, totū ad inuidiam nostrā superbo vocabulo, iudicium nuncupatur. Hæc breviter idcirco perfrinxerim, vt in me quilibet mexpertus discedat, sibimet etiam à talibus declinare quantum expediat. Hæc ad suos Petrus, quem tamen multiplici nomine his temporibus perditissimis Ecclesiæ Catholice profuisse, cùm ad Ecclesiastica negotia subeunda vocatus sèpè ex eremo fuit, quæ singulis fermè annis erūt dicenda, monstrabunt. Iam ad Clementis citum nimis & improuisum funus lugubre veniamus.

Hoc eodem anno septimo Idus Octobris Clemens Papa, nono mense à promotione sua ex hac vita migravit, se peliturque delatus in suum anteā Episcopatum Bambergam. Hæc Hermannus, simulque Leo hoc anno, & alij omnes post eum. Subrogationem autem Successoris non nisi anno sequenti factam idem docet Hermannus, temporis huius Scriptor: nam auditio Romæ obitu Clementis Papæ, Benedictus Nonius iam iterum pulsus, adhuc tertio iuauit Romanam Ecclesiam. Ita enim de ipso Leo Ostiensis clemente verò post menses nouem ultra montes defuncto præfatus Benedictus in Pontificatum iterum rediens, octo illum menses enuit, donec ab Imperatore transmissus ex Germania Damasus, Brixinorum Episcopus, illi in Papatu successit. Hæc Leo. Agemus autem de successione Damasi anno sequenti.

Eodem anno cùm Petrus Hungarorum Rex per Henricum Imperatorem armorum potentia restitutus esset, Hungari concitatæ regni proceribus, non solum iterum à Rege deficiunt, sed & Andream exulēt reuocantes Regem constituunt: à quo impenetrant etiam ijdem diabolico furore perciti, amoti sensu rationis vt à Christiana religione deficiant, dæmonibus sacrificia immolent, atque thuralibent dijs Gentilium. Cùm ijdem in Christianos fideles quoque grassantes, & in Ecclesiæ erumpentes, ijsdem spoliatis, & incensis, eorum clericos, siue monachos diris supplicijs affecere, atque necarunt, parique impetu irrum perunt in quoque regios ministros, magistratus, locorumque diuersorum Præfectos atque demum in reliquos omnes, siue Gentiles suos, siue externos apud eos inuentos, qui Christiano nomine censerentur. Persecutio talis fuit, vt si diutius perdurasset, omne prorsus Christianitatis nomen in Hungaria aboleuisset. Recensent diras clades istas complures, & inter alios, qui res Polonorum prosecutus est Longinus: quia etiam persecutio sublatum esse martyrio sanctum Gerardum Chaniodiensem Episcopum narrat, quod & alij plerique testantur.

Hoc namque anno ipse Gerardus Episcopus Chanodiensis, in Hungaria (vt ipse prædixerat) cæsus ab hostiis, titulo Martyrj fo lix occubuit. Seditio etenim illa excitata aduersus Petrum Regem, quem & captum execauerunt, substituto anno superiori (vt habet Hermannus & alij) Andrea Rege, cum alios plurimos peregrinos, tum etiam ipsum sanctum Gerardum inuoluit, necque tradidit. De eo enim hæc in vita ipsius, ab eius temporis Scriptore habentur d: Vno inde lusstro euoluto, & altero inchoato prædicta seditio exitit. In qua cum ad Albam regalem vir Dei proficeretur, apud Ecclesiam sanctæ Sabi-

PETR. DA
MIAN. F.
PIST. AD
CLEMENT.
EM PA
AM.

XIV.

a Luc. 24.

XV.

b Pet. Da
mia. de con
temp. secu
li, c. 30. 31.

PTRVS
SVOS MO
NET MO
NACHOS
SYI EXEM
PLO.

S. GERAR
DI MAR
TYRIVM
IN HVN
GARIA.

ANDRE
AS REX
HVNGA
RIA & CHI
STIANAM
RELIGIO
NEM RES
TITVIT.

XIX.

GODEFRI
DI DVCS
LOTHA
RINGIAE
POENI
TENTIA.

Sabina virginis & martyris hospitio virus est; illucq; conantibus fratribus ait: Fratres & amici, cras ad canam Agni Dei vocamur. Itaque absque detractione properemus, pro Christo moriamur. Altera vero illucescente die, pater sanctus Missam celebravit, mensa q; Christi multitudinem sibi adharentem fecit partipem, latus q; ad martyrum perrexit. Vbi autem ad Danubium intenduerat, ecce turba populi eum circumfusit, lapides q; in eum curru sedente iactata; quibus tamen Deo eum protegente, tactus non est. Ille vero ex aduerso benedictionem, & signum Crucis apposuit. At imp̄ homines tandem equorum retortis collis, subvertunt currum, Patremq; humi abiiciunt, & magno impetu lapidare conantur. Tum infat protomartyris Stephani, primus Pannoniae martyr, positus in terra genibus, clamauit vox magna: Domine Iesu Christe, ne statuas ilia hoc peccatum, quia nesciunt quid faciunt. Et cum hoc dixisset, in pectore lancea percussa obdormivit in Domino. Eodem die maxima Christianorum strages facta est. Duo enim Episcopi, multiq; viri religiosi interempti sunt, quorum nomina sola Dei scientia collegit. Corpus quidem beati viri cum in loco martyri sui aceret, nulla sorde commaculatum est; porr̄ sequenti die à Catholicis virus in Ecclesia Dei sancte Genitricis conditum est. Haec ibi de martyrio. De quo agens Longinus Cracoviensis, haec paulo diuersè ait: Latini omnes, Teutonicq; Regis Petri praefecti & officiales ubique locorum questi, vario genere mortis consumpti sunt. Deinde beatus Gerardus Chanodienensis Episcopus bigis impositus de monte Kerempeludi præcipitatus, & lancea est perforessus in pectore. Alij ex laicis saxis obruti, aut vulneribus sauciati, felici cruce pro nomine Iesu Christi ablutti sunt. Haec Longinus, sed anno sequenti. Porro defuncto Petro, & Andrea Duce in Regem recepto, coronatoque solennibus ritibus à tribus regni Episcopis, vt res composuit, easdem etiam bene disposuit, agens summo studio, vt ablegata penitus idolatria, eiurataque, sacro-fancta Christiana Religio postliniatio restituta viresceret: quod factum post annum sequentem idem author affirmat.

Contigit hoc anno, Hermanno & Sigeberto testibus (licet anno superiori id factum Lambertus affirmet) incendium Virdunense, opera Godefridi Lotharingie Ducis, desperatione rebellantis ob sublatum sibi ab Imperatore Ducatum. Cum autem Dei Genitricis templum ibidem exustum fuerit, spontaneæ penitentiae ipse posteris dignum reliquit exemplum, de quo Lambertus haec paucis: Post modicum, inquit, facti in tantum eum paenituit, vt publicè se verberari faceret, & capillos suos vt tonderentur, multa pecunia redimeret, sumptus ad reædificandam Ecclesiam daret, & in opere cæmentario per seipsum plerunque vilis mancipi⁹ ministerio functus deseruiret. Ita plane Annalium nostrorum decursu Lotharingia Duces vel inuenimus innocentes, vel si noxiros, penitentes, atque huiusmodi, qui cæteris Principibus imitanda reliquerint pietatis exempla. At de eodem Godefrido diuersis occasionibus sapè in seriu⁹ agendum erit.

IESV CHRISTI

Annus 1048.

DAMASI II. PAP. HENRICI II. IMP. 2.
Annus I. CONST. MONOM. IMP. 6.

I.

DAMASVS
II. PAPA
CREATVR
ET MORI
TVR.
^a Leo Ost.
lib. 2. c. 82.

QVADRAGESIMVS octauus supra millesimum annus incipit Indictione prima, quo afflictata Römania Ecclesia à Bædœto, tertium eius Sedis inuafors, ab Imperatore mittitur Romam Poppo Episcopus Brixienis (licet alij Aquileensem dicant) Pontifex consecratus, qui suffragijs omnium electus & comprobatus, consecratus Pontifex, nominatus est Damasus Secundus. Haec ex Leone a Ostiensi, Hermanno in Chronicis hoc anno, & alijs, qui & Sedis eius tempus per breve fuisse, nempe virginitatem dierum, defunctumque Prænesti (vt Leo habet) delatum in Vrbem sepultum fuisse in Ecclesia sancti Laurentij extra muros affirmant. Veneno sublatum, Benno ait, opera Bædœti Sedis inuaforis. Sed cum historici

huius plura sint mendacia quam verba quid affirmari possit, nihil penitus est; vt qui, ne decipiari eius auctoritate, dicendus planè prudentius Lectorum sententia non historicus, sed satyricus, idemque calumniosus inuector, falsarum rerum contextor, fabularum consarcinator: nam mentendi, carpendi, detrahendi, monstrosaque de insignibus pietate viris fingendi, de nequissimis vero optima quæque componendi, sumptis sibi licentiam, ad eò ut ei⁹ opera suffocata penitus veritas interijsset, nisi cæteroru⁹ omnium eiusdem sæculi Scriptorum integritate culta, & suffulta respirans exurrexisset, magna potentia mendacia quæque disoluens: quæ tu ipse Lector, erit ut manu tangens, procaciā nefarij hominis admireris. Sed ad res gestas: E medio subducto Damaso, vacavit Sedes usque in annum sequentem; discepta interim vnguisbus inuaforis Benedicti, eiusdemq; fœdata spūcītis.

Hoc eodem anno, ipso eius exordio, Kalendis Ianuarijs admirandus ille Odilo Cluniacensis Abbas, sæculi huīus lucerna ardens & lucens, ex hac vita migravit in cœlum. Res ab eo præclarè gestas ex parte collegit b Petrus Damiani, cùm Pontificia in Gallia functus legatione, noble Cluniacense cenobium visitauit, Hugonisque eiusdem sancti Odilonis precibus exoratus, non tam Scriptoris, quam breviatoris multiplicium rerum ab alijs collectarum functus est munere, vt ipse p̄fando testatur. Qui ad postremum de eius ad Deum transitu ista habet: Porro cum vir Domini iam in extremis ageret, per quinquennium ferè compulsa est grauissimi languoris molestia cruciari. Mox itaque beatorum Apostolorum Limina festinat innisere, ut quasi sub eorum pedibus (si sibi daretur, quod semper in voce haberat) posset ex hoc mundo transire. Veruntamen quia non est in homine via eius, aliter sibi contigit quam sperauit. Per quatuor planc menses illuc agritudine detentus elanguit: deinceps contra spem aliquantulum conualecens, ad propria remeauit. Cluniacum itaque deueniens, per annum ferè totum in oratione permanit, seq; quantum eritudo permisit, ieunjs, ac vigilijs vehementer affixit. Decreuit autem, vt antequam debitum cōditionis humane persolueret, quæd monasteria sua circuens, sancta ad mortuionis studio visitaret.

Expeditione igitur sancta huīus adificationis incepta, Silvianum deuenit, ibi⁹ se circa festiuitatem Dominicæ Circumcisionis ex hoc sæculo migraturum, manifestè dixit. Porro autem, cùm in agonis esset angustia constitutus, d'abolum astare conseruit, eumque per nomen tremendi Iudicis, vt abscederet, terribiliter increpauit. Anno itaque Dominicæ Incarnationis millesimo quadragesto octavo, etatis autem sua octagesimo primo, ordinationis etiam quinquagesimo sexto, ea nocte, que Dominicæ Circumcisionis solemnia precedebat, salutaris Eucharistia sacramenta percepit, sicq; beatū Deo spiritum reddidit. Paulus aut post, eadem scilicet nocte, cùm beati viri corpus in Ecclesiam iam fuisse delatum. Frater quidam Gregorius nomine* in Venetia natione, natura simplicis, & innocentis vita, exequiarum funebrium laſitudine prægrauatus, in eadem cella, in qua Sanctus obierat, proprium stratum petiit, in quo se prægiens dormire tentauit. Sed nec dum plane resolutus in somnum, beatum Odilonem sibi videt astante, ad quem mox voce promptissima: Quid, inquit, agis domine Pater? & ille, bene Frater, & optimè. Dominus enim meus Iesu Christus seruo suo per semetipsum dignatus est adesse, & sui presentiam misericorditer exhibere. Sed in ipsa mea discessione hora, in illo scilicet angulo (estendebat enim quasi digito locum, vidi figuram quandam trucem nimis atque terribilem, quæ mihi teterrima sue visionis horrorem atque formidinem tentauit incutere, sed Christi confortante virtute, nulla me potuit infestatione nocere.

Proxima quoque Quadragesima succedente, sancta ac venerande memoria Laurentius * Amalstana Sedis Archiepiscopus, qu potens in litteris ac biglossis, duarum scilicet linguarum, Græcè nouerat & Latinè, & quod longè præstantius est, laudabilis vita claritate pollebat. Hic itaque tunc Roma constitutus obdormivit in Domino. Cumque cadaver eius fuisse in Ecclesiæ illatum, honestus quidam clericus Albero nomine in eiusdem Ecclesiæ angulo lassabunda dedit membra sopori. Cumque subito adhuc penè vigilanti vir beatus, Odilo scilicet, apparuit, ei mox clericus intulit: Domine mihi, quando hoc, & cur aduenisti? Ad

QUALIS
BENNO
SCHISMA
TICVS.

II.

^b Extrat a
pud Sur.
die I. Ian.
tom. 1.

S. ODILIO
NIS ABB.
CLVNIA
CEN. OBI
TVS.

III.

S. ODILIO
NIS INO
BITV PVG
NACVM
DIABOLO

* ex Vene
ta

IV.

* Amal
phitanæ
LAVREN
TIVS AR
CHIEPIS
COPVS A
MALPHI
TANVS
LAVIDA
TISSIMVS
charisi-

charsum, inquit, olim amici mei dominus Laurentius pontificis exequias veni. Quibus expletis, ante quem te viderem, recedere nolui. Et hū dī species loquentis euanuit. Hæc Petrus.

DE LAV-
RENTIO
ARCHIE-
PISC. A
MALPHI-
TANO
QVANTA
MENTI-
TVS SIT
BENNO.

VI.

DE DIE
ANNIVER-
SARIA O-
MNIUM
DEFVN-
CTORVM.

*a Glab. lib.
5. cap. 1.*

VII.

*b Frib. ep.
51. 52. 53.
54.*

Quæ non tam in commendationem sanctissimi Odilonis, quām eius intimi familiaris laudatissimi Laurentij Archiepiscopi Amalphitani, tam sancti Odilonis, quām Petri Damiani testificatione probati, volvimus reddidisse. Quo magis admireris, ampliusque detesteris Bennonis nebulonis, de quo nuper, impudentem ad mentiendum, atque calumniandum procaciam. Siquidem in fugillationem Gregorij Papæ Septimi, in quem venenatas sagittas intendit, hunc ipsum sanctissimum virum Laurentium, quem eiusdem Gregorij dicit fuisse magistrum, insignem magum exitis de clamat, eundemque Benedicti in usus omnis malorum complicem, quem etiam doctor fuisse ait & principem maleficiorum, qui & aruspiciam publicè exerceret, magiamque & alia id genus vetita Romæ palam cunctis discere cupientibus profliteretur: à quo Gregorius Septimus Romanus Pontifex, eius discipulus, easdem improbatas legibus diuinis & humanis artes magicas didicisset. Ex his, Lector, & alijs, que dicta sunt superius in Siluestro, disce Bennonem mendacem, improbum, nundinatoremque pudendarum mercium. Tu vero contrarium accipe sensum ex veritate ipsa sponte manatem, nempe magnam fieri accessionem ad Gregorij Septimi laudes, dum Laurentij huius fuisse discipulus predicator: sicut & Gregorius Sextus ex eo laudandus existat, quod Laurentium hunc Romæ agentem, domi (vt ipse Benno ait) semper retinuit in suo archipresbyterio sancti Ioannis ante portam Latinam, dignum hospitem tanto hospitio. Defuncto autem (vt audiuit) Laurentio Archiepiscopo Amalphitano, successorem habuit haud imperium doctrina, ac moribus Petrum, cuius celebris est memoria ex legatione vna cum collegis perfuncta sub Leone Papa IX. huius Damasi successore Constantinopoli, vt suo loco dicemus.

Quod rursum ad sanctum Odilonem spectat, non prætermittendum, fuisse sancti patris huius Odilonis institutionem, vt die secunda Nouembris omnium in Domino quiescentium in vniuersa Ecclesia memoria ageretur, sicut pridiè agi consuevit omnium Sanctorum. Id cum scribat idem Petrus Damiani in ipso Odilone, confitetur absque inuidia ipsa Romana Ecclesia in Martyrologio ipsis Kalen. Ianuarij, dum natale diem eiusdem sancti recolens Odilonis, hec habet: Apud Siluniacum sancti Odilonis Abbatum Cluniacensis, qui primus commemorationem omnium Fidelium defunctorum prima die post festum omnium Sanctorum in suis monasterijs fieri præcepit. Quem ritum postea vniuersalis Ecclesia recipiens comprobavit. Hæc ibi. Meminit eiusdem institutionis S. Odilonis post Petrum Damiani in vita ipsius, etiæ Sigebertus anno Domini nongentesimo nonagesimo octavo. Attigit eadem & a Glaber, eiusdem temporis Scriptor, nimis ex pluribus diuersisq; reuelationibus Dei viris diuinitus ostensis, complures animas orationibus potissimum Cluniacensium monachorum, in id præ ceteris incumbentium, à poenis Purgatoriis gitter liberari. Quæ cum eidem sanctissimo viro Odiloni eorum Abbatii innotuerint, propensiori sollicitudine coepit pietatis opus prosequi curans, præter alia plura quotidiana suffragia, quibus defunctorum iugiter consuerant subuenire, anniversariam statuerit diem, qua pro omnibus defunctis Deo sacrificia per omnia sibi subdita monasteria offerrentur. Cur autem statuta ad id fuerit dies sequens à commemoratione Sanctorum omnium, diximus in Notis ad Romanum Martyrologium, accepta ab his, quæ scribit Amalarius, ratione.

Coluit magnoperè cundem sanctum Odilonem vir insignis Fulbertus Episcopus Carnotensis, eumque præ egregia virtutum excellentia nominat Archangelum. Extant eiusdem Fulberti ad eum b epistola quatuor, egrum monumentum virorum sanctorum, seipso charitatis obsequio prosequentium. Colueruntq; insuper ipsum Reges, Imperatores, atque Romani Pontifices, vt ea, quæ de ipso superius sunt dicta, declarant. Hunc habuit præ-

ceptorem Hugo vir æquè sanctissimus, vt ostendit idem, qui supra Petrus Damiani in præfatione vita ipsius Odilonis.

Non post multos dies ab obitu sancti Odilonis, nempe vigesima quinta Ianuarij, contigit ex hac vita migrare sanctum Popponem Abbatem Stabulensem, virum à Deo donis plurimis illustratum; de quo superius etiam contigit meminisse. Cuius res sanctè pieque gestas scripsit Euerhelmus c Abbas omni fide, quod opus adhuc integrum extat.

Quod ad res pertinet Orientis, hoc ipso anno, Indictione prima, Turcæ, qui ad boreales partes Cauensis motis sedes habuere, seque patrijs finibus continuere, nec inde nisi ad stipendia invitati recedere consuevere: eadem occasione à Persarum Rege Sarraceno vocati, ab eodem quæ malè habiti, in ipsum arma conuententes, felicis successu Perside sunt potiti; ex hisque euentis audaciores rediti, aduersus Romanum Imperium arma mouentes, eo domito tandem, potiti sunt. Coepit ista quidem hoc anno, eadem Indictione, Europalata testatur, resque tunc sub Constantino Monomacho gestas fusiū scribit: ex quo Cedrenus & alij descripserunt. Ita quidem (vt declararunt euenta) ex Dei vindicta prodigis noscuntur isti, tanquam è vagina gladius, in Orientalium schismatcorum ultionem, cum iisdem traditi postea omnino fuerint. Qui multis remedij frustra tentatis, nec resipicentes, portati calice iræ Dei, soporem conciliantis, ac lethargum inducentis, non sinunt noscere damna sua, & causas ipsorum inquirere, vt sanentur. Nec absque consideratione prætereundum est, quod eo tempore sunt Turcæ in damna Imperij Orientalis educti, cum Constantinopolitanæ Ecclesiæ malè præcesset Schismatcorum lignifer Michaël Cerularius, Latinorum omnium infernissimus hostis, prout quæ suo loco de ipso dicturi sumus, aperte docebunt.

IESV C H R I S T I
Annus 1049.

LEONIS IX. PAP. HENRICI II. IMP. 3.
Annus 1. CONST. MONOM. IMP. 7.

A N N V S Redemptoris quadragesimus nonus post millesimum surgit, Indictione secunda, quo post menses quinque vacationis Sedis ab obitu Damasi Papæ Bruno ex Comite Dagspurgensi & Episcopo Tullenensi in Leucis, maximo bono totius Ecclesiæ Catholicæ creatur Pontifex, dictusque est Leo Nonus. Hæc autem omnia, quomodo se habuerint, ex eius sæculi Scriptoribus in primis sunt perquirenda. Defuncto (vt dictum est) Damaso & Benedicto Sedem rursum sibi vendicare nitente, necessitate cogente, ne tale monstrum iterum subire sancta Ecclesia cogeretur, missa est à Romanis legatio ad Imperatorem, qua petierunt Pontificem ab eodari, Conuenit ea legatio eundem Henricum Imperatorem, Frisingæ Natalem diem Domini celebrantem. Ita Lambertus hoc anno. Postò legationem à Cardinalibus fuisse missam, non vt ipse Imperator Papam eligeret, sed quem sibi utilem fore putaret, Romam mitteret, vt ex more, Romæ consilio Cardinalium Papa eligeretur, nec Benno quidem aduersarius negat. A Romanis quidem ipsum electum testatur c Leo Ostiensis. Quod ergo alij dicunt electum ab Imperatore, ab ipso delectum intelligas, sed electum à Cardinalibus. Otto autem Frisingensis rem gestam sic narrat:

Mortuo Damaso, Bruno qui & Leo, Tullensem Episcopum, Romanam Ecclesiam gubernandam suscepit. Hic ex nobili Francorum prosapia oriundus; auctoritate regalis excellentiæ ad Sedem beati Petri destinatus fuerat. Cumq; assumpta purpura Pontificali per Gallias iter ageret, contigit eum Cluniacum venire, ubi forte tunc prefatus Hildebrandus Prioratus (vt dicitur) ob diem administrabat. Quod contigit oportuit, cum sancto Odilone defuncto, eius Abbas successor sanctus Hugo creatus est. Erat Hildebrandus natione Tuscus, patria Soanen-

S. POPPO-
NIS ABBA-
TIS STA-
BULENSIS
OBITVS.
capul. Sur.
die 20. I. A.
tom. I.
VIII.
TVRCA-
RVM PRO
GRESSVS.

I.
LEO NO-
NVS PA-
PA CREA-
TIVS.

c Leo Ost.
lib. 2. c. 82.

II.
BRUNO
ELIGEN-
DVM SE
CONTV-
LITRO-
MAM.

Soanensis, qui in Gallias profectus cum Gregorio Sexto, apud Cluniacenses, penes quos sciebat monasticam vigere obseruantiam, habitauit, monachus inter monachos ibi degens, zelo æstuans Romanæ Ecclesiæ, velut ancilla à Principibus subingatæ, atq; seruire coactæ. Is verò (pergit auctor) Leonem adiens, emulatione Dei plenus, constanter eum deinceps redarguit, illicitum esse inquietus, per manu laicam summum Pontificem ad gabenatione totius Ecclesiæ, violenter introire. Verum si suis se credere velit consilijs, vivisq; & quod maiestas Imperialis in ipso non exacerbetur, quodq; libertas Ecclesiæ in electione canonica renouetur, se pollicetur effecturum. Inclinatus ille ad monitum eius, purpuram deponit, peregrinig; habitum assumens, & dicens secum Hildebrandum, iter carpit. Igitur ad urbem vñq; venientes, consilio Hildebrandi, à Clero & populo Bruno in summum Pontificem eligitur: sicutq; vt cuncte Romana Ecclesiæ ad faciendam electionem informatur. Hæc Otto. Idibus Februariis fuisse Romæ consecratus habent veteres Indices Vaticani. Quadragesimali quidem tempore contigisse consecrationem Leonis, Hermannus affirmat. Et quidem ipso initio Quadragesimæ id factū oportuit; quod ex ijs, quæ Leo Ostiensis scribit de peregrinatione, mox ab eo suscepit, temporis habita ratione, colligimus. Vnde errare omnino contiuncuntur ij, qui ipsum in Germania ante aduentum in Italiam Synodos celebrasse testantur. Quando autem illas Synodos celebrari contigerit, suo loco dicturi sumus.

III.

a Matth.
25.

b. Tim..

IV.

LEO PA-
PASTV-
DIOSVS
CVLTOR
ANGELO
RVM.

V.

c Leo Ost.
lib. 2. c. 82.
PETIT
LEO PA-
PAGAR-
GANVM
MONTEM.

Hic verò nequaquam prætermittenda putamus, quæ accidisse dicuntur ipsi ante sui electionem. Ex scripto enim codice Sublacensis monasterij lectionario de primordijs eiusdem Leonis Papæ aliqua auditu digna narrantur, que describemus. Tres namq; ibi de S. Leone Nono in eius anniversaria die natali legi solitæ descripta habentur lectiones: est earum prima exordium: *Toto affectu cordis charissimi: inferius verò de eodem ista leguntur: Dum esset Tullensis urbis Episcopus, priusquam Romanam Ecclesiam gubernandam suscepit, nocturna visio (sicut à Firmano Episcopo Eriemann nomine dicitur) apparuit ipsi. Contemplabatur quod quidam senex vultu placidissimo, canitatem decorus, per asperram & longissimam viam ducebat eum ad quoddam vetustissimum templum: quod ingriffus fecit eum sedere iuxta se in mirifica sede prefati templi dicens: Hoc nobilissimum solum, transactis quinq; annis concessit tibi Deus, ut fideliter regas & amplifiques illud, ut merearis audire ab eo: auge serie bone & fideli, quia in pace a fusi fidelis, super multa te constitua, intra ingaudium Domini tui.* Hæc ibi. Subiiciuntur sequenti lectione alia ipsi ostensa de bellorum turbinibus, quibus vexandus esset, atq; de munus felici rerum exitu. Quæ quidem omnia scripta fuisse vindentur, eodem Leone adhuc viuente. Nam in fine ista legitur: *Quod magna ex parte cernimus adimpletū. Sic igitur b. Apostolico more diuinitus præcedentibus prophetis, Leo Nonus electus, Romanum versus dirigit iter.*

Sed & accipe, quæ Siebertus scribit in itinere contigisse, cum ex Gallijs Romanam se contulit: ait enim: *Hic cum ad capessendam Sedem Apostolicam Romanum tenderet audiuit voces Angelorum cantantiū: Dicit Dominus, Ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis. Vir planè erat meritis insignis, & homo licet, interius angelicā vitam ducens, confortio Angelorum dignus est habitus, quorum cultū propensiō studio frequentaret: hincq; etsi, ut simulac consecrationem Pontificiam Romæ accepit, nihil ibi moratus, Sipontum in apulia, ad visitandam Ecclesiam sancti Michaelis Archangeli, sitam in rupe Gargana, celebrerat eius temporis peregrinationem, ad promerenda apud Deum suffragia sanctorum Angelorum, accurrerit.*

De qua inita peregrinatione Leo Ostiensis hæc habet: *Sandus autem Pontifex eodem, quo ordinatus est anno, oratio gratia montem Garganum petiit. Inde rediens, in ipsa festivitate palmarum ad hoc monasterium Casinense valde deuotus accessit, & reverendissimè suscepitus a Fratribus, ipso die Missam solemniter celebravit, atq; in Refectorio cum Fratribus comedens, post prandium ad Capitulum venit. Vbi maximas Fratribus pro tam honorifica susceptione sua gratias agens, ac pro viribus semper monasterium ipsum exaltatum spōndens, descendit. Postridie verò Ecclesiam S. Mauriij apud insulam, quæ Limata dicitur, ab*

ipso Abbate constructam, & S. Salvatori in territorio Attimensi solemniter dedicans, Romam reuersus est. Ad quem profectus Abbas, priuilegum ab eo, iuxta suorum predecessorum morem, honorabiliter sumpsit. In quo idem S. Pontifex sandaliorum usum, & dalmaticæ, & chirothecarum in principis festinatibus tam illi, quam omnibus in hoc cœnobio regulariter promouendis, ob honorificientiam sancti huius loci, Apostolica auctoritate concepit. Quo etiam tempore idem Apostolicus monasterium, quod Saxonum appellatur, intra Vrbe Romanum situm, iam dicto Abbati Richero cum suis omnibus iuribus tradidit; & illi exinde priuilegium faciens, solam sibi Abbatu consecrationem, quem tamen Casinensis Abbas elgeret, reseruauit. Hucusque Leo. Porro Pascha eundem Pontificem Romæ celebrasse, ex Hermanno constat.

Sed antequam vltius res à Leone gestas prosequamur, non omnitudinem, ipsum adeò suæ Tullensis Ecclesiæ amatorem fuisse, vt licet Romanus Pontifex creatus esset, tamen titulum priorem non reliquerit, volueritq; dum vixit, dici etiam Tullensis Episcopus. Insuper liquet, patrimonium suum impendi voluisse in erectionem monasterij sancta Crucis, quod & amplissimis redditibus locupletauit, reliquitq; sub protectione Romanorum Pontificum. Testatur id Gregorius Papa Septimus in epistola ad Guarneriū Argentinensem Episcopum.

Quæ autem fuerint reliquæ annis huius eiusdem Leonis Papæ res gestæ, ab Hermanno sic accipe: *Proximo Pascha Vdalricum Angiensis cœnobij prouisore Romanam venientem Abbatis benedictione consecravit, & monasterij eiusdem priuilegia antiquitas à Sede Apostolica tradita sua auctoritate confirmavit & innovauit, Indictione secunda, VII. Kal. Aprilis. Idem Papa in hebdomada post Albas, Synodus cum Episcopis Italiae Romæ celebravit. Idem in hebdomada Pentecostes alias Synodus Papia congregauit, indeq; per monte Iouis cum pluribus Romanorum in Cisalpinas partes deuenit. Hæc Hermannus de rebus gestis hoc anno in Italia: quæ ne perfundoriè trāseamus, de his, que alibi reperiuntur, in medium adducamus.*

Quod enim primum ad Romanam Synodum pertinet, plane Leoni accidit, quod nomini agricole accidere solet, qui cum incultum agrum spinis repletum vndiq; suscipit excolendum, ipso intuitu terreat immensitate laboris. Querelæ ibi sunt proposita de clericis simoniacis, adeoque frequentes, vt eos tederet audire, & desperarent omnes, omnibus posse mederi languentibus. Nam audi, quæ de eiusmodi puniendo crimen, eodemque penitus abolendo sint tunc acta in Romana Synodo sub Leone; quæ Petrus Damiani recitat in epistola ad Henricum Ravennatem Archiepiscopum: *e Veruntamen, inquit, & hoc otiosum esse non credimus, si quod super hoc negotio idem venerabilis Leo Papa statuerat, exponamus. Nam cum omnes simoniacorum ordinationes synodaliter vigoris auctoritas cōfasset: prioritus à Romanorum sacerdotum multitudo magna seditionis tumultus exortus est, ita vt non solum ab ipsis sed & plerisq; diceatur Episcopis, omnēs penè basilicas sacerdotialibus officijs destitutas, & pricipiū missarum solemnia, ad subversionē Christianæ religionis, & desperationem omnium circumquaque Fidelium funditus omittenda. Quid plura? Post longa sanc̄e disceptationis hinc inde voluntat tandem suggestum est, reverenda memoria nuper eiusdem Sedis Episcopum Clementem decreuisse, vt quicunque à simoniaco consecratus esset, in ipso ordinationis sue tempore non ignorans simoniacum esse, cui se obtulerit promouendū, quadrageinta nunc diuerum penitentiam ageret. & sic in accepti ordinis officio ministraret. Quam nimirum sententiā protinus venerabilis Leo ratam percensuit, & sub huiusmodi pena hos in acceptis officijs de cetero perseuerare mandauit. Nam & nonnullos hodie confitit, qui dum à talibus diuersi gradus fuerint ordinati, ab eodem anno Pontifice ad Episcopatus apicem sunt prouecti, nec id perperam &c. Hæc de Papæ Leonis decreto, in hac Synodo constituto, seu potius confirmato. At non hic finis controversiarum, sed occasione ordinationum, quæ per simoniacos factæ sunt, aliæ emerferunt contentiones, diuersis Synodorum iudicij ventilatae, vsque ad annum quintum eiusdem Leonis Papæ Pontificatus, vt idem ipse Petrus exordio eius epistolæ ad Henricum affirmat. de quibus nos suo loco dicturi sumus.*

d lib. 2.
epist 14.

VII.

VIII.
CONCI-
LIVM RO-
MANVM
ADVER-
SVSSIMO-
NIACOS.e Pet. epist.
6. cap. 30.
o. 3. bibl.
sanct.DECRE-
TVM DE
SIMONIA-
CIS.

IX.
eas epist.
d. eten.
ap. 27.
ALIVD
LEONIS
DECRE-
TVM.

b. i. q. t. c. si
quis hæret.

X.

c. Gen. 6.

NEFAN-
DA CAR-
NIS VITIA
EXCISA
PER LEO
NEM PON
TIFICEM.

XI.

LEONIS
PAP. AD
PETRVM
DAM. E.
PIST. RED
DITA.

XII.

CHRISTI LEONIS IX. HENRICI II IMP. 3.
1049. PAP. I. CONST. MONOM. IMP. 7.

Aliud idem Petrus euidem Pontificis synodale decretrum recitat superius eadem epistola istis verbis: *Nam & is qui supra a magnificus Leo omnes clericos ab hereticis venientes, in his quidem, quos adepti sunt, ordinibus præcepit recipi: ad altiores autem gradus prohibet promoueri. Cuius decreti nos titulum contenti sumus hic breuiter adhibere: ad textum autem mittemus, quibus vacat diffusus illic exarata perlegere: Quin omnis, inquit, cuiuslibet ordinis clericus, qui Catholicam defens hæreticam communioni se miscuerit, si ad Ecclesiam fuerit reversus, in eorum gradu, in quo erat, sine promotione permaneat, &c.*

b Ponamus itaq; vt simoniaci in nullo à ceteris hereticis differat, atq; per schismaticam sectam similiter cum eis ab Ecclesiastica communione procul recedant: in sacerdotio tamen, vel ceteris gradibus, quicunque iam ab eis promotis sunt, Leoniano decernuntur permanere iudicio. Hæc Petrus ex decreto Leonis sancto in hac prima Synodo, in qua prominentiores vepres susci- ci esse noscuntur.

Ceterum præter ipsos etiam & frutices illi infeliciissimi, vepres infasti, spinæ, & vrticæ agrū Patris familiæ in immensum oppleurant, qui ex putore carnis, corruptionis fimo turpiter excreuerunt. *c Omnis quippe caro corrupserat viam suam: vt non tantum ad eas abluedas sordes videretur satis esse diluvium, sed nefanda sclera ignem è celo Gomorrhæum, quo est exusta Pentapolis, postularent. Quorum gratia idem Petrus Damiani, tunc eremita montis Auellani in Umbria cōstituti, de his omnibus nouum Pontificem Leonem monendū putauit, scribens ad eum librum, quem, Gomorrhæus, inscripsit, eoq; quadripartita via carnis, quibus obrueretur Ecclesia, vt de- cuit, quā potuit honestè, insinuavit, rogans vt Petri gla- dio, acutiore quam Phinees, conficiens turpisimos ho- mines illos, Ecclesiam Dei non habentem maculam, ne- que rugam, seruaret incontaminatam. Quibus auditis sanctissimus Pontifex, cum viri sancti laudauit zelum, cùm etiam pro criminum qualitate & quātitate vltor of- fensi numinis, poenas dignas apposuit, quas habet eiusdem Pontificis epistola, ad eundem Petrum redditæ, quæ prefixa legitur Gomorrhæo, quæ vna cum pluribus alijs eiusdem auctoris lucubrationibus extat in antiquis scriptis codice bibliothecæ sancti Petri in Vaticano, quo sumus vñi in his conscribendis. Ipsa autem Leonis Papæ epistola ad Petrum sic se habet.*

Leo Episcopus seruus seruorum Dei dilecto in Christo filio Petro eremita aeterno beatitudinē gaudium.

*Ad splendidum nitens pudicitia thorum, fili charissime, pio certamine, intentionē tue mentis peruenisse, libellus, quem contra quadrivitam carnalis contaginis pollutionem honesto quidem styllo sed honestiori ratione edidisti, manifestus documentis commendat. Subegisti quidem carnis barbariem, qui sic erexit bra- chium spiritus aduersus libidinum obscenitatem. Execrabilis quidem vitium, longèque segregans ab auctore virtutum, qui cum sit mundus, nihil admittit immundum. Nec de sorte eius esse poterit, qui sordidis illecebris subiacebit. Clerici verò, de quorum vita spuriissima flebiliter, pariterque rationalitatem tua prudentia disputauit: verò, & omnino verè ad funiculum hereditatis eius non pertinet, de quo ipse voluptuosis se oblectationibus submovent. Quod si pudicè conuersarentur, non solum templum Dei sanctum, sed ipsum etiam Sanctuarium dicerentur, in quo nœco candore conspicuus ille Dei Agnus immolatur, per quem fœditatius orbis lumen latatur. Tales nimurum clerici eti non verborum, operum tamen testimonio profitentur, quia non existunt, quod censemur. Quomodo enim clericus esse posit vel nominari, qui proprio arbitrio non metuit inclinari? Et post multa ad extremum vbi eiusmodi canonica censura coercuit, hæc ad Petrum: *Sed fili charissime, inenarrabiliter gaudeo, quia exemplo conuersationis insfruis, quidquid oratoria facultate docuisti. Plus est enim opere docere quām voce. Quapropter auctore Deo, palman obtinebis victoria, & cum Dei & Virginis Filio lataberis in celesti mansione, & tot mercedibus eris cumulatus, quot erexit per te à diaboli laqueis fueris constitutus, & quodammodo coronatus. Hæc ad Petrum Leo.**

Sed ō instabis interdum etiam in Ecclesiæ Antifiti- bus, ijsdemque sanctissimis stabilitas mentis dum contra- rijs ventis impellentibus, animū erga viros virtute præ-

duos bene propentum in partem diitorquent aduersam, vt quem ante plurimi faciebant, iam contemnunt, & fastidio respuant quem colebant. Ecce enim Petrus ille huius temporis magnum fidus Ecclesiæ, Leonii Pontifici adeo charus, meritoq; dilectus ac cultus, quorumdam calumnij apud ipsum exagitatus, cœpit ab estimatione parta cadere, atque vilesse: quorum gratia idem Petrus has ad eum litteras scribere sit coactus, quas nos ē Casiliensi bibliotheca acceptas per Constantiū Caetanum monachum, hic tibi describendas curauimus. Sic se habent.

Domino Leoni beatissimo Pape Petrus peccator monachus de- uotissima seruitutis obsequium.

Hoc saltē dicam accusatoribus meis, quod plebs Israelita dixit predicatoribus suis: d Videlat Dominus, & iudicet; quoniam fædere fecisti odorem nostrum coram Pharaone & seruis eius. Antiquus namque hostis timens, ne ego possem vobis suggestendo destruere, quod ille in istis partibus non definit quotidie nouis ad inuentionibus fabricare: malignantiū aduersum me linguas ex- auit, complices suos ad componenda mendacia, quoddam fibi ve- lut organum fecit, per vascula sua crepuit, & malitia sue virus sacris auribus inflauit. Et quid mirum, si dominus meo tantis oppresso negotijs versata callidaas hominum subrepere potuit; cum & David, & qui propheticō plenus erat spiritu, dum sibi in- consultius credidit, innocentem protinus Miphiboseth sententia proscriptio adixit? tantumque apud eum falsa accusationis sermo præualuit, vt plecibile seruū in berilis consortium hæ- ditatis adsciceret, & infidelitatis reum, libertatis digno premio iudicaret. Verum tamē si Creatoris nostri facta diligenter atten- dimus, ad credendā cuiuslibet mala fidem adhibere facile non debemus. Ipse enim, cuius oculis nulla & aperta sunt omnia, non de- dignatus est dicere: f Clamor Sodomorum & Gomorrhæorū mul- tiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatu est nimis. Descen- dam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere com- pleuerint, annon est ita, vt sciam. Quod profectō ad nihil aliud dictū videtur, nisi vt humana doceatur ignorantia, sine exper- imentis, audita non crederet, incognita non leviter adiudicare, nec ante sententia promere, quārem dubitā testimonij approbarit. Quā profectō cautelā dum vos prudenter habere in alijs liquido nouimus, quia nobis obseruatā non est, non vobis adscribimus, sed noſtris proculdubio meritis imputamus.

Verum tamen in his ad conscientiam redeo, ad mentis secreta recurro, certus quia nisi pro amore Christi, cuius ego malus seruus sum, nullius mortalis hominis gratiam quero, nullius iracundiam pertimesco. Quapropter ipsum conscientiam mea a testem inuoco, & humiliiter peto, quem in sacrario vestri pectoris habitare pium est credere, vt si salutem mea congrueret iudicat: vos mibi mitescere sua protinus auctoritate precipiatis, & serenitatis vestra vultu mihi placabilem reddat, quatenus ipse me vestra reconciliacione con- federeret, qui me ad querendam clementiam in vestra gratiam, ne- stem rigidus, terret.

Alsoquin si adhuc durissimo auersionis vestra flagello me verberandū esse decerni: liuentes scapulas humiliiter subdo, ori meo di- gitum superpono: nil cōqueror, sed ad ipsum spēi mea oculos leuo, cuius hac erga me fieri iusta occulti examini dispositione perpēdo. Non ergo vos, sed ipsum rago, sine cuius nutu nec folium arboris credo diffluere, vt cor vestrum, quod in manu tenet, si mihi salus est, in meam dignetur benevolentia inclinare. Huculq; ad Leonem Pontificem Petrus. Que autem hæc fecuta sint, ignoramus. Sint ista ad consolationem (quod saepè continget solet) talia patientium, ad cautelam verò eiusmodi per- petrantium, ne faciles calumniantibus aures adhibeant, aduersus eos præfertim, quos longior vita ante benē acta commendat. At de his satis.

Verum vt ad Petri librum illum, Gomorrhæus inscri- ptum redeamus, eti visus sit à Leone Papa laudari: tamē quod absq; verborum obscenitate obscenitates illę tantæ pertractari haud adeo potuerint, quin legentium aures castas offendent, vt reuera offendunt; Alexander Papa Secundus callida arte illum ab eo surripuit, suoq; inclusit scrinio. Sed questus est de his tunc Petrus litteris scriptis ad duos Cardinales, nempe Hildebrandū, & Stephanum. Quæ habentur in codice basilice sancti Petri, incipiuntque: Querelā omnipotenti Deo, & vobis, qui estis membræ eius,

depono

LEO IN-
FENSVS
IN PE-
TRVM O-
PERA CA-
LVMNIA-
TORVM.

XIII.
PETRI
DAM. EPI-
STOLA
APOLO-
GETICA.
d Exod. 5.

e 2. Reg.
19.

f Gen. 18.

XIV.

XV.
LIBER GO-
MORRA.
VS SVBLA-
TVS AB
ALEXAN-
DRO PA-
PA.

* iudicium.

XVI.

depono de domino nostro Papa, qui cor meum tam acerbo meroe conturbat, & grande iam sensu animam ad amaritudinem provocat. Tuit enim librum nostrum, quem videlicet de paupertate in opere ingenioli cum magno labore decerpsera, & velut uniuscum filii vlnis vterina dulcedinis amplectebatur. Et hunc qualiter tulerit, opera preium est agnoscatis. Sciebat enim hoc se a me aliter impetrare non posse: domino Abbatu sancti Salvatoris me praesente tradidit, precipiens, ut transcriberet. Noche vero me nesciente, tulit, suisq; scribris infrauenit. Et reuera est mundus sacerdotalis * ingenium, inquit Papalis hoc puritatis est argumentum. Ex quibus sanè verbis: licet quisñ liber ille fuerit, minimè exprimat; Gomorrhæum librum illum significare voluisse non dubitamus, cuius turpitudine offensus Papa, voluerit eum ita surripiendo, nec reddendo deletere: Pergit autem de eodem Pontifice dicere: Ex his tamen expostrulatur, arridet, caputq; meum tanquam oleo, ioco se vibranatus suis uitate demulcet, &c. At de his haec tenus. Aliectemur ipsius Papæ vestigia.

Tam vero rebus per eundem sanctissimum Pontificem in Italia gestis, vsq; ad Pentecosten, enarratis, quænam, vbi in Germaniam se contulit, vsq; ad sequentem diem Natale Domini (qua periodo temporis Hermannus annos singulos in Chronico stringit) per eundem gestæ sint, videamus. Quæ ab codice Hermanno ita narrantur: Secuta, inquit, aestate, cum Imperator expeditione contra Godfridum, & Balduinum, a domino Papa excommunicatos pararet: Godfridus tam contra vim Imperatoris, quam contra Papæ excommunicationem Aquisgranum venit, & opitulante Papa, gratiam Imperatoris promeruit. Balduinus vero virumq; contemnens, vastata ab exercitu magna ex parte prouincia sua, tandem obfides dedit, & pactum cum Imperatore fecit.

XVII.

Autumnali tempore dominus Papa Synodum magnam Rhemis cum Galliarum Episcopis habuit.

Hic sitte gradum, Lector. Contigit enim post hæc cusa, sed cum Typographus adhuc laboraret in editione Indicis, ad nos perferri ex Rhemis ecclesia ipsius Rhemensis Concilij integra Acta, ab auctore eius temporis, qui vidit, quæ fidelissime scripta, qua precedunt Gestæ pontificia, ante Synodum in dedicatione solemini Rhemesis illius Ecclesiae, in quam venerandu sancti Remigij Francorum Apostoli corpus est delatu atque reconditum, per eundem Leonem Papam, ea de causa potissimum ex Italia in Gallias redeuntem, felicit er habita. Omissis igitur que prefatur auctor, & pluribus narrat de eadem basilica saepius restituta, à creatione Leonis Papæ, quæ obiter tangit, reliqua hic redimus, Defuncto, inquit, Papa Damaso, qui in ciuitate Brixenorū, que est in prouincia Hystræ, fuerat Episcopus, & in Apostolica Sede in bronizatus trigintam solummodi ibi vixerat diebus, Romani legatione de eius obitu ad Imperatorem Henricum directa petierunt, ut Ecclesiæ Pastore viduatu ab eo subrogaretur alius.

Qui super hoc negotio Episcoporum & optimatum Imperij sui querens consilium, inuenit inter cateros dominum Brunonem Tullensem Presulem ad idem officium subeundum esse idoneum, ut poterit qui et aetas maturitate, morumque & scientia claritudine videbatur conspicuus, sibiique sanguinis affinitate proximus. Vnde Apostolica dignitatis ei adiudicata sunt insignia, iussimque ab Augusto, ut ad hæc secundum ecclesiasticas sanctiones suscipienda Romanam inuiceret menia. Sed quia solemnia imminabant Nativitas Dominice, hac cum Clero, cuius fuerat pastor, dispositum celebrare, eisq; celebratis, quo erat præceptum, abre. Huius itaq; Pontificis notitiam in colloquio, a prefato Imperatore & Francorum Rege de pacis & amicitiae confirmanda gratia ante non multum tempus habito, memoratus Abbas Herimarus fuerat cœsequitus, a quo et iam promissum acceperat, quod in proximo quadragesimali ieiunio beati Remigij sepulchrum absque equi solario foret expediturus, quia cum eorum Regum aliquando familiaria ad inuicem perferens mandata per contumiam regionem transferit, ipsius sancti locu orationis gratia inuise neglexerit. Quod idem Abbas sagaciter recolens animo, sua dricens scripta illi suggestit, ut quonia pro delegatio sibi Apostolici primatus officio Romam ire disponit si quando ad cognatos fines certo Ecclesiæ reuocetur emolumento non fiat irrita Francorum apostolo ab eo facta promissio. Mitti vero ei in munere vas ad bibendum idoneum, intus & externas auro decentissime decoratum, + insinuans illi de

LEONIS
PAPÆ IX.
PONTIFI
CATVS
PRIMOR-
DIA.

+ sed lignen
fuisse affe-

plus sancta ecclesia dedicanda suum cum petitione desiderium. Ad hæc idem Episcopus benignè refert, quia et alia nulla se reuocet Ecclesiæ utilitas, vel pro solo amore sancti Remigij reuersum ad Gallias, & eius basilicon dedicaturum, si diuina annuerit benignitas.

Celebratis ergo in sede ciuitatis Leuorum duobus Dominica nativitatibus diebus, in tertio Clero suo valefaciens iter carpere Romanus ducens aggreditur. Quo perueniens, cum fauore totius populi honorabiliter excipitur, Apostolicaque dignitatis insula insignitus in Hypapandi Domini in Cathedra beati Petri in bronizatur, & Leo Papa Romano more nuncupatur. Hic dignè administrans que sui sunt officia, instanter disponens, queque videntur accommoda diuinæ religioni quadragesimali temporis expletione, succedentiaque Domini & resurrectionis ibi celebrat solemnia. Quibus elapsis Synodus conuocat at Episcoporum Itala, & ibi qualibet peruersa in eorum Episcopij pullularia aut corrigit, aut bortatur corrigere.

Aliquam antem temporis interlabente curriculo, Gallicum reuise solum tam beato Remigio facta promissio, quam orthodoxæ Fidei in multis partibus ad tepefacta persuadet intentio. Unde à Romanis expedita luctuosa per qualitatem Laty urbes iter agens, in eis multa disponit Ecclesiastica honestati congrua, tandemque addit Imperatorem Henricum in regione commorantem Saxonica.

Interea memoratus Abbas desiderij sui compotem se futurum ex ipsis Papa certus pollicitatione, Rege Francorum Laudunum venienti occurrit in Pentecosten solennitate, eiusque consilium & fauorem expedit de prefato templo Apostolica consecrando benedictione: monens & postulans, ut hi agenda sua presentiam exhibeat, & Episcopos regniq; sui Principes secum interesse faciat. Cui idem Rex ad præsens mente benignè annuit, sed nisi aliquius impedimenti intercesserit casus, tanto festiuitat aſſuturum afferit. Ex quo promisso Abbas laetificatus reuertitur, indeque Papa Coloniæ Agrippinæ cum Imperatore aduentienti in Apostolorum Petri & Paulinæ altis obuins, a quo aduentu sui ad Rhemensem solum gerendarumq; ibi rerum tempus & ordinem inuestigat diligentius. Ille vero sibi notificans pandit, quomodo prius deliberasset, ut octaua die ab ipsis Sancti festiuitate, quæ in Kalendis Octobris habetur celeberrima, illo veniret, & ipsius monasterium dedicans, postea ibidem ex Episcopis Gallæ congregatus synodum celebraret. Quæ sententia mutata, ad eundem locum in solemitate sancti Michaelis Archangeli se venturum, & in Ecclesiæ beatæ Marie Rhemis, Missarum sacra in eadem die memorat celebraturum festum verò gloriostatis Remigij prelijs corporis eius elevationi, & subsequentem basilicae consecrationi, ceteros deinde tres Synodi deputat celebrationi. Quibus auditis ad suum canobium rediit Abbas, sua scripta per Franciam, eisq; contiguas direxit prouincias, inuitans sanctæ Ecclesiæ fideles, ut ad tanti gaudijs participationem concurrant mente promptissima, tam pro amore & veneratione eiusdem Patroni sui, quam & benedictione muniri mererentur Apostolica.

Ceterum Papa Colonia digressus Tullum in exaltatione Dominicæ Crucis venit, indeque circumiacentum regionum Episcopis & Abbatibus litteris sua auctoritatis mandari præcipit, ut in praefixa die sibi occurrerent ad Synodum celebrandum in basilica præfati Francorum Apostoli. Ut per quem orthodoxæ Fidei initiati sunt rudimentis in eius præsentia consequerentur reparationem tepefacta in se diuinæ religionis. Huiusmodi mandatis granatur pia fidelium deuotio, preparans se studiosè ad implendum, quod ex Apostolica dignitatis sibi promulgatur editio. Venenatus autem serpens, qui ab exordio mundi ad humani generis inhiat præcipiti, tam salutari proposito commenti sui inititur opponere obſculum. Ad complendam enim perfidia sua voluntatem quodam potentes laicos excitat, qui incestis coniugij operam dandæ, & aliorum criminum nefarij vſibus se implicando, violatores erant honestatis Ecclesiasticae; ideoq; verebantur reatum suorum latebras in lucem prodere. Sed & nonnullos Episcopos, & Abbates illi adiungit, qui in ouile Dominicanum aliunde non per ostium irruperant, & in Ecclesijs suis Catholicorum Patrum sanctionibus contraria quedam pollulare permiserant, quæ condicta Synodi examinatione reſecanda manifestari metuebant. Ut enim scriptum est: Omnis qui male agit, odit lucem, & idcirco peccatis suis magis magis occultationis adhibet obnubilacionem. Tante itaque peruerſitatis viri inceptoris sui callida ſuſſione

ritur à Deſiderio Abbatē Casin. eodemque viatore Papa III.

IN VRBEM PROFE-
CTIO
QUANDO

A LEONE
PAPA IN-
DICITVR
SYNODVS
RHEM.

stione instrucci, Regi Francorum suggestum, regni sui decus anniversari, si in eo Romani Pontificis auctoritatem dominari permetteret, vel si eidem, ut decreuerat, occurrens presentia sua fauorem ad cogendum Concilium exhiberet. Addunt etiam, quod nullus antecessorum eius id reperiatur aliquando concessisse, ut ob similem causam in Francie vrbes ingressus pateret alicui Pape. His verò agendis pacis & tranquillitatis congrua sunt tempora; regni autem eius status sit in perturbatione non modica, quibusdam viris potentibus dominationis eius iugum detrectantibus, terrasque & castella qualibet ab ipsis ditione ab alienantibus. Quapropter regia dignitat ferunt congruere, ut litati Republica & sue sapienter consulere potius quam Synodis intendere: Principes suos, & totius exercitus sui potentiam in rebello commouere. Ipsos etiam Episcopos & Abbates, penes quos maxima pars facultatum regni est, censem immunes huius expeditionis esse non debere, ante alios Abbatem S. Remigij, quem quasi de rerum suarum abundantia prasumentem pro vanagloria amore ad monasterium suum consecrandum calumniab. autur Romanarum Vrbis Pontificem euocasse.

Hac igitur versipelli persuasione Rex emolitus, & ab honesto proposito ad seductionis deuia flexus, Papa per Siluanensem mandat Episcopum, se suoque Pontifices cum Abbatibus cogi ad comprimentam peruicaciam sibi resistentium, ideoq; non posse occurrere illi in praesido termino ad peragendam Concilium. Unde aduentum suum in Franciam in aliud tempus differat, quo absolutis huiusmodi negotijs cum debito cum honore suscipiat. Ad hac Paparemandat, promissionem beatofactam Remigio nequire se irritam facere, sed ad basilicam eius dedicandam proculdubio venturum, ubi si qui diuina religionis amatores conuenerint, cum eis Synodi ratione se fatur habiturum. Cuius mandati ad Regem relatione perlata, ipse tamen in rebello iter aggreditur, coacta in vnu ingeti exercitus sui malitia; sed & Episcopis, & plebisq; Abbatibus cora voluntate suam illo cunctibus, illis etiam peruerit Ecclesiastum rectoribus ad id negotiū vltro se ingerentibus, qui vt summi Pastoris Vicarium actus eoru exanimare veniente possent effugere, eandem expeditione exitiali techna elaborauerant struere. Abducitur cum eis & memoratus Abbas sancti Remigij modestus admodum & gemens, quasi non esset visurus effectu desiderijs sui. Sed diuina consolationis eius mōrori non desuit potentia. Vix enim viuis diei & dimidij itinere confecto inducta est illi redeundi licentia. Qui reverus celeberimè, Romanum Antistite adhuc Tulli remorantem expedit, eumq; pro regis mandatis iamdiu conceptum propositum non permutasse cognoscens, gratulabundus ad monasterium rediit, instanter preparare sat agens, quanti Patris confluentiumq; filiorum sanctae Ecclesie forent necessaria conuentui. Iam quippe dierum propè erat terminus, qui supradicta dispositionis completioni fuerat attributus.

Deniq; dominus Papa à Leucorum vrbe d'gressus, iter ad Rheensem dicens, vrbe arripuit, & in opportuni locis singulis quibusq; noctibus mansione accepta, in vigilia festiuitatis sancti Michaelis ad Curmolensem Villam venit, cui prefatus Abbas ibidem obuius factus, quecumq; necessarius expertis vissus, illi omniq; comitatu ei affluenter suppeditauit. Die verò sequenti ad sanctum peruenit Remigium, Archiepiscopistribus comitatus, Treuiriensi videlicet, Lugdunensi, Vesontiensi, alijsq; viris honorabilibus, inter quos erat Ioannes Episcopus Portuensis, & Petrus Ecclesie Romana diaconus, & ipsius Vrbis Praefectus. Hic protinus conglobatur in vnum tota Fratrum congregatio, & cunctis Abbatibus, monachorum, clericorum, qui iam ex multis confluxerant partibus, numerosa concio. Ex quibus omnibus in atrio basilice disponitur decentissima processio, Episcopis tribus, Siluanensi videlicit, Andegauensi, Niuerensi longè digestos ordines antecedentibus, Textumque Euangeli cum aqua benedicta, & aromatum odore fermentibus. Sic ergo d' spissi Papam aduenientem suscipiunt, cui Ecclesiam introeunt responsorium, Letentur celi, cum digna modulat one concinunt, & dum ante altare sancta Crucis orat, aliud responsorium, Summa Trinitati videlicet, concinente finiunt. Progresso autem eo usque ad altare sancti Christophori, & ante venerandi Francorum apostoli sepulchrum orationem explente, iterum hymnum, Te Deum laudamus, consona vocum iubilant vociferatione. Qui tandem in sede sibi decenter apparat a paululum residens, astantes latificavit, benedictione Apostolica, & exinde gressus ab eisdem psallentium choris cum diuinis laudibus deducitur usque ad cinitatis mōria.

REX FRV
STRA SY
NODVM
IMPEDI-
RE CONA-
TIVS.

VENIT
RHEMOS
LEO PA-
PA.

Qui Rhemensis Clerus cum Archiepiscopo suo, alijsq; quibusdam obuiam procedens Episcopis, perspicua processionis numerosos disponit ordines in atrio sancti Dionysij martyris. Vbi ad tanti Pontificis susceptionem competentia continens cantica, usque ad Ecclesiam sancte Mariae illum comitatur cum maxima iubilacionis gloria. Illic verò ante sancte Crucis & eiusdem Dei Genitricis altaria completa oratione in Archiepiscopali aliquantulun reredit sede, Archiepiscopu Rhemensi ad eius dextera, Treuiriensi autem residente ad sinistram. Deinde ministris altaris preparatis quibusque pro officiorum congruentia, & ipse sacerdotibus aliis redimitus insignibus processit ad Missarum celebranda solemnia. Quibus expletis, & astante populo Apostolica benedictione munno, predicio Rhemorum Archiepiscopo sibi suisque necessarios sumptus suppeditante, refactionem percepit in maiori palatio iuxta Ecclesiam sita.

Die autem subsequenti metuens ne prepediretur frequenter circumfluentium populorum, duobus tantum comitatus capellani dum nocturna à Fratribus explorarent vigilia, ad sanctum remeauit Remigium, factoque sibi balneo lotus & tonsus est, ut potè, qui imminentem tanti Patris solemnitatem in crastino celebraturus transfebat tam pretiosa gemma venerabile pignus, & preparata sibi quadam domo contigua Ecclesia illic secretum remorandi expectat, quia metuebat ad publicum procedere. Ad sepulchrum enim Sancti quasi ex toto orbe excita a tanta hominum confluente numerositas, vi introeuntibus spacio templi via sufficeret capacitas. Aduolabant enim tamen ex vicinis, quam ex longinquis regionibus promiscui sexus innumerabiles, effundebat aspera Francia ad honorem gloriose Apostoli sui villanos, oppidanos, & ciues, sed & Gallia penè ex omnibus suis partibus, hoc transmittebat populorum millia, inter quos accelerabant Episcoporum, Abbatum, monachorum, clericorum generosa agmina. Ignobilis nobili, aut inops cedere nesciebat diuiti, sed omnes una conglobati concurrebant intentione deuota, bustoque celestem margaritam continent, dulcia imprimentes oscula, oblationum suarum quisque pro posse offerebant donaria. Qui verò constipatorum violentia repulsi, prouis accedere non valeant, heu quantum gementes se desiderij sui priuari effectu, de longè protectis munieribus, que attulerant, quasi lapidibus Sancti sepulchrum pia ramen deuotione obruebant.

Est autem ante fores ipsius basilice quoddam spaciostam atrium, in quo quotiens densitatem sui perpeti non poterat frequentia tantorum explicabat certum, eodem auditate cernendi ipsum beati Petri Vicarium. Post beati enim Remigij captatum suffragium ad huins summoperè inhibebat conspectum. Qui ut magnanimo desiderantium sati sacerdet effectui, imminentia solarium domus, in qua remorabatur, petens, unde & astantes contueri, & ab eisdem confisci, & loquens posset audiri, Apostolica eos benedictione latificavit. Hujusq; recentibus & alijs subinde atque alijs illud atrium ceteruatum repellibus, ter in eadem die sua exhortationi monita impertiens salubria, liquidate patefecit, quæ vitanda queq; ad salutem animalium suarum sibi forent expetibilia. In eadem denique domo sacra mysteria sibi fecit celebrari, quia non dabatur vissim locus opportunus Ecclesiam introuandi, nec ipsi Fratres præ importunitate plebium solutum illuc pensum diuini valebant persoluere offici.

Aduienter interea nocte, nec tamen confluentium rarescente, sed magis magisq; crebrente copia: dominus Papa metuens, ne in sacris vigilis Deo famulantes importunitate plebie præpediretur exequi diuina seruitutis solennia, tum etiam ne sibi pretiosi corporis Sancti ipsius transferendi, Ecclesiæ dedicande, inhibetur copia, delegatis clericis suis eiusdem loci memorato Abbat, spaciostatem templi præcepit penitus evacuari, obseratisq; diligenter foribus omnibus intercludi facultate introeundi. Præcepit etiam ex sua parte hoc populis enuntiari, ut ad horam secederent, & absque villa sui impetus inquietudine solemnes illius noctis excubias cum digna deuotione à Deo militantibus celebransferent, se proculdubio die subsequenti eoru desiderijs promittit satu facturum, & thesaurum desiderabilem, quem querebant, illorum competitibus expositorum. Si verò mandatis detrectarent annuere, infecto negotio propter quod aduenisset, recessum fore. Quod cum tandem maxima difficultate fuisset obtentum, pleraque tamen numeritas populorum cum copiosis luminaribus deforis excubans, eiusdem polliticationis præstolaretur effectum,

QVOMO-
DO SVS-
CEPTVS
A CLERO
LEO PA-
PA.

AD PER-
VIGILI-
VM PAPA
CVNTCA
DISPO-
NIT.

ceterorum

DES. RE-
MIGII
CORPO-
RIS ELE-
VATIONE

LEO PA-
PA SVP-
POSVIT
HVMEROS
AD POR-
TANDVM
*F. votis.

CONCVR-
SUS AD
VENERA-
TIONEM
CORPO-
RIS S. RE-
MIGII.

ceterorum libertate quasi multiplici siderum splendore interius irradiata Ecclesia, Deo seruientium chorū in canicū spiritualibus decentis mē illus noctis exagerunt spacia.

Mānū autem factū suscepit est à domino Papa intra Ecclesiam sanctus martyr Cornelius, quem cum alijs Sanctorum pignoribus cōpeditos clerici illo detulerāt pro multis violentijs, quas Ecclesia sua patiebatur à quibusdam malefactoribus. Circaboram deinde tertā redimitus idem Apostolicus insulū sacerdotibus, ad glorijs patris Remigij sepulchrum procedit cum thymiamaterijs & crucibus, sociatis sibi Archiepiscopis quatuor, Rhemensi videlicet, Treuerensi, Lugdunensi, Vesontonensi, cum quibusdā alijs, se & ipsius loci Abbate, domino Hugone venerabili Paire cōnobij Cluniacensis, & illius ordinis plurimis, cum quibus Litania facta, & super sanctum corpus non modica thymiamatū accensati fragantia, cecinit responsoriū, dirigatur oratio mea. Quocum versu expleto, feretur Sancti, ut preparatis instrumentis aptatum ad portandum redderetur habile, à suo loco paululum remouit, & antiphonam, Confessor domini Remigij decantavit. At vbi competenter, prout res exigebat, dispositum fuit, ipse ante alias cum prefatis Archiepiscopis & Abbatibus suppositis humeris illud deuotè lacrymans extulit, responsoriū, iste est de sublimibus, inchoauit. Caius vocem subsequentes chori psallentium ouantes erumpunt in iubilationis triplidū, praeque al acritate cordis: O quantorum ora manantium rīguit redundantia fletuū, quantorum mentes ad tanti Patris captanda suffragia sunt compuncta in suspiria beatorum gemitum. Tradens autem dominus Papa eundem pretiosum thesaurū se vltro imgerentium * vobis ab inquietudine turbarum fecerit in oratorium sancte Trinitatis, quod ad meridianam plagam infra ambitum ipsius Ecclesie decenter constructum erat. Harduni cuiusdam illius loci cōnobiate studio continens Dominicum sculpchrum eleganter imaginatū instar illius Hierosolymitanū, in quo nostra requeuit salutio. Hoc igitur Treuerensem Archiepiscopum in sui presentia eadem die consecrare fecit ex consensu prefati Rhemorum Archiepiscopis, multorum ibi sanctorum collocatis reliquijs.

Denique monasterij foribus patefactis, vbi illa cœlestiū gemina desiderantium populorum est exposita obtutibus, tum verò cerne res promiscuum vulgus prænimia exultatione manibus plaudere, innumeris in diuinis laudes gratulabunda vociferatione erumpere, potentes, impotentes, nobiles, ignobiles, quemq; pro suis vibribus summoperē niti, vt tam optata gaudia propius mereretur contingere. Magna fides magno procudubio remuneranda premisso, quæ ne tam in eddatur expers emolumenit, nec imminentis mortis reuocatur periculo. Quidam enim prænimia desiderij festinatione præcipites, dum inter cōspitos cuneos corruunt: nō valentes resurgere, suffocati & conculcati intercurent. Raptur & iactatur potius, quān portatur pretiosi corporis theca tot milliū undique propellente frequentia, velut nauis aquoreorum fluctuū hac & illac agitata violentia, nunc h̄i, nunc illi extorquentis sub felicia vendicant dona. Et vt paucis multa concludantur, nec longis ambagibus legemium deficiat intentio, toto interfisio, quod ciuitatem & cōstellum ipsius Sancti interiacet, tam incunda agitatur contentio. Adeſt Rhemensis Clerus cum ciuium multitudine, apostoli suum ad propria urbis manū elaborat dueb̄ere. Quem vix ab huiusmodi impetus densitate aulsum sancte Dei Genitricis infert Ecclesia, vt cui viuens in corpore dignis laboribus vita presentis multa comparauerat commoda, Catholicā, religiosis compotentia addiderat insignia, huic vel vniu noctis morula exultationē simul & sanctificationē suorum oſium exhibeter praesentia. Collocato ergo eo super sancta Crucis altare, Archiepiscopus Vesontonensis ad altare beatæ Mariae procedens, Missarū solemnia cū eodē Clero de ipsius gloriosi Patris celebravit festinatio.

His autem expletis, dum concurrentium deuotio magis & magis agglomeratur, diei interea elapso curriculo nox subsequitur, cuius tamen caligine basilica illius adytā nullo modo sicut obscurā, tot gratulabundi conuentus suum quodammodo diem preferentia undique micant luminaria. Monachi autem ibidem circa patronum suum letis inuigilant excubij, & matutinalem expletū cursum cum duodecim lectionibus & responsoriis suis. Post quos easdem vigilias solenniter peragendas canonici suscipiunt, & cum nouem lectionibus Matutinorum officia consummantes usque ad lucem protrahunt. Qui facto mane, Primam, Tertiam, Missam cum Sexta hora ante solita decantates tempora, venerabile corpus cum diuinis laudibus efferrunt à beata Dei Genitricis Ecclesiā, quod

in circuitu ciuitatis cum incunditate deportantes, cōgruas stationes per prefixas aciunt spatia. Cumq; ad cum locum ventū esset, ubi quondam fuerat porta antiqua, Patens, nuncupata vocabulo, per quam idem Sanctus hostem humānū generis in eadem urbe visibilibus ignium debachante exterminis adhuc in carne viuens oratione expulit, illic cosidē pretiosos artus deponunt, & ipsius miraculi memoriam digna deuotione & cantici spiritualibus agit: ad cuius factū memoriale ibidem basilica moderno est constructa a tempore, quam quidā seruus Dei Constantius nomine suis impensis eleganter composuit, & Dei famulos ad eius obsequium quod potuit, dum viueret, aggregauit, & in honore sancte Mariæ Magdalene sanctique Remigij consecrari fecit.

Dum itaque agitur illa circuitio extra ciuitatis moenia, Dominus Papa conuocatis Episcopis intra dedicandi monasterij abdita, singulis singula ad consecrandum delegauit altaria: Rhemensi verò Archiepiscopum cum Lisiensi Episcopo ternam circuituonem cum crucibus & Sanctorum reliquijs, secundum Ecclesiasticum ordinem, exterioris constituit agere, ibidē consecrationis officiū adimplere: pse verò cum sibi necessarijs remanens interiori diuini tabernaculi sanctificationem strenue diligenterq; exequitur postquam igitur eō ventum est, vbi secundum orthodoxorum Patrum decretū apignora Sanctorum, & sacra queque debent intra dedicatam Ecclesian recipi, prefati canonici (vt dictum est) deportato corpore beati Remigij per gyrum urbis & castelli, eiq; adiacentis municipij, peruenient cum eo vjs ad portas monasterij, vbi totū illum exreuerat sicut sequentia, vt praecorū densitate eide glorioſo Patri domum sibi preparati am introeundi intercluderetur licentia. Ipse namq; Papa easdem ianuas vetuerat reserari, ne impetus cum eodem Sancto irruentū, & sibi discriminū & impedimento cōpē & dedications foret cōsummati. Quocirca aliquod diuinum exhortat, quo valeat intromitti, perquiritur, tandemq; vix à turbarum inquietudine abstractus per fenestram, que est super sancte Trinitatis Oratorium, demittitur, quem dominus Apostolicus cum maxima deuotione & cantici spiritualibus recipiū nō ad presens in proprio loco reposuit, sed super principale altare, quod in honore Apostolorū Petri & Pauli, Clementisq; & Christopheri martyris, & B. Remigij consecrārat, collocauit. Et cuius rei gratia hoc facere decreuerit, dignā memoria rationis sententiam subintulit, videlicet, vt euident & conspicuus omnium appareret oculus in celebranda Synodo, in qua si quis erroneus aliquid fruolū, vel Ecclesiasticā religioni aduersus afferere presumere, erga hunc vir Dei hius virtutis potentia per sui corporis presentiam exhiberet, quam adhuc in mundo viuens erga Arrianam hereticum exhibuit, cui in conuentu Episcoporū Catholicā fidei lucem nebulosi dogmatis umbra obnubilare molienti, ad aduentū suum diuina virtute officium vocis extorxit: sed paulo post cum humiliatis actione reatum suum agnoscētē anima corporisq; eundem sanitatem donatū ad filios adoptionis transtulit. Quæ per orationis Papæ intentio ex superno instinctu procedens effectu nullo modo caruit, velut hoc opusculum suo loco declarabit.

Hac ergo de causis locato beati Remigij corpore, vniuersitatem agminibus Episcoporum, Abbatum, monachorum, clericorum per choros de cōcentissimè dispositis, Missarum solemnia idem Pontifex ex dedicationis celebrauit festinante, lecto Euangelio pulpitum cōdescendens, exhortationis sermonem fecit ad circumstantē populum, qui plurimis monasterij (vt dictū est) foribus obseruat per fenestras irrumendo sibi fecerat aditum. Ad quem multa ex ipsius templi sanctificatione concionatus vtilia, diem illā celebrem esse præcepit per Rhemensis Episcopi confinia, anathematis pœna damnans omnes illos, qui ad eundem locum huius solemnitatis gratia per singulos annos confluētibus, vel inde redeuntibus aliquiū impedimenti irrogarent in cōvivida. Constituit etiam, vt ad altare, quod (vt prædictum est) in honorē Apostolorum Petri & Pauli, & Clementis, & Christopheri martyrum, glorioſi, Confessoris Remigij consecraverat, non indiscretè à quibusq; sicut hactenus, sacrosancta mysteria agerentur, sed secundum morem Romana Ecclesiæ septem tantummodo sacerdotes, qui in illa Congregatione dignores haberentur, ad hoc officium deputarentur, soli Rhemensi Archiepiscopo, ipsiusq; canobij Abbatib; ibidem Missas agendi potestate collata, & cuiudem Abbas daret licentiam, certè interdum rationis exigente gratia, nec non Clero Rhemensi bī in anno, feria videlicet secunda Paschalis festi, & vigilia ascensionis Dominicæ, quando solemnes illic stationes ex antiqua faciunt traditione. Hac decreta ne aliquando irrita fierent antiquitate

DISPONI
TVR EC-
CLESIAE
DEDICA-
TIO.

DISPONI
TUR CON-
SESSUS SY
NODI AB
IPSO PA-
PA.

temporis, litteris mandati, easq; signari sigillo sua praecepit au-
toritas. Demde memoratum populum secundum institutionis
eius verba publicam de peccatis suis confessionem agentem al sol-
luit, explicatisque diuinis offugis Apostolica benedictione sancti-
ficans illum dicit. Pontifices autem canoniorumq; rectores &
caeris sacri ordinis ministros, qui ibi aderant, ad eundem locum
in crastino iussi reuerti, ut cum illis haberet rationem, quam con-
dixerat Synodi.

Die vero altera que est quinto Nonas Octobris, congregati
sunt in memorata basilica Episcopi videlicet numero viginti, cum
quinquaginta aferè Abbatibus, & alijs Ecclesiasticis ordinis quam-
plurimis, vbi statim vetus querela inter Rhemensis ac Treuerensis
Archiepiscopi clericos est renuata, his astruetibus, quia Rhemensis
Primas esset in Gallia, ideo quo illi dispositio competere et synodica
: è contra a verò illi Archiepiscopo Treuerensi eadem dignitate
conabant adscribere, primamq;. Sedem post Romanæ Ecclesie
Presidentem in celebrando Concilio acquirere. Dominus autem Pa-
pa non arbitratu opportunitum tempus, quo his rationibus imponi
valeret congruissimus, scilicet potius metens huiusmodi contro-
uersiani prouincia ad scandalum contentionis, in modū corona
seculia Episcoporum disponi, & in medio eorum sue sedis sugge-
sum præcepit locari, cuius ordinationis modum ex arbitrio Rhe-
mensis Archipræsulis sanxit administrari. Qui conuocatis Archi-
diaconis & quibusque Clericis præcipuis, cum eorum consilio in
modum (vt dictum est) corona pontificum sedilia, & in medio eius
Apostolica Sedi apparari fecit insignia. His ita dispositis, Dominus
Papa sacerdotibus quasi ad celebrandam Missam insulsi redimi-
tus processit ex Oratorio sancte Trinitatis cum Cruce & Euange-
li libro, antecedentibus eum scrii ordinis ministris, sexq; alijs co-
ram eo procedentes ante sarcophagum altare, ex integro cantauerunt
antiphonam, Exaudi nos Domine. Qua expleta cum psalmo, &
Gloria, Archiepiscopus Treuerensis Litaniam fecit, eaq; finita a con-
uentum diaconis, vt ad Deum preces effunderet, admonuit, & si
tempori congruentem domino Apostolico oratione dicente, lectum
est Euangelium: Dixit Simon Petrus Iesus: Si peccauerit in te
frater tuus. Post hac considerunt omnes ordine, quo Rhemensis Archi-
præsul disposit. Dominus quidè Papa in medio (vt dictum est)
chori verso valitu ad sepulchrum beati Remigii, ante oculos autem
eius ad orientalem plagam Rhemensis in dextera, Treuerensis vero
in parte reedit sinistra. Post Rhemensem deinde secundum sub-
notatum ordinem resederunt Beroldus Suessonensis, Trogus Mor-
inenensis, Frollanus Silueneiensis, Adalbero Metensis: ad meri-
dianam autem plagam Aylenardus Archiepiscopus Lugdunensis.
Hugo Lingonensis, Iosfridus Constantiensis, Iuo Sagensis, Her-
bertus Lisiensis, Hugo Batogarenensis, Hugo Auringensis, Theodo-
rius Virdunensis. Ad septentrionalem vero plagam Hugo Ar-
chiepiscopus Vesontinensis, Hugo Niuernensis, Eusebius Andegau-
ensis, Pudicus Nannetenensis Episcopus Anglorum, & Ioannes Portuensis. Post quorum terga in modum similiter corona reside-
runt Albates hoc ordine: dominus scilicet Abbas sancti Remigii
Herimarus, dominus Hugo Cluniensis, Sigefridus Corziensis,
Folco Corbeiensis, Roibertus Penniensis, Ramoldus sancti Med-
ardii, Girinus sancti Racharij, Gotfridus Verzellicensis, Arnoldus Pultariensis, Rudolphus Moisomensis, Oylardus Catalaunensis,
Milo Dernensis, Nozgaudus Atuillarenensis, Albertus sancti Theodorici, Stephanus sancti Vrbani, Vulricus sancti Augustini
Cantuarensis, Aluinus sancti Benedicti de terra Anglorum. De-
inde ceteri, qui (vt superius relatum est) simul fuerunt numero
serè quinquaginta.

Quibus ita residentibus, imperato silentio ex præcepto domini
Pape surrexit Petrus sancte Romana Ecclesie diaconus, expedito
sermone proponens, de quibus in eadem Synodo sermo esset haben-
dus, de multis videlicet illicitis, que contraria canonum instituta in
Gallicis finibus exercebantur, id est, de simoniaca heresi, de mini-
steriali Ecclesiasticis & altaribus, que à laicis tenebantur; de pra-
uis confuetudinibus, que ab eis in atrijs Ecclesiarum accipieban-
tur; de incestis coniugis, & eis qui legitimas relinquentes vxores
adulterinis iterum nuptijs implicabantur; de monachis & cleri-
cis, à sancto proposito & habitu recentibus; item de clericis
mundatis militia studentibus; de rapinis, pauperumq; iniustis ca-
ptionibus; de Sodomitico vitio, & quibusdam heresis, que in
eisdem pullulauerant partibus. Quibus propositis, admonuit omnes
qui aderant, vt inde secum prudenti deliberatione tractarent,
confitimus, cum opportuno adiutorio domino Papa præberent, quo-

modo hac zizania diuina segetis semens suffocaria extirpari va-
lerent. Post hac ad Episcopos sermones conuerso, commonit illos
sub anathemate Apostolica autoritatis, vt si quia eoru ad sacros
ordines per simoniacam heresim peruenisset, vel premio quem-
libet ad eandem dignitatem promouisset, publica confessione pate-
faceret.

Primus ergo Treuerensis Archiepiscopus ad hac verba surrexit,
seq; nec aliquid dedisse vel promisso pro adepto Episcopatu, neque
alicui sacros ordines vendidisse respondit. Deinde Lugdunensis &
Vesontienensis surgentes, ab huiusmodi culpa profisi sunt esse im-
munes. Tunc prefatus diaconus ad Rhemensem Archiepiscopij se
conuerit, & quid de his, ex quibus à ceteris facta fuerat purgatio,
ediceret, requisiuit. At ille surgens inducius petiit usq; in cras-
tinum, dicens se velle priuatim loqui ad dominum Apollolum.
Cumq; data fuissent, ceteri omnes surrexerunt in ordine secun-
dum verba priorum, purgantes se ab huiusmodi suspicione, qua-
tuor tantummodo exceptis, Lingonensi videlicet, Niuernensi, Con-
stantensi, Nannetenensi, quorum causa eo die ad discutiendum re-
lata, diaconus sermonis cursum ad Abbates qui aderant verti
eosq; ne forte & ipsi in ouile Dominicu aliquandie non per osiu in-
troierint, cōfiteri admonuit. Primus sancti Remigii Abbas Herima-
rus surrexit, seq; ab huiusmodi culpa cōgrua responsione purgauit.
Deinde dominus Hugo Cluniensis subsecutus hanc purgationis
sue ratione subintulit, dicens: Pro adipiscendo Abbatia honore,
Deo teste, nihil dedi vel promisi, quod quidē caro voluit, sed mens
& ratio repugnauit. Post hunc se quidā congrue excusare studue-
runt, alijs vero nihil respöndentes reatū suum occulere, quam pate-
facere maluerunt. Tunc Lingonensis Episcopus surgens, super Ab-
bate Pultariensi diaconis suo plurimum est conquesitus, quod vi-
delicet, in favore luxuria viuens pluribus flagitijs inseruebat,
beato quoq; Petro, eiusq; Vicario, Romane scilicet Ecclesie Ponti-
fici, cuius Abbatia illa erat, debitum censem quot annis persolue-
retrectauerat, & inde excommunicatus, Missarum sacramenta ce-
lebrare presumperat, excommunicationique adhuc subiacens eide
Synodo intererat. Qui discussus, nec ab obiectis se valens purgare
criminibus, ab honoris sui est dignitate depositus. His ita definitis,
editum est sub anathemate autoritatis Apostolica, vt si quis affi-
dientum quemp; à viuens Ecclesia Primatem, præter Romana
Sedis Antistitem esse affereret, ibidem publica satisfactione pate-
faceret. Cumq; adhuc viuens reticerent, leonis sententijs super
haec re olim pronulgatis ab orthodoxis Patribus, declaratum est,
quod solus Romana Sedis Pontifex yniuersalis Ecclesie Primas
esset & Apostolicus. Post hac dominus Papa sub excommunicatione
prohibuit, ne quis absque sui licentia recederet, ante quam tertia
lux consummaretur in celebratione Concilij; sic iam nocte pro-
pinquante conuentum dimisit.

Sequenti autem die ad memoriam basilicam cum Abbatibus
& Clero conuentientibus Episcopis, dominus Papa cum quibusdam
eorum succedit in Oratoriū sancte Trinitatis, vbi dum cum eo con-
fessionis sua priuatum colloquii Rhemensis habuisset Archiepiscopū,
& de Ecclesiasticis religionis projectu tractatum esset diutius
eo ordine, quo & transacta die, Apostolicus inde processit, dictaq;
antiphona, & Litania facta à Treuerensi Archipræsule, Euange-
lium, Omnis arbor bona, diaconus legit viuens. Deinde suo loco
residentibus, Rhemensem Archiepiscopū, vt de simoniaca heresi,
de qua besternas obtinuerat indicias, ratione redderet, prefatus
annuit Cancellarius, impetens eum etiam de multis, quæ se fama
vulgante compriſe afferebat, criminibus. Ad hac Archiepiscopus
surgens, vt sibi consiliandi facultas cocederetur experiri. Quia impet-
rata, Vesontienensem, Suessonensem, Andegauensem, Niuernensem,
Silueneensem, Morinenensem Episcopos connuocans, cum
eis mysteriū habuit consilij sui, indeq; reuersus, causam suā vt Sil-
uanectensis peroraret, à domino Papa obtinuit. Surgens autem
Episcopus Silueneiensis, eundem Archiepiscopum respondit non
esse reum simoniaca heresi. His auditis Apostolicus præcepit, vt
hac ita esse sacramenta comprobaret. Archiepiscopus: mandans
etiam recitari sententiam, qua maximum Salomonum Episcopū
ex simili culpa notatum pari modo se inde purgare beatus Papa
sancti Gregorius. At ille canonicas indicias inde postulauit, seq;
post earum expletionem, quod ratio purgationis posceret, per actu-
rum proponebat. Quibus ei concepsit statutum est, vt medio Aprili
mense Concilio, Quod Roma celebrandum erat, interesset. Cetera
vero quæ ei obiecta sunt, quia legitimi accusatoris videbantur
dilatatione carere, decretum est ad præsens indiussa remanere.

SECUNDA
SESSIO.

DE HIS
QUA IN
SYNODO
TRAC-
TANDA
ESSENT.

Sic igitur huiusmodi definito negotio, super Abbatia Dernenſi dominus Papa conquestus est, quia à Tullenſi subtracta fuerat Episcopo, & hanc ad ipsius pertinere Ecclesia possessionem per priuilegiorum que inde habebat, demonstrauit recitationem. E contra Rhemenſis Archiepiscopus Abbatiam respondit sui iuris potius esse, & hoc antiquioribus priuilegijs Ecclesiæque rest scicari valere. Papa vero, quia in præsenti non erant eadem scripta, ex quorum lectione valeret hac contouersia finiri, iusit ea interim in architius Rhemenſis Ecclesiæ perquisita in crastino in medium afferri. Tunc Turonenſis clerici per Lugdunensem Archiepiscopum querelam intulerunt Super Dolens Episcopo Britannie, quise cum septem Suffraganeis à Turonenſi Archiepiscopo subtraxerat, sibig Archipræfatis nomen contra fas vendicauerat. Qui statim ex autoritate Apostolica vocatus est ad Concilium, quod (ut præstatum est) medio mense Aprili Roma erat celebrandum, ut ibi rationis huius agitaret iudicium.

Post hac memoratus diaconus in Episcopum Lingonensem inuenitus, eumq[ue] Episcopalem dignitatē per simoniacam heresim obtinuisse, sacros ordines vendidisse, bellica arma contras ferendo homicidia perpetrasse, alieni matrimonij iur a violasse, in clericos suos tyrannidem exercuisse, Sodomitico etiam flagitio pollutū esse cinnatur. Quibus verbis fidem prebebant plurimi delatores qui aderant, inter quos quidam clericus afferuit, quod sibi adhuc laico coniungit suam violenter abstulerat, & post perpetratū cum ea adulterium monacham fecerat. Assuit & presbyter quidam, se ab eodem Episcopo conquerens captum, & satellitum eius fuisse potestati traditum, qui cum multis supplicijs excruciantes, quod scelitus est, clavis acutissimis gentilium eius coſixerant, talisq[ue] violencia ab eo decem libras denariorum extorserant. His auditis, Episcopus confitandi licentiam petiit: qua imperata, Archiepiscopos Vesontionensem & Lugdunensem accersit, eisq[ue] credens arcannum confitū sui petit, ut sibi sint causidici. Sed qui, cum tamis flagijs foret implicitus, in oculis alterius magis quam in suis trahens videns si atrem quamvis culpabilem in besterna Synodo crimina- tis fuerat, eiusq[ue] ad damnationē & ipse merito damnandus aspirauerat, non solum se ab obiectis nequit excusare criminibus, sed etiam eius causidico, ne ad sui defensionem quidquam proferre valeat, linguae motus adimitur diuinus. Vesontionensis quippe Episcopus dum suscepit eius negotium perorare, & ad excusationem criminis incongrua quedam decerneret proponere, insperato sibi sufficiagium vocis diuino sensit denegari numine. Proculdubio magnus pater Remigius ob hoc ipsum (ut predictum est) ante conspectum Synodi expositus à beata Fidei Papa, etiam b[ea]t[e]c eiusdem virtutis eruit potentia, qua olim dum adhuc peregrinaretur in terra, Ariani illius exinanuit molimina. Tunc enim hereticum aduersus Catholicam Fidem blasphemias deliberante garris, ne conata perageret, sed potius respiciens fideliis fieret, silentio condemnavit: nunc autem virum licet fidem, ne sceleratum defendo delinqueret, v[er]o loquendi priuatis. Et reuerat diuina sublimitatis incomprehensibilis virtus in v[er]o, facto mirabiliter eruit, que & ibi gloriſa anima licet adhuc in moluris septem annis potestatis contulit, & quanto eam iam beatificauerit gloria, nunc circa eius exanime corpus patenter ostendit. Postquam ergo prefatus Vesontionensis Episcopus à suo conatu tali miraculo se prohiberi cognovit: Lugdunensi, vt sui vice fratri causam peroraret, innuit. Qui surgens ait eundem Lingonensem Episcopum confiteri, quod sacros ordines vendiderit, & memoratam pecuniā ab illo presbytero extorserit, sed supplicijs, quibus afferebat, eum excruciarī non fecerit: cetera vero quae sibi fuerant obiecta, hunc penitus denegare afferuit. His dictis domini Papa videns eadem die non posse ad plenum huiusmodi negotium ventilari, iam enim nox instabat, quid in canonibus se sacrorum ordinum vendoribus sit decretum, iusit tantummodo recitari, lectaque sententia ad praecipuum eius ex Concilio Chalcedonensi, capitulo videlicet secundo, soluta est Synodus, dilato usq[ue] in crastinum huius rationis iudicio.

Mane autem facta iterum ad eundem locum Episcopi conuenerere cum Abbatibus & ceteris Ecclesiæ ordinibus: ad quos domino Papa procedente non est cantata antiphona, Exaudi nos Domine, sicut heri, & nudiustertius; sed ad eum aduentum Clerus decentissime cecinit hymnum: Veni Creator Spiritus. Quo completo cum antiphona de sancto Remigio, Litania facta est a Vesontionensi Archiepiscopo, postquam de Spiritu sancto collectam dicit dominus Apostolicus. Sicq[ue] lectum est Euangeliū: Ego sum pastor

bonus. Cumq[ue] vniuersi consueto resedissent ordine supradictus Ecclesiæ Romane diaconus ait consequens esse, vt ibi besterna Synodus fuerat terminata, iberationis sue iterat[er] initia, a Lingonensis videlicet causa. Qui requisitus, & a synodica examinatione se subduxisse repertus, ex parte Dei & beati Petri Apostolorum principis, eiusq[ue] Vicary, qui præsens aderat ab eodem diacono tertio est vocatus. Directi sunt etiam Episcopi Siluanensis & Andegauensis ad illius hospitium, vt si forte eum ibi reperirent, reuocarent ad Concilium. Qui dum imperata accelerant per gere, ipsius Reuocandarum allocutio fit ad illos, qui nondum se à simoniaca heresi debita purgauerant responsione.

At Niuerensis Episcopus surgens, pro suo Episcopio plurimum pecunia confessus est, à parentibus datum fuisse, etiam ignorante eoz, adepto nonnulla Ecclesiastica religioni contraria commisso, vnde se afferebat diuina vltioris vindicta pertimescere. Ideoque si domino Papa & præstatum consentient dignum videretur, idem officium velle dimittere potius, quam in eius retentione animam suam pessimum dare. Que vbi dixit, pastorale pedum ante pedes ipsius Apostolici posuit. Ille vero tam vix flexus deuotione, fauente Synodo, eundem, quod absq[ue] suo consensu eadem pecunia data fuerit, sacramento comprobare fecit, sicq[ue] illi per aliud pedum ministerium Episcopale reddidit.

Interea allatum est coram priuilegium Rhemenſis Ecclesiæ de Abbatia de Ruensi, ex cuius lectione comprobatur sibi eam pertinere ad ius Rhemenſis Archiepiscopi. Redentes deniq[ue] qui missi fuerant ad reuocandum Lingonensem Episcopum, nunciauerunt eum facinorum suorum metuentem discussionem, fugi & arripiisse præsidium. Tunc ex præcepto ipsius Papæ lectæ sunt sententiae super huiusmodi promulgatae ab orthodoxis Patribus, sicq[ue] vniuersi Concilij iudicio excommunicationis est pena damnatus. Quod audiens Archiepiscopos Vesontionensis, surrexit, & quomodo eundem excusare nitens, ex diuina virtute per beati Remigij merita silentio condemnatus fit patefecit, coram eodem conuenientiis deuotè venia petens, quod eiusdem miraculi nouitatem eosq[ue] negligenter celarit. Hic ex pia deuotione & alacritate cordis dominus Papa in lacrymas compunctus sic ait: Adbuc viat beatus Remigius, Tunc ex præcepto eius omnes surrexerunt, & cum eo ante eiusdem Sancti sepulchrum profrati antiphonam sancti Remigij ex integrō deuotissimè cecinerunt.

Post hac surgens Constantiniensis Episcopus, confessus est se ignorante à quadam fratre suo emptum sibi Episcopium fuisse, quod cum resiſset, ne contra fas ordinationem illam suscipieret, voluisse aufugere, sed ab eodem violenter captum Episcopali contra voluntatem suam esse dignitate donatum. Quod sacramento comprobare iussus, nec reniens, si iudicatus est simoniaca heres non incurrit facinus. Accedens deniq[ue] Nannetenſis confessus est, genitorem suum Episcopum fuisse i[n]civitatis, & in eius vita donū Episcopij se percepisse, mortuoq[ue] illi subrogatum per largitionem pecunie. Quapropter iudicio Synodi sublatu annulo & pastorali pedo, priuatus est pontificali ministerio, condonato ei interuenientibus Episcopis tantummodo presbyteratus officio.

Horum igitur causat ali modo terminata, commoedit dominus Papa Archiepiscopos qui erant in præsentia, vt si quem Suffraganeorum suorum simoniaca pestis esse reuocarent, coram omnibus notificare non renuerent. Quibus id omnino se scire denegantibus, habitus est sermo de Episcopis, qui inuitati ad eandem Synodus venire noluerant, nec aliquid inde sua excusationis scriptū transmiserant illi. Vnde competentibus ad bac Patrum recitatis sententijs, p[ro]p[ter]a damnati sunt excommunicationis cum omnibus illis, quippe Papæ formidantes aduentum, bac de re profecti erant in expeditionem Regis. Nominatim vero Senonensis Archiepiscopus, Bellouacensis, & Ambianensis Episcopos, sed & Abbas S. Medardi, quia ab eis licentia receperat ad conciūtum Concilij. Excommunicatus est enim sancti Iacobi Archiepiscopus Gallicensis, quia contra fas sibi vendicare culmen Apostolici nominis. Post hac pertinentibus eis, qui sanctæ religionis amatores ibi aderant, plurima sanctorum Patrum decretia, que iam per incuriam pro nihil habebantur, præcepto sua auctoritatibus renouauit, & multa que in Gallicana Ecclesiæ exercabantur illicita, ne fierent vterius, sub anathemate prohibuit, videlicet.

Ne quis sine electione Cleri & populi ad regimen Ecclesiasticum proueheretur.

Ne quis sacros ordines, aut ministeria Ecclesiastica, vel alta-

NIVER-
NENSIS
EPISCO-
PVS ABDI-
CAT SE
SPONTE:

LINGO-
NENSIS
EPISCO-
PVS CON-
DEMNA-
TIVS.

DE PLU-
RIVM EPI-
SCOPO
RVM DA-
MNATIO-
NE.

CANONES
RENOVA-
TI.

ria emeret aut venderet. Et si quis clericorum quidlibet eorum emiserit, id cum digna satisfactione suo Episcopo redderet.

Ne quis laicorum Ecclesiasticum ministerium vel altaria teneret, nec Episcoporum quibus consentirent.

Ne quis in atris Ecclesiarum præter Episcopum & eius ministrum quilibet consuetudines exigere præsumeret.

Ne quis pro sculptura, vel baptismo, sive pro Eucharistia, aut insimorium visitatione quidquam ex geret.

Ne quis clericorum arma militaria gestaret, aut mundane militiae deserviret.

Ne quis clericus vel laicus usuras exerceret.

Ne quis monachus, vel clericus a suo gradu apostolaret.

Ne quis cum aliquibus sacri ordinis iter agentibus violentiam villam inferre auderet.

Ne quis pauperes homines rapinis vel captionibus vexaret.

Ne quis incestuosa coniunctione copulareret.

Ne quis legitima uxore derelicta aliam duceret.

Et quia noui heretici in Gallianis partibus emerserant, eos excommunicauit, illis additis qui ab eis aliquod munus vel seruitum acciperent, aut quodlibet defensionis patrocinium illis impenderent.

Pari modo dannauit & Sodomitas.

Excommunicauit etiam Comites Engelrai & Eustacium propter incestum, & Hugonem de Brana, quia legitimam uxorem dimiserat, & aliam sibi in matrimonio sociauerat. Interdixit & Balduno Comiti Flandrensi, ne filii suam Vvillelmo Norrbmanno nuptui daret, & illi, ne eam acciperet. Vocauit etiam Comitem Tetbaldum, quoniam suam dimiserat uxorem.

Vocauit & Gozfridum Andegauensem usque ad Synodum futuram Moguntia, ibi excommunicandum nisi relaxaret, quem captum tenebat dominum Geruasium, qui tunc erat Præfus sedis Cenomanicae: postea verò ab eiusdem tyrranni potestate exemptus, Vuidone Archiepiscopo defuncto, à Rege Francorum Henrico subrogatus est ad regnum Rhemensis Ecclesia.

Excommunicauit deniq; illos, de quibus proclamationem fecerant Compendientes clerici, propter quorum iniustitiam illuc detulerant corpus sancti martyris Cornelij. Eos quoq; qui ab eadem Synodo redeuentibus aliquid inferrent impedimenti.

Privilium autem quod fecerat sancto Remigio, ibidem in conspectu omnium recitatum confirmauit, & constituit omni tempore, sicut scriptum continebatur, inuolabiliter conseruari, sicq; benedictione data Concilium soluit.

Huiusmodi ergo ordine Beati Patris Remigii deuotus Romana Sedi Pontifex quartam celebravit translationem, & feliciter sexto Nonas Octobris consummavit diuina domus sanctificacionem, quam etiam (vt declaratum est) trium dierum continua- tione insigniuit celebrazione Synodi, millesimo & quadragesimo anno felicissima Incarnationis Domini nostri Iesu Christi. Quapropter vt deliberauerat, ex diuina dispensatione compos effe- dius desiderijs, die subsequenti post expletione synodicam, ve- nit in Capitulum Fratrum, sej; eis innotuit suam velle accelerare redditum. Vnde spiritualibus illis demulcens colloquiis societatem eorum deuotè petiit & accepit, suamq; eis humiliter petentibus ipse largitus est, & prostratos ad publicam confessionem absolutus & ex ordine omnes osculatos Apostolica benedictione sanctifi- cauit.

Post hæc egressus, Episcopos & Abbates, ceterosq; Ecclesiasti- ci ordinis, qui nondum recesserant, conuocauit, & cum eis Ecclesiastam ingressus Missarum solemnia celebrari fecit. Quibus expletis, ad sancti sepulchrum, quod (vt dictum est) super altare B. Christophori post basilica dedicationem collocauerat, cum humili deuotione accessit, ibi, oratione completa, illud deuotè suppositis hu- meris inde extulit, & instatione sibi decenter apparata, cum diu- ni laudibus reposuit. Vbi iterum atq; iterum cum lachrymis se pro- sternens, tandem in viam suam exiit, & vsq; ad castelli aditum comitatus cum canticis spiritualibus à Fratribus & numerozo con- entu populi, omnibus valedicens recessit.

Accedens autem, inde ad sui laboris recompensationem retulit fructum magna mercedis, in arcano scilicet deuoti pectoris ignem præcipue dilectionis, quo ab illo tempore erga eundem gloriosum patrem Remigium magnopere dignoscitur flagasse, vt idem ipse faretur in quadam epistola directa postmodum Episcopis Francie, quam suu loco in subsequentibus curabimus ponere.

Ex qua gratia etiam alterius gratia adeptus est emolumen-

tum, cum ei diuina virtus de quibusdam, qui ei impedimentum aduentienti in Gallias conuati erant inferre, plenam prestitum per ipsius Sancti, cui fuerat famulatus, meritum. Nam ut multos prætermittamus, qui illi fuere contrari, Gebuinus Laudunensis Episcopus, & Hugo de Brana castello, qui inter eius derogatores quasi signiferi existent, eodem anno ignominiosa morte vitam finierunt. Ille enim, quia exitiale technam, vt Apostolicam deuitaret presentiam, Regi suggerit, & haec maxima parte Cleri sui deuote experte, ipse à sua sede longè aufigit, nec Dominicis corporis viatico & malitia sua sanctificatus, nec ab eodem Clero sue consolatione visitationis in extremis resocillatus, diuino iudicio extra fines Episcopi sui solus obiit quasi peregrinus. Alter verò, quia caput ministri Christi se absens fuerat minitatus, ore sacrilegio, quo impia verba protulerat, hostis gladij absensione est munitatus.

Dignum est ad * posterum memoriam aliud miraculum superdictis addere, quod diuina potentia in manibus huius Pontificis operata est, ex ea qua erga patronum nostrum flagrabat deuotione. † Anno enim secundo post expletionem eorum que praemissa sunt, cum Rome moraretur, casu accidente per pincerem incuriam vas illud si actum est, quod sibi datum esse à prefato Abbatate Herimaro in primordiis huius opusculi memoratum est. Quod vbi pro certo agnouit, aliquantum grauiter tulit. Licet enim multa haberet pluris pretij, præceteris tamen illud diligebat, quia in initio Apostolatus sui ex parte sancti Remigii sibi missum afferebat, ideoq; ad bibendum supra cetera qua erant in obsequio eius, illi delectabilius esse solebat. Dum ergo cum spiritualibus quibusdam viris, qui ei presentes erant, placido (vt semper erat) vultu ex ex eodem danno conquereretur, & aurifex peritus reficiendi huiusmodi fracturam ab eo perquiri perciperetur: quidam eorum alludentes seria & acaci responsione dixerunt, quod Sanctus hic, in cuius illud tantopere amplectebatur deuotione, tanti esset apud Dominum meriti, vt ei idem vas integrum sua reformaret in reuersione. At ille nihil inde se diffidere cum spirituali iucunditate respondens, eiusque virtutes multiplici sermone exaggerans, vas fractum sibi deferriri præcepit. Quo delato, aulam inde particulam suo loco depositum, & quasi aurifex ad reficiendū reservaretur, signum tamen Crucis (vt fertur) ei cautele imprimens, recondi infit. Quod in crastino velut causa reficiendi coram delatum, nā operatione diuina integrum est inuentum, vt nullum in eo fracturā posset reperiri vestigium. Hoc itaq; videns venerabilis Papa Dei omnipotentiam collocauit, & huius miraculi nouitatem meritis beati Remigii adscriptis, per cuius interuentum fidei efficacia id obtinere meruit. Ne autem ex hac relatione arguamus mēdacię, ideoq; fruolum habeatur huius scripti memoriale, proferimus tres idoneos testes quorū indicio id nobis postmodum contigit agnoscerē, Hugonem videlicet Niuenensem Episcopum, & Hugonem Rhemensem Ecclesiasticum, & quandam clericum Aylenardi quondam Lugdunensis Archiepiscopi capellanus nomine Benedictum. Quorum duo primi Concilio, ab eodem Papa, vt moris illi erat, quintodecimo die post Dominicam Resurrectionem Romæ habitō interfuerunt, & quod retulimus, ab his qui præsentes videbunt, id verè factum esse didicerunt. Tertius verò cum domino suo præsens interfuit, & quod videndo comperit, nobis post aliquot annos sc̄ilicet in tribus indicauit.

Vir deniq; venerabilis sc̄ilicet Apostolum nostrum eo magis feruenti excolens dilectione, eumq; summoperè desiderans honorare, & illius monasterium sua auctoritate nobilitare: epistolam eius laude referatam direxit sancta Ecclesia filii in Francia constitutis, qua decreuit apud eos haberi, celebrem ipsius Sancti festivitatem, quæ recolitur Kalendas Octobris. Plurima etiam ad Ecclesiasticam utilitatem pertinentia, quæ in prefata Synodo in eius basilica habitā tractauerat, iusit apud eos capitulatim digeri, & inter orthodoxos canones numerari. Cuius epistole textū, quia ordo narrationis videretur exigere, huic operi dignum iudicium in inserere. Eius verò exemplar huiusmodi est:

Leo Episcopus seruus seruorum Dei fratibus & filiis Catholicis per universum regnum Francorum constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Compertum charitati vestra credimus, quod post consecratio- nem nostram, illam videlicet, qua benignitas Dei humilitate no- stram sancte Romana ecclesia præcessit voluit, Germaniā, Galliā, que visitauimus, ac Rhemorum urbem adeuntes, maximo voto, & summa deuotione Ecclesiā beati Remigij (vt longè ante desidera-

* al. posterum.

† narratur

idipsum bre

uius infi-

rium ex De-

siderio Ab.

Cassinen.

qui & Vi-

citor Papa

III.

* f. nostro-
rumCONCI.
LIA DVO
RHEMEN-
SE ET MO-
GVNTI-
NVM.* Adam lib.
3. cap. 31.

* sunt.

uimus) Deo annuente, & eiusdem sanctissimi viri patroci nati bus
meritis, cum magna gloria dedicauimus, atque post consecratio-
nem Ecclesie in eadem Synodus celebrantes plurima ad vilitatem
Christianae religionis necessaria consilio Coepiscoporum * suorum,
assensu etiam & laude Cleri & populi, quorum innumera
multitudo ad tantæ deuotionis celebritatem confluerat statuen-
do confirmauimus. Quæ omnia capitulis digesta inter canones ha-
beri precipimus, & postea in omnibus Synoda que habuimus, idip-
sum confirmare curauimus. Et quoniam beatissimum Remigium
genitum Francorum predicatorum & apostolum scimus, venerari &
honorari illum, quem Dominus in terris & in celo misericordia pro-
ut possumus, debemus, præsertim cum semper in nostro pectori inde
ipsius amor feruentius ardeat, quod pretiosissimum corpus ipsius
sanctissimi viri propriis manibus transferentes in locum sibi pre-
paratum mirabiliter exquisiti operis decoratum reposuimus. Vnde vestram admonitione volumus dilectionem, ut sicut nos
in eius obsequijs perpeditis gratulari, ita & vos causa nostri amori,
maximeq; ex debito paterni honoris solemnitatem eius, que
est Kalendis Octobris, celebrem habeatis. Quia et si alijs non est
Apostolus, tamen vobis est: nam primitia Apostolatus eius vos estis
in Domino. Hunc itaque honorem Patri & Apostolo vestro exhibe-
bet, vt iuxta promissum Domini longæ super terram viuere, &
eiusdem Patris precibus eterna beatitudinis felicitatem mereamini
possidere. Valete. Hucusq; epistola, finisq; libelli. Sequitur
hides describentis ex autographo Rhemensis Ecclesiæ.

Hoc describi curauit D. Ioannes Gaultier Ecclesiastes metro-
polis Ecclesiæ Rhemensis iuxta exemplar originalis, quod habetur
in biblioteca eiusdem Ecclesiæ. Pergit vero Hermannus
commemorare quæ sunt reliqua peregrinationis & reru-
gestarum anni huius ipsius sanctissimi Papæ Leonis post
absolutum ab eo Rhemensi Concilium. Indeq; Moguntia-
cum veniens, aliam Synodum, quadraginta propè Episcoporum cor-
am Imperatore, & regni nostri Principibus celebravit: & postea
Alemanni adiens, Augia festum sancti Clementis, & Domini-
cani ante aduentum Domini VI. Kal. Decemb. Egit. Augustam,
Baioariamq; transiens, Natalem Domini Veronis coluit. Impera-
tor vero ad idem festum in Saxoniam mansit. Hucusque Her-
mannus Leonis primum annum perducit, à Natali usque
ad Natalem ex more annos singulos claudens. Vtinam si-
cuit licet tanti Pontificis affectari vestigia, Apostolica vi-
gilantia, auis, instar, Italiam, Gallias, Germaniasq; lu-
ltrantis; ita daretur res ab eo præclarè gestas, præsertim
vero Actiones Consiliorum, quibus præfuit, posse lege-
re. Scimus aliquos peregrinatione istam trans Alpes atq;
Synodos celebratas in annum sequentem reijcere; sed ma-
gis placet Hermannū sequi, hæc tunc antè oculos haben-
tem, atq; scribentem: quem etiam tutius sequitur Sig-
bertus, atq; post eum alij. Quod expresse, qui tunc tem-
poris & scripsit Adam, profitetur, hoc scilicet anno ean-
dem Synodum Moguntinam celebratum esse. Ait enim.
a Præfertim eo fultus admicculo. Archiepiscopus scilicet
Hamburgensis, quod potentissimus Papa Leo pro corrigendis
Ecclesiæ necessitatibus venit in Germaniam, quem sciret pro ve-
teris amicitiis nihil abnegaturum, quod iuri cuiquam deberet
præstari. Tunc habita est Synodus generalis apud Maguntiam,
præidente domino Apostolico, & Imperatore Henrico cum Episco-
pis, Bardone Maguntinensi, Eberardo Treuirense, Hermanno
Colonensi, Adalberto Hamburgensi, Engelhardo Magdeburgen-
si, ceterisque prouinciarum sacerdotibus. In eo Concilio quidam
Spirens Episcopus Sibico, cui crimen adulteri intendebaratur,
examinatione sacrificij purgatus est. Pretere a multa ibidem san-
citas sunt ad vilitatem Ecclesiæ, pra quibus simoniaca heresis, &
nefanda sacerdotum coniugia, holographa Synodi manu per-
petuo damnata* est: Quod veniens domum nostram Archiepiscopu-
pus non tacuisse probatur. De mulieribus statuit eandem senten-
tiam, quam decessor eius memorabilis Alebrandus, & ante Li-
bentius inchoauerant, vt scilicet fierent extra synagogā, & ciui-
tatem ne maleficiada pellicū vicina castos violater obtutus. Hæc
Synodus facta est anno Domini millesimo quadragesimonoно. Ipse
est Archiepiscopi septimus. Et tunc manus altare Tribunalis dedi-
catum est in honorem Genitricis Dei. De qua Synodo mentionem
ide fecerim, quod dominus Adalbertus eo tempore, quo tam clari
homines in Ecclesia fuerunt, sapientiae, ac virtutis merito ferè om-
nes præcelluit. Tantus apud Papā, talis apud Cesarem habebatur,

vt de publicis rebus absq; emus consilio nil ageretur. Hæc Adam.
Ex quibus omnibus eiusdem temporis auctoribus est
arguendus erroris Trithemius, cum in Chronico Hirsa-
giensis monasterij, non hoc anno, sed sequenti potius po-
nit eiusdem Pontificis aduentum in Germaniam, & cele-
bratum ab eo Concilium Moguntinum. Qui etiam, quæ
tunc de eiusdem monasterij restituzione intercesserunt
inter ipsum Leonem Pontificem & eius sororis filium
Adelbertum Comitem, sic describit historiam.

Anno Dominici Nativitatis* M L. Indictione* terria, Sanctus
Leo Papa Nonus ad compendas res & statu ecclesiastū pacemq;
Gallij redditam, Roma egressus cum Cardinalibus multis venit
in Germania. Et at eo tempore Comes Adelbertus de Calue mo-
nasterij Hirsungensis aduocatus, sed desolationis patronus, qui non
solū restituere contempst̄, per proavos S. Aurelio impie ablata,
verum se iusto omnia possidere titulo arbitratus, nihil minus,
quam de reparatione monasterij cogitabat. Contigit igitur anno
prænotato, qui fuit desolationis monasterij octauus & quadragesimus,
supra millesimum verò Domini (sic diximus) quinquagesimus,
quod idē Leo sanctissimus Papa, Comiti præfato sanguine iunctus,
Roma egressus, Italiq; transmissa per fines Sueorū iter suum ver-
sus Maguntiam dirigeret. Quod cum Adelbertus Comes præfatus
rescisset, auunculū videlicet suum sancte Romane & universalis
Ecclesiæ Pontificem suas transiit per terras, obviam illi properans
humilium cum precibus deuicit, quatenus in hospitium nepotis in-
trare nō despiceret. Papatum devotione inuitantis, tum sanguinis
ratione permotus petenti assensit, castellum Comitis intravit, qui
per humaniter exceptus, doctrina salutis verbum, ut sui moris
erat seminaris, mentes hostium suorum ad amorem celestis patriæ
erigere sumumperè studebat. Quadam die Pontifex recreationis
animi causa Comitē dextra complexus, de castello non procul ad
vicini montis verticē exiit, ad quæ inter loquendū: Quam aptus,
inquit (ō fili) locus mibi hic videretur mortibus circumscriptus un-
dique, quem & aquarum copia vrilem, & solitudo reddit quietum,
in quo seruorum Dei monasterium construi debeat, qui
Creatori nostro laudes cōtinuas persoluentes pro salute multorum
deuotus exorarent. Cui Comes: Est, inquit, beatissime Pater,
in vicino ecclesia ab antecessoribus meis in honorem cuiusdam
sancti Aurelij, cuius & corpus in ea fertur sepultū, olim ad mona-
chorū habitaculū cum reliquiis mansionibus necessarijs constructa
in qua cum dudū monachi per annos non paucos omnipotenti Deo
religiosè seruissent; postremoq; a regulari disciplina miserè tor-
penteribus meis tanquam scandalum plebis inde proiecti sunt.

His sacris finibus Pontifex auditus ad locū personaliter accedit,
libros qui remaserunt, voluit, cupiēs historiæ cognoscere veritatem.
Erat ibi clericus inter ceteros senex nomine Bertholdus, qui olim
in loco viderat monachos Deo famulantes. Is Pontifici rem omnē
sicut gesta fuerat apernit, & quomodo aucti Comitis Adelberti
cœnobium bonis spoliasset omnibus, expulsiisque monachis paucos
in locum clericos posuisset.

Quibus cognitis sanctus Præfus ingemuit, sed cordis sui dolorem
prudenter disimulans, vbinam corpus diu haberetur Aurelij, ab
eodē clericis quisuit. Qui cū dicet se à maioribus suis audiuisse,
sacras S. Aurelij reliquias, tempore, quo Northmāni restauerunt
Gallā, per quendā Abbatem huius loci sub terra fuisse abscondi-
tas, & vsq; cum in diem incognitas omnibus permanisse. Sanctus
Papa accutis operijs terrā in diversis ecclesiæ locis fodere cœpit,
& thesaurū absconditū diligenter inquirere, sed postea quācūq;
caso labore diu laborasset artifices, & nihil penitus reperissent, cœper-
runt omnes, qui aderant, de inueniēdo corpore Sancti desperare.

Tunc sancto in orationibus Pontifice prostrato, ipsoq; cobortante
artifices ne desperet, vnu ex his ceteris in arte sua magis peritus,
qui nuper ex dominio Venetoru cū filijs adueniens, multa huic loco
suis laboribus impedit bona, industriosè perquirens singulari loca,
tandem ex repercussione malorum comprehendit terram subtilis
esse cauatam: ad cuius confilium, in eodem loco fodere, artifices
cooperunt: qui tandem non sine magna difficultate humo remota,
cameram subterraneam inuenierunt pulchre satis formatam, in
qua sarcophagus apparuit extrisecus admodū ornatè dispositus,
Quem cum sanctissimus Papa vidisset, magno repletus gudio præ-
cepit, ut omnes ad orationem genua fleherent, & Deum pro Confessoris
sui desiderata inuentione collaudarent. Oratione completa sanctus Leo propius accedens, iustit apperire sepulchrum, quo
recluso

XVIII.

XIX.

XX.

INVENI-
TVR COR
PVSS. AV-
RELII.* M. LIX.
* secunda.

recluso suauissimus odor exhalauit, qui omnes, qui aderant, mirauantur sui resperceret. Inuenimus itaque sanctissimi Confessoris Christi Aureli sacramenta ossa servicis inuoluta pannis, pulchre in formam corporis debito collocata a ordine, & ad caput eius tabula ex plumbo ista continentem.

CORPVS S. AVRELII EPISCOPI TEMPORE ARNVLPHI REGIS REPOSITVM, HERDERADO ABATE, OCTAVO KALENDAS SEPTEMBRIS. Cum sanctus Papa hunc titulum coram omnibus legisset, ingenuit, dicens: Vell illi, qui locum tanti Prasulii sanctificatum meritis & presentia defolari, & clauso sarcophago, ne reliquia Sancti quoque modo subtraherentur, cum suis ad Castellum Comitis est reuersus.

Postera die, cum sanctus Papa Leo tempus vidisset intentioni sui comprehendere opportunum, vocatis Comite sepe dicto Adelberto, & Vuiltrude vxore eius deuotissima fæmina, in presentia suorum Cardinalium, ceteris exclusis dixit ad nepotem, Hesferno vidimus die, chare nepos, sacras Confessoris Christi reliquias honore debito spoliatas, ipsiusq; locum pro amore celestis patriæ omnipotenti Deo, & sacra monastice religioni olim à progenitoribus tuis rite dicatum, multis quoq; annis à Petro Dei famulo inhabitatum, quem tui maiores avus genitorq; pessima & crudeli auaritia duicit, Abbatis possessionibus, & bonis desolatum fecerunt: & quod omni scelerate sceleratus est, monachis expulsis officinam sanctarum virtutum, introductis dissolutissimæ vita & facultibus clericis, in omnium speluncam vitiorum commutaverunt. Tu quoque prauis maiorum inhaerens vestigij, sicuti probato sumus edicti testimo[n]io, non solum ea, qua illi sacrilegio polluti à seruorum Dei cæno-bio inustissime abstulerunt, sine Dei timore possides, sed tua salutis penitus inueneris, totum quod illi parcendo reliquisti intactum, rapisti: Deumq; & S. Aurelium, inq; ciues supernæ patriæ vniuersos irritando tibi aduersari os fecisti. Neque enim paruum peccatum astimandum est, quod in Deum & Sanctos eius committitur, cum apud ipsos etiam homines iniuriarum alieni iuris usurpati scelus grauissimum iudicetur. Ecce tu vna cum pro genitoribus tuis pactum violasti, primumque tuorum corrupti, immò annihilasti sanctum testamentum, & qua illi omnipotenti Deo simplici ac sancta deuotione pro animarum remedio suarum obtulerunt, tu Deum & Sanctos eius, impia crudelitate & crudeli auaritia succensus spoliare nō timuisti factus inimicus & aduersarius, non modo Dei & Sanctorū eius, sed & tibimet ipsigenieriq; tuo hostis declaratus, & crudelis antistes, ipsam propaginem ex tuo semine generandam grauissimo sceleri inmodisti, que quādūdū sacrilega hereditate etiā neficiens polluitur, aut in paucis generationibus deficiens exterminabitur, aut in hac vita miserabilis euadet, eternis post mortem supplicijs pro demeritis crucianda. Tibi autē quæspes eternæ felicitatis consequenda poterit esse (obſili mi) cum per tam manifestum scelus & sacrilegum Deum omnipotentem cum omnibus Sanctis suis inimicū tibi feceris, hostemq; & aduersarij? periculosest tibi, penitusq; damnabile, crede nobis, Deum habere contrarium, qui etiā patienter iniurias videatur ferre suas in hoc tempore, vindex cum sit iustus, index, eternis hanc patientiam post mortem supplicijs non dubites vindicabit.

Nos verò, quibus cura salutis tua & tuorumq; est, non modò ratione pastoralis culminis, qua licet immetit saluti omnium sumus debtores ex officio, verum etiā ex sanguinis cognitione, qua nobis sorore natus intime coniunctus, te tuosq; perire non patiemur in eternum, quantū in nobis est. Vnde auctoritate omnipotenti Dei & beatorum Apostolorum eius Petri & Pauli, quorum gerimus vices in terris, te monemus & requirimus, atq; sub eterna damnationis interminatione, per quæ districtum Dei iudicium te contestan[ti], ac sub anathemate districte precipientes tibi mandamus, quatenus predicitū locum, clericis expulsi, quos auctoritate Apostolica omni beneficio & residencia in eadem hac hora decernimus priuatos, in pristinum statum reducere cures, monachosque & Abbatem secundum Regulan diu patris Benedicti, quemadmodum à principio ibi fuisse memorantur, instituta, eisq; omnia & singula per tuos progenitores, teque vel alios quoq; ablata sine mora restituas, & si quid amplius ad hac perficienda requiriatur necessarium, de tua substantia fideliter, & sine villa contradictione pro eterna vita amore legaliter impendas. Hec ibi quanto citius perficienda vna cum coniuge tua nobis dilecta cōsumandaq; auctoritate omnipotenti Dei, in remissionem tuorum peccatorum serio iniungimus. Quæ si (quod absit) neglexeris, nostrorumq;

mandatorum contemptor inuentus fueris, malignationem omnipotenti Dei, sanctorumque Petri & Pauli Apostolorum, & omnium electorum Christi noueris incursum, teque sub anathematis vinculo auctoritate Apostolica conficitum, diuini exanimis Iudicis fore obnoxium, grauissimis gehennæ tormentis cum impijs sine fine punitum. Hac Pontificis oratione compunctus, ad genua eius Comes procidit, seque peccasse grauiter cum lacrymis publicè confessus, omnia que iubaretur, facturum pro viribus promittit, veniam commissorum solutionem postulans. Pontifice audiuimus: Si perficeris ea, quæ precipientibus nobis te facturū promittis, veniam tibi non solùm commissorum cum absolutione impendemus, sed etiam premia felicitatis aeternæ multimoda in cœlo tibi reposita repromittimus.

His ritè peractis beatissimus Papa Leo coptum continuans iter, ad Moguntiam cum suis tandem peruenit, ubi Synodus presente Imperatore cū quadraginta duobus Episcopis, & multis Abbatibus & clericis celebravit, & multa pro utilitate Ecclesiastica constituit. In hac Synodo Sibico Spirensis Episcopus de criminibus, quibus accusabatur, sacrae communione purgauit. Hoc sanctissimus Papaveracta Synodo Aquisgranum descendit, ibi Imperatorem expeditionem agentem contra Baldwinum Comitem Flandriae, quousq; verteretur, expectauit. Iste sacratissimus Papa Leo Nonus multa in Germania bona fecit, ecclesiastis, capellis & altaria in diuersis locis absq; numero propria in persona consecravit; & quod pontifici plures hodie facere erubescunt, ad quod tamen obligati sunt ratione officij, sumimus. Pontifex non obligatus facere non despexit. Hucusque Trithemius.

At vtinam extaret Anselmi monachi opus de rebus gestis eiusdē Leonis Pontificis, diu enim multumq; perquisitiū inuenire non licuit. Nam Siegerbertus in libro de illestitribus Scriptoribus ecclesiasticis ista de ipso habet: a Anselmus Rhemensis monachus scriptis Itinerarium Noni Leonis Papæ à Roma in Gallias, ob hoc maximè, ut notificaret, quam auctioritate Rhemis, vel in alijs vrbibus Synodus celebrarit; qua subtilitate & iustitia examinauerit causas eccl. scisticas; qua discretione peccantes correxerit; quomodo ei virtus Dei cooperata sit. Quod satis patuit in una causa Rhemensis Synodi, ubi dum Episcopus Frisigenensis contumaciter ageret contra Apestolicā auctoritatem: repente in oculis omnium obmutuit. Hac Siegerbertus.

Sānd quidem magno Dei beneficio post tot tenebras factū est, vt tanti viri fulgore sancta Romana Ecclesia illustraretur, vt secundū lob: b In manibus abscondit lumen, & praecepit ei ut rursum adueniat. Nunquā in Ecclesia sua extinxerit lumen suū, vt sinat ei dominari penitus tenebras, quam illuminat splendore vultus sui; sed ad tempus absconderit, iterum proditurus. Quanto autē illuxerit fulgore virtutum Leo, narrando quæ sunt secuta post Rhenense Conciliū, hic describamus ex Desiderio Abate Cassinensi & Cardinali sancte Cæcilie, qui creatus postea Romanus Pontifex, Victor Tertius dictus est. Scriptit enim exemplo sancti Gregorij Papæ quartuor libros dialogorū, quos habet Vaticana cōbibliotheaca. In quorum tertio libro hæc habentur. Huic, nempè Damaso, successit Leo, de quo est nobis sermo præmanibus, vir per omnia Apostolicus, regali genere ortus, sapientia præditus, religione conspicuus, omnique ecclesiastica doctrina apprimè eruditus, at quī (quemadmodum scriptum est) d cœpit inuocare nomen Domini. Quem ipse etiā vidi, eiusque familiaritatem habere merui: sepe etiā eo in Ecclesia Missas celebrante, cum illo ad diuinum altare sacris indutus vestibus steti, eisq; Euangelium legi. A quo omnia ecclesiastica studia renouata ac restaurata, nouaq; lux mūdo visa est exoriri. Hic sepe sacerdotale Conciliū aduocans, Sacerdotes diaconos, & reliquos clericos non regulariter ordinatos remouit, & in eorum locis ad veri & summi Dei cultū, qui digne ministrare possent constituit. Quotidie quoq; per se suosq; discipulos vbiq; missos populus viā Domini litteris, & verbis prædicans ostendebat. Qui per Apostolicam viam semper gradiens, Apostolicos etiā viros in miraculis etiā imitatus. De quo quidem plura audi re me contingit, sed multis occupatus negotijs, singula queque discurrere non valens, pauca referre de pluribus sat agam, vt per hec quanti viri iste meritis fuerit, quicunq; in posterum legerit, agnoscat.

Gregorij itaque Pontificis, qui ab eo educatus, ac subdiscipulus ordinatus, nunc autem in Romana Vrbe culmen Apostolicum tenens, Christi Ecclesiam verbis simul & exemplis illustrat, didici

^a Siegb. de illastr. Script. eccl. c. 153

^b lob. 36.

^c Plut. 3.
nom. 187.
sub nom.
Dial. Greg.
Pap.

^d Gen. 4.
DES. LEO
NE PAP.
EX DESI-
DERIO
ABB CAS-
SINEN.

didicis relatione, quæ narrō : cuius viisque verbis ita me credere oportet, ac si ego in præsentiarum affutsem, oculisque vidissim.

Dum quodam tempore predictus Leo venerabilis Pontifex ecclæsticis intentus negotijs in Gallia moraretur, à quodam Abbatे monasterij sancti Confessoris Christi Remigij ligneum poculum, benedictionis causa oblatum, suscepit. Quod videlicet pro amore tantum pontificis valde diligebat, ac in eo, refectio hora, in mensa sedens, aureis & argenteis posthabitis, bibere consueverat. Igitur tum quadam die ad mensam sedentem pincerna ex more poculum vellere porrigit; qua nescio negligenter, tenetem de manu cecidit: moxque confactum in partes est. Cum denique beatissimus Papa bis, terque vinum requireret, & pincerna hac de causa venire differret: nuntiatum est ei, quod populum in quo bibere consueverat, de manu seruentis decidisset, fractumq; fuisse. Quod ille audiens, valde tristatus est, non tantum damno scyphi, quantum quod vase de monasterio S. Remigij benedictionis causa accepto se fuisse cernebat; sibiq; astantibus: Fractum, inquit, mibi scyphū afferte. Cumq; sibi allatum fuisse, cernens utramque fracturam, omnipotentem Dominum deprecatus est, vt meritis beati Remigij fractum sibi scyphum, quem pro amore eius tanto perè diligebat, restituereat: moxq; alterā partem alteri adiunxit. Siquidem momento solidatus est, vt nullum in eo, quod fractus fuisse, indicium remaneret cunctis, qui aderant, admirantibus, ac in eius veneratione acclamantibus. Ille non suis hoc, sed beati Remigij meritis imputare cœpit, cuius de monasterio charitatis gratia id munus accepérat. Et inferius de eodem.

Alio tempore (sicut mihi præfatus Papa Gregorius retulit) quidam Gallicorum Episcopus ab eodem Papa Leone fuerat Episcopi honore suspensus, cuius quidam presbyter, Giberius nomine fandus sermone, & litteris haud mediocriter eruditus eidem promiserat Episcopo, se Romam venire, atque callidis suis assertiōnibus eundem beatum Pontificem decipere, eique sublatum officium restituī impetrare; sique ab eo accepta pecunia, Romanum venit. Cumque se beato Pontifici præsentasset, caput se hoc illucque, ut callidus serpens, vertere, Episcopum suum verbis rhetoricis excusare, blandis, & humilimis precibus, vt interdictum officium in iste, vt afferebat, ablatum deberet restitui, flagitare. Sed cum id quod petebatur, sibi denegatum fuisse, nec eum, vt sperauerat, decipere potuisset, ne ad Episcopum suum, à quo non parvam acceperat pecuniam, sine affectu reuerti videretur, aliud exquisitus ingenium. Adyque Apostolica Sedi Cancellarum, eique oblatum pretio persuasit, vt sibi furtiuas litteras, & Apostolico sigillo signatas ad suum Episcopum deferendas tribueret, que & Episcopale officium & gratiam Apostolica Sedi sibi redditam significarent. Quares beatum Leonem minime latuit: moxq; prædictum presbyterum aduocans, accepta, quam obtulerat pecunia, eique in sumnum mittens, dixit: ^a Pecunia tua tecum sit in perditionem, quis donum Dei furtim tentasti pecunij possidere. Cuius sermonem diuina vltio mox secta est, ita ut amissione ab illa die usq; nunc vbiq; vagabundus incedat, nec villa domus, vel claustra ultra duos vel tres eum valeant retinere. Qua de re aperte datur intelligi, quod quisquis temerario ausu vel decipere, vel ad iracundiam provocare tentauerit eum, qui in iustis habitat, proculdubio Dominum offendit, cuius & vindicem iram in se sentiat, quam non expertam temere denitare neglexerat. Hucusque de rebus geltis sanctissimi Papæ Leonis Desiderius: reliqua vero quæ subiicit, dicentur inferius suo loco.

Cum autem idem Pontifex (quod non prætermittendum) ex Gallijs in Italiam se conferret, secum duxit Humbertum, virum sicut virtutibus insignem, ita doctrina conspicuum: quem postea sancta Romana Ecclesia habuit Cardinalem: De his enim hæc Lanfrancus in commentario, quem scripsit aduersus Berengarium: Humbertum virum fuisse religiosum, Fide Christiana, & sanctissimis operibus perseverantissime decoratum, scientia diuinarum ac sæcularium litterarum apprimè eruditum, testantur omnes, qui vel propria experientia eum nouerunt, vel ab alijs, qui ipsum experti sunt, eius cognitionem acceperunt. Hunc non de Burgundia, sed de Lotharingia sanctus Leo Romanum traduxit, & ad prædicandum Siculis verbum Dei Archiepiscopum ordinavit, postea verò sancta Romana Ecclesia præfulem sibi Cardinalem constituit. Quo in loco positus taliter vixit, taliter docuit, vt de fide, vel doctrina eius nec saltē finistra suspicionis fama aliquando exorieret. Huius rei tis est tota ferè Latinitas, quæ pro excellentia

Apostolica Sedis, cuius Concilijs & consilijs semper aderat, & præterat, eum ignorare non potuit. Hæc Lanfrancus. Debuit plurimum Ecclesia Romana Leoni, qui tantum virum otiosum fortasse in Lotharingia commorantem, his opportunè temporibus in orbis theatrum pro vniuersitate Ecclesia Catholica constituit laborantem. De quo sècè dicendum inferius: hæc modo tantum de ipsius Romanum aduentu opera Leonis Papæ satis ex Lanfranco narrasse. Sed non omittemus dicere, quod b Sigebertus, dum eius recentest lucubrations, appellat eum monachum Tullensem.

Porrò sanctus Leo Romanum reuersus ita ad omnes Christianos perfectionis & pòtificij culminis numeros vivit instituit, vt admirationi omnib; esset. Nam inter alia Romæ dum esset ista sibi seruanda præscripsisse opereq; implevit, Leo Ostiensis affirmat, cum ait: *Hic sanctus Pontifex inter innumeris sue bonitatis insignia, quamdui Roma remoratus est, omni tempore tribus per hebdomadam diebus à Lateranensi ecclesia usq; ad sanctum Petrum priuato habitu, nudisque pedibus cum duobus, aut tribus clericis noctis psallendo & orando pergebat.* Hæc Leo. Qui in eiusdem ecclesiæ emolummentum conceilit, vt decima pars oblationem cederet eiusdem Principis Apostolorum basilice vñitati: cum illis in suum usum prædecessores à multo tempore conuertere consueverint. Deprædarī præterea eas atq; capi consuetas violenter ab alijs, superius in Gregorio Sexto est demonstratū. Leo igitur benè mereri de basilica sancti Petri fatagens, decimā eidem ex dictis oblationibus perpetuò retinendam concessit, quod eiusmodi Constituto (vti appellabat) siue Decreto, omnibus voluit fieri manifestum. Accepimus id ex Archiuo eiusdem basilicæ Vaticanae his verbis conscriptum.

Beate Petre, Apostole, ego Leo Episcopus seruus tuus, & omnium seruorum Dei, de tuis donis aliquam tibi offero particulam, quam mihi fuit usum dignum & iustum curis, quibus circumdor, auferre, & tibi offerre quasi meam, cum sit tua. Quidquid enim est, quod in nostris usibus sit, licet sit parum ad conferentiam praetitorum, que nostri antecessores habuerunt: id tamen quantumcumq; sit, dignum tecum iudicari solet. Ecce enim de oblationibus Fidelium, que tibi offeruntur in altari tuo, sub quo sacrum & venerabile corpus tuum requiescit; & etiam in Consecratione ipsius altaris, decimam partem tibi, quamvis tuum totum sit, humili deuotione, & tota cordis prosternatione offerimus, dominus, concedimus, & etiam corroboramus, atque confirmamus ad constructionem, & resarcitionem ipsius tui sacri templi, in edificandis parietibus, picturi, tignis, tectis, imbricibus, & prætereal laminariis concinnationibus & aliis olei & cera: necnon lampadibus vitreis & acindulis, atque thymiamate, ceterisque omnibus utensilibus, que ad usum & necessitatem atque decorē totius ipsius ecclesie pertinent. Decimam verò ipsam semper volumus esse decimam diem, vt oblatio, que tibi debetur, separata sit a ceteris oblationibus, & nullum aliqua confusione patiatur errorum.

Super hoc etiam, si qua vesta, si qua ornamenta, vel indumenta ecclesiastica super ipsum sacram & venerabile altare tuum oblatas fuerint ad cultum Dei, diuinis officijs, mysterijs necessaria: confirmamus ea omnia ipsius Ecclesie tibi perpetuim permansura in usum & salario Deo, & tibi illuc seruientium, & seruitorum.

Addendum quoq; credimus illud oblationis munus, vt quidquid scilicet per Fideles ad ipsum cum altare, & ad ipsam Confessionem offertur in vigilijs nataliis tui, & in ipsa tui natali die: beate Petre Apostole, totum sit speciale tuum pro luminaribus, & ceteris diuersis necessitatibus, ad ipsa tua solennia agenda pertinentibus. Nec illuc prætermittendum censimus, vt quotiescumq; de quibus regnis, vel oris tributa siue ad altare tuum offeruntur, siue ad Apostolici pedes ponuntur, siue quouis modo Apostolici Sedi, cui, Deo auctore, præsidemus, persoluntur, decima pars eorum semper tibi, beate Petre Apostole, debeatur ad reformationem ecclesiastica, & cetera quæ superius diximus. Ut verò hæc omnia obseruentur illibata tam à successoribus nostris in Sede tua, & beate Petre Apostole, usque in finem sæculi secessis, quam etiam cunctis hominibus, tam magnis, quam paruis, tam diuitibus, quam in pauperibus, mediocribus diuersi sexus, & etatis, statutis

b Sigeb. de illastr.
Script. ec-
cles. c. 151.
XXIX.

c Leo Ost.
li. 2. c. 88.
VISITAT
LEO SÆPE
BASILI-
CAM S.
PETRI.

XXX.
S. LEONIS
DIPLOMA
DE CON-
CESSA
BASILI-
CAE S. PE
TRI DECI
MA OBLA
TIONVM.

Apostolica censura, qualicet indigni fungimur, sub diuini iudicij obtestatione, & terribilis anathematis interpositione, ut scilicet, quemque contra hoc nostrum humilitatis donum tibi de tuo, beate Petre Apostole, fideliter, ac pure collatum ventre tentauerit, & interterat non iustificauerit, non solam segregatus sit à communione Fidelium in hac temporali vita; sed in illa quoque eterna damnatus sit perpetuis pœnis, & gehennalibus tormentis. A contrario etiam, quicunque deuotus custos, & cautus obseruator nostra oblationis existent, diuinis benedictionibus augeatur, & hic per te, beate Petre Apostole, à peccatorum vinculis absoluatur; & illuc quoque per te intra ianuam regni coelestis admittatur. Hoc itaque nostre deuotionis priuilegium ut verius creditur, & certus habeatur, subscriptione nostra roborauius, & robaturam nostro sigillari sigillo iussimus, ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, apud quem, beate Petre Apostole, semper esto memor nostri & omnium ouium, quas suas ipse pascendas tibi commisisti, & per nos misericordia pascit, & pascit adhuc per alios in secula seculorum. † Ego Leo Episcopus seruus tuus, beate Petre Apostole, donum, quod tibi de tuo feci, manu propriâ roboraui.

XXXII.

Quod ad res pertinet Orientis, hoc anno Indictione secunda, Constantini Imperatoris octauo Imperij inchoato Cegenes Dux Pazzinacarum (eo namque nomine tredecim gentes à Græcis nominantur, quæ loca trans Instrumentum incolunt à Boristhene fluuio usque ad Pannonia campos, in tentorijs iugiter habitantes, ut Europalata testatur) qui tribus ex illis gentibus præterat, perfectiōnem passus à primario illarum gentium Principe, confudit ad Constantinium Imperatorem, pollicitus sacram suscepitrum se baptisma, quod & præstitit vna cum omnibus, qui cum ipso erant, misso ad eos Euthymio monacho. Cuius postea exemplum fecutus Tyrach eorum primarius Princeps vna cum centum quadraginta viris, qui ad Imperatorem cum ipso perduci sunt, effectique Christiani omnes. Hæc pluribus Europalata: qui, & quomodo hi defecerint ab Imperatore, nouis ex causis, longiorem textit historiam.

IESV C H R I S T I
Annus 1050.

LEONIS IX. PAP. HENRICI II. IMP. 4.
Annus 2. CONST. MONOM. IMP. 8.

I.
DVÆ SY
NODI A
LEONE
PAPACE
LEBRA-
TÆ.

^a Leo Oſt.
li. 2. c. 85.

II.

VINQVAGESIMVS post millesimum sequitur annus, Indictione tertia inchoatus, quo à sanctissimo Leone Papa duæ celebratae sunt Synodi, altera Roma post Pascha, altera autumni tempore Vercellis. De ambabus Hermannus ita hoc anno: Dominus Papa post Pascha Synodus item Roma collegit, & subsecuto tempore ultra Romanum progrediverunt, nonnullos è locorum Principes & ciuitates, tam sibi, quam Imperatori iure iurando subiecit. Bene intentansque adhuc rebellantes excommunicauit. Nonnulli etiam exterrarunt Principes gentium missis ad eum, ut pote Apostolicum virum Legatis, subjectionem ipsi promittunt. Hæc ipse. Sed de excommunicatis Beneuentanis his omnino contraria habet Leo Ostiensis, cum ait: ^a Sequenti anno prædictus Pontifex rursus ad monasterium venit, & in castrum, ac die altero Apostolorum Petri & Pauli Missas solenniter celebravit: & cum die illo sabbatum esset, ingressus ad mandatum Fratrum, pedes duodecim monachis lauit, & ipse vicissim ab illis lotus, in Refectoriū quoq; cum eis vtabitur, ingressus est: inde perrexit Beneuentum, vrbemque ab excommunicatione prædecessorū sui benignus absoluuit. Hæc Leo.

De altera autem Synodo hoc anno ab eodem Pontifice celebrata hæc habet idem qui supra Hermannus: *Ipsa autumno dominus Papa synodum Vercellis collegit, & Hunfidum Archiepiscopum pro quadam inter Rauenatem & Romanam Ecclesiam contentione ab officio suspendit; indeque Gallias & Episcopatum suum Leucorum ciuitatem reuicit.* Hæc Hermannus de rebus Leonis Pontificis hoc anno, verum de rebus gestis in duobus hisce Conciliis admodum iejune. Nos autem, quæ ex Lanfranco in commentario contra Berengarium de hac eadem Synodo Romana, cui ipse interfuit, didicimus, in medium si cafferimus. Ait enim:

Tempore sancti Leonis Papæ delata est heres tua (alliquot Berengarium ipsum) ad Apostolicam Sedem. Qui cum Synodo præsideret, ac resideret secum non parua multitudine Episcoporum, Abbatum, diversique ordinis è diuersis regionibus religiosarum personarum: iussum est in omni audientia recitari, quas mibi de corpore & sanguine Domini litteras transmisisti. Portitor quippe earum Legatus tuus me in Northmannia non reperi, tradidit eas quibusdam clericis. Quas cum legissent, & contra visitationem Ecclesiæ fidem scriptas animaduertissent: zelo Dei accensi, quibusdam ad legendas eas perreverunt. Itaque factum est, ut non deterior de te quam de me fuerit exorta suspicio, ad quem videlet tales litteras destinaueris, putantibus multis, me fouere ac fovere, que à te dicerentur, vel gratia, qua de dilectionem, vel fide, quareuerat a te esse, indubitanter tenerem. Igitur cum à quodam Rhemensi clero Romæ perlatas recitator legerat, intellecto quod Ioannem Scotum extolleret, Paschafum dannares, communis de Eucharistia fidei aduersa sentires: promulgata est in te damnationis sententia, priuans te communione sanctæ Ecclesiæ, quam tu priuare sancta eius communione satagebas. Post hac præcepit Papa ut surgerem, præiurum à me maculam abstergerem, fidem meam exponerem, expositam plus sacris auctoritatibus, quam argumentis probarem. Itaque surrexi, quod sensi dixi, quod dixi probau, quod probau, omnibus placuit, nulli difflicuit. Hactenus de Synodo Romana Lanfrancus, in qua damnato, ut vidisti, Berengario, ipse Lanfrancus absolutionis sententiam retulit.

In hoc eodem Concilio contra Berengarium à Leone Pontifice celebrato, idem Pontifex decrevit pallium Dominico Patriarchæ Veneto, eidemque priuilegium concessit, ut Crucem ante se deferret, Patriarchalemque sedem approbavit, & Episcopis Venetiae prouincia & Istriæ scripsit, ut huic tam primatis suo obedirent, eumque revererentur. Hæc ex scripto Chronico Andreae Danduli. Quæ omnia renouata & confirmata ab Alexandro Secundo in Concilio Mantuano, idem auctor affirmat. Sicque plenè translatus fuit Patriarchatus Gradensis in Venetum, qui hactenus titulo Gradensis sedis potitus erat.

Quæ autem contra eundem Berengarium post hæc actitata sint eodem anno in Concilio Vercellense, à Lanfranco sic accipe: De hinc declarata est Synodus Vercellensis, quæ tunc proximo Septembri, eodem præsidente Pontifice, est celebrata Vercellis, ad quam vocatus non venisti. Ego vero præcepto & precibus prefatis Pontificis usque ad ipsam Synodum secum remansi. In qua in audientia omnium, qui de diuersis huic mundi partibus illuc convenerant, Ioannis Scoti liber de Eucharistia lectus est ac damnatus: sententia tua exposita ac damnata. Fides sanctæ Ecclesiæ, quam ego teneo, & tenendam aistro, auditæ, & concordi omnium sensu confirmata. Duo clerici, qui Legatos tuos se esse dixerunt, volentes te defendere, in primo statim auditu defecerunt, & capti sunt. Ab hac sententia nunquam discessit sanctus Leo in omnibus suis Concilijs, seu quibus ipse presentiam suam exhibuit, seu que per Legatos suos in diuersis prouinciis congregari instituit. Quæ sententia non effugit successorem quoque suum felicis memoria Papam Victorem. Hucusque Lanfrancus de Synodo vercellensi. Cuius meminit etiam ^b Guitmundus in commentario, quem scriptit de corpore & sanguine Christi, eidemque præfuisse Leonem Pontificem tradit. Ipse vero Pontifex (vt ex Hermanno patet) vbi Synodus Vercellensis absoluta fuit, trans Alpes iter dirigens, cœunxit Imperatorem, in Saxonia tunc agentem. Reliqua itineris eius dicentur anno sequenti.

Hoc eodem anno Ferdinandus Magnus, cum ob tumultus bellicos ecclesiæ in suo regno Hispaniæ collocatas, excrescentibus vepribus, filuerentes cerneret, concuatis Episcopis, Dominici agri cultoribus, cum ad optimam frugem reuocare laborans, Conciliū colligendum curauit, cuius decreta reperta in ecclesia Cordubensi Antonius Augustinus exscriptit, nosque eius codicem natæ, ea hic tibi (quod causa adhuc nesciamus) reddenda curauimus, eiusmodi præfixa inscriptione:

Concilium Coyacense in diœcesi Ovetensi, Era millesima octagesima octava, id est, anno Christi millesimo quinquegesimo, sub Ferdinando Rege Primo Castella, qui cognominatus est magnus. Ex eodem codice vetusto Ecclesiæ Cordubensi.

Decreta

CONCILIUM ROMA
NVM CON
TRA BE-
REN-
GARI-
VIM.

BERENGA
RIVS CON
DEMNA-
TVS, LAN-
FRANCVS
ABSOLV-
TVS.

III.
CONCILI-
VM VER-
CELLEN-
SE.

IV.

^b Guitm.
lib. 1.

V.

Decretal Ferdinandi Regis, & Sancia Regiae, & omnium Episcoporum, in diebus eorum in Hispania degetum, & omniu[m] eiusdem regni optimatum, Era millesima octagesima octaua.

VI. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ego Ferdinandus Rex, & Sancia Regina ad restauracionem nostra Christianitatis fecimus Concilium in castro Coyaca, in diocese silicet Ouetensis, cum Episcopis, & Abbatibus, & totius regni nostri optimatibus. In quo Concilio presentes extitere Froilanus Episcopus Ouetensis, Cyprianus Legionensis, Didacus Asturicensis, Syrus Palentie sedis, Gomes Vifocensis, Gomezius Calaguritanensis, Ioannes Pamplonensis, Petrus Lucensis, Cresconius Zriensis.

In primo igitur titulo statuimus, ut unusquisque Episcopus Ecclesiarum ministerium cum suis clericis ordinatè teneat in suis diebus.

In secundo titulo, ut omnes Abbates se & Fratres suos, & monasteria, & Abbatissae & moniales suas, & monasteria secundum B. Benedicti regant statuta, & ipsi Abbates, & Abbatissae cum suis congregationibus, & canolis sint obedientes, & per omnia subdati suis Episcopis. Nullus eorum recipiat monachum alienum, aut sacerdotem, nisi per Abbatissam sui & Abbatissam iussionem. Si quis hoc decretum violare presumperit, anathema sit.

Tertio autem titulo statuimus, ut omnes Ecclesie, & clericis sint sub ure sui Episcopi; nec potest item aliquam habere super Ecclesias, aut clericos laici. Ecclesie autem sint integrae & non dividise, cum presbyteris & diaconis, & cum totius anni circuli libris, cum ornamentis Ecclesiasticis; ita ut non sacrificent cum calice ligneo, vel scaphili. Veste autem presbyteri sint in sacrificio Amictus, Alba, Cingulum, Stola, Casula, Manipulus. Veste diaconi, Amictus, Alba, Cingulum, Stola, Dalmatica, Manipulus. Altaris vero arata rotunda est lapidea, & ab Episcopis consecrata. Hostia est ex frumento sana & integra. Vinum est mundum, & aqua munda, ita ut inter vinum, hostiam, & aquam Trinitas sit significata. Altare est honeste induitum, & desuper lineum indumentum mundum. Subtus calicem, & desuper Corporale lineum mundum, & integrum. Presbyteri vero & diacones, qui ministerio funguntur Ecclesie, arma belli non deferant, semper coronas apertas habeant, barbas radant, mulieres secum in domo non habeant, nisi matrem & sororem, aut amitam, aut nouercam. Vestimentum vniuersi coloris & competens habent. Intra etiam dextrorum Ecclesiastici vxorati non habitent, nec iura possident. Doceant autem clerici filios Ecclesie, & infantes, ut Symbolum & Orationem Dominicam memoriter teneant. Si quis autem laicus huius nostrae institutionis violator extiterit, anathema sit. Presbyter vero & diaconus, si huius iussionis destructor extiterit, sexaginta solidos Episcopo persoluat, & gradu Ecclesiastico careat.

Quarto vero titulo statuimus ut omnes Archidiaconi & presbyteri, sicut sacri canones pricipiant, vocent ad paenitentiam adulteros, incestuosos, sanguine mixtos fures, homicidas, maleficos, & qui cum animis aliis se inquinant; & si penitente noluerint, separantur ab Ecclesia & a communione.

Quinto autem titulo decreuimus, ut Archidiaconi tales clericos, constitutis Quatuor temporibus ad ordines ducant, qui perfecte cantum psalterium, hymnos, & cantica, Epistolam, Euagelia, & Orationes sciant. Presbyteri ad nuptias causa edendi non eant, nisi ad benedicendum Clerici & laici, qui ad coniuia defunctorum venerint, sic p[re]m[er]e defuncti comedant, ut aliquid boni pro cius anima faciant; ad que tam coniuia vocentur pauperes & debiles pro anima defuncti.

Sexto vero titulo admonemus, ut omnes Christiani, die sabbathi ad euerasitate, ad Ecclesiam concurrant, & Dominica Matutina, Missas, omnes Horas audiunt, opus seruile non exerceant, nec sectentur itinera, nisi orationis causa, aut sepeliendi mortuos, aut visitandi infirmos, aut pro regis secreto, aut pro Sarracenorum impetu.

Nullus etiam Christianus cum Iudeis in una domo mane at, nec cum eis cibū sumat. Si quis autem hanc nostram Constitutionē frangerit per septem dies paenitentiam agat. Quid si paenitere noluerit: si maior persona fuerit, per annum integrum communione careat: si inferior persona fuerit, centum flagella accipiat.

Septimo quoque titulo admo[n]emus, ut omnes Comes, seu Magistris regales populum sibi subditum per iustitiam regant, pauperes misere non oprimant, in iudicio testimonium, nisi illorum presentem, qui viderunt, aut audierunt, non accipiant. Quid si testes falsi, conscienci fuerint, illud supplicium accipiant, quod in libro Iudicij de j[ur]is testibus est constitutum.

Octavo autem titulo mandamus, ut in Legione & in suis terminis, & in Galicia, & in Asturijs, & in Portugale tale sit iudicium semper, quale est constitutum in decreto Adonis Regis pro homicidio, pro rauso, pro scione, aut pro omnibus calumniis suis. Tale verò iudicium sit in Castella, quale fuit in diebus ai nostri Sancti Ducis.

Nono quoque titulo pricipimus, ut triennium non includat Ecclesiasticas veritates, sed unaqueque Ecclesia (sicut canones pricipiant, & sicut lex Gothicā mandat) omni tempore suas veritates recuperet & possideat.

Decimo vero titulo decreuimus, ut ille, qui laboravit vineas aut terras in contentione positis, colligat fruges, & postea habeant, iudicium super radicem, & si victus fuerit laborator, reddat fruges domino hereditatis.

Vndeclimo autem titulo mandamus, ut Christiani per omnes sextas ferias ieunent, & hora congrua cibo reficiantur, & faciant labores suos.

Duodecimo quoque titulo pricipimus, ut si quilibet homo pro qualicunque culpa ad Ecclesiam configerit: non sit ausus aliquis eum inde violenter abstrahere, nec persequi infra dextrorum Ecclesie, qui sunt trintigia passus, sed sublatu[m] mortis periculo, & corporis deturbatione faciat quodlex Gothicā iubet. Qui aliter fecerit, anathema sit, & soluat Episcopo mille solidos purissimi argenti.

Tertio decimo titulo mandamus, ut omnes maiores, & minores veritatem, & iustitiam Regis non contemnant, sed sicut in diebus domini Adonis Regis fideles & recti persistant, & talem veritatem faciant Regi, qualem illi fecerunt in diebus suis. Castellani autem in Castella talem veritatem faciant Regi, qualem fecerunt Sancio Duci. Rex vero talem veritatem faciat eis, qualem fecit prefatus Comes Sancius. Et confirmo totos illos foros cunctis habitantibus Legione, quos dedit illis Rex dominus Adonis pater Sancia Regina vxoris meae. Qui igitur hanc nostram Constitutionē frigerit, Rex, Comes, Vicecomes, Maiorinus, Sago, tam Ecclesiasticus, quam secularis ordo, sit excommunicatus, & a consilio Sanctorum segregatus, & perpetua damnatione cum diabolo, & angelis eius damnatus, & dignitate sua temporali sit priuatus. Finis. Hæc ex codice Cordubensi.

Ad hæc tempora Leonis Pontificis spectat, quod Sueño Rex Danorum cognomento Magnus, trium regnum dominus, consobrinam ducens vxorem, cogitum à Romano Pontifice eam dimittere, cum diu frustra in hoc laborasset Adalbertus Archiepiscopus Hamburgensis. Regestam ab Adamo eius temporis auctore descriptam petamus: ^a Sueno duo regna possidet, classemq[ue] parasse dicitur, ut Angliam suo iuri subjeceret: verum sanctissimus Eduardus, cum iustitia regnum gubernaret, tunc quoque pacem eligens, viatori obtulit tributum, statuens eum, ut supra dictum est, post se regni heredem. Quod factum ante biennium anno Domini millesimo quadragesimo octavo Rogerius habet. Pergit Adam: Cum Rex iuuenus Sueno tria pro libitu suo regna tenerit, mox succendentibus prosperis, oblitus est celestis Regis, & consanguineum à Suedia duxit vxorem. Quod domino Archiepiscopo Adalberto valde dispergit, furentemq[ue] Regem, misis ad eum Legatis, de scelere terribiliter increpauit. Postremo nisi resipuerit, excommunicationis gladio feriendum esse. Tunc ille conuersus in furem, minabatur omnem parochiam Hamburgensem vastare & excindere. Ad quas minas impetravimus nosfer archiepiscopus, arguens, & obsecratus, perstans immobiles: donec tandem flexus tyranus Danorum per litteras Papæ, libellum repudij dedit consobrini. Nectamē Rex Sacerdotū admonitionibus aurem prebut, sed mox vt consobrinam à se dimisit, alias itemq[ue] alias uxores, & cœcubinas assumpsi. Et suscitauit ei Dominus inimicos in circuitu multis, sicut Solomoni fecit proprios seruos. Hæc Adam. Qui de eodem Rege b inferius agens, planè fuisse doctum satis predicat, atq[ue] de Christiana religione optimè quidem meritum; hoc tamē malo nō caruisse, q[uod] morbo luxuriaz laboraret. Idemq[ue] his subiicit statum Ecclesiæ Sueonum, siue Sueorum his temporibus nonnihil perturbatum à pseudoepiscopo pessimo, Regi coniuncto, ac tandem Dei beneficio liberatum. Ait enim:

Cum hæc ibi gesta essent, Christianissimus Rex Sueonum Iacobus migravit à seculo, & successit ei frater eius Edmundus pessimus. Nā iste à concubina Olaphatus erat, & cum baptizatus esset, non in uolum de nostra religione curauit, habuitq[ue] secum quandam Episcopum nomine Osimund Accephalum, quem dudum S[an]ctus gefridus

Northmannorum Episcopus Bremae scholis docendum commendauit. Verum est postea beneficiorum oblitus, pro ordinatione Romanum accepit: indeq; repulsus, per multa loca circumuidit erroneus, & sic demum meruit ordinari a quodam Polonia Archiepiscopo. Tunc veniens in Suediam, iactauit se a Papa consecratum ad illas partes Archiepiscopum. Sed cum noster Archiepiscopus Legatos suos ad Gamulam Regem dirigeret, inuenierunt ibi eundem gyronagum Osmundum, Archiepiscopali more crucem praeseferentem. Audierunt etiam, quod barbaros adhuc neophyros non sana Fidei nostra doctrina corruperat. Quorum ille presentia territus, solitus populum, Regemq; dolis impulit, ut Legati repellerentur, quasi non habentes sigillum Apostolici. illi quidem ibant gaudentes a conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine IESV consumeliam pati. Erant autem legati Fratres Bremensis Ecclesie, quorum potissimum fuit Adaluardus senior, olim nostri claustrorum Decanus, verum tunc Sueonum genti ordinatus Episcopus. De cuius viri virtutibus multa possent dici, nisi properaremus ad alia. Subiicit vero his idem auctor de cladibus, quibus affectus est Rex cum populo: qui Legatum miserunt, ut Episcopum legitimum accipere mererentur. Qui datus, adeo munus Apostolicum, quod accepit, dignè exercuit, vt quod idem subdit auctor, genitum Virnianorum integrum Christo lucratus, etiam miracula virtutum in populo fecisse dicatur. Qui autem in locum Emundum veneno defuncti successit, fuisse ipsum, idem auctor affirmat. Sed de his hic sat.

XV. Hoc item anno Marianus Scotus de Rege Scotiae narrat, ipsum Romanam venisse ad Limina Apostolorum, quem & effusa liberalitate argentum disseminasse in pauperes tradit, eumq; Machetad nominatum.

Conuenit hoc tempore S. Robertus Aruernensis, erector monasterio, cui Casæ Dei nomen inditum, Leonem Papam, ut illud Apostolicis muniret priuilegijs: qui hoc fecit, sed & eidem præfecit ipsum, coluitq; virum sanctum quibus opus fuit beneficiis. Hæc habent Acta vita ipsius

Apud Su.
die 24. Ap-
ril. tom. 2

Hoc eodem anno pridiè Idus Aprilis S. Alserius Salernitanus monachus Cluniacensis, primus Abbas monasterij Cauensis, quietus in pace, cuius sanctitate idem monasterium magnoperè illustratum est. Successit in locum ipsius Leo eius discipulus & sanctitate proximus, post quem ad multos annos non defecit propago sanctorum eidem monasterio prælectorum. Est autem Cauense monasterium ita dictum à loco, nempe à Cava Metelliana, quæ quinto lapide à Salernitana distat ciuitate versus Amalphitanos.

Hoc eodem anno sanctus Dauinus Confessor Lucæ in Hetruria moritur insignis meritis, clarus miraculis, quæ Luncenses propensiō studio colunt plura ab eo beneficia consecuti.

I E S V C H R I S T I

Annus 1051.

LEONIS IX. PAP.
Annus 3.

HENRICI II. IMP. 5.
CONS. MONON. IMP. 9.

L. **A**NNVS millesimus quinquagesimus primus Inditio quarta incipit, quo Leo Papa ex Germania rediit in italicam. Accidit autem siue hoc itinere, vel alio (sapè enim contigit ex Italia in Germaniam proficisci, & ex Germania redire Romam) ipsum Pontificem transfutem per Hetruriam hospitari in monasterio Pasiniano apud S. Ioannem Gualbertum. Quid tunc mirandum acciderit, accipe ex Actis eius: b Manente viro Dei in monasterio Pasiniano, Leo Papa illuc transiens cum Curia sua, volebat illic cibum capere. Quis fuit ergo vir sanctus ex economo suo, num pisces haberet beatissimo Pontifici offerendos; cumq; didicisset nullos eum habere, conuersos quosdam iusit ire pescatum in fluo, siue lacu vicino. Cunctis affirmantibus illic pisces non inueniri, perficit in sententia, dicens ut irent, & Domini auxilium sibi affuturum minime dubitarent. Itum est ergo, & duo magni luci capti sunt. Eos cum omni admiratione apportatos ipse beatus vir Pontifici obtulit, gratissimo animo illos accipienti. Ante decennium (vt ciusha-

Vita Ioa.
Gualb. c. 11
extat apud
Sur. die 12.
Int. tom. 4

bent Acta) innotescere orbi cœpit egregia sanctitate ipse Iohannes, dum parvens inimico, veniam in nomine Christi crucifixi petenti, sibi oranti Crucifixi imaginem inclinare caput in signum gratia sibi admodum actionis asperxit: cū tanta vietis diuina clementia, monasticæ vita arrupit institutum. Sed postea Abbatem deserens simoniacum, noui ordinis monachorum, dictorum Vallis vmbrosæ, factus est institutor & auctor, virtutibus, atq; miraculis clarus.

Sed redeamus ad Leonem Papam redeuentem in Urbem. Vbi autem puenit Romanam, Synodus celebravit, de qua Hermannus paulo fusius verbis istis: Nec multo post à celebratione Natalis Domini ipse Imperator, & dominus Papa cum multis Episcopis, & Principibus apud Augustam Vindelicam conuenientes, Purificationem Dei Genitricis celebraverunt, Rauenateq; Archiepiscopo apud Papam in bi reconciliato, charitatice à se inuicem discedentes, Papa Romanam reuertitur. Et paulo post: Post Pascha item dominus Papa Leo Synodum Roma collegit, vbi inter alia Gregorium Vercellesem Episcopum propter adulterium, cum vidua quadam auunculi sui sponsa admissum, & per iuria perpetrata, absentem, & nescientem excommunicauit, quem tamen non multò post Romanam venientem, satisfactionem promittentem officio priori restitut. In hac eadem Synodo ventilata fuisse quæstionem de ordinatis ab Episcopis simoniacis, ex Petri Damiani Epistola ad Henricum Rauennatem Episcopum intelligimus, de qua agemus anno sequenti, quo scripta fuit. Insuper Leonem Papam sanxisse decretū, quod Constitutum vocabat, de continentia clericorum, testatur Petrus Damiani in Epistola ad Cunibertum Episcopum Taurinensem, vbi & de sceminiis, clericis malo vsu inseruientibus hæc statuiss. eundem Leonem Pontificem tradit: In plenaria planè Synodo sancta memoria Leo Papa constituit, vt quacunque dñabiles fæmine intra Romana monia reperiatur presbyteris proposita, extuc & deinceps Lateranensi palatio adjudicaretur ancilla. Quod videlicet salutare statutū, aequitatis, iustitiae, plenissimum, nos etiam per omnes Ecclesiæ propagandū esse decernimus, quatenus percepto prius Apostolica Sedis edito vnuquisque Episcopus Ecclesiæ vendicet famulas, quas in sua parochia deprehenderit sacrilega presbyteris admixtione prostratas, aequitatis sci licet iure, vt que sacris altaris rapuisse seruorum Dei coniunctur obsequium, ipsa hoc saltam Episcopo per diminuti capitii sui suppleant famulatum. Hæc Petrus. Cæterum ex sufficiis, veribus infausta vitulamina rufus exorta, falce Apostolica post sanctum Leonem Papam amputanda fuerunt per successores Pontifices, rursumq; radicibus excidenda, vt suo loco dictum sumus.

Insuper S. Leo Papa aduersus quoque expilatores dominorum Episcopalium post obitum Episcopi scriptissime ad Auximanos Epistolā reperitur, quæ in codice Cassiniano inter Epistolas Petri Damiani reperta, ab ipso Petro scripta legitur. Sic enim se habet:

LEONIS
PAP. EPI-
STOL. AD
AUXIMA-
NOS.

Leo Episcopus seruus seruorum Dei dilectus in Christo filius omnibus Auximanis Clero & populo salutem & Apostolicam benedictionem.

Quia auctore Deo sic nobis vnius Ecclesiæ cura specialiter est commissa, vt per dignitatem Apostolica Sedis etiam ceterarum Ecclesiæ generalis sit prouisio delegata, nostro competere videtur officio, non solum que hactenus aduersus easdem Ecclesiæ temerarij ausibus sunt usurpatæ, corrigere; sed etiam, ne rursus eadem trasumantur, in posterum prouidere. Peruersam autem & prorsus execrabilēm quarundam plebium consuetudinem fama vulgante, cognovimus: vt videlicet suo defuncto Episcopo, domum Episcopi hostiliter irrumpentes, inuadant facultates eius prædonum more diripiunt, prædiorum domos incendant, yites insuper & arbusta, bestiali immaniores feritate succidant.

IV. **C**ONTRA EX PILA-
TORES DOMVS EPISC.

Quod nimis nisi Ecclesiæ ciui vigoris fuerit censura corre-
ctum, haud dubium, quia regionibus illis repetiti furoris immineat gladius. Si enim honorare parentes, primum dicitur in reprobatione mandatum: si maledictus patri vel matri multari morte precipi-
tur: cuius animadversionis sententia digni sunt, qui non carnales genitores persequi gestiunt, sed ipsam matrem suam Ecclesiæ, in qua ex aqua & Spiritu sancto regenerati sunt, vt viperinum genus dissipare contendunt? Etsi enim sacerdos quilibet ex debito humana conditionis obiit, sed Christus qui animarum nostrarum Episcopus est, ex virtute diuinitatis in eternum vivit. Sicut enim Pau-

S. IOAN-
NESGVAL
BERTVS
A VCTOR
NOVI OR
DINIS
NIONA-
CHORVM.

II.

SYNODVS
ROMÆ
SVB LEO-
NE PAP.

LEONIS
DECRE-
TVM AD-
VERVS
SVB IN-
TRODV-
TAS MY-
LIERES.

III.

LEONIS
PAP. EPI-
STOL. AD
AUXIMA-
NOS.

lus dicit:

lu dicit: Plures facti sunt sacerdotes secundum legem, eo quod morte prohiberentur permanere; Iesus autem eo quod maneat in aeternum, semper habet sacerdotium. Deum ergo in honore conuincitur, qui mortaliter Episcopo viuente, terrena pressus formidine, ab Ecclesia se lesionem cohibuit: defuncto autem eo, ad iniuriam Christi, qui immortalis Ecclesia sponsus est, fel odij, & virus malitia, quod etenim occultabat, effundit. Et fortasse Episcopus in vita sua aliquem lafit; sed Christus, qui Ecclesia custos relictus est, quid peccavit? Si ergo illi, qui nocuit, malum pro malo non redditur, cur aeterno Pontifici qui nobis bona pro malis reddidit, reuerentia non habetur? Veruntamen si Ecclesia predo Dei filium, immortalem proculdubio Pontificem videtur, si eum ubiq; presentem omnianosse ac posse consideraret: cor am oculis admittere tam impium, tam sacrilegum facinus non auderet. Sed vere in illo compleatur, quod per Psalmistam dicitur: ^a Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Porro si illi, qui bona sua Ecclesia conferunt, proprius reatus absolutionem felici commercio promerentur: subsequenter autem illi: qui Ecclesiasticas facultates barbarica feritate diripiunt, in aeternam damnationis voraginem cadunt; qui nimis nra & incomparabilis criminis genere sic Iudaicam persudiam superant, vt non modo Gentilium errorem, sed & hereticorum prauitatem detestabiliores excedant, a quibus videlicet Christus iterum crucifigatur, & corpus eius, quod est Ecclesia, crudeliter laceratur.

V.
^b Deu. 27

Deprimatur ergo ausus illicitus & nefarius diabolice instigationis, cohabeatur excessus; abstineat manus audax ab Ecclesiastico patrimonio, ne vietus pauperem pereat; ne quod ex oblatione Fidelium iam Deo factum est sacrificium, præda raptorum fiat. Quisquis autem huius nostri decreti improbus temerator extiterit: ex parte Dei omnipotens, & auctoritate beatorum Apostolorum Petri & Pauli anathematizandum esse decernimus, & vt reuerat putridum membrum excommunicationis ferro a sancta Ecclesia corpore detruncamus. Sit igitur, nisi resipiscat, Anathema, Maranatha, omnesque maledictiones ^b Hebal super caput suum descendisse cognoscatur. Observatoribus autem gloriam, & honorem, & incorruptionem querentibus vitam aeternam. Amen. Cur autem ad Auximanos eiusmodi decretum Leo Pontifex scriperit, eosque praeceteris redarguerit; ex epistola Petri Damiani ad Clementem Papam possumus existimare. Quod enim facinorosus ille esset Episcopus, Ecclesiastique vt tyrannus, non vt pastor præset, ciuium animi exasperati eius tyrannie, in bona ab eo relata furor in illum conceptum male conuerterunt.

VI.

Eodem tempore idem Pontifex Leo ex Urbe digressus, ad Sublacense cœnobium profectus est. Quæ tunc ibi egerit, eius monasterij vetera monumenta declarant: extat siquidem ibidem eiusdem monasterij antiquum Chronicon, in quo ista leguntur:

Otto Abbas trigesimus tempore sancti Leonis Papæ Noni. Hic sanctissimus Pontifex Leo curam omnium gerens Ecclesiarum, cunctas perulstrans, venit ad monasterium sancti Benedicti Abbatis. Itaq; Otto cognito Apostolici aduentu, fugam petiit, & latuit Treuue. Venerabilis autem Pontifex cum venisset & monasterium sine Redibore inuenisset, contristatus est valde, destinatisq; Legatis fecit inquiri Abbatem: qui venire renuit, quippe dimisissus à Treuentibus, iuit in Campaniam, videlicet ad sancte Cecilia Ecclesiam, quæ est iuxta a Plumbinariam, & ibi usque ad obitum vitæ sua mansit, mortuusq; ibi iacet sepultus. Quapropter magnificissimus Pontifex habitu Concilio, ordinavit in eodem cœnobia Humbertum ductum ex Francia. Sublacanos ad se vocauit in monasterio, quorum requirens monumenta chartarum, notauit falsissima, & ex magna parte ante se igni cremari fecit. Pontificali itaque præcepto confirmauit monasterio Sublacum & totam Abbatiam, &c. Plura de rebus præclarè gestis ab eodem Humberto Abbatore habentur ibi, qui dira passus à tyrannis peruenit usque ad Alexandrum Secundum Romanum Pontificem, cum missione petiit ab Hildebrando eius Archidiacono, ab eodem Pontifice illuc delegato.

VII.

Hoc eodem anno idem Leo Pôtifex Salernitanæ Ecclesiæ Metropolitanus iura confirmauit, cum Ioanni eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopo has Apostolicas litteras dedit, quas inter alias reperimus in Vaticana bibliotheca:

Leo Episcopus seruorum Dei sanctæ venerabili Salernitanæ Ecclesiæ, quæ est beata & semper Virginis Dei Genitricis Mariae, vbi etiam gloriosum Matthei Apostoli & Euangelistæ cor-

pus cum beato Martyre Fortunato requiescit, & per eum confratri nostro Ioanni eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopo in perpetuum.

Officium sacerdotale assumere, si interiori vigilancia perpendamus, oneris est magis quam honoris, quippe cui propria curare non sufficiat, nisi & salubriter gesserit aliena. Nam ad hoc pastoralis regiminis curam aggreditur; vt aliorum in se sollicitudinem pia prouisione suscipiat, vt in eorum se custodia vigilanter disponat, ne nostra forte desidia inuidus hostis rabida (quod absit) quemquam fauce deglutiatur, & eorum ad nostram non immerito applicetur pernam perditio, qui commissos sollicita custodia cautela negligimus. Exhibeamus ergo quod dicimus, & quibus diuinâ dispensatione colligij præesse nos contigit, prode quantum possumus, estimemus, vt dum creditor rationem nobiscum positurus aduenerit, lucrum nos fecisse reperiat, & sua (sic ut promisit) remuneratione letificer. Et quoniam ad præsens Ecclesiam istam nullis bonis nostris honorare, dñe, vel vt oportet, adaugere possumus, sua sibi confirmare, & indiscissa, vel inninuata pia devotione censemus conservare. Vnde fratris Ioannis Archiepiscopi petitioni libentissime annuentes, hoc Apostolatus nostri priuilegium fieri decreuimus, statuentes Apostolica censura, vt quæcumq; Imperatores, Reges, Principes, aut qui nunc clarè principatur Guaimarus, ad hanc domum Domini contulit bona, vel omnia a quibuscumq; Christi fidelibus concessa, vel in perpetuum sunt concedenda, rata semper & inuolata permaneant.

Confirmamus etiam tibi ipsum ex integro Archiepiscopatum Salernitanum cum sibi adiacentibus parochijs suis. Et insuper licentiam & potestatem damus ordinandi & consecrandi in his subiectis nobis locis, hoc est, Pestanensem Episcopatum cum parochijs, & adiacentij suis, & Nolani, & Consanum cum parochijs & adiacentij suis, necnon Maluitanum, & Cusentinum, simulq; Episcopatum Bisunianensem, atque Episcopatum Acerentinum cum omnibus parochijs & adiacentij eorum. Nec non liceat tibi ordinare Episcopos, super congruentia loca, secundum regulam sanctorum Patrum, in ipsa integritate Salernitanii Archiepiscopatus. Et non habeant potestatem successores nostri in cunctis prædictis Episcopatibus, quos vobis Apostolica auctoritate concessimus, deinceps in perpetuum Episcopos consecrare, quemadmodum vobis concessum est.

Si quis autem contra huius nostre præceptionis priuilegium agere præsumperit, aut præsumentibus consenserit, aut fautor extiterit, & non potius obseruare eum integrum studuerit, sed nostra Apostolica hanc præceptionis interdictionem transgredi præsumperit: sciat se auctoritate beati Petri Apostolorum principis celorum regni clavigeri, nostrorum, anathematis vinculo & innodatu, & a regno Dei alienatum, atq; cum diabolo & eius atrocissimis * pompis, transgressorem sanctorum Patrum canonica traditione deputatum. Quoniam scriptum est: ^b Terminos Patrum nostrorum nulla auctoritate illicita temeritatis transgredi præsumi. Et quia opportunitatis exigit ratio, proterius ac transgressores ex canonice correctionis fratre debere constringi: illius insuper * speciali iaculo perdant animam, cuius temporalis gladio Malibus amicti auriculam. Qui vero huius nostri priuilegij constitutionem & confirmationem obseruauerit a Domino Deo benedicatur, & eterni regni, beato interuenienter Matthæo Euangelista, particeps effici meatur. Datum xi. Kalendas Augusti per manus Friderici diaconi sancte Apostolice Sedis Bibliothecarij & Cancellarij, & domini Hermanni Colonensis Archiepiscopi & Archicancellarij. Anno domini Leonis IX. Papæ tertio, Indictione quarta.

Hoc eodem anno, quarto Idus Iunij ex hac vita migrasse sanctum Bardonem Moguntinum Archiepiscopum, virtutibus clarum, cum sedisset annos vnde viginti, Scriptores rerum Germanarum huius temporis testatur, Marianus Scotus, Hermannus, atque Lambertus, qui ait, ipsum habitu ex more in Missa sermone, prædictis suis instare obitum, seque ipsorum precibus commendasse. Sic eodem mense ex hac vita migrasse.

Quo pariter anno (vt auctor est Lambertus) quarto Idus Nouembbris. Henricus Imperator auctus est filio, eiusdemq; Henrici nomen imponi voluit. Sed plane magno Ecclesiæ damno hunc genitum, præuidit per visum, quæ ipsum gestabat in vtero Agnes Augusta, nimis se draconem parere virulentum: quod ipsum eadem sèpè testata scribitur ab auctore vita Mathildis, eiusdem temporis Scriptore his versibus:

VIII.

IX.

^b Prou. 22

spirituali

X.

OBITVS
S. BAR-
DONIS
A RCHIE-
PISC. MO-
GVNTINI

XI.

HENRI-
CVS III.
NASCI-
TVR.

CVta Ma-
thild. lib.
i.c. 18.

*Cuius erat mater Regina videlicet Agnes,
Hunc in ventre gerens vidit, quod sit draco, vere
In somnis infans. Hoc multis retulit ipsa. At quam vera ista
fuerint, ipsa declararunt euenta. Cum autem baptizatus
est Henricus, sanctus Hugo Abbas Cluniacensis suscepit
eum de fonte, factus ei pater secundum spiritum, ut idem
auctor affirmat his verbis: a*

*Inter quos Abbas Hugo Cluniacensis hic astatat,
Qui pater in lauacro Regis fuerat sacro sancto.*

IESV C H R I S T I

Annus 1052.

LEONIS IX. PAP.
Annus 4.

HENRICI II. IMP. 6.
CONS. MONOM. IMP. IO.

I.

LEO PAP.
SEQVES-
TER PA-
CIS IN-
TER RE-
GEM HVN-
GARIA-
ET IMP.

II.

b Leo off.
lib. 2.c. 58

MILLESIMVS quinquagesimus secundus Indictione ne quinta surgit annus, quo Leo Papa ad compendas disensiones inter Imperatorem, & Andream Hugarij Regem, ab eodem Rege in Germaniam venire rogarunt. Non renuit sanctissimus Pontifex laborum patientissimus, & charitas cultor studiofissimus, atque vigilansissimus custos, vt inter Christianos Principes pax perpetua seruaretur. At quomodo à Rege foedifrago elusa fuerit tunc demum Póticia maiestas, ab Hermanno, qui ista videbat, sic accipe:

Interim dominus Leo Papa ab Andrea accitus, cum pro pace componenda interuenisset, Imperatorem ab obſidione auocauit, eumq; sibi per omnia consentaneum inueniens, sed è contraria Andrea conflixi suis minus parentem experiens, eique excommunicacionem, viptate delusa Sede Apostolica, minitans, cum Imperatore discessit, & aliquantum cum eo temporis mansit. Et paulo post: Imper. cum domino Papa, multisq; Episcopis, & Principibus Natale Domini V uormatia egit. Reliqua ad leuentem cum spectet animum, suo loco dicturi sumus. b Leo autem Ostiensis a liam afferit caufam profectionis Pontificis, nempè vt ab Imperatore aduersus Northmannos auxilium peteret. Ait enim: Sequenti itidem anno Capuanum veniens, yrus Beneuentum perrexit, inde Salernum, inde, vt Northmannos expelleret, Imperatorem adiit, militum petiturus auxilia. Hæc Leo.

III.

DE ORDI-
NATIS SI-
MONIA-
CIS.

Habet idem Hermannus, hoc anno ab eodem Imperatore promotum Henricum esse Rauennatem Ecclesiam Archiepiscopum tempore Quadragesimæ: ad quem codem anno epistolam, seu librum potius, inscriptum, Gratissimus Petrus Damiani misit, quo agitat quadriennio controuersiam de ordinatis ab Episcopis simoniaci, contendentibus aliquibus eosdem iterum ordinandos, diffusus disputauit, atq; argumentis pluribus demonstrauit, eiusmodi nequaque iterum ordinari debere. Quæ quide sententia optatissima cum esset ordinatis ab illis, & eos obscuris ambagibus, & molestissimis scrupulis liberaret, effecit, vt idem Petrus eidem suo commentario titulum illum inscriperit, Gratissimus; siue (vt notauit Scholastes) ea de caufa, quod de illis ageret, qui gratis fuissent à simoniaci ordinari, quibus gratissimus liber existeret. Cuius exordium, quod cōtineat ipsam rerum gestarum seriem, hic describendum putauimus. Sic se habet:

Domino Henrico, venerabili Rauennatica Sedis Antistiti Petrus viuisca Crucis Christi humilius seruus salutem in idipsum. Vi facerdotium, auctore Deo nouiter suscepisti, nonnullum tibi in primis offerendum munus credidi. De his itaq;, qui gratis sunt à simoniaci consecrati, quant a iam per quadriennium in tribus Romanis Concilijs fuit disputatio, quamq; perplexa atq; confusa dubietas & ijs in partibus quotidie ventilatur, sanctitatem vestram latuisse non arbitror; præsertim cum crescente fluctuatione; ambigu, eatenus sit processum, vt constet nonnullos Episcopos ab illis ordinatos, Catholicos denud consecrasse. Vnde à me pleriq; Fratres quadam presumptuosa charitatis instantia familiariter exigunt, & violenta (vt ita fatear) supplicatione compellunt, vt in tanta necessitatibus articulo subuenire (vel cōpendiosum quid scribēdo) nō pigeat, atque, quod mibi super hac sententia videatur, exponam. Quod quidem dūtius detrectari sperans me videlicet ab amabilis-

simo prius Apostolica Sedis Antistiti licentiam accepturum (hac quidem transitus in proximo ferebatur) sic namq; integrum decernebam, Ecclesiasticam quamlibet tractare materialm, si ab ipso Ecclesiæ principe tractandi mibi auctoritas aspiraret. Sed cum tandem recurreret ad memoriam, quod iam venerabilis Papa in postrema Synodo omnes Episcopos ex diuina obtestatione rogauerit, quatenus dicendi materialm in communione deponerent, vt quid scilicet in hoc scrupulo & negotio decernendum esset nutantibus reuelarent: eius me arbitratus sum obsecundare prorsus imperio, si vel rogatus tam difficultem nodū de Ecclesia soluere superna illucentia gratia, potuissim. Quapropter in nullum fideliter sperans, qui aperit librum, & solvit signacula eius, soluenda huic questionis iter aggredior; & quia copia dicendi non suppetit, & tibi loqui nescio delegeat in obedientia studio, nutibus saltu me gestire tentabo.

Ita ad opus suum Petrus præfatus est, cuius plurimū commendanda modestia, quæ Catholicum tractatorem in primis decet, dum sibi non licere putauit, absque Romani Pontificis iussione expressa, vel saltem tacita per alios sibi insinuata, de quæstione in Ecclesia controuersia a liquid scriberi, pulsatus licet precib⁹ plurimorum, & necessitate ipsa præsentanea exigente, ac propemodum extortuente. Quibus planè redarguitur temeritas nōnullorum, id sibi interdum præsumptione nimia arrogantium. Quomodo enim prædicabunt (e Apostolus inquit) nisi mitatur? At si non licet illud, quomodo usurpatur istud? Si quidem maioris momenti, sicut & firmitatis videntur esse commentarij conscripti, quā prædicatio fluit enim ipsa & emissa semel cito in memoria alueo torretis instar præterlabentis arescit: scripta autem ipsa permanent, atq; ex autographo propagantur fecunda prole in multiplicia exemplaria, nunquam in posterum destitura.

Sed quid est, quod quadriennio laboratum ait disputatione, in quæstione haud adeo difficulti, & iam antea decretis Pontificum & Conciliorum canonibus definita, vt idem ipse Petrus eadē tractatione perdocuit? Non id quidem factum inscrita tanti Póticis, qui ipso sui Pontificatus exordio (vt idem Petrus ibidem testatur, & nos suo loco superius diximus) firmiter decreto Apostolico in Synodo statuit, vt ordinati schismatis absque alia iterata ordinatione in acceptis ordinibus ministrarent, post expletâ peccnitiam quadraginta dierum. At quoniam cōplures inuenti sunt ex Ecclesiæ filiis, qui zelū habentes, sed reuera non secundum scientiam, odio simoniaci Episcoporum, ordinatos ab ijs non recipiēdos, sed iterum ordinando esse dixerunt, (sicut olim à grauissimis Ecclesiæ doctoribus odio hæreticorū, non recipiendum esse ipsorum baptismum assertum fuerat:) sanctissimus Pontifex consultius esse duxit pacificè rem agere tractu temporis, lento gradu morbo mederi, quam non absque periculo ferro præcidere, quod erat infirmum: sicque disputationibus decoquere illam animorum acerbitudinem exuberantem. De his enim hæc Petrus: d dicunt enim: Quæ tunc videbatur Ecclesia, ab his scilicet consecrata, domus simplex erat: quod videbatur altare, purus lapis erat: sacerdotes, & qui reliquis cernebatur ordinibus constituti, prorsus laici erant, cunctisq; spirituali sacramenti viribus alieni: quod corpus & sanguis Domini credebatur, simpliciter panis erat & vinum, terrena substantia, nulla S. Spiritus benedictione perfusa. Cuncta ergo salsa terrebantur & fruola, & à Christiana redēptione veritatis penitus remota. Hæc & alia de his Petrus. Qui aduersus hos cum triginta capitibus disputationef, vt iam matura zizania ad messem parata, & à tritico separata tradant ad comburendum, sic in fine compellat Episcopos: e

Vnde, inquit, queso vos, p̄ij pontifices, aduersus impium dogma diuino sancti zeli feruore concurrete, & emergenti nunc primum nouæ heresi vnanimiter obviante, obstruant os iniqua loquacium, & peccatorum manus Apostolice Fidei non quatiet fundamentum. Seruetur Ecclesiastica in sua puritate doctrina, nec eam vexare permittatur terrena sapientum turbulentia versutia. Surgit inimicus noctu per agrum Christi zizania spargere; vos in die quo ambulatis, sane doctrina sarcalo malestata radicitus extirpare. Noctu f Allophili puteos ruderibus implent in die Isaac euacuare festinet. Sacramentum Christi nocturnus fuit tentat irrumperet exicitur lingua canum eius salubriter allatrate. Quid si è vestro for-

VI.

V.
COMME-
DATVR
MODES-
TIA PE-
TRI DA-
MIANI.

c Rom. 10.

NOVA
HÆRESIS
EMERGIT
DE RE
ORDI-
NANDIS
ORDINA-
TIS A SI-
MONIA-
CIS
d Ead. epi.
cap. 29.

e ad. epi.
cap. 30.
VII.
EXHOR-
TATIO
AD EPIS-
COPOS.

f Gen. 26.

tatu ordine quisquam prodeat, qui dogmatizare tam non audiret, tanto illum durius debet argere, quanto is, qui Ecclesia adiutor esse debuerat, eam nimirum ostendit.

VIII.

PETRVS
DAM. OC-
CURRIT
EMER-
GENTI
H A R E S I .

¶ Ps. 128

b ead. epi.
cap. 29.
IX.VIRI SAN-
CTI IN
ITALIA
H V I V S
TEMPO-
RIS.ARDVI-
NVS PRES-
BYT. SAN-
CTVS.• Greg. 7.
cap. 45.
X.DIPLO-
MA LEO-
NIS PAP.
IX. DE
CORPO-
RE S. DI-
ONYSI.

humana, ipsa summet infirmitate deficiens, in quenam sui excessum rapi cogitur & stupore. Quod ipsi nos nuper experti, & rosis in Christo charissimis & vniuersitati Fidelium promulgare cōpellimus, ut & Dei opera pariter admiremur. Nam cum per instantiam serenissimi Imperatoris Henrici ad partes Germaniae visitandas, ac precepit ad urbem, quae dicitur Ratissona, vel Regensburg, euocati essemus ad venerabile corpus beati Vnoſgangi eiusdem urbis Episcopi transferendum, hoc ea qua decuit reverentia & deuotione peracto, tui, Francorum Rex in Christo filii charissime, nos Legatis tuorumq; omnium vice solliciti regarunt, quatenus litem, qua inter vos & urbem predictam super sacrae sanctis oib; bus beatissimi Dionysii Areopagitae diutissime ventilata, veritate discussa, atrimere curaremus, vobis quidem eadem apud vos esse dicentibus, ciab; autem atq; incolis urb; profatae astrenibus cōuerso ea per inuidissimum Arnulphum quondam Imperatorem ad Ecclesiam beati martyris Emmerani esse translata, ibidemque deinceps contineri. Que quidem Ecclesia imbi sita est, atque ab omnibus aliorum subiectio ac iurisdictione libera & excepta, adiut, & proprietatem beati Petri Apostolica Sedi immediatè pertinere dignoscit, oblatione videlicet excellentissimi Romanorum Imperatoris Caroli Magni, ac posterorum ipsius, qui eidem hanc tenus successerunt seu in Imperio seu in regno. Idipsum nihilominus venerabilis Abbas Reginuardus ac Fratres eiusdem Ecclesia cum vniuersitate Ratissona instantissime petuerunt fieri.

Nos ergo utriusque partis precibus inclinati, nec volentes vltieris corda Fidelium huius dubij ambigua caligare, in scriptum nostrorum ac plurium Episcoporum ac Prelatorum presentia & conspectu scripta Arnulphi Augusti, ordineq; rei diligenter perlentes, nec eo contenti capsas, thecas & scrinia, in quibus sacra reliquia condita dicebantur, ac titulos, ac epigrammata eorumdem oculo tenuis solerti examine discutiendo, nubilis, omitendo, quod ad indagationem certitudinis pertinet, tam Imperialibus, quam Papalibus antecessorum nostrorum litteris sufficienter instructi, picturis quoque parietum multiplicibus, & sculpturis vetustissimis, experimentibus indicta veritatis & notae: indubitata fide comperimus, dicti doctoris & Martyris ossa venerabilia, excepta particula unica simul & minima manus dextra apud memoratum beati Emmerani canobium integraliter contineri. Etenim ne testimonia hominum, que iam diximus, non sufficerent, diuina quoque non desuere prodiga & portenta, que dubium omne penitus abegerunt: que nos quoq; conscribi insinuando diligenter, vobisq; transmitti per vestros Nuntios ac Legatos, necnon apud Ecclesiam predictam perpetuo conseruari: vt & ad posteros gestare rei notitia deducatur, & vltierius litigandi materia penitus conquiescat. Insuper & districte precipimus, statuetes, vt translationis ipsius veneranda solennitas, tam a fratribus eiusdem Ecclesia, quam ab vniuersis urbis iam dicta annis singulis cum omni iucunditate & gaudio celebretur, totaq; tripidet regio Germanorum tanti Patris atq; patroni aduentu non ingrata.

Vos in Christo dilectissimi filij, Rex Francorum tuiq; fideles, quamvis iniudicandi Teutonica genti vide amini iustum quidem habere materiam, ita ut putatis, meritò de Alemanorum vobis letitia sit dolendum; considerantes tamen & Dei omnipotentis, & inuidi Martyris suu voluntatem, quam ablatum plangitis, consolationis tandem admittite placamentum, pensantes attentius, quod nec vobis ablatus est, quippe qui charissimos prædicationis sua, & passionis confortes, Rusticum & Eleutherium in dilectionis adhuc & tutela pignus, & certitudinem dereliquerit: nec doleat si Germanos iam visitare dignatus est vel defunctus, qui vobis adhuc viuens prædicavit, & apud vos bonum certamen certando, cursum consummando fidem seruando, triumphum peregit victoriosissime passionis, Apostolatus sic super vos signata in vita persecutus, quam in morte. Qui igitur Alemani ipsius ossa souere non permittatis in solarium & tute lam, quem vobis Athene, vt Christus luciferasceret vos, vnum recipere, audire, & cœlo transmittere permiserunt? accedit nihilominus consolationis & alia ratio, & auditorias scilicet & excellencia subractoris. Pretiosum quidem thesaurum vos perdidisse fateamur, sed ablatoris attendite dignitatem, similiq; patris & Apostoli vestri gloriae congaudete, qui cum vos meritorum, atq; doctrina sue gaza distauerit, & reliquias run saltem suarum ac apotheosis tam deuotum furem sui corporis habet, quim insignem, auro ritig; & topazio meliorem, qui sui valore ad ossa sanctissima subrahenda, Cesareum etiā verticem inclinavit. Nec maiestas Imperialis, nec regia celistudo pī furis hic no-

In Saluoris nostri Iesu Christi nomine Amen. Leo Episcopus seruus seruorum Dei clarissimo filio inclito Regi Francorum, ac venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis in Christo filiis, Abbatibus, Prioribus, Prepositis & Decanis, vniuersisq; tam subditis, quam Prelatis eiusdem regni salutem & Apostolicam benedictionem.

Deus omnipotens, qui non immerit per Prophetam in Sanctis suis esse miraculis prædicatur, mira quadam inscrutabilis consilii sui profunditate disponit, que dum considerare non sufficit mens

tam, aut nomen erubuit in Arnulpho, dummodo beati corporis opibus vel doli, vel furti, vel sacrilegi modo sacrari, atque ditescere mereretur: quis fures, atque sacrilegos erat solitus condemnare, dummodo macarii Dionysii pretiosum corpore frueretur, fur ipse tunc fieri & sacrilegus non contempserit. Cum insuper fidei arguendo dubium etiam omnem per hoc penitus amputauit, quod non in ipsa Roma, non in quacunque metropoli, non in urbe qualibet regni, vel arce sibi studebat eligere sepulturam, sed ubi saum se Dionysium condidisse sciunt, & letantur, suo se sperans patrocinio defendendum, & consicundandum in die nouissimo cum Beata. Presentibus igitur dilectionem vestram monemus attentus, & bortamur in Domino, disfricte recipientes, quatenus Rustico & Eleutherio pie contenti, non fallentes vosmetipos & alios, beatissimi Dionysii ossa in urbe Ratisponensem apud Ecclesiam beati Emeriti martyris & noscatis, & fateamini coruscare. Datum & actum Ratispone per manus Friderici diaconi Bibliothecarij & Cancellerij sancte Romane Ecclesie Catholicae & Apostolicae, anno Domini MLI. anno Pontificatus domini Leonis Noni Papae IV. Indict. * v. Non. Octobr.

*v.

XIII.

At ista esse commenticia, exclamant Franci: Rigordus enim, qui sub Ludouico Philippi filio claruit, habet ista de his temporibus: iste Henricus Rex, Roberti scilicet filius, audit is rumoribus, quod in Alemannia in civitate Ratispona in Abbatia sancti Emeriti martyris inuentum fuit quoddam corpus, quod dicebant esse Dionysii Areopagitae: misit Nuntios suos ad Henricum Imperatorem cum litteris suis, ut diem elevationis illius corporis protelarent, quoque per certos Nuntios, virum corpus hieromartyris Dionysii Areopagite Athenarum Archiepiscopi, discipuli apostoli Pauli, in Francia in Ecclesia, quam Dagobertus fundaverat, effet, vel non, plenissime certificarentur. Quo auditio, Imperator misit magnos viros & sapientes in Franciam, ut plene rei veritatem agnoscerent. Vixi Nuntius Imperatoris, Henricus Rex conuocauit Archiepiscopos, Episcopos, & Barones totius regni, & cum Oddone clarissimo fratre suo ad Ecclesiam beatissimi martyris Dionysii misit. Facta autem oratione, allata sunt tria vas a argentea, Dionysii, Rustici, & Eleutherij coram omni populo, diligenter signata. Et aperto vase beati martyris Dionysii, totum corpus ipsius cum capite inuentum est, exceptis duabus ossibus de collo, que sunt in Ecclesia Vergi acensi, & os quoddam de brachio, quod Stephanus Papa Tertius secum ad Romanam portauit Ecclesiam, & posuit in Ecclesia, qua hodie, schola Graecorum, vocatur. Hoc videntes vniuersi populi, cum lacrymis & suspiriis puras manus levantes ad Dominum, Deo & beata Maria Virgini, & SS. Martribus se commendantes, cum gaudio receperunt.

FRANCIA CONTRA BAVAROS SIEI VEN- DICANT DIONYS.

XIV.

Tunc Nuntij, qui misserunt, ad Imperatorem citissime reverentes super his, quae viderant, & audierant, Imperatorem plenissime certificauerunt. Hoc fuit factum tempore Leonis Papae Noni, anno Domini millesimo quinquagesimo. Haec ipse. Qui & inferius anno millesimo centesimo nonagesimoprimo haec haberet: Eodem anno, oītano Kalend. Septemb. consilio domini G. Rhemensis Archiepiscopi, & Adelae Regine, & omnium Episcoporum, corpora beatissimorum martyrum Dionysii, Rustici, & Eleutherij cum purissimis vestis argenteis, in quibus diligentissime signata continabantur, sunt extracta, & super altare posita, adiunctis ibi alijs corporibus Sanctorum, in eadem Ecclesia quescentium, ut ibi omnes Fideles ad iam sanctum spectaculum conuenientes, cum gemitu & suspiriis pro sancta Terra liberanda, & pro Rege Francorum, & vniuerso comitatu suo puras manus cum Moyse levantes, ad Dominum preces funderent: quia non in armorum potentia, sed in Christi virtute & miseratione Christiani confidunt, ne in se, sed in Deo virtutem faciunt, superantes populos infideles, & ad nihil redigentes inimicos crucis Christi.

DIONYSII COR PVS ITE RVM VI DENDVM EXPOSITVM.

Sequenti vero festo beati Dionysii aperto vase argenteo, in quo corpus beatissimi martyris Dionysii continebatur, assistentibus venerabilibus Episcopis Siluanectensi, & Meldensi, & Adela Francecum Reginam, & multis Abbatibus, & viris religiosis, totum corpus ipsius cum capite (ut prediximus) est inuentum, & vniuersi Dei Fidelibus qui de longinquis partibus orandi causa conuenerant, deuotissime demonstratum. Et ad remouendum errorem Parisiensem, retento capite hieromartyris Dionysii, & in vase argenteo decenter collocata, corpora Sanctorum in vase suis sub altare in cryptam marmorea, unde extracti fuerant, sunt deuotissime deposita. Caput vero exitanda deuotione Fidelium, per totum annum omnibus peregrinis est ostensum, & in sequenti festo beati Dionysii

cum corpore in vase suo depositum. Hic usque Rigordus. Ut planè appareat, eandem controvrsiam viguisse inter Parisenses & Ratisponenses, Francos & Bauaros, quæ inter Cassinenes & Floriacenses de sancti Benedicti corpore per plurima secula est agitata. Commendanda alioqui eorumdem populorum in cultu Sanctorum sicut religiosissima, ita & tenacissima pietas & Catholica Fides, Deo ista permittente omnia, ad maiorem gloriam Sanctorum luorum.

Iam ad finem declinante anno, ipsam diem Natalem Redemptoris Leo Papa vna cum Imperatore Vuonatæ (vt habent Hermannus & Vrspergensis), celebravit. Qui autem incipiunt annum ab ipso Natali die, id quidem in anni sequentis ponunt exordio. Nos vero, qui ex instituto ab ipsis Ianuarij Kalendis cōsueuimus numerare, ponimus in fine presentis anni. Quid autem sequenti die turbarum acciderit, Missam celebrante Archiepiscopo Moguntino, ab Vrspergensi Abate sic accipe: Apostoliso, & Imperatore Natalem Dominicum diuino & regio cultu Vuornatæ agentibus, Missarum celebracione in sancta die per acta (vt oportuit) ab Apostolico: in sequenti die Luitpoldum Moguntinæ sedis Archiepiscopum, utpote in sua diœcœsi precipuum, huic subrogatus est officio. Qui per acta processione, & vbi ad hoc ventum est, dicta oratione post quam se in sua sede locauit, quidam ex diaconis suis Humbertus nomine (sicut multi ob illius festi venerationem solent) Lectionem decantauit. Quod quidam ex Romanis Papa assidentibus vituperantes, & contra Papam, quia Romano more non agebatur, obiurgantes, persuaserunt ei, ut ad eundem diaconem mittaret, & decantatorem interdicaret. Quod cum ille iuuenum more contemneret, iterum mittendo Papa interdixit. Qui mox eadē vocis sonoritate, qua prius, cantauit, legendō decemer, Lectionem usque ad finem perduxit. Quas finit, Papalium ad se locauit, & quasi pro inobedientia contumacia degradauit. Archiepiscopus vero misit ad illum, ut suum sibi redderet ministrum. Quod vbi Papa abnuit, pontifex, ut erat antiqua disciplina, licet agrè, patienter tamen interim tacendo sustinuit. Perleacto autem Euangelio, & de cantato Offertorio, vbi sancti sacrificij tempus aduenit, pontifex, Moguntinus scilicet Archiepiscopus, in sede sua resedit, vere contestans necesse, nec alium quempiam completurum illud officium, nisi reciperet processionis sue ministrum. Quod vbi Apostolicus intellexit, pontifici cessit, reindutumq; ministrum continuo remisit. Quo recepto, debito se Praeful iniunxit officio. Quia in re & pontificis auctoritas, & Apostolici consideranda est humilitas: dum illi officij sui dignitatem defendere contendebat; & iste licet maioris dignitatis, Metropolitano tandem in sua diœcesi cedendum perpendebat. Hucusque Vrspergensis, sed male sentiens. Non enim, quod cedendum sit à Romano Pontifice cuiquam Archiepiscopo in sua diœcesi, Leo id præstitit, sed ne eiusmodi intercedentibus turbis, paratum sacrificium impeditur, magno scandalo totius populi, qui conuenisset. Quicumque enim, & vbi cumque coram Romano Pontifice Missas canat, non nisi eo inchoante Missas, facere id præsumit, cui ipse celebraturus respondens ipsi Papæ, se intelligat imparem, & vice ministri eidem deseruire, ne intumescat, vel quidquam amplius sibi sumat, licet ipse sit, qui Deo runc offerat sacrificium. Cui Romanus Pontifex sic assistat, ut non defiat esse semper, quod est, Christi vicarius, successor Petri, omnibus quibuscumque Episcopis maior & eminentior. Præstisit autem, ut assitens ille nullas tunc de canente diacono Leoni Pontifici querelas ingereret, ne tumultus (quod contigit) oboriretur; sed alio loco & tempore illi eidem corrigenda proponebat. Erat tunc Archiepiscopus Moguntinus Luitpoldus, qui anno superiori, Bardone defuncto, in locum eius subrogatus fuerat ex Präposito Ecclesiae Bambergensis, tenuitque annos octo, ut ex Hermanno apparet. Hic tunc primus Vrspergensis schismatici status grauolentes exibile in stomacho putrefcente spirantes odium in Romanos Pontifices experire: cuius inferius erunt confutanda meditacio, & arguenda iactantia.

Eodem anno Imperator cum Goslarie Natalem die Domini celebraret, audiuit ibi esse hereticos Manicheos, non sine admiratione, ut adeo execrandæ heresis adhuc reperi reliquæ possent. Quamobrem zelo, quo cœtuabat

Fidei

XVI.
LEO PA-
PA VVOR
MATIA
CELE-
BRAT NA
TALEM
DIEM DO
MINI.

QUA IN-
TER MO-
GVNTI-
NVM ET
PAPAM.
XVII.

XVIII.

MANI-
CHÆI IN
VENTI ET

Fidei Orthodoxæ, eos omnes repertos patibuli suspendio necari iusit, ne videlicet, si parceret eis, Christianos Catholicos hæresis eiusdem veneno inficeret.

Hermannus hoc anno, quo & ista contigisse memorat: Reliquæ, inquit, beati Zenonis Confessoris à Valtario Veronensi Episcopo in Alemanniam ad villam Ulmam allata, plurimis per hac tempora claruere miraculis.

IESV CHRISTI

Annus 1053.

LEONIS IX. PAP.

HENRICI II. IMP. 7.
Annus 5. CONS. MONOM. IMP. II.

I.

PER MV-
TATIO
FACTA
INTER
PONTIFI-
CEM ET
IMPER.a Leo Ost.
lib. 2. c. 85EXPEDI-
TIO AD.
VERSVS
NORTH
MANNOS.

II.

NORTH-
MANNO-
RVM DI-
RA TY-
RANNIS.

III.

REDITVS
LEONIS
PAP. IN
ITALIAM

SEQUITVR annus Redemptoris millesimus quinquegesimus tertius, Indictione sexta, quo Leo Romanus Pontifex, dum in Germania moraretur, de locis, alisque iuribus sancti Petri in Germania existentibus malè possessis, modò recuperādis, cum Henrico Imperatore egit. Tunc enim equissimo cum Imperatore transactum est, vt ea Pontifex cederet Imperatori, acciperet verò ab eo in Italia eiusdem estimationis loca. Ita de his Hermannus hoc anno: *Imperator cum domino Papa, multaq; Episcopis, & Principibus Natalem Domini Vrormatia egit. Vbi cum Papa (sicut dum cœperat) Fulensem Abbatiam, altâq; nonnullalocâ, & cœnobia, quæ sancto Petro antiquitus donata feruntur, ab Imperatore reposens exegisset: demum Imperator pleriq; in Ultramontanis partibus ad suum ius pertinentia pro Cisalpinis illi quasi per concambium tradidit.* Hæc Hermannus. Leo Ostiensis hac ratione asserit peruenisse ad Sedi Apostolicam Beneuentum. Nā ait: *Tunc inter ipsum Apostolicum & Imperatorem facta est communitatio de Benevento, & Bambergi Episcopio, sicut iā supra retulimus.* Addidit etiam, vt exercitum idem Imperator in Italianam mitteret ad profligandos Northmannos, qui res ad Ecclesiam Romanâ spectantes inuaserant, impieq; ac si non Christiani, sed Gentiles persecutores, crudeliter abusi erant. Quænam autem ista fuerint, idem Pontifex in epistola, quam scripsit anno sequenti ad Constantiū Monomachū Imp. fuisus narrat, nosq; suo loco ponemus.

Quænam autem in primis de expeditione ista Hermannus habeat, videamus. Sunt hæc verba ipsius, scriptis suis vestigia Pontificis affectantissimis: *Cumq; idē Papa de Northmannorum violentijs, & iniurijs, quires sancti Petri, se inuito virebant, multa conquestus esset, ad hos etiā inde propulsandos Imperator ei auxilia delegavit. Ea siquidem gens a temporibus prioris Henrici Imperatoris, in Calabria, Samna, Campaniaque partes paulatim ex Gallicioris oceani aduerticia cōfuebat. Et quia bellicosior Italici gentibus videbatur prīmō gratiā ter accepta, crebro indigenis contra Grecorum, & Sarracenorū incursionsē audacter prīlāndo auxiliabatur, posse a verò pluribus eorum ad ybrem terrā currentibus, viribus adiuncti, ipsoq; indigentes bello premere, in usum dominatum inuadere, heredibus legitimis castella, prædia, villas, domos, vxores etiam, quibus libuit, vi auferre, res ecclesiasticarū diripere: postremq; diuina & humana omnia, prout viribus plus poterant, iura confundere, nec iam Apostolico Pontifici, nec ipsi Imperatori, nisi tantum verbo tenus cedere. Ad horum igitur nefaria & inextricabilia sceleria illis è partibus eliminanda, indigenasq; ab eis liberandos dominus Papa intendens, summa cum charitate, ab Imperatore Romanam reuersurus digreditur.*

Secuti sunt autem eum plurim Teutonicorū partim iussu minorum, partim quæstu adducti, multi etiam scelerati, & proterui, diversasq; obnoxias patria repulsi. Quos ille omnes tum cōfuerat misericordia & minima compatione, tum etiam, quia opera eorum ad imminens videbatur bellum indigere, clementer & gratater suscipiebat. Transiens ergo per Alemanniam, Purificationem sancte Marie Augustæ egit. *Mantuaq; Quinquagesima acta, & nonnulli suorum, orto imibi tumultu, occisis, infra dies Quodrigesime Romam peruenit.* Addit his hæc Lambertus: Romam reuersus est, adducens secum Godfridum Ducem, & Fratrem eius Fridericum, qui Gebehardo postmodum in Sede Apostolica succedit, Victorii scilicet, item alios quamplures tam clericos, quam laicos in re militari probatissimos, quorum virtute Northmannis, qui Apuliam occupauerant, obuiam ire parabat. Hæc ipse. Sed & Leo

Ostiensis de his agens. Gebehardi Episcopi fugillat prodictionem, cum desertor improbè factus est eo tempore. Nā de ipso hæc ait: *b Gebehardus tunc Episcopus Astetenfis, genite Noricus, vir singulari prudètia, gerendarumq; rerū peritissimus, Regis Consiliarius erat. Is, cū ex iustitione Imperatoris magnus valde Apostolico traditus esset exercitus, iamq; itineris multum confecisset, Imperatore adiut, eumq; hac de re valde corripiens, vt eius exercitus rotus rediret, dolosus effectus, quingentis tantum ex amicis & propinquis Apostolico illum comitatis ambibus. Quod quidem vt graue peccatum idem Gebehardus diutius deplorauit, cum factus Pontifex est diuinam vltionem expertus. Nā de ipso idem Leo inferius hæc habet: c Qui quoniam prædecessori suo (vt supra retulimus) impedimento maximo fuerat, quoties postmodum à circumpositis molestia aliquid patiebatur, dicebat solebat: Merito hac patior, quia peccavi in dominum meum. Et item: Dignum est, vt quod fecit Saulus, patiatur Paulus: quod egit lupus, suffineat agnus.*

Antequam autem aduersus Northmannos Leo Pontifex proficiseretur (vt Hermannus ait) post Pascha Romæ Synodus habuit: in qua vltima Synodo Gerardum Leucorum supradictum quintum Episcopum in Sanctorū numerum retulisse Sigebertus affirmat. In hac idē Synodo definita est vetus controvërsia inter Foroiulensem & Aquileiensem Antiphites, de limitibus diocesis, statutisq;, vt Aquileia totius Veneria, & Istriæ metropolis esset, Foroiulensis Ecclesie finibus Longobardorū contenta esset. Extat de his epistola d Leonis Pontificis, hac indictione sexta conscripta. His peractis in Synodo, Leo Papa Cassinum petiit, expediturus à sanctis monachis preces: de cuius aduentu hæc Leo Ostiensis: *c Itaq; Romanus Pontifex ex Alemannia, rursus ascendit in monasteriū nostrum, Fratibusq; se commendauit deuotissimè. Cumq; apud S. Germanum honorifice fusset acceptus, rogatus à Fratribus, vt monasterium S. Stephani, quod supra Tauricinam est, illis restituaret: interrogat an ad illos unquam pertinuerit. Afferentibus, ostendisbi id postulat. Mox dialogo S. Gregorij exhibito, vtq; S. Benedictus illud monasteriū construxerat, ex euādem Patris vita ostensō (aut enim ignorabat, aut promptum non habebant) Agapiti Papa privilegium, Balduino Abbatì inde concessum) verè aut sanctus Pontifex, aquissimum est quod queritis: moxq; Friderico Cancellario mandat priuilegiū inde conscribere, ipsuq; monasterium assignari nostro cœnobio cum suis omnibus iusit. Fecit & eodem tempore huic monasterio priuilegium aliud, per quod nauem huius monasteriū in Romano porto omnī tempore cum nauclo & omnibus nauticis suis liberā ab omni conditione, pensionisq; debito esse constituit. Posthæc ad undicisbi cunctis ferè militibus, Apuliam, cum Northmannis dimicaturus, ingreditur. Hæc Leo.*

At verò antequam veniret in Apuliam, litigium compulsum est definire inter Abbatem monasterij sancti Vincentij, positi ad fontes Vulturni (de quo Tomo superiori lāpē contigit meminisse) & Albertum intrusum; de quo in Ebro prælegiorum eiudicem⁹ monasterij hac leguntur: *Anno Domini Leonis Noni summi Pontificis & vniuersali Papæ quinto, Indictione sexta, mense Iunio, die decima, cū idē Leo contra Apuliasines pergens &c. occurrit ei Luitfridus Abbas monasterij sancti Vincentij ad fontes Vulturni, conquestus contra Albertum presbyterum & monachum, usurpatum sibi nomen Abbatis in monasterio sancte Marie in Caſtaneto. Tunc aſſtentibus pluribus Praefulibus ab eodem Leone causa est iudicata Abbatis sancti Vincentij. Qui interfuerunt, hi sunt.*

Humbertus Episcopus Silua & candida.

Petrus Amalphitanus Archiepiscopus.

Amalguſius Cenutensis Episcopus.

Vdalricus Beneventanus electus Archiepiscopus.

Fridericus sancte Romane Ecclesie Cancellerius & Bibliothecarius.

Adolphus Dux Caietanus.

Lande Comes Aquinas.

Landalphus Comes de Fiano, & dñs. Hæc ibi. Indicia plenissimi Pontificis summe cognitatis, quod cum in tanti momenti expeditione esset, monachorū lineret se detineri litigis, & fatigari querelis, cū iam proximè tempus instaret, quo Romanus exercitus collatis signis cum Northmānis cōflictus esset, q; factū est paucos post dies

b Leo Ost.
li 2.c. 85.GEBE-
HARDVS
DESER-
TOR.c Idem. li.
2.c. 90.d Leo epift.
2. to. 3. ep.
Rom. Pon.
e Leo Ost.
li. 2. c. 88.LEO PAP.
CASSI-
NVM VE-
NIT.V.
AVDIT
CAVAS
LEO MO-
NACHO-
RVM IN
IPSO PRO
CINCTV.
F pag. 332.VI.
LEONIS
BENIGNI
TAS AD
OMNES
ET OMNI
TEMPO-
RE.

codem mense. Sed audiamus ipsum Hermannum tum viuentem, haecque scribentem. Ait enim: Dominus Papa habita post Pascha Synodo, contra Northmannos, ut proposuerat, exercet unius modis. Cum quod illipacem petentes, subiectiorem, seruitum quod ipsi promitterent, & que prius iniuste sibi usurpantes inuaserent, cui beneficio, gratiaq; retinere velle se dicerent: id est Papa alneganus, vi & iniuria rapaces res S. Petri reposceret, eosque perperam perusso cedere loco iuverti; illi quia numero longe prestatabant, quod rem impossibilem sibi propositam restantes, se potius bello obuiam iuris, armisq; acquisitam patriam armis defensuros, vel morte occubitos denuntiant.

VII.

Sicq; decimoquarto Kal. iul. valida pugna confligentes, prima acie Northmanni à Teutonicis penè vici sunt; sed succenturatio copys ex insidijs nostris circumuenientes, Italis circa tergaverentibus, Teutonicis maxima ex parte, sed non multò occumbentibus, occulto Dei iudicio, siue quia tantum sacerdotem spiritualis potius, quam pro caducis rebus carnalis pugna decebat; siue quod nefarios homines quam multos ad se ob impunitatem scelerum, vel questum auarum confluentes, contra itidem sceleros expugnando secum ducebant: siue usiua instituta, alias, quas ipse nouit, ob causas nostros plecente, quamvis nimis cruentam, hostes alepti sunt vicitoriam. Iseq; dominus Papa in quadam ab eis castello obsecus, in expugnata iam iamq; munitione, necessitate coactus, communione eius prius interdictam reddidisset, acceptus ab eis, Beneuentum cum honore tamen reducius est, ibi tempore aliquanto deeniuit, nec redire permisso. Intentus ibi (vt subdit) diuino seruicio. Hæc Hermannus.

Sed quæ Leo Ostiensis de his habeat, accipe: a Apuliam, cum Northmanni Leo Papa dimicatus ingreditur anno Domini millesimo quinquagesimo * quarto. Atq; ex parte ipsius quidem Apostolici Rudolphus in Beneuentum Principem iam electus, & Guarnerius Suevus signa sustollunt. Northmanni vero tres de suis statuunt turmas, quarum unam Comes Hurfridus, aliam Richardus item Comes, tertiam Robertus agebat Guiscardus. In to autem certamine in planicie maxima, qua cunctati adiacebat paulatim se subducentibus fugientibusq; nostratis, & solus, qui cum Papa venerant amicis, propinquusq; remanentibus, cum diu ab his acriter pugnatum esset, omnibus tandem in ipsa pugna trucidatis, Northmanni Dei iudicio enasce viatores. De hinc Hurfridus Pontificem adiit, & in sua illum fide suscipiens, cum suis omnibus Beneuentum perduxit, spondens, quandocumq; Romanam ire disponeret, ipse illum Capuam vsq; deducere. Intravit autem idem Papa Beneuentum mense Iunio, vigilia S. Ioannis Baptiste, manuq; ibi vsq; ad mensis Marij duodecimam diem. Hæc Leo.

Vidisti in Northmannis quamuis hostibus implacabilibus, tam in Gallijs, quam in Anglia, atq; demum in Italia, vbiq; viatoribus, à se victo Pontifice viatos ipsos esse reverent culminis Apostolici: adeò vt (sicut ipse Pontifex suis litteris testatus est), scribens ad Constantinum Monachum Imperatorē) viciisse Pontificē, ipsos pœnituisse? Addidit his Sigebertus, Pontificem captum à Northmannis relaxari noluisse, nisi suis omnibus pariter relaxatis. Quod eidem obsequentes pœnitere Northmanni, Pontifici in omnibus perinde ac viatori morem gerentes.

At de his non audiendus Benno schismaticus, qui rabiie canina in Hildebrandum oblatans, ipsum cum Benedicto Nono Sedis Apostolicae inuatore insidiatus esse Leonii Pontifici in hoc bello Northmannico tradit. Quanta autem in homine fuerit mentiendi usurpata licentia, & struendi calumnias fraus, superius iā satis est demonstratum.

X.

Verū sicut iste non audiendus, ita quæ Petrus Damiani aduersus eundem Leonem, militaribus copiis se miscentem scriptis in his quæ asserit, examinanda sunt, an in omnibus veritate subsistant. Cū enim ipse esset in cœrere animo lugens eremi incola, quod frequenter audiret Episcopos aliquos in Gallijs atq; Germanijs galeatos ac loricatorios ad bella procedere; facinus execratus, scriptis epistolam ad Firminium Episcopum, qua deplorā mundi huius mala præcipue vero discordias oboriri solitas inter Imperatores atq; Pontifices, sic vult munera eorum esse distingita, vt nec Imperatores attingant quæ sunt sacerdotum, nec sacerdotes quæ sunt Imperatorum, vt bella tractare, & alia id genus, quæ ipsi omnino referunt. Ait enim: Sic ut ergo ipse Dei filius cuncta mundi furentis obstacula non per distri-

cti examinis ultione, sed per inuidiam superauit inconcusse patientia maiestates; ita docet mūdir abiectionem potius aquanimitus ferre, quam vel armis corripere, vel latenti lesionibus respondere: præserit cū inter regnum & sacerdotium propriæ cuiusque distinguatur officia, vt Rex armis vñatur scutuli, & sacerdos accingatur gladio spirituali, qui est verbum Dei. De scutuli nempè Princeps Paulus dicit: Non sine causa gladium portat, Dei enim minister est, index in iram ei, qui malum agit. Ozias Rex: quis sacerdotale usurpat officium, lepro perfunditur. Et si sacerdos arma corripit (quod utique laicorum est) quid meretur? Nam & David idcirco ante Euangelium euangelicè vixisse creditur, quia non modo Semeli & Saul, sed & plurimi indulsisse hostibus suis inueniuntur. De quo, & ceteris sanctis Patribus nonnulla hic exempla perstringem, nisi vobis in comparatione illiter notiora quam mihi haec & his similia certi tenerem. Planè quis non videat, quam sit in honesta confusio, vt quod Ecclesia agendum denegat, imprudenter ipsa committat? & cum alijs predicat patientiam, infæderabilem contra nocentes ascendat in iram? Conigit hoc facienti quod Apostolus dicit: Ne cū alijs predicauerim, ipse reprobis efficiar. Vel illud potius quod ad Romanos ait: Qui ergo alium doces, te ipsum non doce: qui dicas, non meachandum, & mecharis: qui abominaris idolæ sacrilegium facis: Et præpue id quod * prefto subiunctum est, sacerdoti cœgrere videtur: Qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras. Et post alia id genus adducta & cumulata subiicit ista:

Et reuera qua fronte, qualibet atque audacia sacerdos q̄ilibet in disidentium consideratione desiderat, cum ipse suis osoribus non remissis indulget venia, sed effrenetur implacabiliter ad vindictam? Inter omnes sane virtutum gemmas, quas Salvator de celo veniens attulit, duas insignias atque præclaras rutilare monstrauit, quas & in se prius expressit, & tibi nobis imprimerentur edocuit, charitatem scilicet & patientiam. Et paulo post. His nimis virtutibus & fundatores Apostoli Ecclesiam sanctam condiderunt, & propugnatores eius sancti Martires diversa mortuum supplicia triumphaliter pertulerunt. Si ergo pro Fide, qua vñueris in Ecclesia, arma ferre a capere priuato non licet, nusquam ferre a corripere arma conceditur: quomodo pro terrenis & transitoriis Ecclesiæ facultatibus loricata acies in gladiis debachantur? Porro sancti viri cū pœnula, hereticos, idolorumq; cultores nequaquam perimunt, sed potius ab eis pro Fide Catholica perim non refugunt, quomodo ergo pro rerum vilium detimento Fidelis Fidelem gladio petat, quem secum vñiq; redemptum Christi sanguine non ignorat.

In Galliarum finibus auditi gestum esse, quod narro. Inter Abbatem & quandam scutuli potentem orta est non leuis de possessione contentio: cumque à partis viriisque fautoribus minus diu certaretur & iurgij: tandem vt armis ageretur, virinque conditum est. Et sacerdos quidem, paratis militum copijs, campum prælaturus ingreditur, acies struit, cuneos ordinat, atq; ad fortiter agendum mentes acerribus cohortator instimmat. Silues, aut omnia gladij, rubent clypej, vociferant, clamor attollitur, minaces armatorum strenuitus inhorrescit, tela stringuntur, & solus aduersus partis impetus ad congregendum * accensis manibus expectatur. Abbas enim non in armis terrenis spem suam, sed in humana salutis Auctore constitutus, cunctis, qui pro se dimicare conuerterant, suum prohibuit comitatum: solos autem monachos suis equis imposuit, capita cucullis cooperire præcepit, sicq; cum illis, velut galeatis, & loricatis Fidei munimento, Crucisq; vexillo ad locum certaminis venit. Cunq; vir ille non ferrea, vt sperabat, arma conspicet, sed tanquam celestem atq; angelicam aciem continuo aduertisset; tantus eum suis omnibus diuini timoris horror inuasit, vt desilientes de equis, protinus arma proijerent, terra se humilianter sternente, indulgentiam flagitarer. Sic, sic nimis titulos victoria triumphalis obtinuit, qui non in sieminentibus equis, non in militibus gladiis spem posuit, sed ex dñe tamen tantum potentie virtute presumpsit.

XIII.

Ad hæc si quis obijcat, Leonem bellicis vñibus se frequentet implicuisse Pontificem, nihilominus verum esset dico, quod sentio: Quoniam nec Petrus ob hoc Apostolicum obtinet principatum, quia ne-gauit: nec David idcirco propheticæ meretur oraculum, quia a thorū alieni viri iuagat, cum mala, vel bona non pro meritis considerantur habentia, sed ex proprijs debeat qualitatibus indicari. Numquid hoc legitur vel legisse, vel litteris docuisse Gregorius, qui tot rapinas ac violentias à Longobardorum feritate est perperitus?

PETRVS
DAMIA-
NI QVAM
IN LEO-
NEM BEL-
LA TRA-
CTAN-
TEM.
b Rom. 13
c 2. Para.
26.

d 1. Cor. 9
e Rom. 2.
* prefto
pro cito
vel mox

ARMIS
SPIRITUA
LIBVS CE
DVNT AR
MA BEL-
LICA.

PETRVS
DAMIA-
NI SV.
GILLAT
LEONEM
PONT.

Num Ambrofius bellum Arrianis, se suamq; ecclesiam crudeliter infestantibus intulit? Numquid in armis sanctorum quipiam traditur insurrexisse Pontificum? Causa igitur Ecclesiastici cuiuscumque negotiū leges dirimant fori, vel sacerdotis dicta Concilij, ne quod gerendum est in tribunalib; iudicum, vel ex sententia prodire Pontificum: in nostrum vertatur opprobrium, congreſione bellorum.

XIV.
GREG. PA
PA IX. DE
DVOBVS
GLADIIS
ECCLES.

^a Cusa cum
aliis epift.
Rom. anno
1587. curante Ge-
rardo Vof-
fio.

b Mat. 26

c Ibid. 16.

^d Extrau-
de maior.
Et obed. c. 1

XV.

Sed præter Doctores, & Theologos omnes ipse vigēs vſus in Ecclesia dogma probauit. Siquidem ad propulsandos ab Italia Longobardos, vel Saracenos, frequentibus legationibus Romani Pontifices, ijdemque sanctissimi (vt superiores Tomi satis abunde demonstrant) studio propellissimo apud Christianos Principes institere, alienāq; manu pugnates, atq; vincentes, exercere de barbaris vieti sāpē triumphos, nusquam verō reperti, qui armati in acie dicinarent. Sed Leo ipse, de quo agimus, licet sit comitatus exercitum, seorsum tamen, exitū expectans certaminis, in loco munito, in quo postea ob sessus est, mansit. Vnus Ioannes Duodecimus adolescentis. Sedis inuasor est repertus, qui armatus aliquādo equitasse, delatus in Synodus fuit: quod habitum pro monstro, vt suo loco superiorius dictum est. Sed & probo sāpē datum Episcopis siue Francis, siue Germanis id factitibus, cū aliena non sua manu (vt audiūt à Gregorio & Bonifacio) sit in defensionem Ecclesie eiusmodi gladius exerendus.

XVI.

Idq; etiam factum à S. Gregorio Magno Papa, quem adeo male in lentiā suam adducit Petrus, ex sui ipsius scriptis epistolis satis superq; euidēter apparet. Et quo magis eum errantem ex ipso, & quē contra Leonem citat, coarguas: accipe ex ipsius Gregorij epistolis certa loca, quib; ipse aduersus Longobardos militum gladios aliena manu magna instantia monuerit exerēdos. Nam ad velocē Magistrum militum scribens, hortansq; aduersus Arnulphū Duxem Longobardorum prodire cū copiis, hec habet: *E si bux vel ad Rauennates partes nec dicendum Arnulphum cognoveritis excurrere: vos à dorso eius (scitum decet viros fortes) laborate, qualiter opinio vestra ex laboris vestri qualitate amplius in Republica, Deo auxiliante, proficiat.* Et ad Mauritium & Vitalianū itidem Magistros militum sequentem epistolam scribens, hæc itidem post alia habet: *Sed & gloria vestra si huc perrexerit ipse hostis Arnulphus, quomodo consuetus cum auxilio Dei, à dorso eius, quod potestis, persicite.* Speramus enim in omnipotens

Dei virute, & in ipsius B. Petri Apostolorum principis, in cuius natali sanguinem effundere desiderat, quia ipsum sibi contrarium sine mora inueniet. Hæc Gregorius. Erat tunc Roma sub Imperatore Constantinopolitano, qui per Præfectos regebat eam, & quæ ad bellum spectabat. Magistris militum misi ad hoc delegabat. Et quāvis hoc nō suū, sed alienū videtur esse negotiū, tamen ac si suū peculiare esset, de resistēdo & expugnando eoldem perfidos Longobardos, plures extant eius epistola ad Mauritium Imperatorem, & ad eius g successorem Phocam. Quin etiam in his quæ spectat ad defensionem mœnum ciuitatum, vigilare iubet h Episcopos, & necessaria cuncta parare, ad quorum custodiā nec viros Ecclesiasticos esse iubet exēpros, sed obligatos. Cum igitur tam in offendendo, quam defendendo Gregorius bellum adornat: quid est rogo, quod Petrus ait, hoc non egisse, nec literis docuisse Gregorium?

Qui tamen ita māsuetudine bene compositus erat, vt patiēter cūcta prius ferret: si verò hac via nihil proficeret, dē concitatus aduersus obuiātia quæq; prodiret. Nam audiū ipsuſ de se ista loquentē: *Mores meos bene cognitos habebes, quia diu porto: sed si semel liber auero non portare, contra omnias pericula latuſ vado.* Ita ad Sabianum diaconum: *vt plāne ſe gessit in causa Longobardorum, quos primū diu tollerare dispoſuit, agenſq; apud eos feſteſ pacis, ſe à ſanguine eorum compescuit.* Nam eadem epistola hæc inferioris: *Si ergo (inquit) seruus eorum in morte Longobardorum me immiscere voluſsem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atq; in ſumma confuſione eſſet diuīſa: sed quia Deum timeo, in mortem cuiuslibet hominis me immiſſe reformido.* Ita ipſe primum, antequam eorundem Longobardorum expertus eſſet perfidiam, & pertinaciam. Qui bus tandem maximo damno Reipublicæ cognitis, qualiter ſe gesserit cum eis, audisti ex Epistolis, ab eo poſtea datis. Errorē igitur lapsus conuincit Petrus (excusare eum nec debemus nec poſſumus) quem communī Catholice totius Ecclesiæ confensu cōſtar eſſe damnatū. Poſ Tertullianum, Julianus Apoſtata fuſſe cognoscitur originarius fator erroris, ex quo & iſte noscitur propagat. Porro ſicut ille antiquitus in Ecclesia reperitur à sanctis Patribus cū ſuo auctore error eſſe damnatus, quo Julianus Apoſtata huiusmodi à Christianis quibuslibet exigebat patiētām, vt nedū quēpiam non offendenter, ſed nec ſe defendenter ex praſcripto (vt aiebat) Euangelice legiſ ita & longè ante eiusdem quoq; generis damnatus pariter Tertulliani & aliorum hæreticorum ille error, quo non licere alicui Christiano militare dicebant. Sed de his, ſuis locis ſuperius, nunc ad Leonem redeamus.

Dum ipſe Pontifex Beneuenti moraretur (permanſit enim ibi in ciuitate recens Romana Ecclesiæ conquisita vſq; ad anni ſequentis mensē Martiū) legationē accepit à Petro Patriarcha Antiocheno, qui more maiorū ſapiens quæ ſunt Catholice Fidei, ſimulac creatus eſt Patriarcha, expetens Catholice & Apoſtolicę Ecclesiæ communionē, miſit epistolam ad Leonem Rom. Pontificem, vna cū Fidei Catholice professione, qua recepta atq; probata ab ipſo Leone Pontifice, reddidit ad eundem ipſe litteras, quæ cufæ habentur inter ceteras Epistolulas Rom. Pontificum. Eſt arum exordium. *k Congratulamur vehementer in Domino, &c.* Vbi inter alia de eius creatione hæc habet:

Quod ipſe ex ſpecula sancti illius Ecclesiæ, cui videris designatus diuinitus ſpeculator, prudenti oculo conſiderans promotionem tuam ad Epifcopale fastigium, electione Cleri & populi (ſicut afferis) factam, atq; fidem tuā ſecundum antiqua conſuetudinis religiōſum & valde neceſſariū ſtudium Apoſtolicę & prima ſedi, cui, Deo auctore, quāmis indigni preſidemus, annūtiare, & expōnere curaſtis in quo factō non erit tua dilectio nos plurimū recreatoſ, & gauiſos in Domino. Quia quod maximē oportebat, tibi & Ecclesia, cui temporaliter preſides, non diſtulisti efficere. Siquidem ab Apoſtolicā tua ſede, noſtran Apoſtolicā ſedē conſulendo, perpendiculari ſtuam dilectionem nolle deuiare à Dominico, & omnium sanctorum Patrum concordi decreto, quo inuolabiliter cunctis in toto orbe terrarum Ecclesiis sancta Romana & Apoſtolica ſedes caput preponitur, ad quān maiores & diſſiciliores cauſe omnium Ecclesiārum definiende referantur. Sic omnia vene-

XVIII.

PETRVS
PATRIAR-
CHA AN-
TIOCH.
AD LEO-
NEM MIT-
TIT EPIS.

^k Leo epift.
5. to. 3. ep.
Rom. Pon.

DE PRI-
MATV
ROM. EC-
CLES. LEO
AD PE-
TRVM.

^e Greg. Re-
giſt. li. 12.
ep. 21. co-
22.

randa

S. GREG.
AN VSVS
GLADIO
TEMPO-
RALI,
fidem Re-
giſt. li. 4.
epift. 31.
g. Idem Re-
giſt. lib. 11.
epift. 43.
h. Idem Re-
giſt. lib. 7.
epift. 20.
Ind. 1. c.
Ind. 2. epi.
1. c. 3. co.
lib. 7.
XVII.
i. Idem li.
2. epift. 1.
Ind. 1.

S. GREG.
PAP. PRIM-
MVM PA-
TIENTIA
INDE AR-
MIS.

randa Concilia sic leges humanae promulgant, sic ipse Sanctus Sanctorum, Rex Regum, & Dominus dominantium confirmat, quatenus ibi principali dignitatis, & totius Ecclesiasticae disciplina venerabili aperte profulgeat, & praecebat, vbi ipse vertex & cardinalis Apostolorum Petrus carnis sua beatam resurrectionem in nouissimo die expectat. Nimis solus est ille, pro quo, ne deficeret eius fides, Dominus & Salvator afferit se arrogasse, dicens: ^aSimon, Simon ecce satanas expetiuit vos, vt cibararet sicut triticum: ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando cōversus confirmabis fratres tuos: Quia venerabilis & efficax oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius usque in saeculum saeculi, sed confirmabit corda fratrum, varijs concienda fidei periculationibus, sicut usq; nunc confirmare non cessauit.

^aLUC. 22.XX.
DE AN-
TIOCHE-
NA EC-
CLESIA.

Pro cuius excellentia tertiam à Romana Ecclesia dignitate retinet Antiochenam, quam te defendere sumus propter monenum, nō tua gloria causa, sed pro fidelis, cui ad tēpū presides, antiqua honorificētia. Nec reuoceris ab hac intētione ciuiuslibet pompa, vel arrogātia, quin cōstanter defendas honorem, quē Antiochenam Ecclesiam reliquerunt omnia SS. Patrum Concilia. Ad quod utiq; se oportuerit, maxima mater, Romana scilicet atq; prima Sedes tam dilecta sibi filia, in mō consociā, nusquam & nunquam deerit. Quod totum ideo dicimus, quia quodam conare minuere antiquam dignitatem Antiochenam Ecclesiam audiuiimus.

XXI.

QVIBVS
CONDITI
ONIBVS
CONFIR-
MET ELE-
CTIONEM
P E T R I
L EO P AP.

Porr̄ quod à nobis causas diuisiōnis vniuersalis Ecclesie compatiendo requiri sc̄iatur tue religiosi sollicitudini, nos adhuc à Domino miserante firmissimè retinere vinculum sancte unitatis, nec videamus nos alicubi incurrisse damnum schismatis, quos integritas concordiae, & plenitudo Ecclesiasticae disciplina indeſinenter regit vnicuiq; nostrum debitus honor, & sua iura conservavit, terminos, quos Patres nostri fixerunt, nulli arroganter transgredi cōceditur. Magis vestra fraternitas circumspicit, ne qua radix amaritudinis atq; dissensionis (quod abſit) in vestris partibus succrescat, per quam inquinetur multi, & quām neceſſeſt diſtricta falce sanctorum canonum à Catholice Ecclesia agro extirpari. Mea verò humilias in culmine Apostolici throni ideo exaltata, vt approbanda approbet, improbanda quoq; improbat, tua sanctissima si aternitatis promotionem libens approbat, collaudat & confirmat, & communē Dominum instanter exorat, vt quod humano ore iam diceris, ante eius oculos existas. Noueris tamen, nos ipsam tuam promotionem taliter approbare, si non hanc neophytus, aut curialis, aut dignamus, vel pretio, aut alio qualibet modo, sacris canonib. contrario (quod abſit) obtinuisti. Sanè fidem tuam, quam proprio scripto summa & Apostolicae Sedi exposuisti sanam & Catholicam atque orthodoxam per omnia protestamur, & sicut vere vnicam & salutarem amplectimur, & tue dilectionem vehementer congr. iulantes in Domino, eandem nostrā esse deuoto corde & promptio ore profitemur. Firmiter enim credo, &c. Quod autem septem tantum Cōcilia Oecumenica se retinere profiteatur, nec de Octauo sit aliqua mentio, cur id acciderit, consule quā dicta sunt Tomo superiori, dum de ipsa Octaua Synodo actum est. Porr̄ non solum Ecclesia Antiochenam, sed & Alexandrina atq; Hierosolymitanam retinebant hoc tempore cōmunionem Romanę Ecclesię, nomenq; Romani Pontificis ex Diptychis ex more in Ecclesia recitabant quod in fendo tulit animo Constantinopolitanus Patriarcha Michaēl, vt quā de eo anno sequenti dicturi sumus, ostendit. Sed quantam hoc anno hic ipse Michaēl excitauerit in Ecclesia tempestatem, videamus.

XXII.
GRACI E
PISCOPI
QVID IN
LATINOS

Ipse Michaēl cognomento Cerularius, necnon & Leo Acrianus Archiepiscopus Bulgarorum, in suggestiōne omnium Latinorū, aduersus sanctam Romanam & Apostolicā Sedem, iūd contra omnem Occidentalem Ecclesiam scriperunt epistolam, quam misserunt ad Ioannem Tranensem in Apulia Episcopum, perulgangā apud Latinos omnes, cui in codice titulus būusmodi affixus legitur: Calumna Episoporum Michaēlis Constantiopolitanū, & Leonis Acriani periculaciter exhalantium pestiferas mephites duersarū hæreſeon aduersus sanctam Romanam & Apostolicam Sedē, in mō contra omnē Latinam & Occidentalem Ecclesiam. Hec quidem calunnia Graco sermone edita, & Ioanni Tranensi Episcopo in suggestiōne omnium Latinorū directa, cū suisset Trani exhibita Fratri Humberto, sancte Ecclesie Silue candidae Episcopo, in Latinum est translata eius studio, atq; delata domino Leoni Nonō. Quætiā hic ad causam multorū & notitiam, non autem ad aliquan-

vitilitatem inserta, cunctis scire volentibus fideliter est conservata. Ita ibi. Ipsa autem ipsorum epistola sic se habet:

Michaēl vniuersalis Patriarcha nouae Romae, & Leo Archiepiscopus Acrius, metropolis Bulgarorum, dilecto fratri Ioanni Tranensi Episcopo.

Dei magna dilectio & iucunda compositionis viscer a flexerū nos scribere ad tuam sanctitatem, & per te ad vniuersos principes sacerdotum, & sacerdotes Frācērum, & monachos & populos, & ad ipsum reverendissimum Papam, & memorari de azymis, & sabbatis, que mysticē indecenter custoditis, & cōmunicatis Iudeis. Etenim azyma & sabbata ipsi custodiōre à Moysi iūſtū sunt: nostrū verū Pascha Christus est. Qui vt non iuxta legem inueniretur aduersarius, & circumcisus es, & legale pascha celebravit primus. Sic illo discedente nostrum nouum operatus est. Et hoc manifestum est in Euangeliō secundum Matthaeum. De mysticā cōnā loquens Euangelista quog; inquit: ^b Prima autem die azymorum accessere Discipuli ad Iesum, dicentes ei: Vbi vis paremus tibi comedere pascha? qui ait. Ite ad ciuitatem ad quendam, & dicite ei: Tempus meum prop̄ est, apud te facio pascha cum Discipulis meis. Et post pusillum: Vespere autem factō discumbebat cum duodecim, & edētibus illis dixit: Amen amen dico vobis, quia vnuſ vestrum metrāditur est. Et post pusillum dicente Iuda: Nunquid ego sum Rabbi? dicit ei: Tu dixisti. Hucusq; O Dei homines vniuersa legalis pascha sunt: deinde que mystici & nostri sunt, addidit Euangelista, & dicit: Edentibus autem illis, accepit Iesus panem s̄iḡit, & dedit Discipulis suis & dixit: Accipite & comedite, hoc est corpus meū quod pro vobis tradetur. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis, licens: Bibite ex eo omnes, hic est sanguis mens noui Testamenti. Dicendo enim, noui, ostendit quomodo ea que veteris fuerunt Testamenti, cessauerūt. Aspice quomodo panem corpus suum sub novo Testamento vocauit, sicut viuiscum & plenum spiritu, & sicut caloris demonstratum. Vos quidem panem, nos arton dicimus. Artos autem interpretatur eleuatus, & sursum portatus, a fermēto & sale calorem & elevationem habens: azyma autem nil distat à lapide sine anima, & luto lateris deorsū consumptā terra, & sicco luto comparate, quas cum amaritudinibus Moyses comedere miseris Iudeis semel in anno legem constituit, dicens:

Quoniam mala passionis & tribulationis symbola sunt, significativa sunt: & nostrū Pascha gaudium, & letitiam totum est, & excollit nos ab humo propter gaudium ad cœlum, sicut & fermentum propter propriū calorem panem, qui panis omni suavitate repletus est. Azyma verū neq; sal, neq; fermentum habentes, lutum est aridum. Aut non audistis Iesum dicentem discipulis suis, c̄ quia vos estis sal terra, & quoniam simile est regnum cœlorum fermento, quod accipiens mulier abscondit in farina satus tribus, vſq; dum fermentaret totū. Mulierem sanctam Ecclesiam vocat: ait verū tribus modis repletis, Patrem & Filium, & Spiritū S. quorum nequaquam lutulentia azyma sunt participes. Dicit n. & David de Christo: c Tu es sacerdos in eternum secundū ordinem Melchisedech, qui ante Moysen & Abrāhā cœli & terra, & ceterarū creaturarū agnosces Dominum, exurgens obtulit illi panē & vinum. Idē dicit diuinus Apostolus: f Quoniam si consummatio per Leuiticū sacerdotiū erat, non secundum ordinē Melchisedech sacerdos Christus diceretur. Et quia translatio sacerdotio, neceſſe est vt legis translatione, quæ lex lutulenta constituit azyma iudeis custodire. Idē ipse magnus Paulus g ad Corinthis priua Epist. de his loquens ait: Fratres, ego accepi à Domino, & tradidi vobis: quoniam Dominus in nocte, qua tradebatur, accepit panē, & gratias agens s̄iḡit, & dicit: Accipite & comedite, hoc est corpus meū, quod pro vobis tradetur. Hoc facile in meam commemorationē. Similiter & de calice. Hic est calix noui Testamentū in meo sanguine, hoc facite, quotiescumq; bibetis in meam commemorationē. Quotiescumq; mandubabitis panē hunc, & calicem bibetis, morte Domini annuntiabitis. Azyma verū neq; commemorationē habent Domini neq; morte ilius annuntiāt sicut Moysaīca, & ante mille quadringentos annos ex lege constituta, & per nouum Testamentū, hoc est per sanctum Euangeliū, & per Christum maledicta, & derelicta.

At sabbata vero quomodo in Quadragesima Iudaice obseruat? Aut non audistis Euangeliū h̄ loquens, quia transeuntes Discipuli in sabbatis coperunt iter agere, euellentes spicas & comedentes. Dicebant autē Iudai ad Christum: Vides quid isti faciunt in sabbatis? qui dixit: etiam. An neceſſis quid egit David cum esurire p̄se, & qui cum eo erant, quomodo intravit in templū, panes propositionis comedit? &c. Et quia sabbatum propter hominem factū est, non

XXIII.
EPISTOL.
MICHAELIS
CERV
LARI PA
TRIAR
CHAE CON
TRA LA
TINOS.^b Mat. 26

XXIV.

XXV.
^c Matt. 5.
^d Luc. 13.XXVI.
^e Psal. 109^f Heb. 7.XXVII.
^g Cor. 11DE SAB
BATO CA
LVNIA.
h Marc. 2

^aIoan. 9.
^bMat. 12.
^cLuc. 13.

est, non homo propter sabbatum, qui & dicebant: Quoniam homo iste non est ex Deo, quis sabbatum non custodit. Et iterum loquente Christo in sabbato, & et qui manum aridam habebat, similiter & ei qui de mons spiritus habebat, in sabbato mundato, & murmurantibus Iudeis, & multi a dicentibus dicit Christus: Hipocrite, vobis quisque vestrum non soluit asinum a presepe, aut bovem suum, & dicit ad aquare? Et paralyticus similiter, quem sanum fecit. Et id est hi, qui sabbatum cum azymis custodiunt, nego, Iudei, nego, Christiani sunt, sed similes sunt leopardo sicut dicit magnus Basilius, cuius capilli nec nigri sunt, nec omnino albi.

XXVIII
DE SVF-
FOCATIS
SUPERSTI-
TION.

dGen. 9.
XXIX.
DE ALLE-
LIA OB-
JECTIO.

XXX.
MIRA AR-
ROGAN-
TIA.

X X XI.
DE VVL-
GANDA
EPISTOL.

XXXII.
TEMPVS
SCRIPTA
EPISTO-
LA.

XXXIII

^eLeo epi. 1.
10.3. epi.
Rom. Pöt.
c. 5.
IMMEN-
SA TE-

& sanctorum vigor canonum confunditur, ac calcatur, qui a tu, charissime nobis & adhuc dicende in Christo frater & Antistes Constantinopolitane, tuque Leo Acridanus, dicimini Apostolicam & Latinam Ecclesiam noua presumptione, atque incredibili audacia, nec auditam, nec coniectam palam damnasse, pro eo maximè, quod de azymis audeat commemorationem Domiticis passionis celebrare. Ecce incauta reprehensione vestra, ecce non bona gloriatio vestra, quando ponitis in cœlum os vestrum, cum lingua vestra transiens in terra, humanis argumentibus, & conjecturis antiquam Fidem confondere ac subvertere molieratur. Ecce iam post mille ac fermè viginti à Passione Salvatoris nostri annos incipit per vos discere Romana Ecclesia, qualiter memoria Passionis eiusdem sit recolenda, quasi nil ei contulerit presentia, & universatio, & diuturna institutio, seu qua clarificauit Deum, mors pretiosa illius venerabilis senis, cui specialiter Christus Filius Dei viui dicit: g Beatus es Simon Bar - Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis. Non ergo perpenditis, quant a impudentia dicatur Pater, qui est in cœlis, abscondisse à principio Apostolorum Petro cultum, siue ritum visibilis sacrificij per dispensationem Virginis sui, cui per semetipsum plenissimè reuelare dignatus est illud ineffabile arcanum inuisibilis diuinis at eiusdem Filii sui, &c.

Quid insuper furore percitus egerit, aduersus Latinos Michaël, idem Leo Pontifex inferius ita significat. h Vos enim alloquimur, qui (sicut Dominus ait Pharisæis) tulisti clavem scietie, qui claudit regnum celorum ante homines, nec ipsi intrassis, nec altos intrare permittitis, sed potius prohibetis, dum matris venerandam faciem conspere queritis, dum eam inseguimini conuicijs & maledictis, dum agnos eius ab ea segregare etiam anathemate, & flagellis, ne vocem maternam agnoscant, & sequantur, contendit. Ut enim fertur, omnes Latinorum basilicas penes vos clausistis, monachis monasteriis & Abbatibus tulisis, donec vestris vinecent institutis. Ecce in hac parte Romana Ecclesia quanto discretior & clementior vobis est? siquidem cum intra, & extra Romanam plurimam Gracorum reperiuntur monasteria, siue Ecclesia, nullum eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paternâ traditione, siue consuetudine, quin potius suadetur, & admonetur eam obseruare. Nec enim animositatem impi & heretos habet, quae semper divisione gaudet, dicens per parricidiam mereficem: i Nec mihi nec tibi sit, sed diuidatur, sed pietate vera matris sic Salomonem deprecatur: Obsecro domine, date huic infantem viuum, & nolite interficere eum. Scit namq[ue], quia nihil obsunt saluti creditum diuersa pro loco & tempore consuetudines, quando una fides per dilectionem operans bona qua potest, vni Deo commendat omnes, &c.

Quod autem pertinet ad obiectorum solutionem, alia se id facturum ipse Leo Papa epistola pollicetur, quod & præstabit, scribens ad eundem Michaëlem anni sequentis exordio, ipso Ianuarij mente, ut suo loco dicemus. Cur autem id modo non faciat, sic se in fine excusat: Sed quia iam nunc videmur digressi modum Epistole, alio exordio congruū censuimus respondere vestra calumnia, quam cōficiatribus, & Cœpiscopū nostris Appulis scriptam ad sigillationem nostri azymi, & prædicationem vestri fermenti, non dubitatis dirigere. Inter hac dirigimus vestris cauillationibus refragantia venerabilium Patrum nostrorum aliqua super his scripta: deinde, ut Deus inspirabit, nosfera rescripta, quatenus multipliciter vestra redundantur & retroferantur iacula, & quem non vultis feriant. Nam si vos non erubescitis nec timetis de loquacitate, nos non tantum erubescere, quantum timere debemus de taciturnitate, quia de nostra multorum pendent anime, que falsis stratibus calumniantibus, & nobis facientibus, habent perire. Ista autem vobis paterna pietate, & germana dilectione interim rescribimus, in quibus sat declinasse nos credimus, ne in illud Salomonis incideremus: k Noli respondere stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris illi similis. Verum si non respueritis, experiri min quod idem mox secutus sit: Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne fibi sapiens esse videatur, &c. Hæc de his, quæ spectant ad criminationem in latinos omnes ingestæ de azymis.

Cum ea occasione (vt dictum est) idem sanctissimus Leo Papa scribens epistolam, luculenter de primatu Romæ Ecclesiae disputans, planè ipsum cum reliquo insanire demonstrat, qui in eius contemptum atque despectum cornua erigit. Eset sane ipsa epistola hic integrè describenda, sed quod cusa iam extet, oculis omniū patens, id face-

MERITAS
MI CHAE-
LIS CON-
STANT.
PATRIAR-
CHAS.

f Psal. 72.

g Mat. 16.

XXXIV
h ead. epi.
cap. 29.

ECCL-
SIA & RO-
MANAB
BENIGNI
TAS.

i 3. Reg. 3.

XXXV.

k Prou. 26

XXXVI

repræ-

^a Leo epist.
^{c. i.}
SERIES
TOTIVS
LEONIS
EPISTO.
LA.
head. epi.
cap. 2. 3.
^c ibid. cap.
5. 6.
^d ibid. cap.
7. 8. 9. 10.
^e ibid. cap.
10. 11.
^f ibid. 12.
13. 14.
^g ibid. cap.
15. 16. 17.
18. 19. 20.
21.
^h ibid. cap.
22. 23. 24.
25. 26. 27.
XX X-X.
VII.

ⁱ Leo epi.
i. c. 28.
INANIA
PRASUM-
PTA ET
NON VE-
RA PRI-
VILEGIA
CONST.
ECCLES.

* iuxta
Dei per
Proprietā-
dicitum.
kl. Reg. 2

XX X-X.
VIII.

¹ ead. epi.
c. 30. 31. 32

^m ibid. c.
32.

ⁿ Luc. 22.

ROMANA
ECCLES.
CARDO
N NIVER-
SALIS E.C.
CLESIA.

^o Leo. epi.
i. c. 38.

XXXIX

re prætermittimus. Satis autem paucis complexam hic totius epistolæ reddere seriem. ^a Primum omnium ut pacis filius, pacem si accipere velint, insinuans benignus offerit: beam per schismatics & hæreticos labefactari dolet, Ecclesiæ unitatem commendat: & deplorat ipsorum procaciam in condemnando receptum vñsum azymi in sacrificio Missæ: ^d Romanæ Ecclesiæ firmitatem, & auctoritatem in cunctis hæresibus damnandis ostendit, hæresesque numerat, quæ à Græcis inuictæ, ac propagatae fuere: ipsos Episcopos Constantinopolitanos in transuersum actos; Romanam Ecclesiæ à nemine iudicari debere demonstrat: ex priuilegio, quod dicitur Constantini, multa de- promitt: ^g quodquæ sua priuilegia Ecclesiæ Apostolica per Petrum accepit à Christo: ^h cōtra verò exprobrat Ecclesiæ Constantinopolitanæ leuitatem in ordinandis eunuchis eius Episcopis, locoq; vnius ex ijs ordinatâ suisse scemina ferri; ^e idemq; arroganti sibi primatū, & deroganti Ecclesiæ Romanæ omnium matri, peccas ingerit, quas Deus filii de matre male merentibus est comminatus.

Insuper de beneficijs ipsi Cōstantinopolitanæ Ecclesiæ ab Ecclesiæ Romana collatisagens, ita illi imparita tradit, vt salua voluerint Romanî Pontifices iura antiqua Patriarchalium Ecclesiærū: quæ quidem hic totidē sunt reddenda verbis, quod agatur de re grauissima. Ait enim: ⁱ Sed ecce iam non debet ingratia apparet, quia præceteris ea honorare dignata est mater sua. Nam cum nullo diuino vel humano priuilegio honorabilior, seu clarior alijs ecclesiæ Constantinopolitanæ existat Ecclesia, & Antischæna, atque Alexandrina ob reverentiam Principiæ Apostolorum inter alias retentent dignitas iura: tamen pia mater, Romana scilicet Ecclesia, nolens dilectæ filiam dote honorificient ex toto carere, per bēatos predecessores nostros in aliquot Synodus curavit decernere, vt salua principium & Apostolicarum sedium antiqua dignitate, Constantinopolitanus Antistes honoraretur, sicut regie ciuitatis Episcopus; quamvis Iustinianus religiosus Augustus legibus humanis rbluisset astruere, vt post Papam Romanam sedeat Constantinopolitanæ Praefat Ecclesiæ. Et certè hoc nulla alia excellētia meritorum est affecta, nisi quod Romana Ecclesiæ pro amore venerabilis Constantini seipsum quantum in ea fuit, honorantis, & exultantis, ciuitatem ipsius hoc priuilegio honoris sola humana benevolentia in signuit, iuxta ^k Propheta dictum ad Heli: ^k Glorificantem me glorificabo: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Aut si quod aliud retinet, aut putat se habere dignitatis priuilegium; vos rebelles lumini ac veritati, & signiferi umbra & vanitatis proferte in medium. Hæc de priuilegijs eius Ecclesiæ, quibus eius Episcopi vanè gloriarentur, cum Iustiniani nō esset ista decernere. At quam sint minus tutæ veritatis, quæ de his decreto donationis Constantini leguntur apposita, suo loco superioris est demonstratum. Appareat ex his etiā, minimè fuisse concessa, quæ à Joanne Vigesimo Romano Pontifice obtinere conatos esse Græcos, superiorius hoc eodem Tōmo est declaratum.

His inculatis, ipsorū, ^l Pontifex exprobrat ingratitudinem: improbat verò multò magis, quod ipse Michaël ex laico peruerserit eius Ecclesiæ thronum, quem multa arrogantia possideret. Ad Romanam rursum cathedralm stylo recurrens, hæc de ipsius solius perpetua ingerit firmitatem: ^m Romanæ Ecclesiæ Fides per Petru super petrā adficiata, nec hactenus deficit nec deficit in secula, Christo eius Dominorō gāte pro ea, ceu testatur sub ipsa passione sua: ⁿ Ego rogaui pro te Petre, vt nō deficit fides tua; & tu aliquādo conuersus confirmas fratres tuos. Quo dicto demonstrant, fidem fratru vario defectu perculit andam, sed inconclusa, & indefecta fide Petri, velut firma anchorē subido sigillat, & in fundamento vniuersalis Ecclesiæ confirmatam. Quod nemo negat, nisi qui enidenter hac ipsa verba veritatis impugnat. Quia sicut cardine totum regitur ostium, ita Petro, & successoribus eius totius Ecclesiæ disponitur emolumētū. Et sicut cardo immobilis permanens ducit & reducit ostium sic Petru, & sui successores liberum de omni Ecclesiæ habent iudicium, cum nemo debeat eorum dimouere statim quia summā Sédes animum indicatur. Vnde cleri: iei Cardinales dicuntur, cardini vritique illi, quo cetera mouentur, vicinius adherentes, &c. Ex quibus & inferius auream planè sententiam istam inferit:

Quisquis Romana Ecclesiæ auctoritatem, vel priuilegia eu-

curae, seu immunitate nititur, non hic vnius Ecclesiæ, sed totius Christianitatis subuersionem, & interitum machinatur. Cuius enim cōpassione, vel sustentatione respirabant filii à quouis oppressa, unicilla suffocata matre? cuius refugium appellabunt? ad quam cōfugium habebunt? &c. Præmonens, P quod etsi successores Petrinon sint meritis sicut Petrus, tamen indignum sentire, vt quod Deus tribuit cathedralē Moysi, negauerit cathedralē Petri, cum ipse Iesus sedentibus super cathedralē Moyli, licet longè virtutibus degeneres essent, parendum tamen esse præcepit. Demum verò monens eos cauere superbiā, & arrogatiā, debitum locum tenere suader: quod si non faciant, diu toleratos amplius ferendos non esse, sed poena plectendos, quām differat spe correctionis ipsorum. Hisq; claudit epistolam. Ex qua apud q Gratianum fragmenta aliqua inuenies recitata.

Michaël his verò acceptis litteris, videri volens eiusdem esse cupidus unitatis, & pacis atq; renouād: e cum Ecclesiæ Romana concordia, ad ipsum Leonem Pontificem hoc eodem anno conciliatrices pacis litteras scripsit, siue sponte permotus, siue persuasione Imperatoris, qui vidēs Northmannos iam magna parte potitos Apuliae inhiare que ad reliquam partem, nec non ad proximam illi provinciam Calabriam: quibuscumq; potuit demereri gratiā Romani Pontificis: laborauit, prop̄ sc̄iens eius arbitratu arma pendere Principum Occidentalium, potissimum verò Henricū Imperatoris. Quapropter cum litteris, tum legatione egit apud eundem de sancienda inter Græcos Latinosq; post tot disidia viritate: vtque idipm litteris igeret Patriarcha Constantinopolitanus apud eundē Leo nem Papam, effecit. Qui cum rem tractaret non ex animo, sed coacte, sub pacis inuolucro acriora disidia occultauit, dum factu magno, arrogantiāque summa rem ageret. Sed quales fuerint littera hoc anno tum ab Imperatore, tum Patriarcha Michaële date ad Leonem Pontificem, ex litteris ad ipsos anni sequētis exordio redditis, melius poteris intelligere, cūm eas suo loco poscas perlegeras. Pontifex enim his ab eis acceptis litteris ad Imperatorem Constantinopolim honorificam in ttendam anni sequentis principio legationem ornauit: quæ autem traxiturus, ex litteris recitantis accipies.

Hoc eodem anno mense Decembris, inchoata iam Indictione septima mense Septembri, idē Pontifex Leo rescripsit ad Episcopum Carthaginensem, appellantem Romanæ Sedis auctoritatem. Quæ quidem epistola cum frāum infelicem Ecclesiæ Africantem continet, hic eā toride verbis reddendam, dignū existimamus. Sic enim se habet:

Leo Episcopus seruorum Dei Thome confatri charisimo, & Coepiscopi Carthaginensis salutem.

Cum ex venerabilum canonum auctoritate recolimus, ducentos quinq; Episcopos Concilio interfuisse Carthaginem, & nunc à tua fraternitate audimus, quinque vix Episcopos superesse in tota Africa, vīg; tertia huic corruptibilis mundi parte: computimur tāta vestra immunitoni totis visceribus animi. Cū autē ipsas Christianitatis reliquias edificis interna & mutua dissensione discidi & dispersi, & aduersus se inuicem zelo & contentione principatus inflati: nil aliud nobis primū dicendum occurrit, quām illud sancti Amos vatis: ^s Parce Domine, parce obscuro. Qui suscitabit Iacob, quia parvulus est? sed quamvis in tali tantoq; defectu religionis plurimum doleamus; multum tamen gaudemus, quia sancta Romana Ecclesiæ matris vestra sententiam requiritu, & expectatis super questoribus vestris, & quas triuilius ab uno fonte erumpētibus, & in suo se cursu per diversa spargentibus, ad ipsius fonte primā scaturiginem reverti debere, optimum patatis, vt inde resūatis directione vestigium, vnde sumpsisit totius Christianæ religionis exordium.

Noueris ergò proculdubio, quia post Romanum Pontificem primus Archiepiscopus, & totius Africa maximus Metropolitanus est Carthaginensis Episcopus: nec, quicumque sit ille Gummianus Episcopus, aliquam licentiam conferandi Episcopos, vel deponendi, seu prouinciale Concilium conuocandi, habet sine consensu Carthaginensis Archiepiscopi, cuiuslibet dignitatis, ant potestatis sit, exceptis his, quæ ad propriam parochiā pertinent: cetera autem, sicut & alijs Africani Episcopi, consilio Carthaginensis Archiepiscop. ager. Vnde charissimi confatres nostri & Coepiscopi Petrus

p. bid. cap.
34.35.

9.49. sc̄i
janua.12.
dist. &c.
triduo de
conf. dist. 1

IMP. CON
STANTI-
NVS LA-
B. RAT
PROVN
TALE EC-
CLESTIA
RVM.

XLI.
EPISCO
CARTHA
GINENS
SIS AP
PELLAT
ROM. EC
CLES.

¹ Leo epi. 3.
² 3. epi.
Rom. Poi.

STATVS
ECCLES.
AFRICA-
NA.

³ Amo 57.

XLII.

& Ioan.

merat illos Adam, atq; ad postremum, cur id minimè fuerit effectū, hæc adiicit: Interea cōditionibus viris, protractis, sanctissimus Papa Leo migravit. Quod contigit anno sequenti. Cū verò videret Rex Danorum non ob id, quod in suo regno Sedes Archiepiscopalis constitueretur, liberaretur ecclesia illa à dominio Antistitis Hamburgensis in Patriarcham erigendi: à cœpto destituisse visus est. Neq; enim defuncto Leone, esse prosecutū negotium apud eius successores Romanos Pontifices, litteræ Gregorij Papæ Septimi ad cūscripta significant. Porro post hęc ipsum Adalbertum inanis gloriae cupidissimum in transuersum actū, atq; cuncta ipsius in deteriora dilata demonstrat, & inter alia cum addit: Accesserunt quotidie aliquathones parati, somniatores, & rumigeruli, qui ea, que ipsi cōsinixerunt, nobis placitura reabantur, iactabant sibi per Angelos revelata, iam publice diuinantes. Hamburgensem parochum (sic enim volunt vocari) citò Papam futurum, emulos suos à Curia pellendos, ipsum verò solum diuīg, Rempublicam gubernaturum, atq; ita fieri longeum, ut quinquaginta annos excederet in Episcopatu. Postremo per illū virum quadam aurea secula orbi ventura. Et quidem licet facte, & ab adulatoriis pro quæstū promitterentur; Episcopus tamen, quasi de cælo sonnissent, vera omnia putabat, &c. Ita potens & fallax rete diaboli, quo plurimos vidimus illaqueatos. Sed de his fatis: ad res Hispaniae.

Eodem anno corpus S. Isidori Hispalensis Episcopi translatum Legionem à Legatis Ferdinandi Regis, sancte Iustæ martyris corpus exposcentibus, qui res Hispaniarum sunt prosecuti, significant, multaq; in via miracula edita, fidem faciunt. Collocata verò sunt sacra pignora in basilica, in honorem S. Ioannis Baptiste ab eodem Rege erecta, postea S. Isidori nomine celebrata. H̄ta Tudesis & alij. Cū interea idem Rex Ferdinandus his operibus cōciliatio sibi nomine, maioribus indies accessionibus regnum feliciter propagaret, iure Magni cognomentum est consecutus.

Inter hæc autem in Hibernia Ardericus, qui magnam de se sanctitatis opinionem concitauerat, vbi repertus est a receptis in Ecclesia ritibus dissentire: ab Insula tenacissima Catholice fidei electus est. Cū enim viderent Fideles, hunc ipsum pueros & puellas clericorum more tondere in modum coronar, & contra Apostolum, ḡfeminas nō velare debere caput, asserere; iudicarunt, stultitia & levitas, vel (quod deterius est) magna esse superbiae indicium, antiquis ecclesiæ vībus, ac traditionibus nō acquiescere.

I E S V C H R I S T I Annus 1054.

LEONIS IX. PAP. HENRICI II. IMP. 8.
Annus 6. CONST. MONOM. IMP. 12.

MILLESI O quinquagesimoquarto Christi anno, Indictione septima, Leo Papa Legatos Constantinopolim misit, tum pro bello cōficiendo aduersus Northmānos, tum etiam pro ecclesiastica pace inter Latinos atq; Græcos concilianda. Qui aut ad id muneris obeundū delecti sunt, duo fuere Cardinales, nēpe Humbertus Episcopus Silucçandidus, Fridericus Archidiaconus & Cancellerius, & Petrus Archiepiscopus Amalphitanus. Meminit Legatiōis huius Leo Ostiensis, res sui tēporis prosecutus, scit; summatum ingēs negotiū absoluīt. Eodem, inquit, anno, nempe millesimo quinquagesimoquarto, gratia concordandi Romanā Constantinopolitānam, Ecclesiam, Leo Papa prudenterū viros ad Imperatorem Constantīnum cognoscēto Monachum Apocrifarios misserat, Fridericū scilicet Cancelleriū suū, & Humbertum Episcopū Silucçandidū, & Petrum Archiepiscopū Amalphitanū. Quid ad Cäfense monasterium primū aduenientes, ac se Fratribus deute cōmerlantes, ita demū viam suam projectisunt. Eos imperator honorisū sū epes aliquandiu secum in palatio tenuit. Quo tempore plerasq; Crætorū hæreses corrigere studentes, Patriarchantē Michælem, & Leonem Acridianum Episcopum, omnesq; illorum complices auctoritate Apostolica dñarunt. Sed cū intrabos dies dīfunctō iam

& Ioannes recte sentiunt de Carthaginensis Ecclesia dignitate, nec consentiunt errori Gummianae Ecclesie. Hoc autem nolo vos latet, non debere præter sententiam Romani Pontificis vnuersale Concilium celebrari, aut Episcopos damnari, vel deponi: quia est sicut vobis aliquis Episcopos examinare; definitum am tamen sententiam absque consulitu Romani Pontificis (vt dictum est) non licet dare. Quod in sanctis canonibus statutum si queritis, potestis inuenire. Quanvis enim omnibus gener aliter Apostoli dictum sit à Domino: à Quacunque l'gaueritis in terra, ligata erunt & in celo: & quacunque solueritis in terra, soluta erunt & in celo: tamen non sine causa specialiter & nominatim dictum est beato Petro Apostolorum principi: b Tu es Petrus, & supra hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni colorum. Et in alio loco: c Conferma fratres tuos, scilicet quia omnium Ecclesiarum maiores & difficultiores causa per sanctam & principalem beati Petri Sedem a successoribus eius sunt definienda.

Iam verò quia ad interrogata etiam confratrum nostrorum Petri & Ioannis Episcoporum decreuimus respondere, optamus ut sanctam tuā fraternalitatem in igitur in uigilantem utilitatibus sanctæ Catholica Ecclesia, atque deuotè pro nobis orantem sancta & indiuidua Trinitas semper conservet, charissime frater. Datum XVI. Kalend. Ianuarij, anno Domini Pape Leonis Noni quinto, Indictione septima.

Dedit enim & alias litteras d eiusdem argumenti ad eosdem Petrum & Ioannem Episcopos Africanos, quibus pariter infelicem statum Ecclesia Africanae deplorat, eisque declarat, velle esse integra priuilegia Ecclesiarum Carthaginensis, siue (vt ait) Carthago deserta iaceat, siue resurgat glorioſa aliquando, vt pote, quæ sola ex ecclesijs Africanis habere consueverit pallium ab Apostolica Sede. Sane quidem, quod Gummianus Episcopus insurgeret aduersus Carthaginem, inde sibi vindicabat qualemcumque rationem, quod scilicet Carthago desolata iaceret, vt videretur cum mœnibus pariter corruiſſe eiusdem ecclesiæ auctoritas, & possessa antiquitus priuilegia: quod penitus negans, eidem est refragatus Leo Romanus Pontifex (vt audisti) volens antiquam ecclesiam cum mœnibus non perire. En quo deuenit in felix Ecclesia Africana ex Donatistarum schismate sèpè curato, nunquam sanato, à Deo tot sacerulis tolerato, cū tādem hostib; è longe vocatis, impijs & crudelibus Mahometanis desolanda penitus tradita, ipsa emula Romæ Carthago, vel vbi fuerit, vix posuit ostendit ex paucis vestigijs, frutetis obductis. Sic enim nec ipsa stare potuerunt ecclesiæ, vbi à cardine defecerunt, & super petram esse, schismate destiterunt. Quod vtinam non esset alijs plerisq; exemplis in alijs ecclesijs facile demonstrare, cū ecce totus ferè Oriens ex auxilio ne Romana Ecclesia facta, magna ira Dei Turcarum gladio vindicti traditus, frustra luget, nolens intelligere, tantum mali vnde manat, originem. Sed ad boreales ecclesijs iā conuertamus orationem.

Inter hæc autem Rex Danorum, ne subijceretur Archiepiscopo Hamburgensi, agere cœpit cum Leone Romano Pontifice, vt in regno suo Archiepiscopalem sedem erigeret. Quod vbi accepit Adalbertus Archiepiscopus Hamburgensis, potentissimus apud Imperatorem & Papam, agere cœpit de erienda Hamburg in Patriarchatū. Sed dum ista emulis studijs agerentur, & in multum tēporis spaciū differrentur, contigit ipsum Leonem Rom. Pontificem mori. De his agens Adam suorum temporum Scriptor, hæc habet: d Metropolitans igitur bis rerū successibus eleuatus, & quod Papam, vel Casarem sue voluntati pronoſ videbat, multo studio laborauit in Hamburg Patriarchatum cōstituere. Ad quam intentionem primū ductus est ea necessitate, qua Rex Danorum, Christianitate iam in fines terra dilatata, desiderauit in regno suo fieri Archiepiscopatum. Quod tamen vt persiceretur, ex auctoritate Sedis Apostolica, cōuenientibus canonum decretis, prop̄ sanctum effet: sola expectabatur sententia nostri Pontificis, ipius scilicet Archiepiscopi Hamburgensis.

Quam rem ille si Patriarchatus honor sibi & ecclesia sua concederetur Romanis priuilegijs fore vt consentiret, promisit, quamlibet iniustus. Dīposuit verò Patriarchatus sub ydere duodecim Episcopatus, quos ex sua diuideret parochia prater eos Suffraganeos quos in Dania, et rurq; gentibus nostris tenet Ecclesia. Nu-

Papare dire disponerent, regis illos donis secutus Imperator, beato quoque Petro munera per eos haud parua transmisit. Illorum insuper precibus binas auri libras huic monasterio ex redditibus regis dari singulis annis instituit. Hec Leo, breuiter summam rerum gestarum complexus.

II.
At tanti negotiis res singulas sigillatim referre, operae prestitum existimamus, atque in primis Leonis literas iisdem Legatis datas tum ad Imperatorem, tum ad Patriarcham hic describere, quibus legationis huius mittendae occasio aperitur. Quae enim ad Imperatorem datæ sunt à Leone Papa litteræ, sic se habent a:

^a Leo ep. 7 Rom. 3. ep. Rom. Pont. LEONIS PP. EPIST. AD IMP.

Leo Episcopus seruus seruorum Dei gloriose & religiose Imperatoris nouae Roma Constantino Monomacho dilecto filio salutem.

Quantas gratias referre iugiter debeamus creatrici & gubernatrix omnium sancte & indiuidua Trinitati super incenarrabili dono eius, quo operatus omnia in omnibus: etiam ex tua deuotio-

nate, & religiosa industria, gloriofissime fili atque, serenissime Imperator, perpendere possumus, qui te talem nostris exhibuit, & gra-

tuita pietate prouidit diebus, cuius fidia ope statum sancta & Ca-

tholica Ecclesia relevare, & terreni Imperii Rempublicam meliora confidamus.

Tu enim post minimum longus & pernicioſas discor-

dias primus pacis & concordiae monitor, portitor, & exoptatus

exactior efficeris, & cum ipso vase electionis humillimo Paulo dice-

re videris ^b: pro Christo legatione fungentes, tanquam Deo exhor-

tante per nos, exhortamur, reconciliamini propter eum, ^c qui est

pax nostra, qui facit utraq, vnum. Et enim velut religiosa & ege-

gia indolis proles gemitus matris tuae non obliuisceris, nec contem-

nendam quia sensuit, sed potius reuerendam arbitriariis, atque plenis

charitate visceribus ad eam redire meditaris, ut vni Deo & Patri

omnium tanto fias charior & propinquior, quanto eidem princi-

pali matri benignior atque humilior. Neque enim tuam prudentiam

latet, quod in Ecclesiastico habetur d: Benedictio patris firmat do-

mum filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta. Et

illud c: Ne dimittas legem matris tuae, ligam eam in corde tuo iugiter.

Quae vtq, proverbia magis curant nobis commendare matrem,

qua ad aeternam vitam nos generat & erudit, quam illam qua ad

mortem parit, & carnaliter diligit & instruit. Cui nisi illa succes-

serit, vt regeneret & resoueat, ista proculabio secunda mortis fi-

lios suos destinat.

III.
Porro hac Catholica mater & incorrupta virgo, quamvis om-
nen terram, & fines orbis occupauerit membris suis, & repleue-
rit; tamen vnum caput omnibus reuerendum & suscipiendum ex-
erit & pretendit. Quod quicunque, ex honore at frustra in ipsius me-
bris computat. Illud autem quid sit; tua Imperiali claritas omnino-
nō nouit: illud nimurum, quod Christi vox prætulit, & præminere
voluit vniuersis, & subsequens Ecclesia pietat, & generalis sancto-
rum Patrum consensus iugiter hactenus celebravit. Cuius venera-
bilem faciem tu quoque honorificare disponis, non ingratus illi, qui
tuū verticem diademate terreni principatu decenter insigniuit, et
tremendū, & amandū populi efficit, & vt in semipaterno regnes,
christiane adoptionis in unxit, nempe ipsa antiqua & iam emerita
Roma illum primum nobilissimum & religiosissimum Constantinū,
cuius genealogia gloriariis, & potentia magnificaris, cuiusq, de no-
mine dictam urbem famosam Regis temporaliiter edidit, nutriuit,
produxit, & super omnes mortales constituit, nec a beneficijs ces-
sauit, donec eundem aeterni regni gloria cumulauit.

IV.
F Ibid. 8.
G 1. Cor. 9

V.
DE NORT
MANNO
RVM TY-
RANNI-
DE.

V.
Illud modo gratiarum actione tuam excellentiam, glo-
riosissime fili, magnificando, tanto maiori super tua deuotione &
recognitione replemur gaudio, quamq, copiosior animarum numero
ex tuo regimine pendet, tuoq, nititur exemplo. Et idē nō ce-
samus orare communem Dominum, per quem Reges regnant, &
Principes iusta decernunt, vt in suo beneplacito te conseruat longa-
rum, & compleat in bonis desiderium tuum. Porro ego ipse qua-
licunque Apostolice Vicarius Sedis, pro modulo humilitatis mee &
possibilitatis supplere laborans vicem mihi commissa dispensationis
secundum Deiloquum Paulum s: V. a mihi est, si nō euangeliz aue-
ro: neceſſitas enim mihi incumbit maxima, posituro rationem ater-
no & districto iudicii propter vnius regimen Ecclesie, de omnium
Ecclesiarum merito.

Illa ergo sollicitudine, qua omnibus ecclesiis debeo inuigilare,
videns indisciplinata & alienam gentem incredibili & in auditu
rabie, & plus quam pagana impietate aduersus ecclesiis Dei insur-
gere, paſtim Christianos trucidare, & nonnullos nouis horribilibusq,
tormentis vsg, ad defectionem anime affigere, nec infantia aut seni,

seu famine & fragilitati aliquo humanitatis respectu parcere, nec
inter sanctum & profanum aliquam distantiam habere, Sanctorū
basilicas spoliare, incendere, & ad solum vsg, diruere: sapientissime per-
uerſuatem eius redargui, commonou, obsecravi, prædicavi, opportu-
nè, importuneq, insti, terrorem diuina & humana vindicare de-
nuntiaui. Sed quia Sapiens ait b: Nemo potest corrigerre quæ Deus
despererit, &c. Stultus non corrigitur: adeo obdurata & obstinata
ta eius malitia permanet, vt de die in diem adderet peior & pesimis.
Vnde non tantum exterior a bona pro liberatione ouum Christi
cupiens impendere, sed superimpendi ipse peroptans; visum est
mibi ad testimonium nequitia eorum, vel sic expedire, ad re-
pressionem continuaciam humanam defensionem undevig, attrahendam fore, audiens ab Apostolo i, Principes non sine causa gla-
dium portare, sed ministros Dei esse, vindices in iram omni operati-
ti malum: & quia Principes non sint timori boni operis, sed mali;
& Reges, atq, Duces missos à Deo ad vindictam malefactorum.

Suffulsi ergo comitatu, qualem temporis breuitas, & immi-
nens necessitas permisit, glorioſi ducis & Magistri Argyroi fidelif-
simi tui colloquium & consilium expetendum censui, non vt cuius-
quam Northmannorum, seu aliquorum hominum interitum opta-
rem, aut mortem tractarem, sed vt saltum humano terrore respifi-
scerent, qui diuina iudicia minime formidant. Interea nobis eoru-
pertinaciam salutari admonitione frangere tentantibus, & illis ex-
aduerso omnem subjectionem scilicet pollicentibus, repentina impetu
comitatum nostrum aggrediuntur: Sed adhuc de victoriis sua po-
tius tristantur, quam latentur. Sicut enim sua pietas scribere cu-
rauit ad nostram consolationem, pro ista sua presumptione maio-
rem in proximo expectant sibi superuenientiam indignationem post
illam, quam experiri sunt sua ceterae diminutionem. Nos quoq, di-
uinum adiutorium nobis affore, & humanum non defore creden-
tes: ab hac nostra intentione liberanda Christianitatis nō deficie-
mas, nec dabimus requiem temporibus nostris, nisi cum requie san-
cta Ecclesia periclitantis. Ad quam acquirendam & obtinendam
habemus maximum ex diuina pietate solatum & praefidum, cha-
risimum atque clarissimum filium nostrum Imperatorem Henricū,
cuius de die in diem expectamus promissum & proximum aduen-
tum, vt pote cum procinctu, & expeditione Imperiali properantis
ad nostrum subsidium. Ad quod etiam superna gratia tuam seren-
itatatem animauit, vt hinc inde vobis duobus, veluti totidem bra-
chijs, inimicam gentem ab Ecclesia Christi propellentibus, &
procul effugantibus, afflita nunc Christianitatis releuetur decus, &
Reipublicare reformetur status.

Et quia abundante iniquitate, & refrigescente charitate, san-
cta Romana Ecclesia, & Apostolica Sedes nimium diu obessa fuit
mercenarijs, & non pastoribus, à quibus sua, & non qua sunt Iesu
Christi, querentibus, deuastata aicebat miserabiliter hactenus: di-
uinum consilium voluit meam humilitatem suscipere tantum cathe-
dræ pondus. Quo licet plurimum mei imbecilles pragauentur &
deprimantur humeri: non parum mihi subest sancta spei, quando-
quidem ex vtrog, latere tales astant filij, religione & potestate pra-
clarissimi. Quapropter deuotissime fili, & serenissime Imperator,
collaborare nobis dignare ad reuelationem tue matris sancte Ec-
clesie, & priuilegia dignitatis atque reuerentia eius, nec non patri-
monia recuperada in tua ditionis partibus, sicut manifeste cognoscere
poteris ex venerabilium predecessorum nostrorum, seutiorū
scriptis & gestis. Tu ergo magnus successor Magni Constantini san-
guine, nomine, & Imperio factus, vt siis etiam imitator deuotionis
eius erga Apostolicam Sedem, exhortamur: & que ille mirabilis
vir post Christum eidem Sedi contulit, confirmauit, atque defendit;
tu iuxta tui nominis etymologiam constanter adiuua recuperare,
retinere & defendere. Ita enim apud Deum singulariter pugnans
cognominaberis Monomachus, quod iamdudum inter homines co-
gnominari. Hoc sane glorioſissimus filius noster Henricus perficere
molitur in suis partibus. Que omnia nobis & vobis proueniunt felici-
tius, & multiplicius, vbi quantocvys, Dei gratia præueniente, &
beatissimis Apostolorum Principibus interuenientibus, & me qualiu-
cunq, Vicario eorum mediante & obtinente, firmissimum pacis &
amicitiae inter vos ambos componetur fœdus.

Præterea confrater noster Archiepiscopus Michael exhortato-
rias ad concordiam & unitatem direxit nobis literas, quem ad tam
optabile & necessarium bonū præconentem tanto necesse est nos
deuotius & alacrius suscipere, quanto perspicacius consideramus, nō
posse computari inter discipulos Christi aliquem, qui fraternali paci
dedignatur acquiescere, Domino suis dicente k: In hoc cognoscen-
tis omnes,

^h Eccl. 7.

VI.
LEONIS
PAP. QVIS
ANIMVS
IN BELLO
GEREN-
DO.

VII.
STATVS
ROMAN.
ECCL.

VIII.
DE CONA
TV MICH.
EPISCOP.
CONST.
k Ioan. 13

a Heb. 12.

omnes, quia mei sunt discipuli, si dilectionem habueritis ad inuiditatem. Et magno Paulus sic protestante^a: Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum. Sed nouerit tua clariitas super presumptionibus eius multa & intolerabilia, iam dudu peruenisse ad aures nostras, qualiter etiam aperte persecutione in Latinam ecclesiam excedens, anathematizare non timuit omnes, qui sacramenta attrahunt ex azymis: & quod Alexandrinus & Antiochenus Patriarchas antiqua & gravitate sua priuare contendens, contra fas, & ius sibi subdere noua ambitione appetit, & pleraque, quae usurpare diuitiis, sicut à nostris Nuntiis diligenter cognoscere poteris. In quibus si (quod absit) pertinax fuerit, pacem nostram nullatenus retinere poterit, quia ab proculdubio ad nos reueretur (sicut Dominus dicit) si ille noluerit esse filius pacis. Vnde & Apostolus^c: Si sieri, inquit, potest, quod ex vobis est, cū omnibus hominibus pacem habentes. Siquidem in vano patrem familiias honorat, qui vxorem eius exhortatur: & si ufra matris familiis caput & faciem magnificat, qui vel minimos filiorum eius impugnat, vel lat digitos pedum eius conculetur. Contra quem Sapientia Dei in Ecclesiastico sic intonat^d: Quā malefama est qui fugit patrem, & ē maledictus à Deo qui exasperat matrem: cōsidimus tamen, quod praeuentore gratia Dei inuenietur innoxius ab his, aut corruscus, aut scito resp̄ctu admotus, & efficietur non quālis dicitur, sed quālis à nobis p̄iē desideratur & speratur.

IX.

Hinc iam tua gloria praesentes filios nostros, sancti & Romane & Apostolica Sedi Nuntios per omnia commendamus, quatenus, vt docet, liberaliter suscipiantur, reverenter habeantur, benignè & honestè tractentur, rationabiliter patienter erigantur, atq; quanto ius nobis laudabiliter remittantur: ne tantum labore illos si ufra arripuisse pīgeat, & nos mandasse pudeat. Porro ex Amalphitanus Episcopo nullatenus tibi suboriatur suspicio, quia Romanus est omnino, & ab Amalphitanis discedens, familiariter nobis sum viuit iam pene anno in: ego. Salutatio. Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis dignetur tuam excellentiam benedicere omni benedictione spirituali, repleteq; omni gaudio, & pace, vt in praesenti seculo per longa tempora feliciter domineris, & in futuro sine fine cum Rege Regum, & Domino dominantium regno celorum beati per se uaris, honorabilis & desiderabilis nobis in Christo fili ēr gloiose Auguste, Amen. Licet autem, quando data sit, non apparat signata dies, tamē ex epistola per eosdem Legatos data ad Michaëlem Patriarcham, hoc anno, mense Ianuario esse scriptam, apparet. Quā sic schabet:

Leo Episcopus seruus seruorum Dei dilectio confatri Michaëli Constantinopolitano Archiepiscopo.

Scripta tua honoranda siaternitatis tandem ad nos peruenient, in quibus ad maximē necessarium, omnibusq; Christi fidelibus amplectendum bonū concordia & unitatis exhortari stude, quatenus post nimium longas & perniciose discordias, filia ex propria matris reconciliatione exultet. Ad quod utiq; te prouocantem, & pramonentem tanto promptius auscultare cupimus, quanto vigilatus animaduertimus, hanc solam esse propriam & specialem virtutem piorum, atq; Sanctorum, cū ceterae virtutes bonis & malis esse possint communes, Domino sic pramonstrante^f: In hoc cognoscet omnes, quod mei sunt discipuli, si dilectionem habueritis ad inuiditatem. & Deiloquo Paulo protestante^g: Pacem sequimini cū omnibus, & sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum. Vnde plurimum tua siaternitati congratulamur in Domino, quoniam summum desiderium nostrum tua industria anticipasti: quod utiq; si aliquo frigore charitatis pigritarier es equi, nostra debueras solertia preueniri. Nos enim iuxta prefatum h. Apostolum, si sieri possest, cū omnibus hominibus pacem habere peroptamus, quanto magis ergo tecum quem videmus Ecclesia Dei valde vitem & necessarium posse fore ministrum, si nō transgrederis laboraueris terminos quos patres nostri posuerunt? Et quia Christiana perfectionis est, pacificum esse etiam cum in misericordia & correctione, nō consensum malignitatis: tanto sollicitius debemus omnes occasiones si andalorum de medio tollere, quanto tenacius optamus pacis amicos retrire.

X.

LEONIS
PP. EPIST.
ADMICH.
EPIS CON
STANTI
NOPOL.

Plurima autem ex tua siaternitate intolerabilia rumor iam diu pertulit ad aures nostras, quae nos, partim quia incredibili auidabantur, partim quia nulla facultas inquirendi ita alia concedebatur, ipsi sufficiunt huic q; rel. quinus. Deniq; diceris neophytus, & non gradatim profilisse ad Episcopale fastigium: quod nullatenus esse iacendum & apostolus edocet, & venerabiles canones interd-

runt. Hinc noua ambitione Alexandrinum, & Antiochenos Patriarchas antiquis sue dignitatibus privilegiis priuare contendens contra omne fas & ius tuo dominio subiungare conari. Quod quanto tuo periculo tentes, omnibus sanamentis patet. Quanto quidem vana gloria, & pompa sculari elatis, consilium diuinum ait antiquū super stabilitate columnarum sue Ecclesie mutare contendis, quasi ex fallacibus diuitiis praeiudicium facturus illi, qui cū verē & singulariter diues es, pauper pro nobis factus, delegit sua temporali nativitatis oppidulum, & speluncā diuersorum, non quodlibet Regum palatium. Cuius exempla quisquis horret, ad sorte illius pertinet, qui tunc per se, nunc autem per suos satellites dicere audetⁱ. Ascendā super altitudinem umbribus, simulis ero Altissimo. Sed nō cogitationes meae cogitationes vestre, neg. vīe mea vīe vestra, dicit Dominus, qui dispersit superbos in favore suo, & respiaciens omnem arroganter humilitat, & exurgit, vt non praeualeat homo, in cuius mō cōspectu nō est Deus. Non n. superbia propter altitudine suam coniunctam putaret Deo, dicit Psalmista: Alta & longe cognoscit excelsus Dominus. Vnde per semetipsum testatur o: Quod al tum est hominibus, abominabile est apud Deum.

Qualis verū & quām detestabilis atq; lamentabilis est illa satiricula usurpatio, quāte vniuersalem Patriarcham sicut as vīrg. et scripto, & verbo, cū omnīs Dei amicus huiusmodi habetens horrerit honorari vocabulo? Et quis post Christum conuenientius posset insigniri hoc vocabulo, quān cui dicitur diuina voce p: Tu es Petrus, & super hanc petram adiūca Ecclesiam meam? &c. Veruntamen quia ille non inuenitur vniuersalis Apostolus dictus, quāus Princeps Apostolorum sit constitutus: nullus successorum eius tam prodigioso pronomine consensit appellari penitus, licet Magno Leon prædecessori nostro, & successoribus ipsius hoc sancta decreuerit Chalcedonensis Synodus: Nem̄p̄ animi duerobant, non esse amicum sponsi, qui pro sponso vellet amari: quām potius par anomphum, & lenonem Antichristi, qui aduersatur & extollitur q; super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Ecce ille Iohannes vester, cuius vīe adiuentio adhuc heredes permanetis, qui secundum Psalmistam, per vos adhuc vocat r nomina sua in terris suis, cū interiit, non sumpsi omnia, neq; descendit cum eo gloria eius ad infernum; quia cū in honore esset, non intellexit. Ipse à beatissimis Pontificibus Pelagio, & Gregorio, successoribusq; eorum pro hac infelicia anathematizatus in sua pertinacia irreuocabilis periret, iamq; per quadragesima & quadringentos annos sua cōtumacie sequaces precipitare non cessauit. Quibus quid profuit superbia, & diuitiarum iactantia quid contulit? transferunt omnia vellut umbra. Quid deniq; prodest boni, si totum mūndum lucretur, anima verū sūe detrimentum patiatur? Et quomodo animas pro fratribus habetis ponere, qui inane nomē, & vniuersam Ecclesiam scandalizans deignamini depone? Resipice ergo rogamus ab hac infanția, ne illius consors tu quoque (quod absit) sis: de quo dicitur: Omne sublimē videt, & ipse est Rex super vniuersos filios superbia.

Illud autem quis non stupecat, quod post tot sanctos & Orthodoxos Patres per mille & viginti à Passione Salvatoris annos nouus calumniator Ecclesie Latinorum emersisti, anathematizans omnes, & publicam persecutionem excitans, quicunq; participarentur sacramentorum ex azymis? Quā presumptionem tuā & famanobis obtulit, & literarum sub nomine tuo ad Apulos data r̄ textus manifestauit: quā violenter astruere coenantur fermentatum panem fuisse, quo Dominus Apostolis suis corporis sui mystrium in Cana commendauit. Quod omnino falsum esse, ex viroq; Testamento facilimē deprehenditur. Quia qui non venerat s̄ soltere legem, sed adimplere, iuxta ipsius legis praeceptum, ex azymis, & vino vetus Pascha adimpleris, & proutius ex azymis, & vino nouum (sic aperit Lucas narrat) discipulus tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermentatum apparebat in omnibus sūtilibus Israhel: & apud quemcunque inueniebatur, t̄ peribat anima eius de populo suo. Quod si in Cœna Domini Iesu apparuerit, aut ipse, aut discipuli eius quoquo modo gr̄affiantur, usq; sicut praeuictores legi perirent: nec ipse dominus diceret suis insidiatoribus: Quis ex vobis arguet me de peccato? Nec esset opū falsos testes ad perendum eum querere, cūm hoc solo perderetur infē. Sed qui x peccatum non fecit, nec inuenitus est dolus in ore eius. quod passus discipulis mandauit, cūdūcēter per Apostolum, in quo loquebatur, & memorans, inquit, Epulemur y nō in fermento veteri, neg. in fermento malicie & ne quālē sed in azymis sineritatis & veritatis. Deniq; modū fermentum totā massam corrūpit. Vbiq; autē

Isai. 14.
Idem 55
1ob. 40.m Psal. 9
n Ps. 137.
o Lue. 16.XII.
DETITIV.
LO VNI-
VERSALIS
P. Mat. 16q 2 Thes.
2.

r Psal. 43

XIII.
DE AZY-
MIS ET
FERMEN
TO DISPATTIO.

s Matt. 5

t Exo. 12.

v Ioh. 8.

x 2. Pe. 2.

y 1. Cor. 5

corruptio, ibi procul dubio natura & deterioratio, & alius viii suscepito.

Porrò nostrum Pascha idem nouum dicitur, quia illud vetus præceptum est Israëlitis in memoriam suæ egressionis ex Aegypto: istud verò Christianis in memoriam Dominicæ Passionis, qua ad Patrem transiit ex hoc mundo. Sed quia tam de his, quam de alijs, quibus nos calumniari, latius à nostris Nuntijs per alta scripta nostra, que deferunt, instrueris: hic breuiter attigissest satis.

XIV.

a Mat. 12
DE ARRO
GANTIA
MICHAELIS EPIS-
COP. CON-
STANT.

b 3. Reg.
19.

c Proph. 13

d Matt. 4

e Psal. 84

f Luc. 2.

g Matth.
18.

h Pfs. 118.

XV.

i Eccl. 3.

k Proph. 30

XVI.

XVII.

Quicunque gloriantur Christiano nomine, cesseret Romanam sanctam & Apostolicam Ecclesiam maledicere, & lassere; quia a frustra patrem & fratrem honorat, quisquis eius vxorem exonorat: & frustra matris familiam caput & faciem magnificat, qui minimos filiorum eius impugnat, tanquam digitos pedum illius conculcat. Vnde & in Ecclesiastico dicitur: Quam male est fama, qui fugit patrem, & est maledictus a Deo, qui exasperat matrem. Et in Proverbijis: Oculum, qui subsannat patrem, & despicit matrem, effodian cum corvi de torrentibus. & comedant eum filii aquila. Corsidimus tamen ex diuina pietate, quod ab his innoxius aut correctius inuenieris, aut certè admonitus, citè corrigeris. Quod dum fuerit effectu, pax nostra id ad nos non reuertetur, sed super te requiescat, ceu super pacis filium: & regnabit inter nos germana charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non facta: nec neceſſe habebis nobis supplicare, sed iubere. Super haec, sicut cœpisti, collabora, vt duo maxima regna connectantur pace optata. Orantes pro nobis tua honorabilem fratrem atem sanctam Trinitatem in perpetuum conservet. Data a mense Ianuario, Indictione septima.

His acceptis literis tam ad Imperatorem, quam ad Michaëlem Patriarcham, ijdem, qui supra nominati Legati, Hubertus Episcopus Silvæ candidæ, Fridericus Archidiononus Cancellerius Cardinales, & Petrus Episcopus Amalphitanus (vt diximus) visitato primū cœnobio Cassinensi, & ibi precibus à religiosis monachis expeditis, sūt profecti Constantinopolim. Quod cum peruenissent, honorificentissimè ab Imperatore excepti sunt.

Humbertus autem omnia, quæ siue secretæ, siue publicæ cum Imperatore ijdem transigerunt, scriptis mandauit cum ijs, quæ ipse contra epistolam Michaëlis Patriarchæ in Apuliam missam aduersus Latinos fusius disputans per dialogismum hoc anno conscripsit: quibus acceptis Imperator, vt ex Latino transferrentur in Græcum, iussit, Græcisq; vulganda mandauit. Quod quidem magni momenti monumentum, cùm haçtenus in angulo puluere obſitū delituerit, nec ab aliquo cusum alicubi sciamus: ne semel inventum rursus (vt accidere solet) dispendium patiatur, v-

dicatum in lucē consecrare perennitati, hic describendo, dignum existimauimus: simulq; cætera, quæ ad hanc eandem legationem spectantia simul posita inuenimus in codice Româ misso ab Antonio Augustino, ad dignæ memoriae prædecessorē meum Antonium Carrafam S. R. E. Bibliothecarium. Contulimus ea cū ijsdē scriptis, quæ in bibliotheca Vaticana asseruātur, ne quid erroris vitio librariorū irrepserit. Verū quod prölixior sit ea disputatio, quæ detinere plus satis Lectorē possit: ponemus eam in huīus Tomi append. sicut fecimus super diuinatioē S. Maximi cum Pyrrho Monothelita, quam collocauimus in appendice octauī Annalium Tomi, vt sic absq; obice lo- goris disputationis rerum geltarum series currat.

De hac autem Humberti & collegarum legatione agès Rupertus Abbas Tuitiensis his temporibus proximus in commentario l de Diuinis officijs, & aduersus eos de azymis disputans, hac inter alia habet: Tantis autem hereticis fermenta est Græcia, vt mirum videri non debeat hoc, quod de fermento immotat. Tante & contra sinceritatē semper fuit sancta Romana Ecclesia, vt cui deest scripturarū notitia, vel argumentandi facultas, sola illi de azymo contra Græcos sufficere debet eius auctoritas. Nam Constantiopolitana non solum hereticos, sed & heresiarchas protulit multos: Romana verò Ecclesia super Apostoli a fidei petra altius fundata, firmiter stetit, & tam Græcia, quam totius orbis hereticos semper cōfutauit, & de excelso Fidei tribunali, dat a sententia indicavit. Et in fine: Quæ beatæ Ecclesiae, que in fundamento suo petram illam excepit, quam in suo veritatis ore laudavit & beatificauit: tali structura super illam adficata est, vt contra omnes hereses perfidias murus inexpugnabilis. Et quacunque mundi ex parte periclitata fides ad illam configit: in mille clypeos ex ea, omnemq; armaturam fortium, quæ se defendet, pendente & preparata invenit. Hucusque Rupertus. Sed prosequamur Legatos, Roma à S. Leone Constantiopolim ad Imperatorem Constantiū Monomachum missos. Quorum res gestæ Cōstantinopoli summatis de scriptis inueniuntur ab eodem (vt existimat) Humberto Legatorum primario post duos tractatus à se scriptos, alterum contra Michaëlem Cerularium, alterum contra Nicetam cognomento Pectoratum. Quas nos ex eodem volumine hic describendas curaulimus. Quæ sic se habent:

Incipit brevis, & succincta cōmemoratio eorum quæ gesserunt Apocrisarij sanctæ Romane & Apostolicae Sedi in regia vrbe, & qualiter anathematizarunt Michaëlem cum sequacibus suis.

Anno xvij. Imperij Constantini Monomachi Indictione viij. ipso die nativitate B. Ioannis Baptista, aduenientibus à domino Papa Leone Nonno Apocrisarij sanctæ Romane & Apostolicae Sedi, Huberto scilicet Cardinali Episcopo Silvæ candidæ, & Petro Amalphitanorum Archiepiscopo, Friderico quoque diacono & Cancellario, ad monasterium Studij intra vrbe Constantinopolitanam: Niceta monachus, qui & Pectoratus, ante presentiam prefati Imperatoris, & procerum eius, insistentibus ipsis Nuntijs Romanis, anathematizauit quoddam scriptum sub suo nomine cōtra Sedem Apostolicam, & omnem Latinam Ecclesiam editum, & prætitulatum de Azymo, de Sabbato, & de Nuptijs sacerdotum. Insuper anathematizauit cunctos, qui ipsam sanctam Romanam Ecclesiam negarent primam omnium Ecclesiarum esse, & qui illius Fidem orthodoxam præsumerent in aliquo reprehendere. Post haec statim in conspectu omnium ad suggestionem eorundem Nuntiorum Romanorum iussit idem oribodoxus Imperator præstatum incendi librum, sicq; futurum discessum.

Sequenti autem die predictus Niceta vrbe egressus vltro adiit ipsos Legatos intra palatium Pigi, à quibus accipiens perfectam suarum propositionum solutionem, iterum sponte anathematizauit omnia dicta, & facta, vel tentata aduersus Primam & Apostolicam Sedem. Sic ab eis in communionem receptus, effectus est eorum familiaris amicus. Porrò dicta vel scripta eorundem Nuntiorum aduersas diuersas calumnias Græcorum, & maximè contra scripta Michaëlis Constantinopolitani Episcopi, & Leonis Acridiæ Metropolitani Episcopi atque sapè dicti Niceta monachi, iussu Imperatoris in Græcum fuere translata, & in eadem vrbe haecenus conservata. Tandem Michaële presentiam eorum & colloquium deuitante, atq; in stultitia sua perseverante, prefati Nuntijs xvij. Kalen. Augosti adierunt Ecclesiam sanctæ Sophie, & super obstinatione illius conquesti, Clero ex more ad Missas preparato,

DE SCRIP-
TIS HVM-
BERTI E-
PISCOPI
CARD.

1 Ruper. de
diu. off. li.
2.c. 22.
DE ECCL
E SI ROM.
PRÆCO-
NIA.

m Cant. 6

XIX.

RES GES-
TAE PER
LEGATOS
APOSTO-
LICOS
CONST.

XX.

NICETA
PECTORA
TVS ITE-
RVM CAN-
TAT PALLI
NODIAM.

HUMBER-
TI SCRIP-
PTA IN
GRÆCVM
TRANS-
LATA.

iam

am hora tertia die sabbati chartam excommunicationis super principale altare posuerunt sub oculis presentis Cleri & populi. Indem omoegressi, etiam puluerem pedum suorum excussero intromonum illis uicta dictum Euangelij, proclamantes: Vnde deus & iudicet. Hinc ordinatis Ecclesiis Latinorum intra ipsam Constantinopolim anathemate dato cunctis, qui deinceps communicarent ex manu Graci, Romanum sacrum vituperant, in osculo pacis, accepta Orthodoxi Imperatoris licentia, donisq; Imperialibus S. Petri, & sibi, alacres capere reuerteruntur XV. Kal. Aug. 1554.

Sed nimia instantia precum Michaelis, p[ro]f[und]e dentis tunc demum se confitetur cum eis, Imperator compulsus a Solembria litteris suis eos reuocauit. IIII. Kal. Aug. Quo etiam die festinantes regredierunt ad palatum Pigi. Quos prefatus Michael baristarha compertens redisse quasi ad Concilium, conabatur adducere in ecclesiam S. Sophia sequenti die, ut ostensa charta illorum quam omnino corruerat transferendo, obrueretur ibidem a populo. Quod prudens Imperator precauens, noluit haberi aliquid Concilium, nisi & ipse adessest praesens. Cumq; in hoc ei omnimodis Michael cōtradicaret: iusit Augustus ipsos Nuntios confestim arripere iter. Quid & factum est.

Porro venitus Michael dolens suas non procedere insidias, concitauit Imperatori seditionem vulgi maximam, velut Nuntius cooperante fuerit eius voluntas. Vna Imperator coactus interpretes Latinorum, Paulum videlicet, ac filium eius Smaragdum cesos & detentos Michaeli tradidit; si q[ui] tumultus ille conquieuit. Verum Imperator post Nuntios Romanos directis suis, exemplar excommunicationis veracissimum à ciuitate Russoru[m] sibi remissum accepit, ciuibusq[ue] exhibuit, ac tam Michaelem fuisse charta Legatorum compertit, atq[ue] conuicit. Itaq[ue] commotus, amuo & affines ipsius honoribus priuatos à Palatio eliminavit; contraq[ue] ipsum v[er]g[ine] nunc granies iras retinuit. Deniq[ue] exemplar charta excommunicationis est tale:

Humbertus Dei gratia Cardinalis Episcopus sanctae Romanae Ecclesie, Petrus Amalphitanorum Archiepiscopus, Fridericus diaconus & Cancellarius omnibus Catholicae Ecclesia filii Sancta Romana prima & Apostolica Sedes, ad quam tanquam ad caput sollicitudo omnium Ecclesiarum specialius pertinet, Ecclesiastice & paucis & utilitatibus gratia ad hanc regiam urbem nos Apocrifarios suos facere dignata est, ut iuxta quod scriptum est, descendemus, & videamus virum opere completus sit clamor, qui sine intermissione extanta urbe confundit ad eius aures: aut si non est ita, ut sciret Quoniam cognoscat ante omnia gloriosi Imperatores, Clerus, Senatus & populus huius Constantinopolitanae urbis, & omnis Ecclesia Catholica, nos hic persens magnum, unde vehementer in Domino gaudeamus, bonum, & maximum, unde miserabiliter contristemur, malum. Nam quantum ad columnas Imperij, & eius honoratos, atq[ue] cuius sapientes, Christianissima & orthodoxa est ciuitas: quantum autem ad Michaelem abusiu[m] * dicatum Patriarcham, & eius stultitia fautores, nimia zizania hereticon quotidie seminantur in medio eius.

Quia sic ut simoniaci, dominum Dei vendunt. Sicut Valeſi, hospites suos caſtrant, & non ſolum ad clericatum, ſed in ſuper ad Episcopatum promouent. Si ut Ariani, rebaptizant in nomine sancta Trinitatis baptizatos, & maximè Latinos. Sicut Donatisti, affirmant, excepta Gracorum eccl[esi]a, Ecclesiam Christi, & verum sacramentum atq[ue] baptismum ex i[us]to mundo perifer. Sicut Nicolaita, canales mupras concedunt, & deferdunt, ſacri altaris ministris. Sicut Seueriani maledictam diuinam legem Moysi. Sicut Pneumatomachi, vel Theoma hi, abſcedent a Symbolo Spiritus sancti processionem a Filio. Sicut Manichai, inter alia quodlibet fermentatum faterentur animatum esse. Sicut Nazarenici carnalem Iudaorum munditiam adeo ſeruant, ut paruulos morentes ante octauum à nativitate diem baptizari cōtradicant, & malieres in mensu vel partu periclitantes communicare, vel ſi pagana fuerint, baptizari prohibeant, & capillos capitum, ac barbas nutritentes, eos qui comas tendunt, & ſecundum institutionem Romanae Ecclesie barbas aduent, in communione non recipiant.

Pro quibus erroribus, & alijs pluribus factis suis ipse Michael litteris Domini nostri Leonis Papa admonitus, r[ati]onib[us] eis contentipit. In ſuper nolis Nuntiis illis causas tantorum malorum ratio[n]abiliter reprimere volen[t] illis, preſentiam suam, & colloquu[m] de[n]egauit. Et eccl[esi]as ad Missas egendam interdixit. Sicut & priu[ate] Latinorum eccl[esi]as clauerat, & eos Azymitas vocans, verbi & a[re]i obligis, persecutus fuerat, in tātum, vt in filiis suis anathema-

tizasset. Sedem apostolicā, contra quam scribit ſe adhuc Oecumeniū Patriarchā. Vnde nos quidem sancta prime & apostolica ſedis in auditam contumeliam & iniuriam non ferentes, Catholicamq[ue] Fidem ſu[r]rui multus modis attendentes, antequam sancta & inuidiae Trinitatis, atq[ue] apostolica ſedis, cuius legatione fungimur, & cunctorum orthodoxorum Patrum ex Conciliis ſep[tem]bre, atq[ue] totius Ecclesie Catholice anathemati, quod Dominus noster reverendissimus Papa eidem Michaeli, & ſuis ſequacibus n[on] preſipuererent, denunciavit, ita ſubſcribimus: Michael abuſuus Patriarcha, neophitus, & ſolo humano timore habitum monachorum adeptus, nunc etiam criminibus peccatis a multis diffamatus; atque cum eo Leo Acridanus Episcopus dictus, & Sacellarius ipſe Michaelius Constantinus qui Latinorum ſacrificium profanis conculcasit pedibus; & omnes ſequaces eorū in prefatis erroribus & presumptionibus ſint Anathema Maranatha cum simoniatis, Valeſis, Ariani, Donatisti, Nicolaitis, Seuerianis, Pneumatomachis, Manicheis, & Nazarenis, & cum omnibus hereticis, immo cum diabolo & angelis eius n[on] forte responderint. Amen, Amen, Amen. Post haec mox ista:

Item alia excommunicatione ibidem facta in praesentia Imperatoris, & optimatum eius via voce:

Qui unq[ue] Fidei sancta Romane & apostolica ſedis, eiusq[ue] ſacrificio peritaciter contradixerit: fit Anathema Maranatha, nec habeatur Christianus Catholicus, sed Prozimita hereticus. Fiat, Fiat, Fiat. Haec tenus narratio de rebus gestis Constantini poli per Legatos apostolicā ſedis.

At quid post hec infelicissimus ac perditissimus Cerularius nihil praeterea, quād ſecundū illud Apocalypſis b: Quoniam, noctea adhuc; & qui in foribus eſt, ſordescat adhuc. Quidnam molitur?

Misit hoc eodem anno quas ſcriperat in Occidentem literas, atq[ue] aliam in ſuper virulentam epiftolam aduersus Latinos, conſertā mendacijs, atq[ue] calumnij ad Petrum Patriarcham Antiochenum: Aſtuans in felix odio implacabili in Latinos, tātū abſit ut ex medicorū ſeruit curatus antidotis, & redditus sanitati, vt potius proiectis medicamenta, medicos ipſos phrenesi percitus, omni qua potuit, affecerit cōsumelia, & blasphemij, fuerit in ſectatus, quād obvia ſtylo in eos, & à qua miſſi fuerant, Ecclesiam Romanam obiecerit, plura ſingens atq[ue] componens in eā, quo auertat eum à communicatione eiusdem Ecclesie; cuiam percepisset, eundē Petrum eius amplecti cōmunionē, reſtituto in ſacro Diptycho nomine Romani Pontificis. At haec que ad Petrum ſcripſit, eadem vult eſſe cōmunionia alijs Patriarchis, Alexandrino nimirū, atque Hierosolymorū. Deprompta eſt epiftola iſta ex locuplete Vallicella bibliotheca vñā cum alijs monimentis, ad haec iſpa ſpectantibus: vertit autem in Latinum noster fidelis & doctus interpres Federicus Metius Thermularum Episcopus. Sic enim ſe habet:

Michael sanctissimus & Oecumenicus Patriarcha cognomeno Cerularius, Petro sanctissimo Patriarcha Theopoleos magna Antiochia.

Beatitudinis veſtra legit humilias noſtra, & cum ab eo quā litteras attulit, didicerimus, quod bene, diuina ſauent, gratia, ſecundum eandem te habes: Dei benignitati, vi pat[er] eſt, gratias egimus, & legem vitam & tranquillam in ſuper precati ſamus. Et poſt alia: Ante aliquod tempus, cum nouissimus ab ijs, qui è vetere Roma ad nos venirent, de nobilitate & ſcenita Papa vi. elicit Vrbis Romae ſuper defundi, Leonis ſcilicet; nec non quod ſimil nobis ſentire, & conueniret propter ea ſcandala, que de ipſis feruntur circa Orthodoxam Fidem, non pauca illi ſcripſimus noſtri litteris, multa humilitate, vt tu recte vales cognoscere ex iſdem litteris. Idq[ue] ea de cauſa ſeimus, quoniam ipſam lucrat vulebam[us], ne non vt benevolū nobis & familiare ſe redderemus, quo per eu Francom auxilium nobis procuraremus. Quas quidem litteras cum illi tradiſſemus, qui ad Papam vñā cum Imperatori, litteris eſſet illas allaturus, & reſpoſtiones accepſurus, & nobis reddiurus: ille vero cum has accepſet litteras, & perueniſſet ad Magifrum & Ducem Italiae, Argyrum nuncupatum, qui artificiosè p[ro]ſum decepti, eo videlicet nomine, quo citius littera ad Papam perueniret: ipſe illas accepit. Qui cū omnia diligenter didicſſet nec inquam ſua ſip[er]iſtutionis, & vaſſicie oblitus eſſet, ſed ſemper ea molteſtur, qua regia vrb[is] & Romania danno eſſent; neg[ati]o bac in re ſu[er]i ab-

XXVIII.
MICH CE
RVLARI
AD PETR.
ANTIO
CHENYM
EPISC. E.
PISTOLA.

similis, sed nomina ipsa, quæ ab imperatore Vestiariorum accepta refererat; ipse etiam accepit, ut lucro suo omnino illius veteretur, id scilicet curans, ut viderentur predictæ litteræ hac de causa scriptæ, pro adiunctione castrorum & cura de illis habenda. Et itare rem, quæ dicemus: artificiose paravit.

Cum enim quosdam, quibus ille maximè confidebat, ut par est, accessisset, quorum unus est, qui (ut audiuiimus) Amalphitanorum ecclesia aliquando praesul; deinde vero ab eadem electus ecclesia rationabilibus de causis, quinquennio peregrinus vagatur; alter vero nomine tantum Archiepiscopus, re autem omnino alienus cum nulli metropoli praesul esse vnam reperiatur; tertia personam, quæ illi placuerit, tribuens, Cancellarij videlicet, id est coram Romana dignitate pro insigni quadam versutia, ut talem se diceret, abduxit, ut posset per eum, quæ machinabatur obtinet, quasi quodam forti clypeo illo vsus. Mearum itaque litterarum dempto sigillo, & que in ipsis habebantur cum legisset, & alia quadam ad nos quasi Papa nomine missa componentes: & pro huiusmodi litteris offerendis predictos destinauit, misericordia suadens (O seductionem magnam, & illorum stultitiam) ut ad regiam urbem venirent, & has litteras darent mibi. Qui vrbem regiam ingressi, potenti primo & sancto Imperatori se eos conficiendo exhibuerunt, graui quidem & superbo habitu, & gressu, & supercilie.

XXX.

Deinde vero cum ad nostram humilitatem venissent, quis diceret posset, quanta superbia & arrogantia vbi sint? cum nec triuiali salutatione nos salutassent, nego sua capita vel modicum quid inclinassent, & consuetæ nobis veneratione exhibere dignati fuissent, nego, à tergo Metropolitarum nobiscum in secreto congregatorum sedere vlo pacto voluissent, sed quasi pro ipsorum contumelia id factum putasset. Vidisti ignominiam, cum post terga Episcoporum sedere sunt inuitati Legati? pergit vero. Sed cur non dicam, quæ his sunt absurdiora? Nec ipsi Imperatoris conspectu, & maiestati omnino se inclinarunt, sed potius se ipsis magnoper extollentes, & quæ eos nō decebant, cogitantes; cū cruce & sceptris regiæ ingrediuntur palati. Nihil igitur horum, ut par erat, cum fecissent, epistolæ nobis signatam dederunt. Et quamprimum recesserunt. Quam cum humilitate nostra accepisset, & sigillum aperire aggreffus esset, & diligenter ipsum sigillum inspexisset, inueni illud depravatum, & litteras dolis, & male mentis plenas.

XXXI.
IN ARGY-
RVM OM-
NIA CON-
VERTIT
CERVLA-
RIVS.

Illa enim per se manifestabant, quæ Argyrus Megalopolim cum venisset, frequenter nostra insursum ab humilitate, pricipue de fermentato. Quapropter non solum semel, sed bi & tertio, & sepius à nobis electus fuit à sacra cōmuniōne. Exemplū nostrarum litterarū ad Papam, nec non earum ad nos, quas Papa nomine improbisti attulerunt, in Græcam lingua cum vertissimus, ad tuā beatitudinem misimus, ut cognosceres, quid nos illis scripsierimus, & quæ nobis illata epistola significaret: ut aperte cognoscas, quod nō leuem suspicari sumus suspicionem, sed veritatem ipsam sumus affecti. Hac vero techna aperiens fuit deprehensa, & manifestata ab Archiepiscopo Tranensi, & Sincello, qui inde ad nos venit, & veram eorum mentem aperuit (vt diximus) potenti & sancto nostro Imperatori. Audisti Lector, versuti hominis vafriciem, negare esse Romanii Pontificis litteras ad se missas per Legatos, sed fuisse commentum Argyri: idque eo consilio, ne crederetur se tot iaculis confodi à summo Pontifice. Pergit ipse:

XXXII.

Iam vero quoddam ad nostras aures peruenit, quod tua beatitudine prædictum Papam in sacris referat Dyptichis, nec non & idem faciat Alexandria, & Hierosolymorum Patriarcha: nec adiici possum ut credam, vos tanta ignoratia detineri, pricipue tuā incomparabilem virtutem. Noſti enim, quod à sexta Oecumenica Synodo hucusq; à sacris Dyptichis dempta est Papa, commemoratio à nostra sanctissima Ecclesia, cum Vigilius Papa, qui tunc Romana prærat Ecclesia, ad Synodum non venisset, neque anathemate damnasset ea, quæ à Theodoreto aduersus rectam fidem, & duodecim capitula sancti Cyrilli scripta sunt, epistolam prætere iba. Et ex eo tempore usq; ad nostra tempora Papam à sanctissima nostra Ecclesia segregatum esse. Qua de causa incredibile nobis omnino visum fuit non adeo pro illis, quæ pro tua magna sapientia, & singulari prudentia. Nec hoc solum, verum etiam quod prædicti duo Patriarchæ non solum alijs azymis vescentes recipiunt, sed etiam ipsi aliquando in azymis sacrum consciunt sacrificium. Et nos quidem cum non haberemus in promptu hominem, per quem de hac re illos sciscitaremur: quin etiā nec alijs confidere volentes, rē totam tua sanctitati requirendam relinquimus, ut de hac re cum

MVLT
MENTI-
TVR CE-
RVLARI-
VS.

omniā diligenter fuerit scrutata, humilitati nostra singula facit manifesta. Et de his quidem habemus.

Peruenit præterea ad manus nostras per illustrissimum Prefectum & Ducem Antiochiam, cognomento Durum, exemplar epistolæ tue, ad Gradensem, seu Aquileiensem Patriarcham: quod cum legisset, dicit at cursu de azymis tantum multa te dicere inueni, omnis alijs Romanorū erroribus, cum multi sim & graui simi. Fortasse ita etiā scriptis sanctitatibus, quod de his quidem humilitas nostra illi scripta sit: sed de nulla istarum rerum vel ipsi vnguā, vel Pape, vel alijs cuiquam Episcoporum eius humilitas nostra significavit & scriptis, præter eam epistolam, cuius nunc exemplū ad te misimus. Sed ut videre licet, è rebus ipsis, & eorum gestis sunt illi omnino mendaciorum, & si audis studioſi. Sed certò scito, quod non vnicat tantum sagitta, azymorum videlicet errore confusi sunt Romani (quod omnibus aperte patet) sed multis & alijs diversis. Quia propter illos omnino auersari necesse est; & qua quidem Iudaorū more peragunt, talia sunt, ut error qui illi tribuitur de azymo, & quod suffocatum comedunt, & barbam radunt, & sabbat a custodiunt, & comedunt immunda, monachi carnibus vescuntur, nitore videlicet suis, & Larido omni, quod usq; ad carnē pertinet. Et quod etiam attinet ad primā hebdomadā Quadragesimā, & aliam etiam hebdomadā Quinquagesimā, quæ nos ouū tantum, & lacte vescimur, & propterea Casæ hebdomadam illam appellamus.

Sed præter hæc talia & huiusmodi se habentia in sacro Symbo lo hanc etiam adhibent additionem, male & pernicioſe sentientes. Ita enim se habet: Et in Spiritum sanctum, Dominum & vivificantem, qui ex Parce Filio procedit. In sacra etiam Missa illud, Vnus, Sanctus, vnu Dominus Iesus Christus in gloria Dei Patris per Spiritum sanctum, alta dicunt voce. Præter hæc, nuptias sacerdotum prohibent, illos videlicet, qui vxores habent, ut nullo pacto sacerdotij dignitatem consequantur, permittunt, sed innuptos manere volunt eos, qui sacerdotes esse cupiunt. Duo enim fratres duas ducunt sorores. Et in sacra Missa tempore communionis alter ministrorum comedens azyma, alios amplexatur, & pacem illis largitur. Episcopi etiam annulos gestant in manibus, quasi vxores ecclesiæ accipientes, & arrhabonem ferre dicunt. Ad bellum etiam exeuantes, manus suas sanguine coquinuant, & in conspectu suo animas occidunt, & occiduntur: quemadmodum etiam à nonnullis, qui hoc affirmant, accepimus. Sacrum baptisma ita per agunt, ut eos, qui baptizantur, vnicar mersione baptizent: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, dicentes. Sale etiam præterea eorum, qui baptizantur, ora implent. Malè etiam Apostolicum illud accipientes, quod ait: Modicum fermentū totam massam fermentare: ipsi vero ita scriptum habent: Modicum fermentum totā massam corruptum: cōtendentes hac modica huius verbi occasione tollere fermentum, quod panem subleuat & attollit. Quin imò Sanctorum reliquias illorum nonnulli non venerantur, nec sanctas etiam imagines. Sanctos etiam illos & magnos patres nostros Basilium & Chrysostomum cum reliquis Sanctis nō connumerant, nec illorum doctrinā omnino recipiunt. Alia etiam faciunt multa, quæ singula enumerare effet molestum.

Audisti Lector, quæcumq; Cerularius obijcat in Latinis? quæ cuncta vel omnino falsa, vel levia, nec observatione digna quisque prudens facile iudicabit, & planè talia esse pleraque, quibus non debeant accusari Latini, sed eiudem Cerularij imperitia egregiè fugillanda, & redarguēda temeritas. Illa vero per calumniam illata portento sa mendacia, quibus Latinos non esse cultores Sanctorum reliquiarum, atque eorum imaginum, nec connumerare Basilium & Chrysostomum cum alijs Sanctis, quæ portentosus ipse mentitur: quis non intelligat? Et quod obijcat de sacerdotibus prælianibus, & quæ sentias calumniosè prolatum. Non id ex institutione prodit Occidentalis Ecclesiæ, quæ eiusmodi sacerdos improbavit, atq; dñauit; sed quorundam vitio, ut alia quæque peccata, quorum vel cogitatio sola ad tribunal perferri debeat penitentia. Sed audi quæ sint reliqua eiusdem Epistolæ, quibus excusat se, Latinorum accidere vitio, ut cum illis non possit inire concordiam, sancireq; pacis foedera, cum talia agant, quibus sint ab omnibus execrandi. Ait enim:

Cum itaq; hoc pacto viuant, & istiusmodi moribus sint educati, & quæ aperte sint legibus vetita, & interdicta, & exerceatas, facere audeant; quomodo inter eos, qui Orthodoxi sunt, collocati ab ijs, qui recte sentiunt, iudicabuntur? Nū quid equidē id ego crederē?

Qui

XXXIII

IN PETR.
MITIVS
AGEN.
TEM CVM
LATINIS.

XXXIV
QUAE CE-
RVLARI
CALVMNI
OSE VEL
LEVITER
OBICIAS
IN LATI-
NOS.

2. Cor. 5

XXXV.
CONFV-
TATIO
OBJECTO
RVM.

XXXVI
CERVLA-
RIVS EXE-
CRAN-

DOSLA.
TINOS
PERPE-
RAM SEN-
TIT.

Qui verò ipsos ita sentiētes recte facere fuerint arbitrati, eandem cū illis sortiantur portionem. Nunquā enim nos ipsos emulabimur in hac ipsorum concordia & confessione. Nec ita, inquam, mente capti erimus, vel nostro sensu priuati, vt hanc sequamur viam. Hac verò bac de causa volumus nos percurtere, vt scire valeas tua beatitudo, qua ab iſtis peragantur, non putet eos circa azyma tantum errare, quemadmodum nos etiam hucusq; putauimus, sed cū nouerit alios prater bac ipsorum errores, cum illis eos numeret, cū quibus digni sunt ut consumerentur. Quod verò omniū est grauiſsimū, & intolerabile, & eorum amentiā satis superā declarat, illud est. Dicunt enim quod nō acceperunt h.ac, tanquā ut ab alijs edocerentur, sed potius ut alios ipsi docerent: fore etiā ut persuadeant nobis sequi eorum dogmata. Et hoc inquit cum imperiū potestate, & in uercundia maiore. Dominus Deus beatitudinem tuā custodiat in columem multis annorum curriculis pro nobis Deum orantem. Ha-
cēnū Cerularius ad Petrum Antiochenum.

XXX-
VII.

DECOR
ECCL-E-
SIAROM.
EX OBIE-
CTIONI-
BVS INI-
MICO-
RVM AP-
PARET.

Hic rogo te, Lector, mecum cōsidera rem benē aetam, diuinitusq; dīpositam inueniri, si post innumerā tempe-
states, aduersariorum ventorum impetu agitatas, post fre-
quentes in scopulos illissons, in Syrres ciectiones, & pira-
tarum aggressiones, diligentē studio, accurata sollicitudine per illustrata nauis, quę millies periisse debuerat, nulla sit inuenta leſione quālata, nullo aperta foramine, nullo de-
nique alicuius momenti affecta detimento. Ecce post tot
tatosq; enumeratos superiū turbines, quibus (vt antiquo-
ra mala prætermittamus) per centum annum curricula
fuit miserandis casibus Ecclesia Romana exagitata, cōcul-
sa, elisa, iactata, vt vix tabula iuncta tabule humana existi-
matione superesse, videri potuisse: ista ipsa obtutus lynceo
intus forisq; ab aduersariis, ea perire cupiētibus perspecta,
liuoris lucerna peruestigata; quę recta quęq; etiam appa-
rere facit obliqua, & bona cuncta mala videri: nullo reue-
rā sit inuenta errore eius compago resoluta, vt eadē pen-
nitū esse cognita sit, qualis fuerat ab exordio ante procel-
las, quibus obrui videbatur, in omnibus integra. Nam quę
Cerularius sicut curiosus, ita & malignus, dolosus, ac men-
dax perscrutator obiecit inania, vana, falsa, ridea esse po-
tiū quām confutanda, satis, si sapis, puto, intellexisti, vt ex
ijs potius eiusdem Ecclesiæ sinceritas demonstretur, & pre-
dicetur integritas, quām erroris labē aliqua ostendi possit
aspersa. Vnde magis magisque erubescant ter miseri No-
uatores, dum Romanam Ecclesiam probrosis adeo laborant
inquinare calumnias, quas Cerularius vel cogitare fal-
tem exhorriisset, quamvis eiusdem infensissimus hostis.
Sed iam, quas ad ipsum Petrus Patriarcha Antiochenus redarguens in multis, literas rescriperit, videamus. Accep-
tā sunt ex eodem codice, & ab eodem interprete redditæ
Latinitati, quę sic se habent absque titulo:

XXX-
IIX.
EPIST. PE-
TRI BPI.
ANTIO-
CHE. AD
CERVL.
RIVM.

Quocunq; humani generis hostis aduersus sanctitatem tuā ma-
chinatus est, & quam peruersam mentem aduersarij tui in te exer-
cuerunt, attollentes capita sua in medio Ecclesie tua: satis superā
tuā sacra littera nos edocuerunt, sacratissime & sanctissime domi-
ne. Et magnopere sumus mirati, dum eas legeremus, cū nō posse-
mus cōcere, quo spiritu motus, vel quid sibi volens It alias ille Argy-
rus ad tantum declinavit errorem, & profanus cū sit, sacra con-
rectare non dubitauit. Quid enim commune cani & balneo? vt il-
le in secularium ordine cōstitutus, eadem que ad sacerdotes perti-
nent, nimis curiose sat agat, & huiusmodi literas, vt tu docuisti, fal-
sas extogitat atq; conficiat, ex quibus nihil magis quām dedecus
lucrari debeat, re ipsa patefacta. Præsertim cū Papa vita fuerit
functus. Sed gratias Deo, qui corripit sapientes in eorum malitia,
& non diu eorum segmenta latere permisit.

XXXIX
REDAR-
GVITVR
A PETRO
CERVL-
RIVS.

Habent præterea sacra litera sanctitatis tua, quod rumor qui-
dem ad aures peruenit tuas, quod nos Papam in sacris Diptychis
referimus, & hoc ipsum faciūt alijs sanctissimi Patriarchæ: & quid
non oportet tali inscritia nos detinere, me præcipue ante alios, cū
sciam, quod à Sexta & sancta Oecumenica Synodo ad bac vſq; tempora
(vt tuā verbis utrū in sacris Diptychis Papaam commemoratio ē
medio sublatā est, ea videlicet de causa, quod Vigilius tunc tem-
poris Papa ad Synodon non venit, neq; ea damnauit, qua à Theodoreto
aduersus rectam fidem, & duodecim capitula sancti Cyrilli
scripta fuerant: & ex eo tempore hucusq; à nostra sancta Ecclesia
Papam segregatum fuisse. Hac quidem cū tua veneranda littera
haberent, pudore nescio quo pacto confusus sum (crede mihi)

principē verò tua causa, præserit si eo pacto, quo ad nos scripsisti,
eadem ad alios scriperis beatissimos Patriarchas, cum absque dili-
genti inquisitione, & exacta rerum cognitione, qua non gesta sunt,
ac si gesta essent, vano rumore impulsus protuleris. Quomodo enim
debebam ego hucusq; in sacris diptychis Papam referre, cū san-
ctissima ecclesia tua ipsum non referat? cū ego sim ipsius ecclesie
alumna & emulus, vt quitis alius, & verbis eius priuilegia semper
magno faciens & venerans? Memorare Lector, quę scriperit
anno superiori idem Petrus ad Leonem Romanum Pontificem, & planè senties ipsum esse bilinguem in ijs, quę de
Constantinopolitana Ecclesia prædicat, de qua valde con-
questus erat, quod ipsius Patriarcha subijcere sibi studebat
reliquos Patriarchas. Pergit ipse.

Quod verò de Vigilio Papa perperam dicitur, cū res non ita
se habeat, id quantum ignoratia tribuat venerabilissimo Charophylaci
tuo, tutè ipse videris. Etsi enim doctus est ille vir circa Rhetori-
cam facultatem (vt acceperimus) nondum tamē eam, vt par est, ec-
clesiasticarum rerum notitiam adeptus est. Fidem enim non habet
vt inquit Ioannes ille Climachus) vinum, quod recens è torculari
expressum est. Et hac de causa oportet eum, cū ad tantum gra-
dum electus fuerit, diligenter & exacte, & non per transennam
scripturas percurvere. Substantia enī nostri sacerdotij sunt elo-
quia à Deo tradita, videlicet sacrarum Scripturarum vera scien-
tia, quemadmodum magnus nos docuit Dionysius. Vigilius enim
Quintus Synodi temporibus fuit, in quo de Origene, Euclio, & Di-
dymo, & alijs, Petro & Seuero & Zoara, & de operibus Theodoreto
actum est, non in Sexta Synodo, cū inter utramq; Synodum
centum sexaginta nouem intercesserint anni. Illum verò contigit
paulo antè à Diptychis amoueri; quoniam ipsam cum sanctissimo
Patriarcha Mena alterari accidit, & eum depositione subijcere
vinculo, quousq; iterum Pontifices illi inuicem conciliati inter se
conuenerunt. Tempore verò sancta Sexta Synodi sacer Papa fuit
Agathon, vir quidem venerablis, & sacrarum rerū peritus. Et lege
tu Acta ipsa Sexta Synodi, qua legi consueverunt Dominicā post
exaltationem venerande Crucis. Inuenies enim ibi prædictum
Agathonem Papam multis encomijs honoratum. Et haec in re ego
quidem testis fidus, & alijs multi Ecclesiæ proceres, quod tempore
beatæ memoria Patriarchæ domini Ioannis, Romanus Papa, Ioan-
nes etiam ipse nuncupatus, in sacris Diptychis habebatur. Et cū
Constantinopolim quadragesima quinq; ab hinc annis vevissim, in
uent tempore beatæ memoria Patriarchæ domini Sergij prædictum
Papam in sacra Missa una cū alijs sanctissimi Patriarchis rela-
tum. Quomodo verò deinde eius relatio & commemoratione ē medio
sublatā sit, & quanam de causa, ignoro. Sed de his quidem res ita
se habet, & aliud prætereat nihil. De Papa commemoratione capio
te diligentius indagare.

Quicunq; verò à te sunt enumerati Romanorum errores, per-
currimus: & alios quidem illorum exercando duxi, atq; vitando,
alios verò incertos, & alios prætermittendo. Quid enim no-
strum interest, quod illorum sacerdotes barbam radant? quid etiam,
quod illi annulos gestent in Symbolum contracti cū sancti Dei
Ecclesia communib;. Nos etiam coronā in capite gestamus, pro
veneratione proculdubio principis Apostolorum Petri, super quem
Dei Ecclesia est superadficata. Quod enim impij illi ad contume-
liam illius Sancti excoxitārunt: hoc nos pie ad gloriam, & honorē
ipsius facimus. Romani quidem barbam radentes: nos verò in capi-
te coronam gestantes. Auro etiam exornamur & nos, chirothe-
cas, & manipulos, & stolas auro contextas habemus. Quod verò
immundis rebus vescantur, & monachi carnes comedant, & nido-
rem suūlūm: inuenies etiam huiusmodi res, si diligenter inquiras, à
nonnullis nostrorū fieri. Bithyni enim, & Thraces, & Lydi co-
medunt pisces, corniculas, & * turtures, & terrestres, echinos,
quorum vsum indifferentem patres nobis reliquerunt. Nulla enim
creatura Dei est reprobanda, cū gratiarum actione sumatur id-
quæ nos docet a vas illud sindonis ē cœlo demissa. Inquit, enim bea-
tus Basilius: Sicut in oleribus quod noxiū est ab inuicem segregam-
us; ita à carnibus quod noxiū est, ab utili distinguius. Herba
enim est aconitum, sicut caro vulturis; nihilominus neq; tosciamū
comederet aliquis sanus mente, neq; carnē carnis attingeret abq;
aliqua magna necessitate urgente, ita ut qui comederet, non male
fecisset. In leguminibus verò & oleribus nidore suūlūm immisce-
re, hoc etiam à sanctis Patribris permisum est decretum, præserit
illis apud quos bonum oleum non reperitur. Inquit præterea
in sua Regula beatus Basilius, quod ciborum differentia nihil

XI.
IN CHAR-
TOPHY-
LACEM
CVLPA
RELIET-
TVR.

XLI.
DE OBIE-
CTIS A
CERVL.
RIO QVID
PETRS.

* vultures
Act. 10.

prodest. Socij præterea sancti Pachomii sues alebant.

Sed malum est illud, & malorum pessimum, additio in Symbo-
lo: Si enim nostra Euangelia eadem sunt cum illorum Euangelijs,
vnde illa plura, que nos edocti, huiusmodi alienam additionem fe-
cerunt? Sed vt videtur, amiserunt Romani exempla Nicena & sancta
Synodi, cum VVandalicagens Roma imperio diu potita sit, à quibus
fortasse Arrianorum errores seculantibus didicerunt, unica im-
mersione, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti (sive a sunt
que scripsi) baptisatum confidere. Nobis enim sat's est ad per-
ficitam veritatem cognitionem & confirmationem sapiens illud &
salutare diuinæ gratiae Symbolum. Docet enim nos perfectam fide-
de Patre, & Filio, & Spiritu sancto: Incarnationem præterea Domini
fidelibus manifestat, qui illam recipiunt. Illos itaq., qui Sym-
bolo aliqd addunt, vel arserunt, anathemate damnamus. Si quis
enim (inquit a Apostolo) euangelizaverit vobis præter id, quod
euangelizatum fuit vobis, anathema sit. Bonum est enim ad bonum
respicere præsternum cum neg, Deus, neg. Fides aliquod patitur de-
tinendum, ad pacem semper inclinare, & si avium dilectionem.
Frates enim nostri isti sunt, licet rusticitate, vel ignoratione con-
tingat illos sepè a recto recedere, propria seruientis voluntati.
Nec oportet nos ad eum exactam reverentiam querere inter barba-
ræ gentes, quā nos querimus, qui circulitteras versamus. Ma-
gnum enim erit: si apud illos absq; aliquo errore sanctissima Trini-
tatis, vita origo & causa predictetur, & si incarnationis etiā myste-
rium iuxta nostram sententiam illi confiteantur.

^{a Galat. 1.} Quod vero sufficiat ipsi comedunt, & duo sorores duabus si-
tribus commiscentur, puto hac fieri absq; Papæ permissione, vel ab
alijs pontificibus hac parvpendi. Id vero contigit fieri propter eo-
rum audaciam, qui hoc facere non dubitant: qualia etiam in no-
stro Romano Imperio multa præter leges, etiam execranda, fieri
congit, qua nos ignoramus. Inuenies siquidem etiam in ipsa Con-
stantinopoli, & extra eam multis, qui sanguine suillum comedunt.
Vnde itaq;, venerabilissime domine, quomodo nos multa eorum,
qua nos perperam fuisse, negligentes, & prætermittentes, di-
ligentius, quamvis est, res alienas curiose indaganus, & de illis
verbafacimus. Hucque epistola Petri Patriarchæ Antio-
cheni ad Cerularium.

<sup>b PETRVS
EPISCO.
ANTIOC.
MVLTI
PLICITER
EDAR.
GVENDVS</sup> In qua vidisti ipsum alia à Cerulario scripta mendacijs
redargueret, alia vt leuia & nullius ponderis cōtemnenda
esse iactare, alia dissimulando præterire, ea scilicet de re-
cepto in Diptychis nomine Romani Pontificis, & de duobus
Patriarchis, in azymis sacrificium offerentibus. Latinos
vero additamenta ad Symbolum redargueret, & imperi-
tiae nomine fugillare. De quibus ipsis, quā ipse sit impe-
ritus, quamque cum Græcis omnibus erret, cum Tomo
superiori pluribus actum sit, & scripta Humberti cū Epis-
tolis Leonis Papæ demonstrent, superfluum est rursus ea
in iudicium reuocare. Cæterum si Petrus Rom. Ecclesia
Fidem non probat, cur mox, vt et creatus Episcopus, sua
fidei professionem Româ anno superiori (vt vidimus) ad
Romanum Pôtificem misit? Et si imperitus: cur eisdē suis
literis eundem consulendum putauit? ista enim omnia pa-
tent ex redditâ ad ipsum Epistola Leonis Pontificis. At
quantu[m] ex ijdem literis Petri liquet, id est ipse haud liberio-
ris effectus fuisse perpenditur, sed t[em]poribus in seruisse, si-
demq; pro persona mutasse. Quod enim sub Constantino-
politano Imperio Antiochia erat, & mutaretur eius arbitrio
Patriarchæ, offensam veritus est incurtere Michaelis.
Sic infelix Orientalis Ecclesia vel (vt vidisti in Michaelo)
crasla admodum ignorantia laborabat, vel qui præ cæteris
scire aliquid videbantur, circumferabantur in gratia ho-
minum omni vento doctrinæ. Sed iam ad res Occiden-
tales cōuertamus orationem, iofosq; assecemur Legatos
in Italiam redeuentes, de quibus ista Leo Ostiensis: b

Cum intra hos dies, defuncto iam Papa, legati redire dispo-
nerent, regis illos donis secutus Imperator, beato quoq; Petro mu-
nera per eos haud parua transmisit. Illorum insuper precibus binas
autem libras huic monasterio ex redditibus regis singulis annis insi-
tuit. Eorum profuso redditus Transimundus Theatinus Comes ad-
monitus scilicet, eos, dum per terram suam traxerint, cepit, & cum
caue que fererat, tollens, tandem dimisit. Sic itaq; Fridericus Româ
adit. Qui nec sibi ne inuidiam vitare potuit atque calum-
niam de ingenti pecunia accepta ab Imperatore, in Ita-
liam delata, cuius rei causa eidem Henricus Imperator

negotium faciebat: quem ipse pia arte sapienter elusit.
Subiicit id est Leo: Comperto, inquit, Imperator, Fridericu[m] Con-
stantinopolis reuersum magnâ detulisse pecuniam, caput eum vebe-
menter habere suspectum. Eo enim tempore fratris eius Duci Gode-
frido inimicissimus erat. Ait enim Hermannus hoc anno: Go-
defridus iterum contra Imperatorem tyrannidem inuasit, Italiamq;
latenter adiens, Beaticem, Bonifacij quondam Maribionis vidua
vxorem accepit. Quo inito coniugio, ex rebus Italicis ma-
gnam ad suam potentiam faceret accessionem, vt ipsi Im-
peratori timendum pariter esset. Sed quid Fridericus tan-
ta pulsatus calumnia? subdit Leo: Hoc per necessarios Frideri-
cus agit, Abbatem nostrum, qui per eos dies fuerat ab Impera-
tore reuersus (Richarius erat iste Cassinensis Abbas) Rome clam con-
uenit, & se v[er]o secum ducat, & monachū faciat, studiosè precatur.
Annuit Abbas gratissime, præmissoq; cum suis ad monasterium ipse
post pauco dies cum Imperatoris Nuntijs, qui ad Principes mitte-
bantur, aduenit. Mox igitur Fridericus coram positis Nuntijs ab-
iecta, qua tunc vibebatur, pretiosissima veste, religionis habitum
sumpsit, ipsijsq; Nuntijs id de se Imperatori nuntiante iubens, Fra-
tribus de cætero adiunctus est. At de spredo seculo centuplum
iste retulit in hac vita. Nam postmodum eiusdem mona-
sterij creatus est Abbas; inde vero Pontifex Romanus est
effectus, Stephanus nominatis. Sed de his suo loco: modò
de Ecclesiæ Romana statu loquendum.

^c Leo Papa (inquit Leo d' Ostiensis) manxit Beneventi vñq; ad
mensis Martij duodecimum diem, ibiq; infirmatus, vocato predicto
Comite Hunfrido Northmanno, haud pridem hoste victo-
re, modo obsequientissimo Dei virtute famulo, ab eo Ca-
pucin vñq; deductus est. Ibi duodecim dies remoratus, accersito tan-
dem abbate nostro, sui itineris socio, Roman redit: ibiq; post pau-
cos dies sancto fine queuit. Ad cunctum tumulum plurima tunc tem-
poris signa Christus efficit. Hæc Leo Ostiensis. Eadem de miracu-
lulis etiam Hermannus, eiusdem temporis scriptor: qui
& ista de obitu die: Paschali in ante tempore Romanum agrotus
reuersus, in ualecente indies languore, gloriose exiit, cuiusq; prius
benedicens, & admonitus valedicens, sanctoq; Petro peccat. sua
confessus, & deuote se illi commendans, xij Kal. Maij obit, & in
basilica S. Petri, iuxta sepulchrum sancti Papæ Gregorij sepultus,
miraculis claruisse memoratur. Hæc Hermannus. Quem igitur
Deus miraculis illustravit, sancta Ecclesia inter san-
tos retulit, annis singulis diem natalem eius sacris ritibus
coleens decimanona mensis Aprilis. Sedit Leo annos quin-
que, menses duos, & dies octo.

Quod rursum ab eodem edita spectat, pre-
ter illa quæ superius sunt recensita, illud plurium Scripto-
rum auctoritate fulcit, Leprosum quendam ad fores iacentem ab ipso iuolum in suum lectum ferri, atque curari;
sed nō amplius cuiquam vñlus, creditus est à cunctis Chri-
stus in leprosi specie apparuisse, vt sèpè alias vitum esse cō-
tigit. Sed hæc in vita ipius. Quæ autem ab eodē post obi-
tum sunt miracula edita, omnes, qui res ab eo gestas descri-
bunt, absq; vlla ambiguitate confirabant, plurimos ab
eo in ipsis sepulchro esse sanatos diuersis, quibus detine-
bantur, languoribus. Sed egregium planè illud, quod de-
scribitur à Desiderio Abate Cassinensi, qui fuit postea
Romanus Pôtifex, Victor eius nominis Tertius, in tertio
libro dialogorum, quique vbi narrasset, quæ viuens mira-
cula insignia edidisset: de obitu eius ages, & miraculis post
obitum editis ista habet:

Dum beatissimus Pontifex Leo quing[ue], per annos diuinitatis sibi
concessum sacerdotium p[ro]i ac religiosissime administrasset, ab hac
instabilitate luce ad Christum, qui vera & eterna lux est, celorum la-
tantibus ciuib[us], angelicis subiectus manibus coniugavit. Et illi qui-
dem paradiſus patuit, Sanctorū recepto consortio, sed infelix mun-
dus, qui talē pastorem diu habere non meruit. Cum post obitum
multa & magna ad eius tumulum, alijsq; in locis per eum, Domi-
no tribuente, claruere miracula. E quibus omnis cæteris, duo tan-
tum (qua ad aliorum gesta narranda festino) adificationis gratia
huc libello subiectam. Victor Papa, qui in regimine sacerdotiale ei
succederat (sicut à veridicio viris nobis relata sunt) audit a fama mi-
raculorū eius, quod per eū Dominus talia operaretur, fidem acco-
modabat. Sed quia (vt ait ē Apostolus) lingue in signū sum nō Fide-
libus, sed Infidelibus: omnipotens Dominus experimento cum do-
cere voluit, quæ auditæ à pluribus, minimè credere volebat.

^c Idem lib.
2. c. 90.
FRIDERI-
CVS CAN-
CELLA-
RIUS F[ac]-
MONA-
CHVS.

XLVI.
^d Leo Ost.
i. 2. c. 88.
DE OLTIT
LEONIS
PAPÆ.

XLVII.
DE MIKA-
CULISS.
LEONIS
PAPÆ IX.

XLIIX.
MIRACU-
LA DVO
A DESI-
DERIO
DESCRI-
PTA.

1. Cor.
14.

XLIX.

GRANDE
MIRAC-
LVM DE
MVTQ CV
RATO.

L.

LI.

* Cadalo

DERISOR
S. LONIS
DAT POE
NAS.

LII.

Curientis quidam Episcopus, cuius nomen est memoria excedit, cum supra memorato Pontifice Victore e Germania veniens, eius in obsequio Romae morabatur. Hic puerum ab vetero matri mutum habebat, quem pro mercede anima sua pascens, ac vestiens, quoque ibat secum ducere consueverat, in cuius vacuo crene in dicunt quidem lingua messe videbatur. Qui etiam Episcopus ex mirabilibus B. Leonis tumulum patratis, similiter ut Papa, incredulum animum gererat. Cum igitur quadam die ad Sedem sui Episcopatus, iam accepta licentia, reuertit decreuerit: ecclesiam B. Petri Apostoli orationis gratia ingressus: Postquam beato Petro se atten- tius commendauit, suis cum clientibus equis ascensus, puer in ea- dem ecclesia obliito, festinus viam, qua cum ad suam ducebat patriam, egressus Urbe gradiebatur. Cum itaque longiusculè adhuc es- set ab Urbe profectus, repente ei in memoriam rediit, quod mutum puerum in ecclesia beati Petri Apostoli reliquisset. Qui mox substi- tit, ac famulos suos, à quibus puer reduci deberet, quodam remisit.

Igitur cum illi Apostolorum Principis basilica essent ingressi, con- ficiunt puerum ante tumulum beati Leonis antem, atque cum ijs, qui circumstabant, loquentem. Illis itaque mirantibus, & qualiter hoc sibi evenisset, quarantibus, puer, inquit: Postquam dominus meus hac in Ecclesia me relinques dscendit, hic ad sepulchrum beati Leonis me contulit, si forte omnipotens Dominus, officium, quo carebam vocis, meritis eius mihi restituere dignaretur. Nec sum meo, quod corde poscebam, votu fraudatus; sed mox, vt ante eius venerandam Memoriam lacrymans aliquantulum prostratus in cuius illicet recepta voce loquens (vt ipsi videtur) surrexi. Ab illa itaque die (quod mirabilis est) cœpit in ore eius lingua, qua defuerat, paulatum crescere, ita ut intra paucos dies pleno ore linguam per- fecte recuperet, & verba sine impedimento sonaret. Denique qui miseri fuerant, curauerunt puerum ad Episcopum ducere, & quem tacentem reliquerat beati Leonis suffragantibus meritus, ei loquenter adducunt. Regressus igitur Episcopus, Romanum Pontificem adiit, & quod omnipotens Dominus per B. Leonem operari dignatus fuisset, ostendit. Et tunc cœperunt ipsi eius veneranda merita cunctis prædicare, que alijs ante referentibus non patiebantur audire. Hæc de muto sanato.

Inferius vero rursus de eodem beatissimo Papa Leone, in sepulchro suo miracula operante, quod postea contigit sub Alexandro Papa, tempore Iohannis, ista subne cit: Illustris vir maximus, Romana Vrbis ciuis, nuper retulit mihi de eodem venerabili Presule, que narro. Bernardus quidam pesi- mamente miles extitit, qui Apostolice Sedi contrarium se in omnibus, quibus potuit modus exhibuit. Sed in bello, quod a vicini circa Vrbem manentibus, coniurantibus cum Cadulo Parmensi Epi- scopo, qui tunc Apostolicam Sedem inuadere tentabat, cum militibus, qui Romanam Ecclesiam defendebant, commissum est, iusto Dei iudicio confusus interiit. Hic igitur audit a fama mirabilium, que omnipotens Deus meritis beati Leonis fidelibus populis exhibebat: non solum non credebat, verum etiam ore sacrilego deridebat, & blasphemabat. Cum denique quadam die in conuentu appareret populi, & sermo inter eos de signis, & virtutibus beati Leonis exor- tus esset, cœpit irridere, dicens: Si sanctus est (vt dicas) contrahat mihi digitum meum. Cumque compesceretur ab ijs, qui astabant, ne de sancto viro talia loqueretur, dimisso conuentu discessit. Cum ecce forte canis, qui eum sequebatur, suem in platea inuentum in- usit. Ille vero ne porcus disciperetur, festine cucurrit, ac mie- ã manu, caueat tenere voluit: sed mox porcus bianti ore digitum eius momordit. Sicque ab illa die, omni tempore quo vixit, digitum contractum habens, nullatenus eum extendere potuit. Unde factum est, ut qui Dei famulum irridere presumperat, ipse contra- acto digito, omnibus derisu habetur. Hæc de tanto patre Leone dicta sufficient, ut quia ad aliorum narratæ gestæ properamus &c. Hucusque Desiderius. Nam vero quæ sunt secuta de suc- cessoris electione videamus.

Post mortem eius penè interlapsus est annus, quod car- ruit Ecclesia Romana pastore: vacavit enim Sedes mensis undecim, & dies viginti quatuor. Tam diuturni interregni non nisi discordia in Urbe Romana potuit esse causa, neque quod asiente Imperatore vigeret factio Comitum Tusculanorum, viuente adhuc Benedicto illo intruso, sèpè reiecto, pleudo Romano Pontifice, iterum statum sanctæ Romanæ Ecclesiæ perturbâte. Ad quod tam grande malum vitadium opus fuerit legationem mitti ad Imperato- rem ab ipso Romano Clero, ut eiusdem Cleri nomine Im-

perator ipse eligeret quæ Clerus vellet creari Pontificem, de his emi habet ista Leo Ostiensis, ages de missa legatione: a

Deserto sanctæ memoria Leone Papa, Hildebrandus tunc Ec- clesia Romana subdiaconus à Romanis ad Imperatorem mittitur: ut quoniam in Ecclesia Romana persona ad tantum officium idonea reperiiri non poterat, de partibus illis, quem ipse, tamen vice Cleri, populi Romani Pontificem elegisset, adduceret. Quod cum Imperator annusset, Gebhardum Aystensem Episcopum, curus supra meminimus, de Romanorum consilio postulauit. Tristis ad hanc Imperatorem (nimis enim illi charus erat) cum illum omnibus modis fibi necessarii diceret, & alios plerosq; hinc officio magis idoneos proponeret: Hildebrandus in sententia perficit. Erat enim idem Episcopus non modo prudentissimus, verum in toto regno ditor, atque potentior omnibus. Hunc itaque inuitum licet, ac nolente Rege propter quod postmodum monachos non amisse dictus est) Romanum secum adduxit, &c. Reliqua vero de eius creatione dicemus anno sequenti, quo contigit. Addit his vero Hermannus, voluisse Imperatorem electionem tanquam Sedis Pontificis fieri in Concilio Episcoporum: cuius rei agenda causa celebaturum est Concilium Moguntinum. Ait enim: Convenit ab Imperatore Moguntia factus est, in quo Gebhardus Aystensis Episcopus ab Episcopis electus Romanum missus est, &c.

Quod autem Bennonis sententiam (qualisunque aesti- manda sit) assentatur Benedictus, qui & ante Theophilac- tus est dictus, perturbâste post Leonis obitum Romanam Ecclesiam, nec de eo amplius visqua sit mentio: exultimari potest, hominem nefarium hoc eodem tempore fidem viuendi fecisse, quem Deus condemnatum ad inferos voluit omnibus innotescere, quo non dubitarent homines secundum illud Sapientiae accidere post obitum, quod b Potentes b Sap. 6. potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior insitabit cruciatio; Longeque decipi mortales miseris, qui ex amplitudine dignitatem, non meritorum aliquem iudicant felici- em atque beatum. Nam accipe terrible horrendumq; Dei iudicium super hominem, qui non posuit c Deum adiutori- rem suum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & præualuit in vanitate sua. Scribit ista Petrus Damiani, quæ se accepisse testatur à viro præstabilissimo, scietia & in- tegrity notissimo Humberto Episcopo Silvæ candidæ, perfuncto hoc eodem anno (vt audit) legatione Constantiopolim. In epistola igitur, quam scribit ad Fratres ere- mi, hæc habet: De aqua quoq; eiusdem Benedicti Senioris Pa- pa nepte, qui post eum tertius, Ioanni vero secundus in Romana Ecclesia inuasione succedit, idem mibi narravit Humbertus. Quia Vetus quidam dumiter ageret, accidit ut iuxta molendum equo insidens pertransiret: ecce repente monstrum in manu confexit. Quo visu subito eum terror inuasit, & stupor altus intremuit. Vide- batur autem monstrum illud in aures aselli, caudamq; desinere, ca- tera vrsus erat.

Cumque viator ad hoc portentum territus obrigeret fugamq; precipiti in formidolosus iniret: informe prodigium humanae vocis verba formauit: Noli, inquit, o vir, expaue cere: hominem me olim fuisse, sicut & ipse nunc es, proculdubio crede; sed quia bestialiter vixi, post finem vite bestie preferre speciem merui. Porro cum ille perquireret, quis fuisse: Ego, ait, solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicæ Sedi apicem indignus obtinui. Inquisitus autem, quidnam retributionis haberet: Nunc, inquit, vsq; ad diem iudicij per dumos atque squalentias, per sulphurea loca, atque scelerum exhalantia, atque incendiis conflagrata rapior, atque pertrahor. Post extremum vero iudicium corpus meum simile & animam irre- mediabilis cruciatus, & gehennalis barathri me irreuocabilis olla de- glutier, ita ut nulla mihi recuperationis spes in posterum restet. Post hæc vero & huiusmodi verba disparuit.

Petrus autem super ostenta visione philosophatus, cur videlicet eo modo visus fit apparere, effigie; formari, ista mox subiicit, dicens: Sed cum ego, cur ille in hac specie con- spectus sit, indagare querò, non deesse mysterium ab eo quod visum est, deprehendo. Næ quia miserabilis ille ab ipso Pontificatus primor dio vsq; ad finem vita in luxuria eterno conuersatus est: non incongrue visus est & ab auribus incipere, & in cauda asini terminare. Asinus quippe luxuriosum est animal, sicut Prophetæ designat, cùd de carnis immunitate deditis ait: d Et carnes asini carnes eorum. Quod autem per cetera membra vrsi tenebat speciem, vitam in omnibus docetur duxisse carnalem. Nam sicut à Physicis traditur, vrsus

a Leo Ost. i. 2. c. 90.
LIII.
LEGATIO
AD IMP.
PROPE-
TENDO
ROM.
PONT.

LIV.

VISIO DE
BENEDI
CIO PSEV
DOPAPA.
c Psal. 51.

LV.

LVI.
INTER-
PRETA-
TIO VISI-
ONIS PER
PETRVM
FACTA.

d Ezec. 23

cum

cum parit, non catulum, iuxta consuetudinem bestiarum, sed humum carnis effundit: mox quod effusum est, crebrius linctendo & lambendo compunit, sic ergo ad sui similitudinem lingua formam perducit. Inre igitur, quia luxuriose & carnaliter vixit, in asinifinitudine, & vsi figura comparuit. Haec Petrus. Nec vacat mysterio, cur iuxtamolendinum eiusmodi visio apparuerit (nam & sanctus a Gregorio ipsa loca, in quibus ostensae sunt visiones, aliquid semper significare demonstrat) per b molam namque asinariam, & molarem lapidem pœnarum æternitatem, per orbem iugiter reuelandam interpretati sunt Patres, eadem sacra Scriptura loca elucidantes. Haec tenus de Benedicto pseudopapa: ita enim eum nominare libet. Quoniam etsi aliquando ut legitimus Papa sit cognitus, tam quod postquam se abdicavit, iterum atq; iterum Sudem inuasit: habito respectu posteriorum actionum, quæ præcipue sunt in homine considerandæ, tali iure dignus est nomine.

Eodem anno Indictione septima ex hac vita migrasse Constantium Monomachum, Europalata restatur, habens verò Imperij moderandas suscepisse Theodorum Porphyrogenitam, filiam Constantini Decimi Imperatoris, torore Zoes Augustæ; eamq; animaduertisse in aliquos, Imperij culmen arripere fatagentes, restatur idem Europalata, qui eundem Imperatorem defunctum esse in monasterio, quod adificauit, affirmat. De quo, cum quæ damnata essent in homine, lasciviam & tributorum nouoru exactio nem recéssit, haec laude digna commemorat verbis istis: *Quadam eius opera memoria digna referuntur. Nam monasteriu, quod diximus, & in ipso confecta hospitia ad alendos senes, hospites & mendicos, laude digna sunt: & quod proficit erga magnū Dei templum, non est debita laude fraudandum. Siquidem usque ad illas tempestatem insignibus tantum diebus festis in ipso, itemq; sabbathis & Dominicis diebus in cruentum Deo sacrificium peragebatur reliquis verò diebus nequaquam. Id autem nulla alia de causa sicut, nisi ob redditum inopiam: quos ille opipare constituens & abunde, ut quotidiè sacra celebrarentur, auctor fuit: idq; etiam nunc obseruatur. Et sacro huic cultui vasa dedicata in hoc templo proposuit, ex auro, & pretiosis margaritis, lapillisq; contexta, reliqua magnitudine, pulchritudine, & pretio longè superantia; reliquiq; alijs muneribus ipsum baud paucis illustravit. Hæc ipse.*

IESV C H R I S T I

Annus 1055.

VICTORIS II. HENRICI II. IMP. 9.
PAP. AN. I. THEODOR. PORPH. IMP. I.

I.
VICTOR
SECVN
DVSPAP.

IV.
Leo Off.
L. 2. c. 90.

CONCIL.
FLOREN
TINVM.

ANNVS Redemptoris sequitur quinquagesimusquinatus supra milleimum, Indictione octava, quo Iudicibus Aprilis, Geberhardus ex Episcopo Eistetenensi electus Papa (vt dictum est) anno superiori, consecratur Romæ Pontifex, vocatus Victor Secundus. Facta est hæc solennitas (ait Hermannus) in die Cœnæ Domini. Venisse autem Romam Henricum Imperatorem, secumq; duxisse Pontificem consecrandum, tradit Leo d' Ostiensis. Hermannus autem illum missum ab eo tradit? Imperatoris autem adventum in Italiâ postea contigisse hoc anno. De quo ista: Imperator Natalem Domini Gostrarie celebravit, ac deinde expeditionem in Italiam paravit, ac diem sancta Pascha Matus egit: die autem Pentecostes Florentie, ibi coram eo a domino Papagenerali Synodo habita, multa correctas sunt. At quæna ista fuerint statuta in Concilio Florentino, perquirenda. Constat quidem testificatione Lanfraci, Victorem ipsum in omnibus Concilijs, quæ celebrauit, vel celebranda curauit, confirmasse cuncta a prædecessore statuta, præcipue damnationem hæresis Berengarij per prædecessorem ipsum Leonem in Romano Concilio constitutam. Ait enim: *Quæ sententia Leonis Papæ non effigit successorè quoq; suum felicis memoria Papam Victorem. Sed quidquid de hac re, seu de ceteris ipse statuit, statuive præcepit, hoc etiam iste sua, atq; omnium Cœciliorum suorum auctoritate firmavit. Hæc ipse.*

Intuper etiam in hoc eodem Concilio Florentino liquet constitutum fuisse decretum de beneficijs ecclesiasticis, ne illa scilicet distraherentur ab Episcopis. Meminit huius decreti Petrus Damiani in epistola ad V. Episcopū scripta. Exeat inter alias nondum cufas, quas continet codex bibliothecæ S. Petri in Vaticano, quam tibi hic describendam curauit. Sic enim se habet:

Domino V. reverendissimo Episcopo Petrus peccator monachus salutem.

Nolo te lateat, venerabilis frater, quia de prædijis ecclesiasticis, qua distrabere diceris, non parvus rumor increvit. Nam & cor nostrum non leui maroris a cœlo nuper eadem famatras fidit. Nunquid oblitus es, quod amè ferè quinquennium Victor Apostolicus Sedit Episcopus in plenario Concilio Florentia celebrato, cui simul & Henricus Imperator interfuit, hoc sub excommunicationis censura prohibuit? An ignoras quia ad hoc Ecclesiæ predia conferuntur, vt ex eis pauperes sustententur, indigentes alantur, & ex eis viduis atque pupillis subsidium procuretur? Ecclesia quippe nascentis initio hic mos inoleuit, vt quilibet venientes ad Fidem confessionum suarum iura distraberet, atq; ad pedes Apostolorum premium, quod ex eis sumebatur, offerrent. Vnde & in eorum & adiutoribus legitur: *Quotquot, inquit, professores agrorum & domorum erant, vendentes, afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Procedente vero tempore, sanctis Ecclesiæ rectoribus vixum est, vt ipsa potius prædicta traducerentur, unde scilicet non modo clericos, sacris excubantis officijs Ecclesia pascerent: sed & refrigerij stipem diuersis ind gentibus & inopia laborantibus ministraret.*

Perpende ergo venerabilis frater, quantorum homicidiorum in die Iudicij reus erit, qui modò tot viduis, tot orphanis, diuersisq; pauperibus, vnde viuere debeant, subtrahat? Ad tribunal illius, qui pauperes singulærer diligit, quis in paupere refici, in paupere se perhibet eſuare: ad tribunal, in quam illius qua conscientia veniet, qui alimenta se subtraxisse pauperibus recognoscit? Si dannatur ille, qui vel unum premis hominem ferro: quia sententia d'gnus est, qui bona Ecclesiæ profligando, complures interfici famis, & inopia gladio? de quibus diuinâ voce malo culibet venditori iam dicitur: *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Et ille quidem fratrem perenit inuidia, quia sacrificium non est, Deo reprobaante, susceptum: isti plerungq; tale quid faciunt amore pecuniae, quæ est seruitus idolorum.*

Sed quia conueniente, ac super his qualicebat auctoritate corripi, respondisti paruum quid esse quod datum est, nec rei modum exceſſe, quod mihi fama vulgante perlatum est. Ad quod ego: Aliquando guttatum liquor emanat, qui tamen vñ proſus evacuat. Vber etiam promptuarium, vnde modicum quid quotidie tollitur, tamen aliquando vacuum reperitur. Id ipsum tamen quod paruum & exiguum dicit, iudicantis omnia scientiam non euadit. Audi quid Ieremias dicat: *Factum est verbum Domini ad me dicens: Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tuu veniet ad te, dicens: Emeti agrum meum qui est in Anathoth: tibi enim competit ex propinquitate vt eum emas, & paulo post subdit: Intellexi autem quod verbum Domini esset: & emi agrum ab Hanameel filio patruelis mei, qui est in Anathoth, & appendi ei argenteum, statueres septem & decem argenteos. Ecce quam exilis, quam parvus fuisse ille perpenditur, vt decem duntaxat argenteos, & septem statueribus emeretur: & tamen verbum Domini ad se factum super eum Propheta testatur. Nam & eidem Ieremias tanti fuit agellus, vt de eo dicat: Et scripsi in libro & signavi, & adhibui testes, & appendi argenteum in statera, & accepi librum possessionis signatum, scilicet pulationes, & rata, & signa forissecus, & alia plura, quæ hic annotare postponimus, ne fastidium legentibus ingeramus. Dum ergo tam parua possessio à Prophetâ tam soleniter sumitur (vt etiā diuinâ vocis oraculo prædicatur) qualibet Ecclesiastici iuris hæreditas quanto ad vendendum debet esse terroris: ex qua videlicet Christus in suis debet indigentibus sustentari?*

Sed quid venditionem loquimur, cum non modò ea, quæ per emphyteusos sunt locata contractum, vel quæ hypothecario iure peruenient, sive etiam quæ libellario nomine penitentiantur: sed illa quoq; quæ sub nudo beneficio vocabulo seculares accipiunt, reuocari de cetero, & restituiri Ecclesiis nullo modo possunt? Ita quippe manus diripientium diabolica tenacia glutinis inuiscantur, vt quolibet modo semel acceperint, Ecclesiæ reddere sua bona nullatenus acquiescant: & non modò ipsi dum viuunt, proprietatio quasi

EPIST.
PE DAM.
DE BENE
FICIS EC
CLESIA-
STICIS.

ACT. 4.

III.

Gen. 4.

ster. 32.

V.

quasi iure possideant, sed & in posteros sui germinu eminū possidenda transmittant. Petunt à te seculares Ecclesiastica prædia, in portunē se ingerunt, supplicantes insistunt, & sub astipulationibus monumenti, sed tantum forte nomine beneficij, quod ubique tantundem est, ac si adamantino stylo tabulis arcu scriberetur. Veniunt itaque ad te dicentes cum^a Achab Rege Samaria: Da mihi vineam tuam, & faciam mihi hortū olerum, quia vicina est, & prope domum meam? Tunc Naboth lezrae situs preposto responde: Proprium mihi sit Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.

VI.

Præterea non ignoras, quia cùm à pœnitentibus terram accipimus, iuxta mensuram muneris eius de quantitate pœnitentia relaxamus; sicut scriptum est: Dicitur hominis redemptio eius. Perpende igitur, & congruaratione considera, quia sicut illis, qui prædicti aparent Ecclesiæ, pœnitentia sua pondere meritū levigantur: sic ille qui substrahit, subeundæ pœnitentia digna mole deprimitur. Nam si dator absolutus, consequens est, ut præceptor vinculis innotet, tanto huic debito teneatur obnoxius, quanto ille nō ambigitur absolutus. Quisquis igitur Ecclesiastici territorij prodigus est... tot in unum caput mala concurrunt. In tremendo namque Iudicio Sancti, quorum honor clericorum egestate minuitur, irascuntur: pauperes, vidua, pupilli, quilibet hospites famis se gladio clamitant interemptos. Sic multiplicis homicidiū reus erit, qui sanguinem fortè nunquam fudit.

VII.
DE NON
TRADEF
DIS DECI
MIS SECY
LARIBVS.

Sunt & qui plebes secularibus tradunt: hi nimirū tanto gravius delinquunt, quanto & sacrilegium committere coniunctur. Quia & sancta profanant, & his, quibus quasi beneficium prærogant, venenum lethale propinant. Quid est & decimas in vsum secularium vertere, nisi mortiferum eis virus quo pereant, exhibere? Huc accedit, quia & Plebanis iusta datur occasio, ut matribus suis Ecclesiæ obedientiam subtrahant, vt non eis legitima decima rum tributa persolvant. Et hec reverā sunt egregia dona pontificis, quibus nimirū honor Ecclesiæ tollitur; accipienti quod datur in perniciem vertitur: populus à Christiani ritus obedientia reuocatur. Ab his itaq; sacrilegii donis, dilectissime frater, manum retrahere: ab his nefarijs, profanisq; contractibus causa semper ac diligentissimata prouisione compescere. Prius animas tibi commissas, deinde etiā facultates; Ecclesiæ perugili semper attentione gubernata, ut studio tui villicatu emeno, non (quod absit) Ecclesiæ dissipator, sed celebris fame testimonio custos dicaris & pastor. Obscurior atque, ne gravis tibi videatur ista correctio. Nam quia nostro studio proiectum te ad Episcopatus apicem non ignoras; dignum est, ut sicut prouebentem, ita nihilominus & redarguentem aliquando equanimiter feras. Nam & ipse Dominus Petrum vniuersali prius Ecclesiæ pretulit; deinde gravis reprehensionis inuestigatione pulsavit. Nam cùm dicaret: Tibi dabo claves regni cælorum; & quodcumq; ligaueris, siue solueris super terram, ligabitur, & solueretur calis: paulo post eum tam austere corripuit, vt diceret: Vnde post me satana, scandalum es mihi: quia nō sapis ea qua Dei sunt, sed ea qua hominum. In quo nimirū nobis dedit exemplum, vt quos ad honoris culmen attollimus, sub disciplina semper magisterio refranemus. Et ne ipsi se lenocinante astigio in superbia tyrannide erigant; magistris eos sub custodia sua calcibus premant. Haec tenet Petrus.

VIII.
RESTITV
TIO VSV
CANO.
NVM POE
NITEN
TIALIVM.

Hic verò opportunè se ingerit, & quasi necessitas exigit, vt eiusdem Petri verba illa explicantes, quibus ait: Non ignoras, quia cùm à pœnitentibus terras accipimus, iuxta mensuram muneris eius de quantitate pœnitentia relaxamus, &c. De eiusmodi redemptione pœnitentiae (vt Ecclesiæ ritus pleniū innotescat) agamus. Quos enim Patres siue ex Conciliis, siue ex decretis Romanorum Pontificum statuerunt canones, quibus delinquentibus pena, seu (vt dici solitum) pœnitentia irrogari consuevit, ob idq; pœnitentiales nominatos, ad coercendos homines, ne absque disciplina, atque timore supplicij prolaberentur ad malam: eosdem vniuersa Ecclesia, Romana præsertim, retinere consuevit in sui vigore & obseruantia venerandos. Sed & cum temporum iniuria eorum severa cæsura prætermisla videri posset: eos iterum in vsum pristinum reuocare studuit; vt hoc seculo factum videmus, quo tandem post tot naufragia Ecclesiæ, exul censura postliminio reuocata vigore cœpit: atque adeò, vt neque per religionis ingressum quis eo debito solueretur. Nam audi quæ idem Petrus Damiani scribat in libro De perfectione monachorū sexto capite, cùm queritur, quo killi, qui reus teneretur implendre pœ-

nitentia septuaginta annorum, Abbas eam remisisset in eius religionis ingressu ob commodum monasterij. Ad quem hec ipse: Quid dicam? fateor, mihi res valde dispergit, despici, horru, & hominem deceptum esse clamaui. Quod diceret Abbas scilicet, sufficere post peractam confessionem ad pœnitentiam ipsam à seculo conuersionem. Quæ in exemplum voluimus adduxisse, ad significandum, quam tenax his temporibus esset Ecclesiastica censura, in obseruantia pœnitentialium canonum.

Quoniam verò contingenter ob iterata frequenter peccata mortalia, quorum causa plurimum annorum pœnitentia inferretur, desperare homines tot annorum curriculis, & aliquando sua ætate integra sub eodē pœnitentia fasce gemere, imò interdum nec hominis ætate sufficere ad expianda per pœnitentiam præscriptam canonibus commissa peccata: aperta est in Ecclesia ianua pœnitentiae redempitionis, ne quis ex hac vita Ecclesiæ debitor præuentus morte decederet, factumque est, vt breuiori compendio temporis satisfaceret, quæ plurimorum annorum termino perfoluere teneretur. Quæ quidem redemptio multiplicita via, quo vnicuiq; hominum statui prospectum esset, ut fieri posset, consultum optimè fuit: nimirū vt qui diuitijs affluenter, ergando eas in vsum pauperum, pro quantitate persoluti pretij tot redimeret eis annos, quot lex Ecclesiastica cœcessit. Hoc est igitur quod Petrus ait: Nō ignoras, quia cùm à pœnitentibus terras, possessiones agrorum videlicet accipimus: iuxta mensuram muneris eius de quantitate pœnitentiae relaxamus. Quibus plane ostendit, bona Ecclesiastica cuiusmodi fieri solita redemptione aucta creuisse.

Rui sus autem ne diuitiis tantum aperta redemptionis huius ianua videretur, aliq; ab Ecclesia excogitatæ sunt corporeæ afflictiones, quibus pauperes & alii qui vellent, redimere breui tempore multiplices annos possent. De istiusmodi remedij apud Burchardū, de quo suo loco, hoc Tomo superius egimus, tractatio prolixior est. Scriptit enim librum Decretorum pœnitentiae, qui in sua Collectione ordine numeri ponitur decimusonus: à cuius capite duodecimo de pœnitentiae redemptione agere sic incipit:

Pro uno die, quem in pane & aqua ieiunare debet, quinqua ginta Psalmos in Ecclesia si fieri potest, decantet: si autem, in loco conuenienti eadē faciat, & vnum pauperem pascat, & eo die, excepto vino & carne & sanguine quidquid velit, comedat. Et de alijs similibus vsque ad caput vigesimalium quintum inclusu. Inter alia autem redemptiois remedia palmatæ anumerantur, nimirū vt ferula palma manus pœnitentis verberaretur (vt sub austero Orbilio in scholis pueri accipere consueveré) vt dies vnum pœnitentia palmaris viginti redimi posset. Hæc; omnia & alia ipse, qui ex Romano Pœnitentiali ea recitare profitetur. Aliud erat genus verberum, quod per scopas inferebatur, ita instrumentum illud nominabant, quo pœnitentis sibi ipsi verbera infligebat: de quo redēptionis genere est frequens mentio apud eundem Petrum Damiani huius téporis scriptorem. Qui scribens ad Alexandrū Papam, hæc habet de scopis: Vt tria scoparum millia vnum pœnitentia annum explerent et um modulatio ne Psalmorum: decem Psalmorum modulatio mille scopas admittit. Cumq; Psalterium constet ex centum & quinquaginta Psalmis, in quoq; Psalterio quinq; annorum pœnitentia expletur: sicq; viginti Psalteria cum disciplina cantata centum annorum pœnitentiam explet. Hæc ad Alexandrum Petrus, intelligens per disciplinæ vocē, verberationem ipsam, cùm videlicet quis psallido scopis verbera infligeret sibi ipsi: quod nomen cū actione ipsa ad posteros transfijt, vt disciplinā age ret, seipsum flagellis cedere. Sed illud accidit, vt quæ in redēptione pœnitentiae scoparum verberatio est introducta; eadē frequentiori vnu sit recepta inter omnes etiam Christianos nihil debentes eiusmodi canonū exactori pœnitentiaro presbytero, imitatores Apostoli dicentis: a Liuidam facio carnem meā, & in scrutatorem redigo, ne cū alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Spontè se ciui modi verberibus cruciantes. Quod & his Petri Damiani téporibus coedit, vt sequenti anno dicturi sumus.

Sed iam vnde digressi sumus, ad canonem Concilii Florentini hoc anno editum à Victore Pontifice aduersus alienan-

IX.
REDEM
PTIO POE
NITEN
TIA.

X.

XI.

DE POE
NITEN
TIA CA
NONICAS
REDEM
PTIONE.

VSVS ET
NOMEN
SCOPA
RVM SIVE
DISCI
PLINIA.

a. Cor. 9.

XII.

alienantes bona Ecclesiastica, redeamus. Quod autem in Synodo damnatum hoc malum diu multumque viguissest in maximum animarum detrimetum, quod Ecclesiasticis legibus sub anathematis grauissima pena iam vetitum fuerat; voluit etiam Deus iisdem temporibus ad auertendos a tanto periculo homines, in quod precipites ruerent, succellosq; suos secu traherent in gehennam, per visum ostendere certam horum ad inferos damnationem, quam Episcopi populo praedicarent. Rem gestam narrat Petrus Damiani in Epistola ad Dominicu & alios Fratres eremiti scripta; nec non in Epistola ad Nicolaum Papam, quam continet codex basilice S. Petri. Sic enim se habet:

XIII.

Porr̄ autem, quia prudentissimi illi us viri Humberti Archiepiscopi seilicet, tirulo tantum nominatus, sed Silvæ candidæ reueræ Episcopus Cardinalis, de quo superius semel incidit mentio, aliud etiam insigne quod ruitulit (etiam magis perè ad propositum thema non pertinet) non silebo. Nam dum prædys Ecclesiastum iniuste posseis, sub conspectu presentia venerandi Pape in maritima Ecclesia conuinciretur, intulit congruent exemplum.

COMITES
POSSESSO
RES RE
RVM EC
CLESIAE
DAMNA
TI AD IN
FEROS.

In Teutonicis paribus, inquit, Comes quidam diues ac prepotens, sed quod in illo hominum genere prodigiū est repertus, bona opinoris, & innocentis vita, propter humanum erat de eius estimatione iudicium, ante decennum ferè defunctus est. Post cuius obitum quidam religiosus vir per spiritum ad inferiora descendens, præstatum Comitem in supremo gradu cuiusdam scale positum vidit. siebat n̄q, quia scala illa interstincta & crepitantes vltices incendi flammas videbatur erecta, atq; ad suscipiendo omnes, qui ex eadem Comitum genealogia descendenter, constituta. Erat autē terrum chaos, immane brachium, infirme patens, atq; in profunda demersum, unde scala producta surgebat. Hor igitur ordine succedentium fibi series texebatur, ut cum quis eorū nouis accederet, primum interim scale gradum teneret: is autem, qui illuc repertus erat, alijs omnes ad proximū fibi gradum in ima descendenter. Cumq; alijs atq; alijs ex eodem genere homines post carnobitum ad præstatam scalam per temporum interualla confluenter alijs protinus cederet, ineffabilis iudicij necessitate ad inferiora migabant. Planè dum vir, qui hac cōtemplabatur, causam huius horredis damnationis inquireret, & præsertim cur ille Comes sui temporis puniretur, quia tam iusta, tam decenter, tam honeste vixisset: audiuit quia propter quandam prædys Metensis Ecclesia possessionem, quam B. Stephano prouus eius abstulerat, cui videlicet iste iam decimus in hereditate successisset, omnes isti non diverso supplicio deputati sunt. Et sicut eos ad peccandum non dispar, auraria culpa communxit: ita nihilominus ad perfiderandas atrocis incendi pœnas commune supplicium copulauit. Hac Petrus, & quidem talia, quæ non solum ex grauissimis testibus conciliant fibi fidem, sed ex diuinæ Scripturæ prescripto, ita prorsus rem se habere, necesse sit affirmare. Cū certum sit, a Apostolo prædicante, quod neque fures, neq; rapaces, multò minus sacrilegi regnum Dei possidebunt. Et ab eodem præscriptum sit, eadem pœna teneri facientes, b & facientibus consentiens, dum quod sciant heredes ab Ecclesia esse sublata à maioribus bona, mala fide possident.

A. Cor. 6.

b Rom. 1.

XIV.

HENRI
CVS IMP.
STUDIO
SVSS. TO
ANNIS
GVALBER
TI.

XV.

XVI.

Quod autem (vt audistis) huic Concilio Florētino Henrico imperator interfuit: in rebus gestis sancti Ioannis Gualberti de ista leguntur: Per idem tempus Henricus Imp. Florētii veniens, cū multis beatissimis virtutes auditione accepisset, quadam erga illum concepta benevolentia, hortante Theuzone supradicto, misit Episcopum Catholicum ad Vallis umbroso monasterium, qui summum altare consecraret. Post aliquot verò annos Hūbertus S.R.E. Cardinalis totum templum consecravit cum duabus alijs altariis. Hac ibi.

Qui autem rebus componendis, & restituendis Ecclesiæ sanctæ probatis moribus Victor Pontifex incumbebat: ad corrugendos prauos usus Ecclesiæ Gallicanæ, causisque quorundam Episcoporum cognoscendas ad iudicandas Legatum à latere misit Hildebrandum ipsum tunc subdiaconum, qui postea creatus Pontifex fuit Gregorius Septimus. Hic vbi illuc peruenit, Lugduni celebravit Concilium. De quo Concilio quæ reperimus in antiquioribus Gestis Romanorū Pótificum, quæ collegit Nicolaus Aragonius Cardinalis, hic in primis describamus. Sic se habet:

Eodem tempore cū simoniacæ heresis totam Italiam, & Burgundiam occupasset, idem Pontifex misit à latere suo eundem

* Archidiaconu Hildebrandum ad ultramontanas partes cum quibusdam Episcopis. Cum autem ad Lugdunem prouinciam pervenisset, in ea Synodus celebravit: in qua per ipsum Archidiaconum Deus maximum dignatus est operari miraculum: R. sidentibus enī in ea Synodo Archiepiscopis, & aliarum Ecclesiastarum Prelatis, Archieps. opus vir quidam litteratus & eloquens accusatus est de crimine simoniae. Qui sequenti nocte omnes suos accusatores pecunia corruptit, & sibi amicos fecit. Mane autem factore dicens ad Synodum, audacter dixit: Vbi sunt qui me accusant? exeat in publicum quicunque me voluerit damnare.

Tunc obmutescitibus cunctis, prædictus Archidiaconus, tanquam vir discretus & sapiens, conuertens se ad illum, dixit: Crede, dñe Archiepiscopo, Spiritum sanctum cum Patre, & Filio vivam esse substantiam Deitatis? quo respondente: Credo, addidit Archidiaconus: Dic Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Tunc ille Gloria Patri, & Filio, expeditè dicebat, sed Spiritum sanctum nullatenus proferre poterat. Quem cū frequenter in hac ret, & nihil proficeret: videns se per diuinum iudicium omnino confusum procedit ad pedes Archidiaconi, & confessus est proprio ore & simoniaco esse. Postquam vero à sacerdotali & Episcopali officio est depositus, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto liberata & clara voce decantauit. Quod factum simoniacos in tantum perterritum, quod præter alios Prelatos Ecclesiastarum viginti septem, Episcopi quadragesima quinque simoniacos se esse confessi sunt, & suis honoribus absque villa alia accusatore renuntiaverunt. Celebrata Synodo, & alijs rebus ritè ordinatis & composis, Legatio id Urbem redierunt. Hac ibi, sed male sub Papa Stephano. Decepitus est Collector, quod legationem istam contigisse putauerit, cū Hildebrandus iam Archidiaconus esset, quem & existimaret ab eodem Stephano Papa creatus fuisse Archidiaconum. Verū cum ea perfunctus est legatione Hildebrandus, nondum erat Archidiaconus, sed subdiaconus tantum. Quod expresse affirmat Petrus Damiani, qui & aperte tettatur sub Victore Papa eiusmodi Hildebrandi in Gallias contigisse legationem. Sed ne veritas in alicuius præiudicium sepulta remaneat, non in aliquo Archiepiscopo, sed Episcopo tantum ista esse gesta reperimus apud Desiderium Abbatem S. Benedicti, presbyterum Cardinalem sanctæ Cæciliæ, hoc tempore viuentem atque scribentem auctorem: qui in libris dialogorum, quos scripsit, ita ipsum Hildebrandum ista narrantem adducit. Ait enim.

Venerabilis Gregorius Papa, cuius superioris mentionem feci, quid circa eandem simoniacam heresim se presente Dominus ostendere voluit, sed mihi solitu est referre. Cū esset, inquit, subdiaconus, & à beata memoria Victore huīus Apostolica & Sedi Pontificie in Galliam pro Ecclesiasticis negotijs discutiendis effem transmissus: cur & mihi fuit Episcoporum conuocare Concilium, vt illi oram positis, de Ecclesiasticis negotijs tractaremus. In eadem verò ciuitate, in qua Synodus agebatur, Episcopus erat, qui prelio honorem comparasse Episcopatus, à multis infamabatur. Igitur vocatus Episcopus venit in medium. Vbi autem habita Synodus, verbum nullum, pergit verò: Cū ergo eū exhortari salutibus monitū capiſsemus, vt que fibi opponebantur, conscientiam iam factent, humiliiter confiteretur: ille, tum quia eusdem ciuitatis erat Episcopus, tum quia fratru auxilio Comitis terræ ipsius, plenus superbia, omnino verba nostra vilipendebat. Sed cū à nobis, & à ceteris, qui aderant Episcopis, sub iustitia regulā se (quod non sperauerat) constringi compiceret, nec effugiendi habere licentiam: negare pertinaciter coepit, quod ante vix audire dignabatur. Cumq; verba producerentur in longum, & maximum diei spatum esset consumptum, & ille nihilominus in sua pertinacia negādo persistet: hoc modo eum cum ceteris, qui aderant, religiosis Episcopis nobis adiuvare visum fuit, & totum iudicium in ostensione Spiritus sancti committere: In nomine, in qua, Patri, & Filii, & Spiritus sancti, cuius donum gratia comparasse audiuius, vt huīus rei nobis veritatem edisseras, adiuramus. Quod si amplius, vt capisci, negare tentaueris, Spiritum sanctum, donec que vera sunt, confitearis, nominare non valeas. Qui Episcopus cū abunde eloquens esset, & à nobis exoraretur, vt Spiritum sanctum nominaret: Patrem quidē, & Filium satis disertè nominabat, Spiritum verò sanctum mirum in modum, nominare nullo modo, poterat. Tunc omnibus, qui aderant, luce clarius patuit, quod honorem Episcopatus doto preio emerat, qui non nisi Spiritus sancti gratia largiente tribuitur.

* non nisi
subdiaconū
CONCL
LVM IN
GALLIA,
PER HIL
DEBRAN
DVM.

XVII.

ARCHIE
PISCOPVS
MIRACV
LO AR
GVITVR
SIMONIA
CVS.

XVIII.

EADEM
HISTORIA
EX DES
DERIO
AB CAS
SIN.

Tunc

XIX.

Tunc virile spiritus sancti tremens auctor Episcopus, dum inter coram omnibus confiteri coactus est, quod ante inflatus superbia, Dei timore postponit, pro aciter negare presumperat. Hac apud Desiderium, quem citauimus.

Petrus Damiani eandem historiam breuiter recitans addit, tam hunc, quam quinque alios Episcopos ab eodem Hildebrando tunc fuisse Apostolica auctoritate depositos. Ait enim tum in Epistola ad Dominicum & Fratres eremiti, tum in Epistola ad Nicolaum Papam: *Interea illud etiam, quod Hildebrando, Romana Ecclesia Archidiacono referente didicimus, huic inservere operae pretium indicamus. Nam cum adhuc subdiaconatus duntaxat sangeretur officio, a Victore Papa Apocrifarius in Gallias deft. natus Synodus congregauit: in qua videlicet sex Episcopos duieris criminibus innotulatos ex Apostolica Sedis auctoritate depositi Inter quos quidam erat Episcopus, qui, quoniam per simoniacan heresim ad Episcopatum culmen irrepsert, Spiritu sanctius verbia exprimere, quibus usq; tentaret misib; non valebat. Et quidem Patrem, & Filium expedite facie proferebat, ad Spiritum vero sanctum cum peruenisset, mox lingua balbutient, tandem rigida manebat. Merito siquidem Spiritum sanctum emit, amissit, ut q; exclusus erat ab anima, procul etiam consequenter esset a lingua. Huius igitur difficultate conuictus: Episcopale * decarceravit officium. Hec Petrus.*

Hec eade de Hildebrando recitat ^a VVillelmus Malmesburiensis Bibliothecarius, ex relatione S. Hugonis Abbatis Cluniacensis, atque in fine ait: *Huius miraculi testis fuit Abbas sapè nominatus, Hugo scilicet, qui die eius Episcopum per loca secum dicens, illus rei experimentum sapè rifiit: de quorū verborum certitudine dubitatem omnis Europa confusat, qui Cluniacensis religionis numerum per eum augmentatum non neficit. Hec de Hildebrando VVillelmus ex Hugone, cuius eriam testificatione alia de eodem admiranda narrat, quæ dicturi sumus inferius suo loco.*

Porro ad tantam sibi impositam prouinciam obeundam Hildebrandus Cluniacum petens, eundem Hugonem Abbatem adscuerat sibi coadiutorem, cui inhærente Christum, patenti fuit dignus visione cognoscere. In vita enim ipsius ista ab alio Hugone scribuntur: *Hildebrandus Romana Ecclesia * diaconus, Apostolica Sedi Pontifex Gregorius Septimus mox futurus, Galliarum legatione suscepta, Cluniacum venerat. Hic quadam die sedens in Capitulo cum beato Hugone, Fratrum negligentias pietatis gladio corrigete, aspexit Dominum Iesum presentem, predicto Patri adestem, eisq; de singulis quid agere deberet, suggerentem. Itaq; Hildebrandus sancti vari merita predicans, in famulo Dominum collaudabat.*

Mentio habetur ibidem de Concilio Heduense, in quo quænam eiudem Hugonis fuerint partes, ex eodem auctore sic accipe: *Mirandis plus miranda subiungo, quæ referentibus viris authenticis, probata cognosco. Hac sanè referunt Gaufridus de monte sancti Vincentij, & Ramaldus Heduenensis, qui adhuc presentes sunt. Dux Burgundie Robertus Haganus, Heduorum Episcopum nimia infestatione grauabat, de varijsq; predonum in urbibus suis Burgundia laborabat. Eapropter Gaufridus Lugdunensis, Hugo Bisontinus, Acharius Cabilonensis, & Drogo Massicensis Heduanum conuenerant, magnisq; patrem consilii predicatum Hugonem Cluniacensem Abbatem venire roauerunt. Aderat illustrum multitudine virorum, populus confluebat infinitus, pro parte supplicans indecessus clamoribus. Adueniens ipse Dux, immo tyranus, Heduanum intravit, sed fastu maligna interesse conuenti recusauit. At pater Hugo feruore charitatis permotus adiit tyrannum, eumq; vehementer increpans, cunctis mirantibus, tanquam ouem mittit, manum secum adduxit. Episcopis autem supplicantibus, vt pater Hugo pro pace componenda loqueretur, turbas vndiq; retinetibus, & ab eius ore pendentibus, sic ait: Qui pacem querunt, qui Deum diligunt, nos audiunt, nobiscum agant. Qui vero filius pacis non est, qui non ex Deo, sed aduersarius est, huic ex parte omnipotens Dei præcipio, vt a nobis exeat, & operi diuino non noceat. Vix dicta compleuerat, cum ecce quidam statura procerus, facie trucalestus, munitis eum sequentibus, egreditus d'paruit. Non fuit in terra multitudo ne hominum, qui aliquem nosset ex ijs, qui egrediebantur. Mirabantur singuli, stupebant viuueri. Huius a depulsis, tunc mox efficitur predicatione Sancti habuit, vt eo iubente Dux ipse su necem plegi sectoribus cōdonarit, & Ecclesiæ pacem recuperat. Res eadem mira, sed altiori miraculo cumulata. Quam*

dū enim in conuentu ille vir sanctus per docuit, sicut columba candida super caput eius apparuit. Quilus id videre datum est, Deum glorificaverunt: non enim omnes hanc videre gloriam meruerant. Hucusque de his Hugo in S. Hugonis Actis.

Sed quæ sunt reliqua Hildebrandi legationis in Gallicis, prosequamur. Præcipue autem eius inuigilauit sedulitas, vt Berengarium, rursum heresim, quam fuerat detestatus, defendantem ac propalantem, in Concilio Episcoporum conuentum, vel heresim rursus damnare cogeret, vel synodali eum sententia anathematis condemnaret. Quamobrem ne subterfugiendi amplius locus esset, domi suæ cum conuenientem putauit, nempe Turonis, sicq; Concilium Turonense Apostolica indixit auctoritate: in quo ipse Berengarius redargutus & correctus (vt videbatur) detestatus errorem, Fidem Catholicam est professus. Testatur id quidem eius temporis scriptor Guitmundus Averianus Archiepiscopus his verbis: *Inde enim, inquit, ipsa Romana Ecclesia per beatum Leonem Papam hac Berengarianam segmentam a mox suo exortu damnauit: deinde per hunc ipsum, quis nunc praest, dominum Gregorium Papam, tunc * Archidiaconum eiusdem Romanae Sedi in Concilio Turonensi conuicit: ipsumq; Berengarium (vt videbatur) correctum, ac proprie manus sacramento satisfacientem clemeter suscepit, &c. Reuersum ipsum ad vomitum docet.*

Porro subdiaconum pro Archidiacono esse restitendum, dubium esse non potest; cum id factum sub eodem Victore Pontifice constet, sub quo idem Hildebrandus semper subdiaconus perseverauit. Nam de eodem Concilio Turonensi iussu Victoris Papæ per legationem missam habitu Lanfrancus agès contra eundem Berengariū, meminit istis verbis: *c Denq; in Concilio Turonensi, cui ipsius Victoris interfecte Legati, data est tibi optio defendendi partem tuam. Quam cum defendendam suscipe non auderes: confessus coram omnibus communem Ecclesie Fidem, iurasti te ab illa hora ita crediturum, sicut in Romano Concilio te iurasse, est superioris deprehensum. Hec de rebus gestis in Concilio Turonensi in Berengarium. Qui quidem sic comparatus fuit, vt subterfugeret, cum posset: sacros Episcoporum conuentus; sed cōuentus ipse & respondere coactus, ne damnaretur, eam damnaret hæresim, quam rursus inter suos tueretur ex animo; sicque iterum opus fuerit eandem causam ad Ecclesiasticum iudicium reuocare post Turonense Concilium, de quo agimus. Nam simulans impius penitentiam, vbi Legati Apostolicae Sedi discesserunt, dimisssis Episcopis, rursum ceperit infaustam hæresim propugnare, adeò vt opus fuerit, eum iterum sub Victoris successore Nicolo Pontifice conuenire. Quæ autem tunc facta sunt, suo loco dicturi sumus.*

Ad hoc ipsum Concilium Turonense missi ab Henrico Imperatore Legati, eius nomine questi sunt aduersus Ferdinandum Magnum, Castellæ ac Legionis Regem, detrectatē parere Romano Imperatori, arroganterq; sibi contra iura, moremque; maiorum nomen Imperatoris, pententes nisi desistat à cœptis, excōmunicazione percelli, viuierisq; Hispaniam ipsi subiecta interdicto subiici debere. Iusta visa est Henrici Imperatoris petitio cum Concilio, tum etiam ad quæc est delata, Victorii Pontifici. Quorum nomine legatio decreta est ad eundem Ferdinandum in Hispaniā, qua moneretur à cœptis desistere. Cuius legationis occasione indictum est Cœciliū in Hispania, vt ex consulo Principum, & Episcoporum decerneretur, quid Legatis respōsi daretur. Varijs in re tanta pro cuiuscunq; arbitratu sententijs dictis: obtinuit: pars illa, vt obediretur Romano Pontifici, sicq; cœstatum ab Imperatorio nomine, & rebellione ab Imperatore Germaniæ. Hæc ex antiquioribus rerū Hispaniarum Scriptoribus pluribus prosecutus est Ioannes Maria, qui postrerum manum summo studio pro rei dignitate historię Hispaniarū imposuit.

Sed redeamus ad Victorem Pontificem, quem post Concilium Florentinum visitasse loca Italie, ex Leone Ostiense perdiscessimus, dū agit de Richerio Abbe Cassinensi, legatione fungente apud eundem Pontificem. Qui eum contigit, rogatus pro sacrilegio illo Trasimundo Theatino Comite, qui (vt vidimus) Legatos Sedi Apostolicae

240

XXIII.

CONCIL.
TRO-
NENSE
CONTRA
BEREN-
GARIUM.

^b Guim.
de jacram.
lib. 3.

^c subdia-
conum

XXIV.

^c Lanfr.
contra Be-
ren-
gariū.
BEREN-
GARIUS
REVERVS
AD VOMI-
TVM.

XXV.

QVERE
LA LEGA
FORVM
IMP. AD
VERSUS
FERDI-
NANDVM
MAGNVM.

XXVI.

TRAS-
MVNDVS
COMES
OENT

TENS VE
NIAM PE
TIT A
PONT.

* Leo Ost.
l. 2. c. 92.

XXVII.
MORTVO
RICHE-
RIO SVB-
ROGA
TVR PE-
TRVS AB-
BASCAS-
SIN.

XXIX.
SVEDIA
CONVS
PROPI
NANS VE
NENVM
PAPAE AK
RIPITVR
ADIABO
LO.

XXIX.

b Apud Su
tor. 5. die
4. Dec.

Constantinopoli redeutes, & per sium Comitatum transfeuntes, contra ius Gentium atque diuinum turpiter spoliauerat: Percusus enim graui infirmitate, patrati sceleris penitens, plurima donas Casinensi monasterio, per eius Abbatem optauit reconciliari summo Po*st*ifici. De his enim ages Leo Ostiensis, hec ait: *Per idem tempus prefatus Comes Trasimundus grauiter agrotans, & monachus fieri cupiens, Richeriu*m* Abbatem Casinensem ad se pergere orauit. Cui se suppliciter tradens, multamq*ue*, illi pecuniam offerens, tria iuri*m* sui castra S. Benedicto in territorio Theatino coe*m*psit, Montis Alberici, Frise & Mula*m*, cum portu ac pescatione sua, & Ecclesias sancte Mariae, sancte Lucia*m*, & sancti Blasii, omnibusq*ue*, omnino*m* castorum ipsorum, seu Ecclesiarum rebus, terram modiorum quing*ue* millium quingentorum: Ecclesiam item sancte Iust*m* et cum omniture suo, modijs scilicet quingentis. In territorio item Pinensi, castro Laufeniano Ecclesiam S. Nicolai, terram modiorum triuum millionum. Sed cum predictus Papa transi*m*set Anconam, Abb*m* as ad illum eiusdem Trasimundi causa*m* profectus est. Quid autem obtinuerit a Pontifice pro Comite sacrilego, non dicit: sed nihil penitus obtinuisse, argumento est, quod post sequentem annum unu*m* ex Legatis illis Fridericus, mortuo Imperatore, a quo fovebatur Comes, ab eodem Pontifice (vt suo loco dicetur) ipsum excommunicandum curauit.*

Addit Leo, tunc eundem Richerium Abbatem eadem legatione fungentem, mortuum esse apud Aternum tertio Idus Decembris: ipsum vero Fridericu*m* reuersum in Casinense cenobium; electumq*ue* a monachis successore Petru*m* sen*m* laudatissimum, de quo plura Leo Ostiensis. Sed eius electione Victor Pont*m* indign*m* tuit, quod eam absq*ue* nutu*m* Apostolic*m* Sedi & Imperatoris celebrassent. Erat plane magni poteris opus, Abbatem constituere Casinensem, ut pote non tam monasterij Abbatem, quam Principem, qui complura cestra & oppida possideret. Sed dum ita literis P*ot*ifex ageret, necessitate (vt dicetur) incumbente profici*m*scidi in Germaniam ad Imperatorem, a ceptis desistere coactus est vsq*ue* ad tempus, cum reuersus est in Italiam, interim Petro anno vno cu*m* di medio prae*m*fectura illa potito.

Pausus interea assieritur Victor Papa, hoc ipso anno primo sui Pontificatus, horrendam plan*m* proditionem, cum ad eius interitum immisum est venenum (dictu*m* pau*m*dem) in sacram calicem. Sed Deus dupli*m* miraculo, ne P*ot*ifex biberet, obstat, & tanti sacrilegij auctor*m* detexit. Lambertus rem gestam sic describit: *Huic, nempe Victori Pap*m*, subdiaconus toxicum in calicem misit. Quem cum ipse post consecratione leuare vellet, nec posset: a domino causam facti inquisiturus, cu*m* populo ad oratione prosteruitur; statim, toxicator a demoni arripitur. Ita igitur causa manifestata, dominus pap*m* a calice cum sanguine dominico cuidam altari i*m*git includi*m*, & pro reliqui*m* in perpetuum conservari. Deinde iterum cum populo tamdiu ad orationem prosteruitur, quoniam, subdiaconus a demono liberaretur*. Hac Lambertus, necnon Vespgeren*m* Abbas, & alii post eos. Scimus Bennonem schismaticum asserrere, Gerardum quemad, Braxutum cognomine, sex Romanos P*ot*ifices extinxisse veneno, primumq*ue*; numerat Clementem Secundum, & post eum quinque eius successores. Sed quoniam tanta ista & toties iterata nullum penitus assertorem habeant temporis huius scriptorem, nec quisquam de his questus inueniatur, nullam penitum in homine medacissimo conciliant sibi fidem, cum presentem in fugillationem ista iactet Gregorij Septimi, que tot scelerum complicem fuisset delirat, sed vanum hominem non tam historiam scribere, quam somnia fingere, & columnas componere solitum, s*ep*è superius contigit demonstrari. At cum id semel presumptum fuit, atq*ue* pernix ira dei*m* subdiaconum tantum effusa est: ipse Gregorius honorificissima fungebatur in Gallijs legatione. Sed quem Deus plurimis donis prosecutus est in terra, eundem gloriosum fecit in celis, frustra contra eum rabido cane latrante.

Hoc eodem anno quinto Non. Martij magno beneficio totius Germanorum Ecclesie collocatur in cathedrali Coloniensis Archiepiscopatus S. Anno. Sed cum liber*m* Regi argueret, eius indignatioem incurrit, cuius & obitum sequenti anno fore significavit. Hac enim temporis eius Scriptor ita testata reliquit: *b Quibusdam simultatibus inter*

*ipsum & Regem fraude malignantium obortu*m*, cum Rex mentem, qua conceperat in Archiepiscopum, mandatis solito durioribus detexit: Procul ad audi*m* am veniens, oratione & iustitia pro sua causa agere laborauit. Cui facultate erupta bac progrediendi via, tandem in hac verba prorupit: Rex excellentissime, caelestis Regis intuitu*m*, cuiuscun*m* discordia aut odij malum vel hoc anno non praualeat inter nos, quandoquidem anno proximo quid nos maneat, mentum nostrum nunc penetraria latet, quod dicens, Regem, quem sciebat hoc ipso anno moritum, emendatoris vita visus est ad semiam perducere. Hac ipa*m* ab ipso predicta, nondum elapso anno constat suis*m* impleta, anno sequenti scilicet. Agemus de eius obitu suo loco.*

QVID 3.
ANNO CO
LON. AR
CHIEPIS.
CVM HEN
RIC. IMP.

I E S V C H R I S T I

Annus 1056.

VICTORIS II. HENRICI II. IMP. IO.
PAP. AN. 2. THEODOR. PORPH. IMP. 2.

S E Q U I T U R annus millesimus quinquagesimus sextus Indictione nona, quo Henricus Imperator inuitans Viceorem Romanum Pontificem in Germania*m*, magno Dei beneficio in manib*m* eius tradidit. Deo spiritu tertio Non. Octob*m*, ita scriptores temporis huius Hermannus & Marianus. Hermannus enim sic habet: *Henricus imperator domino Apostolico ad se tempore autumnali inuitato, cum in Saxonia in Bothfeldino cōmorare i*m*re, morbo ingraue sc̄ere infirmatus, obiit anno etatis sue xxxix. Regni vero xxvij. Imperij xv. Indictione decima: proximè inchoata. Marianus paulo altius res anni huius lugubres memorans, ista ait: *Isidem temporibus multi diversarum provinciarum Principes perierunt: fames multas prouincias affixit: egestas & penuria vndiq*ue* praevaluit: multa mala tunc temporis facta sunt. Henricus imperator his doloribus corde tenus compunctus, infirmari caput, & productus usq*ue* ad mortem, sapienti am usq*ue* consilio, ab omnibus, quib*m* potuit, venia petens, quibusdam pradicta que abstulit, restituit: cunctis qui contra eum culpas damnabiles fecerunt, relaxans: Filium suum Henricum Romanum P*ot*ificis tunc presentis, ceterorumq*ue* pontificum & principum electione Regem constituit. His & alijs prout vita possibilitas admisit, bene dispositus, tertio Non. Octob*m*. ut tam presentem finuit, sepultusq*ue* est Spire, Pap*m* a presente. Hac iespe.**

L
HENRICI
IMP. OBI
TUS.

Ostensam suis*m* diuinitatis imminentem super orbem Dei vindictam, Lambertus sic narrat: *Hoc anno Guntherus tunc temporis Cancellerus Imperatoris, visionem vidit memoria dignam. Dominum in solo maiestatu sue residere, & eleuato in altum brachio, disiectum gladium magno misu vibrare, & circumstantibus dicere: Reddam vltionem hostibus meis, & his qui oderunt me, retribuam. Quam visionem prolixi mortalitas subsequuta est Principum regni. Eaq*ue* expleta, vidit eodem rursus schemate Dominum residere, & remissio iam in vaginam gladio. & super genua sua reclinato, dicere circumstantibus: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usq*ue* ad inferni nouissima. Hactenus Lambertus, Porro visionem suis*m* veram, declararunt euenta. Quidnam autem Henricus Imperator peccauerit, vt in eum Dei vindicta sequitur*m* intercessit in primis causa illa, quod electionem libi Romanorum Pontificum (vt vidimus) arrogasset, & Episcoporum iudicia libi sumproposita. Nam & paulo ante Gebehardum Ratisponensem Episcopum reum maiestatis detrusit in carcerem. Dispicere quidem ista Deo, narrata s*ep*è superius exempla testantur. Dispicuit Deo pariter quod idem peccalit in feminam maximē piam Beatricem, coniugem Godefridi, fratri Balduni Comitis Flandrie, quod ipsa vidua relicta Bonifacij eidē nupis*m* incolus*m* Imperatore, cuius rei causa eam captiūam in Germaniam perduxisset.*

IL
VISIO O
STENSA
GVNTHE
RO CAN-
CELLA-
RIO.

*Sed nec leuis illa culpa Cæsaris videri potuit, cum iure regnandi fauerit Trasimundo Comiti Theatino, qui sacrilegio ius Gentium violans, Legatos Apostolic*m* Sedi Constantinopoli redeentes spoliauit. Ita Imperatorem apud Deum reum constitutum potuere, supplicio*m* obnoxium reddere. Ipse enim Deus vltionum Dominus, qui auferit spiritu*m* Principū, terribilis apud Reges terrę, Regis Prophetae*

Psal. 75.

psal. 75. phere oraculo nuntiatur. Nec fuit leuis culpa, quod aguersus S. Annonem simultatem exercuit, cum tamen sanctus Episcopus sicut viuentem semper coluit, ita post obitum preces pro salute eius animę frequentauit, ut eiusdem sancti Episcopi vita acta testantur. In Chronico Cassinensi monasterij antiquis scripto recensetur prolixa narratio de malorum demonum accusatu ad obitum eiusdem Imperatoris, eundemque ut suum sibi accusationibus vendicatum; sed ab eorum manibus traditur liberatus S. Laurentij martyris intercessione, cuius cultor propensior extitisset. Porro visionis cerra & explorata fides ibidem ponitur. Hęc de Henrici obitu satis.

IV. Antequam autem ad eiusdem Principis successorem filium veniamus, hic recensenda quę digna memoria ijsdem Henrici temporibus accidisse noscuntur. Narrat ea qui est expertus Petrus Damiani. Hic enim cum monachos eremiti cultores ex munere praefecturæ sibi credite, insitueret, paſſus est graſſatores frequentes, qui inter alia fruges cunctas ex iporum agris diriperent, & quas secum efferte non possent, incendio concremarent. Ad ipsos propulsandos cum vires non sufficerent, nec monachorum esset armis rem agere: legationes in Germania ā ijsdem miserunt ad Imperatorem, à quo auditæ, cum quod petierat, impetrassent, nihilominus excrescente adeò peruersorum audacia, nec Imperatoria iuſſionis habita aliqua ratione; ad causam tandem malorum omniū quę paternentur, oculos conuertentes, admonitione eiusdem Petri propulsando culpam, conciliato per pénitentiam numine, sunt redditib[us] liberi à supplicio, res planè contigit memoria digna, quę ab eodem Petro ita describitur in Epistola ad Fratres, precepti transgressores, his verbis:

V. Dicam & aliud, quod in prefato contigit monasterio Gamigense. Statutum erat, atq[ue] iam per triennium ferē seruatum, vīcum horis canonis quotidie beatae Mariæ semper Virginis officia dicerentur. Erat autem quidam inter eos Gozo, habitu monachus, reprob[us] & quidem vite, sed dicacis & aculeatus & facundus. Hic capi conquiri, satis superq[ue] sufficeret, quod sanctu praecepit Benedictus, nec noue adiumentum pondus debere superponi, nec nos esse antiquis Patribus sanctiores, qui videlicet h[ab]eas superficitiosas & superuacuas iudicantes, psallendi nobis metam, omnemq[ue] viuendi regulam præfixerunt. Quid plura? contra Reginam præliari viſus est, & confecit. Ad hoc nimis Fratres versuta machinatione pellexit, vt solitas beatas Maria laudes vterius non offerent. Sed b[ea]tum iudicium, à nostris prauitatis intuitu non dormitans. Mox enim aduersus prefatum monasterium tot aduersitatum grandines, tot vndiq[ue] bellorum atq[ue] conflictuum exortæ sunt tempestates, vt ipsis quoque monachis minaces gladij neci exitum intentarent. Funt vndiq[ue] depraedationes, vndiq[ue] rapinae, conflagrationes cum segetibus areae familiares, ac serui sancti loci crudeliter trucidantur, & non iam imago mortis, sed ipsa mors grassatur, adeò, ut taderet iam monachos viuere, dum nequaquam possent in procinto certaminis amicum quieti sua professionis officium custodire.

VI. Non paruis expensis ad Teutonum partes Imperator expeditur, pragmatica ſanctione cum titulis aduehuntur. Sed tandem est in omnibus quippe studijs non fructus, sed labor superuacuus. Unde cum ego petitione Fratrum ſep[tem]ber pulſarer, quatenus ſequeſter accederet, & ſi poſſibile eſſet, pacis inter eos fœderā continuarem, hac rogantibus voce respondi: Christus, inquit, eſt pax noſtra, de quo etiam de Virginē recens nato angelitus dictum eſt: Gloria in ecclesiis Deo, & in terra pax. Quia ergo Matrem vero pietatis de ſuo monasterio proiecerunt: dignum eſt, vt inquietus, calamitatum, tribulationumq[ue] procellis atq[ue] turbibus agitentur. Verum (ne Lectionem diuinis protraham) Fratres illi haec que dixeram, non dubijs erumpentibus signis vera probantes, in arcto ſiti, tandem ad cor redunt, paumento ſe humiliuer sternunt, ac percepta pénitentia, nunquam ſe de catro negleciuros ſolita Dei Genitricis praeconia, ruanimenter pollicentur. Mox itaq[ue] (vt fatear) ita poſt coruſcationes atq[ue] tomixta & tandem cali ſerenitas rediit, vt nunc vſq[ue] hodiē Fratres inuanda pacis otio perſuauantur, & de Scytlea voragine ſe delatos ad portum, gubernante filio Virginis gratulentur. Implementum eſt ergo, quod per Prophetam dicitur: Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos, dicit Dominus. Hęc Petrus. Qui fuit auctor ſuit, ut in monasterio ſuo officiū Dei Genitricis di-

cendum anumeretur, ita ex eodem fonte manuſtē cognoscitur, ut illud ipsum toto Christiano orbe Occidentalis Ecclesia nō à monachis tantum & clericis, ſed etiam à laicis, viris atque mulieribus quotidiani penſis perſoluatur, monente Urbano Papa, ut ſuo loco dicimus.

Eodem quoque tempore, eti non eodem auctore Petro, tamen certo propagatore, atq[ue] aduersus impugnantes propugnatoe introductus eſt in Ecclesia ille laudabilis viſus, ut pénitentiæ cauſa Fideles verberibus ſcipsos afficerent, flagellis ad hoc paratis idoneis, exemplo B. Dominicis Loricati ſibi subdit[us] ſanctissimi eremiti. Testatur id quidem ipſe Petrus in Epiftola ad Blancam Comitissam, vbi hęc inter alia: *C. Huus itaq[ue] sancti ſenii exemplo facienda disciplinas in noſtri partibus moleuit, ut non modū viri, ſed & nobiles mulieres hoc purgatoriū genus inbi anter arriperet. Nam & relicta Thethaldi ſublimis viſig. generi, & non in ſimā dignitat[is] mihi aliquando retulit, per pratenſam huīus disciplinae regulam centum annorum p[re]nitentiā ſe p[re]cēdiffe. Cūm (vt idem ait) tria ſco- parum millena conficerent vnum annum, ut dictum eſt ſuperiū ex eiusdem Petri epiftola ad Alexādrum Papam: Sed quod dicit, in nobiles viros ac mulieres vſum illum verberū propagatum: conſtat ipsum eriā ab Henrico Imperatore, de cuius obitu egimus, ſrequētatum. Nam accipiantum in tanto Imperatore imitandū exemplum: de eo enim iſta Reginardus habet in reb[us] g[ra]eciis Annonis Archi- epifcopi Coloniensis: d Considerans Henricus Imperator no- minis maiestatem longe ſuīs præcellere meritis, nunquam insignia regalia ſibi p[re]ſumpsit imponere, niſi clām per confessionis, ac p[re]ni- tentia, verberum in ſuper ſatus actionem licet, tam a quolibet ſacer- dotum ſuppliciter mereretur. Subdit de eodem ſancto Archi- epifcopo, iſtami verberum p[re]nitentiā ab eodem Imperatore exigente. Ait enim:*

Tempto quodam magna imminentē festiuitate, cum pontificis, Duces, Comites, & cuiuscunq[ue] alijs dignitatis & ordinis viri regiā vndiq[ue] properarent ad Curiam, cūm & ipſum mos & honor impositus trabeatum exigeret procedere, non inſcius ſanctitatis & vita probatissimi inter Praefules Annonis (vt ſua conſuetudinis ſeruare inſtitutum) ſupplex & penitens eum coepit adire. Mox ſacer Antiftes auctoritate plenus, tali in negotio Imperialem paruipendens magnificientiam, ſicut parere ſolitus erat in opis & pauperi, ſic opportunitatem adeptus, misericors ſine misericordia ſauire coepit in Principem. Nam vehementissimi eum inuadens correctionibus, quidquid animo pro iuſtitia concitato ſe obtulit, libere & conſtan- ter effabatur, illumq[ue] durissimis verberum plagis afflictum non aliter ea die coronatum incedere conſentit, quam prius manibus suis triginta tres argenti libras in pauperes expendit. Hęc ipſe de Henrico Imperatore, acquiescente p[re]nam verberum accepere imperio ſacerdotum. At verò non defuit, qui hoc ipso tempore eiusmodi p[re]ium inſtitutum improbatet Petrus quidam celebrosus homo, aduersus quem extat Petri Damiani Epiftola apologetica in defenſionem inſtituti. Eſt titulus Epiftole: Petro cerebro monacho Petrus peccator & monachus in Domino ſalutem: Qui dicaciam eloquentiam pu- tauerē, &c.

Quod in ſuper ad alios ritus ſpectat, ſuorum monachorum & eremitarum inſtitutione ſeruari coepit ait, quod nos iam videmus vbiq[ue] in Ecclesia Occidentali receptū, nemp[er] ut feria ſecunda animabus defunctorum liberandi a peniſis, ſacro ſancto Miſſarum iacrificio, ſit ad ſcripta. Feria ſexta pro memoria Dominice paſſionis eodem iacrificio, in ſuper ieuiuio, & verberum affi[ci]tione colenda eſſet. Sabbathio verò in honorem ſanctissimæ Dei Genitricis Mariæ celebrandum idem inuenientum iacrificium Miſſæ. De quibus omnibus ipſe plurib[us] agit in Epiftola ad Defiderium Abbatem Caſlinensem, cuius eſt exordium: Non ignorare te patior, venerande Pater, &c. Extat in codice ſeptiū citato S. Perri.

His decursis, agamus iam de Imperatoris filio, itidem H[er]ico nominato, quem hoc tempore patris obitus nonnullum abſoluile quintum aetatis annum certum eſt ex eo, quod Lambertus affirmat eum natum anno ſalutis millesimo quinquagesimo primo, quarto Idus Nouemb. vnde erare probantur, qui hoc tempore eum septenem, vel octenem fuisse tradunt. Porro ipſum pater moriens Romane

VII.
DE VSV
DISCI-
PLINA.

e Petr. D[omi]n[u]s.
epift. 4. c.
14. tom. 3.
Bibl. ſanct.

HENRIC⁹
II. IMP. SE
VERBERI-
BUS CRV-
CIABAT.
d Reginar.
in vit. 5.
Ann. c. 6.
apud Sur.
tom. 6. die
4. Decembr.

VIII.

IX.
RITVS AB
ECCLESIA
RECEPTE.

HENRIC^o
FILIVM
COMMEN-
DAT RO-
MAN. EC-
CLES.
Gre. Sep-
li. 1. ep. 19

Ecclesia commendauit, Victori Papē illum offerens tunc præsentī. De eo enim Gregorius Septimus hæc habet in Epistola ad Rudolphum Sueviæ Ducem: *a Ipse Henricus Imperator moriens Romana Ecclesia per venerādā memoria Papam Victorem prædictum filium suum commendauit.* Verū Agnes Augusta mater puerum religiosè educare ccepit, sed cū excessit ex ephœbis à matre abstractus, in transuersum aëtus, Romanæ in primis redditus est hostis Ecclesiæ, cuius ope, id agente Victore Pontifice, eidem regnum fuerat stabilitum.

XI.
CONCL.
COLO-
NIENSE.

Plurimum namque contulit ad firmamētū noui Regis admodum pueri præsenti Romani Pontificis, cuius opera collecto Coloniensi Concilio, qui haec tū vi si element hostes Imperij Balduinus, & Godefroidus Flandriæ Comites, conciliati sunt nouo Regi. De hoc enim Concilio hæc Sigebertus: *Colonia generali conuentu habitu, Balduinus, & Godefroidus, mediante Papa Victore, ad gratiam Regis, & pacem reducuntur, & omnes bellorum motus sedantur.* In hac initia concordia redditum fuisse Beatricem viro suo Godefrido, licet non dicat auctor, par est credere.

XII.

Hoc pariter anno Victor Papa habendum curauit in Gallia Cōcilium Tolosanum, quod ex codice M.S. Moifacēsis monasterij descriptum misit Romam nobilis & R.D. Antonius à S. Sulpitio, Archidiaconus Ecclesiæ Caturcensis. Ne autem pereat, hic tibi describēdum curauimus, sic se habet:

CONCL.
FOLOSA-
NVM.

Anno Incarnationis Dominicae millelīmo quinquagesimo sexto, Idibus Septemb. habita est sancta Synodus decem & octo Episcoporum apud urbem Tolosam, iussu Dom. Papa Victoris, qui ob fundiū extirpandam simoniacam heresim, ac reparandum S. Ecclesiæ statutum secundum priscorum scita canonum, Vicarios vice sua direxit Rambaldus Arelatensem, & Pontium Aquensem Archiepiscopos, qui adiuncto sibi VVifredo Dei gratia Narbonensis Archiepiscopo, alijsq; Coepiscopis ceterarū urbium, S. Petri auctoritate & prænominati Papa iussione, sanctorum Patrum... sequentes, hec in prouincijs Gallie, atq; Hispanie perpetim obseruanda stimauerunt.

Si quis Episcoporum accepta quoquā modo pecunia ordinauerit Episcopum, Abbatem, presbyterum, diaconum, aut quemque unquam alium, qui numeratur inter clericos, ipse gradus sui subiaceat periculo: & qui sic ordinatur, nullum habeat fructū ex huiusmodi mercimonia, sed sit alienus eius dignitatis & ordinis, quem per pecunia acquisuit.

Item placuit confirmare sicut scriptum est, vt Episcopus vel Abbas presbyter ante xxx. annos, diaconus verò ante xxv. non ordinetur, nisi aut studio sanctitatis aut sapientiae ornati, prouidentia Episcopi simul & Clericorum promoueantur, & eadem ordinatione statuisti temporibus secundum canones statutis. Alter quidem irrita fuit ordinatio.

XIII.

Dedicationes item Ecclesiæ eadem sancta Synodus per pecunias fieri nullatenus voluit.

Item placuit, vt nullus clericus, vel monachus, vel alias aliquis pro eis Episcopatum, vel Abbatiam, vel presbyteratum emere presumat. Sed nego Comes, vel alia villa potestas, eadem renderent pretium pro eis accipere audeat. Quod si quis hoc transgressus fuerit, nisi resipuerit, & dignè satifecerit, communione priueretur.

Statuit item sancta Synodus, vt si quis clericorum adipiscenda Abbatia causa monachus effectus fuerit, in Abbatia quidem monachus permaneat, sed ad ipsum honorem, ad quem spirabat, nullatenus accedat. Quod si presumperit, excommunicetur.

Item decrevit, vt Abbates curam monachorum & monasteriorum exerceant, & eis victimū & vestitum secundum Regulam S. Benedicti præbent, & hoc agentes proprium eos habere nullatenus permittant. ipsi verò monachi absq; voluntate Abbatis Præposituram aliquam non teneant. Abbas autem, vel monachus, has institutiones corrigentes à proprijs corrigitur Episcopis.

Placuit quoq; presbyteros, diaconos, & reliquos clericos, qui Ecclesiasticos tenuerint honores, abstinere omnino ab uxoribus, vel reliquis mulieribus. Quod si non fecerint, honore simul & officio priuentur, & à proprijs Episcopis excommunicentur.

XIV.

Inter hac quoque placuit noxios diuersorum scelerum diuersis sententias reficiari. Et quia audiuimus quosdam laicorum ne-

fario ausures Ecclesiasticas suis vībus applicuisse, & iniusto domino in suum opus retinuisse: idcirco omnino prohibemus, vt nemō laicorum Abbatiam monachorum, vel clericorum Archidiaconomatum ne que Præposituram vel honorem presbyterij, vel sacrificia, seu magistris scholæ, neque viros honores ad ius prædictum pertinentes, austi suis vībus retinere, & si fecerit, excommunicationi subiaceat.

Principius quoque, vt nullus laicorum aliquid suscipere audeat de rebus, aut substantijs defunctorum, nisi quantum ipsi defuncti adhibitis idoneis testibus in vita sua ordinaverint, aut si intestati obierint, ad libitum propinquorum heredum diuidantur.

Statuimus etiam, vt Ecclesiæ ad sedem pertinentes, que soli sunt tertium, aut paratam, vel Synodum, solito more persolvant Episcopis vel clericis. De ijs vero ecclesiis, qua non dant tertium, vel paratam, tercia pars decimarum cum primijs & oblationibus, que de cœmterijs & defunctis consequantur, Episcopo & clericis assignetur. Simili quoq; modo statuimus de Ecclesiis ad monasteria pertinentibus.

Item de Ecclesiis in alodijs laicorum constitutis, vt tercia pars decimarum cum primijs, & presbyterio, & ceteris in potestate presbyteri ad seruiriū ipsius Ecclesiæ sub Episcopi, vel clericorum ditione permaneant. Qui autem contrarij sancte matris Ecclesiæ & auferunt & retainent ad suum opus alodia, que pertinent ad communates canonicon, vel monachorum, nisi resipuerint, & rediderint ea, præd. anathematis subdantur.

Adulteros verò, incestuosos, ac periuros monemus per Dominum obedientiam, & Petri Apostolorum principijs, & D. Victoris, & nostram, vt resplicant a vita huiusmodi, & ad dñm satisfactiōnem secundum statutum canonum perueniat, & excommunicamus id in futuro fieri nullatenus.

Cum hereticis & cum excommunicatis vīam participationem vel societatem habentem præcipue excommunicamus, nisi correctionē vel admonitionis causa, vt ad Fidem redeat Catholicam. Si qui autem adiungentes eos defendere conatis fuerint, vinculo simul excommunicationis cum eis subditi permaneant.

Quocunq; superioris scripta tenentur, confirmauit & anathematizauit subscripta sancta Synodus prædicta congregata temporibus iubente Papa Victore, regnante Henrico pio Imperatore, sub venerabili Pontio Tolosano Comite. Quibus quicunque obediens studuerit, Domini benedictione & Apostolicare pleatur; qui verò contemptor, & inobediens exiterit, Domini indicio perpetuiter subiectus sit. Firmant & consignant Rambaldus Arelatenensis & Pontius Aquensis Archiepiscopi, vice Papa Victoris. Consignat VVifredo Narbonensis Dei gratia Archiepiscopus. Confirmant domini antedicti Episcopi, scilicet Arnaldus Tolosanus Episcopus, Bernardus Biterrensis, Gontherius Agathensis, Arnaldus.... Bernatus Agennensis, Raimundus Vafatensis, Arnaldus Magalonensis, Elfandus Aptensis, Petrus Ruthenensis, Proterius Nemausensis, Roftagnus Lutetensis, Eraelius Bigorreensis, Bernardus Conuenensis, Bernardus Cosferanensis, Arnaldus Elenensis. Haec tamen Synodus Tolosana.

Insuper hoc eodem anno in Hispania celebratum est Concilium Compostellani, cui præfuit Cresconius Compostellanus Archiepiscopus, in quo cūm fuerint cōplura præclarè constituta que ad ecclesiasticam disciplinam conferuandam spectarent; illud inter alia sanctum reperitur, vt sacerdotes omnes, Episcopi, atque presbyteri Missam quotidie celebrarent. Ut clerici tempore ieiunij, & Litaniarum, quoties publica delictorum expiatio indiceretur, cilio induerentur. Hæc tamē de his ad nos peruenire ex schedis Antonij Augustini.

Quod ad res Orientales pertinet, hoc eodem anno Indictione nona ad finem declinante (inquit Cypriolata) Theodora Augusta, cūm iam imperasset annum vnum, & menses nouem, intestinorum morbo laborans, ex hac vita eximitur, cūm iam paulo ante suasione eunuchorū creasset Imperatorem Michaelem, cognomento Stratonicum, ætate senem, militiae validè peritum hominem, cui à pueritia assueverat, regiminis autem magistratum curialium inexpertū: qui primam exortam tyrānidem Théodosii filij Monomachi superauit, in secunda per Alexiū Comnenum

XVI.
CONCL.
COMPOS-
TELLA-
NVM.

XVII.
THEODO-
RA IMPE-
RATRIX
MORITVR
MICHAEL
STRATO-
NICVS
IMP.

permot

permota defecit, quando & Imperio celsit, ut suo loco auctori sumus anno sequenti quo acciderunt.

IESV CHRISTI

Annus 1057.

VICTORIS II. VACAT IMP. IMP. OCCID. I.
PAP. AN. 3. MICHAELIS VI. IMP. I.

I.
REDITVS
VICTORIS
PAPA IN
VRBEM.

* Leo Ost.
li. 2. c. 95.

TRASI-
MVNDVS
COGITVR
RESTI-
TVERE
ABLATI.

II.

PETRVS
DAM. A-
GIT PRO
HENRI-
CO APVD
VICT.
*suauitate

MILLESIMVS quinquagesimus septimus annus incipit, decima Indictione currente, quo Victor Papa ex Germania rediens, Romā peruenit initio Quadragesimae: cū Fridericus ille germanus Godefridi ex Cäcellario, & Legato Constantinopolim Apostolicæ Sedis, monachus monasterij Cassinensis, omni metu Imperatoris morte solutus, quem, vt effugeret, genus illud vitæ subiebat, Pontificem adiit, & quarelās ingensit aduersus Transmundum Comitem Theatinum, qui Legatos redeunt Constantiopolis spoliaverat. Quid tunc actum, Leo a Ostiensis sic breuiter narrat: Fridericus debinc Imperatoris comperto obitu, Papam iam fiducialiter adiit, & omnia illi que Transmundus egerat, referēs, eundem excōmunicari fecit. Transmundus debinc Romā profectus absolutonis causa, & omnia ferme, que Friderico tulerat, referens: cū id tandem obtinisset, fuggere Friderico ipso, & Humberto, conuentus à Papa atq; cōmonitus, castru Frisia, quod vxor eius S. Bened. cō concesserat, quodq; ipsi post mortem eius abstulerat, reddidit, ac monasterij iuri restituit. Hęc aduersus sacrilegum Comitem acta sunt.

Q[uo]d etiam tempore Petrus Damiani amiori animo, sed zelo læsæ iustitiae exæstuant, ad eundem Victorem Pontificem has dedisse litteras reperitur pro Hérico Episcopo spoliato, cū ad Sedem Apostolicam configisset:

Domino Victori summa Sedi Antistiti Petrus peccator monachus debitam seruitutem in Christo.

Miratur mundus, p[re]iſime domine, cur huic misero clementia vestra tanto tempore non compatitur, & ad viciſcendum tam cruentarapina facinus zelo iustitiae non mouetur. Quamdiu enim terreno seculo militauit, sua omnia bona * nauiter & quiete possebat: postquam verò sub alas Christi confugium petiit, postquam Petrus secutus exemplum, dimisit omnibus ad se cuncta Saluatoris vestigia, properauit, protinus eum crudelis p[re]do suis possessionibus expulit, & quasi sub inualidi defensoris patrocinium fugietem, bonis omnibus spoliavit. Hoc itaq; modo non iam Henricus iuriam videtur sustinere, sed Christus, Christus, inquam, vestri Praefatis tempore praedictum partitur: & qui facit iudicium omnibus iniuriam patientibus; ipse sibi met in vestra & distinctionis examine iustitiam non meretur.

III.

Quid enim si ipse te Saluator bis conueniat verbis, & has effundat improverando querelas? Ego te, inquit (vt non à principio repetam) de cōmuni clericorum grege ad sacerdotale fastigium extuli, & de clientela Episcopij ad obtainenda Episcopalis officij iurapromoui. Ego te quasi patrem Imperatoris esse constitui, & cor illius ad gratiam tui præcunctis penè mortalibus inclinavi. Ego claves totius vnuersalis Ecclesie meæ tuis manibus tradidi. & super eam te mihi Vicarium posui, quam proprij sanguinis effusione redemi. Et si pauca sunt ista, etiam monarchias addidi, immo sublato Rege de medio, totius Romanij Imperij vacantis tibi iura permisi. Ego itaque, qui tibitanta & talia p[re]dicti, legem, sue iustitiam in tuo examine non inuenio; at que at tuus tribunalibus despctus, & inultus abscedo. Si ergo te, p[re]iſime domine is, qui iudicaturus es viuos, & mortuos, his verbis impetreret: quid ad hac tua sanctitatem excusationis opponeret? quid allegationis, quid defensionis ad purgandum se coram eo, qui argumentatione non fallitur, inueniret? Iam amitque zelus faciendo iustitiae sacrafastum vestra clementia & p[re]dictus accendat: iam vigor ecclesiastica disciplina in vltionem se p[re]dicti criminis exerat, & in expoliato homine Christum suo iuri, contempta impiorum hominum terguersatione, restituat. Exhibeatur in sero cū sacerdotali pietate iustitia: prodeat in peruersum cum regia & animaduersoris severitate censura: quatenus qui tibi tradidit in hominibus potestatem, in semetipso experiatur legalis iustitia & defensorem. Parce orimeo, venerabilis pater, nec homo homini humiliter suggestis verbis fastigi: cū & ipse

on. ni potens Deus dicat: Venite, & arguite me. Hęc ad Victorem Pontificem Petrus. Quam epistolam accepimus ex Cassinensi bibliotheca, opera Constantini Caietani, eiusdem ordinis monachi.

Alia adhuc causa tunc detinuit occupatum Victorem Pontificem ex obitu Richerij Abbatis Cassinensis, & subrogatione præproperè facta Petri in locum eius, indignè terentem, nihil ea de re se redditum certiore. Quoique autem ista progressa sint, audi Leonem: Et quoniam (vt superius diximus) eam Abbatis ordinationem indignè tulerat Victor Papa, comperto quid non omnes monachi in eam electionem consenserint, occasionē nactus, quasi minus canonice electus esset, mandat ei vt Romā cum duodecim monachis ad se protinus perget, argo de sui ordinatione opportunam sibi rationem reddat. Cumq; vi iussus fuerat Abbas, illum adiisset; vix post biduum ad illum cum duobus tantum Fratribus ingredi permisus est. Honorificè tamen suscepimus, cū inter loquendum communionem suam interdum Apostolicus significaret, redire tandem ad monasterium ubetur, vt ibi coram Conuentu, sive per seipsum, idem Pontifex, sive per Nuntios suos caufa illa plenius discussa, demum quid canonicum esset, ipse definiret. Ig[ue]r Abbas ad monasterium regresso, non multò post ex parte missus est Humbertus Episcopus, dato illi precepto, vt diligentissime discussa electionis causa, si quam forte occasionem reperisset, Abbatem sine mora deponeret. Qui si forte contradiceret illa ratione presumeret, tam ipsum, quam & fautores omnes Apostolica excommunicatione feriret. Ita ad subiugandum sibi monasterium Papa animum vehementer incenderat, cū nemo ante illum ex Romanis Pontificibus id attentasset, sed electio libera & semper monachis fuerit, sola confirmatione ad Papam periente.

Ipsa itaq; sancta Pentecostes die predictus Humbertus Capitulum Fratribus ingressus, Apostolicam illis benedictionem, si sint obedientia & filii, nuntiat. Ea die nihil ab eo quaeritur, sed Pascha solemniter celebrato, secunda feria, cur venisset, aperuit: & quid olim Apostolico de illis, illorumq; Abbate relatum fuerit, retulit. Se itaque adesse, vt rei exploret veritatem. Responsum à senioribus est, Cassinensis Abbatis electionem & auctoritate Regula, & Apostolica concessionē ad neminem omnino mortalium, praterquam ad monachos solos pertinere: liberam auctore Deo domum istam, nulli conditione obnoxiam esse. Electionem, quam concorditer fecerant, ratam omnino modis atq; canonican, & ex Regule precepto. & auctoritate precedentium omnium summorum Pontificum se fecisse, nulli ambitionum locum aliquem in eam ordinatione fuisse. Neminem de suis aut honestiorem, aut religiosiorem, aut omnino meliorem, quem eligerent, inveniunt esse. In iure illi & renienti officium impositum fuisse, omnes unanimiter in eius electione fuisse concordes, seditionis consuetudinem, Dei gratia, in hoc monasterio nunquam fuisse, nullius denum imperio alterum vt recipiam, se vñquam passiros. Schismatis semen iacit, cū etiam Romano Pontifici velint esse negatum, eligere posse, si velit, Cassineniem Abbatem: inaudita haec tenus in monachis arrogantia. Sed pergit auctor: Huusmodi percepta ratione Episcopus tacuit, nihil quid contradiceret, habens. Eo etiam die ita à Capitulo discessum est. b

Interē ex Fratribus quatuor indignè id ferentes, solumq; ad Abbatem deponendum Apostolicum Nuntium venisse putantes, ignaro Abbate, nescientibus ceteris, imprudenter clam directis nuntijs, omnes terra huius habitatores ad arma excitos, die altera, quasi in Abbatis auxilium euocant. Cum ecce postridie à Capitulo cum omni pace surgentibus, varijs armata telis aduenit multitudine frementium, & qui essent, qui vellent Abbatem deponere, cum clare inquirenti, eosq; perdere cupientum. Quod etiam forte fecissent, nisi egressus ad illos Abbas, vix tandem eorum sentiam, & impetu ratione frenaasset, adjiciens: Haec tenus nemo mihi officiū Abbatis auferre potuit, sed vos hodie vestra stultitia plane mihi illud eripistis. Quod profectō verisimum fuit. Nam predictus Episcopus iam iam recedere, nulla super eius ordinatione inuenta contradictione prærabat. Hacigitur solatandē occasione reperta, omnes pariter Frates in Abbatis cubiculum euocati, ac de tanta sibi, Romanis scilicet Nuntijs, ante ipsas Romanorum ianuas facta iniuria queritur. Hic & monachi iuncti, sibi quoq; eandem factam testantur iniuriam, n[on] illa amplius Abbatem, qui non sibi, sed secularibus armis consideret, affuerat. Inde simul omnes in Capitulum redeunt. Vbi cœpit Humbertus sub districti anathematis præ-

AGITVR
DE LEGI
TIMA PE-
TRI ABBA
TIS CASS.
SELECTIO
NE.

V.

b Leo Ost.
li. 2. c. 95.

VI.

TVRBÆ
EXCITA
TÆ AD
VERSUS
LEGA-
TVM A-
POST.

cepto per quire, quinam fuissent tātē seditionis auctores. Et cūm Abbas, ac ceteri Fratres huius rei se prorsus ignaros cōstanter farentur, & ille id inquirere omnīd persistet: surgentes tandem illi quatuor Fratres, de more monasterij, terra humuliter prostrati, se solos ignorātibus ceteris, huius facinoris auctores fuisse cōfessi sunt. Cēnoti Fratres, monasterij claustris illos cōtinuo deturbant, & apud hospitū domū in graviori culpa eos cōstitui mandant. Abbas interea Humbertum latenter alloquitur: libeter se officio cesturum pollicetur, dari loci locum, vbi decenter posuit vivere, flagitans.

VII.
PETRVS
ABB. GAS
ABDICAT
SE.

Tertia verò post hec die coram cunctis Fratribus in ecclesiam veniens, ac virgam super altare deponens, officiū, & hoc monasterium deseruit, postridie verò, id est feria sexta post Pentecosten in Capitulum Fratres conueniunt, ac presidente Humberto, Apostolice Sedis Legato, cuperunt de eligēdo sibi Abbate tractare. Vno igitur tandem consensu pariq; voluntate Fridericum omnes pariter eligunt, qui tum & nobilitate, & sapientia magna pollebat, eiusq; monasterij monachus erat. Id cūm Humbertus quoq; approbasset, ab eo mox Fratribus traditus ingēti gaudio & exultatione omniū, de more monasterij, Abbas electus est. Quinam autem, quantumq; fuerit iste Fridericus, idem auctor pluribus declarat: quia cūnōs nos superiūs attigerimus, hic repetere prætermittimus. Pergit verò idem auctor post pauca in hunc modum: Post decem igitur dies paratis omnibus itineri necessarijs, secum octo Fratribus sumptis, vna cum Episcopo Humberto consecrationis gratia Pontificem in Tusciā adiūt. Super quo dū Papa plurimum exhilaratus esset: omnia illi per ordinē quae gesta essent, retulerunt, religionem conuersationemq; nostrorum, & loci huius dignitatem Humberto multum collaudante.

VIII.
FRIDERI
CVS AEB.
CASSIN.
PRES.
CARD.
CREATVS.

Sabbathō itaq; ieiunij, mensis Iunij Fridericus Abbas presbyter Cardinalis tituli sancti Chrysogoni ordinatus, in nativitate demī. S. Ioannis Abbas consecratus est, atq; vñq; ad S. Apollinaris festum cum Apostolico ipso remoratus. Quo etiam tempore priuilegium aeo per manus Humberti accepit, quo translata ad se à Petro Abbatian saniori consilio idem Apostolicus valde collaudans, banc illi ex maiorum, vñ Apostolica auctoritate firmavit: vñ quoq; illi sandaliorum, ac ceterorum insignium, iuxta quod sanctus Papa Leo dudum Abbat Richerio concesserat, contulit. In omnī præterea Episcoporum Principumq; conuentu superiorē Abbatibus omnibus sedem, & in consiliis eorum atq; iudicij priorem nihilominus sui ordinis hominibus sententiā illi pariter & eius successoribus omnibus Apostolica auctoritate firmavit. Quod & ipse postmodum similiter Pontificis sui tempore canonio huic, & per ipsum omnibus deinceps huius monasterij Abbatibus canonice promouendis solenni cum priuilegio in perpetuum delegando roborauit. In quo etiam præter cetera seditiones, quas dicunt Leucas, seu prædationes, quas hic in Abbatie dormitione fieri solere compererat, ne vltiū fierent, severissimè interdixit.

IX.
Leo Ost.
l.2. c. 98.

Cumq; petit a reme andilicentia Romam venisset, Dominica sequenti apud sanctum Petrum Missam solenniter celebrans, magna Romanorum stipatus multitudine, ad titulum suum, de more Cardinalium, cum laude perductus est. Inde ad Palliariam, vbi hospitabatur, eadem sequentia officiū deductus est. Vbi cūm vñq; ad quintam feriam comparandorum ornamentorum causa substitutus, paratisq; omnibus Urbe egredi pararet: repente Bonifacius Albenensis Episcopus ex Tuscia veniens, Romani Pontificis obitum nuntiavit. Defunctum Florentiae: ibique sepultum, idem Leo b. Ostiensis testatur. Mortuum Victorem Pontificem viginimo etaua Iulij tradit Lambertus, vacâle verò Sedem vñque ad diem secundam mensis Augufti, Leo Ostiensis affirmit. Qui de subrogatione successoris hæc subiicit:

X.
VICTO-
RIS PAP.
OBITVS.
b Id. lib. 1.
c. 8. in fin.

Hoc Fridericus consternatus nuntio, substitut, & ita demūn frequentari à Romanis tam clericis, quam laicis cepit, Reliquum itaq; diei eius, & mox integrā cum sequenti die in huiusmodi peracta consilijs, rogatus quid facto opus esset, quem eligere ad tantum Ponificatum deberent: quing, illi personas in his partibus, qua digniores essent, proposuit, vt ex hiis quem vellet, eligerent, nempe Humbertum sancte Russina Episcopum, Episcopum Veltrensem, Perusinum, Tuscanum, & Hildebrandum Ecclesiæ Romanae subdiaconum. Sed cūm Romani neminem ex iis sibi idoneum videri dicenter, eiq; hunc apicem largiri se velle affererent: De me, inquit ille, non potestis agere, nisi quid permiserit Deus: & absq; illius natus istud mihi nec dare, nec auferre potestis. Fuere tamen, qui Hildebrandum adhuc apud Tusciā, vbi fuerat cum Pa-pa, morantem opportunè expectādum dicerent: ceteri moras nullas

recedendas esse indicantes, uno consilio & voluntate concordi manu summo ad Abbatem conueniunt, eumq; per vim Pallaria eductum eligidum ad basilicam S. Petri, quia ad Vincula dicitur, pertransibunt: vbi electione celebrata, Stephanum eum (quoniam S. Stephanus Pap., nempe die secunda Augufti, celebritas ipso die agebatur) appellārunt. Sicq; latante Roma, summis cum laudibus ad Lateranensem Patriarchiū illum deducunt. Die verò altera ille fluorescente, Cardinalibus omnibus cum Clero, populoq; Romano ad eum concurrentibus apud beati Petri basilicam ingenti letitia omnium summus vniuersalitq; Pontifex consecratur. Post hac missis ad monasterium Fratribus, duobusq; tantum sibi ad seruendum retentis, mandat Preposito nostro, vt cum duodecim monachis, quos ipse litteris notabat, ad se protinus pergar, vt & de se, & de illis communiter consulat. Profecti omnes, vi iussit, post dies fermè decem reuerteris. Haec Leo Ostiensis, qui proximè hæc cuncta oculis vidisse potuit. Quæ autem vbi creatus est Pontifex, Stephanus egerit, ab eodem auctore sic accipito.

Quatuor itaq; mensibus Roma remoratus, & crebris Synodis Clerum Vrbis, populumq; conueniens maximeq; coniugis clericorum & sacerdotum, confanguineorumq; copulationibus tollendis existens; tandem in festivitate S. Andrea ad monasterium cum clerisq; Romania reuerteris, vñq; ad festivitatem sancte Scholasticae moratus hic es, nempe vñq; ad decimam Februarij. Et quoniam viuum proprietatis paulatim à prioribus annis irrevererat; capi omnibus modis insistere, opportund, importunè, arguens, obsecrans, increpans, & districtus inhibens, vt prædictum hinc viuum iuxta a mandatum Regule, radicis tūs yelleret. Quod ex parte maxime fecit. Tunc & Ambrosianum cantum in ista ecclesia cani omnino interdixit.

Quemnam autem, ipso agente, creauerint monachitūc Abbatem, idem Leo alibi sic narrat: Cum verò idem Apostolicus post menses fermè quatuor ad monasterium venisset, graui paulo post lāguore detenus, ad extrema fere perductus est. Accersitis itaq; senioribus monasterij, vt quem vellent, Abbatem eligeret, mandat. Sed cūm varia primū sententia esset, cōmunitas tandem voto omnes ad expetendum Desiderium conspirant, ipsuq; sibi a summo Pontifice in patrem constitui exorant. Cumq; hanc electi onem Apostolicus quoq; validè probasset (dandum enim illum tempore S. Leonis Papa cognitum habuerat, ac postmodum illi in monasterio familiarissimus fuerat) eam ita sua auctoritate confirmauit, vt dicaret: Licet multi in eo monasterio boni spiritualesq; essent viri, magnaq; prudenter prædit; neminem tamen ad id omnis subeundum aptiore eligere illos potuisse. His auditis Petrus Damiani scripsit tunc ad Desiderium creatum Abbatem Cassinensem epistolam, cuius est exordium: Sacra testatur historia, &c. Qua monuit eum, quomodo in ea Abbatis functione se gerere debeat, monens inter alia frequenter offerre in cruentum sacrificium. Sed & aliam ad eundem dedit epistolam de fugienda iactantia. Incipit: Licet ignis circumposita queq; corripiat, &c. At ita electionem successoris Abbatis Pontifex voluit celebrari, non quidem, vt tunc ipsi viuenti Pontifici Abbas electus succederet, sed post obitū suum. Voluit enim viuens esse sicut Pōtifax, ita Cassinensis Abbas, exēplum prædecessoris secutus, qui cūm esset Episcopus Esterenensis, ipso viuēte neminem voluit ordinari eius ecclesiæ Episcopum successorem. Quæ hæc autem secuta sunt, de legatione Constatinopolim adornata, dicturi sumus suo loco anno sequenti, quo decerni contigit.

Quod autem Leo dicit ab eodem Pontifice celebrata fusile istis quatuor mensibus suæ in Urbe commorationis plura Concilia, his interfusile Petrum Damiani, quem liquet hoc anno Romæ fusile præsentem, possumus existimare: quem etsi constat hoc anno creatu Episcopum Cardinalem; tamen cūm esset tantummodo monachus, nondum Cardinalis, pluribus Synodis intersuit. Confueuisse interdum vocari ad Cōcilia insignes monachos, plurima exempla declarant, ipseq; in Apologetico, quem scripsit de cōtemptu seculi ad Albisonem & Petrum, hoc testatur dum monet monachos, quantum possint, abesse, vocatos licet, à conuentibus synodalibus.

Caterūm etsi adhuc tantū monachus Petrus (vt ipse afferit) in synodalibus conuentibus refractarios interdum est paxius Episcopos, à Romanis Pontificibus probè auditus, susceptumq; sermonē eius, & vt diuinum orationem

STEPHA-
NVS X. PA-
PA ELI-
GITVR.

XI.

PROFICI-
SCITVR
CASSI-
NVM STE-
PHANVS
PAPA.

XII.
Leo Ost.
ii.3.c.8.

ELIGEN-
DVM, CV-
RAT AB-
BATEM
CASSI-
NENSEM.

XIII.
STEPHA-
NVS PAP.
CONCI-
LIA CELE-
BRAT.

* Archidia-
conum

PETR. IV.
DEX AD.
VERVS
APOSTA-
TAS.

XV.

culum obseruandum esse propositum, Leonis Papæ recita superius scripta ad eum epistola docet, ipseque rursum in epistola ad Gislerium Auximanum Episcopum satis ostendit, dum in conuentu Synodali quæltus aduersus eos, qui monastico relicto habitu ad sæcularem vitam redibant, hæc de his habet: *Nuper autem, cum te corporal i valetudine labore, Romana Synodo me interesse continget, huiusmodi rei notitia domino Papa suggerere congruum iudicau. Ille autem, virope vir sanctissimus, sincerissima charitatis viscerá, que in templo sui pectoris viget, rem valde perdoluit, & mox cōgruum immansissimo vulneri remedium adhibere curauit. Itaq; quia ad executionem huius negotiū idoneorum in illis partibus virū nequit adsciscere, suas ad te litteras censuit destinare, quatenus prævaricatores illos tu secundum prudentia tua facundiam conuenires, obedire volentes, ad suum propositum reuocares: qui verò rebelles existerent, perpetua anathematis sententia ferirentur.*

Quanta autem animi constantia, orisque libertate tunc inuectus sit in eadem Synodo in Episcopum, qui huiusmodi fauere desertoribus dicebatur, idem Petrus pergens, ita testatur: *Domnum autem Guidonem Numanum Episcopum in predicto Concilio reperi. Quia illa, ut nosci, incitamenta præbere huic vicio dicebatur (fateor peccatum meum) dure illum censurare præsumpsi. Ille nimis vir digne humilitatis & patientia, non solum sacris eloquij, sed etiam liberalium artium studijs eruditus, insult antem quidem me patienter tulit; obiecti verò criminis culpam negando, detestando, Dei testimonium implorando, disertissime propulsauit. Vltry enim pro me cepit verborum tela dirigere, qui aduersum me falsò dicebatur eatenus dimicare. Porro synodalem inuectuā illam, in Episcopum à se scriptā, ad dictum Auximanum Episcopum misit. vt licet frustra aduersus innocentem illum Episcopum emissa fuisset, tamen vt sic vulgata percuteret vbiq; noxios prævaricatorum huiuscmodi defensores. Incipit: Cur aduersum te, venerabilis Episcope Mave, &c. In fine autem se tantum monachum, nondum fuisse Episcopum, sic perorans ostendit: Non te pudeat errorem tuum minoris fratris redargutio corrigere, cum non ignores Apostolorum minimum ipsi Apostolorum Principia in faciem restitisse. Et si forte respondeas, quia Paulus licet minimus, tamen fuerit Coepiscopus; ego autem non Coepiscopus: audi saltem quid Dominus hominibus dicat b: Venite, inquit, & arguite me. Si ergo Dominus, vt ab hominibus redargutur, inuitat: satis dignus es ut homo corruptus ab homine, zelum charitatis & quantum interferat. Hæc Petrus. Quibus intelligas, qualis fuerit in Episcopos ipse monachus adhuc in conuentibus synodibus. Quo magis credendum est, ad absterrendos suos ab huiusmodi cupidine monachos, ea recitata superius, quæ semel ipsi accidissent, in exemplum adduxisse.*

XVI.

^a Gal. 2.
^b Isai. 1.

Quod rursum ad Concilia sub Stephano tam breui spacio temporis celebrata pertinet: in vno ipsorum aduersus clericos concubinarios sanctum ab eo fuisse decretum, sat is ipse Petrus significat, dum aduersus eosdem ad Taurinensem Episcopum scribens, eiusmodi lugubrem de vno ex ipsis historiam recitat, dicens: *Alio quoque tempore, cum Papa Stephanus, qui zeli Phinees amulabatur ardore, omnes clericos Roma, qui post interdictum Pape Leonis incontinentes exitierant, de conuentu clericorum, & choro ecclesiæ præcepisset exire, ut quanquam relicti fœminis per paenitentia se lameta corrigerent; tamen quia sancto viro inobedientes fuerat, & de sacrario ad tēpus exirent, & celebranda Missa licentiam de cetero non sperarent.*

XVII.

DIVINA
VLTIO IN
PRESBYT.
CONCUB.

^c Iere. 27.

Iuxta canoniam B. Cecilia trans Tiberim constitutam presbyter habitabat, qui nec fœminam vlo modo quiescebat ab iuicere, ne vnuquam poterat hac statuta nisi vana proorsus & fruula iudicare. Quadam itaque die dum incolunis, vegetus, ac robustus existebat, vespertini horis ad quiescendum se in lecto composuit: sed repente in diuina vltionis animaduersione percussus, mane repertum est cadaver exanimis. Illuc præfata canonica religiosus certe conuentus duos ad me clericos direxerunt, quid tali deberent mortuo consilentes. Nos si rem relætatem tenemus, confilium dedimus, vt cum quidem, quia presbyter fuerat, penes ecclesiam sepelirent: sed nullum ei vel hymnorum, vel Psalmodie officium redderent: quatenus & mox is terror accresceret, & castitatis gloria germinatus pulchritus, & certe dignus videretur, vt mortuus (iuxta prophetam) sepultus possedat animi, qui dum viueret, humana cōtempst lege conjungit, & Iac Petrus Damiani Romæ tunc scribens.

Quem abstractum ab eremo idem Stephanus creavit Episcopum Cardinalem Ostiensem. Testatur id quidem Leo in Chironico Casinate: testatur id ipse Petrus in epistola ad Nicolaum Papam de dimittendo Episcopatu, cum vim se passum queritur, & vim inferentem ipsum Stephanum Romanum Pontificem suum appellat persecutorem, post cuius obitum nunquam cessauit ipse Petrus, vt se abdicaret Episcopatu. Hæc vt melius percipias, accipe verba ipsius, ad eundem Nicolaum Papam scribentis: Post sanctæ memoriae domini Stephani, vestri quidem successoris, mei autem persecutoris obitum, ego à me protinus Episcopatum non canonice traditum, sed violenter in iuctum funditus abscondisem. Meministi etiam domine mi, quot querulas coram vobis sapè depositi, quot gemitus, quot deniq; profunda suspiria ex imis visceribus traxi: quotiens etiam vberibus lacrymis tristia ora rigau. Veruntamen apud vos tunc non obtinui missiōnem, quia Romana Ecclesia, qua ruinam minari videbatur, id vtilitatem non poscebat. Nunc autem, &c. Hæc ipse, easdem sapè querelas iterans, in epistola præsertim ad Alexandrum Papam electum, & Hildebrandum Archidiaconum, qua se inuitum & renitentem creatum Cardinalem Episcopum contestatur.

Cum autem ipse Petrus Episcopus Cardinalis creatus esset, in eminentioris loci specula constitutus, cuncta longe lateque lutrans oculis: plurima, quæ sibi displicerent, corrígenda conspergit. Quamobrem de his omnibus voluit fratres commonuisse collegas, quibus pariter, quales esse deceret, formam insinuat. Scribit autem ad Coepiscopos Cardinales, quod iudicem in Romana Ecclesia præcipue eminerent. Epistola sic se habet:

Venerabilibus in Christo sanctis Episcopis, Lateranensis Ecclesiæ Cardinalibus Petrus indignus intima deuotione affectum.

Quod autem in limine ipsius epistolæ titulo haec tenuis inaudito hæsitantem Lectorem videre video: hic antequam ipsam reddamus epistolam, necessitas incumbit, vt quæ ester horum temporum Romana Ecclesiæ forma, ex scripto antiquo Vaticano codice sacrorum rituum describamus. Sic enim se habet: *Sunt in Ecclesia Romana, Romæ scilicet, quinque Ecclesiæ patriarchales. Prima est Ecclesia Lateranensis, quæ & Constantiniana, & basilica Salvatoris diuero nomine nuncupatur. Hæc habet septem Cardinales Episcopos, hodie dictos Episcopos collaterales, itemq; & hebdomadarios, eo quod singulis hebdomadibus per vices expleant munus Pontificis. Episcopi Cardinales erant hi, Episcopus Ostiensis, Episcopus Portuensis, Episcopus sanctæ Rufinae, sive Silvacandidæ, Episcopus Albanensis, Episcopus Sabinensis, Episcopus Tusculanus, Episcopus Praenestinus.*

Alia patriarchalis est sancta Maria, Maior dicta, in qua habet septem Cardinales presbyteros, scilicet Cardinales sanctorum Apostolorum Philippi & Iacobi, sancti Cyriaci in terminis sancti Eusebii, sancti Pudentiane, sancti Vitalis, sanctorum Petri & Marcellini, & sancti Clementis.

Alia patriarchalis ecclesia S. Petri, in qua item septem sunt presbyteri Cardinales, scilicet S. Maria trans Tiberim, sancti Chrysogoni, sancte Ceciliae, sancte Anastasie, sancti Laurentij in Damaso, sancti Marci, sanctorum Martini & Silvestri.

Alia ecclesia patriarchalis est basilica S. Pauli, in quo sunt Cardinales sancte Sabinae, sancte Praxedis, sancti Petri ad vincula, sancti Laurentij in Lucina, sanctorum Ioannis & Pauli, sanctorum Quartuor coronatorum, S. Stephani in monte Cælio, S. Quirici.

His autem patriarchalibus ecclesiis prefecti erant hi, Lateranensis primus Episcopus collateralis, S. Maria Maiori Archipresbyter Cardinalis, sancto Petro Archipresbyter Cardinalis, ecclesia sancti Pauli Abbas Cardinalis, ecclesia sancti Laurentij Abbas Cardinalis.

Sunt præter titulos Diaconie, ijsq; Prefecti diaconi Cardinales, dicti Regionarij, ydem q; numero duodecim. Diaconijs Regionarijs prefecti item diaconi Palatini sex: hi præsunt diaconijs, quæ sunt sancta Maria in Dominicâ, cui præfet Archidiacus, sancta Lucia ad septem Solia, sancta Maria Noua, sancti Cosma & Damiani, sanctus Hadrianus, sancti Sergius & Bacchus, sanctus Theodororus, sanctus Georgius, S. Maria in schola Græca, sancta Maria

XIX.
PETRUS
DAM. AD.
MONET
COEPIS-
COPOS
CARDI-
NALES.

ECCLES.
ROM. FOR
MA HVIVS
TEMPO-
RIS.

XX.

XXI.

XXII.

in Porticu, sanctus Nicolaus in Carcere, sanctus Angelus in Foro Piscario, sanctus Eustachius, sancta Maria in Auro, sancta Maria in Via lata, sancta Agatha in equo marmoreo, sancta Lucia in capite Suburye, sancti Viti in Macello. Est muns diaconorum Regionariorum cantare Euangelium in Stationibus, Palatini cantam Euangelium in eccllesia Lateranensi.

Subdiaconi sunt omnes numero viginti & unus, septem Regionarij, qui Epistolas, & Lectiones cantant in Stationibus, septem Palatini, qui idem munus praestant in Eccllesia Lateranensi, septem ali, qui dicuntur schola Cantorū, qui cantant tantummodo, quādo summus Pontifex celebrare conseruit.

Sunt in Urbe Abbatisa viginti due, videlicet sancti Casarij in Palatio, sancti Gregorij in clivo Scauri, sancta Marie in Auentino, sancti Sabini Episcopi, sanctorum Alexij, & Bonifacij, sanctorum Prisca, & Aquila, sancti Sabae, sancti Tiburtij, sanctorum Cosma & Damiani in Vico aureo, sancti Silvestri inter duos horros, sancta Marie in Capitolo sancti Basili iuxta Palatum, sancta Agathae, sancti Laurentij in Paneperna, sancti Thoma iuxta forū Claudij, sancti Blasii inter Tiberim, & portam sancti Petri, sancta Trinitatis Scotorum, sancti Valentini iuxta pontem, sancta Marie in Capite aureo, sancta Marie in Pallaria, sancta Marie iuxta sanctum Petrum ad Vincula.

XXIII.

Insuper præter septem collaterales Episcopos erant alijs Episcopi, qui dicuntur Suffraganei Romani Pontificis, nulli alijs Primiati, vel Archiepiscopos subiecti, qui sequenter ad Synodos vocarentur. In Campania Tiburtinus, Anagninus, Signinus, Ferentinus, Alatrianus, Verulanus, Soranus, Fundanus, Catenatus, Tarracinus. In Marsis sunt hi, Furconensis, Marsianus, Valuenus, Theatinus, Pennensis, Aprutinus. In Tuscia sunt hi, Nepesinus, Sutrinus, Ciuitensis, Hortanus, Balneoregensis, Urbevetanus, Viterbiensis, Castrensis, Suanensis, Clusinus, Perusinus, Castellanus, Aricinus, Grossetanus, Volaterranus, Senensis, Lucanus, Pistoriensis, Florentinus, Fesulanus, Lunensis. In Umbria, & Marchia Spoletrum, Asfisium, Fulginus, Nucerinus, Eugubinus, Reatinus, Tudertinus, Amerinus, Narrienensis, Interamensis, Esculanus, Firmanus, Camerinensis, Auximannus, Humanus, Anconitanus, Esinus, Senogallensis, Fanensis, Pisauriensis, Forosemproniensis, Calliensis, Vrbinas, Ariminensis, Ferentinus. Hæc de Ecclesiæ Romanæ huius temporis statu. Ut non mireris, si audis ipsum Petrum Damiani Ostiensem Episcopum, primumque Episcoporum collateraliū præfectum cæteris, ad Coëpiscopos sibi ordine inferiores eiusmodi admonitionem conscribere, eo, ut audiisti, titulo.

XXIV.

PETRI E.
PISC. OST.
AD COL-
LATERA
LES EPIS-
COPOSE
PISTOLA.

Venerabilibus in Christo sanctis Episcopis Lateranensis ecclesia Cardinalibus Petrus indignus intima devotionis affectum. Castrenum specularum, turriumve custodes ut se promptius exhibant intempesta nocte perugiles, clamatos fibram inuicem sapè dirigunt voces; sic itaque dum alios excitant, semetipso utique ad peragendas excubias vigilantes seruant. Ego quoq; qui pro cœstris ecclesiastica militia stantum vñcumque particeps esse coactus sum, ad vos venerabiles fratres ista conscribo, & impolito styllo, quasi a rauis vocib; perfistro, non vt vos sōper deserat, vt pot est strenue vigilates; sed vt me potius excite sub torpore desidie ignorabiliter oscitantem. Sepè namque melius ipsi discimus, dum dicimus, & quasi proprio ore compellimur exequi, quod alijs inculcamus, Salomone attestante, qui ait^a: *Animæ laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum.*

a Propr. 16

XXV.

Videtis itaque, dilectissimi, quia totus mundus pronus in malum, per lubrica vitorum in precepis ruit, & quanto fini suo iamiam vicinus appropinquat, tanto grauiorum super se quotidie criminum moles exaggerat. Ecclesiastici siquidem genij vbiique penè disciplina negliguntur, debita sacerdotibus reverentia non præbentur, canonicae sanctionis statuta calcantur, & soli terrena imbianter explenda digna Deo cura servuntur. Infœderatis porro coniugis legitimus ordo confunditur, & (ō nefas) ab eis in veritate ludacrum vivitur, qui superficietenu Christiano vocabulo palliantur. Enimvero vibrapina defun? vbi furtu cauentur? qui peruria, qui lenocinia, qui sacrilegia metuntur? qui deniq; perpetrare qualibet atrocissimæ criminis perhorescunt? Iamdudum planè virtutum studijs repudium deditus, omniumq; peruersitatum peste, velut impetu facto feruliter emeruerunt. Sed ne tanquam comburati tragediam videantur attollere; sufficiat nobis Apostolica duntaxat super his verbis referre. Nam velut propheta deponit oraculum, dicens^b: *Hoc autem scitote, quod in nouissimis diebus erunt tempora*

b 2. Tim. 3

periculosa, & erunt homines seipso amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemari, parentibus non obedientes, ingratiani, celesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, præditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores, magis quam Dei, habentes quidem speciem sanctitatis, virtutem autem eius abnegantes.

Inter haec ergo tam profunda pericitatis mundi naufragia discrimina, inter tot immane patentes humana perditiō voragine nuncis & singularis portus Romana patet Ecclesia, & (vita fatetur) pauperculi pectoris parata est sagena, quæ omnes ad se sincere cōfugientes, de procularum intumescientium fluctibus eripit, & in littore salutaris quicunque exponit. Hinc est, quod ipsa Ecclesia excellentioribus præceteris totius orbis ecclesiis nimirū priuilegiis, sed & mysticis etiam instituta atque disposita non ambigit sacramentis. Nam vt te pluribus pauca perstringam, Lateranensis ecclesia sicuti Salvatoris est insignita vocabulo, qui nimirū omnium caput est electorum; ita mater, & quidam apex ac vertex est omnium per orbem ecclesiæ. Hæc septem Cardinales habet Episcopos, quibus solis post Apostolicum, sacro sanctum illud altare licet accedere, ac diuini cultus mysteria celebrare. In quo nimirū illud Zancharie continetur evidenter oraculum: *Ecce, inquit, lapis quem dedi coram Iesu. Super lapidem unum septem oculi sunt. Lapis autem iste illa procul dubio petra est, de qua Verus Iesus Petro pollicetur, dicens: Super hanc petram adificabo Ecclesiam meam. Septem igitur oculos habet hac petra, quia totidem sancti Spiritus donis sancta perfulget Ecclesia, quibus nimirū velut candelabrum aureum inextinguibiliter rutilans, ignorantia & tenebris effugat, & ad contemplandum iustitia solem bonum mentem illuminat.* De quo idem Prophetæ^c: *Vidi, ait, & ecce candelabrum aureum totum, & lampas eius super caput ipsius, & septem lucernæ eius super illud. Quod vtique sacramentum & B. Joannes in Apocalypsi^d didicisse non tacuit, cui dictum est: Mysterium septem stellarum quas vidisti in dextera mea, & septem candelabra aurea; septem stellæ Angeli sunt septem ecclesiæ, & candelabra septem, septem sunt ecclesiæ.*

Hæc igitur ad honorem conditæ sancti Salvatoris ecclesia, culmen, ac sublimitas totius Christianæ religionis effecta (vt ita dixerim) ecclesia est ecclesiæ, & sancta sanctorum. Habet autem alrinsecus beatorum Apostolorum Petri & Pauli diuersis quidem locis constitutas ecclesiæ, sed sui compage sacramenta (quia videbitur in quodam meditullio posita, quasi caput membris superemittere, indifferenter vñtas). His itaque tanquam expansis diuinæ misericordia brachiis summa illa & vniuersalis Ecclesia omnem ambitum totius orbis amplectitur: omnes qui saluari appetunt, in maternæ pietatis gremio confouent, & tueruntur. Hac Iesus sacerdos, summus videlicet Pontifex, arce subnixus, totam in orbe terrarum Ecclesiam suam in sacramenti vnitate confederat, vt unus sacerdos, vna meritò credatur Ecclesia. Vnde per Prophetam dicitur^e: *Ecce vir, Oriens nomen eius, & subter eum orietur, & adificabit templum Domino. Et ipse construet templum Domino & portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super folio suo, & erit sacerdos super solio suo. Sed quia nobis non est propositum cuncta figurarum mysteria illius Ecclesia comprehendere, hæc alijs consideranda relinquimus: ad exhortationis verò seriem, sicut instituimus, articulum reflectamus.*

Nos itaq; fratres mei (vt & me vobis audenter interseram) nos, inquam, qui tanquam sumus oculi super lapidem unum, qui stellarum portamus imaginem, qui Angelorum tenemus per annuntiationis officium, dignitatem: videamus, & splendamus, & verba vita populi non solum vocibus, sed & moribus numerius. Sermonem siquidem prædicantum lingua quidem natu, sed vita commendat. Porro quia ad Lateranense palatum à diuersis populis de toto terrarum orbe confluitur: necesse est, vt ibi præceteris vñstiam locis recta semper viuendi sit forma, districta teneantur apud sub honestis moribus disciplina. Et tāquam si fugiter iaceat in fornace moneta, quæ lassis nummis reformet imaginem: sic in sacerdotali domo omnem depravatae vita & suæ debent homines corrigeri falsitatem. Quod si ipsius moneta obliterata, vel deirita sit regula, postquam metallis imprimitur, non nummus, sed paracharitus inuenitur. Non ergo quorumlibet hominum tam noxia est, quām prauitas sacerdotū, dum proponitur ad exemplum. Nam qui dux itineris constituitur, si ipse in precipitum labitur, necesse est, vt quisquis eius vestigia se sequitur, in eiusdem ruina profundatur.

254

* sagena
sepē pro
naui vñtū
patur ab
auctore.

PRÆRO
GATIVAE
LATERA
NENS. EC
CLICES.

c Zach. 3

d Matt. 16

e Zach. 4

f Apoc. 1.

XXVII.

g Zach. 6

XXVIII
EXHOR
TATIO
AD FRA
TRES.

Confideremus interea, quid scilicet hac sententia prædicat or egregius dicat: Qui Episcopatum, inquit, desiderat, bonum opus desiderat. Hic evidenter ostenditur, nil aliud esse Pontificem, quā boni operis sectatorem. Non enim dixit, bonam dignitatem, vel bonum honorum desiderat; sed, Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. At si dicat: Qui ad Episcopatum anhelat, at posse dum sine bono opere, inane vult nomen induere, sine rei ipsius veritate. Non ergo constat Episcopatus in turritis gebelinorum, transmarinarum ferarum pileis, nō inflammantibus martorum submentalibus rosis, non in bractearum circumfluentium phaleris, non denique in glomeratis constantium militum cuneis, nec in fremenibus, ac spirantia strana mandentibus equis; sed in honestate morum, & sanctarum exercitatione virtutum. Moxq; subun-
git: Oportet Episcopum irreprehensibilem esse. Hic tanta vult esse perfectionis Episcopum, ut penè extra naturam loquatur Apostolus. Quis enim in carne constitutus tam caute viuat, tam se sollicitè vndique circumspiciat, ut reprehendi aliquando nequeat? Vt his, qui & reprehensibiliter viuunt, & locum irreprehensibilem viuendi adhuc reprehensibiliter concupiscunt! Ex his nimis nū sunt, qui oblitientes affectum cognitionis, & patriæ, sequuntur casta Regum per ignota & barbara regna terrarum. Et ad hoc eos impellit pereuntium ambitio dignitatum, quod extorquere nō potuit cœlestium promissio præriorum. Ut enim non sint domesticæ facultate contenti, sunt apud extraneos peregrini: vñq; super alios vel seram arripiunt ferulam, duram ipsi præpositis exhibent clientelam. Enim uerò facilior exitus fuerat, si pro honoribus venaliter acquirendis pecuniam semel appenderent, quam tot laborum, tot pressurarum molestias sustinuerint. Nam cum Prophetæ ab deo iusto dicat: Quia excutit manus suas ab omni munere; quis eum à munerum præstitione defendat, qui & se ipsum alieno servutus imperio subiugat, & insuper in diuina expeditione impen-
sas facultatum suarum lucra proficit?

Planè prophetica illa sententia sic exponitur, ut tria dicantur esse munera genera, scilicet munus à manu, munus ab obsequio, munus à lingua. Siquidem munus à manu pecunia; munus ab obsequio obedientia subiectiōnis; munus à lingua fauor adulatiōnis. Et cum ab uno quoq; horum manus excutiendas Prophetæ denuntiet, omnibus his manus implicasse conuincitur, qui nanciscenda dignitatis ambitu potestatū sublimum castra sectatur. Nam dum in vehiculis acquirendis, diuersorumq; sumptuum apparatus nō modica summa profunditur, hic prouidubio date pecunia obnoxius inuenitur: qui etiam nulli dubium, quin ei & obsequium præbeat, cui factus asecla, sub tanto labore & itineris fasce defudat. Postrem dum domino suo blandiri, eiusq; voluntati congruere per omnia nititur, sepè ipsi quibusdam adulatiōis fauoribus assentatur. Porro autem, quisquis in dandis, accepientiis e dignitatibus Ecclesiasticis vns duxit at eaurum, quod predicta sunt, peste corripitur, simoniacæ heresos teneri crimine iudicatur. Quā ergo sui afferent excusationem, qui licet verbis non contraxerint venalis pacta cōmerciū; operatione tamen non vno, sed omnibus his probantur laqueis irretiti. Veruntamen iactant se, & egloriantur invoxios, quia nullam talenti sumnam pro suspicendo honorib; se peregrine daturos. Sed dic mibi, o clericæ, quisquis es, si redempto quolibet aureo vase, vel prædio distracto ex geret, vt retēti apud te vice pretij huiusmodi sibi sedulitatis impendium exhiberes: nūquid non postmodū constanter, si eres, se quod acceptum est, iusto pre-
cio comparasse? non videlicet, quia pecuniam persoluisti, sed quia seruitum præbisti. Diceres enim, & non hoc fortassis impudenter astrueres, charius emi, dum tanto me labore vexarem, dum toties facultatum mearum sumptus expenderem, quām si sevel pre-
fixa quantitas pecuniam numerarem. Nequaquam ergo sibi innocentiā spondeant, & à simoniacæ heresos maculis & mūdos esse cō-
fidant, qui licet met alla vibrantia non appendant, pretium tamen pro suis ptepli honorib; per subiectiōnis ei obsequium quādā qua-
si talenta persoluunt. Hac aduersus eos dicta sufficiant, qui vegani se venali reos esse cōmerciū, dum tamen fuerint pro dominatio-
ni ambitu durā diu solutū grauati.

Vos autem dilectissimi, quibus hoc & alia prævia datum est ex Apostoli cōsilio auctoritate corrigere, vosmetipsoz careris nō modo Fidelibus, sed & sacerdotibus quandam viuendi regulam exhibete, in vita nostra legatur, quid agi, quid vitari conueniat. Ex labiis nostris verbis otiosa effluunt; sacerdotalem linguam discreti si-
entij censura compescat, non ioci solvant; non pectus nostrum latiti, immoderata conciliat; puerilis ludus abscedat, nō modi elo-

qusmia, urbana dicacis euangelis; catenatur scurrilia verba; nec aliquando miscentur fabulosa colloquia. Quomodo enim ex ore sacerdotis oratio ad Deum munda dirigitur, quod videlicet proprij sermonis sordibus inquinatur? Aut quomodo inter Deum, & homines lingua mediatrix efficitur, quæ irā Iudicis ex proprio reatu & ipsa meretur? In casum quippe reus supplicationibus vir-
tur, cūm intercessor ipsi culpabilis intenuitur. Memento quod sa-
cerdotibus dicitur: Vos estis sal terra. Sed sicut veritas dicit: Si sal euauerit it, in quo condierit? Exigui quippe sale multa dulcescūt, coniunctur ad esum scilicet, & parvo sacerdotum numero totius Christianæ plebis eruditæ & instruitur quilibetudo. Sicut enim E-
piscopi duodecim Apostolorum noscuntur obtinere primatum; ita & sacerdotes Ecclesiæ septuaginta Discipolorum ordinem repre-
sentant. Quod profectò mansilla Israëlitici populi in Elim, d'figu-
ratè designat. Ibi nimis duodecim profuebant Apostolicæ son-
tes, qui diuinis verbis imbris arenaria hominum corda perfundere-
rent: ibi septuaginta cirebant palmae, toto id videlicet Discipuli,
qui mundo diabolica tyrannus seruitute depresso, vicitoria Christi
palmas inferrent. Illi siquidem fontes palmarum arbores irrigat, quæ sacri Pontificis verbis effluent, vnde cateri sacerdotes ecclie in spe cœlestium præmiorum sine cessatione vires sunt: qui nimis
rurum de uplato septenario numero hoc significare videntur, vt per
septiformis gratia Spiritum legis Decalogus impleatur.

Quod igitur, dilectissimi, non modò sacerdotes, sed sacerdotum nos decet esse magistros, necesse est, vt vita nostra quasi quedam sit linea, & velut adamantis signaculum, quod viuendi cateris ad-
hibeat formam. Adamantium quippe signum suum cateris impri-
mit, à nullis verò metallis imaginem sumit. Cum igitur ex diuersis
mundi partibus aduentantium nobis ingruit multitudo, cum mul-
timoda cōfessionis homines obrepunt, cām morigerari sibi quis-
que nos importunè compellunt; vultus noster semper idem, sic festi-
ua quadam serenitate resplendet, ne, quod absit, in aliquo leuitas
puerilis erumpat: sic sacerdotalem vultum granitas matura com-
ponat, ne rigorem nimium intuentium infirmitas perborrescat: sic
alios hilaritatis nostra dulcedo demulcat, vt seruitas nostra se
in petulantiam, vel lasciviam non resoluat. Ridere quis, vel leuis ter
Loqui incipiens, si nos repente consperherit, verbum supprimat, ori-
d'gitum superponat, territus obmutescat. Sic, si videlicet cum Pe-
tro claves Ecclesiæ, meritò facti participes, obtinebimus, dum nos-
metipsoz certam viuendi formam, atq; signaculum cateris Fidelib;
exhibemus. Hucusque Petri Damiani ad collegas episto-
la, atq; familiaris admonitio. Qui enim inuitus, nolensq;
penitus ad eam (vt audisti) dignitatem fuit ex eremita
vita rigore perductus; ad eam, cui assueverat, disciplinæ
monastice seruitatem optauit transformare collegas, ne
vel otiosum verbum risumq; leuem ipsi ore proferent.
Cum verò ista non ita ex sententia sibi succedere intelligeret: coepit eiusmodi vitæ generis rædere, & de redditu
ad eremum voluere secum sāpè consilia. Sed quod dum
viueret, quicum creauerat Cardinalem, id sibi non licere
cognovit, ad aliud tempus conceptum mente proposi-
tum distulit. Quando autem id contigerit, suis locis dictu-
ri sumus.

Porro hoc eodem anno ad recens creatum Romanum Pontificem Stephanum cum Vvillelmo Archiepiscopu Rhemensis epistolam scripsisset officij plenam, qua ipsi omne studium pollicitus, fidelem in omnibus se fore Ecclie Romanae spopödit; ad eum ista rescriptit idem Stephanus Papa.

Stephanus Episcopus seruus seruorum Dei Vvillelmo Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Promotioni nostræ, sicut nobis scripsi, nō ambigimus te gratu-
lari, amicitiam quoq; sincerā & volumus & optamus inter nos fo-
re perpetuā. Porro obedientiam, fidelitatemq; quā nobis polliceris
te integrum seruatur, si ut debes, & te doceat, seruaueris,
facis, quod faciendum optimè sis, quod principalem & cōmuniem
matrem, non modò nos, sacerteris in nobis. De Concilio aut Rhemis
babendo quid alud dicendum, nisi quod beata memoria dominus
Victor Dei iudicio hinc est iactus, & tu, quod si ut inter nos cōne-
xit, non remandast, an in hoc effect Regis confensus. Sed & de Ban-
nicensi Archiepiscopo, qui dilectus filius noster Hildebrandus, cui
illius causa maximè nota est, ab est, hoc tantum respondeamus, quod
coriuntente, & te cum illo ad nos veniente, tan ex hoc, quam ex
alio Ecclesiasticis negotiis tuum consilium habebimus. Ne deficias,

aut frāgariū si adūcās iās pro fidelitate sanctā Romana Ecclesia, inīd pro sanctōrū carōrum defēstōne pateris, scīs secundūm Apostolū, quod in hoc positiū sīs. Auxiliū enim nostrū, & consilium tibi pro iñstitū a ēgonizāti tempore noſtri Pontificatus, ad quem nullo meo merito video ſum, non deērit: & ſecundūm quod oras, orabimūs Domum Iesum, ne à bono propoſito aliquando deſcedas. Ceterū Roma quinto die poſt ſanctūm Paſcha Synodus celebrauit, triāni aternitatem cum Suffraganeis eius voluimus, & auſtoritatē Apoſtolicā iubemus interēſe, abſque ineuitabilitē neceſſitāte. Hucuſq; Stephanī Papæ epiftola, quam exſcripſimus ex Papirio Maſſone, qui primus cam ex antiq; membranis in lucem dedit.

Hoc eodem anno in Hispania vir sanctitāte celebris, Enoch nomine, ex hac vita migrauit, cuius præclarā eſt memoria in Ecclesia Burgensi, penes quam res ab eo laudabiliter gestae ſunt notiores.

Quod ad res pertinet Orientales, hoc eode anno menſe Septembri, Michael Imperator cū ſe abdicaret, locū prebuit Ifacio Comneno tyrranno, qui nullo iure, ſed violeſter Imperium inuaderat, Patriarcha eidem fauente, ſecretō p̄imū, deinde publicē etiam id per ſicere laborāte. Erat iſte Michael Cerularius, de quo multa ſuperiū, quem tradit Ioanne Curopalata ſimulacrum inuitum cōſentire Ifacio tyrranicē inuadēti Imperium, cū vocatus ab eo, ire nullatenus voluiflet. Verū ut exitus comprobauit, volēs libensq; omni conatu laborauit tyrranno Imperium ſtabilire, cooperante eadem cum illo, qui tunc ade- rat, Theodoſo Antiochia Patriarcha, qui nuper Petro de- functō ſuccellet. Qui iigitur nolle aſſentiri tyrrano pri- mū videri voluit Michael Cerularius, idem (inquit Curopalata) non ſolū particeps, ſed cognitus eſt etiam eius rebellionis auctor & princeps. Qui & misit Legatos Metropolitas ad Imperatorem, qui ſuaderet ei Imperio ce- dere, ad propriasq; aedes ſecedere. Quodnam tunc idem Michael Imperator egregiā pietatis ſpecimen dederit, ex eodem Ioanne Curopalata rem accipe: Sic enim ait: Cum erit ſenex ipſe Imperator Michael miſſos ad ſe Metropolitas in- terrogasset: Et quid pro Imperio trudit Patriarcha: & illi repon- diſſent, celeſte regnum: ſtatim deponit purpura, & cocco tinctis calceamentis, veſte priuata induitū deſcendit. Sed derogat nō nihil tanto operi pietatis Curopalata, cū iſta mox ſubdit: Hoc autem, inquit, pro rorū verē accidiflet, vt & ipſe cupiebat, & Metropolite policebantur, ſi ſimulatq; rebellari cōceptū eſt, elicta Regia abijflet. Verū cūm vſq; ad bellum permanent, & tantam ſue gentis cladem videre ſuſtineret, deinde ſactū, & cōpulſus à ciuibus, atq; inuitus Imperio cedens, nō ſatis mihi certum, an pro terreno Imperio fit mercedem cœleſtem accepturus. Verū hec, ut Deo placuerit, fiēt. Iſta Curopalata, ſed quæ nulla ſubnixa ratione ſubſiſtant.

XXXIV.
MICHAEL
IMP. SE
ABDICAT

Si enim cuiq; imuidenti Imperium tyrrano cedere æquum ſit, & p̄emio æterno dignum: quæ vltiueri cuiuſlibet Imperij ſirmitas eſt poterit, ad cuius defenſionem gla- dium ei Deus dederit in vindictam maleſactorum, ut A- poſtolus ait^a? Non iſta docent ſacræ leges, neq; monent exempla: cū nullus fuerit haſtenus Christianiſimorum Imperatorum, qui p̄a ceteris in Ecclesia laudem merue- rint, qui non aduersus iuſtū ſuſtinentes tyrranos totis viribus ſe obiecerint. Meruit laudem & à Deo p̄imum Michael refiſtendo, ut decebat legitime à Deo coniſtitutum Imperatorem: meruit & laudem cedendo, à ſacerdotibus pro- miſſione oblata regni cœleſtis, qui in domum ſuam ſe cō- tulit die vltima mensis Auguſti, hac decima Indictione. Cūm inchoante mense Septembri Iſacius Comnenus ab ipſo Patriarcha ſolēni ritu coronatus eſt Imperator, vir- ga b. Aſſur, que in primis promotorem ſuum Patriarcham, malorum omnium architeqtū abigeret. Sed de his anno ſequenti. Sic tyrranicē, ybi Imperium adeptus eſt, vicio il- liā Curopalata adſcribitur, quod in nummis ſignum ex- primi illud voluit, quod ſignificaret, ſua ſe fortitudine, non diuina gratia eſt confeſtum Imperium: ſtatim, in- quid, regio numismate ſpataphorū imprimitur, non omnia accep- ta Deo referes, ſed propria virtuti, & rei militaris peritio. Illud autem laude dignum tunc p̄eſtit iſe ſubijcit, quod Eccleſiam in pristinam vendicauerit libertatem, ſic inquiens:

XXXV.

^a 1. Pet. 2

ISACTVS
COMNE-
NVS IMP.
b Iſai. 10.

Magnæ Ecclesiæ permifit ſacras ſuas res admiſſiſare, inter- dicta pro rorū eius admiſſione Imperio, ita ut neq; ad obeun- da ſacra munera, nego ad habendam ſacri theſauri rationem ali- quis ab Imperatore delectus p̄eſſet; verū à Patriarche poteſt, ſe- omnia dependerent, & per ſonatum delectu, & rerum admi- ſtratio. Hęc Curopalata: ex quibus eiusdem Ecclesiæ priſti nam ſeruitutem, atq; deicctionem conſidera, qua ceteras Ecclesiæ minimè relaxauit, ſed ſtrinxit magis.

Ad cohibendam autem auaritiam Epifcoporum eius- modi promulgauit ſanctionē: Maieſtas mea ſanxit, vt tam in ordinatione ſacerdotum, quam in canonico antiqua ſanctio vi- gorem obtineat. Neue quid amplius in ordinatione capiat Epifo- pus, qui ſacerdotem ordinat, p̄a ter ſeptem nummos aureos p̄a- ſtantioris moneta maieſtatis mea: videlicet vñū, quando eum ſi- plicem Papam ſue Lectorem facit: tres quādo diaconum ordinat, & alios tres, quando ſacerdotem. Similiter nomine canonici à vi- co, habentē trīginta ſumaria, ſimiſi nummuſ aureuſ vnuſ exige- tur, argentei duo, aries vnuſ, hordei modij ſex, viui mensuræ ſex, farina modij ſex, trīginta gallina. Ab eo qui ſumaria aviginti habet, tress aurei, pro duobus argenteis argentei vnuſ * agnus dimidiatus, hordei modij quatuor, viui mēſurā quatuor, farina modij qua- tuor, gallina viginti. A viro deniq; decem habente ſumaria, quinq; argentei, agnus vnuſ, hordei modij duo, viui mensuræ due, farina modij duo, gallina decem: quemadmodum in veterum exactorum ſigilli bac p̄ ſcripta ſunt, & maieſtati mea conſentiens omnium deſpositio provincialium probavit. Iſta Iſacius.

Qui aliam Conſtitutionem edidit, quæ exulat ab Ori- entalis iuri corpore, qua omnia monaſteriorum bona addixit Fisco, relictā tantummodi ſtipe Deo ſeruētum monachorum. De qua quidem meminit verbis iſtis Curopalata: Quibusdam etiam monaſterijs multas poſſeſſiones ade- mit, & relatiſ monachis idoneis ſumptibus ad viuētum, quos cōpa- tari iuſſerat; id quod ſupererat publico vendicauit. Rem iſi qui in- confideſtate iudicabant, dicentibus ex prompta impietate, & ini- juitate ad ſacrilegium profectam; ſed nihil ab ſurdi perſuidentem omittit, etiā viſus qui illam grauitate conſiderarent, atq; ſpiri- ualiter, ut aiunt, vt quæ ad paupertatem eos, qui ipſam profi- ſſent, adduceret, & Sybariticæ epulas ad delicias auferret: neq; iamen iſi, quæ ad vſum necessariā eſſent, priuaret; & ſinitimos, id eſt, qui propinquos agros haberet, à monachorum moleſtia, & au- itia liberaret. Quod vitam ad exitum ipſe feliciter perduxiſſet, non ſolū in monaſterijs, ſed in omnibus rebus ad Eccleſiam omni- ſpectantibus. Hęc Curopalata. Cuius iudicium ipſa e- uenta planē ſatum arguerunt, cūm aduersus iſta patram- tem Imperatorem cœlitus iectibus fulminum ab irato nu- mine dimicatum eſt, ut idem ipſe inferiū teſtatur auctor; adeo ut vrgens metus adegerit eum exuere purpuram, & induere monaſticum habitum, & inter monachos obire ſeruitia monachorum, qui monachos ita persequi aggref- ſus eſt.

I E S V C H R I S T I

Annus 1058.

STEPHANI X. PAP. VACAT IMP. OCCID. 2.
Annus I. ISACII COMNENI IMP. I.

A N N V S Redemptoris millesimus quinqueſimus octauus exurgit vndecima Indictione, quo Stephanius Papa, quamuis infirmus corpore, aſiduo ſtudio pro Eccleſiæ Catholicæ tranquillo ſtatu labore, multa aggre- ditur digna tanto Pōtifice, ſi perficere licuifet. Dercerit in primis legationem in Orientē ad Eccleſiam Constanti- nopolitanā, ſchismate ſciſſam, Catholicę & Apoſtolicę cō- munioni conſociandā. De hac legatione meminit Leo Oſtienſis d, vbi agit de viro digniſimo Desiderio, deſigna- to Abbate Caiſinenſi, ad hoc munus obeundum electo, aitq; eidem Legato Desiderio duos adiunctos fuſſe col- legas, Stephanum Cardinalē, & Mainardum, poſtē Siluē candide Epifcopum: quibus dans litteras Pontifex, & in mandatis dedit, ut quamprimum poſſent, redditū pararent. Quo minus aut ea legatio ſuū conſequeretur effectū, Pon- tificis obiit uice, ut ſuo loco dicetur.

XXXVI.
REVOCA-
TA LIBER-
TAS EC-
CLESIA-
STICA.

XXXV-
II.
c Nouel.
Imp. lib. 2.

QVADE-
BEANT A
VICIS E-
PISC. EXI-
GERE.
* aries

XXXV-
III.
ISACIVS
VENDI-
CAT FIS-
CO POS-
SESSIO-
NES MO-
NASTI-
RIORVM.

I.

LEGATIO
DECERNIT
TVR CON-
STA NI-
POL.

d Leo oft.

lib. 3. c. 8.

^a Idem lib.
^b cap. 99.
^c 100.

* Godefrido

CONSILL.
VM PAPA
CONTRA
NORTH-
MANNOS.

ABSTI-
NET PAP.
A THE-
SAVRO
CASSI-
NENSI.

^b Leo Ost.
^c 2.c. 103
IV.
DONA
COLLA-
TAMONA
STERIO
CASSIN.

^a Idem li.
^b 2.c. 101.
STEPHA-
NI PAP. &
DECRE
TVM DE
ELECTIO
NE FVTV.
RI PONTI
FICIS.

Hic, scilicet Stephanus Papa, quidem Casino recedens, Romanum se contulit, dicens secum Alphanum, electum Archiepiscopum Salernitanum, tempore ieiunij mensis Martij, quem sequenti Dominica consecratum, Salernum cum honore misit. Hec Leo a: qui & ea, quae idem Pontifex tunc aggredi coepit de pellendis Northmannis consilia, sic prosequitur:

Post paucos dies mandauit Preposito nostro, vt omnem Ecclesiam huius Casinensis thesaurum in auro dant avarat atq; argenteo festinante sibi, & quae posset occultius ferret, multo plus a bis huic monasterio brevi se daturum spodens. Cupiebat enim si atri suo * Gaudio Duci apud Tusciam in colloquium iungi, eiq; vt ferebatur, Imperij coronam laigiri: demum ad Northmannos Italia pellen- dos, qui sibi maximè inuisi erant, vna cum eo reuerti. Ita secundum hominem cogitans, zelum habens, vt S. Leo; sed haud erant secundum diuinum consilium, qui (vt ex iustus declarauit) Northmannos illic voluit sedes figere pro Ecclesia Romanae subdio aduersus schismaticos Principes. Verum ignaros mortales diuini propositi contingit sepe contra propria commoda laborare, vt magna misericordia anteuerat Deus conatus ipsorum (vt hic fecisse dignoscitur) vt non finat executioni mandari quod coeperant. Pergit autem Leo:

Cumq; irates nimium atq; dolentes quod Papa mandauerat, Fratres maritinali tempore perficie maturarent: nouitius quid à bona conuersationis Frater Leo, cognomine Amalphitanus, post nocturnam synaxim, ceteris Ecclesiam exequentibus, orandi gratia substitit, & post orationem residens parumper abdormiuit; cerneratq; in somnis reuerenda canitie monachum vnam cum sanctis moniali quadam ab ipsis absida prodire adytis, & in medium Ecclesie peruenisse; eandemq; sanctimoniale suffusam lacrymam, quod quasi prædaretur, elata voce non modicriter conqueri. Nam ita vociferantem monachus ille à latere comitans, taliter consolabatur: Noli, inquiens, soror, noli flere, nam hac omnia ad nos proxime omnino reuertentur. Experclus Frater attontus, pergit forte ad Secretarium, & que agerentur inspiciens, cum illius mandati prorsus esset ignarus, accepta mox à Prio licentia, qua viderat per ordinem retulit: cuperuntq; omnes, qui aderant flere. Verum, quia mandatum præterire non audebant, sumptus omnibus Romanis ad Apostolicum profecti sunt. His ille vissis, totus intremuit. Demum prefata illi visione recitata, cognitq; nostrorum immensa tristitia, penitentia ductus lacrymari coepit, vnamq; tantum iconam, quam ipse Constantinopoli attulerat, tollens, cetera referri hue perniciete inuit. Cum itaq; receptis omnibus prædictis Prepositus noster redire maturaret, magna iam itineris parte confecta, nuntius repente à Pontifice missus aduenit, mandans, vt misso ad monasterium thesauro per socios, ipse quam primùm ad eum remearet. Quem ad se reuersum, Abbatem S. Vincentij, vt à Borelli filij oratus fuerat, constituit, eumq; protinus ad monasterium suscipiens dum misit. At qui nihil abstulit, multa eidem monasterio Stephanus Papa dedit. De quibus hæc inferius Leo b:

Hæc sunt, quæ de Friderici (qui & Stephanus Papa) muniberibus hoc monasterium diuersis temporibus cepit: Crucem auream gemmis & margaritis ornatam lib. 11. cum tripode argenteo deaurato, & hastili onychino, auro & argento ornato, librarium quinq;: Imagines argenteas deauratas quatuor, auream vnam cum gemmis, pulcherrimo opere, inclusa intus non modica Dominicæ Crucis portio; cerostrata crystallina duo, argentea alia duo: codicem Euangeli parvum auro, gemmisq; decoratum: pluialis sex, lateralis argenteam magnam librarium quinq; cum n. gello: vrceolum argenteum ad altaris ministerium: fistulam argenteam cum smaltis, deauratam: pallia historiata aliquot: tapetia septem, & vnum maius omni pallio pretiosius: Antiphonarium vnum. Hucusq; de his Leo: qui & de legatione tunc missa ad Agnetem Imperatricem, deque migratione eiusdem Papa Florentiam, hæc habet c:

Post hec congregatis intra Ecclesiam Episcopis, & Clero populoq; Romano, sub districta nimis inhibitione constituit, vt si, antequam Hildebrandus Romane tunc Ecclesie subdiaconus ab Imperatrice, ad quam pro quibusdam Reipublica negotijs communis consilio mittetur, rediret, se mori continget; nullus omnino Papam eligere auderet, sed vsq; ad illius redditum Sedes Apostolica intacta vacaret, eius demum ordinanda consilio.

Post hæc autem Stephanus Papa prosector est Florentiam. Tunc acciderunt, quæ in Aëris sancti Ioannis Gualberti scripta leguntur: Quo in monasterio, scilicet Vallis

STEPHA-
NVS PAP.
QVAERIT
S. IOAN.
GVALBER
TVM.

^a apud Su.
die 20. A.
P. il. 10. 2

MORITVR
STEPH.
PAPA S.
HVGONE
PRÆSEN
TE.

Quomodo autem Papa Florentie ægrotante, illi contigit reddere Deo spiritum, præsente sancto Hugone Abate Cluniacensi, & a praono dæmone eum defendente, in eius Actis sic describitur d: Stephano Papa apud Florentiam decubente, dum Hugo eum visitatus accederet, cumq; sanctis consolationibus, & oratione releuaret: demon, qui moriuro manfestus aduenierat, territus exiit, Sanctoq; à Papare edente, iterum rediit. Quia de causa sapientis ad se patrem Papam reuocauit: sepiusq; demonem reuocatus abegit, sicut ipse Pontifex præsentibus revelauit, qui postmodum Sancto se precibus commendans, in eius manibus spiritum reddidit, sancta confessione premunitus. Hæc ibi de Stephano Papa, quem obiisse quarto Kal. Aprilis, Leo Ostiensis affirmat, ibiq; digne honore sepultum tradit, additq; ista: Ad cuius sacrum corpus, interuenientibus meritis, plurima signa Christi ostendit. Fratres igitur nostri, qui cū eo perrevererant, capella eius, quam hinc tulerat, fidelibus viris commendata, quia Romano itinere regredi timebant, deducentibus se Florentinis, per Marchias ad nostrum monasterium reuersi sunt.

At Legati missi Constantinopolim in via positi, auditæ morte Pontificis, antequam nauem consenderent, à cœpto itinere defistentes, reuersi sunt ad propria. De quo rū expeditione hæc Leo c: Desiderius igitur injunctum sibi munus exequi satagens, assumpitus, quæ erant itineri confiando necessaria, vna cum socijs iter aggreditur, & ad monasterium S. Ioannis, quod appellatur Veneris, vt illic mare ingredieretur, profectus est. Cum verò dies aliquot ibi infra remoratus ob inclem tam aëris soluere ex portu non præsumeret, Sipontum inde contendit. Ibi nauem, qua Barim nauigaret, ingressus, per Episcopum quendam, qui orationis gratia montem Garganum adierat, commendari se Fratribus, eisq; se ingressum mare significari oravit. Sed cum apud Barim quoq; tempestatis causa aliquandiu restisset, alium item buc nuntiū dirigere studuit, per quem significaret, ob cali intemperiem apud Barim se eatenus morari.

Contigit autem dispositione diuina, quæ illum ad huius monasterij regimē elegerat, vt eo ipso die, quo nuntius huc venit, Fratres nostri, qui cum Papa profecti fuerant, illo Florentie sepulto, remearent. Mox itaq; nostri communi consilio Fratres duos, qui Desiderium, nuntiata Pape morte reuocarent, festin. intermittit. Iam tandem Desiderius sufficenter parato commenauit, cum Argyro Barensem Magistro nauigare maturabat: cū ecce ipso Palmarum die iam aduersa ferae, per aduentantes Fratres nuntium de Apostolice morte suscepit. Oratur itaq; communi omnium studio, vt ad regendum monasterium redire properaret. Obrigit illi primum, tam subito a Apostolice morte percussus: moxq; aduocans itineris comites, eiusmodi aperiit nuntium; vnaq; cum Argyro tractare coepunt, quo pacto, antequam mors Papæ innotesceret, redire potuerint. Neque enim dubitabant, se cognito ipius obitu, à Northmannis capiendas. Itaq; conductus continuo pro se ac socijs, quibus veherentur equis, secunda feria post Palmas iter agrosq; ad Robertum Guiscardum se contulerunt, tum quidem Northmannorum tantum Apulia Comitem: postmodum verò totus Apulia, & Calabria, atq; Sicilia Ducem, rogantes vt securè illis per solum diutinum suæ transire licet. Qui (vt fuit) vir summè bonus, licet Pape transitum iam haberet exploratum, & tutos ire

VIII.
DESIDE-
RIUS VBI
DIDICIT
MORTEM
ROMAN.
PONTE.
REDIT.

^a Leo Ost.
lib. 3. c. 8.

permisit, & tres equos, quibus adhuc egebant, Desiderio largitu est. Ita Deo per omnia fauente, sine impedimento aliquo reversi, Paschalib[us] saib[us] ad tardi scule iam ad oppidum S. Germani peruenierunt: ipso autem Dominicae Resurrectionis summo mane hic a scendentis, de more monasterij Capitulum Fratrum ingressi sunt, presidentibus Humberto S. Rufino, & Petro Tusculano Episcopis, & Stephano Cardinali, ac Mamardo Desiderio sociis.

IX.

Namque memorati Episcopi (vt iam supra retulimus) Romam tunc M. n[ost]ri ordinationem fugientes, Beneuentum Pascha celebraturi pergebant, sed ordinante Deo gratia tanta festivitas a senioribus nostris iuxta atq[ue] in monasterio retenti fuerant. Post solennem itaq[ue] pro lata solennitate sermonem Humbertus ipsius ordinationis optimè conscius, Desiderium aduocat, etq[ue], vt pridem fuerat a Papa diffusum, monasterij curam suscipere, ex parte fratrum omnium imperat. Nulla in medium mora, nulla responsionis expectatio, omnes protinus surgentes, raptum Desiderium magnis cum laudibus ad Ecclesiam deferunt, illum q[ui] in Abbatis sede honorificat, omnibus tum pro Paschal solennitate, tum pro ipsius ordinatione letantibus, atq[ue] exultantibus anno Domini & Incarnationis millesimo quinque simo octavo H[ab]ec Leo.

X.

QVAS
MINCVS
TVRBAS
MOVERIT
ROMAE.

Sed quæ operante Mincio Roma turbæ oborta sunt, quarum causa Cardinales inde egredi, & alium querere locum celebrandi causa Paschatis opus fuerit, est enarrandum. Cum iam mortuo Imperatore, cuius reverentia, atq[ue] timore oborta factiones reprimi co[n]suenerunt, quæ inharent electioni Romanorum Pontificum, & Apostolicæ Sedis invasioni, siue essent ex Coniubis Tusculanis, siue Ptolomeorum, Gregoriorum, siue Crescentiorum familiis, alijsve, armis, diuitijsque potentibus: vbi audita est mors Summi Pontificis, rursus nullo habito respectu corum, quæ Pontifice viuente ab eo omnibus consentientibus statuta fuere: irrumpti armis, intradunt Ecclesiam vi publica, quem cupiunt, illum in Apostolicum thronum attollunt, rursumq[ue] maledictionibus suis Deo odibilem, hominibus execrabilem cōflant alium Benedictum. Quinam isti fuerint auctores patratisceleris, à Leone sic accipe: Interea Gregorii Lateranensis, & Tusculanensis Comes, comperto Pontificis Romani obitu, sociato sibi Gerardo * Galeensem, & Romanis potentibus aliquot, noctu cum armatorum turba Ecclesiam vna peraudunt, & Ioannem Veltrirensem Episcopum, Mincium postea cognominatum, Papam constituant, Benedicti illi imposito nomine. Quod cum Petrus Damiani, vir valde religiosus, quem eo tempore Stephanus Papa ab eremo extractum in Ostiensis Ecclesia Episcopum fecerat, compresisset, vna cum Cardinalibus restiter, ac reclamare caput, atq[ue] anathematizare. Sed tamen hi omnes timore compulsi, per variola fugere. Ita à satellitibus satana Ostiensis Ecclesia Archipresbyter, vi predictum Mincium ad Apostolatus culmen proucheret, raptus, ac violenter attractus est. Humbertus interea Episcops Florentiariedens vna cum Petro Tusculano Episcopo, nequaquam Roma remorandum ratus, clam iter arripiens, Beneuentum, vt ibi Pascha celebraret, properat. Qui cum feria quarta precedente Dominicam Cenam, ad sanctum Germanum applicuerat, simul cum socio inuitatus à Fratribus, festivitas gratia cum eis remoratus est. Hac Leo de schismate recens oborto.

XI.

* Fad H[ab]ec
scilicet Ar-
chiepisco-
pū Rauen-
natum,
EPIST. PE-
TRI DAM.
DE SCHIS-
MATICO
PP. ET CA-
THOLICO
ELECTO.

SOCISMA
TICVS SI-
MONIA-
CVS.

Extat de hoc ipso schismate epistola Petri Damiani ad quendam Archiepiscopum tunc ab eo scripta, cum Benedictus intrusus sederet, alter verò electus tantum esset. Habetur in scripto codice S. Petri in Vaticano, vna cum alijs eiusdem Petri scriptis, quæ sic se habent:

Domino * H[ab]ec endissimo Archiepiscopo Petrus peccator monachus, debita subiectio obsequium.

Littera as sigillo vestra sanctitatis impressas, venerabilis Pater, mox vt aspexi, promptus arripi, lecturus explicavi, curiosè perlegi, in quibus nimium liquido conperi & paternum circamea vestra pietatis effectum, & certum de ea, quam vobis antea suggesteram, mea petitione promissum. Illud autem quod in calce subiectis epistola, vt vobis scriberem, quid mihi de eo, qui in Apostolica Sede nunc presidet, vel eo, qui eiusdem Sedis electus est, videretur, quam per nonnullos Ecclesie vestrae filios iam posset audire, quæ t[em]p[or]e nostra super duorum hominum diversitate sententia: tamen quia recipi etiam apicibus annos annus. Ille nimis (in quantum mihi videtur) absque villa excusatione simoniacus est: quia nobis omni bus usq[ue] in Viribus Cardinalibus Episcopus reclamantibus, obser-

stantibus, & terribiliter anathematizantibus, nocturno tempore cum armatorum turbis undique tumultuamibus in h[ab]icionezatu est. Debinc ad maius superiorum patrocinia funesta concurrunt: pecuniam per regiones, antronias, vel angportus in populos ergatur, beati Petri venerabilis arca peruiditur, sicq[ue] per totā Vrbem, velut officinam male fabricantis Simonis factam vix aliud, quam (vt ita loquar) malleorum, atq[ue] incudinum tinnitus auditur. Et o scelus, & ferale prodigium! Petrus cogitur nundinas Simonis ex sua quantitate persolueret, qui Simonem cum omnibus commercio cognoscitur perpetua maledictione damnasse. Quod autem ille crimen hoc palliat, & tractu se, vigi, coactum, quibus potest verbis excusat: hoc ego licet ad liquidum, nisi iam, tamen & ipse non usquequam diffiteor. Ita quippe est homo stolidus, deses, ac nullius ingenij, quod credi potest, nescire pro se Italia machinari. Veruntamen in hoc reus est, quia in cœni voragine, in quam semel est violenter inctus, volutatur ultroneus, & in adulterio, quod nolens commiserat, delectabiliter perseverat.

Vt autem & de ipsa eius promotione laciniosa (vt aiunt) verba non protraham, nobis Episcopis per diuersa latibula fugientibus, presbyter Ostiensis Ecclesia, qui utinam syllabatim nosset vel unan paginamritè percurrere, vt eum ad Apostolatus culmen prouiezeret, raptus a satellitibus satanae & violenter attractus est. Et ecce, vt vos canonicæ & sanctionis decreta non latent, si cuncta etiam, quæ sit opponi possint obiectum capitula, supprimantur: hoc solum tale est, vt ex eo se nullatenus valeat expedire. Nam si presbyter procul dubio deponendum est, qui sui sibi met priuilegium Pontificis usurpauit, quo pacto poterit is qui ordinatus est, stare, propter quæ solum ordinatus eius iudicatus est a sua dignitate corrue?

Huc accedit, quia pia memorie Stephanus Papa, congregatis intra Ecclesiam Episcopis, ciuibusq[ue] Romanis, Clero & populo, hoc sub districti anathematis excommunicatione statuerat, vt si eum de hoc seculo migrare contigeret, antequam Hildebrandus Romana Ecclesia sub diaconus, qui cum cunctis omnibus consilio mittebat, ab Imperatrice rediret, Papam nullus eligeret, Sedes Apostolica vsq[ue] ad illius redditum intacta vacaret. De his porrò plura sunt, qua dicatur, sed ne sanctitas vestra pluribus intenta negotijs, prolixa (quod abit) verba fastidat, & regulæ sua limitem expoliate compendium non excedat, nunc ista sufficiant.

Vt autem percontacioni vestrae in hoc etiam nostra responsio satisfaciat: de electo hoc mihi videtur, quia bene litteratus est, & viuac ingenij, sive suspitione castus, in erogandis eleemosynis pius. Hu ultra non addo, ne non videar vniuersitatu amator, sed singularitatis assertor. Ille autem contra, si vnum non duam Psalmi, sed homiliæ quidem versiculum plenè mihi valet expondere: mutum aduersus eum ultra non facio, manus do, plantas oscular, & non modicum Apostolicum, sed etiam Apostolum, si tubetis, appello.

Quod autem scripsi, vt mitterem volu litteras taciturnitate signatas, quasi paterno mihi consulentes affectu, ne aduersa fortassis incurrerem, si sensa cordis cum libertate proferrem: abit à me hoc, vt in talis negotio, dur aprorsus & aspera perpeti subterr fugiam; & neglendo tam ingenua matris inceptum, sub umbra degener filius delitescam. Imò peto vt epistola hac in publicum veniat, si q[ui] per vos, quid super hoc totius mundi periculo sentiendū sit, omnibus innotescat. De benedictione autem vestra, quam peti, venerande Pater, nihil aliud dico, nisi quia quidquid ei qui missus est, datur: eius procudubio manibus, qui miseri immittitur. Hucusque epistola Petri, h[ab]ec tempore schismatis scripta, iam electo, sed nondum consecrato Pontifice.

Rediens siquidem Hildebrandus ex Germania ab Agnete Imperatrice, Florentiam venit, quæ erat ciuitas vna cum prouincia Tuscia sub Godefrido Duce, germano (vt auditum) eiusdem Stephani defuncti Pontificis, viro Beatricis, cuius causa idem Dux ipsius potiebatur in Ital a regionibus. Visum est igitur, ad explodendum schismaticū Episcopum, eligere Florentinum, Gerardum nomine, quem suo tempore presidio Godefridi in Urbem induerent: quod factum est anno sequenti, mense Ianuarij, quo loco nos pluribus dicturi sumus. Porro ne id fieret iniuta Imperatrice, sed consentiret futuræ electioni eiusdem Gerardi Episcopi Florentini, præmissa fuit Hildebrandi ad eam legatio. Quod enim iugis ægritudine cōfessus moribundus Pontifex se ret haud posse diu se viuere; post mortem suam Ecclesiæ Romanæ optauit esse consultum,

XII.
SCHISMA
TICVS A
PARSBY-
TERO
CONSE-
CRATVS.

STEPHA-
NI PAPA
PRABCE-
PIVIM.

XIII.
QUALIS
ELECTVS

XIV.
PETRI IN
GENVI-
TAS.

XV.

GERARD.
EPISCOP.
FLOREN.
TINUSE.
LECTVS
PAPA.

mittendo Hildebrandum ad Imperatorem. Verum post obitum Papae eiusmodi missam legationem Lambertus tradidit. Ait enim: *Romani Principes satisfactionem ad Regem mittunt, sed sicut fidem, quam patri dixissent, filio, quoad possent, seruatuos, eorum animo vaanti Romana Ecclesie Pontificem usque ad id tempus non subrogasse, eius magis super hoc expectare sententiam: orant que sed, &c.* vt quem ipse velut transmittat, nihil eius ordinationi obstat, si quis non per legitima ordinationis ostium, sed aliunde ascendisset in ouile ouium. Rex habita cum primoribus deliberatione, Gerardum Florentinum Episcopum, in quem & Romanorum & Teutonicorum studia consenserant, Pontificem designat, Romamque per Godefridum Marchionem transmittit. Ita Benedicto, qui sine iussu Regis & Principum sacerdotium usurpauerat, reprobato, Gerardus, qui & Nicolaus, Pontificatum obtinuit. Haec Lambertus. Verum comitia de eius electione, quod Roma fieri non potuissent, habita Senis, habent ciuidem Pontificis vetera Acta, collecta à Nicolo Aragonensi S.R.E. Cardinali, quæ habentur in Vaticana bibliotheca.

XVI.

Quod ad benedictum pseudopapam pertinet, hoc tempore quo sedet (mansit namq; in Pontificatu totum quod fuit reliquum anni huius usque ad Ianuarij mensem) nihil boni ab eo factum reperitur, sed malum illud, dignum homine, qui pecunie vi aperiusset sibi viam ad Sedem capescendam: nempe vt qui pretio Sedem emiseret, pretio pariter fedes distraheret, & inuafor ipse faueret sui timilibus inuasoribus. Accipe de his exemplum ex rebus Anglicanis acceptum, quod VVillelmus ita describit, a post obitu Roberti Archiepiscopi Cantuariensis, qui persecutionem passus Sedem Apostolicam appellarat, Romamque profectus erat: *Inuasit (inquit) continuè, illo viuente, Stigandus, qui erat Episcopus VVintoniensis, Archiepiscopatum Cantuarie, infamis ambitu pontifex, & bonorum ultra debitum appetitor, qui se throni excelsioris Episcopatum Saxonum austriacum deserens, VVintoniam insedit, illam quoq; cum Archiepiscopatu tenet. Quapropter ab Apostolica Sede nunquam pallium meruit, nisi quod Benedictus quidam perusor Apostolatus misit, pecunia scilicet ad persuadendum corruptus, vel quod mali gratificantur similiibus, sed ille mox à Nicolaus, qui ex Episcopo Florentiae legitimè Papatum suscepit, expulsus zelo Fidelium indebitum nomen exuit, Stigandus quoque tempore Regis VVillelmi Conqueroris per Cardinales Romanos degradatus, perpetuisque vinculis inmodum inexplorabilis auditatis nec moriens fecit finem. Haec VVillelmus in commettario de rebus gestis Anglorum Regum.*

VVillel.
dreb. gest.
Reg. Ang.
li. 2. c. 13.
DE STI-
GANDO
INVASO-
RE.

CASIMI-
RI REGIS
OBITVS.

XVII.
MICHAEL
CERVLAR
PATRIAR
CHA DE
PONITVR,
EXVLAT,
MORITVR

perturbatio fieret, turmam militum misit, qui communis lingua appellantur Bayangi, qui ipsum non sine ignominia è throno erexit, ac mulo impositum usque ad litus, quod est in Blachernis, impellentes deduxerunt & ipsum, & patruelis eius, atq; inde in lembum impositum, ad Proconnesum, ubi exularet, perducendum curant.

Ipse cum aliquibus Metropolitani collocutus, & de se abdicando peritiores ipsorum consulens, ostendit velle se Archiepiscopum deponere, priusquam ipsum cum dedecore amittat Synodo & Concilio eorum, qui contra se cogarentur. Sed cum ipsi visus esset huismodi, qui expugnari non posset, & summus ingenio, quantum ad ipsum attinet, desperata fuit eius depositio sacerdotij. De qua Imperatore assidue cogitante, interea vitam cum morte Patriarcha tranquille commutat. Cuius corpus Imperator (quod ipsum iam pœnituerat) honorifice importandum, & in suo monasterio reponendum curat, perculsus eo miraculo, quod acciderat, non ipso modo, sed omnes qui cum ipso erant. Nam de xtera Patriarche manus in crucis figuram conformata (vt mos est benedicendi populo acclamanti pacem) ita firma permanit, neque cum mortuo corpore est immutata. Talia sunt miracula Iohanniticoru, humana arte composta. Et quis ignorat, defuncti mox hominis membra adhuc calentia, quam quis velit, recipere formam, & situm; eademque ipsa obrigescientia frigore immobiliter permanere? Defuncto Cerulario, in locum eius subrogatus est Constantinus Licudex protostriarius.

XVIII.

CONST.
PATRIAR
CHA CON-
STANTI-
NOP.

I E S V C H R I S T I
Annus 1059.

NICOLAI II. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 3.
Annus I. ISACII COMNENI IMP. 2.

A Nvs sequitur Christi Redemptoris millesimus quinquagesimus nonus Indictione duodecim feliciter inchoatus, cum eius exordio legitimus electus Pontifex introducitur Romam, schismaticoque Sede pulso, in Petri cathedra collocatur. Haec autem quomodo se habuerint, ex Leone Ostiensi eius temporis scriptore integrissimo sunt petenda, qui ait: b *Cum post obitum pia memoria Stephani Papa memoratus Hildebrandus ab Imperatore rediens, contra eiusdem Apostolici vetitum, incubari a peccatis hominibus Ecclesiam compreserit: Florentia sufficit, siisque litteris Romanorum primates conuenient, ubi eorum percepti assensum, amittente Godefrido Duce, Gerardum Florentinum Episcopum mox in Romanum Pontificem eligit: atque una cum ipso & Duce Romam, mense Ianuarii venit. Vbi prefatus electus a Romano Clero & populo in Sede Apostolica locatus, Nicolai soritus est nomen. Qui predictum Roviana Sedi inuasore cum suis autoribus omnibus excommunicans; tandem interuenient quorundam admissum ad communionem, apud Ecclesiam sancte Mariae, quæ Major à Romanis dicitur, sacerdotali officio priuatum manere constituit. Haec de rebus Roma gestis ipso ingressu Pontificatus.*

I.

NICOLA-
VS PAPA
II.

b Leo Obf.
ib. 3. c. 12.

Quod autem Romanus Pontifex Stephanus mortuus est Florentia, Episcopus vero Florentinus creatus est Papa, Petrus Damiani ita eiusmodi Tristicho lusit, cuius hic inscriptus est titulus.

II.

De Florentia, in qua Papa Stephanus obiit, & Nicolaus Papa ex eadem processit.

Parua virum vidua debet Florentia Roma:

Quæ tenet extinctum cogatur reddere viuum.

Sic noua Bethleem lux mundo fluxit ab oris. Eò quod parua tunc ciuitas esset Florentia.

Præcessisse autem Sutrinum Concilium antequam Papa se inferret in Vrbem, vetera Gestæ Romanorum pontificum, quæ collegit Nicolaus Aragonensis Cardinalis, testatur his verbis: *Celebrata itaq; in pace electione (vt dictum est) Seni dictus Nicolaus Pontifex cum Archidiacono & Cardinalibus consilium habuit, vt pro causa iam dicti Velitrensis intrusi apud Sutrum Synodum celebraret: ad quam non solum Episcopos Tusciae & Lombardie, sed & magnum Godefridum, &*

CONCILI-
VM SVTRI
NVM.

Cubertum Cancellarium connocare debet. Quod ab ijs datione factum est. Prædictus autem Mincius ubi Nicolaum Papam cum personis, quæ apud Sutrium conuenerant, in Synodo residere cognovit. Sedem, quam inuaserat, conscientiam remordente, reliquit, & in dominum propriam remeauit. Quod factum postea quā Nicolaus Pontifex rei veritate cognovit, cōsilio cum fratribus habito, ad Vrbem vna cum eis, non cum potentia, sed tanquam bonus & humilis pastor accessit. Vnde auctore Domino factum est, quod cum à populo & Clero digno honore suscepimus, iuxta consuetum ordinem à Cardinalibus in Sede Apostolica positus est. Transactis autem paucis diebus, memoratus Mincius ad præsentiam Nicolai Papæ veniam petitus accessit, & ad eum vestigium procidens violentiā se fuisse perpeſsum afferuit, sed inuisionis crimen, & perurij reatum non negavit. Ex propria igitur confessione digna factus recipiens, Episcopalis & sacerdotialis offici depositionem incurrere meruit. Illud autem ipsius Pontificis animum vehementer angelabat, quod Romanorum Pontificum capitanei viribus dominium, & Ecclesiastica iura, que illucē occupabant, per violentiam detinebant. Hæc ibi. Quæ acta esse in Concilio ab eodem Pontifice celebrato, dubium non est.

III.

In hoc codem Concilio depositum fuisse Mincium dictum Papam Benedictum, priuatumq; omni sacerdotali officio, ipsumq; postea Romæ conuenisse Pontificem Stephanum, veniamque petijsse pro admisis, habetur etiam in codice Vaticano, qui inscribitur liber centuum. Additur ibi, ipsum Nicolaum post Conciliū in Apuliam recessisse, Northmannosq; ab excommunicatione absoluisse, restitutis ab eis bonis Ecclesiarum, accepisseq; ab eisdem iuramentū fidelitatis Romanae Ecclesie; eodemque tempore Hugonem cognomento Candidū schismatis fecisse ab Ecclesia Romana. Erat hic Cardinalis, sed aduersus sanctam Romanam Ecclesiam auctor multorum malorum. Nam ibi. Hec de eo: *Quanta hic mala fecerunt, difficile est referre.*

IV.

Simulac aurem sublati schismate, pax Ecclesiæ postlimino reuerſa secura quietuit, Petrus Damiani, qui nolens, inuitusq; abstractus ab errore creatus fuerat a Stephano Papa Cardinalis Episcopus Ostiensis, de abdicando se à munere Nicolao Pontifici libellum dedit, cuius hi celi titulus:

Domino suo Nicolao vniuersali Papa Petrus monachus seruitum. Sic & in alijs epistolis post datis nunquam amplius Episcopum Ostiensem, nec le nominat Cardinalem. Libelli vero hoc est exordium:

Sacramentum spiritus sancti vestrum peccus agnoscit, quia nisi me tunc necetas apostolice sedis impelleret, & antiqua, quam iamdudum circa vos habueram, charitas inuitaret: post sancta memoria domini Stephani vestri quidem prædecessoris, mei autem persecutoris obitum ego à me protinus Episcopatum non canonice tradidit, sed violenter in euctum funditus abscondi. Meministi enim Domine mihi, quot querelas coram vobis saepe deposui, quot gemitus, quot demig, profunda suspiria ex misericordiis traxi: quot es etiam vberrimis lacrymis tristia ora rigau. Verumtamen apud vos tunc non obinui missiōnem, quia Romana Ecclesia, quæ tunc ruinam ministrari videbat, id vitias non poscebat. Nunc autem te in persona Petri clauum regente, sub tranquilla pace tota Christi gratulatur Ecclesia: ventorum quippe se turbines reprimunt, procellarum fluctuumq; volumina conquescunt, mitemunt maria, totaq; videtur, coli serenitas innouata. Cum igitur sub sancto Pontificatus vestro iucunda pace vniuersalis Ecclesia portatur, canis meis grandeua iam senectus quo se requies non negetur. Quanobrem ob remissionem omnium peccatorum meorum, quæ negiter perpetravi, cedo iure Episcopatus, & per hunc anulum (virgam enim tulisti) desperata deinceps omni repetendi querela, renunio. Vtrumq; etiam vobis monasterium reddo, & ut quiescendi municipium veterano & emerito militi permittatur, imploro. Hic mihi fortassis obijicitur, semel acceptum dimittire regimē non licere. Ad quod breuiter dico quod sentio. Quia plerique, qui Pontificatus iura non deserunt, de sinistris sunt. Quotquot autem legimus recta intentione dimisso, certaspes est eos de eternis cum Christo societate gaudere. Negi, tamē hoc dicamus, ut passim deseri Episcopatus licet, nisi videlicet id fieri necessitas, siue rationalis qualibet causa depositat. De his post hæc plura adducit exempla.

Inter alia autem iam a periculis animæ argumentis ab exemplo pluribus inductis, à periculo etiam corporis, deducto Siluanio in exemplum, sic concludit: *Si igitur sanctus ille vir, Silvanus scilicet, propter solam corporis incommoditatem, non cunctatus est dimittere Thraciam: cur ego non deseram pro cauendis tot animæ vulneribus Romanum? Quanquam & pī corpori mīcō nō sit probris innoxia, vi, & a ferax februm, nec vagarum. Vnde Tetrostichon hoc olim protulisse me memini.*

Roma vorax hominum, domat ardua colla virorum.

Roma ferax februm, necis est vberima frugum,

Romanæ febres stabili sunt iure fideles.

Quem semel inuadunt, vix à viuente recedunt.

Anime igitur simul & corporis aduersitate detentus, reuertatur fugitus ad Dominū suum: spretis porci & filiis, ad patris oculum filius redat, ad vires Sampson pristinas, capillis nascientibus, inualeat, quatenus stolam primam, quam amiserat, induat, & victores suos, reparatis viribus sternat.

Ingerit post hæc complura exempla sanctorum Episcoporum, atque Abbatum, qui se à regimē abdicant. Quibus singulari recentis, sic ad finem perorat:

Horum ergo, aliorumque Patrum auctoritate suffulsi, Episcopatu[m] simul & monasterijs in sanctis manibus vestris irretractabiliter renuntio, omneque ius à me mouende in posterum questionis ac repetitionis, abscondo. Et quia pro innumeris peccatis meus non sum dignus in Ecclesiastica dignitate persistere: dei misericordia per sanctas orationes vestras, venerabilis Pater, hoc ipso vite quod restat, in luctu & penitentia permanere. Confiteor enim quia criminis nos simili & viciosus ad honorē hunc, & non sine reprehensione perire, & in eo reprehensibiliter vixi. Ideoque mihi tutu[m] visum est, ut ipse me potius sponte deponerem, quam ante tribunal tremendi Iudicis in conspectu omnium Angelorum & hominum depositionis sententiam sub eterna damnatione subire. Sed iam ista sufficiat. Moxque istas apponit probtinendo quod peteret, ad Deum preces:

Omnipotens Deus, qui incomprehensibilis dispensationis tua onus & me ab obtinendi regimē ambitione deiecit, & vos ad Ecclesiastici culminis summam prouexit: sancto cordi vestro, cuius est inhabitator, inperet, talia mihi per sacras litteras mandata dirigere, que meis votis, meisque valeant desiderijs concordare. Amen. Hæc Petrus, sed frustra. Verum liet repulam spem tulerit, pulsare spem adhuc Pontificias aures importunè minimè prætermisit, quamlibet quacunque ex causa oblatam occasionem arripiens. Etenim cum aliquando siue ioco, siue serio pontificiæ vestes ipsius ublatae fuissent, & hospitio Pontificis Episcopatus redditus consumpti fuissent, inde etiam Episcopatum dimitendi captans & quicquidam rationem, ista ad eundem Pontificem tunc scriptis, ludo licet, negotium suum agens.

Ad Nicolam II. Romanum Pontificem, & Hildebrandum S. R. E. Archidiaconum.

Beatisimo Papa Nicolao, & Hildebrando venerabili Archidiacono Petrus peccator monachus debitam seruitutem.

Benedictus omnipotens Deus, quia dum quicquid mibi pro beneficio datum fuerit, tollitur: dum ipse quisque sacerdotalis ordinatus aufertur, certa mibi signa clarescant, quod Episcopatus in proximo dignitas mibi funditus adimatur. Nam & filii Jacob a cum fratrem suum Ioseph perdere decreuerunt, prius eum talari atque polemita tunica nudauerunt. Dominus etiam cum Aaron sacerdotem obire præcipere, ait Moysi: Pergat b. Aaron ad palum suum. & paulò post: Cum nudauerit, inquit, patrem vestem sua, indues ea Eleazarum filium eius, & Aaron colligetur, & morietur ibi; nimis quem à sacerdotali iam officio quiescere voluit, sacruplius vesti nudauit, eaque filium induens, pro patre ministriare constituit. In ablitione igitur vestis claret amissio dignitatis. In tripartita quoque reperitur historia, quia cum famae Hierosolymis præerat, reuerat anquam in Episcopum, necessitate ciborum turbare respiciebat egentium. Cumq; pecunia ad consulendum deesset, vas illa sacra, ac vela distraxit: sicq; populo, qui laborabat inopia, subsidia ministravit.

Qua de re Constantius Imperator ad acundiam prouocatus est, ob id maximè, quod Acatus Cesare & Palæstine Episcopus contra Cyrrillum noscitur machinatus. Sacram namque vestem, quam famosissimus

famosissimus Imperator Constantinus ad honorem Hierosolymorum Ecclesie dederat Macario illius Pontifici custatis, auro scilicet, sericoq; contextam, vt ea circumanictus ministerium sacerdotum Baptismatis adimpleret, Cyrillum assertur vendidisse eamq; tunc emisse quendam Thymelicum saltatorem. Dumq; induitus ea solito more saltaret, vt ille restabatur, protinus occidit, & contritus, ac diuina vltione percussus, spiritus exhalavit. Hoc igitur Actuarius Cyrillo crimen obicit, sive illum Episcopali dignitate deposituit. Si ergo summi illi Pontifices, Aaron videlicet, & Cyrus post amissionem vestium perdiderunt etiam consequenter sacerdotium insulas dignitatem: quid mibi parvulo & indigno aliud datur intelligi, nisi quia dum ornamenti sacerdotaliibus exuerat, sacerdotali proculdubio dignitate deponitur? Praterea monasterium hospitando, & confiscando monasterib; abbas, de Episcopatu quoq; quidquid prouentu inueniri poterat, consumisisti. Quid ergo restat, nisi vt miles emeritus abiiciat cum chlamyde cingulum, qui militaris stipendium perdidit donatum? Cedant igitur iam in ipsis vestris Episcopatus simul & monasteria, nec mibi quipiam de cetero inane beneficij nomen obiciat, sed vestris luce clarus innotescat. Non erit itaque vestra virtusq; benignitas, quia hec voluntate irrevocabiliter reddo, quod donec vita comes fuerit, ultius non tenebo. Ista ad Pontificem Petrus.

IX. Quid autem Nicolaus Papa responderit, non extat rescriptum aliquod; certum tamen est, missionem Petrum non accepisse, sed vel Romae apud Pontificem in gestis synodalibus laborasse, vel legationibus inferuisse. Porro tantum absit, vt Pontifex eiusmodi viros à munere Cardinalatus absoluerit, vt alias his similes diligenter quereret, quos in sacrum Senatum cooptaret. Sic igitur imitatus prædecessorem, qui creauit ipsum Petrum Damiani Cardinalem Ostiensem; ipse virum, qui omnium consensu optimus omnium habebatur, sententia quoque prædecessoris plurimum commendatus erat, Desiderium Cassinensem Abbatem mox creat presbyterum Cardinalem. Sed quomodo id se habuerit, ab eodem Leone, qui res ab ipso gestas ab infantia est prosecutus sic accipe: ^a

^a Leo off. li. 3. c. 12. X. Mandat Nicolaus Papa deinde ad monasterium domino Abbatii Desiderio sibi in Picenum agrum proficisci quā primū occurrat, vt proximo Martij mensis ieiunio & presbyteri gradum, & Cardinalis pariter officium sumat. Dominica igitur prima Quadragesima paratis omnibus necessarijs, Desiderius iter arripiens, apud Farfense monasterium Apostolico se coniunxit. A quo amicissimè, honorificeq; susceptus, Auximum simul cum eo prospectus est. Ibi secunda Quadragesima sabbatho, id est, pridie Nonas Martij Cardinalis presbyter ab ipso ordinatus, sequenti Dominica Abbas quoque consecratus est, priuilegiumq; amplum satis & honorificum de sutorum consuetudine prædecessorum consecutus est. Præterea de Cardinalatus ipsius dignitate, & sanctissimi patris Benedicti honorificentia, per totam Campaniam, & Principatum, Apuliam quoque atque Calabriam vicem suam illi idem Apostolicus plena auctoritate commisit. Post hanc accepta licentia, Romanum rediens, proxima Dominicā media Quadragesima in Ecclesia sancti Petri solenniter Missas celebravit, atq; Romanorum innumerata turba prosequente, ad titulum sancte Ceciliae trans Tiberim maxima cum laude deductus est: sive ad monasterium in beati Benedicti festiuit ate remeauerit. Et quoniam ab eodem Pontifice Paschalis festiuitatis gratia invitatus fuerat, Romanum reuersus est. Hæc Leo, cetera vero Desiderij suis locis inferius.

XI. Hoc eodem anno, mense Aprilis (vt habet ciudem Pontificis Constitutio de electione summi Pontificis edita) Romæ in Laterano celebratum liquet ab eodem Nicolao Papa generale Concilium, ad quod reus dicturus causam vocatus est Berengarius ille Turonensis patria, Archidiacus Andegauensis sive damnatus heresiarcha. De numero Episcoporum, qui huic Concilio interfuerunt, Algerus sic habet: ^b Quod ut certius innoscet fideliibus, Berengarij Andegauensis hereticī confessio, quam de huius rei Catholica fide scriptis Roma presente Nicolao Papa, & coram centum tredecim Episcopis iure iurando firmauit, ad medium deferatur, &c. Eadem de numero habet Lanfrancus: idemque Concilium à Guitmundo huius temporis nobilissimo scriptore Generale nominatur. Ait enim: Reuersusq; aliquanto post ad romitum suum, agente sancta recordationis

Nicolao Papa, in generali Concilio Romæ iterum confutatur, &c. In fragmentis vero historiæ Francorum ad Glabrum appositis haec leguntur de ipso: Qua de causa à Nicolao Papa euocatus Romanus petiit, ubi in presentia eiusdem Papæ, & multorum Episcoporum examinatus, suum confidens anathematizavit errorem, Ioannem Scotum igni comburens, cuius lectione ad hanc nefariam deuolutus fuerat sectam, &c.

Porrò quod ad Ioannem Scotum pertinet, male quidem audire apud Nicolaum Primum Pontificem huius nominis, suo loco superius dictum est: qui, licet virulenta adeo aduersus Fidem Catholicam scriperit, quia tamē non illa ita vulgauit, vt omnibus comperta fierent: hinc accidit, vt bona estimationis fuerit apud multis, qui etiam martyrij titulum nimia facilitate tribuerint. Fortasse potuit id esse odoratus Paschalis Rathbertus Abbas Corbeiensis, qui eodem tempore vixit, ac scripsit luculentum commentariū de corpore & sanguine Domini, parato veneno parans antidotum. De vtroq; autem ista Lanfrancus: ^c Igitur cum à quodam Rhenensi clero Romæ perlatas, litteras scilicet Berengarij recitator legeret, intellecto quod Ioannem Scotum extolleret, Paschalis damares, commun de Eucharistia fidei aduersa sentires, promulgata est in te damnationis sententia, &c. De facta autem tunc in eodem Concilio per ipsum Berengarium combuitione librorum, habet ista Lanfrancus: Abeata memoria Nicolai totius Christiani nominis summo Pontifice, & à centum tredecim Episcopis Rome auditā, examinata, atq; damnata sunt. Tu quoque inclinatus corpore, sed non humiliato corde agnem accendisti, liberosq; perterriti dogmatis in medio sancti Concilij in eum conceperisti, iurans per id, quod rebus omnibus incomparabiliter manus est, fidem à Patribus, qui presentes erant, traditam inuolabiliter seruaturum, veteremq; doctrinam tuam de corpore & sanguine Domini ab illa die alius non praedicaturum. Quibusnam verbis conceptum fuerit eiusmodi Berengarij iurandum, cum in pleno Concilio est detellatus errorem, Fidemque Catholicam professus, hic ex Lanfranco, qui recitat, descriendum putamus. Sic se habet:

Ego d Berengarius indignus Diaconus Ecclesie sancti Maurili Andegauensis, cognoscens veram & Apostolicam Fidem, anathematizo omnem heresim, precipue eam, de qua hactenus infamatus sum. Que astriore conatur, panem, & vinum, que in altari ponuntur, post consecrationem solummodo sacramentum, & non verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse, nec posse sensualiter nisi in solo sacramento manibus sacerdotum tractari, vel frangi, vel Fidelium dentibus attiri. Consentio autem sancta Romana Ecclesia & Apostolica Sedi, & ore, & corde propter desacramento Domini mense eam fidem me tenere, quā Dominus & venerabilis Papa Nicolaus, & hec sancta Synodus auctoritate Euangelica & Apostolica tenendam tradidit, mihiq; ^d firmauit: scilicet panem, & vinum, que in altari ponuntur, post consecrationem non solum sacramentum, sed etiam verum corpus, & sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse: & sensualiter non solum sacramento, sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus attiri, iurans per sanctam & homousion Trinitatem, & per hac sacra sancta Christi Euangelia. Eos verò, qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus, & sectatoribus suis, eterno anathemate dignos esse pronuntio. Quod si ego aliquando aliquid contra hec sentire, ^e ac prædicare præsumpero, subiaceam canonum severitati. Lælo & perfecto sponte subscripti. Hucusque ex scripto Berengarius recitauit, confirmauit, & suo chirographo roborauit, quod iubente Nicolao Papa, vniuersoque Concilio ab Humberto Episcopo Cardinali scriptū, & ab ipso Papa, vniuersoq; Concilio recognitum, atque probatum antea fuerat. Testatur hæc idem Lanfrancus, cum ista mox subiicit, causam eiusmodi conscribendi per Humbertum confessiōnem retexens, his verbis Berengarij ipsum compellans:

Cum ergo venisset Romam, ^f fretusq; qui plus impensis à te beneficijs, quam ratione à te auditā, opem tibi promiserant, non ausus defensare, quod ante a senseras: postulasti Nicolaium Pontificem, eiusq; Concilium, quatenus fidem, quam teneri oportaret verbis tibi traderes scripturā firmaret. Inuncta est huius rei causa Humberto Episcopo. Itaque verba fidei superioris comprehensa scriptis, recitauit, assensa omnium ad legendum, & confitendum

XII.
IOANNES
SCOTVS
DETEC-
TVS HÆ-
RES CHA.

e Lanfr. de
Euchar.
contra Be-
reng.

POENI-
TENTIA
BERENGA-
RII.

XIII.
d Apud I-
uon. part
z. cap. 10.
PROFES-
SIO BE-
RENGGA
RII.

*formauit

* aut.

XIV.

* Spretus
ab
BERENGA-
RIVS NO-
LIT DE-
FENDERE
HÆRES M.

tibi tradidit. Tu verò acquiescens acceperisti, legisti, confessus es, te ita credere iure iurando confirmasti, tandem manu propria subscriptissisti. Nicolaus Papa gaudens de conversione tua, insuperandum tuum scriptum misit per virbes Italie, Gallie, Germanie, & ad quæcumque loca famatae præputatis antea potuit pervenire: sicut Ecclesia scandalizata prius dolebat de te auerso atque aduerso; ita postea gauderent gratiasque Deo agerent de te reuerso atque conuerso. Cur ergo scriptum hoc magis adscribis Humberto Episcopo, quam tibi; quam Nicolaio Pontifici? quam eius Concilio quam denique omnibus Ecclesiis, quia id cum debita reverentia suscepimus, & pro conuersione tua Deo gratias retulerunt, &c.

XV.
BERENGA
RIVS IN
HÆRESIN
RELABI-
TVR.

*Quid igitur? Versipellis homo, versutus hæresiarcha, veterno-
sus serpens non sic depositus ibi vetera spolia, vt etiam venena di-
miserit, sed vt immouatus squamis in percussores ardenter insili-
ret, quod declarauit eventus. E enim vt abunde Lanfrancus docet,
post Romanum Concilium, vbi que vellet serbendi liberam facul-
tatem natus esset infelix, scriptis inuestigiam aduersus eam, quā
in hoc ipso Concilio legit, probauit, iuramento firmauit, atq; sub-
scriptis, Fidei Catholice confessionem, conuersus in Humbertum,
qui eā scriptisset, & in Romana Ecclesia, cuius auctoritate fecisset.
Quod vbi nouit Lanfrancus, mos sparsò veneno parauit antidota,
scribens ad eundem Berengariū egregiū cōmentariū, quo arrogan-
tiū hæresiarcha reuindit audaciam, refellit errores, dissoluit fal-
lacias, blasphemias redarguit, conuertens eas in caput ipsius, nul-
lum docet haec tenus extitisse procaciōē hæreticū, qui eas ausus
fuisset in Romana Ecclesia iactare blasphemias, quas ipse periu-
rus & fœdus fagus presumpsisset. Nam vbi ad illa sua confessionis
verbā venit, quibus dicitur: Consentio, inquit, Burgundus, san-
cta & Romana Ecclesia: hic mox ipse Berengarius ista subiecit: Re-
vera non sanctam Ecclesiam experta est ipsa veritas, sed Ecclesia
malignantium, Concilium vanitatis, non Apostolicam, sed Sedem
satanae. In quem mox ista Lanfrancus:*

*Non deberes dicere: Consentio, inquit, Burgundus, sed con-
sentio ego Berengarius. Tua enim hac verbā fuerunt, hac te cre-
dere, sanctum Concilium fefelleristi: hac te seruaturum iure iurando
firmasti. Venerabilis Humbertus, quē quasi exprobrando Bur-
gundiū nominans (quasi non posset Deus in Burgundia habere seruos
suos) nihil aliud fecit, nisi quod scripturam ipsam, præcipiente Sy-
nodo, manu in manum tibi porrexit. Verūm ē infelix anima, de
hæresi ad periurium prius transisti; nunc iterum de periurio
ad hæresim remeasti. Propterea traditus in reprobum sensum, san-
ctām Romanam Ecclesiam vocas Ecclesiam malignantium, Con-
cilium vanitatis, Sedem satanae: & hoc impio ore garristi, quod
garriſſe nemo legitur, non hæreticus, non schismaticus, non falsus
aliquis Christianus. Quotquot enim a primordio Christiana Ec-
clesia, Christiani nominis dignitate gloriati sunt; et si aliqui relin-
co veritatis transeat, per deuia erroris incedere maluerant: Se-
dem tamen sancti Petri Apostoli magnis honorarunt, nullam-
que aduersus eam huiusmodi blasphemiam vel dicere, vel scribere
presumperunt. Quod indubitatū habet, qui eorum scripta legit, quae diuersis temporibus, ac diuersis de causis Sedes Apostolica
ab eis vel transmissa, vel porrecta recipit. Denique ipse Dominus*

BLASPHE
MIA IN
ROM. EC-
CLES. RE
FELLVN-
TVR.

^a Matt. 16

*honoris cōalloquitur eam in Euangelio suo dicens: ^a Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claves regni celorum: & quocumque ligaueris super terram, erit solutum & in celo: Et quocumque solueris super terram, erit solutum & in celo. Quæ tametsi de pastribus sanctæ Ecclesie dicta esse credan-
tur; præcipue tamen de Romana Ecclesia intelligenda esse sacri-
canones, & Pontificum decretā testantur. Hæc Lanfrancus.
Quibus intelligas, Nouatores Berengarij erroris hæ-
redes, eiusdem mores pariter assecutus. Porro vir doctissi-
mus atq; sanctissimus eodem commentario eundem re-
darguens de blasphemis in Romana Ecclesiam, ista ha-
bet: Dum ipsum Humbertum contra Catholicam veritatem scri-
psisse afferis, non ipsum solum, sed Romanos Pontifices, Romanam Ecclesiam, multosq; sanctos Patres redarguis; incurrisq; in illud, quod beati doctores, si non ipsi, verbis, ipsi tamen sententijs multis in locis concorditer astruxerunt: Hæreticū esse hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia in Fidei doctrina discon-
dat, &c.*

*Aduersus autem eiusmodi virulentā Berengarij scrip-
tionem non solum Lanfrancus scriptis, sed alij, qui tunc*

in Ecclesia Catholica florebant viri sanctissimi atque doctissimi, vt Guitmundus, de quo dicturi sumus, Algerius monachus Cluniacensis, quorum summa cum laude meminit Petrus Cluniacensis, scribens aduersus hæreticos Petrobasianos. Scriptisque aduersus Berengarium Albericum Diaconū Caisinensem, testatur Leo Ostiensis qui tamen aduersus veritatem historiam superioris ex Lanfranci, & aliorum scriptis firmissime stabilitam, ei-
dem plus quam par est, tribuit, dum de ipso Romano-
quæ Concilio hæc scribit: ^b Eius temporibus facta est Synodus in Urbe Roma contra Berengarium Diaconem Ecclesia Ande-
gauensis, qui inter multa, quæ n̄ tebatur astruere, sacrificium corporis & sanguinis Domini figuram esse dicebat. Eique cum nul-
lus valeret obſistere, Albericus idem euocatur ad Synodum. Quo
cum venisset, post multos verborum conflictus, cum neuter cede-
ret, Albericus vnius hebdomadae acceptis inducīs, librum aduersus eundem Diaconem edidit de corpore Domini, sanctorum Patrum testimonij roboretum, in quo omnes assertiones eius de-
struxit, eternaque obliuione deleuit. Hæc Leo, sed gloriantur
nimis, ac valde mendaciter. Nam, vt audisti, Berengarius
absque villa preua habitat in Synodo de hæresi alteratio-
ne statim sponte damnavit errorem.

Sed redeamus ad Lanfrancum, amantisimum veritatis, qui eodem cōmentario dum prouocat Berengarium ad miracula, in confirmationem Catholice veritatis, diuersis temporibus in Ecclesia frequenter edita: hanc de Ecclesiastice historiq; efficacia dignam tanto viro senten-
tiā habet: Quæ miracula facta esse ignorat nullus quisquis in Ecclesiasticis historijs, seu sanctorum Patrum Gestis est ab quantum studioſis. Quæ scripturæ tametsi illam excellentissimam au-
toritatū arcem non obtinet, qua donata sunt, quas propheticas, seu Apostolicas nuncupamus: hoc tamen probare sufficiunt, quod
hanc fidem, quam nunc habemus, omnes Fideles, qui nos praef-
serunt, à prisca temporibus habuerunt. Hæc Lanfrancus. Ex-
stat eodem arguento contra Berengariū scripta epistola
à sancto Volphelmo Abate, huius temporis auctore,
quam c Conradus monachus, qui & ipse eodem tempore
claruit, eiusque auditor fuit, atque vitam ipsius exacte
conscriptis, in eadem dignum contexuit tanto viro opus.
Vbi etiam narrat, atque redarguit eiusdem Berengarij
aliam hæresim, qua negabat Christum ingressum ad Disci-
pulos ianuis clausis contemnens ob id Euangelicam ve-
ritatem. Quibus videoſ cerebroſum hæresiarcham laxa-
ſe penitus habenas impudentiæ, & cuius generis sint ho-
mines qui aduersus ista adeo probata delirant.

At quoniam ipsa miracula diuinitus edita, testante eti-
am perfido Pharaone, d digitus Dei esse operando nos-
cuntur, sicut & nominantur: quæ digito isto suo his die-
bus scripserit ipse Deus, & subscripserit veritati, vide-
mus. Prætermittimus antiquiora, recensemus ea tantum modo, quibus, dum ista, vrgente nefando Berengario,
in controuersiam præter morem sunt adduēta, Deus in-
telligatur sicut astipulatus veritati, ita refragarus errori.
Petrus Damiani in Epistola, quam dedit ad Desiderium
Cassinensem Abbatē Synodo absoluta, rescribens ad litteras,
quas ab eodem accepit, dum Synodus haberetur,
de eo quod tunc accidisset, ista habet ipso exordio: Recor-
datuſ ſum litterarum, quas tu quidem ſub interrogatione miſisti:
ſed hi ego, synodali prepeditus instantia adhuc non respondi. Et
hac in illis (ſi reminisci valeo) continebantur epistolis: Quia zel-
lotypa quadam mulier habens virum ex adulteri⁹ ſraude ſu-
peditum, qualiter cum ſibi vendicare poſſet proprio thoro contentum,
a vicina perit muliere confilium. Quæ nimur peruersa, &
vtricū flammis entider obnoxia, hoc eam sacrilegium ve-
nenata ſerpentis antiqui ſuadela perdocuit, vt corpus Dominicum
quaſi communicatura perciperet, quod caute reſeruans viro ſuo
poſtmodū nō ſine quibusdam maleſicijs propinaret. Quod videlicet
a ſacerdote perceptum, vſq; dum occasio præberetur, pallio re-
ſeruatum non ſine magno dedit ſtupore miraculum. Hac enim
particula Dominicī corporis inuenita est vſq; ad medietatē in car-
nem conuersa, altera vero medietas panis ſpeciem non mutauit.
Itaq; (ſi rite reminiſor) hoc proposuſi: deinde quid portendet
inquisiſti. Super qua questione quia non neceſſe eſt diutius im-
morari: breui compendio quid mihi videatur, expediam. Idcirco

DE ALBE
RICO DIA
CONO
CASSI-
NENSI.

^b Leo oft.
li. 3. c. 33.

HISTO-
RIA EC-
CLESIA-
TICÆ
VSVS.

^c apud Sur.
tom. 2. die
22. April.

XX.
d Exod. 8.

FIDES CA-
THOLICA
MIRAC-
LIS CON-
FIRMATA

Deus omnipotens sacro*sanc*tum illud mysterium in carnis speciem vertit, ut perfidiam reprobare mulieris augeret, dum visibilem Dominici corporis offendere veritatem, quatenus qua parum panem, ut videbatur ante, credebat; vera carnis speciem cerneret: sicut sacrilegum copti sceleris audacia sub ipso iudicio condemnaret. Quod autem medietas sic remansit, ad euidentioris iudicij testimonium profecit, ut dum in una eademque substantia hinc panis, illinc carnis adeste consideras speciem, in utroque vera carnis, verius panis indifferenter intelligas veritatem: quia & ipse est panis, qui de celo descendit, & ipsa nihilominus caro, que de virginalis uteri materia prodijt.

XXII.
ALIVD DE
S. EVCHA
RISTIA
MIRACV.
LVM.

Nam & vester ille finitus pia recordationis Amalphitanus Episcopus (nomen nescio) Stephano Romano Pontifici, me presente, sub iure iurando testatus est, quia cum aliquando ad mensam Dominii sacrificaturus accederet; sed super sacramento Dominicorum incredulus habueret: in ipsa confractione salutaris hostie rubra prorsus ac perfecta caro inter eius manus apparuit, ita ut dixitos illius cruentaret, sicut sacerdoti scrupulum dubietatis auferret. Vnde notandum est, quam sit immane periculum indigne manibus attrahere tam terrible sacramentum, &c. Porro Amalphitanus Episcopus ille Petrus nomine dictus est, quem legatione functu Constantinopoli una cum Humberto Episcopo Cardinali, suo loco superiori dictum est. Sed ad ipsum Romanum Concilium redeamus.

XXIII.
QVID PA
PA CON
CESSIT
HENRICO
REGI.

Constat etiam in eodem Romano Concilio editam esse Constitutionem de electione Romani Pontificis, de qua Petrus Damiani in Disputatione Aduocati regij cum Defensore Romanae Ecclesiae, haec habet ex persona eiusdem regij Aduocati: Verumamen tu hoc negare non potes, quod Pater Domini mei Regis pia memoriae Henricus Imperator factus est Patricius Romanorum, a quibus etiam accepit in electione super ordinatione Pontificis Principatum. Huc accedit (quod praestantius est) quia Nicolaus Papa hoc domino meo Regi priuilegium, quod ex paterno iam iure suscepserat, praebevit, & per synodaliter insuper decreti paginam confirmavit. Et inferius: Synodus etiam decreti pagina, quam cum Conciliij totius assensu beatus Papa constituit, cui propria manus articulum indidit, quam tot Episcoporum venerandus celebrisque conuentus subscriptione firmauit, anathematu vinculo iuxta morem carere non potuit. De hoc cōcessio Henrico Regi de Pontificis Romani electione priuilegio nec Ecclesiæ Romanæ Defensor Petrus ipse negauit; sed quomodo Principes regni abusi essent illo, respondit, dum libera iura Romanæ Ecclesiae defendit. Quod enim eiusdem Regis ope proximè precedenti schismati finis impositus esset, legitimusque Pontifex, Ecclesiæ Romanæ pace redditus, constitutus: gratitudinis ergo quod datum fuerat eadem ex causa patri priuilegium, hoc Nicolaus una cum sancta Synodo propagandum putauit in filium. Quod quidem cum ad redificationem Ecclesiae collatum esset, & eo ad destructionem ministri Regij ut vellet: iure priuari ipso meruerunt, ut, quæ dicentur suo loco, significabunt.

XXIV.
Vtautem ipsius priuilegij concessionem, factam in hoc Concilio a Nicolao summo Pontifice Henrico Regi, exactissime disquiramus, haec accipe: Non ita quidem apparet concessisse illi Pontificem atque Conciliū ius eligendi Romanum Pontificem, ut eo priuari voluerit Romanum Clerum; immòdum ad sancta Romanæ Ecclesiae Cardinales Episcopos voluit id potissimum pertinere, inde ad certeros, quos siue iura, siue cōsuetudo haec tenus admisissent, ne cuiquam præiudicium inferretur. Nec quidem quis dixerit (quod nec aduersarius ipse iura regia defendens diceret auctoritas est) plura modo esse Henrico Regi concessa, quam eius Patri Henrico Imperatori data fuerant a predecessoribus Romanis Pontificibus, nimurum, quod haec tenus factum vidimus, ut illum eligeret Imperator, in quem primo (si per pacem licuisset) suffragia Romanorum concurrent: sicut primus Clerus eligeret, & Cleri electioni Imperator ipse faueret; si minus id Clero facere licuisset: ipsemel Clerus refunderet tunc liberam in Imperatorem electionem, ut quem vellet eligeret, nomine tamen Romani Cleri, ut quæ sunt superioris dicta in electionibus Romanorum Pontificum, docent. In hoc autem Concilio de Romanorum Pontificum electione

Constitutio edita est, per necessaria temporibus istis, quibus vis tyrannica vigeret. Quæ sic se habet: a

In nomine Domini nostri & Salvatoris IESV Christi. Anno ab Incarnatione eiusdem millesimo quinquagesimo nono, mense Aprili, Indictione duodecima, propositis sacro*sanc*tis Euangelij, presidente quoque reverendissimo ac beatissimo Nicolao Apostolico Papa in basilica Lateranensis Patriarchij, qui cognominatur Constantiniiana; confidentibus etiam reverendissimi Episcopis, Abbatibus, presbyteris, Diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apostolica decernens de electione summi Pontificis, inquit:

Nouit beatitudo vestra, dilectissimi fratres Coepiscopi (inferior a quoq; membra Christi non latuit) defuncto pia memoria Domino Stephano predecessor nostro, hac Apostolica Sedes, cui auctore Deo deseruio, quod aduersa pertulerit, quot deniq; per simoniaca heresos trapezit as repetitis malleis, crebrisq; tunisionibus subiacuerit, adeo ut columna Dei viuentis iam pene videretur concussa nutare, & sagena summi pectoris, procellis intumescentibus, cogeretur in naufragio profunda demergi. Vnde si placet fraternitate vestra, debemus, auxiliante Deo, futuris casibus prudenter occurere, & Ecclesiastico statui, ne recidua (quod abit) malam preualeant, praecavere. Quapropter instructi predecessorum nostrorum aliorumq; sanctorum Patrii auctoritate, decernimus atq; statuimus, ut obeunte huius Romanae universali Ecclesie Pontifice, in primis Cardinales Episcopi diligentissime simul de electione tractantes, mox* ipsi clericos Cardinales adhibeant, sicut reliqui Clerus, & populus ad consensum nove electionis accedat, nimurum praecaventes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepatur. Et idem religiosissimi viri prædices sint in promouenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Certus vero atq; legitimus electionis ordo perpenditur, si perspectis diuersorū Patronum regulis, siue gestis, etiam illa beati Leonis predecessoris nostri sententia recolatur: Nulla, inquit, ratio finit, ut inter Episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebeis expetiti, nec a Comproprialibus Episcopis cum Metropolitanani iudicio consecrati. b Quia vero sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum prefertur Ecclesie, atq; idem supra se Metropolitanum habere non potest: Cardinales Episcopi proculdabio Metropolitanani vice funguntur, qui videlicet electum Episcopum ad Apostolici culminis apicem prouehant.

Eligatur autem de ipsis Ecclesiæ gremio, si reperitur idoneus; vel si de ipsa non inueniatur, ex alia assumatur, salvo debito honore, & reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui in presentiarum Rex habetur, & futurus Imperator, Deo concedente, speratur, sicut iam sibi concessimus, & successoribus illius, qui ab Apostolica Sede personaliter hoc ius impetraverint. Quod si pratorū atq; iniuriorum hominū ita perueritas inuidauerit, ut para, sincera, atq; gratuita fieri in Urbe non posit electio: Cardinales Episcopi cum religiosis clericis, Catholicisq; laicis licet paucis ius potestatis obtineant, eligere Apostolica Sedi Pontifici, ubi congrueret viderint. Planè postquam electio fuerit facta, si bellum a tempestas, vel qualificungs hominū conatus malignitatis studio restiterit, ut is qui electus est, in Apostolica Sede iuxta consuetudinem auctorizari non valeat: electus tamē sicut verus Papa obtineat auctoritatem regendi Romanam Ecclesiam, & disponendi omnes facultates illius. Quod beatum Gregorium ante suam consecrationem fecisse cognovimus.

Quod si quis contra hoc nostrum decretum, synodaliter sententia promulgatum, per seditionem, vel presumptionem quolibet ingenio electus, aut etiam ordinatus, seu intronizatus fuerit: auctoritate diuina, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, perpetuo anathemate cum suis auctoribus, auctoribus, & sequacibus a limine sancti Dei Ecclesie separatus, abiiciatur sicut Antichristus, in usus, & delector totius Christianitatis. Nec aliqua super hoc audiendi afferuerit, sed ab omni Ecclesiastico gradu, in quo cung, fuerat prius sine retractatione deponatur. Cui quisquis adhaerit, vel qualemq; tanquam Pontifici, reverentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere presumperit, pari sententia sicut mancipatus.

Quisquis autem huius nostra decretalis sententia temerator extiterit, & Romanam Ecclesiam sua presumptione confundere, & conturbare contra hoc statutum tentauerit, perpetuo anathemate, atq; excommunicatione damnetur, & cum impijs, qui non resurgent in iudicio reputetur. Omnipotens iram cotice sentiat, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, quorum Ecclesiam presumit confundere, in hac vita, & in futura furorem sentiat.

a. In nomine dist. 23. XXV. DECRETVUM DE ELECTIONE NEROMA NI PONT.

XXVI. * Christi.

b. Iuon. par. 5. cap. 80.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

Fiat habitatio eius deserta, & in tabernaculo eius non sit qui inhabet. Fiant filii eius orphani, & vxor eius vidua: commotus comonocatur ipse & filii eius, & mendicent, & exigitur de habitationibus suis. Scrutetur fœnerator omnem substantiam eius, & diripiunt aleni labores eius. Orbis terrarum pugnet contra eum, & cuncta elementa sint ei contraria, & omnium Sanctorum quiescentium merita illum confundant, & in hac vita super cum aper- tanu vindictam ostendant. Observatores autem huius nostri decreti omnipotenti Dei gratia protegat, & auctoritas beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ab omnium peccatorum vinculis absoluat. Hactenus Nicolai Constitutio, labefactata tamen, vt dicetur, dolo malo schismatis.

XXX. De qua quod in primis dicendum occurrit, est illud, quod tam salubre ad schismata vitanda remedium, conuersum est nequitia Principum ad deteriora, quam vnam fuerint, schismata excitada: nam eam corrumpentes schismatici, inde Reges & Imperatores ansam arripuerunt confirmandi Pontifices: & si creatos à Romano Clero Pontifices non susciperent, tunc quem vellet in Romanam Sedem intruderent. Ita quidem post hanc pestilentialissimum Cadalous, ita funestissimus Guibertus & alij hoc ipso saeculo creati sunt pseudopontifices. Quod enim reuera eiusmodi germanum Nicolai Papæ decretum nullo pacto Imperatori saueret, vt intrudendi Pontifices eidem tribuerit facultatem: idem qui supra nefandissimus Guibertus Antipapa decretum ipsum corrupit, aliqua addendo, & minuendo. Quod testatur Deusdedit presbyter Cardinalis tituli sanctorum Apostolorum in Eudoxia, in libello, quem contra inuasores simoniacos, atq; schismaticos paulo post edidit, cum eiusdem Guiberti schismatis vigeret, vbi haec habentur de eodem Nicolai Papæ decreto.

XXXI. **DECREE-TVN-NICOL-DE-PRAVA-TVM.** Sunt autem qui obijcunt, Nicolaum Iuniorem decreto synodico statuisse, vt obeun: e Apostolico Pontifice, successor eligeretur, & electio eius Regi notificaretur. Facta vero electione, & (vt prudatum est) Regi notificata, ita demum Pontifex consecraretur. Quod si admittendum est, ut ratione factum dicatur: obijcimus ad hoc consuetandum, prefatū Regem, & optimates eius se a constitutione indignos fecisse: primū, quod postea, cum prefatus Nicolaus Colonensem Archiepiscopum pro suis excessibus corripuit, grauiter tulere, eumq; huius rei gratia (quantum in se erat) à Papatu deposuere, nomenq; eiusdem in canone consecrationis nominari vetuere; ideoque decretum eiusdem iure irritum esse debet, qui cum à toto orbe Papa haberetur, iuxta eorundem sententia eiusdem Papa non fuit, quia nō ex Dei, sed ex eorū tantum penderet voluntate, quempiā quodlibet esse vel non esse. Romanus enim Pontifex (vt sapientes norunt) non modo deponi non potest, sed etiam Christiano iure à quolbet non potest iudicari. Deinde quia cum in eodem decreto c. autum esset, vt Roma Pontificis electio à Romano Clero & populo ageretur, & postea notificaretur ipsi: prefatum violantes decretum, elegere (quod eis non licebat) prius Cadaloum Parmensem, postea Guibertum Rauennatem, induentes eos Apostolicis insignibus, vocantes Apostolicos, Apostatas & Antichristi præcursores. Præterea autem prefatus Guibertus, aut sui, vt sua parti fauorem adscriberent, quedam in eodem decreto addendo, quedam mutando ita illud reddiderunt à se disdens, vt aut paucis, aut nulla exemplari asibi cōcordantia valeant inueniuntur. Quale autem decretum est, quod à se ita dispare videatur, vt quid in eo potissimum credi debeat, ignoretur? & inferius: Excommunicationis autem, qua in prefato decreto terribiliter profertur, à Guiberto, aut à suis fatoribus induta solummodo creditur: quoniam in antiquioribus huius decreti exemplaribus longè aliter habetur. Et haec quidem super eos veniet, qui eam in suis fauorem ibidem indidere, & super eos, qui eam timendam dicere presumunt. Super illos quidem, vt incident in foueam, quam fodere, & vt apprehendat eos captio, quam occultauere, &c. Ex quibus intelligis, Lector, eiusmodi à Gratiano editum Nicolai decretū haud esse integrum, purumq; , prout ab eodem Pontifice in Synodo est constitutum, sed à schismaticis labefactatum, atq; additione corruptum. Hic omissimus dicere, quod idem Deusdedit Cardinālis etiam pluribus probare nititur, nō potuisse eundem Nicolaum eiusmodi sanciuissime decretum, per quod relaberetur in manus Principum ius super electionem sue confirmata-

tionem Romanorum Pontificum, cum tam in Orientali quā Occidentali Ecclesia sacrī Conciliorum decreta, id non esse concilium laicis Principibus, nec in minoribus Episcopatibus, iura quā citat, admonet: quod tantum occasione schismatis ingruentis visum sit aliquando usurpatum exemplum, toleratum verò, dum ijdem potestate regia hanc subire seruitem sint coacti Pontifices, vt de his est querela sancti Gregorij de suis temporibus suo loco superioris recitata. At de his alijs pluribus, redeamus ad alia in eadē Romana Synodo statuta decreta.

Præterea contra simoniacos ab eodem Pontifice constat constitutum fuisse decretum, ex quo tria, quā subsequntur, capita b Gratianus in suo Decretorum libro descripsit his ipsis verbis: Statuimus decretum de simoniacis triparita heresi; id est, de simoniacis ordinatibus, vel ordinatis; & de simoniacis simoniacē à non simoniacis; & de simoniacis non simoniacē à simoniacis. Simoniaci simoniacē ordinati, vel ordinatores secundum Ecclesiasticos canones à proprio gradu decidunt. Simoniaci quoque simoniacē à non simoniacis ordinati, similiter ab officio male accepto renoueantur. Simoniacos autem non simoniacē à simoniacis ordinatis misericorditer per manus impositionem pro temporis necessitate in officio concedimus permanere. Et inferius:

De cetero statuimus, vt si quis in posterum ab eo, quem simoniacum esse non dubitat, se consecrari permisit: & consecratus non disparem damnationis sententiam subeant, sed tuerique depositus penitentiam agat, & priuatus propria dignitate persistat. Et sequenti capite ita.

Erga simoniacos nullam misericordiam in dignitate seruanda habendam esse decernimus, sed iuxta canonum functiones, & decretas sanctorum Patrum eos omnino damnamus, ac deponendos esse, Apostolica auctoritate sancimus. Hactenus apud Gratianum De his etiam Petrus Damiani in epistola ad Florentinos, cum ab eodem Nicolao Pontifice ait in hoc Concilio decretum editum contra simoniacos, testatur his verbis: Constitutum est in Romano, sancte memoriae Nicolao Pontifice presidente Concilio, vt quicunque per eos, nempe simoniacos, eatenac fuissent in cuiuslibet Ecclesiastici gradus dignitate promoti, in percepti honoris ministerio permanenter: extineat verò & deinceps, quicunque se patarentur à simoniacis prouehi, nihil penitus deberent ex ea promotione lucrari, & sic ministeria iura deponerent, tanquam si haec nullatenus percepissent. Ita ibi.

Quid igitur decretum edidit contra ordinatos à simoniacis Nicolaus, ipsos Episcopos simoniacos conuictos gradu depositus. Ita quidem secessit reperitur in Aldredū Archiepiscopum Eboracensem, qui Romam accipiendo causa pallium venerat. Rem gestam ita describit V Villemus Malmesburiensis in Episcopis Eboracenibus: d Dispositoque apud Regem consilio, Aldredus Romam pertendit, comitatus duobus electis Episcopis, Gisone VVelleri, & VValtero Herefordensi, necnon & Tostino Comite Northumbrorum. Comitem Nicolaus Papæ gratiosè suscepit, & eum in Synodo, quam contra simoniacos coegerat, sibi à latere assidere fecit; Gisone, & VValterum voti compotes reddidit, qui essent non usquequam contemnenda scientia, & nullius notati ignominia simonice. Aldredum suapte responsione culpabilem vtrobiq; reportum omnino honore seuerus expoliavit. Ita differenti effectu cum regredieruntur, una pariter arunna omnes involuit. Nam predonibus irruentibus, præter simplices vestes expoliatis omnibus ad *nummum valens, corporibus tamen illis Romam refugere. Hac calamitas peperit Aldredo recuperandorum occasionem honorum.

Totius quoque grauibus verborum contumelij Apollonicum aggressus, in sententiam sibi placitam reduxit, parum metuendam à longinquis gentibus eius excommunicationem, quam propinquis latrunculi deriderent: in supplices enim furere, irrebelles parum valere: aut sua sibi per eum auctoritatem reddenda, que per eius fraudulentiam constaret amissa, aut futurum vt haec Rex Anglorum audiens, tributum sancti Petri meritū Nicolao subtraheret; se non defuturum rerum veritati exaggeranda. Hoc minarum fū m ne Romani terris Papam flexerunt, vt Aldredo Archiepiscopatum redderet, & pallium; esse impium, si & inglorius & vastatus repatriaret. Fecit ille quod monebat ratio, hac moderationis libra adiecta, vt VVigorniensi sedi proprius Antistes accederet. Abierunt ergo dominum in columnes, magna & diffusa

XXXV.
II.
GERAR-
DVS CO-
MES GA-
LERIAE
EXCOM
MVNICA
TVR.

XXXV.
III.

* Leo Off.
li. 2. c. 102

XXXIX.
PETRI
DAM. LI-
BELLVS
IN EPISCO
POSTM
PVDICOS.

XL.

b Nū. 20.

omnes Apostolici liberalitate de damno priori consolati. Consecuti sunt abeuntes Romanorū Legati, qui sanctissimum Vulstānum per consenſum Aldredi VVigorni ordinariunt Episcopum. Hac ibi.

Porrò graſſatorum precipuum, qui Anglos istos de praediti fuit, fuisse Gerardum Comitem Galeræ, Petrus Damiani teltatur in Defensione Romanæ Ecclesiæ aduersus regium Aduocatum, cumq; in hac eadem Synodo excommunicatum affirmat his verbis: De Gerardo licet tantummodo dicere, Ecclesia hominem non fuisse, & Christi nequaquam pertinuisse Fidelibus. Illud enim vnum caput anathemati maledictionis, subiacuit omnium ferè Pontificum, quicunq; Romana Ecclesiæ suis temporibus præfuerunt. Deinde paulo antequam moreretur, propter Ducem Anglorum, & Archiepiscopum, quos à beati Petri Liminibus redeentes inuasit, spoliavit & vsq; ad uille Papiensis monetæ libras appendentia rapuit. Propter hoc itaq; in plenaria Synodo, Papa Nicolaio præsidente, excommunicatus est, & extinctus luminibus perpetuò anathemate condemnatus. Hac Petrus Damiani in controuerſia synodali regij Aduocati cum Ecclesiæ Defensore.

Porrò meminisse debet Lector, hunc illum esse Gerardum Comitem Galeræ, quem diximus fauissime Benedicto pseudopontifici, eius factione ad culmen Pontificatus eucto: idq; testificatione Leonis a Ostiensis. Quomodo autem Eduardus Rex Anglorum anno sequenti legationem misit ad Nicolaum Pontificem, suo loco dictuari sumus. Iam quæ sunt reliqua Synodi prosequamur.

Cum autem (quod vnum desiderari à bonis omnibus videbatur) Nicolaus Pontifex remissius agere visus esset in Episcopos infestando, qui introductam haberent omniam, ne ex hoc publico iudicio infamaretur dignitas Episcopalis, decantareturq; vbiq; locorum, quod synodali sententia sciretur publicè definitum: Petro Damiani mandauit, vt Pontificia auctoritate cum illis secretius ingeret, eosq; ad meliorem frugem conuerteret. Qui rem ingressus, cum non ex sententia succedere tentata tensisset, ad Nicolaum conuersus, libellum obtulit, quo ipsum mortatus est, vt postposito omni humano respectu, aduersus huiusmodi Apostolico zelo succensus insurgeret, non reueritus potentes, qui Dei Ecclesiam turpitudine coquinarent. Libellus autem forma expressus epistola si sic se habet:

Domino Nicolao summo Pontifici Petrus peccator monachus debita subiec̄tionis obsequium.

Nuper habens cum nonnullis Episcopis ex vestre maiestatis auctoritate colloquium: sancti eorum femoribus volvi sēras apponere. Tentauit genitalibus sacerdotum (vt ita loquar) continentias fibulas adhibere. Sed quoniam hæc seūdæst, cui ab omnibus contradicatur, aliud quidem quodcumq; vestra Constitutione imperium sub spe perficiendi fidenter indicamus. Huius tamen capituli nuda saltu promissione tremulus prolatam labi⁹ difficultus extorqueamus. Primum, quia aſtrigim cœſtitatis attingere se posse desperant: deinde quia synodaliter plectendos esse sententia, propter luxuria vitium non formidant. Noſtris quidem temporibus genitina quodammodo Romana Ecclesia confuetudo seruat, vt de ceteris quidem Ecclesiastica disciplina studijs examen, prout dgnū est, moueat; de clericorum verò libidine, propter insultationem ſecularium dispensatiū conticeſcat. Quod certè ſatis correctione dignum est; ne vnde vulgus omne conqueritur, inde potiſsum a magistris Ecclesiæ in iudicij ratiōne. Si enim malum hoc effet occultum, fuerat fortasse vīcumq; ferendū; sed, heuſt elus! omni pudore poſtponit, poſtis hæc in tantam prorupt audaciam, vt per ora populū volentē loca ſcortantū, nomina concubinarum, ſacerdorum quoq; vocabula ſimilē ſociuum, atrum deniq; & quorumlibet propinquorum. Et ne quid bis affectionibus deesse videatur: teſtimoniō ſunt diuincio nuntiorum, effuſio innumerum, cachiñantium ſoca, ſecreta colloquia. Poſtrem vero omnis dubitatio tollitur, viveri, turnentes & pueri vagientes.

Ergo prepuſdo nescio quomodo ſupprimatur in Synodo, quod publice vociferatur in mundo: vt non modo peccantes, vt dignum est non notentur infamia; ſed bi quoq; qui vltoreſt effe debuerant, videantur in culpa. Non hic pudor faciem b Phinees ſacerdotis operuit, qui nimirū coeuntē cum Madianitide Israelitem coram omni multitudine in locis genitalibus arreptō pugione, transfodit. Porrò autem nos contra diuina mandata personarum ac-

ceptatores, in minoribus quideſ ſacerdotibus luxuria inquinamenta persequimur; in Episcopis autem quod nimis absurdum eſt, per ſilently tolerantiam veneramur. Sed ecce hic Phinees, &c. Oſtendens diuina Scriptura exempli aduersus potētiores acrus inſurgendum: docenq; exemplo Heli, quam diuīndū, quamq; plectendū ſit in ſacerdote ſilentium. Vbi tandem aculeat a inuectiuā proſidit eiusmodi delinquentes Episcopos, rufiſus ad Nicolaum Papam conuersus hæc ait:

Tu autem Domine mihi venerabilis Papa, qui Christi vice fungeris, qui ſummo paſtori in Apoſtolica dignitate ſuccedis, noli peſte hanc per ignauiam ad incrementa perducere, noli peſtem hanc per ignauiam ad incrementa perducere, noli conviendo & diſmulando graſſanti luxurieſi ea laxare: ſerpi enim hic morbus ut cancer, & viroſa propago ad infinita porrigit ut, niſi Euangelia falce, quod male pullulat, amputetur. Abſit igitur, ut ſanctum cor veſtrum ſegniſ Heli torpor emolliat ſed potius ad ſceleris vltionē ingenui Phinees zelus accendat. Deponantur bi, qui Ecclesiastica caſitatis non verentur fideare mundiam; & derecti deterrent, quos male ſtantes ad turpis luxuria contumeliam prouocabant. Ad vltionem igitur ſe canonicus vigor exerat, & petulantia clericorum mala compescat: quatenus & beatitudini vestra (quod abſit) nauis non obrepat infamie, & ſolitus nitor Ecclesiasticae reſplendeat discipline. Vestra quippe clementia non ignorat, quoniam Ahab Rex Iſrael, dum Regi Syrorum Benadad inordinata pietate pepercit, diuini aduersum ſe furor ſentientiam prouocauit. Cui nimirū vir Dei ait: c

Hec dicit Dominus: qua dimiſſi virum morte dignum de manu tua: erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. Hic ipſe quoq; vir Dei, cum diceret ſocio ſuo in ſermone Domini: Percute me; nolusſetq; ille percutere, ait: Quia nolusſi audire voce Domini: ecce recedes a me, & percutiet te leo. Cumq; paululū receſſet ab eo (vt Scriptura teſtatur) venit in eum leo, atque percuſit. Quibus utique ſacri eloquij verbis quid aliud innuitur, quā quia in dōpō ſtat a per a procul dubio meretur iram Dei, dūa non promulgat in reos ſub diſtriicti iuriſ equitate censuram? Meritoq; debet ſuperni iudicis ſubire vindictam, qui neglexit in ſubditos exercere disciplinam; illique leoni, qui circuit querens quem deuoret, merito traditur, qui ab infligendo pœnitentia vulnera per torporis defidiam coabitetur. Sic igitur ingenuus vester ſpiritus, & ad tollendum caſitatis opprobriū ſe feruenter accingat, ſic ſe in vltionem Nicolai et hæc ſtrenue ac viriliter erigat, vt iuxta ſponsionem Phinees pacem ſui ſæderis vobſcū Deus omnipotens ſtatut: immō ſicut Eliam, caſis typice quadrangulis quinquaginta ſacerdotibus, carlo vos nō equi ignis ſed Angelis comitantibus inroducat. Haſtenus ad Nicolaū libellus Petri.

Qui cum eſet probata caſitatis Pontifex (vt idem Petrus Damiani epiftola de eius electione ſuperius recitata teſtatur) haud ſocors deſtitit conſulere hac ex parte Ecclesiæ honestati. Quamobrē in hoc etiam Romano Concilio constitutū de honestate clericorum edidit ſe certum eſt. Citatur illud ab d Alexandro eius ſuccitore, recitaturque ad omnes Episcopos in ſcripti decreti breue fragmentum hiſ verbis: c Nullus miſſam audiat presbyteri, quem ſicit concubinam indubitante habere, aut ſubintroductam mulierem. Vnde etiam ipſa ſancta Synodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatut, dicens: Quicumque ſacerdotum, &c. Vt apud Gratianum recitatum habetur decretum.

Verum ſanctissimi paſtoris zelus contineri non potuit termino illo ambitus ſynodalis: ſed cum percepiffet Mediolanensem Ecclesiam, ſicut ſimoniaca labe, ita & clericorum impuritate labefactatam, penitusq; collapsam, ad eam reſtituendam Legatos decernit viros ſanctissimos atque doctissimos, nimirū iſipſum Petrum Damiani Cardinaliſt Ostiensem, & Anſelmum Lucensem Episcopum, qui poſtea ipſi Nicolaio in Pontificatu ſuccelit, dictusque eſt Alexander. Præcessit autem legationem Mediolanenſium ad iſipſum Pontificem, antiqua geſta Romanoſum Pontificum, quæ collegit Nicolaus Aragonius Cardinalis, edocent, in quibus iſta: Legati Mediolanenses veneſunt ad eundem Pontificem Nicolaum ſuppliciter exorantes, vt Mediolanensis Ecclesia contritionibus dgnaretur misereri & compati. Huius rei gratia venerabilem virum Petrum Damiani Ostiensem Episcopum Nicolaus Papa illuc deſtinavit, & vices ſuas in corrigendis ac ſtuendis hiſ, quae ad Ecclesiā illam pertinebant,

XLI.
HORTA-
TIVR PE
TRVS NI
COLAVM
VT SIT
VLTOR
IN EPISC.

c. 3. Reg.

XLII.

XLIII.
CONTRA
CONCVBI
NATVM
CLERICOC
RVM CON
STITV
TIO.

d. Diff. 32.
e. præter
h.c.
e. Ead. diff.
e. nullus.

XLIV.
LEGATIO
NICOLAI
PAPA AD
MEDIOLANEN
SES.

XLV.

RELATIO
PETRI
DAM. DE
SVA LE-
GATIONE

pertinebant, ei concessit. Huius quidē legationis extat plena relatio in epistola, quam tunc idē Petrus scripsit ad Hilbrandum, qui ex subdiacono ab eodem Nicolao nuper in Archidiaconum sanctæ Romanæ Ecclesiæ fuerat exaltatus. Mutuati sūmus eam ex codice basilicæ Vaticanae, sicut & alias, cui eiusmodi præposita est inscriptio: Actus Mediolani, & : De priuilegio Romanæ Ecclesiæ liber:

Domino Hildebrando venerabili Archidiacono Petrus peccator monachus sincerissima devotionis affectum.

Priuilegium Romana Ecclesiæ quantas habeat vires ad seruandam canonicae & iustitia regulam, quantum vigorem ad disponendam Ecclesiastici status contineat disciplinam: solus ille diligide comprehendit, qui Ecclesiasticis consuevit iusdare negotijs. Quod vix priuilegium, qui inexpertus est, parvupendit, exercitus amplectitur. Quia scut arma non curat, qui certamen ignorat: sic è diuerso telis inhibenter accingitur, qui ad reportandos ex more victoriarum titulos animator. Armis autem priuilegium Romana Ecclesiæ non incongrue comparauimus; quia dum hac vna per cathedram beati Petri totius Christianæ religionis caput effecta, cunctis in orbe terrarum principetur Ecclesijs, velut dux ante aciem Fidelium cuneis fulta, ac specialis prærogativa auctoritate munita, & Euangelico mucrone veritati resistentiū ceruicem obtruncat, & ad inuitissimè dimicandum totam Christi militiam in vniuers charitatis ac fidei vnanimitate confirmat. Hoc tu subtiliter, & alia multa perpendens, frequenter à me charitate, qua superat omnia, postulaſti, vt Romanorum Pontificum decreta, vel Gesta percurrens, quidquid Apostolicae Sedis auctoritatí specialiter competere videretur, hinc inde curiosus exciperem, atq; in parui voluminis vniōnem nouę compilationis arte conflarem. Hanc itaque tua petitionis instantiam cum ego negligens flocci penderem, magisque superfluitati, quām necessitatib; obnoxian indicarem: diuinitus, vt reor, actum est, vt mediolanensem vrbem beatissimi Nicolai Papæ legatione functus adiret.

Erat enim inter Clerum & populum propter duas heres, Simoniacam videlicet, & Nicolitarum satis turbulentia sedatio. Nicolita autem dicuntur clerici, qui contra castitatis Ecclesiasticae regulam feminis admiscerunt. Qui planè tunc fornicatores sunt, cum fodi commercij copulas inuenit, tunc Nicolita iure vocantur, cum hanc letibferam pestem velut ex auctoritate defendant. Vitium quippe in heres vertitur, cum peruersi dogmati assertione firmatur. Quid plura? Nobis digna Sedis Apostolicae veneratione receptis, ac negotijs, que nos attraxerant, intimatis, post diem alterum factione clericorum repente in populo murmur exoritur. Non debere Ambrosianam Ecclesiæ Romanis legibus subiacere; nullumq; iudicandi, vel disponendi vim Romana Pontifici in illa sede competere. Nimis indignum, inquiunt, vt que sub progenitoribus nostris semper exitit libera; ad nostræ confusonis opprobrium nunc alteri (quod absit) Ecclesia sit subiecta. Postrem tumultiuantum clamor attollitur, ex diuersis partibus ad Episcopale palatium conuenit: deinceps in tabernacula perseruent, prægrandis area tube, qua illic est, tota ciuitas clangoribus intonatur. Intentabant mihi (vt ita loquar) omnia mortem, & vt ab amicis meis mihi sapè suggestum est, nonnulli menti sanguinem stiebant. Augebatur autem huius ignis incendium hoc permaxime, quia congregatis quasi ad Synodum totius Ambrosianæ parochia clericis; ego in medio residens, siue potius presidens, reuerentissimum Mediolanensem Archiepiscopum ad sinistram; prudentia quoq; ac sanctitate conspicuum Anselmum Lucensem Episcopum posuisse mihi accusabar ad dexteram. Hinc porr̄d quanto a frementi populo dici potuerunt, non est necesse apicibus tradi, quod nimurum per se valet intelligi. Ut autem ad compendium veniam ascendit pulpitum, ac sedato vix populo, buiusmodi sum verbis exorsus. Quæ malè sub titulo epistole Nicolai Papæ ad Mediolanenses recitata reperimus: a c. omnes sine diff. 22

Noverit charitas vestra, dilectissimi, non me pro Romana Ecclesiæ huc honore venisse, sed vestram gloriam querere, vel salutem & gratiam, quæ in Christo est, cum eis auxilio, si permittitis, prouidere. Quo enim pauci honoré indiget parvuli hominē, quæ laudes atque præcōnia ex ipsius ore sortita est Salvatoris? Quæ autem prouincia per omnia regna terrarū ab eius ditione extranea reperitur, cuius arbitrio ipsum quoq; calum ligatur, & soluitur? Omnis autem siue Patriarchatus cuiuslibet apicem, siue Metropo-

leon primatus, siue Episcopatum cathedralis, vel Ecclesiaram cuiuscunq; ordinis dignitates siue Rex, siue Imperator, siue cuiuslibet conditionis homo purus insestituit, & prout voluntas, aut facultas erat spiritu alium sibi prærogatiuarum iura praesedit: Romanam autem Ecclesiam solus ille fundauit, & super b petram Fidei mox nascentes erexit, qui beato vita eterna Clavigero, terreni simul & celestis imperii iura commisit. Non ergo qualibet terrena sententia, sed illud Verbum, per quod constitutum est cœlum & terra per quod deniq; omnia condita sunt elementa, Romanam fundauit Ecclesiam. Illius certè priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, quia quisquis cuiuslibet Ecclesiæ ius suum detrahit, iniuriam facit: qui autem Romana Ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium Ecclesiaram capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in heresim labitur: & cumille notatur iniustus; hic dicendus hereticus. Idem quippe violat, qui aduersus illam agit, quæ mater est Fidei; & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Ecclesiis prætulisse cognoscitur.

Vt autem, omisit alijs, ad id quod nunc agitur veniamus: non debet ignorare sancta vestra deuotio, quia beati Apostolorum Principes Petrus & Paulus sicut per suum sanguinem Romanam Ecclesiam consecravunt; ita mox inter ipsa nascientis Fidei rudimenta hanc Mediolanensem Ecclesiam per suos discipulos lucrati sunt Christo. Nazarius quippe martyr insignis (sicut scripturæ testantur) Petri auctoritate baptisma à Lino eius successore suscepit: qui postmodum cum beato Celsō in hac sancta vrbe martyrio coronatus est. Sancti vero martyres Prothasius atque Geruasius beatus Paulus Apostolum magistrum ac præceptorem habuisse noscuntur; sic beato Ambrosio & ipso testante: Ipsi sunt, inquit, qui moniti pias fecerunt, respantes prædia, & disiutias, secutis sunt Domini nostri vestigia. Sicut ergo Saluator noster binos ante faciem suam Discipulos misit; ita quodammodo uterque sanctus Apostolus ex magisterio suo in hanc vrbem predicatoris sanctæ Fidei geminos destinauit. Cum ergo vestra salutis auctores ex Romana Ecclesiæ prodierant disciplina: consequens est iuxta aquitatis ordinem, vt Ecclesia Romanamater, Ambrosiana sit filia. Vt autem hic ordo inter vtramque, Ambrosianam videlicet, & Apostolicam Sedem non nouiter oriri, sed antiquitus obtinuisse non dubitetur: beatus Ambrosius, cum hanc Nicolitarum fôrdem ad multorum fôtere perniciem in hac vrbē doleret, eamque per se solus coercere nō posset, Sedis Apostolicae mox quæsuit auxilium. Dum videlicet is, qui tunc præcerat, Papa Siricius tres personas, presbyterum, Diaconum, & Subdiaconum ad correctionem vlciscendi huius sceleris destinauit. Cum his itaque beatissimus Pontifex quos corrigerem non potuit, velut scatentem vermis sentinam ex vrbis huius sagena proiecit. Vnde & ipse sanctus Ambrosius in omnibus sequi se magistram Romanam profestetur Ecclesiæ. Scrutamini itaque scripturas vestras, & per quos vultis, diligenter inquirete; & si non potestis apud vosmet ipsos inuenire, quod loquimur, mendacij redarguite: si autem potestis, nolite veritati resistere, nolite matrem vestram crudeliter impugnare, sed ex cuius vberibus lac rufus iste Apostolice Fidei, eius semper gaudente solidæ doctrina dabis recriari.

His itaque rationibus de prærogativa, & principatu Sedis Apostolicae redditis, populus omnis benivolus redditus, & executuri se quidquid ingererem, vnanimiter pollicetur. Tunc nimis liquido persensi, in Ecclesiasticis causis quantum Romana Ecclesia nosse priuilegium, valeat; quanq; hoc sanctitas tua nō otiosè depositat. Quod vix, Deo annuente, implere studebimus. Sed tamen huius rei gesta prius ordinem digeramus. Quid multis moror? Adebat clericorum perplurimus ille conuentus, communiter, & sigillatim quisque perterritus, vix è tanto numero quispiam promotus ad ordinem sine priori reperitur. Erat enim genuinus, immo inordinatus ordo, & inequabilis regula illius Ecclesiæ, vt quicunque ad quemlibet ordinem, vel etiam ad Episcopatum consecrandus accederet, præfixum prius absque villa controuersia canonem daret. Hic plane quod curis afflictus, quod sim cogitationum stimulat tadiatus; quod denique suspiria ex imis visceribus traxerim: secunda etiam lingua non explicat. Tam late siquidem diacessit, tam nobilis vrbis omnes Ecclesiæ sacræ mysterijs profanare, quodammodo Christianæ religionis videbatur euersio. Sed & litigiosum erat indulgere paucis, cum ferre omnium esset culpa communis; nec legitimam vnde debatur, duversam in eos prodere sententiam, cum esset vna omnibus causa. Hoc etiā nostras augmentabat molestias, quia nisi qualemcumque divisionis calculum causa ista susciperet,

XLVIII
PRIMOR-
DIA EC-
CLES. ME-
DIOL.

XLIX.

L.

L.I.
CONSVL.
TVR IN
FVTV
RVM.

susciperet, nisi cum magna hominum strage furentis populi iurgia non cessarent.

Tunc inter multas disceptationes processit in medium illa Innocentij Pape sententia, ab antiquioribus inuenta: Quod à multis peccatur, inultum est. Illa quoque discretio ad memoriam rediit, qua sancti videntur Pontifices, & authentici canonum conditores de Donatistis, Nouatianis, ac reliquis, qui apud diuersas heres ordinati sunt. Item etiam nos non prateri quod vestra memoria Nonus Leo Papa plesque simoniacos, & male promoto tanquam nouiter ordinauit. Quomodo hoc, suo loco superius dictum est. Recitat hic Petrus sancta Patrum ad haec spectantia, atque demum subiicit ista: In arcto itaque positi, quia non poteramus mala illius Ecclesia merita canonum auctoritate corrigeremus studium saltem peruersis eius vobis finem imponere, ac gratuitum promotionis ordinem futuris temporibus prouidere. Exegimus igitur ex tunc & deinceps gratuita promotionis iniuiabilem sponsionem, prius per monumenta litterarum, deinde per manum, postrem per Euangelicum sacramentum. Et quidem sponsio stylode gesta, vt apud nos habetur, sic simpliciter transcribatur.

Guido divina gratia Mediolanensis Ecclesia Archiepiscopus omnibus Christi fidelibus eiusdem Ecclesia filiis Clero & populo aeternam salutem in Domino.

Non ignorat sancta deuotio vestra, dilectissimi fratres, & filii, quam reprobata, quam detestabilis, Deo odibilis, ignominiosa, atque peruersa, omniumq; sanctorum canonum auctoritate damnata consuetudo in hac sancta Ecclesia, cui Deo auctore, deseruo, antiquitus inoleuit, quamque lethalis atque pestifera leprosa animas innocentium contumaciam perfuderit simoniaca videlicet heres damnata, semper damnanda venalitas, & pernicioса negotiatio huiusmodi que in hac sancta Ecclesia consuetudinaliter obtingebat, vt quisquis ad clericales ordines prouocatus accederet, de subdiaconatu quidem duodecim nummos, de diaconatu vero decem & octo, postrem de presbyteratu suscipiendo vigintiquatuor, quos per preficxā conditionis regulam daret. Hoc itaq; modo Simon Magus, heu prob dolor! hanc sanctam Ambrosianam Ecclesiam peruersitatis sua velut officinam fecerat. Follem, malleos, & incudem trapezita ac monetariis iniuitatis habebat: nihilq; aliud nisi animarum omnium omne periculum fabricabat. Nostri vero temporibus quia Salvator noster prius ac misericors plebem suam, quam pio cruento redemerat, sub hac mortiferi languoris atrocità perire condonuit, velut ab obuiandum, ac viriliter obstendunt voraci ac virulento draconi, vestros animos, visitante Spiritu sancti gratia, concorditer incitauit: ita ut quibusdam ex nostris Sedem Apostolicam adeuntibus, tantum huius terrae periculum sanctus ac Deo dignus Nicolaus Papa cognosceret, atque ad compescendum, & funditus extirpandum hoc facinus Dominum Ostiensem Petrum Episcopum destinaret.

Quapropter, dilectissimi fratres, in conspectu Dei omnipotentis, & Filii eius Iesu Christi, qui indicaturus est vivos & mortuos, & Spiritus sancti, qui hanc pestem specialiter damnat, ac destruit, sub testimonio omnium Angelorum, cunctorumq; Sanctorum Dei, praesente iam dicto domino Petro Episcopo, & etiam venerando domino Anselmo Lucensi Episcopo, & omnibus vobis, damnato, detesto, ac reprobam iudico hanc peruersam, qua hactenus viguit in hac Ecclesia, negotiandi consuetudinem, omnemq; simoniacam heresim. Insuper obligo non solum me, sed & omnes clericos meos qui nunc sunt, omnesq; successores nostros, & iniuiabili modo firmissima promissionis astringo, vt nec ego, nec quisquam successor meus, nec Inquisitor, nec *Todalanus, nec aliquis humboldi de promissionis ad Ecclesiasticos ordines aliquid tollat. Quod si, suadete diabolo sive aliquis nostru, qui nunc sunus, sive successor, nostroru, qui post nos futuri sunt, huius saluberrima promissionis violator exiterit, & aliquid in conferendis ordinibus tollere pestifera negotiatio presumperit: dator simul & acceptor cum ipso heres huius auctore Simone, perpetuo anathematis vinculo costringantur, & a Dei omnipotentis, omniumq; Sanctorum consilio separantur, cum Iuda & Caipha, cum Dathan & Abiron sub aeterna damnatione atrocitate damnentur.

Nicolitarum quoq; heresim nibilominus condemnamus, & non modo presbyteros, sed & diaconos & subdiaconos ab vxorum, vel concubinarum fædo consortio, nostris studijs, in quantu possibilitas nobis fuerit, sub eodem quo supra, testimonio arcendos esse promittimus. Quod vt verius credatur nos cum nostris clericis propriam manu subscribendo firmamus, sigilli quoq; nostri formam

imprimi subemus. Insuper hoc addentes, ac sub eiusdem sponsionis vinculo iniuiabiliter promitteremus, vt nec de Abbatis ordinandis, nec de Capellis, vel quibuslibet Ecclesiis inuestiendis, vel ordinandis, sive tradendis, nec de Episcopis promouendis, nec de sacrosancto christiane, nec de consecratio Ecclesiarum vel nos, vel nostris familiars aliquid omnino tollamus. Spiritus sanctus, qui sanctorum charismatum auctor est nos, nostrosq; successores ab omni vinculo prestat maleditionis eripiat; ita tamen, vt hanc saluberrimam Constitutionem perseveranter implere concedat qui cum Patre, & filio viuit insecula seculorum, Amen.

Ego Dei gratia Guido Mediolanensis Ecclesia Archiepiscopus hanc sponsionem à me factam firmau, roborau, atque subscripti. Odalericus Vicedominus & presbyter subscripti.

Fribertus presbyter subscripti.

Arderatus presbyter subscripti.

Ariprandus indigne datus subscripti.

Ardericus diaconus subscripti.

Ambrosius diaconus subscripti.

Ago diaconus subscripti.

Adam subdiaconus subscripti.

Arnolphus subdiaconus subscripti.

Eiprandus subdiaconus subscripti.

Landolphus subdiaconus subscripti.

Acto subdiaconus subscripti. Et alijs subscripti.

Postmodum accedens idem Archiepiscopus ad sacrum altare, presente domino Luense, iurauit in manu mea, dicens: Si haec de simoniaca & Nicolitarum heresi delenda, & funditus defruenda fideliter non obseruauero: ab omnipotenti Deo & omnibus Sanctis suis excommunicatus & anathematizatus, & ab omnibus Christianorum consilio efficiar alienus. Similiter & Vicedominus & Cancellarius eius, & omnes alij qui aderant clerici, manus suas in manus meas deaderunt, eadem ex communione & anathematis verbis dixerunt. Deinde accepit Arnolphus nepos Archiepiscopi, honestus videlicet & prudens clericus cuius vnam manum Archiepiscopus tenuit, alteram ipse super sanctum Euangeliun posuit & iurauit, dicens: Dominus meus Archiepiscopus, qui hic est, ab hodie, & antea, & quod promisit de castitate clericorum, fideliter obseruabit. Insuper & nunquam consecrabit alij cuius ordinis clericum sua diæcessis præter monachos, quem ante promotionem non faciat iurare, quod in hoc breviculo scriptum est. Sic me Deus adiuvet, & sancta sita Euangelia.

Breviculus sacramenti eorum qui promouentur.

Pro fuscipendi Ecclesiasticis gradibus, sive per me, sive per submissim personam, sive per quodlibet ingenium nec dedi, nec promisi, nec per promissionem datus sum aliquid. Sic me Deus adiuvet, & ista sancta Euangelia.

Hoc facto, dominus Archiepiscopus illic in pavimentum cum omni humilitate prosteritur, & iniungi sibi penitentiam pro vealitatis huius misandæ commercio deprecatur: cuius videlicet sceleris licet in illa Ecclesia non ipse primus exiterit auctor; non tamen, vt debuit, fuerat extirpator. Cenitum itaq; annorum ipsi penitentia indidi, redemptionemq; eius taxatam per unumquemque annum pecunie quantitate praefixa. Mox maiorem Ecclesiam simul ingredi, pulpum ascendimus. Tunc coram copioso populo & Clero, clericum suum, tactis sacrosanctis Euangelijs, iurare feci, quod ipse Archiepiscopus, donec adiuvet, in quantum posset (recepta a bonorum suorum damnatione, si nollet) istas duas Nicolitarum videlicet, & simoniacam heresem omni studio, totisque viribus sincere ac fideliter extirpare contendet: ita ut nec presbytero, nec Diacono, nec subdiacono freamin cum gradu simul habere permitteret: à conferendis etiam Ecclesiasticis sacramentis venditatu omnem commerciū funditus prohiberet. Idipsum iusit andum contra simoniacos & Nicolatas permaxima pars populi non modo ciulis, sed & suburbanam iam dederat, quorum videlicet multitudo, vt ferrur, numerum excedebat.

His ita gestis, consideratisque sanctorum Patrum sententias, quos superius memorauimus, aliorumque, quos studio breviroatis omisimus, visum est nobis, vt omnes illi clerici, accepta penitentia, inter Missarum solemnia reconciliarentur, ornamenta de manu Episcopi recipientes, sicut Fulbertum Episcopum supra notauimus dedisse consilium: hoc tamen prius, quod infra scriptum est, ante sanctum altare legentes:

LV.

LVI.
IVRAMEN
TVM AR-
CHUPI-
SCOP. ME-
DIOLA
NEN.

LVII.
POENI-
TENTIA
ARCHIEP.

LVIII.

Ego

IVSIYAN
DVM CLE-
RICORVM

LIX.

POENI-
TENTIA
CLERICO-
RVM.* pœnitē-
tijis.

Ego Arialdus dictu Di. conus de Capella Mediolanensis; Archiepiscopi, hac scriptura, quam manu mea scripta, profiteor me eamdem tenere, quam sacrosancta septem Concilia Euangelica & Apostolica auctoritate firmarunt, & quam beatissimi Pontifices Romani promulgatae predicatione lucidissima veritatis, exposuerant. Anathematizo quoq; generaliter omnes hereses, extollentes se aduersus sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam: specialiter vero ac nominatim Simoniacam heresim, que in ipsam Ecclesiam conatur introducere sacrorum ordinum, sive officiorum maledictam venalitatem; deinde Nicolaitarum aquæ abominabilem heresim, quæ impudenter latrat, sacri altaris ministros debere vel posse, licet vti conjugibus quomodo & laicos. Vnde quia his diebus haec due heres, scilicet simonia corum & Nicolaitarum grauius Ecclesiam Dei vexant, & impugnant: simonia eos omnes, & Nicolaitas cum dogmatum auctoribus, sectatoribusq; suis eterno anathemate dignos esse pronuntio, iurans per sanctam homouion Trinitatem.

Pœnitentia clericorum talis est: Hi nimirum, qui solum constituta à diabolo regule canonem dederunt; ita ut nonnulli eorum vix peccatum hoc esse cognoscerent, quinque annorum penitentia acceperunt, hoc modo, ut omni tempore, estate simul & hieme duos dies ieunient in pane & aqua: duabus autem anni Quadragesimis, Natalem videlicet, & sanctum Pascha præcedentibus, tres dies per hebdomadam ieunient in pane & aqua. Eorum autem, qui plus dederunt, septem annorum est pœnitentia, sub eadem videlicet ieunij quantitate distincta. Post quod septemni, quando dui vixerint, sextam feriam ieunabunt. Qui autem ieunare facile non potest, vnum ex his diem per omnem hebdomadam redire licet am habet, ita ut vnum Psalterium mediteret, aut medium cum quinquaginta* metanœ, aut vnum pauperem passcat, & lotis pedibus, nummum porrigit. Hoc insuper domino Archiepiscopo permittente, quod omnes orationis causa procul ipse dirigit, sive videlicet Roman sive Turonum: ipse autem Archiepiscopus prefectum se ad beati Iacobi venerabilem tumulū, qui est in Hispania, disponebat. His itaq; tali modo reconciliatis, decretum est, ut non mox pasim omnibus redderetur officium sed hidentaxat, qui & litteris erudit, & casti, & morum grauitate viderentur honesti: ceteri autem sufficeret, quod sanctæ Ecclesia per diuinam gratiam essent rursum inserti, à qua etenim fuerant direntia sententia falce praecisi. Illi etiam ipsi ministranda licentia redditur, non ex male mercata veteri ordinatione ad missum reparant officium; sed ex illa potius beati Apostolorū Principis efficacissima auctoritate, qua in beatum Apollinarem repente fuis est, dicens: Surge, accipe spiritum sanctum, simulque pontificatum.

LX.

PETRVS
LEGATVS
SYA SVB-
IICIT IV.
DICIO
APOST.
SEDIS.

Ecce omnem discretionis illius ordinem apud Mediolanensem Ecclesiam habitum, breuiter exposuimus: adhuc tamen vtrum Sedis Apostolica iudicio placeat, ignoramus. Nos enim, si quid errauimus, ad Petri magisterium corrigendi libenter accedimus, & retradationis opprobrium non veneremur. Hec enim illa (ut ita loquamur) officina fabrilis, cui nimirus us, qui fabri dicebatur filius, presidet; ad cuius regulam omnis meritum moneta reducitur: ad cuius rectitudinam lineam, quidquid ipsi am depravatum fuerit, reformatur. Vtrum autem ego in reconciliatione illorum errauerim nescio. Vnum autem per omni potentiis Dei clementiam spero, quia post tot iurationis genera, quibus Archiepiscopum hac pia iussa firmauit, post sacramenta tam multipli populi per Euangelium data, post iuramenta certa omnium clericorum ante sanctum altare, litteris, & proprio ore prolati, vtrq; ista heres sic in illa Ecclesia sunt pe. argumenta a prouida correctionis attrita, ut auctore Deo, nostris temporibus non sint ad rediuua certamina reparanda. Apostolica tam Sedes hac apud se tractanda discutiat, & vtrum puncto, an linea digna sint, ex auctoritatib; sua censura discernat. Hæc ad Hildebrandum Archidiaconum Petrus Damiani Cardinalis Ostiensis. Post hæc in eodem codice posita sequitur eiusdem Petri epistola ad clericos illos Mediolanenses, qui aduersus pullulantes iterum succisos surculos, vt penitus eos extinguerent, laborabant. Incipit epistola: Omnipotenti Deo gratias agimus, dilectissimi.

LXI.

Sed his planè attexenda ducimus, ut memoria digna, quæ idem Petrus de seipso, & contra seipsum scribit ad Dominicum & alios eremi accolam, nimirum de accepto munere Mediolani ab Abbe S. Simpliciano, cum in se-

pio fuerit eiusmodi factum detestatus, & vltor implacabilis non quieuerit, donec tandem illud ipsum largitoru inuito & renitenti reddiderit. Exemplum dignum tanto Sedis Apostolice Cardinali sic se habet: Duo vobis quid mihi nuper acciderit. Medilanensem urbem, Domini Nicolai Papæ legatione functus, adiui. Ibi dum essem, Abbas S. Simpliciani vasculum bi argenteum loco munieris misit. Quod dum oblatum repente vidisse, primo quidem spernatus abhorru, & cur ille mihi munus offerret, subtiliter inquisivis, Suspiciatus quippe sum, quod negotiū fortassis haberet, atq; ideo anticipando præueniens, muneribus occuparet. Mos quippe est apud nos, ministri videlicet Apostolica Sedis, ab his, quorū negotiū penderet, nihil profrus acciperet; ab his autem, qui omnino quieti sunt, fidare voluerint, non abijcere. Et hac regula non omnium nostrum, sed illorum duntaxat est, qui meliusculè se ab anuidate custodiunt. Quid plura? Convenit ad commune colloquio: cur donum sit largitus inquiritur: virum causam habeat, sciscitatur. Undique quietus ex omni parte reperiit securus; ita ut re ipsa respondere videatur:

a 4. Re. 4

a In medio populi ne habito. Adhuc tamen quasi vtrum dum ad Ecclesiasticos ordines ascenderet, sive cum monasterij regimen accepisset, venalitatis foris commercium irrepsisse cognosceret: cumq; hac omnia funditus abnegasset ille; & non pro talibus se dedisse munus astrueret, sed ob hoc solum, ut in nostram amicitiam, aditum reperiret: respondi, vt, quod suum est, tollens, amicitiam nostram non more secularium mercede redimeret, sed quod inter fratres est legitimum, gratuito posideret.

Inter hac tamen (ut vobis in aure loquar) mens mea talis erat: vi postquam etiam districte requiriens, nihil in eo noxiū reperi; scilicet mihi ad ingrediendum munus importunus existaret, eius violentia mihi nullatenus displacebat. Volebam squidem vim mibi fieri, & velut iniurias ad vota compelli. Cumque ille ad recipientum quod semel dederat, se prosus auerteret, & ne aurem quidē petitionibus inclinaret: ego iam securus & audacior factus, ut suariceret, ingrebam. Interea dies elabitur. Cumq; peculiaribus Psalmis nocturnus meditator insisteret, capi me conscientia acris remordere, & quasi sub quadam ratione conuenire: Si ille, ut videatur, bonus est vir, tu innocentii bonum suam voluisti pecuniam tollere, cum illi Capitulum non obstat, in quo tuum sit necesse auxilium expectare. Porro si negotiū habet, indignum est & sancto sti. atri linguam tuam venalem facere, que tanquam vtriusq; communis, fibi quoque debet, ut tibi, gratuūd ministerare. Cumq; hac aduersus me pugna perseueranter ingrueret, tamq; ego clamorē cogitationi remordentii non perficerem; recedente crepusculo, mox ad hominem properans, in te, ei, tabescens conscientie vultus aperui. Cumq; vtriusq; nostrā hinc iam verba consigerent; & ille, quod semel dederat, non recipere, ego me assererē non tenere: tandem amicis contentionis hunc terminū posui: Duo, inquam, mihi sunt noua monasteria, vnum ad calcem iam Deo auxiliante, perduxis; alterū vero* nec dudum Episcopali benedictione firmatū. Sanctorū itaq; locorū si placet, participiū suscipe, atq; vt tibi liber, quod anima tua proficeret debat, munus vtransmette pro benedictione. Hoc igitur argumēto cupiditas at me turpitudinem palliavit, & tanquam non accipiens, astutus accepit.

* iam.

Postmodum vero ad eremū rediens, cellā quidē fisi mus intrauit sed me ipsum intrare vix potui; & qui extra me inordinatè sum fusi, iusto iudicio in me sum (ut ita loquar) satis difficulter ingressus. Inter cetera vero tantum animi meū illius munera caligo confudit, & tanquam vernis scatens mea corrodere viscerat anno cessauit, vt teste conscientia, mallem me lepra percensum, quā illo munere sauciatus. Attendebam illius tantū fratri liberalitatē, qui nihil mihi debebat, & obtulit: hinc mean avaritiam, quæ, quod per officium non merebatur, accepit. Tadēbat me tunc oblitū, quod per virum sapientem dicitur: Non sit porrecta manus tua ad accipiendo, & ad dandā collecta. Et cum iuxta c. Apostoli beatius sit magis dare, quam accipere; illum beatū, me miserū reputabam. Heu me, inquam, cum à suspicione muneribus excutiendā manū Scriptura: precipiat: quomodo tu manum excutis ut abiicias, quā potius incutis vt accipias, stringis vt rapias, retrahis, vt possidenda recondas? Etenim avaritiam in manu accipientis viscus est, quæ, quidquid apponitur, excutis non permittit, sed more picis horere cōpellit. Quid ergo? rixam mentis mea ultrano perferrens, sancto sti. atri munus suū remittere studui. Deinde, auxiliante Deo contra fortes munera iam cautius vigilabo, &c. Ita vnu hoc sauciatus conscientię sua medicamentum, vt redderet accepit, inuenit.

b Eccl. 4.

c Act. 20.

LXIV.

At

DE MVNE
RE ACCE-
PTOPE-
TRI POE-
NITEN-
TIA.

LXII.

LXIII.

At nec illud vitare potuit Petrus, quin ab Archiepiscopo Guidone allatas acceperit binas stolas, licet allata ab alijs diuersis diuersa munera reieccisset; sed mox vbi reuerlus, perclusus aculeo conscientiae, hanc ad cum breue scripsit epistolam:

Domino Guidoni reverentissimo Archiepiscopo Petrus peccator monachus deuotissima seruitutis obsequium.

*Nos erit sanctitas vestra, venerabilis pater, quia me nimis pa-
nituit, atque (vt ita loquar) cor meum valde percussit in eo, quod
liberalitati vestra tam large, tamq; munifica non pepercit, ad in-
star enim futurae resurrectionis bins me stolis induere decreuistis.
Ego autem vestra oppresis auctoritate nihil resisti, non manum
retraxi, sed seruorum Dei genuini rigoris oblitus, facile cuncta
suscepit. Quod plane cum recolo, conscientia mordente redarguo,
rubore perfundor; siveque sub proprijs, tanquam sub alienis repre-
hensionibus erabesco, neque hoc frustra. Si enim David a cor suum
(Scripturam teste) percussit, quia dunt axat oram chlamydis Saul
silenter abscondit; quid ergo, qui non vesti particularum cultro, sed
etiam pretiosas a Domino vestes extorsi, & sub non impendente,
sed percepiente charitatis obtentu, dum me indui, alium solitauis?
Qui profecto si vere sacerdos essem, iustitia magis indui, quam
textilis ornamento ambrem.*

Inter hac tamen, dum tribunalibus mea mentis examinandus
a fisco, meq; ipse districta prorsus animaduertione discutio: hoc
mibi defensionis est, & pro me stat, quia nonnulla mibi tum tem-
poris munera sumi oblati, que tamen apud nos surreptionis aditu
non reperto, ad eos, qui miserant, sub omni sunt celeriter remis-
sa. Vnde possum foris colligere, quia charitas, que Dominum
meum, vt benedictionem conferret, admonuit, eadem in seruo
suo, vt collat a suscipere, acqueat. Sed dum beneficii vestri recoli-
mus modum, ad illud Zacheria b. mens rei orationis: Erat,
inquit, Iesus induitus vestibus sordidis, & stabat ante faciem
Angeli. Qui respondit, & ait ad eos, qui stabant coram se, dicens:
Asperite vestimenta sordida ab eo. Deinde (vt Scriptura prose-
quitur) induitus est mutatoris. Felix ille dies, in quo vestrum ista
permutatio celebrabitur, & corpus IESV, quod est Ecclesia, om-
ni lucis atque tristitia squalore deposito, beatam immortalitatem
gloria vestitur, sicut in illo dedicationis Psalmo iam gratulabun-
da precimit, dicens: Commutasti planum meum in gaudium
mibi: concidisti saccum meum, & circumdedisti me letitia, vt
cantem tibi gloriam. Sed cui ego de talibus loquor? Sufficit mihi
tamen modo dicere, quia tu, venerabilis pater, Angelus Domini
mibi factus es, qui pro amore IESV mihi sordida detrahens,
eundem ipsum me infelix sacerdotibus adornasti. Quibus tamen
ego munieribus non prorsus ingratius, hanc vice studiū nem compen-
sauit, vt in pluribus non tantum nostris, sed & extraneis atq; lon-
ginquis & eremis, & monasterijs vestrum nomen adscriberem,
Fratrumq; vos orationibus humili deuotionis studio commenda-
rem. Hæc Petrus in eremum iam reuerlus, qui ex quo se
abdicarat ab Episcopatu Ostiensis, & Cardinalatu sancte Romane
Ecclesiæ, ad præstitutum repressus est habitum,
atq; titulum, vt non se amplius Episcopum, sed tantum
monachū nominaret. Nec ea functione legationis paulus
est foris splendoribus illustrari, cui erat omnis gloria eius
ab intus; vt postea esset exemplo, ex virtutibus magis,
quam ex fulgore vestium, & comitantium pompa legationes ad præstandum quod queruntur, vires acquirere.
Scimus predecessori Nicolai Stephano Papæ tribui vno-
nem Ecclesiæ Mediolanensis cum Romana: verum quantum
ex recitata relatione Petri assūlīcet, ex tumultuantibus Mediolanensis, eos nondū conciliatos fuisse
Ecclesiæ Romanæ, possumus existimare.

Iam vero ad ipsum Nicolaum Ponificem redeamus,
eiusq; vestigia affectemur, quem post celebratum Romæ
Concilium in Apuliam esse profectum, & Northmannos
fideles Ecclesiæ Romanæ redditos conciliasse, d. Leo
Ostiensis testatur. Porro profectio ista Pontificis in Apu-
liam qua occasione contigerit, vetus historia Romano-
rum Pontificum, quam Nicolaus Aragonius Cardinalis
in lucem prodidit, ita insinuat: Northmann ad presentiam
eiusdem Petrus Nuntios transseruit, rogantes, vi in Apuliam
descenderet, & satisfactione suscepit, eos Ecclesiæ recomiliare
paterna charitate deberet. Quibus verbis auditis post delibera-
tione Concilij Pontifex ab Urbe Romæ iit, & in partes Apuliae

venerit. Accedentes igitur Northmannos ad presentiam, & resti-
tutis omnibus terris beati Petri, quas abstulerant, in libera potes-
tate summi Pontificis, à vinculo excommunicatiois absoluunt, &
in gratiam Sedi Apostolice paternè recipit. Quia verò poten-
tia & vires eorum tunc temporis in Urbe Romæ magnates ce-
teros superabant, & in causis Ecclesiæ contra illos, quæ Apostolica
Sedis iura violenter occupauerant, Romano Pontifici magnū solu-
tum, & opportunum auxilium manu valida poterant exhibere:
omnino fidelitate ab eis suscepit, præter Beneuentum, totam Apu-
liam & Calabriam eu concepit. Hæc ibi. Porro tuñ his de re-
bus Cœciliū, suis Malphite ab eodem celebratum, Leo
Ostiensis sic narrat: Post festum Urbe egrediens, Malphiam,
vnam Apulia adiit urbem, vbi tunc idem Apostolicus Concilium ce-
lebrare decreuerat. In qua etiam Synodo dum Richardus Capua-
nu Princeps cum alijs pluribus interfusisset, a se prædicto Pontifice
admonitus, monasteriu sancte Mariae in Calena cum pertinents
suis beato Benedicto perscruplo solemniter obtulit. Hæc Leo, in-
tentus potius rebus Casinensisibus, quas enarradas ex institu-
to suscepit, adeo vt res pontificias nō nisi per occa-
sionem attigerit. Qui & inferius, quomodo idem Pontifex
transegerit cum Northmannis, hæc ait: Per hos etiam dies
Nicolaus Papa & Richardo Capuanum principatum, & Ro-
berto Guiscardo scilicet, Apulia, Calabria, atq; Sicilia Duci-
tum confirmauit, accepta prius ab eis cum sacramento Romane
Ecclesiæ fidelitate, censuque quotannis per iuga boum singula de-
navis duodecim. Hæc Leo.

Exstat adhuc eiusdem Roberti iuramentum iteratum,
descriptum in Vaticano codice, qui inscribitur, Liber cen-
suum, &c. quod hic tibi vt monumentum egregium de-
scriberendum putauimus. Sic enim se habet:

Ego Robertus Dei gratia & sancti Petri Dux Apuliae, & Cala-
brie, & vtroq; subueniente, futurus Siciliae, ad confirmationē
traditionis, & ad recognitionem fidelitatis, de omni terra, quam
ego proprietas sub dominio meoteneo, & quā adhuc vlli Ultramon-
tanorum vnguā concessi, vt teneat: promitto me annualiter pro-
vnoquoq; iugo boum pensione scilicet duodecim denarios Papien-
sis monetæ & persolutarū beato Petro, & tibi domino meo Nicolaio
Papa, & omnibus successoribus tuis, aut tuis, aut tuorum suc-
cessorum Nuntijs. Huius autem pensionarie redditionis erit semper
terminus, finito verò anno, sancta Resurrectionis die Dominicæ.
Sub hac conditione huius persoluenta pensione obligo me, & om-
nes meos, sive heredes, sive successores tibi domino meo Nicolaio
Papa, & successoribus tuis. Sic me Deus adiueret, & hec sancta
Euangelia. Hunc iuramento aliud additum est, quod Fide-
litas nominari consuevit, illudq; eidem Nicolaio Pon-
tifici idem Robertus Guiscardus sic exhibuit:

Ego Robertus Dei gratia, & sancti Petri Dux Apuliae, & Cala-
brie, & vtroq; subueniente, futurus Siciliae, ab hac hora & dein-
ceps ero fidelis sancte Romane Ecclesiæ, & tibi Domino meo Nicolaio
Papa. In consilio, vel in facto: vnde vitam aut membrum per-
das, aut captivus malacaptione, non ero. Consilium quod inibi
crederis, & contradices, ne illud manifestem, non manifestabo
ad tuum dannum, me sciente. Sancta Romana Ecclesiæ vt que
ad iutor ero ad tenendum, & ad acquirendum regalias sancti Pe-
tri, eiusq; possessiones pro meo posse, contra omnes homines; &
adiuabo te, vt secure & honoris teneas Papatum Romanum, ter-
ramq; sancti Petri, & principatum: nec inuidere, nec acquirere
queram, nec etiam deprudari presumam ab his tua, tuorumque
successorum, qui ad honorem sancti Petri intrauerint, certa li-
centia, præter illam, quam tu mibi concedes, vel tui concessuri
sunt successores. Pensionem de terra sancti Petri, quā ego teneo,
aut tenebo, sicut statutum est, recta side studebo vt illam annualiter
Romana habeat Ecclesia. Omnes quoque Ecclesiæ, que in
mea persistunt dominatione, cum earum possessiōnibus dimittam
in tua potestate. Et defensor ero illarum ad fidelitatem sancte Ro-
mæ Ecclesiæ. Etsi tamen, vel tui successores ante me ex hac vita mi-
graueritis, secundum quod monitus fuero a melioribus Cardina-
libus, clericis Romanis, & laicis, adiuabo ut Papa eligatur, &
ordinetur ad honorem sancti Petri. Hac omnia supra scripta ob-
seruabo sancte Romane Ecclesiæ, & tibi, cum recta side, & hanc
fidelitatem obseruabo tuis successoribus, ad honorem sancti Petri
ordinatis, qui mibi firmauerint iniuriam, atque mibi concessam.
Sic me Deus adiuet, & hec sancta Euangelia. Haec tamen Fi-
delitatis iuramentum. Sed illud in vtroque mirum,

LXXII.

quod secundum appolita verba illa, Et vitroque interueniente, Deo, atque sancto Petro videlicet, futurus Sicilia Dux. Res accidit, ut prævia pietate, ipse magna ex parte sit potitus Sicilia, ut idem quis supra, eius temporis scriptor Leo Ostiensis testatur.

In hoc eodem Concilio in Apulia celebrato depositum throno fuisse Tranensem Episcopum, quem puto illum, quem connuentem cum Græcis superius vidimus, ex Petro Damiani constat: qui de ipso in epistola ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales hæc obiter habet: Nunquam cœriæ vidisse me memini pontificales baculos tam cōtinuo radian-
tis metalli nitorc contextos, sicut erant, qui ab Esculano atque Tranenigfabantur Episcopis: vterque tamen, alter in Apulis simbus, Nicolao præidente, alter in Lateranensi Ecclesia coram Alexandro Papa, Romanis scilicet Pontificibus sunt deiecti; nec eis profut, quod pontifices lignæ auratis vīsi sunt baculis, dum sacerdotiū meritum non nitor efficiat vestium, sed spiritualium nor-
ma virtutum. Hæc Petrus.

LXXXIII
NICOLA
VS VINDI
CAT A TY
RANNIS
ROM. EC-
CLES.

At quid post hæc Nicolaus? Cùm adeò indigna passi essent prædecessores Romani Pontifices à Comitibus Tusculanis, & alijs Comitibus diuersorum vicinorum opidorum Romæ degentibus, à quibus tot sæpè sunt intrusi Pontifices, immò eleuata monstra ad Sedem Apostolicam occupandam; & adhuc recentia essent vulnera sacro sanctæ Apostolicæ Sedi per eosdem Romanam Ecclesiam inuidentes; & quod nuper accidisset Anglo Comiti & Archiepiscopo Eboracensi per Gerardum Comitem Galeria, in itinere tanta ignominia, atque scandalo spoliatis: Nicolaus Pontifex non absque nutu Dei confilium inijt, eiusmodi nefarios homines eorumque loca munita manu euertere potentiori. Quod egregiè per Northmannos, quos fecum ex Apulia duxit, perfidium curauit, Deo in omnibus feliciter patrocinatæ. Remanti ponderis sic breuiter ex antiquis Actis Romanorum Pontificum idem qui supra Nicolaus Aragonius Cardinalis enarrat:

LXXXIV

Post hac autem ordinatis & dispositis omnibus, que ad Bene-
uentanum patrimonium pertinebant, Nicolaus Papa reuersus est
Roman. Northmanni ad ipsius communionem collecto exercitu
subsecuti sunt eius vestigia. Et transeuntes Campaniam, Prænesti-
norum, Tusculanorum, & Nomentanorum terras hostiliter in-
uidentes, eis tanquam contumacibus, & à domino suo, nempe
Pontifice rebellantibus, dama grauissima intulerunt. Deinde
fluum Tiberis cum immensa malitia, & fortitudine armatorū
peditorum, & sagittariorum copiosa multitudine transeuntes, Ga-
leriam, & vniuersa Comitis Gerardi castella usque ad Surium
deuastarunt. Post multa deniq; dama, & expoliationes, Cap-
itanorum ceruicitate valde destructa, redire ad mandatum, &
subiectionem domini Pontificis coacti sunt, liberata Vibe ab eoru
tyrannie, & in suum statum Ecclesia restituta. Hæc ibi, Diu-
num planè consilium. Nam post hac aliquandiu non sunt
auditæ adeò frequentes illæ tyrrannicae invasiones, quas à
Comitibus Tusculanis Romana Ecclesia tanto cum dede-
core pati conseruerat.

LXXXV.
CONCILI
VM PARL
SIENSE.

Eodem anno celebratum est Concilium Parisiense, conuentibus Galliarum Episcopis viginti duobus, si-
mulque Principibus, Henricus Francorum Rex filium
suum Philippum impuberem Regem constituit, atque
solenni ritu coronandum curauit: cuius Acta ex antiquis
monumentis eruta Papirius Massonius ita in suos Annales
intulit, ex Rhemeni Ecclesia accepta, quæ sic se habent:

* MLIX.

Anno millesimo sexagesimo, Indictione XII. Henrico regnante trigesimo secundo, & quarto Kal. Junij in die Pentecostes, Philippus Rex hoc ordine in maiori Ecclesia ante altare sanctæ Mariae, à venerabili Archiepiscopo Rhemeni consecratus est. Inchoata Missa, antequam Epispola legeretur, dominus Archiepiscopus vertit se ad eum, & exposuit ei Fidem Catholicam, sciscitans ab eo, vtrum hanc crederet, & defendere vellet. Quo annunte, delata est eius profatio, quam accipiens ipse legit, dum adhuc Septennis esset, eis subscriptis. Erat autem profatio eius hæc:

LXXXVI

Ego Philippus, Deo propitiant, mox futurus Rex Francorum, in die ordinationis mea promitto coram Deo & Sanctis eius, quod uniuicue de vobis mibi commissis canonicum Privilegium, & debitam legem, atque iustitiam conseruabo, defensionem adiuante

Dominu, quantum posero, exhibeo, si ut Rex in suo regno uni-
cunque Epispolo & Ecclesiæ sibi communis per rectum exhibere de-
bet: Populo quoque vobis credito me dispensationem legum in suo
tute consistente nostra auctoritate concessurum. Quæperit ita,
posuit eam in manus Archiepiscop. Deinde accipiens Archiepiscop-
pus baculum sancti Remigij, differuit quiete & pacifice, quomodo
ad eum pertineret electio Regis, & consecratio ex quo sanctus Re-
migius Ludovicum baptizauit & consecravit. Differuit etiam,
quomodo per illum baculum hanc consecrandi potestatem, & to-
tum Galli principatum Hormisdas Papa sancto dederit Remigio,
& quomodo Victor Papa sibi & Ecclesiæ sua concederit. Tunc an-
tu patre ipsius Henrico, elegit eum in Regem post eum. Hæc
ibi de initiatione Philippi Regis.

Quod autem hic de Victore Papa vñ cum Hormisdas
mentionem haberi vides, sic accipias, quod ipse Rhe-
menis Archiepiscopus tempore Victoris electus, ab eo
accipiens pallium, eandem ex more consecrandi Regem
aceperit potestatem. Fuit hic Villemus nomine, de quo
superius. Ceterum quod ad tempus spectat, hoc potius
anno quam sequenti hæc facta esse, cùm numerus Indi-
cationis significat, tum etiam Hermannus huius temporis
scriptor hrmiter assuerat, sequenti vero defunctum esse
Henricum, & filium solum regnare cœpisse. Quod & Si-
gebertus affirmat, asserente auctore, qui ad Almoinum
affixit appendicem, hoc anno Redemptoris millesimo
quinquagesimo nono vñctum esse Regem Philippum, fi-
lium Henrici Regis, sequenti vero, nempe sexagesimo
post millesimum mortuum ipsum Henricum parentem
eius. Quin etiam in fragmento historiæ Francorum ad
Glabrum apposito, hoc pariter anno esse defunctū Hen-
ricum traditur. Porro defuncto ipso parente Henrico,
Philippus tutorem accepit à patre relictum Balduinum
Comitem Flandriæ, qui amitam eius habebat vxorem,
qui pè sancteque opus exegit, omni fide pupillo Regi
regnum conseruauit atque defendit.

Porrò ad hunc eundem Rhemensem Archiepiscopum
Nicolaus Papa epistolam scripsit, qua eum de nonnullis
admonuit, valde instans, vt Henricum ipsum Francorū
Regem adhuc superstitem ob quedam perperam facta
corripiat. Extat ipsa epistola edita à Papirio Massone,
quo nomine ipsi benè precamur. Sic enim se habet:

Nicolaus Epispolus seruus scrutorum Dei VVillelmo venerabilis
Archiepiscopo salutem cum benedictione Apostolica.

L'et de vestra fraternalitate quadam sinistra, nec sine discusione
dimitenda peruererint ad Apostolicam Sedem, scilicet quod
eius inuisoribus fuerit, quod pontificales actus postposuerit; ta-
men quia testimonio persona non leuis defendantur scilicet: potius
defidilitate sancti Petri laudari. Præmissa transimus & vt ve-
rum sit de vobis testimonium, optamus. Vos autem omni conani-
mestudete ita vivere, vt vestri non habeant inimici, vnde nos
possant in vos contristare. Scitis enim quam benigna vobis fuerit
communis mater sancta Romana Ecclesia, quamq; de te magna ei-
fiducia, vt tua solertia Francorū p̄fet succurrere penitapē Ec-
clesia. Proinde agere stude, quod de te sperauit Apostolica Sedes.

Et vestrum Regem gloriosum castiga, precare, admone, ne pra-
uonitatur peccatorum consilio, qui nostrā discordia putant se Apo-
stolicam censuram euadere, caueat q̄ sacris canonibus, immò bea-
to Petro resistere, nosq; qui eum sicut pupillam volumus amare
oculi, contra se mouere. Satis enim mirari potest, si pro aliquo
stulto, sicut est, quem volunt ordinavi. Matisonis Epispolus,
vult Dominum & sanctum Petrum offendere, vestram charitatē
atque sinceram dilectionem circasē parāpendere. An putat ali-
quis, membrum Antichristi, quod plus non poset ei prodeſſe gratia
beati Petri, quam omnium impiorum perfidelitas? Agat itaque
gloriosus Rex, vt liber, contra nos quamus: pro illo eiusq; exer-
citū Deum semper precari paratisinus. De Duce vero Godesido
nemo vos terreat, cum fuerit opus vos venire Roman: quia non
tantum vobis impedimentum non faciet, sed etiam fideliter ser-
uitum impendet. Salutant vos charissimi fratres nostri Cardina-
les Epispoli, nec non humilitas charissimi nostri filii Hildebrandi.
Hactenus Nicolaus ad Rhemensem Archiepiscopum.
Ex quibus intelligas, Henricum Regem aduersantem
Apostolicæ Sedis meruisse quam citius ē medio tolli, &
tribunalis incorrupti Iudicis presentari.

Eodem

SE ARDI
CAT IM
PERIO.CONS
TANTI
NVS DV
CAS IM
PERATOR
CREA
TVR.
LXXXIV.

LXXX. Lodem anno Nicolaus Papa Burchardum Halberstadiensem Episcopum, inuidentem iura aliena, cohibuit. Rem gestam Lambertus sic narrat: Nicolaus Papa eodem anno ab Abbatore Meginhero interpellatus propter decimationes Saxoniae, literas & mandata direxit Burchardo Halberstadiensi Episcopo, ne statutos Patrum terminos transgredetur; neue monasterium Herueldense superfluis concertationibus inquietaret. Si pergeret molestus esse, necessariis se Apostolicæ auctoritatibus virga & suruaduerus eius inobedientia: præsertim cum monasterium illud sub iurisdictione esse Romani Pontificis, tot prædecessorum eius priuilegia testarentur. Abbati quoque epistolam scriptis verbis consolatorijs, quæ vsque in presentiarum in Chartario seruat Herueldensis monasterij. Sed quomodo demum, qui contempnit obediens, præcipiente Romano Pontifice, ipsum Deum est expertus seuerum vltorem, cum eius iudicium appellauit Abbas, idem auctor enarrat. Qui & addit hoc eodem anno sexto Kal. Octobris defunctum esse ipsum Abbatem Meginherum vitæ sanctitate clarum, hoc tanto eius elogio dignum: Vir, inquit, magnarum in Christo virtutum, & verè (quod omnium modernorum Abbatum pace dixerim) unicum sua etate in Teutonicis regionibus recte ac monasticè viuendi exemplar. Subdit verò de eadem causa cum Halberstadiensi Episcopo hæc memoratu digna:

Is (vt prædictum est) cum Burchardo Halberstadiensi Episcopo diuturnam traxerat litem propter decimationes Saxoniae, quas ille Herueldensi monasterio erexit, per occasionem Episcopalis regiminis sibi vendicabat. Contra cuius improbitatem cum nec forenes, nec Ecclesiastica leges quidquam valerent, & Abbas sepè querimonia in ius delata sordidis tribunalibus fabulam narrasset; tandem breui, antequam vita excederet, mandauit ei per Fridericum Palatinum Comitem, se quidem tanquam viribus imparum causa cedere; Deo tamen vires ad tuendam equitatem non defuturas esse. Proinde parati ambo essent, vt intra paucos dies ad tribunal agnisi iudicis Dei causam, dicerent: vieturum ibi esse, non qui plus posset, sed cuius causa iustior esset. Nec fecellit euentus.

LXXXII.
DIRADEI
VINDIC
TA IN
HALBER
ST. EPISC.

^a Mat. 12.
^b Ibid. 18.

LXXXIII.
ISACIUS
COMNE
NVS IMP.

Nam post dormitionem Abbatis pauci dies intercesserant, & ecce Episcopus, cum prædicta re iugratia Synodus indixisset, & admodum iam equo, illuc properare vellet, repente diuina animaduisione iactus corruit, reportatusq; ad cubiculum, adscitus ocyus presbyteris suis per Deum obtestabatur, vt decimationes suas Herueldensi monasterio restituerent, atq; omnem in perpetuum super hac re litem præcederent scirentq;, cunctis qui eadem tentassent, sic infelicitatem cessuram, vt sibi ceßisset, qui iniusta exactio tam acerbum vindicet ipsum experiretur Dominum. Cunig; Magdeburgensis & Hildeneheimeris Episcopi visitatum eum adueniisse, cum magno euilatu fatebatur, se iuxta prædictum eximij Abbatis ad tribunal Dei iamiam abripi, & pro inuasis rebus alienis ratione exigi; rogabatq; obnoxie, vt misis Herueldiam nuntijs, veniam sibi pro admisso supplices precarentur. Nec multo post diruptis misericordiis morbi visceribus, expirauit. Vt quoq; Archipresbyter eius, quo ille potissimum incentore in hanc sequitiam inarserat, qui que exactor atque administrator huius columnæ vehementissimus extiterat, eodem anno subitanea morte, sine confessione, sine sacra communione interiit, à diabolo, (vt fama vulgarior loquebatur) suffocatus. Hæc Lambertus, qui his omnibus præsens aderat. Quod si Deus vnius monasterij iura inuidentes, quantilibet pœnitentes adeo acerbè punit: quid erit de Principibus bona omnia omnium monasteriorum, & Ecclesiarum sibi auctoritate hæresis vendicantium? An non requiret ista Deus, qui de verbis ipsis etiam leuibus in die iudicij nō leuem questione habendam esse a prædixit? Vt b' mundo à scandalo.

Quod ad res Orientis pertinet: hoc eodem anno Isaciis Imp. Dei vindicta vehementer exagitatus, sponte deposita purpura, successore delecto Constantino Duca, monasticum sumens habitum, in monasterio Studii monachis seruiens, illic reliquum vitæ tempus absoluit. Hæc pluribus Europalata dum ait: Fulmine siquidem percussus Imperator deiectus est equo, & humi, spumas ex ore edens vt epilepticus, deuoluebat. In paruum autem nauigium impostitus ad Regiam defertur incolumis: attonitus tamen, & ob afflatum seipsum minime sentiens, morboq; dies aliquot detenus mortem expectabat; & idcirco ad placandum sibi Deum pœnitentiam amplectitur, & Imperatoriam potestatem, quam sibi iniuria vendicata.

Annal. Eccl. Tom. II.

rat, libens deponit. Hoc certè recte faciens, & monastica se viuæ dedicat, priorem fastum ac delicias voluntario contemptu, ac modestia corrigit. Et quod magis ostendit, illum verò totog; ex animo panituisse eorum que patrارات, Imperatorem deligit, non Ioannem sibi sanguine coniunctum, non nepotem ex sorore Theodorum Docianum, non filia maritum, nego, alium aliquem sibi consanguinitate proximum, sed præsidem Constantinum, cui iam inde à suis maioribus Ducas cognomen erat, tanquam peritum & conscient, & adiutorem, quippe qui optimè noſſet rationes parandæ copiosæ pecunia ad Imperij conseruationem.

Commensus autem monasticas vestes induitus, cum parum expectasset, si quo modo à morbo liberaretur; vbi nouit se insanabilis morbo captum, adhuc ipso vexatus, Studij monasterium ingreditur, multum Aecatherina Augustæ eius consilium adiuuante, & pro terrarum Imperij amissione cœlestis gaudijs suclum ipſi promitten te, cum annos duos ac menses tres imperasset; & in habitu monastico pauciores bis superuixit, omnem præfatis praefecto monasterij obedientia, ita vtiianor estet, & alia ministeria obiret, propter multam animi equitatem & modestiam. Castissimus autem fuisse dicitur, & supra quam credi posbit, continens &c. Defuncti autem viri coniugie Aecatherinam Augustam post perfoluta postrema, adhuc memoriam anniversariis sacris solenniter fuisse prosecutam, idem testatur author. Sed hæc de his ad institutum satis.

I E S V C H R I S T I

Annus 1060.

NICOLAI II. PAP.

Annus 2.

VACAT IMP. OCCID. 4.
CONST. DVCAE IMP. I.

I.

SEXAGESIMVS supra millesimū sequitur annus Redemptoris, Indictione decimatertia, quo Nicolaus Papafexto Idus Ianuarij, Florentia cum esset, monasterio sanctæ Felicitatis ista concessit:

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei Teiberga Abbatissæ monasterij sanctæ Felicitatis iuxta Florentiam siti, sibiq; successoris, & in sancto proposito permanens in perpetuum.

Quoniam omnipotens dignatio suo gratuito munere, nullo digno præcedente opere, ad hoc nostram humilitatem dignata est prouhere, quatenus per nos ubique terrarum proprio sanguine redemptæ Ecclesiæ lumen administraret in deficiens: praefecto rationabile ducimus, cooperante ipso, de quo loqui presumimus, secundū proprias vires vniuersi, acceptum talentum distribuere, ne apparente ipsius Maiestate (quod abit) sine acquisitione lucro, velut inutilis seruus videamus remeare. Quod vtique per diuinam misericordiam consequi posse speramus, si membris eius adhuc per fidem in terra cœlestia anhelantibus, præsidia que possumus, sereno affectu suppeditare curamus. Sic enim, sic præfecto & supernū nostrū fragilitati concilianus auxillium & pura intra cordis hospitium manente intentione, hominum consequimur favorem honestum. Cum licet vniuersis debitores simus Gentibus, fidei lumine claretibus, domesticis quoq; nostris benivolentia studio singularē curam impeditimus, Magistrum Gentium sequentes, qui bonum opus adimpleri præcepit in omnes, ad domesticos fidei maximè.

Monasterium itaque sanctæ Felicitatis cum omnibus sibi pertinentibus rebus, quod nostra Episcopalis simplex adhuc dispensatio quorundam prædecessorum nostrorum negligentia destructum, copato nobilium sanctimonialium plurimarum collegio readificare curauit ex integrō; nunc etiam secundum Apostolicę Sedis, cui deservimus, valentiam, per nostras manus dedicatum, stabilitate perseveranter robamus, & confirmamus, atque vt perpetua vigeat religione sequestrata prævorum infestatione, omnipotens Dei cōmittimus tutelæ. Cui etiam, sicut dignum nobis videtur, quia incuria Florentinorum Episcoporum sua prædia nequiter sunt distracta, & sacrilegorum quorundam temeritate iniusa: concedimus & Apostolicæ auctoritatē stabilius mansos, & fundos, venerabilis loco pia deuotione oblates, & offerendos, vbiunque veracire relatione eius nomini fuerint titulati, suoq; iuri religiosa sollicitudine inuestiti, atque inuestiendi. Liberum præterea idem reddimus monasterium, atq; absolutum ab omni seculari & mundana conditione, sive distinctione, ne licet alicui magna, parueq; persone à

II.

N

nobis

III. nobis restituta prædia, firmiterq; stabilita, Decimales, prouentus felicet, quoque quosdam à nobis con: effos aliquo ingenio evadere, aut aliqua fraude surripere, sive diminuere, Fiscum denique, seu debitam subjectionem exigere: sed maneat venerabilis locus, nostraruntela, firmatus in sancto proposito; nullique alij sit obnoxius, nisi Florentino Episcopo, qui memor nostræ deuotionis, suaq; frigilitatis, iustitiae norma seruata, secundum Doctoris Gentium præcepit, eisdem sanctimonialibus honorem congruum exhibendo, nil præter blandum dominum requirat ex debito. Si autem (quod non credimus) aliquis, temerarius hanc Apostolicam sanctionem crudeli mente tentauerit, infingere, nostramque institutionem secundum locum leadendo cassare, nisi admonitus respernit, ac dignè emendauerit, anathematis gladio percutiatur ab omnipotēti diuinitate, iaculata sibi de celo vltione in hac presenti carne, interficiatq; eum Deus spiritu ori sui, dum venerit iudicare seculum. Qui verò nostræ reborationis piu conservator extiterit, in secundo aduentu mereatur illam mellifluam vocem audire: Venite benedicti Patri mei, percipite regnum. Prætereat ut hac pagina fidem legentibus astruat, & propria manus subscriptione & Apostolici sigilli munire studiuimus impressione.

+ Sigillum Nicolai Pape.

Ego Bonifacius Albanensis Episcopus subscripti.

Ego Ioannes Portuensis Episcopus subscripti.

Ego Petrus Lauicanensis Episcopus subscripti.

Ego Brunus Praenestinus Episcopus subscripti.

Ego Petrus peccator monachus subscripti. Hic est Petrus Damiani, quem vides seorsum à Cardinalibus subscribe-re diplomati voluisse, & absque titulo Ostiensis Episcopatus, quo se exiisse contenderet, ex quo libellum renun-ciationis dedisset Nicolao Pontifici, vt suo loco superius dictum est. Post subscriptiones ista ibi leguntur.

Datus Florentia VI. Idus Ianuarij, anno ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi M. LIX. per manus Humberti sancte Ecclesie Siluecandidi Episcopi, & Apostolicae Sedis Bibliothecarij, anno primo Pontificatus domini Pape Nicolai Secundi, Indictione XI. Ita quidem ad amusim omnia respondent quæ ad tempus spectant: nam annus Christi millesimus quinque-simus nonus adhuc erat annus: sexagesimus enim annus Incarnationis à die Annunciationis Dei genitricis Mariæ numerandus erat; eratq; adhuc & annus primus Nicolai: nam secundus hoc anno eodem mense Ianuario (nescitur verus dies) numerari incipiebat. Indictio verò decimateria vtriq; conuenit tempori notato, tam Pontificis, quam Domini Incarnationis.

V. Florentia autem recedens, Romam rediens, inde Caslinum Nicolaus Pape se contulit. Quid tunc egerit, Leo Ostiensis sic enarrat: ^a Sequenti tempore iam dictus Pontifex ad has iterum partes adueniens, domum Oderisum, Oderisi Marorum Comitis filium, & hunc monasterij à pueri monachorum, diaconum in Lateranensi Ecclesia apud aceras positus ordinavit. Postmodum autem in Aquinensi oppido, deposito Episcopo Angelo, eo quod neophytus, nemp ex laico ordinatus, & Ecclesiasticum rerum malè prodigus, & agentibus nequitis suis, à sancte memoria Leone Pape fuisset excommunicatus, dominum Martinum, Florentinum generem, religiosum planè ac prudentem, inter primores huius monasterij monachum Episcopum consecravit. Petrus etiā Venetianus & Iserniensis Sedi Episcopus, natione Rauennas, noster monachus tempore ipso consecratus est. Hac de rebus gestis Nicolai Pape cum monachis Caslinensibus: de reliquis altū silentium.

VI. Inter monumenta autem Petri Damiani reperitur ipse, cùm iam se abdicasset ab Ecclesiasticis curis, absens ab Urbe, solitarius degens in monasterio, interpellatus scripsisse ad eundem Nicolaum Papam pro Anconitanis iam excommunicatione mulctatis. Quidam enim inter eos exortus tyrannus, ad defectionem ciues adegerat; premereverò eodem tyranno populum, ijdem exurgendi haud liberam naçti fuerant haçtē us potellatem, gementes interea, quod Apostolica censura perculsi æternæ dñationi obnoxij permanebant. Quorum miseratus conditionē acerbissimam Petrus, ista pro illis ad Nicolaū Pontificem scripsit:

Domino Nicolao, beatissimo summae Sedis Antistiti Petrus pecator monachus deuotissima seruitutis obsequium.

Quod in partibus nostris prosperitatis vestra fama percrebit, magna cor nostrum latitia, inunditate perfunditur; totisque in Domino, qui istorum auctor est munerum, visceribus gratulamus; ita ut dum mens intrinsecus iubilat, lingua etiam in hanc vocem liuina laudis erumpat: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatis. De Anconitanis autem, venerabilis domine, quotidie pereuntibus nimis doleo, & de confuso atque commixto peccatorum, innocentiumque periculo medullitus contremisco. Ecce enim per conditionem carnis eorum quotidie corpora moriuntur, & per sententiam vestram Petri gladius in animarum eorum mortem graffatur. Et nos quidem dormimus, sed euaginatus Sedis Apostolicae mucro non dormit, qui tot hominum millia una cruenta mortis strage prosternit, non quid in corporibus aliquando moritur, se heu (prob dolor) quod intolerabile est, in animabus sine fine victuris. Enimvero audacter dicam, quia apostolus dominus meus ad Apostolatus culmen ascendit, nunquam aliquid fecit, quod à nobis, qui in eis debemus inuigilare custodia, tantoper debeat formidari. Vobis enim subiici, vobis urbem tradere, vobis se & sua voluerunt humiliter subiugare; sed eorum culpa obstantibus non modo ianua illis misericordia vestra non patet; quin etiam prolatæ sententia à regno Dei, & à liminibus Ecclesie, tanquam è diverso rebelloz & contumaces exclusit.

Absit autem à Domino meo, ut cum vibrata tyranni cuiuspiam dextera, post cædem duorum, vel trium hominum non compescatur, illius, qui totius Christianæ magister est pietatis, gladius pasim in toti animarum interneccione graffatur. Nam & Abner, cum in ipso belli certamine diceret ad Iacob: Num vsque ad internecionem tuus mucro deseuicit? protinus ille respondit: Vixit Dominus si locutus fuisses, manè recesset populus persequens fratrem suum. Absit, inquam, ut dum unius hominis placere vult oculo, tanta eorum, pro quibus Christi effusus est sanguis, pereat multitudo. Vicem quippe illius tenes, qui adhuc pauper & tenuis, summis Principibus & magistratibus liberali voce non timuit dicere: ^b Obedire oportet Deo magis quam hominibus. & rursus: ^c & si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, iudicate. Quapropter si placet domino meo, adscitis domino Hildebrando sanissimi & purissimi consilij viro, reverentissimis etiam Humberto & Bonifacio Episcopis, qui vestri videlicet acutissimi & perspicaces sunt: cum hi utiq; consilij vestri communicate mysterium, simulq; tractate, quo medicamine mors atque perditio tot percutiunt definit animarum. Moderetur itaque solito more Sedis Apostolicae prolatæ sententia, seque Ecclesiastici vigoris temperet disciplina, ut quos hostiles dispergere crudelitas nititur, in sacerdotiis misericordia agremio colligantur. Parce ori meo, clementissime pater, & non procacis lingua strepitum, sed deuoti considera cordis arcanum. Nec à seruo tuo te pigeat humiliter argui, cum ipse omnipotens Deus hominibus dicat: ^d Venite & arguite me.

Cum ista agerentur, sanctus Eduardus Anglorum Rex legationem misit ad Nicolaum Papam vñd cum litteris de qua legatione agit Ealredus, in vita eiusdem Regis hæc inquirens: Nuntios Roman transmisit, talem epistolam Pape deferentes:

Summo vniuersalis Ecclesia patri Nicolaio Eduardus Dei gratia Anglorum Rex debitam & subjectionem & obedientiam. Glorificamus Deum, quia curam habet sua electa Ecclesia, quoniam in loco boni prædecessoris vos optimum successorem constitutus. Quapropter iustum iudicamus, apud vos velut ad solidam petram * acuere, ut probare omnes bonas actiones nostras; & vestram notitiam, atq; societatem in bono habere, quatenus eas donationes & priuilegia, quæ obtinuimus apud prædecessorem vestrum renouetis & augeatis nobis. videlicet, ut quod ille imunxerat nobis sub nomine obedientia & penitentia propter votum quod voveram ire Roman: & in remissionem omnium peccatorum meorum construere cœnobium monachorum in honorem Apostoli Petri, ratum faciat, & priuilegia possessionum, & dignitatum eiusdem loci confirmet, renouetis & decernatis. Ego quoq; pro modulo meo augeo, & confermo donationes, & consuetudines pecuniariū, quas habet S. Petrus in Anglia. Et ipsas pecunias collectas cum regalibus donis mitto vobis ut oreis pro me, & pro pace regni mei; & continuam ac solemmem memoriam instituatis totius gentis Anglia corporibus sanctorum Apostolorum. Hucusque Regis epistola ad Nicolaum Pontificem. Pergit autem auctor. Rescripsit autem illi Papa in hunc modum:

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei glorioſissimo ac püs-

PETRI
DAMIA-
NI PRO
ANCONI
TANIS.

VIII.

^b 2. Reg. 2

^c Act. 5.
^d ibid. 4.

^e 1. Psal. 1.
IX.

LEGATI
REGIS
ANGL.

AD NI-
COLAVM
PAP.

EPISTOL.

S. EDVAR

DI REG.

AD NICO

LAVMPA

PAM.

* accederet

X.
NICOL.
PAP. EPI-
STOL. AD
AD RE
GEM AN
GLS. ED-
VARDVM

simo, omniq; bonore dignissimo, speciali quoque filio nostro Edwardo Anglorum Regi visitationem omnimodam, salutem mellifluam, & benedictionem Apostolicam.

Omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornauit & decorauit erga beatum Petrum Apostolorum Principem, & nobiscum habere dilectionem, & in omnibus Apostolicis consentire censuris. Litteras igitur vestra nobilitati transmittimus, & per eas sanctorum Apostolorum societatem: & nostram vobis damus, orantes misericordiam illius, qui est Dominus omnium, & Rex super omnia solus, ut ipse vos participem faciat ex omnibus si qua sunt coram Deo bonis operibus nostris; & fratres nos, & socios in sua dilectione constituant in omni tempore amplius, ac non minor em partem obsequij nostri vobis in suo regno reconsignet, quam nobismetipsis prouenire optamus. Erimus etiam deinceps pro vobis sine dubio orantes a fiduè, ut ipse Deus subiiciat hostes & inimicos, qui contra vos voluerint insurgere; & confirmet vos in paterno solio, & propria hereditate. At beatus Petrus sit vobis custos, & adiutorium in omni tribulatione.

XI.

PRIVILE-
GIVM MO-
NASTE-
RII.

Renouamus ergo & confirmamus ac augemus vobis priuilegia vestra, scilicet, vt absoluti sitis ab illo voto, quod timebatis, & ab omnibus alijs peccatis & iniquitatibus vestris, auctoritate illius, qui me licet indignum, sive sancte & praefesse voluit Ecclesie. Praterea in loco, quem sub nomine sancte pænitentiae constituentum, & meliorandum suscepistis: quoniam (vt fertur) primò antiquitus consecrationem à beato Petro accepit, cuius licet indigni, Vicarij sumus, & quia regia antiquitus sedes est; ex auctoritate Dei & sanctorum Apostolorum, atq; huius Romanae Sedi & nostra concedimus, permittimus, & solidissime confirmamus, vt amplius in perpetuum regia Constitutionis locus sit, atque repositorum regalium insignium, & habitatio perpetua monachorum, qui nulli omnino persona nisi Regi subdantur, habeantq; potestatem secundum Regulam sancti Benedicti per successiones eligere ex se idoneos Abbates; neque introducatur per violentiam extranea persona, nisi quā concors congregatio esse prælegerit. Absoluimus etiam eum locum ab omni servitio & dominatione Episcopali, vt nullus Episcopus illuc introeatur ordinatus, aut præcepturus aliquid, nisi ex petitione & consensu Abbatis & monachorum.

XII.

Et habeat idem locus liberum procinctum, id est, ambitum & cimiterium mortuorum circa se absque Episcopali, vel cuiuslibet respectu, vel exactione, & omnia, que ad libertatem & exaltationem illius loci, ad honorem Dei pertinientia, per nostram auctoritatem accedere possunt, bilari atque promptissima voluntate cedimus. Possessiones autem, quas antiqui Reges, seu quicumque alij homines, vos quoque, & vestri Barones ad eundem locum consultisti, & chartas, quae ex eis facta sunt, diuina & nostra auctoritate roboramus, & ratas ac stabiles esse decernimus, & infractores earum, vel iniuratores, aut diminutores, aut dispersores, venditores etiam eterna maledictione cum Iuda traditore damnamus, vt in beata parte non habeant resurrectione; sed à beato Petro Apostolo iudicandos sciant, quando sedebit cum suis Coapostolis, iudicans a duodecim tribus Israël: Vobis verò, & posteris vestris Regibus committimus aduocationem & tuitionem eiusdem loci, & omnium totius Angliae Ecclesiarum, vt vice nostra cum consilio Episcoporum & Abbatum constitutatis ubique quae iusta sunt, scientes probos recepturos dignam mercedem ab eo, cuius regnum & Imperium non definet, nec minuetur in seculum. Hucusque litteræ Apostolicæ ad S. Eduardum Anglorum Regem.

Mat. 19.

Hoc eodem anno in Hispania Iacce, in quā Oscæ trâslata sedes, Concilium est celebratum, cui interfuerunt Episcopi, Aufstindus Archiepiscopus Auxitanus, Sancius, Episcopus Aragonius, Paternus Cæsarugustanus, Arnulphus Rotensis, Gometius Calaguritanus, Vuillelmus Vrgelitanus, Heraclius Bigerrinus, Stephanus Olorensis, & Ioannes Leontinenis. In quo in primis sacri ritus, temporū iniuria depravati vel aboliti sunt restituti, disciplina Ecclesiastica refarcita, moresque ad normam sacrorum canonum reuocati. Insuper ne alio quam Romano more sacræ preces in Ecclesia perfoluerentur: & vt qui Oscæ erat Episcopatus transferretur in Iaccam. Hæc summatim de Concilio scripta reperimus.

XIII.
CONCI-
LIVM AC-
CITANVM
IN HIS-
PANIA.

IESV CHRISTI

Annus 1061.

ALEXANDRI II. PAP. VACAT IMP. OCCID. 5.
Annus I. CONST. DVCAE IMP. 2.

I.
NICOLAI
PAP. OBI-
TVS.

b Leo òf.
lib. 3. c. 20

ANVS incipit Redéptoris millesimus sexagesimus primus Indictione decimaquarta, noui oborti schismatis perturbationibus turbulentus: Moritur siquidem hoc anno mense Iulij in fine ipsius Nicolaus Papa, cùm sedisset annos duos, & menses sex: & post tres fermè menses vacationis Sedis eligitur Roma à sancta Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus legitimo ritu Anselmus Lucensis Episcopis, patria Mediolanensis, dictusque est Alexander Secundus. Quod indigno ferentes animo ministri pueri Regis, quod scilicet non ex Regis electione creatus Pontifex esset, mox eligendum curant Cadalum, quem alij nominant Cadaloum, Parmensem iam Episcopum, pseudopontificem. De his enim hæc breuiter Leo Orienensis, eius temporis auctor: ^b Defuncto autem (vt ad superiora redeam) Apostolico Florentia, duobus ac semis annis in Pontificatu peractis: cum ingens inter Romanos seditione ordinando Pontifice capisset oriri; Hildebrandus Archidiaconus habitu consilio cum Cardinalibus, nobilibusq; Romanis, ne dissensio increaseret, Anselmum Lucensem Episcopum post menses fermè tres, in Romanum Pontificem eligunt, Alexandrumq; vocari decernunt, nostro Desiderio, Abbatte Cassinensi presbytero Cardinali tituli sanctæ Cæcilie Romam cum principe proficidente, Roberto Guiscardo videbilect, qui iam hoc ipsum suo iuramento promiserat Nicolao, præsto fore Cardinalibus, legitimè eligere volētibus Romanum Pontificem. Quod cum Imperatrix (pergit Leo) audisset, vna cum filio tulere grauiter, hac sine auctoritate gesta fuisse: Cadalumq; Parmensem Episcopum à Placentino duxerat & Vercellensi Episcopis, ipsa die festivitatis Apostolorum Simonis & Iude, in Papam eligi faciunt &c. Sed ante quā reliqua persequamur, ista quomodo sè habuerint, dilucidius sunt explicantia.

Exulceratis animis procerum Romanorum, qui Comites dicebantur, vt Tusculani, Galeriani: & aliorum ob ea, quæ agente Nicolao Pontifice, à Northmannis (vt vidimus) grauissima passi erant, in S. R. E. Cardinales redidi infenissimi, legationem ad Henricum Regem adorant; adduntque ad pueri Regis animum alliciendum illecebros, coronam auream, & cum ea insignem titulum Patriciatus.

Qui autem hac est perfunctus legatione, fuit ille festissimus grassator, Comes Galerianus, in Romana Synodo à Nicolao Pontifice excommunicatus. De hac Romanorum legatione mentio habetur apud Hermannum, deq; Synodo eam secuta, his verbis: Roma Papa Nicolao defuncto, Romani coronam, & aliam munera Henrico Regi transmisserunt, eumq; pro eligendo summo Pontifice interpellarunt. Qui ad se conuocat omnibus Italia Episcopis, gener alij conuentu Basileæ habito, eadem imposta corona, Patricius Romanorum appellatus est, &c. Tacet auctor pudenda, quæ in eadem Synodo sunt constituta, vt pote perpetua obliuionis delenda, atque abolenda filiatio. Sed quæ de ipsa à Petro Damiani sunt scripta in schismaticorum opprobrium, in medium adducamus: ita tamen vt primum, quæ in antiquis Gestis Romanorum Pontificum, à Nicolao Aragonensi collectis de aliqua legatione missa scripta leguntur, hic recitemus. Sunt ista.

Cum autem in vrbe Romana hac agerentur, Longobardorum Episcopi, tam simoniaci & incontinentes, quam alij facinorosi, auctore Guiberto Parmensi (constitutus erat hic Cancellarium Regis, homo nequisissimus (vt idem auctor habet in Nicolao) conuenerunt in unum, & consimilium clericorum multitudine congregata, cōmuniter statuerunt, vt aliunde non deberent Papam recipere, quæ de paradiſo Italiæ (ita Longobardiam nominabant) & talem personam, que infirmitatibus eorum compateretur, & condescenderet. Quo facto, aliquos ex ipsis ad Imperatricem ultra montes mi-

II.
LEGATI
FACTIO-
SORVM
ROMANO
RVM AD
HENRI
CVM RE-
GEM.

PSEUDO-
SYNOVS
BASILE-
ENSIS.

III.
GVIBER-
TI CAN-
CELLA-
RII STV-
DIA IN
ROM. EC-
CL.

serunt, qui eius animum quibusdam verisimilibus fragmentis allicerent, & sibi propitiari facerent. Venientes autem ad eam, suggesterunt, quod filius eius ista in honorem Patriciatus deberet succedere, sicut in regia dignitate. Praterea impudenter afferebat, quod Nicolaus Papa statuerat decretis suis, quod nullus deinceps haberetur Romanus Episcopus, nisi prius a Cardinalibus eligeretur, cui postea accederet consensus Regis. Hæc de legatione ad Henricum ordinatio autem schismatici pontificis, quam subiicit, postea cōtigit. Non enim in Synodo facta est, sed seorsum, ut dicimus inferius. Porro isti fuisse noscuntur Episcopi, qui Basileam ex Italia conuenisse dicuntur.

IV. Quæ autem probrosa in eadem pseudosynodo facta sunt, in illa disputatione habita inter regium Aduocatum & Romanæ Ecclesiæ Defensorem, auctore Petro Damiani, à nobis suo loco inferius recitanda, hæc descripta leguntur: *Defensor Romanæ Ecclesiæ dixit: Ecce compellis me vulgato sermone deponere, quod ob imperiali palati reuerētam, decreueram silentio præterire, sed iuxta vestra scilicet ex actionis instantiam tam proferatur in medium opus egregium vestrum, scilicet omnibus inauditum. Rectores enim aula regia, cum nonnullis Teutonicis regni sanctis (vt ita loquar) Episcopis confirantes contra Romanam Ecclesiam consilium collegisti, qui Papam, Nicolaum videlicet, quasi per synodalem sententiam cōdemnasti, & omnia, que ab eo fuerant statuta, cessare incredibili profus audaciā præsumpsisti. In quo nimurum, non dicam iudicio, sed prædicatio idipsum quoque priuilegium, quod Regi predicti Papa contulerat (si dicere liceat) vacuas. Nam dum, quicquid ille cōstituit, vestrā sententiā decerneret, destruitur; consequenter etiam id, quod ab eodem Papa Regi præstatum fuerat; aboletur. Sed abist à nobis, vt propter cuiuslibet hominis insolentiam Rex, qui innocē erat, quātum ad nos, rem sui iuris amittat: & quem, auctore Deo, votis omnibus præstolamur, ad Imperiale fastigium non permittemus ob alienam culpam regia dignitatis incurere detrimentum. Hæc de pseudosynodi decreto per infami Defensor Rom. Ecclesiæ. At cum ista de Catholico Rege, nomine ipsius Regis edita vulgarentur, planè erubuerunt, qui senioris mentis essent, Germaniæ Episcopi, quorum etiam nisu factum est (quod suo loco dicimus) vt Cancellarius ipse Parmensis auctor malorum omnium eo munere priuaretur: insuper, vt Rex ipse, qui sc̄emineo regi videretur imperio, ab ipso matris gremio abstractus abduceretur. Sed hæc anno sequenti modo reliqua anni huius ipso seruato ordine rerum gestarum, prosequamur.*

V. Vbi tanta ita Cardinalibus innotuerint, ad tantum facinus per purgandum, & Ecclesiæ Romanæ viduatæ pâstore consilendum, ad eundem Regem legationem decernunt. Delectus ad munus presbyter Cardinalis, vir laudatissimus, qui ex Cluniacensi cœnobio ad eum dignitatis apicem, virtutum meritò fuerat sublimatus. Sed regiis ministris obstantibus, contra ius gentium, ad audienciam non admissus, ad suos vacuos redire compulsus est, prout exprobrasse legitur Defensor Romanæ Ecclesiæ in eadem disceptione cum regio Aduocato habita, in qua ista leguntur ingesta. Sed vt totam inauditæ calamitatis nostræ proferamus historiam: Stephanus Cardinalis presbyter Apostolicae Sedis, vir videlicet tanto grauitatis & honestatis nitore conspicuus, tantis denique (sicut obscurum non est) virtutum floribus insignitus, cum Apostolicis literis (ita dicebantur litteræ misla nomine Sedi Apostolicae, quamvis Sede vacante) ad aulam regiam missus, ab aulicis administrantibus non est admissus, sed per quinque ferè dies, ad beati Petri Apostolica Sedi iniuriam, pro foribus mansit exclusus. Quod ille, vt pote vir egregius & patiens, equanimiter tulit. Legati tamen officium, quo fungebatur, implere non potuit. Clauſum itaque signatumq; mysterium consilii, vi iussus erat, gerulus retulit, quia regis eum presentari conscribitus, curialium plectenda temeritas non admisit. In qua nimis inopinata presumptionis audacia, tanta disputandi videatur in se materia, vt & Demosthenis eloquentiam vincat, & Tuliana copiam facultatis excedat, &c.

VI. Porro de Stephano hoc laudatissimo Cardinale, quod reperimus vetus monumentum, hic reddendum, antequam è manib; effluat, eiusdem videlicet sepulchrale epitaphium scriptum à sancto Alphano Archiepiscopo Salernitano huius temporis auctore ex bibliothec-

ca Cassinate de promptum.

*Stephane qualis in ade Petri quantusq; sacerdos Extiteris, nouit Gallia cum Latio. Edidit hac & nutritus * timuit: Hoc amauit Hoc te dilexit, comp̄s & auxit idem Iudicio canonum noras terrere nocentes, Et sine lege reos legibus erigere. Nobilitas grauitas, probitas & mentis acumen, Et virtus animi magna fuere tibi.*

* *Quing; manere cūm sol deberet in vrna Clausus es hac. Requiem det tibi Christus. Amen.*

At qua eiusdem Stephani legationem secuta sint, videamus. Hæc cum relatione Stephani didicissent sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, nec sic quidem iusta indignatione perciti ob acceptam iniuriam permoti sunt, vt in contemptum Regis, quem vellent, crearent Romanū Pontificem, sed potius, quem putarent omnino ipsi posse placere, adeò, vt prætermis̄ reliquis omnibus, qui è gremio essent, eligerent regiæ aulæ ipsius alumnū, familiarem Regis Anfelmum, patria Mediolanensem, tum verò Lucensem Episcopum, putantes rem gratam Regi facturos, cùm audiret electum virum probum, suum ipsius domesticum atq; familiarem. Ita planè hoc consilio rē gestam aperit Defensor Rom. Ecclesiæ aduersus regium Aduocatum his verbis: Porro autem, quod in constituendo Pontifice Romanæ Ecclesiæ à charitate regia non recepit, hoc etiam indicio est, quia cum in Clero suo religiosissimis & sapientibus viris abundaret: non de proprijs, sed eum, qui Regi tanquam domesticus & familiaris erat, elegit. Sed & cur non amplius expectauerint, idem ibi hanc superius causam adducit: Glorioso Regi, nobis eligendo Pontificem, abist, vt nos intulerimus iniuriam, cùm ad hoc nos (sicut superius dictum est) necessitas impulerit, non rapina. Ad hoc, inquam, nos iniūtios attraxerit periculum ciuilis belli, non ledendi, vel minuendi luor Imperij. Ita planè, qui præcesserant motus & turbines, minitari hoc videbantur. Quonam autem die hoc anno Alexander creatus fuerit, in eadem concertatione inferius hæc dicuntur. Constat enim tres plus minus menses intercurrisse, ex quo sanctæ memoriae Papa Nicolaus occubuit, vsque ad Kal. Octob. cum iste succedit.

His auditis in aula regia, conclamata ab omnibus Regis iniuria, quod ipso nesciente Pontifex Romanus electus esset, Cancellarius * Cuniperus Parmensis eiusmodi optata arrepta occasione, nihil morandum ratus, mox eligendum ab ipso Rege Papam affirmans, suæ ciuitatis intimum familiarem proponit Cadalum, alias Cadaloum, vel Cadalaum Parmensem Episcopum, qui à nulla Synodo, nec à pluribus quā à duobus Episcopis fuit electus Pontifex, nempe Vercellensi & Placentino, publico concubinatu turpissimè infamatis; & ne decesset eius electioni omne quod nefandissimum esset, Gerardus ille Comes Galeriensis excommunicatus Romæ in Synodo ob deprædatos ab ipso Anglos, interfuit, vt obiicit Defensor Romanæ Ecclesiæ Aduocato Regio, addens, sicut promotores, ita & promotum fuisse iam ante excommunicatum. Facta sunt hæc de promotione Cadalo eodem mense Octobris, die 28. eiusdem, in festa die sanctorum Apostolorum Simonis & Iudei. Sed vt ista certius per noscamus, reddenda est hic epistola Petri Damiani quam ad ipsum Cadaloum, postquam est electus ab eis Pontifex, scripsit: ex ea enim rerum gestarum seriem plenius intelligimus; accepimus eam ex scripto Codice sancti Petri basilicæ Vaticanae. Sic enim se habet, simplici stylo, sed neruoso conscripta: Cadalo dicto Episcopo Petrus peccator monachus, quod dignum & iustum est. Qui non corripit puerum oua surantem, magnum postea latronem patitur equorum stabula persigentem. Si à cor . . netus suis matrona potens negligit, arcere petulcum, quid mirum, si in eam quoque ille postmodum venia porrigat appetitum. A vtiq; de Scripturis aliiquid inferam. David Rex, qui in Absalon fratribus non vicitur, ab ipso deinceps electus, regalis soli dignitate priuatur. Adonias b; filius Haggith, dum in superbia & fastum protervus erigitur, dum coniuvante patre paratis equis & curribus regnum sibimet pollicetur: ad hoc quandoque progrederit, vt Abisai Sunamit idem in

CREATIO
ALEXAN-
DRI PAP.

VII.
* Guiber-
tus

CADALO-
VS PARM.
EPISC. E-
LECTVS
P SEVDO-
PAPA.

EPISTO-
LA PETRI
DAM. AD
CADALO-
YM PSEV-
DOPAP.
ELECTVM
b 2. Re. 13
b 3. Re. 12

coningium querat, ac paternos incestare thalamos concupiscat. In multis tibi, frater, Romana pepercit Ecclesia, frequenter a te legi-
timi rigoris cohibuit disciplinam, adeo, ut afferant, qui se interfusse fatentur, quod in tribus iam Concilij Synodalibus Papientis scilicet, Mantuano, & Florentino perspicua damnationis in te sen-
tentia clariuit, ubique tamen Sedes Apostolica materna pietatis af-
fectu tibi clementer indulxit. Sed dum illa studuerit canonum cir-
ca te coercere vigorem: tu non vereris aduersus eam hostilem
redhibere tyramidem. Porro autem si Scripturae series diligenter
attendantur, ter vnde in Regem David fuisse reperitur, prius scili-
cet a Samuele in Bethlehem, secundum b. a viris Iuda in Hebron,
c. tertius coram vniuersis tribibus Israël rursus in Hebron. Et ut de
piscatore nostro, cui tantoperè vis faciendere, simile quid perhibet,
tres Petrus sedes obtinuit, quas diuersi sui Prelati priuilegijs
insignivit: Antiochenam scilicet, ubi postquam ipse sua fidei posuit
fundamentum, Ignatium vice suum vox ordinauit Episcopum. A-
lexandram quoque ubi sanctus Euangelista Marcus, postquam
noua fidei semen sparsit, eam beati magistris Petri gloriose
nomine fidelieriter dedicauit. Postrem Romanam Vrbi per quinque an-
norum lustra presedit: quam etiam cum Coapostolo suo Paulo pre-
tiosò triumphalis victoria sanguine purpaurit. Sed cur nos vel
illum ter vnde, vel istum ter presidentem in allegationem hu-
ius disputationis adducimus, nisi ut tu interim ad conscientiam
redeas, tequa totidem vicibus, et si non iudicio sacerdotum, sed
canonum auctoritate depositum, quam procul a sanctis viris sis,
& ipse perpendas? Licet enim illorum viriusque terna promotio,
tamquam vna duntaxat, nullum vel regni, vel sacerdotij fuerit
incrementum, quodammodo tamen plenioris fuit sanctitatis indi-
ciū. Sicut enim ille pietate, vel iustitia Reges sic & iste transcendent
omnes priuilegio sacerdotales. Hinc est, quod cum reliquo San-
ctis hoc non impendimus, solus beati Petri festiue cathedram ce-
lebramus. Cum itaque sacerdotium tuum tanta laboret infamia;
quo pacto presumpsi, vel (ut mitius loquar) acquiescere potui-
sti, ignorantie Romana Ecclesia, Romanum te Episcopum eligi? ta-
ceamus interim de Senatu, de inferioris ordinis Clero, de po-
pulo.

IX.

d Zach. 3

e Ibid. 4.

f Apoc. 2.

X.

g Ier. 22.

h Ibid. 15.

i Ier. 20.

me interfecit à vulva, vi siceret mihi mater mea sepulchrum, &
vulva eius conceptus èternus. Non hic dies illa, in qua natus est
homo, maledicitur, sed prosperitas potius, qua lenocinante in pec-
catum lapsus, est condemnatus. In qua videlicet die tu quodam-
modo morereris in vulva, si ab ea, quam corporas, immo in qua ma-
lè nascebaris, desisteres culpa. Cum te videlicet alieni, & non filii
Apostolica Sedis eligerent, & ab ea potius, quam tenetas, sede
deponerent, quam ad aliam, non per iudicium, sed per strepitum
promouerent. Sicut scriptum est: Deieisti eos, dum altitarentur.

Saculares à liminibus Ecclesie coercemus, qui dimisis vxori-
bus proprijs, extraneis fæderantur: sed quanto deterius adulterium
ille committit, qui absque synodali sententia, relicta sua, alieni iuri-
ris Ecclesiam more prædonis inuidit? Hoc adulterium deplorat
Propheta, cum dicat: ^k Contritum est cor meum in medio mei, &
contremuerunt omnia ossa mea: factus sum quasi vir ebrios, &
quasi homo madidus vino à facie Domini, & à facie verborum san-
ctorum eius. Cur autem tanto doloris radio contabescat, protinus
aperit, cum subiungit: Quia adulterijs plena est terra, quia à fa-
cie maledictionis luxit terra, a refacta sum arua deserti. Quod au-
tem genus hominum hoc perpetret adulterium, vnde & terra lu-
geat, & corda hominum velut arua deserti ab inundatione prædi-
cationis arestant, aperit illicet, cum consequenter adiungit: Prophe-
ta namque & sacerdos polluti sunt & in domo mea inueni malum
eorum, dicit Dominus. Sed quid eiusmodi adulterijs sacerdotibus &
Prophetis imminet mox subsequendo declarat: idcirco via eorum
erit quasi lubricum in tenebris, impellentur enim & corrident in ea.
Afferam enim super eos mala: annum visitationis eorum. Prophe-
tabant in Baal: & decipiebant populum meum Israël, & in Pro-
phetis Ierusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendacijs?
alterum scilicet pendet ex altero. A tramite quippe veritatis aber-
rant, qui per luxuriantis concupiscentia ambitus castitatis Eccle-
siastice mundiciem fœdant. Nunc Ecclesiam, prob dolor, usque ad
verticem constupratam dolemus, quod Ierusalem dudum ^l Iere-
mias contigisse conqueritur: Fili, inquit, Mempheos & Taphnes
constupraverunt te usque ad verticem. Ierusalem namq; usque ad
verticem constupratur, quando minimis quibusque Ecclesiis usque
ad Apostolicam Sedem, que omnium caput est Ecclesiarum, luxu-
ria avenalitatis extenditur. Sed huius adulterij dulcedo in quantam
vertatur amaritudine, illicet vox diuina subiungit: m Ecce, inquit,
ego potabo eos absinthio, & potabo eos felle.

Fac itaque, frater, iuxta vocem Prophetæ, dicentis: ⁿ Redite
præuaricatores ad cor. Discute, obsecro, conscientiam tuam, &
prudenter examina, qua quiete, quo refrigerio potitus es, postquam
te huic periculo negotio, tanquam Scyllæ voragini fluctibus im-
mersisti. Dilapidantur era cupidinis, exburiuntur folles diversi
generis metallo turgentibus; profigantur in cuneo militum erga
pauperibus Ecclesie facultates. Cunctis subiectus obtemperat, ut
cunctis in dignitate præcellas, & ambitio dominationis iuri te mä-
cipat seruitus. Vnum te non lateat, quia quisquis Ecclesia per ve-
nalitatem semel irrepserit: donec illi præfuerit, redimere non ces-
sabit. Iusto quippe Dei iudicio agitur, ut quisquis regimen Ecclesie
nundinatus aggreditur, quietis, vel opulètia commodum quod pœ-
nauerat, de suo commercio non lucretur, sed sedens in cathedra pœ-
nitentia fabriles semper maleos versat, ut immunda prælationis
riuis per sordida conuexa occurrans, vnde funestus oboritur, suo
semper fonti respondeat. Enimquid, cum religiosis quisq; vir subi-
re tam laboriosæ Sedis omnis abhorreat: illicet, constituti vix illis ho-
minum precibus acquescat: cur tu omnis onerum (ut sanctus Leo Pa-
pa dicebat) non modò non paras aufugere, sed vtrumq; etiam preces,
& pretium offerendo, anxiè te conari intrudere? vt liquido vi-
deatur tibi sententia illa congruere, quam per o Ezechielem ad-
uersus Ierusalem diuinus sermo pronuntiat: Omnibus, ait, meretrici-
bus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes cunctis amato-
ribus tuis. In eo enim quod dedisti mercedes, & mercedes non ac-
cepisti, factum est in te contrarium.

Præterea si eos sacri canones hereticos notant, qui cum Ro-
mana Ecclesia non concordant: qua tu iudicaberis dignus esse sen-
tentia, qui sibi resististi, & obstinatissime reluctant non pastor,
sed tyrannus ingereris, eamque, quam supra petram fidei Petrus
predicator erexit, tu cum satellitibus satana nouis prælatori euer-
sus? & vt immerit pastoris nomen obtinet, ipsam confundere
ac dilacerare pascuam cum suis gregibus non formidas? Sed vide

XI.

k Ier. 23.

l Ier. 2.

XII.

m Ibid. 9.

o Ezecl. 16

XIII.

Eze. 34 quid tibi, tuus similibus Dominus per Prophetam dicit: ^a Vnde pastoribus, qui diffugunt, & dilacerant gregem pastorum meorum, dicit Dominus. Ideo hoc dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui passum populum meum: Vos diffusisti gregem meum, & eieisti eos, & non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam scinditorum vestrorum. Hoc autem quod tumolitis, non est gregem Domini visitare, sed potius instar predonis, ac furis perdere & mactare. Sicut in Evangelio Dominus dicit: ^b Fur non venit, nisi sit furetur, & mactet, & perdat. Nunquid ad hoc natus es, ut mundum in bellis cōcutias, Apostolorum labores & opera destruas, totamque Christi Ecclesiam tua, vniuersaliter hominis ambitione confundas? & bac fortassis turbatio tui nominis est intentata a presagio. * Cadalous quippe vocaris. Et prima quidem pars huius nominis manifestè denunciat casum, secunda populum: ^c Nam si quidem Graeci, Latini populum sonat. & quid aliud in hoc exprimitur nomine, nisi quod Scriptura dicit: Quia videlicet ruina populi sunt sacerdotes mali? Hoc itaque modo, qui sancta Ecclesia fueras filius, aduersus eum factus es gladius, de quo Ezechiel Propheta dicit: ^c Gladius, gladius exacus est & limatus. Cur autem duo haec iste gladius habeat, hoc est, ut limatus sit & acutus, securus exponit: Vt cadat, inquit, victimas, exacus est, ut splendeat, limatus est. Nonne in te videntur ista congruere, qui videbilest, ut solus valeas dignitate splendere, totum regnum laboras in praelium, velut occisionis victimas congregare? sed adhuc audi, quod * praesidio subiungit: Qui moues sceptrum filii mei, suicidisti omne lignum, & dedisti ad laevigandum, ut teneatur manu. Deinde sequitur: Iste exacus est gladius, & iste limatus est, ut sit in manu interficiens. Tu profecto, tu ille es gladius, qui Filii Dei moues sceptrum, hoc est, qui eum, in quo ille regnat, & imperat, commones populum. Sceptrum Filii Dei est Ecclesia Catholica, hac regnum, hac est & nostri Redemptoris imperium: quam tu mouere meritò diceris, dum eam vexare, & conturbare contendis. Non est nihil propositum Propheta verba more commentantis exponere, ut debet de lignis quoque, unde post Arcam Noe nunc fabricatur Ecclesia, disputare: sufficiat mihi dixi at illa perfringere, que tua videantur vesania conuenire. Porro autem, quia conatus tuus iste non quam perueniet ad effectum, sed inservit posse, concludetur in exitum; & qui Romanis arcibus superbis inueheris, ad solum proprium cum ignominia reuertis: audi quod sequitur. Nam postquam diuina vox ait: Mucro, mucro, evaginante ad occidendum, limate ut interficias, & fulgeas: paulo post sequitur: Reuertere ad virginam tuam, in locum, in quo creatus es: in terra natuuit atque iudicabo te, & effundam super te indignationem meam, & ignem furoris mei sufflabo in te.

XIV.

Habes nunc forsan amitram, habes iuxta a morem Romani Pontificis rubream cappani: caue ne hanc aduersum te sententiam diuinam per eundem Prophetam sermo decernat: ^d Tu autem profane, impie dux Israel, cuius venit dies in tempore iniquitatis præfinita: hec dicit Dominus: Ausp cedarim, tolle coronam: nonne haec est, que humilem subleuauit, & sublimem humiliavit? ac si patenter enunciaret, quia quisquis ad hanc cedarim, vel sacerdotalem coronam arroganter anhelat, iure deprimitur: qui autem indignum se vociferans renuit, meritò sublimatur.

XV.

Multum sane latificat, quod huiusmodi te pontifices elegerunt, Placentinus videlicet, & Vercellinus, qui nimis multum petulci, & prolectarij, sicut norunt disputare de specie feminarum sic vitiam potuisse in elongando pontifice perspicax habere iudicium. Ecce iterum duo senes illi, de quibus locutus est Dominus, ^e quia egressa est iniurias de Babylone a senibus iudeis, qui videbantur regere populum. Ecce iterum Susanna in iudicium accusata produxitur: ecce falsum innocentis crimen intenditur, & sanguis imoixius condemnatur. Sed nunquid deerit etiam Daniel, cuius repente spiritus suscitetur, falsorumq[ue] testimoniis nequitias vilificatur? Aderit vtique aderit verus ille vir desideriorum, de quo dicitur in Prophetā: ^f Ecce veniet desideratus cunctis Gentibus: aderit, inquam, potentior ille Daniel, qui & impios senes perperam iudicasse conuincat; & Susannam nostram ab iniuria sententia damnationis absoluta. De cuius repento iudicio alius Prophetā dicit: ^g Ecce turbo Dominicae indignationis egredietur, & tempestas erumpens super caput impiorum veniet: non reuertetur furor Domini vsque dum faciat, & vsque dum compleat cogitationem cordis sui. Salua planè dignare reuertentia Regibus nostris, quibus vtiique sue pro sexus, siue pro etatis infirmitate surripit potius: preter illos, quicunque te ad hoc flagitium impulere, filij Caiphæ, pri-

mogeniti dicendi sunt satane, adiuatores Antichristi, aduersarij veritatis. Itaque liber exclamare, o celum, o terra! cum quibus scilicet omnia turbanda sunt elementa. O tragedia omnibus ante nos seculis inaudita! ut alienus Episcopus, propria sede cōtempat, ignorante Deo, nesciēt Petro, nesciente Romana Ecclesia, super Romanam constitutatur Ecclesiam? & quod non fert Ecclesia cuiuslibet infima dignitas, perferat illa, qua mater est, & magistra totius Christiani religionis?

Sed quippe fortassis obiectat, inordinata huic ordinationi aliquem interfuisse Romanum. Erubescat ad hac linguaphrenetica, & que nescit esse facunda, dicas esse vel muta: nescit quid vilitate dicere? sciat saltem sine danno tacere. Nimirum cum elec̄tio illa per Episcoporum Cardinalium fieri debet principale iudicium: secundo loco iure præbeat Clerus assensum: tertio popularis fasor attollat aplausum: sicq[ue] suspendenda est causa, vsque dum regie celsitudinis consulatur auctoritas, nisi (sic nuper contigit) periculum fortassis immineat, quod rem quanto cœus accelerare compellat. Porro autem, sicut diabolus diuino nonini pluralem numerum indidit, ut diceret mulieri: ^h Eritis sicut dii, scientes bonum & malum: ita tu Grammaticorum regulis nouum aliquid addidisti, ut in declinatione iam pueri dicant, Papa, Paparum: Per te itaque senex iam mundus addidisti, quod hanc tuus ignorauit: & sicut iuxta Pauli vocem, suminus pontifex in sancta per annos singulos ingrediebatur in sanguine alieno: sic & tu nunc miserorum hominum, velut porcorum succidium, succidium facis, & sanguinem fundis, ut ad beati Petri sanctuarium cruentus ingrediaris. Caeve frater, caue, ne velut hostis insurgas tam precipitanter in Petrum, qui certè & Ananiam cum consige verbis sui telo confidit, & Simonem arroganter astra petentem in gehenna profundenda demeris.

Quod mihi à senioribus intimatum est, refiero. In Babylonian partibus possessionem Apostolica Sedes habebat, unde tantum balsamum redditum per annos singulos capiebat, quod indeficiente formite sufficeret lampadi, que videlicet ante altare beati Apostolorum Principis utilabat appensa; quam possessionem, accepta pecunia, Papa distraxit, canonemque aromatis, quem accipere solebat, amisit. Aliquanto post, cum idem Papa prædicto sacrosancto altari quasi deuotus assisteret & oraret: ecce quidam terribilis & grandans senex, in cuius etiam facie barba rasum videbatur, elato brachio colaphum ipsi vehementer incusit, & ait: Tu extinxisti lucernam meam ante me; & ego extinxiam lucernam tuam ante Dominum; moxque dispergit. Ille vero protinus corruit, & paulo post diem clausit extremum. Sic sic nimis meretur coripi, qui illi se præberet aduersum, qui colit terræque primus pastor obtinet principatum. Quis ora, duorum Paparum duriori tibi videtur austeriori atque pleniori virtutum ille, qui sacri altaris presumptu lucernam extingueri; an tu, qui totam yniuersalem Ecclesiam perfurit, promotionis exordium niteris obscurare? Qui enim iuxta kyeritatis vocem, intrat per ostium, pastor est oium, qui autem intrat aliunde, fur est & latro, sed sicut per pastoris ostium, qui iam virque præsidet, domini lumen infunditur; ita per tuum aliunde non aliud nisi fumus & caligo, chaos, & horror ingeritur tenebrarum.

Huc accedit, quod dum in imis est quippe, eius quod ammodo vita delitescant; cum vero ad dignitatis culmen ascendit, in superficiem mox erumpunt, & que fuerant eatenus inaudita, iam per ora rumineruli populi trita vulgariter; Quot hominum millia nunc facta dimumerant, qui usque ad hoc tempus easfunditus ignorabant? Nam præbendarum Ecclesiæ tua, vel Ecclesiæ damnanda commercia, aliaque longe turpiora, que nos erubescimus dicere, hactenus in tuo tantum narrabantur oppido; nunc alter ad alterum ubique regni huius & mercatores loquuntur in foro, & fossores in agro, pueri, qui rhetoricantr, in scholis, ciues, qui glomerantur in triujs omnes penete lacerant; teque dijudicant. Hoc siquidem tibi contigisse comprobatur, quod transgressoris cuiuslibet per Ieremiam dicitur: Propter multititudinem iniquitatis tuae reuelata sunt verecundiora tua, polluta sunt plantæ tue; cui paulo post etiam dicitur: Hac fors tua parsque mensura tua apud me, dicit Dominus, quia oblitæ es mei, & confisa es in mendacio. Vnde & ego nudatus fœmor a tua contra faciem tuam, & apparuit ignoramus, & adulteria tua, & binistus tuus, scelus fornicationis tuae.

Veruntamen si ego te conueniendum esse decernerem, his quidem in sermonibus obiurgarem: Nonne tu, quæ gratia offerenda sunt

298

XVI.

Gen. 3.

Heb. 9.

Joan. 10.

VIII.

Iere. 13.

XIX.

sunt in Ecclesia, diseraxisi? Nonne haec & illa, cælo terraque terribus commisisti? quæ videlicet si ego tibi dicerem, non me latet, quoniam dum negare haec, mundo teste, non possum, protinus ad future correctionis patrocinium conuolares. Quilibet enim culminis appetitor, dum de vita transacta, conscientia remordente, confunditur, emendationem sibi met in posterum pollicetur, sed dum culmen cel studinis occasio sit peccandi, quomodo per scopulos montis præputa non offendat, qui per planagradiens impingebat?

Possem prætereà respondere, quod per Prophetam Dominus dicit tibi, tuq; similibus: ^a Si mutare potest Aethiops pellè suam, aut pardus varietatem suam; & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. De qua varietate & alibi dicit: ^b Nunquid auis discolor hereditas mea? nunquid auis tincta per totum? sed culpa varietatis subinserit sententiam ultionis: ^c Venite, inquit, congregamini omnes bestia terra, properate ad deuorandum. Quibus autem huiusmodi animaduersio deuorationis imminet, ilicis subdens manifestat: Pastores multi demoliti sunt vineam meam; conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis, posuerunt eam in dissipacionem. Quæ videlicet omnia nihil aliud utiq; designant, nisi Ecclesiæ à malis pastori bus dissipata. Quoniam & hoc te nosse credo, dum verbis pluribus indigeant, non expono. Hoc tantum te latere non patiar, quia & tu, & quicunque tibi similiter per ambitum Ecclesia culmen appetitis, Dominum procul dubio nescientes, Ecclesiam laceratis. Vnde per eundem Prophetam dicitur: Quia stulte egerunt pastores, & Dominum non quæserunt: propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est.

^a Ibid.
^b Ibid. 12.
^c Ibid.

d Ier. 10.

XXI.

e Gen. 34.

XXII.

f Mat. 26

g Sap. 2.

h Iudit. 9.

XXIII.

in' fastigii te cacumen attollis, nō vis esse de vallibus, de quibus dicitur: ⁱ Valles abundabunt frumento. Sed audi quid tibi Dominus per Prophetam dicat: ^k Ecce ego ad te, mons pestifer, ait Dominus, qui corrupsi vniuersam terram, vt extendam manum meam super te, & euellam te de petris, & dabo te in montem combustionis, & non tollent de te lapidem in angulum, & lapidem in fundamento, sed perditus in aeternum eris. Et iterum: Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus, quia veniet dies tuus, tempus visitationis tuae, & cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum. Tantumne in te damnationis ardor infernabit? buccine te superbia & fastus, & cel studinis ambitio prouocauit, vt Reginam Ecclesiarum, sue (^l ita fata) regiorum omnium temores imperium? Sed ^m despexit te, subannuit te virgo filia Sion, post te caput mouit filia Hierusalem, cui exprobasti, & quam blasphemasti: super quam exaltasti vocem, & leuasti altitudinem oculorum tuorum. Ad sanctum Israël: In multitudine, minquiens quadrigarum mearum ego ascendam multitudinem montium, iuga Libani, Romanam videlicet Ecclesiam, in mundi totius dominiam constitutam, & nitore virginalis pudicitia candidatam. Sed audi, quid tibi per eundem Prophetam diuina vox dicat: Habitationem tuam, & egressum tuum, & introitum tuum cognoui, & insaniam tuam contra me. Cum furvres aduersum me, superbia tua ascedit in aures meas: mox, sententiam in conclusione subnexit: Ponam ergo circulum in naribus tuis, & frenum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti. Sed ecce nos, multe adhuc plura dictante materia, nequa explenimus votum, & iam excedimus epistolare compendium.

Rogandus est ergo duntaxat omnipotens Deus, vt te ad humilitatem reuocet spiritum, & sopitis erroribus simultatum, in Ecclesia pacis atque concordia, que per te scissa est, stabilitat fundamen tum. In fine libet hec plangere.

Heu Sedes Apostolica,
Orbis olim gloria,
Nunc prob dolor, efficeris
Officina Simonis!
Terunt incudem mallei,
Nummi sunt tartarei.
Iusto Dei iudicio
Fit ista conditio,
Vi quisquis Apostolicam
Sedem semel comparat,
Redimere non desinat,
Donec male pereat.
Cathedram pestilentiae,
Pressus anathemate
Tenet cum sacerdotibus,
Christi peremptoribus.
Fit tibi terra ferrea,
Cæli sedes ænea.
Diligenter igitur intende quod dico.
Definit esse reus, qui punit flendo reatum.
Sacrilegat ceptam geminata superbia culpam.
Cade necans urbem, nunc auro destruit orbum:
Heu gladio ferri gladius truculentior auri.
Is animam penetrat, carnem foris ille cruentat,
Vimq; tenet iaculir adiutio vena metalli.
Nil differt ferro perimitur quisq; vel auro.
Qui luum an fuluis, furuisq; quis occidat armis?
Hoc homicida vibras, miseris & vtrög; trucidias.
E cælo rueras, sed alhuc d. aco lubricè sufflas:
Ore vomens rabiem teturum diffundis odorem.
Fractus adhuc reptas, & flammas naribus efflas.
Squamea colla tumes, strages & proelia frendes.
Off apicis dirum perimat coniecta chelydrum.
Definat horrenda squamis attollere colla,
Vt populus viuat, vitam mala bestia perdat.
Toruadracones reprimat iam viperæ chelas,
Te super aggetus lapidum cumulet acerius.
Ruder erit lapidum concors sententia Patrum.
Hac scrobi antralues tumido ne gutture suffles.
Mille vorax hominum crepet infatibile monstrum:
Te super inferna sua claudant ora cauerne;
Ne redditus pateat, sed mundi bella quiescant.
Fume a vita volat, mors improvisa propinquat.
Imminet expeti prepes tibi terminus aui.

ⁱ Psal. 64.
^k Ier. 51.
^m Ibid.

XXIV.

DE ECCL.
ROM. AB
ANTIPIA
PA INVA
SA L V
CTVS.

Non ego te fallo, cōpto morieris in anno. Hactenus ad Cadaloū Petrus, qui cūm deploret statum Sedis Apostolicae, Simōne cudente nummos, eosque spargente in accipientes: spectare hæc ad ipsum schismaticum papam, non autem ad legitimū Pontificem, idem ipse alijs suis scriptis inferius recitandis sèpè demonstrat.

XXV.

Quod autem pertinet ad pronunciatum de exitu eiusdem schismati vaticiniū, alibi ipse declarat, non de vita praesentis exitu intellexisse, sed eius depositione, cūm esse desineret, quod affectabat, Romanus Pontifex, in Concilio condemnandus. Et reuera illud mirandum accidit, vt ea die, qua male exaltatus est Pontifex, festo sanctorum Simonis & Iudæ, solenni ritu deponeretur: vi esse penitus desirerit Papa Romanus. Sed de his inferius.

XXVI.

Pestilens homo Cadalous tantum abest, vt ex Petri litteris cessaret exterritus, vt etiam ipse turpissimus turpissimè viueret, & ita viuentibus coniuueret; sicque, vt hac velut arte quadam illorum omnium incontinentium clericorum cōciliaret sibi animos (erat horum ingens numerus) libidini fræna laxaret, vt qui anteā Nicolaitæ (vidimus) dicebantur, dicendi essent à propagatore Cadaloītæ. Ita Petrus in epistola ad Cuniperum Taurinensem Episcopum, cūm ait: *Sed nec accidit, vt hoc insigne vocabulum, nouum, si prevalent, accipiat incrementum;* & qui hactenus dicti sunt Nicolaitæ, amodò vocentur & Cadaloītæ. Speratur enim, quia si Cadalous, qui ad hoc gehernaliter astut, viuens Ecclesiæ Antichristi vice præsidebit, ad eorum votum luxuria fræna laxabit.

CADA-
LVS TVR-
PISSI MVS

Rursum verò ad schisma roborandum, vt Romanorum conciliaret sibi animos, à quibus reciperetur in Vrbem, & federet in folio Petri, ingentem pecuniarum vim in ipsos effundit. Nam in epistola ad Alexandrum Papam & Hildebrandum Archidiaconum Petrus Damiani haec habet: *Nunc etiam cūm Simonille, veteros scilicet trapezita, malleum, & incudem reparat, cūm Romanam Vrbem veluti officinam sibi per monetarios peſtifer a negociationis usurpat: quo vos Petrus vobis ſcum fugiens attrahit; illic eſe Romanam Ecclesiam, omnibus indubitate ostendit.* Hæc Petrus, significans Alexandrum Papam post creationē suam, timentem Romanos illos potentiores, qui Cadalo fauerent, ab Vrbe fumgam arripuisse.

XXVII.
CADALO-
VS AVRO
EXPVG-
NAREN-
TITVR
ECCLES.

Conuenit eum extra Vrbem positum tunc ipse Petrus Damiani, qui ab eo impetrare studuit, quod ab eius prædecessore negatum fuerat, nempè vt ſe abdicaret ab onere Episcopatus Ostiensis; insuper & deponeret procurationem, qua à Nicolao Papa ipſi injuncta fuerat Ecclesiæ Eugubinæ; diu multumque in his altercatum, importunitate nimia Petro suam causam agentem, resistente ipso Pontifice, & contradicente magnopere Hildebrando. Sed sancto ſeni indulgendum videbatur Alexandro, qui iam ex Mediolanensi legatione, cūm datus ipſi fuerat collega, eum colere, ei que primas deferre didicerat; sed Hildebrandus aduersabatur. Cūm ille persoluto reuerentia digno officio Alexandro Pontifici, proiecta ad pedes eius sarcina Episcopatus, cum vterius eum Pontifex quamvis rogans, manere ſecum ſuadere nullatenus potuiffet, festinus eft reuersus in ſolitudinem, mcerentem reliquens Papam, qui eum retinere ſecum potius voluiffet; indignant̄ verò Hildebrandum fruſtrâ agentem, vt teneretur iniuitus, cogeretur reluctas, atq; vinciretur compeditibus obedientia, probè ſcientem, quā eſet Ecclesiæ Romane proſicuum, perditissimis hiſce temporibus eum aliſſtere ipſi ſummo Pontifici.

XXIX.

Quibus omnibus superior factus Petrus vincens firmo animi proposito quæque aduerfantia ſui animi iſtituto, reuersus in ſolitudinem, epistolam apologeticā ſcripsit vnam ad ipsos duos, Alexandrum videlicet Papam & Hildebrandum. Extat ipsa iam cusa apud Margarinum in bibliotheca sanctorum a Patrum. eft eius exordium: *Ferunt qui in rimandis rerum naturis defudauerit, &c.* Sed deceptum in titulo, dum ad Hildebrandum Papam, nempè Gregorium Septimum eam putauit datam epistolā, quā

non ad unum, ſed plures ex eius cōtextu conſtat eſſe ſcriptam, errare eum mendoza in ſcriptio eiusdē epiftolæ, quæ ab eo ſic ponitur:

Dilectissimo Sedi Apostolicæ electo, & virga Aſſur Hildebrando Petri &c. In Vaticano autem codice basilicae sancti Petri ita emendatus: Dilectissimis, Apostolicæ Sedis electo, & virga Aſſur Hildebrando, &c. Sunt & aliae eiusdem Petri litteræ ad ambos ſimilis datæ, vt illæ, quibus agit de epiftola ſe ſcripta ad Colonensem Archiepifcopum, cuius eſt titulus iſte: Ad patrem, & filium, Papam, & Archidiaconum Petruſ, &c. Quod verò violentum oppugnatorem ſuipropofiti Petrus eundem Hildebrandum pateretur, Aſſur virgam appellat: imò & in ipſa epiftola ſatanam ſanctum nominat, ſatanam, vtpore aduersarium; ſanctum quod nō inimico animo, ſed bona ageret intentione quod ageret. Sancta quippe ſimultas inter eos intercedebat, dum ille vellet anhelantem ad ſolitudinem retinere, iſte nolle penitus retineri.

Sed antequam ipſam hic describam, pri-
mum omnium quod ad ipsum ſpectat Hildebrandum: ſci-
re debes, quia Alexander vbi creatus eft Pontifex, nihil antiquius habuit, quām vt Hildebrandum iam Archidia-
conum crearet Cancellerium penes, quod officium vni-
uersa Romanæ Ecclesiæ administratio veteretur. Polle-
bat Hildebrandus ad ea cuncta explenda ingenij viribus,
& quod magis aſtimari debet, gratia Spiritus sancti: quā
abundè habitat in eo, adeò vt ſupra homines diuinū quid-
pam præferret eis eiusdem sancti Spiritus donis. Nam au-
di, quæ tunc contigilſe, certa aſſertione S. Hugonis Abba-
tis Cluniacensis recitat Vuillelmus b Malmesburiensis ſæ-
culi huius historicus, qui ait: *Verū quia Hildebrandi mentio
ſe ingeſit, de eo dicam, quæ non ſi nolo auditu hauſi, ſed ſeria relatione
eius audiui, quiſe illa ex ore Hugonis Abbatis Cluniacensis
audife iuraret, que idē admiror, & prædico, quia cogitationes a-
liorum propheticō mentis intuitu pronuntiabant. Alexander Papa
efficax ipſius ſtudium conspicatus, Cancellis Apoftolorum præfe-
rat. Circuibat ergo pro ſui contuitu officiū prouincias, vt perperam
acta corrigeret. Accurrebat ab omnibus ordinum hominibus, de-
cifiones diuerſorum negotiorum poſtulantibus. Cuncta ei submit-
tebatur ſecularis potentia tum pro ſanctitatis, tum pro ministerij
eius reuerentia. Vnde die quadam cum ſolito maior ad equitandum
eſet turma: Abbas predictus in extremo agmine cum monachis ſuis
ſenſim progrediebat. Viſoq; eminus tantuſi viſi honore, quod tot
mundane potestateſ nutum illius præſtarentur, huiusmodi ſentē-
tias ventilabat animo, homuncionem exilis ſtaturæ, deſpicabilis pa-
rentela, quod Dei iudicio tot diuitia ſpiriſ famulitio, tumere il-
lum proculdubio, & metiri altiora meritū pro tot obambulatorū
obſequio. Vix hoc (vt dixi) mente verſarat, cūm Archidiaconus re-
flexo equo, & calcaribus incitato à longe clamans, & Abbatem*
obuncans: Tu, tu, inquit, malè cogitatiſi falſo infamans huiusc dū-
taxat rei innocentem. Non enim mihi gloriam hanc (ſgloria di-
ci potest, quæ citò tranſit) vel ego imputo, vel ab alijs imputari vo-
lo, ſed beatis Apoftolis, quorum exhibetur priuilegio. Suffus ille
pudore, nec quidquam inficiari auiſus, hoc ſolam retulit: Queſo Do-
mine, quomodo noſti cogitatum meum, quem nulli communicaui? Ab ore tuo, ait, quas per ſiſtulas ad aures meas omnis illa cogitatio
deducta eſt.*

Item in eadem prouincia Ecclesiā vrbana ingreſti, ante aram continuatis & iunctis lateribus ſe proſtraverant. In multam horam protracta oratione, reſpexit Archidiaconus Abbatem, turbulento riſtu infrendens. Ille cūm diuitiis oratum eſet, fores egressus, cauſamque commotionis percunctatus, reſponſum accepit: Si me amare viſi, caue ne me vterius hac iniuria expugnes. Dominus meus Iesu Christuſ, ſpeciosus ille præſilijs hominum poſtulationibus
meis viſibiliter aſtabat, intendens dicti & ſerenis fauens oculis,
ſed tua orationis addictus violentia me deſeruit, ad te conuerſi:
ut aplani etiam in carne hic viuens Dominus facere conſueuit, vi-
deſe ardentiſ concitaret deſiderium. Sic namq; repuliffe & viſiſus
eſt Chananaam, ſic repuliffe Mariam ne tangeretur ab ea: ſic de-
nique finiſſe ſe longius ire, duobus illis diſcipulis Emaenanti ſe
conferentibus, ſed pergit. Puto quod tu ipſe non diſſiſt eberis, eſſe ge-
nus iniuria, ſi amico eripias auctorem ſalutis ſua. Præterea pranou-
ueris mortalitatem hominum, & huic loco imminere excidium.
Cuius coniecturæ ſignum habeo, quod Angelum Domini ſuper alta-

X X XI.
HILDE-
BRANDI*
ARCHI-
DIACO-
NVS CRE-
ATVS.
HILDE-
BRANDI
INSIG-
NIA M E
RITA.
b Vuill de
geſt. Reg.
Angl.lib.3

QVÆ S.
HUGO DE
HILDE-
BRANDO.

XXXII.

c Matt. 15
d Ioan. 20

* tom. 3.
col. 864.

refran-

restantem vidi euaginatum gladium stringere, & hoc atque illuc rotare. Futuræ clavis notabilis habeo iudicium, quod iam spissus & nebulosus ær prouinciam istam circumuolat, vt vides. Matremus igitur profugum, nisi cum alijs velimus subire exitium. His dictis introeunte dñs foris ad curam corporis assedere. Contnuoq[ue] dabis appositis, exortus in domo luctus audiitatem esurientum reprebit. Siquidem unus & alter, & mox plures è familia, dubium qua perniciose interempti, animas subito amiserunt. Tum eadem peste per vicinas ades griffante, ascensis mulis diffundunt festinationem via stimulis timoris accelerantes. Hæc ex S. Hugonis relatione Vuillelmus, quibus tu discas eiusdem Hildebrandi sanctitatem, qua vniuersum Catholicum orbem in sui admirationem cōuerit: vnde tu magis magisque erga portentosas illas schismatici Bennonis calumnias in eum excogitas. Coluit eum inter alios S. Alphanus Archiepiscopus Salernitanus, cuius extat scriptus hymnus ad ipsum, cum Apostolico pectori fulmine anathematis per Alexandrum Papam administrato perterebat scismaticos. Accepimus eum vñā cum alijs eiusdem viri sanctissimi meretricis monumentis ex Cassinensi bibliotheca, qui sic se habet:

Ad Hildebrandum Archidiaconum.

Quantæ gloria publicam
Rem tuentibus indita
Sepè iam fuerit, tuam
Hildebrande scientiam
Nec latere, putauimus,
Et putamus idem sacra
Et latina refert via,
Illud & Capitoly
Culmen eximium thronus
Pollens Imperij docet.
Sed quid istius ardui.
Te laboris & inuidie
Fraudis aut piget aut pudet?
Id bonis etenim viris
Plus peste subita nocet.
Virus inuidie latens
Rebus in miseriis suam
Ponit inualetudinem
Hisq[ue], non alijs necem
Et pericula confert.
Sed ut inuidiearis, &
Non ut inuidieas, decet
Te peritia quem probi
Et boni facit vnicè
Comptem meriti sui.
Omne iudicio tuo
Ius fauet, sine quo mibi
Nemo propositi mei
Vel fauoris inediām
Præmiumque potest dare.
Cordis eximius vigor
Vitæ nobilis optimas
Res secutæ probant quidens
Iuris ingenuum modo
Cuius artibus vteris.
Ex quibus caput urbium
Roma iustior & propè
Totus orbis, eas timet
Seuæ barbaries adhuc
Clara stemmate regio.
Hū & Archiapholis
Ferido gladio Petri
Frangere robur & impetus
Illius, yetus ut iugum
Vsq[ue] sentiat ultimum.
Quanta vix anathematis?
Quicquid & Marcus prius
Quodq[ue] Iulius egerant
Maxima nece m litudine
Voce tu modica facis

Roma quid Scipionibus
Caterisq[ue], Quiritatibus
Debuit mage quam tibi
Cuius est studijs sue
* Nactæ via potentiam
Qui probè quoniam satis
Multæ contulerant bona
Patris, perhibentur &
Pace perpetua frui
Lucis & regionibus.
Te quidem potoribus
Prædictum meritis manes
Gloriosa perenniter
Vita, ciuibus ut tuis
Compareris Apostolis.

Hactenus Alphani Iambi ad Hildebrandum Archidiaconum, cuius ore Papa anathema promulgaret: & quæ ob virtutes eximias etiam ipse Alexáder summoperè coleret & obseruaret, prout Petrus Damiani eiusmodi disticho lusit, cuius titulus:

De Papa & Hildebrando.

Papam rite colo, sed te prostratus adoro:

Tu facis hunc dominum te facit ipse Deum. Ac rursus lepidè satis sed argutè valde, vincere se Hildebrandum, quamuis valde potentem, ab ipso verò vinci non posse, his salibus mordens, scripto ad eum pentasticho, cuius titulus est.

De Hildebrando paruæ staturæ, sed magnæ prudentiæ viro.

Parua tigris missas equat properando sagittas.
Vile quidem ferrum, sed quod domat omne metallum,
Sed trahit hoc validus sua post vestigia magnes.
Hunc qui cuncta domat, Sisiphi measura coarctat.

Quem tremunt multi nolens mibi subditur vni. Ita quidem Hildebrandum staturâ pusillum, sed ingenij acumine vehementer ostendit, adeò ut ferro comparet, quod licet vile, domet metalla omnia, verum quod ipse Petrus eum superet, se ex Petri nomine (quod petra est) magneti comparat, qui ferru vincat ad se trahens. Rursum verò, quod frustra laboret Hildebrandus statuere Petrum, ipsum vbi velit: eleganter comparat Sisippo, inanes labores circa petram impendenti: sc̄eque vinci omnimodè Hildebrandum à Petro, vrbanè satis conclusis ultimo versu. Contra verò in eundem, cùm inuitus eius arctaretur imperio, vt remaneret in Vrbe, licet missionem ab Alexandro obtinuisse, & negaret ipse, quod Papa concessisset, cum sic etiam ipsi videretur imperare Pontifici, hoc lusit disticho:

Vivere vix Roma, clara de morto voce:

Plus domino Pape, quam domino pareo Pape. ac rursus, cum violentum ipsum pateretur, Deum implorans, ad eum misit quod sequitur distichon:

*Qui rabiens tigridum domat, ora cruenta leonum,
Te nunc vsque lupum, mili mitem vertat in agnum.*

Quid tandem? Obtinuit importunitate, immò extortis ab inuitis, quod voluit. Reuersus autem in eremum, quem perfrinxit versibus, haud pepercit epistola, in cuius inscriptione, vt vidimus, virgam Aſlur cognomine nuncupauit: Sed quæ in epistola non sine stomacho ab ipso scripta habet, iam audiamus, cuius fermè exordio ista:

Benedicta omnipotens dispensatio Conditoris, quia ad vos nuper ascendens, duorum Episcopatum, vnius regendi, nempè Ostiensis: alterius visitandi, nempè Eugubini mole depressus, prærupta Aplium iuga transiui: moxq[ue] sarcina tribulationis abiecta, exoneratus & liber ad dilectam solitudinem tanquam fugitiuus post liminio repedauit. Libet itaq[ue], sub quadam mentis energia, quasi diu stipitibus attritos agitare pedes, durisq[ue] catenis edomitæ subleuare cervices, illudq[ue] propheticum alacriter decantare: a Di-ripiusi Domine, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Noſtis planè, certumq[ue] tenetis hæc in me fuisse: projecta onera, non suscep-pta, (vt ita loquar) retiaculum non ingressus sum, sed violenter operatus. Quapropter occasione nocta, pondus libenter abiecti, quod vltro me recusante, non subi. Et quia vos Apostolica ſedes, vos Ro-

VBI PA-
PA. IBI
ROMA.XX X-
VII.
QUA IN
HILDE-
BRAN-
DVM PE-
TRVS.No 32.XX X-
VIII.
PETRI
DAM. IV
STVM
PROPOS-
TVM.

XXXIX

Luc. 19.

XL.
QUALIS
STATVS

mana est Ecclesia, ad deponendum reddendumq; quod baiulare nequineram: integrum mihi est, non adire fabricam lapidum, sed eos potius, in quibus viger ipsius Ecclesia sacramentum. Sub persecutions quippe Iudaica, vbi erant Apostoli, illic etiam primitua dicebatur Ecclesia. Nunc etiam cum Simon ille, veterofus scilicet trapezita, malleum & incudem reparat, cum Romanam urbem veluti officinam sibi per monetarios pestifera negotiationis usurpat quo vos Petrus vobis cum fugiens attrahit, illuc esse Romanam Ecclesiam omnibus indubitate ostendit. Vnde ego cum Ecclesiasticum vobis regimen renunciare disposui. Non erravi, quia Romane (que vos estis) Ecclesia quod suum erat dignè restituui, & (vt vobis me confessum esse profitear) pro hac refutatione centum annorum paenitentia est mihi consequenter iniuncta, per illa nimurum remedia, quae monasticis sunt regulis instituta. Quod si parvum videtur, vos etiam super addite, ultra etiam carcerati, si placet custodia manipata. Post tot enim vagationis, & noxii libertatis excessus quid restat, nisi vt me relegationis atque silenti censorioceat?

Post hanc autem ad Hildebrandum ipsum Archidiaconum, quem expertus esset suis votis obniti, conuersus ita illum exagitat: Sed adhuc fortasse blandus ille tyrannus, qui mihi Neroniana semper pietate coddoluit, qui me colaphisando demulxit, qui me certè aquilino (vt ita loquar) vngue palpauit, hanc querulus erumpet in vocem: Ecce Latibulum peti, & sub colore paenitentiae, Roman subterfugere querit accessum, lucrari machinatur de inobedientia otium & ceteris in bellis ruentibus, hic sibi degeneris umbra querit opacum. Sed ego sancto satane meo respondeo, quod sibi Ruben & Gad Moysi dictori suo respondisse dicuntur. Nos, inquit, armati & accincti per gemus ad prælium ante filios Israël, donec introducamus eos in loca sua &c. hoc itaque modo comitatus quidem vos arma corripi, sed vobis, duc Christo, post bella victoribus, mox recedo.

Ira quidem Petrus abdicavit se ab Episcopatu, vt tamen recedens in solitudinem certare non prætermiserit aduersus schismaticum pseudopontificem pro Apostolica Sede, pro qua semper, cum iussus est ab Alexandro, legationes subiit, missus trans montes. Sic namque in proposito sibi fuisse alibi narrat, vt manens in solitudine, semper cum obedientia iuraret, inde recederet, vel occasione Synodi celebrandæ vel fuscipienda legationis. Iam enim antea ea conditione incolendi eremum firmo mentis proposito stabiliuit, permotus oraculo viri sanctissimi, de quo in epistola ad sanctum Theuzonem hæc interalia: Sepèrogatus vt pro necessitatibus Ecclesiasticis, vel fæderanda pace concederem, cum mihi detrimentum esse pernoscerem, licet alij proueniret; hunc Fratrem easide consilui, vt illi diuinagratia dignaretur infundere, quod mihi decerneret expedire protinus sancta simplicitas ad id quod propositum erat, compendiosa response clausulam fixit: Quid, inquit, prodest candela sibi luceat, cum se inter in eadem flamma consumat? Hoc responsum, fateor, latet arripi, & tanquam diuinitus datum saluat tantummodo charitate & obedientia, seruare decreui. Haec pse. Sed & sententia sancti Hieronymi se ad hoc permotum in dicta epistola ad Alexandrum & Hildebrandum, affirmans hæc subiicit: Deponenda est ergo sarcina, quam baiulare non possumus, meliusq; est pondus abijcere, quam cum detrimento Domini, cuius sum seruus, si actis cervicibus interire. Sufficit nunc ad hoc testimoniom solun beati Hieronymi, quod ne dum hora transacta, sub oculis habuisse me memini. Dum enim de otioso pastore Ecclesiæ scriberet, adiecit ilic: Igitur indignantis Dominiferetur response: Serue nequam, quare non de disti pecuniam meam ad mensam, & ego veniens cum vixis exegissim illa? quod idem Doctor protinus exponens ait: Id est, depositiss ad altare, quod ferre non poteras. Dum enim tu ignarus negotiator deniariorum tenes pecuniam, alterius locum, qui pecuniam duplicare poterat, occupasti. Hoc ego sancti viri consilium, fateor, libenter arripi, & onus, cui succumbere compellebar, abieci. Primi pecunia, quam duplicare non poteram, negotiator ignarus ad altare deposui. Hæc Petrus post recentita plurimorum sanctorum virorum, qui se ab Episcopatu abdicarunt, quæ ipse esset imitatus exempla.

Excusauit se etiam eadem epistola apologetica, quod viuere nesciret cum eis, quibuscum adeo moribus dissentiret: deplorans namque eius temporis Ecclesiæ statum,

iac addit: Fuit enim olim, sed iam elapsum est tempus, vt modestia pudor, mortificationis insigne, digna severitas, sacerdotalis ingenij valeret seruari censura. Nam vt me solum dignè coarguan, videtus ipsi, quia protinus vt ad vos veni, ecce sales, ecce facie, lepros, urbanitates, dicitates, volumina questio- num, omnesq; verborum inanum pestes insolenter erumpunt, que nos non iam sacerdotes, sed potius oratores ac rhetores, siue (quod in honestum est) scurras offendunt. Mox enim vt verba conferimus, paulatim quedam lenocinia confabulationis adulterine subrepit, & omnem animi vigorem indecenter emollunt, & severitas robur in excussum risum, & turpes iocos dissoluunt. Hinc est, quod mens extra se sparsa confunditur, acies cordis obtunditur, lux diuini amoris extinguitur, terror in alios & reverentia sacerdotis amittitur; & quod periculosest, recte viuendi linea, quæ alijs ad exemplum proponenda fuerat, non tenetur. Quod si nos pudore, vel metu hac declinare contendimus: mox inhumanum, rigidi, & quos Hircane generint tigres, saxe iudicamur. Reprimmo calumnum. Nam vt turpiores attaxantur ineptæ, rubore sisfundor, videlicet, venatio, aucupium, aleæ in superfluria, vel scachorum, quæ nimurum de toto quidem sacerdote exhibent minimum, sed præcipue in oculis, manu & lingua, quasi minimum verum simul efficiunt: sicq; conditos, & qui suauius sapiant, cibos dæmonum mensis apponunt.

Hic planè, si quod mihi de venerabili Florentiæ ciuitatis Episcopo contigerit, recolo, alienum esse ab adiunctione non credo. Dum aliquando illi esset comes itineris, vespertinum tandem subeuntes hospitium, ego me in presbyteri cellam semoni; is verò in spacio domo cum commeantium turba resedit. Manè autem facto à meo agone significatum est, quod prædictus Episcopus ludo praefuerat scachorum. Quod profectò verbum velut signator meum acutissime pupigit, & indignationis vulnus inflixit. Hora autem, quæ mihi videbatur, electa, conuenio hominem, & acriter inuehor, hoc mihi sermonis initium arripiens, ait: Librata manu virgas & exero, & plagiæ instigere quoer, sicut qui terga subiectat, & ille. Si auferatur, inquit, culpa, non recusat in pœnitentia. Recte, inquam, tuique erat officij vespere in scachorum vanitate colludere, & manum, Dominici corporis oblatricem, linguam inter Deum & populum mediaticem sacrilegi ludibriæ contaminatione fœderare? præsertim cum canonica decernat auctoritas, aleatores Episcopi deponantur? & quid prodest ei, quem effici aciter auctoritas damnat, etiam si extrinsecus iudicium non accedat? Ille autem ex diuersitate nominum depensionis sibi faciens scutum, at, at, aliud esse scachum, aliud aleam; aleas ergo auctoritas illa prohibuit, scachos verò tacendo, esse concessos. At quod ego: Scachum, inquam, scriptura non ponit, sed virtusque ludigi genus alea nomine comprehendit.

Quapropter dum alea prohibetur, & nominatum de scacho nihil dicitur, constat procul dubio, vtrumque genus comprehendendi uno vocabulo, unius sententie auctoritate damnatum. Tunc ille (vt misericordia, & perspicacis ingenij) redditis rationibus humiliter acquieuit: culpam nullatenus iterandam, certa pollicitatione constituit: iniungi sibi pœnitentiam postulavit. Cui mox præcepit, ut ter Psalterium meditando percurseret, ac duodecim pauperum pedes sub totidem numismatum erogatione, eorumque recreatione lauaret. Hac scilicet ratione perspecta, vt quoniam hac culpa manibus, & sermonibus commissa erat, lauando pauperum pedes suas potius a culpa contagio manus ablueret, & imprimens alienis vestigij oracula, pacem sibi cum Domino, quem perfidios jocos offenderat, reformaret. Hoc autem diximus, vt, quoniam in honestum, quoniam absurdum, quoniam fœdum sit hoc ludibrium in sacerdote, ex alterius emendatione noscaratur. Hæc Petrus. Quem sciolus quispiam redarguit alucinatum, dum sub aleis redigit scachos, quos non vt aleas, dubia fortuna voluit, sed humani ingenij acumen exercet. Sit vtcunq; velit, ad Paulic sententiam redigendi proculdubio sunt sacerdotes, qua ait, non licere, quæ non adificant. Iuxta quam S. Bernardus, iocos in ore secularium esse iocos; in sacerdotum verò ore blasphemias esse pronuntiat. Quod autem in minimum transformari contendat, qui scachis ludit, ad illud planè videtur alludere, quod tora illa ludendi series bellici speciem reprezentet, & ille denique victor exurgat, qui Regem ligneum sic obsederit, vt nullum, quo perget, effugium habeat. Sed ad proposita redeamus.

Eadem

XLII.

CVRIA
ROMA-
NA.XLI.
DE LV-
DO SCA-
CHORVM
EPISCOP.
INTER DI-
CTO.

c. Cor. 10

XLIII.
DE CON-
VIVIS RE-
PREHEN-
DENDA.
*trabeatū

Eadem illa sua, quam diximus, ad Alexandrum, & Hildebrandum Apologia, inter alias illam excusationem attexuit, quod minimè ferre posset mensarum luxum, quem apud Cardinales atque Episcopos viderat frequenter: *Quotidiè inquit, regales epulae, quotidiè apparatus, quotidiè nuptiale conuiuum.* Et unde refrigerari debuerant indigenes, rubentium * tabularum reficiunt gestatores: & cum Episcopus dispensator promptus debeat esse pauperum, ad eorum mensam affluentibus delicis alieni rustant, cum illi, quorum est tota substantia, procul exclusi, fami inopia contabescant. Inter haec omnia porrò mala & illud excedit, & diabolica propemodum videtur aquare nequitiam, quia pradijs in militiam proligatis, omniumq; possessiones terrarum, insuper & decima ac plebes adduntur in beneficis secularibus. Quae profecto liberalitas inbonesta & indigenibus admittit unde viuant, & diacesanos deterret, ut decimas non persoluant. Una res scilicet & illis subtrahit corporale subsidium, & istis periculum prouidet animarum. Ad finem perorans haec habet, deprecens quietem & pacem:

XLIV.

a. Re. 16.

Nolite mihi de cætero esse molesti, vt quietis portum, in quem, Christo per vos gubernante, relapsus sum, deseram, & spumantes procellarum cumulos, confusas volumina, Scytleam voraginem denudò fulcere contendam. Quamvis enim ego miser, ille fit sanctus, quia tamen patet mihi quod ammodo cum Samuele causa non dispar, promatur super virumque sententia. Ille siquidem Principatus deseruit dignitatem, a Dauid tamen vnxit in Principem: nos etiam ad eius exemplum, Apostolicę Sedis, auctore Deo, cupimus ordinare Pontificem, & protinus a pontificatus arce redere. Hæc Petrus, quod esset Episcopus Ostiensis, cuius esset, consecrare Pontificem, significans se huic muneri non defuturum, sed eo impleto, mox in erenum reuersurum. Nullus enim poterat alius creari Ostiensis Episcopus, nisi cum ipse Pontifex consecratus esset. Hæc enim appositè voluit expressisse, ne se abdicando videtur subterfugisse, quo minus Alexandrum consecraret Romanum Pontificem. Qui electus Pontifex differre consecrationem voluit, quoisque synodali decreto sua ipsius electio canonice facta cognosceretur, atq; rata pariter haberetur. Quod fieri contigit anno sequenti.

XLV.
QUA A.
LEXAN-
DER PAP.
AD PE-
TRVM.

Alexander autem his acceptis à Petro litteris, ad eum prolixiorem officij plenam rescripsit epistolam, illud ab eo exigens, vt quia iam non liceret ipsius frui verbis, litteras saltem legere concederetur. At licet illæ Alexandri Papæ ad Petrum non extet litteræ, ex ijs tamen, quas ad ipsum reddidit Petrus, possumus earum saltem assequi argumentum. Extant ipse in codice sancti Petri basilicæ Vaticanæ, estque ipsarum exordium: *Reddit as mibi sanctitatis vestra litteras, &c.* Et paulò inferius: *Dixisti enim, et si non his verbis, quia propter contemplationis studium, cui vigilanter inhæreo, non deberem prorsus omittere, quin vos aliquando dictaminibus visitare. Ego siquidem, quantum ad te, venerabilis pater, qui de ponderis Episcopalis abieci mecum inanimator concordasti, contemplandi quidem atque dictandi persuor otio, sed à molestijs aduentantium causarumq; negotijs ingruentibus non respiro.*

XLVI.

b Ierem. 8

Porro autem, dum intra cellula me septa concluso, velut in portu sinu, vel in litora astati me confiso. Sed quid prodest? Nam dum illic iam quasi securus quiescentis otij potiri tranquillitate desidero; ecce saevientis mundi me flabra concutunt, causarum inundantium fluctus feruentia intumescunt, flatibus iniuriarum procellos illudor, violentia prædiorum, vel quorumcumq; prouentum diminutione perturbor, dicens cum Propheta: b Exspectamus pacem, & non est bonum: tempus curationis, & ecce turbatio. Interea non desunt, qui de animalium quoq; suarum exigant salute consilium; & insuper (quod durius est) à non Pontifice pontificale nituntur extorquere iudicium: & hoc modo, qui Episcopatum fugio, Episcopatum non euado, & sub sacerdoti alij fatigor onere, qui sacerdotalis solij detronizatus sum dignitate. His itaq; vallatus angustijs nitor ad contemplationem, moxq; collabor & tento, sed præfido deficitio: contemplationis summa non penetro, in contemplationis lacrymas non erumpo. Mens enim terrenis obtenebrata negotijs, frustra se in contemplationis culmen attollere nititur, dum actionum secularium merito quasi congestis lapidum ruderibus aggrauatur. Haec & alia respondes ad ea, quæ de ipsius contemplatione scriperat Alexander.

Sed & inferius de inopia ministrorum sic queritur: *Et hoc eadem terrena turbatio, que videlicet à contemplationis intatu mentis obruit aciem, scribendi quoque mibi nihil minus adimit facultatem. Huc accedit, quoniam licet ego dictare forè quid valeam, deest antiquarius, qui transcribat. Sed cur ego negata transcriptionis queror incuriam, cum non modò quisquam quæ scribo, transferre, sed nec celeri quadem vact lectione percurrere? Ecclesiastū planè quoq; rectores, quibus potijs mū huius rei cura debuisset incumbere, tanto mundane vertiginis quotidie rotantur impulsu, vt eos à secularibus barbirisq; quidem duidat, sed actio non discernat: nec sacra meditentur eloquia Scripturarum, sed scit a legū, & forensi litigium. Multitudinis sacerdotum non sufficiunt tribunalia iudicium, & aulæ regia dum clericorum & monachorum euomunt turbas, breuitatis sua conqueruntur angustias. Claustra vacant, Euangelium clauditur, & per ora Ecclesiastici ordinis forensia iura decurrunt, &c. Ista iustæ quarelæ Petri ad Alexandrum, quibus status praesentis Ecclesiæ designatur, atque magnoperè deploratur.*

Quod autem Alexander Papa Comitatum Ostiensem, qui eius Ecclesiæ videbatur annexus, in aliud transtulisset, eo nuntio se magnoperè lætatum esse significat, rogās eum, vt hoc ipsum faciat de Ecclesia Ostiensis. Ait enim propè finem epistolæ: *O quam iucundum, quam suave nuntiū, quām denique dulcis ad aures meas nuper fama deuenit, que vos Ostiensem Comitatum mibi subtraxisse, & alij tradidisse perhibuit. Romanus enim quidam velut accusans te apud me, & tanquam mibi condolens atque compatiens, quod factum erat, innotuit: sed quem accusare sè creditis, nesciens commendavit. Ego quidem primi, quasi grauiter tuli, sed erumpentibus quibusdam latrissignis, vel superficietens quidem mororem simulare non posui. Vlto etiam diuinam imploro clementiam, vt Episcopatum quoque quantocuyus ordinare non differas, & sterile arenosæ littoris aratrum mibi de manibus tollas. Non est enim huius temporis, vt qui puritatis & innocentiae tramitem tenere desiderat, Ecclesiæ balearare regimen ac quiescat. At id minimè asselitus est Petrus. Alexander enim quantumlibet ipsi de abdicatione Episcopatus acquieuisset; tamen tanti viri reuerentia causa alium, ipso viuente, subrogare Episcopum penitus recusauit. In fine autem: Ne quæso, miremini, si tenor huius epistolæ stylō currat in curio: quia dum manus ad iaciendos apices properat, hinc Cadalous draco videlicet & terrimus sufflat; illinc virulentæ serpentum turma de cavernis suis egressa confusat. Quos quia nō possumus incantationibus frangere, paramus squamea colla gladijs obtruncare. Alludens puto ad scripta illa, quæ diximus aduersus eundem pseudopapam schismaticum elaborata.*

Quod autem accepisset Petrus, ab Alexandro ipso proximè Synodum celebrandam, versiculis octo in fine eiusdem epistolæ additis, voluit ipsum Pontificem monuisse de seruanda incorrupta iustitiae statera, sic scribens: Sed quia Synodus imminet, pedestres etiam versiculos subdo:

*Sedis Apostolica qui vult retinere vigorem,
Aequa libret rigidè pondera iustitiae.
Iuris enim pariles nescit suspendere lanceas,
Quem fauor inflectit, sibi vel auara trahit.
Muneribus plena qui laxat ora crumene,
Injustitia vacuam perdit inops animam.
Cœli Roma seras tenet, & regit orbis habenas:
Hus siflura velit, tartara solapetit.*

Ista Petrus versibus serio ludens. Qui postquam se abdicans Episcopatu in erenum est reuersus, ad Cardinales Episcopos sanctæ Romæ Ecclesiæ litteras scripsit, proficias ipsis quidem, ut potè qui consideraret, quod si quæ proximè inhærent capiti membra, sana esent, de reliquis inferioribus Ecclesiæ membris benè sperandum esset. Quamobrem, quos vidisset apud eos prauos mores ex crescentes, litteris corrigendos putauit: quibus & cautos alios redderet, ne in eos incurrerent, memoris celstudini amplissimæ dignitatis gradus, in quo essent diuinitus collocati, quæ haud dispari vita cultu deberent insicere, atq; se exponere, vt in scena, ludibrio detrahentium; sed vt bonum Christi odo rem benè cunctis olere. Epistola est prolixa satis, sed ex ipsa tantum, quæ pertinent ad institutum hic attexamus. Sic se habet exordio:

XLVII.
DE PEN-
RIA MI-
NISTRO-
RVM.

XLVIII.
OE COMI-
TATV O-
STIENSI
ALII
TRADI-
TO.

XLIX.

AD PAP.
ALEXAN.
ADMONI-
TIO.

L.
CARDI-
NALES E-
PISCOP.
ABSENS
PETRVS
DAM. AD-
MONET.

Cardinalibus Episcopis Apostolica Sedis Petrus peccator monachus salutem in Domino.
Sicut verba praesentibus indicia sensuum; sic inter absentes litterae sunt instrumenta virorum. Bellatoria artis industria sicut in bello dicitur, ut in pace postmodum doceatur; sic aliquando dum docetur in otio, canticus exercetur in bello. In conflicto Sedis Apostolicae, in quo vos adhuc vnamiter desudatis, convertator & ipse pugnauit. Sed ecce cum militari cingulo sim solitus, & in municipio pace compositus, libet docere, quod didici. Inter omnes itaq; virtutum circum frementum acies, inter densissimas iaculorum ingruentium more grandinum tempestates, aduersus auaritiam vobis est attentus vigilandum, eiusque sagittis semper opponendus est clypeus; quae nimis ad hoc praeceps anter anhelat, ut lethale miseris vulnus infligat. Pluribus autem admonet, ne munera accipiant, ad hocque suadendum ex diuinis Scripturis argumenta complura affert, que nimis prolixitatis causa vitrande describere prætermittimus. Additq; de simonia calce, aitque: Non ille solummodo dicendus est simoniacus, qui dat, vel accipit de sacris ordinibus pretium, sed qui vendit Synodus, qui distractus sacerdotale iudicium. Sed cur haec scribat, in exemplum delinquentem adducit, dum haec inferius subiicit, dicens: Vidi, plane, dum Episcopalis apicis officio fungerer, quemdam de fratribus nostris (vnon quidem si ppprmo, viuit noto) qui sic subfultabat, atq; glisebat, dum præfixum synodalium Concilij temporis insisteret, ac si ritura in fine vendimialis prouentus articulus immuneret. Accingebat enim se munibus colligendis, ad que utique præsumenda non aciem ferri, sed falcam exacuebat eloquii. Pluribusque scelus exaggerans, iunctum his vita luxum detestans haec addit:

Porrò autem, qui eiusmod sunt, non mea ad hoc conquirunt, vt in opiam, & indigentiam natura necessitatum suscitent, ac aliis fulciant, sed vt turrite dapi bus lance Indicapigmenta redoleant, vi in christallis vestimentis adulterata melle vina flauscant. Ad hoc certe ditari cupiunt, vt quocunque deuenient, præstò cubiculum operosis & mirabiliter textis cornicularum phaleris induant, sicutq; parietes domus ab oculis intuentum, tanquam sepeliendum cadaver oboluant. Mox etiam tapetis prodigiosas imagines præferentibus sedilia sternunt, * & tenuerunt laquearibus, ne quid occiduum dilabatur, opponunt. Deinde clientium turba dividitur, aliq; siquid domino suo reverenter assistunt, nutumq; eius si quid forte iubatur, curiosa nimis velut rimatoris siderum, obseruatione custodiunt: aliq; Martis ministerio dediti, velut hirundines inquieti per diversa discurrunt. Inter has autem delira ambitionis infamias quid sibi dorsalia querunt, quo a suis conspicunt dominis non merentur? graue quidem dispensum sui patiuntur ornatus, dum in occipito vel cervicibus oculi non erumpunt. Et quam vtile diuinitatum genus, quod dum nullum usum præter solam habeat pulchritudinem specie tamen sua nequeat pacere posse: alienorum nempe dunt axat oculorum famularius ille ebris, dum non ad asperatum, sed post tergum sui appenditur possessoris. Cui non diff. multis & illa creditur esse dementia, dum lectulus tam operosis decessit, ut impendijs, vt ornamenti sacrosancti cuiuslibet, vel etiam ipsius Apostolici præcellat altaris. Et quam videtur absurdum vestitus ille diligenter excolatur, vbi corruptibilis caro soporis quiete resolutur, quam ara Crucis, in qua videlicet hostia Dominici corporis immolatur? Hoc ergo modo cum sobrietate soleat commendare pontifices Cardinales, effusis nunc opibus facti sunt belluones Regalis itaque purpura quia unicolor est, vili pendit; pallia vero diversis fucat auctoribus ad sublimis lectuli deputantur ornatum. Et cum domestici murices nostri aspectibus sordeant, transmarinorum pelles, quia magno prelio coemuntur, oblectant. Quin itaque simul & agnorū despiciuntur exuie, ermellini, gibelini, martores exquiruntur, & vulpes. Cum illa silicet in sacris honorentur eloquii, & vel Ecclesia, vel personam exprimant Saluatoris: a Ones, inquit, mea vocem audiunt. Et: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: De istis vero vel taceatur omnino, & indigna sint qua Scriptura commenoret: vel si eorum reperitur villa memoria sinistra probantur habere figuram, sicut est illud: Vulpes soueas habent, &c.

Et inferioris perstringit illos Episcopos, qui sacerdotali pompa velint se æqupare summo Pontifici, vel secularibus Principibus, ipsisque Imperatoribus, dicens: Tadet cetera vanitatis atroxere non ridenda, sed gemendari ridicula. Fastidium est toti ambitionis, ac prodigiosa vesania dinumerare

portenta, papales &c. cet insulas gemmis micantibus, aurisq; bracteolis per diversa loca corruptas, imperiales equos, qui dum pernicietes gressus arcuatis crinibus glomerant secessoribus suis manus loris innexas indomita ferocitate fatigant. Ominto anulos enormibus adhibitos margaritis: prætero virgas, non iam auro gemmisq; conspicuas, sed sepultas. Nunquam certe vidisse me memini pontificales buculos, tam continuo radiantis metalli nitore contectos, sicut erant, qui ab Esulanio, atque Transi gestabantur Episcopis: vterque tamen, alter in Apul; finibus, Nicolao presidente, alter in Lateranensi Ecclesia coram Alexandro, Romanis silicet Pontificibus sunt detecti: nec eis profuit, quod pontifices lignae auratis vestiis sunt baculis, dum sacerdotio meritum non tor efficiat vestrum, sed spiritu rati, dum non ma virtutum; & non micantia margarita, vel gemma, sed mores aurei deceant sacerdotem. Sicut enim vera sacerdotus humilitas Deum sibi conciliat, & cetera eius bona commendat; sic arrogantiæ tumor, & vanitatis ambitio diuina aduersum se indignat onis iracundian pronocat; & contra bonum, quod aliquid forsan operatus est, pugnat. Hecq; vbi ex nonnullis Scripturæ diuinæ locis Deo displicere demonstrat, ad postremum hortatur collegas Episcopos, vt propagationi Catholice Fidei totis nervis incumbant, atq; lucro tantummodo studeant animarum, sic dicens:

Nunc præterea Romana Ecclesia, quo Sedes est Apostolorum, ante quam debet imitari curiam Romanorum. Sicut enim tunc tenens ille Senatus ad hoc communicabit omne consilium, in hoc dirigebat, & subtiliter exercebat communis industria studium, vi cunctarum Gentium multitudine Romano subderetur Imperio: ita nunc Apostolica Sedis editio, quæ spirituales sunt viuenteris Ecclesiæ Senatoris, huic soli studio debent solerter insistere, vt huius genitius veri Imperatoris Christi valet legibus subiungare. Et si ut tunc Romanorum Consules ex diuersis mundi partibus reportabant, per etiam hosti un cœde, vicitur: sic isti tunc animas hominum de manu diabolis debent liberare captiuos. Ad hos quippe vitoriarum titulos, ad hos debent semper imbiare triunphos, videbilet ut antiquo prædoni animalium persecutum manubias rapere, & Regi suo Christo signa gaudente vicitria reportare. His autem diuinæ Scripturæ testimoniis comprobatis, ita demum collegas ipse compellat Episcopos: Vos, inquam, os sancti Pontifices, vos potissimum, buiusmodi debetis esse prædones, qui quotidie desuetatis animas hominum de manibus reprobri possessorum eripere, & triumphales Regi vestro David manubias reportare. Nec tantu sufficit, cum diabolus aptus ad Deum quisque pia etiam deuotio convertitur, nisi mox a statu suo duritia, quasi crebro sancta predicationis malleo conteratur, &c.

Ad finem vero longiorum epilogi stringens epistolam, sic concludit: Sed vt ita, quo supra latius comprehensa sunt, brevis epilogi sine concludam, & cotis functus officio, dum ipse non incidat, incidentis acie ferrimagis ac magis excrucia: Euellatur a corde nostro raditus auaritia, cōcurrentibus silicet omnia Scripturarum testimonijs evidentijs, nè condemnata, & cum d' Achano filio Charini quasi tot patrum sentetis, quot lapidibus obruta. Non accipiendis munieribus delectemur, ne in occulti censoris examine a sacerdotiis ali (quo d' abit) deiciantur ordine, sicut & filij Samuelis, ut hoc iudicialis amiserit culminus dignitatem. Non vendamus Synodus, nec synodale decretum redigamus ad pretijs quantitatorem, ne sacr. Concilij spiritum sanctum distractare videamus auditem. Secularis pompa & fastus at ambatio, moderetur nitor, & insolentia vestrum, epularum a portum inurgitatio temperetur. In manus pauperum nostra pecunia transeat; que per auaritiam turserat, per misericordiam ian exhausta crunena follescat: nostra diuinitas, nostraq; thesaurus lucra sint animarum; & in arca nostri pectoris pretio recondantur talenta virtutum. In hac etiam arca præc paliter sacrificium offeramus, & profigatis que circa nos sunt, demum nosmet ipsos Deo viuentes hostias immolemus, qui tenus qui sacerdotes in oculis hominum cernimus; in obtutibus etiam occulti iudicis, veri sacerdotij iure fungamur. Hucusque ad collegas Coepiscopos Cardinales Petrus. Qui eti illa non ferens, atque redarguens, abdicans se, recellet ab Urbe: non tamen se ab Ecclesia segregavit, pro laborans aduersus schismatics & hereticos, & cam deturantes homines sceleratos; probè sciens, non periclitari fidem præuis moribus sacerdotum. Quem imitari oportuisset nostri temporis Nouatores, qui imprudentes nimis dum inter utrumque æquilibrio rationis distin-

LIV.

ANIMA-
KVM LV
CRO DE
BENT VA
CARE E-
PISCOPI.

LV.

d' Ios. 7.

c. Reg. 2.

IN NOVA
TORES.

distinguere nescierunt, cum prauos infectati sunt more: runc existentium sacerdotium, Fidem quoque Catholica mille lancinare blasphemis sunt aggressi, eadem lance Fidem cum moribus appendentes: nihil enim stultus potest exocitari, quam diuina cum humanis pari definitione censere, atque eadem sententia condemnare.

LVI. Ipse autem Petrus reuersus in eremum, in contemplatione rerum diuinarum absidius, & vigilans in sacrarum ludo litterarum ita fuit, ut tamen opus manuale, more eterum sanctorum Patrum minimè prætermitteret: cochlearia enim ex ligno elaborabat ad usum mensæ, quibus interdum donare consuevit summum Pontificem. Cuius argumenti extant duo eius epigrammata: atque primum his versibus, eiusmodi indito titulo:

De cochlearibus ad Pontificem missis.

Dent ali fulaum trutina librante metallum:

Sed mundus vult, quia ligno vita peperit.

Sic modicum magno lignum pretiosius auro. Et alia vice cu: quinqu: itidem cochlearia misit:

Magna per exiguum manus aurea fissice lignum:

Nolo datum trutinas sed dantis viscera libres.

* Audeo quod partinon est presumere toti.

Carmen quo scripti, totidem tibi ligna polui.

Chartula venalis, donantur catena gratia. Hisce igitur iubibus, & officijs demulcet absens Petrus Pontificis animum, ne videri possit illi, se aliquam in stomacho habere amaritudinem atrabilis, quam iugi silentio decoqueret in solitudine.

LVII. Sed ad ipsum iam Alexandrum Pontificem redeamus, qui in ipso sui Pontificatus exordio memor natalis soli, uorumque Mediolanensis, inter quos natus, & in Cle-ro educatus erat, quos non posset præsens, absens saltem litteris alloqui, ut debitum charitatis officium solueret, minimè prætermisit. Quas quidem litteras in Cassinate codice inter scripta Petri Damiani opportunè repertas diligenter Constatini Caietani monachi Cassinensis hic describere dignum duximus. Sic enim se habent.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Mediolanensis: Clero & populo salutem, & Apostolicam benedictionem.

Diuini iudicij dispositione prouisum est, ut Mediolanensis Ecclesia filius, & Ambrosianus uberibus sublactatus, ad famulatum Apostolicæ Sedi indignus ascenderem, ac matre omnium Ecclesiæ apostolorum cura sollicitudine deseruirem. Vnde cum totius vniuersalium Ecclesiarum nobis non leuis incumbat, propensius circa vos ipsa natura nos provocat esse peruigiles: ut unde nos constat originis duxisse primordium, ibi etiam maioris ad eternam salutem habebamus sollicitudinis incrementum. Nam & ignis ea primum ligna conflagrat, ex quibus oritur: & fons ante omnia illas terræ venas infundit, ex quibus profluens deriuatur. Vnde vos dilectissimi interna dilectionis studio cohortas rogo, ut ad celum se uester spiritus erigit, deceptoria terrenarum rerum & caducarum lucra contemnat, ab amore cœnobii huius mundi se prudenter expedit, ad creatoris sui desiderium medullas in ardorecat. Estis enim (sicut beatus dicit a. Apostolus) gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis eum, qui de tenebris vos vocavit ad admirabilem lumen suum. Quibus ergo hereditas incontaminata immarcessibilis conservatur in celis: absit ut eorum mens per amorem rebus sit inuoluta terrena.

LVIII. Planè, quia etiam vulgaribus loquimur, vulgatum Scriptura testimoniolum libertus exhibemus: Mementote itaque fratres mei, quod in Oratione Dominicâ dicitis: Pater noster, qui es in celis. Quem itaque Patrem vocamus, ad eius hereditatem tota mentis concupiscentia festinare debemus. De terrena porrò hereditate scriptum est: Hreditas, ad quam in principio festinatur, in nouissimo benedictione carebit. Cur ergo, cum dicimus: Pater noster, presto subiungimus: Qui es in celis, & non potius, qui es in terra, videlicet quæ nobis notiores sunt: siue, qui es in aquis, aut in abyssis, cum uero Deus sit, nihil ab eius presentia vacuum sit? sed cum dicimus: Pater noster, idcirco addimus: Qui es in celis, ut au illam esse in hereditatem fæse noster animus erigit atq; in tam scilicet genere aduersus, ut sit heretici, terrena quælibet ignoranter non requirat. Enimvero pater fidei Abram pures sunt

filios, sed solus ille nobilis, qui fuit uxoris; qui vero ex concubinarum sunt ignobilitate suscepti, paterna hereditatis successione leguntur exclusi. Porro autem, dum eos aluit Abraham, omnes dicebantur filii Abraham: at vero cum testamentum venit, qui esset legitimus heres, qui fieri deberet ex heredes, patenter ostendit. Nam Scripta a testante dicit Abraham omnem hereditatem filio suo Isaac: filii autem concubinarum dedit munera, & segregauit eos a filio suo Iacob.

Ecce ita, omnes dicebantur filii, sed non omnes hereditatis paternæ sunt iuri sortiti. Sic profecti fratres, quæplures sunt hodie Christiana professionis titulo decorati, qui videlicet in Christi hereditate nequaquam merentur adscribi: & nūc quidem paterno vocabulo gloriantur, sed nequaquam ad hereditandam paterna bona perueniunt, quia velut spuri, non celestia, sed terrena, ignobiliter cōcupiscent. Vos autem, dilectissimi, membra mea, viscera animæ meæ, sic sat agite per viam mādati cœlestis incedere, ut mens nostra meriti semper debeat de sancta causa anguineorum suorum conuersione gaudere. Speramus autem in eo, qui de Virgine dignatus est nasci, quia nostri ministerij tempore sancta clericorum castitas exaltabitur, & incontinentium luxuria cum ceteris hereticis confundetur. Omnipotens Deus, dilectissimi fratres mei, ab omni vos prauitate custodiatis, & per iustitiam semitam ad cœlestia vos regnaperducat. Hæc Alexander Papa ad clericos Mediolanenses relatos in pristina sed ad correctionem eorum, qui magis diligent officium dimittere, quam concubinam hos à beneficio alienos esse precepit: tam ad clerum, quam ad populum rescribens e:

Porrò eodem tempore, ipsis primordijs eiusdem Aldri Romani Pontificis Mediolano Romanum se contulit S. Arialdus vir Apostolicus, qui solus cum Nazario aduersus Nicolaitas, & simoniacos in ecclesia illa Mediolanensi inualescentes strenuè laborabat, veniens ad eundem Alexandrum Papam vñ cum Herlembaldo Duce strenuo germano Landulphi, cuiusdem Arialdi in opere sancto collegæ. Cuius aduentus quænam causa præcesserit, audi à Syro presbytero in vita ipsis Arialdi sanctissimi martyris, quam rebus prefens conscripsit, sic enim ait: Per idem tempus Landulphus sodalis ipsis Arialdi obiens, superstitem germanu nomine Herlembaldum prudentem & fidelem viiū, licet laicū, reliquit. Hic super ex Hierosolyma reuersus, volebat tunc seculum relinquere, & se tradere vita monastica. Cuius fidem & constantiam beatus Arialdus agnosces; caput ei promittere, quod sibi potiorem apud Dominum gradum acquireret, sic monasterium ingredi diffiserit, & Eusebius Catholicus secum defenseret, atq; cum ipso hereticis & Christobistibus resistaret.

Qui volens probare, virum in his, quæ à beato Arialdo sibi promitebantur, veraciter se auderet considerare: sumptis ali: quantis fistibus, perrexit Romanum, non per viam regiam gradiens, sed per Deiculores in eremo & monasterijs circumquæ degentes, de re tam dicta omnes interrogans. Cumq; cuncti in verâ & pura fide accensit, sententiam ei concordem vñ cum beato Arialdo promerent: tandem peruenit Romanum. Vbi sub ineuitabili imperio ab Alexandro Papa, & a Cardinalibus ei præceptum est redire, & Christi aduersarijs in defensione iustitia vñq; ad proprijs sanguinis effusionem viriliter cum B. Arialdo resistere. Cui etiam Pontifex scilicet & Cardinales ex B. Petri: parte mirificum vexillum dedere, ut quoties hereticorum vesania ultra modum insaneret, illud in manu tenens, eos reprimere: quod constanter per decem & octo fermè annos impleuit, &c. Hæc de Herlembaldi militia Pontificis Romani sacro illustrata vexillo, qui verè Christi miles, Christianæ perfectè militiæ numeros in omnibus adimpliebat: quod discis ex his, quæ inferius sic subiicit auctor:

Erat enim nobilis Herlembaldus coram seculo, quasi Dux in vestibus pretiosis, & in equis & armis, sed in abscondito Deo sicut eremita, agrestibus induitus erat laneis. Hunc in pedum ablutione pauperum agere vidi, quod in alio nemine me reminiscor vidisse. Nam cum alicubi per urbem vallatus magna multitudine scilicet sibi gratis obsequantium incederet, & horrentes pauperes & debiles impliceret, clam alicui ex suis famulis innuebat persistere, atq; pauperem post ipsum in domum secum ducere. Dimisit igitur extraneis, allat à aqua, cinctus linteo, egeni pedes nimia cum generatione abluebat & extergebat. Post hac autem corpore in so prostrato, sub ipsis pedibus caput ponebat. Et tali modo mendicant.

à Gen. 25

LIX.

CÄSTITA
TEM CLE-
RICORVM
INSINV-
AT.

e. si quis
sacerdoti,
or seq. di-
git. St.

LX.

S. ARIAL-
DVS AD
ALEXAN-
DRVM VE-
NIT.

LXI.

LXII.

cum & pauperem faciebat se modicum concilcare diutinem. Demig, honoris & abundantier ipsum restiebat secum, sed & hoc opus sanctum interdum in numerum duodenum explore vidi pauperum. Veruntamen Dei zelo sic erat accessus, vt de eo in eius absentia plerumque vir Dei Arialdus suspirans diceret: Proh dolor! prater Herlembaldum & Nazarium clericum vix quenquam reperio, qui quoquo modo mibi sub falsa discretione taceat non suadeant, quatenus simoniaci & adulteri libere possint peragere opera diaboli. Multa namq; bona de hoc viro familiariter cognoui, sed quia nuper in defensione iustitia martyrio est coronatus, in altero volumine scripta relinquo. At de his inferius suo loco sub Gregorio Papa Septimo dicendum.

XLI. DOMINI-
CI LORI-
CATITEN-
PVS OBI-
TVS.

Hoc anno, pridie Idus Octobris, migravit ex hac vita mirificus illa magna abstinentiae & austерitatis vir Dominicus, Loricatus cognomento dictus, cuius res praeclarè gestas scripsit Petrus Damiani ad Alexandrum Papam: ubi cum telfetur, post annum ab obitu Rudolphi Episcopi Eugubini hunc esse defunctum: planè ad presentem annum reiciendus est eius ad Deum transitus, quem magno animi sui dolore idem Petrus Damiani post tres dies, ex quo Romanum se contulit, se accepisse testatur, iam prænuntiatu ab Hildebrando Archidiacono in hunc modum? Sotinuerat autem (inquit Petrus ad Alexandrum Papam) quidam frater de me, quod lumen oculorum amiseram. Quod dum ego Hildebrando Romana Ecclesia Archidiacono in Lateranen[s]ipalatio retulisse: Nequaque inquit, vt times, propinquæ est mortis indicium, sed familiaris tibi aliquis extinguitur, qui tibi charus sit sicut oculus, & lumen tuum ac splendor in bonis operibus videatur. Et o verum, sed amarus omnifelle præ sagium! Tertia die, post quæ Romanis milibus sum egressus, ecce mihi relatio crudelis occurrit, qua mihi nil minus opinanti, cæcum me remansisse perhibuit, dominum scilicet & illuminatorem meum Dominicum ex hoc sacculo nuper egressum, &c. Vita eius inter Lipomani lucubrations intexta legitur, ad quam amando Lectorem.

I E S V C H R I S T I

Annus 1062.

ALEXAND. II. PAP. VACAT IMP. OCCID. 6.
Annus 2. CONST. DVCAE IMP. 3.

CADALO-
VS ANTI-
PAPA VI-
CT^o PAR-
MAM RE-
DIIT.

I. **A**NNVS sequitur Redemptoris millesimus sexagesimus secundus, Indictione decimaquinta, quo nefandus Cadalus, siue Cadalous, cum primum auro complures Romanorum animos expugnasset, ferro adiuc aperiens sibi viam, ingredi tetauit in Vrbem; sed repulsus, ad propria confusis reuerti compellitur. De his enim hec apud veterem Romanoru[m] Pontificum collectorem ex codice Vaticano: Cadalus mensis Aprilis decimaquarta Romam cu[m] suo apparatu appropinquans, magnam cædem de predictis Romanis, tam de amicis, quam de inimicis fecit. Hoc vero factum fuit anno millesimo sexagesimo secundo, Indictione quintadecima. Hec quo ad tempus ibi. Res gesta autem ita in collectione Nicolai Aragonij Cardinalis: Cadalus cum multa pecunia, & conducticis militibus ex improviso Roma apparuit, ubi non defuerunt homines se ipsos amantes, quos sibi pecunia fauorabiles fecit: inter quos Romanorum Capitanei, volentes Vrbem deprimere, vires ei & auxilium præbuerūt. Cadalus autem eorum auxilio sperans aliquid facere posse, in Prato Neronis castra metari presumpsit, & in prima congreSSIONe viator apparuit: sed post paululum inclito Duce Godefrido adueniente, adeò coarctatus est atq; contritus, vt absq; lesionis proprii corporis abire retrosum nullatenus potuerit, nisi humilibus precibus, & effusis magnis munieribus. Rediens igitur Parham sicut spoliatus & profugus, ab iniquo peruersatus sua non desitit incepto, &c. Haec ibi, reliqua suo loco inferius. Vt planè accidisse illi apparuerit iuxta vaticinium Petri Damiani in eius epistola superius recitatū, quo predixerat, ista dicens: Qui Romanis arcibus superbus inuehers, ac solum proprium cum ignominia reuenteris.

II. Sed nec quidem sic quietuit homo sacrilegus. Malitia nullo coerciri potest aduerso casu, quin non ebulliat in corde impij, & cum facultas datur, erumpat. Quamuis cu[m] dedecore repulsus abscesserit, & vix elapsus cum ignomi-

nia sit reuersus ad propria: rursus tamen pecunias collige-reparat, quarum ope inferatur in Vrbem. Cum Petrus Damiani ista audiēs, posteriorem ad eum scripsit epistolam, quam nos ex eodem codice basilicae Vaticanae S. Petri hic tibi describendam curauimus, quo improbi hominis con-natus in omnibus habeas exploratos. Sic enim se habet:

Petrus peccator Monachus Cadalo pseudoepiscopo quod me-retur.

Si ninius post predicationem Ione ita constanter à sua se proutae corrigeret, vt fratres semel vitij denud se nullatenus impli-casset: Prophetæ Nabum aduersus eam nequaquam onus hoc leuaret, vt in ipso libri sui principio protinus in hac verba protrumperet: Deus emulat⁹ & vlciscens, vlciscens Dominus, & habens furorem, vlciscens Dominus in hostes suos, & irascens ipse iniurias suis. Scripsi tibi nuper, antequā Romam cu[m] satellitibus satanae suis agressus, denuntians & obtestans, vt te à tam cruenti moliniis intentione cōpesceres, vt intramensurata te sepem reprime-rem, & nec motum diuini furoris aduersum te, nec mundum aduersus Ecclesiam in bella nefaria concitares. Verum tu tanquam Vese-uuus gehenna flammæ eructans non quiescis, pecunia fauillas (vt ita loquar) per populum spargis, & per astum cupidinis misericordiam hominum corda corruptis. Tuam profligas ecclesiam, vt obtineas alienam. Illinc aurum argentumq; stat eris appenditur; hinc stipulations ratæ & firma procedunt. Sub hypothecario iure momentum a sunt socii prolabantis ecclesiæ prædia distrahabuntur.

Ducis post te castra, auro potius armata quam ferro, & sic nū-mi proferuntur è loculis, tanquam gladii vibrantur è thecis. Phalanxes planè, quo sequuntur ad tuæ signa militia, non tam litui, buccina, vel tuba clangor excitat, quam vena metalli vibrantis instat: Habens enim (vt aiunt rustici) pugillum auri, frangis mu-rum ferreum. Sed sunt diuitia (ait b Salomon) conservata in ma-lum domini sui. Quid enim profut arum Ptolemao, Regis scilicet AEgypti, qui post nauale bellum, quod Iulio Cesari perfidus ac superbus intulerat, enecatus fluctibus, neglectus atq; despectus in littore sine custode iacebat, nec aliter est inter cateros agnitus, nisi quia aurea erat lorica p[ro]iectus? melius ei fuerat sub panno tegmine viuere, quam in purpura, vel auro periire. Imperator Nero aureis retibus p[ro]scabatur, eaq; (vt historiæ tradunt) blatteis è gurgite funibus extrahebat. Sed eum nullatenus potuerunt ab immi-nente discrimine, neque diutie, neque delitie liberare. Nam cum à Romanis pro incomparabilis enormitate flagitiis ad supplicium quereretur, paucis actus è palatio fugiens, ipse fibinet in suburbio consciens interitum. Iustus Imperator tantam thesauri copiam posidebat, vt ad opum custodiā vxor eius arcas ferreas fabri-careret: sed postmodum impos mentus effectus, dum se perdidit, etiā posse qualibet cum ip[s]is quoq; regalibus sc[ri]ptis amissit.

Vnde bene per Prophetam dicitur: Argentum eorum foras proiecietur, & aurum eorum in sterquilinum erit: Argentum eoru[m], & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Animam suam non saturabunt, & ventres eorum non implebuntur: quia scandalum iniquitatis eorum factum est: & ornamenti monilium suorum in superbiam posuerunt. Gothorum Dux Alaricus (vt authenticata est historiæ) dum inopinata se posidere diuitias gloriatur, apud Consentia regionem subita morte disfun-gitur. Goths vero protinus Basentium annem à suo alueo per ali-um transitem captiuorum labore deflectunt: sic q[ui] Alaricum cum multis opibus in eodem alueo, aqua deficiente, sepielunt; rursumq; fluuium proprio meatui iuxta consuetudinem reddunt: ac ne quis addiscere locum posset, captiuos omnes, qui interfuerunt, extinxerunt. Et o ritu[m] sic tuam tibi pecuniam tuus etiam miles infode-ret, ne per eam, sicut iam caput, status Ecclesie deperiret; vt quod magistro tuo dictum legitur, tibi quoque merito diceretur: Pecuniatiua tecum sit in perditione. Habet porro mater Michæ (sicut in libro d Iudicium legitur) argentum, vnde cōstatum est idolum. Sed absit vt tantum ex illa, quantum de tua pecunia prodierit sacrilegium. Ex illa quippe summa in vnatantum tribu Israël factum est scandalum: tua vero pecunia Christiana Fidei & totius sanctæ Ecclesiæ nittitur euertere fundamentum.

Et, b[ea]tus celus inauditum! Pilati milites c[on]suntilem Domini non presumunt scindere tunicam: & tu in duos Papas Catholicam partiris Ecclesiam. Illi pendentes in cruce Salvatoris ossa non frangunt: & tu sc̄tis Ecclesiæ membris, quæ procul dubio corpus eius est, sacramentum violas unitatis. f Captam bello Arcam Dei Israël Philistinorum Principes temerare non audent, sed clausam

PETRI
DAM, E-
PIST. AD
CADALO
VM ANTI
PAPAM,
a Nahū.

III.
b Eccl. 5.

IV.
c Ezec. 7.

d Iud. 17.

V.
e Ioan. 19

f 1. Reg. 5.

vndig illibat amq³ conservant: tu Christ: ane pietatis arcanum, & non lapidearum tabularum, sed verbi Dei viui & permanentis est Ecclesie mysterium vexare ac soluere niteris frementium cuneis belatorum: Si³ Oz a mortitur, qui humerum supponit, ne Arca Domini corruat: quid illi merito fiet, qui se super Ecclesiam Christi, ut in eiusrum ipse sublimis videatur, exaltat? Audi quid tibi per Abdiām diuina vox dicat: Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solum tuum, qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? vbi mox sequitur: Si exaltatus fueris vt aquila, & simter sidera posueris nidum tuum: inde detrahant, dicit Dominus. Luce clarius constat, quia David in Regem per Samuel ministerium vnguitur; Saul vero diuini iudicij sententia reprobatur.

VI.

Sed donec Saul adiunxit, nec per exiguum quidem regni partculam David sibi metuens usurpare presumpsit. Sed quid dicimus, quid David, viuente Saul, regi calminis apicem non ascendit? cum & etiam iam defuncto, nequam mox ad obtinendam iam regalia sceptra se contulit, sed vtrum insalem habitudi in qualibet regni vrbe meretur, humiliiter inquisitus, dicens: Num ascendam in vnam de ciuitatibus Iudea? Cui cum diuinitus diceretur: Ascende: nō mox, in quam sibi melius videretur, creditus ascendendum: sed geminat inquisitionem, vt cpiat certitudinem. Inquirit adhuc quo possumus ascendere debeat, ne indicium se disponens in aliquo vel minimo (quod absit) offendat. Quo inquit, ascendam? ait Dominus: In Hebron. David ergo Rex in regno sibi diuinitus traduto non modò regnare, sed nec quidem habitare presumit, nisi diuine iunctionis adhuc renouetur imperium: & nos, qui sacerdotes dicimus, alienas ecclesias predonum atq³, raptorum more peruadimus, easq³ mundo stupente, Deo prohibente, contra decretum alegum, contrasententias canonum venali commercio redimere festinamus. De quibus sub adulteriorum specie per Ieremiam dicitur d. Saturauit eos, & mox at sunt, & in domo meretricis luxuriantur: equi amatores in fornicias emissarij facti sunt, vnuquisq³ ad vxorem proximi sui hinniebat. Unde & sequitur. Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus? & ingente tam non vlcisetur anima mea.

VII.
PECCA-
TVM PEC-
CATORVM
QVOD
SIT.

f Psal. 118

g Ezec. 7

VIII.

h Iere. 20

Enimvero sicut per auxilium dicitur Sancta Sanctorum, & Cantica canticorum: sic Romanam Ecclesiam venditer distracti, peccatum est vtique peccatorum. Quamlibet quippe ecclesiam reddit mens simoniacus est: qui autem Romanam Ecclesiam ad taxationem pecunie redigit, quid aliud quam omnes per orbem terrarum ecclesias, quibus illa pralata est, penaliter usurpare contendit? Sanne sicut triginta denarijs Iudas Iscarioth Dominum vendidit: ita tringinta numero maledictiones eius reperiuntur in f Psalmo, quem aduersus eum Prophet a descripsit. Quae scilicet maledictiones ab eo versiculo incipiunt, vbi dicitur: Contra super eum peccatorem. Illic vero desinunt, vbi subiunctum est: Operantur sicut diploide, confusione sua. Si ergo iuxta peccati modum maledictionis sue damnationis ponderatur elegit: quanta perditioni Romane Ecclesie mercator erit obnoxius, qui dum vnam negotiat, omnes simul ecclesias comparare conuncit? Quamobrem non dubites hanc in redundante sententiam, quam per Ezechielem Deus intentat, dicens g. Vent tempus, propè est dies occisionis, & non gloria mortis. Nunc de propinquo effundam iram meam super te, & complebo furorem meum in te: & iudicabo te iuxta vias tuas, & imponebam tibi omnia scelerata tua, & non parcer oculus meus, nec misericor, sed vias tuas imponebam tibi & abominationes tuae in medio tui erunt: & scies, quia ego sum Dominus percutiens te.

Defuncto Cesare Augusto (cuius videlicet tempore Saluator noster nasci dignatus est) mœrens Romanus populus lugubre clamabat, videlicet: Aut non nascetur, aut non moreretur. De te autem Cadalo merito dicitur, videlicet: Aut non nascetur, aut illi moreretur. Fuisse vitig, secundum Scripturā h³ conceptus tuus conceptus aeternus: abortiū mater tua, non peperisset, & aborsum potius fuisse, quam sobolem genuisset. Narrat Eutropius, quia paulo ante quam Saguntini ab Hannibale famis inopia caperentur, ne ultimis cogarentur interire supplicijs: cum mulier iam penitus fuisse enixa, infans repente regressus in vieturum illius ciuitatis portendit exitium. Optarenu etiā, vt in quoq³ in viscera materna regressus super urbem vnam potius triste prodigium intentares, quam ad eas atque incrementa peruenientia, totam Ecclesiam Catholicam non iam significat ore, sed ipsa operatione destrueres. Ad hoc enim te furiosa dominandi libido, & non appetenda sublimis precipit aut insania, vt vnius Episcopatus noīs mensura contenta-

tus, sed super vniuersalem Ecclesiam generalem ambas principatum, & vt solus eminas, totum orbem in precipitum mergere non formidas.

Plane Diocletianus Imperator (sicut historiarum tradit antiquitas) regalis, stigyi insigne dispositus, & non procul à Salonicis per nouem ferè annos vsg, ad obsum primatus in amena virentis hortuli cultura permanuit. Qui cū ab Herculeo atq³ Galerio ad recipiendum obnoxie rogaretur Imperium: tanquam pessim aliquid perhorrescens hoc fertur dedisse respondsum: Utinam Salone posset olera visere, nostris manibus instituta, profecto nunquam iudicaretis hanc sarcinam nostris iterum crucibus imponendam. Cū pater Magni Constantini Constantius atque Galerius crearentur Augusti, Romanus inter eos dñsis est orbis, vi Galliam, Italiā, Africam, Constantiū, Illyricum, Asiam, simul & Orientem Galerius obtineret. At Constantius Augusti duxit atq³ cum Gallis dignitate contentus, Italia simul & Africa administranda sollcitudinem recusauit. Vir autem ille egregius & prostatissime ciuitatis dum priuatorum & prouincialium diuinitus studuit. Fisi cōmoda non admodum affectauit, melius iudicans publicas opes a priuatis haberi, quām intra erārū vnius angustias reseuari.

Reges ergo Gentium propter curātū ingruentium tandem & plurioris regiminis iura contemnunt, Imperialium dignitatum apicem fugunt: & sacerdotes Dei, qui hęc specialiter predicare debuerunt, in superbis se cornibus eleuant & non sacerdotalem. Sed regalem, in tyrannicam ferulam arripere super humum genus anhelant. Illi cōcessi ordinis suo arma deponunt, vt quietis otio perfrauantur: isti constituti legionibus armatorum, velut hostium castra Christi Ecclesiam impetunt, & in gladio corruentium sanguine, tanquam brutorum animalium pinguedines signantur. Strix malefica etiam si alienum sanguinem sigit, suis tamen pignoribus parcit. Saturnus dum deuorare proprium filium nititur, in suis sedentibus lapidem inuenire miratur. Romanos certè tuos esse filios asserebas, quos tamen in ore gladij deuorare non vt pater, sed tanquam crudelis virtus decreuisti. In fortibus quidem velut lapidem reperisti duritiam; sed ex misericordia atq³ debilibus gauisus est triumphalem te reportare victoriā. In quo plane certamine & tu Regis Totila iudicaris superare tyrranidem, & tuus miles Gothorum excedit immunitatem. Ille namq³ sicut nota narrat historia, cum Romanum circumfusis militibus obfideret, & inclusus populi luctu laboraret inedia, vt iam pignorum suorum matres decesserint artus absumere: tandem per Ostiensem ingressus est portam, qui parcerem Romanis ciuibus cupiens, per totam noctem clamore tubam iussit, vt dum irrupisse hostem buccina diuinus intonante pernoferetur, à Gothorum se gladijs, quibuslibet interim latibus occultarentur.

Tu autem, milesq³, tuus tantam plebis inualide atq³ imperite bellorum stragam dedisti, vt casorum numerus ignoretur. Certe dum Pompeius aduersus Casarem ciuili prolio dimicaret, inter hortandum cuiq³ tantum aubat: Parce ciuib; cum Cesar è contrario insisteret, inquiens: Miles faciem fieri. Tu itaq³ Cesare crudelitatis insinuatum accendis animosa corda satellitū, retulisti manubias & spolia de cadaveribus peremptorum, vt de te per similitudinem dici possit. Et de prolyis Iuda narrabat Gentes. Et in his omnibus nubilam territis, nisi vt Praesulem Apostoli & sedis ecclias, & cathedram non vacantem alienariis maior obtineas.

Sed vt noueris, quia malum hoc nequam tibi fuisse cōcedet in exitum, de proximata tibi atque comitatu regione praebeamus exemplum. Connivencia autem tibi regio Placentia est, cuius Episcopus non diu ante nostram etatem fiducia & callidus artifex extitit, & ad instar tui sublimitatis, & glorie satis superq³, ambitione flagrant, adeo vt prius ante se gestandam (sicut & tu nunc agere ducis) crucem argenteam impetraret. Qui etiam cum Imperatrici, que tunc erat, obsecrū negotiū duobus habere mysterium: deinde sensim ad maiora profiliens, tandem Apostolicam sedem familiaris tibi pecunia patrocino violenter inuaserit. Eiecto itaque Gregorio, Imperatoris Ottonis vtique consanguineo, Romane Ecclesie Cathedram non vt sacerdos magnus, sed vt fur, itaq³ tyranus obtinuit. Sed paulo post respiciente Quiritum populo, atque in zelum digna vltionis vnammititer exardescere, irruentes in eum manus inuiciunt, & oculos eruunt, aures, narē, q̄ præcidunt.

Experitus est itaq³, quod & tunc sibi, & nunc tibi per Ezechielem & Prophetam Dominus comminatur, dicens: Venient super te instructi vnu & rotas populorum multitudo: loricā, & clypeo, &

XIII.
k Ezech.

IX.

X.

XI.

i 1. Mac. 3

XII.

galea armis suntur coronate vnde: & dabo eorum tuis iudicium, & iudicabunt te iudiciorum suis. Et ponam zelum tuum in te, quem exercent tecum in favore nasum tuum, & aures tuas praecedent, & quae remanserint, gladio concident. Et ut attentatione tua cognoscatur: prope quamur vsq[ue] ad finem historiam, postquam Romanus, ut dictum est, rependissent pontificis; mox ante retro cōversum in aspergloriosum equitem posuerunt, tenentemq[ue] sui velutoris in manus caudam, per publicam totius Vibis viam hac vt caneret, impulerunt: Tale, inquit, supplicium patiatur, qui Romanus Papam de sede pellere nititur.

XIV.

ibid.

Audit ergo tale quilibet Ecclesie fornicator exemplum, ex pauescat idipsum hodie super diuinam severitatis inuigilare iudicium. Audit quid per eundem a Prophetam tibi diuina vox dicat: Ne quis sum, inquit, tuum deuorabit igni, & denudabunt te vestimentis, & tollent vas gloria tua, & requiesceret factam scelus tuum a te, quia haec dicit Dominus: Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti, in manus, de quibus satiata est anima tua, & agent tecum in odio, & tollent omnes labores tuos, & dimittent te nudum & ignominia plenaria, & reuelabitur ignominia fornicationum tuarum: scelus tuum, & fornicationes tuae fecerunt haec tibi. Propriam quidem dimittere, & alienam Ecclesiam simoniacis contaminationibus profanare, per extreme fornicationis genus agnoscitur. Porro autem si tu culmen Apostolica Sedis fueris, Deo mundum negligente, sortitus; gliscunt, & exultant omnes reprobis, omnes Christiana religionis tripudiavit inimici. E contra eum, Dei iustitiam esurientes stitunt, qui pietatis opera a cernere concupiscunt, culmen adeptum totius Ecclesiae precipitum credunt. Hucusq[ue] Petri epistola ad Christianorum cæde madendū Cadaloum, postquam vietus reuersus est Parmam, Roma tunc exultante post acceptum de pseudopapa victoriā. In cuius memoriam hunc scriptum fuisse versum in palatio Lateranensi, testatur qui vidit, b Otto Frisingensis.

Regnat Alexander, Cadalus cadit, & superatur.

Post hæc autem in aula regia noua & inaudita prorsus contigisse leguntur, nimis ut Anno Colonientis Archiepiscopus Henricus Regem puerum iam annorum decem a matre Agneta Imperatrice subductum, in S. Suitberti insulâ post Paschales dies nauis alio sub pretextu perductum, inuitum & reclamantem Coloniam vsq[ue] perduxerit, eumq[ue] blanditijs delinitum, ceterorumq[ue] Germania Principum obsequio frequenter & cultum retineuerit educandum. Hæc cum eius temporis Scriptores referant, de causa cur ad hæc facienda Colonensis permotus fuerit, est diuersa sententia. Lambertus afferit eam, quod id fecerit, ob inducitam in suspicionem pudicitiam Imperatricis propter frequentiorem consuetudinem cum Henrico Episcopo Augustensi, regni negotia iussu eiusdem Agnetis administrante. Sed ista non creditur; tū quod Agnes ipsa omnium pudicissima haberetur: tum etiam, quod per eiusmodi factum non adhiberetur remedium violata (vitait) famæ Reginæ, quin potius ut magis augeretur, efficeret, relicta absq[ue] filio, filijq[ue] aulicis ipsa libera absque arbitris, vel testibus (li ita fuisse) lubrica vidua. Adeò ut hæc ex parte potius fuisse abducenda, custodiaq[ue] munienda mater ipsa Regis, quam eius filius. Quamobrem certior illa veriorq[ue] causa probatur, ut eo modo regni regimen auferretur a matre, & ab illis, qui ab ea eius administrationi præfecti erant, quorum arbitrio cuncta male miscererunt, atq[ue] planè auditu nefanda perpetrarentur.

XVI.

Quæ enim sunt subsecuta, perspicue ista declarat: siquidem correcta sunt mala illa, quæ eiusmodi ministrorum nequitia fuerant, orbe terrarum detestante atq[ue] reclamante, commissa. Erat horum Princeps Guibertus Parmensis, de quo ista in gestis Romanorum Pontificum in Nicolao II. a Nicolao Aragonensi S.R.E. Cardinali collecta legitur: Eodem verò tempore Imp. Henrici relicta vxor cū parvulo filio gubernacula Italia regni tenebat, quæ inter cetera faminea leuitatis acta a cūdā Parmensi clero Guiberto, nobili progenie orto, curā ipsius regni & Cancelleriam cōmisit. Cuius fauore eiusdem ciuitatis Episcopo Cadalo ad Sedē Apostolicam inuadendā administratæ sunt vires. Cuius etiam ope pariter atq[ue] cōsilio, infame illud atq[ue] pudendum conciliabulū Basilæ (ut vidimus) fuerat contra Romanum Pontificem celebratū.

Quod autem ista mox correcta fuerint, vbi Rex à ma-

tris cura fuit ablatus: planè ea peragendi fuisse causam ostendunt. Siquidem ut eadē Pontificia habent Acta, Guibertus in ordinem statim redactus est in Comitiis paulo post habitis omnium Principum Germanorū, in quibus (inquit eadē Acta) Annoni Colonensis Archiepiscopo administratio regni, & Regis custodia fuit demandata, qui prædictum Guibertum Parmensem, quæ Imperatrix Cæsarialis fecerat, sine mora depositus, & in locum ipsius Gregorii Vercellensem Episcopū ordinavit. Sed & vigilans studium eiusdem Colonensis Archiepiscopi, quo ut componerentur res Romane Ecclesie, atq[ue] schismatis penitus tolleretur, se contulit in Italiam, Romanumq[ue] peruenit: planè dilucide satis causam insinuant, cur è matris gremio filiū ipse eo modo subtraxerit. Quod licet audax Annonis facinus, hactenus intentatum, tamen à laudatis viris laudatum inuenimus, & inter alios à Petro Damiani, dum hoc anno in Gallijs legatione Pontificia fungeretur. Cuius extant litteræ ad eundem Colonensem Archiepiscopum, dum esset in procinctu, cōscriptæ: quæ sic se habent ex eodem codice basilicæ Principis Apostolorum acceptæ:

Domino Annoni reverentissimo Colonensi Archiepiscopo Petrus peccator monachus dignæ devotionis obsequium.

In expeditionis exercitio constituti, dignè nō possumus iisdem manibus, & stylis currentis articulum texere, & frons equoru[m] fluentibus, ut dignum est, deseruire. Sed licet melius sit luculentere loqui, quā mutire, verum amen cūm necusat: imminet, melius est vtcung, mutire, quām penitus obmutescere. Cūm nobis ad memoriā, venerabilis pater, labor tuus & studium venit, nobilis illa fides, atq[ue] prudentia loquida sacerdotis menti nostræ subsequetur occurrit. Sicut enim sacra (vt optimè nostis) testatur historia, cū Athalia vxor Ioram, cūm Ochozia filium suū Regem videlicet Israhel videret extinctum, caput in omne semen regium immaniter fremeret, posteritatemq[ue] Dauid crudelis Bellona tentauit funditus abolerere. Sed insignis ille sacerdos loquens filium Ochozia p[ro]p[ter]a & multis laudibus effrenda fraude surripuit, & occulte vsq[ue] ad septennium intra templi septa seruauit. Cui postmodum regalis scripti iura contradidit, eumq[ue] ad presidētū Israhelitico populo iuxta a præauoru[m] suorum consuetudinem roborauit. Max verò, tāquam hoc egregio nō sufficeret sacerdoti, confirmato Regū imperio ad utilitatem sacerdotij, siue templi suam prouexit industria, & cū præfato Regge ad ordinandā & disponendam consacerdotum suoru[m] se contulit disciplinam. Nam & sarta testa templi, vt instaurantur, instituit, & nonnulla qua sacerdotibus competit, edicta de promulgata.

Sciebat enim quod viraq[ue] dignitas alterne inuicem utilitatis est indigena: dum & sacerdotium regni tuitio protegitur, & regnum sacerdotalis officij sanctitate fulcitur. Sed quid mihi per sacra lectionis seriem currere, nisi quia in te video eiusdem operis similitudinem nostro tempore conuenire? Seruasti, venerabilis pater, elictum tuis manibus puerū, firmasti regnum, restitisti pupillo paterni iuris Imperium. Ad sacerdotium quoq[ue] manum tua prudenter protinus extendisti, dum & Parmensis bestia squamea colla Euangelici mucronis vigore præcidere, & Apostolica Sedis Antifittem in sua dignitatē elaborasti solium reformare. Sed cōcepto operi nisi postrema manus accedat, nisi adhibeantur adhuc illa qua restant, sanctum vestri operis & fiducium minatur vt corruat.

Cadalou enim ille sancte perturbator Ecclesie, eueror Apololica disciplina, inimicus salutis humanae, ille, inquam, radix peccati, præaco diaboli, apostolus Antichristi, sagitta nimis producta de pharetra satane, virga Assur, filius Belial, filius perditionis, qui aduersatur, & extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, velut draco terribilis adhuc sufflat, adhuc fatore venenata pecunia nares hominum fœdat, fidemq[ue] multorum vento perfidie & vacillantem nouis heresiarcha perturbat. Sicut enim louem in Danae gremium per aureum imbreu[m] descendisse fabularum commenta configunt: sic iste per aurum de suo Ecclesiæ sacrilega deiectione quesitum, adulterinum Sedis Apostolica concubitus querit, & tāquam petulcus adulterum suam explere libidinem in Romana Ecclesiæ violatione medullitus in ardore desicit. Quamobrem, venerabilis pater, vt sancti studij tui labor ad effectum omnino perueniat, & per eaudam titionis bui[n]us, iudicem per rnum putridum diaboli membrum apud opinionem hominum Romana Ecclesia non vilescat, & hac occasione (quod absit) Christianus populus in errore permaneat: necesse est vt vestra prudentia totis n[ost]ris elaboret, quatenus generale Concilium quanto cyu[m] fiat, & perniciose hu[m]is erroris spina-

GIBER.
TVS PAR-
MENSIS
CANCEL-
LARIA
PRIVA-
TUS.

XVIII.
EPIST. PE
TRI DAM.
AD AR-
CHIEPIS.
COPVM
COLON.

4. Re. II

XIX.

XX.

nas, in quo miser mundus versatur, euellat. Præterea libenter ad vestre sanctitatis colloquium, si occasio daretur, attingerem, ut comunicandum consilium, quod absentia prohibet, viua conserti sermoni verbis coferrent. Sed quoniam id fortasse non mereor: peto, quæso & humiliter suggero, ut sancta vestra prudencia Cadaloī rabiem, qui latrare nō definit, omnino conetur extingue, quatenus Christiana religio pacifica per vos valeat tranquillitate gaudere, ut regnum ac sacerdotium optata per vos pace fiat, ut qui viri usq; dignitatis auctor est pacis eterna digna vobis premia largiatur. Sed dum equus offertur, dum soij omnes iter arripiunt:

Ecce breuem spemno, streuē vesti glorio.

Hæc Petrus ad Coloniensem Archiepiscopum, & quidem nō otiosè, sed operosè admodum: siquidem in opus strenuè Colonensem Archiepiscopum laborasse, quæ erunt dicenda, significant.

XXI.
CONCIL.
IN OSBO-
RIO.

Etenim nihil moratus, vbi Rex, & quæ spectarent ad regnum, collocata essent in tuto, ex Episcopis Germaniae & Italiae illis, quos tunc apud Regem reperiri contigit, ut Concilium cogeretur, operam dedit, cui & Rex ipse etiam interesset. Sic igitur autumnali tempore Concilium collectum in Germaniae loco, qui dicitur Osborum: ita namque apud Petrum Damiani dictum reperimus in duabus codicibus, quos vidimus. An autem mendosità legatur, nescimus, locus tamen nobis hactenus incomperatus. At non incomperata, quæ in Synodo gesta sunt, neimpē damnum fuisse ibidem Cadaloum, recitata ibidem eiusdem Petri Damiani scriptione, qua texta haberetur longa disputatio inter Aduocatum Regium, & Romanæ Ecclesiæ Defensorem, sicq; omnium consensu conciamata esse damnationem pseudopontificis Cadaloī, Alexandri vero electionem comprobata. Contigit autem ipsum Cadaloum damnari ipsi Vigiliis SS. Apostolorum Simonis & Iudæ, anno iam vertente ab ipsius promotione facta (vt vidimus) eorumdem sanctorum Apostolorum natali die, nē pē vigilia oœta mensis Octobris. Porro concertationem illam inter Regium Aduocatum, & Romanæ Ecclesiæ Defensorem, quā reperimus inter Petri Damiani scripta, eiusdem auctoris esse non dubitamus: nam ab eius stylo non abhorret, imo magnopere congruit. Verū ipse non interfuit, neq; interesse potuit, eodem tempore alterius legatiois munere implicatus, vt, quæ in serius hoc eodem anno dicenda erunt, ostendat. Quamobrem ab illo ad Synodū missam esse, & inter Acta synodalia, vbiprobata fuit, relaram esse, par est credere. Sed accipe ipsam, quam ex duobus exemplaribus hic tibi describendam curauimus. Sic enī se habet eius titulus.

Disceptatio synodal is inter Regis Aduocatum, & Romanæ Ecclesiæ Defensorem.

XXII.

Ipsò exordio Petrus Damiani eiusdem operis auctor compellans impium Cadaloum Antipapam, post alia quæ in eum dixerat, haec habet: *Sed ad hac gloriaris, & tacas: Rex me & Imperatrix mater elegit, ad hunc apicem me regia celsitudo prouexit: sed cum hinc aula regia suum tueatur electum; illinc Romana Ecclesia proprium defendat Antipitem, iam in solo constitutum, dignum est ut sanctorum atq; prudentium sacerdotum multo tuto conueniat, & hanc quasdam ventilans, sub canonicis iuriis auctoritate discernat. Quoniam & in proximo, ut speramus, fieri hoc Osboriense Concilium, hic iam eiusdem Concilii constituanus velut in quadam pictura præludium. Iuxta ius onem ergo a Danielis, Patrum throni positi, iudicium fideat, libri operiantur, & solutionis indigat quæstio in mediū deducatur. Hic itaq; Romanæ Defensor Ecclesiæ suas allegatiōes inficerat: illuc Aduocatus Regius propria partis argumenta deponerat. Taceat Parma cum suo heresiarcha, aduocatio tantum regia, & Romana inuicem colloquuntur Ecclesia sanctorum vero sacerdotum erecti sint animi, vt & quæcavent, dicenda sunt, conferant, & per orat a cause iudiciale sententia calculum ponat. Age igitur, Defensor Apostolicæ Sedis incipiat: demie Regius Aduocatus, quæ sibi videbuntur, ostendat.*

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

2 Dan. 7.

Cum beatitudo vestra, venerabiles Patres, super Apostolicæ Sedis negotio disputatione, ad cunctas Ecclesias pertinere, quod versatur in manibus, non ignorat. Hac enim si ante, reliqua sunt: si autem hoc, quæ omnium fundamentum est & basis, obruitur, iudiciorum quoq; status necesse est collaboratur. Omnis autem sive Patriarcha-

tus cuiuslibet apicem, sive Metropoleon primatus, aut Episcopatuū cathedralis, vel Ecclesiæ cuiuscunq; ordinis dignitatis, sive Rex, sive Imperator, sive cuiuslibet conditionis homo purus insituit, & (prout voluntas, aut facultas tulit) spiritualium prærogatiuarum iura prefixit: Romanam autem Ecclesiam solus ille fundavit, & sive præteram Fidei mox nascens erexit, qui beato vita aeterna clavigero terreni similiter & cœlestis imperij iura commisit. Non ergo qualibet terrena sententia, sed illud Verbum, per quod construendum est celum & terra, per quod deniq; omnia condita sunt elementa, Romanam fundavit Ecclesiam. Illius certè privilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, quia quisquis cuiuslibet Ecclesie ius suum detrahit, iniuriam facit: qui autem Romanæ Ecclesie priuilegium, ab ipso summo omnium ecclesiæ capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in heresim labitur. & cum ille notatur iniustus, hic est dicendu hæreticus. Fidem quippe violat, qui aduersus illum agit, quæ mater est Fides; & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Ecclesiis prætulisse cognoscitur. Cum hoc igitur vestra sanctitas indubitanter agnoscat, vos, quin non quilibet, sed nobiliores, & egregii estis filii Romane Ecclesia, pietatis viscera circa matrem vestram compatientes ostendite, & utrum destrui debeat, sibimet eligendo Pontificem, iudicare. Mirum quippe est si, quod minoribus Ecclesiis canonicus vigor attuit, illi soli, quæ caput est omnium, non permisit.

Regius Aduocatus.

Prolixa declamatione dedit attentionem, benevolentiam, atq; docilitatem, & hoc potius iuxta cōsuetudinem fori iudicialis, quā secundum regulam Concilij synodalis: vbi scilicet non magnopere curare debemus elucubrat & locutionis urbanitatem, sed viu sententia potius puritatem. Ad querelam ergo coram sanctis sacerdotibus deponendam sufficiat nobis dicere, quoniam intronizatis Papam sine consensu domini nostri Regis, ad iniuriam scilicet atq; contemptum regie maiestatis.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Ordinationem Papæ factam diffiteri nec possumus, nec debemus; Regis autem in uriam modis omnibus propulsamus. Sed videamus primò si placet, utrum Papa sine Rego potuerit fieri, & sic postmodum de Regis disputeamus iniuria.

Regius Aduocatus.

P. r te liquido nouimus, quia illi debent Pontificem, cum ordinatur, eligere, quos sibi, postquam ordinatus fuerit, canonica decrevit auctoritas obediere: Papæ vero, quia uniuersalis est Pontifex, non modò Romanus populus, sed Romanus Imperator, qui caput est populi, obedientiam det: censendum ergo est, vt Papam sine capite suo populus elgat, & ei, quem non elegit Imperator, obediatur? Constat ergo, quod nisi Romani Regis assensus accesserit, Romani Pontificis electione non erit perfecta.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Peribendum est itaq; iuxta vestre disputationis articulum, quod negat Stephanus, nec xystus, nec Cornelius, non deniq; Clemens, non Sylvester, non ipse B. Petrus Papali nomine dignissimi, qui ab Imperatoribus eorundem tempore electi non sunt.

Regius Aduocatus.

Gentiles Reges non sunt adhibendi ad huius, de qua loquimur, electionis exemplum: qui quoniam ignorabat Fidem Christianam, Christianorum non poterant ordinare Pontificem. Ceterum Christiani Principes semper Romanos elegere Pontifices.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Qui mentitur in communi colloquio, mendax dicitur; qui autem in presentia venerabilium sacerdotum falsa proulerit, sacrilegiū procul dubio crimen incurrit. Dixi Christianos Principes Romanos semper elegisse Pontifices: percurre mecum Ecclesiastica antiquitatē historias, Romanerum Presulum Catalogum studiose disquire, & cum perpacuis inuenieris in electio sua Regum accessisse consensus, confitere te perplicum prætulisse mendacium. Quis enim Rex Antonij filium Damasum Hispanensem? Quis innocentium Innocentij filium Albanensem? Quis deniq; Zofnum Gracianum filium elegit? Quis præterea Leonem Quintianum filium de Tusciā? Quis Hilarium Crispini filium de Sardinia? Quis Cælestini Preser Romani cuius filium? Quis Bonifacium, quis Arastum & quæ Romanos? Deniq; multis atroxerem, misericordium generarem. Sed ne me putas non habentem copiam, ab eorum enumeratione desicerem: Quis Imperatorum elegit Simplicium Tiburtinum? Felicem natione Romanum? Quis Gelafum Afrum Valerij filium? Quis Symmachum Sardinia proximam filium Fortunati? Quis Hor-

320

XXIV.

XXV.

XXVI.

misdam filium Iusti natione Campanum? Ioannem origine Tuscanum, Felicem natione Samnitum, Bonifacium Gibaldi filium, Mercurium Proiectum, Agapitum Gordiani, natura Romanos:

XXVII.

Quis enim Regum electioni cuiuslibet istorum suum legitur adhibuisse consensum? cum eorum temporibus Romane Republica Christiani principes praeiussi legantur, id est, Valentianus Senior; Valens frater eius, qui occisus est in pugna Gothicā a proprie Hadrianopolim, Gratianus, qui à Maximo tyranno peremptus est; Valentianus Iunior, qui necatus est a comite suo Vienna; deinde Arcadius, Honorius, Theodosius; Ioannes ille, qui apud Rauennam occisus est; Valentianus Tertius, qui in campo Martio est peremptus; Martianus, Leo, Majorianus, Seuerus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Zeno Neps ille, qui in villa sua occisus est iuxta Salonas, Augustulus, Anastasius, Iustinus, & ceteri Romani Imperatores; quos euitandi lacrimosissimi causapraetereo. Da mibi ergo eorum, quos enumerauimus, aliquem vel Praesulem requirentem, vel Principem assensum in electione prabentem, & ego do manum, atque perhibeo laureandum: alioquin si dare non poteris, in hoc te coquatum per omnia perneceste est fatearis. Quod autem B. Gregorio legitur adhibuisse Mauritius Imperator assensum, & per pauci alijs Principes alijs promouendis: hoc dictauit perturbatio temporū & tempestas horrenda bellorum.

Regius Aduocatus.

Si mentiri est contra mentem loqui, temerarium est me mendacia tam procaciter argui, qui non vix falsum, sed verum medixisse putavi: tamen assentior, & in hoc superatum me esse non abnuo.

Defensor Romanæ Ecclesie.

Vt autem id ipsum adhuc manifestius patet, & te super hac dicimandi materia perdidisse, tibimet ipsi clarissim innotescat, lege Constantini Imperatoris edictum, ubi Sedis Apostolica constituit super omnes in orbe terrarum Ecclesias principatum. Nam postquam supra corpus B. Petri basilicam fundator erexit, postquam Patriarchium Lateranense in beati Salvatoris honore construxit, mox per Imperialis Rescripti seriem Romana Ecclesia constituit dignitate. Vbi nimurum B. Siluestro, * suiq; successoribus obrulit, vt regali more, & aurea corona plectatur in capite, & ceteras regij cultus insulas vsiparent. Verum beatus Silvester ornamenti, que sacerdoti congruere iudicabat officio, in propriis vissus assumptis; coronam verò, vel cetera, que magis ambitionis, quam mystica videntur, omisit. Cui etiam Constantinus Lateranense palatum, quod eatus aula regalis extiterat, perpetua iure concessit; regnum Italie iudicandum tradidit. Nam & ipsius Regi haec verba sunt: Vnde, inquit, congruum inspeximus, nostrum Imperium & regni potestatem Orientis alibus transferri & transmutari regionibus, & in Byzantia prouincia in optimo loco nomini nostro ciuitatem edificari, & nostrum illuc constitutum Imperium.

XXIX.

Quoniam vbi principatus sacerdotum & Christianae religionis caput ab Imperatore caelesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem. Audisti, quia terrenus Imperator non habet in Romana Ecclesia potestatem: quomodo ergo sine illius arbitrio, qui potestatem ibi non habet, non licet eligi sacerdotem? Ipse verò Constantinopolim velut in secunda Roma perpetuo regnaturus abscessit. Longè verò post Theodosius Imperator B. Pauli basilicam caput; quo defunctus filius eius Honorius eandem basilicam ad calcem usq; perduxit. Hi quoq; Romana Ecclesia priuilegium nihilominus firmarunt. Quomodo ergo prærogatiuam sibi in Romani Pontificis electione relinquenter, qui Romanam Ecclesiam nequaquam sibi studuerunt subdere, sed preferre? nō praecipere, sed parere? non præcelere, sed subesse?

Regius Aduocatus.

Assentior pland & ratum duco, quod loqueris: sed esto quod nunc regia celsitudo ex antiquorum consuetudine Principum hoscibimet allegare non posit; veruntamen tu hoc negare non potes, quod pater domini mei Regis pia memoria Henricus Imperator factus est Patricius Romanorum, à quibus accepit in electione super ordinando Pontifice principatum. Huc accedit quod præstantius est, quod Nicolaus Papa hoc domino meo Regi priuilegiū, quod ex paterno iam iure suscepere at, præbuit, & per synodalium insuper decreti paginam confirmavit. Cum ergo priuatus quisq; à suo decide re iure non debeat, donec ventilato negotio iudiciale in eum sententia promulgetur: quo pacto maiestas regia prærogatiuam hanc suę dignitatı amisiit, quam ex Apostolica Sedi liberalitate percepit, & ex paterno Imperiali fastigii iure suscepit? quo, inquam,

modo in Romana Ecclesia dignitatis adepta locum sine iudicio perdidit, qui Romanam Ecclesiam non offendit?

Defensor Romanæ Ecclesie.

Priuilegium inuictissimo Regi nostro ipsi quoque defendimus, & vt super plenum, illibatumq; possideat, optamus. Porro autem Romana Ecclesia multo nobilis atque sublimius, quam mater carnis, mater est Regis: illa siquidem peperit, ut per ein traducem revertatur in puluorem; ista genuit, ut Christi sine fine regnantis efficiat cohæredem. Et cuncti liquidū nouimus, quia Res līterē egregia indolis, tamen adhuc puer est. Quid ergo malificat Romana Ecclesia, si filio suo, cum adhuc impubis esset, cum adhuc tutela egret, ipsa tutoris officium subiicit, & ins, quod illi competebat, implexus? Quis nescit, quia sacerdotem eligere puer ignorat? Sepè mater iudicis tribunal irrumpt, testes adsciscit, Notarios conuocat, sicq; per astipulationes & rata, & insuper apicum movimenta omnia bonorum suorum filio iura delegat: interim tamen, usque dum ille ad iuueniū at atis incrementū perueniat, & ratio ncapax fiat, illa cuncta dispensat, omnia ordinat, sive quod iam alieni iuriū est patrimonium, ad propria disponit prouisionis arbitrium. Nunquid ob hoc dicenda est mulier illa filio suo concessa subtrahere? immò verius perhibetur, vt puto, pietatis studio deseruire. Quia qua rudit adhuc filius dilapidare ac prodigere poterat? Hec illa sibimet aptè disposita, cautè retenta, & rationabiliter ordinata, conservat. Carnaliam ergo mater adiuuat filium in rebus terrenis, & mater Ecclesia filio suo Regi prabere non debet auxilium in spiritualibus donis?* Obtusest ergo plectenda veritas, qua scilicet hoc damnat, quod prædicare debuerat; illi crimen imponere nititur, qua pro beneficij gloriā promeretur. Huc accedit, quia nonnullam ob varietatem temporum sapienti mandus est ordo causarum. Tunc enim, * quoniam Pontificem sibi Romana percepit Ecclesia, tanta similitatis fomes in * seditionis ciues accederat, tantus liuor & odium tumultuantis populi corda turbauerat, vt de tam longinquis terrarum spaciis nequaquam regia clementia præstolari possemus oraculum. Nisi enim quantocuyus ordinaretur Antistes, perniciosus in populo gladius mutuis vulneribus desciret, & non parua Romanorum ciuium strages fieret.

Regius Aduocatus.

Obtende quod vis, argumentare quod placet, dummodū constet, quia nullatenus debuit immutari, quod Papa concessit, quod decreto constituit, quod scriptione firmauit.

Defensor Romanæ Ecclesie.

Quid mirum, si hominis carnis adhuc fragilitate circumdati statuta mutantur, quoniam omnipotens Deus, qui videlicet omnia que futurā sunt nouit, ea quoque, qua à semetipso constituuntur, immutat? Nam ex eo quod promittit, aliquando aliquid minuit, vel etiam totum subtrahit, aliquando mala minatur, & non infligit.

Regius Aduocatus.

Ea que proposisti scripta, declarantur exemplis. Quid est ergo quod Deus vñquam promisit, & minuit?

Defensor Romanæ Ecclesie.

Sin non excidit, reminisci potes quod dixit Dominus ad Noe a: Non permanebit spiritus meu in homine in eternum, quia caro est, eruntq; dies illius centum viginti annorum. Sed cum Scriptura commemorat quingentorum tunc annorum extitisse Noe, quando haec sibi Dominus loquebatur, sexcentorum tunc iam esse, cum cataclysmus erupt: liquidū patet, viginti annos de prescripti numeri spacio fuisse subtractos, vitaq; spaciū, quod humanogeni Deus promisit, immunit, quia perueritatis eorum reatus excreuit. Inde quoque per os b Patriarche Iacob proposit Spiritus sanctus, dicens: Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de semore eius, donec veniat qui mittendus est. Et tamen nec temporibus Iudicium legimus viros de tribu Iuda semper super Israël tenuisse datum, nec Reges ex eadem tribu principatum tenuisse usque ad Christi reperiuntur aduentum. Constat ergo quia Deus omnipotens sepè quod homini promisit immunit, quoniā homo, quod Deo debuerat, non impleuit.

Regius Aduocatus.

Doce & vbi Deus promittit bonum aliquod, & efficaciter non implevit.

Defensor Romanæ Ecclesie.

Recordare quid dixit Dominus ad losiam c Regem Iuda: Pro eo, inquit, quod vidisti verba voluminis, & perterritum est cor tuum,

* Obsmu-
tescat* viderat
abundare.* f. quādo
* f. sediti-
ones.

XXXII.

XXXIII
a Gen. 6.

b Ibi. 49.

XXXIV
c 4. Reg.
22.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

xxxviii

c Gal. 2.

* venient

tuum, & humiliatus es coram Domino, audit is sermonibus contra locum istum, & habitatores eius, & scidisti vestimenta tua, & flesisti cor am me: idcirco colligam te ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace. Et tamen paulo post Scriptura dicit: In diebus eius ascendit Pharaon * Necho Rex Egypci contra Regem Assyriorum ad flumen Euphrat, & abiit Iosias in occursum eius, & occisus est in * magedo cum vidisset eum. Ad sedeciam quoque Regem Iuda per Ieremiam dicitur: ^a Audi verbum Domini Sedecia Rex Iuda. Hac dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio, sed in pace morieris, & secundum combustionem patrum tuorum Regum priorum, qui fuerunt ante te, sic comburent te, & v. Domine, plagent te, quia verbum hoc ego locutus sum, dicit Dominus. Quod nimis quomodo potuit fieri, qui seriem scrutatur historie, nūquād poterit inuenire. Nam postquam à Rege Babylonis semel est captus, Babyloniam, translatus, nunquam legitur ulterius ab eis vinculis absolutus. Iustus ergo iudicio subtrahit Deus nonnunquam homini bona que promisit, cum rebellis homo illius fernare mandata contemnit.

Regius Aduocatus.

XXXV.

Prosequere etiam, quomodo Deus quod minatus est, non infligit.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

b Ion. 3.

Nemo, qui limen ecclesiæ terit, ignorat, quia ^b Jonas ad Ninive à Domino missus exclamauit, dicens: Adhuc quadrangit a dies, & Ninive subueretur. Sed quia ciuitas illa ad Deum toto est corde conuersa, nequaquam iuxta minacem Domini sententia excidijs est euersio deleta. Cum ergo Deus omnipotens non modò verax, sed & ipsa sit veritas, iniuliat consilij sui manente proposito, exterioris iudicij sui sapè variat ordinem, iuxta humani sue probi, siue improbi meriti qualitatem, quatenus & à prauitate correctus, quod Deus in se minatur, evadat, & prolapsus in culpam, nullatenus quae pollicetur bona percipiat. Hinc est, quod per Ieremiam dicit: ^c Bonas facite vias vestras & studia vestra, & audite vocem Domini Dei vestri, & penitebit Dominum mali, quod locutus est aduersum vos. Hinc est, quod ad d. Heli quoq; per vimurum Dei Dominus ait: Loquens locutus sum, ut domus tua, & domus patris tui ministraret in confectu meo usq; in sempiternum. Nunc autem, dicit Dominus, absit hoc à me, sed quicq; glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.

Regius Aduocatus.

XXXVI.

* f. quæ
proposu-
ras

Recte planè cuncta ^a proposueras, perspicuis roborasti testimonijs Scripturarum, attamen ad superiora paulisper reuertere, & iuxta tuę sponsonis elogium de domini mei Regis iniuria rationem redde.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

* excludi-

Glorioso Regi in eligendo Pontificem, absit vt nos intulerimus iniuriam, cum ad hoc nos, sicut superius dictum est, nec sit as impulerit, non rapina, ad hoc, inquam, nos inuitos traxit (mininens periculum ciuilis belli, non lèndendi, vel minuendi huiusmodi Imperij).

Regius Aduocatus.

* facti fu-
sent

Ciuale bellum obiectis, mininens periculum in tua allegationis defensione prætendis; dicatur etiam, si placet, quod cœlum rueret, terra, ^a subcinicum patreretur: perge adhuc addens, quod pondus aresceret, terram diluuium inundaret. Quid mihi omnia hacten constet, quia quidquid accideret, nullo modo sancti Papa sententiam debuisti infringere, nulla ratione synodalis decreti mysterium lucit violare? Sicut enim Scriptura perhibet, melius est viri auctoritate scandalum, quam vi veritas relinquatur. Nam si hoc bellum timuissent beati Martires, ^a fierent proculdubio sancti militie desertores.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

XXXVII.

Non ignoras, quod inter omnes sanctos Martires Petrus & Paulus in Apostoli Senatus culmine posident principatum.

Regius Aduocatus.

Hoc sicut negare sacrilegium est, ita etiam affirmare superfluum.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Eorum sunt nobis tenenda vestigia, eorum forma iuris est actibus imprimenta sub eorum magistris debemus vivere disciplina.

Regius Aduocatus.

Hoc utrūq; clari est, perspicuum est, sed quid à te portenti, quia præstigijs sub hoc, unicula inductionis alatur ignoro.

Tolle præstigium, intellige veritatem, times me tanquam tibi tendiculas substruentem: audi Paulum de capite suo Petro veraciter perhibentem: Petrus, antequam ^a veniret quidam à Iacobis, cum Gentilibus edebat; cum autem venissent, subtrahebat se & segregabat, timens eos qui ex circumcisione erant. Cernimus ergo Petrum non rigidum, sed discretum. Timebat enim Iudeus ne per occasionem Gentium à Fide recederent Christianorum, & ne perderet gregem creditum, boni pastoris est imitatus exemplum: factus est enim Iudeus tanquam Iudeus, ut Iudeus lucrifaceret. Sicut Christus apparuit in forma carnis peccati, ut à peccatis hominem liberaret: & cum legem Moysi non ambigeret abolendam, consulens tamen adhuc ruibibus & infirmis fratribus, tenuit ad tempus umbram legis, ut eos quoq; prouheret ad perfecte noscendum plenitudinem veritatis. In hoc ergo beatus Petrus discretiōis nobis regulam dedit, quatenus aliquando, ybi tamen non plurimum noceat, declinemus aliquantulum à tramte rectitudinis, ut consuleme valeamus infirmis.

Regius Aduocatus.

xxxix.

f Gal. 2.

Qui dicas, quod Petrus aliquando legem Iudaicam teuit, cur non dicas quod in eadem Epistola legitur, nimirum quia f. Paulus in facie eum reprehendit: In faciem, inquit, ei restitit, quia reprehensibilis erat. Eiq; dixit: Situ, cum sis Iudeus, Gentiliter, & non Iudeus, viuis, quomodo cogis Gentes Iudeos, are? Cum ergo illud permisisti, istud quare silentio suppressesti?

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Quod Petrus egit compunctione misericordiae, hoc Paulus arguit pro magisterio disciplina: ille quod fecit dispesatio, ut infirmis tolleret scandalum; hoc iste corripuit, ne indiscretus quilibet passim adduceret in exemplum: in Petro discamus, ut periculo . . . immidente discreti Pauli sermonibus instruamur, ut sanis rebus vita nostra mere deserviat rectitudini.

Regius Aduocatus.

Laudo quidem redditam rationem, sed cum duorum Apostolorum proposueris magisterium, mirum ^a cum prætermisso Paulo, solum Petrum adduxeris in exemplum.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

* cur

Noli, fratres, pueriliter currere, immo noli volare, sed perge; pro gratuitate quippe negotij prolatio est quoq; moderanda a sermonis. Audi etiam consequenter & Paulum, discretionis aurea lineam nostris oculis opponentem, eiusdemq; dispensatione compassioni auctorem. Sicut enim Apostolicorum Actuum testatur historia, perambulabat Paulus Syriam, & Ciliciam, confirmans Ecclesiæ, peruenit in Derben, & Lystram: & ecce discipulus quidem erat nomine Timotheus, filius mulieris vidua Fidelis, pater autem gentilis. Huc ergo, ut ad compendium veniamus, Apostolus circumcidit, quoniam Iudeus, immo Iudeus, qui in illis erant regonibus, timuit. Cur itaque circumcidit Fidelem hominem, non Iudeum, qui videlicet incircumcisus erat, & natione gentilis, nisi vt discretionis studio deserueret, ne Iudei Fideles in scandalum corruentes à Fide recederent? Hoc etiam nanc ad memoriam redit, quoniam aliquando iuxta morem Nazariorum comam ex voto nutravit, & postquam nauigasset in Syriam, in Cenchrus positus caput iuxta legis mandata totondit. Refert adhuc Lucas sacra scriptor historia: Cum venissimus, inquit, Ierosolymam libenter suscepimus nos fratres, & sequenti die Iacobus, & omnes seniores, qui cum eo erant, Euangelio illius comprobato dixerunt ei: Vides fratrem, quot milia sunt in Iudeis, qui crediderunt in Christo, & omnes emulatores sunt legis.

h Ibid. 18.

Audierunt autem de te, quod discessione in doceas à Moysi eorum, qui per Gentes sunt Iudeorum, dicens non debere eos circumcidere filios suos, nec secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? utq; oportet cōuenire multitudinem; audiēt enim te superuenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus: Sunt nobis qua tuor viri votum habentes super se, his assumptis sancti faciate cum ipsis, & impende in illis, ut radant capitā; & scient omnes, quia quæ de te audierunt, falsa sunt, sed ambulas & ipse custodiens legē. Tunc Paulus assumptis viris, posteriori die purificatus cum illis intravit in templū, annuntians expletionem diuinum purificationis, donec offerret pro unoquoq; eoru oblato. Cur itaq; Paulus iuxta ceremonias Iudeorum caput rafat, nudipedalia exercuit, sacrificia obtulit, & legem destruxeris, legis præcepta seruauit? cur, inquam, hac omnia, nisi vt his qui ex Iudeis Fideles exiterant, sc̄ scandalum tolleretur? formam suscepit agititudinis, ut morbos auferret agrotis; seruauit ceremonias legis, de quibus tamen in Epistola dicit: k

i Ibid. 21.

XL.

xli.

k Phil. 3.

XLII.

Gal. 5.

XLIII.

b. Mat. 17

c. Rom. 10.

XLIV.

XLV.

XLVI.

d. Gal. 5.

Quæ mib[us] fuerunt luca, facta sum detinenda, & propter Christum arbitror velut stercora. Circumcidit hominem, & iam h[ab]et terribiliter clamat: Duo, inquit, vobis, quia si circumcidatur, Christus nihil nobis proderit. Quod, quæso, manus peccatum esse poterit, quæm[us] Christum perdere, Christiana religio regulam violare, Iudaica legi ritus inducere, nouam Evangelij gratiam impregnari? & tamen hoc Apostolus Paulus in superiore secessisse conficitur, ne in ipsis nota Fidei rudimentis montes adhuc tenero scandala paterentur. Quantum namque in exterioribus cernuntur, Cherenibus, & Ebion n[on] penè peccatum inveniuntur egisse, quam Paulus, qui nimirum in Christum credentes, propter hoc solum a Petri dubiu[m] anathematis sunt, qui legi ceremonias Christi Euangelio miscuerunt, & sic noua confessi sunt, ut vetera non mutarent. Sed ecce cum dicitur, quoniam Iacobus, & omnes seniores hoc Paulo consilium dederunt: omnes ergo Discipuli, quod Paulus fecit, pariter fecerunt: vnumq[ue], scilicet habent in hoc meritum, & qui fecit, & qui faciens dedere consilium.

Si ergo ipsi Principes mundi, quorum legibus patient non modo regnatur, sed ipsætiam celitudo celorum, non ab iustitate propria, quia tunc erant hominibus, intam periculo so negatio descendere: cum n[on] bis utiq[ue] parvulus, & infra eorum vestigia longe extitibus non lucit innumerabilis Romanae Vrbis multitudini subuenire? Sed quid Apostolos loquimus scandalum causis debiliū, & nouiter conuersorum; cum & ipse illorum Magister & Dominus, etiam nimirum omnia secula subternuntur imperio, ad nostram mutationis exemplum, scandalum praecaverit Iudeorum? b Simon, inquit, Reges terra à quibus accipiunt tributum, à filiis suis, an ab alienis? quo respondent, ab alienis: Iesus subiungit: Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, mittbamum, & cumpiscem qui prius ascendet, tolle, & aperio ore eius inuenies staterem, illum sumens da ei pro me & te. Ad mollieundum ego rigorem rectitudinis, ad tuendam virtutem discretionis, si tibi Petrus non sufficit ad exemplum, iunge & Paulum. Quod si proaci contumacia nequeunt vterque sufficiere, padate te ultra Iesum per dicatus inceptiam profiture: c Finis enim legis Christus ad iustitiam omnium credenti.

Regius Aduocatus.

Discretions virtutem tot Scripturarum testimonijs approbatam improbat non possumus; sed absit, ut illa virtus sit tam subtilis, tamve precipua, etiam tuenda studio in anathematis barabrum corruiere debeamus. Nam cū omni, quod nobis ex diuina legi precepit, ad hoc procul dubio tendat, ut nos Creatori nostro sociates eterna coniugiat; si nos ab eo, quod absit, per maledictionis sententiam contingat abscedere, que virtus, que discretio, que sicur dicitur, pia compassio tam incomparsabile damnum nobis poterit compensare? Sane si propter hoc solum virtus appetitur, ut omnipotens Dei servus acquiratur, qualis iam illa virtus esset, que nos à diuini contuberniis fortiante repellat?

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Hac cur prof. quæsio, quia nobis occulta sunt, evidenter exponere.

Regius Aduocatus.

Synodaliter enim decet pagina, quam cum Concilij totius sensu beatus Nicolaus Papa constituit, cui quippe manus articulum indidit, quam tot Episcoporum venerandus celebris, conuentus subscriptione firmavit, anathematis vinculo iuxta morem carere non potuit. Vnde vos pro compunctione, vel condescensione, nescio quædictis furentis populi, nequaquam vosmet ipsos debetis tam inenodabiliter sententie nexibus invetere. Ridiculum quippe est, sic ubrarium de voragine marini fluctus eruere, ut ipse compellatur exptor vudosus præcellarum sumptuum cum suis subcidere.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Cum hec inconsultius loqueris, Andebat arum vulnerum more consilij, qui nimirum dum clausis semper oculis pugnant, alios quidem vulnerant, sed quomodo seipsos à vulneribus tueantur, ignorat. Dicis, quia nequaquam debemus in anathemata corrueire, etiam si per hoc valeamus infra iusti attribus subuenire. Huc vibrasti gladium, tentasti vulnus infligere, sed tibi metu clypeum opponeres, non vidisti. Nunquid tibi tam de memoria excedit, quod superioris protulisti, quoniam beatus Paulus d[icit] quia si circumcidamur, Christus nihil nobis proderit? Et tamen quod tam discretè prohibuit, ipse pro charitate fratrum informantum, ne scandalum paterentur, impletit. Quod enim

maius sicut deterius poterit quis anathema subire, quam cui negatione. Et Christum profane reatus damnatione prodeesse? Nam cui Christus non prodest, procul dubio anathema est: nihilq[ue] est aliud anathema aliquem fieri, nisi à Christo, in quo benedicuntur omnes Gentes, societas et repellit. Si ergo Paulus hoc anathema pro charitate fratrum subire non timuit, in modo prosus exiit, ut non qualem cung[ue] boninem sed Christianum vng[ue] discipulum circumcidit, tu, quædo, ubi cordis oculos amissisti, qui, quod Apostolus fecit, non faciendum esse testaris ipse enim dicit: c Quæcumq[ue] scripta sunt, ad nosfram doctrinam scripta sunt.

Regius Aduocatus.

Versimile est, quo sicut Paulus Coapostolum suum Petrum de Iudeis, ad rediuvia usurpatione corrupi: ita nibilominus & in semper ipsum, postquam discipulum circumcididerat, reprehendat: nec multi hoc aliter vng[ue] poterit persuaderi, si si forte in eius verbi aliquatenus valeat inueniri.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Et nullus ambiguatus nemus in tua mente remaneat, ut nulla cor iuum super hoc negotio deinceps caligo confundat, audi quid id est Paulus ad Romanos dicat: f Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibet conscientia mea in Spiritu sancto, quoniam tristitia est mihi magna & continuus dolor cordi meo: optabam enim ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israëlite. Ecce Paulus certus sit sicut nos, necessitate coactus sponte ac voluntarie desiderat anathema esse pro fratribus; & tu mihi proponis anathema clementium, ubi me percipis & inenabili pressus necessitate fuisse constritum, & charitatu studio, ne tantu[m] si atram multitudine corrueret, inclinatum. Audi etiam quod Moses pro populo Israelitico populans dicit: g Obsecro Domine, peccauit populus iste peccatum maximum, secerantq[ue] sibi deos aureos: aut dimitt eis hanc noct[em], aut si non facias, dele me de libro tuo quem scripsi. Quod nimis plorante sicut, cum reprobo in Iudicio dicet: i te maledicti in genere aeternum. Ecce hic Paulus optat anathema pro fratribus sicut ecce illic Moses populai ex Dei libro pro populi, quem ducet, charitate deleri: & sola Romana Ecclesia, que pietatem & charitatem in toto orbis spiritualiter & principaliter docet, ex imminentibus vibratis vndiq[ue] gladiis filios suos, quos quotidie per sacrificia baptismatis mysterium generat, liberare non auderet? Maledictus vir, ait h Saul, qui comedenter panem vsg[ue] ad vesperam, donec vescatur me de inimico meis.

In hoc, sicut legitur, anathema Iona[n]thæ cecidit, sed eum ac imminentia mortis sententia, charitas, qua pro populo strenue dimicauerat, liberauit. Vis audire quid etiam de ipso Iesu, totius benedictionis auctore idem Apostolus dicat? Christus, inquit, ut nos liberaret a maledictione legis, factus est maledictum. Si ergo ipse auctor benedictionis aeterna, ut nos a vinculo maledictionis absoluere, maledictioni non dignatus est subiacere: si sancti quiq[ue] vel noui, vel veteris Testamenti, dum sui capitulis initiatu[m] exemplum, & informis subuenire fratribus in periculis concupiscent, anathematis fabre sententiam nullatenus perhorrescant: cur vni mihi meritis imputare peccatum, & charitatem ad hoc me induxit: se non peripicus, que operis multitudinem peccatorum? Quogmodo autem me inquisib[us] hominis sententia ligat, quem charitas ipsa, quae Deus est, liberat? Erubescat igitur humani anathematis impunitor, cum per charitatem gratiam tecum sit eternæ benedictionis indultor.

Regius Aduocatus.

Cuicunque in disputatione certam veritas ipsa defecerit, in eptum est adhuc per ambages, atq[ue] versutias pertinaciter nitit, ridiculum est dicitur verbis prolixioribus immorari: de vinculo siquidem anathematis, quo te haec enus arbitrabor astringi, stare nautier expediti, ut nihil de catero tibi valeat obici, nihil super hoc capitulo rationabiliter posse opponi. Veruntamen adhuc video mihi materiam superesse, quam ibi valeam non sine causa reluctatori obiciere. Dicitis quia necessitate constricti, & velut angusti temporis brevi spacio coactati nequaquam potuisti in electione Pontificis expectare consensum regiae manu statis. Quod profecto simolu[m] esse perspicuum est. Constat enim tres plus minus meses interim decurrisse, ex quo sanctæ memoria Papa Nicolaus occubuit, vsg[ue] ad Kal. Octob. Cum iste succedit. Videamus ergo si per tam modicam longitudinem trimestris videlicet spacy non potuerit ab aula regia pragmatice & sanctionis vobis apocata reportari.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Ecce copellis me vulgato sermone depromere, quod ob Imperialis palati

326

XLVII.

Expo. 32.

XLVIII.

XLIX.

L.

palatij reuerentiam de reuerant silentio præterire, sed iuxta re-
fer & scilicet exactionis instantiam proferatur in medium opti-
egregium vestrum, seculis omnibus in auditum. Rectores enim au-
læ regie cum nonnullis Testimoniis & regni sanctis (vt ita loquor) Epis-
copos conspirantes contra Romanam Ecclesiam Concilium colle-
gisis, quo Papam, quasi per synodalem sententiam condemnatis,
& omnia qua ab eo fuerunt statuta, quassare incredibili prorsus
audacia præsumpsisti. In quo nimis non dicam iudicio, sed præ-
iudicio id ipsum quoq; priuilegium, quod Regi predictus Papa con-
tulerat, sed dicere liceat, vacuasti. Nam dum, quidquid ille con-
stituit, vestra sententia decernente, destruietur; consequenter etiam id,
quod ab eo Regi præstutus fuerat, aboletur. Sed ab sit à nobis; vt pro-
pter cuiuslibet hominis insolentiam Rex, qui innocens erat, quantu-
ad nos, rem suarum amittat, & quem auctore Deo votis omnibus
præstolamus ad Imperiale fastigium, non permittimus ob alienam
culpam regie dignitatis incurvare detrimentum. Sed vt totam in-
auditam calamitatem nostram per curranus historiam, Stephanus Car-
dinalis presbyter Apostolicae Sedis vir videlicet tantæ grauitatis &
bonitatis nutore conspicuus, tanta denig, sicut non obscurum est;
virtutum floribus insignitus, cum Apostolicus* libris ad aulam regia
missus, ab aulicis administratorebus non est admissus, sed per quinq;
fere dies, ad beati Petri & Apostolicae Sedis iniuriam, pro fortibus
mansit exclusus.

STEPHA-
NICAR-
DINALIS
LAUDES.
* litteris

LI.

a Ier. 31.

Quod ille, vi potè vir gravis & patiens aquanimator tulit: Legati tamen officium, quo fungebatur, implere non potuit. Clausum itaq; signatumq; mysterium Cœcilij, cuius erat gerulus, retulit, quia regis eum presentari conjectibus Curialium plectenda temeritas non permisit. In qua nimis inopinata presumptionis audacia tantæ disputandi videtur inesse materia, vt & Demosthenis elo-
quentiam vincat, & copiam Tulliane facultatis excedat. Vnde si vellemus iniuriam nostram districtius persequiri, ture possemus ob-
tendere, quia vos Romana Ecclesia vosmetipso dono priuasti, qui
scilicet ei prædicti vestrigratus contumeliam intulisti. Ille qui p-
pe sedis amicitia violat, qui gratia amicorum per offensionis molestia
pulsat. Nam & Dominus Iudas per Ieremiam ait: Ecce feriam
domini Israel, & domini Iuda fœdus nouum, non secundum pactum,
quod pepigi cum patribus eorum, pactum quod irritum fecerant.
Ille ergo irritum reddit leneisci pactum, qui prior violat amicitia
sacramentum. Veruntamen Romana Ecclesia non vult exaggerare
quod pertulit sed perseuerare cupit in munere, quod regio cuiusmin
liberaliter prorogauit.

Regius Aduocatus.

LII.

Quod domino nostro Regi reuerenter ad scribis innocentiam, di-
gnè faci: quod ante administratoribus aula publica deuolutus &
diverso calumniā, videtur iniustum. Quidquid enim circaves in bu-
iusmodi casibus actum est, ad hoc nos Regia manus impulit, Imperiale
præceptum, non proprie libertatis arbitrium.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Et ego tibi secundum cordis tui duritiam respondabo: dico e-
nim quod Dei omnipotenti obtemperare sermonibus aliquando pe-
catum est.

Regius Aduocatus.

Ad hoc quod afferis, mens humana concutitur, & Christianæ
pietas ferre non valet auditus.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Quia hoc tantoperè miraris, illud etiam consequenter adiijo,
quia propter hoc quod Deo quidam promptus obedivit, funditus pe-
rigit: alius ob id quod obtemperare contempnit, ad cumulum gratia
plenorius ascendit.

Regius Aduocatus.

Incredibile est valde quod dicas, veruntamen si tales exem-
plis approbare quod loqueris, dic quis unquam Deo obedivit, ac pro-
pterea pergit.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Non te latet quod Iuda Ischarioti, qui iñ accepto consilio eñ tra-
diturus erat, ait Dominus: Quod facis fac citius. Postmodum quoq;
cum ad eum osculum accedere presumpsisset, adiicit: Amice, ad quid
venisti? sub audiuit, perfice. Sed quia miser hic sermonibus efficaci-
ter obedire, irreuocabiliter pergit.

Regius Aduocatus.

Huius propositionis ratione reddit a, redde consequenter alte-
rius, qui scilicet Dei omnipotenti obdientiam prebeat, & propter
hoc copiosorem gratiam meruit.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Sip placet, hoc in memoriam revoca, quod Dominus ad feremam
dixit: Ade ad domum Rechabitatum, & loquere eis, & intro-
duces in domum Domini in unam exbedram thesaurorum, & dabis
eis bibere vinum. Et paulo post Prophetas subiungit: Et posui coram
filiis Rechabitatum scyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos,
bibite vinum. Qui responderunt: Non bibemus vinum quia Ionadab
pater noster præcepit nobis dicens: non bibetis vinum vos & filii ve-
stri usq; in sempiternum. Vnde postmodum Ieremias ait eis: Hec di-
cit Dominus Deus exercituum: non deficit vinum de flirpe Ionadab
sili Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus. At ecce ille male
obedientis, perfunctus abdientie muncro cucurrit ad laqueum: isti
feliciter inobedientes, perpetuum sui Conditoris meruere conspe-
cium. Hoc etiam ad hoc valet, quod superioris dictum est, quia cum
Papam sine consensu Regis eligimus, non debet is quod extrinsicus
actum est, dijudicare, sed potius quo animo, & qua intentione fit
factum, diligenter attendere.

Regius Aduocatus.

Hac argumenta nobis domesticâ sunt, & nūquām deficiunt,
quia de promptuaris proferuntur; semper enim possumus in præ-
operis exhibitione delinquer, sed quia occulta est, ad puræ mentis
debetemus patrocinium conuolare.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Censesne semper debere iuxta rerum, atq; verborum superficie
iudicari: quid enim iuxta verborum strepitum magis est ab-
sonum, quam cum Deus Pater & Filius & Spiritus sanctus media-
torum Dei & hominum dicitur tradidisse? Ecce Christum tradidit
Iudas, tradidit & Deus Pater: nunquid non quasi similis casus vide-
tur? ergone traditor est Iudas, & traditor Deus Pater?

Regius Aduocatus.

Vnde probas quia Pater & Filius & Spiritus sanctus tradi-
rint Saluatorem?

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Audi Apostolum dicentem: Qui proprio Filio suo non peper-
cit, sed pro omnibus nobis tradidit illum. Cui & Salomon ait: e
Cum sis iustus, & omnia iuste disponas, ipsum qui non debet puniri,
condemnas. Quod autem se Filius tradidit, idem dicit Apostolus:
Qui me dilexit, & tradidit semet ipsum pro me. Quod autem &
spiritus sanctus tradidit Filium, Sapientia perhibet dicens. Uni-
genitus est enim spiritus Sapientie, & non liberavit maledictum
à labiis suis. Maledictum apud veteres dicebantur omnes qui su-
spendebarunt in ligno. Christus autem, vt Apostolus dicit, vt vi nos
liberaret à maledicto factus est maledictum spiritus ergo sanctus
liberavit maledictum à labiis suis, quia que per ora Prophetarum
de Christi passione locutus est, non cohibuit, sed super eum sine di-
missione compleri cuncta permisit. Ergo secundum te, qui non de
cordis intentione, sed semper ex operum vis superficie iudicare: si
Pater tradidit Filium, & ipse tradidit Filius, & spiritus sanctus,
Iudas quid male fecit? Facta est traditio à Patre, facta est à Filio,
necnon à Spiritu sancto, facta est à Iuda: vnares à pluribus facta
est, sed eadem res in operatoribus decernenda est. Quod enim Deus
omnipotens ex charitate; hoc Iudas fecit ex cupidine acquirenda
pecunie. Quod Deus fecit ad salutis nostræ remedium, hoc ille fecit
ad explentum insatiabilis anaritiae votum. Vides ergo, qui non
quid homo faciat, debemus attendere sed quo animo & voluntate
faciat, diligenter examinare. Nam si sola duntaxat exteriora per-
pedimus, inuenimus ipsam Dominum Saluatorem & dixisse quod
prohibet, & fecisse alter quod iubet.

Quisquis ait, dixerit si atris suo, fatue reus erit gehenna ignis:
& tamen ipso Resurrectionis suis de duabus de se dubitative lo-
quentibus ait: Ostulti & tardi corde ad credendum dixerat etiam
in monte Discipulus: Si quis te percussit in dexteram maxilla-
m, præbe illi & alteram. In passione vero positus persecuti-
se in maxillam pueri sacerdotis non modò non alteram præbuit, sed
insuper dixit: Si male locutus sum, exprobra de malo, si autem
bene, cur me cadi? Et quomodo iam verum est, quod de illo Lucas
ait: Quod cœpit facere & docere, si quod docuit, non implevit?
Se proculdubio intelligentem est hoc eum præcepisse ad prepara-
tionem cordis, non autem ad ostensionem operis. Quomodo enim pa-
ratus corde non fuit in maxillam alteram cadi, qui pro hominum
salute decreuerat toto corpore crucifix? Paulus etiam palma per-
cussus iuſione pontificis, ait: Percutiet te Deus, paries dealbate.
Quod minus intelligentibus videtur in verbo conuicum, sed in sen-
su prophetici tenet oraculi sacramentum.

Paries enim dealbatus hypocritis est, sacerdotalem sub hoc
nomine

LVI.
d Rom. 8.
e Sap. 12.

f Galat. 3.

LVII.
g Mat. 24.
h Ibid. 5.

i Ioan. 18.

k Act. 1.

l Ibid. 23.

LVIII.

^a A.D. 23. nomine preferens dignitatem, sed occultans intrinsecus luteam malitie turpitudinem; nam quod humilitatis fuit, mirabiliter cūstodit. Cū enim illi diceretur: a Principe sacerdotū maledicū respondit: Ne scī si ater, quia princeps ēst sacerdotum. Scriptum ēst enim: Principe populi tu non maledices. Vbi patenter ostenditur, quanta idem tranquillitate dix: set, quod iratus intulisse videbatur. Quibus Scripturarū testimoniis quid aliud edocemur, nisi quia nō iuxta verba nulla semper debemus sententias iudicare, sed quo animo, qua mentis intentione proferantur suspicere?

Regius Aduocatus.

Dubia quā proponis, luculenter elucidas per exempla quā subiçis: sed quæ te vt ad superiora paulisper redreas, & cur nos calumniaris, vobis praiudicium intulisse, quæ regie ditioni parvum, patenter exponas.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

LIX. Reſtē planè ordinabiler & congruent, poſtquām omnis veſtre partis obiectione non rhetorice argumentis, non coloribus orationis, non deniq; dialecticis ſyllagim, ſed viuæ potius atq; perſpicue veritatis eſtratione purgata: verſa vice iam de gnuis est, vt de veris excessibus vel breuiter diſteratur. Enimquerū damnaſio Papae tam gravis & inexplicabilis, vt non humano, ſed diuino duntaxat fit tractanda iudicio. Reges autem noſtriſtros tum et atis infirmitat, tum fragilitas ſexus excusat: quibus utiq; non reatuſ adſcribitur, ſed eorum Confiliarij, vt dignam ēſt, imputatur. Omnis itaq; peruerſitatis ceteris, vt quid ignorante Roma, reprobum domutum, nō Romanum Pontificem eligere preſumpſisti?

Regius Aduocatus.

Electionem quidem, vt palam ēſt fecimus, ſed longè prius Gerardo Comite, alijs Romanis, vt videbatur, ciuiis infatigabiliſter iſſentibus ad hoc inducſimus. Nam & Abbas monasterij, quod dicitur, Clivus Scauri, non defuit. Non ergo, vt afferis ignorantie Roma, ſed preſente, atq; petente, Romani Pontificis electio facta ēſt.

Defensor Romanæ Ecclesiæ.

LX. In hoc pro me facis, dum Gerardo ſub anathemate conſtituto te communiceſſe teſtaris: nam vt de Abbatē & alijs interim ſileamus, de Gerardo liceat tantummodo dicere, Eccleſie hominem non fuiffe, & Christi nequaquam pertinuiffi Fidelibus. Illud enim viuū caput anathemati, male dictioñi, ſubiacuit, omnium ferè Pontificum, quicunq; Romana Eccleſie eius temporibus preſuerunt: demānū paulo antequam moreretur, propter Comitē Angliam & Archiepiscopum, quos à beati Petri Liminibus redeunteſ inuaſit, ſpoliavit, & vſque ad mille Papensis moneta libras appendentiaria parauit. Propter hoc itaq; in plenaria Synodo, Papa Nicolao præſidente, excommunicatus ēſt, & extinctio luminarib; ſub perpetuo fuit anathemate condemnatus. Perpendat igitur sancta Synodus, ſi illius, eiusq; complicum ratia iure videatur electio, qui tam terribiliter atq; horribiliter ēſt ab Eccleſia viſceribus euangelica atq; canonica falce praecisus, vt ne in morte quide de Christianitate ſuert titulo reſermatus; & ſi per eum ordinari Romanam Eccleſiam dignum fuſt, qui eius ſemper crueſt extitit inimicus, qui eam ſemper est feraleſer persecutus.

b Iof. 7. Et quomodo ſummiam debet Eccleſiam ordinare, cui cuiuscunque limen eccleſia nō licet attingere? Clamat Dominus ad Iſrael: b Anathemam in medio tui Iſrael, nec poteris ſtare contra boſtes tuos, donec deleſatur ex te, qui hoc contaminatus ēſt ſcelere. Et hoc quare? Quoniam Achab filius Charmi de anathemate Hierichon ducentos duntaxat argenti ſilos, regulamq; auream quinquaginta ſiſlorum, & coccineum abſulerat pallium. Et ob hanc vilēm videlicet ſumma auctor ſceleris non modo lapidatur, ſed & lapidum aceris obruitur. Si propter illum hominem, qui duntaxat viuū ſacrilegium ſaude commiſſerat, Iſrael ante ſuorum boſtum faciem ruiturus erat: quomodo ſtabit Eccleſia, ſi per viuum tot cri- minibus inuolutum fuerit ordinata? præſertim cum & talem elegerit, in quem, teſte mundo, omnium vitiorum ſentia confluxu. Pseudoepiſcopi Apoſtolorum Antichriſti aduersarium Chriſti, amici puerarum manganeſum Eccleſiarum. Quis ig; tur iſtorum iuſto vi- lebitur examine præferendus? virūm is quem elegit viuū vir perpetua maledictionis anathemate condemnatus, an illi potius, quem Cardineſ Epifcopi vñanimiter vocauerunt, quem Clerus elegit, quem poſt uſus expetiuit non ab extremitate terrarum, ſed intra mœnia Romanorum & in iſpſis Sedis Apoſtolice gre- mio.

Regius Aduocatus.

Tota à te rationibus redditus poſfemus fortiaſis adhibere conſenſum, ſi ſemel emiſſam deceret regiam maiestati mutare ſententiam: principali quippe gloria velut inconfitatio nō uis imprimetur, ſi quodcumq; ſit constitutionis edictum leuiter annulletur.

Defenor Romanæ Ecclesiæ

Quis neſciat Rege Deum ēſt maiores, & tamen dicere non erubefit: c Penitit me, quid conſtituerim Saul Regem. Et per Samuelem ei denuntiat, diens: Proiecit te Dominus ne fis Rex ſuper Iſrael. Si penitente ſe Deus affernit, qui futurā cunctā cognoverat: cur homo ſuam mutare in melius ſententiam erubefat, qui qualis & ipſe quoq; fit futurus ignorat? Ille de bono factus ēſt ma- lius; ipſe videlicet Cadalous dolofus de malo utiq; quod iam erat fit quotidie diabolim more deterior.

Regius Aduocatus.

Quām inconfitē nunc loqueris, qui diabolum deteriorari poſſe eſtaris, qui certē tam malus ēſt, vt deterior eſſe non poſit.

Defenor Romanæ Ecclesiæ.

Mentior, ſi quod proponit, Scripture & testimonij comprobare non valeo. Nam Iſaiā ad teſte, dicebat ſuperbus in mundi principio: d Iſa. 14. Si endam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altissimo. Paulus c autem dicit, in fine mundi veniens aduersatur & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Qui ergo tunc afſectauit Deo ſe ſimilem eſſe; in fine mundi iam deter or factus qui vali prior emmire. Per quod manuſtō colligitur, diabolus adhuc in deterioria poſſe corrue: & quia diabolus interpretatur deorsum fluens, Cadalous acadendo dictus, ruina populi ſonat, ipſisq; nominibus aptiſimū inuicem concordant. Dic ergo: quomodo iſte Pontifex eſſet, quem non Romanus populus, ſed viuū homo cum ſuo complectibus, idemq; non Romanus, ſed ſuburbanus (nemp; Gerardo Galerie dominus. Et Galerie oppidulum prop̄ Vrbem ſitum, ideoq; ſuburbanum appellatum) & non Eccleſie filius, ſed matedicus & anathematizatus elegit? Ille neſſet tuo iudicio Pontifex, qui ſām vēdidiit, vt Romanam Eccleſiam obiueret? qui Romanos occidit in ore gladii, vt Romanus Pontifex fieret? Dices me non debufſe Pontificem ſine conſenſu Regis el gere, & magni pendendum mihi fuſſe, vt populus non periret.

Ecce hinc beatus Auguſtimus Hippoſenſi Eccleſie, Valerio viuen- te, praefuit: ecce illinc Ambroſius octauo die poſtquām baptizatus eſt, perceptis cunctis eccleſiaſtis gradibus Epifcopus ordinatur. In quibus utiq; ob nihil aliud canonica auctoritat is ordo deferuntur, niſi duntaxat vt ſaluti populi consulatur. Et tu mihi dicis in ſeruando populo ipſi Regi me debuiff; consulere, vt ſibimet in dando conſenſu viuū epiftolę gloria proueniret. Nam vnde poſtmodum Romanus Imperator fieret, ſi tū ſe Romanus populus mutuus vulneribus pereniff? Porro autem, quia in conſtituendo Pontifice Romanā Eccleſia à charitate regia nō receperit, hoc etiā indicio eſt, quia cum in Clero ſuore religioſis viris & ſapientibus abundaret, non de proprijs, ſed eum qui Regi tamquā domesticus & familiaris erat, elegit.

Regius Aduocatus.

Quis quis veritati poſtquām patefacta claruit, obſinatè reni- titur, Dei omnipotens aduersarius non immerito iudicatur, cuius aduersum ſe ita inextingibiliter provocat ſiverat, atque ipſe eſt pertinaciter & arroganter impugnat. Nam vt ipſe diſputationis tuae velut epilogum facit, cum inter nos queſtio moue- retur, vtrum ſine Regi conſenſu Romani Pontificis fieri poſit elec- tio, recenſitis historiarum catalogis, tantam Romanorum Imperatorum atq; Pontificum copiam coaceruasti, & velut nubem mihi teſtrum oppoſuisti, vt hiſ ſuceptis, ne mutum quidem me aduerſum te ſuper hoc ulterius facere libuiffet. De anathemate verò, quid Nicolauſ Papa conſtituit, in quo etiam, vt verum ſatear, totā victoria vim intentio noſtra poſuerat, tam inuidit Scripturarū te- ſtimonijs, tam lucidis certē modo beatorum Apoſtolorum, modo ip- ſius Domini Saluatoris tuae diſputationis assertio ſe purgauit exemplis, vt & nos etenim ignora doceret, & vos ab illius ſententia vim culo patenter alſolueret.

Deinde à domini noſtri Regi quam dicebamus, iniuria, que ſcilect nos aduersum vos acris accendebar, tam ſtrenue ſe par- gauit oratio, vt evidenter clarescat iudicio, quia in eo, quod ſibi Pontificem populus Romanus elegit, maiestati regie poſitum ministravit; nec ei, ſicut dicebatur, priuilegiū ſuult, ſea poriū roborauit, dum non de Romana Eccleſia, ſed ex aula regia ſe er- doctem & Apoſtolice Sedis culmen euexit. Poſtremde de electio- ne Parmentis Epifcopi quid dicimus? loquer, an ſileam? ſed

^a Job 4. iuxta scripturam a conceptum sermonem tenere quis posse? Et certe vbi nuda veritas cernitur, temporis ignominia est, si commenta & fallacia deseruntur. Ipsi plane liquido nonnus anathematizatum esse Gerardum, nec ignoramus eius instinctu potissimum hunc Episcopum in hoc negotium fuisse pellectum; & vt ita loquar, arbor que de venenata radice anathematis oritur, antequam perniciosum prorumpat in fructum, modis omnibus ne noceat, euellatur, testante Veritate, que dicit: b Omnis arbor qua non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

LXVII. Defensor Romanæ Ecclesiæ.

Ecce audiuit beatitudo vestra, venerabiles Patres, quoniam qui inspecto est mentium, confederat nos in concertatione verborum: videt enim nos non malitia causa configere sed inuenientia veritatis studio deseruire; ideoq; dignatus est motam inter nos sospire querelam, & suam nobis inspirare concordiam: Pax enim nostra, que fecit uirum, unum conflauit & in eodem sensu corda duorum. Agamus ei gratias, qui prius ^c sagena Petri periclitari permisit, & turbine ventorum, & procellis uadrum: sed ecce vi regrediens manum tetendit, Petrum erexit, ventis imperavit, & discrimina marina compescuit, confestim mare, quod in cumulos ergebat, obruit, tempestatis procella sedatur, ventorum turbo reprimitur, & aurea cœli facies serenatur.

Clausula dictiōnis.

Amodi igitur, dilectissimi, illinc regalis aule Consiliarij, hinc Sedis Apostolicae comministrati, utrāq; pars in hoc uno studio confidimus laborantes, ut summum sacerdotium & Romanū simul confederetur Imperium, quatenus humanū genus, quod per hos duos apices in utrāq; substantia regitar, nullis, quod absit, partibus, quod per Cadaloum nuper factum est, rescindatur, sicq; mundi vertices in perpetua charitatis uione occurrant, ut inferiora membra per eorum discordiam non resiliant, & quatenus ab uno Mediatore Dei & hominum haec duo, regnum scilicet, & sacerdotium diuina sunt conflata mysterio; ita sublimes istae due personae tantas fibem vnanimitate iungantur, ut quodā mutua charitatē glutino & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inueniatur in Rege, saluo scilicet suo priuilegio Papæ, quod nemo præter cum usurpare permittitur. Ceterū & ipse delinquentes, cum causa dictauerit, forensi lege coerceat, & Rex cum suis Episcopis super animatum statu prolat a sacerorum canonum auctoritate, decernat. Ille tanquam pares paterno semper iure præmineat; iste velut unicus a singularis filius in amoris illius amplexibus requiescat. At alius planè Rex Asiae & Nicomedes Rex Bythiniae in tantum Romanā Rem publicam dilexere, ut uterque, moriens Romanum populam testamenti reliquerit heredem.

LXXIX. Sancta ergo Ecclesia Principes quād propensiōni inuicē debent charitate cōgruere, quibus inunctū est, charitate præcipue Christiano populo prædicare; ut ex eorum, que procedat ex pietate & concordia, sancta vniuersalis gratuletur Ecclesia, ac gemino virtusque studio Christiane religionis restoret & disciplina. Verū nos pectoris nostri nauiculum ex hiato Scylla voraginis extrahentes, dum successorem Petri fidei, labente vestigio mersum ad littora quiete deducimus, pium erectori nostro celestis cantemus: Te Deum laudamus: Te Dominum constemur. Hactenū synodalis disceptatio, cui in codice mox subscripti leguntur hi versus.

Vltio diuina, populi Cadalo ruina,
Te manet, ut diro medium transuerberet ictu.
Altipetax Simonem sequeris Simon astra petentem?
Te quoq; tartareus simul absorbebit hiatus.

LXXX. Quennam autem post concertationem istam recitata mexitum Cadaloi causa fuerit consecuta, ex eiusdem Petri Damiani Epistola ad Cunipertum Taurinensem Episcopum euidenter satis appareat, cum de sua prædictiōne de ipso facta reddidit rationem. Quod enim ipsum eodem interitum anno fore prædixerat; intelligere voluisse ea, quam tyrannicē occupauerat, dignitate priuandum fore eodem anno, significat istis verbis: Etiam mihi idem eius autores insultant; eumq; non esse mortuum iuxta cuiusdam à me facti versiculi prophetiam exprobrant: dixeram enim inter cetera.

Non ego te fallo, capto morieris in anno.

LXXXI. Sed vt me comprobent non esse menititurum, audiant admirabilem diuine dispositionis eventum. Cadalou siquidem ipso festiuit, at die sanctorum Apostolorum Simonis & Iude, quasi in Papam,

Deo reprobante, ac repellente, fuit electus: eodemq; vertete anno, in predictorum Apostolorum vigilijs, ab omnibus Teutonicis & Italicis Episcopis, & Metropolitanis, qui cum Rege tunc aderant, damnatus est & depositus. Quamobrem iuxta c^e Ezechielem prophetam finum boum pro fieri coribus humanis Deus ipsi quodammodo contulit, dum carnis interitum honoris ruina mutauit. Tunc quippe mortuus est in honore, cum honoris synodali iudicio perdidit dignitatem. Nunc autem, non dicam biotbanatus, sed portius millies moriū totū terrarum orbe deridetur, exploditur, maledicuntur, anathematizatur. Audiant hoc insultantes mei, & dum diuine dispensationis profixerint ordinem, me mendacij non accusent. Hæc Petrus expressis verbis agens de damnatione Cadalo in Synodo facta hoc anno ante diem eius promotionis. Quod etiam afferit Leo Ostiensis his ipsis pariter verbis: Quippe qui eodem ipso die vigiliarum Apostolorum Simonis & Iude ab omnibus Teutonicis & Italicis Episcopis, quicunq; cum Rege aderant, iusto Dei iudicio damnatus est atq; depositus. Hæc ipse. Quibus euidenter apparet, hoc ipso anno in dicto Concilio Cadaloum fuisse damnatum, atque è Pontificio throno synodali sententia ad ima depositū. Sed non quietuit eiusmodi cōfossa vulneribus ferabestia, verū eō magis accensa furore in Romanam Ecclesiam, ipsumq; Alexandrum infanit, & insilij, ut quæ inferiū suis locis erūt dicenda, mōstrabunt. Iam verò quæ sunt reliqua anni huius, Annalibus intexamus.

LXXXII. Eodem anno Alexander Papa misit legationem in Angliam ad Eduardum Regem, de qua Rogerius agēs sic ait: Hoc eodem anno Legati Sedi Apostolicae in Angliā ad Eduardum Regem misi agunt, ut sanctus Vulstanus Vuigorniensis Ecclesiæ Episcopus eligeretur. Res verò gesta ita ab eo describitur: Conigit namq; eo tempore (hoc scilicet anno millesimo sexagesimo secundo) & Legatos Apostolicae Sedi eius electione interesse, Armeni edum scilicet Sedunensem Episcopum, & alium, qui a domino Papa Alexandro pro responsis Ecclesiasticis ad Regem Anglorum Eduardum misi, regio praecetto Vuigormie per totam ferè Quadrageſimam degeabant, expectantes responsum sua legationis usq; ad curiam regalem proximi Paschæ. Hi videntes, dum ibi morarentur, eius laudabilem vitam, in eius electionem non tantum consentiebant, imò tam Clerum, quām plebem maximè ad hanc investigabant, suaq; autoritatē electionem firmabant. Illo verò obstinatissimè renuente, sedq; indigneum acclamante, & cum sacramento etiam affirmante se multò libertius decollationi, quām tam alta ordinationi succumbere velle, cūm spē à viris religiosis super hoc conuentus, ad consentendum minime persuaderi posset: tandem à viro Dei Vulstio inclusō, qui tunc plus quadragesima annis solitariam uitam egisse noscebatur, acriter pro inobedientia & obstinatione corruptus, diuino etiam acculo territus consentire cum maximo cordis dolore compulsus est, & Episcopatus suscepit, Dominico die, quo sancta Maria Nativitas celebratur, consecratus, vita, & virutibus clarus, Vuigorniensis Ecclesiæ Præsul effulgit. Consecratus est ab Aldredo Eboracenſi Archiepiscopo, eo quod Stigado Dorebernia Archiepiscopo officio Episcopatus tunc a domino Papa interdictum erat, quia Roberto Archiepiscopo viuente Archiepiscopatum suscipere presumpſit. Hæc ibi.

Sed prosequamur aliam ab eodem Papa hoc eodem anno missam legationem in Galliam, eam expertente sancto Hugone Abate Cluniacense ad propulsanda mala illa, quæ tyrannide Principum Cluniacenses monachi patenterunt.

LXXXIV. Hoc eodem itaque anno, Petrus Damiani Episcopus Ostiensis, sed eremi incola inde ab Alexandro Papa ad publicas negotiorum functiones abducitur: legatio enim in Gallias ipse, ab eodem Pontifice creditur. Hoc id quidem contingit anno, quo recitata sunt superiū in eius Epistola ad Colonensem Archiepiscopum data, significant. Existimasse omnino ipsum ad dictam Synodus aduersus Cadaloum habendam fuisse hoc anno Legatum missum, & eam aduersus Regium Aduocatum, quam recitamus, disceptationem habuisse, nisi certò certius appareret ex ipsis Petri litteris ad Cluniacenses datis, ipsum ad propria rediſte, tunc temporis, quo in dicta Synodo Cadaloum est condemnatus: adeò ut impossibile omnino sit, ut Petrus eidem Synodo Legatus Sedi Apostolicae interfuerit. Non igitur ad Synodus in Germania cōgre-

gatam,

LEATT
APOST.
EDIS IN
ANGLIAM
MISSI FA
VENT E
LECTIO
NIS. VVL
STANI.

LXXXIII.

ALEXAN.
PAPA
MITTIT
PETRVM
DAM. IN
GALLIAS

gatam, sed ad alia conficienda negotia in Gallias missum, ex ijsdem ipsius litteris satis possumus intelligere.

Scribens enim ad Cluniacenses in Gallias monachos, cum in eremū redijset, se initum ac renitentem euulfum ab eremī monasterio ea promissione firmatū, quod mensis Augusti principio reuersus eslet, cunctis negotiis absolutis, in monasterium, sed promissionem nō seruatam, conquestus est his verbis: *Promissum mihi fuerat, inquit, quod in Kal. Augusti forem regressus ad propria; sed profigato postmodum trimestri curriculo, & quanto potius celeritate curauit, & tamen vix ante quintum Kal. Nouemb. diem Fontis Aquellani, unde processeram, cacumen ascendi.* Hæc ipse ad Cluniacenses, cum iam in Italiam redijset, & dicto die amatam eremi solitudinem repetijsset, nempè quinto Kal. Nouembri, cum tunc temporis, nempè sexto Kal. eiusdem Cadalous in Germania (vt vidimus) damnaretur. Hæc, quæ ad tempus eiusdem legationis pertinent, dixisse satis.

LXXVI Amaro quidem animo se suscepisse pro cōmodis Cluniacensium hanc prouinciam, abductum ex eremo diutius exoptata, testatur hexastico illo, quo urbanè lusit. Cuius hic titulus:

Contra Cluniacensem Abbatem, qui eum in Gallias duxit.

Mors mea granduam perimis Cluniace senectam.

Effici ut non sim, dum petus, ut bene sis.

Vt tibi mella fluant, epula, pigmenta rubescant;

Ampliā conditos prebeat olla cibos :

Scabra sit ut nostris desit vel cantabra mensis.

Dum tibi seruo dapes, me manet atrafames.

Iure quidem eam appellat legationem mortem suam ob vitæ discrimina quæ subiit. Perdifficilem siquidem atque periculosam eam fuisse liquet ob insidias Cadalo pseudopontificis. Nam cùm p̄r ceteris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus eundem Petrum patetetur infestum, à quo litteris perscritus ad modum esset: vt eum ea legatione fungētem capere posset, nihil penitus prætermisit. De his enim ipse Petrus eadem ad Cluniacenses Epistola habet ista: *Nostrus animus dum post tot intumescentium vadat torrentium, post tot niualium Alpium scopulos a precipita, post tot etiam (quod peius erat) Cadaloici furoris conglobatas insidias suspectus incederem: desam (vt ita loquar) intestini certaminis graninem pertulit, &c.*

LXXIX Causam autem eiusmodi decernendæ legationis aliam non reperimus, quām Cluniacensium monachorum, toto Christiano orbe fama notorum angustias: quarum causa sanctus Hugo, corundem Cluniacensem Abbas hoc ipsum expetierat ab Alexandro Romano Pontifice. Quoniam nomine ipse Petrus se in eudem Hugonem animo inferiore fuisse, aliquando fatetur; sed ea ex parte ipsi plurimum debere, quod aperuit inuitò viam, vt Sanctorum inuferet contubernia, ipsum videlicet famosissimum Cluniacense cœnobium. Fuisse autem religiosissimum monasterium illud, sub speciali protectione sancti Petri, idem Petrus Damiani docet in Epistola ad Desiderium Cassinensem Abbatem, cuius est exordium: *Cum in meo pectore: In qua plura de congressu cum sancto Hugone Cluniacensium Abbatे obiter commisceret. Extat ipsa Epistola prolixa satis, cura & opera Margarini vna cum alijs, plerisque auctoris eiusdem Epistolis tomo tertio bibliothecæ, quam tu consulas.*

Sed quānam fuerint eiusdem Cluniacensium monachorum angustias, vt tanti viri legationem exegerint, nobis hactenus incomptum; illæ tantum note sunt, quæ in rebus gestis eiusdem Hugonis per Hugonem monachum, auctorem eius operis innotescunt: nimur quod infinitissimum, & omnino implacabilem passi sint aduersarium Gaufredum Comitem Andegauensem: de quo ista ibi scripta leguntur: *Turonos, inquit, venerat Hugo pater, vt pro Abbatia majoris monasterij, quam violentia Comitis Andegauenſis Gaufredi, cognomento Barbatii, nimis appresserat, intercessor adesset. Cum omni itaque humilitate Comitem exorans, quia durorem inuenit, eius se adoluere pedibus vñ sanctus non eruavit. Sed cum nullaratione ab oppressione monasterij eum posset compescere, atque cum multa indignatione recendentem retinere*

vellet, fibula, qua eius clamys stringebatur, dirupta est. Abeunt itaque propheticæ voce illud Samuelis ilicet inclamavit: *a Scissum est à te regnum hodie. Qui mox iuxta viri Dei yaticinium, perdidit dominium, à fratre suo Fulcone captus, & in carcerem coniunctu: vnde etiam sensu tam debilitatus, nō nisi morte solitus exitit. Hæc ibi.*

LXXX. Porro siue in his, siue maioris momenti negotijs ipsi Petro Legato Apostolico laborandum immenso labore fuit; qui Dei ope omnia consecit ex sententia, vt appareat ex eius verbis eiusdem Epistola ad Cluniacenses scripta, quibus hæc inter alia: *Ego etiam b. Berzelai non suppar exemplo, in hostili vobis persecutione succurri: sed Deo largiente et triumphum ad propria reportavi. Et inferius de ijsdem: Vos, inquit, draconteis per me nexibus expediti, pelle instar leonis beneficij reditoris pro beneficio reddite, &c. Hæc & alia in dicta Epistola, quam reuersus ad Cluniacenses reddidit, cuius est titulus: Veres sanctis & angelica veneratione colendis Cluniacensis monasterij Fratribus Petrus peccator monachus iugem in Domino servitatem. Nolo vos lateat, dilectissimi, &c. in qua inter alia ista de Cluniacensibus laude dignissima.*

LXXXI. Porro autem, dum tam distictum tamq; frequentem sarcina vestra conversationis ordinem recolo, non adiumentis humana studiū, sed sancti Spiritus magisterium esse perpendo. Nam tantæ erat in seruandi ordinis continua iugitate prolixitas, tanta a presertim in Ecclesiasticis officijs protelabatur instantia, vt in ipso Cancri, siue Leonis astu, cum longiores sunt dies, vix per totum diuinum ynius saltum vacaret hora dimidiū, quo Fratris in claustrō licet ret miscere colloquium. Hoc autem tam continuali laboris exercitium ad hoc est, vt reor solerti sati ac prouida magisterij arte prouisum, vt lenium, atq; infirmorum Fratrum fragilitatem reprimat, & delinquendi propemodum occasionem tollat, quatenus etiam, si velint, præterquam cogitatione peccare vix possint. Fragilium igitur imbecillitatē consideratur, dum in persolendo continuo ordinis pensototum nō modò diurni, sed & nocturni temporis spaciū profligatur, &c. Hæc & alia multa de Cluniacensibus laude dignissima Petrus.

LXXXII. Sed non prætereamus, quæ in eadem legatione eidem Petro acciderunt in itinere Gallicano, hic describere, quæ pietati conducunt, & Ecclesiastice discipline in diuinis precibus recitadis inseruunt. Sribit enim ea ipse in Epistola ad Desiderium Cassinensem Abbatem, atq; in Epistola ad Archiepiscopum Bifuntinum. Atque primum iæcad Desiderium habet his verbis: *Iam sanè quomodo præliximus, Adlardus, dum in Burgundia regno mihi cōtūctor incederet: In hoc, inquit, loco per quem nunc transiū habemus, aliquid contigit, quod si dixerimus, non videtur otiosum. Frater quidam nostri cœnobij pia mentis & recta conuersatione hic aliquando transibat, & ecce crinitus quidam, quasi ex Hierosolymitana peregrinatione veniens palmarum ferebat in manu. Cumq; peregrinus & monachus iniucem obuij se altrius eccl̄s pertransiſſent, aut ille: Completorum in lecto, nec salus est, nec profectus. Quod Frater audiens admiratus expauit. Ac repente post terga respiciens, eum videre non potuit: mox enim vt verbum protulit, omnino disperauit. Ille vero ad conscientiam mox reuersus inuenit quod pridiano vespero lassus de via redierat, & se membra in lectulum præcīes, iacendo horas canonicas compleuerat. Vtrum ille Angelus fuerit, an re vera (vt videbatur) homo, Dei duximus relinquendum esse iudicio. Etrurum de eodem in itinere comite hæc habet eiusdem argumenti.*

LXXXIII. Adlardus nempè prudentis ac religiosi viri, qui Bremensi præminent monasterio, didicis relatione quod scribo, quod etiam inditum litteris esse dicebat: Clericus, inquit, Colonensis Ecclesiæ, vndam fluminis transibat. Et ecce beatus Senermus eiusdem Ecclesiæ nuper Episcopus equi eius habens apprehendit, eumq; retinens sifit. Cumq; ille ad stuporem versus & grauiter admiratus, cur ille tam clarus & tam celebris fama ibi moraretur perquireret: Da mihi, ait, manum tuam, & que circa me sunt, non auditu disce, sed tactu. Cumq; datam manum fluctibus impoſuisset Episcopus: tantus eam ardor absorbit, vt vndiq; carnes eius resolute diffuerent, & ossa nuda vix hærenibus articulis remanerent. Ad quem clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione sit apud nos, & famata consensu totius Ecclesiæ præconis celebretur; cur te pestilens hec vorago constringit: tantog; prob dolor, incendio cruciaris? Ad quem sanctus Episcopus: Nihil, ait, in me reman-

remansit vltione plectendum præter hoc tantum. Quia dum in au-
lā regia constitutus, imperialibus me consilijs vehementer applicu-
cōnōnica Synaxis officia per distinctā horarū spatiā non persoluit.
Manē omnia coaceruans simul, tota die negotijs ingruentibus, se-
cūrā libertate vacabam. Ob hanc itaq; negligētiā horarū, ar-
doris huius supplicium. Tu verò omnipotens Dei clementiam
humiliter implora, vt manum tuam in salutis pristinum restituat
statum. Quod cū factū fuisset: Vade, inquit, fili, obsecra fratres
nostrōs clericos Ecclesiæ, & alios spirituales viros, vt pro me pre-
ces fundam, indigebib; subsidia conferant, sacrificiorum votis in-
sistam. His peractis ego mox de vinculo pena huius indubit atque ex-
pediar, & expectantibus me beatorum ciuium chorū latus adiun-
gar. Hæc ad Petrum Adlardus.

LXXXIV

Verū quod ad Seuerini nomen pertinet, mēdūm ir-
rep̄isse necesse est affirmare: siquidem nullus nuper Coloniensis Ecclesiæ Episcopus eius nominis fuisse reperitur,
sed hoc titulo post Euigerum sanctus Heribertus, qui sed-
dit annos viginti tres, inde Peregrinus, sive Pilegrinus di-
ctus, qui seddit annos sexdecim, post hūc Herimannus an-
nos præfuit decem & nouem, post quē Anno, qui hoc vi-
uebat tempore. Seuerinus autem Colonensis Ecclesiæ Episcopus sanctus iam annis septingētis inter Sanctos cul-
tus, creatus reperitur anno Redemptoris trecentesimo quadragesimo sexto Colonensis Episcopus (vt in Notis diximus) vt nihil sit, quod de eo illa esse dicta villatenūs posuit existimari. Quamobrem pro Seuerino puto legen-
dum esse Peregrinum sive Pilegrinum, nuper reuera Coloniensem Episcopum, vt pote qui creatus est anno Domini millesimo vigesimo primo, peruenitque usque ad millesimum trigesimum sextum, quem & Consiliariū liquet fuisse Imperatoris.

Roman.
Martyr die
23. Octob.

LXXXV.
NON SE-
DENTES
SED STAR-
TES DIVI-
NA LAV-
DES PER
SOLVAN-
TVR.

Dum idem legationis munus obiret ipse Petrus, tradit-
le in Gallia fuisse exceptum hospitio ab Vualtero Archie-
piscopo Bisontino, celebris fama Antistite, quem sum-
mis laudibus celebrat. Corripuit tamen eum, quem corre-
ctione ex eo dignum putauit, quod pateretur Ecclesiæ ministros sedētes psallere. Ait enim, ad ipsum postea scri-
bens: *Vnum præter ea torporis ac desidia signum in Ecclesia tua ri-
di, quod & tunc prout expeditionis dictabat hora, corripui, & nūc
apicibus tradere non superfluum dico. Plerique siquidem ibi cle-
ricorum resident, dum vel canonica horarum celebrantur officia,
vel etiam ipsa Missarum offeruntur terribilia sacramenta.* Cuius corporis ignauiam per Galliarum partes nonnulli inesse etiam monachis deprehendi. Quod profecto prava consuetudinis vitium & correctione dignum, & de studio militantiis Ecclesiæ in his qui incoluntur, constat penitus eratēdum, &c. Hæc ipse, qui haud vīsus sibi facit tunc corripuisse de his Episcopum, reuer-
sus ad eundem, eodem arguento prolixam fatis eam Epistolam scriptis, cuius est exordium: *Non ignoras venerabilis pater, &c.* Quia ex pluribus diuinæ Scriptura locis laborauit ostendere, nullo modo neque clericis, neque laicis in Ecclesia sedendum nisi laborat quis infirmitate) dum diuina officia per soluuntur: quod vt primum ipse in sua Ecclesia corrigit, inde in alijs quoque corrigendum procuret, admonitus. Ipse autē Petrus Damiani post hæc ex eremo Romam coactus est proficiēti ad confectionem Alexandri Papæ, eo quod ipse esset Episcopus Ostiensis, cuius tantum mūneris, consecrare Pontificem. Quando autem id acciderit, nobis incertum, quod factum certum.

LXXXVI.
AGNES
AVGSTA
ROMAM
POENI-
TENTIA
CAVSA
CONTEN-
DIT.
b Thren. 3

Hoc eodem anno ad finem dilabente peruenit Agnes Augusta Romam ad Limina Apostolorum, illuc perpetuō permanṣura. Ita quidem casuum varietate mirum in modum agitata, sapienter vitam instituit, vt fese totam diuino obsequio manciparet, quod didicissem illud esse verē regnare, cum Dei seruitute, ipsi inhārendo, spontanē subiugaret, illud propheticum mente retinens ac ore concinens: *b Pars mea Dominus, dixit anima mea, proprieā exp-
etabo eum.* Verū eius peregrinationis & manionis in Vrbe illa aſterit certa cauſa, quod cum eadem Augusta fauillet nefariae Cadaloī promotioni, pœnitentia facti, peccatum ingens ingentiſſaſfactione voluit redemifſe.

De ipaſa enim hæc habet B. presbyter pœnitentiarius in S. Anselmi Lucensis Episcopi rebus gestis: *Hæc nefaria pre-*

sumptuonī Cadaloī mater ipsius Agnes imperatrix interfuit. Quia ſancti Spiritus illustratione compuncta, apud ipsum Papam Alexan- drum confeſſionem poftmodum fecit, pœnitentiam accepit. Huic præceteris iniunctum est, quatenus Rome moraretur, ibiq; ſancto petro vigilijs, orationibus, & ieiunijs ſatiſfaceret, ac prodefſet Ecclesiæ consilijs & auxilijs, prout valeret. Hæc ipſe. Quia quidē ab ipsa abundatissimè pœnitita esse, quæ dicentur inferiū, docent. De eiusdem verò ab renuntiatione ſeculi extant S. Alphani Archiepiscopi Salernitanī huius temporis au- toris hi duo versus in prece metrica.

Deprecor, Agnēs Regina fac memor ut sis:

Quæ Regum Regis ſequi ſuumq; dedit.

Sic igitur mentis firmato confilio, ſtabilitoq; defecu- li huius abdicatione proposito, festinè in Vrbem aduolat, vbi offerat pifcatori quod accepit Imperium à pifcatore, receptura cum ſenore à Christo ecclæſia regna per- manſura perpetuō. Sed quæ de ipaſa Lambertus eiudem temporis ſcriptor habeat, rem à principio repertus, acci- pe: *Imperatrix nec filium ſequi, nec niuitias ſuas iure Getium ex- poftulare voluit, ſed in propria recedens, priuatè deinceps etatem agere diſpoſuit.* Nec multo poſt radiu paſſa ex umarum ſeculi, do- meliū quog; erūdita calamitatibus, quam cīd & velociter ex- ſufflante ſpiritu Dei exiccat ſeum temporalis gloria, cogit aut ſeculo reuertiare, ſtatimq; ad explendū quod cogitauerat, præceps abiſſet, niſi in ea impetu ſpiritu amici in auroribus consilijs in- hibuiffent. Hæc ipſe. At de profectione Romanam ad Limi- na Apostolorum Siegbertus hæc habet anno preſenti: *Imperatrix neceſſitatem vertens in voluntatem, vt obſtruere os loquentium de ſe iniqua, non ſolū honore regni, ſed etiam honore ſeculi reiecto, Romanam ad Limina Apostolorum ſe comulit, ibiq; uſque ad finem viæ omnibus bonis exemplo & miraculoſuit.* Hæc Siegbertus. Redarguitur verò ab hiſ omnibus Vrſpergen- ſis Abbas, dum eiudem Auguſta aduentum Romanum po- nit anno Domini millesimo ſexagesimo nono. Ex ratio- ne autem computi Lamberti dicendum eſſet, eam nō ante annos ſexaginta ſex poſt millesimum eſſe profectionem in urbem: Cū enim anno Domini 1072. agens de eius redi- tu in Germaniam, dicat illum contigisse poſt annos ſex ab eius in urbem aduentu: vtique illuc profectionem eſſe dicere opus erit, dicto anno 1066.

De eadem, quod Roman veniens, ibi Petrum Damia- ni Ostiensem Episcopum magni nominis & sanctitatis vi- rum naſta, fecerit in Confessione Petri Apoſtoli confeſſionem ſuorum omnium peccatorum, teſtatur idem ipſe Petrus in Epiftola ad ipsam poſteā ſcripta, quam acceptam nuper à Cassinensi bibliotheca industria domini Cōſtan- tini Caetani monachi Caſinensis, hic tibi describendam puitauiſus, egregium antiquitatis monumentum, quo po- tissimum tanquam ſcopa omnis puluis alperſus de tantæ ſemina ſama euerratur. Sic enim ſe habet:

Scito bona voluntatis Dei coronata Agneti Auguſta Impera- trici, Petri peccator monachus ſeruitur em.

Regina Saba c venit in Hierusalem audire ſapientiam Salomo- nis Imperatrix Agnes Roman adiit addiſere ſtūliū pifcato- ris. Nam ſicut Paulus ait: d *Quia non cognouit mundus per ſapien- tam Deum, placuit Deo per ſiſtitutum pifcatoris ſaluos facere credentes.* Illa, ſicut ſacra teſtatur historia, ingressa eſt cum multo comitatu & diuitijs, camelis quog; portantibus aromata, & aurū infinitum nimis & gemmas pretiosas, iſta verò cum Hermisinde co- gnata ſua non diſpari ſancti Spiritus feruore ſuccensa, tanquam Maria c Magdalena cum altera Maria veniunt ad ſepulchrum, nō vt corpus Iefu perungant ſomentis aromatum, ſed vt pedes eius ſluentis irrigent lacrymarum. Non enim iam querunt viuentem cum mortuis, ſed adorantes tenent vestigia reuertiſſis. Carnalis planè Salomō Regina Saba questionem nodos & mysteria reſer- uit enigmatum: noſtra verò Reginæ nibil ſibi ſolui propositus; niſi ſuorum vincula peccatorum. Salomon inquam, fuit figura Chriſti, & quedam velut imago ſue prophetia personam noſtri Saluatoris exprimit. De illo quippe dicitur, e quia locutus eſt tria milia parabolis, & fuerunt carmina eius quinque millia. Vbi praſto ſubiungitur: quia disputauit etiam ſuper lignis, a cedro que eſt in Libano uſque ad hyſſopum, quod egreditur de pariete, & diſeruit de uimentiſ, & volucribus & reptilibus, & pſcibus: qua ſci- licet Redemptori noſtro non ambiguum erit cuncta congruere, cui

PETRI
DAM. E
DIST. AD
AGNE
TEM AVG.
c 3. Re. 10.
d 1. Cor. 1.

c Mat. 28
XC.

f 3. Re. 4.

vacat hac diligentia consideratione tractare. Ipse nimis tria milia parabolae est locutus, qui & per mystica patrum precedentia facta, per allegorica Prophetarum oracula, vel etiam per consonantia Euangelij documenta, dum sub figurarum velamine penè cuncta differunt, quas tria milia in verbis suis parabolae numeravit. Unde & in Euangelio Matthaeus ait: ^a Hec omnia locutus est Iesus in parabolis, & sine parabolis non loquatur eis. Cuius etiam carmina quinque milia sunt, quia chorus Virginum sub quinario numero describitur ante thronum eius (sicut Ioannes in b Apocalypsi dicit) canticum nouum ugiter modulari. Et post plura alia de collatione Christi cum Salomone ista subiungit:

XCI.
QUALIS
AGNES
AVGVST
VENERIT
ET CVR
ADVENE
RIT.

a Mat. 14

b Apoc. 5

Ad hunc ergo tu nuper Salomonem, ô Regina, venisti, non ut illa Sabeorum curribus & equitibus & elephantis; sed in lacrymis potius gemitis & lamentis. Tu ergo veraciter es Regna Saba; Saba siquidem interpretatur humilis vel campestris. In campum quippe certaminis descendisti, vt manus manibus conferas, & pro castris Christi stans, non eneruerit cum hoste configas. Venisti, inquam, non ut angustum tibi mysteria scrupulosa dissolueret, sed ut per simplicis Clauiculari sui ministerium regni cœlestis aditum referaret. Venisti humilis ad humilem pauper ad pauperem, & quasi. . . & incultis gregum pastoribus adorare venisti puerum in praesepio vagiantem. Venisti nempe. Tu & quinq; circa te, mirandum valde spectaculum, & imitandum Salvatoris eras edificationis exemplum. Videtur significare, venisse Romanam Agnetem Imperatricem Natalis diei Domini tempore. Pergit de habitu quo est Vrbem ingressa: Vestis enim nulla & lanea, & cui insidiebas, non dicam, equus, sed potius burdo, vel burricus, vix mensuram desidii excedebat aselli. Mutauerat enim coronam velo, purpuram faccio, & manus, que in modum * columbagastare consueuerat scéptrum, attrita iam erat porta psalterium. Reuera, quia omnis gloria filiae Regis ab intus. Vernantum decor ille gemmarum, & coruscantium auro vestium cultus iam ad interiora migraverat, & in occulti speculatoris obtutibus interior sponsa species relucebat. Cui sponsus: ^c Tota inquit, pulchra es amica mea, & macula non est in te. Et iterum: ^d Pulchra es amica mea, suavis & decora.

XCII.

*** colfinae**

Cant. 4

d Ibid. 5

E Ibid. 1

F Ibid. 4

g Isai. 61

XCIII.
CONCI-
LIVM AG-
NETIS
AVG. IN
DEDI-
CANDO
SEDEO.

Delicata ampulla cervicem illam, ex qua cum bracteolis aureis & rutilantibus margaritis dudum murena pendebat, nunc margo lanea vestis ex asperat. Unde ministri cœlestis illius Sponsi tibi blandiuntur, & dicunt: ^e Mureulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Et Spōsus adhuc: ^f Coronaberis, inquit, de vertice Sanir, de capite Amana & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Amana quippe mons esse Cilicie dicitur, qui & Taurus à compluribus appellatur, Sanir & Hermon terra Iudaica montes sunt, in quibus leones & pardii habitare creduntur. Per hos ergo montes Reges & Principes, diversis mundi huius intelligentias sunt potestates, que velut montes se se in superbia culmen attollunt, & malignis spiritibus tanquam pardis atq; leonibus habitaculum faciunt. De his ergo montibus coronaberis, quia quotquot mundi Principes ac potestates ad Deum per tuum cōuentur exemplum: pro his omnibus aeterna gloria tibi cumulabitur premium. Eris quoq; non modi coronata, sed & ipsa corona, Propheta testante, qui ait: ^g Et eris corona gloria in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.

h Mat. 11.

Amisisti Regina virum, post quem dedignata es thalamos iterare, vel proci cuiuslibet fœdi admittere, nisi qui priorem virum excellenter gloria dignitate transcenderet. Quid ergo faceres? Vir ille tuus Imperator extitit, regie dignitatis apicem tenuit, & quod in hominibus singulare est, Romani Imperij monarchiam dispensauit. Quia agitur in tanta celstitudinis arce præeminit, eo superior quisquam in humano genere reperi non potuit. Quis ergo in terris idoneum, & qui tuis placet oculis inuenire non poterat virum: in cœlestis Sponsi prouolasti violenter amplexus, violenter inquam; ^h Regnum quippe celorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. O beata ista superbia, ô beata mentis elatio & omnibus digna præconijs! quæ dum carnalis thalami vitam contemplat, in dotalitum regis aeternij glorioſa transiuit. Carnalis planè virginitatis arcum corrupti Sponsus terrenus; Sponsus autem ille cœlestis es etiam quæ sibi violatas associat, in virginale decus illicet sine difficultate reformat, vt nimis contra i; squalaris inquinamenta deponant, & velut aridae prius arbustulae denudò conantes in pristinam decoris gratiam reuirescant. Porro autem cum carnali viro ruptura exornatur: mox apud affines & notos vndeq;

pecunia quæsta congeritur, & quidquid valet acquiri, saccus illico vel ob signandis . . . & quo magis ad virum mulier ornata deproperat, eu & glorioſior appareat, & ille propensius in eius amore sedulus inferuescat.

Tu contra ut nuptialia cum cœlesti Sponso fœderas contrahas, regalis ex ære congeriem prodigijs, radiantia quoq; cum auro vel argento margarita dispersis, aule tua blattina, vel potius de aurata templorum laquearibus appenduntur, ornamenta regalia sacra simulantur altaris. Nullis ut ita faras parcirur relias, & hoc solūm indigenibus & ecclesiis confertur, quod extra tui iuri peculium reperitur. Cuncta pro jocis, cuncta dilapidias, vt ad Sponsi cœlestis amplexus exornata pro rursus, immo nuda peruenias. Hac autem non propter te, venerabilis Imperatrix, edifero. quam & his verbis potius offendere pertimesco: sed ob id potius, vt dum tuæ virtutis insigne vicung, de promittit, non parua legentibus edificatio procuretur. Vbi enim tantas sublimitas pro sui Creatoris amore ad pavimentum vsq; deicyt; que ceruix superbia proximus à suirioris tentigine non flectatur? Quæ tumida & cuiuslibet mentis inflatione presto non folleat, cum tantæ gloria principem nunc velut despabile mancipium cernat? Quis preterea rerum transeuntium pertimescat in opiam, cum spontaneam videat in ea muliere pauperiem, quam tot viq; regis paulo antè aspercerat imperante? Aut quis inculti habet in iuriam perhorrescat, cum auro subregmini & regalibus pompis à regia maiestate vile stamen prælatum esse considerat?

Veniam ad mensam & ad famelicam (vt ita loquar) epularum affluentium ubertatem. Quale, iogo, est, congregatum ante se struem lanicum & renidentium carnium epulas per mensas circumquaque transmittere, & carnium nec ipsam quidem pinguedinem degustare contractare manibus dapes, & eas in ore non ponere? immo ipsum panem vel qualibet in cultioris apparatus edulia cum timore summotus ligurire? Vnde mibi se pè conquesta es, eatenam non posse cobire te ab edendi prurigine, vt ex hi que apposita cerneret, non aliquid tibi quandolibet inmoderatus indulges: hinc sapientia lacryma, huic gemitus, hinc profunda suspiria. Lugebas enim, quia quantaus disciplina cautela cunctis libet distinctionis instantia naturam funditus superare non possent: sed sicut ex tunc fortè non tacui, iejunium Regna tuum multiplex est. Nos enim aliquando iejunamus à cibis, sed tu iejunas à purpura, iejunas à corona, atque à quotquot magnificis Imperialibus gloria pompis. His enim abstineret, non immerito iejunum nuncupatur, quibus viq; mens quamquam carnalis delectabiliter passitur. Nam si simplex aqua à David projecta, Scripturæ teste, in sacrificium vertitur: tot rerum honorum usq; contemptus quantum apud Deum gloriam promeretur? O quam gravis est, quamq; laudabilis abstinentia, affuetam iuueniunt am à virili iejunare complexu! Nunquid & hoc gracie iejunium non est, vt que consueueras istos in honorum culmen attollere, illos insolentes à dignitate priuare: nunc regulis contenta domesticis, aspectus hominum fugias, & in orationibus & psalmodia sedula modulatione persistas? Et quia fueras olim Susanna cum viro: merito nunc facta es Anna post virum. Et quia tunc coniugalem pudicitiam immaculatam seruaueras, nunc cum filia Phanuel (quod templum Domini dicitur) in eccllesia perseveras.

Hinc est quod à me per venerabilem Rainaldum Comanum Episcopum requisisti: Vtrum licet homini inter ipsum debiu naturalis * egerium aliiquid ruminare psalmorum? Ad quod ego, quod tempus occurrebat, exposui. Quoniam Iob Deus omnipotens visitauit in sterquilino constitutum, & beat a martyr Agnes, cuius & tu equiuocares, in obsoletis ac sordidis lupanarii locis & Angelum simul & angelicum reperit indumentum. Nam & Apostolus vbi que nos præcepit orare, cum dicit: k Volo ergo vos viros orare in omni loco, leuantes puras manus sine disceptatione. Quanquam hec magis eo loci versanda tunc in corde quam explicanda sermone. Hoc ego quamquam silentio dignum fuerit, & nequam per multorum ora vulgandum, idcirco dixerim, vt liquido legentibus innotescat, quantum sancto pectori diuinis amoris candor incalcat, vt ne ad breue quidem punctum à diuinis obtices laudibus acquiescat. Quid ad haec dicent, qui de Ecclesiæ non oratorium, sed locutorium, & non oraculum, sed cœciliabulum faciunt? ac per hoc in ea domo secularia verba permiscet, que dunt axat ob hoc costruta dignoscitur, vt in ea pro rursus à negotijs secularijs actione vacetur?

Sed vt his qui ad Apostolorum Limina confluunt, sancte deuotionis tuae salubriter imitantur exemplum, sub arcana quoq; beat;

XCIV.
PROFVS A.
AGNETIS
AVG. MV.
NIFICEN
TIA.

XCV.
AGNETIS
MIRA AB
STINEN
TIA.

i 2. Re. 23

XCVI.
AGNETIS
AVG.
SCRVPP-
LVSEIVS
MENTIS
CANDO-
REM PA-
TEFACT
* iplam e-
geniem
k 1. Tim. 2

XCVII.
Petri

ADS. PE-
TRI CON-
TESTO-
NEM PE-
TRO CON-
CITETVR
PECCA-
TASVA.
a Apoc. 2.

Petri Confessione ante sacerdotum altare me sedere fecisti, ac per lugubres genitus & amara suspiria, ab ipsa quinquenni infantia tenera & adhuc & nuper ablactata coepisti, & tanquam ille ipse beatus Apostolus corporaliter praesideret, quidquid subtile vel minutum in humanitatis iure potuit titillare visceribus, quidquid in cogitationibus vanum, quidquid præterea subrepere potuit in sermonis superfluum, fidelibus est relationibus euolutum. Ad quod mihi visum est, ut nullum aliud penitentia pondus iniungarem, ut illud dinaria legationis elogium iterarem: Age quod agis, operare quod operaris, vel illud quod es, qui Thyatiræ eras, per Angelum mittitur: Non mittam super vos aliud pondus: tantum id quod habetis, tenete. Nam Deo teste, vnum quidem diem ieiunij vel cuiuslibet afflictionis indidi, sed ut in captiis solunmodi sanctis perseverares operibus, imperavi. Et vitam à quibusdam homicidis vel diuersorum criminum reis illi genitus, illi sletus in confessione prorumperent, sic abesceris ac accrimino dolore transfixus mentis spiritus fieremeret, sic male sibi conscientia pectora singularent, sicut ille plangebantur vel in anumphantasma cogitationum, vel quarumlibet puerilium ineptie levitatum. Hoc prouocentur exemplo, qui ad veneranda Sanctorum corpora pia deuotione festinant. Illic itaque proprii reatus morbos, quasi noxios humores euomant, quibus per conatus puræ confessionis effectis, paenitentie salutaris antidotum sumunt. Illic baptismum paenitentie statuant, in quem per iudicium officij sacerdotalis immersi vetusti hominis indumenta reponant, tamq; de veteribus noui vivant.

xcviii.

Deut. 12

i. Cor. 6.

Cant. 5.

Ibid. 4.

xcix.

PETRVS

ROBORAT

EAM IN

TOLE-

RANTIA

ADVER-

SITATVM

PER EX-

EMPLA.

f Dan. 6.

Tu autem domina mea (nam quia te Redemptoris mei sp̄sōsam esse non ambigo, me a te vocare dominam nullatenus erubesco) domina, inquam, mea fige pedem in radice perseverantia, & in amore misericordia, ad quem per manus sacerdotum & pauperum quotidie cuncta transmissis, medullitis infiamare, ut illud tibi iure contingat, quod in lege præcipitur, videlicet: b Ut qui captam in bello mulierem forte diligenter, eamq; suscipere voluisse vxorem: prius eius casariem radat, vnguesq; præcidat, ac vestem in qua capta est auferat. Sicq; ad ingenutatem lñ actitudis ex more proficiente, iure sibi matrimonij copularet. Iam igitur vngues tui cum casarie capere præcidi, iam vestis, quia tegebaris auferri, quia quidquid in triculus ornatis pulchrum, quidquid in facultatibus pretiosum te velut ambire vel comere in exterioribus cernitur, in pietatis opera quotidie profligatur. Restat ergo ut ad intimi Sponsi tui iam peruenire dulcedinem, & suauissimam illam considerati spiritus cupias vnitatem, c qui enim adhaeret Domino, unus cum eo spiritus est. Videlicet ut ille diuini amoris sapor tuis visceribus influat, illa suauitas flammati pectoris arcana succendat, quam & miser mundus, & mens queq; carnalis ignorat. Ut illud Canticorum ardenter exclaims: d Guttur dilecti mei suauissimum, & totus desiderabilis: & ille tibi vici studine gratia respondeat: e Fauis distilans labia tua sponsa, mel & lac sub lingua tua, & odor vestimentorum tuorum si: ut odor thuris.

Nec turberis, si que te aduersitas feriat: ob id enim sit, ut internus ille dispositor ad hanc te dulcedinem trahat. Nam & mater cum ablactare vult filium, aliquando fel vberibus adhibet, dum aspernatur illud quod horret, compellatur ad alimentum se transference quod rororet. Iraeliticum populum idcirco Rex Aegypti percellere ac lacerare permittitur, ut ad reprobationis arua contendere festinatius prouocetur. Porro ut de te fleam, quod ratione vicaria & odis mundum, & persona iam exploderis a mundo: nunquid & ipsi Regibus, à quibus mundus iste diligitur, & quibus capti os a frude blanditur, non quantocytus in amaritudinem revertitur? vt nimis hodiè qui ex hostiis victoria signa reportat, triumphalius eum gloriapompapacebat: & cras illum ignobiliter terga vertentem hostilis muro transfodiat? f Balbasar nempe ipso die quo vasta templi Domini iam temulentus concubinarum labijs fædere presumpsit, Medorum gladijs Dario victoriam obtinente subiacuit. Galba Rom. Imp. quatuor tantummodo mensibus imperavit, & in Romano foro, gladio percussus occubuit. Taceo Neronem, prætero Ottōnem, quos à semetipsis imperfectos, Romanæ Republicæ testantur historiae. Nonne Vitellius interemps est à ducibus Vespaiani? Nonne & Pertinax occisus est à milibus Praetorianis? Macrinus, Antoninus, Alexander, Philippus, Gallienus: nonne omnes hi Imperatores militaris impetus gladiis perierant? Domitianus præterea suorum coniuratione confessus est. Probus dum castra super Trigidem haberet, cœlesti fulm ne repente peremps est. Sed qui vulpienus noster seriatim Romanæ antiquitatis percurvat historias, ibi q; liquido v d:bit quām

pauca Republica Principes ecclimuni morte defecerunt. Nam & Gordianus, & Philippus, Decius, Gallus, Volusianus, Gallienus, Quintillus, Aurelius, Numerianus, Licinius, Constantius, Constantinus Junior, Julianus, Valens, Gratianus, Valentinianus Iunior, Ioannes, Valentianus Tertius, Majorianus, Anthemius, Neopos, omnes isti Romani Imperij rectores, nonne initio seditionis suorum sunt fraude necati, vel in procinctu hostilibus perierunt gladijs interempti.

Sed & quibusdam quid profuit, quod eorum in hoc seculo prolixius durauerit annosa vita? Nam vt infinita præteream, Valerianus Imperator in Mesopotamiam cum Sapere Rege prælatum commisit, & perdidit, quem ille protinus captum irrevocabili custodia vinculis mancipauit, qui nimis ignebili (sicut tradit historia) apud Parthos seruitute consenuit, & quoad vixit, huic probrofa addictus est pena, vt eiusdem provinciæ Rex, incurvatus, pedem cervicibus eius imprimeret, & sic in equum arroganzia tumidus assiliret. Quis est enim cui se fortuna non transferat, & modo de aduersis ad prospera, modo de prosperis in aduersa scena case varietate convertat? Quantu plane gloria, quæ annis suorum favor arvist Hannibal, cum apud Cannas Paulum AEmilium cum tot Romanorum militum agmina stravit, cum demigres annorum aureorū nō odios, quos equitum Romanorū, Senato rum, & militum manus detraxerat, Carthaginem distinxerat? plurimas etiam Italiam sibi civitates subdidit, adeò ut iam Romanis ciues Italiam relinquere decreverint, & statim labenii Imperij funditus desfrarent. Sed quām in contrarium successus iste conuersus est, cum Magno frater eius à Scipione apud Carthaginem Hispanie capit, Asdrubalis alterius fratri caput mucrone resectum ante ipsius Hannibalis castra projicitur? ipseq; deinceps post ineuasibile fugae periculum, vt veneno se perimat, imminentे necitate compellitur? Quām & in contrarium versa est illius eximij fortuna Pompeij, qui post tot triumphos, clarasq; victorias, quas diverso terrarum orbe consecit, postquam viginti duos Reges in solo Orientali climate superaverit, vilis Achille gladio detracatus occubuit? Cæsar etiam, quem Victoria cupidum totus occidens orbis satiare non potuit, cui velut quidam contradictionis obex (vitæ loqua) importunus & arrogans oceanus obſtebat, cuius ora flammantia innumerabilium frages Gentium non complebat, Señatorios intra Curiam pertulit gladios, à quibus viig; vigimi duabus plagiis confusus interiit.

Nunquid & mulieres ab huius mundane deceptionis rotali vertigine reperiuntur immunes? Cleopatra nempe magnificè tota dominabatur Aegypto, quod videlicet regnum cem: un millia villarum includere perhibetur. Huc accedit, quod Antonius, qui Orientis simul imperabat & Asia, Octavianum Augusti sororem repudioſe repuit, & banc sibi infastis auspicijs in matrimonium copulauit. Verum ad quem finem tam gloriosi, tamq; magnifici conuges peruenierunt? Antonius siquidem ab Augusto apud Actium natali prolio superatus in AEgyptum fugit, ibiq; desperatus rebus, ipse sibi propria deliberatione mortem consciuit. Sed & Cleopatra postmodum non dissimili necessitate coacta in pretiosi viri sui sepulchra se sponte proiecit, aspidemq; proprijs vberibus adhibens, dum & ille sanguinem sugereret, & hec in se venena contraheret, expirauit. Semiramis etiam post obitum viri sui quo frages dederit, quot sibi regna subdidit, quo demum sine deceſſerit, liquido veterum testatione Annales.

Cum ergo fallax huius mundi felicitas tot calamitatibus sit obnoxia, cum potentia temporalis tot casibus variis subiaceat, & rerum ordo sece vt sciencia vertiginis alternitate confundat: quis sane mentis a rebus tam frivois, tamq; frugacibus an mun non avertat? Nam vt & ipsa, que tibi sunt notissima, non præteream, cum quanta gloria Papa Victor, & vir tuus Imperator Henricus, vterq; vir sancte memorie tumerant & atque virientes & dignitate florentes, cum luna serenissimo terran fugore perfundens eclipsim passa repente contubuit, & rutili splendoris speculum nondicampallore, sed obscuritate mutauit: quod profecto si ut in proximo patuit, nil aliud quām vicinum viuitque Principis interictum presignauit. Nam eodem anno vterque defunctus est. Quod autem postea ante hoc secunda biennium luna in sanguinem versa est (quia sanguis peccata significat: Libera me, inquit, David, de sanguinis Deus) in quam um multi videtur, nil aliud nisi sanctam significauit Ecclesiam, Cadaloici sceleris sanguine cruentandam. Cadalois enim milites anathematizatus, dum pro venaliter acquirenda Romana Ecclesia infinitas per populos pecunias spar-

C.

CII.

CIII.

RECEP-
TIONIBVS
MONET
EXEM-
PLIS.

git: corda hominum per avaritiam in aris speciem, velut in sanguinem vertit. Sicq; dum pestilentes homines metu huius non desunt habere rubedinem, splendor Ecclesia quodammodo vertitur in cruentem. Cor enim quod cupit, eius ante Dei oculos speciem induit. Sed hoc alias.

C III.

Vt igitur ad id unde digressus sum redeam: omnes homines siue potentes, siue sint inopes, eandem sortiuntur originem, nec dissimilem habituri sunt finem. Inter hos autem est quædam vita diuerfitas; vt alij se gloriantur esse spectabiles, alij se doleant indigentes: sed hac humana vita varietas momentanea breuitate concluditur, & vt elati quiq; diutius de sua prosperitate non gaudeant, & in glorio sua delectio nis incommode festinante euadant. Quod est ergo principium nostrum & qui finis, qua (sicuti dictum est) variare non possumus; sed omnes in commune mortales bac indifferenter posidemus? Sed audi sapientem virum in libro Sapientia perhibentem: a Sum, inquit, & ego mortalis homo, simili omnibus, & ex genere terreno illius qui prior factus est, & in ventre matris figuratus sum caro, decem mensum tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, & delectamento somni cœnientis, & ego natu accepi communem vocem, & insimiliter factam decidi terram, & primam vocem similem omnibus emissorans, in inuolumen nutritus sum, & curis magnis; nemo enim ex Regibus aliud habuit natu itatis initium. Vbi & protinus additur: Vnus ergo introitus est omnibus ad vitam, & simili exitus. Si ergo unus qui dicitur introitus ad vitam, & exitus similis diligenter attendit, varietas illa qua versatur in medio, tanquam volax fugacis somni vanitas contempnatur. Hoc etiam quod præmissum est: Decem mensum tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis & delectamento somni cœnientis, si non pigrat, vigilanter aduerte. Quia mens bac audiens typho superbia valeat superbire? Et quis continuo non compellatur sese nosse putredinem, dum tamen obseruans ortus sui considerat fæditatem? dicens intra se: Quid superbis terra & ciui? quod etiam post exitum futurum est, primò vermis deinde puluis. Erubescat ergo cordis elata superbia, & qui se considerat inter ortum & exitum communi cum ceteris natura lege constringi: definit de sublimiori gloria singularitate iactari.

^a Sap. 7.
EX HVMA
NA MISE-
RIA AD
MVNDI
CONTEN-
PTVM
EAM, RO-
BORAT.

C IV.
AD PER-
SEVERAN
TIAM EX-
HORTAN
DO PER-
ORAT.

b Cant. 3.
^c Ibid. 1.
d Isai. 62.

CV.
MONAS-
TERIVM
FRVTVA-
RENSE.

monasterij sancta religione pluribus distlerit, atque laudibus immensis celebrat. Vbi se permanisse dies termè affirmat. Fuit celebre quidem Frutuarense monasterium sub nomine S. Benigni sancta obseruaria monachorum, de cuius primordiis & Glaber agit affirmans nimirum illud erectum à Vuillermo Abbe, cum Ecclesia S. Benigni martyris à sancto Maiolo ipsi credita esset: monasterium erexit in paterna hereditatis fundo, Vulpia nominato, quo Frutuarense placuit appellari, cui præfecit Ioannem Abbatem miræ sanctitatis virum, sub quo illud monastica floruit obseruaria, adeò ut omnibus esset venerationi, sicut etiam admirationi. Nam ex eodem Frutuarense cœnobio, quod Agnes Augusta (vt vidisti) plurimum coluit, S. Anno Archiepiscopus Coloniensis vt ceteris sanctior monachos accepisse legitur f duodecim pro insti- tuendo monasterio Siebergensi à se nuper erecto.

e Glab. 3.
lap. 5.

Hoc ipso etiam accidisse tempore noscitur ipsius Alexandri Romani Pontificis, vt cum Haraldus Noruegia Rex obedire negaret suo Archiepiscopo Hamburgensi siue Bremensi Adalberto, idem Archiepiscopus de his conquestus apud Alexandrum Romanum Pontificem ad eum Alexander Papa litteras direxerat, quas ex parte recitat Albertus Stadensis Abbas in suo Chronico. Sunt huiusmodi:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Haraldo Northmanorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

ALEXAN.
PAP. & LI-

TER & AD
HARAL-
DVS RE-
GEM NOR
VEGIA.
^x Adal-
berdo

Qui adhuc rudes in Fide existitis, & in Ecclesiastica disciplina quodammodo claudicatis; oportet nos, quibus totius Ecclesie est communissum regimen, diuinis admonitionibus vos frequentius visitare. Sed quia ob longarum difficultatem viarum per nos hoc a gere minime valemus: scias nos? Alberto Bremensi Archiepiscopo Vicario nostro hec firmiter commisso. Prædictus itaq; Archiepiscopus legatus noster suis nobis est conquestus Epistolis, quod Episcopi vestre prouincie aut non sunt consecrati, aut data pecunia contra Romana priuilegia, qua sua Ecclesia sibi q; data sunt, in Anglia, vel in Gallia, pessime sunt ordinati. Vnde ex auctoritate Apostolorum Petri & Pauli vos admonemus, vt sicuti Apostolica Sedi reverentiam subiectio debet exhibere: in praefata venerabi Archiepiscopo Vicario nostro, & vice nostra fungenti, vos vestri Episcopi impendatus &c. Huculq; ibi ex Apostolicis litteris.

Quænam ista præcesserint, vt Hamburgensis Archiepiscopus implorare ab Alexandro Pôtifice auxilium coheretur, ab g Adam eius temporis scriptore sic accipe: In g Adam. Norvegia quoq; res magna gesta sunt illo tempore, quo Rex Haraldus crudelitate sua omnes tyrannorum excessit furores. Multa ecclesia per illum unum diruta, multi Christiani per eum necati sunt per supplicia. Erat autem vir potens & clarus victorijs, qui prius in Gracia & in Scythia & regionibus multa contra barbaros prælia fecit. Cum occiso germano S. Olao Rege, fugit ipse in Orientem: Pergit verò :

C VII.

Postquam verò in patriam venit, nunquam quietus fuit à bellis, fulmen Septentrionis fatale malum omnibus Danorum infusus. Ille Orchadas insulas sua dictio subiecit: ille cruentum imperium vsg; ad Island extendit: propter avaritiam & crudelitatem suam omnibus erat inuisus. Seruebat etiam malefici artibus, non attendens miser quod sanctissimus germanus eius talia monstraverat in regno pro amplectenda norma Christianitatis certans usque ad sanguinem. Cuius egregia merita testantur hac miracula, quæ quotidie sunt ad sepulchrum Regis in ciuitate Trondemis. Videbat bac illa derelictus à Deo, nihilq; compunctus, oblationes quoq; atque thesauros, qui summa Fidelium deuotione oblati sunt ad tumulum fratris, ipse Haraldus vnca manu corradens militibus dispersit: Pro quibus causis Archiepiscopus zelo Dei tactus, Legatos suos ad eundem Regem direxit, tyrannicas præsumptiones eius increpans litteris spiritualiter verò admones de oblationibus, quas non licet in vñs cedere laicorum, & de Episcopis suis, quos in Gallia vel in Anglia contras ordinari fecit, se contempto, per quem auctoritate Sedis Apostolica debarent iuste ordinari. Ad hac mandata ad iram commotus tyrannus Legatos pontificis pretos abire præcepit, clamitans se necare quis esset Archiepiscopus, aut potens in Norvegia, nisi solus Haraldus. Et alia lurima deinde fecit & dixit, quæ superbia eius proximam incendiabant ruinam. Nam & Papa Alexander confestim missis ad eum

RES NOR
VEGIA.
NA EC-
CLESIA.

C VIII.

Non prætermittendum putamus, quod Agnes, antequam Romam se conferret, apud Frutuarium monasterium, ita nominatum, aliquandiù mansit, vt Otto Frisingensis atque Vrpergensis affirmant. Quod monasterium esse sub diœcesi Episcopatus Hipporensis accepimus. Petrus Damiani in Epistola ad Adelaidem Ducissam, quæ incipit: Quidquid de castitatis iniuria, &c. De eiusdem

dem

CIX.
PENSIO
DANICA.

dem Regem litteris, praecepit ut tam ipse quam sui Episcopi Vicario
Sedis Apostolicae dignam exhiberent subiectionis reverentiam.
Hucusque Adam, ad significandum qua occasione recita-
ta superius littere scriptae fuerint ab Alexandro Romano
Pontifice ad eundem Haraldum Regem.

Regnabat tum in Dania Sueno Rex, ad quem eiusdem
Alexandri Papae extat: epistola, seu potius fragmentum ex
ea, in Vaticano codice qui inscribitur liber Censuum, qua
exigit censum, quem maiores eius persoluere ex eodem
regno consueuerunt. Ita se habet:

Alexander Episcopus scrum seruorum Dei Suenoni Regi Danorum. Inter cetera.

Quapropter prudentiam tuam admonemus, vt censem regni
tui, quem praedecessores tui sancta Apostolica Ecclesia persoluere sol-
lit sunt nobis, & successoribus nostris transmittere studeat: ita ta-
men vt non sicut oblatio in altari ponatur, sed vt supra diximus, tam
nobis, quam successoribus nostris, vt certius approbeat, presentia
liter offeratur. Hac ibi.

Porrò ad eundem Regem extant duæ epistolæ Gre-
gorij Septimi successoris Alexандri, quibus inter alia signifi-
cat, quedam negotia ab eo tractari cœpta cum eodem
Alexandro Pontifice, & inter alia de metropolitana sede
in Dania erigenda. Adam insuper de eodem agens Rege,
eundem, ait, aduersarium Archiepiscopo Hamburgensi
Adalberto, reconciliatum tandem ipsi, magno fuisse ad-
iumento eius regionis ecclesijs: subditque ista: Deniq; sic uos
est inter barbaros, ad confirmandum pactum fœderis, opulen-
tum coniuicium habetur vicissim per octo dies. De multis rebus ec-
clesiasticis ibi disponitur, de pace Christianorum, de cœuersione Pa-
ganorum ibi consultur. Ita pontifex Adalbertus cum gaudio do-
mum reuersus persuasit Cesari, vt euocatus Rex Danorum in Sa-
xoniā, ut ergo alteri perptuam iuraret amicitiam. Cuius fœderis
beneficio multum luci suscepit nostra ecclesia. Ea legatio Boreali-
um nationum, cooperata Suenone Rege, prosperis semper auctæ est
incrementis. Post hæc autem de ecclesia Slavorum felici
progressu habet ista: b

Trans Albiam autem in Slauoniae nostra magna adhuc ge-
reabantur prosperitate. Godescalcus enim, de quo supræ dictum est,
vir prudentia & fortitudine prædicandus accepta in uxore filia
Regis Danorum, Slauos ita perdonavit, vt eum quasi Regem time-
rent, tributa offentes, & pacem cum subiectione petentes. Qua-
temporis occasione nostra Hamburg pacem habuit, & Slauonia a
sacerdotibus & ecclesiis plena fuit. Godescalcus igitur vir religiosus
ac timens Deum Archiepiscopo etiam familiaris Hamburg vi-
matrem colebat, ad quam soluendorum causa votorum solitus er-
at frequenter venire. In Slauonia vltiori nemo in qua surrexit
poterior & tamen feruidus Christiane religionis propagator. Etenim si
vita ei longior concederetur, omnes Paganos ad Christi uenitatem
cogere dispositus, cum feruertiam partem conuerteret eorum, qui
prius sub aucto eius Miftortio relapsi sunt ad paganismum. Igitur
omnes populi Slavorum, qui ad Hamburgensem reficiunt diœcesim,
sub illo Principe Christianam Fidem coluerunt deuotè, hoc est
Vaigri & Obotriti, vel Keregi & Polabini, item Linoges, Verna-
bi, Chizini & Circipani usq; ad Peanum fluvium, quem nostra pri-
uilegia ecclesiæ vocant Penem: prouincie iam plene erant ecclesiæ,
ecclesiæ autem sacerdotibus, sacerdotes vero libere agebant in his
que ad Deum pertinent.

Quorum Mediastinus Princeps Godescalcus dicitur tanto reli-
gionis aruisse studio, vt oblitus ordinis sui, frequenter in ecclesia ser-
monem exhortationis ad populum fecerit; ea quæ mysticæ ab Epis-
copis dicebantur, vel sacerdotibus, ipse cupiens Slauonicis verbis
reddere planiora. Infinitus erat numerus eorum qui quotidie con-
uertebantur, adeo vt pro sacerdotibus in totas mitteretur prouinciæ.
Tunc enim per singulas urbes canobia sibi sunt sanctorum viro-
rum canonice videntur, item monachorum & sanctimonialium,
sicut testantur hi, qui in Lybichi, Aldinburg Leontio, Raziburg, &
alii cuiuslibet singulis viderunt. In Magnopoli vero, que est ciu-
itas Obotitorum, tres fuissent congregations Deo seruientium refe-
rium. Hac & alia plura de progressu felici Slavorum ecclesiæ
Adam, de quibus si libet ipsum consulas.

Hoc eodem anno (vt ad Alexandrum Romanum Pon-
tificem reuertamur) idem misit pallium Petro Archiepi-
scopo Dalmatiæ & Slauoniae, his ad eum datis litteris, que
reperimus inter fragmента Antonij Augustini Epitoco-

pi Taraconensis:

Alexander seruus seruorum Dei Petro venerabili Archiepi-
scopo Diocliensis atq; Antibarenensis ecclesie salutem perpetuam in
Christo.

Si pastores ouium sole gelug, pro Gregis sui custodia die ac no-
de intenti sunt; & vt ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferminis
laniata mortibus deficiat, oculis semper vigilans circumspectat:
quanto sudore, quantoq; cura debemus esse perugiles nos, qui pa-
stores animalium esse dicimus? Attendamus igitur, vt suscepimus
officium exhibere erga custodiæ Dominicarum ouium non dif-
ficiamus, ne in die diuini examinis pro desidia nostra ante sumum pa-
storem negligenter nos reatus excruciet, vnde modo honoris rete-
rentia inter ceteros sublimiores iudicamur. Igitur dilectissime fra-
ter, petitionibus tui iusti annuentes, Apostolica autoritate decernimus, vt per huius privilegij nostri paginam sic sancti Simoni
Diocliensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentijs, Antibaren-
sem ecclesiam cum omnibus suis pertinentijs, Etaterensem ecce-
liam cum omnibus suis pertinentijs, Palechiensem Ecclesiam cum
omnibus suis pertinentijs, Sutaminensem ecclesiam cum omnibus suis
pertinentijs, Sodriensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentijs, Polati-
nensem ecclesiam cum omnibus suis pertinentijs, Serbiensem ecce-
liam cum suis pertinentijs, Boloniensem ecclesiam cum suis pertinen-
tijs, Tibuniensem ecclesiam cum suis pertinentijs: monasteria quo-
quæ tam Latinorum, quam Graecorum sive Slavorum cures, vt scilicet
& hac omnia vnam ecclesiæ esse, teq; omnibus prædictis locis Epis-
copali regimine præesse.

Pallium autem fraternalitatæ tue ex more ad missarum solemnia
celebranda, sicut antecessoribus tuis concessum est, concedimus, vi-
delicet in Nativitate Domini, Epiphania, Cœna Domini, Pasche, Ascen-
sione, Pentecoste, sicut natali sancti Ioannis Baptiste, natali Aposto-
lorum Petri & Pauli, & quatuor festiuitatibus sancte Mariae, scilicet
Nativitate, Annuntiatione, Purificatione, Assumptione, &
duobus festis sancti Angel. sicut pro natalijs quoq; duodecim Apo-
stolorum, natali sancti Gregorij, & sanctorum Sergij & Bacchi, &
festiuitate omnium Sanctorum, atq; natali tuo, & quoties ordi-
nationem vel consecrationem ecclesiarum celebramus. Hortamur
itaq; charitatem tuam, vt mores vita tua tanto honori conueniant,
quatenus auctore Deo, exemplus verbiq; possis esse conspicuus. Vita
igitur tua filiis tuis sit regula, vt si que tormenta in illis depre-
hendit, in ea dirigatur. Cor ergo tuum neq; prospera, neq; corpora-
liter hic blandiuntur, extollant, neq; aduersa adiungant: sed quid-
quid illud fuerit, virtutis puritate deuinat.

Nullum apud te locum ira, odium, nullum furor indiscre-
tus inuenias. Sacra benedictionis tue, iustiq; iudicij opus nul-
la venalitatis interueniatio cōmaculet. Sit in te & boni pastori dul-
cedo, sit & iudicis severa disficiencia, vnum scilicet, quod innocentier
viuētes foueat, aliud quod inquietos à prauitate compescat. Misericordem te, prout . . . patiatur, pauperibus exhibe, oppresis de-
fusat subueniat, opprimentibus modesta ratio contradicat. Nullius
faciè contra iustitiam accipias. Nullum querentem: iusta despicias,
custodia in te aquitatis extollat, vt nec diues pretentia sua aliquid
apud vos extra viam suadeat rationis ardore, nec pauperum de se
sua faciat humilitas desperare, quatenus Deo miserante, talis possit
existere, qualem sacra lectio præcipit, dicens: Opórtet Episcopum
irreprehensibilem esse. Sed his omnibus vii salubriter poteris, si char-
itatem magistrum habueris, quam qui secutus fuerit, à recto ali-
quando trahite non recedit. Ecce frater charismate, inter multa alia
ista sunt sacerdotij, ista sunt pallij ornamenta, quæ si studiosè
obseruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intui habebis. Crux
etiam ante te, sicut ante prædecessores tuos per Dalmatiam, &
Slauoniam ubique geratur. Archiepiscopatum quoque ecclesiæ
tue iuxta formam sanctorum prædecessorum nostrorum, à quo-
rum auctoritate non debes aberrare, concedimus & confirma-
mus. Sancta Trinitas gratia sua protectionis fraternitatæ tuam
circundet, atque in timor suu vos viam dirigat, vt post huius vita-
e amaritudinem ad eternam positis simul dulcedinem peruenire. Be-
ne valete.

Subiacet his sigillum, nempe circulus quadrifidus in formam
Crucis cum nomine eiusdem Pontificis Alexандri Papæ II. Circum-
circu eiusmodi habens inscriptionem.

Exaltavit me deus in virtute bra-
chiis suis.

Post sigillum ista subiicitur subscriptio post notam temporis:

cxiv.

cxv.

cxvi.

c. Tim. 3

cxvii.

Pontificatus domini Alexandri II. Papa II. Indictione xij. Datum
Romæ xv. Kal. April. Manus Petri Cancellarij vicedomi-
Annonis Colonensis Archiepiscopi, anno sexto.

Porrò corrigendum est error in notam Indictionis il-
lapsus, ut non duodecima, sed decima quinta sit ponenda.
Sed & annus item primus Alexandri Papæ ponendus eset,
dum data ponitur 15. Calend. April. siquidem annus secun-
dus incipit ab ipsis Calendis Octob. nisi ex his magis affir-
mare libuerit datam anno sequenti.

Hoc eodem anno idem Alexander Papa pallium mi-
sit Geberardo Archiepiscopo Salsburgenli, cum ante an-
num cum dimidio, nempè anno Redemptoris millesimo
sexagesimo eius ecclesia fuisse electus Præsul: qui ob ze-
lum quo flagravit erga Apostolicam Sedem, cuius iurum
defensor acerrimus fuit aduersus Henricum regem & schif-
maticum Papam, meruit fieri Legatus eiusdem Apostoli-
ca Sedis in Germania.

Ita planè magnam hoc nomine eadem Sedes Salsbur-
gensis sibi laudem & præconia comparauit, tum ex hoc
tanto præclaro Antistite, sub Alexandre Secundo aduersus Henricum regem agente; tum ex S. Eberhardo, tem-
pore Alexandri Papæ Tertij aduersus Fridericum Imper-
atorem decertante; cum Apostolice Sedis acerrimè iura
tuenter, eiusdem Sedis Pontificum inuenti sunt constan-
tissimi defensores. Testantur hæc qui eorundem sancto-
rum Archiepiscoporum res gestas sunt prosequuti. Por-
rò de eodem Geberardo testatur b Gregorius Septimus,
venisse Romam, & Synodo interfuisse, eumq; ab eodem
Alexandro Papa obtinuisse noui Episcopatus erectionem.
Hæc Gregorius in litteris ad eum datis, cum cum durius-
culè reprehendit, quod clericos non cohiberet haud ho-
nestè viventes, & sui Suffraganei decimas retineret.

cxxix.

Creauit eodem anno idem Alexander Papa sanctum
Petrum Anagniæ Episcopum, hac prævia occasione. Hil-
debrandus Archidiaconus, cum rerum Ecclesiæ Roma-
næ occasione contigisset proficisci Salernum; illi audita
fama Petri monachi ibi degentis in monasterio sancti
Benedicti, eundem inde abstractum duxit Romanum,
quem hoc anno Alexander Papa creauit Episcopum A-
nagniæ ciuitatis, cui summa cum laude præfuit anni
quadraginta tribus, clarus miraculis: de quo dicendum
sepè interius pro rerum ab eo gestarum & temporis ratio-
ne. Hæc ex vita eius, quam sanctus Brunus Signinus Epis-
copus scripsit.

cxxx.
CONCIL
ARAGO
NENSE.

Hoc eodem anno in Hispania septimo Kal. Iulij apud
S. Ioannem Rupensem Concilium est celebratum sub Ra-
mire rege, multis conuocatis Episcopis. Quid autem in
eo statutum sit, nihil reperimus, nisi vt Aragoniæ Episcop-
fumerentur ex monasterio S. Ioannis, quod ante à per regem
Sanctum fuerat institutum. De huius institutione
Concilij habentur Acta in Commentarijs rerum Arago-
nensium apud Hieronymum Blacam, quæ incipiunt: Refi-
dente glorioso Principe Ramiro, &c.

I E S V C H R I S T I

Annus 1063.

ALEXANDRI II. VACAT IMP. OCCID. 7.
PAP. AN. 3. CONST. DVCAE IMP. 4.

I.
SCHISMA
IN ECCL
SIA FLO
RENTIA

CHRISTI Redemptoris annus millesimus sexagesi-
mus tertius cum prima numeratur Indictione quo
magno in Ecclesia Florentina confitato schismate, ad il-
lud fedandum Petrus Damiani missus, magnoperè labo-
ravit. Sed antequam de eo agamus, alectantes tanti viri
vestigia, cum ipso pariter inuisamus Cassinense cœnobium.
Ab Urbe enim Florentiam iturus: primò, Cassinum petiit,
quo tantoperè à Desiderio Abbatte atq; presbytero Car-
dinali expeteretur, & vsque adeò, vt vel minis idem De-
siderius virum sanctum vrgeret, nimirū quod (vt eiul-
dem Desiderij verbis vtar, & Petri referentis ea. Nisi mona-
sterium Cassinense iniuserem, orationem sancti loci, si te viuenti-

desungerer, non haberem.

Que videlicet mina, cum eas ad mentem reuoco, non ut acus-
pungunt, sed conti potius more vel spiculi viscera mea transfo-
diunt. Gemini siquidem necessitatibus vndig, coacti obstatulis, &
propinqui obitus me reddit etas matura suspectum, & tot sanctorum
Fratrum oratione fraudari non leue periculum. Veniens ita-
que medullitus pertimesco, ne dum monasterium quaro, extra
monasterium moriar, &c. Hæc ex epistola eiusdem Petri ad
Desiderium ab eremo iam ante missa, quæ incipit: Non
gnorare repator venerande pater, &c. Porrò & cum in Ur-
be eset Petrus, id ipsum importunius à Desiderio exa-
ctum, eumque voti compotem faciū, Leo c Ostiensis & Leo st. 3. c. 21.
affirmat, qui dum sub anno quinto eiusdem Abbatis Pe-
trum venisse Cassinum narrat: hoc plane anno oportuit cō-
digisse. Etenim ordinis illum Abbatem d contigit anno
Redemptoris millesimo quinquagesimo octavo. At
quam non otiosus, sed operosus fuerit valde Petri acces-
us ad cœnobium Cassinense, idem Leo sic narrat: Porrò
omnus Petrus Damiani cuius iam supra meminimus, ad mona-
sterium venies, cum verbo pariter & exemplo quoescung, posset fer-
enter accenderet: tandem permisso domino Abbatis ab omni
ongregatione obtinuit voluntaria oblatione, in remissionem pecca-
torum omnium, vt sexta feria per totum annum pane & aqua con-
enti, disciplinam singuli facta confessione perciperent. Insuper &
riduanum ieiunium in capite Quadragesima per annos singulos
gerent. Hæc Leo.

PETRVS
DAM. CAS-
SINI
QVID E
GERIT.

At verò quod ad triduanum ieiunium exordio Qua-
dragesimæ pertinet, eos ad obseruantiam sui monasterij
edigiſſe cognoscitur, de qua ipse in epistola ad Fratres in
Gamungni eremo cōstitutos hæc habet: Hoc tanquam regu-
are constitueramus dictum, vt sub stricti censura rigoris. Qua-
dragesimale celebraretur initium; nimirū vt per triduum non nisi
modicum panis cum aqua omnes fratres comedere: nudus nisi
lectionum sive orationum verba proferre, nudus pedibus lugubres
atq; morentes incederent, expleto cōmuni modulatione p' alterio,
mutua se scopari castigatione purgarent. Hæc ipse Petrus. Cu-
ius tanta aestimatio in Ecclesia Deierat, vt quæ ipse facien-
da moneret, tanquam oracula diuina p'j qui que percipe-
rent. Ex sermonibus autem, quæ familiariter cōtulit cum
Desiderio Abate, occasio eidem Petro data est, vt post
quam inde discessisset, scriberet ad eum, in epistolam, cu-
us est exordiū: Qui solus de nimis fluctus procellis eripitur. Vbi
circa finem eiusmodi elogio exornat vnū cum Cassinensi
cœnobio eosdem monachos Cassinenses, dicens.

IV.
CASSI-
NENSIVM
LAVDES.

Igitur vt iam omnes communiter alloquar, nolo vos lateat, ve-
terabiles Fratres mei, quia ex quo gloriſi cœnobij vestri, limē ex-
cessi vos iugiter p' oculis habet, vos intime dilectionis visceribus
strinxi, atq; vt fatear, redeunti mibi à Cassino sacratissimo idem
nisi contigit, quod mulieri quæ revertebatur à tabernaculo & Stilo.
vt nimirū vultus mei non sint amplius in diversa commutati. Vo-
biscum sanè praesentaliter habito, vobis semper aſſisto. Alioquin si
propterea non sum vobiscum, quia corporalibus oculis vos non in-
uero, ergo nec ipsi oculi sunt in capite, quia caput cernere nequeat,
vel ipsi ſibimet oculi absentes sunt, quia nec quisquam ſe, nec ve-
teris ſe inuicem mutua contemplatione poſſum confidere. Beati
ſiquidem, qui inter vos & in sanctis operibus vestris moriuntur.
ia nimis fide credendū est, quia ſcala illa, quæ de Cassino mōte
olim in calum videbatur erecta, adhuc pallijs strata, lāpidibus cor-
ruſcat, & ſicut tunc exceptit ducem ita nunc exercitum transiit
ad cœleſtia ſubsequētē. Nec ab eius glorioſo trajecte exorbi-
tant declinantes iam defuncti, cuius in hoc exilio dū viuerēt, veſtigia
ſunt ſecuti, S. Patris ſcilicet Benedicti. Hoc est intimiſi-
norū incendium illud, quod mibi inextinguibiliter flagrat in cor-
de. Hæc perpeſ fabula, qua meo versatur in ore. Inter cunctos au-
tem virtutū flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus,
reperi; hoc fateor mibi nō mediocriter placuit, quod ibi ſcholas pue-
rorum, quis p' rigorem sanctitatis enervant, non inueni; ſed om-
nes aut ſenes, cum quibus vir nobilis ſedebat in portis ecclie, aut
iueniū decorē latantes, qui nimirū, vt filii Prophetarum idonei
int ad Eliam per deserta quareundam, & aut certè adolescentia
adhuc florē vernantes, iuxta Apoſtolum Ioannem, h' vicere mal-
ignum, &c. Qui igitur exoptatus diu & expectatus inuilit
ancoros monachos Cassinenses, eiusmodi perſoluto chari-
tatis officio, Romā redijt ad Alexandrum Pōtificem, inde
post

Prou. 13.
2. Re. 2.
h. Ioan. 2.

post negotium Florentinum reuersurus in cupitam toto animo solitudinem.

At vero ipse Alexander Papa dimissurus Petrum Damiani ad eremum anhelantem, ibat enim iuxta illud mysticum Ezechielis, & reuertebatur in similitudinem fulgoris coruscantis) vt aliquid, quod esset Ecclesiae profuturum, ex solitudine ipsius elicet, praecepit ipsi vt litteras scriberet, quae essent eiusmodi, vt que afferuari perpetuo, dignae essent. Cum ita admonitus Petrus opportuna oborta occasione, ubi Florentiam peruenit, audita morte Rudolfi Episcopi Eugubini, eius vitam scribere, atque ad eundem Pontificem mittere, dignum existimauit. Quaenam gloria maiori Pontificia corona nitescit, quam si ex Catholica Ecclesia agro, quos tempus presens profert, vernantibus vnde floribus exornetur? sunt sancti viri verè flores, de quibus iam erumpentibus gaudens sponsa Christi Ecclesia dicat: Flores apparuerunt in terra nostra. Ex ipsis namq; Apostolica corona contextur, qua gaudens c; Apostolus dicit de suis: Gaudium meum & corona mea. Cui qui inuident, vide ne partes habeant cum eo, qui partes Ecclesia odi, diabolo, dracone pessimo, qui aperitis fauicibus partui Ecclesia anhelat, vt deglutiatur; sed qui habitat in celis, irridebit eos. Petrus igitur ad Alexandrum Papam in primis Rudolfi Eugubini Episcopi tunc defuncti vitam scripsit: insuper attexuit & aliam eius, qui ante annum ex hac vita in celum migravit, Dominici Loricati. Incipit autem Petri ad Alexandrum Epistola: Precepit mihi beatitudo vestra, venerabilis pater, &c.

VI.

MONA
CHICON
TRA EPIS
COP FLO
RENT.

Scripta quidem ea videtur esse Florentie, ubi aliquot diebus ipsum oportuit commorari, ad dirimendam discordiam inter eius ciuitatis Episcopum & populum, cuius partem aliquam in suum Episcopum monachi concitatabant: inter quos primum locum tenuisse S. Ioannem Gualbertum in vita ipsius afferitur, verbis istis: Vir beatus Episcopum Florentinum Petrum nomine, patri Ticinensem, non solum simonia, sed etiam heresis propter illud vitium cum suis Fratribus reum aferret, nec ab illo sacramenta percipienda dictabat. Inde vero vehemens orta est contentio in Clero & populo Florentino, alijs Episcopum defendantibus, alijs monachos laudantibus, quod tanta libertate illud vitium deflarentur. Hec de controversie causa. Cum autem illic esset Petrus Damianus, eos conciliare pace studuit; sed id efficerem minimè potuit, eò quod aduersus monachos steterit, ex eo præfertim redargueret eos, quod indemnatum Episcopum adhuc esse vitandum, ut simoniaco populo suaderent, asserentes cunctas illius benedictiones & sacramenta esse maledictiones & sacrilegia; ob idque prohiberent populu accipere sacramenta ab Episcopo vel ordinatis ab eo, tanquam nullius essent illa momenti, ex quo fieret, vt baptizati minimè christmate vngenerentur, & plurimi absque sacramento Eucharistiae interirent, ne acciperent illud à quo quis ab Episcopo ordinato. Quæ cum arguerentur à Petro, passus & ipse calumniam est, quasi vincetus eodem crimen teneretur, qui eius criminis reum in defensionem acciperet. Discelsit infecta, imò visus est maioris contentionis somitem ministrasse. Cu' us rei gratia in sui defensionem & monachorum iustum reprehensionem scriptis epistolam Apologeticam, tam ad populum vniuersum, quam ad monachos ipsos. Hanc tibi prodimus acceptam ex codice basilicæ S. Petri in Vaticano, ex qua rerum gestarum cognitio sincera de promittit historia epistolari, cateris digniore:

Dilectis in Chr sto cuius Florentinis Petrus peccator monachus fraterna charitatis obsequium.

Nuper, vt recolitis, dilectissimi ad vos venientes, laboriosè studeamus inter Episcopum vestrum vosq; componere pacem, & amicitia qua res ipsa fuerat, sacerdotes reformantes in unum vos sp; ritum sequestra pace conflare. Sed quoniam adiuuandi predicti apud vos sacerdotis intuuplura protulimus, que sinistra saltē interpretatione perueri, & à turbis valent vulgibus vitiari; nos indigna notemur infamia, & illi (quod abit) mendaci crimen incurri: quod ore coram vobis frequentiter expressum, et illi currentis articulo commendemus, vt quod audistis ore prolatum, videatis apicibus ex aratum, & verba nostra commentari, vel ab his discrepare, mendax quisque non audeat, dum in noui-

& manus scribens, & lingua loquens indiffusa sibimet unitate concordant.

Anathematizamus itaque, & irre recuperabiliter condemnamus simoniacam heresim, primam omnium heresem, ex imis diaboli visceribus erumpentem, sc̄q; aduersus nascentis Ecclesie regulam extitiliter extollentem, quæ nimirum ex ipso diaboli felle progreditur, & in perditionis filios pestilentissime deriuatur. Cuius scilicet auctori per Petrum dicitur: In felle amaritudinis, & obligatione peccati video te esse. Quia vero fel columba non habet, Spiritus autem sanctus in columba specie super Dominum venit: is vero qui amaritudine felis intumuit, columbini Spiritus capax esse non potuit. Quapropter omnes nefanda huius heresepste corruptos, hereticos esse indubitate afferimus, eosq; damnabiles atq; cum suis vredos honoribus, iuxta sacrorum canonum sententiā iudicamus. Veruntamen tota gratia & plenitudinem sancte Ecclesia esse confidimus, vt in ea procul dubio & per malos bona, & per iniquitatos munda, & per execrabilis sacramenta conferri posse credamus. Hoc est enim verè corpus Christi, & iuxta f. Apostolum, columnæ & firmamentum veritatis. Et hoc nouiter ex nostra temeritate decernimus, sed ex sanctorum Catholicorum Patrum auctoritate iam decretum firmamus. Quod in l. belli quoq;, cui Gratissimum nomen indidimus, multis non ac veteris testimonijs approbatur.

Sed condemnatis omnino simoniaco ac indubitate inter hereticos deputatis, sicut in prefato libro digestissimis, licet eorum sacramenta canonum possent sanctione defendi, vi eos tamen magis ac magis synodaliter censura confundere, constitutum est à Romano, sancta memoria Nicolao presidente. Concilio: Ut quicunque per eos fuissent eatenus in cuiuslibet Ecclesiastici gradu dignitate promoti, in percepti honoris ministerio permanerent. Ex tunc vero & deinceps quiunque parenter se à simonia oprouebi: nihil penitus deberent ex ea promotione lucrari, & si ministrandi iura deponebent, tanquam si hac nullatenus perceperissent. Hac itaq; ratione iam non modo simoniacos reprobamus, sed & per eos exhibita sacramenta contemnimus. Hec itaq; si oblixi non es, omnia me viuis vocibus proferentem frequenter audistis: non enim alia scribimus quam quæ locuti sumus. Si ergo ego & vos de simoniacois eiūsumq; reprobandis in posterum consecrationibus una sententia vtrig; congruimus: cur adhuc inuicem litigamus?

Et planè super Episcopo vestro, quem nonnulli vestrum opinantur venaliter irreprobisse; nonnulli vero gratus & per osrum introisse constantis animi libertate confirmant: illi turbulentis iurgando conuicti quod opinantur, allegant; isti quod se sine fatigatur, crimen inuestitum refellendo propulsant. Et quis ego sum, qui inter hos pugnantium globos ignium maxum mittam, & tam ferale scelus homini antequam probetur, adscribam? Nam licet error semper sit & vbiq; vitandum: tolerabilis tamen est, si quis iniusti at peccatore, quam si preiudicet innocentem. Synodus annualiter imminet. Sedes apostolica cunctis adeumibus patet. Romanam ergo pulset Ecclesiam, quisquis se iustum aduersus Episcopum habere querelam sperat. Nec enim nos hominiones exigui in andronarum angulis reddere possumus iratum, quod in ipso summo totius mundi cardine non ambigimus constitutum. Cernitis itaq; ne simpliciter haec sola conscribere, quæ me presentem audistis proferre. Erubescat ergo fabricator quisq; mendacij, qui dum me videt in causanunt antis controversie non leniter iudicantem, impudenter clamat simonia & heresem existere defensorem. His ergo paucis rationem me vobis reddidisse sufficiat, ne longior stylus fatigari vos nimia prolixitate compellat.

Hinc ad communachos meos articulatum transfero, à quibus profecto procedere totam hanc iurgandi materiam, non ignorabo. Dicunt enim, quia per huiusmodi sacerdotes nec christina confici, nec Ecclesia dedicari, nec clericalia iura conservari, nec Missarum vello vñquam tempore poterum solemnia celebrari. Et tam bac impudenter allegant, vt etiam compulerint in tribus plebebus, sine conspersione christinatis catechumenos baptizari. Sed cum Christus procul dubio denominetur à christinatis, nihil aliud tollit baptismi nisi Christum, qui christinatis subtrahit sacramentum. Et certè si me forte non fugit, nulla vñquam heres in tantam prorupti audacia, vt à baptisi lauacro christma, hoc est, vt à Christiano Christum dividere presumposset. Quod si contempta propria, ab alia ecclesia futurè delatum christma credatur sicut à quoddam sacerdote eorum auctore configitur: Ecce quantum ad illos pertinet, in spiritualibus rebus committitur adulterium, & in sacrilegium

XI.
CONVER
TIT PECV
LIAREM
ADMONA
CHOS O
RATIO
NEM.

VIII.

c. Act. 8.

f. 1. Tim. 3

X.

veritatis sacramentum: nimis dum propria Ecclesia christiana projectum, & ab aliena clandestina fraudis ingenio subrogatur.

XII.
Beatus denique Papa Gregorius in supremo homilia sue ultima articulo sic ait: Sed hec omnipotens Deus, qui per me in vestris auribus loquitur, per se in vestris mentibus loquatur. Cum igitur hoc librum suum sine concludit, omnipotentem Deum cuncta quae in eo scripta sunt, per se locutum evidenter ostendit. Hic itaque, per quem talis inhabitator eloquitur, in homilia de sacerdotibus facta, per impositionem manus simoni ac Spiritum sanctum coelitus dari, manifestissime constitutus. Nam qui, inquit supra, in templo Dei hodie qui columbas vendat, nisi qui in Ecclesia pretium de impositione manus accipiunt, per quam videlicet impositionem Spiritus sanctus datur? Vbi adhuc eandem sententiam replicat, & tanquam tardioribus vel adhuc dubitibus rursus inculcat, dicens: Columba agitur venditur, quia manus impositionis per quam Spiritus sanctus accipitur, ad pretium praebetur. Sed quia de his in libro nostro multa conscripsimus, hic in talibus non duci immoramus: summo dō quod legit intelligat.

XIII.
Præterea maior est Ecclesia quam Ramatha, maior est Christus quam Samuel: si ergo in Saul, quem malus exagitare spiritus confuebat, cum venisset in a Ramatha, ubi Samuel cum David prophetabat, spiritus sanctus insiliet, ita ut se vestimentis exheret, & nudus tota die ac nocte cum catenis cōcīnens prophetaret: quid mirum si spiritus sanctus in Ecclesia super quemlibet reprobum veniat, & non per eius meritum, sed per eius ministerium charismatis sui dona transfundat? Si, inquam, diuinus Spiritus illum repente corripuit, atque ab eo per tam diuturnū spaciū temporis non recepit, quivis erat omnino diabolus, quemque nequit a spiritu non clam, sed aperte per corpus simul & animam posidebat: quid noui scilicet reprobi cuiuslibet hominis splendor illæ ecclesiis irradiat, quem tamen nullum squarioris obscuri contagium fecerat? Sed nunc cur ista profectio quinam, cum consecrationem simoni ac nuper fuisse prohibitam, superioris præstatis sumus?

XIV.
BAPTISMVS ESSE NON DEBET SINE CHRISMA TE.
b. Cor. 6.
c. Mala. 2 d. Num. 6.
Plane, quia idem ipsi, qui baptisatum fieri sine chrismate docuerunt, adhuc aduersus eos, qui ante Synodum gratis a simoniacis ordinati sunt, siffiant, eosq; suis ordinationibus esse coherentios dogmatizant, eorum quoque Missas, & omnia per eos facta a ministriis blasphemant, anathematizant, conspiciunt, abiiciunt, & expolidunt, eorumq; benedictionibus terribiliter maledicunt, cum dicat apostolus b: Quia maledicere regnum Dei non possidebunt. Et huius malæ dictiobus, illud Malachia Prophetæ testimoniū adhibent, quo dicitur c: Maledicam benedictionem tuam vestris: non attendentes, quod Dominus in libro Numeri de sacerdotibus ait d: Inuocabunt nomen meum super filios Israël, & ego benedicam eis. Sacerdos quippe Dominum super homines verbis inuocat, sed ipse super eum Dominus benedictionem efficaciter format. Effectus itaque benedictionis non in merito sacerdotis constat, sed hanc inuocationem diuini nominis admittat, ut quod ex ore sonat hominis, intus impletas Creator, & per indigni sepe homines ministerium diuina virtus suum veraciter officiat sacramentum. Sed fatus & imperiti quilibet homines in hoc Propheta verbo cagiantes errant, nescientes scilicet quæ loquantur, vel de quibus affirmant.

XV.
QVO SEN-
SV BENЕ-
DICTIO
ET MALE-
DICTIO
IN S. SCR
PTVRIS
ACCIPIA
TVR.
e. 1. Reg. 6
f. Psal. 151
g. Ps. 106.
h. Ios. 17.
i. Deu. 28.
k. Mal. 2.
In sacris quippe Scripturis ita maledictio aliquando pro sterilitate, sicut & benedictio pro rerum temporalium vberitate accipitur. De qua nimis benedictione in libro Regum dicitur: Benedicat Dominus Obededom & omnem domum eius, nuntiatum que est David Regi, quia benedixit Dominus Obededom, & omnia eius per Arcam Domini, dixit q: ibo & reducam Arcam in domum meam. Item clem Psalmista præmitteret f: Viduam eius benedicens benedicam, ut ostenderet, de qua benedictione diceret, protinus addit: pauperes eius satrapa panibus. Et alibi g: Benedixit eis, & multiplicati sunt numeri. Vbi patenter ostenditur, quia beneditxit, hoc est, multiplicauit. Cui simile est, quod filii iisque dixerunt ad Iosue h: Quare dedisti mihi possessionem fortis & fonsculi unius cum fini tanta multitudinis, & benedixerit mihi Deus? Benedictio igitur aliquando multitudinem, aliquando significat vberatem. At contra contemnit mandata cuiuslibet reprobo per Moysen dicitur i: Maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiae tuae, maledictus fidelis ventris tui, & terræ tuae. Vnde paulo post: Mittet Dominus super te famam & infamiam. Quamobrem & in hoc k Malachia testimonio, ut non intelligamus maledictiones vel anathematis iacuia in torquere, sed famam & inopie suppli: in-

sectari, præmitit dicens: Si nolaveritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo, mittam in vos egestatem, moxq; subiungit: Maledic am benedictionibus vestris.

Cum ergo egestatem præmittit, quid maledicere benedictionibus velis, luce clarius innotescit. Ac si dicat: Si contempseritis precepta mea in cordibus vestris ponere, quod precipue pertinet eis, sub egestate vos & inopia faciat penuria suspirare, ut ipsa vos terre vestre sterilitas feriat, dum in profundis honorum operis frigibus vitium vos sterilitatis accusat, & inopia vos cruciet corporum, qui videlicet alimenta negligitis animarum. Et ut hoc eiusdem Prophetæ verbis clarius approbemus, longè postmodum dicit l: Gensta, inferte omnem decimam in horreum meum, & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas celi, & effuderò benedictionem vsg; ad abundantiam. Porro si maledictionem anathematis illuc Dominus volueret intelligi, non diceret: Maledic am benedictionibus vestris, sed potius, maledic am vobis, qui scilicet benedicere non merentes auditis.

Et ut quod dicimus, ex Euangelio manifestissime cōpōremus; nihil aliud scilicet dixisse Dominus legitur, nisi hoc solum m: Iam non amplius in aeternum quicquam fructum exte manducet. Quæ nimis verba Petrus maledictionem appellavit, cum & postmodum dixit n: Rabbi, ecce scilicet, cui maledixisti, aruit. Talis & maledictio primo homini data est, cum dictum est o: Maledic et terra in opere tuo, que spinas ac tribulos germinabit tibi. Sed & ita sterilitas & maledictio benedictionem vberitas excludit, sicut in P Pharaonis somnio vacca vacas, & spica leuiores spicas. Sic ut ergo hic præcepta seruantibus non aliam quam benedictionem promittit abundantia: ita illuc non seruantibus è continuo maledictio non promittit inopia. Alioquin quo pacto Deus omnipotens sacerdotis malediceret benedictioni, quam virtus sui cōsecrat nominis? Cum enim, sicut supra dictum est, super quem nomen Domini inuocatur, indubius anter ab ipso Domino benedicitur: quomodo consequens est, ut eam benedictionem Dominus maledicat, per quam ipse hominem per inuocationem sui nominis benedit.

Hinc est quod auctoritas canonum etiam à pestilentioribus hereticis baptizatos prohibet iterum baptizari, ne videlicet nomen Dei, quod inuocatum est super illos, videatur annullari, vel irritu duci. Quisquis præterea, dum sacerdotes quibuslibet obrectationibus lacerat, eorum nihilominus & sacramenta blasphemat: quid etiam beatus Iudas Apostolus de blasphemantibus in Epistola sua loquatur, attendat. nam cum præmissum est de quibusdam qui dominationem spernunt, maiestatem autem blasphemant, præstol subiulit: Cum Michael, inquit, Archangelus cum diabolo disputatione alteraretur de Moysi corpore, non est ausus inferre iudicium blasphemie, sed dixit: Imperet tibi Dominus. Si ergo summus Angelus in diabolum iudicium blasphemie non presumpsi inferre: quomodo non pauesat homo sacramenta, quæ virtute sancti Spiritus plena sunt, irrideré? Nam cum Veritas dicat q: Qui peccat in Spiritum sanctum, non remittetur ei neg, hic, neg, in futurum: timendum valde est ne illum ab eis confest offendit, sine quo peccatorum offensio nequeat relaxari.

Sed cur de sola sacerdotum, sive sacramentorum obrectatione conquerimur, cum ab eis monachis scilicet omnia penè dilacerari, omnia confundi, omnia dicuntur irrisione publica subsannari? Non est, inquit, Papa, non Rex, non deniq; Episcopus, nō sacerdos. Vnde factum est (vt dicitur) ut mille circiter homines bis nigris, nanijsq; decepti, sine sacramento Dominicis corporis & sanguinis decesserint. Opinatur enim per huiusmodi tempus sacerdotes nullam in sacramentis fieri posse veritatem. Sed & quæ amplius reperiunt Ecclesia, quas non modò suis ingressibus indignas ducent, sed ne salutis ratione quidem obsequio idoneas arbitrantur. Nā & salutare despiciunt, quas vtq; dedicatas ab indignis nescio quibus Episcopis suscipiantur.

Enimvero, vt Lucas narrat, ait r. Paulus: Cesarem appello: Cui inquit Festus: Cesarem appellasti, ad Cesarem ibis. Estne sceleratior Papa quam Nero? Credimus monachos istos sanctiores esse quam Paulum? Cum ergo Paulus, qui tertii cœli tribunal ante considerat, Neroniano aspectu non sit dedignatus cōfessore: quis est monachus, qui sue sanctitatis arrogantia Sedis Apostolice debet iudicium reprobare? Vbi scilicet non homini meritum, sed Ecclesiastice dignitatis attenditur institutum. Ipsi quidem in angiorum angulis iudicant, & synodalia iura detrectant, dījudicant monachos, clericalia cuncta corrodunt, & soli laici, qui videlicet acris & mordacius in sequentiis partant. Vident monachum

chum incedentem: *Aspice, inquit, vnum scapulare: presbyterum vel Episcopum abire prospiciunt: barbitonos se videtur.*

XXI.

^{a Lut. 7.} *A quibus etiam si benedictio queritur, nullatenus respondetur, protinus auertunt oculos, afferentes scilicet eos quibus respondeatur, indignos. Nos etiam si compecatoribus nostris communicamus, & simili nescimus, obrecreationum nos sale cōspurgimus, laceranur peius, quam cum illis sententia damnationis inuoluimur. Ind nos, nos inquam ipsissimi sumus, qui eorum indigni indicamur alloquio, qui eorum sociale contubernium non meremur. Sed haec non monachorum est regula, sed superstitione Pharisaeorum; Murrurabant (inquit ^a Euangelista) Scribe & Pharisai dicentes, quia hi peccatores recipit, & manducat cum illis. Et est radix & tota materia, unde feralis in Dominū furor Iudaici liuoris incanduit, hinc in mortem eius viperini fellis malitia conspirauit, nimis quia se putabat legalium ceremoniarum esse custodes, Dominum autem arguebant amicum Publicanorum, & sabbata violantem. Deletat me cum Domino meo perferre calumniam, & malo cum illo in domo Leui carnaliter vivere, quam in tabernaculis peccatorum, hoc est cum sancti Deo repugnantibus habitare, qui nimis spreta regula Christianorum, Stoicorum dogma sequuntur, dum esse prorsus aqualia peccata omnia definiunt. Nos autem inter David sanctum, reprobamus Saulem Ionatham medium constituanus, qui licet Saulem veritatis & fidei sinceritate transcendat, David autem merita, pietatem, non aequat.*

XXII.

REPRI-
MIT MO-
NACHO-
RVM AR-
ROGAN-
TIAM.
^b Eccl. 7.
^c Rom. 12.

Admonendi sunt itaq; Fratres nostri, ne nimis iusti, nimis sint sapientes, de quorum primo Salomon b: Noli, inquit, esse nimium iustus; de secundo dicit Apostolus c: Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Mala sapientia quam caligo erroris obnubilat: bona simplicitas, qua à Catholicis & Fidei tramite non declinat: odiosa sanctitas, que in heresim labitur, & dum per tritum iterum ductum designatur incedere, per anfractus & ruinosas declivias compellitur aberrare. Nimia vita munditia in heretica contagionis illumiens Nouatianos, qui & Cathari dicuntur, immersit. Nimia sanctitas Luciferianos tanquam perniciosos palmites ab Ecclesiastici corporis unitate precepsit: qui dum perhibent, non licere, quod licet, ac per hoc iactant defensores se esse iustos, hostes adiudicantur Ecclesia.

XXIII.

CORRI-
GIT DIC-
CITATEM
MONA-
CHORVM.
^d Exo. 10.

Vnde sibimet extrinsecus velut rana in paludibus garriunt, qua dum inciperint, importunè vociferantes, omnia confundunt. Eiusmodi quippe genus hominum ranis, seu locustis meritò comparatur, quia sicut Aegyptum tunc illa animalia percusserunt, ita per hos nunc vastat Ecclesia. Nam de locustis Scriptura dicit d, quia operuerunt vniuersam faciem terræ, vastantes omnia; moxque subiungitur: Devorata est ergo herbæ terra, & quidquid pomorum in arboribus fuit. Locusta siquidem vniuersam terræ superficiem vastant, & herbas cum pomis arborum deuorant, cum detractores quilibet, vel infirma nostra quasi herbas humili corradunt, vel sicut fructus arborum, opera perfectorum dilacerando corrundunt, & liuido mordacis inuidia dente consumunt. Contra quos dicit Apostolus e: Capite nos. Neminem losimus, neminem corrupimus, neminem circumuenimus. Et alibi exprobrans ait f: Inuicem mordetis, inuicem laditis, videte ne ab inuicem consumamini. Sed cum nos in sacro videlicet ordine constituti, deberemus esse venatores Dei, sicut per Ieremiam dicitur g: Mittam venatores meos, & venabutur vos: nos relicta præda secularium, nudatus dentibus in inuicem rugimus, & quasi rabida canicula mutuus nos moribus laceramus. Reprimatur iam præsumptio tumida, ex aquæ se Fratribus sanctitas onerosa qui vult esse sanctus, si sibi coram Domino; nec per arrogantiæ fratris preferatur infirmo. Cætulus itaque, cuius est officium extraneos pellere, nequaquam contemptus illis, aggrederi domesticos lacerare, ne qui quietus poterat dormire sub teeto exclusi foribus compellatur habuisse subdio. Ita his symbolicis figuris excommunicationem à Pontifice communicatur.

XXIV.

THEVZO
MONA-
CHVS MA-
LORVM
OMNIVM
AVCTOR.

Sed maiori exarsit indignatione Petrus in eum, quem putauit malorum omnium auctorem Theuzonem monachum inclusum, de quo ista superius in eiusdem sancti Ioannis Gualberti Actis scripta leguntur: Theuzo is senex dicebatur, & apud beatæ Mariae Ecclesiam Florentia in quadam cellula se inclusus; permultiq; ad eum constuebant, salutaria ab illo consilia expertentes. Valde autem simonia labem detestabatur, qua tunc multi in Ecclesia Dei contaminati erant. Ab illo igitur Iohannes sciscitabatur, num sub Abbe simoniano intra suum

monasterium Christo militare deberet, vel quid faciendum esset. Consulit ille, vt cum socio palam in foro ciuitatis coram omnibus proclamat, Episcopum & Abbatem simonia vitio olnoxios teneri, ac deinde loco cederent. Quod consilium tametsi à communi legum abhorret: simpliciter ille securus est, &c. Magis, inquam, ex his in Theuzonem ipse Petrus excanduit, quem cum Florentiae adjisset, ab eo exceptus est clamoribus contentiosis. Cumque re ipsa didicisset ipsum arrogantia plenū hominem, fastuque tumentem: quo ipsum curaret, atque ad monasticam legitimam disciplinam componeret, humilitatem atque mansuetudinem in primis colendam insinuans, prolixam satis epistolam scripsit, qua cum multis eum perstringat enthymematibus, magis autem exemplis plurimorum in eremo degentium Sanctorum legitimè vitam anachoreticam affectantium vrget. Elt planè tanto auctore digna epistola, cuius est titulus huiusmodi:

Domino Theuzoni evemitt. Petrus peccator monachus resumen da charitatis aculeum. Epistola autem sic incipit: Minus se proximum amare conuincitur, qui prolatæ lesionis iniuriam in auctorem expostulare dissimulat, vt omnino se sub silenti censurā cōstringat, &c. Inferius verò post accrimas reprehensiones illud exprobrans, quod cum monachus sit, iudicare sibi sumpserit presbyteros Episcopos, & ipsum etiam Romanum Pontificem, ait:

Sed quorū ista? quia diceris omnes Fratres tuos tam austera, tam superciliosa iudicare sententia; vt per totius anni currulum, non nisi semel, & tunc nō à tui monasteri sacerdotibus, sed aliunde quæstis percipiā sacramenta. De eo quod dicas, quis hunc ordinavit presbyterum: respödetar. Ille Episcopus: & ipsum, au, ad Episcopatus officiū qualiter, aut qui promovit? Papa scilicet: qualiter autem, ipsi viderint. Moxq; subiungit: Esto tandem, quod Papa gratus Episcopum consecravit. Nunquid & Papa ipse gratias ad Apostolica Sedis apicem ascendit? Hac igitur interminabilium quæstionum pernicioſa sub caligine, quantū in te est, faculum omne cōfundit, & velut mare de tempeſtis tempestatem generat, nec ipse quiescit, nec alios vivere in tranquillitate permittit. His enim & eiusmodi ineptijs & hasitatiōibus sapè & schismata pestilēter emerunt, que incautæ hominū animas à Catholicis veritate præcidunt.

Vt enim verbis te Apostolicis alloquar h: Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? suo enim Domino stat aut cadit. Stabat autem: potens est Deus statuere illum. Non enim omnes qui in Praetorio sunt, iudiciale calculos sortiuntur; neque omnes qui sunt intra Ecclesiam, claves Ecclesie suscepuntur. Cùm ad aliena iudicanda quis arroganter extenditur; ad ea profecto consideranda, qua sua sunt, obtusor inuenitur. Tunc enim socialis vita est ordo dispositus, si vnuquisque proprij iuriis limite sit contentus. Vbi autem alter alterius terminum supergreditur: omnis profecto recte viuendi linea necesse est confundatur. Sufficiat ergo nos considerare qua nostra sunt, ne dum aliena immoderatè præsequimur, à nostris laboris fructu & digna mercede euacuemur. &c. Hac ipse Petrus & alia multa in Theuzonem eremitam, zelum quidem habentem; sed vt proclamat Petrus, non secundum scientiam, quem arguit turgidum mente virum imperitia cum arrogancia omnia perturbantem: quem & propriæ existimationis inflatum vento, humilem spiritu tota illa prolixa epistola reddere conatus est. Sed an sit assequutus, dicemus: causæ enim illius aduersus Episcopum rationabilior præfutio per monachos illos facta, illiū malorum omnium intentorem tandem quievisse, suadet existimare.

Cæterum quād tunc peruersi spiritus fuerit iste Theuzo, vt potè spiritu contradictionis arreptus & agitatus, vel ex eo poteris intelligere, dum (vt olim Sextus & Pyrrho omnia in dubitationem reuocantes Philosophi) ipse in controversiam reuocare non erubesceret: An Sancti reuera essent, quos vniuersa Ecclesia hactenū coluisset vt Sanctos. Nam audi quæ idem Petrus inter alia in eadem epistola ad ipsum data recenset: Tandem cum in arce positi multiplicium, oblationum vallarem angustijs, vbi ratio in mandicopia suppetere desit: ad Sanctorum mox exempla configitus, vt illi saltē fides adhibetur, quorum auctoritas ad probatōrem cuiusq; negotijs incurrat anter admittitur. Cumq; super quodam disceptationis articulo S. Romualdus in testimonium addu-

XXV.

QUA IN
THEVZO
NEM PE-
TRVS.]

XXVI.

^b Rom. 14.
THEVZO
IVSTISSI
MEREPRE
HENVS.

ceretur:

ceteretur præstò quossum est: Vtrum ipse Romualdus aut tunc extiterit sacerdos, vel nunc sit in paradiſo receptus.

Et licet cōtra Fidem totius Ecclesiæ nostrarum prouinciarum hæc de sancto viro quaſtio moueretur; ad aſtruentiam amen partis noſtra ſententia: iā, illos in testimonium Sanctos adſciuimus, quorum celeberrima vetus opinio etiam apud plebeios quoſlibet & ignaros nutare non poſſet, Leonem videlicet atq[ue] Gregorium clarissimos olim Romane Sedis Antip̄fites, quorum quidem alter authentica canonum decreta promulgat, alter Ecclesiæ perſpicua ac proſundi cœleſti eloquètia fontibus irrigat. Sed & hi nominatis, tantundem eſt: nam & ſuper hiſ nihilonimis quaſtio geminatur: quo p[ro]p[ter]o qui certum teneat, vtrum & iſi tales fuerint, quibus fine retractione debeat fides accommodari, ſive qui digni ſint inter Sanctorum catalogum percenſeri. Cumq[ue] hac & alia in ſermocinationis defcurſu impudenti effluent, &c. Pluribus enim hominis arrogantiā inſtitutus, & vnde ipſi morbi huius origo manarit, ſapienter aperit, vt curaret. Sic Petrus, partes agens ſapientis medici, cuius optanda ſint vulnera ad faltem, de quo Psalmodographus a: Corripet me iustus in misericordia. Cuius viri ſanctissimi epiftola, veluti cœlitus ſtrepente tonitu per terrefactus Theuzo, quem nimius & inconsideratus zelus iam per abrupta ſerebat, in ſe reuerſus amplius mutire non auſus, que ſancti eſſent anachoreta munera explens, vt ſibi ipſi vacans, peccata lugendo Deum placaret, in primis ſtuduit: quod adeò diligenter eſt proſecutus, & feliciter aſſecutus, vt reliquias ſit factus exemplū perfectissimi anachoreta, posterisq[ue] fuerit ſemper memoria venerandus.

Proſecerunt pariter ex Perri ad eos missa Apologia ve nerandi monachi illi, qui etiā iuftam cauſam fouere ſibi vi derentur, minus tamen iuste cam haſtenus proſecuti fuſſent. Iufta enim iuste tractanda, admonet Sapientiab. Contra verò ipſe Petrus iuste aduersus eos tunc agebat, quod non eſſet monachorum vitare Episcopum, quem Eccleſia non dannasset; nec deberent aſſumere ſibi iudicium, quod non monachorum, ſed tantum modò eſſet Apoſtolicæ Sedi; neque preiudicare antequam Romanus Pontifex iudicasſet. Correpti verò Petri iufta reprehensione iudem monachi, eius admonitione Romanum Pontificem adire inſtituerunt, atque cauſam quam iuftam putabant, iuste prosequi aggressi ſunt, ſerò tamen intelligentes, nimio zelo percitos, à legitima canonum deuiaſſe ſententia, cùm per ignorantia abrupta neſcientes præcipites ſe dediſſent.

Quid autem post hæc egerint iudem monachi aduerſantes Episcopo, apud Alexandrum Romanum Pontificem, Acta ſancti Ioannis Gualberti ita ſignificant: Postea verò monachi cum amicis suis Romam profecti Petrum Florentinum Episcopum publicè quidem & conſtanter hereticum, & ſimoniaca labe fœdatum proclamant, & eius rei conſirmandæ cauſa, offeſſant ſe paratos ad ſubēndos ignes. Verum Alexander Pontifex, qui tum in Patriarchio reſidebat, nec accuſatum deponere voluit, nec vt monachi ignem ingredierentur, admittere. Maxima enim Episcoporum pars, qui ad Synodum generalē conuenierant, Epis[co]po fauebat, & monachis aduersabatur. Sed Hildebrandus Archidiaconus, qui poſteā fuit Gregorius eius nomini ſep̄timus Romanus Pontifex, partibus beati Ioannis ſtudebat, eaq[ue] tuebatur. Porro Dux quidam Godefridus vſque adeò Episcopo fauebat, vt mortis minas monachis intentaret. Hæc ibi, reliqua autem p[er]tenda ex amplioribus Actis eiusdem S. Ioannis Gualberti, que habentur in monaſterio Vallis vmbrosæ ab Attone Pistoriensi Episcopo ſcripta. Sed primū quæ in hoc tam celebri Romano Concilio, generali dicto, ſint conſtituta videamus.

Nobilis planè Synodus ista, cui amplius quam centum Patres interſuerunt, in qua inter alia de ſimoniaci occaſione permotæ de Florentino Episcopo controuerſiæ, decretum Pontificium ſtabilitum eſt, quod extat in Vaticana bibliotheca haſtenus integrum aſſeruatum, ab eodem Pontifice in Ecclesia publicè promulgatum vñā cum alijs canonibus in eodem Concilio conſtitutis, quos hic tibi reddēdos curauimus haſtenus incompertos. Sic igitur de iis ſe habet eiusdem Pontificis Conſtitutio:

Alexander Episcopus ſeruorum Dei, omnibus Episcopis

Catholici, cunctoq[ue] Clero & populo ſalutem & Apoſtoli ambo b[ea]nedictionem.

Vigilantia vniuersalis Ecclesiæ regiminis aſſiduam ſollicitudinem debentes omnibus, que in Conſtantiniana Synodo nuper celebrata coram centum amplius Episcopis, licet nobis immeritis praefertibus, ſunt canonice iſtituta, vobis notificare curamus; quia aſſalutem vestrā executores eorum vos eſſe optamus, & Apoſtolicā auctoritate iubendo mandamus.

Primo namq[ue], inſpectore Deo, ſicut a ſancto Papa Leone à ſancta memorie Papa Nicolao primum ſtatutum eſt, erga d[omi]niacos nullam misericordiam in dignitate ſeruanda habendam eſſe decernimus; ſed iuxta canonum ſanctiones & decretū ſanctorum Patrum, eos omnīn[de] damnamus, at in Ecclesia non p[re]feſſe, Apoſtolicā auctoritate ſancimus.

De hiſ autem qui non per pecuniam, ſed grātis ſunt a ſimoniaci ordinati; quia quaſta iam a longo tempore diutius ventilaſtā eſt quaſtio: omnem nodum dubiet atq[ue] aſſolūtū, ita ut ſuper hoc capitulo neminem deinceps ambigere permittamus. Quia igitur uſque adeò hac venenata permicies haſtenus inoleuit, vt viꝝ queſlibet Ecclesia valeat reperiſſi, que hoc morbo non ſit aliqua ex parte corruptazeos qui vſq[ue] modo grātis ſunt a ſimoniaci ordinati, nō tam obtentu iuſtitiae, quām in uitu misericordia, in acceptis ordinib[us] manere permittimus, niſi fortè alia culpa ex vita eorum ſecondū canones eis obſtat.

Tanta quippe talium multitudine eſt, vt dum rigorem canonici vigoris ſuper eos ſeruare non poſſumus, neceſſe ſit, vt dispensatione ad pie condefensionis ſtudium noſtroſ animos ad praefens inclinemus. Ita tamen, vt auctoritate SS. Apoſtolorum Petri & Pauli omnino interdicamus, ne aliquis ſuccellorum noſtrorum ex hac noſtra permifſione regulam ſibi, vel aliiſ ſummat, vel praefigat. Quia non hanc aliquis antiquorū Patrum iubendo, aut concedendo promulgauit, ſed temporis nimia neceſſitas permittendo a nobis extorſit. De cetero autem ſtatuum, vt ſi quis in poſterum ab eo, quem ſimoniacum eſſe non dubitet, ſe conſecrari permifſit: & ceſerator & conſecratus, non diſparem damnationis ſententiam ſubēat, vt uterq[ue] de poſtitu agat paenitentiam, & priuatus ab ea, propria dignitate perſiſtat.

Prater hæc autem præcipiendo mandamus, vt nullus Miſſam iudiat preſbyteri, quem ſit concubinā indubitanter habere, vel ſubintroductā mulierem. Vnde ſanctæ Synodū hec a capite ſub ex communicatione ſtatuit, dicens: Quicunq[ue] ſacerdos vel diaconus poſt Conſtitutū beata memoria praedecessorū noſtri ſancti. Papa Leonis, aut Nicolai de castitate clericorū concubinam duxerit palam, vel duciā non reliquerit: Ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate Apoſtolorū Petri & Pauli præcipimus, & omnino * interdicimus, vt non cantet Miſſam neq[ue] Euangelium, neq[ue] Epifolam ad Miſſam legat, neq[ue] in preſbyterio ad diuina officia cum qui praefata Constitutioni obedientes fuerint, maneat; neque partem ab Ecclesia ſuſcipiat.

Et præcipientes ſtatuum, vt bi[bi] prædictorū ordinum, qui iſdem prædecessorib[us] noſtris obedientes, caſtitatem ſeruauerint, uixit a Ecclesiā, quibus ordinati ſunt, ſicut oportet religiosos clericos, ſimil manducent & dormiant, & quidquid eis ab Ecclesia competit, communiter habeant. Et rogantes monemus, vt ad Apoſtolicā communem vitam ſummoperē peruenire ſtudeant, quatenus perfectionem cum hiſ ſeconſi, qui centefimo fructu ditantur, in cœleſti patria mereantur adſcribitur.

Vt decime h[ab]it primis, ſeu oblationes viuorum & mortuorum reddantur a laicis, & in diſpoſitione Epifcoporum ſint, quas qui te[n]uerit, a ſanctæ Ecclesiæ ſeparetur communione.

Vt per laicos i nullo modo quilibet clericus, aut preſbyter obtingat Eccleſiam, nec gratis, nec p[re]cio.

Nec aliquis p[re]ſbyter duas Eccleſias obtineat.

Vt per ſimoniacā h[ab]eret nemo ordinetur, vel promoueatur ad quodlibet officium Eccleſiaſticum, neq[ue] Eccleſia p[re]ſiciatur.

Et vt de consanguinitate ſua l nullus uxorem ducat; vſq[ue] ad ſep̄timam generationem, vel quoq[ue] parentela cognosci poterit. Quod prius a Nicolao II ſtatutum fuit.

Et vt m laicus uxorem ſimil habens & concubinani non committat Eccleſia.

N Vt nullus habitum monachalem ſuſcipiat, ſiem, aut promiſionem habens, vt Abbas fiat.

Vt nullus laicus ad quemlibet gradum Eccleſiaſticum repente promoueatur, niſi prius mutato habitu ſeculari, diuina conſeruatione

ALEX PP.
EP[ist] DE
REE STA
TUTIS IN
SYNODO.

XXXII.
d c. ergaſi
moniacos.
1. q. 1.

CANO
NES ROM.
CONCIL.
GENERA
LIS.

XXXIII

c. Licavor.
1. q. 1.

XXXIV
c. proprie
hoc manda
m, dif. 32

* contra
dicimus

XXXV
g c. eodem
ſ. præcipi
enes.

XXXVI
h c. eodem
in fine.

i c. per lai
cos. 16. q. 7
k c. eod. 16
q. eadem.

l 35. q. 2. c.
17.

m c. eod.

n c. per lai
cos. 16. q. 7

creatione inter clericos fuerit comprobatus. Vos ergo hec & alia sanctorum Patrum statuta fideliter & Christiana reverentia obseruate, si vultis sancta Ecclesia Romana & Apostolice Sedi pace & communione atq[ue] benedictione & absolutione gaudere. Valete. Hæc de his quæ in Concilio sunt statuta, summatim Alexander vniuersæ Ecclesiæ.

XXXV-II.
PETRVS
PRO VITA
COMMV-
NI CANO
NICORVM
APVDA
LEX.PAP.
LABORA-
VIT.

Quod autem spectat ad quartum canonem, quo decernitur, Ut clerici simul manducant & dormiant, bonaq[ue] in communi possideant: scias id factum suggestione Petri Damiani, scriptis suis Alexandrum Pontificem ad h[oc] sanctienda rogantis. Extant adhuc ipse litteræ quibus iste preponitur titulus: *Vt canonicis, à quibus in congregacione viuunt, proprietatis habenda licentia denegetur.* Deinde: *Domino Alexander beatissimo Papa Petrus peccator monachus seruitutem. Quantum ad nostram intelligentiam modulum, nullum in humano genere malum perniciosior est criminis, quam defensio proprietatis, &c.* Prolixior est disputationis in sapientiato codice bibliotheca S. Petri in Vaticano. Non de monachis, sed de clericis huiusmodi est sanctus canon, at nec de omnibus clericis, sed his qui collegiatis seruirent Ecclesiæ, quos frequiore vsu canonicos appellare consueuimus, ob id scilicet, quod hisce tenerentur canonibus obligati, ad quorū prescriptum vitam ducerent clericalem in omnibus regularem, nihil sibi proprium vendicantem.

XXXV-III.

* c. sufficit.
de conser.
dift. I.

* al. obla-
tionibus

XXXIX

ACTA IN
RO. CON-
CILIO IN
CAVSA E.
PISC. FLO-
RENT.

X L.

bExod. 10

Inter omnes autem vir quidam Rainaldus nomine Episcopus Cumanus vehementer us resistit nostris, & per indirectum post multam verborum contentionem domino Rudolpho Abbatii proposuit quandam questionem, quam omitto, quia non facit ad propositionem, de quo loqui intendo. Cum itaq[ue] penè omnes furerent contra monachos, & dignos iudicarent morte eos, qui temerariè contra Prelatos Ecclesiæ armari auderent; coperunt monachi vt agni inter lupos vexari, ministris turbari, & clamare cū Psalmista ad Dominum, dicentes: *Exurge Domine adiuua nos: Exurge, quare obdormis Domine: Exurge Deus, iudica causam tuam.*

Interea surrexit in Concilio quidam vir egregius & excellens, alter quasi Gamaliel, nomine scilicet Hildebrandus monachus & Archidiaconus Ecclesiæ Romanae & Cardinalis, qui prius fuit Prior monasterij Cluniacensis ordinis sancti Benedicti, qui post decepsim prefati sanctissimi Papa Alexandri Secundi, Apostolica est dignitate prædictus. Et quia placuit sibi, vt fieret defensor causa Christi, factus est postea Vicarius eiusdem Christi, hoc est Papa, & vocatus est Gregorius Septimus. Qui dum esset Cardinalis, hanc controvèrsiam prudenter audiens, & auctoritate canorum sapienter perpendens, monachorum in vniuersis auditorijs defensor nobiliter extitit, quos non pedetentim ratiocinando, sed aperte, & fortissime defendit contra omnium opinionem. Hucusque de rebus tunc gestis in Romano Concilio in causa Episcopi Florentini.

At quoniam contigit portitori litteris illis tunc ea de re à Florentinis datis ad Alexandrum Romanum Pontificem, quas ad verbum recitat sanctus Atto Pistoriensis Episcopus in vita vberius scripta eiusdem sancti Ioannis: hic eas describere operæ pretium duximus, quæ sic se habent:

Alexandro primæ Sedi reverentissimo, & vniuersali Episcopo, Clerus & populus Florentinus sincera & deuotionis obsequium.

Iamdiu tedium & labore in nostrum, necnon certamen monachorum contra simoniacam heresim paternitatem vestram bene nouit. Et nunc quoque dignum est, vt qualiter Deus excelsus p[ro]p[ter] ac misericorditer scrupulam huius rei de cordibus nostris abraserit, per noscatis. Signa enim & mirabilia Dominus noster de nobis fecit, & per ea cætitatem ignorantie & dubietatis caliginem ac tenebras erroris de pectora hominum pepulit, & fidem nobis augendo & dilatando, & in se solidando lucem mentibus sue veritatis clementer infudit. Pastor quidem bonus de cælo venit, & ouibus assentibus, atque ad se totis medullis clamantibus, sententiam sereno clariorem, soleque lucidiorem, omnig[ra]d dicto appetiorem, omnique vijsu certiorem de medio ignis populo suo dedit.

Quid vero plebi Florentinae de Petro Papensi, qui se nostrum Episcopum haberi volebat, tenendum sit, in suo tremendo iudicio declaravit. Sed licet miraculorum narratio videatur aliquantulum protulari: tamen unde ad hoc ventum est, nequaquam inutiliter putamus debere succinctè perscribi.

*Quadam etenim die o[ste]r Florentina ciuitatis clericis vna congregatis, cœpimus tam de clericis locis suis expulsis, quam etiam de nobis ipsis ante Papensem Petrum conqueri. De abiectis enim, quia consilium & solatium eorum amiseramus, & quia etiam Prior, & Archipresbyter non metu heresim è ciuitate secesserant: de nobis autem, quia bona pars ciuitatum nostrorum nos hereticos acclamabat. Nam videns nos ire ad eum, dicebat: *Ite, ite, heretici ad hereticum; ite quia per vos hac ciuitas voraginiabitur, qui Petrum Apostolum expugnantes, Simonem Magnum pro eo inducendo colitis.* Quid plura? Rogamus, vt tam nos, quam se ab hac infamia liberet, dicentes: *Ecce nos (site mundum senseris, situ nobis iussi) Dei pro te iudicium subire non dubitamus; aut si probationem, quam monachi hic & Roma facere valuerunt, recipere vis: ad eos inimicis eosq[ue] obnoxie rogamus.* Ad hac ille, inquit, neutrum se iubere, neutrum se velle, neutrum recipere. Quin etiam editum à Præside per Legatos suos imprebaruit: *Vt quicunque laicorum, quicunque clericorum, siue Episcopo non cederet, siue suo imperio non obediret: ad Præsidium vincitum ducretur, sed & traheretur.* Si autem quis nostrum his minis territus, de ciuitate fugeret, ad dominium potestatis assumeretur quidquid possidisset. Clerici vero qui sub tutela regiminis B. Petri Apostoli, agendo contra simoniacam heresim, in Oratoriis eius confugabant, aut sibi cœciliarentur, aut sine spe audientia extra ciuitatem pellerentur.*

XLI.

c Psal. 7.
d Ibid. 43
& 73.
XLII.

XLIII.
EPIST.
FLOREN-
TINORVM
AD ALE-
XAN. PP.

XLIV.

INTER CI-
VES FLO-
RENT. ET
EPISCO-
PVM CON-
TROVER-
SIAE.

XLV.

Hinc factum, ut vespere a scilicet sabbato initu' ieiuniū, tēm a pugnā predicationis apud Ecclesiam beati Petri Apostoli ipsi clericis Lectionū, ac Responsoriō sequentis Dominice recordarentur, municipia Preses, eō quod se cum salua reverentia Petri Apostoli, simoniae & heretici non posse obdare responderint: illos extra immunitatem Oratoriū, B. Petrum Apostolum parvupendens, ejaceret. Fit denique pro hoc scelerē concursus Catholicorum virorum, & maximum fœminarum, velamina capitum prouidentium, & sparsis crimibus flebiliter incedentium, pectora pugnū, miserabiles ad Deum voces mittendo, dure tundentium, ut super virorum ac filiorū morte triste lamentantium: nam in plateas luto plenas se prosternentes, aiebant: Heu, heu, ô Christe, tu hinc ejceris; & quomodo nos desolatas relinquis? Tu nobiscum habere non finis, & nos quomodo hic habitamus? Videremus quia hic nobiscum habere voluntati; sed vadis, quia Simon Magus te non permittit. O sancte Petre, nunquid à Simone Mago tu vinceris, quia ad te confugientes non defendis? Nos pitauius ipsum in infernalibus penitū vinclū & catenatum; sed ecce cernimus illum ad tuum dedecus hostiliter suicitatum.

XLVI.

Virorum quippe alij ad alios dicebant: Videlis, & aperte videbis: Christus hinc discepit, abiit, quia legem suam adimplens, se pelenti non resistit. Et nos, virisi atres, ciuitatem hanc, quo heretica pars ea non gaudet, incendamus, atq; cum per auxilium atq; vxoribus nostris, quocunq; Christus erit, secum eamus: si Christiani sumus, Christiani sequamur. His ergo euangelibus, būq; doloribus nos quoq; clericis commoti, qui ipsi Papienti videbamur esse fautores & assecrā, & qui ab alijs heretici acclamabamur, eo quod ipsum sequeramur; obseramus ecclesiās, & mōrōe projectōrū non tangimus campanas, populis non Psalmas, non deniq; canimus Missas.

XLVII.

Nec mora, nobis congregatis, fit Domino inspirante Concilium, ad quod Dei monachos, qui in Septimo, in monasterio S. Salvatoris degunt, communī voto quosdam nostrum mittimus, petentes, & orantes, dubietatem huius rei velle prodere, & veritatem cognoscere, agniti amq; firmiter promittentes tenere. Responsū autem est nobis, quia si Catholicam Fidem pro viribus vellemus tenere atque defendere, & simoniae heresim impugnando destruere: virtus Salvatoris tam huius negotij dubietatem, quam etiam cacciatorem de cordibus nostris eliminaret. Fatemur, promittimus de hac re sequi, quod & ipsi si suum factum compensarem dictis. Quid plura? statutur dies omni voto questus, in qua & dubietate prodidimus; atq; veritatem, quam monachi dicebant, pro posse defendendo tenemus.

XLVIII.

Quarta namq; feria in prima hebdomade Quadragesime dies constituitur, secunda & tertia feria specialiter Deum per hoc oramus; vi & Deus, qui unica est veritas, veritatis huius referat ostium, obsecramus. Illecentē vero quartā feria, à quodam nostrum itur ad virum Papienti, qui regans eum, inquit: Fac domine, pro Dei tremore, proq; remedio anima mea: si est de te quod monachi dicunt, noli clericos, noli populo in eundo laboribus afficer, noli Deum experiendo tentare, sed huius negotij veritatem, ad Dominum te conuertendo, pande; aut si hoc te noscias immunitum reatu, nobiscum venire dignare. Ad quem ille respondit: Nec ego illuc, neque te si me diligis, re volo. Ad hanc dictum est sibi: Profecto Dei iudicium, quia omnes vadunt, videre ibo; & quid ibi agatur, solerter scire curabo, & quodcumque Deus index iustus in iudicio suo recto monstrauerit, secundum meum valere defensabo. Nec tibi molestum meum sit iter, quia te hodie, qualis sis, sententia Dei recte ostendet. Aut enim te hodie magis quam unquam fueris, habebimus charum, aut vilorem & contemptum.

XLIX.

Nos interim, quasi cœlesti præmoniti oraculo, non expectabamus nuntium: currit a nobis clericis ac laicis & fœminis ad Seprimum, in quo est S. Salvatoris monasterium. Omnia a Domini potentia, miraq; clementia, qui voluntates non solum expeditis multib; sed etiam prægnantibus vires ad eundem donavit! Nunquid enim longitudine matronas? Nunquid via cœnula multitudine aquaram delicatas terruit? Nunquid pueros ieiuniū exasperauit? Congregatis denique omnibus clericis & laicis præmissione sexus & etatis ferè tribus millibus apud predictum monasterium: interrogamus a seruis Dei: Cur fratres venisti? Respondetur a nobis, vt illuminemur, & errorem relinquentes, veritatem sequamur. Quonodo, inquiunt, illuminari vultis? Nos, inquam, respondentes, vt copioso probetur igne, quod de Papiente perito dicitis. Quem, inquiunt, fructum hoc factō habebitis? ut quem honorem inde Deo reddetis? Respondemus omnes: Er-

itis vobis ū rectam Fidem defendantes, & simoniae heresim abominando, Deo gratias semper agentes.

Quid longius immoraruntur? sunt statim à populo duæ strues lignorum altrius secus iuxta se in longitudine posita, signatim vero longitudine viriusque pedum decem, latitudine autem ambarum signatim quinque pedum, & dimidium dimidi pedis: altitudo denique viriusque separata fuit quatuor pedum & dimidi: inter utrasque vero pyra in longitudine semita vnuis brachij extitit, & ipsa strata a scissis lignis, & ad ardendum bene paratis. Interē sunt pro hac re psalmodia, Litaniae, supplications, monachus intratus ignem eligitur iussu Abbatis, celebraturus Missam ad altare procedit. Missa vero cantatur cum magna deuotione & supplicatione omnium. Chorus monachorum & clericorum, necnon & laicorum ex corde lacrymatur. Ut autem ventum est ad Agnus Dei: quatuor monachi, unus imaginem Crucifixi, alter aquam sanctificatam, tercarius duodecim cereos benedictos, quartus thuribulum thure plenum baiulantes, procedunt ad succendendum prescriptas lignorum pyras.

His igitur visis, clamor omnium in cœlum attollitur, Kyrie eleison, flebili simile pleno ore cantatur: IESVS Christus creberimus, vt exurgat, causamq; suam defendat, oratur: Maria eius Mater, vt hoc sibi suadeat, multum à viris plurimumq; a fœminis supplicatur: Petri Apostoli nomen, quo Simonem perendo damnet, milles ingeminatur: Gregorius Vrbis Praef, vt ad suas verificandū properet sanctiones, suppliciter obsecratur. Interē dum pro ingenij capacitate ab omnibus oratur: presbyter perceptus salutaribus mysterijs, & expleta Missa, exutaq; casula, ceterisq; sacerdotis indumentis sibi retentis, crucemq; Christi portans, cum Abbatibus & monachis Litaniis faciendo, ad strues lignorum iam rogos fieri incipientes appropinquat; ibiq; Deus quam multipliciter ac uniformiter ab omnibus adoratur: nulla lingua id fieri, nullus sensus colligendo valet meditari. Tandem silentium cunctis imponitur; & vt conditionem rei pro qua hac siebant, intentè audiamus, & bene intelligamus, monemur. Eligitur denique Abbatum unus clamosus voce, apertus lingua, qui aperte ad intelligendam orationem, in qua conditio petitionis ad Deum continebatur, populo legit. Collaudantibus autem cunctis conditionem, iterum alius Abbatum silentium petit, eleuansq; vocem, alloquitur omnes, dicens: Viri fratres, & sorores, pro salute animalium vestrarum, teste Deo, hoc facimus, vt deinceps a simoniae heresim totum sordidat mundum, caueatis. Huius autem lepro contagium tam magnum esse sciat, quod istius immanitati cetera crimina comparata sunt quasi nihil.

His ergo expletis, cum utriusque rogi iam se ex maiori parte in flammis consumuerint carbones, & cum media semita ignis copia prunarum valde astuaret, vt usque ad talos pedes euntis (sicut post ei probatione patuit) in prunas infigi possent: sacerdos & monachus iussu Abbatis hanc orationem cum magna voce, audientibus & silentibus verè tribus millibus, fudit ad Dominum.

Domine IESV Christe vera lux hominum in creditum, tuam misericordiam peto, tuam clementiam exoro, vt si Petrus Papensis, qui Florentinus Episcopus dicitur, interuenient pecunie, id est, munere à manu (quod est simoniae heresim) Florentinam arripuit sedem: nunc tu Fili eterni Patris, salus mea, in hoc tremendo iudicio ad adiuuandum me festina, & me illasum sine aliqua macula mirabiliter conserva. Sicut quandam illasos seruasti tres pueros in camino ignis ardenti, qui cum eodem aeterno Patre & Spiritu sancto omnia cooperatis, & viuis & regnas in sæcula faciolorum.

Cumq; omnes qui adeverant, respondissent, Amen: pacis osculum fratribus dedit & accepit. Atque interrogamus omnes: Quandiu vultis ipsū in igne manere? Responsū est ab omnibus: At, at, quid dicitis? sufficit domini, satis cum solenni gravitate pedetentum ignem flammarum transire. Lubetur quidem sacerdoti & monacho voluntati nostra satisfacere. Tunc ipse sacerdos contra agnus ardorem salutare signum faciens, crucemq; Christi baiulans ipsam flamarum multitudinem non attendens, irrepidus mente, hilaris vultu, cum quadam celebitate gravitatis, illas in corpore, illas & in omnibus quæ secum portabat, in virtute IESV Christi mirabiliter ignem pertransit. Nam flamma vndeque concurrentes & circumquaque exurgentis Albam quasi lysinam intrabant, & implendo inflabant, sed natura sue immemores nibil ipsi sylvitria inferre poterant: manipulu deniq; & stolam, eorumq;

L.
EXAMEN
PER IC.
NEM PA-
RATIV.

VOTA A-
STANTI-
VM PRO-
MVNTVR.

LII.

PRECA-
TIO PERI
CVLVUM
FACIEN-
TIS.

LIII.

IVDICI-
VM PER I-
GNEM, EX
HIBETVR.

sim-

LIV.
EXVLTAT
IO A
STANT
VM DE VI
CTORIA.
LV.
APOSTRO
PHE AD
PAPAM.
LVI.
PERORA
TIO.
PETRVS
IGNEVS
HONORI
BVS AV
CTVS.
LVII.

fimbrias more ventorum sustollendo, buc illucque varie ferebant, sed calore perditio, in nullo comburere valebant. Pili quoque pedum eius inter flammos carbones immittebantur; sed o mira Deipotentia, o Christi laudanda clementia! eorum nulli ardore ignis ladebantur; inter capillos nempe flamme circumscriptentes intrabant, eosq; flando leuabant & relevabant, sed nec summittente alicuius eorū vires suas oblitæ adiutoria retorqueret valebant. Erant quippe flammæ ex omni parte ipsum cocludentes ad Salvatoris miraculum, non ad ardoris incendium: ardorem Catholicae Fidei sentiebant, ideoq; non ardebat. Deus profecto noster ignis consumens aderat; ideoq; ipso solente, corporeus ignis nihil nocere poterat. Proculdubio verum erat, quod à seruis Dei dicebatur, quia illorū testis, veritate iuuante, ab igne miraculo sè liberatur. Veritas enim sèper liberat, quos falsitatis macula nō coinquinat.

Postquam autem egressus est de igne, dum iterum vellet focum repedare, capitum à populo, deofculatur pre desiderio pedes eius; prægaudio quidem beatum se quisque putabat, qui vestimentorum quamcumque particulam deofculari valebat. Graui namque premebatur angustia populorum, sed magna cum difficultate liberatur viribus clericorum. Laus Deo ab omnibus una, prægaudio, etiam flendo, cantatur, certi iam, quia verbum Dei nunquam mutatur. Simon Petrus magnis laudibus sublimatur, Simon denique magus ut stercus pedibus conculcatur. Nomen Petri Apostoli in ore omni super mel & fauum cum laudibus magis magisque dulcescit; nomen impj Simonis super fel & sulphur cum vituperationibus magis magisque putrescit. Magnitudinē quippe horum Christi signorum copiamque gaudij nostri, quotidiana gratiarum actionē, nec sensus cordis cogitare, nec lingue plectrū exprimere, nec manus sicut est, unquam sufficit scribere.

Sed quia sapienti de multis paucas sufficiunt: demum ad paternitatem vestram supplicando conuertimur. Per Christum vero beatitudinem vestram oramus, cuius Vicarium tam in celis, quam etiam in terra vos esse cognoscimus: dignamini plebi tam longa peste demolita consilium pariter & defensionis auxilium impendere: dignamini nos miseros ab importunitate loporum fauibus abstrebendo eripere. Dignamini deprecamur, arma contra hostes Petri Apostoli mouere, acies instruere, vires sumere, sancta bella committere, & nos oues Christi beato Petro, tibique vice eius commissas, contra simoniacos præliando de captiuitate liberare. Plerisque enim nostrum beatus ipse Apostolus, vt olim à Nerone in cruce confixus, ita visu noctis appetet, & passionē suam ostendendo, vt à simoniacorum societate declinemus, pie suadet: Sicut (inquietus) me Simoni mago nunquam coniunxi? sic quoque vos si Christi esse vultis, si oues pasca eius estis, si me Clauigerum regni caelestis creditis, si me vobis portas regni celorum aperire cupitis: simoniaci nolite sociari, nolite coniungi, nolite communicare.

Nunc itaque domine pater sancte, quia fiducia recuperationis nostra secundum Deum in sancta Sede Romana est posita: vos, qui ipsi praesidetis, oramus, vt rapacibus lupis ex aduerso ascendatis, atque auctoritate sacerdotia culminis pro ouibus vice Petri creditis; opponatis. Iterum atque iterum cernui sollicitudinem vestram oramus pater, vt quod pastoris est, nobis dilaniatis ouibus ne pigrimem clementer impendere. Hucusque Florentinorum litteræ ad Alexandrum Pontificem. subiiciuntur vero mox ista.

Hu autem cognitis, dominus Alexander Papa prefatu Petrum simoniacum de omni Episcopali officio deponere curauit. Eo tempore Comes Bulgarus religionem & sanctitatem atque constantiam aduersus hereticos beati Ioannis, suorumque monachorum agnoscens, in monasterio Ficedensi venerabilem Petrum, qui per ignem mirificè transierat, rogauit sanctum Ioannem in Abbatis officium constitueret: cuius petitionibus annuens, eidem loco predictum virum in Abbatis officium præfecit. Qui postmodum inde abstractus, & Romanam, Deo volente deductus, post custodiā vaccarum & asinorum, quam in Vallumbrosa iussu beati Ioannis humiliiter tenuit, post gradum Praeposti penes Paschianum, & Abbatis officium in predicto Ficedo, dicenter exitit Cardinalis & Episcopus Albanensis. Hæc ibi, atque de Petro haec tenus, qui vnu ex tanta multitudine monachorum ob insignem virtutem obedientiae & humilitatis, ad tantum est delectus experimentum. etenim nobili ortus genere ex itemmate dominorum Aldobrandinorum (vt in vita eius edita nuper asseritur) insignitus insuper sacerdotio; tamen vaccarum & asinorum ministerio inferire gaudebat. sic quidem

terius fidelis in nouissimo loco recumbens, meruit à patrefamilias illud audire: a Amice ascende superius. Porro locus ille, in quo tam admirandum contigit exerceri certamen, eiusmodi fuit epigrammate perpetua memoria consignatus.

Hunc lapidem si quis conspexerit esse locatum

Hoc à sacra Religione loco:

Indicat hic paries depictus imagine tanta

Quid fuit, cur sit candidus iste lapis.

Lis erat & magno surgebant prælia bello,

Hinc atque hinc pariter maxima turbæ cadit.

At monachi nostri, V mbroisque è valle Ioannis

Exploratores constituerent focos:

Tunc monachus iussu medium se mittit Abbatis:

Et potuit nulla parte nocere focus.

Ast ille electus Petrus fuit illici ab omni

Sede sua sacra, pontificisque loco.

Causa que nam hac fuit scelerata, quod ille malignus

Tunc erat hereticus, Simoniacus erat.

Ergo nunc notum est, lapis hic quid fixus habetur

In terra, cunctis sic venerandus erit.

Porrò ipsum Petrum Florentinum Episcopum deniq; reconciliatum fuisse, & in communionem receptum ab iisdem monachis: diploma Petri eius nominis secundi Abbatis, quod confecit de restitutione hospitalis, his verbis videtur ostendere, quibus ait: Pro anima Hugonis Marchionis, snaque genitris eius V illa huius monasterij adificatrixis, nec non pro salute Godefredi excellentissimi Ducis, quin etiam pro anima sue dilectissime conjugis Beatricis, atque pro salute Petri Florentini venerabilis Episcopi, à quo quandam decimationem, quam eidem hospitali contulimus, gratia huius hospitalitatis acquistumus, &c. Et inferius proprie finem eorundem pariter meminit. Accepimus ex eorum monasterio dictum diploma per Constantinū Caietanū monachum congregationis Cassinensis, cui post eiusdem Petri Abbatis subscriptionem, Theuzo monachus & sacerdos subscriptus legitur, quem Vallumbrosani monachi beatum colunt, primum quidem eremitam, inde cœnobitam. Ita quidem esse oportuit, si vnu idemq; tantum (quod putauimus) Theuzo fuerit. At vero ferunt, eodem tempore duos fuisse celebres eiusdem nominis monachos, quorum alter anachoreticam vitam duxerit Florentiæ in monasterio sanctæ Mariæ, ordinis monachorum sancti Benedicti, Congregationis Cassinensis: ad huncq; scripsisse Petrum Damiani, cuius litteris meliori frugi redditus, tandem confessus senio, sancto fine quieuerit circa annum Salutis 1070. cuius & corpus asseruari afferunt sub altari primario, vbi & huiusmodi legitur epitaphium exaratum:

Teuzonis monachi venerabilis ossa quiescent

Præsenti in tumulo, sancta qui vixit in ade

Quinquaginta annis, feruens velut incola eremi, &c.

Alter vero traditur ab iisdem, fuisse monachus Vallumbrosianus, discipulus sancti Ioannis Gualberti, idemque Abbas Razolensis in monasterio sancti Pauli, non longè à Florentina ciuitate, obiisseque circa annum Domini 1095. quem & Vallumbrosani monachi venerari dicuntur. Hæc de his ad euitandam in æquiuocis confusionem, atque feligidos ipsos ab inuicem, dando unicuique ipsorum, quod suum est.

Vt autem ad Ioannem Gualbertum redeamus, tantæ fuit estimationis ob egregiam vitæ sanctitatem, vt eum etiam Episcopi consulenter, eius cupientes monitis roborari. Legimus eiusdem Sancti epistolam datam ad Volaterranum Episcopum, paræneticam illam quidem, qua etiam ipsum aduersus simoniacos fortiter agere multis hortatur, incipit: Petitionibus vestris consulere, &c.

Ipse autem Petrus, qui per ignem transi illæsus, Episcopatus & Cardinalatus dignitate (vt diximus) auctus, pluribus legationibus functus peruenit ætate vsq; ad annum Redemptoris millesimum octogesimum octauum, quo anno Abbas Vrspergensis sic de ipso: Petrus Albanensis Episcopus obiit. Iste per iudicium ignis, immensam pertransiens illæsus pyram, vestimentis etiam perflammam volit antibus, sed in nullo lefis, Petrum Florentinum Episcopum declaravit simoniacum,

PETRVS
COGNOS
MENTO
IGNEVS.

vnde & ipse postea Igneus est appellatus. Hac ipse. At historia haec maiorem adhuc sibi vendicat auctoriatem ex testificatione Desiderij Abbatis Cassinensis Cardinalis tituli S. Ceciliae, qui & Victor Tertius eius nominis appellatus Papa. Ipse enim in libro tertio dialogoru tam hanc texit historiam, nempe de Petro Florentino Episcopo ad Concilium conuocato, ibiq; ab officio suspenso, donec rei veritas elucesceret: Cum, exposcente necessitate, dum populus in partes diuisus inter se hac de causa s̄pē confligeret, miraculum grande editum, quo Petrus per ignem illas transiit additq; illud amplius, quod cum iam ex igne egressurus esset, atque mappulam ē manu lapsam, & in ignis medio remansisse intellexisset: per eadēm reuersus est flammis mappulam recepturus. Hac verò ipse pluribus.

LXI.
QVID IN
NONA-
CHOSPA
PA.
a. iuxta
16. q. 1.

Porrò displicuit Alexandro Papæ, per monachos populū concitari, atque vetita tenari, eosdemq; occasiōnibus huiusmodi claustra egredi, miscereq; se contentiōnibus popularibus; quamobrem de ipsis, nec claustra facile egredentur, ista decreuit:

Iuxta a Chalcedonensis tenorem optimi Concilii monachis quamvis religiosis, ad normam sancti Benedicti intra claustra morari præcipimus; vicos, castella, ciuitates peragrare prohibemus, & à populorum predicatione omnino cessare censumus; nisi forte quis de anima sua sollicitus, vi eorum habitum assumat, eos intrā claustrum consuler e voluerit.

Hoc eodem anno, Synodo absoluta, recedentibus ab Urbe Rainaldo Comano Episcopo, necnon Petro Damiani, quem patrem spirituale elegerat sibi Agnes Augusti, simulq; charissima Hermisinda Comitissa cognata eius ad propria remeante: cum eiusmodi destituta solatijs ipsa aliquid humani pateretur, Petrus Damiani eam litteris est consolatus, quas acceptas ex Cassinensi bibliotheca hic tibi reddimus, atque in lucem edimus. Sic se habent:

Domina suæ Imperatrici Agneti Petrus peccator monachus seruitutem.

Arbitror venerabilis domina, quod ex quo dominus Rainaldus Comana sedis Episcopus, & sancta mulier Hermisinda reliqua quondam germani tui, ego quoq; seruus tuus ad propria quig; recessimus, mens tua nunc fluctuat, & velut omnium destituta solatio, sola remanente deplorat. Grauat fortè longiora censura silentij, & tedium est suorū deesse præseniam, quos s̄pē refugiens dum adesset, remotoris anguli latibulum expetebas. Toleramus enim s̄pē quod gratis offertur: persimilim quod difficultus obtinemus: parvus pendimus quod abundat, & quod deesse conspicimus, in hanc optamus. Verum pia mens tua, qua dñini amoris igne succendi votis omnibus astuat, nequaquam humana societas absentiā abescat, immo quanto sibi terrena solatio deesse cōsiderat, tāto magis de proprio spiritu sancti Spiritus paralit præstetia cōfusat.

Vnde Saluator cum iturum ad Patrem post resurrectionis gloria declararet, & ex hoc discipulorum animos nō mediocriter perurbando esse consiperet: præstò subiunxit: b Quia haec locutus sum vobis, tristitia impletus cor vestrum. Sed ego veritatem ad dico vobis: Expedit vobis ut ego vadam. Nisi enim abiero Paracletus non veniet ad vos; si autem abiero mittam eum ad vos. Si ergo illuminator mentium Spiritus Apostolicis illabi pectoribus plena diffusione non poterat, nisi Veritas ipsa, qua eis illum inffuerat, corporalem suam presentem ab eorum subtraxisset obtutibus: quanto magis necesse est, vt puto homo ab hominū se frequentia subtrahat, quatenus superni numinis capax fiat? sicq; mens humana dum vacat ab affectibus hominum, sancti Spiritus mereatur ingressum? Eorum ergo qui tecum conseruantur absentiam, nolit appetare iacturā; immo salutis occasio, perfectio lucrum, & perfectum nostri meriti deputetur argumentum: qui a dum spiritus humani cessat alloquī, construitur in te per silentium templum Spiritus sancti.

Hinc est quod de Israeli in templi constructione sacra testatur historia, c quia malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audit in domo Domini cum adficaretur; templum quippe Dei per silentium crescit, quia cum mens humana per exteriora se verbā non fundit: in sublimē fastigium spirituali adficiū secreta consurgit; tanq; succrescens in altiora sustollitur, quanto per silentij euodia circumclusa se extrinsecus fundere prohibetur. Custos

enim iustitia silentium; & per Ieremīa dicitur: d Bonam est prestatoliari cum silentio salutare Domini: bonū est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua: sedebit solitarius & tacebit, quia leuitabit se supra se. Solitarius planè dum taceret, se eleuat supra se, quia mens humana dum intra silentij claustra vndiq; cinctū cluditur: in superiora sublimis erigitur, ad Deum per coeleste desideriū rapitur, & in amore eius per ardorem spiritus sancti inflamatur. Et tanquam fons vias dum per verborū riuulos effluere non finitur hinc inde; vndis excrescentibus ad altiora cumulatur. Templo ergo tui pectoris nunc per silentium crescat, virtutum spiritu alia tanquam celestum lapidum in te strūta consurgat, vbi supernusle sponsus, quem totū visceribus diligis, velut in thalamo tuo delectabiliter requiescat. Memento itaq; quod Apostolus ait: e Quia fundamentū nemo potest ponere aliud præter id quod possum est, Christus Iesus. Si quis posuerit super hoc fundamentum aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, fœnum, stipulas: qualemunque fuerit, ignis probabit.

Quid enim per aurum, argentum, lapides pretiosos, nisi robur & ornamenta virtutum? quid per ligna, fœnum & stipulas, nisi fragilitas innuitur? Attende ergo ut adficiū quod int̄ est, non ex fragili sit materia, quæflammis esse possit obnoxia, quæ ventis sit impellentibus structura. Lignum planè fœnum & stipulas faciē potest vorax flamma consumere; aurum verd vel argentum, sive lapides pretiosi nesciū incendio subiacere. Et verè per eundem Apostolū dicitur: f Sumentes scutū Fidei, in quo possitis omnia tela nequissima ignea extingue. Ignis ergo quæ clandestinus hostis immittit, inueniat in te pretiosa metalla virtutum, non stipulas formites vitorum, vt furentibus flammis, quæ calidus infidator exuffiat, non materia putris & fragili eneruiter cedat, sed impetrabilis ac robusta solidatis vigore obſistat, vt illa virtus Altissimū, quæ virginalis vteri visceribus obrumbravit, mentem quoq; tuā in perpetuo vernantis pudicitia virore custodiat, eamq; (quod abſit) adūrū spiritalis nequitia vaporibus non permittat.

Consolare igitur, venerabilis domina, & à corde tuo omne tedium noxij in mortis expelle: Christus fit cōfabulator tuus, Christus tibi contubernialis fit & coniua: immo Christus ipse tuus sint delicie, pse quotidiana refectionis epulum, ipse tibi fit int̄ima dulcedinis alimentum. Cum illo simul lege, cum illo iugiter psalle, cum illo deniq; te in paumento oratur a prosterne, cum illo te erige, cu illo te dormiturā lectulus capiat, cum eodē sopor inueniat, eius te pudicus atq; virginus amplexo astringat, vt in te quoq; veraciter implieatur quod per Iesuā dicitur: g Gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus; & tu specialis dicere vales, quod generalis Sponsa dicit in Cantico: h Dilectus meus inter ybera mea commorabitur. Constat enim quod inter ybera pectoris cor hominis situm est. i Dilectus ergo inter sponsa ybera comoratur, cū à fideli qualibet anima Christus totū corde diligatur. Huic ergo Sponso dicit anima sancta tua: i Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decors, & lectulus noster floridus. Ipse enim speciosus forma pra filii hominum.

Et quia propter eius amorem regales insulas contempisti, Imperiale fastigium descessisti: ipse corona, ipse tibi fit insuper purpura, ipse totius glorie preparat beatā ornamenta, vt meritū de beatis cum Propheta cantare: k Induit me Dominus vestimento salutis, & indumento latititia circumdedit me, quasi sponsus decoratus corona, & quasi spōsa ornata monilibus suis. Hic in te societas humana consoletur absentiam, hic tibi, vel pro omnium visitatione & allocutione sufficiat. Hic velut alter, sed longè præstantior Helcana veraciter dicat non iam Anna, l sed Agna: Curles, & quare non comedis, & quamobrem affligitur cor tuum? nunquid non ego melior sum, quam decem filii? Et quoniam Helcana Dei zelus dicitur: Zelus Dei, dilectio Redemptoris animum tuum in omnī mōrō & angustia in Deo consoletur, vt in eum te in omni quam patet adversitate projicias, sub eius umbraculū ab humana persecutionis ardore confugas, vt in eius amplexibus secura fuauster quiescas: quatenus ipse vel seipsum quietis int̄ime præbeat portum, qui pro te dignatus est in mundani fluctibus inundantium procellarum perferre naufragium. Hac Petrus.

Qui cū audisset ex eo etiam ipsius Agnetis Augustæ augeri mōrem, quod censu subtracto, redditā pauperior esset, & quod vilis habita iam nullius estimationis penes suos se esse cognosceret: his occurrens sapientissimus catechista Petrus, verbo Dei eam studuit subleuare, istam subiungens epistolam.

d Thren. 3

e 1. Cor. 11

LXVI.

f Ephef. 6

g 1sa. 62

h Cant. 1.

i Ibid.

k 1sa. 61

l 1. Reg. 1.

Domine

LXIX.
AGNE-
TEM AV.
PAUPER-
TATELA
BORAN
TEM CON
SOLATV.
PETRVS
DAM.

a Heb. 13.

b Isa. 40.

LXX.

LXXI.
e VV ille.
Tyr. de
bello sacro
lib. 9. c. 17
et 18.

Domina sue Imperatrici Agneti Petrus peccator monachus quidquid seruus.

Quantam à sancta presentia vestra remotus sum, & hoc tempore vobis sum esse non possum, satis doleo, & quotidiana lamentatione suspiro. Interim tamen antequam ad vos redeam, horror sancte patientiam vestram, ut erga uenit sit affera quaque ac dura perferre, & pro amore cœlestis Sponsi solitudinem, vel etiam nec flari sumptus inopiam sustinere. Cū enim Christus protegenter per crucem: quid mirum sit uita sustineas pro illius amore pauper esse? si fille, cui Virtutes & Dominationes famulantur in celo, fluta, flagella, opprobria, colaphos, & alapae patiebatur in mundo: qui d' magnum sit uita terra est, Imperialis gloria vani projicias pompa, & non mundi Reginam, sed quod longè gloriosus est, te præbeas eterni Regis ancillam? reuordare quod dicit Apostolus: ^a Exeamus igitur ad eum extra castra, improprietum eius portantes: non enim habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus. Felix nimirum tale commercium, ubi datur lumen, tollitur aurum, protenebris lucem, pro terrenis honoribus cœlestis gloria comparamus dignitatem. Sicut enim per Prophetam dicitur: ^b Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Aruit fœnum, & flos eius cecidit; qui autem seruat uerbum Domini, maneat in eternum.

Porrò autem qui hodie induitur purpura, cras includitur sepultura: hodie quis hominibus dominatur, cras autem vermis factus, & putredo corrupitur: hodie regalibus infusis redimitur, cras vilibus panniculis ex anime cadaver obuoluitur: hodie splendet coronatus in regalis excellentia solio, cras factus marcidus in sepulchro. Hac igitur & huiusmodi, domina mihi, subtiliter pensa, & huius vita labores cum IESU equanimiter tolera. Cū ipse qui iudicatus est, iudicaturus aduenerit; tu velut una de sapientibus virginibus, ornatis lampadibus ei decenter occurras; & pro temporali purpura stolam immortalitatis accipias, ac pro corona, que terreno fuerat fabricata metallo, illud, diadema suscipias quod in celo factum est de lapide pretioso. Hucusque ad Agnem Augustam Petrus.

Hoc anno (quod ad res pertinet Orientales) Christiani, qui erant Hierosolymis, absoluunt à Calypha Aegypti imperatum opus ædificandi quartam partem murorum Hierusalem, pecunia collecticia Christianorum, potissimum verò Imperatoris Constantinopolitani Monomachi, atq; impetrarunt à Calypha, vt eam partem ipsi possiderent Christiani, neconon etiam, vt nullū alium quam suum ipsorum Patriarcham haberent iudicem. Ex quo factum, vt illa quarta pars ciuitatis cesseret dominio Patriarchæ: cuius rei causa graues lites postea oborta sunt inter Reges Christianos Hierosolymorū & Patriarchā, de quibus suo loco inferius agendum. Porrò ista omnia vberius VVillelmus Tyri Archiepiscopus tractat.

I E S V C H R I S T I

Annus 1064.

ALEXANDRI II. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 8.
Annus 4. CONST. DVCAE IMP. 5.

I.
CONCILI-
VM GENE-
RALE
MANTVA-
NVM IN
DICITVR.

MILLESIMVS sexagesimus quartus annus surgit, cum Indictione secunda, quo increcentibus turbis in Alexandri Pontificem per Cadaloum schismatum excitatis, ad eas sedandans opus fuit eidem Alexander generale Concilium, cui ipse pariter intercesserat, Mantua celebrandum indicere. Quod enim qui erant ex parte aduersa, vidissent damnatum Cadaloum in Synodo, Alexandrum verò receptum; nouas in ipsum Alexandrum struunt columnias, nempe ipsum collata pecunia thronu Apostolicum concendisse, quibus vulgatis, agebant illud, vt aliquos abriperent ab Alexandro, alias mutuo inter se digladiantes, dum alij defenderent, impugnarent alij, constituerent. Hac arte agentes, vt magis magisque suas partes schismatici roborarent, nondum priori conflata in Alexandrum inuidia ob electionem suam absque Regis participatione, restincta. Ad quæ tanta auertenda mala remedium, illud unum inuentum, vt collecto Mantua generali Concilio, illic Aleuander tanta se columnis.

Annal. Eccl. Tom. II.

perpurgaret. Delectus ad Synodus locus ille opportunitus existimat, non solum ijs, qui in Longobardia erant Episcopis, sed etiam trans Alpes positis conuocatis.

Quod in primis ad tempus spectat, hoc ipso anno idem Mantua congregatū fuisse Concilium, apud Hermannū satis expressum habes, dum sub huius anni laterculo Mantua ponitur congregatum esse Concilium: sed & apud Lambertum id ea ratione consequi poteris, dum hoc anno legationem Annonis Colonensis Archiepiscopi ponit queni inde constat ad Mantuanū Concilium perrexisse: vt meritò dicendum sit, tunc Mantuanum Concilium esse collectum, cùm legatio Colonensis Romam missa cognoscitur.

De his autem antequam agamus, quæ Synodus precescierint, quidue ad eam discernendam legationem Regem impulerit, iniunquandum. Romani siquidem cum fauerent Henrico, in ipius gratiam electionem portius Cadaloi amplexabantur, de quibus non sine stomacho scripsit Petrus Damiani in epistola ad Hildebrandum & Stephanum S. R. E. Cardinales, quæ incipit: Querelam omnipotenti Deo & vobis, &c. In qua haec habet in fine: Romani quippe nolunt Alexandrum, sed Aerarium, hunc scilicet, quem Apostolus, reprobat, d' non eum qui per Apostolorum, Apostoliconque Pontificum tramitem currat.

Nolunt, inquam, Alexandrum Euangelicum, Ecclesiastica mensa proponentem, sed sordentis avaritia potius era librante. Petri respunnt successorem, & alumnū Simoni amplectuntur, pro venabili spiritu pecunias offerentem. Quid insuper? Godfredum Tuscum Marchionem Beatricis virum, de quo multa superius, quem vidimus altissime pro Alexandre, liberasseq; eum ab illo priori incursu Cadaloi in Urbem factō, iam cōmunicasse cum nefando Cadaloo, constans erat assertio omnī, adeo vt eo deficiente ab Alexandre, omnes reliquias Italie & Principes, ipsum fore sequuturos, magnoperè timeretur; cùm Petrus Damiani ad eum has reprehensorias valde literas dedit.

Domino Godfreo excellentissimo Duci & Marchioni Petrus peccator monachus, zeli ferventius obsequium.

Nous sane & inaudita de vobis apud nos fama percrebuit, quæ nobis nō patui mortis molestiam intulit, viscera irenefacta concusit, os nostrum à solita gloria vestra laude compescuit, & tabescit cor velut acutissimo doloris intimi pugione transiit: Vos scilicet communicasse cum Cadaloo, quem vt liquidū nos sit, iam dudum vniuersalis Ecclesia tanquam lethale virus euomuit, & vt reuera putridum membrum de propriis visceribus amputauit, in gehennalis barathri profunda demersit, & quasi cercus hominum intra latrinæ cuniculos obrutum, ne naribus horribilis cetero fætus spiramen, obstruxit. Hinc itaque tali viro vestram communicae prudentiam, fossores in agro, mercatores in foro, milites vociferantur in publico. Heu pro dolor! vir eminentissime, vbitum, erant vberes illi lacrymarū riu, quos torrentem de feruent: si tua pectoris charitate consueveras profundere, & sancti spiritus amore succensus non cessabas madefactus & astletibus ora rigare? Huccine redacti sum tot eleemosynarum fructus, quibus vt: que per continuum Quadragesimali ieunij cursum liberalis pessima clementia tua charitas non modo indigentium recreavit inopiam sed etiam ad nosf Redemptoris exemplum & pedes lauit, & oscula degescere non erubuit? Vnde timendum vobis est, quod per Agg. ^c de illo viro dicitur, qui habuit pecuniam, & misit eam in sacculum pertusum. In pertusum quippe sacculum quidquid per oris aditum mittitur, per eruptionis exitum necesse est elabatur. Et quid prodest si primò per constipationem pecunia crumenā turgescat, & per iacturam incuria vacua facta mox follearit.

Et quidem aduersus Antichristum hunc viriliter dimicasti; eiusq; conatibus sacrilegis atq; peruersis cum serenissima atq; clarissima uxore tua si frequentius obstitisti. Nunc autem nescio quis sanctæ religionis vestra constanter ab hac intentione compescuit, tantumq; sanctitatis honesta vigorem pestifera suggestendo molliuit, & quasi caput opus obruere perjuasit. Vnde & Salomon ait: ^d Qui molli & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipans, quia videlicet, qui capta bona desiderat & non exequitur, dissolut one negligenter manum destruens imitatur. Dic mihi vir magnifice si qui honestas ac pudicissimas thalamis suis inferre

DE LEGA-
TIONE
ANNONIS
ET CON-
CILII
TEMPO-
RE.

QUAE CON-
CILIVM
PRÆCES-
SERINT.
d. Tim. 4

PTRVS
REDAR-
GTV GO
DEFRE-
DVM.

e Agg. i.

f Prou. 18

molitur in iuriam: quis necessarius tuus, quis domesticus auderet illi familiaritate coniungi? quis illorum præsumveret in amicitia fædere copulari? Si ergo homo cum aduersario domini sui concordie fæcias iniure non audet: quo pacto sublimitas tua illi communicari non timuit, quipsonam Christi, sanctam scilicet Ecclesiam, quasi per obscenum lenocinum stuprum violare præsumpsit? Dei quippe hostis esse coniunctum, qui eius inimico in amicitia sociatur.

Hinc itaque ^a Ioram Rex Israhel vir vique funestus & impius cum Eliseum consulueret, dicens: Quare congregauit Dominus tres Reges hos, vt tradiceret nos in manu Moab? Respondit Eliseus: Vivat Dominus exercituum, in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat Regis Iudee erubescerem, nec attendissem quidem ad te, nec respxxsem. ^b Hincque eidem Iosaphat, quia auxiliabatur Achab, lebii filius Hanani prophetæ, dixisse legitur: Impio probes auxilium, & his, qui oderunt Dominum amicitia iungentur. Ideo nam Domini merebaris, sed bona opera inuenientia sunt in te, è quod alstuleris lucos de terra Iudee, & preparaueris cornuum, vt requireres Dominum Deum patrum tuorum. ^c Hinc est quod Achab, quia Benhadad Regem Syriae, quem bello contriverat, abire permisit illasum, ex ore Prophetæ, quod dignum erat audiuit: Quia dimisisti, inquit, virum dignum morte de manu tua, erit animata tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. Hinc est, quod ^d Saul regnum perdidit impie prius in Agag Regem Amalec, in quem sicut dignum fuerat, non vindicauit.

^a 3. Re. 20. ^b 1. Re. 15. ^c VII. ^d 2. Par. 19.

Quod si tuum nunc in te Deus omnipotens expostularet iniuriam, hanc tibi apponere dignam redargutio querelam: Ego te, inquiens, pra cunctis regni tui Principibus extuli: Ego per cunctos Romanis fines Imperij insignem atq; confidicuum feci: Ego te in peregrina terra a patribus multo plures quam de paterno iure successuas diutinas contuli, nullumque te præter regalis Imperij principatum non dicam præcedere, sed nec equiparare permisi. Quod si hec pauca sunt, adde quod acuti cordis ingenium, & facundiam ad loquendum, & vires ad bellandum tradidi, ac rigida multorum hostium pedibus tuis colla substrani. Ego tibi haec omnium cum multis aliarum virtutum dotibus contuli. Et tu aduersarium meum, à me proiectum, à membris meis prorsus abscessum, communis sacerdotum meorum sententia condemnatus in communione suscipere decreui.

^e VIII. Si haec, inquam, tibi Deus per se metipsum, vir insignis, opponeret, quid excusationis obtenderet, quod tergiuersatiois aufugium prudentia tua subtilitas inueniret? Hac & his similiatibi possent obviari, vir insignis atq; sublimis, attende reatus admisi piaculum, digna paenitentie fletibus ablue, lethalis amicitia fædus abrumpe. Te deliquisse palam omnibus confitere, & in gratia Sedis Apostolicae, cuius nobilis & præclarus es filius sub celeritate reuertere, quatenus cum quod à mèbris diaboli laudabatur, exploseris, & ipse per lamet a penitentia sponte corrigeris simul cù Regis David non modo veniam à Deo, sed & grati consequaris. Parat orimeo sublimata tua, vir magnifice, ac non aduersum se, sed pro se locutum esse coniurat, & quod à me dictum est, non l'urio vel odij somitem, sed medicinalis curæ potius ex stimacionem. Haec tenus Petrus ad Godefredum, nec quidem frustra: nam totis iste nisibus procurauit ut fieret Synodus generalis, cui & suam ciuitatem Mantuam præparauit.

^f IX. PETRI DAM. ZB LV PRO ECCL. Cuius quidem celebrandæ causa laborauit idem Petrus Ostiensis Episcopus, qui zelo exæstuabat præ ceteris ob Ecclesiam Dei: quam videns iam facibus schismaticorum absumi, mutuaque Catholicorum lancinari discordia, nullumque posse sufficiens ab aliquo remedium adhiberi, sed posse ista omnia regia potentia cohiberi: sacerdotali constantia, dicendi libertate pollente, ad ipsum Regem litteras dedit, & quidem ipsas comminatorias, vrgens eum collabenti Ecclesiæ subuenire, & vires schismaticorum infringere. Quas ipsas ex Cassinensi bibliotheca acceptas diligentia Constantini Caetani monachi, cui hoc nomine plurimū debemus, hic tibi describimus, sic se habent:

Domino Henrico præcellentissimo Regi Petrus peccator monachus seruitutem.

Subdit quique timent Regem; Rex neceſſe est metuat Conditorem. Sed cùm Scriptura dicat: ^g Cui plus committitur, plus exigeatur ab eo: etiam in hoc expedite, Regem propensius formidare, quod illi, quem cordis occultia non fallunt, cogitur rationem reddere de pluribus. Cùm igitur Rex in iudicio discutiat hominem,

Deus Regem, dignum ne est, vt puluis timeat puluerem, & idem puluis in Rege diuinam despiciat maiestatem? In diebus tuis, ô Rex obortum est tale periculum, quod omnium penè transcendit nequit: as sculorum. Apostolica nimirum Sedes per hæretarcham Parmensis Ecclesiæ scanditur, religio Christiana confunditur, Apostolorum labor euertitur, & vniuersalis splendor Ecclesiæ per tenebrosi vnius hominis schismatis concupiscentiam obscuratur. Quid ad hec dices, qui Ecclesiastica defensionis officio fungeris? qui in paterni vel auti sceptra iure succedis.

An planè fortè robur atque adhuc tibi deesse conquereris? sed ecce ^h Ios 10as Rex Iuda tener adhuc de sarto teatro templi cum sacerdotibus disputat, eosque collatam à populo vetat retinere pecuniam, sed totam artificibus in operam iudicat exhibendam. David vix dum adolescentia limen egrediens, aduersus Goliath non cum gladio, sed cum lapillis quasi pueriliter dimicat; sed & caput tanquam vir fortis ita pugnionis obtruncat. Adolescentulus adhuc Iosias omnia vasa Baal de templo Domini cum sacerdotibus proiecit, & in conuale Cedron, flamma vorante succendit. Illigatur honorabant templum, quo sanguis, brutorum animalium fundebatur: tu non succurris Ecclesia, in qua pro salute mundi Christi corpus offertur? Nam vt ad Gentilium quoque recurramus historiam: Annibal ille, qui Carthaginem suum dux factus est, cum adhuc nouem esset annorum, Amilcar patri iuravit ad aras, quia cùm primitus posset, aduersus Romanos acriter dimicaret. In belles pueri bella iam spirant pro terrena vnius ciuitatis honore: & cute non excitas ad procinctum, pro tuenda vniuersalis Ecclesia libertate?

ⁱ XII. Quidam prætereat Consiliarij tui videlicet, aulici ministerij diffenſatores (vt fedaper populum vulgatur infamia) de persecutione Romanorum gratulantur Ecclesia, vtrique scilicet partifuentes, blandeg̃ canentes, vt modò venerabilis Papa fautores se per assertiones lenocinium afferant, modo primogenito satanae falsi successus leta promittant. Quod tamen de quibusdam sanctis viris, qui tuis consuevere interesse consilijs, nefas est credi.

Planè quisquis sanctam molitur diuidere Ecclesiam; timendum sibi est, ne secundum Euangelicam sententiam & ipse diuidatur: Veniet, inquit, dominus serui illius in die qua nō ferat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet. Porro de Phaleg k filio Heber scriptum est, quia in diebus eius diuīsa est terra: de te quoque cauendum est ne dicatur, quia in diebus tuis diuīsa est Ecclesia. Scribantur Annales, texatur historia qua dicat, quia Nerva clementissimus Imperator pacificauit Ecclesiam, Constantinus confirmauit, Theodosius exaltauit, & cùm peruenientum fuerit ad te, gloriolum tibi erit si dicatur: Henricum diuīsit? Absit hoc à te, vt hanc legat historiam posteritas ventura de te. Noli ergo esse Phaleg, qui coniuncta diuidas, sed esto Christi discipulus, qui diuīsa coniungas. ^j Ii verò qui ad diuīsionem Apostolicae Sedis diabolico succendentur insinuā, Dathan, 1 Abiron atque Core ad memoriam reuocent, & ex eorum perditionibus colligant, qui finis etiam se qui non dissimilia sectantur, expectent. Illi sanè schisma fecerunt synagoga, isti diuīsionem machinant Ecclesiæ. Quamobrem sicut illos viuentes terra deglyt; sic isti per schismatis nequitia meritum prudenter & scientes merguntur in tartarum. Nec gloriantur, qui manifesti Romane Ecclesiæ schisma non faciunt, sed tamen annuendo, vel negligendo scindentibus non resistunt: quia non solum ille qui dixit: ^m In cœlum ascendam, super astra cœli exaltabo solium meum; sed & omnes fautores eius repente sunt è cœlo proiecti; ita non modò Core, sed & complices eius ducenti videlicet quinquaginta viri cœlestis ignis incendio sunt deuorati. Vnde cauendum est, ne malitia subditorum redendet in Regem, et si non delinquentem, non tamen pro viribus prohibentem. Nam Gregorianæ sententia est: Facti culpam habet, qui quod potest, negligit emendare.

ⁿ XIV. Cauendum est, inquam, ô Rex, ne dum tu pateris diuidi sacerdotium: tuum quoque (quod absit) diuidatur Imperium. Nam sicut sacra testatur historia, mox vt ^o Saul apprehendit summatem pallij Samuelis, & scidit; protinus illi Samuel: Sic, inquit, scidit Dominus regnum Israel hodie à te, & tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro autem sicut pallium illud vestis erat Samuelis; sic & sancta Ecclesia vestis est vtrique Redemptoris, cui per Prophetam dicitur: ^p Confessione & decorum induisti. Confessionem quippe Dominus induit, cùm sibi peccatores associat penitendo sanatos: decorē verò, cùm sibimet clementer agglutinat innocentes;

^f XI. Reg. 12. PETRI DAM. EPI STOLA AD HEN RICVM REG. COM MINATO RIA. ^g 1. Reg. 17 b 4. Reg. 22.

ⁱ XII. k Gen. 10. XIII.

^l 1 Num. 16

^m Isa. 14.

XIV.

ⁿ 1. Re. 15

^o Ps. 103.

XV.

a Dan. 5.

b 3. Re. 11.

XVI.

c Dan. 4.

d Tob. 11.

XVII.

e 2. Re. 23

XVIII.

f Rom. 13

g Gen. 49

h 1. Re. 30

innocentes nitore iustitia speciosos. Pallium igitur Samuelis Saul abruptit, & regnum perdidit: Christus scindit vestimentum, & licet non scindentis, tamen scindere permittentis statuit Imperium? Inconsciente vestem Iesu miles gentilis metuit scindere & Christiani non verentur Ecclesiam per errorem schismatistarum separare? Cum ergo vestis Christiana dicitur Ecclesia, scissio vestis minatur divisionem regiae potestatis. Hinc est forte quod urbes, oppida, sive provincias eius regni ab externis quotidie cernimus nationibus usurpari. Balthasar a nempe, quia via Domini fædandalabys Gentilium protulit, mox ex ore Danielis auduit: Disiunctum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis. Heli sacerdotij dignitate dereluditur, dum non intent at filii verbena, sed blanditias: ut cumq[ue] tamen corripuit illos, sed lenitate patris, non austeritate pontificis, atq[ue] idcirco cernicibus effractis occubuit, quia peccantibus vehementer induxit. Achias propheta pallium suum in duodecim partes scidit, & dixit ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras: hoc enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus. Divisione ergo vestis scissuram regalis significat divisionem: Quod: quia nequaquam Dominus in die Salomonis amplevit, sed in populo eius hoc sententia viguit: de te quoque pium est credere, quod tibi, quia innocens es, regnum integrum permanebit, post te vero subiectorum tuorum meritus, nisi fortè se corriganter, transferetur, & concedet in exteris.

Sicut enim per Danielen dicitur: Dominus Exclusus sit per regnum hominum, & cuicunque voluerit, dat illud. Nam & Assyriorum regnum, & Lacedemonum, aliarumque gentium per definita temporum spacie se tenuerunt, nec diutius praefixa diuturnitatis terminum, sicut eorum testantur Annales, excedere poterunt. Hinc etiam Italicu[m] regno aliquando dominati sunt Greci, aliquando Galli, plerunque Latini. Tu quoque, gloriose Rex, a prauis Consiliariis, tanquam à venenatis serpentum sibilis aures obtura: in virile te robur per ardorem spiritus excita, collapse matris tuae Romane Ecclesiæ manu porrige, & tanquam Archangelus d Raphael à Sara filia Raguelem demonium, à quo viduatur, expelle, vi sicut Octavianus Augustus in hoc gloriatitur elogio:

Vrbem, inquiens, lateritiam inueni, reliquo marmoream; sic & tu multo gloriostius, multoq[ue] nobilius dicere valeas. Romanæ Ecclesiæ in acentem quidem puer inueni, sed ante quam plenè pubescerem, auctore Deo, in statum pristinum reuocari, vt de te quoque sicut de illo celebri quandoque per populum deuotione dicatur: Utinam aut non nascetur, aut non moreretur. Immò vt de sacris pagina[u]s adhibetur exemplum, illud impleatur in te, quod David sibi Deum Israël dixisse commemorat: Sicut lux auroræ, oriente sole mane absque nubibus rutilat, & sicut pluvia germinat herba de terra, &c. vt cum eodem David non immixtum valeas & ipse canare quod sequitur: Cuncta enim salus mea & omnis voluntas, nec est quidquam ex ea quod non germinet.

Vtragi[us] præterea dignitas, & regalis scilicet sacerdotialis, sicut princeps inter Christi sibi inveniunt singularis sacramenti veritate connectitur, sic in Christiano populo mutuo quodam sibi fædere copulatur: utragi[us] videlicet alterna inuicem utilitat[is] est indigna, dum & sacerdotium regni tuitione protegitur, ac regnum sacerdotialis officijs sanctitate fulcitur. Rex enim præcingitur gladio, vt hostibus Ecclesiæ munitione occurrat; sacerdos orationum vacat excubij, vt Regi cum populo Deum placabilem reddat. Ille sub lance iustitia negotia debet terrena dirimere: iste fluenta cœlestis eloquij debet sicutientibus propinare. Ille constitutus est vt noncentes atq[ue] celestes legaliū sanctionum censura coercet: iste ad hoc ordinatus est, vt per claves Ecclesiæ quas accepit, alias zeloz canonici vigoris astringat, alias per mansuetudinem Ecclesiastica pietatis absolutus. Sed audi Paulum f de Regibus disputantem, & rectam regalis officij lineam iacentem: nam post multa sic ait: Dei enim minister est, tibi in bonum. Si autem malum feceris, time: non enim sine causa gladium portat: Dei enim minister est, vindicta in iram ei, qui malum agit: Si ergo tu es minister Dei, quare non defendis Ecclesiæ Dei? Cur armatis, si non præliari? cur accingeris, si congrederintibus non resistas? Qui sub astu meridiana vmbraculo, securus poterit . . . Porro veraciter sine causa gladium portas, nisi resistentium Deo colla transfodias, nec vindicta es in iram ei, qui malum agit, dum in adulterantes Ecclesiæ non consurgis, & cum & Simeone & Leui violatum sororis opprobrium à dorso Israël non repellis. Vertatur ergo doctamanus ad capulum & cum Dauid h in Amalecitas impetu fulguris irruere, &

sicut ille latrunculos subegit, sic tu hostes Ecclesiæ vibrato iustitia mucrone transfige.

Sentiat, sentiat teterrimus ille draco, Cadaloum scilicet perturbator Ecclesiæ, eversor Apostolica discipline, inimicus humanae salutis; sentiat inquam radix peccati preaco diaboli, Apostolus Antichristi. Et quid plura dicam? Sagitta producta de pharetra satanae, virga Assur, filii Belial, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, vorago libidinis, naufragium castitatis, & Christianitatis opprobriu[m], ignomina sacerdotum, genimen viperarum, fætor orbis, spurcitia seculi, dedecus vniuersitatis (attexant ahdic epitheta Cadalo, catalogus videlicet nominis tenebrosi) serpens Lubricus, coluber tortuosus, stercus hominum, latrina criminum, sentina vitiorum, abominatio cœli, proiec[t]io paradisi, pabulum tartari, st pulu ignis aeterni. Sentiat iste motum regiae maiestatis & terrenum metuat Principem, qui audacter provocat in bella cœlestem. Et quia dixit insipiens in corde suo: i Non est Deus: experiatur inesse regio pectori Christiana Fidei pietate, pro diuina militia castis non eneruiter consigentem.

Regnum ergo tuum arma corrpiat, vt cum Melchisedech & sacerdotium, * sacerdotium ores, vt autum David exaltetur imperium. Nam ad hoc pro te vniuersalis orat Ecclesia, & vi laboris & quietem parat, & orationibus illius gloria tibi triumphalis accrescat, sicut & Moyses k orabat, eoque simul orante, vincebat: si verò remitteret manus moyses supererat proximus Amalec. Hinc & Apostolus ait: 1 Obscurum primum omnium fieri observationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in sublimitate sunt constituti. Quare hoc? audi quod sequitur: Ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate.

Porr[oc] qui splendida memoria pater tuus magnificus Imperator sublimer exaltavit Ecclesiam; tu quoque sicut eus heres Imperij sic etiam in Ecclesiastica cautionis iura succede. Igitur in Ecclesiastica statu incolumente seruanda clarissima soboles paternis respondeat in institutis, vt ab arbo[re] suanom degeneret ramus in fructu, quam per traducere virtutis & gratiae decus exornat: sed sicut olim per illum, nunc amo[do] per te & collapse resurgat Ecclesia, & Ecclesiastica que confusa est restoretur at disciplina.

Durius fortè locus sum Regi, presentem cum Salomon dicat? In cogitatione tua Regi ne detrahas, & in secreto cubili tunc maledixeris diuiti, quia auis cœli portabit vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit sententiam. Et reuerat qui peculatus crimen incurrit, in * dia oposin cogitare rescire quod tulit. Sed tunc honor Regi deferendum est, cum Rex obtemperat Conditoris; alioquin cum Rex diuinis resultat imperij, ipse quoque iure contemnitur & subiectus. Si quis enim proprijs studet, non Dei Rex esse conuincitur, qui in die pugna non stat pro castris Ecclesiæ; & sic proprijs virtutib[us] specialiter metuit, vt ruina perillantis Ecclesiæ non succurrat.

Sed & cum per Iosiam Dominus dicat: Venite & arguite me: cur homo ab homine deficiat argui, quem constat eadem mortaliatis lege constringi; & cum lege forensi cautum sit, vt qui in peremptores parentum non vicitur, in ius hereditatis successionis nullatenus admittatur: ego qui in homicidâ maris mei, Romana scilicet Ecclesiæ vlcisci nequeo; vltore saltem impellere non tentabo? Deputa ergo me ô Rex fideliter consulentem, non procaciter obsequentem: vel si placet, præ dolore matris perempti insanum, non aduersus excellentiā regiae maiestatis insolenter elatum. Sed ô vitam ego ante tribunal tuu[m] adjudicarer eus perduellonis, dum tutam in aduersarios Apostoli. Sed si vindices arbitri equitatis in cœnicio meo ingulum securis vibrata deseniat; tantummodo vt Romana Ecclesiæ proprie dignitatis apicem per te reparata co[n]descat. Porro si Cadaloum citi, velut alter Constantinus Arriu[m] destruxis, & Ecclesia pro qua Christus mortuus est, pacem reformare contendis; faciat te Deus in proximo de regno Imperiale fastigium scandere, & à cunctis hostibus tuis insignes glorie titulos reportare: alioquin si adhuc diffimulas, si mundi periclitantis errorem cum posis abolere, detrectas (& reliqua) cobiecto spiritum, & consequentia, relinquo Lectoribus intellectum. Amen. Hac Petrus sacerdotalis vigore constantie; nec quidem frustra. Emeriti enim sensi toto orbe nota sanctitas, laudata ab omnibus dicendi libertas, non ad indignationem mouit animum Regis, sed conciliauit sibi potius reverentiā, atq[ue] elicitus obedientiam; adeò vt Regem

XIX.
CADALO
VS OMNI-
VM NE-
QVISSI
MVS DE-
SCRIBI
TYR.XX.
* locus cor-
ruptus.

k Exod. 17

l 1. Tim. 2

XXI.
m Eccl. 10* f. re-
spicit & cœ-
id est, qua-
duplin.XXII.
n Isa. 1.

XXIII.

XXIV.
LEGATIO
ANNONIS
ARCHIEP.
COLON.
AD PAP.

plum cum Confiliariis suis excitauerit ad confundendum quan citissimè Ecclesiæ Romanae, iam factio schismatis periclitanti.

Quid igitur? Decernitur legatio Romam ad Alexandrum Pontificem, deligitur ad tantum opus, qui sapientia ceteris atq; auctoritate præstaret. Anno Archiepiscopatus Colonensis, cuius illud in primis opera ageretur, virtute Regis in eligendo Romano Pontifice integra seruarentur: sic demum congregato ex Germania atq; Italia Episcopis generali Concilio, causa schismatis cognoscere debet, & condemnato eo qui eslet tantorum malorum auctor atq; defensor, optata diu pax Ecclesia redderetur, dum qui electi ab omnibus colendus Romana Ecclesia Pontifex, perspicue ab omnibus nosceretur. De his in hęc verba Lambertus hoc anno: *Causabantur Romani principes, quod rex eis inconsultis Romane Ecclesie Pontificem constitueret, nempe schismaticū Cadaloum, & ob eam iniuriam defectionem meditari videbantur. Propter quod placuit Colonensem Archiepiscopum Romam mitti. Qui veniens eo, cum aliud turbatis rebus inuenire non posset remedium; iudicauit ordinationem, Cadalo videlicet, quæ insci Senatu Romano facta fuisset, irritam fore; & sic amotus Parmenti Episcopo per electionem eorū Anselmum Lucensem Episcopum pro eo ordinari constituit, immo diu ante ordinatum ab omnibus recipi. Hæc summa rerum hoc anno gellarum.*

XXV.

In gentiis Romanorum Pontificum, quæ Nicolaus Aragonius S. R. E. Cardinalis collegit, hæc de legatione Colonensis Archiepiscopi Romam habentur: *Præterea quia Colonensi Archiepiscopo bonum sibi agere videbatur si pro concordia Romana Ecclesie & Imperij studium atq; labore assumeret: depositis Teutonicis regni negotijs, Longobardiam intravit, & per Tusciam transiens ad Vrbem Romanam festinanter accessit. Vbi benignè exceptus, Alexandrum Papam mansuetè ac modeſtè ita est allocutus. Quaratione frater Alexander absque mandato & assensu domini mei Regis receperit Papatum? à longis namq; temporibus à Regibus hoc absque dubio est obtentum. Et incipiens à atriciis Romanorum & Imperatoribus, nominauit eos per quorum mandatum & assensum plurimi Romanorum Pontifices in Sedem Apostolicam habuerunt ingressum. Archidiaconus Hildebrandus cum Episcopis Cardinalibus eidem Colonensi sic responderunt:*

XXVI.

Firmisimè tene, & nullatenus dubites, quod in electione Romanorum Pontificum iuxta sanctorū Patrum canonicas sanctiones, Regibus penitus nihil est concessum sine permisso: & deducis in medium pluribus sanctorū Patrum decretis, & præcipue illo Nicolai capitulo, in quo centum & tredecim Episcopi subscripserunt: post multas & varias altercationes, ita irrevocabiliter & sufficienter eidem Colonensi satisfecerūt, quod ex tunc rationaliter resistendi non habuit occasionē. Quibus verbis explatis, dominum Papam Colonensis rogauit, vt pro hac parte dignaretur in partibus Lombardie Synodus celebrare, & electionis sua factum ostendere, & rationabiliter demonstrare. Quod licet inconsuetū, & à Romani Pontificis dignitate videretur alienum: considerata tamen instantis temporis malitia, petitione eius assensum præbuit, & apud Mantuanum Synodum conuocauit. Reliqua inferius suo loco, Indicta igitur Synodo Mantuae, Alexander Papa voluit omnino eidem esse præsentē Petrum Damiani in eremo tunc temporis quiescentem, quem suis accersiuit, litteris, vt Romam se conferret, inde posteā simul profecturi ad Synodum essent.

XXVII.

Rursus autem alias tunc temporis Hildebrandus Archidiaconus dedit ad Petrum litteras, quibus expostularet, quod ab eodem Petro olim ad Colonensem Archiepiscopū scripta fuissent litteræ, quibus nonnihil ipse Pontifex Romanus perstringeretur: occasione enim aduentus eiusdem Archiepiscopi Romæ eiusmodi de Petri ad eum litteris sparsa erant. His acceptis Petrus, suę benè conscius innocentia, rem grauissimè tulit, adeo vt non sine stomacho ad ipsos Pontificem scilicet atq; Archidiaconum scriperit, purgans se etiam iuramento: sed hoc haud sati libi viuum, nisi missarum litterarum ad eos exemplar fidelissimè sumptum mitteret. Ipse autem ad Alexandru Papam & Hildebradum Archidiaconū à Petro hoc tempore, antequam Mantuanum ad Concilium irent, datae lit-

teræ sic se habent, sumptæ ex citato à nobis superius codice basilicæ sancti Petri:

Patri & Filio, Pape, & Archidiacono Petrus peccator monachus seruitutem.

Pistolam, de qua me insigillasti, ad vos mitto vt videatis, & quid me a aduersus vos egerrim, liquidò comprobetis. Quod si alia in illas partes epistolam misi vel in hac ipsa aliquid vsque ad unam litteram me sciente, auctum est vel imminentum, aut alio modo transmutatum, & non ad vos simpliciter est missa, sicut tunc dominico Colonensi pontifici est directa: a Naaman Syrime lepra perfundat, vel b Bariesu cæcitas oculos mea frontis obducat. Iesum testor & sanctos Angelos eius, quia in hac ego satisfactione non menior: Si pro hac itaque epistola mori debeo: tendo cervicem, imprimite pugionem. His pro sua defensione locutus, ad eum, quem horum omnium auctorem esse queritur Hildebrandum Archidiaconum, stylum aculeatum valde conuertens hæc ait: De cetero sanctum satanam nempe ad sarium meum humiliiter obsecro, vt non aduersum me tantoper seuiat: nec eius veneranda superbia tam longis me verberibus attiterat: sed iamiam circa seruum suum mitescat. Liuentes qu ppe scapulae iam deficiunt, & sulcatoris plagi, totq; terga vibicibus tumescientia non subsistunt. Vnde vir sapiens: flagelli, inquit, plaga luorum facit, plaga autem lingua communuet essa. Age gitur, tempus est enim, vt & ego iam. Sed adhuc spiritum reproto, labys digitum superpono, & licet seram tamen adhuc misericordiam quero. Hæc de Hildebrando, quem, (vt superius dictum est) ob eam causam Petrus passum le esse aduersarium queritur sapere, quod ipsi semper obliterit, ne vacationem ab Episcopatu à Pontificibus sapere petitam villo pacto plene potuerit obtainere. Pergit vero:

Quod autem me ad vos Romanam venire, & vobiscum ire Mantuanum præcepisti; virtusq; mihil labor itineris valde difficilis visus est, & mea senectuti minimus gravis. Vnde Romanam venire, quod vobis minus prodesset, omisi: expeditionem vero Mantuanum innervis magis vobis necessarium iudicauit. Sed in destinando mibi sancte vejra legationis oraculo, satis uterque inter vos inequaliter dufisti: nimirum vt vnu mihi videatur paterni favori aſſabilitate blanditus, alter hostilibus virginis terribiliter comminatus. Vnu vestrum me tanquam ſol coruſcatione feruidiſplendoris irradiat, alter vero ſurens Eurus violentis impetu ſuſſlabris extuffat. Vnde illud ad mentem redit, quod refertur in fabulis.

Dicitur enim quia dum quidam induitus chlamyde viator incederet, Sol & Eurus eum quasi materiam sibi propofuerit certaminis, qui videlicet e duobus ei chlamydem faciliter potuſſet auferre. Hoc itaq; in eos fædere constabat, vt eum qui victor existeret, vires laurea coronaret. Cœpit Eurus violenter infiemere, nubium volumina conuocare: econtra viator chlamydem stringere, ſeq; ne ueste perderet, vndique conſtipare. Cumque diſcipliū Acoli caſſo labore deficeret, ſeſe que cōptū poſſe perſicere funditus diſperaret: ilicis ſol aurea cōpi ora detegere, micantibus terra feruoribus illuſtrare. Mox viator cum iam astibus nimis feruoris areceret, ubi que ſudor humectauit vſcibis ebulliret, proiecit chlamyde, vt nimis cauatis temperaret ardorem. Ille ergo conditi certaminis meruit palma, qui leniter egit, non qui vinceret & violentiam irrogando tentauit. Sed vt è Scripturis ſacris honestius proferatur exemplum: si Roboam d ſenam confitij acqueſcens, militare respondiſſet, totum Iſrael ſuī iuris imperio ſubdiſſet, ſed quia coeūrū ſuorum ſuperbia creditit: diuīſ ſe decem tr. bubis, ſublimem regni potentia humile fecit. * Rhinoceros etiam, qui rabida persequentiū canum ora celerrima perniciitate contemnit, capiſe gremio blanda virginis non paueſit. Ita Petrus ſalibus apologetorū ſuggillat Hildebrandi ſeueritatem, cui refit; commendat autem clementiam Alexandri, cui pareat, ad iter ī Mantuanum accingendo.

Sed cū iam ſe, vt ſibi videbatur, abdicasset ab Episcopatu, atq; in eremum contulisset: cur quæ effent Episcopi exigentur ab eo, eleganti ſimilitudine expotulat, iubens: Sed qui cuncta quæ uestra ſunt, reddidi: cur adhuc perſecutionem patior? Naturam docti peribent rimatores (n. ſcio vtrum astupulent etiam venatores) quia caſtor dum in natu perpendat in genio, ſe non ob aliud infectari niſi proteſtilis, vt medicinali ſeruentur industrie, praecedens: ad ſtipitū truncum repente procurrit, ſeſeque violenter impingens, ſteſticulos projeſcit: mox ignur longius prouolans versus ad venatorem in duobus ſe

XXIX.

XXX.
APOLO-
GVS FA-
CETVS.

d 3. Re. 12

* Mono-
ceros, ſue
Vnicor-
nis.

XXXI.

pedibus erigit, nec se habere iam pro quo queratur offendit. Num quid ergo durior saufactio queritur homini, quam exigatur ab animalibus brutorum? Sed ne modum excedat epistolare compendium: ad hoc expostulanda vestrum in nostras partes praestolamur aduentum. Hucusque Petrus, iam prosectorus Mantua ad concilium. Nunc quae sunt reliqua ad idem spectantia, hinc inde collecta, suo ordine prossequamur.

XXXII.
HISPANI
EP. SC. VE
NIVNT
MANTV.
AM AD
CONCI
LIVM.

Venerunt quoque Mantuanum ad indicatum Concilium Episcopi ab Hispania tres pro reliquis legatione fungentes. Fuerunt hi, Manio Calaguritanus, Eximius Aucenlus, & Fortunius Alanensis, deferentes libros Gothicos Rituallis ipsi Alexandro Pontifici ac vniuerso Concilio, à quibus cogniti inuenti sunt Orthodoxi. Hæc ex antiquioribus rerum Hispanarum historicis Ioannes Mariana.

Si ipsa tanti Concilij extarent Acta, nobis planè non adeò laborandum esset, vt summo cum labore hinc inde fragmenta veneremur. De perditis autē illis, quæ illic gesta esse à diuersis summa breuitate enarrantur, hic describamus. In eadē in primis collectione Nicolai Aragonij ista leguntur: Statuto itaq; termino exiens Alexander Papa ab Urbe cum Episcopis & Cardinalibus ad præfixū locum profere, Domino auxiliante, peruenit. Ibi autem omnes Episcopi Lombardie cum suis Ecclesiarum Prelibus præter Cadaloum Parmensem, quem idem Coloniensis adesse præcepérat, qui remordente conscientia; se al sentauerat, pariter conuenerunt.

Cum in Synodo eadē cum Episcopis Alexander resideret, causam electionis sua ita* discrete rationibus manifestis cōprobauit, atq; se de omnibus, quæ sibi ab omniis malitiosè obiecta fuerant, excusauit sufficienter, adeò quid Episcopos Lombardie, quæ sibi fuerant aduersati, beneulos reddiderit & subiectos. Sedato itaq; per Dei gratiā imperij, & Ecclesiæ scandalo, post solutione Synodi Alexander Papa Romanum, ac ceteri ad propria bilares redierunt. Hæc ibi nimis biuitatis angustia circucripta. Addit autē Sigebertus, Alexandru Pontificè à crimine simoniae, quo imputatus fuerat, se purgasse, adhibito iuramento. Ceterum Otto Frisingensis cùm agit de eiusmodi legatione Romam missa ab Henrico Rege, nihil habet de accusacione criminis simoniae, quo postulatū referunt Alexandru, sed ipsum Regem eius delicti reum constitutū affirmat, atq; ea de causa eiusdē Pontificis litteris Romam vocatū. His enim verbis perpaucis eius legationis res gestas perstringit: Mis̄is, inquit, à Rege, Antone Coloniensi & Hermanno Bambergensi pro iustitia, iuribus scilicet regni Romæ Episcopis, per acta legatione reuertentes, litteras summi Pontificis reportantes, Regem ad satisfactionē pro simonia, alijsq; multis, quæ ei obiecta fuerant, inuitantes. Hæc Otto. Quæ autem illa secula tuerint, ignorantur. Porro in dīcto Concilio omnium sententia Cadaloum damnatum omnes affirmant. At de ipso Concilio haec tenus.

Ceterum cundē impiū Cadaloum, iam duobus in Conciliis cōdemnatū, nec sic quieuisse, Scriptores eius temporis tradunt, sed armas militē, agressum Vrbem, inde à Sede Petri Alexandru exturbare conatū, Lambertus asserit, sed eum contumeliosè pulsum atq; victum affirmat. Hæc est posterior aggredio illa, quæ in veteribus Gestis Romanorū Pontificum à Nicolao Aragonensi collectis ita delibrabitur: Sed collecta iterato pecunia, vix elapsus pacio vnius anni, Cadalou ad Vrbem remeare occulte nihilominus atten-tauit, itaq; Capitanorū favore, & aliorum malitiantur auxilio audaciā sumpsit, & pecunia perfidis Romanis militibus erogans, de nocte Leoninam ciuitatem intravit, & B. Petri Ecclesiam in opprobrium & confusione suam occupare præsumpsit. Mane autē factō cū in Vrbe Romarumores huiusmodi personarent, & populus Romanus ad Ecclesiæ beati Petri consuleret: milites qui cum Cadalou venerant, tantus repente tremor & timor invaserat, quod eo penitus derelicto vniuersi fugerent, & in cypri & abditis locis se occultarent. Tunc Cencius Prefectus, vir nequā & peccatum eidem Cadaloo astitit, eum in castellis sancti Angeli recipiens, iuramentum ipsi & defensionem præstiti. In quo loco per ditos annos à fidelibus Papa Alexandri obcessus, & calamitatibus multis afflictus, exinde egredi non potuit, donec ab eodem Cencio trecentis libris argenti se redempt.

Sic itaq; uno consocio, & uno cliente contentus inops & egens inter oratores discedens occulte, & in montem Bardonis, ac tan-

dem ad Burgum Barreti non sine multa confusione peruenit. Hec ibi. Agit de ijdem Leo Ostiensis, sed iungens primam invasionem Cadaloi cum posteriori, easdē non, vt par erat, distinguit ab iniucem; ait enim: Sed Deo auente, licet Romanorum plurimi illi gratia Regis adhæserint, castrum illi sancti Angeli ad Vrbis expugnationē trādiderint, cum semel ac secundū magnis instructis copijs aduenisset, pecuniamq; immensam profigasset, magna strage suorum non minus quam ceterorum facta: postrem clām egressus castrum ipsum, tarpiter cum paucis aufigit, neque vlt̄r a buc redit. Hæc Leo.

Hoc illud tempus fuit, quo Alexander Papa scripsit epistolam illam, quam ex antiquis membranis prius in lucem edidit Papirius Massonius in Alexandre, siveque se habet:

Alexander Episcopus seruorum Dei charissimo confratri Willermo Rhemensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Visit fraternalitatis tuae litteris, euidenter intelleximus, eam matris tuae sancte Romana Ecclesie sinceram compassionem exhibere, ipsamq; si facultas daretur, presentia corporis velle visitare. Et quia sollicitudinem tuam eiusdē prosperitate letari, quemadmodū de infortunio contristari non dubitamus: annuntiamus tibi, dīnū suffragante clementia, Cadaloi præsumptionē excellentem se aduersus Apostolicam Sedem, tanto amplius ad maiorem sui ignorāmē deuenisse; quanto ipse speraverat altioris superbia culmen ascendisse. Si quidem proprii nominis etymologā euidenter intelligens, ad reparandam pecuniam in periculum capitū sui à autoribus suis distributam, cuiusdam turris præsidio gemebundus seruatur.

Vnde per misericordiam Dei speramus nullo modo posse euadere, donec quidquid contra S. Petrum nequitia sua præsumpsit, satisfacerit, digna eius damnatione est. Quod igit simoniae & heresies; pestem, quæ in partibus illis vires adhuc obtinet eius dolo, velle insequi significasti: non parum deuotioris tuae studio conaudemus, in quo nimur adeò speciale dilectionem à nobis & a filiis S. Romanae Ecclesie promeruisti, vt à nonnullis de odio habentibus, odium quoq; nobis evidentibus indicis exhiberi declaretur. Super Aureliū nūnq; deniq; qui si non acè Episcopatum obtinuisse, & id: per iurūnū tribus alijs sibi adhibitis, incurrit probatur: sententiā dare Archiepiscopum Senonensem, litteris nostris admonuimus, quem nimur ut cum ipso conuenias, & negotium illud pariter agas, Apostolica auctoritate horum amur. Abbatem quoq; S. Medardū iam pridem excommunicationis vinculo inmodum, omnibus modis operam dare studeas, vt de Abbatis, quam iniuste retinet, ejiciatur, & alter dignè & canonicè substituatur.

Cetera vero, quæ in litteris tuis continentur ad præsens distin-simis, præsertim cū in presentia tui, quam desideramus videre, id melius fieri existimamus: non enim panis securi, neq; arbor cultro succidi solet. De causa autem Amelrici iterum & iterum te admonemus, vt quod in apertis litteris nostris continetur, omni studio, omniq; sollicitudine peragas. Hucusque Alexander ad Rhemensē Archiepiscopum.

Receptum his diebus ab Alexandro Hugonem cognomento Candidum Cardinalē veniam petentem, eo quod stet fieri à partibus Cadaloi, eadē citata nuper Acta significant: sed de illo primum ista: Eodem tempore Hugo Candidus, quem Leo Papa Cardinalem creauerat, vir quidem seditus & duplex, à Romana Ecclesie unitate recepit. De cuius reprehensibili vita & morum peruersitate tacendum potius duximus, quam loquendum. Hæc tempore Stephani. Et sub Alexander hec de ipso: Præterea iam dictus Hugo Candidus post multas calamitates, quas sub Cadalou Antipapa sustinuit, à domino Alexandro Papa veniam suppliciter postulauit, & condigna satisfactione præfita impetravit. His verò subiicit mox ista: Idem quoq; Cadalou post paucos dies ex diuino iudicio pessimam mortem incurrit. Hæc de his tantum ibi.

At in Codice Vaticano, qui inscribitur liber Censuū, de codem Cadalou dum agitur, in fine de ipso habetur, quod tandem recedens à schismate, ab Alexander per nuntios petierit vt absoluueretur, quod præmissa satisfactione impetravit; sed post dies paucos malam mortem incurrit. Quomodo autem, non dicitur. Veruntamen scriptor temporis huius Lambertus affirmat, quod Cadalou dum vixit, se gerere pro Pontifice, & quæ sunt

ALEX PA
PÆ EPI
STOLA
AD RHE
MENSEM
ARCHIE
PISCOP.

XXXVI

XXXV-
II.

XXXV-
III.

XXXIX
HV GO
CARDI
NALIS
RECIPI
TVR AB
ALEXAN
DRO.

OBITVS
CADALOI

XL.

XLII.

DE HEN
RICO AR
CHIEPI
SCOPO
RAVEN
NATE.
¶ c audiui
mus. 24.
q. 1.

XLII.

CELEBRI
PEREGRI
NATIO
HIEROSO
LYM.

XLV.

† Ducam
pro Duca
imperium
librarius
Alexim po
suit, prius
non conue
nire simu
Ducam &

Pontificis, exercere non prætermisit. Nam de ipso ista habentur hoc anno: Alter verò, nempe Cadalou, et si per contumeliam repulsa: tamen quoad vixit, ab iure suo non cedebat, huic semper derogans, hunc adulterum Ecclesiæ Dei, hunc pseudo-apostolum appellans. Missas quoq; seorsum celebrans, ordinaciones facere, & sua per Ecclesiæ decreta & epistolæ more sedis Apostolice destinare nō dessebat. seq; ipsum honoriu II. eius nominis nuncupabat. Hæc autem, quæ spectant ad obitū Cadalo, ad sequentem potius annū, vel postea referenda noscuntur, à nobis autem hīc recitata, quod certus, quo id contigerit, annus nobis fit incompertus.

Fauill tamē eidem Cadaloo animo obstinato Henricum Rauennatē Archiepiscopū, eiusdē Alexandri Papa scripta significant, eundemq; ab eodē Pontifice ea ex causa vnā cum ipso Cadaloo excommunicati fuisse. Qui, tantum abest ut respuerit, & absolutionē quesierit, vt potius animo peruerso & obliniatō excommunicationem cōtempnens, excōmunicaret ipse alios. In quem idē Pontifex ad Valerianū Episcopū ita rescripsit: Audiūmus quod Henricus Rauennas dicitur Archiepiscopus visus sit te excommunicare: verum quia excommunicatus excommunicare non potuit, Apostolica auctoritate te, tuosq; absoluendo, mandamus nunquā curare. Hęc apud Gratianum & alios collectores.

Post hæc autē Episcopi Hispani Legati, qui Mantuano Concilio interfuerunt, reuersi in Hispanias, duxerunt secum ab Alexandro Papa decretū Legatum à latere Hugonem Cardinalē, cuius auctoritate Barcinone Concilium congregatū est, in quo leges Gothicas, quibus Catalauni vtebantur, penitus idem Legatus Apostolicus abrogavit, nouasq; fanxit, quibus haec tenus populus vititur. Vt autē & Gothicī ritus adhiberi in sacrī soliti abrogāretur, ab illis obtinere nō potuit, nec cogere voluit, cū ijde in Cōcilio Mantuano cogniti fuissent esse Catholici. Porrò vnā cū legatione Hugonis, qui miserat eam Alexander Papa, receptus est in Hispania germanus Romanus Ecclesiæ Pontifex, Cadalous autem cōmunitib; omniū votis anathemate condemnatus; ac ita vbique terrarum.

Hoc eodem anno celebris instituta est peregrinatio Hierosolymam septem milliū virorum & amplius, vt tradit Marianus Scotus, primoresque horum duces fuisse Germanicos Antislites Sigefridum Archiepiscopū Moguntinum, VVillelbum Traiectensem, Guntherum Bambergensem, atque Ottонem Ratisponensem Episcopos, eosdemque profectos autumnali tempore: sed hoc eorum imprudentiæ vitio datum quod circumspēcte nimis ornati barbaros ad prædam allicerent, adeo ut confligendum sēpē cum illis in Palæstina fuerit, quæ certamina Lambertus exactè describit, narratque eos in maxima adductos fuisse discrimina, & præter spem liberatos diuino auxilio. At verò ex numero septem milliū & amplius virorum vix bis mille superstites remansisse, qui ad propria sunt reuersi, Marianus Scotus testatur. Vnus ex ijs Ingulphus nomine, Anglus natione, patria Londoniensis, scriba VVillelmi Comitis Northmannorum, postea Regis Anglorum in commentario historiæ, quam lcrispit monasterij sui Croylandensis, cui postea præfuit, hæc habet, summatim de his obiter agens:

Nuntiatur per vniuersam Northmanniam, plurimos Archiepiscopos Imperij cum nonnullis alijs terræ Principibus velle pro merito animarum suarum, more peregrinorum, cum debita devotione Hierosolymam proficiunt. De familia ergo domini nostri plurimi tam milites, quām clerici, quorum primus & præcipuus ego eram, cum licentia domini Comitis nostri & benevolentia in dictum iter nos omnes accinximus, & Alemanniā petentes equites triginta numero & amplius domino Moguntino coniuncti sumus. Paratinamque omnes ad viam, & cum dominis Episcopis connumeratis septem milia pertransientes præsperè multa terrarum spacia, tandem Constantinopolim peruenimus. Vbi † Alexim Imperatorem eius adorantes, hagiographiam vidimus, & infinita sanctuaria osculati sumus. Diuertentes inde per Lyciam, in manus Arabicorum latronum incidimus, euferatique de infinitis pecunij cum mortibus mulorum, & maximo vita nostre periculo vix euidentes: tandem desideratissimam ciuitatem Hierosolymorum late intuitu tenebamus. Ab ipso tunc Patriarcha Sophro-

nio nomine, vīro veneranda canute honestissimo ac sanctissimo, grandi cymbalorum sonitu, & luminarum immenso fulgore suscepti sumus. Ibi quot preces inorauimus, quot lacrymas effluimus, quot superbia saffirauimus, solus eius inhabitator nouit Dominus noster IESUS Christus.

Ab ipso itaq; gloriissimo Sepulchro Christi ad alia Sanctuaria ciuitatis inuenta circumduicti, infinitam summam sanctarū Ecclesiarum, & Oratoriorum, quæ Achim Soldanus dudum destruxerat, oculis lacrymosis vidimus; & omnibus ruinis sanctissimæ ciuitatis, tam extra, quam intra numerosis lacrymis compassiti, ad quorundam restauratiōne datis non paucis pecunij, * exire in Patriam, & sacra ſimo Iordanē tingi, vniuersaque Christi vestigia oculari desiderat, ſi ma deuotioſe ſup̄r̄abamus. Sed Arابum latrunculi, qui omnem viam obſeruabant, longis à ciuitate euagari ſuā rabioſa multitudine innumerā non finebant. Vereigitur accende, ſtolas nauium Ianuensia in portu Ioppensi applicunt. In quibus cum ſua mercimonia Christiani mercatores per ciuitates maritimās commutarent, & sancta loca ſimiliter adorarent, ascendentēs omnes, marinos cōmūnūs, & iactati ſtūbus procellisque innumeris, tandem Brundusium appulimus, & profero itinere per Apuliam Romam petentes, sanctorū Apostolorum Petri & Pauli Limina, & copiosa ſanctorum Martyrum monumenta per omnes nationes oculati sumus. Inde Archiepiscopi ceteriq; Principes per dexteram Alamannia repetentes, nos versus Franciam ad finis ſtam declinantes, cum enarrabilibus gratijs & oculis ab initio disceſimus; & tandem de triga equitibus, qui de Northmannia p̄ngues exiuitus, vix viginti pauperes peregrin. & omnes pedites macie multā attenuati reuersi sumus. Hactenus Ingulphus, quæ recitasse nō p̄enituit ad inſinuandū, quo ſtatutunc Hierosolymorū ciuitas effet cum Ecclesijs circumquaq; diſiectis. Præstat modò audire, in quām magnum diſcribunt adducti fuerint omnes antequam peruenient Hierosolymam, & quomodo præter ſipem fuerint diuinitus liberati. Lambertus eius temporis ſcriptor rem gestam narrans antiquoribus admirandis Dei operibus haud imparem, ſic recenſet:

Interea prædicti Episcopi Hierosolymam pergentes, dum magnitudinem opum ſuorum gentibus, per quas iter habebant, inconsultus ostentarent: vltimum ſibi periculum confuerunt, niſi rem humana temeritate prolapsam diuina misericordia reſtituſſet. Nam barbaros, qui ex vrbibus & agris ad ſpectando ſā illiſtres viros cateruāim proſluebant: primo peregrini culius ac magniſci apparatus ingens miraculū, deinde vt fit, non minor prædilexerat, deſiderium cepit. Itaq; cum transīa Lycia, in fines Sarracenorū introſiſſent, & iam in ciuitate, cui Ramulo nomen eft, vnavel paullus manjone abſent, proxima parafœte ante Pascha, circa tertiam die horam incuſionem paſi ſunt ab Arabicis. Qui comperto tam insignium virorum aduentu, vndiq; ad ſpolia diripiendae queſentes armati confluixerant.

Plerique Christianorum religiosum patantes manu ſibi auxiliū ferre, & ſalutem ſuam, quam peregrinè profiſcentes Deo deuouerant, armis corporalibus tueri, prima ſtatiū congreſione proſtrati, vulneribus multis conſecti, omnibus que habeant à filo ſubtegminis vſq; ad corrigiam calige expoliati ſunt. Inter quos VVillelmus quoq; Traiectensis Episcopus brachio penè plagiis debilitato, nudus ac ſemiuīus relatuī eft, ceteri Christiani iactu lapidum (quod genu teliforte locus ipſe affutum ministrabat) non tam periculum propulſabant, quām moriem, que præfens vrgebat, difſerre conabantur. Pedem etiā paulatim ſubirabendo ad villam declinabant, quæ ab ipso itinere ſpacio mediocri diſtabat. Capharnaum hanc fuſſe, ex ſimilitudine vocabuli coniūciebant.

Quam vt ingredi ſunt, Episcopi omnes atrium quoddam occupant humili ſeptum maceria, & tam fragili, vt etiā ſi nulla vi adhibetur, ſola vetuſate facile corrueret. In cuius medio domus erat, cenaculū habens ſatis editū, & ad repugnandū quāfi ex industria preparatum. Huius superiora Episcopus Moguntinus cum clericis suis & Bambergensis, inferiora ceteri Episcopi ſibi vendicant. Laici omnes ad arcendam vim hostium; & maceriam defendendam impigre diſcurrunt, & primam quidem certaminis procellam lapidum iactu, vt prædictū eft, ſuſtimere. Deinde cum barbari magnam telorū nuēm in caſtra conieſſent, & ipſi plerumque imprefſione in eos facta, ſlypeos & gladios ē manibus eorum vi extorſiſſent: non ſolum iam maceriam tueri ſufficiunt: ſed poris etiā interdū erumpere, & pugnam cominus laceſſere auident.

Imperato
rū, neſciens
Ducam eſſe
cognomen
tum Imp
erii. At
Alexius
longe poſt
hac tem
pora vixit.
XLIV.

XLVI.

XLVII.
IN QVAN
TA DIS
CRIMINA
PROLAP
SI CHRI
STIANI
PEREGRI
NI.

XLVIII.

XLIX.

L. audent. Quorum imperium dum Arabes nullo iam loco, nulla acie sustinere possent: consilium tandem à tumultuaria congreßione ad obſidionem vertunt, & inedia atque laſitudine confundere aggreduntur, quos ferro expugnare non poterant. Itaque multitudine qua ſuperabundabant, conglobatis ſciliis et circiter duodecim milibus partiuntur, ut alij alij vicifim ad oppugnationis ſtudium ſuccedentes, nullam illus vel paululum reſpirandi copiam faceant, ſufpicantes quod propter inopiam rerum omnium, quibus vita humana ſuſtentari ſoleat, dimicandi laborem non diu toleraturi forent.

Ita Christiani toto parafœue, toto ſabbatho ſancto usque ad tertiam ferè horam Paſchalis diei ſine intermiſſione oppugnabantur, nec eis hoſtilis improbitas vel modicum temporis punctum, quo ſaltem ſomni perceptione corpora recrearent, indulgebat; nam & cibum & potum, morte pra oculis habentes, non defiderabant, nec ſi magnoperè defideretur, quid ſumeret, omniū inopes habebant. Cum autem die tertio labore, & inedia exhausti ad extreum perueniſſent, & fortia plerunque conatoſ virtus ieiunio inſi eti a fruſtrareetur: quidam ex numero preſbyterorum exclamauit: Non recte eos agere, qui in armis ſuis plusquam in Deo ſpe ac robore poneant, & calamitatem, quam eo permittente, incidunt, proprijs viribus propulſare conarentur. Propterea placere ſibi, ut ſe dederent, præſertim cum triduana iam abſtinentia militaribus rebus eos inutiles prorsus reddidiffet. Non eſſe Deo diſſicile, ut deditis eis, & ab hoſte ſub iugum miſeris ſericondam preſtaſret, qui ſuos toties etiam in ultima neceſſitate conuolos mirabiliter liberat. Vi hoc quoq; inferret, barbaros nequaquam propter ipſos occidentos tanto molmine graſſari, ſed ut pecunias eorum auferrent, quibus ſi potiti fuſſent, liberos eos deinceps in tacto que ſine vi ſine moleſta abire paſſuros.

Placuit consilium omnibus, ſtatimque ab armis ad preces verſi; per interpretem, vt in deditonem acciperentur, orabant. Quo comperto Dux Arabum citato equo in primos aduolat, & ceteros quidem longius ſubmouet, cauens, ne temere admitti multitudine prada confusè diſtraheretur. Ipſe decem & ſep̄tem ho- noratiſſimos gentis ſuſ ſecum affuſſum, caſtra in gradiſſum eſt paten- tia, relictio ad portas, præſidiū cauſa filio ſuo, ne qui ſorū eſt præda audiat poſt ſe non vocatuſ irrumperet. Cumq; admoſ ſealis ca- naclum, vbi Moguntinus & Bambergensis Epifcopi latitabant, cum paucis ascendiffet, Bambergensis Epifcopus, cui, licet iunior etate eſſet, tamen propter virutum prærogatiā, & totius corporis admirandam dignitatē p̄cipiuſ a cunctis honor deferebatur, rogarē eum capi, ut omnibus que haberent, vſq; ad nouiſſimum quadrangulum ſublatiſ, nudos ſe abire ſineret. Ille & victoria elatuſ, & propter ingeniam morum barbariem, accepta quoq; tot congreſionibus clade nimii efferaſt ait, ſe aduersus eos iam triduo non ſine grandi danno exercitus ſui ea mente bellum geſiſſe, ut ſuis conditionibus erga viatos vteretur, non quas ipſi conſtituerint.

LII. Ne ergo falſa ſphe eluderentur, ſe omnibus que haberent ſublatiſ, carnes eorum coemefurum & ſanguinem bibiturum. Nec moratus, linteum, quo caput more gentis obuoluerat, expediens, facto vinculo in collum Epifcopi conecit. Epifcopus ut erat libera- lis verecundie, & matura admodum grauitatis ignominiam non ferens; tanto niſi pugnum ei dedit in faciem, ut uno iictu conſer- natum ad p. uimentum vſq; p̄cipitē dare, vociferans in ſuper, prius eum pœnas pro impiate daturum, quod impuras manus in ſacerdotem Christi profanus & idololatria mittere preſumpiſſet. Cur vero ad hæc promotus fuerit Bambergensis, Marianus Scotus ita amplius addit de barbarorum Duce: Qui cùm vidiffent Epifcopos glorioſos cum multis militibus & dorſalia pendentiā, extendit corrigiam circa collum Bambergensis Epif- scopi Guntheri, conſiderans magnitudinem & pulchritudinem eius ait: Tu & omnia iſta mea erunt. Epifcopus vero per interpre- tē ait: Quid mihi facies? & ille dixit: Iſtum pulchrum ſanguinem gutturi tu ſugam, & ſuspendam te ſicut canem ante caſtellum. Tunc Epifcopus comprehenſo capite eius ſtravit Duxem in terram, atque omnes alij ligati ſunt. Hac ipſe. Pergit vero Lamber- tus.

LIII. Irruunt protinus alij clerici & laici, & tam huic quā cete- riſ, qui canaculum aſcenderant, adeo arctiſ nexibus manus a tergo conſtringunt, ut ſanguis pleriq; rupta cute per vngues proſflu- ret. Perlato audaci facti indicio ad eos, qui in inferiori parte do- mus conſtebant: ipſi quoq; hiſ, qui apud ſe erant Arabum prin- ci-

pibus idem faciunt. Deinde laici omnes ſublati in altam clamore, vocatoq; in auxilium ſibi omnium rerum opſice Deo, rursum ar- ma caſſeſſunt, maceriam occupant, præſidiū quod circa portas erat, conſerfa manu fundunt ſugantq; & ſic alacres, ſic inno- uitia inopino ſuſſu viribus vbg; rem peragunt, ut nihil laſitudi- niſ, nihil incommodi ex triduana eis inedia & labore acesſiſſe putares. Alacritatem tantam repente ex irepidis rebus & ultima deſperatione coortam nimium admirati Arabes, nec aliam noui- tatiſ huius cauſam ſuſpiciati, quād quod de principiis ſuis ſuſpī- ſuſſe ſupplicium: infeſtiſſiſ animis in pugnam ruunt, & facto grege per arma, per viros in caſtra perruſpere parant. Et acta- res foret, niſi maturè orto conſilio Christiani viñctos eo loco prin- cipes ſtatuerent vbi atrocissima vi hoſtium & creberimus telo- rum imber incumbebat, appofito ſuper capitā eorum ſp. culatore, qui diſtrictum in manibus gladium tenens clamitabat per inter- pretem: Niſi ab oppugnatione quieſcerent, non armis ſe aduersum eos, ſed principum capit. buſ dimicatuſ.

Tum ipſi principes, quos præter vinculorum acerbitatem im- minens quoq; gladius ceruicibus veheſtenter angebat, cum magno eiulatu ſuos obteſtabantur, vt moderatius agerent, ne obſtinatè hoſtibus certamen inf. reteſ, eos ad ſuſſu necemq; ſuam cum inciſa ſpes eſſet venia, inflammarent. Patriſ periculo attomi- tuſ filii Ducis Arabum, quem ad portam atrij à patre cauſa pre- ſidiū relictum ſupra memorauit, cui a de gradu in conſerfa ſiſnos ſuorū cuncos ſe dedit, & furentis exercitus impetu voce & ma- nu increpitans retinuit, & telai in hoſtes iacere prohibuit, que non hoſtes, vt ipſi putabant, ſed principes ſui proprijs peccatoribus excepturi forent. Per hanc occationem paululum ab armis & in- curſionibus, vacatione data, nuntius venit in caſtra ad Chriſtianos, miſſus ab hiſ qui in parafœue omnibus ambiſis, nudi & ſau- y vſq; Ramulo pertenderant. Is amaritudine & metu conſectis mentibus magnum attulit refrigerium, indicans ducem predi- cū ciuitatis licet Paganum, diuino tamen, vt putabatur, inſtruſſu amatum cum ingentibus copijs ad ipſos liberandoſ aduenire.

Nec latere potuit Arabitas aduenientium hoſtium fama, ſta- timq; omnes auerſiſ ab aliorum oppugnatione ad ſeipſos ſolu- mandos cogitationib; præcipiti ſuga, quo quemq; ſpes euadendi voca- bat, dilabuntur. In ea trepidatione dum alij ad alia cura ſanda diſ- currenter, vnuſ vinclorum euauit, opeſ a viſus Saraceni cuſiſ ſuam quem ducem itineris Christiani habeant, tanto omnium dolore, tanto gemitu, ut eo cuius indulgentia dimiſſis fuerat, vix ma- nus inhiberent. Non multo poſt dux ipſe (vt nantiſum fuerat) cum exercitu aduenient, pacificeq; in atrium à Chriſtianis fuſcep- tis eſt: ſuſpifta tamen omnibus inter ſhem & m. tuin, ne forte non ſublata calamitas, ſed hoſtis tantum mutatus eſſet, & propter no- unatatem rei diſſicile credentibus, quod ſatanas ſatanam eycere, hoc eſt Paganus Paganum ab infeſtatione Chriſtianorum cohibere- vellet.

LVI. Primò omnium viñctos ſibi preſentari inſit, quos cum aſpexiſ ſet, & que facta fuerant ordine audiffet: maximas Chriſtianis gratias egit pro magnificè geſtiis rebus & expugnatiaſ reipublice a- cerrimis hoſtibus qui regnum Babylonum, iam per multos annos, aſdiuſ populationibus infeſtaffen, & magnas plerung; aduersum ſe inſtructas acies, commiſſo certamine obtruiſſent. Traditos eos cuſo diuibus Regi Babyloniorum viuos ſeruari iuſit. ipſe accepta a Chriſtianis quanta conuenerat pecunia, ſecum eis Ramulo per- duxit, inde adh:bito eis expeditorum iuuenum præſidio, ne qua denud latronum incuſione periclitarentur, viſque Hieroſolymam eos perduci inſit, &c. De reditu iam texit hiftoriā reli- quam, contigerunt iſta de liberatione obſefforū Chriſtianorum feria tertia poſt Pascha. Porro quingentoſ tantum Byzantios aureoſ perſolutoſ Duci liberatori, Ma- rianus affirmat.

LVII. Quod item ad reſ pertinet Orientis, hoc eodem anno Indictione ſecunda maximo omnium terræmotu, qui vnuquam fuiffent, vexatas Thraciam & Bythiniam, Con- ſtantinopolique proſtrata templa, Nicæaq; templum item Sophiæ ingens corruiffe, veterumque Regum mo- numenta collapſa, tradit Europalates tantam cladē plu- ribus proſecutus, qui hoc anno coepu n vigesima- tertia menſis Auguſti, perſeueraſſe vi- que ad annos duos af- ſirmat.

IESV CHRISTI

Annus 1065.

ALEXANDRI II. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 9.
Annus 5. CONST. DVCAE IMP. 6.

I.
ADVER-
SUS NICO-
LAITAS
INSTAV-
RATVR
CERTA-
MEN.

SEQVITVR annus Redemptoris millesimus sexagesimus quintus Indictione tertia, quo damnato omnium consensu in Synodo Mantuana schismatico Papa reuersus ad propria, vt vidisti, cunctis Episcopis, Petrus Damiani Episcopus Ostiensis S.R.E. Cardinalis ad eum vnde venerat, rediens, aduersus eos qui remanserant Ecclesia corruptores stylum exerit; quem semper aduersus eiusmodi pestiferos homines execusat, Nicolaitas, scilicet turpes Ecclesiæ clericos, qui tantum abest, vt errorem corrigerent, vt potius obstinate defenderent. De his namq[ue] in epistola ad Cunipertum Taurinensem Episcopum inter alia in Laudensis Ecclesiæ clericos ista: *Sed cur ego ad coaceruando canones vtrum progedior, quando quidem hos ignorare ipsi etiam nequeunt, qui tumida aduersus eos curuice configunt?* Aliquando cum me Laudensis Ecclesia tauri pingues armata conspiratione vallarent, ac furioso strupitu vituli multitudine intransuerentes, tanquam ructum fellis in os meum euocarent, dicentes.

Habemus auctoritatem Triburicensis (si tamen ego nomen te-neo) Concilij, quod promotis ad Ecclesiasticum ordinem meundi coniugij irabat facultatem. Quibus ego respondi: Concilium inquam, vestrum quodcumq[ue] vultis nomen obtineat, sed à me non recipitur, si decretu Romanorum Pontificum non concordat. **Au-**cipantur enim quadam quasi canonum adulterina farmenta, eisq[ue] præbent auctoritatem, vt authenticam canonum valeant euacuare virtutem. Ceterum adscitici & omnino spurium Concilij Triburicensis nomine citatum canonem esse, non dubitamus. Siquidem quod extat Triburicense Concilium tempore Arnulphi Imp. celebratum, tantum abest vt concedat connubium sacris ministris altaris clericis, vt a grauiissimis penis afficiat sanctimoniales coniugium expentes. nec putandum in aliqua alia Synodo Triburensi aliquid contra priorem temerè esse decretum, nisi forte ab iisdem ipsis eiusdem hæreticis sectatoribus aliquid, vt moris est hæreticorū, fuerit innouatum. Sed & quis dubitat eiusmodi hæreticos in suam defensionem ea cuncta penitus adduxisse, quæ Græci ex appositis canonib. Apostolorum, & spurijs additamentis ad Sextam Synodus excogitarunt? Nam accipe, quæ in suam defensionem Nicolaitæ, vt isti modo, tunc inducebant: sic enim ad Petru[m] Damiani in epistola ad Petrum Archipresbyterum:

Sed dicunt: Nonne dicit Apostolus: b Propter fornicationem vniuersi q[uo]d suam vxore habeat, & vnaquaq[ue] virum suum habeat? Vir vxori debatum reddat, & vxor viro. Euce, inquit, hac Apostolica verba generalia sunt, & dum vnicuiq[ue] nubendi licentiam tribuunt, nos excipere non videntur. Ad quod ego: Si per haec verba coniugalis in monte nuptijs p[ro]f[ess]am scena laxantur, Episcopis etiam sive monachis insuper & Abbatibus l[itter]as eadem non negetur, & quoniam in etergo sexus non diuersa lege constringitur, etiam sacræ virgines ad inuenientia cōiugalis copula fœderari prouocentur. Et quae aures attinet Ecclesiastico doctri[n]am hoc equanimiter ferant & non protinus expauescentes immane sacrilegium perhorrescari? Ita Petrus ab absurdo, auditu horredo, dictu nefando, cogitatu paucendo concussum horrere succidens potius quam soluens id satis ad confutationem esse putauit. Cum tamē Apostoli verba, sicut ab Apostolicis viris, sanctis Patribus orthodoxis germano sunt sensu interpretata, ab ipsisq[ue] defensoribus Ecclesiastici cœlibatus aduersus hæreticos, vt sancto Hieronymo in Iouinianu[m], p[ro]tractata, alium sensum recipient, non autem qui ab hæreticis est allatus; cum aliqui traditio ipsa, ab omnibus vbiq[ue] & semper in Ecclesia Catholica consummata, ipsa sit optima Apostolicarum legum interpres. Sed de his satis suo loco superius.

Petrus igitur strenuus Ecclesiæ Catholicae aggonista, cum vidisset crimen ob defensionem ipsius iam apud nonnullios in hæresim pertransisse: festinus occurrit, multi-

plici scriptione eismodi errorem, tuncq[ue] errantes exag-tans, atq[ue] primi, vt vidimus, ad Nicolaum Romanum Pontificem aduersus hos scripsit, inde vero ad dictum Cum pertum Tauri inensem Episcopum eodem argumen-to prolixiores litteras dedit, quarum est exordium: *Hac est vera charitatis & amicitiae regula, &c.* Redarguit enim ipsum, quod cum castissimus esset, tamen non corriperet clericos ibi subditos fornicarios. Quam scriptam constar post Cadaloum in Synodo condemnatum, vt in fine ipsius idem ipse eius auctor affirmat. Post hanc verò scriptit ad Adelaudem duorum regnorū Reginam, vt quod nimis per Episcopos impletetur, per ipsam sancta Ecclesia consequit posset. incipit epistola:

Quidquid de castitatis iniuria, quam eadem Regina virtutum a clericis patitur, venerabilis Taurinensis Episcopo scripti, &c. Pa-tulo post verò: Ille tamen, Cuniperius scilicet, unus Ecclesiæ cathedram tenet; in dictione verò tua, que in duorum regnorū ita videlicet & Burgundia porrigitur non breui confinio, plures episcopantur Antifitites. Ideoq[ue] non indignum videbatur, vt tibi potissimum de clericorum incontinentia scriberem; cui videlicet ad corrigit, idoneam sentio non deesse virtutem, praesertim (quod ad laudem Dei dixerim) cum virile robur in pectori regnet fæmineo, & dicitur bona voluntate, que in terrena potestate. Vnde quia iuxta a poetæ Gentilis eloquium: opus est huic tute, quem defensorem paro: bortor & peto, vt tu domino iungaris Episcopo Taurinensi, quatenus mutua virtutis fulti munimine furentis in Christum luxuria valeatis aciem debellare, &c. Ad postremum vero, hocq[ue] existimo anno, aduersus eosdem clericos uxorios ad Petrum Lateranensem Archipresbyterum, quem ciret aduersus eiusmodi facinorosos clericos zelo legum paternarum æstuante acerrimum astare vindicem, & fortissimum assistere bellatorem, scripsit in hunc modum.

Domo Petro Lateranensis canonica Archipresbytero Petrus peccator monachus fraternali glutinum charitatis.

Tantum valet iaculum quantia virtus est bellatoris. Nam quia in talibus limetur & excavatur industria, si brachium vibrans elangueat, in signis victoria manubias non reportat. At ubi bellator est strenuus, per obtusum quoq[ue] gladium, casis hostibus, aliquando fit triumphus. Nam & Goliath insigni munitus gladio non modo perdidit, sed percussus. Et Samson cum mandibula aperte, mille de Philistini viros occidit. Hinc est, quod cum Iether d[icitur] primogenitus Gedeonis gladium timuisset educere, Zebe & Salman Reges Madian dixerunt Gedeoni: *Tus surge & irru in nos, quia iuxta aratrem robur est hominis.* Itaque qui contra clericorum luxuriam tanquam tudites iaculum fabrico, in nullius eum melius quam in suis manus ponit. Tam quippe Zelo videte semper aduersus eorum perditos mores medulliter inardescere, vt Phinees vel Eliæ iudiceris incendio non egere. Adeo ut plus infusillatio[n]is tua vereantur alloquium, quam ipsum quoque timeant Papale decretum. Nam velut egregius canis aula regie custos nocturnos fures * vhaubatibus impetus, eosque ne libidinis sue factibus palatiuum regale comburant, mordicus a prehendit. Non enim te latet, quia presbyterius d'atonis & subdiaconis tam d'istrice, tam rigitè regulæ castitatis indicitar, vt omni Catholicorum Patrum concurrente iudicio, a contrahendis nuptijs funditus abscondatur. Et certè satis estimatione plurimum, vt post Episcopos in his quoque tribus gradibus pudicitiacandor effloreat, quo nimurum sacra mysteria familiarius approquinat.

Nam quia Dominicum corpus in virginis uteri templo co-
luit: nunc etiam à ministris suis continentis pudicitiae munditiam quaerit. Planè sicut concipienti Deiparae virginis non virile semen influxit, sed virtus sancti Spiritus obumbravit: ita nunc in altari positum sacramentum eadem sancti Spiritus virtus est quæ vinificat, & necesse est, vt hoc pudica manus & impolluta contingat. Sed quoniam super hoc themate prolixius iam alibi d' spuma invr[er]o, & primò quidem pie memoria Nicolao Pape, deinde Taurinensi Episcopo, postrem Comitijs Adelaidi viriliter scribenies diversa Scripturarum exempla congregamus: ad illa te fratere venerande, transmitto, illis te velut armis militibus induo, atq[ue] vt alter Ioseph in bello leticho subuerte nitaris, imploro, impello.

Super ist[ud] ergo, vt eos in clericos ipse paulisper aggrediar: quatenus quod in camino pectoris feruet, id labi quoque rimu[m] patem b[ea]tus euaporet. Conuenio vos ob proletary, vxory, ac mulierum dominatum

NICO-LA-TAS.

V.

VI.

AD PE-
TRVM AR-
CHIPRES-
BYT. LA-
TERA-
NEN. PE-
TRVS
DAM.
C Iud. 15.
d Ibid. 8.

VII.

VIII.

*Conc. Tri-
bur. c. 23.
QVAE DE-
FENSO
RES CON-
NUBII
CLERICI
RVM H[ab]-
RETICI.

III.
b1. Cor. 7.
QVOMO
DO ABVI
SINT VER
BIS APO-
STOLI.

IV.
PETRI
DAM. LA-
BORES IN

* in scripti.
dominantum dictiōbus* inferuit: *Vt quid canonica fāctio nis iura confundit, & à sanctis Patribus institutam pudicitia Ecclesiastica regulat violat?* Proh pudor! libidinis vestra legibus colla submittitis, & promulgata per ora doctorū sancti Spiritus edicta calcatis. Ecce per vos Apostolorum labor eueritur, & adficiunt quod doctores Ecclesia fundauerunt, liquet quod vobis impugnati bus obruetur. Et ita sit, vt lex Ecclesie quam clericalis ordo constituisse dīgnosetur, per eundem rursum ordinem ē contrario destruantur, &c. Clericalem ordinem appellat ipsam successionem Ecclesie ministrorum ab Apostolis dimanātūm. Vbi verò eiusmodi clericos legitima disputatione perurget; eundem Petrum Archipresbyterum ita compellat:

IX.

Porrò autem quia sancti conuentus rector constitutus es, noli dissimulare culpam, sed mox vt emergerit, adhibe disciplinam, vt cum Phinees te zelus ad eterni sacerdotij iura promoueat, non cum Hel. sub torpore desistat ignoribliter oscitante vltio repentina percellat, &c. Monet autem vt sic eum zelus impellat, vt tamen iracundia non præcipitet, atque vt ad hanc agendā ieunio se muniat, & frequenti sacro sancti sacrificij oblatione corroboret. Ita Petrus Damiani vt alter Iohannes Baptista vox clamantis in deserto, ab eremo calami, vt tuba Dei, vbique clangore personans, vbique per strepens, intonans atque resonans, pios excitauit ad pugnam, reprobos timore concutiens, pauore desiciens, vel manus dare & colla subiçere. Ecclesiasticē disciplinę coegerit, vel in fugam adegit, atq; in abditissima quæque loca impudicitia thoros fecit abscondere, vt iam non esset qui auderet cōscia luce peccare, neque vltra, vt antea peccata defendere, & sicut Sodoma prædicare. Sic igitur in suas domos eiusmodi stercora suo pudore Ecclesia corruptientia & turpitudine conspurciantia immissa sunt verbi Dei verriculo, vbi amplius non visenda maneant in perpetuum igni inextinguibili consumenda.

X.

NICHOLAI
IAE COH-
BITI.

Competuit idem ipse eodem tempore haeresim Incestorum dictam, quæ à quibusdam Iureconsultis ei excitata atque defensa, qui auctoritate Iustiniani Imperatoris eadem ratione qui in successionibus numerandos esse dicebant gradus consanguinitatis. A quoniam autem error originem duxerit, haud sat is exploratum. Porrò à Iure Confulto Flotetino magnopere defensam esse, testificatione eiusdem Petri reperimus. Fuit autem præcæteris in hoc certamine eidem Petro Damiani plurimum insudandum, quod testantur eius scripta eodem arguento elaborata. Siquidem cum adeò increbresceret eiusmodi error, vt ob acerrimos eius defensores transiret in haeresim: compulsus est ipse Petrus aduersus eos commentarium scribere, cuius iste est titulus:

XI.

INCESTV
OSORVM
HÆRESIS.

Petri Damiani humilis monachi de parentela gradibus. Incipit autem: Reuerentissimi in Christo viris illi. Casenati Episcopo & D. D. Archidiacono Rauennati Petrus peccator monachus digni famulatus obsequium. Sed quænam ea scribendi necessitas incubuerit, ita ipse præfando significat:

PETRI
DAM. IN
INCE-
TOSOS.

Rauennam (vt nos) nuper adi, quam mox periculosi erro-
ris scrupulo turbat am vacillare cognoui. Erat autem de consan-
guinitatis gradibus discipatio plurima, atq; eo iam res vñq; pro-
cesserat, vt sapientes ciuitatis in unum conuenentes, suscitanti-
bus Florentinorum veredarij, in commune rescripsierint: septi-
mam generationem canonica auctoritate prefixa ita debere in-
telligi, vt numeratis ex uno generis latere quatuor gradibus, atq;
ex alio tribus, iure iam matrimonium posse contrahiri videretur.

XII.

XII.

Ad astrensum quoq; prepostera huius allegationis ineptam, illud etiam in testimonium deducabant, quod Iustinianus suis interserit. Institutus: *Sed nec neptem, inquit, si atris vel sororis du-
cere quis potest, quamvis quarto gradu sit. Ex quibus nimurum
verbis inductoria quadam argumenta colligebant, dicentes: Si
neptis si atris mei quarto à me iam gradu duiditur, consequenter
etiam filius quintus, nepos item sexto, pronepos autem meus septē
ab ea procul elongatus gradibus inuenitur. At quidem ego nudis
verbis ista dogmatizantibus restituti; ac prout in expeditione li-
cuerat, emergentem (vt ita fatear) haeresim canonice testimonijs
auctoritatis attrini. Quo tamen vos minimum contenti, dignum esse
decreuisti, vt quod ore protuleram, apicibus traderem, & ita non
paucis, sed omnibus hoc errore nutantibus faciliter compendio respon-*

derem. Ita Petrus, qui duodecim capitibus lucubrationuem illam absoluuit.

Porrò aduersus causidicum Florentinum disputasse Rauennæ eiusmodi controversiam, ipse Petrus octauo capite ostendit his verbis: *Poſt illam autem vix evitabilem Iustiniani sententiam, qua videlicet neptis si atris quarto dicitur esse gradu, quidam promulgas, cerebroſus ac dicax, scilicet acer ingenio, mordax eloquio, vehemens argumento, Florentinus pu-
to verbis me beati Gregorij insolenter vrgebat, quibus nimurum
præcepit Angelos, quarta vel quinta generatione debere coniungi.
Ad postremū autem perorans, prolixitatem excusans ob
necessitatē confutandi serpentem errorem, hēc ait Di-
xerit me quispiam, verbis liberius euagatum: sed mihi tanti est
proximorum meorum salus, vt non otiosum credam multorum li-
gnorum pyram accendere, qua bafilicū licet exiguum, in columni
populo, neceſſe sit interire.*

XIII.

QUAE IN
CIVSIDI-
CVN FLO-
RENTINI-
VM.

XIV.

XV.

Exod. 7.

XVI.

XVII.

CONCL
LIA DYO
ROM. AD
VERSUS
INCESTV
OSOS.

XVIII.

b 35. q. 4.
ad Seden
Apostolica
c. quod
utem fra
ter, ead: q

Nec multa aqua inaniter funditur, si scintilla ignis, qua urbis cremandā fuerat, extinguatur. Vilis planè sagitta pectori bellan-
tis infigitur, sed ante quam exeat, multo labore sudatur. Veruntamen qui me laciniōsi operis arguit: perpendat, cum quibus mihi in
hac disceptatione negotium, & mox necessitatē deparet, quod ver-
boſitati haltem adscribeat. Necesse tam quippe duximus ista
conſcribere, ne cancer, qui in dies per augmenta serperat; peſi-
lentis adhuc se per Ecclesie viſcera dilataret. *Vos autē serenissimi in Christo & venerabiles viri, videlicet qui me hoc opus aggredi-
di præcepistis, tantisperuerſatatis errori cum omni auctoritate re-
ſiſtete;* & ne per corpus Ecclesie lethali lepra diffundat, virili-
ter obviate. C. ſitatis nempe quadā ſpecialis virtus est, que ab ipso
mundi primordio in Dei cultoribus viguit, & processu temporis
paulatim ſemper excreuit: nunc autem, diuino imminente iudi-
cio, cum ſuadendi effent homines huiusmodi carnis voluntates ab-
ſindere; vltra etiam procurant incestuosis matrimonij ſedari.

Aduersus ergo huiusmodi pestes ſacerdotalis ſe auctoritas eri-
gat, & improba temeritati discipline vigor obſiſtat. Non detur
cornu peccatori, nullā relinquitur audacia vanitati. *Viuat adhuc
in Ecclesia ille a Mosis ac serpens, qui incantatorum colubros ſor-
beat. Viuat inquam spiritualis prudentia, qua carnalis virtus &
venena conſumat: vt quos proprij arbitri libertas effrānat a la-
xauerat, canonice ſeuoritatis censura compescat: & quos tanquam
celebris fama tumor inflauerat, redditā rationis grauitas pre-
mat: quoq; F. dei uita congregat, doctrina ſciſſura non ſpargat.
Sic ſic nimur nō ſtro ſtudio ad ſobriū intellectus concordiam re-
deant; vt iam humiles facti, vno ſpiritu ſecum Ecclesiasticā pace
componant, quatenus & veterofus coluber defnat prauo dogma-
ti viruſ effundere, & Ecclesia Christi de cetero integrā poſit in
ſu pudoris munditia permanere. Hucuſque Petrus. Qui &
quod eodem opere, capite decimo docuifset, in enumera-
randis gradibus, vnam ſemper debere abundare perſo-
nam: cum eidem ſententiā contradicerent plures, de his
rationē reddens, postmodū epistolam prolixam ſcripſit
ad quemdam religiosum presbyterum. Eſt eius exordiū.
Admonet vir sapiens, &c. Ita vero Petri Damiani vetera
monimenta reperimus in codice peruetuſto operum Petri
Damiani ex monasterio sancte Mariæ de Angelis poſt
ea ordinis Cisterciensis, ſcripto anno Redemptoris mil-
leſimo centefimo tertio, iuſſione vero Papæ Clementis
VIII, Roman ad nos misſo, cum Conſtantinus Caieta-
nus monachus Cassinensis apud nos laboraret in colligen-
dis eiusdem Petri Damiani, quæ reperiri poſſent, ſcripto-
rum monimentis, vt eadem ſimil in lucem daret.*

XVII.

CONCL
LIA DYO
ROM. AD
VERSUS
INCESTV
OSOS.

XVIII.

b 35. q. 4.
ad Seden
Apostolica
c. quod
utem fra
ter, ead: q

At vero in immensem erumpens & ex crescens flamma,
etſi comprimi, haud tamen valuit Petri Damiani ſcriptis
penitus tolli, ſed Apoſtolica opus fuit auctoritate. Adeò
enim quorundam Iureconsultorū inualuit deſenſione,
vt magno fuerit ipſi Alejandro Pontifici labore certan-
dum, atq; duo Concilia eodem anno ad eum tollendum
errorem Romæ pariter congreganda. In quorum priore
idem Alexander eiusmodi decretum edidit, quod à Gra-
tiano deſcribitur verbis iſtis:

Ad ſedem Apoſtolicam perlata eſt quæſtio nouiter exorta de
gradibus consanguinitatis, quam quidam legum & canonum im-
periti excitantes, eosdem propinquitatis gradus contra ſacros
canones & Ecclesiasticū morem munera re nituntur; nouo & in-
andato errore affirmantes, quod germani fratres vel ſorores interfe-
ſint

sint in secunda generatione, filii eorum vel filiae in quarta, nepotes vel neptes in sexa: talique modo progeniem computantur, & in huic modi sexto eam gradu terminantes, dicunt, deinceps: viros ac mulieres inter se posse nuptialia iura contrahere; & ad huiusmodi profanum errorem confirmandum in argumentum assumunt seculares leges, quas Iustinianus Imperator promulgavit de successionibus consanguineorum, quibus consipi ostendere moluntur, fratres in secundo gradu esse numeratos, filios eorum in quarto, nepotes in sexto: si seriem genealogie terminantes, numerationem sanctorum Patrum, & antiquam Ecclesiastica computationem ad nos usque perductam peruersa quadam calliditate disturbare nrebantur. Nos vero, Deo annuente, in Synodo habita in Lateranensi consistorio, conuocatis ad hoc opus Episcopis & clericis atque iudicibus diversarum prouinciarum: denique diu ventilatis legibus & sacris canonibus, distincte innenimus, ob aliam atque aliam causam, alteram legum fieri, alteram canonum computationem.

XIX.

In legibus sequidem ob nihil aliud ipsorum graduum mentione facta est, nisi ut hereditas vel successio ab una ad alteram personam inter consanguineos deferatur: In canonibus vero ab hoc progenies computatur, vt aperiè monstretur usque ad quotam generationem à consanguineorum sit nuptijs abstinentium, &c. Et in fine sic: Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis, Apostolica vos auctoritate monemus fratres & filii, & omnibus sic seriem genealogie computandam esse intimetis, quemadmodum sancti Patres numerandam esse sancserunt, & antiquus Ecclesia per longa tempora olim computasse monstravut. Nam si peruersa & obstinata mente à recto tramite Apostolica Sedis deuiare voluerit, & aliter quam nos, in nuptijs celebrandis gradus parentela numerare contendet: primum pro sueteritate cœlesti pœna plectetur: postmodum vero gladio perpetui anathematise nouerit iugulandum. Datum Roma, &c. Hæc in priori eiusdem anni Concilio, quo excommunicationis comminatio facta est, vt habetur apud Gratianum.

Sed & apud Iuonem Carnotensem Episcopum, qui in fine saeculi huius claruit, recitata reperiuntur alia eiusdem argumenti decreta ab eodem Alexandre Pontifice data ad diuersos, nempe ad Neapolitanos unum, ad Venetorum Episcopum aliud, aliud insuper ad Episcopum Basileensem, aliud etiam ad Episcopum Arctinum, quibus intelligas fuisse eidem Pontifici in his plurimū laborandum. Cum vero eiusdem Alexandri eiusmodi communitio non sufficeret, opus illi fuit eodem anno celebrare aliud Concilium, in quo eiusmodi incestuosos excommunicatione percellerent: sed (quod doluit Petrus Damiani) id etiam sine fructu. nam arte diaboli conglutinatis animis incestuosorum coniugii, nullo timore æternæ damnationis ab iniucem diuelli potuerunt. Testatur id quidem ipse Petrus Damiani, dum de his agit, haec dicens: b

Ecce insuper hoc anno (sicut nostis) per Romanæ Sedi Antistitem bis congregatum est synodale Concilium, vbi denud omnes incestuosuæ iuxta canonum decreta Ecclesiastica sunt communicatio ne priuati. Sed quis ex tot millibus hominum saltu unum vidit ab infasti fœderis abominatione diuulsu? Immò ne profundiori ipsius calamitatibus absorberetur hiatu, quis eorum post hac Ecclesia limen terere destit? aut quis insuper ista considerans ab eorum se familiaritate removit? In omnes itaque lethalis lepra contagium serpit, quia nimis omnes eorum complices. Apostolice excommunicationis nexus astringit. Enimvero quisquis coniugalis prosapia titulis insignitur: quisquis male bladientis forma suau venustate mulcetur, præsternit largioris substantiae dotibus affluit, vel subcrecentis sobolis indeles spem sibi futura posterratis infundit: consultius indicat à Deo manifestè recedere, quā adē lucro matrimonij glutinum disgregare.

Si vero bis contraria cuenerint, atque vxoria calamitatibus incommodeitate percellatur: ipse vir falsè consanguinitatis linea amexit, & inaudit a pro aurorum nomina per multa argumenta confingit, atque simul quodam in huic allegationis testimonium aduocat, quos tamen per vitæ terminum sublatos è medio non ignorat. Is itaque sibi met accusator & reus crimen impingit scelus exaggerat, atque adminiculum, quo ex tam periculo no naufragio enata reposit, inquirit. Hæc Petrus. Significans, aliud adhuc malum ex his oriri; cum videlicet nonnulli legitimè copulati, prætextu fictæ consanguinitatis, solutionem à

nexus matrimonij procurarent, quos initio coniugij pœniteret, cum in mala plurima quæ non putauerant, impegnissent.

Cum vero, vt audisti, incestuosorum numerus increbresceret, ijdemq; contumaces & contemptores excommunicationem Ecclesiæ vilipenderent, nec recedere ab improbato coniugio vellent: Deus in unum ipsorum, in exemplum ceterorum, diram vindictam exercuit, atque irrationalium bestiarum facto, quid rationali homini sit faciendum, ostendit. Rem gestam ab Episcopo * Apfahrensi, Pio nomine acceptam omni fide testatam sic ipse recitat Petrus Damiani in Epistola ad Alexandrum Papam electum & ad Hildebandum: Quidam, inquit, degener quidem moribus, sed maiorum titulis insignitus suam consanguineam nuptiali fœdere copulauit. Quid plura? Prohibitus pergit, excommunicatus adhæsit, totumque Ecclesiastica censura vigorem nugarum puerilium fabulas deputauit. Cui hoc certè ad diuina indignationis iudicium contigit, vt panes de nuptialibus mensis in plateas ante canum ora proiecti minimè tangerentur. Insuper (ò diuina animaduersionis pauenda severitas!) dum rigidus stat, dum præceptis sacerdotiis abusus se non humiliat, qui vigilare sibi ad salutem noluit, in cubiculo dormientem repente de cœlestibus irruens fulmen extinxit. Sic diuini furor expertus est moriendo sentienti, qui vulneri suo, dum viueret, adhibere contempserat medicinam. Hæc Petrus, ac de hic hactenus.

Reuerlus autem Petrus ex Romano Concilio in solitudinem, accepit epistolam ab eodem Alexandre Pontifice, qua significaret, eius expetere saltem litteras, cuius non licuisset diutius frui præsentia. Ad quem ipse ista rescripsit, quibus quæ essent in Ecclesia emendanda significauit:

Domino suo Alexandro Papa Petrus peccator monachus servitatem.

Scriptis ut scriberem: præcepisti ut sepè vobis licet incultas, ineptia mea schedulas destinarem. Verum me magis libet stire, quam scribere: immò hinc granu fleo, quia stire non valeo. Ita nimis in Synodo, cui vestra sanctitatis auctoritas prefuit, contritus nuper & arefactus abscessi; ut mens mea tot oppressa negotijs, more silicis obdurata, nec per imbre se compunctionis emolliat, nec se quantulumcumque super se gratia intima contemplationis attollat. Hoc itaque mibi datur ad penam, quod promissum est Sanctis dandum esse per gratiam: c Absterget, inquit, Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum. Et in Psalmo dicitur: d Qui eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrimis Quod ergo sanctis viris prærogatnr ad premium, hoc meis meritis infligitur ad tormentum. Quapropter hac apud me definita sententia est, quia de cetero, nisi me necessitas ineuitanda compellat, donec adiuixerero, Romanis me Conciliis funditus absensabo.

Prætere a duo quadam apud Apostolicam Sediem frequens viss obtinuit, quæ si sancta prudentia vestra iudicat, vt nobis videtur, omnino digna sunt corrigi. Vnum, quia cunctis ferè decretalibus paginis anathema subiungitur: Alterum quia cuiuslibet Ecclesiæ filius, siue clericus sit, siue laicus, exponere proprij excessus Antistiti prohibetur. Quorum primum quam si humana salutis immane periculum, & infinite patens vorago labantium ac perniciies animarum, clementia vestra pietas non ignorat. Dicitur enim, quisquis hac vel illa non fecerit, siue certè quisquis hoc, quod superioris statutum est, irritum duxerit, vel in aliquo violauerit, anathema sit. Vbi notandum quæ lubrica, quæ præcepit subito ruendi illic procuretur occasio; vt ante quis in aeternam mortis barathrum corruat, quam se vel leuiter impigisse cognoscat, & subfratre quodammodo tendicula iam pes eius innectitur, dum se liberis adhuc incedere gressibus arbitratur. Delinquit itaque quisquis ille est in illud Apostolica constitutionis editu, & aliquando leni quadam ac per exigua offensione transgreditur: & continuè hereticus, & tanquam cunctis criminibus teneatur obnoxius, anathematis sententia condemnatur.

Et cum dictante iustitia, alia sit vltione plectendus, qui plus delinquit, alia qui minus excedit; hic grauter, leuiterque pecunianibz aqua cunctis & indiferens pena, ipsius scilicet anathematis, irrigatur. Non tribunalium more, vel forensis examinis, aut libertas leditur, aut possessio confiscatur, nec pecunia multa reus addicitur, sed Deo potius, omnium scilicet bonorum auctore priuatur.

XXIII.

DEI VIN.
DICTA
ADVER
SVS INCES
TVOSVM.

XXIV.

QVÆ PE
TRVS AD
PAPAM
DE DVO
BVS COR
RIGEN
DIS.

c Apoc. 21

d Ps. 114.

XXV.

DE ANA
THEMA
TE NON
PASSIM
INFLI
GENDO.

XXVI.

a Matt. 10.

b Exo. 21.

XXVII.

*temera-
tur

XXVIII.

DE AC-
CVSATIO-
NIBVS E-
PISC. DE-
FREN-
DIS AD-
SED. APO-
STOL.

XXIX.

c Mat. 14
d Act. 15.
e Ibid. 9.
f. b. d. 10.
ii.

XXX.

XX XI.

prinatur. Hanc itaque homo de homine pœnam sumit, quam de sua transgressione mandati ipse quoque. Deus omnipotens non presumit: ^a Qui amat inquit, patrem aut matrem plus quam me, non continuo addidit sit anathematizatus, vel maledictus; sed tantum ait: Non est me de gno. ^b Et in lege oculus pro oculo, dens pro dente, percussa pro percussura, adiustio pro adiustione dūtaxat exigitur: nec continuo qui reus est de Synagoga proicitur, vel maledictione dāatur.

Non enim secundum Stoicos, omnia peccata sunt paria, atq; idcirco indifferenti sunt vltione plectenda; sed iuxta modum culpe temperanda semper est mensura vindicta. Porro nec beatus Papa Gregorius, vel ceteri Patres, qui diuersis temporibus in Apostolica Sedi regimine floruerunt, hunc morem in suis reperiuntur obseruasse decretis. Et vix eorum aliquando statutis anathema subnecritur, nisi cum Catholicæ Fidei clausula ^{*} terminatur. Quamobrem si sancta prudenter vestra placet, hunc morem de cetero à decreto aliis paginis amoueri precipiat, & vel danni pecunia, vel alterius cuiuslibet vltionis calculum in earum transgressione prefiat: ne quod alijs est ad tuitionis mynitatem prouisum, alijs ad perniciem proueniat animarum.

Illud etiam quod dicitur, non licere cuiuslibet Ecclesiæ filium ad maiorem Ecclesiæ propriæ reatu Episcopi, & quæcumque sunt corrigenda, deferre: nimis absolum, & prorsus Ecclesiastica disciplina probatur aduersum. Nam cui melius dicitur, quod delinquit Episcopus, quam illi qui magistri officio fungitur? Et ideo inter fratres reliquos præminent, vt quod alijs non licet, ipse solus per proprie sedis præilegium errata corrigat sacerdotum. Quis est enim hic arrogans tumor? Quis elationis fastus? quæ denique tanta superbia, vt liceat Episcopis per fas & nefas ad propria voluntatis arbitrium vivere; & quod insolenter excessum est, a subiectis suis dedignetur audire? Præsertim cum illi non adierint tribunalia Præsidium, non forensium pulsauerint examinacognitorum, sed Ecclesiæ potius adeant, & sacerdotibus iudicabiliæ sui sacerdotis exponant: vi quod secularibus venire poterat in derisum, grauitate & honeste per sacerdotale corrugatur officium.

Vbi profecto dignum est, vt qui impetrat, vel ex ratione se exhibeat innocentem, vel confiteatur humiliter peccatorem. Nec his allegationibus vtendum est, vt dicat se non debere ab his, qui sibi subiecti sunt, accusari; ne videatur excessibus suis velamen obtendere, & iudicium subterfugere, dum conatur in alium motu questionis iniuriam retorquere. Quis enim nesciat, quod princeps Apostolorum Petrus potestatem regni celestis accepit? ^c Virtutem l'gandi sive soluendi, quod vellet in celis ac terris obtinuit? ^d Supra mare pedibus ambulauit? ^e Sola sive corporis umbra agrotantes erexit? mentientes iaculo nudi sermonis occidit? ^f oratione mortuos suscitavit? Hic itaque tam sublimis meriti vir cum ex admonitione sancti Spiritus ad Cornelium, gentilem videlicet hominem fuisset ingressus, aduersus eum questio facta est ab his, qui erant ex circumcisione, Fidelibus, quod ad alienigenas introisset, atque cum eis comedere presumpsisset, insuper & in baptisinate receperisset.

Hic, inquam, tot donorum cœlestium incomparabili virtute suffulitus tot miraculorum ostensione conspicuus, querelæ subiectorum non ex potestate restitit, sed rationem reddendo humiliiter satisfecit, causamque per ordinem veridicus relator exposuit, quomodo videlicet vas quoddam velut linteum, in quo quadrupedia terra, reptilia atque volatilia inerant, de celo submitti viderit, vobis audiuerit: Surge Petre, mastra & manduca. Qualiter etiam tres viri venientes eum ad Cornelium vocauerunt: qualiter poterat, vt pastorem suum oves, que sibi commisso fuerant, reprehendere non auerterent: sed si in querela Fidelium potestatis sue titulum obiecisset, doctor profecto mansuetudinis non fuisset. Non ergo eorum leges sui auctoritate reprobavit, sed humili potius satisfactione placauit: & tanquam solus ipse ad faciendam fidem non sufficeret, etiam testes adhibuit. Venerunt, inquit, mecum & sex fratres isti.

Dicit ergo cum de suis actibus conuenitur Episcopus rationem humiliare reddere, non de sui primatus eminentia superbire: nisi sibi credat inuiriā, cum à minore corripitur, sed consulentem

potius, vel medicum sui vulneris arbitretur. Nunquid enim Nathā Propheta cum David & tam austera severitatē inuestigatione corrupit indignationem regi motus incurrit? Nunquid ille regalis excellentia culmen oppofuit, ac velut illatam à subiecto suo contumeliam propulsauit? Sed mox vt se cognovit agrotum, suscepti libenter antidotum: detexit vulnus, & sectionis sua non exhorruit fermentum. Vide humilem languidum: Peccavi, inquit, Domino. Audi etiam velox medicina remedium: Transtulit Dominus peccatum tuum, non morieris. E contra Rex Achab, qui corripiens se Prophetam a dire deflexit, vltionis gladium, quem ille minatus est, non evasit: ^h Quia dimissti, inquit, virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. David ergo culpam suam aquaninter audiens, sententia mortis, quam merebatur, evasit; Achab autem correptionis impatiens, impia pietatis, quam indigne Regi contulerat, veniam non inuenit.

Nunquid & mulieres illæ, hebitæ videlicet Salvatoris, iniuc inter se litigauerunt, dum altera queretur aduersus alteram, quia solam se i ministerare compelleret? Poterat enim Maria dicens, nostrorum more Pontificum, accusasti me, & torporis ac negligientia condemnasti. Non sanè onus querela prorinus accusatio denda est. Nam aliud est querela compunctionis, aliud accusatio similitatis & odii. Ista nimurum sit, vt offensio corrigitur: illa vero, vt us, qui offendere at, condemnetur. ^k Petrum plane in faciem resistens Paulus obiurgat, & coram omnibus reprehensibilem indicat. Quod ille non vt accusationis talit iniuriam, sed benignè & patienter accepit, quod non ex luore, sed ex charitate procedere perspicue recognovit. Sed ecce dicitur: Ego sum Episcopus, ego sum pastor Ecclesiæ, non debo à communis omnibus accusationum patere molestias: & non vt in causa Fidei dignus sum etiam in pravis moribus aquaninter ferre. Sed dic mihi quisquis es, nunquid non legisti, quod in Euangelio sc̄ ptum est: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum: si te mutire non liceat, nunquid aliunde producendi sunt testes, quia, & facta tua per absentiam domesticæ & cohabitationis ignorant? Beatus Iob dicit: ^m Si contempti seruire iudicium cum seruo meo: & tu dicis abſit, vt digner ad examen vivere cum clericō meo. Deus omnipotens per Isaiam clamat: ⁿ Iudicate pupillo, defendite viduam: & venite & arguite me. Si is qui iudicat omnia, non deditur à seruis argui: ta seruus utique, cu conseruo in iudicium venire fastidis? Et cum sis terra, & cinis, vermis ac puluis, humiliare te despicias ad imaginem Cōditoris? Præsertim cum Scriptura dicit: Duce te constituerunt? noli extollis, sed esto in illis, quasi vnu ex illis.

Quis plane nesciat, o quia Samuelis Israëlitica plebs præaudiū intulit, eumq; de principatu iniuste deiecit? Et cū eos argueret meritò potuisse, vltro se arguendum nullis accusantibus obtulit: & vtrum eos in aliquo violenter oppresserit inquisivit: Ecce præstam, inquit, loquimini de me coram Domino, & coram Christo eius, vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut asinum. Si quemquam calumniasti, si opprēsi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepisti: & concrenū illud bodie, restituamque vobis. Cum ergo tam incomparabiles tam eminentes atque sublimes viri, subditis suis, rationem reddere de propriis actibus non desificant: quis arrogantis typhus, quis est iste tantæ superbias fastus, quo sacerdos humili temporis intus censens, titulum sui Præsulatus opponat, & Ecclesiæ sive filiis, qui se grauatos afferunt, ex equo in iudicio non respondeat?

Excludatur ergo ab Ecclesiastica disciplina perniciose consuetudinis regula, tollatur hæc subterfugij versura calliditas, vt is, qui tam peruersus audaciis superbie allegationibus vltur, immunit atque commissi piaculi non lucretur. Iustis ergo querelis liber pateat alitus, liceat apud primatum Ecclesiæ conqueri, que se à suo Pontifice viderit prægrediari, ne de sublimis prerogativa singularitate superbiat, qui se per arrogantis fastū fratribus non coequat. Et qui censoriam super alios concutit virgā, ipse quoq; super se vigoris Ecclesiastici sentiat disciplinam. Quicque non humanum sonat, sed super alios quasi fulgor terribiliter intonat: aliquando se hominem

g 2. Re. 12

h 3. Re. 20

XXXII.

i Luc. 10.

k Gal. 2.

1 Matt. 18

XXXIII.

m Job 31.

n Isa. 1.

XXXIV.

o 1. Re. 12

XXXV.

recognoscēs, humana verba formare per humilitatem disceat; quatenus dum Prelatus quilibet arrogans à tumore elationis deprimitur, subiectus autem per auctoritatem superioris Ecclesie subveniatur, sopus vnde iugis, & synodali examini concepta formidine, omnia simul Ecclesia membra confederentur in pace. Hactenus ad Alexandrum Pontificem Petrus ad reprimendum fastum querundam Episcoporum.

XXXVI

Sed & fuit pugnandum eidem Petro Damiani eodem tempore aduersus nouam emergentem hæresim quorundam, assiduum licet emi posse Episcopatus à Principibus laicis abique criminis simonie. Quam primus omniū ipse redargens, ista mox scripsit ad Alexandrum Pontificem.

Domino Alexandro summa Sedi Antistiti Petrus peccator monachus seruitutem.

ADVER-
SUS NO.
VAM HÆ-
RESIM PE
TRVS IN
SVRGIT.

Sicut ad patrem familias quilibet domestica facultatis iacturare refert, sic etiam dignum est, ut summo Pontifici patientis Ecclesie laesio nuntietur: vt sicut ab illo, prout vires sufficiunt, ingruētibus domus sue malis occurritur: ita nihilominus & ab ipso nutantia Fidei fundamentum, vel etiam ordo religionis, qui confundi cooperat, infrairetur. Noua proh dolor! nostro tempore hæresis orta est, cui nisi quantocuyus auctoritatis vestra se vigor obijciat, timendum est, ne ad religionis Christianae perniciem, animarumq[ue] periculum velut cancer feraleiter serpat. Nonnulli plane clericorum vitam per exterioris habitus speciem mententes, prorsus Deo frigidi, ambitionis Ecclesiasticae facibus inflammati, hoc pertinaciter dogmatizant: Non ad simoniacam hæresim pertinere, si quis Episcopatus à Rege, vel quolibet mundi Principe per interuum coemptio- nis acquirat, si tantummodo consecrationem gratis accipiat.

XX X-

VII.

a. 2. Tim. 1
b. 1 bid. 3.

Vnde cum nuper in excellentissimi Duci Godesredi versaremur alloquo, duo quidam ex capellaniis eius, vnius ut erat barbarus, barbarico nomine Tudetchinus, alter vero natione Venetus, Iohannes vocabatur. Hi nimis tanquam Hermogenes & Philetus in predicatione Pauli, vel certè tanquam Iannes & Mambres tempore Moysis resistentes veritati, hanc non cessabant disseminare doctrinam hominibus, Catholicamq[ue] atque canonicanam fatebantur esse sentientiam: Videlicet ut ure simoniacus non dicatur quisquis absque manus impositione Episcopatum comparasse coniunctur. Dicebant enim, quia cum hoc sit, non distractabit Ecclesia, sed facultas, nec emitur sacerdotium, sed possessio prædiorum. Sub hac enim præstacione pecunia, opes tantum, non honoris, vel Ecclesia redimitur sacramentū. Venalia siquidem sunt, sicut dunt, vnde sint diuitiae: gratias accipiunt, vnde fieri debeant sacerdotes.

XX X-

VIII.

O nouum schismatricorum genu, & os sacrilegum eterni silēti censura damnandum! In una siquidem hominis persona duos esse constitunt, ut vnius sit sacerdos sub peccato venundatus; alter autem diues sub taxatione pecunia comparatus. Ipse velut alter Saradanapalus inter delicias eructe conuiuantium; ille tanquam Apostolus in regimine præsideat animarum. Hoc ergo modo, quo comparat agrum, puluerem terræ tantum non segatum dicendus est comparasse prouentum. Plagiarius etiam qui distractabit hominem, non animam iudicandus est vendidisse, sed carnem. Immò cum legamus, quia corpus hominis quadragesimo sexto die post maternæ conceptionis initium plenè formetur distinctione membrorum, atque mox diuinitus ammetur, sed caro dūtaxat ex paterno semine prodit: ergo pater carnem tantummodo dicendus est genuisse, non problem, quia ex anima constat & corpore. Quod cum penitus absurdum sit, & meritò pater ille dicatur, ex cuius semore sola caro sit egressa, non anima: sic ille proculdubio dicendus est mercator Ecclesia, qui per terram, qua redemit, ad honoris culmen ascendit, & per corporalis commercium lucri emptor efficitur nihilominus sacramenti: dic itaque quisquis es, qui te iactas terrenae tantummodo facultatis emporem, per quam tamen aspiras ad Episcopalis excellentia confondere dignitatem: & dum te dicas à Princeps terrena duntaxat Ecclesia commoda perceperis, afferis te quod anno do villicum, non ut sacerdotali fungaris officio, constitutum: dic, inquam, cuius erat figura, quam sanè habebat speciem inuestiturae, quam in manibus tuis Princeps ille depositus? Porro si surculus si simplex baculus, meritò tibi letus applaude, quia sicut afferis, non ad sacerdotis officium, sed ad procuratoris iniciatus es villatur; at q[uod] idem necesse iam non est, ut Episcopo, qui tibi preferendus est, sis subiectus.

XXXIX

Ac si secularis ille Princeps accepta vel promissa pecunia, pa- storalē tibi tradidit baculum, qua fronte poteris Episcopalis ordi-

nis excusare commercium? Enim uero nisi per banc inuestituram ille secuturi sacerdotij tibi prius imprimetur titulum futurus ordinator nequaquam per manus impositionem sacerdotij tibi traduceret sacramentum. Per hoc enim, quod venaliter accepisti, consequenter ad sacerdotium promoveris: atq[ue] idem licet illa manus impositione non venalis sit, sed gratuita, nequaquam tamen, quantum ad te spectat, à venalitate est sordibus aliena. Venalitas enim si sibi nota est, contaminat consecrantes, gratuita consecratio mundare non valet emptorem. Obscenitas immundi fœda commercij sordidat mundum gratuita manus impositione non potest emaculare pollutum. Mendacij forsitan arguer, si quod loqueris, sacri eloquij testimonio non affirmo. Per Aggeum namq[ue] Prophetam dicitur:

Hec dicit Dominus Deus exercitum: Interrogas sacerdotes legem, dicens: Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimentis suis, & tetigerit de summittate eius panem, aut pulmentum, aut vinum, aut oleum, aut omnem cibum: nunquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes, dixerunt: Non. Et dixit Aggeus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, nunquid contaminabitur? Et respondentes sacerdotes dixerunt: Contaminabitur. Et respondit Aggeus, & dixit: Sic populus iste, & sic gens ista ante faciem meam dicit Dominus: & sic omne opus manuum eorum, & omnia, quæ obtulerunt tibi, contaminata erunt. In his ergo prophetis, immò diuinis verbis euidenter ostenditur, quoniam emptor iste videlicet, qui est pollutus in anima, suscepit polluit ordinis dignitatē. Dignitas vero licet per manus impositionem gratuī sit accepta, nequaquam tamen mundat emptorem.

Adhuc autem ad inuestituram & à te, quod non ecclesiam, sed ecclesie prædia te comparasse gloriari, inquirō: Sanè cum baculum ille tuus manibus tradidit, dixitne: accipe terras, atq[ue] diuitias illius ecclesie: an potius, quod certum est, accipe ecclesiam? Quod si bona ecclesie fine ecclesia suscepisti, schismaticus es, atque sacrilegus, qui bona ecclesie ab ecclesia dividis: & quod alienum est, violenter in tui vsus iura convertis. Quod si ecclesiam suscepisti, quod omnino negare non potes, proculdubio factus es simoniacus, & prius te venalitas fecit hereticum, quam manus impositione redderet consecratum. Tunc enim consecrationem euidentissime coemisti, cum id propter quod ad consecrationem promovendus eras, venaliter accepisti. Si enim vnum pendet ex altero, ut qui terrena Ecclesia bona suscipit, ad gratiam consecrationis aspiret: & qui consecratione perficitur, bona ecclesia in vobis egentium, & cetera pietatis opera dispensanda conseruet. Hoc itaque modo licet Ecclesiastica facultatis mentio in ipsa manus impositione non fiat, istamen, qui consecratur, bonorum ecclesie dispensator efficitur; & cum ecclesia suscipit, quamvis nihil tunc de consecratione dicatur, ad hoc tamen, ut consecretur, eligitur.

Ab ipso plane principio nascens Ecclesia salubris hec copit consuetudo Fidelium, ut sua quaque vendentes, d ad pedes Apostolorum, Apostolicorumq[ue] virorum pecunias ponerent, quibus ille necessitatibus pauperum subsidia ministrarent. Post autem visum est sanctus Paterbus, qui scilicet illis in sacri regimini ordine successerunt, ut ij, qui conuerterentur ad Dominum, nequaquam distractherent prædia, sed ea sanctis ecclesiis traderent, non iam transforrē, sed iure perpetuū necessitatibus indigentium pro futura. Et certè per Moyensem in lege præcipitur: Omne, inquit, quod Domino consecratur, sive homo, sive animal, sive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino.

Ecce hic manifestissime prohibetur, ea qua Domino consecrantur, vel vendi debere, vel redimi; sed certum est ea sancta sanctorum te pretio redemisse, & rem Dei contra legem Dei, f que gratis accipienda gratis danda est, venaliter perceperis, tanquam non sit peccatum, quia sine consecratione fit tale commercium. Sed id circum fortasse non times, quia lex illa vetus prohibet quidem culpē, sed non irrogat paenam. Accipe igitur, quod super hoc Romana Præfus Ecclesia Bonifacius in decretali scribat epistola: Nulli, inquit, liceat ignorare, quia omne, quod Domino consecratur, sive fuerit homo, sive animal, sive ager, vel quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino, & ad eius pertinet sacerdotem. Propter quod dico, quia inexcusabilis erit omnis, qui à Domino & Ecclesia, cui competunt, auferat, vastat, inuidit, vel eripit; & usque ad emendationem, Ecclesiaq[ue] satisfactionem, ut sacrificatus dījudicetur, & si emendare noluerit, excommunicetur.

Anacletus autem Papa longè ante inter alia multa subinfert:

c Agg. 2.
XL.

XLII.

XLIII.
d Act. 4.

e Leu. 27.

XL.

XLIV.

f Mat. 10.

XLV.

Qui

Qui enim res Ecclesie abstulerit, sacrilegium facit, & sacrilegus deputandus est.

Papa quoque Lucius in decreto suo sic ait: verum Ecclesiastica rum & facultatum raptore à liminibus sancta Ecclesia anathematizantes, Apostolica auctoritate pellimus & damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus. Possimus & alia quamplurima Catholiconrum Patrum exempla congerere, nisi perspicue cognosceremus, nequam hoc epistolari compendio conuenire.

His itaque sanctorum Pontificum, alijsq; sententijs manifeste conuinceris, quoniam aut Ecclesie bona sine ecclesia suscepisti, & idcirco tanquam raptor atq; sacrilegus anathematizari, & ab Ecclesia liminibus debes expelli; aut certe, quod perspicuum est, & negare non potes, ecclesiam simul cum bonis Ecclesie pretio redemisti, ideoq; dignum est te, vt reuerterea simoniacum & hereticum canonici vigoris examine condemnare. Canonica nimur sententia est illa, qua dicitur: Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Abbas per pecuniam habet obtinuerit dignitatem, deiiciatur ipse & ordinatur eius, & à communione sancta modis omnibus abscondatur, & sit anathema, sicut Simon magus à Petro.

Vbi notandum, quod non ait. Si quis hanc obtinuerit consecrationem, siue manus impositionem: sed potius, si quis, inquit, per pecuniam habet obtinuerit dignitatem canonicanam: & illud afferitur, quod promulgatū à sanctis Patribus in Concilio reperitur. Cauendum & summoperè prae caendum, ac per virtutem Christi sanguinis interdicendum Episcopis & Regibus & omnibus sublimioribus potestatis, atque cunctis auctoribus & electoribus quorumcunq;, atq; consensoribus seu ordinatoribus in gradu ecclesiastico, vt nemo per simoniaca heresim regiminis locū obtineat, quacunq; factione, calliditate, promissione, seu commoditate, aut donatione per se aut per emissam personam.

Hic quoque notandum, quod cùm præmisserit Episcopis, illic subdit, Regibus, & omnibus sublimioribus potestatis: vt nō modo cœnanda sit heres illa solis dūtaxat Episcopis, qui cœsecratis manus imponit: sed & secularibus quoq; Principibus, qui licet iniuste, aliquo modo tamen ecclesiis futuris rectoribus tradunt. Nam cum aliquid sub venalitate suscipitur, & illud proculdubio comparatur, quod ex necessitate subsequitur. Ad hoc n. pastoralis ecclesia cuiq; cōmittitur, vt ad eius regimen obtinendum consecratione firmetur: & ad hoc sine bubio collocata pecunia commerciū spectat, ad quod is, qui est promouendus aspirat. Hinc est plāne quod non solum, qui maioribus preferuntur ecclesiis, sed & illis quoq; qui vel plebes agrorum, vel canonicales præbendas per interuentum pecunia pestilenter accipiunt, simoniaca heresos tendiculas non euadunt. Per id enim, quod venaliter assequuntur, ad sacrorum graduum ordines tendunt: & tunc iam destinantur ad ordines, cum illa suscipiant, per quæ scilicet ad obtinenda sacrorum graduum incrementa pertingunt. Initiantur enim ad dignitatem ordinem, qui ad obtinendan ordinis constituitur dignitatem.

Hec me breuiter aduersus eos dicta sufficiat, qui sine manus impositione venaliter ecclesiam acquisisse, non esse simoniacum, dogmatizant. Qui nimur, si hoc simpliciter, prout fibi videretur, exprimerent, stulti vel hebetes merito dicarentur: sed quoniam nonnulli latitudinem procaciter astrinxunt, & quibusdam cauillationem, argumentorumq; versutijs peruvic aciter allegare contendunt, non immitid (quod multi dicimus) hereticorum nomen incurvunt. Non enim error hereticum, sed peruvicax obstinatio facit, nec omnes heretici dicendi sunt; qui opinantur errorem, sed qui pertinaciter & audacter prædicant falsitatem.

His itaque prædictoribus satanae & Apostolis Antichristitu venerabilis Pater, celestis eloquij gladio præcinctus occurre: & tanquam alter Iosue Amalekitas oppugnantes Israël, euaginato canonici vigoris mucrone prosterne. Tollatur è medio quantocuyus tartare & amaritudinis aconitum, ne quod absit, ferale venenū fauicibus influat paruolorum. Tuis præterea manibut talis aromatici pigmenti quibusq; languentibus propinuet antidotum, quod & venenati erroris tollat illuuiem & sanet, atque sincera fidei restituat puritatem. Vnum in calce huius epistola sacris clementie vestre auribus suggero, vt in quantum facultas suppetit, nunquam vel fieri, vel esse permitat Episcopum, quem ad honoris culmen confisterit ascendisse per præmium, vel etiā p̄ damnabilius est, per curialis obsequij famulatum. Absit enim, vt qui prælationis ambitu secularem coluit Principem, spiritalem ecclesiastici culminis obtineat dignitatem. Hucusque Petri ad Alexandrum epistola, accepta ex antiquiori codice bibliothecæ serenissimi Duciis Vrbini,

cuius munificentia tres scriptos membraceos codices Romanos accepimus eiusdem Petri Damiani, sub cuius Ducatu celeberrimum monasterium S. Petri de Auella-nam situm est, vbi idem Petrus diutius vixit.

Cæterum ipse Alexáder Papa abundè satis scelus prohibuit in decretali epistola ad suos Lucenses data, qua vetuit, ne quis omnino, non dico Episcopatus, siue Abbatias, sed beneficium quodlibet ecclesiasticum emeret. Incipit: Ex multis quam a Gratianus in suum intulit Decretorum volumen. At quis crederet damnatam heresim ante aliquot annos, rursum quorundam prætorum susurro in aures Fidelium irrepere ausam, procaciter afferentium Cardinalatus Romæ Ecclesiæ dignitate licet vendi, emiq; posse, dum scilicet non ipse ordo sacer venderetur, vel emeretur annexus, sed inhaerens ipsi munus & commodū tēporale. Sed occlusa semel & iterum obstruantur in perpetuum offa à b Daniele parata ista afferentium ora, qui fauentes Simoni mago, Simonē Petrum tanta afficere ignorinia putauerunt. Sed quæ sunt anni huius reliqua prosequamur.

Hoc eodem anno qui & vigesimus secundus numeratur Adalberti Archiepiscopi Hæburgensis Slavorū ecclesia sub eius parœcia constituta p̄sudatur, multis in ea clade martyrio coronatis, in primis vero Godescalco Principe, Christianæ religionis studiosissimo propugnatore.

Hæc autem tanta gloria eius Ecclesiæ vt quam firmiter testata relinquatur: in primis quod ad tempus spectat, Adam qui aderat, ista habet: c Expulso Archiepiscopi, & mōrē Godescalci vnoferè anno contigit, qui est pontificis Hæburgensis. Adalberti vigesimus secundus. Hoc plāne anno, cū creatus ipse fuerit Hæburgensis Archiepiscopus anno Christi millesimo quadragesimotertio. Res tunc gestæ ab eodem auctore breuiter ita narrantur, seu potius perstringuntur: d Trans Albi: am quoq; vindicta magnitudo peruenit, quoniam Princeps Godescalcus eo tēpore interfectus est à Paganis, quos ad Christianitatem nitebatur ipse conuertere. Et quidē vir omni aeu memorabilis magnam partem Slauoniae conuersam habuit in diuinā regionē. Sed quia nondum impletæ sunt iniuriantes Amorbaorū, nequa adhuc venit tēpus miserendi eorū: neceſſe erat, vt veniret scandala, vt probati fierent manifesti. Passus est autem noſter Machabeus in ciuitate Leontia viij. Idus lun. cum presbytero Ippone, qui super altare immolatus est, & alijs multis, tam laicis, quam clericis, qui diuersa pro Christo vbiq; pertulerunt supplicia. Ansuerus monachus, & cum eo alijs apud Rinsburg lapidati sunt. Idus Iulij p̄ficio illorum occurrit. Ioannes Episcopus senex cum ceteris Christianis in Magnopoli ciuitate captus seruabatur in triumphum.

Ile igitur pro confessione Christi fustibus cōfis, deinde per singulas Slavorum ciuitates ductus ad ludibriū, cū à Christi nomine fleti non posset, truncatis manibus ac pedibus, in plateam corpus eius proiectū est, caput verdū disectū Paganī cōto p̄fidentes in titulum victoriae deo suo Redigast immolauerunt. Hec in metropoli Slavorum Rethre gesta sunt quarto Idus Novemb. Filia Regis Dani norum apud Michlenburg ciuitatem Obovitorum inuenta cū mulieribus, nuda diu cesa est: hæc enim habuit, vt p̄diximus, Godescalcus Princeps uxorem, à qua & filium suscepit Hemicū. Quam Saxo Grammaticus filiam fuisse Sueonis Regis, fororēq; Canuti Regis affirmat. Pergit vero Adam: Et illi quidem vitoria potiti tot à Hæburgensem prouinciam ferro & igni demoliti sunt. Stormay ferè omnes aut occisi, aut in captiuitate ducti; Castrum Hamburg funditus excisum, & in derisionem Salvatoris nostri etiam crucis à Paganis truncata sunt. Impleta est nobiscum prophetia quæ ait: c Deus venerunt gentes in hereditatem tuā &c. quæ prophetie deplorantur in Hierosolymitanæ vrbis excidio. Huius aucto cladi Pluſio fuisse dicitur, qui sororem Godescalci habuit; domumq; reuersus & ipse obtruncatus est. Itaq; omnes Slavū facta & conſpiratione generali ad paganismum denuo relapsi sunt, his occisis qui persistuerunt in fide. Hæc Adam.

Vt autem Hamburgensis diocesis ista paci mereretur, peccata populi atq; eorum Archiepiscopi Adalberti fecerunt. Nam quod ad peccata populi pertinet, hæc inferius idem auctor: f Querebatur etiam vñq; ad sua tempora, multos Pagorum erroribus implicitos, ita vt diem sextæ feria carnis eū macularent, vt Vigiliis solennitatisq; Sanctorum ac venerabilem Quadragesimam galatæ fornicationibusq; polluerent, vt per

L.
a. q. 5. cap.
ex multis.

b Dan. 14
HAMBVR
GENSIS
ECCLES.
MARTY-
RES APVD
SLAVOS.
LI.

c Adam li.
4. c. 13.

d Id. li. 4.
cap. ii. 12.

L II.

e Psal. 73.

L III.
f Adam li.
4. c. 20.
CAVSA
M ALO-
RVM PEC
CATA
POPVL.

iuria pro nihilo computarent, ut effusionem sanguinis in laude haberent. Similiter adulteria, incestus, aliq; naturam excudentes immunditia vix culpantur ab aliquo illorum. Pleriq; duas vel tres aut innumerabiles simul vxores tenent, item morticini & sanguine & suffocatis, carneq; iumentorum facile vtuntur. Quod pro graui delicto habitum apud gentes illas boreales, quæ sunt diuersis in locis dicta superius, docent. At Archiepiscopi erant peccata non leuia, quæ auctor recenset. Sed quod peius, cum ob tanta flagella relipiscere ad pœnitentiam debuisset, post has clades acceptas in deterruis semper lapsum ad obitum usque perseuerasse tradit.

Hoc anno Henricus Rex iuuenili furore succensus, æmolorum stimulis agitatus, paratus vlcisci in sanctum Annonem Archiepiscopum Colonensem: ab Agnete Augusta tunc in Germaniam opportunè reuersa cohibetur. Rem gestam Lambertus sic describit hoc anno: *Pæscha Rex Vuormatice celebravit, vbi Archiepiscopus Bremensis, Adalbertus hic erat, inter sacra Missarum solemnia, dum debitum tantæ festiuitati sermonem faceret, hominem ab infestatione demonis purgauit, fusis pro eo tam suis, quam totius populi, qui præsens erat, præcibus. Ea res grandi miraculo cunctis erat, stupentibus scilicet, quod vir tam pessima estimationis, qui vitam virtutum non haberet, signa virtutum faceret: sed emuli eius inuidiosè hoc interpretabantur, nō meritis suis, sed præsentium populorum supplicationi adscriendum esse tantæ rei effectum.* Ibi per concessionem Archiepiscopi primum se Rex ad arma bellica succinxit, statimq; primam suscepit armaturæ experientiam in Archiepiscopum Colonensem dedidit, & ad persequendum eum ferro & igni præceps abiit, nisi res turbatas Imperatrici tempesiuo valde consilio compoßuisset. Inter cetera id potissimum inuidia ei erat aduersus scilicet Colonensem, quod ante aliquot annos, dum Imperatrici regni, rerumq; gubernacula eripere vellet: ipsum penè Regem in ultimum discriberat. Hæc Lambertus. At non semel id accedit, vt Henricus in sanctum Annonem commoueretur, cui adhuc ipsa Agnes Augustæ, quæ soleret occurrere, longè absens esset. Quorumnam autem auxilio ipse Archiepiscopus ab ira Regis, quæ comparatur in diuinis Scripturis iræ leonis, eriperetur, auctor eius temporis qui aderat, monachus Siebergensis narrat his verbis:

Porrà Rege grauissimis se numero dissentiens inimicitis, nunc quidem in summam familiaritatatem, & penè in regni consortium ab illo assumebatur; nunc verò, quoniam ea qua in regno præter æquum & bonum perperam gerebantur, vehementer detestaretur, & acerrimè impugnaret, cum contumelia de palatio cibiebatur, & ad extinguendum nomen eius totum regni robur concitabatur: his vicisitudinibus per plures annos cum Rege concertationem habens, semper velut ad turrim fortitudinis recurrens Siebergensem Fratrum preces in auxilium adscivit. Vnde quodam tempore, Rege pessimis aduersante consilijs inflammatu, pergens ad Curtiam, Fratribus in horti cultura generaliter repertus ait: Cōmōtionis & indignationis regie non necis, iturus ad Palatum, Deo me, yobisque commando: Vos clypeus meus estis, vos præsidium meū estis: Vos, inquam, filij dilectissimi omnia mea estis.

LVI.
Nulla mībī spes in militib; meis, nil præsumptionis est in armis eorum: in fide loquor: maior mībī est fiducia in vobis, quam in omnibus illis. Itaq; sit in benignitate Salvator & in potestate vestre dictionis quemadmodum à Rege excipiat, vel a suis. His dictis profectus est, & plerumq; per imperiū eius, qui terminū ponit mari, Rex à feruore cordis sui desistens, cum paulo ante necem, ultimūq; (si copia foret) exterminium Annoni, & omnibus, qui eius essent, minaretur: eo veniente quasi diuinitus impulsus, surgens osculum pacis ei cum magna dilectione porrexit. Quapropter insuperem versi quig; circumstātes inter se susurrabant: Vbi nunc ira? vbi mina? vbi tui insultationes paulo ante habita? &c. Hæc de his iam satis.

LVII.
Quod ad Agnetem Augustam pertinet, permanisse in Germania adhuc anno sequenti, ex his, quæ de ipsa id auctor inferius narrat, possumus affirmare, vbi ait, anno Redemptoris millesimo septuagesimo secundo in Germaniam rediisse, cùm post sex annos, & amplius ex Germania discellisset. Tam longam moram Petrus Damiani eius in vita monastica catechista & gerrimè ferens, timens sexus lubricitati, has ad eam litteras dedit, quas ex codice Cassinensi hic tibi describimus:

Domina sua Agneti Imperatrici Petrus peccator monachus seruitutem.

Vix referre sufficit, quanto cor meum merore confunditur, dum redditus vestri letitiam suspensis quotidie visceribus prefestolatur. Heu me cur itineri vestro vecors & stolidus assensum probui? Immò cur ingredienti me ipsum non violenter oposui? Cur non equorum frana corripui, & cursum vestri velocibus manibus, in quantum licuerat, non tardau? In vestri planè recessu absentiam meret Roma, beati Petri luget ecclesia, & tota per sanctos viros & mulieres lamentatur Italia. Tu siquidem velut aureum fidus terrena querentium videbaris illustrare caliginem atque ad Deum prouocans, micantis exempli refundebas te sequentibus claritatem. Et (vt multi a præteream) ego quoq; donec tu procul abes, suspirio, Romana respicere, membra perhorresco. Reuertere ergo dominam mi, reuertere, sed lugentibus festiuam reduc letitiam, qui rutilantem cœligemman de capite mundi Roma quodammodo ploramus aulam. Ingerat tibi naufragium aula regalis Imperii, sola tuus naribus sagena redoleat pectoris. Illic cum Petronilla simul habete libeat sepulturam, vt insignis ille pater geminas iuxta se carnis videlet ac spiritus gaudeat requiescere filias. Hucusque Petrus. At planè & in his tanto patri obedisse Agnete Augustā constat, vt redire Romam, & tandem sepeliri voluerit apud sanctam Petronillam, quod suo loco pluribus dicturi sumus.

Hoc item anno ex hac vita migravit Ferdinandus Magnus Rex Castellæ & Legionis, fine planè digno Catholico Rege diem extremum claudens. Rem gestam vti à Luca Tudenzi diacono memoriam commendatam inuenimus hic describimus, sic enim se habet: historia fideliter scripta, Annalibus planè digna nostris: *Omnibus Celtiberia & provincia ciuitatis & castellis in ditionem acceptis, almus doctor Isidorus ei apparuit, & diem sui exitus ipsi etiam innovit. Et in ipsa corporis valetudine Legionem delatus, apud sancti Isidori Confessoris Christi Memorian oravit. Ingressus est enim ciuitatem nono Kal. Ianuarii, die sabbathi, & ex more corpora Sanctorum fixis genibus adorans, petebat, vt quia iam terribilis hora mortis sibi in minere videbatur, vt cū angelicis chorus cantibus anima eius à potestate tenebrarū liberata, ante Christi tribunal sua redemptio nō spe illa a presentaretur.*

Ceterum in ipsa celebrati nativitatibus Dominica nocte, cum clericis festiū more natalium canerent Matutinum, assuit inter eos dominus Rex, & virtute, qua potuit, latus continuare caput vsque ad ultimum Psalmum Matutinorum. Aduenit nobis versus, quem tunc temporis more Toletano canebant succentoribus respondentibus: Erudimini omnes, qui iudicatis terram. Quod Ferdinando serenissimo Regi non incongrue veniebat, quia dum sibi viuere licuit, regnum Catholicæ gubernauit, & seipsum pressum pudicitias franco funditus eruditum reddidit. Porrà illucescente Nativitatibus filij Dei clara in vniuerso orbe die dominus Rex se artibus deficerat propicit, Missam cantari petet, ac percepta corporis & sanguinis Christi participatione, ad lectum manibus deducitur sustentantium.

In crastinum verò luce adueniente, sciens quod futurum erat, vocauit ad se Episcopos & Abbates quoscunque religiosos viros, vt exitum suum confirmarent. Vna cum eis ad ecclasiam defertur ornatus cultus regio, & corona aurea imposita a capiti. Deinde fixi genibus ad altare sancti Ioannis, & coram sanctorum corporibus, scilicet Isidori Confessoris, & Vincentij martyris, clara voce ad Dominū dixit: Tu es potestas, tuum est regnum, tu es super omnes Reges: tuo imperio omniaregna celestia & terrestria subdumur. Regnum quod te dominante accepi, & quandiu liberæ tua voluntati placuit rex, ecce reddo tibi: tantum animam meam de voragine ipsius mundi erexit am vt ipsam ad te suscipias, deprecor. Et hac dicens, exiit regalem chlamydem, qua induebatur corpus, depositum & gemmatam coronam qua caput ambiebat, atq; cū lacrymis solo prostratus, pro delictorum venia Dominum attentius exorabat.

Tunc ab Episcopis accepta pœnitentia, extrema vñctionis sacramento percutitus induit cilicio pro ornamento regali, & aspergitur cinere pro aureo diademate, cui vitali pœnitentiapermanenter coram predicto altari, duobus diebus à Deo vivere datur. Sequenti autem die, quæ est feria tertia, hora diei sexta, in qua sancti Ioannis Euangelista festum celebratur, inter manus pontificum, calo (vt credimus) tradidit spiritū. Sicq; in senectute bona plenus diecum perrexit in pace. Era millesima centesima tertia, est annus Redemptoris millesimus sexagesimus quintus; cuius corpus huma-

LV III.
AGNETI
AVG EPI
STOLA
PETRI
DAM.

LIX.
FERDI-
NANDI
MAGNI
OBITVS.

LX.

LXI.

LXII.

humatum est cum magna gloria in beati Isidori summi pontificis ecclesia Legione, iuxta patrem suum Sancium Regem. Regnauit in Legione & Castella simul anni viginti octo, mensibus sex, diebus viginis uno. In Castella vero, priusquam obtineret regnum Legionense, regnauit ferè annis duodecim adhuc viuente patre eius Sancio, & completi sunt anni regni eius feliciter quadraginta mense uno, diebus undecim. Regina autem Sancia uxor eius duobus annis supervivit, & obiit sexto idus Novemb. & iuxta eū in Legione quiete relicti sunt filii Sancius, Ildefonsus, Garsias, Vraca & Geloyra. inter filios diuiso regno, septem annis certatum est, de quibus dicendum inferius. Hæc Lucas. Eadem habet a Ruderico Tolentanus, qui eius pietatē plurimum commendat, & erga diuinum cultum ecclesiārum munificentiam; sed & vitam eius cum religiosis ducere consuetudinē narrat.

Ruder.
Tolent. 6.
cap. 14.

LXIII.

VZICA
GENTIS
ERUPTIO

Quod ad res pertinet Orientales, certo est significatū exemplo, quam aduersus hostes pietas armis præster. Cuperpalata enim scribit: Circa tertiam Indictionem, cùm præsens oppidis ad Istrum flumen Magister Basilius Apocape, & Nicephorus Botoniates, Vzorum nationem (hi etiam sunt genere Schytæ) Pezzinacis nobiliores & multitudine superiores cum tota gente & propriis impedimentis transmisso Istro cum longis lignis & lempis, partisque nauigis & byrsis. milites transtutum prohibentes, Bulgares, inquam, & Romanos, & qui cum ipsis erat, statim debellatis, ac duces ipsorum Basiliū & Nicephorū captiū abduxisse, omnemque ad Istrum planiciem compleuisse; excreuerat enim natio, vt hi, qui viderat, confirmabant, ad sexcenta millia bellicosorum virorum. Et quidē haud minimam partem ipsorum diuisam vsque ad Thesalonicanam & ipsam Græciam irrupisse, & omnia, quæ ante pedes erant vexasle, diripuisseq; infinita abacta præda. At hæc de nouæ gentis in Romanum Imperium eruptione Christiano orbi haud minorem cladem minabatur, qua Gothi, Hunni, Vuandali, & Longobardi olim intulerant. Accedebat ad malum, quod cùm Imperator eslet imbellis, quamvis pius, & in Oriente iam Turcæ fatigarent Romanum Imperium: haud spes aliqua superesse videri poterat, vt exundantibus barbaris resisti posset. Tentasse tamen eos Imperator, legatione missa, muneribus, idem auctor testatur, sed frustra. Qui cùm eslet coactus ab Urbe exire, vrgentibus ciuibus, aduersus hostes: non amplius quā centum quinquaginta milites, qui eum sequerentur, inuentos esse, idem afferit auctor, qui addit:

LXIV.
DIVINI-
TUS HO-
STES SV-
PERATI.

Fertur Imperator, desperatis rebus, indixisse ieunium, & sibi & populo frequentes supplicationes adhibuisse, ipse pedes cum lacrymis incendens & cōrito corde. Qua die conspecta est ab Vzis in tabernaculis commorantibus militum multitudo in acie dimicare, & cum summa festinatione, crebra contra ipsos tela iacere, ita ut ex ipsis nemo illas remanserit, quin vulnus accepit. Ita pugna te Deo. Post hæc autem ad eundem Imperatorem peruenisse nuntium referit, qui affirmaret, gentem illam peste & fame consumptam, reliquias cum ducibus transmisso Istro ad propria remeasse. His acceptis (inquit Cuperpalatus) Imperator Deo & Dei Genitrici sacrificio cum gratiarum actione peractio recta ad urbem se contulit, quam reperit admirationis & stuporis plenam, votaq; Deo pro accepta salute persoluentem.

XLV.
VZICA
GENS AES
QUE AR-
MIS DG-
BELLATA.

Verū omnes quod factum erat, diuinum miraculum cēsentes, Imperatoris erga Deum pietate adscribant, quod non virtute & viribus, aut potentia Imperatoris, sed religione Deus ipse flexus esset. Post huiusmodi interitum quidam ex ipsis ad Imperatorem se contulere, à quo acceptis agris publicis Macedoniae Romanos sequuti sunt, & socii ipsorum, atque eis obedientes hacenus fuere, honoribus Senatorijs atque illustribus dignati. Agebatur tunc sextus annus Imperatoris Constantini Ducæ, Indictione tertia anno sex-millesimo quingentesimo septuagesimo tertio ab orbe condito.

Hactenus Cuperpalata, eadem & Zonaras, atque Glicias Græci historici.

I E S V C H R I S T I Annus 1066.

ALEXANDRI II. PAP. VACAT IMP. OCCID. IO.
Annus 6. CONST. DVCAE IMP. 7.

MILLESIMVS sexagesimus sextus sequitur Christi Annus, Indictione quarta, idemq; comete insigni à Chronographis cōsignatus Latinis pariter atq; Græcis historicis. Sed corrigendum in b Cuperpalata, dū pro quarta Indictione errore legitur, decima quarta. Quo anno, vt Leo Ostiensis testatur, Godefredus Tuscæ Marchio à Northmanni liberavit Romanam Ecclesiam, cum iam Richardus Northmannorum Princeps Aquinum usque viator peruenisset, urbem proximè inuasurus, vt à Pontifice Imperatoris insignia consequi posset. Rem gestā Leo in Cassinate Chronicō sic describit: Interea cū memoratus Princeps Richardus rebus prosperè gestis subiungata Campania ex parte, ad Romana Vrbis se vicina porrigeret, ipsiusq; Patriciatum omnibus modis ambiret: Imperator ea fama percitus, simul ut & bona Ecclesie de Northmannorum manibus, & Imperij coronam de summi Pontificis manu suscipiteret, magna cum expeditione peruenit Augustam, ibi prestatans Godefredum Tuscæ Marchionem, qui Regem quoties ingredi pararet Italianam, preire cum suo solebat exercitu. Sed quoniam Godefredus inde longè præcesserat, Rex ille indignissime ferens, eandem mos expeditionem residere præcepit. Dux autem copioso vallatus exercitu Romanam concepit. Et paulo post: Godefredus itaque à Pontifice Cardinalibusq; comitatus, mediante iam Maio, Aquinum cum omni exercitu venit: ibique decem & octo diebus cum obstantibus Northmannis, pariter semper euentu consligens, tandem iatagente strenuissimo intermunitio Guillelmo, cui Frons audax, cognomen fuit, ad id deductare res est, vt ad Pontem sancti Angeli, qui Todisci dicitur, una Dux & Princeps (nam interruptus erat) se ad colloquium iungerent, sive non parua (vt fertur) à Northmannis accepta pecunia, Dux ad propriarē dīct, per hos dies stella, quam cometem vocant, ingentem post se faciem gerens, plus quam viginis diebus visa est: que Dux obitus (nam paulo post mortuus est) pronuntiauit.

Porrò Alexander Papa, qui cum eodem ab urbe profectus est in Campaniam, Cassinense monasterium ascendit, vbi ex monachis delegit aliquos, eosq; diuersis Ecclesiasticis officijs & dignitatibus mancipauit, de quibus ista mox idem subiicit Leo: Cum predictus Pontifex Alexander huic monasterio maximè affectus esset, suggestore atq; instigante Hildebrando Archidiacoно, si quis hinc Fratres à domino Abbatē consequi poterat: vel suo lateri ad ministerium Ecclesiasticum sociabat, vel certè in Episcopos & Abbates honorificè promuebat. Tordinum igitur Berardi Marorum Comitis filium Romanum ad se acerbitum in Lateranensi Patriarchio Leuitam constituit. Aldemarum quoque felicis memoria Capuanus urbs prudentissimum ac nobilem clericum, & Richardi Principis olim Notarium, qui meus in conuersione magister extiterat, quique Fratribus in Sardiniam missis dudum Abbas ordinatus fuerat, postquam ad monasterium rediit: in Ecclesia sancti Laurentij, quæ foris muros dicitur, Cardinale pariter, Abbatemq; sacravit. Ambrosium itidem Mediolanensem prudentem & eruditum hominem Tarracensem Episcopum consecravit. Gerardum quoque doctissimum per omnia clericum Archiepiscopum Sipontine Ecclesie sacravit. Eodem idem tempore Milo Capuanus monasterij Praepositus Messane Ecclesie Episcopus factus est, & Abbas monasterij sancti Benedicti de Salerno, cuius supra meminimus, rogaru Salernitanu Principis est constitutus.

Tunc etiam solenne priuilegium idem Apostolicus Desiderio Cassinensi Abbatē de omnimodo monasterij libertate concessit: Ne quis omnino Episcopus, excepto Romano Pontifice, non modo in nostra, vel principali Ecclesia, verū in omnibus ubiq; locorum ad nos pertinentibus cellis, ullam iurisdictionem quolibet modo sibi usurpare præsumeret, Apostolica autoritate interdicens. Quo etiā tempore cum Hildebrandus Capuanus Archiepiscopus elatione turgidus contra submurmure præsumeret, publicè in Synodo Romana, conquerentibus nobis, priuilegijs Apostolicae Seatis conuictus, se

I.

b Cuper. in
Constant.
Daca.

c Leo Oſt.
li. 3. c. 23.

II.
ALEX. PA
PA IN
NORTH
MANNOS
GODE-
FREDVM
IMMIT-
TIT.

III.

ALEX. PA
PA PRO-
MOVET
CASSI-
NENSES.

IV.

peccasse confessus est. Unde tam sibi, quam successoribus suis sub disticto anathemate tunc interdictum est, ne ullam inde audieret mouere questionem, ullamque prorsus contra hanc locum venerabilem proponere item. Hæc Leo.

V.
ALEX. PA
PA MIT-
TIT VE-
XILLVM
AD GVIL
LEL. DVC.
NORTH
MAN.

Hoc ipso anno Alexander Papa misit vexillum ad Guillelmum Comitem Northmanniæ, ut Haroldum tyrannum occupantem Anglia regnum post obitum sancti Eduardi Regis expelleret, atq; eo vt legitimus successor eius legitimè potiretur. Hæc Scriptor eius temporis Ingulphus, & post eum Matthæus Vuelfmonasteriensis, & alij. De his acturi, primum quæ hæc præcesserunt, in medium afferenda, in primisq; de eiusdem S. Eduardi Regis obitus tempore dicendum. Constans est assertio Scriptorum omnium veterum, ipsum hoc anno Redemptoris millesimo sexagesimo sexto, pridie Nonas Ianuarij, ex hac vita migrasse, cum regnasset annos viginti duos, & menes nouem. Quod autem omnes ferè numerent annos 24. regni eius, à tempore fortè electionis eos numerasse oportuit. Hic autem à tempore coronationis, anni regni eius enumératur: quem postea Alexander Papa Tertius in numerum Sanctorum retulit egregiè miraculis illustratum.

VI.
Hic autem, quod careret sobole (virginem enim virginem reliquisse vxorem Editham, affirmant omnes res ab eo præclarè gestas prosequuti) præscius peoximè venturi obitus sui, anno superiori successorem Anglorum regni substituit Guillelmum Comitem Northmanniæ cognatum suum, strenuum bellatorem, iustitiam amantisimur, atq; religione maximè pium. Quod vt probè factum le cōseruaturum iuravit Haroldus Comes filius Godvini Codvini Comitis, tunc magister regiæ domus, penes quem summa rerum erat. Cum verò (vt audisti) hoc anno dicta die eundem mori contigit Eduardum, sequenti die idem Haroldus, contemptor iurisurandi, spretorq; tabularum testamenti Regis regnum inuasit, nomenque regium fibi sumpsit. Quod vbi Guillelmus legitimus hæres accepit, rē per legatos agit, quos nec auditos vbi cognouit, omnia experiri potius quam armis decernere deliberauit. Hæc omnia Ingulphus sincerus eius temporis scriptor, quiq; his omnibus in Anglia præsens erat. Quibus omnibus enarratis mox subiicit ista:

VII.
Cumq; hæc intermedia quotidie agerentur, & solū nuntiorum cursus & recursus tota estate sine fructu consummarentur, Guillelmus pro propera querela Papam consuluit: & ab eo animatus, etiam vexillum legitima victoria pro munere accepit. Haroldus verò iudicium Papæ parupendens, potius circuit, militiam colligit. Quod enim iudicium Papæ spretum ab Haroldo auctor affirmat: planè insinuat Pontificem ipsum iudicé interpellatum, ex tabulis testamenti adiudicasse regnum Guillelmo atq; ex iuramento exhibito repulisse regni inuasorem Haroldum. Pergit auctor dicere, quomodo pugnandum primo fuit Haroldo aduersus Regem Noruegiæ, Haroldum pariter nominatum, ingenti classe Angliam inuidentem, quem & obtinuit in prælio perdifficili.

VIII.
GVILLE
MVS CO-
MES
NORTH-
MANNIA
HAROL-
DVM TY-
RANNVM
SVPERAT

Post hæc verò Guillelmus Comes, classe comparata, in Angliam venit, recenti victoria tumidum aggressurus Haroldum. Præcedentem verò nocte certaminis, insumpsiisse Guillelmi milites in confessione peccatorum suorum, & ad præliū se se muniuisse sacratissima Eucharistia sumptione, qui res tunc gestas prolixius prosequuntur sunt, narrant; adduntq; in ambiguo fatis prælio Deum fauissimæ iustitiae, Guillelmoq; tribuisse victoriam, pridiè Idus Octobris, die ipsa, qua S. Callisti Papæ & martyris anniversaria dies agitur in Ecclesiæ: vt innotesceret cunctis, quod sicut Romani Pontificis sententia & auspicio tantum suscepimus est bellum, ita & Romani Pontificis regnantis in celo fauore tanta esset obtenta victoria. Quod non ignorans ipse Guillelmus, in signum gratiæ animi cuncta ista felicia accepta serentis Apostolicae Sedi, à qua vexillum acceperat: vexillū auro ac gemmis ornatum Haroldi, gratitudinis ergo, Romam misit ad Alexandrum Pontificem. Hæc enim testatur Vuillelmus Malmesburiensis, his verbis: *Vexillum illud Papæ misit Vuillelmus, quod erat in hominibus pugnantibus figura, auro & lapidibus sumptuose contextum.*

IX.
Sequenti autem Natalis Domini solennitate corona-

tum fuisse Regem Guillelmum non à Stigando sed ē Cantuarensem tum illegitimè occupante, sed ab Archiepiscopo Eboracensi Aldredo, omnes affirmant, non quod id Stigadus facere reculasset, vt Nebrigensis incosultè nimis affirmat (quam enim magno pretio id vir gloriæ cupidissimus redemisset, vt ita ea occasione Regem sibi deuincire posset) sed quod idem Stigandus eius fedis inuasor in Anglia pessimè audiret ab omnibus, & iam fuisset ab Alessandro Papa sacris suspensus. Testatur id a Guillelmus Ingulphus, & alij antiquiores rerū omnes Angliæ scriptores: Ab Aldredo igitur Eboracensi Archiepiscopo (Rogerius inquit) dicta a Natali Domini die in Vuelfmonasterio consecratu est honorificè: sed prius, vt idem Archipræfut ab eo exigebat, ante altare S. Petri Apostoli, coram Clero & populo iure iurando promittens, se velle sancti Dei ecclesiæ ac rectores eam defendere, necnon & cunctum populum fibi subiectum iusti ac regali prouidentia regere, rectang; legè statuere & retinere, rapinas, iniustiā, iudicia penitus interdicere.

X.
Audili Lector, quo promotore, quibus præviis pie-
taris exercitiis Northmanni Anglicanum consecuti sint
regnum, & quibus deniq; præmissionibus ipsum se ad-
ministraturum primus eorū Rex iuramento pollicitus fue-
rit. De eo autem qui ipsum coronauit, non prætermitten-
dum quod Nebrinius ait, Guillelmum ipsum Anglorum
Regem mirificè coluisse eundem Aldredum initiatorem
suum regiæ dignitatis, hoc in exemplū adducens: Contigit
aliquando eundem pontificem in quadam petitione à Rego repul-
sam passum, iratum auertere scapulam, recedente maledictione
pro benedictione comminari. Cuius motus ille non sustinens ad pedes eius procidit, veniam petiit, satisfactionem proponebat. Cumque
optimates qui aderant, suaderent ut Regem prostratum erigeret:
Sinite illum, inquit, iacere ad pedes Petri. His significans, Pe-
tro post Christum sacerdotij auctori deferri omnem ho-
norem, qui defertur sanctæ Ecclesiæ sacerdotibus. At hæc
satis: reliqua suis locis.

XI.
Eo anno trucidatur crudeliter Cuno Coloniensis De-
canus electus Treuirensis, inter Martyres computatus, de
quo ista Lambertus eius temporis scriptor: Eberhardus
Treuirorum Archiepiscopus, dum in sabbathio sancto tanto diei my-
sterium solemniter populo exhibuisset, regressus in sacrarium, ca-
put in sinum Archidiaconi reclinavit, circumstantibusq; fratribus
spiritum exhalauit. Episcopatum eius per interuentum Coloniensis
Archiepiscopi suscepit Cuno praepositus Coloniensis. Grauiter
& indignè nimis tulit tam Clerus, quam populus Treuirorum, quod
ipsi in electionem eius admisi, consiliiq; non essent; seque vicissim
hortabantur, vt insignem hanc contumeliam insigni aliquo exem-
plu eluerent. Erat tum temporis Maiordomus Ecclesiæ Treuirorum
Diedericus Comes, adolescentia tam natura ferox quam at-
te. Is die, quo Episcopus urbem ingressurus sperabatur, cum in-
gentibus copijs ei obuiam processit, atque in ipso lucis crepusculo,
priusquam hospitio progredetur, super eum irruens, paucos resi-
stere tentantes occidit, caterosque inopino terrore percusso facile
fudit fugauitq; opes suas amplissimas aduexas, diripiuit, ipsum-
que Episcopum captum tradiditq; in manus carnificum; de rupe
altissima precipitari, & sic interfici iussit. Corpus eius à religiosis vi-
ris collectum, atq; in monasterio Doleiensi sepultum est, vbi usque
in præsens tempus magnis (vt fertur) miraculis diuinis sapè illu-
stratur. Hæc Lambertus.

XII.
Apud Hermannum addatur ista: Dum eum ter per quod-
dam precipitum deieciunt, & nihil sibi nisi brachium collidere
possent: vnu ex illis carnificibus penitentia ductus ab eo veniam
impetravit. Alius autem volens eum decollare, maxillam eius tā-
tum absedit. Et sic ipse Deo dignus martyr ad Dominum migravit
Kalend. Ianuarij, sepultus ad Abbatiam quandam nomine Doleiam.
Tres autem milites mortis illius auctores digna vltio postmo-
dum subsecuta est: nam vnu eorum acceptum cibum deglu-
tire non valens, alij duo manus suas lacerantes, miserè obierunt.
De Comite verò auctore cædis hæc Sigebertus habet: Die-
dericus Comes Treuirorum de martyrizato Cunone apud Deum
& homines reus, exiliatur ab Imperatore. Et suscepta peregrina-
tione Hierosolymam eundi, qui de eo, & de omnibus qui in comita-
tu eius pergebant, actum sit, adhuc nescitur. Hæc Sigebertus post
annos quadraginta. Agit de ijsde Marianus Scotus, de cede
verò Cunonis ante annos duos, alij anno superiori sequē-
ti Sige-

ti Sigebertus; de eodem quoq; Adam canonicus Bremenensis, eiusdemq; & ipse temporis scriptor: qui omnes uno consensu cundem Martyrem nominant. Sed nomenclaturam istam diuersis acceptam modis ab antiquioribus, dictum est Tomo secundo Annalium.

XIII.
OBITVS
MISERAN-
DVS EPIS-
COPI A-
VARI.

At quod Deus iustus iudex pro cuiusque vita meritis stipendia digna persoluit: quam terribilis sit in consilio super filios hominum, hoc eodem anno, dico sanè valde demonstravit exemplo; cum in vltionem Episcopi avarissimi dæmones carnifices præparauit. Regestam idem Lambertus sic narrat: Reginerus Misniensis Episcopus obiit. Is dum suscepit Episcopatu Goslariam venisset, post refectionem in cubiculum, ubi thesauros suos, quorum nimis amator erat, nullo conscio, infoderat, quasi paululum requiescere volens se inclusit. Cumq; iam die vergente in vesperam preter modum consuetudinemq; sua somno indulgere videretur: rem insolitam mirantes cubicularij, pulsare ostium coperunt, sed nec pulsantibus, nec vociferantibus ullum dabatur responsum. Tandem effractis soribus irrumptentes, inuenierunt eum in fractis ceruicibus colore tetro exanimem ipsi thesauris suis miserabilem in modum incubantem. Hæc Lambertus hoc eodem anno.

XIV.
HENRI-
CVS REX
COGITVR
DIMIT-
TERE A-
DALBER-
TVM.

Quod ad politicum statum pertinet, hoc eodem anno, cum Henricus Rex totius regni regimen transfusisset in Adalbertum Archiepiscopum Bremensem, sive Hamburgensem (ambae simul vnitæ erant Ecclesiæ) pretis Coloniensi & Moguntini Archiepiscopis, & alijs Principibus regni: rebellantes subditi primum à tributorum solutio- ne cessarunt; inde vero aucta conspiratione, eo progressi sunt, ut Regi eam conditionem proponerent, aut regno cedendum, aut Adalbertum ab administratione regni pellendum. Quem Rex tandem dimisit vix eruptum de manibus aduersariorum, sicq; tumultus concitatus quietuit. Hæc Lambertus pluribus, qui & hoc eodem anno traditum est Regem matrimonio iunctum cum Berta Ottonis in Italia Marchionis filia nuptias celebraffe.

XV.

Hoc eodem anno Hungarica Ecclesia, gentilitio fuore graflante, periclitatur, cum videlicet anno superiori, electo Andrea Rege & excæcato, Bela Duce succedete, & in Regem coronato, Hungaricus infimus populus apostasiam à Christiana religione molitus, seditionem exercitans; ad hoc ipsum perficiendum nouum Regem sollicitauit. Cùm ille post triduum, responsione dilata, & bona spe esse suadens, discordia auctores interim captos, & dirissime cruciatos in omnium ipsorum conspectu necari iussit. Quo facto, tumultus ille compresus est, & Christiana religio pristinam consecuta est libertatem. At hæc pluribus hoc anno Longinus, idemq; narrat, quomodo post hæc ipse Bela Rex cum Salomone Andreæ filio Hungaricum partitus est regnum.

XVI.

Sed conuertamus orationem ad miserandum statum Mediolanensis Ecclesiæ, sub Guidone relapso in deterius Archiepiscopo laborantis: hic enim ad vomitum redeun- tis canis instar, reuersus est turpius ad peccata illa omnia, quæ sub Petro Damiani Ostieli Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, publicis editis scriptis fuerat detestatus, & pro illis iniunctam ab eo suscepserat penitentiam: nam aduersus clericos illos, qui in fide constantes fortisque perstarent, persecutionem dirissimam excitauit, adeo ut nec se à sanguine temperaverit viri sanctissimi Arialdi eiusdem Ecclesiæ clerici, qui (ut superioris dictum est) diu multumque pro custodia sacrarum legum aduersus Simoniacos & Nicolaitas indefesso studio laborauit. Sic loco porteti habatum, ut qui in cathedra federet Ambrosij, nece afficeret eos, quos sciret seruare, quæ seruassit, & seruanda prædi- caleret Ambrosius.

XVII.

Hoc igitur anno millesimo sexagesimo sexto, quinto Kalend. Iulij, martyrio idem coronatus est sanctus Arialdus opera ipsius Guidonis pseudoepiscopi Mediolanensis Ecclesiæ. Erat Arialdus vir nobilitate insignis, vt pote ger manus cuiusdam Marchionis, ut eius vita acta docent, natu- ratus in villa inter Mediolanum atque Comum posita, cui nomen Cutiacu. Cuius preclarè gestas scripsit Syrus presbyter, qui licet nomen suum tacuerit, Andreas tamē monachus Vallis umbrosæ ad ipsum de his scribens, aperuit,

Scriptum autem vitam ipsam ad Rudo phum Abi te Vani umbrosæ, quæ antiquitus scriptam accepimus à domino Constantino Caietano monacho Cas. neli, qui in hunc modum antiquitatibus in lucem védicandis fructuose laborauit. Arialdus igitur insignis pietate vir, commiseratus itacum Mediolanensis Ecclesiæ, quam dira persecutio schismati- corū Henricianorum & Simoniacorum atq; Nicolaitarum vexabat (vt audisti superius in legatione Petri Damiani ad eam Ecclesiam ab his malis purgandam missi) Mediolanum contulit anno Redemptoris millesimo quinquagesimo sexto sub Victore Papa Secundo, ibique per decennium usque scilicet ad præsentem annum in eadem functione iugiter perseverans, in primis aduersus Guidonem schismaticum Archiepiscopum prævaricatorem constantissime stetit. At vero qui lupus in grege non pastor erat, cumdem ipsum Arialdum, quem iugiter patiebatur monitor & reprehensor infestum, dira iugiter usque ad necem persecutione vexauit; quem tamen prodizione captus, & per suos ad inaccessas solitudines trans lacum maiorem positas ductum (ne populus commoueretur) necandum curauit.

XVIII

Hic ipse Arialdus, quem in Actis Mediolanensis de legatione Petri Damiani superius recitatis diaconum eiusdem Ecclesiæ Catholicam professionem edetem, audisti. Hic ipse, qui Sedis Apostolicae auctoritate cū Landulpho nobili Mediolanensi primum, inde cū eius germano Hierlembaldo milite in hunc usq; diem aduersus eosdem Nicolaitas atque Simoniacos plurimum laborauit. Sed quomodo ubi proditione captus est iussu Guidonis, & trans lacum ductus ad necem, ibi crudelissimè à duobus clericis missis ab Archiepiscopi nepte, altera Iezabele, ne ab illis qui captum duxerant illuc, Arialdus occultaetur, & sic a nece subtractus viuere sinecretur, fuerit interictus sic accipe: Vbi duo illi clerici illuc nauigio puerissent, egressi de naue dicunt ad eos qui duxerunt: Vbi est Arialdus? Qui respondere duentes: Mortuus est. At illi: Nobis, inquit, à nepte Archiepiscopi iussum est vide illum sive vivum sive mortuum. Et aspicientes, videbile illum enim vincit sedentem super saxum. In quem sic anxij irrunt, quomodo leonum catali super prædā famelici. Euaginatis igitur gladij, ipsius vnum vnam, alter vero auriculam arripit alteram, dicentes: Dic furcifer: si dominus noster verè est Archiepiscopus? Qui respödit: Nec est, nec fuit vnguam, quia opus Archiepiscopi in ipso non est, nec fuit vnguam. Etenim per simonia ingressus, simonia sacra distrahere non cessabat, tæpeq; relapsum, elusisset iam sepe Romanam Ecclesiam. Pergit:

XIX.

Tunc immites viri aq; amputant aurem. At ille oculus in colum eleuatis, ait: Gratias tibi ago, Christe, quia hodie inter tuos Mariyres me dignatus es communerare. Interrogatus deniq; iterū, si Guido verè esset Archiepiscopus, qui solitam animi constantiam tenens ait: Non est. Quapropter nasus ipsius protinus cum labio superiore est abscessus: deinde ambo oculi sunt effossi. Postea vero dexteram detruncant manum, dicentes: Hec est quæ faciebat epistolæ Romam directæ. De hinc radicibus membrum amputauit genitale, dicentes: Prædicator casfatis hac tenus fæsti: & hinc iu castus eris. Postea vero sub gutture et lingua extrahunt, dicentes: Modo silent, quæ clericorum familiam conturbant & dispersit. Et sic illa sancta anima carne est soluta, &c. Porro Syrus presbyter auctor eius vita, qui propè erat, cuncta de Christi Martyre quæ exactissime peruestigans, cuncta quæ scriptis, latissimè habuit explorata.

XX.

Qui post hæc narrare pergit de luminaribus cœlitus missis, qui corpus eius occultatum iterum patefaceret: sed quomodo ita sèpè detectum in profundorem lacus yraginem demissum, atque tandem post decem menses ad ripam eiectum, adhuc integrum inuictum fuerit, ac denique armis vendicatum per Herlembaldum Ducem Mediolanum deductum, deq; aliis signis eius, qua potiretur in cœlo gloria, indicibus, prolixorem narrationem texit, quæ nos breuitatis causa dimittimus. Sic igitur post sacras leges toties repetitas aduersus nefandos Nicolaitas & Simoniacos, sanctorum virorum præconio perulgatas, post tot tantosq; labores ab Apostolicis viris aduersus eiusmodi hæreses exantlatos, voluit Deus etiam sanguine tanti Martyris cōsignari traditam antiquâ Ecclesiæ disciplinâ,

XXI.

S. ARIAL
DI MAR-
TIRIVM.

& offerta communi consensu Ecclesiæ sacra dogmata profungi verò errores, qui diu multumq; densa segete in agro Ecclesiæ excrescissent.

XII.

At non hoc datum Landulpho nobili Mediolanensi, & in prædicatione collega, vt martyrum consummatum, licet multa passus, s̄pēque percussus, cūm immisus ad eum occidendum sicarius gladio venenato orātante altare collum vulnere appetiſet: nam illeſus permanſit, & cœpto operi ad obitum vñque institut constantissimè, in cuius locum suffetū successit eius germanus Herlembaldus Dux, qui suo quidem germano felicior, sanguine mœrit eidem veritati testis accedere. Sed de eo suo loco diendum erit.

XXIII.
JAN. XY
PHILIN.
PATRIAR
CHA CON
STANT.

Quod verò ad res spectat Orientalis Ecclesiæ: hoc eodem anno post Constantinum Patriarcham Constantopolitanum defunctum, subrogatur Ioannes Xyphilinus. Hic ille, qui Dionem Casium Romanarum rerum antiquum scriptorem nobilissimum in compendium decurtauit, cuius magno dāmo excidit ipse integer cōmentarius, epitome dūntaxat vñui relicta. Sedit iste annos tredecim & menses sex, vt habet index eorūdem Patriarcharum in codice Iuris Oriēntalis antiquitus collocatus. Porro de eodem ipso Cūpalata plura habet, haud laude digna.

I E S V C H R I S T I

Annus 1067.

ALEXANDRI II. PAP. VACAT IMP. OCCID. II.
Annus 7. CONST. DVCAE IMP. 8.

I.
EGATI
O PAPA
ALEXAN
DISSA
AD ME
DIOL.

ANNVS sequitur Redemptoris millesimus sexagesimus septimus, Indiūtione quinta, quo Alexander Papa cūm audisset Mediolanensis Ecclesiæ mutuas dissensiones & perturbationes ob simoniacos atque clericos fornicarios perseverantes, miseratus errores & damna ex ijs ingiter prouenientia: decernit ad Mediolanenses legationem. Delecti sunt autem ad hoc munus Mainardus Cardinalis Episcopus Siluæ candidæ successor Hüberti, & Ioannes presbyter Cardinalis. Qui illuc cūm peruenissent, hæc quæ sequuntur decreta feruanda præscriperunt uniuersis illius Ecclesiæ ministris.

In nomine sancta & indiūtua Trinitatis. Anno ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi millesimo sexagesimo septimo, Pontificatus verò Domini Alexandri Secundi Papæ septimo, Indiūtione quinta, die primo mensis Augusti, actum feliciter Mediolani.

Cūm constet fratres charifimi, omne genu hominum sub primi parentis prævaricatione ortum, ex radice carni peccati trahere contagia culpe, eamq; propter hoc pœnam fastinare vindicta, vñ misery multis repletum, libiq; ipsi graue & ingratum, nunquam in eodem valeat permanere statu: vt quia factori suo noluit obediare, ex pœna peccati cogatur mutabilitatis sua miseras tolerare, ita vt nec animo virtutis stabilitatè, nec corpore status tenens qualitatem, in diuersa vitiorum monstra erumpat, & præcepit ad æternæ mortis interitum currat: immensa Dei bonitas humanam naturam sic vitiatam, & à se per inadatorum eius transfigerationem multifariam elongatam non deseruit, sed labetem quotidie erigit, fugientem reuocat, nexibus amoris multiplicum beneficiorum sibi ligat, sed nec sic in voluntate ipsius permanenti, vel mandatis eius adharenti leges edixit, canoneq; Spiritu sancto dictauit, modos constituit, quibus beat anima compesci, & in bonis enutrir: Quorum omnium caput, sumnumq; apicem, Romanam, cui per beatum Petrum non solum terram, sed ipsos celos ligando ac soluendo detit, constituit Ecclesiæ: vt quidquid vbiq; Ecclesiærum prauitatis reperiatur, dum ibi non poterit, ab ea quasi ab origine, & magna omnia corrigitur.

Quapropter dilectionem vestram bortor, & per Christum rogans obtestor, ne erubescat quisquam malum emendare, quod non ei subiit ante Dei oculos perpetrare. Quia iugur in hac sancta Mediolanensi Ecclesiæ, quorundam prætorum clericorum ac laicorum statu, vel neglegit, in multis diuina legis desueta regula: vnde in hac præclarâ vrbe, pernicioſa inter iustitia, vt videbatur fautores & malitia defensores orta seditio, ac mortifera in omnē intus &

extra populum disseminata discordia, ad animarū interitum, qualiter per boni Iesu amatoris hominum, misericordiam, & per nos qualescumq; Apostolica Sedis Legatos, nostramq; peruvigilem operā sedito in quietem, discordia in pacē peruerſit, as reducta si in reūtitudinem, scripturæ titulis annotamus, vt, iuuante Domino, pacem firmam, & canonice rectitudinis normam, in hac sancta Ecclesiæ in perpetuum stabiliamus. Quia itaque per confitatem nostrum Dominum Petrum Ostiensem Episcopum reverendæ sanctitatis virum, quædam sunt olim in hac vrbe correcta, non opus est ea, vel preteritas lites omnibus notas replicare: sed qua nunc sunt canonica disciplina à nobis statuta, ad futurorum memoriam litteris exarare.

Apostolica agitur auctoritate fulti, ex parte omnipotentis Dei & Apostolorum principis Petri, glorioſi, Confessoris Christi Ambrosii statuente precipimus, ac per virtutem Spiritus sancti, qui est peccatorum remisio, interdicimus, non noua præcipientes, sed antiqua reformantes: vt nullus in vniuersa huīus Ecclesiæ parochia monachus Abbas per pretium quocunque modo conuentum accipiat, canonicus etiam nec nisi gratis, nec vlo alio modo ordinetur. Ex nulla quoque Ecclesiastici ordinis benedictione, vel ex Ecclesiastiarum consecrationibus, vel chrisma tis donatione quidquam munieris à quoquam per aliquam conuentione detur, aut accipiat.

Presbyter etiam, diaconus, aut subdiaconus, fœminam ad fornicandum palam retinens, donec in culpa māferit, nec officium faciat, nec Ecclesiæ beneficium habeat. Qui verò non retinet, & euenuit ex humana conditione ceciderit: postquam manifestum veraciter fuerit, suspendatur ab officio tantum, donec per penitentiam satisficerit.

Statuimus insuper nemini prædictorum graduum clericū ex suspicione damnari, ita vt nec officio careat, nec beneficio, nisi ipse forte confessus, vel per idoneos testes veraciter sit convictus. Ne autem laedendi eos aliqua occasio pro relictis fœminis eorum fiat.

Statuimus, vt cum illis in vna domo non maneant nec manducant, nec bibant, nec sine tribus, vel duobus idoneis testibus simul loquantur: & hac seruantes, nullam pro eis calumniam patiantur: ipsi verò iuxta Ecclesiæ, si fieri potest, habitare cogantur. Qualiter verò quisque eorum pro ordinum inæqualitate, vel culpe varietate officium ac beneficium perdat, ideo scribimus, quia cuncta Ecclesiastica officia in status sui dignitate consistere volumus, & nullum clericorum pro cuiusquam peccati culpa vel officij sui aliqua in Deum offensæ, in iudicio laicorum amodū esse permitimus, sed modis omnibus in perpetuum prohibemus.

Si quis autem laicus cuiusq; ordinis, prescriptorum graduum clericos in potestate sua habet, cum primum scierit in veritate, aliquem ex eis vel fœminam, sicut dictum est, retinere, vel in fornicationis crimen casu cecidisse: statim per se vel per suū nūtium hoc studeat indicare Archiepiscopo, & huius Ecclesiæ Ordinarij, quibus curia ista commissa fuerit. Si ipse, aut ipsi, illi admodum scilicet in culpa obdurato vel accidentaliter lapsi interdixerint, vt dignum est, officium, ipse laicus postmodum interdicat obdurato tantum officium. Si verò Archiepiscopus, vel sui Ordinarij, postquam audierint, hoc neglexerint, ipse laicus quicunque sit, ex tunc in sua potestate, nec officium facere, nec beneficium alicui ex illis permittat tenere, donec culpam deserat, & dignè Domino per penitentiam satisfaciat. Precipimus, vt illud beneficium, quod cuiquam clericorum auferatur, nullus laicus in suum vsum, vel lucrum accipiat, nec alicui suorum tribuat, sed ad ipsius Ecclesiæ, vel ministrantium illi opus & virilitatem seruetur, aut expendatur, donec vel ipse, si dignus fuerit, reconcilietur, vel alter loco eius constituantur. Ita pro tempore laicis Papa concessit in odium nefandorum fornicantium clericorum, quibus hæc prohibet.

Hoc etiam constituimus, & firmiter contradicimus, vt nullus laicus alicui ex illis, qui forte lapsi fuerint, vllam in predioli, si habet, aut in aliquibus bonis suis, vel faculari si forsitan fuerit, beneficio, violentiam infexat, nihilq; de suis nisi Ecclesiasticum beneficium prædicto modo tollat.

Similiter quoq; vt nullus laicus à cuiusquam ordinis clerico in gradu aliquo Ecclesiastico benedicendo quidquam muneri exigat, vel accipiat, ne cum Simone mago particeps sit.

Illud autem quod speciali deuotione est dignum, in uolabili constitutione iudicamus fore in perpetuum firmum, vt huius gloriose sedis Antistes, qui nunc est, vel quicunque deinceps fuerit, semel aut

bis si

IV.
CONTRA
SIMONI-
ACOS.V.
CONTRA
CLERI-
COS FOR-
NICA-
RIOS.

VI.

VII.

SUPPLE-
AT LAI-
CVS NE-
GLECTVM
Q Y O D
EST A B
A RCHIE-
PISC.

VIII.

bis si posse fuerit sibi per omnes plebes, quicunque eas teneat, ad consignandum, & Christianitatem secundum canones perquirendum vadat: nullusque laicus, aut clericus in hoc ei resistat, sed deuoet ei in his, quae Domini sunt, obediatur, & ministret. Integrum quoque habeat in omnem suum Clerum canonice iudicandi, ac disfingendi potestatem, tam in ciuitate, quam extra per omnes plebes, & capellas, ut dum clerici fuerint, a seculari iudicij infestatione securi, in diuina seruitute & canonum auctoritate consistant quieti, & Archiepiscopo suo obedienti deo.

IX.

Illos autem omnes clericos, & laicos, qui contra Simoniacos, & incontinentes clericos, vi per rectam fidem, ne hac mala fierent operam darent, iuvauerunt, & per hoc incendia, depredaciones, sanguinam effusiones, multasque iniustas violentias fecerunt: omnimodo prohibemus, ne hac vltierius faciant: sed semetipso custodiendo, & pro his, qui eam non seruant, Archiepiscopo suo, & Ordinariis huius Ecclesie, Suffraganeisque Episcopis, quod canonicum est suggerendo, & cum bono animo supplicando in his operam tribuant: hoc est studium habeant. Et nulla alicuius dñi vel dedecoris, quod probonus placiti causa alicui illatus est, ex aliqua parte amodo repetitio fiat, aut odium maneat: sed pax Christi, quae superat omnem sensum, corda vestra possideat.

X.

Ad hac igitur omnia conservanda, & perenniter stabilienda, quia aliquando hominibus magis mundana, quam eterna pœna à malo retrahit, & ad bonum compellit: Si quis ex his omnibus, qui pro officio & potestate Ecclesiastica, vel mundana hac agere debet, & potest ea studiose & fideliter perficiere, sicut præmissum est, neglexerit aut noluerit: Archiepiscopus quidem de suo centum libras denariorum persoluat: & si contempserit, donec emendet, proprio officio abstineat: Clericus autem vel laicus pro ordinis, ac dignitatis sue qualitate, hac potestate tali mulieretur damno, vt siquidem de ordine capitaneorum fuerit, viginti denariorum libras, vassorum autem decem, negotiatorum quinque, reliquorum verò pro qualitate & possibiliitate cōponat ad utilitatem huīus sanctæ matris Ecclesie: & sicut pro treuga Dei facta per decem tot ciuitates riscatum faciat.

XI.

Si quis itaque (quod non optamus, & Dominus auertat) hoc non obseruauerit, & transgressor factus, sicut statutum est, emendare contempserit, incurrit aeterna maledictionis & anathematis vinculum, & cum Dathan & Abiron presens atque, cum Iuda traditore, Pilato & Caipha aeternum subeat interitum, nisi resipiscat, & dignè satisfaciat.

Omnipotens Deus, dulcissimi fratres & filii, precibus beatissimi Apostolorum principis Petri, & gloriissimi confortis sui Ambrosii, ab his omnibus malis vos custodiat, & in bonorum obseruantia corda vestra, & corpora ita dirigat, vt ad præmissam vobis aeterna beatitudinis hereditatem peruenire concedat. Amen.

Ego Mainardus Dei gratia Silue candida dictus Episcopus Apostolicae Sedis huic Constitutionis pagina à me facta & subscrispi.

Ego Ioannes S. R. E. Cardinalis presbyter, atque eiusdem Legatus, huic Constitutioni subscripsi.

XII.

Cæterū ne his remedij adhibitis desinit Mediolanensis Ecclesia fluctuare. Nā adhuc Guidone Archiepiscopo superstite, Godefredus quidam & ipse malis artibus vitiatio simoniaca in eandem se intrusit Ecclesiam. Testatur id a Gregorio Septimus in Epistola ad Longobardos.

Hoc codem anno (quātum coniectura assēqui licet ex his, quæ præcesserunt, & subsecuta sunt res Alexandri Pontificis) pro celebranda Synodo in Dania idem Papa literas dedit ad Hamburgensem Archiepiscopum Adalbertum, ab ipso constitutum Sedis Apostolicae Legatum. Hæc autem quomodo se habeant Adam suorum temporum res gestas prosecutus, quām fidelissimè sic narrat in appendice ab eo post mortē eiusdem Archiepiscopi supaddita: Archiepiscopus itaque in legatione sua talis erat, qualem & tempora & mores hominum nallent habere, ita affabilis, ita munificus, ita hospitalis erga omnes homines, vt parvula Brema ex illius magnitudine instar Roma diuulgata, ab omnibus terrarum partibus ceterum petetur, maximè septentrionalibus populis.

Inter quos extremi venerunt M. Landi, Gronlandi Gothorumque & Orcadum Legati, petentes vt predicatores dirigeret illuc, quod & fecit. Nam & in Daniam, Suediam, & Norvegiā in insulas maris ordinavit Episcopos multos, de quibus & ipse g. at-

dens dicere solebat: Messis quidem multa, operari autem pauci. Rogate ergo dominum messis, vt mittat operarios in vineam suam. Quarum speciosa multitudo tandem exhibilatu pontifex primus omnium statuit in Dania Synodum celebrare cum suffraganeis suis. Quoniam & temporis opportunitatem habuit, & quoniam illud regnum sufficientibus abundaret Episcopis, & quoniam multa corrigerre necesse fuerat in noua plantatione, sicut & hoc quod Episcopi benedictionem vendunt, & quod populi decimas dare nolunt, & quod in gula vel maliteribus enormiter omnes excedunt. Ad que omnia Romani Papa fultus auctoritate, Regisq. Danorum promptissimum sperans auxilium, magnificum prorsus (vt semper solebat) Concilium fieri voluit omnium Aquilonarium Episcoporum. Soli diutius expectabantur Transmarini: ea res hactenus Synodus remorata est. Ad cuius rei fidem praestò sunt epistolæ, quas Papa in Daniam legauit Episcopis ad Synodum rebellibus, & ipsius Archiepiscopi litteræ alijs directæ. Ex quibus duarum exemplar hic pone-re duxi necessarium.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Episcopis in regno Danorum constitutis, Apostolica Sedis & nostro Vicario obedientibus, salutem & Apostolicam benedictionem.

Hamburgensis Episcopus, venerabilis Vicarius noster litteris & Legatis suis conquestus est, quod quidam Edbertus Fariensis Episcopus multis crimibus incolitus ad Synodum suam per triennium vocatus, venire contempset. Quod quia consilio quorundam vestrorum dicitur esse factum: mandamus & Apostolica auctoritate præcipimus, vt ab huicmodi recedatis omnino consilio, eumq. ad audiētiā predicti fratris nostri re admoneatis, quatenus post factam examinationem canonice iudicetur. Et alia quibus ibi præcipitur, vt ei obedient, & satisfactionem exhibeant. Hæc Adam, qui & litteras pro celebranda Synodo ab Archiepiscopo datas ad unum Episcoporum subiungit, his verbis:

Adalbertus sancta Romana & Apostolica Sedis Legatus, necnō & vniuersarum septentrionalium nationum Archiepiscopus, Hamburgensis quoque prouisor indignus Vuillelmo Roschildensi Episcopo salutem.

Ad Synodum, quam apud Slaswich celebrandam esse constitui; vos venisse, aut nuntium vestrum misse grato perciperem animo; sed de hoc alijs. Nunc autem fraternitatem vestram latere nolo, quid molestia mihi Adaluardus Episcopus intulit, quem vobis testibus, qui ordinatione eius interfusisti, Sictomensis ecclesia consecrati pontifici, quem dum barbaragens fibi præesse noluit, Scarensem Ecclesiam inuidare coepit. Peto igitur vt nuntium meum, qui illuc iterus est, ad Dalbiensem velutis Episcopum dirigere. Hac habui de Synodo quæ dicerē, cum & alia multa sint, quæ fastidij causa omittio. Hucusque recitat Adam, subiicit vero his hæc de propagatione eiusdem Ecclesie.

Ipsi verò quos Metropolitanus ad Gentes ordinavit, plures sunt, quorum sedes & nomina didicimus ipso narrante. In Daniam itaque nouem constituit, Rudolphum à Slaswich, Oddonem ad Ripam, Christianum ad Arhus, Heribertum ad Viburg, Magnum, & Albrittum in Vendilam insulam, Edbertum in Vionem insulam, & Falstriam, Vuillelum in Selan, Egintonem in Scaniam prouinciam. In Suediam verò consecravit sex, Adaluardum & Accilium, item Adaluardum, & Tadicum, necnon Simeonem atque Ioannem. In Norvegiam duos tantum ipse consecravit, Tholff, & Siuardum. Cet erum aliud ordinatos, cum satisfacerent, & secum tenuerit misericorditer, & abeuntis dimisit hilariter, sicut Meinar-dum, Osmundum, Bernardum & Agotum, aliosque multos prætereas. Turofsum quendam posuit ad Orcadas, Isleph ad Island Insulam. Sunt Episcopi quois ordinavit, omnes viginti, quorum tres abortiu extra vineam otiosi remanserunt, sua querentes, non quæ leſu Christi. Quos vniuersos gloriiosus Archiepiscopus decenti honore habens ad prædicandum barbaris verbus Dei prece & premio commendabat. Ita sepius vidimus eum qua tuor, aut quinque sibi patrum Episcopis (prout ipsum audiuimus dicentem) absque multitudine esse non posse. Et inferius de cultu quo prosequi soleret Romanos Pontifices, ista habet: c

Eodemq. studio benignitatis riebat erga Romana Sedis Legatos, quorum clientelam & contubernium in summo coluit amicitiarum loco. Pariter gloriatus se duos tantum habere dominos, hoc est, Papam & Regem, quorum domino iure subiaceant oēs sculi & Ecclesiæ potestates. Illos nimisq. fibi esse timori & honori. Appearuit hoc in fide viri, quā ita integrā seruauit virisq. vt auctorati Apostolica nihil preponēs, antiqui honoris pruilegia Sedi Apo-

XV.
LITTERA
ALEXAN-
DRI PAP.
AD DA-
NOS PRO
SYNODO.

XVI.
VIGINTI
EPISCOP.
ORDINA
TI AD
GENTES.

c. Adam. li.
i.c. 46.
XVII.

*Greg. lib.
I. epist. 15.

Adam. li.
4. c. 42.
43. 44.
HAMBUR-
GENSIS
ECCLES.
PROPA-
GATIO.
XIII.

*messem

sto lice

stolice & contuleret integrum seruari debere, eiusque Legatos summo recipiendos honore censuet. Maiestatem vero Imperatoriam quatinus faceret, Episcopatus eius testis est, idem vel maximè destruxit, quod à fidelitate Regis sui nec minis, nec blandimentis Principum resindipotuit. Et inferius: A Papa vero meruit hoc dignitatis priuilegium, ut totum ius suum dominus Apostolicus in illun transfunderet, successore eius: aded vi ipse per totum Aquilonem, in quibus locis opportunum videbatur, sapere, iuritus Regibus, Episcopatus constitueret, ordinaretq; Episcopos, ex Capella sua quos velleret, electos. Hæc ipse de statu illarum Ecclesiæarum.

XVIII.

^a Adam li.
^b c. 5. in fi.^a bdem lib.
^b c. 16.
DEADAM
HISTO-
RICO.

XIX.

^a ORITVS
CONST.
DVC. IMP.^a S. BASILII
T E M-
PLVM EX
PILATVM
ET POL-
LVTVM
ATVRCLIS

Porrò qui ista scribebat Adam Bremensis Ecclesiæ canonicus, hoc anno Bremam se venisse testatur a matricularium inter eius Ecclesiæ clericos, qui fuit annus eiusdem Adalberti Archiepiscopatus vigesimus quartus. Cum ipse nihil antiquius habens quam eius Ecclesiæ ortum atq; progressum scribere, ad hoc peragendum, conueniendum sibi putauit Suenonem Danorum Regem, quem ceteris doctorem atq; prudenter acceperebat, de quo ipse his verbis: *Nouissimis Archiepiscopi temporibus cum ego Bremam veni, audit a eiusdem Regis sapientia: mox ad eum venire dispositus, à quo & clementissime suscepit ut omnes, magnan huius libelli materia ex eius ore collegi. Erat enim scientia litterarum eruditus, & liberalissimus in extraneos. Et ipse direxit predicatorum clericos in omnem Suediam, Northmanniam, & in insulas, que sunt in illis partibus. Cuius veraci & dulcisima narratione didici, suo tempore multos ex barbaris nationibus ad Christianam Fidem conuersos. Aliquos etiam tamen in Suedia, quam Norvegia martyrio coronatos, ex quibus ait Henricus quidam peregrinus, dum apud Sueones ulteriores predicaret, martyri palmam capitis ab scissione meruit. Alter quidam Alfaardus nomine, inter Northmannos sancta conuersatione diu ac latenter viuens abscondi non potuit. Ille igitur dum protegit inimicum, occisus est ab amicis.*

Ad quorum requietionis locum magna hodieq; sanitatum miracula populis declarantur. Igitur ea, quæ diximus, vel adhuc sumus dicturi de barbaris: omnia a relatu viri illius cognovimus. Hæc cùm dicat ipse, idem in præfatione sua historiæ, conscripta ad Liemarum Adalberti successorem, quam rationem in reliquis conscribendis adhibuerit, sic docet: *Itaq; de his, quæ scribo, aliquam per schedulas dispersa collegi, multa vero mutuatus de historijs & priuilegijs Romanorū, pleriq; omnia seniorum, quibus res nota est, traditione didici, testem habens veritatem, nihil de meo corde prophetari, nihil temere definiri; sed omnia, quæ possumus sum certus robora et testimonijs. Ita quidem prætitit egregiè, quod est pollicitus, ut nemine legerim, cuius magis candor veritatis eluceat: ut magnum duxerit sacrilegium in cuiuscunque rei tractatione mentiri. Stet in Ecclesia liber iste speculum velut, in quo boreales Nouatores, qui ediderunt eum, suas deformitates horrendas agnoscant, dum ex ea historia, quæ vera sit Ecclesia Christi Catholica, aperte videant; quales ex extirpter fundatores atque propugnatores eiusdem Ecclesiæ Aquilonaris intelligat, quan insuper ab ipsis dispare, dissimiles, imò & omnino contrarij, perspicua luce cognoscant. Detillis Deus lumen ad penitentiam, & gratiam ad salutem.*

Quod ad res spectat Orientis, hoc anno Constantinus Ducas Imperator, cum imperasset annos septem & menses sex, (ut tradit Cœpalates) ex hac vita migravit, tribus, relictis filijs, ijsdemq; Imperatoribus cum Eudocia coniuge Imperij curatrice, quæ sic imperauit cum filiis vsq; ad sequentem Indictionem: inde vero iuncta viro in eum est Imperium translatum.

Sic sub muliere Imperio constituto, Turca (inquit ipse Cœpalates) pererrarunt usque ad Cesaream Cappadociæ, omnia diripientes atq; euertentes, igniq; succenso cremantes, impetu quoq; factio in magnum & celeberrimum S. Basili templum; omnia incendunt, & sacra disrupti, & irrumpti in ipsius Sancti sepulchrum, sanctis eius reliquijs nihil detrimeti inferre potuerū. Erat enim diligenter præminutum, & circumstructa quadam adiuncta corroborata, ut ad demolendum diuturno tempore indigerent. Ostia vero quæ foraminibus opposita fuerant, auro & marginis elaborata pretiosisq; lapidibus, adiuncti, omnibusq; sublatius ornamentis, inde proficisciuntur, multis imperfectis Cesariensiibus, temploq; polluto. Hæc Cœpalates.

IESV CHRISTI

Annus 1068.

ALEXANDRI II. PAP.

VACAT IMP. OCCID. II.

Annus 8.

ROMAN. DIOG. IMP. I.

ANNVS sequitur Redemptoris millesimus sexagesimus octauus sexta Indictione notatus, quo Alexander Papa ad Guillelmum Regem in Anglia pro exactione denarij sancti Petri litteras ex more Apostolicas dedit, quarum fragmentum tantum ex ipsis relatum habemus in libro Censuum Romanæ Ecclesiæ, qui extat in Vaticana bibliotheca, his verbis:

Idem Alexander Guillelmo Regi Anglorum. Inter cetera.

Nouit prudentia tua Anglorum regnum, ex quo nomen Christi ibi clarificatum est, sub Apostolorum Principi manu & tutela existisse, donec quidam membra mali capitii effecti, zelantes superbiā patris sui satana pactum Dei abiicerunt, & Anglorum populū à via veritatis auerterunt. Et paulo post: Nam vt bene nosti, donec Angli Fideles erant, pia devotionis respectu ad cognitionem religionis annuam pensionem Apostolica. Sedi exhibebant, ex qua pars Romano Pontifici, pars Ecclesiæ sanctæ Marie, qua vocatur schola Anglorum, in usum fratrum deferebatur. Hæc tantum ibi. Quæ esset summa exactio, ibidem recensetur.

Idem Alexander Papa in uigilans super gregem suum, Dalmatiæ Ecclesiæ ab impudicitia clericorum expurgare laborans, hæc ad Regem Dalmatarum aduersus impudicos clericos rescripsit: Si quis amodo Episcopus, presbyter, aut diaconus feminam acceperit, vel acceptam retinuerit: proprio gradu decidat, vsq; dum ad satisfactiōne veniat, nec in choro psallentium maneat, nec aliquam portionem de rebus Ecclesiasticis habeat. Quibus apparet, Dalmatas nequaquam viu Græcorum, sed Latinorum more vixisse.

*Consultus insuper idem Pontifex ab Hispanis Episcopis, Num liceret, sicut & Sarracenis ita & bellum inferre Iudeis, ita respondisse cognoscitur: d Dispar est * nimurū Iudaorum & Sarracenorū causa. In illos enim qui Christianos persequuntur, & ex verbis & proprijs sedibus pellant iuste pugnatur: hi vero ubiq; seruire parati sunt. Extant & alia eiusdem Pontificis ad diuersos tunc contulentes responsa, quæ quo sint anno data, non constat.*

Contigit præterea inter hæc, Guillelmum Burgundia Comitem, & complures alios Francorum nobiles diuersorum locorum dominos eoram Alexandro Papa, ac plenissima Synodo iuramento se obligare, semper cū opus esset, assurgere defensores S.R.E. Testatur hoc qui interfuit Hildebrandus Archidiaconus, postea Gregorius Papa Septimus, in Epistola ad eundem Principem data, dum ab eo promissionem exegit. Ait enim: f Neg, enim se condecet obliuisci promissiōnis, qua Deo se ante corpus B. Principis Apostolorum Petri, præsente venerabili antecessore nostro Alexandro Papa, Episcopis & Abbatibus plurimi, atque diuersarum gentium multitudine, quarum non est numerus, obligavit, ut quacunq; hora necesse fuisset, vestram manus ad dimicandum pro defensione rerum sancti Petri non decesset, siquidem requisita fuisset. Vnde menores nobilitatis vestra fidei, rogamus & admonemus strenuitatis vestra prudentiam, quatenus preparatis militia vestra fortitudinem ad succurrendum Romanæ Ecclesiæ libertati, scilicet si necesse fuerit, veniatis huc cum exercitu vestro in seruicio S. Petri.

*Et hoc idem rogamus vos monere Comitem sancti AEgidij, & sociorum Richardi Capuani Principis, & Amideum filium * Adeletta, ceterosq; quos cognoscitis sancti Petri esse fideles, & qui similiiter manibus ad celum extensis promiserunt. Hæc Gregor. planè insinuans pietatem Christianorum Principi, cultumque propensiorem erga Romanam Ecclesiæ, cuius defensionis causa quæque ardua subire iuramento se obligare, non recusaret.*

Insuper eodem tempore spopodit omne studiū Apostolicæ Sedi Vratislaus Dux Boemiae, qui & petijt & obtinuit ab eodem Alexan. Pontifice vsum mitre laicis haec incocessum. Id testatur idem Gregor. VII. successor Alexandri

EXACTIO
DENARII
S. PETRI
IN AN-
GLIA.

II.

c. c. si quis
amodo diff

SI.

ALEXAN.
PAP. AD
REGEM
DALMA-
TIÆ AD-
VERSVS
CLERIC.
FORNIC.
BELLVM
IVDAEIS
NON IN-
FEREN-
DVM.

* nimurū
d c. dispar
23. q. 8.
e. c. in tuis
7. q. 2. c.
notificasti
33. q. 5.

III.

GVILLE
NVS CO-
MES BVR-
G VNDIA
DEFEN-
SIONEM
ROM. EC-
CLES. IV-
RAT.
Gregor.
Sept. lib. 1.
epist. 46.

IV.

* Adelaide

DYX BOB
MI A AC-
CEPIT
MITRAM
AB ALE-
XANDRO

in Epi-

sdem ibi.
epist. 38.

in Epitola ad Iudicium Iudicem data, in qua haec de his habetur: a Longam temporis interualla transacta sunt, ex quo & nobilitas tua beato Petro Apostolorum principi non modice deuotio-
nis aximum spondit & studium, & tibi in Apostolica Sede inter
ceteros Principes larga benignitas, pra& multis etiam singularis
& egregia fuit affecta charitas. Cuius rei fidem & indicium ex
benevolentia Domini & antecessoris nostri Alexandri Papae satis
percepisse potes, qui petitionibus tuis non unquam sine sua & filiorum suorum sancta Romana Ecclesia sollicitudine & labore
condeſſendit, & ad signum intimae dilectionis, quod laica persona
tribui non conſuevit, mutram quam postulaſt, direxit. Haec
Gregorius; qui & confirmat quod ei pra&ſtiterat Alexander.

Quod ad res pertinet Orientis, hoc anno, ipsis Kal. Ianuarij Indictione sexta, Romanus Diogenes Imperator declaratur, cum eum Eudocia relicta prædecessoris Imperatoris, in maritum accepisset. Qui antea perduellionis crimine reus capititis effectus, in exilium misericordia consequitus misitus, reuocatus in urbem ad barbaros propulsandos, in thorum Imperiale, filijs consentientibus, aduocatur. Quod verò Imperatrix teneretur proprio iuramento à viro Imperatore defuncto exacto alteri non nubere, sed vidua permanere, filijs Imperium conuerare: confectam ante haec, de his syngrapham depositam illa apud Xyphilinum Patriarcham, vt recipere posset, vfa est cunuchi vasferrimi opera, qui adiens Patriarcham, mentitus est ei, Imperatrici cordi esse, vt eiusdem Patriarchæ germanum Bardam nomine in coniugem acciperet, sed prohiberi ob syngrapham iuramento firmatam in eius manibus, viro viuente, depositam. Quod vbi Patriarcha acceptisset, apud Senatores egit de infirmando, quod Eudocia præſtiterat iuramento, à viro, male ut dicebatur, extorto, quoru alij verbis, muneribus alijs & pollicitationibus in sententiam suā adductis, vbi recepta syngrapha ineund secundas nuptias Imperatrix licentiā obtinuit à Patriarcha atq; Senatu, sic deluso eodem Patriarcha, Romanum Diogenem (vt audisti) virum accepit. Hęc omnia pluribus Europolates, fugillans Xyphilini Patriarchę ignauiam, quod priuato commodo post habuisset religionem.

IESV CHRISTI

Annus 1069.

ALEXANDRI II. PAP. VACAT IMP. OCCID. 13.
ANNUS 9. ROMAN. DIOG. IMP. 2.I.
LEGATIO
PETRI
DAM. IN
GERMANIA.

ANNVS millesimus sexagesimus nonus sequitur, ex ortus Indictione septima, quo ab Alexandro Papa Petrus Damiani Legatus mittitur ad Henricum Regem, iuuenili furore repudiare paratum Bertam cotugem, quā ante biennium duxerat in vxorem. Hoc de legatione Petri, & causa eius mittendæ legationis, à Lamberto pluribus ita in Chronico describitur, hoc anno: Post Pentecosten Vuormatia cum Principibus regni idem Rex colloquium habuit. Ibi primum cum Episcopo Moguntino rem secretè agit, eiusq; open ad perficiendum, quod mente machinetur, obnix implorat. Si insipretet, se deinceps ei subditum, & diu obtemperantem fore. Ad hoc Thuringos armata manu, si aliter nequeat, coacturum vt decimas sine ullain perpetuum contradictione persoluant. Annuento Episcopo & pactione vtrimeque firmata, Rex ad publicum referit, sibi cum vxore non conuenire. Diu oculos hominum fefellisse, ultra fallere nolle. Nullum ei crimen, quo iuste repudium mereatur, afferre; sed se (incertum quo fato, quo Dei iudicio) nullā cum ea materialis operis copiam habere.

Proinde per Deum orare, vt se male ominata compede absoluant, patiantur q; aequo animo discidium fieri, vt illa sibi, & ipse ei sita Deus veli felicioris matrimonij vitā patefaciat. Et ne quis violatum semel pudorem causetur obstare iterum nupturā, se sub iure iūdo confirmare, quod eam, vt acceperit, sic incontaminatā, illit atq; virginatā pudore conservauerit. Fodares & ab regia maiestate nimis abhorrens vfa est omnibus qui aderant. Nego-
tio tamen, cui Rex tam feruide animum adiecerit, detrectare sin-

guli religiosum arbitrabatur. Episcopus quoq; tam pretiosapolicitatione redemptus, quantum poterat salua verecundia, haud egrè causam Regis tuebatur. Itaq; cunctis id fieri decreverunt, Synodus confiando negotio indixit Moguntie proxima post festum S. Michaelis hebdomada. Et post alia ab his diuera hic pergit eiusdem causæ tractationem describere:

Inimicentiam iam die, qui scindendo Regis coniugio dictus fuerat: Rex Moguntiam concutus properabat. Et ecce inter eundem comperit Legatum Sedis Apostolicae suum Moguntiae adiutum praeflatori, qui discidium fieri prohibeat, & Episcopo Moguntino Apostolica animaduersionis sententiam minitetur, quod tam nefaria separationis se auctorem promiserit. Confermatuſ illico, quod rem diu exceptam perdidisset e manibus: pariter quo venerat in SAXONIAM redire solebat. Vix & agit tamen amitorum consiliis superatus, ne principes regni frustraretur, quos summa frequentia sibi Moguntia occurrere iuisset: Francones frat abit: ibi, eos qui Moguntia conuenierant statuto die adesse iuisset. Quo dum frequentes venissent, Petrus Damianus (is Legatus erat Sedis Apostolicae, vir etate & vita innocentia admodum reverendus) mandata exposuit Romani Pontificis, pessimam rem & à nomine Christiano, nedum ab regio multum abhorrentem esse, quam molliat. Si minus humanis legibus vel canonum sanctionibus terretur: parcerat saltem fama & estimationi propria, ne scilicet tam fidei exempli venenum, ab Rege sumpto initio, totum commacularet populum Christianum, & qui vltor esse debuisset criminis, ipse auctor & signifer fieret ad flagitium. Postrem si non reflecteretur consiliis, se necessarium Ecclesiasticam adhibetur, & canonum lege scelus prohibetur. Ad hęc suis manibus nunquam Imperatorem considerandus fore, qui tam pestilexi exemplo: quantum in se esset, Fidem Christianam producidisset.

Tum vero in eum coorti omnes qui aderant Principes, aiebāt, aqua censere Romanum Pontificem, & per Deum rogabant, ne crimoni inferret gloria sua, & regū nominis maiestatem, tam turpis facili colluisionem macularet. Praterē parenti bū Regine causam defectionis, & iustam turbā Reipublica occasionem daret: qui si viri essent, cum armis & opibus plurimum possent, tantam familiā sua contumeliam proculdubio insigni aliquo facinore expiaturi essent. Hac ratione scilicet us magis quam inflexus: Si id, inquit, fixum obstinatumq; est vobis: imperabo egomet mihi; feramq; (vt potero, onus quo deponere non valeo. Ita efferrato magis per studium concordia odio, annuit quidem, vt in regni consoritum Reginare uocaretur: ipse tamen, vt congressum eius consecutumque vietaret, adhuc sibi vix quadrageinta milibus, in SAXONIANAM concutus rediit. Regina cum cetera multitudine & regni insignibus paulatim subsecuta est. Cumq; ad eum Goslariam venisset, vix compulsius ille a familiaribus suis, vt ei obuiam procederet, satis superque pro consuetudine eam benigne suscepit. Sed protinus refrigerante amore, ad ingenium suum, atq; ad pristinum rigorem animi rediit. Et quia consilia scindendi coniugij s̄pē iam tentata non processerant, statut deinceps communicato cum ea solum regni nomine, sic eam habere quasi non haberet: Hęc Lābertus. Constat post hęc tandem Reginam conciliatam Regi, ex eodem suscepisse filium Henricum, qui ipsi succellit in regno.

Quod autem ad Petru Apostolica legatione perfundum pertinet, reuersus in Italiam, cum occasione Ecclesie Eugubinae quid durissimum aduersus eum Alexander Romanus Pōtis ex reſcriptis: amaro animo accipiēs, ad eundem hanc reddidit indignatus epistolam:

Domino Alexandro summa Sedi Antistiti Petrus peccator monachus seruitutem.

Quod Eugubina Ecclesia que mihi dudum à vestris decessoribus est cōmisa, nunc prob dolor! est omnino confusa, & velut area, que pedibus conculcatur abiecta, peccato meis id exigentibus dūto, nō vito, quod abſit, vestra * prauitatis adscribo. Multitudo quippe meorum scelerum exigit, vt is etiam proprijs manibus meo peccatori vnlus infligat, pro quo non eneruiter stans aduersum totum mundum certamen assumpsi, meq; gladijs ac sagittis totius feru humani generis durus & insuperabilis collectator obiecī.

Hocin̄ mihi venerabilis Pater, meritum reddidisti, quod cause tua perorator in sanctorum Pontificum Concilijs toties existit quod in legationis tua curis atque negotijs frequenter in sacularium laicorumque conueniu qualis quidam causidicus declamauit? Hęccin̄, inquam, mibi munera redhibentur, quod in hostes tuos violenter inuestitus, eos mordaciſimè loquendo & scri-
bendo

REX IM-
PEDITVR
A LEGA-
TO NE
DIVOR-
TIVM FA-
CIAT.

IV.

V.

*paterni-
tatis

VI.

bendo desfruxi, teque per multimoda scriptio[n]is articulos extuli, tuam, memoriam & egregia laudis quantum in me fuit, etiam apud posteros propagauit? Quod itaque fecerim, quidam pertulerim, ex animis vestri censura discussat; ne coactus digna querela compellar effluere, quod adhuc silentio supprimens, vix possum v[er]terius occultare. Hoc enim necdum Roma me referentem vel scribentem cognovit, necdum alijs per me res ista, que sanctitatis vestrae famam laceraret, innotuit. Agat ergo qui latet, sicut dignum est, penitentiam, vt is qui latet, non compellatur dignam exaggerare querelam. Mitiget olei suavitatis aceti mordentis acrorem, & tumefactus asperima verberatione v[er]bibus mitis ac blandis beneficiorum liquor influat lenitatem. Alioquin neceſſe iam erit tot dictum verba referenti, vt ipse quoque. Sed iam frenum libertati, proclitate lingua repressa adhibeo, labiis digerunt superpono, & qui misericordiam passus sum, misericordiam versa vice deposito.

VII.

Praterea de infeliciſimo Rauennate Ep[iscop]o clementiam vestra sanctitatis imploro, atq[ue] vt eum, sicut olim decreuif[er]is, solvere dignemini suppliciter obsecro. Indignum quippe est, vt propter vnius homuncionis offensam tam innumerabilis multitudo hominum deprecat, & tantum Christi labore, pro quo pretiosum sanguinem fudit, ac tot innocentium animas miserande vnius persona culpas subuertat.

Nolumus autem sanctos oculos vestros onerare pluribus litteris, sed omnia que dicenda sunt committimus experientia portitoris. Hunc igitur sancta clementia vestra, quasi me loquenter diligenter attendat, sicq[ue] duabus petitionibus nostris, quas hic transcurſim celeriterq[ue] perstrinximus, annuat: vt & vos nuntios ac vehicula misisse per tot terrarum spacia non parnateat, & mes nostra, qua circa vos non dicam temere, sed potius frigescere coperat, in ant[er] que dilectionis vestra desiderium recalescat. H[ec] Petrus, vt vidisti, perturbato admodum animo, iuste, scit Deus. Ex scriptis eius aliud praeferat h[ec]c explicari posse non datur. Illud tamen exploratissimum, Alexandrum ipsi ciliatum, eiusque v[er]sum opera ad componendas res Ecclesiæ Rauennatis, defuncto iam Archiepiscopo, pro quo apud ipsum Pontificem intercesserat, de qua vltima eiusdem Petri legatione suo tempore dicendum erit.

Eodem tempore Alexander Papa Argentinensem Episcopum Guarnerium priuauit Episcopatu[m] ob simoniæ crimen; quem postea a Gregorio Septimus restituit in Synodo, de cuius restitutione inferius loco suo dictum sumus.

Moritur hoc anno Rumoldus Constantiensis Episcopus, maturus admodum gravitatis vir. Ita Lambertus hoc anno. Hic ille est, ad quem extat datum Alexandri huius Romani Pontificis decretum (licet perperam apud Gratianum Grimaldius legatur pro Rumoldo) de eo qui per saltum ex negligencia ordinatus est. Cuius quidem decreti idem meminit Alexander in litteris datis ad Gerusalem Rhemensem Archiepiscopum quas repertas in codice Antonij Augustini Episcopi Tarraconensis, hic ne pereant, describēda curauimus, sic se habent:

Consulat paruitatem nostrā dilectionis vestra super latore presentium, qui in clericalibus officijs educatus, subdiaconij gradu suscipere, diabolo obsecante neglexit, & ad diaconatus & presbyterij honorem cursu properno non ambitio[n]e, sed negligenter descendit. In quo praeceptum canonicum nos inuenisse non meminimus, consilium autem ex prerogativa auctoritatis Apostolicae datum, sicut olim super eodem negotio Rumoldo Constantiensi Episcopo consilium. Ab utru[m]que itaque, id est sacerdotis & Leuitæ, quod inordinatè suscepit, officio suspendatur, donec congruo tempore interficijs, qui ad diaconi benedictur honorem, & cum eis subdiaconatus accipiat benedictionem. Primit tamen discutiendum, si eius vita digna officio habeatur, & si vi[er]e canones non obviauerint, in priore ordinatione diaconus & presbyter tenetur. Legimus enim in Actibus Apostolorum, ad beati Petri predicationem, Cornelium pro vita merito ante baptismū receperisse Spiritus sancti donum. Divina igitur benignitas clementia que Cornelio ante baptismū dignata est concedere, quod purificatis fonte baptismatis specialiter solet infundere, neglect & ordinationis minimè gratianum prohibebit, ita vt cateros quos ante subiit reseruet, si vita & scientia concordet. H[ec] Alexander.

I E S V C H R I S T I Annus 1070.

ALEXANDRI II. PAP. VACAT IMP. OCCID. I. 14. ROMAN. DIOG. IMP. 3. Annus 10.

MILLESIMVS septuagesimus octaua Indictione incepit annus: quo rei constituti simoniacæ labiis principi Germaniae Archiepiscopi Moguntinus & Bergensis, Roman vocati causam dicere aduenierunt. Colonensis autem alia de causa (vt dicturi sumus) cū eis profectus est. Assistunt Alexandro Pontifici, qui, accepto ab eis iuramento id nunquam v[er]terius perpetrandi, ad suas redire Ecclesias liberè dimisissi sunt. Fuisus ista Lambertus, qui ob liberam dimissionem factam in suspicionem adducit, corruptum Alexandrum Pontificem fuisse muneribus. Verum haud facile quis persuadeat sibi, tantum Pontificem eodem crimine, quo reos tunc iudicabat, eodemque tempore delinquisse. Verum cum his agi debere mitius, plura suaserunt, ac primum, quod principiarum ecclesiarum essent Antistites, moderarenturq[ue]; regnum cum Rege: insuper, quod obedientes Apostolicę Sedi, ad iudicium subiectum sese contulissent in Urbem: quodq[ue] prompto animo exhibuerint se omnino paratos, omnē quam decerneret Pontifex suscipere poenitentiam. Sicq[ue] mitiori excipiendi sententia videbatur, ne si quid durius in eos ex severitate censorum canonicae decerneretur, timendum fuisset, ne perderet potius quam emendaret, quos corrigēdos Roman vocasset. Sed iam ipsum audi Lambertum ista sub hoc anno scribentem: inde subiiciemus, in quibus auctor ipse fit corrigendus.

Episcopus Moguntinus & Colonensis & Bergensis à Domino Apostolico euocati Romanum venerunt. Ibi Episcopus Babenbergensis accusatus, quod per simoniacam heresim, data pecunia Episcopatum inuasisset, multa & pretiosa munera Papa dedit, & per hanc effatam aduersum se mentem eius ad tantam manu[m]etudinem reduxit, vt qui non sine periculo honoris & gradus sui easurus putabatur non solum impunitatem criminis, quod obiectum fuerat, consequeretur; sed etiam pallium & alia quedam Archiepiscopatus insignia à Sede Apostolica pro benedictione perciperet. Moguntinus Archiepiscopus v[er]o se Episcopatu[m] abdicare, atque in otium priuata conuersationis secedere, magnopere cupiebat; sed tam Romanii Pontificis auctoritate, quam eorum qui presentes erant, maturioribus consilijs vix & egrè abductus est a sententia. Omnes in commune acerbè obiurgati, quod sacros ordines per simoniacam heresim venderent, & ementibus indifferenter communicarent, manusq[ue] imponerent. Tandem accepto ab ea iureurando, quod haec v[er]terius facturi non essent, in sua cum pace dimisi sunt. H[ec] Lambertus. Sed apud eundem sequenti anno, idem Archiepiscopus Moguntinus testatus est Henrico Regi, te asperè admodum ab Alexandro Romano Pontifice redargutum, vixq[ue] sine priuatione Archiepiscopatus elapsum, quæ sequenti anno ex ipsis verbis accipies.

Sed de Coloniensi Archiepiscopo S. Annone iam agamus, qui licet cum ipsis Episcopis se Romanum contulerit: non tamen ipse vt reus sicut illi, causam dicturus aduenit: nam tanto ab horum vitis longe aberat, quanto vita sancta & irreprehensibilis praetulit meritis hos & alios Germania Episcopos precelebat, quem Alexander Papa charissimum habuit, & redeuentem insigni donatum munere ab Urbe dimisit, nempe brachio sancti Cesarii martyris, ingenti planè thesauro, ceteris Sanctorum reliquijs ipsi tunc chariore ob insigne, quod tunc Rome meritis eiusdem sancti Cesarii miraculum contingere percepit. Describuntur ista in vita eiusdem S. b Annonis ab auctore eiusdem temporis iussa Reginhardi Abbatis Siegerbergensis eiusdem S. Annonis equalis. Quem quidem hoc anno Romanum vixisse testatur ob multas sua ecclesias causas, & inter eas illam fuisse principi, vt Sanctorum reliquijs inde acciperet, & collocaret eas in monasterijs à se tunc extructis. Cuius rei desiderio, inquit, nempe accipendi reliquijs SS. Martyrum, tempore quodam Romanum ingressus est Romanorum Archicancellarius anno Archiepiscopus Colonensis sua deuotioni pariter & ecclesia consultus v[er]it[er] itibus, &c.

I.
GERMANIARUM
CHIEPS.
CAVSAM
DICVN
CORAM
ROMAN.
PONT.

II.

III.

b[iblio]t. S. ANNONIS lib. 1. c. 33-34. 35 Sur. 10. 6. die 4. Dec. S. ANNO ARCHIEPISCOPATU[m] NATVR A PAPA BRACHIO S. CESARII RII.

Quoniam anno Redemptoris id acciderit, idem auctor in fine capituli declarat his verbis: *Ab incarnatione Domini post millesimum sexagesimum nonum anno septuagesimo vertente. Quo & ab Urbe rediens, acceptis in itinere ab Adelaide Alpium Cottiarum Marchionissa reliquijs veneradi sanctorum martyrum Thebaeorum, collocauit eas reuerens in patriam in monasterio Sigebergensi tertio Idus Maii: brachium verò sancti Cæsarij, quod Roma secum tulerat, posuit Coloniæ in ecclesia S. Georgij, vbi in sermone, quem ad populum tunc habuit sanctus Episcopus, de eiusdem martyris sancti Cæsarij grandi miraculo, quod accidisset in Urbe, narrationem attexuit verbis istis:*

In Urbe Roma vir quidam Andreas nomine non opere, diuitijs & vita delicis affluens laxa conuersationis amplam tenebat viam, animam oneri, corpus habens voluptati, cui prater nomen Christianitatis & emortuanam fidem Christianam religionis nihil videbatur inesse, excepto quod beato Cæsario martyri deuotus ecclesiæ eius cum cerevis euentare solebat. Hic generali mortis conditio ne preuentus, sero sui paenitens ultimum efflavit spiritum. Nec mora, corpus inferetro compositum flentum & plangentium amicorum tristi ambiebatur obsequio, sepulturam eius ob quedam impedimenta in diem alterum differentium. Ita ergo protractis ad medium noctis excubij, alto silentio cunctis, altoq; stupore perfusis, repente feretrum moueri coepit; eleuansq; caput qui iacebat exanimis, cum vndeq; circumspiciens, ampliorem videntibus terror incusisset, fuga præsidium nonnullis arripiensibus, omnibus vero pariter mente consternatis, inferetro resedit. Interim prudentiores fiducia nonnihil sumpta, procul quibusdam subsistentibus, propius accesserunt, & inspecto diligenter homine, quid rei contigeret, sciscitata sunt, utrum phantasias diaboli illudenerentur, an infusa mortalibus lege ab inferis reducius emersisset, vel (quod magis erat in suspitione) languor immunitate pro mortuo habitus, oculos tantum intuentium se felississet, caterium vitam non planè amisset.

VI.

Ad hanc ille grauiter suspirans: Non, inquit, simulatè, sed vere mortis incidi forte. Ac verò perpetua moris sententiam & in anima & corpore (prob dolor!) luerem si Cæsarij martyris digna Deo non intercessisset supplicatio. Subiungensq; secundum tenorem interrogantium: Vbi fuisset, quid vidisset, & vt redisset, ita ait: E corpore violenter electus, ad terrible nimisq; paudem Christi solium ducebar. Ibi circumstantibus cum tremore millibus Angelorum, ego miserrimus conscientia reus, nec oculos in quemquam illorum supplex attollere præsumebam, solummodo districti Iudicis tristem sententiam accipiens, à tatem & horrore plenis demonibus ad aeterna damnationis loca trahabar absq; misericordia, peccatisq; feriens ac nimis flebiliter ingemiscens, illius, inquit, hora miseria nullis dignè exponenda verbis, mei cordis memoria nunquam elabitur. Cumq; me flentem procacissimi demones cachinantes, meisq; casibus insultantes ad perditionem atrociter impelerent: pretiosus martyr Cæsarius meus calamitatibus pie commotus cum favore sancte Dei Genitricis, sanctorumq; Apostolorū & Martyrum procidit ante Dominum, vulnerum suorum signata demonstrans, & dicens:

O Clementissime Domine, trementi nominis tui causa hec quondam libenter excepti, nec erat in his perferendis, licet caro gemeret, vla reluctatio mentis, dummodò temporalium tormentorum asperitate corpus semel enecatum, nullis deinceps tristitia stimulis vel animam, vel carnem, te preside afficeret. Quid itaque te, qui pius es, insufficiente, nouis in corde doloribus denū premor? Ecce qui meo credulius patrocinio vitam suam mihi cōmisit ex integro, præcepis impellitur ad inferos, iamq; meritè stultitia arguitur, qui vanaspe seductus me coluerit vt vitæ sua gubernatorem, quem in alleuandia saltē supplicij habere non posset intercessorem. In his omnibus eo coram Christo iacente, p̄issima Dei Genitrix Virgo Maria cum reliquiis Sancti se adiungens, Filium & Dominum suum ad voluntatem Martyris suis flexit. Per cuius imperium p̄s. mis demonibus eruptus, iam venia securus & vita, corpus ad hoc reintudere iussus sum, vt his cognitis vnuquisq; salutis sue sollicitior reddatur. Hac homine perorante, cum astantes stupor inuaderet, colligit se feretrum & obiit.

Tali conclusione rem doctor egregius finiens: omnes suspirijs & compunctione, quod audierant commendantes mox allocutus est: Et vos fratres, vosq; sorores, huius considerationem facti in cordium vestrorum secreta admittentes, ad quemcumque deuo-

tions & seruiti cultum vos ipsos Sancti Dei offerte, vt extrema tribulationis angustijs arctati, quemlibet Sanctorum tanto letior quisque vestrum illic patronum experietur, quanto deuotior hic in eius vixit obsequio. Hucusq; sanctus Anno Colonensis hoc anno, ea qua diximus occasione. Quod autem ad enarratam historiam spectat, sicut in hoc, ita & in alijs eiusmodi exemplis eorum, qui ab inferis esse liberati narrantur, ea nobis sententia verior comprobatur, vt nequaquam istiusmodi ex corpore reuera decesserint, quamvis omnino decessisse sibi visi sunt, sed per ecstasim & excessum mentis, scilicet Deo volente, ea per visum fuerint assecuti, per rerum imaginem quandam ob oculos mentis diuino ministerio repræsentatam. Etenim iudicium Dei de qualibet anima in momento & in istu oculi fieri, quis ignorat? & neque à sententia extremo iudicio iudicantis esse aliquam redemptionem, diuina Scripturæ oraculis copiissimè absq; vlla ambiguitate docemur.

Et solu Scriptura non potest, quam sanctificauit, & misit Pater in mundum. Sed ad Annonem redamus, qui ad sua monasteria recedens ab Urbe, reliquias Sanctorum accepit: idem etiam priuilegium immunitatis ab Alexandro Papa est consecutus pro dicto monasterio Sigebergensi, & quidem speciali forma in gratiam specialis amici, quod ab eodem vita eius auctore ita describitur b:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Annoni Archiepiscopo sanctæ Colonensis Ecclesiæ in CHRISTO IESU fratris charissimo.

Quod a nobis Deo dilecte frater expetis: ex officio suscepito, & Apostolica auctoritate vniuersis debemus Ecclesiæ: At mibi tecum, in Deo dilecto fratre, alter agendum est, quippe apud virum religiosum, & reueratam operibus, quam nomine Episcopum. Itaque ex parte Domini nostri Iesu Christi & sanctæ Dei Genitricis Mariae, sanctorumq; Apostolorum Petri & Pauli, omniumq; Sanctorum & electorum Dei, confirmamus & corroboramus Abbatiam illam in perpetuum, ne qua persona magna, vel parua, non aliquis successorum tuorum, non Rex, aut Comes, nullus inquam hominem ex ea quidquam ad destructionem loci demoliri audeat: verum omnibus inibi collatis & conferendis pax sit permanens & inconnusa, & prima ista qua modo instauratur, apud monachos permaneat consuetudo, finis illis de Abate libera electio. Si quis bui nostri priuilegiū temere violator extiterit, perpetui anathematis vinculus se innodandum nouerit, nisi forte respicens dignè satisficerit. Qui verò pia deuotione obseruator esse studuerit; peccatorum suorum omnium consequatur venia, & eterna beatitudinis gloriam mereatur. Hactenus descriptum ibi diploma.

Hoc eodem anno idem Alexander Papa Legatos à latere misit in Angliam, qui congregata illic Synodo Vintoniensi, gradu deponerent Stigandum inuasorem ecclesiæ Cantuariensis, qui eo titulo, quo pallium accepisset à Benedicto pseudopontifice, diu retinuisse illam ecclesiæ. Quomodo autē ista se habuerit, ab antiquioribus rerum Anglicarum scriptoribus est petenda narratio, de quibus cum plures scribant, Rogerius in suis Annalibus hac accuratius prosecutus videtur, ait enim: Eodem anno, millesimo scilicet atq; septuagesimo, Concilium magnum in Octauis Pasche Vintonia celebratum est, tubente & presente Rege Willermo, Alexandro Papa consentiente & persuoso Legato Hermenfredi duci Sedunensem Episcopum, & presbyteros Ioannem & Petrum Cardinales Sedi Apostolice suam auctoritatem exhibente.

In quo Concilio Stigandus Doroberniae Archiepiscopus degradatur tribus de causis, scilicet quod Episcopatum Vintonensem cum Archiepiscopatu in ista posidebat: & quod viuente Roberto Archiepiscopo, non solum Archiepiscopatum sumpsit, sed etiam eius pallio, quod Cantuaria remansit, dum vi & iniuste ab Anglia pulsis est, in Missarum celebratione aliquandiu r̄sus est: & a Benedicto, quem sancta Romana Ecclesia excommunicauit, ed quod pecunia Sedem Apostolicanam inita, pallium accepit. Frater quoq; eius Agelmarus Estanglorum Episcopus est degradatus. Abbatess etiam nonnulli ibi degradati sunt, operante Rege, vt quamplures ex Anglis suis honoribus priuarentur, in quorum locis sue gentis personas subrogaret, ob confirmationem scilicet sui, quod nouiter acquisierat regni. Hinc & nonnullos tam Episcopos, quam Abbates, quos nulla evidenti causa, nec Concilia, nec leges facili damnabant, suis honoribus priuauit. & usque ad finem vita custodie man-

IX.

a Ioan. 10

b Vit. Ann.
1b . . . 26

AT EX. PP.

DIPLO-

MAS. AN-

NONI DA

IVM.

X.

XI.

LEGATIO
AB ALEX.
PAPA IN
ANGLI-
AM MIT-
TITVR.

XII.

CONCIL.
VINTONI-
ENSE.

cipatos detinuit, suspitione, ut diximus, tantum inductus noui regni.

XIII.
QUERELA
VVLSTA
NI EPISC.
VVIGOR
NIENSIS.

In hoc itaque Concilio dum ceteri trepidi, rivotè Regis agnoscentes animum, ne suis dignitatibus priuarentur, timerent: venerandus vir Vulstanus Vuigorniensis Episcopus possessiones quamplures sibi Episcopatus ab Aldredo Archiepiscopo (dum à Vuigornensi ecclesia ad Eboracensem transferretur) sua potentia retentas, quæ tunc eo defuncto in poteſtatem regiam deuenerant, constanter proclamabat, expectabatq; iustitiam fieri tam ab ipsis qui Concilio praeerant, quām à Rege flagitabat. At Eboracenſis ecclesia non habens pastorem, qui pro ea loqueretur, mutata erat. Iudicatum est igitur, vi ipsa querela sic remaneret, quoque Archiepiscopo ibi constituto, qui ecclesiam defenderebat, dum esset qui eius querela responderet, ex obiectis & responsis posset euidentius ac iustius iudicium fieri. Sicq; tunc ea querela ad tempus remansit. Hic finis Vuingtoniensis Synodi. Postquam Cardinales Legati ab Anglia discesserunt Romanam reuersuri *relinquentes illic Hermenfredum Episcopum Sedunensem; qui paulo post alijs vrgentibus causis, aliam Synodum habuit, de qua dicere sic pergit auctor :

XIV.

Die autem Pentecostes Rex apud Vuindeshoram venerando Baiocensi canonico Thomā Eboracenſis ecclesia Archiepiscopatum, & Valcelino capellano suo Vuingtoniensis ecclesia praefulatum dedit. Cuius iſſu mox in crastino prædictus Sedunensis Episcopus Hermenfredus Synodum tenuit, Ioanne & Petro Cardinalibus praefatis Romanam reuersis. In qua Synodo Agelricus Suthsaxorum pontifex non canonicè degradabatur, quem Rex sine culpa mox ad Mearlesberge in custodiam posuit: Abbates etiam quamplures sunt depositi, quibus depositis, Rex suis capellani Alfracto Orientaliū Anglorum praefulatum, & Stigando Suthsaxonum dedit Episcopatum; nonnullis etiam Northmannicis monachis Abbatias dedit. Verū Stigandus iste, qui dicitur capellanus Regis, lōgē diuersus ab illo Stigando nuper ex Archiepiscopatu deſpoſito, de cuius fine habet ifta Vvilelmus Malmesburiensis: Quamvis Rex se blandè excusans præceptum Papa obiectaret non tam opinionem affectatā depositionis exclusit, quod eum toto euo in vinculis Vuingtonia habuerit. Ibi ergo Stigandus tenui vitā vitam tolerauit, quidē ei parum de Fisco cerebatur, & ipse ingenitam mentis duritū nihil de suo inferri patet.

XV.

Quin & hortantibus amicis, & pricipiē Regina Editha, Eduardi Regis relata, vt se delicatus vefcret & pasceret: per omne sanctū peierabat, non se habere numnum nec valens. Sed huic sacramento soliditatem veri abſuſe probavit ingens vis opū post mortem eius in subterraneis specubus inuentarum. Ad quarum indicium vt veniretur, auxilij ſuit clavicular collo examinati depedens, que familiaris scribū effet custos. Eaſer immissa manifeſtauit per vhart as inuentas & qualitatem metallorum & quantitatē ponderum. Hic finis nequissimi hominis ac fōr didiſſimi, qui diu ab ipso tempore inuasor alienæ sedis, nullum cum Romana Ecclesia communicationem habere meruit. At cū hæc toleraſet pius Rex Eduardus, Deus vltorem Regem externum immisit vindicem acerbissimum eius scelerum: qui quidē etiſi legitimè per legatos Apostolicā Sedis viſus effet omnia peregiſſe; tamen quod depositis Anglis Episcopis, exteros in locum ipsorum subrogari curauerit quamvis viros præstantissimos, minimè effugit infidiam, quin in deteriore partem ista accepta fuerint, quod non zelo religionis, ſed cauſa regnandi fecerit ifta. Quamobrem penes Scriptores Anglos affectatē tyranidis ignominiam non euaſit. Sed de subrogatione Lanfranci in Stigandi locū in Sedem Cantuariensem, ex Vvilemō rem pleniū per traſtantē abdicamus:

FINIS STI
GANDI
PSEUDO.
ARCHIE-
PISCOPI.

Anno, inquit, Domini & Incarnationis millesimo septuagesimo, intravit Anglicam terram Lanfrancus Cadomensis canonby Abbas, monentibus & praciſtibus Vvilelmo glorioſo Rege Anglorum & felicis memoria Alexandro totius sancta Ecclesiæ summo Pontifice. Is post paucos ſui introitus dies Dorobernensem ecclesiam, eandem Cantuariensem, ſuſcepit regendam. Conſecratio est autem quarto Kalend. Septembr. in ſede metropoli à Suffraganeis ipsius Sedis Vvilelmo Londoniensi Episcopo, Siuuardo Roffensi, Vualchelmo Vuentano, Remigio Dorensi, ſive Lincolnienſi, Herfastro Helmanensi, ſive Theofordiensi, Stigando Silesiensi, Hermanno Schireburgensi, Gifone Vuellenſi. Ceteri qui abſentes fuerunt, cauſas ſue abſentiatam Legatis, quām litteris oſtende-

run. Hæc de ordinatione Lanfranci celebriſ ſuuiſ ſa culi in Ecclesia Catholica luminis ſupra tantum candelabrum ereti, vt qui ſientia egregiè polleret & laicitate vita. Qui hoc ipſo anno conſecrauit Thomā nuper electum Eboracenſem Archiepiscopum, dilata conſentio nuper oborta de obedientia & ſubiectione ab eo præſtanda ecclie Cantuariensi, in ſequente Synodum. De qua ſuo loco acturi ſumus.

At quid Lanfranco contigit, vbi licet inuitus tantæ ecclie regimē eſt conſecutus? non vtique aliter, quām quod euenire ſolet ei, qui nauigationis inſuetus, vbi in nauim immissus motu maris nauſeam prouocante, totus cor pore animoq; turbatus, ſe deponi roget in terram: ita plane ipſe vbi motu rerum agitari cœpit, vt dimittere poſſet Archiepiscopatum, his datis ad eum litteris rogauit Alexandrum Romanum Pontificem:

Summo sancte Eccleſiae paftri Alexandro Pap. & Lanfrancus indigne Antiftes canoniam obedientiam.

Nescio cui aptius calamitatis meas explicem, quām tibi (pater) qui ipſarum mibi calamitatū causa exiſti. Nam cū de Beccensi congregatione, in qua habitum religiosi aſſumpſi, à Principe Northmannorū Vvilelmo abſtractus, Cadomensi præfem cœnobio, imparq; exiſterem paucorum regimini monachorum, incertum habeo, quo iudicio omnipotens Dei, fatus ſunt e cogente ſpeculator multorum, numeroq; carentium populum. Quod cū praefatus Princeps, iam R. x Anglorum factus, multis varijs modis laboraret efficiere, caſis tamen laboribus ſuis, à me nullo modo potuit impetrare, quoaduſque Legati tui Hermenſi euideſt Sedunensis Episcopus, atque Hubertus sancta Romana Eccleſiae Cardinalis in Northmanniam veneſunt, qui Episcopos, Abbates, eiusdemq; patriæ nobiles conuenire fecerunt, atque in eorum praefentia, vt Cantuariensem Eccleſiam regendam ſuſciperem, ex Apostolice Sedi auctoritate præceperunt. Aduersus hoc imbecillitas mearū viri morumq; indigitas prolatas in medium nibil proſuit: excusatio in cognita lingua, gentiumq; barbararum, nullum apud eos locum inuenire preualuit.

Quid plurā? Aſſenſum præbui, veni, ſuſcepi. In quo tot moleſtias, tot tadia, tantumq; ab omni feri bono deſectum mentis quotidie ſuſtineo; tot aliorum in diuersis personis perturbationes, tribulationes, dama, obduratioēs, cupiditatis, ſpurcitas, tantumq; sancte ecclie caſum inceſtanter audio, video, ſentio, vt tadeat me vita mea, doleamq; plurimum, me vſq; ad hac tempora perueniſſe. Mala ſiquidem ſunt, que in praefenti cernuntur: multò verò deteriora ex iſtorum conſideratione in futuro coniunctur. Et ne diu Celsitudinem veftran multis magniſque negoſijs occupata, prolixa orationis ambitu protrahabam; rogo quatenus propter Deum & animam veftran, ſicut veftra, cui contradicifas non fuſit, me auctoritate alligatiſ, ſic quoque alligatum abrupto per eandem auctoritatē huius neceſitatis vinculo abſoluatis, vitamq; cœnobialem, quam præ omnibus rebus dilig, repetendi licentiam concedatis. Nec in huius rei ſperni petitione debo, quām tam pīe, tam neceſſariè, tam inſiſis ex cauſis concedi mihi à vobis deſpoſto.

Meminiſſe ſiquidem debetis, nec tradi obliuionis oportet, quām benignè veftrō consanguineos, alioſq; à Roma ſcripta deferentes, prefatis adhuc cœnobij conſtitutus ſep̄ recipi: quām ſtudioſe eos pro capitu meo, ingenijq; iſforum tam in ſacris, quām in ſacularibus litteris eruditini: vt taceam multa alia, in quibus vobis veftrisq; anteceſſoribus pro rerum ac temporum qualitate non nunquam ſeruui. Nec hoc iactando aut improperando, teſte conſcientia, dico; nec fauorem gracie veftra, quaſi prolatis obedientia mea obsequijs ſolito maiore captare requiro. Hoc tantum ſtudio, harumq; litterarum is ſolium meus finis eſt, vt congruam rationem, iuftamq; cauſam poſsim oſtendere, qua id quod peto, à veftra munificencia, Christo aspirante, valeam obtinere. Quod iſforas ſe confiderat a aliorum utilitate ſecus agendum, nihilque id de negandum eſſe decernit: valde vobis cauendum, atq; timendum eſt, ne vnde vos mercedem habere apud Deum exiſtimatis, inde, quod à veftris actibus ſemper procul ſit, peccati periculum incurrit. Nullus eſt enim à me, aut per me in hac terra animarū profectus, aut ſi vñus exiſtit, tam paruuſ eſt, vt detrimentis meis cōparari non poſſit. De his haſtenus.

Ceterum quando Romæ ſui, veframq; faciem videre, veftro que colloqui ſui, diuinā gratia conſedente, promerui, rogaſtis me, quatenus

LANFR.
ARCHIE-
PISC.CAN
TVA. MIS-
SIONEM
PETIT AB
ARCHIE-
PISCOPO.
XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

quatenus in sequenti anno circa Nativitatem Christi ad vos venirem, vobis scilicet in palatio vestris stipendijs, tribus, aut eis amplius mensibus moraturus. Verum hoc sine magna rerum, corporisq; incommoditate me facere non potuisse, tefis mihi est Deus, testes angelus eius. Cur autem non potuerim, plures variaq; causa efficerunt, quae post soli breuitate pro sui prelilitate comprehendendi non possunt. Sed si superna maiestas vitam mihi atque incolumentem cum rerum commoditate concesserit, sanctosq; Apostolos, & vos, sanctosq; Romanam Ecclesiam visitare desidero. Quod ut fiat, rogate, obsecro diu in amorem clementiam, quatenus domino meo Regi Angelorum longam vitam concedat, pacemque ei de omnibus sibi aduersantibus fratrat, cor eius ad amorem suum & sancta Ecclesia spirituali semper deuotio compungat. Eo enim viuente pacem qualemcumque habemus; post mortem vero eius, nec pacem, nec aliquid bonum nos habituros speramus. Hucusque Lanfranci epistola ad Alexandrum Romanum Pontificem, quam accepi vna cum alijs ab amico coniunctissimo mihi Christiana charitate Nicolao Fabro Parisiensi, cui rerum antiquarum studiosi hoc etiam nomine bene precentur.

XXII. Cum autem de Archiepiscopatu dimittendo spes omnis frustraretur, ad subeundum onus impositum submitens, licet inuitus, humeros, pro accipiendo pallio ab Apostolica Sede Romam Legatos misit. Verum quod antiqua consuetudinis esset, ut Archiepiscopi Anglicani ipsi ad Apostolorum Limina se conferrent pro pallio accipiendo: cui cum derogatu fuisse a Ioanne Papa XX. anno Redemptoris 1027. tamen contrarijs decretis revocata fuisse priuitem consuetudinem, docent litterae Hildebrandi:

Lanfranco venerabili Cantuariorum Archiepiscopo, Hildebrandus sancte Romana Ecclesia Archidiaconus salutem in Dominio.

XXIII. Verba legatorum vestrorum grauiter accepimus: sed quod voluntati vestra in mittendo absente persona vestra privilegio, ut illi petebant, ritè non potuimus satisfacere, valde dolimus; neque id egrè ferat vestra prudentia: quoniam si aliqui Archiepiscoporum vestris temporibus absenti hoc concessum fuisse vidissimum, profectò religioni vestra promptissima charitate honorem hunc absque vestra fatigazione impenderemus. Vnde necessarium nobis videtur vos Apostolorum Limina visitare, quatenus de hoc & ceteris, vna vobiscum efficacius quod oportuerit, consulere valeamus atque statuere. De cetero si Legatos nostros ad vos venire contigerit, solita charitate recipite, quod vobis in aure dixerint, prout charissimum sancte Romana Ecclesia filium & religiosum decet sacerdotem, procurare studete. Inter haec autem contigit Lanfrancum Pam litteris istis consulere:

XXIV. **LANFR.** Vniuersa Christi Ecclesia summo rectori Alexandre indignus Anglorum Archiepiscopus Lanfrancus finem inferre bonum bono principio.

ADALEX. **PAP. DE** Necesse est urgente, expectare non potui, quo ad usq; redirent (quos ad vos transmisisti) priores Legationis. Hermannus sicutus noster regionis Episcopus, qui tempore veneranda memoria Leonis Papæ antecessor vestri, reliquo Episcopatu monachicam vitam petiit, nunc iterum hoc idem facere omnibus modis petit. Et nisi ego censura canonica obstat, iam pridem aut Regi Episcopatu reddidisset, aut clam ad monasterium confugisset. Et quidem dum virili labore atque iuuentu viguit, scientia diuinarij atque mundanarum rerum prædatus, ad pastorale officium satis virilis persona extitit; sed iam seniliitate, prolixiaq; eruditio confectus, debitam officio curam impendere vltius non valet.

XXV. Nec existimet sancta colendaq; beatitudine vestra, quod aut quibuslibet muri lucebitur, aut regalibus angarijs ultra vires prægranatus hoc facere velit: Deum omnipotentem, dulcissimamque gratiam vestram testor, quod nec in verbis eius, dum familiariter colloquio consilium anima sue a me quereret, suasq; mihi negligencias confidendo aperiret, deprehendere id valui, nec a quoquam hominum tale aliqua vnguam de eo audiui, sed sicut puto, & reuerterea est, exactis in hac via compluribus annis, iam tandem proximus morti, priusquam moriar, a vinculis ac mole tantu oneri desiderat absoluiri liberari, & in extremo saltu virtus sua Psalmus, Iyomus, Orationibus, Lectureibus occupari. Propterea Apostolice. Sed celstudinem consilendam putauit, quatenus ab ea infra certissime teneamus, quid in tam excellenti, tamq; necessaria re concretere, vel facere debeamus. Nec id differri oportet, quia

valde timendum est, nisi solertia vestra prouideat, ne eius corpora incommoditas multi animabus causa perditionis existat. De hac re ista sufficiant.

Liſfeldensis vero Episcopus, qui apud Legatos vestros de incotinentia carnis, cui vxor publicè habita filijq; procreatis stimoniū perhibebant, alijsq; criminibus accusatus, ad Synodus tamē eorum venire noluit: Vnde & predidi Legati vestri eum excommunicauerunt, Regisq; substituendi successorem, ut dicitur, licentiam concesserunt. In Paschali solennitate ad curiam venit, de illatis culpis causam inire noluit. Regi in consueta Episcoporum atque laicorum Episcopatum reddidit, se amplius non habiturum, nec successori calumniam, aut damnum illatulum iure iurando spontanea voluntate firmavit. Debinc ad monasterium, in quo ab infanti a nutritus monachus fuerat, repedauit. Ego tum nouus Anglus, rerumq; Anglicarum, nisi quantum ab alijs accipio, adhuc penè insensus, in locum eius non praesumpsi vel Episcopum consecrare, vel consecrandi licentiam alijs Episcopis dare, quo ad usque perceptio vestra veniat, que in tanto negotio, quid oporteat fieri, informare nos debeat. Ne id quoque differat Paternitas vestra: quia duci est, ex quo illa miserrima ecclesia pastore est instituta. Omnipotens Dominus de nobis semper audire de vobis, quod audire cœpimus, & audire desideramus, diligende, cotende, & reverendus Pater.

Eodem anno Alexander Papa (qui imitatus S. Leonem Nonum, licet Romanus Pontifex creatus, nunquam titulum prioris a Lucensis Ecclesiæ dimittere voluit) emens decennio, ex quo cœperat illic egregiam basilicam edificare, ea iam absoluta, Lucam petiit, eamque in honorem sancti Martini Episcopi & Confessoris Deo dicauit, pridie Non. Octob. Cui consecrationi interfuerunt viginti duo Ecclesiarum Antislites ex Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis, præter hos innumeris Abbates & alijs concepsit; ut octo dierum spatio dedicationis memoria perageretur annis singulis, concessa indulgentia penitentia. Porro in eius basilicæ anteriori portico adhuc versus hi in marmore sculpti leguntur:

H V I V S Q Y A E C E L S I R A D I A N T F A S T I G I A
T E M P L I

S V N T S V B A L E X A N D R O P A P A C O N S T R U C T A
S E C V N D O .

I P S E D O M O S , S E D E S P R A E S E N T E S S T R V X I T
E T A E D E S .

I N Q V I B V S H O S P I T I V M F A C I E N S T E R R E N A
P O T E S T A S

V T S I T I N A E T E R N O S T A T V E N S A N A T H E
M A T E S A N X I T .

M I L L E Q V E S E X D E N I S T E M P L V M F U N D A M I
N E F A C T O

L V S T R O S S V B B I N O S A C R V M S T A T F I N E
P E R A C T O .

Voluisse prætereat eandem Ecclesiam Lucensem sacris reliquijs illustrare, in primis vero corpore sancti Alexandri Papæ & martyris, inscriptio posita in Ecclesia S. Alexii, quam & ipsum extruendam curasse tradunt, docet inscriptio, quæ in posteriori translatione facta hoc nostro saeculo posita est his verbis:

C O R P V S B E A T I S S I M I A L E X A N . P R I M I P O N T .
M A X I M I S V B H A D R I A N O I M P . M A R T Y R I O C O
R O N A T I V N A C V M C A T E N A Q V A V I N C T V S C V
S T O D I E B A T V R , A B A L E X A N D R O I I . I N A R A
H V I V S T E M P L I S V B T E R R A N E A C O N D I T V M
D E B I T A C V M R E V E R E N T I A F V I T I N H O C A L
T A R E T R A N S L A T V M A N . D O M . M . D . X X X I I I .
M E N S . D E C E M B . C V R A N T E N O B I L I V I R O A R
N O L P H I N O A E D .

Eiusdem rursus Ecclesiæ vetera monumenta testatur, eundem Pontificem detulisse Romanum in eandem à se eretam Ecclesiam corpora sanctorum martyrum Iasonis, Mauri, & Hilariæ, eademque in dextero latere honorificentissime condidisse, in sinistro autem corpus S. Luciae. Quod vero retinuerit (ut dictum est) nomine Episcopi Lucensis Ecclesiæ etiam factus Pontifex, demonstrat eiusdem Pontificis diploma, quod hactenus in eadem ecclesia asservatur, in cuius fine haec legitur subscriptio:

XXVI.

^a Ex Cod. antiquo Ar
thiaca be
dral. Luc.
eccl. qui af
feratur in
bibi. Y at.

XXVIII.

XXIX.

^t Ego Alexander solius Dei misericordia licet indignus sancte Romane & Apostolica Ecclesia Praeful & Licensis Episcopus in hoc decreto a me factio ad confirmandum subscripti.

XXX. Erat tunc temporis in eadem Licensi ciuitate Ioannes Praepositus monasterij sanctitatem conspicuus, cuius beneficio Alexander Papa febre curatus est. Rem gestam sic describit Desiderius Abbas Cassinensis, qui postea Victor Papa fuit, his verbis: *Felicitas memoria Alexander Papa disertissimus & eruditissimus fuit, qui primum Licensem, postmodum Romanam rexit Ecclesiam, ex cuius ore, qua nunc refero, de eodem Ioanne audisse me contigit. Cum quodam tempore idem prefatus Pontifex febre correptus grauiter agrotaret, & quotidie languore crescente, vehementius fatigaretur: repente ei ad memoriam rediit, quod fama vulgante de predicto seruo Dei sapientia audierat. Quod videlicet quicunque febre detentus baupisset ex aqua, quae de manibus illius deflueret, dum post Missarum solennia ablueret: mox recepta sanitatem liberaretur. Latenter igitur misit, qui sibi ex illa aqua aliquantulum afferre debuisset. Cumq[ue] b[ea]ti qui misit fuerant, aquam, quam postulauerat, attulissent: mox ebibit, & ita repente sanitatem pristinam restitutus est, vt nulla in eo languoris indicare manerent. Haec Desiderius.*

XXXI. Porro quod ad reliquias anni huius memorias pertinet, quod huius quoque anni nota inscripta reperiuntur ianuæ æreæ portæ, eiusdem que primariae basilice sancti Pauli extra Vrbis moenia, egregium pietatis monumentum. Geminæ enim in ea sunt ianuæ, eademque quinquaginta quatuor partite æquilibus spatijs, iisdem sacris imaginibus, Christi, Dei Genitricis, aliquorum Prophetarum & Apostolorum vñ cum eorum martyris, iisdem Græcis characteribus indicatis. Quod autem fusorio opere fabricata essent, noscuntur Constantinopoli, artifex Latina lingue minus disertus, ubi Latina elementa exprimere voluit, in ipsam peccasse Latinam linguam agnoscat. Sic enim se habet ipse titulus index temporis, quo & eius, qui ipsas elaborandas curauit, donauitq[ue], dictæ basilicæ, nomen expressum habetur, in hunc modum:

ANNO MILLESIMO SEPTUAGESIMO AB INCARNATIONE DOMINI TEMPORIBVS ALEXANDRI SANCTISSIMI PAPAE II. ET DOMINI HILDEBRANDI VENERABILIS MONACHI ET ARCHIDIACONI INSTRVCTÆ SVNT PORTAE INSTAE IN REGIA VRBE CONSTANTINOPOLITANA ADIVVANTE DOMINO PANTALEONE CONSULE QVI ILLAS FIERI IVSSIT.

Habet & hos versus superius ad Apostolum Paulum, cuius se ipsum precibus commendat.

PAVLE BEATE PRECES DOMINO NE FUNDERE CESSES

CONSULE M ALFIGENO PRO PANTALEONE ROGANDO

DVCTVS AMORE TVI QVI PORTAS HAS TIBI STRVXIT.

REGO SIBI PER TE RESERETVR IANVA VI-

TAE.

SVPPEX ERGO PETIT DOMINO QVIS SEM-

PER ADESTIS

HVIC PRECIBVS NOSTRIS DEVS ANNVAT ES

SE QVOD ESTIS.

Infuper finis rorsum totidem hos habet versus, quibus ingredientur commendat se precibus.

TV QVOQVE QVI SACRI SVCCEDIS LIMINA TEMPLI

HAS PER QVAS INTRAS STVDIOSIVS INSPI-

CE PORTAS

ET SIC INGRESSVS DOMINO FER CVM PRE-

CE FLETVM

VT DEVS HVIC REQVIEM CONCEDAT HABE-

RE PERENNEM

IMPETRET HOC ILLI SIMVL INTERCESSIO

PAVLI

QVIM QVIA DILEXIT DECORAVIT MVNERE

TALI.

Et inferius supplex inest imago ipsius, hoc versu ad pedesposito:

PANTALEON STRATVS VENIAM MIHI POS-
CO REATVS.

Cætera autem diuersorum mysteriorum signa cum eorū titulis. Primo enim loco haber Christi Domini Annuntiationem, inde Nativitatem, Simeonis occursum, Baptismum, Transfigurationem, Palmarum solennitatem, Crucifixionem, Depositionem de Cruce, Resurrectionem, Ascensionem, & Pentecosten, cum Græcæ scriptis eorum litteris.

Habet insuper imaginem S. Petri, & seorsum eiusdem sub Nerone Martyrium, idemq[ue]; S. Pauli martyrium, S. Andreæ, & seorsum eius martyrium. Eodem quoq[ue] modo ceterorum Apostolorum atq[ue] Euangelistarum.

Habet etiam eodem opere fulli sculptos prophetas, videlicet Moyse, David, Ezechiam Reges, Eliam, Eliseu, Isaiam, Hieremiam, Ezechielem, Danielem, Ionam, Habacuc, & Sophoniam prophetas, cum eorum titulis & oracula Græcæ scriptis, insuper Christi nomen, & crucis in diuersis locis expressas. At de his satis.

Moritur hoc anno Godefredus Dux Tuscæ coniunctæ Beaticis, de quo sèpè superius: id Hermannus, idq[ue]; Sigebertus hoc anno. Succedit ei filius eius patris nomine dictus Godefredus Gibbus, sed in Ducatu Lotharingiæ tantum: Tuscæ autem domina & Liguriæ sola Beatrix fuit eius nouera, mater vero Mathildis.

Quod autem mortuo hoc anno (vt dictum est) Godefredo Dux Beaticis viro, nullus alius in consortiu principatus accesserit matri vel filiæ, ipsa publica monumenta declarant, in quibus absque viro aliquo, nomen tantum ipsius Beaticis habetur expessum, vt inter alia quod Florentia nuper missum accepimus, post biennium datum, cuius hoc est exordium: *In Dei nomine in ciuitate Florentia infra palatum de domo sancti Ioannis, ibidem residebat domina Beatrix Ductrix & Marchionissa Tuscæ, ad iustitiam faciendam, & questiones audiendas & deliberandas, assentibus cum ea iudicibus, &c.* Agitur in eo de bonis quibusdam acquirendis monasterio sanctæ Felicitatis sub Berta Abbatissa. Vbi in fine hæc nota temporis: Ego Ioannes Notarius ex iustitione predictæ Beaticis. . . & iudicium commonitione scripti anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi septuagesimo secundo post millesimum, quinto Kal. Martij, Indictione * xj. sequitur post haec subscriptio quatuor iudicium.

Cæterum quod spectat ad Beaticis stemma, quoniam fuerit orta parente, haud leuis est controuersia, auctoriibus eius temporis ab inuicem dissentientibus. Etenim qui cum ea codem vixit tempore Dominizo presbyter, in vita Mathildis, quam versibus scripsit, eam genitam ex Friderico Lotharingiæ Duce videtur asserere, dum sic ait:

Cum natam rutuli Duci expetij Friderici,

Coniuge cum propria Mathildis deniq[ue] dicta.

Iste Beaticem Fridericus donat habere.

Huic Bonifacio, &c.

Iste est ille Fridericus filius Godefredi Barbati Primi, cuius epitaphium scripsit Gerbertus, qui postea Silvester Secundus.

Francorum placito nomen hic tulit Friderici,

Quem pro auctoritate Duces à sanguine Regum,

Officio, meritisq[ue] parem sapor ultimus haust,

Mercuri, cum celso domo tibi Phœbus pateret.

Cum vero eadem Beatrix dicta reperiatur Henrici Quarti Regis amita, eiusque filia ex Bonifacio Mathildis, cōsobrina eiusdem Henrici nominata reperiatur: à Domnizone est recessendum. Fuisse Beaticem Henrici amita tradit a Gregorius, imò idem ipse Henricus Rex in Gregorio: *Quamobrem oportuit filiam fuisse Conradi Imperatoris, sororem vero Henrici Terti Augusti, ex quo ipse Henricus Quartus est natus, Mathildemq[ue] filiam Beaticis fuisse eiusdem Regis consobrinam.* Quod & idem Domnizo presbyter in vita Mathildis expressè iterum testatur, dum ait de Henrico Rege:

Ad consobrinam Mathildem misit ut ipsa, &c.

Consobrina valens fac me benedicere. Vade.

Et infra libro secundo, ita:

Vt igitur Mathildis Beaticis filia dicatur consobrina

Henrici Quarti Regis: oportuit eius matrem Beatricem filiam suisse Conradi Imperatoris, sororem vero germanam Henrici Imperatoris patris Henrici Regis, qui fuit, ut dictum est, consobrinus Mathildis filiae Beatrixis, ut bis idem ipse Domnizo restatur, cuius sententia, non filia Frederici matrem eius Beatrixem, ut ante dixerat, sed potius filiam suisse Conradi, dicendum, ut ipsa Beatrix esse potuerit amita eiusdem Henrici Quarti, prout vocat eam ipse Henricus, & restatur qui resert eius verba, Gregorius Papa Septimus^a.

De Mathilde vero Beatrixis huius ex primo coniuge Bonifacio filia illud etiam exploratum habetur, nupti traditum Godefredo cognomento ex deformitate corporis desumpto, Gibbero atque Strumoso, eidemque filio eiusdem Godefredi Barbato, eius nominis Tertij, qui fuit secundus maritus, defuncto Bonifacio, Beatrixis, sicut eadem eiusdem Mathildis extiterit eiusdem Godefredi priuigna eademque nupta eius filio Godefredo Gibbero, qui in Ducatum Lotharingiae patri successit, de quo sepe dicendum inferius.

Quod autem plures inueniantur eiusdem nominis clarissima feme Mathildes & Beatrices nuptae eiusdem nominis Ducibus Lotharingiae Godefredis (quod plerisque Scriptoribus errandi fuit occasio in equiuocis laboratis) hic operae premium ducimus eas ab inuicem propriis distinguere differentijs. Fuit prima Mathildis Saxoniæ Comitissa nupta Primo Godefredo Barbato, ad quam hec extat epistola Gerberti, qui poste fuit Silvester Papa.

Mathildi Comitissa.

Deponat domina mea Mathildis omnem querimoniam. Clarissimus vester coniux Godefredus inter pares precipuus, ac ipsi virtutibus formidabilis hoc præcipit, exhibilare mentem, quia spiritus tristis exiecat ossa, consiliatur turbat. Dominus Theophana Imperatrici semper Augustæ ac filio eius semper Augusto cum filiis vestris fidem purissimam seruare. Pax tamen cum Francis hostibus nullum facere. Francorum Reges auersamini. Cœstra omnia sic tenete, sic defendite, ut nullam in his habeant partem aduersari vestri; neque pro spe liberationis mariti, neque pro terrore peremptionis eius, aut filii Friderici Hæc XI Kal. Aprilis, ad flumen Matronam meæ fidei commisit, que vobis plena fide retulit. Hec Gerbertus ad Mathildem. Ex quibus duo perspecta redduntur, alterum quod Mathildis coniunx fuerit Godefredi, alterum quod Fridericus fuerit ex eis genitus. Quibus vetera documenta diplomatum & inscriptionum sepulchralium consentiunt, quæ in commentario b Stemmatis Lotharingiae notata habentur, ex quibus patet ex hoc Godefredo cognomento Barbato, & dicta Mathilde hos genitos esse filios, Adelberonem Episcopum Virdunensem, Fridericum & Hermannum Comites, Godefredum & Gozelonem, clariusque sub Ottone Secundo.

Rursum vero Beatrix alia reperitur ab illa, de qua agimus longe diuersa, sed quæ sicut nomine eadem, ita eiusdem nominis nempe Godefredo viro coniuncta fuit. Extat de his vetera monumenta ex monasterio Belli prati in Lotharingia accepta, quibus significatur, eundem Godefredum Barbatum Secundum, Primi filium, Ducem Lotharingiae post defunctam priorē coniugem Gertrudem Comitissam de Northon, accepisse posteriorem coniugem Beatrixem Comitissam Brabantinensem: Sic igitur ad distinguendas ab inuicem dicenda sit ipsa Beatrix senior, alia vero secunda nupta Tertio Godefredo huius respectu iunior sit appellanda; cuius viri Godefredi Tertij, quem hoc anno esse defunctum diximus, est recitandum fragmentum diplomatis ex commentario Stemmatis Lotharingie Ducum, quod tanquam egregium pietatis insigne, eius sepulchrum exornet. Sic enim se habet ex æde sumptum sanctæ Mariæ Virdunensis.

In nomine domini, Amen: Quia canit diuina Scriptura: Reddite quæ sunt Dei Deo. & quæ sunt Cesari Cesari. Igitur nouerit omnis generatio sæculorum, quod ego Godefredus ducus Barbatus, filius inimicorum Ducis Gozelonis Dux Lotharingia superioris, Melloianus & Marchio Brabantia, Hasbania, Arduana, Buillon, Comes Virdunensis, rex tuum meum, mala, infestations, quas Ecclesia B. Marie Virdunensis matrem inimicis agrosens: tenore presentium in conspectu Crucifixi ac B. Marie, totiusque Cleri ac populi

li misericordiam de peccato commissso contra Deum, beatam Virginem, & proximum habere sperans; hodie profat factio[n]e maiorum commissorum, do Ecclesia B. Maria ac eiusdem presbyteris in perpetuum, quartam partem Comitatus mei Virdunensis, & promitto me restauraturum eadem hæc iuxta pristinam formam, &c. Actum publicè Virduni, anno Domini millesimo vigesimo. Sigillum habebat ornatum scuto decorato Cruce ac carbunculo, seu escarbole defuper. Ita ibi. At qui tantum Christiano Principe dignum veræ penitentia speciem edidit, longe maiorem etiam in terrenis spatijs retributionem est consecutus: nam ex coniugio Beatrixis maioris partis Italiae factus est dominus. Sicut enim ex peccato non nisi ignominiam peccator haurit; ita ex confessione peccatorum & penitentia idem vberes gloriae fructus colligit, sicut David & alijs legimus obuenisse Principibus. Hoc eodem anno Alexander Papa facultatem concessit Gebhardo Archiepiscopo Saltzburgensi nouæ erigendæ sedis Episcopalis in sua dioecesi, cuius occasione has dedit ad eum litteras Apostolicas:

Alexander Episcopus serurus seruorum Dei Gebhardo Saltzburgensi Archiepiscopo, suisq; successoribus in perpetuum.

Quotiens ea à nobis petuntur, qua religione conueniunt, prompta debemus concessionem annuere, & favoris nostri gratanter prebere assensum, quoniam ex consideratione nostri officij cogimus Ecclesiæ utilitatibus, etiam si minimè exigatur, sollicitè inuidigare, & animarum saluti solerti studio prouidere. Quapropter, dilectissime frater, quia postulasti à nobis, quatenus Apostolica auctoritate cedderemus tibi unum Episcopatum in tua parochia constitueremus, quia Ecclesia tua amplè diffusa est, quod per te solum non possumus eam in chrismate, alijsq; pluribus, quibus Episcopali officio indiget, decenter, ac rationabiliter regere: p[ro]p[ter]is precibus tuis inclinati libenter annuimus, & ut etiam in plebeat satagitamus. Apostolica igitur auctoritate, venerande frater, religione tua concedimus, volumus, & firmamus, atq[ue] auctoritate B. Petri Apostolorum principis, in quocumq; loco tibi melius visum fuerit, Episcopatum in tua parochia constitue, & ad procurandum salutem animarum, ad utorem tibi tua consideratione ibi præpone. Ita tamen, vt Episcopatus illæ Ecclesiæ tuae, tibiq[ue] vel tuis successoribus numquam subtrahatur, & nullus ibi Episcopus quandoq[ue], sine per inuestitum, vt dici solet, vel quocumq[ue] pacto inibi constituantur, nisi quem tu, vel tui successores prompta voluntate elegerint, ordinauerint & consecraverint. Indignum enim atque detestabile est, vt hoc, quod studio pietatis à nobis quæsumus, Apostolica auctoritate firmatum, ad detrimentum Ecclesiæ tuae quolibet modo vertatur. Si quis autem temporario ausu huius nostre sanctionis privilegium infregerit, novet se Apostolica excommunicationis, atque anathematis vinculo innodatum. At vero, qui pro intuito custos & obseruator extiterit, perpetua benedictionis abundantia repleatur. Data Laterani 12. Kalen. Aprilis per manus Petri Clerici furgentis vice Petri S. R. E. Cardinalis ac Bibliothecarij, anno ab Incarnatione Dom. MLXX. Pontificatus vero domini Alexandri Papæ I. nono, Indictione 8. Verum cùm id non posset perficere Gebhardus impediente Henrico Rege, eius tandem consensum post biennium extorsit, vt ex ipsius litteris ibidem recitatis appetat. datis anno septuagesimo secundo post millesimum. Statuta est igitur tunc tunc fedes Episcopalis in Carinthia, cùm primus Episcopus datus est Guntherus.

I E S V C H R I S T I Annus 1071.

ALEXAND. II. PAP. VACAT IMP. OCCID. I. 4.
Annus II. ROMANI DIOG. IMP. 4.

Sequitur annus Redemptoris millesimus septuagesimus primus, Indictione nona, quo delata Româ causa Caroli Constantiensis Episcopi ad Alexandrum Romanum Pontificem, accusantibus eum eiusdem Ecclesiæ clericis, ipso autem Sedem Apostolicam appellante; idem Papa delegauit eum Archiepiscopo Moguntino, penes quem cum plus valeret iussio Pontificia, quam auctoritas Regis, nitens eum liberare, eundem Carolum testibus coniunctum in Synodo idem Archiepiscopus condemnauit.

I.
CAVSÀ
CONSTAN
TIENSIS
EPISC. DE
FERTVR
AD PAP.

ca. 1. dist.
52.

Scribit ista pluribus Lambertus anno superiori his verbis, sexagesimo nono post millesimum: *Rumoldus Conf. antientis Episcopus maturè admodum granitatis vir obiit (hic est ille, ad quem extat a Decretum eiusdem Pontificis datum, licet apud Gratianum mendosè Grimoldus pro Rumoldo ponatur.)* Hunc Carolus succedit Magdeburgensis canonicus. Is à clericis Constantiensibus primò benignè suscepitus est, sed processu temporis, dum pro libertu suo magis quam ex ratione rem gereret: indignantes clerici à communione eius se abstinere coperunt propter simoniacam heresim, per quam Episcopatum usurpare dicebatur, id quoq; ei criminis dantes, quod plerosq; Ecclesia thesauros furtive abstrulisset. Quia accusatione Romanum perlata, Romanus Pontifex mandata dixit Moguntino Archiepiscopo, ne vlo modo ab eo consecraretur, donec in sui presentia causa diligentius ventilaretur. Et sub hoc anno idem auctor inferius de prosecutione cause:

II. *Carolus, cui Rex Constantiensem Episcopatum dederat, assiduū proclamationibus pro ordinatione sua Sedem Apostolicam appellabat; è contra Fratres Constantienses obstinata contentione oblitusabantur, ne contra canonum instituta iis, qui prater finioriam heresim furti quoq; insimulatus fuerat, sibi Episcopus ordinaretur. Papa, cum ei molesti essent, cognitionem cause à se ad Archiepiscopum Moguntinum reiecit; iusq; vt vtrisq; vocatis ad Synodum, rem diligentissimè ventilaret. Et si crimina que obiectebantur, refellere non posset: nulla eum ratione consecraret. Hac de causa Synodus Archiepiscopus Moguntia indixit in mensam Augustum. Rex concertationem hanc iniquo valde animo ferebat propter amicitiam Caroli & plurima seruitia, quibus etiam in re familiariter plerumq; sibi commodissime affuerat: & idcirco munera sua rata ei manere cupidissime volebat. Vnde Moguntino Archiepiscopo grauiter succensebat, quod non statim eum, contemptis obstreptum Fratrum simulatibus ordinasset. Sed ille immobiliter persistebat in sententia, illud praeserens, quam terribiliter anno superiore à Papapro simili causa obiurgatus fuisset, & quam vix & agrestine damno gradus sui evasisset, & quod postea recentibus litteris Sedis Apostolicae, ne sine diligentissima discussione manus illi imponeret, commonitus fuisset. Itaq; instib; iam Kalenda Augusti Rex Moguntia properabat, cupiens ipse in discussione tantum negotiū cum Archiepiscopo cognitor assidere. Et inferius narrato obitu Lupoldi Regi charissimi, quem eo itinere mori contigit, pergit ceptam historiam ipsam verbis istis:*

Rex magnificè ac regaliter curato funere, Moguntiam, sicut instituerat, properauit: cumq; statuta die in Synodo cum Episcopi assedisset: aderat Carolus, aderant & Fratres Constantienses, magnam ei molem criminum obiectantes, contra quos Rex (quantum salua verecundia poterat) dedita opera nitebatur, & modo obiecta purgare, modò pondus obiectorum, que non poterat purgare, callidis sermonibus nitebatur attenuare, plerumq; etiam in instaurium & perurgentium procacitatem verbis durioribus corripiebat, ac si sit impudentiam, opposita auctoritatibus sua maiestate referingere tentabat. Primum & secundum diem in hoc negotio insumpit. Cumq; accusatorum constantiam nec veritate responsio[n]is, nec arte dictioni eludere posset, ad ultimum probatis, qua obiecta auferant criminibus, baculum Episcopatu[m] ab eo recepit: verbis tamen exquisitissimis maiestiam eius consolabatur, promittens quod dum primum sibi opportunum fieret, benigna vice hanc calamitatem ei compensaret. Et inferius eodem anno in fine: Carolus, quem ab Episcopatu[m] Constantiensi diecetum supra diximus, regressus ad Magdeburgensem diaconem, sexto Kalend. Ian. obiit. Hunc finem accipit homo cupidissimus gloriae, qui cum malis artibus eam assequi conatus est, messuit loco gloriarum ignominiam, simulq; mortem ex macerore cor exeden te perceperit.

DEPONI
TVR CA-
ROLVS E-
PISCOPVS
CONSTAN-
TIEN.IV.
ALEX. PP.
DEDICAT
BASILIC.
CASSIN.

Hoc Alexander Papa vnā cum S. R. E. Cardinalibus inuitatus à Desiderio Abate Cassinensi presbytero Cardinali titulo S. Cæciliae, Cassinum proficiscitur ad dedicationem nouæ basilicæ, quam idem Abbas erexit. Celeberrima quidem omnium dedicatio fuisse reperitur, cui ipse Pontifex Romanus interfuit cum omnibus Cardinalibus qui Romæ aderant, & Archiepiscopis decem, & Episcopis quadraginta tribus. Sed & praesentes fuerunt Principes plures atque magnates, nec non populi innumera multitudo, inuitati omnes litteris Alexandri Pontificis. Quibus omnibus ad candem solennitatem confluentibus, quam diebus octo voluit perdurare, Indulgencia Pontificia re-

missionem peccatorum concessit. Hæc Leo b Ostiensis pluribus narrat. Qui & de occasione eius renouandæ basilicæ, atq; structura ipsius & ornamenti pluribus agit. Dedicationemq; ipsam ita certa temporis nota signata relinquit his verbis: *Dedicata est eadem B. Benedicti a basilica cum quinq; altaribus suis ipsa die Kalend. arum Octobrium anno Incarnationis Domini millesimo septuagesimo primo, Indictione nona, die sabbathi.* Quod autem ad numerum Indictionis spectat, cum secundum priscum usum à Septembri mense nona Indictione incipiatur numerari, ac ea ratione scribenda fuisset Indictione decima: dicendum vel in codicem irrepsisse errorem, vel factam recensiori more, quo vñ cum anno no[n] indictione exordiatur. Præter Leonem Ostiensem scriptis etiam Leo Marsicanus libellum de eadem consecratione: idipsum præstitit Alphanus Archiepiscopus Salernitanus carmine, sed & Petrus diaconus in serm. de Oœtaua, idipsum etiam; sed quam parum fideliter, vide Apologia in Constantiun Bellottum.

b Leo Ost.
lib. 3. cap.
28. 29.
ib. c. 26.
Op. 27.

Hoc anno Lanfrancus, quem anno superiore consecratum vidimus Archiepiscopum Cantuariensem, & Thomas Eboracensis Romam venerunt ad Alexandrum Papam, suscepturi, ex more, ab eo pallium. Vbi cum ambo benignè ab eodem habiti essent, Lanfranco præ excellētia meritorum idem Pontifex post exhibitum pallium dari consuetum, aliud superaddidit in signum amoris, illud ipsum scilicet, quod idem Pontifex vti consuevit in celebratione Missarum. Scribit hæc Vvillelmus Malmesburiensis in rebus gestis Anglorum pontificum, qui de controvergia eiusdem Thomæ Eboracensis Archiepiscopi contra Lanfrancum ibi coram Pontifice habita, subiicit ista: In cuius presentia, Alexandri Papa scilicet, Thomas calumniam mouit de primatu Dorobernenis Ecclesiæ, & de subiectione trium Episcoporum, Doricensis sive Lincolniensis, Wigorniensis, Licefeldensis, qui nunc est Cestrensis, dicens Cantuariensem Ecclesiam atque Eboracensem parem ad inuicem honorem habere, nec alteram alteri secundum beati Gregorij Constitutionem, debere vllatenus subiaceere, excepto quod alterutrius Archiepiscopum priorem & digniorem oporteat esse eo quem constiterit fuisse posterius ordinatum. Prædictos vero tres Episcopos sua sedi, suisq; antecessoribus ab antiquis temporibus exitisse subiectos. Lanfrancus hoc audiens, et si molestè rulit, modesta tamen discretione verba illius veritate penitus carere respondit, assuerans Gregorianam illam constitutionem non de Cantuariensi & Eboracensi Ecclesia, sed de Lödonensi & Eboracensi esse prolatam.

V.
LANFR.
ARCHIE-
PISC. CAN
TVAR. DV
PLEXPAL
LIVM AC-
CIPIT.

De quare & de tribus Episcopis multis hinc inde verbis prolatis: decreuit Alexander Papa opere causam hanc in Anglicana terra audiri, & illuc totius regni Episcoporum & Abbatum testimonio & iudicio definiri. Hæc ibi auctor, qui dum Synodalia super his sequenti anno Aæta recenset, de his, quæ hoc anno Romæ præsentibus ijsdem Archiepiscopis coram eodem Alexandro Pontifice gesta sunt, paulò latiorem tractatum habens, hæc adiicit: Erat, inquit, tunc temporis Lanfrancus in doctrina & mundi sapientia famosissimus: Et quem venerabiliter suspiceret Alexander Apostolicus. Honoris maximum fuit indicium, cum Romam venienti, sequestrato illo Romani supercilij fastu, dignanter assureret, professus hanc venerationem non se illius Archiepiscopatu[m], sed magisterio literarum deferre. Quapropter se fecisse, quod esset honoris, illum debere facere quod esset iustitiae, vt pro more omnium Archiepiscoporum, S. Petri Vicarij vestigis aduolucretur. Reddidit ille debitum, tanti amoris expertus insignia, vt quæcumq; petenda putasset, haud dubio imperaret. Hæc ipse de officiis Alexandri Pontificis, quibus ita amicum voluit excepisse, vt tñ non recusaret ab illo, imò exegerit quæ deberetur Apostolico culmini reuerentia in pedum osculo ex more ab omnibus etiam Archiepiscopis exhiberi solito. Quod autem aliquorum delatione apud eundem Pontificem facta contra Thomam Archiepiscopum Eboracensem & Episcopum Lincolnensem, qui vñ cum Lanfranco Romam venerat, vterq; de sua ipsoru[m] sede periclitati essent: quomodo eodem intercedente Lanfranco apud Alexandrum Papam, fuerint restituti, ita idé Vvillelmus hic subdit:

VI.
ALEX. PP.
ABSYQE
APOSTO-
LICAE SE
DISPRA-
IVDICIO
DEFERT
AMICO.

Denique ambos itineris sui comites, Thomam Archiepiscopū Eboracensem, & Remigium Episcopum Lincolnensem, baculis

Op. 27.

VII.

RESTITV-
VNTVR
DEPOSI-
TI EPIS-
COPI.

VIII.
c. Apo-
stolica dift.
66.

IX.
ALEX. PP.
EPISTO-
LA AD
REG. AN-
GLI. PER
LAN-
FRANC.

X.
ADMO-
NET ALE-
XAN. RE-
GEM.

XI.
DECAY-
SIS LAN-
FRANCO
COMMISS.

& annulis expoliatos, quod primus esset filius presbyteri, secundus pro auxiliis Guillermo venient: in Angliam praebitis, factus esse Episcopus, diuinum munus bellicos laboribus mundinatus, precibus suis restituit officio. Papa enim pondus facti a se regiens in eum considerationem transfudit, bene, an fecis fieret, redderet ipse inuestitur si vellet, si minus faceret, quod commodum sciret. Ita illi de manu Lanfranci baculos & annulos recipientes letum ad patriam cum eodem moliti sunt redditum. Haec tenus de benevolentia qua Alexander Papa prosecutus est Lanfrancum Cantuariensem Archiepiscopum.

Porrò a Decretum reperitur eiusdem Alexandri Papa, vt electus filius presbyteri, si virtutibus polleat, non reiiciatur. Rursum verò apud eundem Pontificem Lanfrancus illud effecit, contra ea, quae tentarunt plures Anglorum Episcopi, simulque Rex ipse, nempè, vt pulsus ab Ecclesijs cathedralibus monachis, vbi erant, clerici subrogarentur: ne id fieret, & vt ipse Alexander suis Apostolicis litteris prohiberet. Rem gestam inferius Vuillelmus sic narrat:

Prouidens præterea per totam Angliam monachis vt nec deplarent necessaria, nec claudicarent à Regula: iamq; enim Episcoporum liuor increuerat, volentium ab Episcopatibus sedibus monachos, clericis immisis, extrudere. Auctor huic factionis fuit Vualchelmus Episcopus Vueltanus ad cetera bonus, sed in hoc ad præsum consilij suis uironum flexus, plus quam quadrageinta canonicos capi & superpellicijs ornauerat. Regem in sententiam traxerat, & tantum more in medio, vt Archiepiscopi cōsensum eliceret. Is quo minus haberetur nihil dubitandum. At ille auditum facinus exhorruit, & tot potentum excogitatas machinas vt casses aranearum, solo intuitu dissoluit. Quin etiam ne id auderent posteri, egit vt Alexander Papa scriptis inhiberet. Magnum id & laudandum, vt quod sedula Sanctorum benignitas tempore Regis Edgari inchoauerat, iste labefactari non permisit, quamvis nunquam comparatione factum huic cum illorum facto penitusetur. Nam illi totius Anglia magistris, arridente etiam Rege, facile quod vellent, efficerent; iste autem solus contra tot obstantes rem profigauerit, & vicerit. Hucusque Vuillelmus.

Recipienti autem ab Urbe Lanfranco Alexander Papa has litteras dedit ad Regem:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei charissimo filio Vuillelmo gloriose Regi Anglorum salutem & Apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Deo laudes gratiasq; referimus, quod in hoc tempore licet mūdus in maligno positus, plus solito prauis incumbat studijs, tamen inter mūdi Principes & Rectores egregiam vestre religionis famam intelligimus, & quantum honoris sancta Ecclesia, tum simoniaca heresis vires opprimendo, tum Catholica libertatis usus, & officia confirminga vestra virtus impendat, non dubiarelatione cognoscimus. Sed quia non ijs, qui bona demonstrant, iustitia, sed in fine probatis præmium & corona promittitur; excellentiam vestram plena dilectione monemus, vt in studio Christianissima devotionis vestra persistatis: & primò quidem Ecclesias Christi, qua in regno vestro sunt, religioso cultu, & iustis dispositionibus exornetis, commissa vobis regni gubernacula ita iustitiam tenendo tractetis, vt ex operum rectitudine, quod scriptum est: Cor regis in manu Dei, vobis manifeste congruat.

Rogamus etiam dilectionem vestram, vt Ecclesiasticas personas ab iniuria defendatis: viduas & orphantos, & oppressos misericorditer relevando protegatis. Quoniam licet ille Rex Regum & superius arbitrus totius regni, quod vobis tradidit, ratione a vobis exigat: pro his tamen districtius appellabit, quibus non fuerunt vires, & armatis vestra potentia. Ad hac igitur perficienda, & altiarum virtutum incrementa percipienda, fratris nostri Lanfranci Cantuariensis Archiepiscopi monitis & consilij gloriam vestram hortamur acquiescere, quem charissimum membrum, & viuum ex primis Romanæ Ecclesie filii lateri nostro assidue non adiunctum esse dolimus, sed ex fructu, quem Ecclesia in regno vestro tribuit, consolatiōnem eius absentie sumimus.

Patet a eminentia vestra notum esse volumus, quod causa Alrici, qui olim Cicestrensis Ecclesia Præsul dictus, à suppositis Legatorum nostrorum depositus est, non ad plenum nobis tractata videtur: ideoq; sicut in canonibus cautum est, in pristinum locum debere restitui, iudicauimus. Deinde causam eius iuxta censuram canonice traditionis, diligenter retractandam & definien-

dam prædicto fratri nostro Archiepiscopo Lanfranci commisimus. Item sibi negotiorum de discernenda lite, que inter Archiepiscopum Eboracensem & Episcopum Dorcacestrensem de pertinentia dioecesis eorum est, firmiter inuigendo commendauimus, vt hanc causam diligentissima per quistione pertractet, & iusto fine determinaret. In causis autem per tractandis & definiendis ita sibi nostra & Apostolica autoritatis vicem dedimus, vt quidquid in eis, iustitia dictante, determinauerit, quasi in nostra praesentia definitum deinceps firmum & indissolubile teneatur. Multa vobis præter hac significata dedissemus, nisi quod ea in huic dilectissimi fratri nostri Lanfranci, & eiusdem fideliissimi vobis ore possumus, vt eius viaua voce, & nostra dilectionis affectum plenius cognoscatis, & reliqua nostra legationis verba attentius audiatis. Deus autem omnipotens de te vobis quæcumq; sibi sunt placita, velle & posse, vt hic auditor sit vestri gubernaculi, & retributor ingloria sempiterni gaudij. Haec tenus Alexander.

Conuertamus orationem ad res Orientis. Hoc anno Romanus Diogenes Imperator, cū imperiale annos tres & menses octo (vt testatur Europolata) miserando exitu ex hac vita decedit. Habitus planè (si Christiano dicere licet) fortunæ ludus, ut pote qui statim ex imo ad summum, rursumque ex summo ad imum maiori impetu ruit. Planè secundum illud Prouerbiorum: Ante contritionem prædit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus. Homini contingit. Cum enim pugnans aduersus Turcas oblatam pacem ab Asam Sultano per Legatos magno arrogantia supercilios reiecerit, ipsumque cum suis proficiscentem esset aggressus, diremptus noctis crepusculo cum rediret ad suos: postrem acies existimantes illum fugere, in fugam scipios irreuocabilem dederunt, adeo vt fuga milites sparsos adorendi hostibus occasio fuerit paterfacta, qua benè vī, victoriam insperatam adepti, captiuum duxerunt etiam Imperatorem, quem ille benignè habuit, sua quoque mens dignatum. Sed cum aliquid (inquit Europolates) Sultanus eū interrogasset: Quid mihi fecisses, si me in tua potestate habuisses? simpliciter & sine adulazione respondit Imperator: Multis plagiis benè notis tuum corpus confecissem.

At ego, inquit Sultanus, tuam severitatem aut crudelitatem non imitabor. Verumamen audio vestrum vobis præcipere Christum pacem & obliuionem malorum, superbiq; resistente humilibus gratiam dare. Præstititque ex animo Dux barbarus, quod promisit: nam initio cum ipso fecdere, facta pace perpetua, habita filiorum ratione, & successorū omnium, nunquam amplius Romanum Imperium à Turcis inaudendum, labefactandumque fore pollicitus, captiuos etiā relaxari præcepit, ipsumque per suos Legatos deduci iussum amplexatum dimisit. Cum interea perlato de clade nuntio Constantinopolim, mox alium subrogarunt Imperatorem Michaelem Constatinii Ducem filium, coguntque exulare Eudociam Imperatricem, in monasteriumq; detrudunt. Missusque Andronicus in occursum Diogenis Imp. eundem captum, nigraque velte indutum super mulum, humanæ miseriae spectaculum factum toto illo perlongo itinere, perduxit: quem & iussit nouus Imperator effodi oculis; sed vulneribus ex subfossione oculorū non curatis, cum eius caput intumisset, vermisq; scateret, graueolens, horribilis visu, vt humanum ostentum expositus omnium oculis, finem viuedi fecit, luenis hic poenas, ne æternas incurreret.

Nam de ipso illud idem Europolata memoria dñi gñi prodit: In talibus, inquit, & tot malis nullum maledictum protrulit, neg, aliquid nefarij locutus est, sed Deo gratias agere perseverabat, casus aquo animo ferens. De eodemq; ad postremum hæc addit: Hic Imperator Episcopatum Nazianzi ad iura metro politana perduxit. Equidem puto ipsum studiosum S. Gregorij Nazianzeni, eius beneficio ita salvatum. Quem & imperiale annos tres & menses octo testatur.

Qui autem subrogatus est Imperator Michael Ducas, fuit iste Constantini Ducae Augusti filius, idemque iam ante decennium vñà cum Ioanne Duca patruo & fratribus Cæsar appellatus, dictus cognomento Parapinaceus, eiusque nominis, Michael Septimus, coronatus à Ioanne Xiphilino Patriarcha, eodemq; honore insignita eius coniux Maria Alana Augusta. Hæc ex Europolata, Zonara,

LANFRAN
CVS DE-
CERNI
IVR LE-
CATVS
A POST.

XII.
DIOGE-
NIS IMP.
MISERAN
DVS FI-
NIS.

b Prou. 16

XIII.

MICHAEL
VII DV-
CAS IMP.

XIV.

XV. & aliis Græcis atque Latinis auctoribus.

Huius Imperatoris tempore clarius Theophylactum Archiepiscopum Bulgarorum, cuius extant inter alia nobiles commentarij in quatuor Euangelia, certum est. Quod autem ipsum sub Basilio Seniore Imperatore, anno Redemptoris octingentesimo octogesimo tertio clarius posuerit Panuinus in Faltis, vel Sixtus Senensis in sua bibliotheca eum sub Michaeli Porphyrogenito, qui cœpit imperare cum Theodora Augusta matre anno octingentesimo quadragesimo secundo, vixisse tradidit, vel alij, qui eodem ipsum seculo floruisse dixerint: à veritate scopo longè longius iij omnes aberrâsse noctuntur. Evidentissima enim ad conuincendum errorem testimonia eliciuntur ex eiusdem Theophylacti scriptorum monumentis, epistolis inquam ipsius, quæ numero quinquaginta nouem Græce scriptæ extâ in Vaticana bibliotheca, industria viri disertissimi Iacobi Sirmundi Societatis Iesu professoris in lucem ex abditis vendicatae, atque Latinitate donatae, sed nondum cuse: Ex his, inquam, eius epistolis multiplici argumento monstratur, non ante annos ducetos, sed hoc ipso tempore ipsum Theophylactum clarius, quod scilicet eius Epistolæ vel datae habentur ad eos, qui hoc ipso tempore vixisse noscantur, vel in eis eorundem vita mentio habeatur, adeo ut de his dubitandi locus amplius non superfit.

XVI. Atque in primis, quæ primo loco posita est ipsius Epistola ad Mariam Imperatricem conscripta, omnem de his dirimit controvrsiam. Siquidem à tempore Michaelis Augusti, qui regnauit cum Theodora matre, non est auditum usque ad Ilacium Comnenum, vt Augustarum aliqua fuerit nominata Maria: sive igitur ad illam, sive ad hanc Mariam Alanam dictam vxorem Michaelis, de quo est sermo, datum velis Epistola: cùm eadem hoc eodem tempore vixisse noscantur: manifesto sunt argumen-
to, Theophylactum, qui ad alteram earum scripsit, eodem pariter cum eis vixisse tempore. Sed adde his adhuc manifestiora.

XVII. Est eiusdem Theophylacti Epistola numero decima tercia ad fororum Imperatoris Ioannem Ducam, cuius est exordium: Nunc demum agnoui, &c. Vbi post multa, compellans primarium ipsum Principis hominem & consanguineum, hæc habet: Ceterum oportunatum Ducarum genus, recta omnia & honesta in ipso complectes, in hac mibi bonitate persiste, &c. Cùm igitur ex his constet, tunc ipsum ea scripsiisse, cùm Constantinopoli Ducarum familia imperaret: quis fingere poterit Basilius tempore vixisse Theophylactum, & nō potius his temporibus, cùm Duce imperitarent? His autem ex eadem Epistola & alijs addere possumus, quod cùm constet ex eis, Bulgariae his temporibus, quibus eadem ipsum scripsit, nō sub Regibus Bulgariis, sed sub magistratibus ab Imperatore Constantinopolitano misis administrari: nihil certe est, vt ad illa Basilius tempora ea referri possint, quibus constat, propriis Bulgariis fuos habuisse Reges.

XVIII. Quod insuper hoc ipso tempore constet, non semper imperasse Constantinopolis successore Ducas, sed interpositum Imperium Comnenorum: nam post Isacium Comnenum Imperatorem capessiuit Imperium Constantinus Ducas, ac rursum post Constantimum, eiusque filium Michaelum Ducam, atque ab hoc genitum Constantinum Ducas, atque eius successorem Nicephorum Botoniensem ad Comnenos Imperium rediisse, cùm post eum Alexius Comnenus est moderatus & ad multum temporis spatium Imperium Orientis: cùm aquæ sicut Ducarum Imperij, ita & Comnenorum sit mentio in eiusdem Theophylacti litteris: nam eius Epistola ostendit hæc habet: Vides quomodo tam facile colendissimi domini Comneni sigillum subversum est ab ipsomet Comneno, &c. Affirmare virtute necesse est, Theophylactum ipsum Bulgariae Archiepiscopum eam functionem administrasse hoc tempore, quo sive Ducae, sive Comneni Constantinopoli imperabant.

XIX. His etiam adde maiora, quæ de his adhuc certiores faciant fidem. Quod enim tempore, quo illi ponunt, Theo-

phylactus non potuerit esse Archiepiscopus Bulgarorum; ex una Epistolarum eius, notata numero decimo septimo, sume irrefragabile argumentum: Cùm enim in ea mentio fiat Borilis Bulgarorum Regis, qui vixit (vt Zonaras & alij ostendunt) post centum annos, nemp̄ sub Nicephoro Phoca & Ioanne Zemis Imperatoribus, planè appetit, non tunc ipsum vixisse sub Basilio, sed longè post illa tempora ipsum Theophylactum Bulgarorum præfuisse Ecclesiæ Archiepiscopum. Sed & cùm ibi membrum de Ecclesiæ ab eodem Rege anteā adificatis, & post multum spatium tēporis vnam ex illis d' rutam proponit restituendam: planè demonstrat, longè postea ab eo tempore eundem Theophylactū clarius. Sunt hæc eius verba ad filium Sebastocratoris: Oro igitur, & bis literis tanquā corpore supplex procumbo, vt miserearis felicissima quādam Ecclesiæ, quam Christianissimus ille Borilis Bulgarorum Rex vna & ipsam ē septem Catholicū adificauit, tu renoua, &c. Hæc sunt quæ ex Epistolis eius manifesta de tempore, quo ipse Theophylactus vixit, eliciuntur argumenta, quibus discrepans nimis à veritate redarguitur, falsaque omnino monstratur ilorum sententia, qui ante annos ducentos eundem Theophylactum clarius scripsere.

Fuit autem ipse Theophylactus patria Constantinopolitanus, præfectus Archiepiscopus primariae Acrianæ Ecclesiæ Bulgarorum, hocque ipso tempore Epistolam scripsit ad Mariam Imperatricem, iam aetate senex, cùm rediret in Bulgariae ad suam Ecclesiæ, vnde venerat Constantinopolim, in qua hæc ad finem: Descendo igitur ad Bulgariae re Constantinopolitanus, hospitio Bulgariis, cari em, siungis redolens, vt illi pellum pedorem. Et quod grauius sum est, existimabunt homines isti, me tibi quoque horro & nauasse fuisse. Nonne hic factus suauiter mibi oluit, & laetè oppido ac vrbane? Scis ergo quid facies, ne mibi eueniunt, quæ dixi, graueolentiam euaporabis. Ac demum quo animo ista conscripsit, ita significat: Hæc itaq; semili ore sancto Imperio tuo iocatu sumus. Deus autem, cuius tu, quig; tuus, ipse te omni liberans malo & malitia, perfeclu te gratijs suis imperiat, odoremq; suavitatis Christi factam ad supernum altare subuebat, & spirualem suffitum efficiat, vt simul offeras quacunq; manus tua & actio affatim cōgeferant, adoleasq; ex virtutibus conflatum acceptabile gratumq; suffimentum. Hæc tum ad Augustam ipsum.

Tulit ipse quidem diu, sed ægro animo, veluti durum exilium, Bulgariae incolatum, quo se tandem liberari vñtementer optauit, atque patrio solo reddi. Significavit id quidem ipse potissimum ea Epistola, quam ad Ioannem Magnum Domesticum scribit, qua ex fabula Omphales suam describens miseriam, Bulgariae Ecclesiæ liberari se rogans, ista de illis: Non seruo diuini Regina, mundusq; & pulchra, atque adeo Veneri aurea, sed seruis barbaris, impuris & scindas pelles olenibus, & vita omni genti oribus, quæ qui nequitia diuines sint; imd & vita egestate, & nequitia omnium patier regnum tenent. Soluite me bac turpi seruitute, qui potestis, &c. In detestationem Bulgariae gentis, & ipsorum Acrianorum præcipue, quibus præfectus erat Episcopus, quos homines esse afferit sine capite, vt pote qui nec Deū, nec homines ruererit norit. Hæc pluribus ipse, qui eundem & alijs litteris, iijdemque pullauit precibus, sed minus exauditus perfeuerauit in pastorali cura, in qua functione se vigilem operarium exhibuisse, docent eius Epistolæ ibi scriptæ ad diuersos, tum in primis ad Imperatorem ipsum Michaelem, & alijs ad eundem Magnum Domesticum, eiusque filium. Exempli verò causa illud induxit se sat est, quod cùm à Scopiorum Duce quidam commendaretur, qui promoueri ab eo deberet in aliquem Bulgariae Episcopatum, hæc ad eum redditis litteris scriptis reperitur: a

Quoniam ergo de accepta domini mei schæda, quæ de Episcopatu agebat, respondi: en de ipso etiam Episcopatu scripturus sum. Nec tibi, domine mi, in ista fas est te ipsum ingenerere, quæ magna sunt, & formidanda; neq; nobis ita temere diuina gratia condonare. Quienam per nos haecenū ad Episcopatum proiecti sunt, dū cum in hac Ecclesia ministrarent, & pietatis, gratitatisq; testimonium haberent, Episcopatum indepti sunt, vt Morobi, & Pridianoru, alij Constantinopoli dicendo & docendo clari, vt Ca-

BORISI
REG BVL.
GAR. AR.
GVITVR
MENDA.
CIVM.

XX.
PETIT AD
SVAM EC.
CLES.
THEOPHY
LACTVS.

XXI.
THEOPHY
LACTVS
LIBERA-
RUSE ONE
AC CVPIT

Theoph.
epist. 13.
XXII.

DEPRIN
CIPIBVS
QVIPPE
TVNT
EPISCOP
storia

istoria & Belegar dorū; aut in cœnobio monastica vita illustres cùm essent, vt Triaditz. e. pontificis dignitatem obtinuerunt. Quod talis est, quem dominus meus commedit: non tu gratiam nobis habiteris es, sed nos tibi. Sin autem nec Ecclesia nostra notus, nec Constantinopolis à vita & sermone satis probatus: noli utrig. Deum frustra offendere, nec nobis hac imperare, qui Deo magis quam hominibus obedire iussi sumus. Ad hæc hoc etiam dicimus, vacare quidem nobis ullum nunc Episcopatum, nisi Bydinem quis proferat, qua dignum vel maxime optantes reperire non possumus. Viro siquidem illi opus est & in spiritualibus, & in secularibus spectatissimo. Hæc Theophylactus, atq. haec enī de ipso hoc anno; inferius autem suo loco opportunius.

XXIII.

S. PETRVS
EPISC. A-
NAGNIAE
LEGATVS
AD IMP.

Cum autem innouisset in Occidentalibus oris, creatum, Michaelem VI. Imperatorem Oriëtis: placuit Alexandro Papæ ex more mittere ad eum Apocrisarium: quo quidem officio significari videtur, eundem Imperatorem cum Romana Ecclesia fuisse communione coniunctum. Delectus est autem ad hoc opus ex omnibus sanctus Petrus Episcopus Anagniæ ciuitatis, vir quidem tum scientia, tum sanctitate celebris, quin etiam virtute miraculorum insignis, qui honestissimè eo perfunditus est munere, qui & ipsum Imperatorem morbo grauissimo laborantem reddidit sanitati: cuius beneficij accepti memor idem Augustus, eundem ad construendam Ecclesiam quam inchoarat, multa donatum pecunia dimisit. Mansit ibi annum unum, usque dum vixit Alexander Papa, qui eum miserat, & Gregorius eius successor Pontifex crearetur. Hæc pluribus in vita ipsius, quam scripsit sanctus Brunus Signæ Episcopus.

IESV C H R I S T I

Annus 1072.

ALEXANDRI II.
PAP. AN. 3.VACAT IMP. OCCID. 16.
MICH. VII. DVC. IMP. I.

quem non vt papa, sed vt mercenarius usurpauerat, multa cum amaritudine reddidit. Hæc de his Lambertus qui de causa eius condemnationis hæc anno superiori: in locum eius, Meginuardi videlicet Augiensis Abbatis, qui se abdicauerat, non per electionis ostium, sed per simoniaca heresēos cuniculum protinus irrupit Robertus Abbas Babenbergensis cognomento Nunnumularius, annumeratus in ararium Regis mille pendo argenti: fūrisimi. His sordidissimis questibus & usuris, quas etiam priuatus adhuc in monasterio exercuerat, infinitam sibi pecuniam confluuerat, & propterea mortes Episcoporum & Abbatum anxia expectatione iam dudum suspirauerat. Cumq. eos diutius viviendo, vota sua, & effrenata ambit onis impetu, quo præcepis rapiebatur, morari grauiter & impatientissimè ferret, eo vexans evanescit, vt præter occulta manera, quibus auriculariorum favor redimendus erat, Regi centum pondo aurum promitteret, vt ejus ex immo sanctitatis viro Abbate Viderardo, sive Abbatia Fulda, intraderetur.

Et profectò quod nefariè concupuerat, flagitiosissimè obtinuerat, nisi pauci, quibus legis Ecclesiastice pecuna chariores erant, in facie Regi ne id faceret, obstat: Is pseudomonachus (dicam ex pressus) vi doloris impulsu angelus satana transfiguratus in Angelum lucis, ita sanctam & angelicam monachorum professi onem infamauit, corrupti, vitiauit, vt monachi nostri temporibus, atq. in his regionibus non innocentia astimentur, atq. integratit vitiæ, sed quantitate pecunie: nec queratur in Abbatibus eligendis, quis dignus præesse, sed quis carius Abbatiam possit emere. Ita proprio huic inuento, nouo atq. infasto huic aucupio hæc in Ecclesiam introducta est consuetudo, vt Abbatæ publicè venales prosternantur in palatio: nec quisquam tanti venales proponere queat, quin protinus emporem inueniat, monachis inter se non de obseruantia regulæ zelo bono, sed de questibus & usuris zelo auaro contendebit. Sed hac vt dignè deseri possint pro magnitudine sua, & proprio volumine, & prolixiore opus habent tragœdia. Ad caputum potius revertantur.

Aduocatus Augiensis monasterij postquam pecuniarium hunc Abbatem aduenire comperit, & quantum largitione aditum sibi ad ouile Christi lupus rapax patefecisset, audiuit: missa ob viam legatione, denuntiavit ei sub intermissione salutis propria, ne intra possessiones Augiensis monasterij præsumeret accedere, alioquin occursum se & armata manu vindicaturum in libertatem, quos ipse tam cato mercionio emisset in servitatem. His ille auditus, nimium animo consternatus est, tum propter gravem iacturam pecuniarum suarum, tum propter erexitum sibi tanquam de fauibus, cui diu anxie imbiasset, honorem. Et primò quidem animum induxit, rem armis experiri, & vt dicitur, gne gladio scrutari, hoc est, simoniacam heresim homicidys cunulare. Sed afferentibus his qui cum eo erant, supra vires suas esse negotium: confuso (vt dignum erat) & confecto animo abiit in possessiones fratris superstolariorum ibi quos exitus tam tristibus inimis sors esset allatura. Nam Abbatiam Babenbergensem interea suscepserat Ecebertus Gorziensis disciplina monachus. Ad cuius ingressum omnes protinus Fratres, quos prior ille Abbas suis (hoc est mercatorie atq. usuraria artis) disciplinis instruerat, & quasi filios pater, in vitam morosq. suos pedibus (vi diu nur) ire docuerat, tanquam solia, que ventoraptantur, diffugerant. Hucusque Lambertus suorum temporum rerum scriptor. Ista sunt nefanda Roberti Abbas scelerata, quæ perlatu ad Apostolicam Sedem, nequam dissimulanda fuerunt ab Ecclesiæ Romana. Antistite Alexandre, quem (vt vidisti) vocatum sapientem hominem ad dicendum causam, sed iudicium subterfugierem, legatione Hugonis viri sanctissimi Cluniacensis Abbatis oportuit condemnasse.

Porrò nec parendum idem Pontifex Regi existimat, quem his de causis vocauit Romanum anno sequenti id iudicium subeundū. Sed de his suo loco dicturi sumus.

Enide infelicem adolescentem annum ætatis nunc ingentem vigesimaliumpimum, ut potè natum anno Domini millesimo quinquagesimo primo, in qua cœpit præcipitia ferri, cùm ad corradendas pecunias, quibus indigeret ad immensas animi cupiditates explendas, fatigatus est infami studio Abbatiarum, atque Episcopatum pessimus nundinator. Ex quibus & illud accidit, quod cùm de his perpetratissimis sceleribus reprehensoribus haberet Romanos Pontifices, immo & pateretur iudices,

IV.
AVGVIEN-
SIS ABBA-
TIA MER-
CATOR
ROBER-
TUS.V.
ROBERT⁹
SIMONIA
CVSRE-
PELLI-
TVR.

VI.

VII.
HENRIC⁹
REX SIMO-
NIACVS.

I.

APVD A-
LEXAN.
PAP. SA-
XONES
HENRI-
CVM REG
ACCV.
SANT.II.
ALEX. PP.
DEPONIT
ABBATEM
AVGLEN-
SEM.

S VRCIT annus millesimus septuagesimus secundus de Scima Indictione, quo Saxones aduersus Henricum Regem ad Alexandrum Romanum Pontificem accusationes deferunt, in eum commoti, quod Ottonem Baiociarum Ducem sub specie læsa maiestatis Ducatu priuauit Baiociarum. De his agens Vrspurgensis Abbas hæc ait: Ipso Ipso denique mediante non cessat gens Saxonum, vt est animus acerrima, coniurationem aduersus Regem vnanimi conspiratione confirmare; accusationes, blasphemias, & inauditæ ad Seden Apostolicam in illum reserre; sociosq. sibi ex omni regno Teutonico litteris & nuntijs adsciscere. Nam primò Sgefridum Moguntinæ sedis Metropolitanum, Adelbertum VVormatiensem, Adalberonem VVirceburensem, Gebehardum Saltzburgensem, atiosq. quamplures Praesules; indeq. per ipsos etiam Papam Alexandrum factores efficiunt. Quidam quoque summa sanctitatis virum Amnonem Archiepiscopum Coloniensem coniurationis eiusdem consicuum afferunt. Hæc ipse, impropre valde nominans coniurationem, vnanimem illorum consensionem in proseguendo legitimè causam aduersus Regem apud Romanum Pontificem. Qui (quod ius exigebat) ipsorum accusationi detuli: atque anno sequenti dicturum causam vocauit ad Apostolicam Sedem, vt suo loco dicturi sumus.

Quo pariter anno idem Alexander Papa Robertum Augiensem Abbatem simoniacum Abbatia priuauit, executore Apostolicarum litterarum sancto Hugone Cluniaciensi Abbatem, de quibus ista Lambertus hoc anno: ibi etiam Hugo Cluniaciensis Abbas, qui cum Imperatrice eo aduenierat, Roberto Augiensi Abbat Romani Pontificis mandata & litteras derulit, quod scilicet Apostolica Sedis anathemate de corpore Ecclesie presulius esset; quod omnis ei diuinum officium preter psalmódiam interdictum esset; quod omnis ei in perpetuum ad Abbatiam Augiensem, vel ad aliquam dignitatem ecclesiasticam accusus occlusus esset, propterea quod de simoniaca heresi insimulatus, & vt obiectu criminis purgaret, ad Synodus secundo ac tertio vocatus venire dicitur. Ita ille compulsa à Rege basilum pastoralem,

atque

rum & Ducas Northmannorum sexto, Pontificatus autem Domini Alexандri Papae undecimo in presentia Regis Episcoporum & Abbatum ventilata est causa de primatu, quem Lanfrancus Dorobernenensis Archiepiscopus super Eboracensem Ecclesiam iure sua Ecclesia proclamabat, & de ordinacionibus quorundam Episcoporum, de quibus ad quem specialiter pertinenter, certum minimè constabat. Et tandem aliquando dicens diuersarum causarum auctoritatibus probatum atque ostensum est, quod Eboracensis Ecclesia Cantuariensis Ecclesia debet subiacere, eiusque Archiepiscopi, ut primatis totius Britanniae dispositionibus, in ijs qua ad Christianam religionem pertinent, in omnibus obediens.

TVM SY.
NODELA.
XII.

^{a Greg. sep.}
^{ep. 82. li. 11.}

atque vindices: ab eis resiliere suo maximo damno coepit, vt quæ dicenda erunt, perspicue demonstrabunt. Meminit autem iudicij huius Apostolicae Sedis per Alexandrum Papam administrati a Gregorio Papa Septimus, cum excommunicat omnes detinentes bona Augiensis monasterij ab eodem Roberto Abbatte alienata.

Hoc eodem anno tradit Lambertus Agnetem Imperatricem post sex annos & amplius, ex quo inde discesserat, officio Christianæ charitatis impulsam VVormatiam venisse ad Henricum filium, quem eidem venienti occurrisse tradit. Venit enim vt liberaret Rudolphum Ducem Suevæ innocentem, accusationibus impeditum apud eundem Regem: Venit itaque, inquit, VVormatiam amplissimam stipata numero Abbatum & monachorum, & predictum Ducem, cum interposita fide Colonensis & Moguntini Archiepiscoporum coram venisset, omni criminis suspicione absolvit: statimque compositis propter que venerat, à filio abscessit, vt non tam carnali affectione, quam communis commodi ratione ad hanc secularis negotijs administrationem se adductam, liquidò cunctis paterfaveret. Hac ipse, qui eandem Agnetem vita austerritate, in ieiuniis & vigilijs humanarum virium naturam excelsisse tradit.

XII.

VIII. CONCL. ANGL. CANVM GENERALE.

Hoc item anno in Anglia iussione Alexandri Pape celebratur generale Concilium totius insulae Episcoporum sexto Idus Aprilis, in quo ventilata est questio de primatu Ecclesiæ Cantuariensis super Eboracensem. Cuius Concilij Acta magna ex parte recitata habes à VVillelmo Malmesburiensi de Gestis pontificum Anglorum; ex quibus aliqua hic reddenda esse putamus; vt illud quo potissimum terminata est controversia. Cum enim negaret Eboracensis priuilegium à S. Gregorio concessum Ecclesiæ Cantuariensi extendendum esse ad successores eius sedis primi Archiepiscopi Augustini, eo quod de successoribus eius nulla ab eodem S. Gregorio mentio facta esse reperiatur: Lanfrancus inanem tergiuersationem aduersarij exemplo simili mutato sic elusit & confutauit: Porro quod dicitur, potuisse beatum Gregorium, si voluisset, successoribus Augustini confirmare editio quod concesserat Augustino: verum omnino est, nec potest ambigi, sed quod quapropter iudicium hoc Cantuariensis sedi afferat? Asimili causam ponam.

XIII.

IX. QVOD PETRO DA- TIVM ET SVCCES- SORIBVS PETRI IN TELLIGI- TVR. * obediāt

Nam quando Dominus & Salvator noster Iesus Christus dixit beato Petro: Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo claves regni celorum: potuisset adiuvare si voluisset: eadem potestatem successoribus tuis concedo. Verum dicit prætermis nihil reverentie imminent successorum Petri. Ibisne his verbis obuiam? referes ne aduersa? Enimque omnium Christianorum conscientijs est inditum, vt nihilominus quam B. Petro, successoribus eius & minantibus atremant, & serenam dignitatem indulgentibus gaudenter applaudant. Estque tunc demum omnium Ecclesiasticarum rerum rata dispensatio, si successorum beati Petri fuerit comprobata iudicio. Quid illud agit, nisi vis diuinæ liberalitatis per Dominum Iesum à B. Petro in Vicarios eius diffusa? Et inferius de generalitate Romanæ Ecclesiæ locutus pluribus, subiicit ista:

b VVillel. Malmesbu. de gest. Pottif. An gl.lib.1.

X. Ipsa est maior omnium Ecclesiarum, & quod in ea valet, debet & valere in minoribus, vt potest as primi cuiuscunque Ecclesiae principes in succedentes dimanet. NISI SI QVID personaliter & nominatim excipiatur. Quare sicut Christus dixit omnibus Præfilibus Romanis, quod dixit beato Petro: ita dixit Gregorius omnibus successoribus Augustini, quod dixit in Augustino: Hinc confitetur, vt sicut Cantus subiicitur Rome quod ex ea fidem accepit, ita Eboracum subiicitur Cantus, que eo predicatoris misit, &c. Ita Lanfrancus à simili argumentum adducit, sed cum non in omnibus simile simili respondeat, vt idem sit: bene exceptit dicens: NISI QVID PERSONALITER & NOMINATIM EXCIPITUR. Aliqua sunt à Christo, Petro, ac Petri successoribus peculiariter elargita, quæ nequaquam in alios deriuantur Episcopos, de quibus primo Tomo dictum est. Exstat synodale decretum de causa totius persentiam facta definitione, quod recitatur à Vuillemino verbis istis:

XIV.

XI. DECRE-

Anno ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi millesimo septuagesimo secundo, regni vero Vuillelmi glorioli Regis Anglo-

Debet Christianum quemque Christianis legibus subiacere, nec bis, quæ à Patribus salubriter instituta sunt, quibuslibet rationibus contraire. Hinc namque ira, dissensiones, inuidia, contentiones, catena, procedunt, quæ amatores suos in pœnas eternas demergunt; & quād quis altioris est ordinis, tantò imperius diuinis debet obtemperare præceptis. Propterea ego Thomas ordinatus iam Eboracensis Ecclesia Metropolitanus Antistes, auditus, cognitusque successoribus de canonica obedientia professionem facio, & quidquid a te, vel ab eius iuste ac canonice iniunctum mibisuerit, seruatut me esse promitto.

XV.

De hac autem dum adhuc ordinandus essem, dubius fui, ideoque tibi sine conditione, successoribusque tuis conditionaliter obtemperandum me esse promisi. Hucusque profectio Thomæ Eboracensis.

Quid præterea in hoc Concilio contigerit de sancto Vulstano Vvigniensi Episcopo sanctitate vita celebri, sed qui morum simplicitate, & litterarum imperitia viuis sit suo Metropolitanu ad regimen Episcopatus haud satis idoneus, causam dicere iullo, idem auctor sic narrat: Hic sancta simplicitas beati Vulstani Vvigniensis Episcopi, immo magnanima in Deo confidentia laudanda, & plausu excipienda est. Cum enim & de hac re, & de parua scientia litterarum pulsatus, foras exisset, vt structiori consilio responsum comereret suū, à tumultibus remoto animo: crede mibi, inquit, nondum cantauimus Horam sextam. Cantemus ergo. Tunc quoque socijs referentibus, vt prius propter quod venerant, expiderent, quod sat superque sufficeret cantibus tempus; Regem & proceres,

Ceres, si hac audirem, r̄isū se haberi opinariatos: Prūs (crede mibi) inquit, facianus Dei seruitum, & post agit abimus hominū latitum. Hora igitur cantata, nulla excogitata falsiter ḡueratione nullo commentato viri splendore, confessim aulam Concilij ingredi pergebat; suis eum retinere tentantibus persuaderi non potuit. Quin potius timentibus cause, pro certo non eritis, ait, me huc visibiliter videre beatos Archiepiscopos Dunstanum Cantuariensem, & Oswaldum Eboracensem, qui hodie suis precibus me tuentes, falsiloquorum acumen hebetabant. Ita data benedictione monacho minime facundia viro, sed Northmānicā lingua sciolō, rem perorans obtinuit, vt quis sua diocesis antē indignus putabatur regimine, ab Archiepiscopo Eboracenſi suppliciter rogaretur, vt suas dignaretur lustrare partes, quo ipse pro timore hostium, vel sermonis ignorantia cauebat accedere. Hæc ibi.

XVI.

Praetexta Synodo, Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, de his in Synodo gestis in causa Thomæ Eboracenſis Archiepiscopi, certiorē fecit Alexadrum Romanum Pontificem, his datis ad eum litteris:

Dominus totius Christianae religionis summo speculatori Alexandro Papa Lanfrancus, sancta Dorobernensis Ecclesia Antistes, debitam cum omni seruitute obedientiam.

LAN-
FRANCVS
ARCH.
CANTVA.
AD ALEX
PAP. DE
CONTRO
VERSA
DEFINI-
TA.

Meminisse debet humiliter ex: ellens excellenterq; humili beatitudine vestra, quia quo tempore apud vos sumis, Eboracenſis Ecclesia Antistes aduersum me palam murmuravit, clam deiraxit, in praesentia celsitudinis vestre calumniam suscitauit, dicens, me iniuste velle agere, eo quod super se, suamq; Ecclesiam iure vestra Ecclesia primatum niterer obtinere. De quorundam quoq; subiectione Episcoporum, quos Ecclesia sua conatus est aggregare, antiquam sua querela non est veritus consuetudinem temerare. Quibus de rebus vos, sicut sanctum prudentemq; pastorem decuit & oportuit, per scriptam sententiam promulgasti, quatenus conuentus Angliæ terra Episcoporum, Abbatum, ceterarumq; religiosi ordinis personarum, virtusq; partis rationes audiret, discuteret, definiret. Factumq; est ita. Conuenerunt enim ad regalem curiam apud VV entanam ciuitatem in Paschali solemnitate, Episcopi, Abbes, ceteriq; ex sacro, ac laicali ordine: quos fide actione, morumq; probitate par fuerat conuenisse, in primis adunatis sunt a nobis ex vestra autoritate per sanctam obedientiam.

XVII.

Deinde regia potestas per semetipsum contestata est eos per fidem, & sacramentum, quibus sibi colligati erant, quatenus hanc causam intentiōne audirent, auditam ad certum rectumq; finem sine partium favore perducerent. Vtrumq; omnes concorditer suscepserunt, seseq; ita facturos sub præfatis obligations propoñerunt. Allata est igitur Ecclesiastica gentis Anglorū historia, quam Eboracenſis Ecclesia presbyter & Anglorū Doctor Beda composuit. Lecta sententia, quibus pace omniū demonstratur, à tempore B. Augustini, primi Dorobernensis Episcopi, usq; ad ipsius Beda ultimam senectutem, quod ferè centū & quadraginta annorum spacio terminatur, antecessores meos super Eboracenſem Ecclesiam, totamq; insulam, quā Britannian vocant, necnō & Hiberniam primatum gefisse, curā pastoralem omnibus impendisse, in ipsa Eboracenſi vrbe per se p. locū, finitimi, ubi eis vīsum fuit, Episcopales ordinationes atq; Cœlia celebrasse, Eboracenſes Antistites ad ipsa Concilia vocati. Quosdam quoq; exigebitis culpis, ab eis cum Romano Sedis auctoritate depositos: multaq; in hunc modum, que epistolais modestia per singula explicare non potest. Diuersa ad legendum porrecta Concilia, quæ diuersis temporibus diuersis de causis a meis sunt antecessoribus celebrata. Que tamē si non eandem sue institutionem habuere materiam, eandem tamen de primatu, & subiectiōnib; Episcoporum tenuere sententiam. Recitatæ eorundem, de quibus quæstio versabatur, Episcoporum ante prædecessores meos factæ & electiones, & per eos ordinationes, quæ Dorobernensi Ecclesia de sua obediētia scriptas reliquerunt professiones. Vrbs namq; quæ nunc Cantuerbiæ nominatur, antiquis temporibus ab ipsius terra incolis Dorobernia vocabatur.

XVIII.

Accesserunt omnium testimonia, qui omnia, quæ scripta sonnerunt, se suis quoq; temporibus vidisse & audisse constansimè affirmauerunt. Nec defuerunt Geſti, quibus reservatum est cum Anglia per plures regulas effet diuisa, Norðanbimborum Regem, vbi

sia est ciuitas Eboraca, accepto pretio cuiusdam simoniaco Episcopatum vendidisse, pro qua culpa à Dorobernensi Arch episcopo ad Concilium vocatum fuisse, nolentemq; venire pro sua inobedientia excommunicationis sententiam perutile esse. Cuius communione, atq; consorty omnis illarum partium Ecclesia tandem abstinuit, quæ ad vīq; Concilio se ipsum exhibuit, culpam dixit, quod male gestum est, correxit, de reliquo emendaturum se fore proponebat. Quæ res non mediocre tuit indicium, antecessores meos super ipsam terram, illamq; Ecclesiam habuisse primatum.

Vtimum quasi robur, toruq; causa firmamentū, prolatæ sunt antecessorum vestrorum Gregorij, Bonifacij, Honorij, Vitaliani, Sergij, item Gregorij, item vītū Leonis privilegia atque scripta, quæ Dorobernensis Ecclesia Presulibus, Anglorumq; Regibus, alijs atque alijs temporibus, varijs de causis sunt data, aut transmissa. Reliqua enim reliquorum, tam authentica, quam eorum exemplaria in ea combustionē, atq; abolitione, quam Ecclesia nostra ante quadriennium perpetua est, pemius sint absuntæ.

XIX.

recitatis

Hic atque alijs, quæ particulatim breuiterg, expl cari non possunt, ex parte nostra & Ecclesie: * in cause primatis, contratanam amicarum auctoritatium evidentiam paucissimas contradicitiones opposuit; epistolam illam præcūdē ferens in medium, qua beatus Gregorius Londonensem, atque Eboracenſem Ecclesiam pares esse, nec alteram alteri subiacere instituit. Quam scripturam cum in rem nihil sacre concordi sententia cuncti protinus desinissent, pro eo quod nec ego Londoniensis Episcopus essem, nec de Londoniensi Ecclesia esset questio instituta: vertit se ad alia egena & infirma argumenta, quæ post paucam moram, Christo revelante, paucis sunt objectionibus abolita. Quem cum Rex dulciter paternq; reprehensione argueret, quod contra tantam argumentorum copiam tam inops rationum venire presumpsisset: Respondit se ante ignorasse Dorobernensem Ecclesiam tot, tantumq; auctoriatibus, tamq; perspicuis rationibus esse nunitam. Versus itaque ad preces est. Rogauit enim Regem, ut me rogaret, quatenus omnem mentis rancorem aduersus eum pro hac causa conseruum in tterem, pacem diligerem, concordiam facerem, aliqua que me essent iuri studio ei charitatis concederem. Cui petitioni ego liberter & cum gratiarum actione assensum præbui, quia misericordia Deo, non ego sed ille præceca consuetudinis voluntator causa erat istius scandali.

XX.

Facta est igitur communī omnium stipulatione de hac re quedam scriptura, cuus exemplaria per principes Anglorum Ecclesias distributa, futuris semper temporibus testimonianter ferant, ad quem finem causa ista fuerit perducta. Cuius exemplar vobis quoque, quibus sanctam totius mundi Ecclesiam constitutam esse commissam, transmittendum curauit; ut ex hoc atq; alijs, quæ transmissa sunt, perspicue cognoscatis, ex more antecessorum quod mihi, Christiani Ecclesia, quam regendam suscepit, concedere debeatis. Quod peto honeste, & sine dilatione per indultum Sedis Apostolice prælegium fieri, quatenus ex hoc quoq; quantum me diligatis, evidenter posuit ostendit.

De me autem revera estimate, quod de fideli ac seruo beati Petri ac vestro sanctaq; Ecclesia Romane. Nunquam enim res qualibet de arcane pectoris ecclere quavis occasione poterit inauditam illam humanitatem, quam mihi extremo hominum tantis indigno honoribus Roma exhibuit: Quodq; duo pallia, unum de altari ex more, alterum quo Sanctitas vestra Missas celebrare consueuerat, ad ostendendam circa me benevolentiam vestram mihi impendisti. Illud quoq; quod omnibus, quorū mediator extitit, quidquid in iste ac salubriter petierunt, me interueniē & proutnis concessisti. Ut raceam alia plura, quæ in hac parte ab his minimè discrepant, quæq; mihi memoriam vestri nominis, si quid boni facio, dulciter representant Epistolam, quam* Beringerio schismatico, dum adhuc Cadomensi cœnobio præcessim, transmissi paternitati vestra, sicut præcepisti, transmittere curauit. Omnipotens Dominus vitam vestram ad honorem sancte Ecclesie vestris dispositionibus diuinitus commissa in tempore prolixam faciat: quatenus post tempus, que sine tempore sunt, prolixa eternitatis spacia vobis concedat. His adiecit litteras breuiores ad Hildebrandum Archidiaconum Cardinalem eodem arguimento conscriptas, & quidem officij plenas, quæ sic se habent:

Domino sanctæ Romana Ecclesia Archidiacoно Hildebrando Lanfrancus suis sanctis principijs sanctum communere solum.

XXI.

tide quod
Bergamo

XXII.

LAN-
FRANCI

Expli-

Expicare litteris mens mea non posset, quam a dilectione vestra sinceritate connectitur, quantum dulcedine gratiarum vestrum, quas mibitam presenti, quam in absentia benignitas vestra semper exhibuit, indeferunt reminiscitur. Proprietas si, donante Deo, in quibus bonis rerum generibus aliquid boni facio, salutem vestram tam temporalem quam tempore caritatem tradere obliuioni non vado. Et hoc ergo omnipotentem Deum, quoniam vitam vestram ad honorem & firmamentum sanctae Ecclesie sua prolixam in hoc seculo faciat; in contumaciam ab omni peccati contagione custodiat, & in futuro centuplicatis operibus vestris vitam vobis permanentem copiosius remunerat retribuat. Porro calumnia, quam Eboracensis Ecclesia Antistes aduersum me mouit de primatu & subiectione quorundam Episcoporum secundum preceptum Apostolice Sedis auditam & determinata est. Cuim negoti gestione breviter ex ordine scriptam domino nostro Papa transmisit, quam vobis & rego à vobis cōpetenti diligenter legi, quatenus charitas vestra certissimum teneat, quid mibi, Eccl. seq. ne & Sedes Apostolica confirmando concedere, & concedendo cōfirmare per prout legum debet. Haec tenus Lanfrancus ad Hildebrandum.

XXIII. Hoc eodem anno idem Alexander Papa misit pallium ad Liemarum Bremensem, sive Hamburgensem Archiepiscopum, subrogatum in locum Adalberti, qui hoc eodem anno ex hac vita migravit xvii. Kal. April. vt Adam testatur eiusdem Ecclesiæ canonicus, qui ad hoc vsque tempus suum perdixit historiam, quam eidem Liemaro dicauit. At de eodem Liemaro diendum sèpè inseriūs, quippe quod eum penitus inhærentem Henrico Regi aduersus Romanum Pontificem passa sit Romana Ecclesia perduellem, & experta pugnacissimum aduersarium, lög ab antecessoribus suis degenerem.

Hic ad fine in vita ipsius Alexandri Papæ subiicienda est eiusdem Pontificis epistola decretalis, quam, quoniam quoto anno sui Pontificatus data sit, non appareat, hic in fine eius vita ex more describimus:

Alexander Secundus Landulpho in Corsica.

Notificasti te morte tenuis infirmatum esse, & peccatorum tuorum recordatione, & terrore valde paucum, anxiè quæsiſſe monachum fieri, & à tua vxori minis & terroribus eam occidendi, ac hæc licentiam extorsisse, & sic monasticam vestem sine abbate sumptuſſe, & monasterium petiſſe. Postea vero cùm sanus factus es, tua vxoris reclamationibus & culationibus & planctibus tueq; familia diffensionibus, ut post penitus deuidit, domum remesse, & post multos dies quorundam sapientum consilio, ad ianuam mulieris cubile rediſſe diceris. Nunc autem situa vxore vtiliceat, nostrū requiriſſe consiliū sita deniq; est, vt tuus iuriū narrat non videtur nobis rationabiliter, neg, sana mente id factum. Quoniam cùm omni homini ad monachicam vitam tendenti legaliter & iustè fit per agendum; tu contra leges minaciter & violenter à tua uxore partim terrore mortis, partim tua infirmitatis doloribus examinatus, de vita securus, nulla vt dicitur, licentia acceptare receſſisti, & monasteria petiſſisti. Non enim violentia, sed ex pari voluntate, sicut sancti Patres dicunt, hæc fieri debet. Neg, vir in monasterio recipiendus est, nisi vxor illius fœnirenum monasterium elegerit, aut professā continentiam, habitum cum festinatione mutauerit. Sanctus enim Basilius Episcopus de hac re taliter dicit: Squis coniugatus vult converti ad monasterium, non est recipiendus, nisi prius à coniuge castimoniam profiteſſe fuerit absolutus. Nam silla illo viuente alteri per incontinētiā nupſerit, proculdubio adultera erit, nec recipiatur apud Dominū eiusmodi viri coniugio, quam sequitur coniugalis ſæderis præſtitutio. Tales igitur tunc sine culpa rel. cto ſeculo ſequuntur Christum, ſi habeant ex pari voluntate eſſe ſit atis conſenſum. Itaq; ſili charifime perpende & vide ſi ſic canonie à tua eſſe ſolutus vxore, & tua vxor ita pollicita eſt, & illa adimplere bonum incepit, & votum verum, aliter enī nō debemus vobis neceſſitatem ſeparationis imponeſſe. Haec tenus Alexander.

XXV. Hoc eodem anno defuncto Henrico Archiepiscopo Rauennate, idem Alexander Papa legationem decernit Petruſſum Damiani ad eiusdem Ecclesiæ Rauennatis componenda diſſidia, quo perfuncto egregie munere, idem Petrus reuerſurus ad ſuos Fauentiae diem clauſit extremum.

Hoc namque anno Redemptoris millesimo septuagesimo ſecondo eſſe defunctum ex Actis eius vita colligi-

tur, & alij etiam attestantur. At hæc de tempore obitus eius pro monstro videri poſſunt ijs, qui cum defunctum ponunt anno millesimo octogesimo. Sed veritatis huius grauiſſimos habeo affertores, omnesque temporis eiusdem Petri Scriptores, atque in primis, qui totidem id testatur verbis Bertoldus Constantiensis. Hic enim in Autario ad Hermannum Contractum hæc habet: Anno millesimo septuagesimo ſecondo Petrus Damiani pie memoria Cardinalis Episcopus, iam dudum mundo crucifixus, migravit ad Dominiū, vltimo Kalendas Martij, cui dominus * Gerdolus reuerſa monachus scientia Scripturarum insignis, & moribus ſuo predecessori impar, in Episcopatuſ ſuccedit. Hæc ipſe, ſui temporis (vt diximus) res gestas conſcribens. Iſta confirmat Gregorius Papa Septimus ſuis litteris, datis anno ſequenti ad ſuccedentem ipsum Petri Damiani Giroldum, ſive Giraldum Ostiensem Episcopum, pridie Kalendas Maij poſt dies octo ab ipſius Gregorij creatione: vt iam appareat, ipſum Petrum eſſe defunctum, atque poſt obitum eundem ſuccedentem habuisse, quem viuens licet diu multumque petiſſet, conſequi nunquam potuit. Accedit ad iſta, quod Ioannes monachus eiusdem Petri discipulus in fine eiusdem Petri Damiani vita, quam ſcribit, manifeste testatur, ipſum tunc obiſſe, cum defuncto Archiepiscopo Rauennate ſchismatico (hic erat Henricus) à Romano Pontifice mihiſſus eſt idem Petrus Damiani Rauennam ad conciliandam illam Eccleſiam Apoſtolicæ Sedi, & abſoluendos omnes, qui cum eodem Patriarcha ſchismatico communicaſſent, quo facto, cum reuerſurus ad ſuos Fauentiam perueniſſet; illi cquæ octo diebus morbo laboraſſet, die Cathedræ S. Petri reddidit Deo ſpirituſ.

Porrò ante ſequentem annum obiſſe eundem Archiepiscopum, ex eo liquido conſtat, quod Gregorius Septimus, qui ſequenti anno ſedere coepit, reperitur ſcripſiſſe litteras ad eius ſuccedentem Guibertum, ſexto Kalendas Maij, die quarto poſt ſuam ipſius Gregorij creationem; adeo vt affirmare neceſſe eſt, ante tempus illud iam predecessorum Guiberti Rauennatem Archiepiscopum Henricum ex hac vita ſublatum fuifle. Quod & confirmant ipſa Acta Alexandri Papæ, quibus significatur, ante ipsum Alexandri obitum, ipsum ſuccedentem Henrici ad eam Eccleſiam fuifle promotum. Sunt enim iſta in illis conſcripta: Defuncto Rauennate Archiepiscopo, Guibertus Cancellarius per interuentum Imperatoris electus eſt in ipſi Ecclesiā, & poſtmodum ab Alexandro Papa, licet immerit, in ſaintibus preceſibus, conſecrationem obtinuit. Cui priuquam conſecrationis manus imponeret, prophetico ſpiritui repletus idem Pontifex ſic quidem fertur dixiſſe: Ego quidem del tor, & tempus resolutionis mea inſtitutus; tu vero huic ſacrosanctæ Eccleſie acerbam ſenties vlationem. Hæc ibi. Vbi etiam affertur, paulo poſt eundem Alexandrum Pontificem eſſe defunctum. Sicque ante Alexandrum Papam predecessorum Guiberti Henricum appearat obiſſe diem, & viuente adhuc Alexandro eidem fuifle ſubrogatum Guibertum: ex quibus fateri neceſſe eſt, Petrum Damiani eodem tempore, ante electionem Guiberti, ſicque hoc ipſo anno ex hac luce ad paradisi gloriam tranſiſſe.

Qui vero afferuerunt eundem Petrum Damiani ad annum Redemptoris millesimum octogesimum perueniſſe; ex eo decepti ſunt, quod Ioannes idem ſcriptor vita ipſius Petri, poſt faciem ipſius, ſubijcit eiusmodi appendicem: Anno millesimo octogesimo Incarnationis Domini, mense Auguſtis, Indictione quartā, poſt decemſum ſupradicti Domini Petri Damiani, erat quidam monachus, qui Abbas olim exitus venerabilis monasterij sancti Gregorij in Ariminensi territorio, &c. Narrat quod contigit tunc temporis miraculum in ſepulchro eiusdem Petri Damiani, vt planè ſignificet tempus ſuperius annotatum non pertinere ad obitum Petri tempus, quod iam certum ex obitu Archiepiscopi Rauennatis rehauerat conſignatum, ſed ad eiusmiraculi certum annum inſinuandum, quo graui errore lapsi exiſtimarunt aliqui poſitum eum annorum numerum ad demonſtrandum tem-pus obitum Petri.

Præterea ſi omnia iſta deeffent, alia etiam fortis ra-
tione

tione confutari possent, qui ad illum vici; annum Petrum Damiani peruenisse scriperunt, nam quo pacto fieri potuit, si tempore acerbissimae Ecclesiæ persecutionis, qua sub Pontificatu Gregorij VII. viguit, idem Petrus vixit; toto illo prolixo tempore ut siluerit vox illa clamantis in deserto, ut nullum penitus scriptorum monumentum eiusdem inueniatur elucubratum, nullæ datae literæ, vel ad ipsum scriptæ, sicut ad alios plurimos sub ipso Gregorio Papa, nec vsquam de illo mentio, cùm praesertim tanti viri ea tempestate, vel nomen ipsum magni potuisset aduersus hostes Ecclesiæ esse adiumenti? cùm tamen nulla penitus reliqua sit memoria, quod aliquid gesserit, vel scripsit toto illo tempore Gregorij Papa Septimi. Quamobrem ex his que dicta sunt, satis appareat, ipsum iam Alexandro Papa superstite, esse defunctum.

XXIX. Quod verò in bibliotheca Margarini, in editis epistolis quibusdam eiusdem Petri Damiani ita legatur epistola data ad Gregorium Septimum sub nomine Hildebrandi hac inscriptione: *Dilectissimo Sedis Apostolicae electo, & virga Assur Hildebrando.* Quibus satis apparere posse, eundem Petrum Damiani non obijisse diem sub Alexandre, sed peruenisse ad Gregorium Septimum eius successorem: scito ibi esse mendum insigne, restituendumque esse veterem & germanam lectionem ex codice bibliothecæ basilicæ sancti Petri in Vaticano, & codicibus alijs in hunc modum:

Dilectissimus Sedis Apostolicae electo A. & virga Assur Hildebrando. Ut epistola non ad unum, sed ad duos data sit, nempè ad electum Pontificem Alexandrum, & ad eius Archidiaconum Hildebrandum, sicut aliæ eodem titulo eiusdem Petri inscriptæ habentur datae ad ambos simul epistolæ, ut superius suo loco dictum est, cùm de his pluribus egimus: quæ consulas, ne eadem repeteremus hic cogamur. Sic igitur, tum ex Bertoldo huius temporis scriptore, tum ex Ioanne eiusdem Petri discipulo, tum etiam ex alijs assertis rationibus, omni ex parte hic demonstratum relinquimus, hoc anno eundem Petrum Damiani esse defunctum. Hæc de tempore obitus.

XXX. Iam verò de his que illum præcesserunt, ut de nouisima legatione, qua hoc anno benè perfunctus est, agamus. De qua habet ista Ioannes eius discipulus in vita ipsius:

Dum prius igitur Christi sacerdos huiuscmodi lucrandarum animarum studijs instanter inhereret, vitæq; praesentis labor extremitate iam penè linea oram teneret: iussu Alexandri Secundi Romani Pontificis Rauennam patriam suam proficisci præcipitur, rem valde necessariam salutis totius vrbis, Cleri & populi peracturus. Erat quippe tunc temporis defunctus eiusdem vrbis Archiepiscopus, qui pro sua proterua, sententia Romana Synodi olim fuerat communione priuatus. Qui tamen nimia temeritate, neq; ob illatam sibi sententiam tremefactus, ab Archiepiscopali se temperavit officio, consentaneum sibi populum sua contagione miserè fœdavit, totangis Ecclesiastis illicitis ausib; profanauit. Tandem verò de medio profanatore sublato, prefatus Apostolicus tam numerosi populi exitiale contagium paternu[m] visceribus miseratus, tantum parem, qui auctoritate Apostolica eundem reconciliando absolveret, illo delegare decreuit: neminem sollicit ad hoc opus gerendum digniorum vel aptiorem existimans, eo quod non modica existeret auctoritate subnixus, ac per regenerationis gratiâ eiusdem esset Ecclesia filius; ipsiusq; etiam hortatu[em] idem se enumeraverat ad hanc clementiam prouocatus. Quam vixque legationem ille licet iam atate confessus, ut strenuus filius, materna beneficijs non ingratus, optato suscepit. Nam gratulabatur se tandem reperiisse aliquid ad sui debitum obsequi, quod pia posset persoluere matr.

Quo cum Domino suffragante, prospero peruenisset itinere, manu ciuuum susceptus ingenti cum laetitia, sui causam patefecit accessus: super quo ciues illi non modice iuundati, immenses Deo, qui eorum expexerat, Christi Vicario, qui hunc talem tantumq; virum ad se direxerat, gratias referentes, præauricationis sue paenitentiam humiliter egerunt, unde & reatus veniam quam suppliciter postulabant, atq; absolutionem ex Apostolica auctoritatib; munere gratulabundi percipere meruere. Absoluti itaq; ab excommunicatio-

nus illius vinculo, cunctæq; Ecclesiæ domo gratiæ, materna Ecclesiæ concessio, tota vrbē immanis effecta est exultatio.

Istius verò, alijs nonnullis negotijs qua tantum virum gerere decebat, per tractatus, iter sua legationis, egressus urbem, pergere caput. Cumq; prima mansione Fuentiam temisset: apud venerabile monasterium quoddam beatæ Mariae Deigenitricis, quod Foris p: riam nuncupatur, decenter susceptus, mox febre corruptus decubuit. Qua imirum indies inualesce, circa mediu[m] octaua noctis silentium, quæ Cathedra sancti Apostoli anniversarij diei celebritatem ducebat, exiit sui horam appropinquare cognoscens: exemplo, nobis lectulo circumstantibus, nocturnum seu matutinale officium totum peragere iussit. Volens vtq; prius solemnitati Apostolica vota persoluere, ac sic demum abiire. Tota ergo per acta synaxi, sanctum post modicum Domino Spiritum corporis reddidit, nexibus absolutum. Ut ea videlicet die, que præsens meruit in pastorali Petri Sede locari, eadem Petri discipulum caelestis curia in beatam susciperet sedem, &c. Agit post hec de sepultura ipius, & miraculis post obitum editis.

Hic insuper describendum putamus epitaphium, in eius sepulchro excidendum, inter eiusdem Petri versus in codice basilicæ sancti Petri, ab ipsomet elaboratū, & quidem huiusmodi, ut Lectorem prouocet, ad huius mundi contemptum, sic enim se habet:

Quod nunc es, fuimus: es quod sumus ipse futurus,

Hūs sit nullafides, quæ peritura vides.

Fruola sinceras præcurrunt somnia veris;

Succedunt brevibus secula temporibus.

Viuem memor mortis, quo semper viuere possemus.

Quidquid adeſt, transit. Quod manet, ecce venit.

Quam bene prouidit, qui te, male Munde, reliquit,

Mente prius carni, quam tibi carne mori.

Calice terrenis, præfer mansura caducis,

Mens repeat at proprium libera principium:

Spiritus altapat, quo prodit fonte, recurrat.

Sub se deßpiciat quidquid in imagravat.

Sis memor, oro, mei cineres pius affice Petri:

Cum prece, cum gemitu dic, Sibi parce Deus.

Hæc de Petro, qui mortuus est anno sue ætatis sexagesimo sexto, vptotè quod ipse se natum testetur in epistola ad Senatum post annos quinque ab Ottonis Tertijs Imperatoris obitu, nempè anno Domini millesimo sexto: nam eundem Imp. exordio anni secundi post millesimum obijisse; superius suo loco est demonstratum. Sic Deus in hoc deploratissimo seculo, cùm excreuisset ad Ecclesiam obruēdam diluuium carnis, dedit mundo tantum virum, qui austerrissimæ vitæ exemplo, verbiq; prædicatione, & scriptis exiccare tantam putredinem; pariterq; pugnaret aduersus simoniacam hæresim, quæ vbi que locorum grafflabatur impunè. Quod autem ad eius pertinet scripta, hic ea cuncta recenire non immoriamur, cùm modò apud nos mandato Beatissimi D. N. Clementis Papæ Octavi labore Constantinus Caietanus Silculus, monachus Cassinensis Congregationis, ut viri sanctissimi scriptorum monimenta vndique collecta præclo subiijciat. Quod propediem spero fore. In his enim peruestigandis, & exemplaribus pluribus hinc inde perlati, magno studio corrigendis, studio indefesso laborat, à quo & eiusdem Petri vitam accipies vberius scriptam.

IESV CHRISTI

Annus 1073.

GREGORII VII. PAP. VACAT IMP. IMP. OCCID. 17.
Annus I. MICH. VII. DVC. IMP. 2.

I. SEQVITVR annus Redemptoris millesimus septuagesimus tertius, Indictione undecima quo Alexáder Papa litteras misit ad Henricum Regem Germanie vt eum d'curus Romanus se transferret, respōsūs accusacionibus aduersus eum à Saxonibus ad Apostolicam Seudem perlati. Qui has detulerunt litteras, fuere anno

Coloniensis Archiepiscopus & Hermannus Bambergensis Antistes. De his enim Virspergensi ista hoc anno habet: Anno Coloniensis Episcopus & Hermannus Bambergensis Romanis misi sunt pecuniam, qua Regi debebat, cōgregandi gratia quilegatione peracta reuersi litteras Alexanderi Apostolici detulerunt. Regem vocantes Romanam ad satu faciendum pro simonia cōfessi, alij s̄q; nonnullis emendatione digni, qua de ipso Romae fuerant auditia. Eadem, totidemque fermē verbis habet Otto Frisingensis. Verūm qua intercessit hoc anno mors ipsius Alexandri Pontificis, fuisse videtur impedimento, vt aliquamdiu causa iam cōcepta quieuerit, quem quidem hoc anno Dominicō die vndecimo Kal. Maij decessisse Marianus Scotus affirmat.

II.
COLONIENS. AR-
CHIEP.
ABDICAT
SE A CV-
RARE.
GNL.

Cū autem frequens esset in palatio Regis nundinatio ista Abbatiarum & Episcopatum, nec monitionibus Rex proficeret: deploratis iam rebus sanctis Anno Coloniensis Archiepiscopus, qui hactenū (vt potuit) magno labore moderatus est habendas regni, animi desperatione percusus, abiecit eas, liberasque illas Regi relinquent, discessit ē curia. De cuius profectione audi Lambertum, quid hoc referat anno: Coloniensis Archiepiscopus offensus his, que plurima prater aquum & bonum siebant in palatio: petiūt à Rege vacationem deinceps dari sibi à rerum publicarum administratio- ne, causatus in senium iam vergentem atatem, & laboriosis regni negotijs minus minusq; indies sufficiēt. Quod Rex haud diffi- culter annuit, quia prauis libidinibus suis, & iuuenilibus ineptijs iamdudum animaduerterat eum grauiter offendī, & plerunque quantum salua regia dignitate poterat, pro virili portione ob- niti.

Is ergo vbi se in sua recepit, Rex tanquam seuerissimo pädago- go liberatus, statim in omnia genera flagitorū, ruptū omnibus mo- destia & temperantia frenis, precipitem se dedit. Montes omnes, colliculosq; Saxonie & Thuringie castellis munitissimis extruxit; presidiumq; imposuit. Quibus cum victui necessaria minus suffi- rent, permisit, vt ex proximis villis & agris hostili more pre das a- gerent, & ad ipsa castella munienda circumquaque manentes co- gerent, & impensis affatim conuictare, & per seipso seruili ma- nu defudare. Verūm ne manifesta tyrannidis notaretur, si contra innocentes, atq; in regnum propriū tam barbara crudelitate gra- saretur, vt impietatem suā quadam religionis specie palliaret: Archiepiscopum Moguntinum modis omnibus instigavit, vt decimationes Thuringie, sicut ante plures annos instituerat, exigere; pol- licensi ei in exigendo summa ope affuturum, & dicto obtempe- rare, noientes regia* maiestate coacturum, ea tamen pactio- ne, vt ipsarum decimationū partem sibi, qua & regia magnificētia, & tanto labore suo digna foret, tribueret. Ita Episcopus vanissima spe animatus Synodus indixit in Erphisfurd, sexto Idū Martij.

Statuto die aderat Rex, aderat Archiepiscopus, stipatus v- terque magno grege philosophorum, immōdō sophistarum, quos ex diuersis locis summo studio consciuerant, vt canones sibi non pro ei veritate, sed pro Episcopi voluntate interpretarentur, & causam eius* quomodo verū non poterant, sophisticis allegationibus robo- rarent. Aſſidebant ergo cum Rege & Archiepiscopo Moguntino Her- rimannus Babenbergensis Episcopus, Hecel Hildenebheimensis Epis- copus, Eppo Citticensis Episcopus, Benno Osenbruggensis Episcopus qui non ad discutiendam iuxta leges Ecclesiasticas causam fuerat euocati; sed vt id quod Rex volebat, arte dictionis & sententiārū pondere, postrem quoqua possent ratione & consilio obtinerent, quanquāplerig; eorum id quod Rex moliebatur, vehementissi- mē improbarēt, sed ne libere, quod sentiebāt, eloquerēt, & Re- gūs terrorre, & priuata Archiepiscopi amicitia inhibebantur. Habe- bat praterē Rex circa se armatorum copias non modicas, quibus eos, si qui fortē negotium inteturture conarentur, militari manu coēceret. Talis apparat⁹ fuit palliati latrocinij pulchro no- mine Synodi, in qua non in loquendo libertas aliqua consultoribus, iudicibus relictā, sed st̄ repitus armatorum, minā Regis, ad cuius nutum cōtra eius voluntati resilentes exerantur gladij, carceres pateāt, intententurq; cruentæ cades. Sed quæ hæc secuta sint videamus, pergit Lam- bertus:

Thuringorum ſees & fiducia potissimum in Abbe Fuldenſi & Abbe Herueldensi nitebatur, quod bi Ecclesiā decimales plu- rimas, & pradīa infinita haberent in Thuringia, & hi ſi caſa ce- cidiſſent, ſibi vñā cadendum eſſet. Qui publica diſcuſione inter-

pellati pro decimā ſuā redditione: primō per Deum rogabant Archiepiscopū, ut antiquitū tradita monasteriis ſuis, legitima, ratā, inconiūq; manere ſineret, qua & Sedes Apoſtolicā & veteribus & recentibus ſcripta crebrō ſibi firmasset, & preceſſores eius Mo- guntini Pōtſifices ſummi ac sancti ſimi viri vſq; ad Luipoldum Epis- copum nunquam infringere tentaſſent. Id atrocē reſponſo Archiepiscopū repulit, ſcilicet preceſſores ſuos ſua etate, pro ſuo arbitra- tu Eccleſia Dei moderatos fuſſe, eos q;rudibus in Fide auditoribus, & penē adhuc neophyti lsc potum dediſſe, non eſcam, & ſapien- ti diſſertatione multa induſſy; que proceſſu temporis dum in Fide conualiffent ſuccesſorum ſuorum industria reſecari velleſt. Se au- tem iam adulta & potius ſeneca Eccleſia ſpirituali compa- re ſpiritualibus, nec iam paraulis lat., ſed perfecti ſolidum cibum ministrare, atq; à filiis Eccleſia leges Eccleſiaſticas exigere.

Proinde eis aut ab vnitate Eccleſia recedendum, aut legi- bus Eccleſia equanimiter acquiescendum. Tum illi rursum per Deum orare, vi ſi in Romani Pontificis auctoritate; ſi in Caroli, a- liorumq; Imperatorum priuilegijs; ſi in preceſſorum eius Mogun- tinorum Pontificum indulgētia nihil ſibi praefidij, aut ſpe reliquum eſſet: ipsarum ſaltem decimārū eam ipſe paritionem fieri fine- ret, quam & canonum ſcita eam iudicaffen, & cetera per or- bēm terrarū Eccleſia viſitāt am habereſt ſcilicet vt quarta parte ipſe pro ſuo ſuorumq; Mifforum ſeruicio contentus, tres reliquas portiones Eccleſia, quibus antiquitū attulata fuſſent, permitte- ret. Econtrā Episcopū, non ea mente ſe ait tātum labore triuſſe, & iam per decem fermē annos laboriosum hoc ſaxum voluere, vt tandem aliquando voti compos effeſt, ultro iure ſuo cederet, & tanto molimine extortas eis decimas, ipſis pro libitu ſuo partiendas addiceret.

Primus ac ſecondus dies in hac concertatione iam fluixerat, an- cipiſti adhuc fortuna, vir pars viri cefſa foret. Iamq; in eores vertebarū, vt Thuringi, improbata Synodo, Sedem Apoſtolicam appellarēt. Sed Rex ſub attestatione nominis diuini affirmabat, ſe in eum, ſi quis id p̄aſumpſiſſet, capitali ſententia animaduerſurum, & omnia, qua ciuſ ſeffent, vſq; ad interneſionem diſipaturum, cla- lemq; eius diei multis poſteā ſeculis non abolendam. En quales Reges, qui Apoſtolicæ Sedis iuribus derogant? quorū ſum verō ipſum iſta perduxerint omnibus manifestum, in ex- exemplum factus Rex Apoſtata ſchismaticis, & hæreticis Regibus, qui appellationem ad Sedem Apoſtolicam Hen- riciana hærelis labore conſpersi vetusſerunt. Sed prosequa- mur reliqua, militaris potiū quā ſacerdotalis conuētus. Pergit ipſe Lambertus:

Ita Abba Herueldensis ſuorum periculo conterritus, quoniam aliud in arctū conclusi rebus non patebat effugium: rem conſilio Regis permisit; quatenus prout ipſe bonum & aquum iudicaret, cauſam inter ſe & Archiepiscopum terminaret. Dui igitur habita deliberatione, in hanc tandem pactionem, mediante Rege, Ab- bas & Archiepiscopū conſenserunt. Vt Abba in decem ſuis decimālibus Eccleſia duas partes decimārū, tertiam Archiepisco- pus acciperet: in reliquo verò eius Eccleſia dimidia Abbatii, dimidia Archiepiscopo contingere. Vbi verò Eccleſia decimalis pro- pria Archiepiscopi eſſet, totā illic ei decima cederet. Praterea v- omnes dominicales Archiepiscopi curtes, in qua cuq; effent pa- chia, ab omni penitus decimārū exactione immunes manerent. Sub iugum miſſo Abbe Herueldensi, statim Thuringi, omni ſpe ad- empta, eō quod in illius prudentia & eloquentia plarimum fiducia ſibi poſuſſent: non ultrā reſiſterunt, ſed decimas in reliquum ab- queret retractione dare profeſiſunt. Fuldenſis Abba aliquantis po- ſteā diebus obſtinatus in proposito perſtit. Sed cū nec Regis gra- tiam recipere, nec ad ſua redeundi licentiam impetrare poſſer, niſi in communem ſententiam concederet: tandem rerum difficultate ſuperatus ad hanc conditionem non tam conſilio, quam imperio & metu Regis coactus eſt, vt in cunctis decimalibus Eccleſia ſuis par- tem dimidiā decimārū ipſe, dimidiā Archiepiscopus accipe- ret. Dominitales autem curtes ſuas ſicut Archiepiscopū, omnes ab omni decimā ſuā redditione liberas haberet. Ita absolute eft ty- rannice cauſa. Sed quam dignam tyranno ipſis Rex his ap- pendicem tunc apposuerit, ita idem Lambertus auctor ſi- gnificat, dicens: Tum Rex ſciens haud benè placitura Romano Pontifici, que geſta fuerant: ſub interminatione gratia ſua vtrique Abba precepit vt neḡ per ſeipſos, neḡ per nuntiū, neḡ alio quoq; modo pro inſularula Synodo Apoſtolicam Sedem interpellarent. Hucusque Acta latrocinij Henriciani ex Lamberto nar- rata,

VI.

IMPEDI-
TVRTY
RANNICE
APPELLA-
TIO AD
SEDEM
APOSTO-

VIII.

TIMORE
REGIS
MALE
TRANS-
ACTVM.

IV.
PARATVR
CONCI-
LIABV-
LVM A RE-
GE VIO-
LENTVM.
* f. quādo-

V.
PRO DE-
CIMIS
CONCER-
TATIO.

rata, qua gesta esse ante Paschale tempus, affirmat.

Quo pariter anno Alexander Papa Ioramii um Pragensem Episcopum gradu deponit, sed rogatu Mathildis iterum restituit. Ita autem quomodo se habuerint, Longinus, qui & Dlugoschus dicitur, in Annalibus suis Polonicis ita scribit: Ioramirus alias Gebhardus Pragensis Episcopus molestè ferens Episcopatum suum in Olmucensem dismembratum esse, pro reintegrando illo plures conatus impedit. Quos cum obstante Duke Bohemia Vratislao, qui eiusdem, mutilatus, & prefati Olmucensis Episcopatus fundationis primarius fuerat institutor & auctor, irritum ire videret: Ioannem Olmucensem Episcopum clandestinè accedens, plurimis contumelij & verberibus per seipsum & familiares vulnerauit. De qua nouitate Dux Vratislaus plurimum consernatus, querelam ad auditorium summi Pontificis Ioramirū Episcopum Pragensem, dum primi nuntiū ad Vrbem misi Ioramiri mandato mutilati & celi in itinere fuisse et, deduxit. Sceleris magnitudine Papa Alexander I. motus, Rudolphum Cardinalem ad coercendam enormitatem sceleris & transgressionis transmisit. Cui cum Ioramirū obdare, coram eo citatus, contumaciter recusaret: priuauit pontificio, ac etiam diocesem Pragensem Ecclesiastico subiecit interdicto. Placidius tamen postea, ne maiora scandalorum exorirentur, agenti, & Ioramiro officium pontificalē restituit, & interdictum à diocesi Pragensi tollit: terminum tamen ad comparendum coram Alexandro Papa vtrique Episcopo agnoscit.

X. Quo cùm ambo peruenissent: Papa depositionem Ioramiri ratam esse decernit: prebus tamen multifarijs Comitissae Mathildis virginis filie Bonifacij Ducis Lucensis in Tuscia, que vnuersum patrimonium suum beato Petro contulit perpetuo, & Ecclesiam Romanam ab hostibus strenue defendit, expugnauit, omne facinus in se & in Ioannem Episcopum Olmucensem admissum condonauit, & Ioramirū pristine dignitati restituit, ita tamen, quod Olmucensis Ecclesia fundatio cetero firma & perpetua perseveraret. Hactenus de his Longinus hoc anno: at huc iterum sub successore Alexandri Papæ Gregorio Septimo sunt ventilata. Quæ autem sub eo Pontifice acta sunt, suo loco dicetur inferius.

XI. Rursus autem idem Alexander Papa hoc anno, antequam ex hac vita migraret, sua Lucensi Ecclesiæ consulēs, ei pastorem idoneum præsidiendum curauit. Ad quod munus obeundum delegit eiusdem nominis virum, cuius ante ipse fuerat, Anselmum, vita, moribus, atque doctrina præstinentem: de quo in vita ipsius, quam antiquitus scriptam ab ipso contubernali presbytero pœnitentiario accepimus, ista leguntur: Dum autem videretur Anselmus iam idoneus, nempe meritis, moribus, & scientia dignus, vt in honorem sublimaretur Episcopatus: missus a reverendissimo Papa Alexandro ad Regem, ad quem pertinere videbatur eius collatio Episcopatus, dato sibi comite Episcopo sancte Rustine nomine Meginardo. Sed quia perfectè iam coperat odisse, vt sacri ordines Ecclesiastici, ipsi nempe Episcopatus à secularibus derentur poteſtitibus: quacunque occasione vel ratione abque dignitatis inuestitura discessit, quanquam ea intentione dominus Papam illum direxerit. Qui enim operatus est postea multa per eum Dominus, Catholicæ illum electioni seruauit. Rex autem despectum se & confusum doluit, & regalis Imperij tanquam magnum detrimentum deplorauit. Hac ibi. Intercessit inter haec obitus ipsius Alexandri Pontificis, per cuius successorem Gregorium idem rursum ad Lucensem promouet Ecclesiam. De quo suo loco dicendum.

XII. De eodem Alexandro Papa antequam ex hac vita migraret, quæ ab eo miracula sunt edita, describenda se offerrunt. Voluit Deus Vicarium suum ante obitum illultrare miraculis, quibus sigillo velut diuinitus impreffo, sicut ab Ecclesia in terra receptum, ita in celo probatum legitimum successorem. Petri significaret. Haec autem ab auctore huius seculi Leone Ostiensi in Catinate Chronicō ita scribuntur: Sequenti tempore memoratus Papa Alexander Virbe egrediens, venit ad monasterium. Qui à Desiderio honoris sibi suscepit, dum Abbatis habitacionem, quæ iuxta sancti Nicolai Ecclesiam constructa est, ingressus suscepit: demoniacum quidam, quillo runc venerat, ei factus est obesus. Quem sanctus Pontifex vidit, orationem fundens ad Dominum, dixit ad demonem: Precipio te in mundo spiritus, vt exeras ab hoc homine,

& vadas in illum locum, ubi nec avis volat, nec vox hominum resonat, sisq; ibi usque ad diem iudicij. Mirabilis Deus in sanctis suis, qui & innocentes, & de sua misericordia praesumentes, velo citer exaudire dignatur; demon ad Pontificis imperium exiit, cumq; qui aderant, coperunt benedictio Deum. Neq; hoc racendum videtur, quod omnipotens Deus per eundem famulum operari dignatus est. Nam cum pertransisset Aquilum, claudam quandam in itinere iacentem inuenit, cum infractati compatiens Pontifex, aquam eandem, quia post Missarum solennia manus suas abluerat, ei ad bibendum dedit. Quam illa ubi sorbit, sanitati redditio, Deo gratias maximas reddere cepit. Fecit praterea idem sanctus Pont. patris Desiderio privilegium de monasterio S. Mariae in Palladio pertinentijs suis, accipiens ab eo Ecclesiast. Hierusalem, quam Leo reuerendissimus Papæ (sic ut supra diximus) Richerio Albatino ostendit. Hucusque de Alexandre Leo, qui mox subiicit de morte eius, & subrogatione successoris. Mortuus est igitur Alexander Papa Romæ decimo Kal. Maij, cum sedislet annos vndeclim, menses sex, & dies viginti duos.

XIII. Quid autem in his quæ spectant ad ritum Ecclesiasticum, statuerit Alexander, Micrologiæ auctoꝝ eiusdem temporis haec habet:

Alexander Papa Secundus constituit, vt responsoria de eadem historia in eadem Dominica Septuagesima iuveniantur, quæ & in sequenti Dominica repetantur: Alleluia etiam in sabbatho ad vesperam iusti dimitti ante Septuagesimam. Hæc ibi.

Antequam autem ad electionem successoris Alexandri veniamus, ad ipsius Gregorij Septimi in Pontificatum ingressum, aliquæ præfanda sunt nobis, necessitate gente. Accidit hinc dem temporibus nostris, vigente haec Politorum, Principibus omnia tribuentium, & sacra quæque eisdem nefariè subiectum, alijsque Nouatoribus & peruersoribus implacabili odio in Romanos Pontifices exurgentibus, eodemque obstinato animo perurgentibus: vt (quod nefas dictu) in odium eiusdem Gregorij legitimè electi atque confirmati Pontificis, etiam consensu exhibito Imperatoris, schismatico pseudopapæ fauentes, quæ ab eius sectatoribus schismaticis peruersoribus tunc facta, dicta, vel scripta potuerint reperiri, eadem cedendo in sui ipsorum opprobrium & turpitudinem ex abditis, ubi sepulta, in lucem ediderint. Quo enim quæque deformiora esse noscuntur, eò magis acutè intuentium fugiunt obtutus, amantque tenbras, abditosque recessus. Duo namque cusa nuper Francofurti horum scriptorum genera reperiuntur, quorum altero auctor (qui quis ipse fuerit nomen non prodidit; quod qui male agit, odit lucem) prosecutus est res gestas Henrici Quarti Regis, tertii vero Imperatoris, hostis infensissimi ipsius Gregorij; altero autem Benno Cardinalis schismaticus per tria fronte iam neficiens erubescere, sicut Sodoma suum peccatum prædicans, proculdidit calumnij & contumelij vitam ipsius Gregorij Papæ Septimi potius quam scripti. Si inimico credendum, sic feri pserit Caiphæ vitam Christi.

XIV. Quod autem ad dictam Henrici vitam spectat: dicendum est auctor non Henrici vitam candore historico prosecutus, sed pro Henrico Apologiam texuisse, atque encionum concinnas. Posterior vero (vt cuique intuenti videtur est) non historiam scriptit, sed latram pro animi sui libertate composuit, affectuque priuato ac depravato libellum famosum finxit ipse schismaticorum antesignanus, quem cum superius sepe mendacijs apertissimi arguerimus, in reliquis quis adeo vecors fidei ei adhibendam esse putabit? At perditissimus homo æquè funestissimum nactus est hominem (ita parem viuis cum natura coniungit) à quo è cloaca fordium iam obliuione sepultus, post tot secula efficeratur in lucem, immo exponatur ostentui.

Nos vero (quod nostrarum partium est, veritatem elucidare, è tenebris vendicare, sarcinam teatam, munitamque reddere, firmataque relinquerre) nihil penitus de Gregorio dicturi sumus, quod non horum temporum Scriptoribus potissimum comprobetur, atque ijsdem, quorum auctoritate omnes confutentur errores, mendacia conuin-

OBITVS
PP. ALEXANDRI.

b. Microlog.
c. 47.

DE SCRI-
PTIS IN
GREGO-
RIVM VII.
EDITIS.

cantur, cùm nihil à nobis indiscresum relinquatur, quod legendum Lectori proponitur, quem appello pium, cupio candidum, affectu quolibet priuato exopto vacuum (atque vt paucis dicam) veritatis tantum amantem: quem cupio Spiritus veritatis talem efficiat, etiam si talis ad electionem non accedit, vt veluti Saul à Deo in Prophetam mutetur, qui veritatis cultor sit, profeslor atque defensor. Sed rem prosequamur.

XV.

Habet Vaticana bibliotheca res gestas Gregorij Papa Septimi sc̄orum scriptas ab auctore eius temporis, quas Nicolaus Aragonius in commentario, quem de Romanis Pontificibus scripsit, incipiens à Leone Nono, vt se habent, intexit. Alia adhuc extant æquè prolixa, qua si ne titulo auctoris Petri Bibliothecarii sive Guilhelmi esse putantur. Alia rursus ex ijsdem concinnata ab alijs qui scripserunt vitas Romanorum Pontificum: sed præter hæc nobis ipsa ex diuersis, ijsdemque probatis huius temporis Scriptoribus fide dignissimis sunt hinc inde petenda.

XVI.
GREGO.
RINATA
LES ET
PVERITIA

De ipso dicturi, incipiamus ab eius natalibus atque genere, quem alij Soanensem, Senensem alij fuisse tradunt. Constantior est sententia, fuisse patria Soanensem è Tuscia cuitate, natum humili loco, parente fabro, quod ignominia causa aduersarios ipsi obiecisse reperimus, cùm hac ex parte magis laudandus esset, quod euidentiora in eo ex his elucescerent signa veri Apostolatus; si quidem Apostolus dicat: *Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret, vt nō glorietur omnis caro in conspectu eius.* Hæc Apostolus, cùm alioquin superbè nimis respuat humanus factus natalis titulum illum, quo Deus Filium suum hominem factum voluit insigniri, vt fabri filius diceretur. Addunt verò ista de Fabri filio, quod cùm puer luderet ad pedes patris ligna dolantis; ex reiectaneis segmentis, cùm nefcire litteras, casu elementa illa formarit, ex quibus simul coniunctis, illud Daudicum b exprimeretur oraculum: *DOMINABITVR A MARI VSQVE AD MARE,* quo significaretur, manum pueri ductante numine, eius fore amplissimam in mundo auctoritatem. Hæc cunabula eius, & quod in pueri præsternum est diuinitus signum.

XVII.
EDVCA-
TIO GRE-
GO. PAP.
VII.

Educatum vero fuisse ab infantia sub protectione sancti Petri, idem ipse scribit ad Saxonæ Principes, vbi agens de Apostolorum principe Petro, cui omnia debent, addit hæc de seipso: *Quem ab infantia me sub alii suis singulari quadam pietate nutriuit, & in gremio sue clementia fuit.* Alumnus quidem sancti Petri fuisse, idem ipse testatur, vbi rursum de sua creatione agens, hæc scribit ad c. Guillelmum Regem Anglorum: *Necessitate compulsus, amore quoque ac timore coniunctus, dissimilare non posui. Amore quidem, quia sanctus Petrus in domo sua dulciter enutriebat, &c.*

XVIII.
d Id. lib. 2.
epist. 49.

Quod autem in fine primi anni sui Pontificatus, qui fuit Redemptoris millesimus septuagesimus quartus inchoatus annos viginti numerat suę commorationis in Urbe, scribens ad d' Hugonem Abbatem Cluniensem: manifestum est eum numerare ab eo tempore quo Romanum cum Leone Papa Non rediit, anno Domini millesimo quinquagesimo tertio; cui numero si addas viginti annos absolutos, sient mille septuaginta quatuor, quo Christi anno ea fuit data epistola ad Hugonem, in qua ait: *Nullo modo Roma, in qua coactus, Deo teste, iam viginti annis inhabitauit, remanerem.* Coactum se illic dixit inhabitaſe, quod scilicet à monasterio Cluniensi abductus nolens, Romæ in Apostolicæ Sedis officijs habitaret inuitus, vbi tamen, antequam abiisset cum Gregorio Papa vi. in Gallias, apud sanctum Petrum fuerat educatus, & quidem decursu temporis decem Romanorum Pontificum, quod testatur, qui tunc viuebat auctor Micrologi de Ecclesiasticis observationibus, vbi decimoquarto capite de eodem

Gregorio ista leguntur: *Illi, Sedi Apostolice Romana scilicet, nostro tempore talem Deus gubernatorem, reverenda, inquam, memorie Gregorium Papam imposuit, qui sub decem suis antecessoribus à pueri Rome nutritus & eruditus, omnes Apostolicæ traditiones diligissime inuestigauit &c.* Hæc de eiusdem Gregorij pueritia.

Quod autem adolescentiam eius carpit schismaticus Benno, qui eum quamvis monasticam vitam agere ceperisse non neget; magicanam tamen artem affirmat didicisse adolescentem à Laurentio Archiepiscopo Amalphitanu, quem dicit principem maleficiorum fuisse, vt qui publicè magiam profiteretur, & augurum diuinationem callebant: summæ quidem cedit laudi ipsi Gregorio, quod magistrum adolescentem nactus sit ipsum Laurentium Archepiscopum Amalphitanum, quem non principem maleficiorum, sed Sæctorum eius temporis fuisse, Petri Damiani, testis irrefragabilis, vnde integerrimi, in vita sancti Odilonis, assertione superius suo loco luce clarius demonstrauimus. Adeò vt ex tam enormi mendacio, non amplius in reliquis audiendus, sed exufflandus, proculque abiiciendus sit infans Benno, qui stulte nimis quæ scripta sunt à Philostrato de Tyaneo, eadem totidem fermè verbis adscribat ipsi Laurentio. Ex quibus omnibus ea cuncta, quæ de magicis excantationibus stylo mendaci fingendo conscripsit, penitus euaneſcent, vt non sit opus singulis respondere, cùm sanctum fuisse quem magum appellat, tanti viri testimonio probauerimus. Sed præter Laurentium habuisse quoque magistrum Ioannem Gratianum Archipresbyterum, postea Papam, Gregorium Sextum nuncupatum, eumque esse securum in Germaniam abeuntem, eaque occasione apud Clunienses permanisse, nos superius diximus suo loco, cùm de his actum est. Quæ autem ab eo sint gesta, cùm reuocatus est Romanam ordinatus subdiaconus, & postea Archidiaconus, itidem superius suis locis abundè declarata, eademque integra, sincera, dignaque in omnibus Apostolico viro sunt cognita, vt ex diuersorum scriptis, in primis verò ex epistolis Petri Damiani infelix Benno in omnibus mendacissimus arguatur. His per cognitis, & auctoritate tum viuentium, & coram aspicientium testimoniis confirmatis, iam quæ ad eius spectant electionem in Romanum Pontificem, pernoicamus.

Citata nuper Acta Vaticana de rebus gestis Gregorij Septimi, hæc de eius habent electione: *Defuncto Alexandro Papa, & in Lateranensi Ecclesia honorifice tumulato, dum Hildebrandus Archidiaconus effet in eius* obsequijs occupatus, repente factus est in ipsa Ecclesia maximus Cleri & populi Romani concursus, clamantium & dicentium: Hildebrandum Archidiaconom beatus Petrus elegit. Quo auditio idem Archidiaconus nimis expauit, & quasi extra se raptus cucurrit ad pulpitum, cupiens populum ipsum sequentem sedare, & à sua intentione recedere, & retrahere, sed prædictus Hugo Candidus Cardinalis, vbi omnium vota in Archidiaconom conuenisse indubitanter cognovit, citius præcurrerit, & populum ipsum in hunc modum allocutus est, dicens: Ecce charissimi fratres, scitis, & indubitanter cognoscitis, quod à diebus beati Leonis Papa hic Archidiaconus tanquam vir prudens atque probatus, banc sacrosanctam Romanam Ecclesiam plurimum exaltavit, & ciuitatem ipsam ab imminentibus periculis liberavit. Vnde quia idoneorem ad Ecclesia regimen inuenire nequimus: Nos Episcopi Cardinales vnamini ipsum nobis & votis in paſtorem & Episcopum animarum nostrarum eligimus. Et continuè vniuersitate populi & Cleri acclamante: Dominum Gregorium Papam sanctus Petrus elegit: induitus rubea chlamyde (sicut est mos) & Papali mitra insignitus, inuitus & mœrens in beati Petri Cathedram fuit inthronizatus.* Hæc ibi de ipsius electione. Sed audiamus quæ idem ipse Gregorius de sua electione scribat, tum ad Desiderium Abbatem Cassinensem, tum etiam ad Gilulphum Principem Salernitanum, tum denique ad Guibertum Archiepiscopum Rauennatem, totidem fermè verbis in hunc modum.

XXI.
Greg. li.
ep. 3.
QVÆDE
SVA ELE
CTIONE
GRECO-
RIVS.

b Psal. 86

Id. 54.

XXII.
AD OBIEC
TIONES
BENNO-
NIS SCHIS
MATICI.

XXIII.

d c. in nomi
ne dñi. 23.

XXIV.
DECREE
TVM DE
ELECTIO
NE GREC
PAP. VII

Non dubitanus a famam litteras nostras ante uolasse, & tam
vobis quam multis alijs domini nostri Alexandri Papa obitum
nuntiisse. Quod autem mibi valde gemendum est, mors eius
super me certidit, & omnia viscera mea concutiens penitus con-
turbavit. Nam in morte eius, primò quidem Romanus populus contra
morem ita queuit, & in manu nostro a consilij frana dimisit, vt
evidenter appareret, ex Dei misericordia hoc prouenisse. Vnde
accepto castello hoc statuimus, vt post triduanum ieiunium post Lit-
tanas, & multorum orationem eleemosynis conditam, diuino ful-
ti auxilio statueremus, quod de electione Romani Pontificis vide
retur melius. Sed subito, cum predicitus dominus noster Papa in
Ecclesia Saluatoris sepulturæ traderetur, ortus est magnus tumultus
populi & frenitus, & in me quasi vesani insurrexerunt, nil dicendi, nil consulendi facultatis, aut spaci relinquentes, violentis
manibus me in locum apostolicum regimini, cui longè imparsum, rapi-
uerunt. Ita recte ego cum b. Prophet. possum dicere: Veni in al-
titudinem maris, & tempestas demersit me. Laboravi clamans,
rauca facta sunt fauces mea. Denique timor & tremor vene-
runt super me, & contexerunt me tenebrae. Sed quia multis &
magnis curis fatigatus satis dictare nequeo, miseras meas enumera-
re superfedeo.

Sed inter haec audiendus est Momus, quid ad haec ob-
ijciat Benno ex more mentitus. Ait enim: *Alexandro Papa*
iuxta vespertinam horam defuncto: eadem die contra canones à
laicis electus est. Sed Cardinales non subscripterunt in electione
eius: sed anathematice enim canones praecipiunt, neminem elegi-
li in sedem Romani Pontificis ante diem tertium post sepultu-
ram ipsius predecessoris. Haec Benno, multipliciter men-
tiens, atque errans. Mentiens, inquam, dum Cardinales non subscriptisse eius electioni tradit, cum ex ipso
electionis decreto per eosdem Cardinales tunc cōscripto,
paulò inferiū recitando, evidenter appareat, Cardinales
omnes eiusdem electioni Gregorij consensisse. Quorum
expressum consensum, etiam si decretum eorum deesset, inde
evidenter probari potest, quod nullus repertus, qui
tunc ab eo discesserit, vel schisma fecerit. Siquidem longè post haec, & ex alia causa, vt dicetur, schismata conflatum est. Si ergo in electione eius nullum factum est schis-
ma, ergo Cardinales oportuit consensisse: & si consenserunt, etiam oportuit subscriptisse. Nam simul ac subscri-
bere denegassent, non consensisse omnino dicendi suis-
sent.

Quod autem (vt ait) ante triduum ex antiquorum
canonum prescripto Pontifex minimè eligendus fuisse,
& par erat ieiunijs, precibus, & eleemosynis (quod ipse
Gregorius faciendum indixerat) Dei clementiam pra-
uenire & exorare, vt quem dignum sciret, pastorem
Christiano gregi presiceret: tamen quod nuper promul-
gatum decretum à d. Nicolao Papa, Alexandri predecessor,
de Romani Pontificis electione superius recitatum,
quo eligendi Pontificis certa norma prescribitur, nihil
penitus de triduo expectando cauisset: nihil est, quod non
expectato triduo obijci potuisse. Sed & cùm in eadem
sententia & post triduum, & post annūm, & annos perse-
uerâsse noscantur qui fuerunt legitimi electores, nec vlla
ab eo facta discessio, nisi paucorum post annos septem,
cùm ab Henrico Rege cōtra Gregorium electus est Gui-
bertus Archiepiscopus Rauennas: quid de triduo non ex-
pectato obijci iure potuit? sed præstat audire ipsum elec-
tionis decretum, tunc ab electoribus scriptis mandatum
ipsa die qua electus est in Romanum Pontificem Hilde-
brandus Archidiaconus miro consensu omnium, Cleri
scilicet atque populi, nominatusque Gregorius. Extant
ipsa Acta publica, & in eis ipsum decretū electionis, quod
in eiusdem Gregorij Regesto epistolarum exordio po-
suum, sic se habet.

Regnante Domine nostro Iesu Christo, anno clementissime
Incarnationis eius millesimo sepruagessimo tertio, Indictione & Lu-
na vndeclima, decimo Kalend. May. feria secunda, die sepultura
domini Alexandri bone memoria Secundi Papæ; ne Sedes Apo-
stolica du lugeat a proprio desumpta pastore, congregati in basilica
beati Petri ad vincula nos sancte Romane Catholica & Aposto-
lica Ecclesie Cardinales, clerci, acolyti, subdiaconi, diaconi, pref-

byteri, presentibus venerabilibus Episcopis & Abbatibus, clericis
& monachis, consentientibus plurimi turbis virisque sexu, di-
uersisq; ordinis acclamantibus: Eligimus nolis in pastorem & sum-
mum Pontificem virum regiam, geminæ scientia prudentia pol-
lentem, & quietatis vt iustitia pastori & munus amatorum, in aduersi-
onis fortē, in pastoris temperatum, & iuxta. c. Apostoli dictum,
bonis moribus ornatum, pudicum, modestum, sobrium, castum, ho-
bilem, domum suam bene regente, in gremio huius matris Ecclesie
à pueritia sat nobiliter educatum & doctum, atque pro vi-
ta merito in Archidiaconatus honorem usque hodie sublimatum,
Hildebrandum videlicet Archidiaconum, quem amodo usque in
sempiternum & esse & dicti Gregorium Papam & Apostolicum,
volumus & approbamus. Placet vobis? Placet. Vultus eum? Vo-
lamus. Laudatis eum? Laudamus. Acta Roma decimo Kalend. Maij,
indictione vndeclima.

Ob amorem enim & cultum erga Gregorium Sextum
educatorem suum, gratitudinis ergo certum est, voluisse
Hildebrandum creatum Pontificem nominari Grego-
rium; & in confirmationem illius legi mæ sedis dici Se-
ptimum numero, ad redarguendam nonnullorum senti-
tentiam de spacio Pontificatus eius, quod à nobis super-
ius dictum est in ipsius Gregorij Sexti electione. His
sic se habentibus, errare penitus conuincuntur, qui post
triduum ab obitu Alexandri Gregorium electum asserunt,
cùm certum sit, electum fuisse dicta die vigesima secunda
mensis Aprilis, natalitio die sanctorum Pontificum Sote-
ris & Gaij.

Sed & præstat audire, quid rerum Germanarum Scri-
ptores huius temporis fidelissimi de eiusdem electione
Gregorij suis scriptis prædiderint. Audi, obsecro, quid
Lambertus Schafnaburgensis sub hoc eodem anno in com-
mentario de rebus gentilium Germanorum scribat. Ait e-
nim: Alexander Papa, qui & Anselmus, decepsit: cui Romani pro-
tinus, in consilio Rege, successorem elegerunt Hildebrandum, vi-
rum sacris litteris eruditissimum, & in tota Ecclesia, tempore quo-
que priorum Pontificum omnium virtutum genere celeberrimum,
etc. Quæ autem sequuntur erunt inferiū recitanda.
Marianus Scotorus pariter in Germania scribens his diebus,
eundem Gregorium venerabilem prædicat, atque ab eo
statuta decreta recitat, atque laudat. Siegbertus, eti certum
sit Henricianas partes contra Romanos Pontifices
fuisse, Gregorijque nimiam severitatem incusat, nun-
quam tamen auctus dicere, illegitimum fuisse creatum
Pontificem. Otto Frisingensis Episcopus eruditissimus
scriptor haec de Gregorio Septimo: Forma gregi factus,
quod verbo docuit, exemplo demonstravit, ac fortis per omnia ath-
leta se pro mero domini Israel ponere non timuit. Vnus Vr-
spergensis Abbas, idemque schismaticorum patronus,
Bennoni, quem Brunonem appellat (nisi vitium sit ma-
lè describentis librarij) inhaerens, eius recitat scriptorum
capita quædam, non tamen vt ille, spuriam omnino fuisse
electionem Gregorij, ausus est affirmare, sed ista tantum:
Cum absque Regis consensu solis tantum Romanis sauentibus hunc
apicem concendiisset: sunt qui illum non canonice constitutum, sed
tyrannice Papatum subiunxit afferuerent usurpasse, pro qua re &
a nonnullis Episcopis abducatus est. Haec ipse. Sed quam etiam
ista de non adhibito consensu Henrici Regis sint falsa, vi-
dendum.

Quod enim tam Henrico Imperatori eius patri, quā
huic Henrico eius filio ex priuilegio Romana Ecclesiæ
datum sit à Romano Pontifice (vt testatur Nicolaus in
sua recitata superius constitutione de electione Romani
Pontificis) ac cæteris successoribus, qui accepérint idem
priuilegium ab Apostolica Sede, vt adhibito eorum con-
sensu electio Gregorii hac ex parte nutuit, nec Grego-
rius in requirendo Regis assensu contumax atque refræ-
tariorum fuit. Immo requisuit ipse non consensum, sed
dissensum, nempe suis litteris rogans eum, ne sua electio-
ni consensum aliquatenus adhiberet, vt sic effugeret su-
per humeros inieictum importabile pondus. In Actis
eius vita superius citatis ista narrantur: Altera die (nem-
pe sequenti ab eius electione) apud se ipsum sollicita mente per-
tractans ad quam graue periculum sit adductus: astare cōpīt

c. Tim 3

XXVI.
DE LEGI
IMIA ELE
CTIONE
GREGOR.
GERMA
NORVM
SCRIPTO
RVM CON
CORDIA.

XXVII.
ELECTIO
NIGRE
GURII AC
CESSIT
REGIS ASS
SENSUS.

super se

ex nimio dolore. Sed cum excusationem de relinquendo papatu non inuenisset: Nuntius ad Regem Henricum celeriter destinavit, per quos & electionem desuper factam ei aperuit, & ne assensum praberet, attentius exorauit. Quod si non faceret, certum fuisse, quod grauiores & manifestos ipsius excessus nullatenus impunito toleraret. Rex vero vi electionis veritatem cognovit, electioni eiusdem assensum prabuit, & Gregorium Vercellensem Episcopum ita ut regni Cancellarium ad Urbem transmisit, quatenus auctoritate regia electionem ipsam confirmaret, & consecrationi eius interesse studebat, quod sine dilatione factum est. Nam infra Octauam Pentecostes in presbyterium Hildebrandus ordinatus est, & in natali Apostolorum in Romanum Pontificem consecratus. Hec de regio assensu Acta ipsius, quem & omnino intercessisse Lambertus affirmat. Sed quomodo sit adhibitus, paulo diuersè tamen; rem gestam sic narrat sub hac ipsa huius anni periodo post narratam eius electionem:

XXIX.

Is, inquit, quomodo Lelo Dei feruentissimus erat, Episcop Galliarum protinus grandi scrupulo permoueri cuperunt, ne vir vehementis ingenij & acris erga Deum fidei, districtius eos pro negligentibus suis quandoque discuteret: atque ideo communibus omnibus consilijs Regem adorti orabant, vt electionem, qua eius iniurias factas fuerat, irritam esse decerneret, afferentes, quod nisi imperium hominis praevenire maturaret; malum hoc non in alium grauius, quam in ipsum Regem redundaturum esset. Statim Rex a latere suo Eberhardum Comitem misit, qui Romanos proceros conueniens, causam ab eis scisit avertut, quare prater consuetudinem maiorum, Rege inconsulto Romane Ecclesie Pontificem ordinavissent, ipsiusq; si non idonee satisfaceret, illicite accepta dignitate abdicare se præcipieret. Is veniens Romanam benignè a prædicto viro suscepimus est. Cumq; illi mandata Regis exposuisset, respondit, se, Deo teste, honoris buius apicem nunquam per ambitionem effectasse. Sed electum se à Romania, & violenter sibi impositam fuisse Ecclesiastici regiminis necessitatem; cogi tam non modo potuisse, vt ordinari se permetteret, donec in electionem suam tam Regem, quam Principes Teutonicorum consenserent certa legatione cognosceret. Hac ratione distulisse adhuc ordinationem suam, & sine dubio dilatarum, donec sibi voluntatem Regi certus inde veniens Nuntius intimaret. Hoc ubi Regi est renunciatum, libenter suscepit satisfactionem, & latissimo suffragio, vt ordinaretur, mandauit. Quod & factum est anno sequenti in Purificatione sancte Maria. Hucusque Lambertus, de præstito consensu Regis haud dubius testis. Cognitum autem & firmatum ab omnibus Gregorium Papam Alphanus Archiepiscopum Salernitanum in oratione metrica his versibus Deo bonorum omnium auctori commendauit, dicens:

Archiapostolici qui culmine fulget honoris
Protege Gregorium, scis quem amare Petrum.
Septimus in numero vigilantium munera septem
Possebat semper flaminis ille tui.

Iam vero, que fuerint reliqua anni huius rerum gestarum eiusdem Gregorii, percurramus.

XXIX.

Præter recentiam legationem ad Regem missam vñā cum litteris de sua electione conscriptis, hoc pariter anno, die sequenti à sua electione, nempe nono Kalend. Maij, Indictione vndecima, ad Desiderium Abbatem Cassinensem litteras dedit, in quibus post enarratam electionem, & suas, in quibus post enarratam electionem, & suas, in quibus est constitutus angustias, de Agnete Augusta salutanda tunc Cassini commorante hæc habet: Dominam Agnetem Imperatricem, & Rainaldum venerabilem Comanum Episcopum ex nostra parte salutat: & quantum erga nos dilectionis habuerint, nunc vt ostendant, nostra vice fideliter obsecra. Tempus hoc illud esse cognoscitur, quo eadem Agnes Imperatrix per sex menses (vt Leo Ostiensis testatur) Cassini est commorata. De ipsa enim ista habet his verbis: Nec Imperatricis Agneti religiosam deuotionem silere conuenit, qua velut altera Regina Saba, Salomonis alterius templi magno visendi desiderio ducta, ex ultimis hic Germanie finibus aduenit, & sex fermè hic menses remorata, multò maiora se quam fama perceperat, vidisse gaudebat, afferens meritum & locum & patrem ac Fratres omnibus, qui per totum

AGNES
AVG.CAS
SINI DE
GIT.

orbem essent, religiosis viris preferendos. Obtulit autem beato Benedictio dona magnifica & regia, id est, planetam * diaphoram, vndique auro contextam, Albam quoque à scapulis & capite & manibus phrygio decenter ornatam, amictumq; similiis operis, purpurea Pluialia duo pretiosis aureis listu ornata, panum cladorinum cum phrygio & auro ante faciem maioris altaris, pallium etiam magnū cum elepharis, quod dorsale cognominat, Euangeliū cum tabula fusili argentea operè anaglypō & pulcherrimè deaurato. Duo item candelabra argentea librarum duodecim. Hæc Leo.

* diafpi-
ana

Sed ad Gregorium redeamus, cuius res gestas non aliundè certiores ac veriores, quam ex eius epistolis ad diuersos datis ijsdemque temporis nota consignatis, quis reperiet: epistolari enim historia nulla fidelior atque tutior. Extat in Vaticanabibliotheca Regestum eiusdem Gregorij epistolarum antiquitū scriptum, descriptum à nobis, cùm iuniores essemus, posteà verò cursum tertio tomo epistolarum Romanorum Pontificum, cuius & alia nocti sumus exemplaria. Nós ex illis ea in Annales inferemus, quæ potissimum ad publica negotia spectant, vel si quid aliud his affine.

XXX.

In primis vero, quod spectat ad legationes hoc anno ab ipso Gregorio ad diuersos missas, eas ordine temporum recenseri curabimus. Post primam autem de qua dictum est legationem, de sua ordinatione ad Henricum Regem Germaniae missam, hoc etiam anno, mense eodem, quo creatus est, post dies octo Hugonem Candidum S. R. E. Cardinalem Legatum decernit in Hispanias, cui iter facienti per Gallias litteras a dedit ad Geraldum Ostiensem Episcopum, & Raimboldum subdiaconum Legatos in Gallijs, pridie Kalend. Maij Indictione vndecima. In quibus in primis, quod ad ipsum delectum Legatum pertinet, quod antè sub Alexandro male audisset, sic excusat: Quia verò hunc confratrem nostrum, videlicet Hugonem Candidum in partes illas dirigi, tempus & rerum competenti: apostolasse videbatur: prudentiam vestram omnino exoratam esse volumus, quatenus Hugonem Cluniacensem Abbatem, & totam Congregationem Fratrum, ita ad pacem & integrum huic dilectionem flectere & coniungere studeatis, vt auxilante Deo, nihil in eorum mentibus, quod iniuriam, aut dissensionis nube sit obstructum, relinquatis. Nam & hic abiecto omni arbitrio suo, ad cor nostrum, nostraq; consilia rediens, in eodem sensu, eademq; voluntate ac studio nobis est connexus, & ea que antea sibi imposta sunt, viuete adhuc domino nostro Papa, ex aliorum magis quam ex eius culpa proditae cognouimus. Cur autem ista de Hugone Legato ad Cluniacenses excusat? quod scilicet idem Pontifex peteret ab eodem Hugone Abbatem Cluniacense, vt ipsi comites ex suis monachis iungeret proficisci in Hispanias, qui essent adiumento ad corrigenda ea, quæ correctione digna viderentur. Nam in eadem epistola hæc inferius:

Greg. li. 6.
HUGONIS
CANDIDI
LEGATIO
IN MISPA.

Vos autem ex nostra parte rogare Abbatem, vt tales sibi adiungat, qui eum comitentur, quorum consilio & adiutorio iter & laborem illum fiduciâliter agredi posit, legatione tamè in eo principaliter posita. Extra Hispaniam vero nullius vñquam publicare rerum Ecclesiasticarum negotij sine vestro consensu, quamdiu vos in Gallia fueritis, licentiam sibi dedimus faciendi. Hæc quo ad ipsum Legatum Hugonem.

XXXII.

Quenam autem huius in Hispanias decernendæ legationis necessitas vrgens incumberet, modò dicendum. Cum enim Maurorum, qui Hispanias occupauerant, essent res in declivo positæ, iamque magna ex parte vendicatae essent ciuitates, atque prouincia per Christianos Principes: Gregorius Papa, vt quod in eis ius prætenderet Sedes Apostolica sive censu ratione, sive tributis antiquitùs, antequā idem Arabes easdem prouincias occupassent persolui eidem consuetum, & quæ recipere, Hugonem misit. His accedebat, quod vñus ex Comitibus Euulus de Roceio nomine, probè sciens iura Sedis Apostolica super Hispanias, Romam accelerat iam tempore prædecessoris Alexandri, vt peteret licere sibi armorum potentia ab inquis possessoribus vendicare, quas Arabes occuparant, & adhuc possiderent prouincias in Hispania, partis conuentis super his, quæ Sedi Apostolica

stolice

QVAB.A.
GENDA
ESSENT
PER HV.
GONEM
INHISPA.

XXXIII

Itolica reddenda forent, deque his tam Alexander, quam & ipse Gregorius tunc Archidiaconus litteras conscripsissent: modò idem negotium Gregorius promoturus, mittendi Hugonem Legatum, consilium injicit. Cui etiam in mandatis dedit, ut quæ in Hispaniarum Ecclesijs esent corrigenda, corrigeret & emendaret. Scripsit autem de his idem Gregorius ad dictos Sedis Apostolicæ Legatos Giraldum Ostiensem Episcopum & Raimboldum, his verbis:

Præterea hac meminisse debetis, quod in litteris domini nostri beatæ memoriae Alexandri, & nostra quoque legatione orati & commoniti fuit, quatenus cause Euuli Comitis de Roceio, per vos & per antedictum Abbatem fauorem addere insisteret, & cognita actione, quam nobiscum de terra Hispanie pepigit in scripto, quod sibi dedimus, vna cum consilio Abbatis, tales illuc personas dirigiri procuraretis, qui & errorem Christianorum, qui ibi reperiuntur, in spiritualibus corrigeres aperiretis, & in exquirendis causis sancti Petri iuxta tenorem passionis, si res bene procederet, sat idonei forent. Quod si ita factum est, nobis multum placet: fin verò adhuc aliqua occasione prætermisso est, aut etiam si eadem conuentio ab alijs quibusdam principibus, quos in eandem partem seorsum ab Euulo suis copijs ituros intelleximus; nondum exquisita est, volumus ut cum vestro consilio & Abbatis, Hugo Cardinalis illuc tendat, & aquam ab omnibus ex parte sancti Petri passionem & debitum exigat. Hæc ad Legatos in Gallia existentes Gregorius.

Idemq; omnibus Principibus, cupientibus vendicare ab Infidelibus loca per Saracenos hucusq; detēta, has litteras dedit per eundem Hugonem Candidum perferendas. Est harum titulus ^a:

Gregorius in Romanum Pontificem electus, omnibus Principibus in terram Hispanie proficiens voluntibus, perpetuam salutem in Domino Iesu Christo.

Non latere vos credimus, regnum Hispanie ab antiquo proprij iuris S. Petri fuisse, & adhuc (licet diu à Paganis sit occupatū) lege tam iustitia non euacuata, nulli mortaliū, sed soli Apostolicae Sedi ex aequo pertinere. Quod enim auctore Deo semel in proprietates Ecclesiasticum iustè peruenit, manente eo, ab vsu quidem, sed ab earum iure occasione transiuntis temporis sine legitima concessione diueli non poterit. Itaq; Comes Euulus de Roceio cuius famam apud vos haud obsecram esse putamus, terram illam ad honorem S. Petri ingredi, & à Paganorum manib; eripere cupiens, banc concessionem ab Apostolica Sede obtinuit, vt partem illam, vnde Paganos suo studio, & adiuncto sibi aliorum auxilio expellere posset, sub conditione inter nos facta pactionis, ex parte S. Petri posideret. Qua in re & labore quicunq; vestrum sibi adhucere voluerit, omni charitatis affectu commonitus erga honorem S. Petri talem animum gerat, vt ab eo & munitionis auxilia in periculis, & merita fidelitatis premia securus accipiat.

Si autem aliqui ex vobis seorsum ab illo proprijs copijs eandem terram aliqua in parte intrare parauerint: decet vi militia causam ex animi deuotione quam iustissimam sibi proponant, iam nunc omni voto concipientes, & ex corde statuentes, ne capta terra, easdem, quas illi, qui nunc Deum ignorantes eam occupant, iniurias sancto Petro faciant. Hoc enim neminem vestrum ignorare volumus; quoniam nisi aqua pactione persoluendi iuris sancti Petri in regnum illud animaduertere statuerit: potius robis Apostolica auctoritate, ne illuc tendatis, interdicendo, contraferemur, quam sancta, & vniuersalis mater Ecclesia idem à filiis suis, quod ab hostibus patiente, non iam proprietatis sua, sed filiorum detimento saueritur. Quamobrem hunc dilectum filium Hugonem & Cardinalem sancta Romana Ecclesia presbyterum in partes illas misimus, in cuius ore nostra ad vos consilia & decreta plenus appetitusq; differenda ac vice nostra disponenda posuimus. Dat. Roma secundo Kal. Maij, Indictione undecima. Hæc Gregorius ad Principes de Hugonis legatione, quæ secunda numeratur: nam prima eiusdem Hugonis legatio in Hispanias contigit sub Alexandro Papa, post celebratum Concilium Placentinum, de quo nos suo loco superius egimus. Est mentione de ea apud recentiores Scriptores rerum Hispaniarum. De ista autem nec verbum quidem, eò quod eiusdem Gregorij Papæ epistolas nequaquam exploratas habuerint.

Quando autem, antequam Mauri potirentur Hispanis, his sit potita iuribus Apostolica Sedes, & sub Vvitiza impi Rege iaetura passa fuerit, dictum est suo loco superiori anno Redemptoris septingentesimo primo, quo nos huius legationis Hugonis & alterius eadē ex causa ab eodem Gregorio missa oportuit meminisse.

Quod autem ad Euulum Comitem spectat, alio loco Ebolum Comitem nominatum in eiusdem Gregorij epistolam b Regestu inuenimus, quem & vnum ex Gallo-Ru Principibus fuisse demonstrat. Porro Gallos sive sponte, sive vocatos ab Hispaniarum Regibus expeditionem parasse contra Saracenos, Francorum antiqua monimenta declarant, & quod ad hæc tempora spectat, fragmentum nuper editum ex codice Floriacensi vna cum Glabro, habet plura de iteratis Francorum expeditionibus in Hispanias cōtra Saracenos, cum etiam ab Hispaniarum Regibus vocarentur aduersus eos: quæ quidem prætermisla esse noscuntur ab his qui res Hispaniarum sunt prosecuti, quæ ad hæc quæ Gregorius scribit, intelligenda magnō- perè conferunt.

Paruisse autem Hispania Principes Gregorio Papæ, vt quæ recuperassent à Saracenis, eadem vt obligata Romanæ Ecclesiæ ab eadem acciperent, atque pro illis canonem soluerent: docemur exemplo Berengarij Comitis Barchinonensis, qui hoc eodem saeculo, anno nimis millefimo nonagesimo primo, Vrbani Papæ anno quarto, cum recuperasset Tarraconensem ciuitatem occupatā à Mauris, eandem obtulit Romanæ Ecclesiæ, à qua eandem accepit, constituta pro ea annua pensitatione quinque libras argenti, vt suo loco inferius dicturi sumus ex diplomate tunc confecto, quod adhuc extat integrum. Sed iam reliqua prosequamur.

Cum autem ista Romæ de Hugonis legatione decernuntur, idem, ad quos scribit Legatos in Gallia, Giraldus Cardinalis Episcopus Ostiensis, & Raimboldus subdiaconus, qui iam transtierant in Hispaniam, Synodum habuerunt, in qua aliquos deposuere Episcopos, excommunicauere alios, nonnullos etiam suspendere præter ius falso, vt iniusta damnatorum querela perlatæ ad Gregorium docuere. Cum nonnihil commotus in eundem Episcopum Ostiensem, hoc eodem anno, Indictione undecima Kal. Julij ad eum epistolam dedit increpatioriam, cuius est exordium c: Miramur, & multum anxii sumus, &c. Eundem verò multa passum Romanam reuocat litteris ad eum datis Kalend. Septembr. Quæ autem acta sint per Hugonem Legatum, nusquam mentio.

Eadem die qua Hugoni eam Gregorius legationem decernit, confirmat legationem nuper mislam ab Alexandre prædecessore per Hubertum & Albertum, ad quos litteras dicta die dedit, quarum est initium: Obitum domini Alexandri Papa, &c. Quoniam isti missi fuerint, non constat: sed ad loca sancta Legatos fuisse, quæ in fine epistola habet, his verbis significant: De cetero vos monemus, vt in locis venerabilibus, ad quos reveritis, orationes pro me fieri obsecritis, quatenus omnipotens Deus, qui desiderium meum nunquam ad honorem istum anhelasse cognoscit, ad ferendum tam gravius onus, quod impostum eius timore recusare non audieram, omnes facultates infirmitati mea pias impendat.

Inter alia multa inchoata sub Alexandro, illud quidem haud leue negotium Gregorio successori prosequendum, reliquum sane fuit perarduum, periculi plenum, exitu dubium, vndique timendum. Etenim vidimus in Alexandre Pontifice prædecessore, eo statu res Henrici positas esse, vt dissimulari, aut tolerari diutius minime possent; ea in primis que publica prostatab nundinatio Abbatiaru & Episcopatum, quæ auctione venirent. His accedebat eiusdem Regis in Apostolicam Sedem contumacia atque despctus, cum iurium humanorum ac diuinorum indies magis magisque conculcatio increbresceret: quæ omnia optassem magnoperè Gregorius absque tumultu à Rege corrigi, atque absque scissura aliqua emendari; alioqui ea sibi non serenda, omnino induxit in animum. Voluntatem quidem istam suā pluribus antea datis ad complures litteris significauit; vt cum hoc eodem anno ipso initio

XXXVI
<sup>b Id.lib.8.
epist.18.</sup>

XXXV-
II.

XXXV-
III.
SYNODVS
IN HISPA.
NIA PER
LEGATOS
APOST.
SEDIS HA.
BITA.

<sup>a Greg.lib.
I. ep.16.
d Id.lib.1.
epist.20.</sup>

XXXIX
CONFIR.
MATVR
LEGATIO
HUBERTI
ET ALBER
TI.

^a Id.lib. 1. sui Pontificatus, pridié Nonas Maii ista ad Godefredum
epist. 9. Ducem inter alia ad finem epistolæ scribit ^a:

De Rege verò mentem nostram & desiderium plenè cognoscere potes, quod quantum in Domino sapimus, neminem, de eius praesenti: ac futura gloria aut sollicitatem, aut copiosiori desiderio nobis preferri credimus. Est enim hac voluntas nostra, ut primum oblatanobus opportunitate per Nuntios nostros super his qua ad profectionem Ecclesia & honorem regie dignitatis sua pertinere arbitramur; paterna eā dilectione & admonitione coeniamus. Quod si nos audierit, non aliter de eius quām de nostra salute gaudebimus; quam tunc certissimē sibi lucrari poterit, si in tenenda iustitia nostris monitis & consilijs acquieuerit: sīn verò (quod non optamus) nobis odium pro dilectione, omnipotenti autem Deo pro tanto honore sibi collato, disimulando iustitiam eius, contemptum non ex equo reddiderit, interminatio, qua dicitur ^b: Maledictus homo qui prohibet gladium suum à sanguine, super nos, Deo prouidente, non veniet: neq; enim liberum nobis est, alicuius personali gratia, legem Dei postponere, aut à trāmite rectitudinē pro humano fauore recedere, dicente Apostolo ^c: Si hominibus placet, seruus Dei non essem. Hac ad Godefredum Ducem Gregorius, & ad Beaticem Ducissam & filiam eius Mathildem eadē de animi sui sententia inculcat vehementius, istis verbis:

^d De Rege autem (vt antea in litteris nostris acceptis) hoc est voluntas nostra, vt ad eum religiosos viros mittamus, quorum admonitionib; inspirante Deo, ad amorem sancte Romana & sua matris Ecclesia eum reuocare, & ad condignam formam suscipiendi Imperij instruere & expolire valeamus. Quod si nos (quod non optamus) audire contempserit, nos tamen à matre nostra Romana Ecclesia, qua nos nutrit, & sep̄ filiorum suorum sanguine alios generauit filios, custodiente Deo, exorbitare nec possumus, nec debemus. Et certè tutius nobis est, defendendo veritatem pro sui ipsius salute usque ad sanguinem nostrum sibi resistere, quām ad explendam eius voluntatem, iniquitati consentiendo, secum (quod absit) ad interitum ruere. Hęc de animi sui firma constantia səp̄ testata: nam & ad Rainaldum Comensem siue Comanum Episcopum, ad eum Legatum decernendum de iisdem agit ^e: necnon in epistola ad Rudolphum Ducem Siveuia data Kalend. Septembri. At legatio ista non nisi anni sequentis initio mitti contigit, vt suo loco dicemus. Porro autem ipse Henricus Rex beneuolo erga ipsum Gregorium Papam esse animo pluribus significauit, potissimum verò, quod (vt dictum est) eius electio nra ratam habuit & confirmauit. Sed & de suo erga Pontificem studio f datis his ad eum hoc anno litteris, pariter declarauit:

Vigilantissimo & desiderantisimo domino Papa Gregorio Apostolica dignitate cœlitus insignito, Henricus Romanorum Regis Rex debiti famulatus fidelissimam exhibitionem. Quo planè titulo probatam intelligis ipsius Gregorij cœlitus (vt ait) saētam electionem. Sequitur epistola.

Cum enim regnum & sacerdotum, vt in Christo ritè administrata subsistat, vicaria sui ope semper indigeant; oportet nimis domine mi & pater amansime, quatenus ab iniūc minimè dissident, verū potius Christi glutino cōiunctissimā indissolubilitate cohærent. Namque sic & non alter conservatur in vinculo perfecta charitatis, & pacis, & Christiana concordia unitatis, & Ecclesiastica simul status religionis. Sed nos, qui Deo annente, regni aliquandiu iam sortim ministerium: sacerdotio (vt oportuit) per omnia ius & honorum non exhibuimus legitimū. Quippe nobis à Deo datae potestatis vindicem non sine causa gladiū importauimus; nec tanen in reos, vt iustum fuit, iudicaria illum semper censura euaginauimus. Nunc autem diuina miseratione aliquantulum compuncti, & in nos resuersi, peccata nostra priores vestra indulgentissima paternitati nos accusando, confitemur sperantes de vobis in Domino, vt Apostolica vestra auctoritate absoluti, iustificari mereamur.

Heu criminosi nos & infelices! partim pueritiae blandientis inflictione, partim potestatiae nostra & imperiose potentiae libertate, partim etiam eorum quorum seductiles nimium sequuntur sumus consilia, seductoria deceptione peccauimus in cœlum & coram vobis, & iam digni non sumus vocatione vestra filiationis. Nō solū enim nos res Ecclesiasticas iniugimus, verū quoq; indignus quibuslibet, & simoniae felle amaricatis, & non per os tuum, sed aliunde ingredientibus Ecclesiasticas ipsas vendidimus; & non eas (vt

oportuit) defendimus. At nunc quia soli absque vestra auctoritate Ecclesia corrigere non possumus: super his (vt etiam de nostris omnibus) vestrum unā & consilium & auxiliu omnīz querimus: vestrum studiofissimē praeceptum seruat in omnibus. Et nunc in primis pro Ecclesia Mediolanensi, quoniam nostra culpa est in errore, rogamus vt vestra Apostolica distictione canonice corrigatur; & exinde ad ceteras corrigendas auctoritatibus vestra sententia progressiatur. Nos ergo vobis omnibus, Deo volente non defuerimus, negantes id ipsum suppliciter paternitatem vestram, vi nobis alacris adgit clementer in omnibus. Litteras nostras non post longum tempus cum fidelissimis nostris habebitis, ex quibus nostra, quæ alacri dicendare restant, Deo dante, plenus audietis. Hucusque Henrici Regis litteræ ad Gregorium Papam, quæ etli nota temporis quo date sint, careant: tamen cū, quod inter Gregorij epistolas hoc anno datae posita inueniuntur, tum etiam (quod maioris est argumenti) in eis de corrigo errore, cuius fuerat accusatus, agitur, & de cura Mediolanensis Ecclesiæ, de qua hoc anno litteras dedit idem Gregorius: hoc pariter anno scriptas esse, opus est affirmare. His adde quod meminit harum litterarum Henrici idem Papa in litteris suis hoc anno quinto Kalen. Octobris datis ad g Herlembaldum militem, in quibus ista leguntur: Henricum Regem, præterea scias, dulcedinis & obedientie plena ad nos verba misisse, & talia qualia neq; ipsi sum, neq; antecessores suos recordamur Romanis Pontificibus misisse. At de litteris Henrici haec tenus.

Sed iam quæ spectant ad turbines Mediolanensis Ecclesiæ, ad quos sedandos Henricus Rex (vt audisti) suis litteris auctoritatem Sedis Apostolice imploravit, enarramus. Ipse Gregorius Papah in epistola quam dedit ad Lōgobardos sancti Petri fideles, quæ incipit: Scire vos volo fratres charissimi, quod & multi ex vestris scunt, quia in eo loco positi sumus, vt velimus, nolimus, omnibus gentibus, maximè Christianis, veritatem & iustitiam annuntiare compellantur, &c. Inferius, & totius rei gestæ seriem perpaucis ita perstringit: Sicut scitis, Godefredus, viuente Guidone dicto Archiepiscopo Mediolanensi, eandem Ecclesiam, quæ quondam meritis gloriosissima Virginis & Genitricis Dei Mariae, nec non auctoritate clarissimi doctoris beati Ambrosij inter ceteras Longobardorum Ecclesiæ, religione, libertate, ac speciali gloria eniuit: nunc quasi vilen aliciam presumptū emere, spōsam videlicet Christi diabolo profittuere, & à Catholicā Fide tentans eam separare nūs est simoniae & heresis scelere maculare. Quod audiens sancta Romana Ecclesia mater vestra, & totius Christianitatis, sicut scitis, magistra, congregat è diuersis partibus Concilio multorum sacerdotum, & diuersorum ordinum consensu, fuit a beati Petri Apostolorum principiis auctoritate, Godefredum fidei Catholice, & legis Christiana inimicum excommunicauit, & anathematis iaculo unā cum omnibus sibi consentientibus transfixit.

Quam excommunicationem (quod etiam inimici S. Ecclesie negare non possunt) sancti Patres antiquitus censuerunt, & per omnes sanctas ecclesiasticas totius orbis Catholicā viri confirmant, & confirmauerunt, &c. Monet eos omnes vt eidem resistant. Hęc Gregorius Kalendis Iulij. Fuisse autem aduersum eum diu multumque laborandum, testantur eius epistole i ad diuersos eodem arguento conscriptæ, præsertim verò, quam dedit ad Beaticem atque Mathildem eius filiam. Perdurarunt ista vsq; ad triennium, quo sceleratus eā opresist potius quām rexit Ecclesiam. Sed eo sublato, nec dum quieuit, sed ab eodē Henrico Rege progressus est eleitus quidam Thedaldus nomine, qui candide sibi vendicare satagit Ecclesiam, quamvis iam aliis ante eum fuisse electus. Gregorius verò eundem Thedaldum ad Concilium Romanum k vocauit ad dicendam causam. Sed hęc in inferius.

Idem verò Gregorius, ubi creatus est Pontifex, ad amicum Lanfrancum videlicet Cantuarensem Archiepiscopum litteras in Angliam misit, quibus, quas inuenierit difficultates in regimine Apostolatus, aperuit. Quæ extant inter ipsius Lanfraci epistolas scriptas, Parisijs ad nos missas à Nicolao Fabro nostro amicissimo.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei charissimo fratri in Christo Lanfranco, venerabi Cantuariorum Archiepiscopo, salutem & Apostolican benedictionem.

Quali-

g. Id.lib. 1.
epist. 25.

h Id.lib.
epist. 15.

MEDIO-
LANENS.
ECCL. A
GREGOR.
SUBLEVA
TA.

i Greg.lib.
1.ep.11.12.
25.26.27.
28.

k Id.lib. 3.
ep.8.9.

XLVII.

aphil.2.

b Psal.2.

XLVIII

* sed

* exarauimus

XLIX.
MICHAEL
IMP. AD
GREG.PP.
LITERAS
MISIT.Greg.lib.
1.epist.18.

Qualiter nobis Apostolici regiminis honor, & onus impositum sit, & quantis vndiq. strigantur angustys, presentium tibi portitor indicabit, cui respectu tua dilectionis etiam nonnulla nostris adhuc familiaribus occulta aperimus. De cetero, in primis fraternalitatem tuam rogamus, vt Deum pro nobis iugiter exorare non pigeat, & subditos sibi vel coniunctos fraternalis nos suis orationibus apud Deum iuvare commoneat. Quanto enim in maiori periculo positis sumus, tanto amplius tuis & bonorum omnium suffragis indigemus. Nos etenim si diuina vindicta iudicium effugere volumus, contra multos insurgere, & eos in animam nostram prouocare compellimus. Nam dum omnes feremus, sicut ait Apostolus a qua sua sunt, non que IESV CHRISTI, querunt, regnum Principes, & huius mundi potentes, ut cupiditates suas expleant, legem Dei & iustitiam non iam negligenter deserunt, sed summis conatus impugnant: vt illud Prophetae nunc sub oculis videamus impletum: Astiterunt Reges terra, & Principes conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius.

Episcopi vero, & qui pastores animarum esse deberent, mundi gloriam & delicias carnis insatiabili desiderio prosequentes, non solum in seipsum, quae sancta, quaeque sunt religiosa, confundunt, * & subditos ad omne nefas operum suorum exemplo pertrahunt. Quibus non contrarie, quam nobis periculosum, resistere autem, & eorum nequitiam refrenare, quam difficile sit, tua prudenteria nouit. Sed quoniam quos dolores inter has patiamur angustias, vt super diximus, huic communis filio nostro tibi referendum exeruimus, plura de his dicere supersedemus. Tuam vero fraternitatem, eti monitor non egat, impellente tamen nos sollicitudine admonemus, quatenus graviora & vsquequaque, resecare vita studeat: & inter omnia, & pra omnibus nefas, quod de Scotis audiunimus, quod plerique videlicet proprias uxores non solum deserunt, sed etiam vendunt, omnibus modis prohibere contendat. Ad hoc enim Apostolica te auctoritate fultum esse volumus, vt non solum in Scotis hoc scelus, sed etiam in alijs, si quos in Anglorum insula tales esse cognoveris, dura animaduise punitas, & radicem tantum mali prudenti sarculo correctionis penitus extirpare non differas. Hucusq; ad Lanfrancum epistola.

Eodem anno Michael Constantinopolitanus Imperium accepisset, defuncto Alexandro Papa, Gregorium in eius locum esse suffectum, mox ad eum gratulatorias litteras dedit. Qua occasione captata ipse Gregorius compendi schismatis, quod tunc vigeret inter Latinos & Graecos, Dominicum Patriarcham Venetum ad eum Legatum misit, cui & ad eundem Imperatorem has litteras dedit:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Michaeli Constantinopolitano Imperatori salutem & Apostolicam benedictionem.

L.
GREG.PP.
EPIST.AD
MICHAEL
LEM IMP.

Quidam à vestris partibus monachi venientes, quorum unus Thomas, alter Nicolaus vocabatur, excellenter vestrae ad nos litteras detulere plenas vestrae dilectionis dulcedine, & ea quam sancta & Romana Ecclesia exhibetis, non parua duotione. Que nimis inter cetera nobilitatis vestrae verba eiſide monachis de his, que ipsi viua voce in aure nobis ex parte vestra relaturi eſet, posse nos credere aſſerebant. Verum quia persona non videbantur tales, quibus secūrè fidem possemus accommodare, vel per eos de tantis rebus magnitudini vestra respondere; confratrem nostrum Dominicanum Patriarcham Venetum, Romana Ecclesia & Imperio vestro fidelissimum ad vos studiuimus mittere, quatenus ipſe diligenter a vobis intelligat, si in ea, quam litteris vestris, & viua eorundem monachorum secretius voce significatis, adhuc voluntate perseveratis, & legationis vestrae verba ad effectum perducere velitis.

Nos autem non solum inter Romanam, cui licet indigni deseruimus, Ecclesiam, & filiam eius Constantinopolitana, antiquam, Deo ordinante, concordiam expimus innouare; sed si fieri potest (quod ex nobis est) cum omnibus hominibus pacem habere. Sic is enim, quia quantum anteceſſorum nostrorum & vestrorum sancta Apostolica Sedi & imperio patrocinium concordia profuit, tantum deinceps nocuit, quod virimque eorundem charitatis figuit. Cetera igitur, que presentium latore secretius referenda cōmisiſsimus, indubitanter potestis credere, & per eum quicquid ma-

stai vestra placuerit, securè nobis significare. Datum Albani, septimo Idus Iulij, Indictione undecima. Quid vero hac legatione actum sit, nobis incompertum. Illud autem exploratum, eundem Gregorium Papam anno sequenti pro Constantinopolitano Imperio laborasse, monuisseque suis litteris dominos Christi fideles opem illi ferre aduersus Saracenos, illud mirum in modum afflantates. Sed de his suo loco dicturi sumus.

Quod autem ad Venetia Patriarcham pertinet, eundem modò Venetiae, modò Gradensem Patriarcham ab eodem Pontifice inuenies appellatum in epistolis ad eum datis. De quo & audi ipsum ad Ducem ita scribentem, dum redarguit, quod fineret eorum Patriarcham nimia inopia laborare, atque ea de causa tantam apud eos sordeſcere dignitatem:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Dominico Duci & populo Venetiae salutem & Apostoli cam benedictionem.

c Jd.lib.2.
ep.39.QVID AD
DVCEM
VENETIA
RVM GRE
GORIVS.

Notum esse credimus, non solum his qui nobiscum morati sunt, sed etiam plerisque vestrum, quod iam ab meunte etate terram vestram & libertatem huius gentis valde dileximus, atq; ob id non nullorum Principum & nobilium personarum inimicitias sustinuimus. Postquam vero Apostolici regiminis onus & officium licet indigne suscepimus, tantò feruentius in dilectione vestra noster exarbit affectus, quam per generalis curæ debitum in administrationem vestrae salutis sollicitus astrixi sumus. Quapropter litteras ad vos direximus, vt nobilitatem vestram ad resarcendum decus & sublimitatem antiqua dignitatis sua excitare possumus, ne ex longa (quod absit) negligentia dilapsum honorem gemat, quem adhuc stantem, dum potest, colere & seruare non laborat. Scitis enim quoniam per multis terrarum partibus diuina dispensatio terram vestram Patriarchatus honore sublimauit, cuius dignitatis eminentia ex sui ipsius nominis & officij prerogativa adeo angusta & rara est, vt non amplius quam quatuor in totu mundo reperiatur. Quod cum ita sit, apud vos tamen hoc tantum decus, & tam excellens gloria sacerdotij ex inopia rerum temporalium, & diminutione potestatis sua adeo vilescit, & a competenti statu honoris sui penitus corruit, vt tanta tenuitas rerum nec simplicem Episcopatus sedem concedere, aut eius necessitatibus sufficere posse videatur.

Vnde vos tanti beneficij diuina munificentia ingratos & immemores esse reprehendimus, timentes ne quasi degeneres filii diuitias & hereditatem nobilissima matris vestrae, videlicet Gradenis Ecclesie, dissipantes, inde obscuriores efficiamini, vnde post Apostolicam Sedem omnibus, quae sunt in Occidente gentibus clariores extititis. Nos equidem meminimus Dominicum Patriarcham beatam memoriam anteceſſorem huius propter nimiam egestatem locum deserere voluisse; & hic quidem pari necessitate dicit se circumuentum esse. Quapropter sicut charissimos filios vos admoneamus, vt memores pristine nobilitatis & glorie, collatum vobis honorem & Apostolica Sedis erga vos benevolentiam ultraeius non negligatis; sed conuenientes in unum, qualiter antesignati Patriarchatus dignitatem debita cum veneratione & rerum temporalium amplificatione sustentatis, & cum Dei adiutorio ad culmen sue celstitudinis relectis, communis consilio petractetis. Indicavit quidem nobis hic consilatorem noster Patriarcha, te Ducem & proles vestrum, quam optimam super hac re habere voluntatem. Propter quod & fiducialius ad explendum opus boni propositi vestram exhortari incipimus dilectionem. Quidquid igitur inde inter vos consultum & constitutum fuerit, nobis per litteras, aut certiori quantocyus renuntiate: quoniam si pro gloria & nobilitate tam vestri quam prafati losi & sacerdotij aliquid statueritis (vt equum est) pro meritis vestris gratulabimur: sin vero aliqua minus honesta vos occasio retraxerit; procul dubio tanti ministerij nomen inter vos vilesceret & debito honore priuari non patiemur. Datum Roma pridie Kal. Ianuarii, Indict. XIII. nempe in fine sequentis anni.

Rursum vero, quod pertinet ad legationes hoc anno in diuersas prouincias ab eodem Gregorio Papa missas, inter alias illa fuit ad Vratislauum Ducem Boemiarum. Fuerunt ad hoc opus delecti Bernardus atq; Gregorius, cuius

autem

LIII.
LEGATIO
A GREG.
PAPA AD

VRATIS
LAVM DV
CEM BOE
MIA.

^a Greg. lib.
^{1.} epist. 1.
^{*} Ioramir

DE CAV-
SA PRA-
GENSIS
EPISCOPI

^b Id. lib. 1.
^c ep. 44. 45
^c Id. lib. 1.
^e ep. 60. 61.

LIV.

^d Id. lib. 1.
^e ep. 78.

^{*} Ioramir

^c Eccl. 1.

^f Greg. lib.
^{2.} ep. 6. 7.

LV.
^g Id. ibid.
^{ep. 8.}
CENSUS
SOLVITUR
A DVCE
BOEMIA
S. PETRO.
^h Id. ibid.
^{ep. 38. et 61}
ⁱ Id. ibid.
^{epist. 7.}

autem ordinis, vel dignitatis fuerint, ignoratur. Hi autem ab ipso Duce dignè accepti, & honorificè habiti sunt, sed ab Episcopo Pragensi Ioramiro, de quo superius sub Alexander dictum, prorsus indignè atque illiberaliter tractati, adeò ut opus fuerit Legatis in cum suspensionis sententiam ferre. De ipso enim ita Gregorius Papa ad ipsum Boemia Ducem a: Frater vester * Larimir Pragensis Episcopus, olim noster amicus, his nostris Legatis Bernardo filicet & Gregorio (vt audiū percepimus) in tantum rebellis extitit, ut sita est sicut dicitur, Simonis magi vestigia contra Apostolorum Principem imitatus fuisse videatur. Quapropter rogamus nobilitatis vestra prudentiam, ut & nosfrs Legatos & fratrem nostrum prædictum Episcopum conueniantis, & per vos, & ex parte nostra, fratrem vestrum attentius hortemini, quatenus Legatorum nostrorum monitis debita obedientia aurem inclinet, & quidquid instituta sibi suggesterint, vel ex eis prædictio prægauari, nulla sibi ab hac Ecclesia audiencia denegabitur. Si vero neutrum horum facere acquieuerit, & sententiam Legatorum nostrorum de suspensoe sui officiis in eum promulgatam firmabimur, & durus contra eum scilicet usq; ad interriem gladium Apostolicae indignationis euaginabimus; siq; si et ipse, & per eum plures alij experiantur, quantum huīus Sedis auctoritas valeat, &c. At homo in omnibus refractarius Apostolicae Sedis compulsus est auctoritate licet inuitus, nolensq; ad dicendam causam Romanam venire, iudicio postulatus, instantे & virgente Ioanne Episcopo Moraviae. Fuit tamen in his eidem Gregorio plurimum laborandum, vt plures ab eo scripto ex argumento litteræ b docent, quibus etiam redargutus est Siegfriedus Archiepiscopus Moguntinus, qui eam causam ad suum iudicium studuit aduocare e.

Quomodo autem tandem Romanam veniens fuerit absolutus, & ad Episcopatus munus reintegratus d, littera eiusdem Pontificis ad Vratislauum Boemiam Ducem ita significavit: Frater tuus * Larimirus Epis. opus Pragensis Epis. opus a: Apostolorum Limina veniens, consuetu nostro ea, quæ oportuit se humilitate praæsentavit, & de obiectis sibi quedam confitens congruam inde satisfactionem obtulit; quadam verò denegauit, & in hunc modum se purgando removit, videlicet, quod ipse Ioannem Morauensem Episcopum non percussit, neq; seruientes eiusdem Episcopi decapillari aut barbas eorum abradi præceperit, aut occasione subterfugiendi Synodus inducias per Legatum suum petierit. Nostre igitur dilectioni plenè reconciliatum, & restituto sibi omni Episcopali officio, ad propriam sedem cum litteris nostris & Apostolico cum sigillo remissimus, commendantes eum tua nobilitati, vt omni inter vos odio, & inimicæ emulatione sublata fraterno corde eum diligas, & Episcopalem in eo dignitatem (sicut dictum est) veneranter inspicias, &c. At vero quod scriptum est: Peruersi difficile corriguntur. Rursum aduersum eum integrandum fuit iudicium, cùm reuersus in patriam, denuo cœpit lassessere eundem Ioannem Episcopum Moraviae, vt ipsius Gregorij ad eum litteræ docent, quibus eum rursus Romanam vocavit, & aliae ad Ioannem ipsum scriptæ, quibus eam est consolatus.

Cum eodem quoque Boemiam Duce Vratislao idem g Gregorius Papa hoc anno egit, vt censum Apostolicae Sedis persolveret pro Ducatu Boemiam, vt se facturum voto nuncupato, Deo pollicitus fuerat, in memoriam reuocans h beneficium, quod ab Alexandro Papa prædecessore reperat, nepe vsum mitræ: haec; in fine anni huius, sequenti verò anno eundem censum ab eodem Duce esse personatum eiusdem Gregorij ad eum redditæ litteræ docēt, quibus ait: Venit ad nos Nuntius vester, qui magna devotionis & fidelitatis vestra exhibitionem nobis retulit, & qua beato Petro sub nomine censu missis, videlicet centum marchas argenti ad mensuram vestri ponderis fideleriter presentauit. Quod quidem gratiam accepimus, sed charitatem vestram multo ardenter, amabilius q; quasi quibusdam animi brachis ad vos usq; porrectis amplectimur, qui mentem vestram & desiderium magis ac magis erga reverentiam Apostolicae Sedis accendi perpendimus. Beatus autem Petrus, quem vos diligitis, & cui celum in eum potentia vestra humiliatis, copiosa vobis proculdubio retributio nis munera preparabit, & suo vos munimine tam in praesenti, quam futura sculo latifacabit, &c.

Quod autem idem Pontifex haud Romæ constitit, sed

egressus ab Urbe, diuerla loca lustrauit: liber eiusdem Gregorij ab Urbe hoc anno proficiscentis assestante vestigia quæ ab eo sunt gesta, pro ratione locorum & temporum recensere, quantum ex certis diebus datarum ab eo littoralium id consequi poterimus. Ex k quibus in primis eum usq; ad Kal. Julij Romanis manisse, reddimur certiores; inde verò profectus esse Laurentum l, vbi data reperiuntur primæ eius litteræ ad Ducem Boemiam; post hæc verò Albanum abiisse, vbi data reperiuntur recitatæ nuper in litteræ ad Michaelem Imp. Postea autem Cassinum venit, vbi Desiderium Abbatem & Cardinalem nauctus, eum inde recedens (vt testatur Leo Ostiensis) secum duxit Beneventum. Illic verò dum esset, Augusti mense constitutio nem pacti cum Landulpho Principe n Beneventano scribendam curauit, quæ in Regesto o epistolarum eius hoc inscripto titulo legitur:

Constitutio qua facta est inter dominum Gregorium Papam Septimum & Landulphum Beneventanum Principem.

Hac est constitutio, quam dominus Papa Gregorius constituit cum Landulpho Beneventano Principe, & quam Princeps Beneventanus ipse sibi firmiter promisit in sacro Beneventano palatio, anno primo Pontificatus eius, duodecima die, intrante mense Augusto, Indictione undecima. Si ab hora ipsa in antea Princeps ipse fuisset infidelis sancta Romana Ecclesia & Papa ipsi, suusq; successoribus, vel si in aliquo quæsisset minuere publicam rem Beneventanam, aut aliquam inde absque iustu p. p., vel absque ordinatis eius alicui facisset inuestigationem; vel si aliquo inuenierit studio cum aliquo homine intu aut foris ciuitatem Beneventanam facienda, aut recipienda sacramentum, aut inuenienda diuisiones; vel si per se, aut per suppositam personam inimicu aut foris ciuitatem Beneventanam studuerit qualicunque modo aut ingeno reddendi malum meritum, aut facienda damnitatem cuilibet de fidelibus sancta Romana Ecclesia & ea que ad fidelitatem eiusdem sancta Romana Ecclesia * egero usq; modo, si se iuxta dominum Apostolici iudicium non potuerit inde defendere cum fuerit appellatus: a presenti amittat suum honorem. Cui Constitutioni subscripti leguntur quinque qui aderant S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales his verbis:

Ego Ioannes Portuensis Episcopus recognoscens subscripti.

Ego Ioannes Tusculanensis Episcopus interfui & subscripti.

Ego Hubertus Praenestinus Episcopus subscripti.

Ego Desiderius presbyter R.E. interfui & subscripti.

Ego Petrus Cardinalis presbyter & Bibliothecarius S. R. E. interfui & subscripti. Hic Petrus Guillermus dictus post Anastasium usq; ad Paschalem Secundum, scriptis vitas Romanorum Pontificum. In vetusto codice Vaticano sub vita Stephani Secundi pagina nonagefima, & sequenti hæc habentur: Petrus Guillermus Bibliothecarius, &c. Adeò ut nulla sit dubitatio, eundem esse Petrum Bibliothecarium, quem contigit reperiri nominatum Guillermum, siue Guillelmum.

Post hæc verò idem Pontifex profectus est Capuam: vbi Kal. Septembri litteras dedit ad Rudolphum Sueviam Ducem, quibus egit de conseruanda concordia inter Romanam Ecclesiam & Henricum Regem Germaniæ, quam se magnoperè optare significat: eodemque arguento scriptis epistolam ad Rainaldum Comanum Episcopum.

Eadem quoque die scriptis ad Anselmum Licensem Episcopum electum, ne à rege Henrico acciperet inuestituram, antequam ipse Rex latisfaciat Romanæ Ecclesiæ de communione cum excommunicatis, quo nomine accusaretur. De hoc idem Gregorius anteā, hoc eodem anno, mense Maij, scripsit ad Beatricem Marchionissam, & Mathildem eius filiam, his verbis: De electo vero Licensi non aliud vobis respondendum esse peruidimus, nisi quod in eotantam diuinarum litterarum scientiam & rationem discretius esse percepimus, vt qua sinistra, & qua sit dexter a, ipse non ignorat. Quod si ad dexteram in linea erit, valde gaudemus in verò (quod absit) ad sinistram, vtique dolemus; sed nullius persona gratia vel auore impietati affensum dabimus. At vero Anselmus vir doctissimus pariterque sanctissimus, licet ad breue temporis spaciū declinauerit ad sinistram, tamen pœnitendo, quam citissime est conuersus ad dexteram, & vt filius

^k Id. ibid.

epist. 16.

^l Id. ibid.

epist. 17.

^m Id. ibid.

epist. 18.

ⁿ Leo Ost.

lib. 3. c. 35.

in fine.

^o Gre. post

epist. 18.

^p Id. ibid.

epist. 19.

^q Greg. lib.

1. ep. 20.

^r Id. ibid.

epist. 21.

filius dexteræ aduersus schismatis omnes inhaesit, dum vixit, sanctæ Romanæ Ecclesiæ; fuitque in omnibus certaminibus ipso Gregorio manus dextera, eademq; potens aduersus hostes Ecclesiæ semper inuenta. Ita quidem postea, verum nutrare in principio vius est, dum quod ante facere renuisset sub Alexandro, fecit cum iam à Gregorio Papa esset ordinatus Lucensis Episcopus, accipiens à Rege per annulum & baculum pastorealem inuestitaram. Quod ut graue peccatum in se puniens, relicto Episcopatu ad Cluniacense se contulit monasterium. Sed inde ab ipso Gregorio Papa diuulsus, ad certamina subeunda, quæ aduersus Romanam Ecclesiam excitata sunt à schismaticis, reuocatur. At quomodo ista se habeant, præstat audire ab eius familiari presbytero pœnitentiario, qui rebus præsens ab eo gestis, easdem fideliter scripsit, ut superius dictum est. Qui de his quæ hoc anno sunt gesta, hæc habet:

LX.

GREG. PP.
VII. CON-
TEMPLA-
TIONE E-
KIMIVS.

Defuncto predicto Papa Alexandro, dum sanctissimus Gregorius in Romanum Pontificem, Spiritus sancti instigatione, ac voto communis clericorum & laicorum diu renitens esset electus, ut sequeretur eum ipse in omnibus, in Lucanam Ecclesiam est & ipse electus Episcopus, atq; ab illo postmodum consecratus. Igitur dum aliquanto tempore non semel aut bis, sed sapientius cum eodem religiosissimo ordinatore suo moraretur, vitam eius consideravit in effabiliter mirabilem, & mirabiliter ineffabilem; quia cum de omnibus & singulis simibus saeculi fieret ad eum concursus, omnibus sati faceret; veritas vera ac iustitia nunquam ori eius defuit. Primum (quod magis est mirandum) in ipsis saecularibus negotiis sapientius excepit mente, exhilarato spiritu suo cœlesti contemplatione: at si priuatus interdum extiterit, revelationibus etiam diuinis iucundatus & confortatus. Huius, inquam, vestigia dum exequi fuerenter desiderat, incipit obliuisci mundum, & totis viribus mentis & corporis die ac nocte suffirare in Deum, committens se non solum astricta lectioni, verum etiam continua afflictioni. Nam saeculi blandimenta & corporis delicias, quibus gaudebant homines, ipsis fibi iam tunc consertit in tormentum, abominando quæq; tanquam venena mortis amarissima. Cibos quoq; delicatissimos quoniam habebat exos, dum à circumsedentibus sumere cogeretur, infirmitatem, aut votum, aut aliam quamlibet occasionem honeste finxit, ut desideratam obseruaret castimoniam, & coniugiantibus non inferret tristitiam.

LXI.

ANSELMI
FIT MO-
NACHVS
CLVNIA-
CENSIS,
SED RE-
VOCATVR
A PAPA.Greg. lib.
1. epist. 21.LXII.
SCRIBIT
AD AN-
SELMVM
GREGOR.

Et perscrutatis diuersarum auctoritatum libris, incipit vita amissum perditissima damnationis estimare, atque accepti ministerij dignitatem, gravis oneris periculum, non honoris gaudium cogitare. Illud vero antea omnia metuens, quod post Catholicam electionem de manu Regis annulum suscepit & pastorale baculum. Nam irritum prossimauit, quidquid operatus est posse, quasi auctoritate illius abominabilis inuestitura; sed & dominus Papa id solum aliquando vituperavit in illo. Disponit ergo, orationis causa Sanctorum aliqua visitare limina, bonum esse, & nescientibus, qui cum ipso erant, parentibus & fidelibus, fit subito monachus Regula sancti Benedicti, & Cluniensem consuetudini subiectus. Hinc non post multa à beatissimo Papa Gregorio invitatus reuocatus, in cuius etiam manus, quidquid à Rege accepérat, reddit & refusat, omnisq; datio regalis in illo eneacuatur. Ipse vero in plenitudinem dignitatis mutato ratiū habitu restauratur. Hucusque de ordinatione Anselmi & reuocatione ad Episcopatum, de quo inferius sepe dicendum. Porrò ordinatione eius hoc anno fieri contigisse, idem auctor ex eo etiam docet. Cum enim ipso Anselmi vita exordio dicat, peruenisse, vita sua usque ad annum Domini millesimum octogesimum sextum, annumq; sui pontificatus decimum tertium: planè hoc anno eum oportuit ordinatum, quo & monitus est à Gregorio Papa litteris, ne rebus sic stantibus, à Rege aciperet inuestitaram. Has enim perbreues tunc ad ipsum litteras dedita:

Quoniam si aternitatem tuam sincera charitatis affectu & dileximus & diligimus: qua tibi seu verbis, seu litteris super utilitate vita tua scribere curamus, ut indubit anter accipias, oportet. Ut enim viam, qua ambules, postulasti, tibi notificaremus: nullam nouam nullam expeditiorem scimus ea quam nuper dilectioni tua significauimus, videlicet, te ab inuestitura Episcopatus de manu Regis abstinere, donec de communione cum excommunicatis Deo satisfaciens, rebus bene cōpositis, nobiscum pacem posse habere. Per-

sonam namque tales hoc opus conantur perficere, charissima utique filia nostra Agnes Imperatrix, nec non & gloria Beatrix cum filia Mathilde, Rudolphus quoque Dux Suevia, quorum religiosa consilia spernere nec possumus nec debemus. Quod si præfati operis perfectio dilationem quacunq; occasione contigerit habere, interea nostra familiaritat poteris adhucere Roma, & nobiscum sea aduersitatem, seu prosperitatem communicare. Datum Capua Kalend Septembr. indictione incipiente duodecima. At Anselmus haud acquiescens Gregorio, sic ad tempus lapsus est pedibus, vt tamen animolior sit redditus ad cursum, & verticem Christianæ perfectionis violentus attigerit, & palmam arripuerit sanctitatis.

Dum adhuc Capua Gregorius Pontifex moreretur, exegit à Principe Capuano iuramentum fidelitatis, quod prælittum relatum inter publica monumenta sic se habet hoc inscriptum titulo:

Inscriptum fidelitatis quod fecit Richardus Princeps domino suo Gregorio Papæ b.

Ego Richardus Dei gratia & sancti Petri Capua Princeps, ab hac hora & deinceps ero fidelis S. Romana Ecclesia & Apostolice Sedi, & tibi domino meo Gregorio vniuersali Papa. In consilio, vel in facto, unde vitam, aut membrum perdas, vel captus sis mala capitione, non ero. Consilium quod mihi credideris, & contradicieris, ne illud non manifestem: non manifestabo ad tuum damnum, me sciente. Sancta Romana Ecclesia, tibi q; adiutor ero ad tenendum & acquirendum & defendendum regalia sancti Petri, eiusq; possessiones recta fide contra omnes homines, & adiuuabo te, vi securè & honorifice teneas papatum Romanum, terram sancti Petri, & Principatus nec inuadere, nec acquirere queram, nec etiam depredari presumam, absq; tua tuorumq; successorum, qui ad honorem sancti Petri intrauerint, certa licentia. pr. eter illam, quam tu mihi concedes, vel tui concessuri sunt successores. Pensionem de terra sancti Petri, quam ego teneo & tenebo, sicut statutum est, recta fide studebo, vt illam sancta Romana annualiter habeat Ecclesia. Omnes quoq; ecclesiæ, que in mea persistunt dominatione, cum earum possessionibus dimittam in tuam potestatem, & defensor illarum ero ad fidelitatem sancta Romana Ecclesia. Regi vero Henrico, cum à te admonitus fuero, vel à tuis successoribus, urabo fidelitatem; saluam amen fidelitate sancta Romana Ecclesia. Et si vel tui successores ante me ex has vita migrauerint, secundum quod monitus fuero à melioribus Cardinalibus, & clericis Romanis & Laicis, adiuuabo vt Papa eligatur & ordinetur ad honorem sancti Petri. Hac omnia supra scripta obseruabo sancta Romana Ecclesia, & tibi recta fide. Et hanc fidelitatem obseruabo tuis successoribus ad honorem sancti Petri ordinatis, si mihi firmare voluerint inuestitoram à te mihi concessam. Actum Capua octavo Kal. Octob. Indictione duodecima.

Vbi dum adhuc maneret idem Pontifex Gregorius, litteras accepit à Ciriaco Episcopo Carthaginensi, quibus significauit, que passus fuerit à suis conciubibus Christianis & eiusdem Ecclesiæ clericis, qui eum apud Regem Arabum accusarunt, à quo publicè verberibus fuisset affectus. Quibus acceptis Gregorius, litteras binas Carthaginem misit, quarum alteris redarguit clues & clericos, alteris vero ipsum est consolatus Ciriacum. Extant vtræque datae ante duodecimum Kalend. Octobris. Ad plebem autem & Clerum post multa, quibus eos est hortatus ad pacem, hæc habet de his, quæ cōtra suum Episcopum perpetrassent, luctu quidem digna: Peruenit quippe ad aures nostras, quoq; vestrum irreligiosè in legem Christi contra Christum, Ciriacum venerabilem fratrem nostrum, vestrum vero Archiepiscopum & magistrum; immo vero vestrum Christum apud Saracenos sic accusasse, iurgij detractionis sic lacerasse, vt inter latrones numeraretur, verberibus nudus caderetur. O exemplum iniquum, vestri & vniuersa sancta Ecclesia de decoris exemplum! Christus iterum capit, falsis accusatoribus & testibus condemnatur, inter latrones numeratus verberibus ceditur. A quibus qui eius dicuntur credere incarnationem, eius etiam venerari passionem, caserāq; eius sancta mysteria fide amplecti. Estne super his tacendum? an clamandum, & fletu corrigendum? &c. Horatur eos ad pœnitentiam, quod nisi fecerint, maledictionem dirissimam comminatur.

Ad Episcopum vero Carthaginem hæc inter alia: Deo gratias, quia in medio nationis prava & peruersa fidei tua constantia

452

VAC. IMP. OCCID. 17. GREG. VII. CHRISTI
MIC. VII. DVC. IMP. 2.

PAP. I.

B. Id. ibid.
epist. 21.
IVRAMEN
TVM FI
DELITA-
TIS A
PRINCIPÉ
CAPVA-
NO EXHI-
BIT TVM
PAP.LXIV.
CIRIAC
CARTHA.
EPISCOP.
GRAVIA
PASSVS.e Id. ibid.
epist. 22.CREG. PP.
REDAR
GVT CAR
THAGIN;

LXV.

QVAM GRE
GOR. PP.
AD CYR.
ACVM B
PISC. CAR
THAGIN.

constantia velut lumine quoddam omnibus adeo innotuit, ut præsentatus regia audiencia potius definire duesis cruciatibus offici, quam præcipiente Rege contra sanctos canones ordinatores celebrari. Sed quan*d* p*ro*te*ti*o*n*is*or* effet religiosum tua confessio*s*, si post verbera, que tunc sustinisti, errore eorum ostendendo, & Christianam religionem prædicando, usque ad effusione ipsius anima perueniens? Quod lucet huiusmodi studiis fraternitatem tuam non ambigimus in cunbore, & protestimonio veritatis (quatum ad te) v*is*, ad deruncationem membrorum deuenisse: tamen deuotionem tuam semper ad meliora prouocantes exhortamus, ut paratum te semper exhibeas, sicut de Domini consolatione latificari, ita & de tribulatione non si angeli. Multi enim sunt tribulations nostrorum, sed de his omnibus liberabit eos Dominus. His artibus quibus erexit, sanitu reparatur Ecclesia. Hanc nobis hereditatem sancti Patres reliquer*e*, scilicet ut per multas tribulations intremus in regnum Dei. Et paulo inferius de suo erga ipsos pietatis studio cui insisterem debant, haec habet:

LXVI.

Nos igitur licet corpore absentes, spiritu tamen præsentes, mutuis litterarum consolationibus, quotiens permittit opportunitas, insistamus, & omnipotentem Deum assidue deprecemur, ut ipse ecclesiam Africam ex longo iam tempore laborantem, & diversarum perturbationum fluctibus coquassatam tandem dignetur respicere. Sed verè non respexit; quin secundum illud terribile Ioannis Apocalypsis oraculum, quo Deus commones Ecclesiam Ephesi, comminatus est dicens: *Venio tibi, & mouebo candelabrum tuum, nisi penitentiam egeris. Penitentia non sequuta, post tot schismata, post tot hereses per plura saecula propagatas, mouit candelabrum eius, proiecit in terram sanctuarium eius, ut infelix Ecclesia Africana in ostentum sit posita vniuersis, eam ieremie lachrymis lamentantibus, atque dicentibus: Quomodo obexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion: proicit de celo in terram inclitam Israe*l*.* Adeò ut secundum illud Michæa desperata sit plaga eius, frustra sapè nitentibus Principibus Christianis eandem prouinciam à barbarorum tyrannide vindicare. Sed miserationes Domini super omnia opera eius, nec abbreviata est manus eius d, vt non possit cum voluerit, liberare, nec aggrauata est auris eius vt non audiat. Pulsare precibus non desinamus, vt aperiatur & soluat vinc*os* suos ad ipsum clamantes.

LXVII.

*Greg. lib.
epist. 29.
Id. ibi. et
epist. 41.
Id. lib. 8.
epist. 10.*

DE RA
DENDIS
BARBIS
ANTIQUO
OCCIDEN
TALIS EC
CLESIAE
VSUS.

SARDINI
AMINSY-
LAM AD
SEDEM A-
POST. PER
TINERE.

Cum autem adhuc Gregorius Capua moraretur, ordinavit Constantinus Turrensem Archiepiscopum, & ante eum Iacobum Archiepiscopum Calaritanum, quibus & pallium dedit; ipsi vero Constantino litteras fcre didit ad iudices, qui tunc Sardiniae insulæ dominabantur, monenseos sanctam Romanam Ecclesiam matrem recognoscerent, ad quos postea Legatum misit Episcopum Polonensem, cui litteras dedit ad g Orzochum iudicium principem, quibus significat, coegerit ipsum Iacobum Archiepiscopum Calaritanum radere barbam ex vsu antiquo torius Occidentalis Ecclesiæ, ait enim: Nolumus autem prudentiam tuam molestè accipere, quod Archiepiscopum vestrum Iacobum consuetudini sancte Romanae Ecclesie matris omnium Ecclesiarum, vestre, specialiter obedire coegerimus, scilicet ut quemadmodum totius Occidentis Ecclesie Clerus ab ipsis Christianæ Fidei primordijs barbam radendi morem tenuit, ita & ipse frat*er* noster, vester Archiepiscopus raderet. Vnde eminentia quoque tuapracipimus, vt ipsum ceu pastorem & spirituali patrem suscipiens & auscultans, cum cōsilio eius omnem tuapotestatis Clerum barbas radere facias, at g compellas: res quoq*o* omnino renuentum, nisi demum consenserint publices, id est, iuri Calaritanæ Ecclesie tradas, & ne ulterius se intronimant constringas, nec non ipsum ad honorem Ecclesiarum defendendum promptissime adiubes. Haec de radendis barbis Gregorius ex antiquissimo virtutiosus Occidentalis Ecclesiæ.

Eadem quoq*o* epistola ipsum monet, vt persistaret esse fidelis subditus S. Petri, c*o* quod Sardiniae insula dominius esset Romane Ecclesiæ, quam plures appetenter, ista subiiciens: Prætere*ti* a nolumus scientiam tuam latere, nobis terram vestram à multis gentibus esse petitam; maxima seruitia si eam permitteremus inuadi, fu*ss*e promissa, ita vt medietatem totius terra nostra*v*si vellent relinquere, partemq*o* alteram ad fidelitatem nostram sibi habere. Cumq*o* hoc non solùm à Northmannis, & à Tuscis, ac Longobardis, sed etiam à quibusdam ultramontanis

crebro ex nobis effet postulatione: nemini in ea re vñquam assensum dare decrevimus, donec ad vos Legatum nostrum mittentes, antimum vestrum deprehenderemus. Ig^tur quia deuotionem beato Petro te habere in Legato suo monstrasti: si eam sicut oportet, seruare voleris, non solùm per nos nulli terram vestram ut ingrediendi licentia dabitur, sed etiam si quis attentauerit, & seculariter & spiritualiter prohibebitur à nobis, ac repulsabitur. Auxilium denique beati Petri, si in ipsis fidelitate perseveraueritis: procul dubio, quod non deerit vobis & hic, & in futurum, prominimus. Hæc Gregorius Capua dum esset adhuc. Alia innumeræ vetera extant monimenta, quibus significetur, eandem Sardiniam insulam sub dominio esse ciuidem Ecclesiæ, quæ inferius pro temporum ratione, suo loco ponentur.

Porrò huius commorationis Capua causam ipse in epistola ad Herlembaldum data ita demostriat: Sciat prudenter tua, nos Deo miserante, sanos & letos non sine magna fani& Ecclesia vilitate apud Capuanum demorari. Nam Northmanni, qui ad confusione & periculum Reipublicæ, & sancte Ecclesia unum fieri meditabantur, in perturbatione, in qua eos inuenimus, nimis obstinate perseverant, nullo modo, nisi nobis voluntibus, pacem habituri. Si enim discretio nostra sancte Ecclesia utile approbaret, ipse si iam nobis humiliter subdidissent, & quam solent, reverentiam exhibuisserent.

Permisisse autem Capua v*is*; ad decimum septimum Kal. Decembris, litteræ ab eo ibi datae significant. Inde autem recessisse, atque reuersum esse Caisinum, k litteræ ab eodem date apud sanctum Germanum, Abbatis Caisinensis oppidum ad radices montis situm, pariter docent. Illic enim scripte reperiunt litteræ ad Lanfrancum Archiepiscopum Cantuariensem aduersus Arfaustum Episcopum, Abbatiam sancti Eadmundi sub protectione speciali Sedis Apostolicæ positam sibi vendicare satagentem; quem iure compescat admonens, ait: Prudentiam quippe restram ad plenum cognoscere nos non latet, sanctam Romanam Ecclesiam, utrè à Deo dato sibi, defendere Ecclesiarum, sacerdotum, Episcoporum consecrationes, & à nullo sumptu licentia, debere & posse celebrare, & suis præbuisse, & Deo annuente præbitur amfissimam in hoc etiam defensionem, qui Romanam venerint, & sedis Apostolicæ consilium & auxilium petierint. Quibus Arfaustus datus Episcopus, qua noua audacia resistat, nisi forte ista: Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Aliissimo, ignorans, &c. Monet ut eum compescat, & quiescere nolentem Romanam venire præcipiat.

Cassino recedens reuersurus Romanum Gregorius, Vilلام Argenteam adiit, sitam inter Caisinum & Tarracinam, ubi dum esset, l rescriptum pro Iuliano Abbatem, qui Hierosolymis rediens suam occupatam Abbatiam inuenit ab intruso. Alias itidem ibi dedit ad monachos monasterij sancte Mariæ sub diœcesi Dardonensi, de priuilegio nomine Alexandri Papæ, quod arguit falsitatis, cum ex corrupta Latinitate, tum ex diueritate canonice autoritatis. Repudiatque ab eis electum Abbatem, quamvis honestis moribus, tamen ob ingraucentem ætatem, & corporis infirmitatem, ad exsplendum munus impolitum, debilem. Inde vero recedens Gregorius Tarracinam se contulit. Vbi quarto Nonas Decembris ad Lincolniensem in Anglia Episcopum scriptit, qui misera homocidiam presbyterum ad Apostolicam Sedem pro dispensatione dicendi Missam, quam omnino idem Pontifex negavit: m indulxit tamen si verè penitens fuerit, vt stipendum suscipiat ab Ecclesia. Cum autem idem Episcopus suis litteris ab eodem summo Pontifice petiisset suorum peccatorum absolutionem, quam visitatori voce indulgentiam appellamus, eam his verbis impedit: Absolutionem prætere*ti* a peccatorum tuorum (sicut rogasti) auditorate principum Apostolorum Petri & Pauli fulti, quorum vice, quamvis indigni fungimur, tibi mittere dignum duximus, si tamen bonis operibus inbendo, commissos excessus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris. Ut appareat Sedis Apostolicæ indulgentias illis communicari, qui quantum suppeditunt vires, bene operari nō prætermittunt; non autem ignavis, otiosis, ac negligentia torpescientibus.

LXIX.
*Greg. lib.
epist. 25.*

LXX.
*Id. ep. 30
k Id. ep. 31
GREG. PP.
CASSI-
NUM RE-
DIT.*

LXXI.
*QVID
TARRACI-
NAE AC-
TVM A
GREG. PP.
Idem ep.
32. 33.*

m Idem e-
pist. 34.
INDVL-
GENTIA
QVOMO-
DO CON-
CEDI SO-
LITA.

Tarracina recedens Gregorius Pipernum (Pruernū antiquitus dictum) peruenit vbi dum esset, post alias quærelas increbrescentes in Philippum Francorum Regem de simonta in venundatione Ecclesiarum audiri solitas, recentes Matronensem clericorum querelæ eiusdem Pontificis aures pulsant, quod electus ab eis Episcopus ob eam causam à Rego non admitterentur. Cum Gregorius hæc diutius minimè ferenda esse deliberans, delegit Rodericum Cabillonensem Episcopum Regis familiarem, qui de his Regem commoneat, ea comminatione adiuncta, nisi resipiscat, & pareat Apostolicæ Sedi, vt Francorum priuandus sit regno. Quod enim gratias epistola est, & magni momenti contineat argumentum, hic eam integrè reddendam, dignum existimauimus, sic enim se habet:

Gregorius seruus seruorum Dei Roderico Cabillonensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Inter ceteros nostri huius temporis Principes, qui Ecclesiastam Dei peruersa cupiditate venudando dissipauerunt, & matrem suam, cui ex Dominico precepto honorem & reverentiam debuerunt, ancillari subiectione penitus concularunt: Philippum Regem Francorum Gallicanas Ecclesias in tantum oppræsse, certa relatione didicimus, vt ad summum tam detestanti huius facinoris cumulū peruenisse videatur. Quam rem de regno illo tanto profecto tulimus molestius, quanto & prudentia & religione & viribus noscitur fuisse potentius, & erga Romanam Ecclesiam multò devotus. Et nos quidē tam generis nostra cura solicitudinis, quā ipsarum destrucción Ecclesiarū vehementer accenderat, vi in tam audaces sanctæ religionis excessus severius animaduertere deberemus. Sed quoniam anteacti diebus per familiarem suum, Cubicularium videlicet Albericum, ad nostri censuram iudicij, & vitam corrigere, & Ecclesias ordinare, firmiter nobis respondit: rigorem canonicon interim exercere distulimus. Huius ergo promissionis fidem in Matronensem Ecclesias pastoris regime diu desolata, & ad nihil penè redacta in primis volumen experiri, visulicet Augustodunensem Archidiaconom vnamini Cleri, populi que confessus, ipius etiam (vt audiimus) Regis affensus electum Episcopatus dono gratis, vt decet, concessu, Ecclesie præcipiatatur. Quod si facere noluerit, indubitanter nouerit, nos hanc Ecclesia ruinam nequaquam diutius toleraturos, & ex autoritate beatorum Apostolorum Petri & Pauli duram inobedientia contumaciam coercituros. Nam aut Rex ipse repudiato turpissimonia bæsis mercimonio, idoneas ad sacrum regimen personas promoueri permittet; aut Franci pro certò (nisi Fidem Christianam abijere maluerint) generalis anathematis mucrone percussi illius obtemperare recubant.

Hac ideo, frater charissime vigilantia tua intimare curauimus, quatenus ea prædictio Regi insinuare, & exhortando & rogando, modisq; omnibus inculcare & studere, vt & prefatā Matronensem, & alias Ecclesias canonice concedat ordinari. Tibi ergo maximè hac idcirco inungimus, quia prudentiam tuam magnam esse, & regia familiaritate uti cognouimus. Si qua autem quæ dicenda erant, à nobis prætermissa sunt: hac ingenij tui acumen inungat. Itaq; in hac persecutione labora, vt & Deigrati, & nostram benevolentiam promerearis. Datum Piperni II. Nonas Decembri, Indictione XII.

Constat quidem Philippum Regem hic acceptis, paruisse Gregorij Papæ monitis, millesq; ob eam potissimum causam legationem ad ipsum Pontificem, qua significaret se in omnibus ipsi semper parituru fore: id enim litteræ ciuidem Gregorij ad eundem Philippum postea datæ significant, ipso earum exordio istis verbis: ^b Significasti nobis per litteras & Legatos tuos, te beato Petro Apostolorū principi deuotè ac decenter velle obedire; & nostra in his, quæ ad Ecclesiasticam religionem pertinent monita, desideranter audire atque perficere, &c. Scripsit de his etiam eodem die idem Gregorius ad Humbertum Lugdunensem Archiepiscopum, vt absque mora consecret electum Matronensem. Post hæc autem idem Piperno recedens, Setiam venit Gregorius Papa, vbi septimo Idus Octobris scripsit litteras ad ^d Adiliasiam Comitissam, commendans ei Fructuariense cenobium, de quo plura superius, dixisse ex Petro Damiano meminimus.

Post hæc autem idem Gregorius Papa Romam rediit,

vt eius Romæ data hoc anno mense Decembri litteræ docent. ^c Vbi cum esset, & de bello conflato à Saxonibus aduersus Henricum Regem didicisset, sequester pacis accedens, litteras ^f ad Saxoniae Episcopos & Principes dedit, quibus hortatur eos, vt ab armis quiescant, donec Legatos ad Regem mittat, qui res componant. Quinam autem, qualesue fuerint motus isti Saxonici aduersus Regem, describit Lambertus hoc anno, res eius temporis prosecutus quam exactissimè, quem consulat, qui ista cupit: nobis satis ad institutum, res bellicas summatis perstringere. Nimirum, adeò Principes fideles Regis permoti sunt nefandis in medium allatis criminationibus aduersus Regem, in publicis comitijs habitis decimo tertio Kalend. Nouembri in Gerstengo, vt in vnam eandemque sententiam hanc omnes abierint, vt reprobat亨rico, Regem alium crearent. Quo statu rebus positis, ipse Gregorius tantum abest, vt (quod in eum sunt calumniati schismatici) priuandi Regis regno cupidus fuerit machinator, vt ne priuaretur, litteris intercederet, monens eius aduersarios, vt cessarent ab armis, donec (vt dictum est) Legatos mitteret, qui motus inter Saxones ipsos Regemque sedarent.

Sed ipsum prælatū audire Gregorium, quia ea epistola ad Saxoniae Præfules & Principes data, vbi nonnulla de pastorali cura antea prælocutus, hæc de cessatione ab armis magno studio ingerit: Inter ceteras curarum anxietate eam nos maximè sollicitudo coarctat, quod inter vos & Henricū Regem, vestrum videlicet dominum, tantam discordiam & tam inimicitudinem exorta esse cognouimus, vt exinde multa homicidia, incendia, degradations Ecclesiarum & pauperum, ac misericordem patria & vastatem fieri audiamus. Qua de re Regis nimirum, exhortantes, & ex parte Apostolorum Petri & Pauli eum admonentes, vt interim se se ab armis, & omnib[us] bellorum infestatione contineat, donec tales ad eum ab Apostolica Sede Numios dirigamus, qui tantæ diffensionis causas & diligerent inquirere, & annuente Deo, ad pacem & concordiam aqua valent determinatione perducere. Atque itidem vos exoratos & Apostolica auctoritate commonitos esse volumus, vt ex vestra parte omni motione se p[ro]pria, easdem pacis inducias obseruetis, nec aliqua occasione nobis cum Dei adiutorio atrauenda pacis impedimentum apponatis.

Cum enim (vt scitis) nobis mentiri sacrilegium; deserere institutionem, animæ sit naufragium: neminem vestrum dubitare volumus; quin super hac re veritate discussa, quidquid æquum videbitur, prouidente Deo, discernere, & stabili p[re]actione studeamus efficiere. Et quamcumque partem iniurias & concilia tua iustitia violentiam pati cognoverimus; illi proculdubio omni timore & respectu personali gratia posthabito, fauorem & Apostolica auctoritatibus præsidia conferemus. Dat. Rome XIII. Kal. Ian. Indictione XII. Hæc ad Saxones epistola, nouissimaque omnium, quæ hoc anno scriptæ reperiuntur, cum tamen non omnes ab eo datae epistolas liber ille contineat, cum in ipsis, quæ extant epistolis, de alijs plerisque mentio habeatur, quæ desiderantur. Sed et in his, quæ extant, nonnulla obseruanda se offerunt relata à Collectoribus in Decretoru libros: vt quod decernit Pontifex scribens ad Episcopum Florentinum, vt nubens consanguineo mulier amittat in pœnam instrumenta dotalia. Et quod alia epistola scripta ad Veronensem Episcopum, h[oc] denegat palliu conceendum esse nisi præsenti. Sunt & alia plura notata dignissima in ijsdem Gregorij epistolis, sed non patitur ratio instituti in singulis immorari.

Hoc eodem anno, quarto Idus Iulias ex hac vita ad Deum migrat sanctus Ioannes Gualbertus magni nominis Abbas Vallumbrosianus, qui viuens & post mortem miraculus claruit. Cuius præclaræ res gestæ à pluribus scripte cum fuerint, quæ ab Atto Pistoriensi Episcopo elucubratæ fuerunt, vsu frequentiori retinentur, in quibus vbi narrantur miracula, quæ post eius obitum contingunt, hæc inter alia: Dominus quoque Gregorius Septimus Papa, qui ad sacra[m]enta Missarum solemnia reviens, in multa compunctione solebat accedere: dum continuis tribus diebus compunctio sibi consueta decesset: in memoriam ei venit nomen & sanctitas sancti Ioannis, cum quo dum vueret, amicitiam & no-

^e Id. epist. 38. 39.
^f Id. ep. 39.
SAXONES IN RE- GEM CON CITATI A GRECO- RIO CO- HIBEN- TVR.

LXXXV- II.

GREG. SE- QWESTER PACISTIN TER RE- GEM ET SAXONES

LXXXV- III.

^g Id. epis. 24.

^h Id. epist. 24.

LXXIX

* Greg. I. 1.
epist. 35.
LXXXIII
GREG. PA
PA INPHI
LIPSIUM
REG.
FRANCO-
RVM QVA
RE COM
MOTVS.

LXXXIV

LXXXV.
PHILIP-
PV SREX
FRANC.
PARET
GREG.
PAP.
^b Id. lib. 1.
^c Greg. li. 1.
^d epist. 36.

^d Id. ibid.
epist. 37.
^{*} al. Adela
idem.
LXXVI

titiam multam habuerat. Quem dum in suum auxilium humili-
ter inuitasset: mox gratiam eiusdem compunctionis sancte & mul-
ti largius quam solebat habere, resumpsit. Quod Dominus Petrus
Albanensis Episcopus cognovit Igneus ex ipsis ore domini Pa-
pae se testabatur audiff ipse quoq verum fuisse coram multis cre-
bro dicebat. Qui idem Pontifex audita morte ipsius, disci-
pulos eiusdem Ioannis hortans ad imitationem magistri,
litteras dedit ad illos, quae habentur in vita ipsius Ioannis
locupletius scriptæ, his præmissis: Gregorius Papa vbi
amici charissimi accepit obitum, ad ipsius monachos has
de morte ipsius consolatorias litteras dedit:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei clericis, monachis ac
religijs laicis, disciplina sancte recordationis Ioannis Gualberti
Abbatis imitantibus salutem & Apostolicam benedictionem.

LXXX.
EPIST.
GREG.
PAP. AD
MONA-
CHOS
VALLIS
UMBRO-
SÆ.

Licit veneranda memoria eundem Ioannem patrem vestrum
corporis oculis non viderimus, quia tamen fidei eius puritas in
Tuscia partibus mirabiliter resplenduit, multum cum amore di-
leximus, cuius sanctæ conuersationis studium quamvis vos imita-
tores esse non ambigimus, vt vigor rectitudinis vestra ad extin-
pandam de agro Dominico Zizaniam sollicitius inuigilet, atten-
tiusque ferueat, paterna vobis exhortationis verba impendamus.
Vos itaque, dilectissimi in quantu humana: possiblitas permittit,
vitam illius sequentes, & vere filios eius & heredes simili vos con-
uerfatione probantes, viriliter agite & confortamini in Domino,
& in patientia virtutis eius, documenta sanctarū scripturarū, qui-
bus hereticorū argumenta destruuntur, & Fides sanctæ Eccle-
sie defenditur contraria membra diaboli, que diversis machinationi-
bus Christianam religionem conantur evertere, mens vestra quoti-
die meditetur, & ea qua solet, libertate in malorum confusione
erigatur, eos verò qui in vobis confidunt, & consilium religionis
vestra sequi disponunt, more predicti patris vestri suscipite, & de
his, quæ ad salutem eorum pertinere videntur, sancti exhortationibus
instruite: vt non solum vestra, sed & vos sequentium cir-
cumpositi populi considerantes sancta opera, glorificant Patrem
vestrum qui in celis est. Nos autem ipsam amorem, quem patri-
vestra & vobis olim impendimus, donec nostros spiritus rexerit
artus, exhibere desideramus, & tanto quidem deinceps maiori-
vos charitate soucibimus, quanto vos in diuinis negotijs feruen-
tores esse probabimus, quibus non solum spirituale, sed & seculare,
si neceſſe fuerit, auxilium, Deo adiuuante, ministrabimus. Vos
igitur omnipotentem Dominum exorate, vt ipse vires & facul-
tates nobis tribuat, quatenus suscepti regimini importabile pon-
dus peccati tolerare, & sanctam Ecclesiam in statum antiquæ re-
ligionis reducere. Valete. Iam reliqua prosequamur.

LXXXI.

Eodem anno idem Gregorius Papa Romæ instaurauit
& consecravit Diaconiam sancte Mariæ in Porticu di-
cam, in antiquo Foro Romano positam, non longè à
clivo Capitolino, vt eiusdem Ecclesie docent vetera mo-
nimenta, in quibus etiam eiusmodi distichon sculptum
legitur:

Septimus hoc Praeful Romano culmine fatus

Gregorius templum Christo sacrauit in aum. At hic finis
est rerum Gregorij anni huius, reliqua annis singulis,
quibus gesta esse noscuntur, temporum ordine diponen-
tur.

LXXX-

II.
BULGARI
CA ECCL
SIA LABO
RAT.

* Theoph.
epist. 17.

Quod verò ad res spectat Orientales, hac eadem un-
decima Indictione, Gens (inquit Europolata) seruorum,
quos etiam Coruatas vocant, exiit ut Bulgariam redigeret in ser-
uitum. Cuiusbelii causa Bulgarica Ecclesia graibus est
affecta moleſtij, quas eius Archiepiscopus Theophylactus suis deplorat datis ad diuersos epistolis, & inter alias
in epistola, quam dedit ad filium a Sebastrocratoris de-
vna ex Ecclesijs destituta ministris, hæc habet: Ab omni-
bus viam pretergredientibus spoliatur, nec Episcopum residentem
habet, vt qui dorsum verberibus, malas alapi præbere non fe-
rat: Episcopo autem propter vexatorum atrocitatē fugiente,
alium ullum manere mirum esset. Caput enim suum cetera corporis membra comitantur. Quin & sigillati illi, quos ei potens
sanctusque Imperator noster concesserat, cum Ecclesiam circum-
sedissent, prius eandem ob causam a patribus receperunt, & silua
latebris salutem suam credentes ibi delitescant. Propterea nec
diaconus, nec presbyter (6 miseras meas!) in pulcherrima quoniam
Bulgaricarum Ecclesia remansit. Ab ergo eam inspecturus,

& visa planxi, & post lacrymas causam interrogavi, & interro-
gans didici, & edocuit nunc doceo humili hac est epistola ad opti-
num patronum meum, &c.

Cum autem furor bellico grassante, vnam ex Eccle-
sijs comburi contigerit, Episcopum eius loci his consola-
tus est litteris: b

Camatero domino Gregorio.

Tempus est, vt propheticum illud dicam, frater reverendissi-
me: Heu mihi, quia ignis deuorauit speciosu: terra. Quid enim
speciosus domo Dei? quid delectabilius? quid verò dilectis Dei ta-
bernaculis & loco gloria eius decentius haec peccata mea, quæ igni
forstian exuferunt sanctuarium Dei. Quis dabit capiti meo aquam,
& oculus meu fontem lacrymarum, & plangam filie populi mei
contritionem, oppiduli huus, inquam, miserandi, lona cucurbi-
ia, que simul enata est, siuul exaruit, & matris item populi mei,
quod miserabilius duco, Dei Ecclesia. Quenam mens ita ad-
mantina? quis adeò duro corde, vt non ardeat & ipse, non di-
cam ad aspectum, sed ad tenuem auditum? Quid hoc est, Domi-
ne? iudicio enim tecum agam. Quomodo repulisti nos & deſtru-
xisti nos, ostendisti non solum populo, sed etiam sacerdotibus
dura: potasti nos vino compunctionis. Reliquisti Domine domum
tuam desertam, & cessare fecisti sonum cantionum in ea, &
erit, qui transibit, exſibilabit eam. Et diadema decoris detur pasti,
& coronam gloria & laude discerpisti. Quomodo ista Domine?
Quomodo castigasti nos non in iudicio, sed in furore? & aſpe-
rata & ſupradomum domesticos afflixit; vindicans vindictaſti
& conſecisti. Et olim quidem illi aram caeleſti igne & paluerem
opum lambente conſumpſisti, vt glorificares iuſtriam. Nunc ve-
rò sanctum altare tuum igni tradidisti, non ad gloriam nostram,
sed ad contumeliam. Peccauimus, sed tu patiens es; iniuste egis-
mus, sed tu preſtabilis ſuper malitia hominum, ſed tranſgreſiens
iniquitates ſi diſtranſiliens peccata. Quomodo igitur totam nobis
facem puri velliſ euacuasti?

Sed o quid ago vi doloris abruptus, excessi ipſe à meipſo, &
inflictam penam calamitatem duco inconsolabiliem? Ceterum hec
ut a prioris non habent; ſed & castigans pater, & castigati, filii
ſunt. Exurge igitur frater sanctissime, oſtende aliquando mentis
tu & constantiam, & que tui propriæ eſt animi, celſitudinem. Si
dolementis nos ad hunc modum, & hiſ casibus eneruamur: quomo-
do dolores aliorum leniemus? quomodo ad fortitudinem erudi-
emus? cum ipſiſne ſe iaceamus; quomodo altos à lapsu erigemus?
Ne mihi talis eſto, potentis Dei ſacerdos, qui poſſe omnia debes
in eo, quite confortat Chrifus, & potens eſſe, vt inſirmos confor-
tes uicta Paulum magistrum tuum.

Bonum quidem foret non eueniſſe, quod factum eſt. Quis ne-
gabít? Quando autem ita Deo placuit, voluntati eius quis refiſſat?
comfortatio etiam quod factum eſt melius. Non igitur illud ſpe-
ctandum eſt, quomodo viatum dolori prabeamus, per ſe enim
dolor pingueſciit, nec comeatu eget aduentio; ſed qua ratione
preſentem ſubtrahentes, maciem illi procuremus. Sic in corporis
morbis, mulierum eſt pectora tundere & plangere & dilaniare;
medicorum veſtis hæc inhibere, & curationem morbi inuenire. At
difficilis eſt mali curatio ac praefertim adeò alienis ab omni hone-
ſtis temporibus, diebusq omnium rerum agentibus. Et vbi eſt po-
testas eius, qui verbo omnia condidit? ipſe dicet & ſient, manda-
bit & creabuntur.

Reuocabo in mentem tibi veterem ac diuinam historiam.
Templum illud celebre incliti nominis, proximum ab orbe mira-
culum, quo Salomon Deo in Hierosolymis dicauit, à Nabuzarda
incensum fuerat & eversum. Poſtea vero ſalutis populi captiu-
itate, excitabat quidem Deus omnes ad dominus Dei readiſtatio-
nem, ac humana uirtutis ſuas vires reputans, opus aggredi non
audebat, vt difficile ad perſiendum. Tum Aggeus prophetæ à
Deo excitatus increpat puerilimes, & diſſidentia perſingit im-
becilitatem, & maiora pollicetur ac pulchriora: Erit, inquit,
nouissima gloria domus huius maior quam prioris, ait Dominus
omnipotens. Hac eadem & tu tunc cogita tibi ab eodem ſpiritu
denuntiari: hic tibi ros à Deo exuberantia tristitia medicamen-
tum. Quoties optabas pulchrius templum videre & veniſſi;
deinde hic & ille casus incidentis retardauit tuam ad opus acri-
tem. Quid ergo ſci, an sapiens rerum noſtrarum diſpensator ſic
tu diſpoſit, vt neceſſitas fieret iuſtitutum, & opus non additio,
ſed effacio? Qui itaque hoc ita designauit, ipſe diſſicia facia-
reddet, & poſſibilita, quæ impoſſibilia videntur. An sapiens quidem
eſt?

LXXX-
VI.

V.

LXXX-
III.
b Theoph.
epift. 49.

DE INCEN-
SA ECCL.
LVCTVS.

LXXX-
IV.

LXXX-
V.

LXXX-
VI.

est & non potens? aut potens quidem & non bonus? aut omnia haec quidem, sed de gloria sua minus est sollicitus? Non ita res habet, non ita. Quin & velut sapiens, quod melius erat, prouidit, & sicut bonus quod vnde est, facit, & ut glorificari volens, celerius. Praeter hoc autem experimentum tibi affectionem istam proposuit, quo & promptum animum ostendas ad eius obsequium, & alia perferas, quoad potes. Scit nos bona plerumque non aggredis sponte nostra, id est & iniuitos ad bonum operandum impellit, atque hoc est, quod in Euangelij animaduerti, compelli quosdam ad cœnam intrare:

LXXX.
VII.

O dulcem tyrannidem! o vim liberatis donatricem! o pater mordendo amans! o viscera vrendo flagrantia & ideo rorem è vestigio copiosum influentia! Ne igitur ad iracundiam illum amplius quam par est, provocemus, aduersus flagellum quirantes, nec velut murmurantes ad leuisimum, secundum, id est grauius forsan accersamus; sed ostendamus tanquam filii inflictum fuisse, accedendo velut ad patrem. Accedemus autem hoc modo, si tristitiam profigemus, ut patris alterius tenebrarum & confusionis factum, & spei nostræ manus ad Deum tendamus, eiusque auxilijs & tutela manum inuocemus. Hac tibi à nobis, o verbi sacerdos & frater noster. Plura autem intè tibi suggeres, quibus dolorem mulceas, & tibi & alijs amicis te præbeas. Paracleti aduersus tristitiam gratia confirmatus. Haec tenus hoc tempore Bulgaricæ infestationis Theophylacti nobilissimi ingenij monumentum, quod nunc primum Latinitas vidit. Extat & alia ad Episcopum Bydinæ eiusdem argumenta a epistola de his, que paterentur ab hostibus, omnia rapina, cæde, igneque misericordibus.

Theoph.
epist. 55.LXXX.
VIII.QVID A
MINIS-
TRIS IMP.
PATEREN
TVR EPI-
SCOPI.

Quænam autem tunc pateretur Ecclesia à suis, accipe ex alia eiusdem Theophylacti epistola ad Patriarcham Constantinopolitanum tunc data, cuius est exordium: Et qui ausus es, dicat quispam, &c. Vbi hæc inferius: Heu quomodo dicam Episcorum nunc cruces ac spinas, quibus in calamitatem redacti sumus? Quoniam cælo iam caput figit peccatorum intactantia, viduam atque orphanum enecantum, omnemque indigenam & proselytum perimentum. Et non est qui adiuuat, non est qui eripiat, sed aguntur, & pessum eunt omnia, cum nemis sit qui liberet, neque qui saluum faciat. Et illusores quidem dominamur nostri, excætores autem reliquias falsis demetunt exactius. Omnes qui nobis præsunt, etate simul & prudentia iuniores sunt, sed & iniuitate semper iuniores, non senes & adulatati; auraria species semper excitantes, & obliquum spiritum in visceribus innouantes. Nec monitis, nec hominum metu reuocantur, sed validius quiddam spectantes, in malitia inualescunt, in iniustitia aluntur & corroborantur. Quod si quis Imperatoris mentionem faciat, & gladij, quem ad malefactorum terrorē à Deo gestat, in anem rident sermonē, & dicens simplicitatē condemnant. Hæc & alia id genus plurima. De magistratibus autem & exæctoribus quæ in Episcopos agerent, ita inferiorius subiicit: Terrent semper eos qui semel dederunt, quasi dare semper posint, ac nisi accipiant, effteratur. Putant nullo modo pauperem fieri Episcopum, sed nasci quidem illi ex terra sine semente, & sine cultura omnia; fluuios autem aurum illi assatim incoctū trahere, & canes ipsas equos & mulos parere, omnia denum Dei ministro noua esse; ac nisi essent, ne ministrum quidem Dei fore, sed impium & profanum. Sic Deum ex societate contumeliosum faciunt, & sciorum amoribus capi, & gratia largiri, & quoniam vel demonum ipsorum non deteriorem? Non enim perhorrescant que ipsi contra Christianos agunt, auraria rebie incitati, sed Episcoporum accusationibus, tanquam sui ipsorum defensionibus innituntur. Quasi premiū quoddam ipsi propositum sit, si post eversa Ecclesiastū bona, ipsos etiam inquietum Antistites. Hæc & alia miserrima lugens, quænae prolixitate Lectoris obruā, prætermitto.

LXXX.
IX.

Id. ep. 50

Porrò autem Patriarcha his à Theophylacto acceptis litteris, ad eum rescribens, nifus est, quibus valuit argumentis consolari, adiunxit & epistolę eulogia. His Theophylactus acceptis aliquantulū recreatis animo, immensas rependens gratias, epistolam ad eundem reddidit, que sic incipit: b Et quis nunc beatior nobis est, qui Domini litterarum benedictionē accepimus, quibus & animo sanctificati sumus, & oculis, lingua, atque auribus purgati, intelligendo, legendō, audiendo, quæ scripta sunt, &c. In fine vero accepta recensens eulogia, mysticas inde, quæ illis continantur, figuratas elucidat.

Ad postremum eiusdem Theophylacti hic epistola de victoria aduersus Persas & Francos simul obtenta ab Imperatore, reddenda est, eo quod nulla de hac memoria reperiatur apud Græcos, siue Latinos historicos, quoru de rebus Orientalibus breuis tantum & inops narratio scripta legatur. Si quid aliundem afferri posse contingat, magnum ad ipsarum notitiam tanta obscuritate res ipsæ accipient incrementum. Sic se habet: c

Sebasto Paguriano Domino Nitolo.

Et unde, aut quales tibi persoluam gratias, magnificissime mi in Domino fili, ac Domine, quod me omnium hominum veraciū semper offendas; & laudes, quibus ornare te videor, magis ornes ipse, illas demonstrans, non Rethoris sophisticas adulaciones esse, sed spiritus vere bonis collatans exultationes, & oris virtutē celebrare scientis cantica. Enī tur quod mihi pauld ante nuntiatum est, quani faciant aures bonorū amantes & inuidia carentes? Non enim trophae duarū gentium supercilia detrahisti, & una cum Persicæ amentia turri, Francicæ etiam amentia culmen deieisti. Et nouis Phineis apparisti, qui potenti hastā tua duas gentes apud Dominum immundas perfodisti. Nam qui tributa exigere consuerat & ab alijs circa Pontum Gracianicis rivi bus intra Tanaidem fluvium & Maeotidem paludem, atque adeo à Colchorum regione ante sita, & Phaside ipso terminata; quin etiam a minori Armeniæ in alto posita Colonia, & Armenia ipsa vniuersa (Mariandinos enim præterea & Galatas & suuimus his Cappadoces) pinguis iam, grauissimæ tributorum exactionibus factus, gladij tuæ acie defectus est, ex altrices manus, & tributa potius pendere didicit. Excursionibusq; deiectus, quas prædonum more audebat & insidijs dissidens, tanquam Taronitæ manifesti, magis quam ciuitas in monte sita, ad bellorū verò conflictus magis aridas manus suas intelligens, quam paleas. Virbesq; iam populosas, quas ipse vix cooperat, dicto citius excvens.

Ita illi fortuna fuit alea. Ad calamitosum statum decidit; vel potius Dei laudes virtutū tuarum lancer in eum inclinarunt, non aliter quam leniores eorum quos ante Imperium tuum deiecit. Hinc credidit, fabulan non esse, que de prisca Romanis tropheis celebrantur, quinummo inferiora vero esse, que dicuntur. In te autem verum certit, dicam potius, tanto illi præstare te censem, quanto inferiore apparatu incitatus, equiparas teipsum illis, ita potenter exhibes vim tuam rerum defectu. Et vellet quidem te nunquam natum esse, miratur autem, vt egregium natum, & maledicit quidem natuati, beatos autem predicat, qui genuerunt. Ac tibi quidem liberorum orbitatem impetratur, vt in te genus tuum circumscribatur; sibi autem tales filios nasci optat. Et nunc primum sentit, se infeliciter ad tantum culmen pristinis ante te felicitatibus euectum, vt pluribus spoliatus, plus doleat. Vnicum solum habet solatum, quo se suscitent, quod à generosissimis Romanis tanta patiatur, quando quidem gloriari vici solent victorum præstantia. Quod si adeset Homerus, de vobis vtique diceret:

Ante fugit fortis, sequitur sed fortior illo,

Bona spe esto & tu ciuitatum pulcherrima Neocæsarea; brevi habitura es liberator Gregorium. Non insuetum est tibi à Gregorij beneficijs offici, & presentis erumna senum exuens, Neocæsarea vere videberis, arrham habes vicinos. Expecta porrè egregium sponsum, qui in victoria tua coniungetur, coronabiturq; corona è lapide pretioso. Christus enim Taronite trophea erigit. Verum impensis Turcus per te deorsum vergit, & que ad pedes solum spectat, qui heri superbias oculorum pupillas in omnem partē voluebat, & terram simul omnē ac mare delere cogitabat. Nunc ergo ad fæderum sermones, tanquam adiutores solos & salutares se conuertit, manusque non iam ad gladium diringendum, sed ad pacem tendit, & arcum assumit caducei, & amicum habere firmū cupit, quem hostem habent, expertus est inexpugnabilem. At Francus ceruice ferreus, cera fluxa mollior visus, ex abundante adorat, & per te potissimum Imperatorem nostrum. Quid vero reliqua defunt.

Porrò hunc, ad quem scribit, pium valde fuisse Ducem ex præcedentibus ad eum litteris datis, sanè significat, cum sic exorditur: d Et Dominus transfluit peccatum tuum, quod præsertim nec tantum erat, quantum in oculis eius semper. Ego vero & hoc in te admiror, colendi simile fili, quod etiam culices peccatorum, quasi camelos videas (contra quam Pharisæi à Domino arguebantur) & festucam, quæ in oculo est, v-

Theoph.
epist. 61.
DEVICTO
RIAEPIST
VELVT E
PINICI-
VM.

XCI.

XCI.

d Theoph.
epist. 61.
IVSTVS
ACCUSAT
OR SVI
IPSIUS.

grauem trahere reputaris, quod magnum virtutu fundamentum sermo noster statuit. Initium siquidem salutis, sui ipsius in re aliqua condemnationem credimus. Et perge ita, &c. At de rebus Orientalibus haec tenus.

Quod autem ad eiusdem auctoris scripta pertinet, ista numerantur à nostris: In Oseam liber vnu, in Ionom liber vnu, in Nahum liber vnu, in Habacuc liber vnu: in quatuor Euangelia. In Paulum libri quatuordecim. Habet hos bibliotheca Vaticana in Epistolas Pauli commentarios Theophylacti sub nomine tamen Athanali, mendaci titulo, & has à nobis citatas eiusdem auctoris epistolas. Ceterū vbius eum legeris, senties sancti Ioannis Chrysostomi semper eructare sententias. At de eosatis.

I E S V C H R I S T I

Annus 1074.

GREGORII VII. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 18.
Annus 2. MICH. VII. DVC. IMP. 3.

I.
LEGATIO
A GREG.
PAP. AD
HENRI-
CVM REG.

ANNVS sequitur Redemptoris septuagesimus quartus supra millesimum Indictione duodecima, quo Gregorius Papa legationem in Germaniam mittit ad Regem Henricum. Quinam autem ad hoc munus obediæ legationis delecti sunt, quid insuper per Legatos sit actum, videamus. Lambertus accuratissimus huius temporis scriptor de eadem agit legatione, quam Paschali tempore in Germaniam ad Regem peruenisse testatur, aitque: Rex celebrata in Babenbergia Paschali solemnitate Nurenberg perrexit obuiā Legatis Apostolicā Sedis. Erant autem hi, mater eius Imperatrix, Episcopus Ostiensis, Episcopus Prænestinus, Episcopus Curiensis, Episcopus Comensis, missi à Romano Pontifice, cōponere si possent, multò iam tempore vacillantē statum Galliarum. Nec tamen cum Rege sermonem communicare sibi rogati consenserunt, donec secundum Ecclesiasticas leges poenitentiam professi per iudicium eorum anathemate absolvetur, pro eo quod propter venditas Ecclesiasticas dignitates simoniae & heresos instimulatus fuisse apud Sedē Apostolicam. Quod ad hanc partem pertinet, eum poenitentem absolutum fuisse, ciudem Gregorij litteræ postea ad eum datae, & aliæ ad matrem eius scriptæ significant, inferius recitandæ. Quæ præterea per eosdem Legatos tunc sint gesta, ab eodem auctore sic accipe:

Itaque, inquit, petierunt verbis Romani Pontificis ipsi Legati, ut Synodus teneat intra Gallias pace Episcoporum sine reetur. Vehementer hoc abuerunt omnes Episcopi tanquam inusti atq; longe à suis rationibus alienum, nec se huic auctoritatī priuilegiū vili alij praterquā ipsi Romano Pontifici vñquam delaturos affirabant. Siquidem intenderat Romanus Pontifex, vt omnes Episcopos & Abbates qui sacros gradus pretio redemissent, discussione habita deponeret; iamq; hac de causa Babenbergensem Episcopū & alios nonnullos ab omni dinovo officio suspenderet, donec coram venientes inusti sibi criminē heresos digna satisfactione purgarent. Et Rex quidem cupide hoc volebat odio VVormatiensis Episcopi, & quorundam aliorum, qui eum bello Saxonico offendebant, quos hac calumnia inuoluedos, & dignitatis sua detrimen ta passuros spe certissima presumperat. Sed quia per Legatos res tantā posse confici desperabatur: consulto in audienciam ipsius Romani Pontificis delata est. Hucusq; de hac legatione Lambertus. Qui autem res gestas Papæ Gregorij prosecutus est Petrus bibliothecarius, de eadem hac agens legatione, hæc addit: Recepisti igitur affectuose Legatis Episcopis, & digno cum honore tractatis; cum dies plurimos Rex de sua emendatione sanctæ commonitionis verba mansuetæ & pacificè audiuit: quinque nobiles viros suos familiares ab Alexandro Papa excommunicatos, viz. à consortio & societate sua remouit. Synodus vero in ratione ipsa celebrare Legatis nequaquam permisit, allegans Liemarus Bremenensis Archiepiscopum, vices Romani Pontificis sibi, sicut & Moguntino Archiepiscopo in Germania, anti quis priuilegijs esse concessas.

Cui Legati Sedis Apostolica de legationis officio responderunt: Venerabilis frater certum tibi esse debet, quod neque auctoritas

canonica, neque mos Ecclesiasticus est, vt vtrum obitum eius qui dederat, Romani Pontificis auctoritas pretendatur. Hæc idcirco, quod tam Bremenensis quām Moguntinus se etiam esse Legatos iactarent Sedis Apostolicae, accepto priuilegio ab eiusdem Gregorij Papæ predecessoribus. Pergit verò:

Prætere a sicut in Primi Leonis Papæ quodam capitulo legitur: Pontifex Romanus vices suas ita committit, vt qui accipiunt, in partem sollicitudinis sint vocati, non in plenitudinem potestatis. Sed vt ad finem huīs contentiōis breviter veniamus; Synodus hac sagacitate est turbata, Bremenensis vero pro inobedientia & rebellione ab officio sacerdotali est suspensus, & Legati à Rege amplius munieribus honorati, cum eius gratia & benigno responso in columnes ad Vrbem Romanam redierunt. Hæc in vita Gregorij ex multis pauca. Non enim mihi dubium, ad eam turpem nimis tergiuersationem, qua dicent non moris esse per Legatos Romanæ Ecclesiæ in prouincijs externis congregari Concilia, sed nouum & inauditum haberi: ab eis esse responsum, contrariumque penitus plurimis fuisse demonstratum exemplis, nempe per Legatos à latere misis innumeris esse Synodos congregatas. At vero apparuit simoniacorum Episcoporum fuisse eiusmodi ex cogitatum falso vanumq; pretextum, ne scilicet in Synodo illa per Legatos agenda, suarum dignitatū dispensandum paterentur.

Reuersi Legati cum hæc omnia Gregorio significassent, & quas accepissent à Liemaro Bremenensi Archiepiscopo iniurias potissimum inculcascent; idem Pontifex datis ad eum litteris, vocavit eum Romanam ad dicendam causam, diemq; certam statuit, nempe natali die Apostoli S. Andreæ, qua sistere se deberet iudicio Apostolicae Sedis. Sed cum nec paruisset, rursus eum suis litteris vocavit, quæ sic se habet: a

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Liemaro Bremenensis Archiepiscopo.

Quia suscepisti beneficij, quo te sancta Romana Ecclesia voluit bonifare, te in memorem, potius ingratus cognovimus; oblitum etiam promissionem, canoniamq; obligationem, qua sancta Romana Ecclesia te fidelem, te diligere, eiq; ex corde obedire canonicè obligasti: non immergit super te dolendo mouemur, non sine causa tibi, quem fidem filium credebamus, irascimur. Heu inuersi mores, & tempora immutata! quem murum expugnabile pro sancta Romana Ecclesia, cui licet indigni presidemus, putabamus; quem scutum fidei, quem gladium Christi sumere debere, si oportaret, tum officio tuo, tum predicto debito pro sancta Romana Ecclesia, pro nobis etiam nosfrig; successoribus credebamus: iam eum nostrum inimicum nostrumq; oppugnatorē inuenimus, tuasq; iniurias * à te turpissimam & inauditam repulsam licet iniuste patimur. Legatis quippe nostri * Alberto Prænestiensis & Giraldo Ostiensis Episcopis, quos ad partes illas ad id destinavimus, vt in unum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus religiosisq; clericis conuocatis, vice & auctoritate nostra fulti, que corrigenda essent, corrigenter, que religioni addenda essent, adderent: pro viribus impediti. Ad hac vt & Concilium fieret prohibuit. Ab ipsis etiam Romanum vocatus ad institutum terminum, festinatatem scilicet sancti Andreae, non venisti. Ad hanc igitur, & quam plura etiam alia corrigenda, ad proximam Synodum, qua proxime Quadragesima prima hebdomada celebrabitur, Deo annuente, Apostolica auctoritate, ibi venire precipimus & invitamus. Predictus enim delictis nobis persuadentibus, ab omni Episcopali officio predicta auctoritate, donec ad nos venias, te suspendimus. Dat. Roma pridie Idus Decembri, Indictione XIII.

Hic omnium malorum origo. Etenim cum Archiepiscopus iste Bremenensis hoc modo præter omne ius fasque coepit ab obedientia deficere Apostolicae Sedis, resistens eius Legatorum iussioni, inobediens Gregorio Papæ aduersus eum Regem communxit, sicutq; quidquid boni mente conceperet infelix Princeps, huius instigatione & persuasione mox aruit, atq; schismatis iacta per eum semina fuit, & orta aluit vsq; in finem. Ut planè de nobilissima Ecclesia Bremenensi illud lugubre canticum fuerit occidentum: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? Filii Sion inlyti & amicti auro primo quomodo reputati,

* Greg. lib.
z. epist. 28
GREG.
PAP. VO.
CAT RO-
MAMBRE
MENSEM
ARCHIE-
PISC.

* atque.
* Huberto

V.
L I E M A-
R U S E C C L.
B R E M E N .
E P I S C .
S C H I S M A
T I C V S .

b Thre. 4.

sunt in vase teste, opus manus figuli? Quotquot enim præcesserunt usque ad præsentem Archiepiscopum Liemarum Bremensis Antistites, omnes sanctæ Apostolicæ Sedi studiosissimi à tempore Villehadi fundatoris per annos fermè trecentos. Sanctæ Romanae Ecclesiæ obseruatores semper extiterunt, ijdemq; viri sanctissimi, colueruntq; toto cordis affectu Ecclesiæ Romanæ Pontifices, ut potè bonorum omnium ipsius auctores, à quibus Euangelium accepissent, & quidquid decoris in ea esset Ecclesia & maiestatis, ab ijsdem fuisse consecuti. Quæ cuncta nec ignorasse potuit perditissimus Liemarus, cum Adam eiudem Ecclesiæ canonicus de his omnibus luculenter summa fide historiam scripsit, atq; eidem legendam obtulerit ac dedicauerit, cum ante biennium, nempe Redemptoris millesimo septuagesimo secundo, Adalberto defuncto, in Bremensem Archiepiscopatum successisset infaustrum prorsus exordio: nam perditus Liemarus mox (vt audisti) cœpit aduersus Sedem Apostolicam mira audacia & arrogancia erigere cornua, & reluctari.

VI.

Quæ autem hæc secuta sint, suo loco dicturi sumus. Gregorius autem, vbi ab ijsdem à se missis Legatis acceptis Regis Henrici animum erga Apostolicam Sedem propensum, paratumq; in omnibus parere iussis Pontificijs, has ad eum litteras dedit: a

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Henrico Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

Quamquam, fili charissime, causam Mediolanensis Ecclesiæ nostra compoferis, quemadmodum litterarum ad nos missarum series, pollicitatiq; continebat; tamen quia Legatus noster te benevolum tractabilemq; præbui, eorumq; interuentu quasdam res Ecclesiasticas laudabiliter correxisti, nobis quoq; per eos congrue salutationis & deuotæ seruitus exhibitionem transmissi, gratater acceperimus. Sed & illud, quod pia memoria Agnes mater tua Imperatrix Augusta apud nos constanter testificata est ijsdem que Legati Episcopi attestatis sunt, simoniacæ scilicet heresim funditus de regno tuo extirpare, & inuenienti morbum fornicationis clericorum toto annisu corrigerre velle: vehementer nos hilarauit. Filia quoq; nostra fidelissima vestra beatrix Comitissa & filia eius Matildis non modice nos latiscavere, scribentes nobis de amicitia & sincera dilectione vestra. Quod libentissime acceperimus: quarum consilio, sed & persuasu dilectissima matris vestra Augustæ ad hoc induxit sumus, vt has vobis litteras scriberemus. Quamobrem, licet peccator, memoriam tui inter Missarum solemnias super corpora Apostolorum & habui & habebo, suppliciter obsecrans, vt Deus omnipotens, & hec tibi bona stabilitat, & ad prefactū Ecclesiæ sue ampliora concedat. Moneo autem te fili excellenti me, & sincera charitate exhortor, vt in his rebus tales tibi consiliarios alhibeas, qui non tua, sed te diligant, & salutis tuae, non lucro suo consulant. Quibus si obtemperaueris, Dominum Deum, cuius causam tibi suggestur, protectorē propitiūmq; habebis, &c. Subiicit de causa Mediolanensi, deque vocatis Romanis quibusdam Episcopis Germania ad futuram Synodus.

VII.

Sed & idem Gregorius officio non desuit scribendi videlicet ad Agnetem Augustam: quæ vbi suscepit legatione pro Apostolica Sede ad filium Regem perfuncta rediit, has ad eam dedit litteras grati animi indices: b

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Agneti Christianissima Imperatrici salutem & Apostolicam benedictionem.

Gaudemus & exultamus in Domino, quod lumen vestre operationis ad nos usque resplenduit, & fructus vestre fatigationis, et si non ad vota vestra plenè cumulatus, Deo tamen ad laudem & gloriam, nobis ad latitudinem, vobis ad coronam perfectæ remunerationis exercevit. Neque enim nostra spes idè coarctari aut submitti debet, si desiderium vestre sanctitatis facultatem intentionis explenda non habuit: quoniam apud Deum perficit omnia, qui voluntatem gerens integrum, quantum potuit, operari non desit. Scimus equidem quod pro pace & concordia uniuersalis Ecclesiæ multum laboratis, & omnia quæ Pontificatum & Imperium glutno charitatù astringere valeant, amplius quem dicit posse, concupisces, & indecessa solitudine queritis. Quorum quidem quod maximum est, & uitati delectionis coniunctissimum iam peregit, videlicet filium vestrum Henricum Regem communioni Ecclesiæ restituimus, simulque regnum eius à communī periculo liberari. Quoniam illo extra communionem posito, nos

quidem timor diuinae ultionis secum conuincere prohibuit, subditos verò sibi quotidie eius præsenta quasi necessitas quedam in culpa ligavit.

Ad cetera verò quæ leuiora sunt, licet paupertatem vestram promptam esse non dubitemus per fiduciam tamen quam in Christo habemus, gloriæ vestram, vt iugiter tam sancti studijs instet, propter revelationem gaudi vestri, quodammodo exhortari impellimur, scribentes vobis, & sub omni certitudine notificantes, præstatu filio vestro vestra confusa, vestragis multum merita profuisse & quam misericorditer eum diuina respiciat clementia, vestram adhuc beatitudinem cum gratulatione visuram esse. Hoc autem unde & qualiter nobis compertum sit, cum vestram, menseante Deo, præsentiam viderimus, patenter indecabinus.

De cetero sciat eminentia vestra, nos his temporibus pro causa beati Petri Apostolorum principis in labore non paruo positos, & vestram in omnibus Beatriem, nec non & communem filiam nostram Mathildem diu noctuq; in nostro multum adiutorio desudare, ut potè vos sequentes, vos scit dominam & magistram discipulae, fideliter imitantes. Per vos itaq; nouum exemplum antiquatatis, per vos, inquam, illæ mulieres olim querentes Diuum in monumento, sapè nobis ad memoriam redeunt. Nam sic ut ista præ cunctis Discipulis ad sepulchrū Domini niro charitatis ardore venerunt: ita vos Ecclesiam Christi quasi in sepulchro afflictionis positam, pra multiis, immo penè præ omnibus terrarum Principibus, pio amore visitatis, & vt ad statum libertatis suæ resurgat, totis viribus annitentes, quasi Angelicis instructi & responsis, ceteros ad suffragium laborantis Ecclesiæ prouocatis. Vnde & revelationem supernæ gloria & aeternæ vite, quæ est in Christo Iesu, non dubie expectabitis, & confortes mulierum illarum præsentiam Saluatoris nostri inter Angelorum agmina pace perpetua fruentes, ipso præstante inuenietis. Quod autem de filia vestra Mathilde nos rogatis, gratanter acceperimus, collaudantes sanctitatē vestram, quod tanta vobis de salute illius cura est, quæ quidem in vos omni desiderio & fidelitatibus affectu cor & anima suam effundit, gloriæ vestram, quasi gaudia propria salutis exposcit. Ac nos quidem pro eilibenter oramus, & licet orationes nostras nostra Deo parum commendent merita: suffragante tamen pietate Petri, cuius seruus sumus, eas in conspectu Domini non omnino vacuas esse confidimus. Vestram igitur commendationem digna veneratione suscipientes, itidem vos, vt illius & nostri memoriam in vestris rogamus orationibus faciat, & mutuis nos apud Deum iuuenius intercessionibus: quatenus hic in Christo connexa charitas vnam & communem nobis in regno patris nostri, ipso præstante, sedem pariat & latitiam. Datum in expeditione ad sanctum Flavianum XVII. Kal. Iulij, Inductione XII.

Vidisti miracula de tribus clarissimis feminis à Deo præordinatis, cum maxima eset persecutio exercitanda, vt Romana Ecclesiam tuerentur, cum, inquam, aduersus eam sæculi Principes & potétores Episcopi cōspirarent, & qui essent de gremio ipsius in ipsam, vt Iudas, mouerent calcaneum suum. Ut planè illud mirandum à Deo fuerit innovatum, quod cœntra mundi elegit Deus, vt confundat fortia. Fecerit insuper matrem ignorare filium, affines affinem spernere Regem, & pro Romana Ecclesia tantum esse sollicitas Agnetem, Beatricem atq; Mathilde, atque hanc iuniorem, sed animo ardentiorem pro defensione Apostolica Sedi. Nam ad Gregorium Papam scribens, ad constantiā fidei suæ erga ipsum significandā illud d' Apostoli usurpauit. Quod non tribulatio, inquit, non angustia, non famæ, non nuditas, non periculum, non persecutio, non gladius, neque mors, neq; vita, neq; Angeli, neq; principatus, neq; virtutes, neq; instantia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; creatura alia poterit eam separare à charitate Petri in Christo Iesu Domino nostro. Ad quam tunc ista breuiter anni huius initio rescriptit Pontifex ipse: e

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Mathildi egregiae indolis puella salutem & Apostolicam benedictionem. Titulum puellæ loco virginis esse positū, inferius dicendum erit. At epistola ipsa sic se habet:

Quia serenitas vestra littera Apostolica Sedi directa, eandem testata sunt dilectionem Principi Apostolorum beatissimo Petro, bonitatem tuam promptam esse exhibere quam Iesu Christo Domino nostro vas electionis sanctus Paulus Coapostolus emus usque ad mortem feruentissimo amore studuit conseruare: gaudi repletus.

VIII.

IX.

X.

PER FOEMINAS
DEVS DEFENDIT
ROM. ECCLIES.

c Ioan. 13.

d Rom. 8.
MATILDIS ERGA
S. PETRVM
IMMENSAMOR

e Greg. lib.
1. epist. 40.

XI.

immenſitate, omnipotenti Deo quas possumus reddimus gratias. Sed nouerit prudentia vestra honestis inceptis, religiosisq; inchoationibus opus esse honestiori perseverantia, atq; Deo opitulante, religiosissima consummatione, &c. Hortatur venire cum matre ad Limina Apostolorum. Hac Gregorius ad eam tertio Nonas Ian. Indict. XII. anni huius exordio. Præstissime autem fideliter ac cumulatè quidē vñq; ad obitum, quæ est pollicita, declarant euenta, quæ nos suis locis inferius descripturi sumus.

XII.

^a Greg. lib.
^b epist. 47.
50.

GREG. PA.
PA. PIAE
MONITI-
ONES AD
MATHIL-
DEM.

XIII.

Extant & alie prolixiores hoc anno ab eodem Gregorio ad ipsam Mathildem datae a litteræ mense Februario, nempe decimoquarto Kal. Martij quibus eā ad sanctissimæ vitæ cultum quem suscepere, studiosissimè prosequendum hortatur. Meminit ijsdem se alijs cōmonuisse, vt ad perfectam Christianę religionis vitā excolendam, in his duobus portissimū insīcat, nempe vt sacratissimam Eucharistiam frequenter accipiat, & erga Dei Genitricē propensioni amore sit affecta. Sunt hac auctea planè Gregorij verba: *Inter cetera, que tibi contra principem mundi arma Deo faveente contul: (quod potissimum est) vt corpus Dominicū frequenter acciperes, indicauit; & vt certa fiducia Matris Domini te omnino committeres, præcepi deg, his pluribus agens ad finem ista de studio frequenter sumendi Eucharistiā, & cultu erga Dei Genitricē exhibendo hæc addit: Debemus, o filia, hoc ad singulare confugere Sacramentū, singulare appetere medicamentum. Hac ideo, charissima B. Petri filia scribere procurauit, vt fides ac fiducia in accipiendo corpus Domini major tibi acrescat. Talem quidem thesaurū, taliaq; dona, non aurū, non lapides pretiosos amore patris tui, colorū videlicet principis, à me tuare requirit anima, luce ab alijs sacerdotibus longe meliora pro meritis accipere posū. De Mater iverò Domini, cui te p̄ principaliter commisi, & cōmito, & nunquā cōmittere quoq; illā videamus (vt capimus) omittam, quid tibi dicam? Quam ioxū & terra laudare, licet vt meretur nequeant, non cessant? hoc tamē proculdubio teneas, quia quanto alior & melior ad sanctior est omni matre, tanto clementior & dulcior circa conuersos peccatores & peccartices, &c.* His planè Mathildis suffulta subfidis, mirum dicitu, quantū in Christiana vita profecerit, quantum se super ceteras scēminas exaltauerit, quantum etiam super omnes Reges & Principes eminentior apparuerit, & fortior sit inuenta etiam robore militari.

XIV.

S. ANSEL-
MO MA-
THILDIS
INSTRU-
ENDA
TRADI-
TUR.

Sed & muliebri infirmitati aliud apposuit fulcimentū ipse Gregorius Papa, dans ei morum magistrū, patrē spiritualē, sedulumq; pastorem animæ eius Anselmu Lucensem Episcopū, quem (vt diximus) è Cluniacensi cœnobio reuocauit ad Episcopatum. De ipso enim hæc in vita eius statim post migrationē ipsius ad Dominū scripta: *Cum n. penitus, vt Maria, desideraret Anselmus sedere securus: ecce fa-
cta est in omni Romano Imperio inaudita persecutio, Episcopi &
Principes penè omnes non solū dico inobedientes, verū etiā rebelles facti sunt sancta Sedi Romana, & inuenta est sola atq; vnica Dux & Marchionissa Mathildis in fide permanens, zelū Dei habens, & domino Papa Gregorio obediens. Hac vt sanctissimā tanti magistri, videlicet eiusfē domini Papa vitam, & religionis cognovit ardorem; totā se sua tradidit dispensatio, sperans ab oneribus mundi hujus tali obediētia explicari. Cui è contrario in remissione datur, vt quasi altera Debora a populorum videlicet militiā peragat hereticis & schismaticis resistat. Atq; ne tanquā sola deficit, cuiusodienda cōmendatur p̄sū ipso Lucensi Episcopo Domino Anselmo, cōmendatur, inquā, omni diligentia & affectu charitatis: cōmendatur à beatissimo magistro fidelissimo discipulo, sicut in cruce Christi b Mariam Virgine virginī Discipulo cōmendauit. Ita ergo dum vñterā Anselmus atq; Mathildis mudi voragine euadere, & contemplationi vacare conantur: majoribus mundi negotijs implicantur. Sanctissimus itaq; dominus noster & pater Anselmus custodia illius & studet & satagit in omni studio sanctitatis magis ac magis de die in diem exardescere. Possumus certissimè affirmare, quod repleuit eum Dominus p̄ spiritu sapientie & intellectus, vt effet ei magni consilij Angelus. Nam cum multa haberet facularia iudicia superscripta a domina Mathilda vnica B. Petri filia: ipse suis eam consilij ita peragere fecit omnia, vi & Euangelico p̄cepta, & canonū instituta, & legū iura seruaret, &c. Inferius de ijsdem: Per singulas Ecclesiæ in omni supradicta domina terrena regularē clericorū & monachorū compositū vicē, qui & malle*

se inquit, vt nullus in Ecclesiæ esset clericus vel monachus, quam irregularis (vt ita dicam) & irreligiosus inueniretur. At parum fuit eum docuisse verbis, nisi firmasset exemplis, cum nihil penitus ex delicijs palatinis illi inharere potuerit, apud Principes vitam monasticam per arduam excolens, vi vel aquastim explorare, pia culū grande putaret, & somno leuiter indulgere ex natura necessitate, socordia existinaret. At de ipso plura inferius. Tanti vero magistri & institutoris haud degener discipula Mathildis extitit, quæ nihil vñquā antiquius habuit, quam ad eius doctrinam, atque vita exempla componere mores, atque omnes actus accommodare.

At hæc omnia carmine cecinit etiam, qui eodē tempore vitam Mathildis ipsius conscripsit fideliter quidem, licet musa parū compita, Domnizo rerū inspectō, qui hanc ob causam prudentiū omnium iudicio maiorē sibi fidem vendicat recentioribus omnibus. Ut planè leuiorū mentis indicū sit deferri magis recentioribus dicendi peritis, qui ista monumenta vetera minimè comperta habentes, in obscurō positi, quidquid vel conjectura suggescit, vel ab aliquo alio proprio ingenio excogitatum inuenierint, scripsérunt, his magis credētes quā auctori qui præfens aderat, oculis videbat, & (vt ita dicam) manibus contrebabat, quantumlibet sermone imperitus extiterit. Cuius volumen autographū de vita Mathildis custodit Romæ Bibliotheca Columnēnis, quæ fuit collegiæ nostri doctissimi Cardinalis Sirleti. Exemplar verò inde scriptum, quo vñtrum, bibliotheca Vaticana conseruat.

Ipsè igitur inter alia de Anselmo Lucensi Episcopo, Matildi à Gregorio Papa tanquam patre atq; magistro concessu hæc habet:

*Inter quos fūlſt reuerendus Episcopus urbis
Lucensis, lucens Anselmus, maximè prudens,
Lege Dei doctus, monachus bene religiosus.
Gregorius Præſul Romanus, vt egit IESVS,
In cruce qui moriens dat Discipulo Genitricem,
Commisit dominam sic Anselmo Comitissam.
Quam docuit dicitus, regit exemplisq; benignis;
Peruersa secta monuit resistere semper,
Consilij magni cui hic Angelus his fuit annis,
Consilium cuius sequitur Comitissa venustum.
Nam quos ipsa valde prauos convertere mater
Quam sc̄cunq; modis quit, agit in omnibus horis
Multos cum feudo, multos munus tribuendo,
Pugnando plures, &c. Sed & de legatione eadem missa
a Gregorio Papa per Agnetem Augustam ad filium Re-
gem, Domnizo etiam agens, eaque cuncta quæ dicta sunt
in carmine concinens, ait:*

*Regis erat mater tunc Roma subdit a Papæ,
Quam vir amans pacem, pro nati mittere pace
Ordinat, & secum Praefestina quoque verum
Pontificem Christi, cui iungit & Ostia tristis
Pontificem magnum, quem nomine clamo Giraldum.
Hos vltra montes direxit Papa duosque
Quos Rex dignatur cum matre recolligit Agne.
In manibus quorum promisit iurā piorum
Se pro posse sequi, Papæ, sancti quoque Petri,
Ecclesiæ summi Domina nec vendere nummis.
Latifaciat valde nati responsio matrem,
Romam * regressa Papæ retulit noua gesta.
Papa Deo laudem tulit immensam super hanc rem.*

*Ad scelerā rursum redit Rex post modicum, tunc
Ad quem mendacem direxit denuo matrem.
De prope post ipsam sibi transmisit sua scripta,
Quod doluit tandem, matrice p̄ponit vt ante.
Credidit hoc statim genitrix quod Rex simulauit,
Quæ redit Romanam, Papam reuerenter honorans, &c. Vbi*

*Deo precib; vacans ipsa Agnes Augusta superuixit vñq; ad
annū Redemptoris millesimū, septuagētūm septimū,
vt suo loco dicetur. Nec illud quod idem Gregorius ad
Henricū Regē scribens hoc anno, septimo Idus Decemb.
Indict. XIII, ait: *Pia memoria Agnes mater tua, &c.* Eam
cōsueto dicendi more desuēta voluit significasse: nam
idem ipse Gregorius in epistola ad Christi fideles postea
data Indict. XV, adhuc eam fuisse superstitem docet.*

Sed

QVID DE
LEGATIO
NE MISSA

XV.

b Ioan. 19.

*Deo precib; vacans ipsa Agnes Augusta superuixit vñq; ad
annū Redemptoris millesimū, septuagētūm septimū,
vt suo loco dicetur. Nec illud quod idem Gregorius ad
Henricū Regē scribens hoc anno, septimo Idus Decemb.
Indict. XIII, ait: *Pia memoria Agnes mater tua, &c.* Eam
cōsueto dicendi more desuēta voluit significasse: nam
idem ipse Gregorius in epistola ad Christi fideles postea
data Indict. XV, adhuc eam fuisse superstitem docet.*

XIX.

^a Greg. lib.
^b epist. 30.

^c Greg. lib.
4. ep. 3. p̄p.
p̄ finem.

XVI.

DOMNIZO
SCRIPTOR
VITA MA
THILDIS.

XVII.

XVIII.

XX.
ERRORES
VULGATI
DE MA-
THILDE
CONFV-
TATI.

Sed antequam vltius progrediamur, quæ vidimus de virginitate Mathildis in Gregorij Papæ epistola titulo, quo nominat eam puellæ egregiæ indolis, affectemur in pressa vestigia. Siste quæso Lector gradum, & patere aliquantisper hic immorari, vt hactenus per mendaciorum deuia ductus, quæ de Mathilde sint vera, certaque, pernoscas. Quantum autem in his plures à scopo veritatis errauerint toto (vt dicitur) cœlo: tui ipse iudex esto, atq; sententiam fert. Nam afferere non dubitamus, nullam aliam penè historiam ita Scriptorum varietate sicut & multiplicitate reperiri tractaram, sed non elucidatam, immò potius obscuratam, quæ magis Lectoris mentem obuoluat densa caligine, & offundat tenebris cōfusionis. Hocq; nulla alia de causa, nili quod eius temporis Scriptores haud satis à posterioribus fuere consulti; sed illis emissis, quod eis visum est verisimile, non quod verum, sunt secuti, recentiori recentior hærens, & his posteriores se coniugentes, omnes simul per mendaciorum abrupta nescientes præcipites se dedere. Quam autem fuerit horum ingens numerus, recensere piget, volentesq; præterimus, ne ex aliorum ignorantia gloriam nobis quære videamur.

XXI.

De his acturi, in primis recitata verba Gregorij sunt expendēda. Dum enim in eius epistole titulo ipiā pueram egregiæ indolis nominat: modo quærendum, cuius tunc Mathildis etatis esset, vt vox illa, puella, quo accipienda sit sensu, intelligatur, & de ea, quæ sunt reliqua, pernoscantur. Qui tunc viuebat Domnizo presbyter, cecinitque carmine res gestas maiorum eius, atque ipsius quoq; Mathildis, cui & viuenti afflitit & morienti parentauit, totius eius vita ætatem fuisse tradit annorum sexagintanouē, obijisse verò diem anno Redemptoris millesimo centesimo decimoquinto, die vigesimaquarta Iulij. Sic enim ait:

Sex decies, nouem viuens annos in honore

Ialus ante dies octo quam det prope finem,

Silicet ante diem celebrem Iacobi Zebedai, &c. Cui quis non sentiat esse afflendum, qui cuncta quæ sunt Mathildis propinquus testis inspexit & scripsit: quæ quidem ratione eadem dicendum natam esse anno salutis millesimo quadragesimo sexto. Cum verò epistola illa Gregorij, quo nominat eam puellam egregiæ indolis, scripta habeatur mense Ianuario, Indictione duodecima, anno videlicet Christi, millesimo septuagesimoquarto: affirmare necesse est eam tum fuisse annos natæ viginti octo, vt planè intelligatur puellæ nomen in Mathilde non potuisse etatis esse, sed potius integratiss. Puellæ quidem nomen siue etati, siue virginitati tribui confuseuisse, omnne Scriptorum genus comprobavit, & cuiusque seculi vñus loquendi semper reddidit manifestum. His accedit; quod cum Domnizo eius vitæ scriptor, ipsius merita recolens tribuat ei centesimum fructum post trigeminum & sexagesimum, secundum triplicem vitæ itatum, coniugatorum scilicet, viduorum, ac virginum (quo sensu Patres parabolam Salvatoris à Matthæo de scriptam sunt communiter interpretati, & Ecclesia Dei in facris ritibus est secuta) planè Mathildem adhuc virginem permanisse, significatque haud obscurè voluit veribus illis in eius operis præfatione.

Idcirco fructus centeni colligit vñus,

Alter terdenam, sexagenamq; coronam

Dum tenet alter, habet centenam grandior alter.

XXIII.
ASTRVI-
TVR VIR-
GINITAS
MATHIL-
DIS.

Ista legit totas probitatis ure coronas. Ita tres vitæ status exprimens in Mathilde, quod fuerit nupta, vidua, atque virgo quoq; permanerit. Dicendum de singulis, & eum duntaxat adhibebimus testem, qui eodem Mathildis tempore vixit, eidemque familiaritatis vñu intimus extitit, nempe Gregorium Papam Septimum, cui qui refragatur, errore omnino lapsus manifestè intelligatur. Atque in primis, quod Mathildis nupta fuerit, ipse epistola ad Guillelmum b Burgundia Comitem his verbis significat: Idem uester nuntius veniat per Comitissam Beatricem quæ cum filia & genero in hoc negotio laborare procurat, &c. Per generum maritum filiæ vnicæ Mathildis expressissime

dubitari non potest. Data illa habetur epistola quarto Nonas Februarij Indictione duodecima, praesenti anno scilicet Redemptoris millesimo septuagesimoquarto. Sed quam citò factum esse diuortium idem Gregorius Papa significat e epistola, quam dedit ad Hermannum Metensem Episcopū mense Augusti, Indict. XIV. anno videlicet Redemptoris millesimo septuagesimo sexto, in qua ista leguntur: *De Mathilda verò communi nostra filia, & beati Petri fideli ancilla, quod vi volo. Sed in quo statu sit manus, Deo gubernante, adhuc certum non teneo, Godefredi autē quandam illius viri indubitanter scias, quod frequenter apud Dominum, licet peccator, habeat memoriam; quia non me illius iniurias, vel aliqua impediti vanitas, sed motus fraternalis dilectionis tua, & Mathilda deprecatione, illius exopto salutem. Hæc ibi Gregorius Papa.*

In quibus obseruanda sunt multa, atq; in primis quod dum Gregorius scribens ad Episcopum Metensem (est ciuitas Lotharingia) nomine Hermannum, eumq; communem patrem Mathildis appellat, coniuncte possumus, eundem ex materna linea fuisse ipsius Mathildis affinem, & puto patrum, qui scribens (vt appareat) ad Gregorium Papam, ipsum de ipsius Mathildis statu consultit, quod facto diuortio cum Godefredo v. ro suo, innupta remansisset. Ad quem rescribens ipse Gregorius: *De Mathilda, inquit, communi nostra filia, & beati Petri fideli ancilla, quod vi, volo. Quod autem mox subiicit: Sed in quo statu sit manus, Deo gubernante, adhuc certum non teneo.* Perpicue intelligitur, eandem innuptam hactenus perseverasse post diuortium Godefredi, quem & cum quandam Mathildis virum appeller, eum aliquando fuisse ipsius maritum, sed iam non esse amplius, manifestè significans, diuortium inter eos intercessisse demonstrat. Sed & cum eundem Godefredum s' inimicū pati idem Gregorius post ista subdat, se verò pro ipso Deum orare non prætermittere, id potissimum rogante Mathilde; illud ut opinemur inducit, Godefredū aduersus Gregorium, quod eius auctoritate diuortium factum esset, iniquo fuisse animo.

Quenam autem causæ diuortij intercesserint, Scriptorum eius temporis reperiri neminem qui significet. Nullum gradū scio consanguinitatis vel affinitatis intercessisse, quo putaretur impediri illud matrimonium potuisse; siquidem ipse Godefredus Gibber dictus, cui nupsit, ex priore coniuge Godefredi patris antequam Beatrice in viduam duceret, natus erat, & illa defuncta, istum priuignium, posterioris vxoris Beatricis videlicet esse oportuit, Mathildi verò genitæ ex Bonifacio nulla penitus propinquitate coniunctum, quæ eam in vxorem ducere vetaretur. Sed neque, si verum est, quod tradunt, qui res Lotharingia sunt prosecuti, hunc eundem Godefredum Gibberum ex alia postea uxore suscepisse filios, impotentia coeundi perpetua (quam causam ponunt diuortij faciendo) causa esse potuit. Sed neque ex fornicatione potuit accidisse, cum neutri post factum diuortiu nubere lieuisset. Et tamen de illo, quod aliam coniugem accepterit, verum afferitur, & de ista, an esset acceptura, in sua potestate fuisse repositum, ex dicta Gregorij epistola attinatur. Sed à diuinationib; abstineamus, satis nobis scisse, factum esse diuortium, & non nisi causa legitima intercedente, cum id tanti Pontificis sanctissimi atq; doctissimi auctoritas concesserit faciendum. At non consummatum matrimonium illud fuisse, sed tantum sponsalibus contractum, existandum, quod potuerit ita dirimi, & solutis ita nubendi alijs facultatem integrum remansisse. Sicque vt dictum est, facto diuortio, virginem permansisse, cui centenæ fructus p̄æmium deberetur post sexagenum, firma auctoritate eius temporis Scriptoris constanter vidi mus affirmat. Ut verò ista firmius percipias, Lector, hic sunt recitanda illa, quæ ad secundum Mathildis coniugiū comprobandum, vt firmissima propugnacula statuuntur ab eius sententiæ afferentibus; sed miraberis, cum nullo negotio ea videris dissipata: ridebis autē cum super nihilū, nempe super mendaciu, innixam aerem molem videris penitus euanscere; obistupes

^{e Greg. li. 4}
^{ep. 2. inf.}

^{QVOD MA}
^{THILDIS}
^{ALIQ; AN}
^{DO NV-}
^{PTA CO-}
^{DEFRE-}
^{DO.}

XXIV.

XXV.
CAUSA
DIVORTII
MATHIL-
DIS CVM
ODEFRE-
DÔ NESCI-
TVR;

a Matt. 13

b id. lib. 1.
epist. 46.

verò tunc magis, cum tot sapientes historicos eo potuisse traduci figura, & decipi vanitate, perspexeris:

XXVI.
MENDAX;
ASSERTIO
MATRI-
MONII
MATHIL-
DIS CVM
AZONE.

* Greg. lib.
2. epist. 9.

b Id. ibid.
epist. 36.
XXVII.

XXVIII
DE SECVN
DO MAR
TO MA-
THILDIS
CONFUTA
TVS ER-
ROR.

XXIX.
MATHIL-
DA QVA
TVOR EO-
DEM TEM.

c Id. lib. 1.
epi. 72. &
lib. 7. ep. 16
d Ibid. epi.
57. li. 2. ep.
9. 35. & 36
e Id. lib. 5.
epist. 9.

f Id. lib. 2.
epist. 35.

Dixerunt isti, post Godefredum esse Mathildem Azoni Marchioni nuptam, sed Gregorio Papa aduersante, iussum esse ob affinitatem inter eos intercedentem, diuortium heri. Ad quod probandum, duas adducunt eiudem Pontificis epistolas, quarum prior scripta legitur ad Beatricem & filiam Mathildem, data mensa Octobris, inchoata nuper indictione decimateria, hoc ipso anno millesimo septuagesimo quarto, ad cuius finem ista habentur: ^a Prætere a notum vobis est, Marchionem Azonem in Synodo nobis promisso, & fidem in manum nostram dedisse, se in nostram presentiam, quandocunque eum cōmoneremus, pro redendaratione sui coniugij venturum. Et nos quidem hac de causa ipsum vocauimus. Guillelmum Papensem Episcopum, & Heribertum Mutinensem, qui propinquatum mulieris scium, ad nos venire per epistolas nostras invitauimus, quatenus rei veritate percognita, quod iustum fuerit, Deo adiuuante, statuamus. Quapropter dignum nobis videtur, ut prefato Marchionem per certum vestrum nuntium mandemus, quatenus per terram vestram, in eundo & redeundo securus transire posset; ne occasione vestri timoris, in hac parte iustitia Christiana legu detrimentum sentiat. Hæc Gregorius, quæ quidem Azonem inimicū potius, quam generum Beatricis, maritumque Mathildis ostendunt, cui ab eis securitas quereretur, his iungunt sequentē epistolam ab eodem Gregorio ad Mathildem scriptam mensa Decembri, eadem indictione, & eodem anno Redemptoris septuagesimo quarto supra millesimū istis verbis:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Mathildi salutem & Apostolicam benedictionem.

Qualiter testibus & sacramentis in presentia nostra probatum, sit, te habuisse virum consanguineū Azonis, te et. & Azonem Marchionem in quarta propinquitatē linea consanguineos esse, ipsi qui eidem causa interfuerunt, poterunt tibi referre. Unde quia Azonem Marchionem sacramento constrinximus, nullam deinceps sine licentia nostra maritalē tecum conuersationē habere: ibi etiam ex parte beati Petri præcipimus, ut a consilio & cohabitatione sua omnino te abseras, & de perpetua iniquitate ita digne peniteas, quatenus gratiam Dei valeas recuperare, & tantum tamque turpis miincestus infamiam declinare.

Quod si forte pre eiudicatum te pati existimas, & testimonia atq; sacramenta de consanguinitate vestra improbare posse confidis; dam tibi audientiam in proxima Romana Synodo, ubi Deo auxiliante, neg. ad dextram, neg. ad sinistram in executione iustitie declinabis, sed quod iustum est, statuimus Dat. Romæ XV. I. Kal. Ianuarij Indict. XIII. Hæc afferunt tanquam irrefragibile tanti Pontificis testimonium de matrimonio Mathildis cum Azone Marchione contracto, sed per eundem Pontificem dissoluto. At cum ostenderemus Mathildem hanc longè aliam, diuersamq; fuisse à Mathilde, de qua est sermo, filia Beatricis: tota ista argumentatio ex scriptis Gregorij dissoluetur, eoque magis, cum eiusdem epistolis id totū firmissime comprobabitur, meridianaq; luce clarius demonstrabitur.

Atque in primis illud accipe, in monstruosos oportere errores Lectorem ferri præcipitem, si omnes Gregorij litteras ad Mathildem, vel de Mathilde conscripas, de Mathilde filia Beatricis putet intelligendas. De quatuor siquidē ipsidemq; diuersis eius nominis fœminis est mentione in eius epistolis, nempe de hac, de qua agitur Mathilde filia Beatricis: longè frequenter ac gloriösior de Mathilde Anglorum Regina; c de Mathilde Azoni d nupta, c aliaq; vidua relicta Arnulphi aduocati, quas ab inuicem complura distinguit, vt non sinatur Lector, ea attentè considerans, & equiuoca voce falli. Nam Mathilde ista Azoni Marchioni nupta, procul omnino abest, vt dici possit esse Mathildis filia Beatricis: siquidem quæ Azoni matrimonio iuncta est, primo fuerat copulata Guidoni Azonis consanguineo, vt ostendunt eiusdem Gregorij Papæ litteræ, f quod quidem nullatenus Mathildi filia Beatricis potest aptari, cuius maritū non Guidonem, sed Godefredum fuisse, eiusdem Gregorij Papæ litteris patet superiorius recitatis. Rursus illa Azoni nupta ab eodē Gre-

gorio asseritur fuisse soror Guillelmi Episcopi Papensis, quod procul abhorret, vt fingi posse de Mathilde filia Beatricis. Ita quidem ita se habuisse testatur & affirmat idem Gregorius Papa in epistola eodē argumento, nempe de Azonis atq; eius coniugis Mathildis tunc diuortio faciendo conscripta ad ipsum g Guillelmū Episcopum, cum eum citat ad futuram Synodus, quam totidem hic reddimus verbis, sic enim se habet:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Guillelmo Papensi Episcopos salutem & Apostolicam benedictionem.

Licet contra nos id egisse videaris, vt nec etiam Apostolicam benedictionem tibi mittere deberemus, scilicet quia ad constitutum tibi terminum nec venisti, nec legalem excusationem misisti; malumus tamen de pietatis modestia reprobandi, quam canorum rigore sequendo, nobedientiam tuam acriter vleisci. Quapropter Apostolica tibi auctoritate præcipimus, vt ad Synodus, quam, anueniente Deo, celebraturi sumus prima hebdomada Quadragesima, venias, & de causa sororis tuae respondeas. Licet enim clarissimum sit eam Guidonem Marchionem consanguineum Azonis Marchionis maritum habuisse: illud etiam sacramentis & testibus in presentia nostra probatum sit, eandem sororem tuam atq; Azonem quartam propinquitatē lineam nondum excedere: dabimus tamen vobis audiencem in prefata Synodo, quatenus si legalem defensionē vos habere confiditis, & testimonia & sacramenta ante nos facta improbare poteritis, coniugium illorum permaneat.

Aliquis si hoc iuncere non poteritis, vel à predicta Synodo vos subtraxeris, nullam demeptis inde fieri questionem, Apostolica auctoritate inhibemus. Vnde in sacramento, quo prædictum Azonem constrinximus, ita cautifauimus, vt cum lucetia nostra, si rationes vestra idonea fuerint, ipse posse eam reducere arg. in vxorem habere. Dat. Romæ XVII. Kal. Ianuarij Indict. XIII. Ecce tibi commentum de Mathildis filiae Beatricis cum Azone coniugio penitus dissipatum atq; in aera dissolutum, cum longè esse ista ab illa diuersa monstratur euīdē Pontificis auctoritate. His autem adde, quod diximus, tantum abesse, vt fuerit maritus nostra Mathildis Azo, vt tanquam ipsius inimico fuerit impetranda ab ea securitas in via, dum Romanum venturus, per loca illi subiecta transiit. Quisnam autem fuerit Guido iste, cui nupsiisset Mathildis illa, nos præterit: inuenimus tantum his diebus vixisse Guidonem Comitem Imolensem, ad quem extat eiusdem Gregorij Papæ epistola: i sed an hic ille fuerit, haud adeò exploratum habemus, vt affirmare possimus.

Verū illud absque dubio de Mathilde dicendum, ipsam iam propè senescentem (quod mirandū videri possit, nisi causa sciatur) matrimonio coniunctam viro bellissimo & Catholica Fide præstantissimo V Velphoni juniori, filio V Velphoni maioris Bauariae Ducis, de quo sèpè inferius, nepoti verò Azonis, de quo modo dictum est, Marchionis. Vt autem iam ætate grandæa eiusmodi iniret nuptias, non efficit levitas muliebris, vel suscit & impulit effrenata libido, sed coagit iussio Urbani Papæ, vt Catholici diu fatigati Henrici Tyrannide, in Italia subducatur fœmineo fatiscente, tanti militis robore respirare & sperare maiora deberent. At hæc quomodo se habuerint, dicemus suo loco inferius, auctore Bertoldo Constantiense, ea tunc scribente, quæ haberet ob oculos posita: cuius quoque testificatione patebit, Mathildem ita se ea occasione nuptiarum fœdere iungi passam, vt tamen viri complexu adhuc libera atq; soluta omnino permanferit. Sed de his suo loco dicendum.

At postremum autem ex eiusdem Gregorij recitatis litteris coniunctur Lambetus nescisse diuortium, quod intercessit inter Mathildem & Godefredum, quem Gozelonem appellat, dum non nisi morte ipsius liberam relictam fuisse Mathilde affirmat. k Quod autem ad Gozelonis nomen pertinet, nemini dubium esse debet, per Gozelonem significare voluisse Godefredū cognomento Gibberum, vel Strumosum ex mala habitudine corporis, id ipsomet testante superius, l cum eundem, quem hic Gozelonem, ibi Godefredum appellat: vtq; enim nomine ipsum dictum, priuilegia, vel alia publica monimenta eius nomine tunc scripta significant.

XXX.
MATHIL-
DIS RELI-
CTA GVL-
DONIS.

XXXI.

h Greg. lib.
2. epist. 9.

i Id. lib. 1.
epist. 10.

XXXII.
MATHIL-
DIS QVAN-
DO SECVN
DO NV.
PTA.

XXXIII
ERROR
LAMBER-
TI DE MA-
THILDE.
k Lambert.
Scrf. an.
1077.

1 Id. anno
1070.

Iam habes, Lector, de Mathilde germanam historiam, à mendaciorum inuolucris vendicatam, vt quæ haec tenus suffocata delituit, micet candore suo. Cessent nunc fabulae, & ex malè præsumpta auctoritate Gregorij Septimi fileant confutata mendacia, & euangelicant denudata figura.

XXXIV
1d. ann.
1077.
GREG.
PAP. CA
LVMNIIS
IMPETI-
TUS.

Sed iam de Gregorio Papa, occasione familiaritatis cum Mathilde, ab aduersarijs calumniam passo, a Lambertus quid scribat, attende, ait enim: *Hæc viuente adhuc viro suo, quandam viduitatis speciem, longissimis ab eo spacijs exclusa prætendebat; cum nec ipsa maritum in Lotharingiam extra natale solum sequi vellet, & ille Ducatus, quem in Lotharingia administrabat, negotijs implicitus, vix post tertium vel quartum annum semel Marcham Italiam inuaseret. Post cuis mortem Romani Pontificis lateri penè comes individua adhærebant, eumq; miro colebat affectu. Cumque magna pars Italæ eius pareret imperio, & omnibus, quæ prima mortales ducunt, supra ceteros terræ illius Præcipites abundaret, ubicumq; opera eius Papa indigisset, ocyus aderat, & tanquam patri, vel domino sedulum exhibebat officium. Unde nec euadere potuit incesti amoris suspicione, pâsum tacit antibus Regis fætoribus, & præcipue clericis, quibus illicita & contra scita canonii contracta coniugia prohibebat, quod die ac nocte impudenter Papa eius volvaretur amplexibus; & illa furtius Papæ amoribus præoccupata, post amissum coniugem ultra secundas contrahere nuptias detrectaret. Ita aduersus honestissimam fœminam, atq; sanctissimum patrem euombebant qui coniugij turpitudine, rete diaboli tenebantur astricti clerici cōjugati, cum vxores dimittere cogarentur, ita ex proprio affectu aliena pésantes. Quod adeò portentosum & extra omnem penitus veritatis imaginem visum est eriam perditissimo illi Bennoni schismatico Cardinali, hosti infensissimo Papæ Gregorij, vt cū multa falsissima in Gregorium ipsum scriperit, istud in eum obijcere non sit ausus: quæ nullatenus apud prudentes fidem inuenerint. De quibus idem Lambertus pergens hęc subdit.*

XXXV.
GREGO
RII IRRE-
PREHEN
SIBILIS
CONTI-
NENTIA.

Sed apud omnes sanum aliquid sapientes, luce clarius constabat, falsa esse, quæ dicebantur. Nam & Papam eximiè, tangit, Apostolicæ vitam instituebat, vt nec minimā sinistræ rumoris maculam conuersationis eius sublimitas admitteret, & illa in Urbe celeberrima, atq; in tantâ obsequientium frequentia obscurum aliquid perpetrans latere nequaquam potuisset. Signa etiam & prodigia, quæ per orationes Papæ frequentius fiebant, & zelus eius seruientissimus pro Deo, & pro Ecclesiastice legibus satis eum contravenenatas detractorum linguas communiebant. Hæc Lambertus, huius temporis rerū gestarū inspecto & scriptor. At iam de Mathilde satis, reliqua verò opportunitus de ipsa suis locis inferius dicenda erunt, modò autem quæ sunt reliqua rerum gestarum Gregorij Papæ anni huius, ordine temporum prosequamur.

XXXVI
INDICI-
TVR SYNO
DVS GE-
NERALIS.
b Greg. lib.
1. epist. 42.
43.

Indicatur ab eo Synodus Romæ celebranda prima hebdomada Quadragesimæ. Extant adhuc eius Indictionis litteræ eiusdem Gregorij b ad Episcopos Longobardia, in quibus inter alia, ista de vsu pristino & consuetudine, legumq; præscripto de Synodo annis singulis celebrandas: Non incognitum nobis esse credimus, in Romana Ecclesia iam dudum constitutum esse, vt per singulos annos ad decorum & utilitatem S. Ecclesiæ generale Concilium apud Sedem Apostolicam sit tenendum. Generale appellat, quod ex omnibus Italæ Episcopis colligeretur, cum alioqui continget ex Suffraganeis tantum circa Urbem positis Episcopis frequenter Romæ Concilia celebrari. Scripta sunt hæc ab ipso ad Episcopos sub anni huius exordio, nempe octauo Kal. Februarij.

XXXV-
II.

Conuenerunt in Urbem statuta die qui conuocati fuerunt Episcopi: habentur sacra comitia frequenti Episcoporum cœtu (numerum tamen certum non inuenimus expressum) In quibus Gregorius Papa inhærens prædecessorum vestigijs ad ea crimina refecanda, quæ magis tunc Dei Ecclesiæ labefactare videbantur, Apostolicā falcam conuertit, quæ etiæ recisa fuerant (vt vidimus) ab omnibus prædecessoribus, Leone Nono videlicet, & alijs singulis, qui succederunt, Romanis Pontificibus, tamen remanente adhuc altis radicibus fixis prauæ consuetudi-

nis virente cœptite, rurlius ampliori germine inicitur pullularunt. Ex dissidijs enim, quibus diu vexata laborauit Romana Ecclesia, infaustum illud accedit, vt peccata censura Apostolica nō coercita in malam consuetudinem propagata adeò increbuerint, vt cùm ad ea corrigenda Gregorius post alios insurrexerit, delinquentes omnes senserit aduersarios, atq; pauci sit inimicos, clericos, inquam, concubinarios, siue dixerimus coniugatos, tanquam si quid nouum & impossibile ab eo seruandum propositum esset, cùm tamen nihil præterea quam quod ab exordio nascientis Ecclesiæ vsu, traditione, legibusq; sacris receptum esset, iusserit obseruari. Quæ autem ob eam causam turbæ fuerint concitæ, Lambertus hoc anno sic narrat: Hildebrandus Papa cum Episcopis Italiae conueniens tam frequentibus Synodis decreuerat, vt secundum instituta antiquorum canonum presbyteri vxores non habeant, habentes aut dimittant, aut deponantur. Nec quisquam omnino ad sacerdotium admittatur, qui non in perpetuum continentiam, vitamque cœlibem profestatur. Hoc decretu per totam Italiam promulgato, crebras litteras ad Episcopos Galliarum transmisstebat, precipientis ut ipsi quoque in suis Ecclesiæ similiiter facerent, atque à contubernio sacerdotum omnes omnino fœminas perpetuo anathemate resescerent.

Aduersus hoc decretum protinus vehementer infremuit tota factio clericorum, hominem planè hereticum & vesani dogmatis esse clamitans, qui oblius sermonis Domini, quo ait: Non omnes capiunt hoc verbum, qui potest capere, capiat. Et Apostolus: d. Qui se non continet, nubat; melius est enim nubere, quā vici: violenta exactione homines viuere cogeret ritu Angelorum, & dum consuetum cursum naturæ negaret, fornicationi & immundicie frena laxaret. Quod si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium, quam coniugium deserere, & tunc visurum eum, cui homines sorderent, unde gubernandi per Ecclesiam Dei plebibus, Angelos comparatus esse. Vide, & deplorena mecum miserandum statum Germaniæ Ecclesiarum, si vera sunt, quæ auctor narrat, omnes clericos his vocibus reclamasse, & non magis, quod aliquot ex eis incontinentes fecerint, omnes fecisse dicat per ignominiosam hyperbolam: non enim puto illorū Ecclesiæ in profundū ita demersam, vt louiniana heresis ante tot sæcula condemnata, pro sacro dogmate sit recepta, atq; eo modo improba delensione munita, ac roborata mendacio. Nullatenus autem coegerit Gregorius, vel Ecclesiastica lex aliquem unquam inuitum continentiam profiteri, sed tantum cùm quis eam sponte professus est, clericatus susceptione, ad quem inuitus nemo compellitur, obseruare præcepit, quo nihil iustius, sanctius nihil dici potest & aestimari debet. Pergit auctor de diligentia cura Gregorij in sacris legibus promulgandis, & in usum pristinum reuocandis, dicens:

*Nihilominus ille instabat, & aſſiduis legationibus Episcopos omnes ſocordia, ac desidia arguebat, & niſi ocyus iniunctū ſibi negotium exequerentur: Apostolice censura in eos animaduſurum communabatur. Archiepiscopus Moguntinus sciens non paruo confite operam hanc, vt tanto tempore inolitam consuetudinem reuelleret, atq; ad rudimenta nascientis Ecclesiæ ſenectentem iam mundum reformat: moderatus agebat cum eis. Et primò eis in dimidium annum inducas & liberandi copiam dedit, hortans eos, vt quod necessariſ faciendum ſit, ſpontē faciunt, & tam ſibi, quam Romano Pontifici necē ſtatē admittant aliquid in eos quod ſecus ſit, decernendi. Ad ultimū congregata Synodus in Erfordia, mense Octobri preſiū ſam imminebat, vt relegata omni tergiuſatione, in praefatarum, aut coniugium abiurarent, aut ſacri altaris ministerio ſe abdicarent. Multas econtra illi rationes afferebant, quibus inſtantis perungentisq; * improbitatē eludere, ſententiamque caſſare niterentur. Cumq; aduersus Apostolica Sedis auctoritatem, quæ ſe ille ad hanc exactionem præter voluntatem propriam compulſum obtinebat, nihil argumenta, nihil ſuppli- cationes preceſq; proficerent: egreſi tanguā ad consultandum conſilium ineunt, vt in Synodus non redeant, ſed iniuriſ omnes in domo ſuas diſcedant. Nonnulli etiam confusis vocibus clamitabant, melius ſibi videri, vt in Synodus regreſi ſipsum Episcopum priuquam execrabilēm aduersus eos ſententiam promulgaret, carthædra Episcopali deturbarent, & merita morte multato, inſigne monumen-*

ADVER-
SVS DE-
CRETVM
DE CON-
TINEN-
TIA CLE-
RICORVM
TVML
TVATVM.

XXXV-
III.
c Matt. 19
d. Cor. 7.

CONCVBI
NARI
CLERICI
RESILI-
VNT AD
VERSVS
DECRETA
GREG.

XXXIX

* impor-
tunitatem.

XL.

SIGEBER
TVS CA-
LVMNIA:
TOR CON-
VINCI-
TVR.

XLI.

ROBER-
TVS GVIS
CARDVS
EXCOM-
MVNICA
TVS A GRE
GORIO
PAPA.^a Greg. lib.
^b 1. epist. 25.
^c Id. ibid.
^d epist. 46.
^e Leo Ost.
li. 3. c. 44.

XLII.

NEAPOLI
TANI OPE
S. IANVA
RII LIBE
RATI.^d Greg. lib.
^e 8. in princ.
^f lib. 9.
^g epist. 4.

XLIII.

^e Id. lib. 2.
^g epist. 9.

monumentum ad posteros transmittenterent, ne quis deinceps successorum eius talem sacerdotali nomini calumniam struere tentaret. Cum ad Episcopum relatum esset, hoc eos machinari, communitus à suis, ut tumultum, qui oriebatur, matura moderatione preuerteret; misit ad eos foras, rogauitq; vt sedato pectore in Synodum regredierentur, se cum primum opportunitas arrisisset, Romanam missurum, & dominū Apostolicum, si qua posset ratione, ab hac sententia aufereret deducerum. Postero die admisit in adiutoriū cōmuniter laicis & clericis, veterem illam de reddendū decimis querelam replicat, &c. De eadem Synodo & Gregorij Papa litteris his de rebus in Germaniam missis, quae desiderantur, meminit Marianus Scotus ea tunc scribens. Agit de ijsdē & Sigebertus hoc anno, & inuehit refractarius ipse in ciudem Gregorij renouatū decretū prædecessorum, quo iuberetur, ne coniugatorum sacerdotum quis missas audire presumeret, quasi negaret ipse Gregorius, vel alij, qui hoc statuissent, per improbos sacerdotes non confici sacramenta. Nunquam istud dixit aliquis Romanorum Pontificū, sed tantum quod ea ratione fatuissent, ut si forniciarius sacerdos sic se cōtemni videret, abstineret ab infami consortio foeminarum. Sed nec sic parentibus istis, laicis in opprobrium redditis, vt sal infatuatum non solum ab hominibus ipsi conculcati sunt, sed eo progressum afferit (quod dici nefas) vt etiam confecta per eos sacramenta corundem pedibus terrenuntur.

In hac eadem Synodo ab eodem Gregorio Romano Pontifice conflat excommunicatum fuisse Robertum Guiscardum Northmannorum Principem, de quo ista in fine epistolarum libri primi eiusdem Gregorij de rebus ab eo gestis hoc anno: *Celebrauit Roma Synodus, in qua inter cetera, que ibi gesta sunt, excommunicauit atq; anathematizauit Robertum Guiscardum ducem Apulia & Calabria atque Sicilia, cum omnibus fautoribus suis, quousq; respliceret.* Ita Gregorius aduersus Northmannorum Principem, quem patiebatur infestum, Ecclesiæ iura perturbantē, de quo scribit in a epistola ad Herlembaldum & b Guillelmu Comitem. Campianum enim post captum Salernum Robertus inuaserat, & inde à Gregorio eiectus, recedens Benueuentum obseruit. De his enim hæc c Leo Ostiensis: *Robertus Campaniam expugnaturus ingreditur. Ista vbi Gregorio Papa nuntiata sunt, Ducem Robertum ac Giliphum Principem Salernitanum à liminibus Ecclesia separans, collecto exercitu, aduersus eos ire disposuit. Quod postquam Duci nuntiatum est: concite vnā cum Principe Capuam remeat, & Dux quidem Benueuentum, Princeps verò Neapolim obfidere coepit.*

Neapolitani autem Principis timore perculti omnipotenti se Deo intentius cōmendabant, vt eos a potestate Principis clementissima miseratione dignaretur eripere: cumq; ciuitas eadem accerrimè oppugnaretur, sanctus martyris Christi Ianuarius & alijs Abbatēs à Principe sapè conspiciebātūt armati per castra discurrere. Putans autem Episcopum esse, interrogabat cur contra ordinem suum ad pugnam cum lancea scutatus exiret. Cui Archiepiscopus respondens: Ego, inquit, vt tu vir illustrissime conspicis, multis iam diebus eger in lectulo decubo, ille autem armatus quisnam sit, ipse videris. Scias tamen sanctum Ianuarium hanc protegere ciuitatem. Princeps verò dictis eius derogans fidem, urbem oppugnare persistebat. In ea verò obſidione, cum prius ab excommunicatione absolitus esset, defunctus est. Successitq; ei Iordanis filius, &c. Quando autem ipse Robertus Dux fuerit absolutus, suo loco dicturi sumus; non enim ante annum Gregorij Papæ septimum, Domini verò octogesimum post millesimum ipse Robertus Dux obediens Ecclesiæ absoluui meruit, vt ex eius iuramento d fidelitatis tunc præstato satis appareat.

Porro de eodē Roberto inuatore rerum Ecclesiæ Romanae, hoc anno mense Octobris, hæc scribit idem Gregorius ad Beaticem atq; Mathildem: *Prætereas citote Robertū Guiscardū sapè supplices Legatos ad nos mittere, & tanta fidelitatis securitatē se in manus nostras dari cupere, vt nemo unquam firmiori obligatione se cuilibet domino debeat, vel posit astrigere. Sed nos non inceras rationes, cur illud sit adhuc differendum, considerantes: superna dispensationis & Apostolice procurationis consilia præstolamur. Hæc Gregorius.*

Vt autem ad Synodum reuertantur, diuersorum Episcoporum atque Abbatum causa ibi tractata sunt, atque synodalis sententia, decretoque Apostolico definita, vt appareret ex pluribus f epistolis eiusdem Pontificis ex Synodo datis. Inter quas non prætermittendum dicere de causa Pictaviensium canonorum, vt Episcopus vel eius loco Decanus, vel alias in dignitate constitutus ius retineant certis diebus cantandi Missam in aliena Ecclesia, exempta scilicet, hocque seruari consueuisse Romæ in stationibus, atque in alijs orbis partibus. In eadem Synodo pariter ab eodem Gregorio Papa sanctum esse decreatum, vt Hispaniarum Ecclesiæ Romanum ordinem atque officium reciperent, ipsius Gregorij Papa litteræ g testantur, quod & Episcopi Hispaniarum qui Synodo interfuerunt, facere promiserūt, vt idem affirmat. Insuper lectora fuerunt in Synodo litteræ Geisæ Hungariæ Regis ad Gregorium Papam scriptæ, quibus idem Rex significabat suum erga Apostolicam Sedem incomparabile studium & obseruantiam, petens ne aduersantes sibi hostes aliquid contra ipsum ad eundē ferentes audiantur, eisq; fides adhibeatur. Ad quem ex eadem Synodo Gregorius h̄ respondet, laudans eius officium erga Romanam Ecclesiam, spondens ab eadem quidquid amoris & beneficij erga filium mater consueverit adhibere. In eadem item Synodo Guillelmus Episcopus Bellouacensis dignum exhibuit specimen Christianæ charitatis & Episcopalis modestiæ, vt qui grauissima passus a suis tā clericis quam laicis, quorum causa ijdem excommunicati fuissent: tantum abest vt aduersus eos conquestus sit, vt etiam pro eis Pontificem rogarēt, & abolitionem ab eodem Pontifice ab excommunicatione impetraret.

Ad hoc idem quod celebratum est Romæ à Gregorio Papa Concilium, inter alios vocati Licenses canonici ad dicendam causam, quod aduersus sanctum Anselmum suum ipsorum Episcopum conspirassent. Ita autē quomodo se habuerint, petenda sunt ab ipso presbytero, qui res ab eo gestas conscripsit, & agens de ipso, cū ex monasterio inuitus est ad suam Ecclesiam reuocatus, dicere pergit, quomodo mox suos canonicos ad regularem obseruantiam reducere laborauit: siquidem sub decreto anathematis statuerat Leo Papa Nonus, vt ciudem Ecclesiæ canonici vitam agerent communē & viuerent regulariter. De quo scriptor vitæ ipsius idē presbyter pœnitentiarius B. nomine (hoc tantummodo elemento in vita ipsius prolixiori quam accepimus à Constantino Cætano monacho Cassinensi, nomen auctoris exprimitur) hæc habet: *Cuius sancti Leonis decreti quoties vidit, aut recordatus est præceptum, expauit, nec tacere ausus fuit. Porro quā huius rei causa diram ab ijsdem subiectis sibi canonicis passus fit persecutionem, cū nec Mathildis ipsa id eisdē licet multum conata fuisset, persuadere potuisset, nec denique Gregorius Papa, idem auctor mox subiectiista:*

Accidit autem, vt ad eandem ciuitatem sanctissimus Papa Gregorius Septimus veniret, perlatusq; est ad ipsum illud negotium. Qui mox incipit paterno illos primum affectu admonere ac dicere; quoniam Romani Pontificis decretā præterire non licet: rogat eos & suadet benignè, quatenus saluberrimus obediāt decretū, & reverentissimi patris exequantur voluntatem; nec semel, aut bis, sed sapè ac multum, aliquando cum eodem S. Episcopo, interdū sine ipso alloquitur illos tum durè, tum blandè proferens eis Scripturas sanctas & auctoritates authenticas.

Illi verò etiū humiliiter se beata quandoq; monita finixerunt audiē, omnia tamen absentes depravauerunt. Vocantur denique ad Sedem Apostolicam; ibiq; conspiratores in proprium Episcopum & infidiliatores detecti sunt. Prolatis ergo canonibus, & lecto capitulo sancti martyris & Episcopi Fabiani, qui conspiratores & infidiliatores suorum Episcoporum curia tradendos instituit: iudicio totius sanctæ Synodi etiā ipsi curiae traduntur. Tunc fidelis illa & prudens Marchionissa Mathilda seruos illos appellans, in seruitutem curiae vocauit eos. Quamobrem triste præter quā credi potest, etiam aduersus ipsam quotquot potuerunt, conspirare fecerunt. Hæc ibi de rebus gestis in Romano Concilio in causa Lucensi, de quibus admonendum putamus Lectorem; desiderari omnia ista de persecutione Lucensium

^f Id. lib. 1.
ep. 51. 52. 53
54. 56. 57.^g Id. lib. 1.
epist. 18. &
sup. lib. 1.
epist. 64.MODETIA
PICTAVI-
ENSIS
EPISC.XLV.
LVENSES
VOCATI.
ROMAM.XLVI.
QYID
GREG.PA.
PA CVM
LVCENSI-
BVS.XLVII.
POENA
LVCEN-
SIVM.

canonicorum in suum Episcopum sanctum Anselmum, in vita eiusdem, quam Luca missam accepimus, decurta olim haud dubium, ab aliquo ipsorum, ne eiusmodi ignominia fugillati reperirentur maiores eorum. Sed haud omnia in diuersis locis sparsa exemplaria, quisquis ille fuerit, potuit mutilasse. Sed quemnam ista fecuta sint, idem presbyter pénitentiarius sic subdit:

Conuenerunt ergo quanplures iterum Episcopi apud sanctum Genesium, quod castrum à ciuitate Lucana non multum distat, inter quos reverentissimus Albanensis Episcopus nomine Petrus (Igneus cognomento dicitur) vicem domini Papae agebat, qui cum eodem Luncensi Episcopo sancto Anselmo & cum reliquo omnibus conspiratores illos excommunicauit. Vnde insolubiliter illi dolentes & indignates, totam ciuitatem malitiosè commouerunt, atque se auxilio perditissimi hominis quondam dicti Henrici Regis, religiosissimum Episcopum à ciuitate repulerunt, sed & predictam dominam Mathilde rebelles penitus facti sunt. Huius itaque coniurationis nefaria caput & princeps fuit quidam nomine Petrus, falsaprofessone canonicus, ordine damnationis sue subdiaconus, mente superbus, incontinentis moribus, verbis proœctis, corpore incompositus, vir sanguinum, & fomes omnium sanguinistarum, qui propter immensitatē malitia sua, factus est subiunctus contumax pro Henricana tyrannide. Cuius principis factione & gratia, viuente adhuc ipso sancto Anselmo eiusdem Lucanæ ciuitatis, id est Petrus est intrusus pseudoevêcus, factus postmodum Guiberti pseudopapæ audacissimus defensor obstinatusque sectator, occupans omnia quæ erant Episcopatus, ita ut vnum tantum castrum remansisse sancto Anselmo, idem auctor affirmet. Porro virum sanctissimum à sua Ecclesia sic extorrem apud Mathildem vitam agere Gregorius Papa præcepit, ut superius hoc eodem anno dicitum est.

Inter hæc autem Gregorius, cui vniuersalis gregis cura commissa, erga omnes studio immenso & cura propensiōri vigilans, & pro omnibus paterna ex festuans charitate, ut omnibus in angustia positis sit adiumento, animo indefesso laborat, ut secundum illud apostoli accidenti ipsi: *Præter illa que extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiæ: quis infirmatur & ego non infirmor? quis scandalizatur & ego non voror? dum videlicet eodem tempore, quo in gestis synodalibus totus esset, & mole negotiorum obrueretur, de habendo delectu militum cogitat aduersus Northmannos Campaniam inuidentes, & contra Sarracenos Constantinopolim perurgentes. De his enim hoc ipso anno, dum instaret Synodus, nempe quarto Nonas Februarij, ad Guillermum Burundie Comitem & Ecclesiæ Romanæ fidèle b scribens, ab eo secundum præmissionem suam factam Alexandro Papæ prædecessori suo milites exigit: sed quo sit animo in expeditione paranda, ad finem epistolæ ita declarat: Hanc autem militum multititudinem nō id est coaseruare curamus, vt ad effusionem sanguinis Christianorum intendamus; sed ut ipsi videntes expeditiōnem, dum confitentur timuerint, facilius subdantur iustitia. Speramus etiam quod forsitan alia inde utilitas oriatur, scilicet, ut pacatis Northmanni, transeamus Constantinopolim in adiutorium Christianorum, qui nūcum affliti creberimis mortibus Saracenorū, inhabitanter flagitant, ut sibi manum nostri auxiliū porriganus. Nam contra eos Northmannos, quinobis rebelles sunt, satis sufficiunt milites isti, qui nobiscum sunt, at quo stipendio conduxit auxiliares copias Pontifex audi: Certus es, quoniam te & omnes qui tecum in expeditione fuerint fatigati, dupli, mā multipli remuneratione (vt credimus) Petrus & Paulus principes Apostolorum donabunt.*

Cedere tandem militari potentiae, qui spirituali non cesserunt (vt vidisti) coactis Northmannis, idem Gregorius, ut instituerat, in Orientalium Christianorum auxilium expeditionem parat. At quanam tuba milites colligunt litteris vtiique Apostolicis, iisdemque duplicibus, quarum ista primæ datae habentur hoc anno Kalendas Martij his verbis:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Christianam Fidem defendere voluntibus salutem & Apostolicam benedictionem.

Notum vobis esse volumus, hunc virtutum præsumum portiorem.

dum de ultramarinis nuper reuertetur partibus, Apostolorum Limina, & nostram presentiam visitasse. A quo, sicut à plerisque alijs, cognovimus, gentem Paganorum contra Christianum fortiter inuulisse Imperium, & miseranda crudelitate, tam se è usq; ad muros Constantinopolitana ciuitatis omnia deuastiisse, & tyrannica violentia occupasse, & multa milia Christianorū quasi peches occidisse. Qua de re, si Deū diligimus, & Christians nos esse cognoscimus pro misera fortuna tanii Imperij, & ranta Christianorum clade nobis valde dolendum est. Et non solum dolere super has re, debita sollicitudini nostra sufficit, sed animas pro liberatione fratrum ponere, exemplum Redemptoris nostri, & debitum fraternali charitatis à nobis exigit. Quia ad sicut ipse pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere. Scitote igitur nos in misericordia Dei, & in potentia virtutis eius corsis, omnibus modis id agere, atq; parare, ut adiutorium Christiano imperio, quam citius, Deo iuuante faciamus. Vnde vos per fidem, in qua per Christum in adoptionem filiorum Dei vniuti estis, obsecramus, & auctoritate beati Petri Apostolorū principis admonemus, vt & vos vulnera & sanguis fratrum, & periculum prefati Imperij digna compunctione moueat, & vestra virtus pro Christiano nomine non inuitam fatigationem ad ferenda fratribus auxilia subeat. Quidquid autem super hac re diuinapietatis vestris animis indiderit, sine mora certis legationibus nobis remuniri studeite. Dat. Roma Kal. Martij Indictione XII. Rursum ad eos, & nominatim ad Ultramontanos sic: c

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, omnibus fidelibus sancti Petri, maximè Ultramontanis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Ad vos iam peruenisse credimus, quæ sit nostra voluntas, & quid ex parte sancti Petri dixerimus de adiutorio faciendo fratribus nostris, qui ultra mare in Constantinopolitano Imperio habitant, quos diabolus per seipsum à Fide Catholica conatur auferre, & per membra sua non cessat quotidiè quasi pecudes encare crudeliter. Sed quia nostri inuidet bonus d. sideris tentat, si potest nos impidere, ne illigratia diuina largiente, liberemur; & nos dando animas nostras pro fratribus nostris, coronemur. Proinde ex parte beati Petri rogamus, monemus, & inuitamus, ut eo modo, quo portitor horum dixerit, ad nos quidam vestrum veniant, qui Christiana Fidem vulnis defendere, & cœlesti Regi militare, & cum eius viam, fauente Deo, præparemus omnibus, qui celeste nobilitatem defendendo per nos ultra mare volunt transire, & quod Dei sunt filii, non timent ostendere. Itaq; fratres charissimi, esto ad pugnandum fortissimi pro laude illa & gloria, que omne de siderium sperant, qui hactenus forces suæ pugnare pro rebus quas non potest detinere, nec sine dolore possidere. Nam per momentaneū laborem eternam potestis acquirere mercedem. Omnipotens Deus, qui omnem legem suam in precepto abbreviavit charitatis, de: vobis toto corde, tota anima, tota virtute diligere; ut proximos vestros sicut vosipso diligentes, mereamini, si oportuerit, pro eis animas vestras ponere. Dat. Roma decimo septimo Kalend. Ianuarij, Indictione decima tertia. in fine videlicet anni presentis. Tamdiu enim varie obortæ occasiones cœptum opus præter Gregorij Papæ voluntatem & studium sunt remoratae.

Iam plusquam quinquaginta millia militum religiosæ militiae nomē dederant, & ipse Gregorius erat in procinctu profectionis in orientem, ut magno Christianæ religionis bono, nō solū Sarracenos exercitu oppugnaret, sed Orientale Ecclesiæ schismate ab Occidentali diuisam veniret, Armenos à fide Catholica penitus aberrantes ad rectam Fidei trahitatem restitueret; insuper si Deus annuisset, Hierosolymā perueniret: cum timens (quod accidit) ne Henrici Regis incōstantia, fides dubia, animus duplex, & in Sedem Apostolicā parum æquus ab instituto diuinitus cœpti operis eum cuenteret, anteuer tens ipse, litteras ad eum dedit quib; quā esset erga eū benigno animo declarauit, & quanti pōderis pro Christiana religione moliretur opus, significauit; & cum participatione ipsius cuncta perficiat, ab eo consilium petit; sed & qua esset erga ipsum fiducia patenter aperiens, ipsum sui loco relinquere Romanæ Ecclesiæ defensorem, iisdem litteris reddere voluit certiorē. Sed præstat hæc omnia eius verbis audire. In epistola enim tunc ad ipsum Regem data f; ista leguntur post nonnulla de paterna erga ipsum benevolētia verba præmissa:

*c Greg. lib.
2. epi. 37.
LI.
AD GER-
MANOS
PRO EX-
PEDITIC-
NE ORIEN-
TALI PA-
PALIT-
TERA.*

*LII.
COLLE-
CTA MILI-
TVM PRO
DEFEN-
Sione
ORIENTA-
LIS IMPE-
RII.*

*c Greg. lib.
2. epi. 31.*

Præterea

Præterea indico tuae magnitudini, quia Christiani ex partibus ultramarinis, quorum maxima pars à Paganiis inaudita clade destruitur, & more pecudum quotidie occiditur, gensque Christiana ad nihilum redigitur, ad me humiliter miserunt, nimis compulsi miseria implorantes, vt modis quibus possem eisdem fratribus nostris succurrerem, ne Christiana religio nostris temporibus (quod absit) omnino deperiret. Ego autem nimio dolore tactus, & vsque ad mortis desiderium ductus (magis enim vellen pro his animam meam ponere, quam eos negligens, vniuerso orbi ad libitum carnis imperare) procuravi Christianos quosq; ad hoc prouocare, ad hoc pellere; vi appetant defendendo legem Christi animam suam pro fratribus ponere; & nobilitatem filiorum Dei luce clarius ostentare. Quam admonitionem Italici & Ultramontani Deo inspirante (vt reor, immo etiam omnino affirmo) libenter acceperunt, & iam ultra quinquaginta millia ad hoc se preparant; vt si me possunt in expeditione pro duce ac Pontifice habere, armata manu contra inimicos Dei Volunt insurgere, & vsque ad sepulchrum Domini, ipso ducente, peruenire.

^a Luc. 12. Illud etiam me ad hoc opus permaxime instigat, quod Constantinopoli Ecclesia de sancto spirito à nobis disidens, concordia Apostolica Sedi expectat. Armeni etiam ferè omnes à Catholica Fide aberrati, & penè vniuersi Orientales præstolantur quid fides Apostoli Petri inter diuersas opiniones eorum decernat. Infat enim nostro tempore, vt impleatur quod pius Redemptor speciali gratia dignatus est Apostolorum Principi indicate ac precipere, dicens: ^a Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirmas fratres tuos. Et quia patres nostri, quorum vestigia, licet indigne, sequi optamus, partes illas pro Fide Catholica confirmanda sc̄pè adierunt; nos etiā adiuti preib; omnii Christianorum (si Christo duce via patuerit, quia nō est via hominis in manu eius, & à Domino gressus hominis diriguntur) illuc transire pro eadem fide & Christianorum defensione compellimur. Sed quia magna res magno indiget consilio, & magnorum auxilio, si hoc Deus me permisit incipere: à te quaro consilium, & vt tibi placet, auxilium.

^b Greg. li. ^{2. epist. 3. in fin.} SANCII REG. OBE
DI ENTIA ERGA SE
DEM A
POST. ^c Id. lib. 1.
epist. 63. Quia si illuc, fauente Deo, iuero: post Deum tibi Romanam Eccleiam relinquo, vt eam & sicut sanctam matrem custodias, & eius honorem defendas. Quid tibi super hū placeat, & quid prudētia tua diuinitus aspirata decernat, mibi quanto cœus potes, remittas. Nam si te plusquam plurimi putent, non sperarem, verba haec fruſtrā proferrem; sed quia forsitan non est homo, cui de sinceritate dilectionis meæ adhuc indubitate credas; Spiritus sancto, qui omnia potest, committo, & menti tuo suo more indicet, quid tibi cupiam, quantum diligam: & eodem modo circa me tuum mentem componat, vt impiorum desiderium deperat & bonorum accrescat. Hac enim duo desideria circa nos duos, licet diverso modo, incessanter inuigilant, & secundum voluntatem eorum, à quo prodeunt, decerant, &c. Hac Gregorius ad Regem Henricum, qui tantum bonum interuerit, dum Saxonice expeditioni totus intentus, quæque magna illi postponenda putauit. Cūm interea Orientalium rerum euentus felicior renuntiatus, feruore expeditionis illius minuit, vt ex literis ^b eiusdem Gregorij ad Comitem Pictauensem datis apparet.

Inter hæc autem contigit, ipsum Gregorium Papam accipere litteras à Sancio Aragoniæ Rege (est eius nominis Quartus, religione præstans, & bellica fortitudine haud impar) quibus idem Rex maximè pius significarat, se iuxta eiusdem Pontificis iusionem per Legatum illuc missum expressam, recepisse in sacris ritibus officium Romani ordinis obseruandum: ad quem idem Gregorius mense Martij ista rescripsit: ^c

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Sancio Regi Aragonensi salutem & Apostolicam benedictionem.

Litteras nobilitate tuae suauitate plena leti suscepimus, in quibus, quanta fidelitate erga principes Apostolorum Petrum & Paulum Romanam Eccleiam ferueas, sati perspeximus: quam, tametsi litteras tuas nullas videremus, per Legatos Apostolicæ Sedi euidenter compertam habebamus. In hoc autem, quod subditione tua Romani ordinis officium fieri studio & iusionibus tuis asseris: Romana Ecclesia te filium, ac eam concordiam & eandem amicitiam te nobiscum habere, quam olim Reges Hispanie cum Romanis Pontificibus habebant, cognoscetis. Esto itaque constans, & fiduciam firmam habeas, & quod capisti perficias; quia in Do-

mino Iesu Christo confidimus, quia beatus Petrus Apostolus, quem Dominus Iesus Christus Rex gloria principem super Regna mundi constituit, cui te fidelem exhibes, te ad honorem desiderij tui adducet, ipse te victoriem de aduersarijs tuis efficiet. Cum enim Dominus filium amat, d flagellar, & castigat. Melius & utilius ex aduersarijs peruenit ad prospera. Qui enim dicit ridebitibus: Ve quis, quia flebitis, & ipse lugentes beatos afferit, quoniam ipsi consolabuntur. De Salomone autem ad præfatis nibil respondimus, quoniam accusationem per litteras, eo absente, qui accusat, sacra canonies non recipiunt. Est quoque aliud quod Legatus noster, qui ad partes illas his temporibus fuit, abierat, & sine eo iudicium inde dare noluimus. Eo vero reuertente habebimus, Deo fauente, consilium, & ad vos Nuntium nostrum mittimus, qui hanc & alias necessarias causas diligenti examine perquirere, singulis quibusque iuste determinationis finem imponet. Datum Roma decimo tertio Kal. Aprilis, Indictione duodecima. Aliae adhuc extant eiusdem Pontificis ad eundem Regem litteræ, ^f de quibus suo loco dicemus.

Qui res Aragonensium nouissimè magna cum laude prosecutus est Hieronymus Blanca, & in scribendo antiquos historicos Ecclesiasticos imitatus, quæcunq; potuit, vetera monumenta summa industria perquisita, quo fidè suam legentibus optimè testatam relinqueret, verbatim reddere consuevit, cui eo nomine Ecclesiastica antiquitas plurimum debeat redditu luce: recitat eiusdem Regis Sancij priuilegium, concessum monasterio sancti Ioannis, in quo ista, quæ ad eiusdem Pontificis Gregorij Papæ tempora spectant, ita leguntur: Ad confirmanda priora bene acta Abbatem Sancium eiusdem monasterij iterum ^{* Romam ad beatissimū Papam Gregorium Septimū misit, rogans eum, vt ipse benignè prædictum locum Apostolica auctoritate, & sua munera, (sicut antecessor eius fecerat) non dedignaretur, quod, secundum quod poposceram, ipsi libertissimè fecerunt. Hæc ibi.}

Porrò eidem Sancio Regi Aragonensi summæ credit laudi, quod quantum ex eiusdem Pontificis litteris apparet, ipse primus absque mora in recipiendo Romano ordine in sacris ritibus, eidem Gregorio hæc per Legatum iubenti obtemperavit, reliquis adhuc nutantibus Regibus, & alijs rursus eiusdem Gregorij Papæ admonitionibus indigentibus. Nam qua die & Indictione data leguntur Gregorij Papæ litteræ ad Sancium Aragoniæ Regem, iisdem scriptæ habentur ab eodem Pontifice litteræ ad Alphonsum & Sancium Castellæ in Hispania Reges, & Episcopos eodem argumento, quæ sic se habent: ^g Greg. lib. 1. epist. 64

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Alfonso & Sancio Regibus Hispania à paribus, & Episcopis in ditione sua constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum beatus Apostolus Paulus h. Hispaniam se ^{* adiisse significet, ac postea septem Episcopos ab Urbe Roma ad instruendos Hispanos populos à Petro & Paulo Apostolis directos fuisse, qui destructa idolatria, Christianitatem fundauerunt, religionem plantauerunt, ordinem & officium in diuinis cultibus agendum offenderunt, & sanguine suo Ecclesiæ dedicauere, vestra diligenzia non ignoret; quantam concordiam cum Romana Urbe Hispania in Religione & ordine diuini officij habuisset, satis patet. Sed postquam vesania Præscillianistarum diu pollutum, & perfidia Arrianorum depravatum, & à Romano ritu separatum, irrueribus primi Gothis, ac demū inuidantibus Saracenis regnum Hispania fuit, non solum religio est diminuta, verum etiam mundana sunt opes labefactæ. Quapropter vt filios charissimos vos adhortor & moneo, vt vos sicut bona soboles, eti post diutinas sciessuras, demum tamen vt matrem reuera vestram, Romanam Ecclesiam recognoscatis, in qua & nos fratres reperiatis, Romana Ecclesia ordinem & officium recipiatis, non Toletane, vel cuiuslibet alia sed istius, que à Petro & Paulo supra affirmam petram per Christum fundata est, sanguine consecrata, cui portæ in inferni, id est, lingua hereticorum, nunquam præualere potuerunt, sicut cetera regna Occidentis & Septentrionis, teneatis. Vnde enim nō dubitatis vos suscipiſſe religionis exordiū: restat etiam vt inde recipiatis in Ecclesiastico ordine diuinum officium, quod Innocentij Papa ad Eugubinum directa Episcopum vos docet epistola, quod Hormisdæ ad Hispaniæ missa decreta insinuant:}

infirmitate: quod Toletanum & Bracarense demonstrant Concilia: quod etiam Episcopi vestri ad nos nuper venientes iuxta constitutionem Concilij per scripta sua facere promiserunt, & in manu nostra firmauerunt. Fuisse autem in his Gregorio plurimum laborandum, litterae eiusdem ad Simeonem a data significant, sed de his inferius suo loco. Meminit in eisdem litteris de Paulo Episcopo cognomento Munione, qui apud Legatos simonia fuerat accusatus, quem venisse Romam, causamque dixisse, & innocentem repertum fuisse absolutum, aliae eiusdem Pontificis ad Adefonsum Regem litterae datae declarant.

Non prætereat, quod in titulo epistolæ datae ad Reges Adefonsum & Sancium eos simul à paribus ponat, quo planè significat, adhuc ambos Hispaniarum Reges regnare, ne cum bello ciuili inter eos oborto separatos, & alterum eorum extinctum. Vnde erroris arguas, qui ponunt Sancium anno superiori iam occisum esse, Alphonsumq; hoc anno solum regnare cœpisse. Epistolaris auctoritas in his præsertim, quæ ad consignanda certa tempora spestant, sententia omnium, omnibus est præferenda. Sed quæ ab aliis prætermissa, ab Hugone & autem in rebus gestis sancti Hugonis Abbatis Cluniacensis fideliter scripta leguntur de his, quæ passus est à Sancio fratre Alphonsus, siue Adefonsus, hic recitanda putamus. Auctor enim viviebat hoc tempore, & quæ scripsit satis perspecta habuit, qui ait: Sed etiam Adefonsum Hispanie Regem liberauit. Eum namque fratrem eius Sancius regno priuauerat, captum & catenatum carceri mancipauerat. Illi vero pius Hugo Abbas Cluniacensis compatiens, pro eo apud Dominum precibus instabat; & Apostoli Petri confidens meritis, à Domino eum absolui poscebat. Nec mora beatus Petrus Apostolus cuidam Fratri in Cluniaco apparuit, preces Hugonis pro Adefonsi erteptione Deum admisso reuelauit. Fecit etiam Adefonso illud in carcere nuntiari. Porro Sancio in somnis sub graui comminatione præcepit, vt citè Adefonsum restitueret, nec differre ausus esset. Sancius tuncore corruptus, Adefonsum statim restituuit. Restitutus ille, Deo, & liberatori suo gratias egit, censemq; quem pater suis Ferdinandus quattuor Cluniacensi monasterio soluendum instituit, ipse duplicauit, ducentas & quadraginta auri uncias annuatim reddens. Hæc Hugo in Hugone, quem hoc anno Gregorius Papa datis ad eum litteris, remorantem nimis summa instantia Romanum vocauit. Utetur enim eo Consiliario, quem Dei amicum pollentem sancti Spiritus charismatibus cognoscet.

LXII.
d Greg. lib.
1. epist. 62.
GREGOR.
VTIVR
CONSILI-
ARIO HV-
GONE AB
BATE CLV-
NIAC.

Dedit ergo ad eum Gregorius hoc anno d litteras, eadem die, qua ad Reges Hispanie scripsisse diximus, nempe decimo tertio Kalen. Aprilis XII. Indictione, in quibus hæc inter alia habet post querelas, quod sèpè rogatus ab eo Romanum venire destitisset, & ob tantam moram ipse Gregorius non nihil perturbatus esset: Quapropter, inquit, et si commoti, dilectionem vestram intimo admonemus affectu, vt nos in multis & magnis angustijs positos quantocujus visitare cureremus. Portamus enim quanquam infirmi, quanquam extra vires ingenij & corporis, soli tamen portamus in hoc grauissimo tempore non solum spiritualium, sed & secularium ingens pondus negotiorum, & casum nostrum quotidie ex imminenti sarcina formidamus, qui sustentationis auxilia in hoc seculo nequam reperire nequimus. Vnde per omnipotentem Dominum rogamus, vt Fratres vestros (sicut ab initio ordinatio nostra postulauimus) pro nobis iugiter utrare Deum commune atque quoniam nisi illorum & aliorum Fidelium interuentibus, diuina suffragia mereamur; nostrum, & (quod magis timemus) Ecclesiæ periculum emitare non poterimus, &c. Hæc Gregorius vallatus angustis, quæ hic volumen descripsisse, vt quales homines, quos nosceret sanctitate præciuos, adhibere consueuerit in consilijs, intelligatur; & quibus niteretur auxilijs, nempe Sanctorum precibus in cunctis Ecclesiæ perturbationibus, pariter innotescat: quo sciatur, eum in administratione universalis Ecclesiæ omnes explesse numeros optimi Præfusus.

LXIII.
S. HUGO
NIKO-
MAM VE-

Sed quod mirandum eidem sanctissimo viro Hugo ni Romam venienti acciderit in itinere, ab eodem Hugo ne Cluniacensi monacho eius vita scriptore audiamus: Roman proficisciens aliquando pater Hugo, arctissimam à promi-

nentis rupis latere viam ingressus est. Erat inferius terribilis profunditas, ita ut metu precipiti vix unquam viatores audiant in tueri. Præcedentibus itaque alijs post altos præ timore socijs, sequebatur pater mente & oculis, dextraque pariter ad cœlum levatis, sinistra mula habendas tenebat, & oratione suspensus. Domino totus inhibebat. Propter transientes quadam paupercula mulier ibi in brevissimum ardue rupis foramen sece receperat. Mula vero cui Sanctus insidebat, ubi latitatem illam subito affexit, misere pauefacta, illico resilit, & resiliens tota in immane profundum cum sancto viro cadit. Vbi Sanctus, ut antea, sic etiam cadendo mentem & oculos, dextramq; ad cœlum erectam tenebat. Cadebat quidem corpore, sed immotus cum Domino stabat mente: prævaluitq; stabilitas metis, suaq; sedens mula inuisibiliter reportatus ab insimis, viaq; est redditus totus incolmis. Videt et charissimi videte patrem de morte redeuntem, admiramini de funere resurgentem. Sed qui Ionam in mare præcipitatum de profundo abyssi, de ventre cœti clamantem ad se liberare voluit; etiam hunc orantem omnipotenti misericordia sanum à ruina leuauit. Videl Vincentius, qui in laico habitu fideli sedulus obsequio Sanctum sequebatur, qui adhuc superest, & se vidisse testatur. Hæc de S. Hugone, quæ superius diximus frequentare consuetus Limina Apostolorum, de quo & inferius suis locis sèpè dicendum.

Inter hæc autem perferuntur Romanæ litteræ à Guillelmo Anglorum Rege, & ab eius coniuge Mathilde Regina ad Gregorium Papam, quibus de ipsis in Pontificie electione gratulatur, qui de obitu prædecessoris Alexandri Papæ cui plurimum debebat, tristatus erat. Accepit litteras, & acceptauit officium ipse Gregorius; ad Regemque ipsum scripsit eruditio plena Apostolicas litteras, & alias ad Reginam, quam ut maximè piam foeminam hortatur, vt viro sit adiumento in ijs, quæ spectant ad animæ ipsius salutem, dicens: Insta viro tuo, anima utilia sua gere ne desinas: certum est enim si vir infidelis per mulierem fidelem (vt ait g. Apostolus) saluatur; vir eijam fidelis per mulierem fidele in melius augmentatur. Datae sunt litteræ Gregorij ad eos hoc anno pridiè Nonas Aprilis, quibus etiam meminit de Legatis Apostolicæ Sedis Petro & Ioanne in Angliæ missis, deque redditibus S. Petri Regis opera exigendis. Quod ad Guillelum Regem ipsum pertinet, hic præ ceteris Christianis Regibus borealis à Gregorio Pontifice commendatur; nam cùm Henricum Germaniæ Regem sit pafsus persecutorem, Philippum Francorum Regem Ecclesiæ expilatorem (vt prætermittamus dicere de Roberto Guifredo Lotharingio prævaricatore, & alijs, de quibus suis sèpè litteris queritur) hic optimus habetur comparatione malorum, de quo hæc ipse: h. Rex Anglorum licet in quibusdam non ita religiosè (sicut optamus) se habeat: tamen in hoc, quod Ecclesiæ Dei non destruit, neque vendit, & pacem iustitiamque in subditis suis moderari procurat; & qui contra Apostolicam Sedem rogatus à quibusdam iniurias Crucis Christi, pactum inire, consentire noluit; presbyteros vxores, laicos decimas quas detinebant, etiam iuramento dimittere compulit: ceteris Regibus se satis probabilorem, ac magis honordum ostendit. Vnde non indignum debet existimari, potestatem illius mitius esse tractandæ, atq; respectu probitatis ipsius, subditorum & eorum quos diligit, negligenter ex parte fore portandas, &c. Magnam quidem tunc temporis comparauit sibi laudem ex eo Vuillelmus Rex Angliae, quod, cùm promulgata esent sancta hoc anno synodalia decreta de celibatu clericorum aduersus concubinarios, & aduersus simoniacæ ordinatos, atq; contra laicos Ecclesiæ decimas occupantes, tumultuant regia auctoritate compreheserit.

Quo pariter anno celebrata in Anglia Synodus reperiatur, in qua S. Vulstanus deponitur, sed magno Dei miraculo restituitur. Habes de ea in rebus gestis eiusdem i. S. Vulstani.

Eodem tempore à Philippo Francorum Rege Legatos Gregorius Papa suscepit simul & litteras, quibus idem Rex iam antea redargutus ob illata in ecclesiæ damna, paritum se eius iusis significaret. Ad quem g. Gregorius rescribens, ubi eius mentis propositū litteris, ac per Legatos declaratum magnopere commendauit, admonuit ut per eum illata detimenta Ecclesiæ Bellouacensi emendare

NIENTI
QVID IN
VIA AC-
CIDERIT.

* mirificè

LXIV.
GVILLE
MI REG.
A NGLIA
ET REGI-
NA OFFI-
CIVM ER-
GA GRE-
GOR.
Id. did.
epist. 70.
Id. ep. 71.
g. Cor. 7

XLV.
GVILLE
MVS REX
A NGLIA
LA VDA-
TVR.
h. Greg. lib.
g. epist. 5

L XVI.
apud Sur.
tom. 1. die
19. Ian.

LEGATIO
PHILIPPI
REGIS
FRANC.
AD GRE-
GOR. PAP.
Id. lib. 1.
epist. 75.

* bid. ep.
74.

* id. ep. 75

LXVII.
REGNVM
FRANCO-
RVM PRO
CVLT
RELIGIO
NIS, VEL
STETIT
VEL DE-
CIDIT.* id. lib. 2.
epist. 18.LXVIII
QVID DE
REGE EO-
DEM AD
COMIT. PI
CTAV.

L XIX.

* incom-
modis
DE EX-
COMMUN-
NICAN-
DO PHI-
LIPO
FRANCO-
RVM RE
GE.LXX.
d Greg. lib.
2. epist. 5.
e 32.

non prætermitteret. Quenam autem ista fuerint, haud sati sapparet, sed enormia fatus fuisse, idem Gregorius littoris ad eadem die, nempe Idibus Aprilis, datis ad Clerum & populum Bellouacensem aperit, quibus asserit, eos omnes ob inaudita, detestanda, & abominanda scelera perpetra ta fuisse anathemate condemnatos, intercessione vero ipsorum Episcopi Guillelmi absolutos in Synodo Romæ proximè celebrata. Inter alia autem ista notata digna, litteris ad Regem redditis, eidem consideranda proponit, dicens: b Attendere enim te nobiscum & diligenter considerare volumus, in qua dilectione Sedis Apostolicae, quantum gloria & laudibus fere per orbem terrarum antecessores tui Reges clarissimi & famosissimi habiti sunt, dum illorum regia maiestas in amplificanda & defendenda ecclesia pia ac deuota constituit, in tenendo iustitiam libera ac distracta permanxit.

Postquam vero diuina & humana iura subvertendo tanta virtus in posterioribus copit hebescere, totius regni gloria, decus, honor, & potentia cum peruersis moribus immutata sunt, & nobilissima fauna & status regni à culmine sua claritatis inclinata sunt. Hac quidem & alia talia frequenter, & si oportet, aspero etiam sermone tibi inculcare, suscepisti nos beneficij cura compellit. Quoniam licet verbum predicationis abscondere & vspia tacere, non sit nobis tutum, aut liberum; amen quando dignitas est amplior & persona sublimior, tanto propensiorem curam & clamorem pro eius rectitudine nos habere conuenit, &c. At vero nihil profecisse ex ijsdem Gregorij Papæ admonitionibus Regem, quæ ab eo hoc eodem anno sunt scelera perpetrata demonstrant. De quibus coactus est ipse Gregorius ad ipsos Episcopos Francorum & Principes proclamare, datis inter alios ad Vuillelum Comitem Pictauensem litteris c istis hoc anno mense Nouembri.

Licet Philippi Regis Francorum iniquitates ad notitiam tuam peruenisse dubium non sit: vtile tamen duximus, quantum de eisdem iniquitatibus doleamus, tibi innotescere. Nam inter catena scelera, quibus non solum Christianos, sed & Paganos videtur superasse Principes, post ecclesiastarum, quas sibi licuit confundere, variis destructiones, adeo regie dignitatis posthabuit verecundiam, vt auraria potius inflammante, quam ratione aliqua poscente, Italiam negotiatores, qui ad partes vestras venerat, depravatus fuerit. Quia de re, quia Episcopos Francie litteris nostris eū conuenire monimus: te quoque sanctum Petrum & nos purè diligentem, & vice credimus, de eius nobiscum periculis contrastatum præcipue monemus, quatenus ex illis atq; nobilioribus Francia melioribus quibusdam adhibitis, iniquitates suas sibi notificetis.

Et ut ipse sculorum suggestionibus renuntiando atque bonorum, atque sapientium consilijs adhærendo, incipiat iam à confusione ecclesiastarum manum retrahere, & ad exemplar bonorum Francie Regum, prauos mores suos cōmutare, depradationes quas supra commemorauimus, vnde Oratores sancti Petri impediuntur, capiuntur, atque multis modis afficiuntur, sine dilatatione emendare. Quis consilijs vestris acquireverit, nos eum qua debemus charitate, tractabimus. Alioquin si in peruersitate studiorum suorum perdurauerit, & secundum duritiam & impunitens cor suum iram Dei & sancti Petri sibi thesaurizauerit: nos Deo auxiliante, & nequitia sua promerente, in Romana Synodo, à corpore & communione sanctæ Ecclesie ipsum, & quicumque sibi regalem honorem vel obedientiam exhibuerit, sine dubio sequestrabimus, & eius quotidie super altare sancti Petri excommunicatione confirmabitur. Diu est enim, quod iniquitates suas portauimus: diu est, quod sancta Ecclesia iniuriam, parcendo adolescentie sue, disimulauimus. Nunc autem adeo peruersitas morum suorum se notable reddidit, vt si tanta valetudinitatæ fortitudinis effet, quanta Pagani Imperatores fuere, qui tot mala sanctis Martyribus instulerunt; nos timore aliquo tot & tatas iniquitates suas nullo modo impunitas dimitteremus.

Datum Roma Idibus Nouembri, Indictione xiiij. Extant aliae eiusdem argumenti litteræ ad Manassem Rhemensem Archiepiscopum, & alios primarios Francorum Episcopos in eiusdem Philippi regno constitutos, quos monet, vt de tot flagitijs, quæ enumerat, Regem ipsum corripient. Datae habentur hoc anno Idibus Septembri, & aliae seorū ad eundem Rhemensem Archiepiscopum mense Decembri. Porro anno sequenti de ipso Rege in Synodo actum est, in qua ista leguntur de ipsius Philippo

Regis excommunicatione in haec verba concepta: c Philippus Rex Francorū, si Nuntijs Papæ ad Gallias iturus de satisfactiōne sua & emendatione securitatem non fecerit: habeatur excommunicatus. Ista Gregorius, qui his temporibus perditissimis ad correctionē Regum & purgationem Ecclesiæ post innumerās fides sordes ex incuria prædecessorum contractas positus est à Domino instar Ieremias, cui dixit: f Constituit te hodie super gentes & super regna, vt euellas & defruas, & differdas & dissipas, & adfices & plantas.

Inter haec autem eidem Gregorio Papæ scriendum fuit Beatrici atque Mathildi clarissimis fœminis, quæ scandalum passa sunt, quod restitutum audissent à Gregorio Guarnerius Episcopum Argentinensem, ab Alexandro prædecessore damnatum, & suspensos Longobardæ Episcopos vinculo censuræ ecclesiasticæ relaxatos, vnde Gregorius ipsum nimis esse indulgentem obmurmuras, insuper & ipsum Guarnerium haud dignè tractasset. Vigebat in sanctis fœminis zelus exæstuant ecclesiasticæ integratatis, quam vel in minimo labefactari abundantiori venia erga delinquentes exhibita, ægro animo ferrent. Laude quidem hac ex parte dignissimæ, si tamen illatis alicui misero plagiis non vinum tantum, sed oleum esse adhibendum considerassent ex g Euangelico instituto. g Gregorius igitur has scandalum passas minimè contēendas esse putauit, probè sciens qua pena sit dignus qui scandalum inferret etiam alicui pusillorum Fidelium: quamobrem Apologeticam ad eas scribendam putauit epistolam, tanto Pontifice dignam, quæ sic se habet: h

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Duci Beatrici & eius filia Mathildi salutem & Apostolicam benedictionem:

Cum i Propheta testetur, quod omnipotens Deus, quem imitari iubemur, cor contritum & humiliatum non spemnat: nos quidem qui peccatores sumus, eti contritionem cordium in alijs non satis plenè respicimus, cognita tamè disimulare & quasi pro nihilo computare non debemus. Guarnerius Argentinensis Episcopus, postquam peccatis facientibus, decorum sui ordinis indignè tractauit, vocatus ad correctionem à domino nostro veneranda memoria Alexandro Papa, solus inter omnes Teutonicæ terræ Episcopos, quorum multi non solum carnali scelere, sed etiam simoniaca labe factati, itidem votati sunt, Apostolorum Limina petiunt, locum iudicij in humiliatis forma præuenit, & veritus Apostolicam virginem, annunciando & cogitando pro peccatis suis in faciem procidit. Apostolica igitur tum censura correptus, iam nunc Apostolicam venit experiri clementiam, & cum tanta fatigazione, sicut audiuiimus, ieunando pariter, & plerumque pedes eundo compunctionem sua & obedientiam demonstrauit, vt confratres nostri pro competentia horum temporum, miserendum sibi fore dignum estimarent & decernerent.

Cui quāquam Episcopalis officij redintegrationem ad vota sua non conceßimus: exercere tamen in illo rigorem canonicum hoc in tempore quid referret, cum fortasse hoc amoto, locum eius non alijs possideret, nisi qui plurimum pecunia dare posset? Ceterum quod vos fecistis in eum, quam in honestum vobis, quam mihi verecundum, quamq; beato Petro & Apostolica Sedi cōtumeliosum sit, queso cum animis vestris reputate, vt in quibus peregrinorum his in partibus tutissima debet esse defensio, inopinata pericula lateat, & nostra, qui hoc alijs Principibus prohibemus, in hac re quasi consentanea pro familiaritate vestra dilectionis voluntas arguatur, præsertim cum eundem fratrem per litteras nostras non sine magna fiducia vobis commendauerimus.

Quamobrem nobilitatem vestram multum rogamus & admonemus, vt iniurias eius quantum potestis, demulcentes, cum omnib; benevolentia & manifesta charitatis exhibitione eum abire dimittatis, & sicut in supramemoratis rogauiimus litteris, tutum sibi vsque ad dominum Erlembaldum Mediolanensem ducatū prebeat: scientes eum per epistolam nostrā esse commonitum, vt nullatenus supra hac re contra vos aut vestros aliquid molietur aduersi. Dionysio vero Placentino & alijs Episcopis Longobardia qui ad nos venerant, nihil de Episcopali officio, nisi confirmandi pueros pro necessitate conceßimus, sed tot ius negotijs frana ita retinemus in manu, vt aut correctis de venia, aut pertinacibus non sit desperandum de poena. Quia vero ex charitate, & pro reuerentia sanctæ Romana Ecclesie vos de talibus aduersum nos murmurasse credimus, memores domini & patris nostri beatij Petri k Apostolo-

e Id. lib. 2.
ante ep. 53.LXXI.
GREG. PA
PA NI-
MIA IN-
DVLOEN
TIA IN
CRIMEN
ADDV-
CTA.h Greg. lib.
1. epist. 77.
LXXII.i Psal. 50.
GREG. PA
PA SE
PVRGAT
APVD BE
ATRICEM
ATQVE
MATHIL
DEM.

LXXIII

LXXIV

k Act. 11.

rumpim ip̄is, qui murmurantibus aduersum se d̄ scipulis satis facere non eligatus est: vobis quoque rationem de factis nostris non immittit redditimus, in eodemq; quanta via dilectionis, qua vobis astringimur, non alia vobis adhuc certiora signa dedimus. Neque vero nos fugit, quam diuersa de nobis hominum opinio sit & iudicium, dum in eisdem causis & actibus, ali⁹ nos crudeles; ali⁹ nimis mites esse dicunt. Quibus profecte nil verius, nil reatu⁹ respondendum videmus, quam quod ait Apostolus: a Mibi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Deus autem omnipotens, qui verus inspecto⁹ est cordium, doceat nos & vos facere voluntatem suam, & ponat legem suam in medio cordis nostri. Datum Roma xvij. Kalend. Maij Indictione xij. Sic monita Beatrix atque Mathildis res gestas ab ipso Gregorio, vt ab homine diuinitus inspirato, omni sunt reuerentia & officio, prosecutæ, & sedulo semper studio promouere curarunt.

LXXXV.

Greg lib.
 1. ep̄. 79.
 ANNO CO
 LONIEN
 SIS AR
 CHIEPIS.
 ECCL. RO
 MAN. STV
 DIOSVS.

Capit. Sur.
 tom. 6. die
 4. Decem.
 lib. 2. c. 21.

LXXVI
 INDICI
 TVR SY
 NODVS
 IN AN
 NVM SE
 QVEN
 TEM.

Greg. lib.
 2. ep̄. 1.
 Id. ibid.
 ep̄. 10.
 Id. ibid.
 ep̄. 23. 24.
 Id. ibid.
 ep̄. 2.

LXX
 VII.

Greg. lib.
 2. ep̄. 3.

Id. ibid.
 ep̄. 25.

L X X
 VIII.
 Id. ibid.
 ep̄. 28.

Id. ibid.
 ep̄. 29.
 Id. ibid.
 ep̄. 30. 31.

em Episcopum, qui n̄ accusaretur inuasor monasterii sancti Angeli. Iridemq; adesse voluit Guillermū o Papieren Episcopum ob causam diuortij inter Azonem arque Mathildem, de quibus superius dictum est, vocaratq; est & psa p Mathildis. Hugonē q. oq; q milite, ob occupata bona ecclesiæ Turonensis ad Synodum ratione redditum vocavit. Adhuc insuper, sed anni sequentis exordio, vocatus est ad eandem Synodum Guibertus Rauennas Archiepiscopus litteris ad eum datis. Vocatus & Hugo's Dienis Episcopus vna cum clericis suis. Hactenus de indictione Synodi in annum sequentem.

Inter hæc autem contigit ipsum Gregorium mēs Octobris grauiter ægrotare, atq; vbi desperata valetudo esset, Deo volente, præter spem omnium conualuisse; cum pse redditus sospitati de his litteris dedit ad Beatricē atq; Mathildem, quibus redditum se ingemuit sanitati. Nā vbi primum earum erga Romanam Ecclesiæ commendauit affectum, & in ipsum Petrum amorem, cuius causa Perillocum tenentem diligenter ista mox addit: De cetero sciente nos præter spem omnium, qui nobis um erant, infirmitate corporis euafisse, & iam bonam valetudinem recepisse: unde nobis dolendum potius quam gaudentum esse patamus. Tendebat enim anima nostra, & torso desiderio ad illam patriam anhelabat, in qua ille, qui labore & dolore considerat, laeti quiete & res gerum prostat. Verum reserati adhuc ad consuetos labores & infinitas sollicitudines, in singulas horas quasi parturientis dolores & angustias patimur, dū penè in oculis nostris haſtagant ecclesiæ nullo valemus eripere gubernaculo. Lex. n. & religio Christiana ita ferre vbiique deperiit, vt Saraceni & quilibet Pagani suos ritos firmius teneant, quam illi qui Christianum nomen accepunt, & quibus in regno Patris per Christum hereditas & eterna vita gloria parata est, diuina legis mandata custodiant. Quo minus mirandum est, si huius luis erumus spe supernæ consolationis fugere cupimus, qui in his positis in sola cognitione inundantiam periculorum singulorū pœnas luimus. Hec de statu suo & Ecclesiæ, instar nauis multiplicibus iactatæ procellis.

Quo autem statu tunc essent res Northmannorum, subiicit ista: Præterea scitote Robertum Guiscardū sapè supplices Legatos ad nos mittendo, & tantæ fideliatis securitatē se in manus nostras dari cupere, vt nemo unquam firmiori obligatione se cuiilibet domino debeat vel poſt aſtrangere. Sed nos nō incertas rationes, cur illud adhuc sit differendum, considerantes, supernæ dispensationis & Apostolicæ procurations consilia preſtolamur. Hæc de rebus Northmannis in Italia, ita d' sponente, Domino, qui inflexibilis Northmannorum cervices in obsequium Sedis Apostolicæ inclinavit, vt cū desicerent ab ea alij Principes Christiani & perlequerentur Ecclesiæ, exhiberent isti tumul hospitium fugienti Pōtifici persecutores. At alij ex causis nec in anni sequentis Synodo receptū fuisse Robertum Guiscardum, solutumq; anathemate, sed aggrauatum potius, ipsa synodalia Acta declarant.

Contigit hoc anno (Lambertus natrat) vt Salomon Rex Hungarorum à Ioiade Beli filio, aliter Geisa nominato, eius consanguineo, prælio vietus amissio exercitu, vix fuga sibi consulens euafierit, adieritq; per Legatos Hēricū Regem, cuius foro rem coniugē accepisset, petens aduersus inuaforem tyrannū arma parare, spondens quæque maxima, si id saceret, nempè (vt idem auctor narrat) eum in regni Hungarici confitum acceprurum, futurumq; eidem tributarium, atq; munifissimas Hungariæ ciuitates, tanquam firmæ ſemper futuræ pacis pignora tributurum. Quod factū cum Gregorius accepisset, nempè q. ipse Salomon ab eodē Henrico Rege quafi domino ipsum regnum Hungaricū in feudā accepisset, cū ex his videret magnopere ledī jura Apostolicæ Sedis, cui ī idē regnū esset oblatū, ita rescriptū ad ipsum v Salomonē Hungariæ Regē: Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Salomonī Regi Hungarorum salutem & Apostolicam benedictionem.

Littera tua ad nos tarda propter morā Nuntiū tui allata sunt: quas quidem multò benignius manus nostra suscepissem, si tua macta conditio non adeo beatum Petrum offendisset. Nam scit ut majoribus patria tua cognoscere potes, regnū Hungarie sancta Romana Ecclesia prorrum est à Rege Stephano olim beato Petro cum omnī iure & potestate sua oblatum, & deuotè traditum. Præterea

n.d. ibid.

epi. 32.

o.d. ibid.

ep̄. 35.

p. tibid. epi.
 36.

9d ibid.

ep̄. 22.

t.d. ibid.

ep̄. 44.

st. ibid.

ep̄. 45.

LXXIX

GREGOR.

PAP. EX
 INFIRMI
 TATE SA
 NAIUS.

cld. ibid.

L XXX.

RÖBER
 IVS DVX
 NORTH-
 MÄNNO
 RVM PA-
 CEM RO-
 GAT.

LXXXI

SALO
 MONREX
 HVNG.
 REGNO
 PVLSVS.

Greg. lib.
 2. ep̄. 12.

LXXXII

II:

GREGO
 RII AD
 SALOMO
 NEM RE
 GEM HVN
 GAR. EPI
 STOL.

Hemicus pie memoria Imperator ad honorem S. Petri regnum illud expugnans: victo Rege, & facta Victoria, ad corpus B. Petri luceam coronamq; transmitit, & pro gloria triumphi sui illuc regni direxit insignia, quo principatum dignatius eius attinere cognovit. Quacum ita sint, tu tamen a ceteris quoq; à regia virtute & moribus longe distendens, ius & honorem sancti Petri (quantum ad te) immisisti & alienasti, dum eius regnum à Rege Teutonicorum in beneficium (sicut audiuiimus) suscepisti. Quod si verum est, qualiter gratiam B. Petri, aut nostram benevolentiam sperare debeas, tu ipse, si iustitiam vis attendere, non ignoras, videlicet te non aliter eam habiturum, nec sine Apostolica animaduersione diu regnaturum, nisi sceptrum regni quod tenes, correcto errore tuo, Apostolica non regiae maiestatis beneficium recognoscas. Neg, enim nos timore vel amore, aut aliqua personali acceptione (quantum Deo adiuuante poterimus) debitum honorem eius, cuius serui sumus, irrequisitum relinquemus. Verum si hac emendare, & vitam tuam (vt Regem decet) instituere, & Deo misericerte adornari volueris, procul dubio dilectionem sancta Romana Ecclesia, sicut matris dilectus filius, & nostram in Christo amicitiam plenè habere poteris. Dat. Roma quinto Kal. Novemb. Indictione xiii.

At diuino planè iudicio accidit, vt qui ab alio quādā à Sede Apostolica regnum Hungaricum accipere voluit, illud penitus perderet, sicque cognosceret vanam salutem hominum, nisi ipse Deus adiumento mortalibus esset. Cū tamen Gregorius ipse vt pater non destiterit, sequestrem inter eos pacis accedere, prout litteræ ad eos postea datae b significant. Scripsit etiam c ad eiusdem coniugem Iudith Reginam filiam Agnetis Imperatricis quam æqua fons cū marito è regno fecit extorrem. Quam Gregorius, eius litteris prouocatus, est litteris pariter consolatus, quas his at texere dignum duximus:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Iudith Hungarorum Regina salutem & Apostolicam benedictionem.

Multa ac diuersa causa sunt, proper quas intimo & sincero corde affectu te diligimus. Primo quoniam ex vniuersalitate suscepti regiminis, omnibus qui in Christo sunt, debitores sumus. Deinde quoniam clarissimus Imperator Henricus pater tuus, & Agnes mater tua (iam nunc non humanitas, sed Dei misericordia cœlum Imperatrix Augusta) ex quo me cognoverunt, pro sua magnitudine honorificè, & præceteris sancta Romana Ecclesiæ filiis charitatiue haberunt, & maxime quia nunc eadem mater & dominia tua postpositis secularibus causis & honoribus, Apostolorū Limina tota deuotione & veneratione complectitur; ex cuius quidem presentia inter huius sculpi nequam perturbationes sè nobis accepta solatia conferuntur. Prætere a multum te commendat nobis tua præclaræ & inclita fama, quod in tam tenera etate, inter asperam & incognitam gêtem generis tui gloriam decorasti, quippe qua in excelso natu Imperio, nihil in actibus & habitudine tua, nisi decus Imperiale hadenus demonstrasti. His, inquam, de causis nos, quibus fallere quenquam nefas est, in loco germanæ sororis te diligimus; & si quid orationes nostræ apud Deum valent, non infrustram erga nostram fore amicitiam, in Dei pietate cōfidimus. Scias etiæ quod de tribulationibus & angustiis, quas te sustinere cognovimus, valde dolemus, & diuinam clementiam pro quiete & letitia tua frequenter & suppliciter imploramus. Et si quando locus aut tempus opportunitatem dederit, temporalibus quoq; subsidis te honore quam maximè cupimus.

Ceterum ea qua nunc tibi instat aduersitas, non te terreat, nec mentem tue generostatis deprimit; sed si quid molestum aut gravis inguerit, vultu regalis constanter gestuq; dissimula, & molestias (quas Deus auertat) causas naturali morum tuorum virtute patièter tolera, fiduciam & spem firmam habens in Deo Salvatore nostro, quoniam ipsi cura est de te, qui nunquam derelinquit sperantes in se: & quanto nunc animum tuum sollicitudinibus verberari sinist acerbis; tanto cum ex vicina & potenti virtute consolationis sua latificabit uberior. Ipsè enim nihil sine causa precipit, nihil sine ratione permittit, qui Regum & Imperatorum omniumq; causarum aequus arbitrus & moderator existit. Verum inter omnia te id agere & studere monemus, ut præclarum nomen vite & nobilitatis tue ab ineunte etate nactum in dies amplificetur & crescat. Quoniam integritas fama licet præcunctis terrarum opibus corona sit nobiliū & ignobilium: tanto tamē vnicuiq; plus ornamenti & gloria tribuit, quanto eum eminentia generis altius extollit. Age ergo ut omnibus, que regnum fert, & Imperium, tanto te excellentiorem ostendas

quanto ea omnia mutari cognoscis. Tuam verò naturam & Imperiale germen, quod in te est, nullis successibus, nullus vt aduersitatis mutari posse proponas. De cetero quod nos matrē tuam de causata compellare rogas: pro certis scias, nos omnia que ad honorem & salutem tuam pertinent, & consulendo libenter ei intimare, & persuadendo vi fiant, Apostolica benigne adiutoria exhibere. Deus autem omnipotens, qui est magistrorum consolatio, infirmatiū fortitudo, præsentem vobis letitiam citè conferat, & veram eternamq; gloriam superna felicitatis tribuat. Dat. Roma quarto Idus Ianuarij Indictione decimatercia. Nempè anni sequentis exordio, ad quem veniamus.

I E S V C H R I S T I

Annus 1075.

GREGORII VII. PAP. VACAT IMP. OCCID. 19.
Annus 3. MICH.VII.DVC.IMP. 4.

SEQUITVR annus Redemptoris septuagesimus quintus supra millesimus, decimatercia Indictione, quo ex Occidentalis orbis circumqua; prouincijs ad Synodus Episcopis confluentibus, magnus Romæ conuentus habetur. Illic iudiciale forum, in quo grauissimæ causæ, potissimum verò Episcoporum audiuntur, discuterentur, atq; summo iustitiae libramento iudicaretur, ad nutum ipsius Romani Pontificis Gregorij aperitur: in quo Apostolico throno idem præsideret Antistes, legitimus Petri successor, Christi Vicarius, qui eadem potestate polleret. Cum ipse sic diuina roboratus auctoritate, & Petri excitatus vocce clamantis: *d Tempus est vi iudicium incipiat à domo Dei.* Ad dispergendum de ciuitate Domini omnes operantes iniuritatem; in vindictam illorū accingitur, qui cùm debuissent ex munere aliorum peccata corriger, ceteris deformiis deliquiscent, cæci ipsi duces cæcorum, moribus Pharisæi, opere Saducæi, turpitudine Nicolaitæ, & avaritia Simoniaci, in quos rursus audiat ipse vocem clamantis: *c*

Surge, occide & manduca, dum de illis eadem, que olim per visum Petro contigit, magni lincei dimissi cœlitus, in eius mœte versaretur imago, in quo essent animalia quæque immunda, horrendæ, visu, in quorum similitudinem ex feriis moribus homines transformati, spectaculū exhiberent intuentibus longè deformis ac terribilis, quippe quod diuinis oraculis, quibus vocū proprietates ex cuiuscunq; prauis affectibus efficacius exprimuntur, idem nominati sint vulpes, lupi, leones, scorpiones, genimina viperarū atq; dracones. Inter quos, tanquam in cauea frementium bestiarū idem Pontifex constitutus, sic eos gladio spirituali conficiat, vt pura redderet ab omni immunditia vendicata. Præstit hoc egregiè diuina potètia qua pollebat idem Gregorius Papa in hac ipsa Synodo, quam collegit. De qua antequam agamus, opus est, vt quæ eam præcesserunt, gesta nimirum ab eo ante Synodum, ab anni huius nascentis exordio præmitamus.

Anni huius initio, nempè quarto Nonas Ianuarij, Gregorius Papa misit visitatores ecclesiarum Abbatem S. Bonifacij Gepizone, & Maurum sancti Sabæ Abbatem cū Apostolicis litteris f ad quoscumq; Christi fideles. Est earum exordium: *Notū vobis est, quod succrescente nequitia, &c.* Volut autem ab ijsdem peculiariter curari Ecclesiæ in Umbria & Eugubinam & Feretranam, pro quibus vidimus Petrum Damiani diutius laboras: *b Pisauris quoq; ecclie bona per Episcopum dissipata recuperare, præter alia ipsi commissa, specialibus litteris ad eos datis.*

Angebaut autem Gregorij animum vehementer quod vbique terrarum Christiani orbis morum peruersitas tanta inoleuisset, in ijs præsertim, qui alijs exemplo esse deberent, nempè Episcopis, ex virtu simoniae, atq; abominandæ luxuriæ, vt cū clerici, tū reliqui Christi fideles inficerentur; eoq; amplius cruciabatur, quod cū in his prædecessores Pontifices à Leone Nono omnes successores strenuè labores assentient, nihil propemodū efficerent. Quamobrè ad seculares Principes, quos Deum timentes sciret, desperatione adductus se conuertendum putavit, rogans eos, vt

*f Greg. lib.
2. epi. 40.*

*g d. ep. 41
h Id. ep. 45
48.*

d 1. Pet. 4

*e Act. 10.
II.*

III.

LXXX-
III.
• Id. ibid.
epi. 68.

b Id. ibid.
epi. 7.
c Id. ibid.
epi. 44.

GREGO-
RII AD
REGI-
NAM
HVNG. E-
PISTOL.
LXXX-
IV.

LXXX-
V.

*Id. ep. 45
GREG. LA
BORAT
PRO RE-
FORMA-
TIONE
ECCLES.

eiusmodi Episcopos non recipient, sed agant ut vndeque propulsentur. Extant de his datæ litteræ ab eodem Gregorio hoc anno mense Ianuarij ad Rudolphum Suevum Ducem, & Bertholdum Ducem Carentanum, in quibus hæc inter alia: Scilicet namque Archiepiscopi & Episcopi terra vestra (quod & omnibus Fidelibus notum esse debet) quoniam in sacris canonibus prohibitum est, vt hi, qui per simoniacam heresim, hoc est, interuenient pretij ad aliquem sacerdotum ordinum gradum, vel officium promoti sunt; nullum in sancta Ecclesia vterius ministrandi locum habeant; nec illi, qui in criminis fornicationis iacent, Missas celebrare, aut secundum inferiores ordines ministrare altari debant. Quia cum eos sancta & Apostolica mater Ecclesia, iam à tempore Leonis Papæ sapientiæ Concilijs, tum per Legatos tum per epistolæ in se, & commissis sibi plebeis, vtpote ab antiquioribus neglecta renouare, & obseruare commonuerit, rogauerit, & accepta per Petrum auctoritate inseruit: adhuc tamen inobedientes, exceptis paucis, tam exصرandam consuetudinem nulla studuerunt prohibitione decidere, nulla distinctione punire; non attendentes, quod scriptum est: b

Quia ariolandi peccatum est repugnare, & quasi crimen idolatriæ nolle acquiescere. Cum igitur illis Apostolica, immo S. Spiritus mandata spennentibus, & sceleris subditorum criminosa fuentibus patientia, diuina mysteria indignè tractari, populum seduci intelligimus: alio qualibet modo contrahere vigilare nos conuenit, quibus cura Dominici regis præcunctus incumbit. Multò enim melius nobis videtur, iustitiam Dei vel nouis rediscere consilijs, quam animas hominum una cum legibus deporire neglectis. Quapropter ad te & ad omnes, de quorum fide & deuotione confidimus, nunc conuertimur, rogantes vos, & Apostolica auctoritate admonentes, vt quidquid Episcopi debinc loquantur, aut taceant, vos officium eorum, quos aut simoniacè promotos & ordinatos, aut in criminis fornicationis iacentes cognoveritis, nullatenus recipiatis. Et hec eadem astricti per obediendiam, tam in Curia Regis, quam per alia loca & conuentus regni notificantes ac persuadentes (quæcumque potest) tales sacerdos & deservire mysterijs etiam vi si oportuerit, prohibeatis, &c.

V. Quales autem essent Gregorij Papæ animi testus ob diuinum numen in perseverantia malorum & enormiū delictorum perpetratione contemptum, communicauit litteris ad fidelem amicum, virum sanctissimum Hugonem Cluniacensem Abbatem, de quo sapienter superius dictū fuit, hoc eodem tempore, nèpè Ianuarij mense datis, quibus cum interiora animi ipsius pandantur abdita, hic ut fiat omnibus notiora, describendas esse putauimus, sic se habent: c

Si posset fieri, optarem te pleniter scire, quantum tribulatio me angustiat, quantusq; labor quotidie innatus fatigat, & accrescens valde perturbat: vt secundum tribulationes cordis mei si aterna compassio mihi te flechteret, & in profusione lacrymarum coram Domino cor tuum effundaret, vt pauper Iesus per quem omnia facta sunt, & quomodo regit, manum porrigeret, & solitaria pietate miserum liberaret. Ego enim sapient illum rogauit prout ipse dedit, vt aut me de presenti vita tolleret, aut matre communis, nempe Ecclesiæ, per me prodesset; & tamen de magna tribulatione adhuc non eripuit, neque vita mea predicit & matri, cuius me catenis alligauit (vt sperabam) profuit. Circumullat enim me dolor immensis, & tristitia vniuersalis, quia Orientalis Ecclesia infinita diabolus à Catholicæ Fide deficit, per sua membra ipsæ antiquæ hostis Christianos passim occidit, vt quos caput ipse diabolus spiritualiter interficit, eius membra carnaliter puniant, ne quando diuinæ gratia resipiscant.

VII. Iterum cum mentis intuitu partes Occidentis, sive Meridiei, aut Septentrionis video: vix legales Episcopos introitu & vita, qui Christianum populum Christi amore, & non seculari ambitione regant, inuenio: & inter omnes secularares Principes, qui preponant Dei honorem suo, & iustitiam lucro, non cognosco. Eos autem, inter quos habito, Romanos videlicet, Longobardos, & Northmannos (sicut sapient illi dico) Indiæ & Pagani quodammodo peiores esse redarguo. Ad meipsum cum redeo, ita me grauatum proprio actionis pondere inuenio, vt nulla remaneat spes salutis, nisi de sola misericordia Christi. Nam si non sperarem ad meliorem vitam, & utilitatem sanctæ Ecclesie venire, nullo modo Roma, in qua coactus, Deo teste, iam à viginti annis inhabitavi, remanerem. Unde si, vt inter dolorem, qui quotidie in me renouatur, & spem, quenam non habeo, protenditur, mille quassatus tempestatisibus, quodammodo mo-

riens vivo: & cum qui me suis alligauit vinculis, & Romam iniunxit, illi q; mille angustijs præcinxit, expedito. Cui si querenter dico: Festina, ne tardaueris; accelerata, ne moreris; meq; libera amore beatæ Mariae ac S. Petri.

Sed quia non est pretiosa laus, neq; sancta oratio citè impetrans in ore peccatoris: cuius est vita laudabilis & actio secularii precor, exoro, rogo, vt eos, qui merentur audiri pro vita meritis, vigilanti cura rogites, vt pro me Deum exorent ea charitate, eaq; dilectione, quæ debent vniuersalem diligere matrem. Et quia utraq; manus debemus vi pro dextera ad comprimentam imperiorum suorum, oportet nos, quandoquidem non est Princeps, qui talia curet, reliquo forum tueri vitam siaterna te morem usi charitate, vt in quantum potes, vigilanti studio manum prebeas, eos monendo, rogando, exhortando, qui B. Petrum diligunt, & si verè illius volunt esse filij, & milites: non habeant illo chaviores secularis Principes, quia illi misera & transitoria vix tribuant; iste verè beata & eterna, à cunctis peccatis soluendo promittit, & in celestem patriam potest: atque sibi tradita perducit. Volo quidem luce clarius intelligere, qui reuera sint illi fidèles, & qui eundem celestem principem non minus pro celesti gloria diligunt, quam eos, quibus pro spe terrena & misera subiunguntur. Datum Roma xij. Kalen. Februarij Indictione xiiij. Ista Gregorius vallatus angustijs, cum imminaret iam pondus celebrandæ Synodi, in qua iudicia essent magni momenti tractanda.

Antequam autem indicet Synodi tempus adesset, eodem Ianuarij mense ad Sancium Aragoniæ Regem scripsit, dea scilicet occasione, quod Sancius Aragonensis Episcopus Romam venisset, petere missionem ab Episcopatu ob graues corporis infirmitates, proponens alios vita & moribus laudatos homines diligendos, & ordinandos: quos ita repertos, sed ex cœcubina natos respuit Gregorius, qui Coadiutorum dari Episcopo consentit magis, quam penitus diuittire Episcopatum.

Eadem quoq; die ad Suetonem Danie Regem pariter litteras dedit, ea videlicet prævia occasione, quod cum Legati ab Apostolica Sede ad eum missi ob tumultus bellicos in Saxonia concitatos, haud valuerint Daniam penetrare, sed necessitate compulsi Romæ reuersi essent: his litteris eius explorat fideim, si opportuno tempore aduersus Ecclesiæ hostes paratus esset auxilium ferre, eidemq; prouinciam quandam ab hereticis in Italia possessam offert occupandam. Porrò commendatur Regis obedientia erga sanctam Ecclesiam, piumq; religionis cultum in litteris f post mortem eius datis ad eius filium successorem. Agit iisdem litteris, & aliis hoc anno datis g de constituenta sedem metropolitana in Dania, quod postea sub eius successore Erico impletum est, vt suo loco dicetur.

His ab eodem Gregorio ad Reges longè positos scriptis, atq; alijs per tractatis, aduenit indicet Synodi tempus indicatum, primæ hebdomadæ Quadragesima. Cuius quidem Acta sigillatim conscripta perierte, eorumq; summa brevis tantum nobis relata est in eodem Epistolaru eius volumine verbis istis expressa, h

Anno ab Incarnatione Domini millefimo septuagesimo quartio (ita non à Natali Domini, sed à die Annunciationis Virginis, & Incarnationis Verbi, numerans annos, vt dictum est superius,) Pontificatus verè Domini Gregorij Papæ secundi. Tertius autem incipit hoc anno die xxij. Aprilis. Indictione decimaterciæ celebravit ipse dominus Gregorius Papa Roma Synodus à sexto Kalend. Martij usque ad pridie Kalend. * preteriti mensis. Ubi interfuit Archiepiscoporum, Episcoporum & Abbatarum multitudo, atque diuersi ordinis clericorum & laicorum copia. In qua inter cetera decreta, quilibet gesta sunt, quinque de familia Regis Teutonicorum, quorum consilio Ecclesia * venduntur, à limibus sanctæ Ecclesie separavit, ita ut si ab inde usque ad Kalend. Iunij Romani non venirent, & satis acercent, excommunicati haberentur. Philippus Rex Francorum, si Nuntijs Papa ad Gallias iteris de satis actione sua & emendatione securitatem non fecerit, habeatur excommunicatus. Liematum Bremensem Archiepiscopum pro inobedientia superbia sua ab Episcopali officio suspendit, & à corpore & sanguine Domini interdictus. Guarnerium Strazburgensem ab Episcopali & sacerdoti ali officio suspendit. Henricum Spirensen suspendit. Hermannum Bambergensem, si ante Pascha non venerit satis facturus, similiter suspendit. Item in Longobar-

VIII.
IX.
AD RE-
GEM ARA-
CON, LIT-
TERA.
Greg. lib.
z. ep. 50.

AD REG.
DANIAE
LITTERA
z. ep. 51.

F. Id. lib. 5.
ep. 50.
3. Id. ep. 75.

X.
SYNODVS
ROMANA
HOC AN
NO HA-
BITA.
h. Id. lib. 2.
p. 50. ep. 52.

*sequētis
*vende-
bantur

XI.

XII.

^aGreg. lib.
^bId. ep. 54.
^cId. ep. 76.
^dId. lib. 3.
^eepist. 3.

dia Guillelmum Papensem, & Cunibertum Taurinensem suspen-
dit. Dionysium Placentinum deposituit, Robertum Ducem Apulia iā
anathematizatum, & Robertum de Loritello inuasores bono-
rum sancti Petri excommunicauit. Hucusque ibi de synoda-
libus Actis.

Extant verò de ijsdem Actis aliquot eiusdem Grego-
rij Epistolæ, nimirum de Dionysij Placentini Episcopi
depositione, & Epistola ad Placentinam Ecclesiam data.
De suspensione Herimanni Episcopi Bambergensem ^bEpi-
stola ad Ecclesiam Bambergensem, ad Sigefridum Ar-
chiepiscopum Moguntinum; ^cnecnon ad ipsum Henricum
Regem, in qua ista de ipso: *Simoniacus enim ille Herimannus*
dictus Episcopus, hoc anno ad Synodum Romæ vocatus venire con-
tempsit. Sed cum proprius Romanum accessisset, in itinere substitutus, &
præmittens nuntios suos cum copiosis muneribus, noto sibi artificio
innocentiam nostram & confratrum nostrorum integratatem pa-
ctione pecuniae attentare atq[ue] si posset, corrumpere molitus est.
Quod vbi prater spem euenerit, iam de damnatione sua securior, fe-
stinanter retrocessit, & blandis, fallacibusq[ue] promissis clericorum,
qui secum erant, animas lactans, siebat se patram repedare
posset, ab Episcopatu cessaturum, & monastice vitæ professionem su-
biturum. Quam spensionem qualiter impluerit, celsitudinem tuā,
sili carissime, non latet. Quin etiā temeraria vltierius progressus au-
dacia, clericos Ecclesia sua salutem & honorem quarentes bonis
suis despoliavit, & nisi eum tua (vt audiuiimus) regalis potentia re-
fugisset, penitus confudisset. His excessibus diligenter consideratis,
ab Episcopali eum atq[ue] sacerdoti alio officio deieciimus, &c. Extant
& aliae eodem argumento ab eodem Gregorio scriptæ lit-
teræ ad Clerum à populumq[ue] Bambergensem, & ad Hen-
ricum Regem rurum, vt alium in locum ipsius subro-
gandum curaret.

Porò totam hanc historiam de Herimanni Bambergensis Episcopi excommunicatione, & ab Episcopatus & sacerdotij depositione fusiis est prosequutus Lambertus hoc anno; de quo & ad postremum post enarratas ab eo s[ic]pius iteratas aduersus iussa Apostolicæ Sedis inobedientias & contumacias hac habet sub eodem anno: *Heriman-*
nus Babenbergensis Episcopus, comperto, quod alius in locū eius sub-
rogatus esset Episcopus, cum omnis iam ei spes adempta esset recu-
peranda & deinceps dignitas sue, nec ad eludendam Romanii Ponti-
ficiis sententiam ullum ultra pateret diuerticulum; in monasterium,
cui nomen est Suarza, secessit, ibid[um] sub Eggeberto, Abbe sanc[ti] &
conversationis habitum suscepit; statimq[ue] a sumpto seculi eodem Ab-
bate suo Romanum profectus est. Cum de inobedientia sua humiliiter
apud Sedem Apostolicam pénitentiam egisset, & anathemate li-
beratus, & sacerdotiis ministerijs præter pontificalem dignitatem,
denuo licentiam est consecutus. Hæc Lambertus.

^dId. ep. 1.
^eId. lib. 4.
^fepist. 7.

HENR. X III.

EPISCOP. H E R I -
SPIREN. M A N N V S
SIS DAM- POENI-
NATVS TENS
DIVINA MAM VE-
NIT.

XIV.

HENRIC. H E R I -
EPISCOP. M A N N V S
SPIREN. POENI-
SIS DAM- TENS
NATVS DIVINA
VLTIONE PERCVS.
SVS.

Idemq[ue] de Spirensi Episcopo, quem vidisti hoc anno
Romæ in Synodo fuisse suspensum, agens, hoc eodem an-
no finem viuendi fecisse, terribili Dei iudicio morte præ-
uentum, narrat his verbis:

Henricus Spirensis Episcopus, cum iam thesauros Ecclesia Spi-
rensis penè omnes puerili levitate dilapidasset, & prædia militibus
suis in beneficium erogasset, tempore Henrici Tertiij Imperatoris,
& tantum, vt vix in dimidium annum sumptus ei ex redditibus
Ecclesiæ ministrari possent, inopinata morte subtractus est. De cu-
ius obitu dignam memoria visionem vidit clericus quidam, qui ei
defuncto protinus in Episcopatum succedit, nomine Huzmannus.
Putabat se in choro Spirensi cum Episcopo & ceteris clericis stare.
Et ecce ingrediebantur chorun tres viri, unus exacta etate, ca-
nicie veneranda, duo iuuenes, tanquam in obsequium senioris de-
stinati. Cumque in medio chori aliquandiu taciti consenserint, ait
senior his, qui circa eam erant iuuenibus: Quid tardatis, quod vobis
insum est explore? At illi: Tuum, inquietum, pater est, primò ad-
uersus eum dictare sententiam, & nos sine dilatione quidquid iu-
dicaueris, exequemur. Et ille: Propter multa, inquit, mala que
in locum hunc, & in sanctam Dei Genitricem operatus est, egressa
est à Deo sententia, vt interficiatur. Ad hanc vocem corripentes E-
piscopum decollaverunt, & truncum in ligno Crucis, quod in eadē
Ecclesia in sublime elatum stabat, suspenderunt. Cumq[ue] manefac-
to, clericus nimio horrore percussus Episcopo somnum retulisset,
vixus est ei quasi deliramenta loqui, & propter soffitatem corpo-
ris sui, optimeq[ue] constantem omnibus membris vigorem suum, nul-
lum tam è vicino imminentis exitijs sensum admisit. Et ecce septi-

mo de hinc die, cum ad vespertinalem synaxim cum Fratribus in
choro staret; sensit repente parvulam libi instar puncti pustulam in
collo excrescere, qua paulatim in immensum intumescente, ante
medianam noctem defunctus est. Hæc de exitu Spirensis Epis-
copi, qui dum Sedi Apostolicæ iudicium subterfugit, putans sic eum sua absentia eludere posse, in terribile Dei iu-
dicio incurrit.

Vt autem ad Synodum redeamus, cōpositas illic suis
se discordias inter Pragensem Episcopum & Morauien-
sem, declarat litteræ clusdem Gregorij Papa, immo de-
cretum eiusdem sententia, ibidem auctoritate Apostoli-
ca promulgata. Incipit: *Quoniam ad memoriam, &c.* Scribēs
g idem Gregorius Papa ad Patriarcham Aquileiensem,
quæ præcipue in eadem Synodo fuerint constituta, immo
repetita, quæ in alijs s[ic]pe Conciliis erant promulgata, his
verbis significat: *Fraternitatis tuae prudentiam latere non*
debet, neque tui ordinis dignitatem ignorare oportet, quæ sta-
tuta, quaque decretum peracto Concilio præterita Quadrage-
sima consilio confratrum nostrorum, ac totius conuentus assensu,
sequentes sanctorum Patrum auctoritatem, statuimus: Decreui-
mus enim, quod si quis eorum ordinam, qui sacris altaris mini-
strant, presbyter scilicet, diaconus, & subdiaconus uxorem, vel
concubinam habet, n[on] illis omnino dimis[us], dignam penitentiam
agant: sacris altaris penitus ministrare desistant, nec aliquo ec-
clesia beneficio vltierius potiantur, sive potitis fruantur. Qui verò
simoniacæ, videlicet per interuentum pecuniae sunt promoti, vt ab-
que vla s[ic]pe recuperationis deponantur, Apostolica censura sta-
tuimus.

Quæ sancita in Synodo curauit idem Gregorius per
vniuersum Occidentalem orbem promulganda, de his
scribens (vt dictum est) ad eundēm Aquileiensem Patriar-
cham, ad i Colonensem Archiepiscopum S. Annonem,
ad Burchardum Halberstadensem Episcopum: insuper ad
Vuezelinum k Episcopum Magdeburgensem. Ipsos verò
primarios Germanie Archiepiscopos, nempè Colonien-
sem, ^lac Moguntinum, ^mad eosdem scribens, mandat ob
eandem causam vna cum subiectis sibi Episcopis Synodos
congregare, & quæ Romæ statuta sunt, de continentia cle-
ricorum, potissimum agere, ac de corrigenda simoniaca pra-
uitate. Quod autē pertinet ad Colonensem, longa ægrotatione
laborasse, atq[ue] demum hoc eodem anno defunctū
esse, ex Lamberto, atque vita ipsius fideliter scripta appa-
ret. De Moguntino autem idem auctor, ipsum hoc anno
pro causa Bambergensem Episcopum primum Romam venisse,
eundemq[ue] vix ad communionē à Gregorio Papa acce-
ptum esse, eo quod eundem Episcopum simoniaci ordinaserit.
Demū verò accepto precepto eiudem Pontificis
de Synodo cōgreganda, eidem paruisse, sed nihil penitus
profecisse: de qua Synodo hæc ipse Lambertus:

Synodus autem hoc eodem anno mense Octobri Moguntia cō-
gregauit vbi inter alios Episcopos, qui conuenerat, aderat Curien-
sis Episcopus Apostolicæ Sedi litteras & mandata deferens, quibus ei sub interminatione gradus, & ordinis sui præcipiebat, sicut
antea quoque multis legationibus præceperat, vt presbyteros omnes,
qui intra suam diacesim essent, cogeret aut in presentiarum
coniugibus renuntiare, aut se in perpetuum sacri altaris ministerio
*adicare. Quod dum facere vellit, exurgentis, qui vndeque as-
debant clerici, ita eum verbis consulabant, ita manus & totius*
corporis gestu in eum debacabantur, vt se vita comite è Synodo
discissum desperaret. Sic tandem rei difficultate superatus, stan-
tuit sibi deinceps tali questione omnino supersedendum, & Roma-
no Pontifici reliquendum, vt causam, quam ipse toties inutiliter
propositus est; ille per semetipsum quando & quomodo velle, per-
raret. Hæc Lambertus, qui & versipellem hominem fuisse
eundem Sigefridum Archiepiscopum Moguntinum o-
ftendit, dum docet, eundem vsum vel abusum potius au-
toritate Apostolicæ Sedi ad commodum Regis, non
autem ad utilitatē pericitantis Ecclesiæ, vt cum armavit
milites detrectantes aduersus miseros Thuringios, & cō-
citauit illos aduersus eos auctoritate male præsumpta A-
postolicæ Sedi. Sic namq[ue] rem accidisse idem auctor nar-
rat hoc anno.

Rex ipse quæ plurimum verebatur, ne miles in irritum fu-
sus, sanguinis pœnitens, religionis obtenuit deinceps militiam de-

BILB FA-
CINVS SI-
GEFRIDI
ARCHIE-
DISC MO-
GVNT.

trectaret, quam sine peccato & gravi offensa Dei administrare non posset: pestis rei pessimum exemplum Moguntinus Archiepiscopus remedium adhibuit. Collato cum paucis familiaribus Regis consilio, repente processit in publicum, & Principes Thuringia nec canonice ad Synodum vocatos, nec synodali audiencia secundum ecclesiasticas leges discussos praecepit sententia excommunicavit, ea scilicet causa, quod eum anno priore Erfordia, cum ad exigendas decimas assedit, districtus gladiis intra Ecclesiam impetravit. Et ne quis ei forte hoc crimini daret, quod contra canonum scita miseros homines tam inexplicabilibus negotiis ad praesens implicitos tam iniquo tempore adortus fuisset, quando tantis vndeque procellis bellorum iactati, non causis dicendis vacare, sed vitam suam fugavet armis seruare necesse haberent: ait à Romano Pontifice sibi hoc permisum esse, ut absque legitimis inducijs, absque legitima discussione, die quo sibi occurseret, eos inglo anathemate ab Ecclesia recideret. Nullum tamen sapientem latere potuit, quo potissimum spectaret hoc factum, eo scilicet, vt exercitus Regis promptior deinceps fidienterq; aduersus eos bellum gereret, de quorum occisione, si post excommunicationem occisi fuissent, putaret se nec peccatis obnoxium fore nec penitis, quae leges ecclesiastica statuit bimiculi. Hæc Lambertus.

XIX.

Cæterum longè abest, vt Gregorius æqui obseruatissimus & amantisimus hoc ipsi dederit in mandatis, cùm ex litteris eius appareat etiam, quod aduersus quoscunque contumaces & perditissimos homines voluerit omnia iuris remedia & auxilia integra conseruari, atq; etiā legibus non concepta præsidia indulgeri, reos etiam quām iustissimè condemnatos ad veniam inuitari, prout intelligit, qui eius epistolarum volumen perlegerit. Sed quā non recto pede tunc incesserit Moguntinus, quæ suis locis inferius dicturi sumus, aperient.

CVR. EX-
COMMV-
NICATI
FANTVM
MINIS-
TRI RE-
GIS.

Sed redeamus rursum ad eandem, de qua suscepimus est sermo, Romanam Synodum hoc anno à Gregorio habitam. Liquet in ea quidem, omnes in Regé à Saxonibus illatas occasiones iā à temporibus Alexandri Papæ prædecessoris ipsius & iterū repetitas, esse relietas obuolutas filiatio, optans Gregorius, ita omnia absq; tumultu cōponi, Regemq; in meliore frugem sperans posse reduci, cuius rei causa manifesta eius crimina de venditione Episcopatum & Abbatiarū, de quibus frequenter adeo fuerat infamatus, & depositione ordinatorum simoniacè Episcoporū coniunctus, ex quo passus est in ministros eius, illos quinq; cōsiliatores eiusmodi nundinationum tantū conuerti, eximi verò Regem; sicutq; eorū condemnatione, inteligi in eos translata culpam esse, Regemq; videri purgatū. Quem & suis litteris idē Gregorius lenius atrectabat, laudans portius, quā arguens, ita sperans posse eius animū demetri, ad amorem alliceret, & ad bona cuncta pertrahere. Nā accipe de his exemplū, ex eius litteris ad Regem ipsum anno a scriptis acceptum, ipso earum exordio sic dicens.

^aGreg. lib.
^b3. ep. 3.
GREG. ER
GA RE-
GEM BE-
NIGNVS.
XX.

Inter cetera bonarum virtutum opera filii carissime, ad que te meliorationis studio assurgere, famam referente, audiimus: duobus te modis sancte matris tuae, Romana Ecclesia scilicet, eminentius commendasti: in altero quidem, quia simoniaci viriliter resistis; in altero, quia clericorum casitatem, vt pote servitorum Domini & libenter approbas, & efficaciter desideras, ad implere. Quibus de causis signum nobis proposisti, opitulante Deo, altiora de te & præstantiora queque speranda, &c. b Agit enim de causa Episcopi Bambergensis, de quo nos inuper egimus. Sunt & alia litteræ hoc anno datae ab eodem Gregorio. Papæ ad eundem Regem, indices eius erga ipsum amoris & obseruantiae: vt ex his intelligas illas Epistolæ, quæ sub hoc anno in Regetto absque nota anni vel mensis positæ reperiuntur, eas non hoc anno datas, sed postea.

XXI.

Hoc namque anno vsq; ad consummatum bellum Saxonum, Henricus erga Gregorium Papam benevolum & obsequenter se verbis saltem exhibuit. Imminens enim dubium valde Saxonum bellum, periculosest sati, vt pote quod in eo totius regni eius incerta alea volueretur, illi erga ipsum Gregorium Papæ reddidit mansuetū, cū eius opera in casib; aduersis indigere sciret. Quod quidem eum vsq; ad mēsem Nouemb. tenuit occupatum, nec sine metu: quamvis enim potius victoria esset, repa-

ratis tamen iterum viribus se formidabiles Saxones exhibebant. Cuius causa Nuntios ad eum misit, quibus & has litteras dedit, qua habentur recitatæ in ipsius Gregorij Epistola data ad Beatricem atq; Mathildem, tertio Idus Septemb. que sunt huiusmodi:

^cGreg. lib.
3. ep. 5.

Nouerit vestra sanctitatem Pater, quoniam dum ego penè omnes Principes me regni de nostra magis discordia, quā de mutua pace gaudere percipio: ad vos sifos Nuntios latenter dirigo, quos sanitatis nobiles ac religiosos esse cognosco; & pacis bonū inter nos optare coniungi, nequaquam dubito. Hor autem quod mando, nemine scire volo præter vos, dominam matremque meam, atq; amitan Beatricem & filiam eius Mathildam. Me vero (ad uante Dominum) de expeditione Saxonica redeunte, alios Legatos dirigam, quā familiariores ac fideliores habebo, per quos omnem vobis meam voluntatem & reuerentiam: quām beato Petro & vobis debo; significabo. Hucusque ad Gregorium Papā Henricus Germaniæ Rex. Sed & aliis quoque litteris hoc anno datis idē Rex (vt ipse Gregorius d' restatur) se filium sancta Romana Ecclesia, & ipsi Gregorio subiectum, dilectione unicum, atq; deuotione præcipuum est profulus, commēdans se ipsi omni affectu amoris & reuerentiae. His vero dignis pictatis affectibus Gregorius Papa dignè respondēs, paternæ charitatis illi simum aperuit, ad quem paribus litteris inuitauit. Non extant omnes, sed vñæ duntaxat hoc anno post victoriā obtētam aduersus Saxones redditæ,

^dId. ibid.
ep. 10.

^eId. ibid.
ep. 7.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Henrico Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

Quando litteras tuas magnitudinis accepi, longè ab Urbe, maxime causa in infirmitatis aberamus cum quibus necessarium erat tractare, quid vestre legationi ad plenum, sicut oportet, responderem. Vester etiam Nuntius, horum videlicet portitor, ob prædicān causam agritudo timebat nobiscum manere. Sed quia desideramus non solum vobiscum, quem Deus in summo rerum posuit culmine, sed etiam cum omnibus pacem, que in Christo est, habere, iusque suum uniuersique obseruare, cipiimus summoperie corde & animo adhævere. Noi enim (quod te credo non ignorare) quia qui Deum reuera diligunt, & Romanam Ecclesiam, Romanumque imperium ad vindictam suorum criminum non pertimescent inter nos pacem & concordiam in serere agendo vel orando concupiscunt. Quapropter bonam concepī fiduciam, quia hanc nostram, in id totius Ecclesie causam religiosi hominibus capisci committere, qui nos, non nostra iniuste diligunt, & vt Christiana instauretur religio, suam intentionem requirunt. Ego autem (vt paucis loquar) horum consilio paratus sum (Christo fauente) gremium tibi sancta Romana Ecclesia aperire, teg, vt dominum si a rem & filium suscipere, auxiliunque prout oportuerit, præbere, nihil aliud ate querens, nisi vt ad monita tua salutis non contennas auren inclinare, & Creatori tuo (sicut te decet) non contradicas offer regloriam & honorem. Valde quippe indignum est, vt honorem, quem a confusu & fratibus nostris exigimus, Creatori & Redemptori in stro reddere contennamus. Moneat itaque nos diuinapromissio, quæ dicitur: f Ego glorificantes me glorificabo, & qui me contennunt, erunt ignobiles. Et offeramus ei quod placet nobis hac in via seculari, vt perfruamur in cœlestibus dono spiritali. His vero mox illa subiecta de victoria obtēta ad herilius Saxones: De superbia, verò Saxonum vobis iniuste resistentiū, quæ diuino iudicio à facie vestra contrita est, & gaudeendum est pro pace Ecclesie, & dolendum, quia multis Christianorum sanguis effusus est.

Vos autem in talibus plus honorem Dei, & iustitiam eius procurare defendere, quām honor proprio prouidere. Securius enim quilibet Princeps milie impio potest causa iustitie punire, quā propria, causa gloria quilibet Christianum gladio sternere. Omnia enim creavit & regit qui dixit: g Ego gloriam meam non quero. Saluti quippe nostri a tunc verè prouidemus, cum in cunctis nostris actibus gloriam Dei proponimus. De Herimanno, &c. Monet etenim, & iubet, vt in locum Herimanni Bambergensis Episcopi alias subrogetur Antistes. Sed de his dictum est sufficiens.

^f1. Reg. 2.

* vita

Qui igitur ante victoriam adhuc sub metu erat, mansuetū & obsequenter se Gregorio Papæ exhibuit, portitus utrè victoria resiliit, reuersus ad vomitū, & quæ ipi promiserat irrita reddidit. Haec quidē litteræ h̄ ipsius Grego-

^gIoan. 3:1
^hGreg. lib.
3. ep. 7. 8. 9

XXIV.

rij ad

XXV.

HENRIC.
REX EX
VICTO-
RIA TV-
MENS
SPERNIT
PONTIFI-
CEM.

rij ad Suffraganeos Mediolanensis Ecclesiae data mense Octobri significant, quibus queritur Regem contra promissa sua in Ecclesiam Mediolanensem intrusum Thedaldum, ad quem & de his etiam scripsit, vocas eos omnes ad Synodum anno sequenti celebrandam exordio Quadragesimae. Istam quoque Henrici Regis mutationem Domnizo presbyter in vita Mathildis ita versibus deplorauit, atque primum cum ante bellum Henricum supplicem ita describit:

*Quod Rex absque mora Papa mandauit, adorans
Atque petens ipsum pro se roget ut Crucifixum.
Pastor confessim Saxonum mittere genti
Curavit planè pacem cupiens reuocare.
Inde suus Miſus donec redeat, subet ipsum
Regem nullo modo super ipsos pergere: quod non
Rex expectauit. Galeatus quin equitauit
Contra Saxones, qui fortes sunt & atrocis.
Peccator quamuis, prudens tamen hic erat armis.
Comiso bello, viator rex extitit ergo.
Vnde superbus adeſt, Papam despexit ut amens.
Omnia que Papa matrig. fonderat ante,
Fregit & inuertit, simoniacos reuocauit, &c.*

Hæc de his qui prælens aderat Domnizo presbyter. Quæ hæc sequuntur, anno sequenti dicimus.

XX VI.
GREG TO
TWS IN
REFOR-
MATIO-
NE ECCL.
*Id.lib. 2.
epist. 61.
54.65.66
70.
ibid.
epist. 55.
GEISAM
REG.HVN
GAR. LE
GATIO
AD SE-
DEM A.
POSTOL.
*Id.ibid.
epist. 70.
XXVII.
LEGATIO
PAPÆ AD
POLONOS
*Id.ibid.
ep. 73.***

Gregorius igitur totus in promulgatis decretis syndicibus de extirpanda simonia, & clericorum fornicationibus ab Ecclesia, sicut segnes a excitat, resugas uirget, & contumaces obiurgat, ita obedientes commedit & laudat in his diuino zelo incensos & renue se habentes, ut Laudem summa laude dignum Episcopum, nomine Oppizōnem, ad cuius clericos de his extat eiusdem Gregorij data est Epistola. Sed per pauci sunt inuenti, qui fuerint laude digni, plurimi vero qui redarguendi, & communionibus perurgendi.

Dum autem Gregorius Pontifex in his esset, Geisa, qui regnum Hungariae inuaserat, & expulerat Salomonem, Legatos ad Sedem Apostolicam misit cum litteris ad eum, Gregorium datis; quem ipse litteris iteratis admouuit, ut nihil praeter iustitiam putet sibi licere, iura vero Ecclesia Romanæ super Hungariae regno velit salua esse, atque integrâ remanere, quorum contemptu ipse Salomon meruissest diuina vindicta regno priuari. Sed alijs rursum datis ad eum & litteris, pro pace inter eos concilianda pluribus agit.

At qui recipit Legatos aliunde missos idem Gregorius, & ipse ad remotores prouincias delegationes decernit. Nam in Poloniā ad ducem eorum Boleslaum, qui oblationes ad S. Petrum miserat, direxit Legatos ad compoendas prouincias ipsius Ecclesiæ, constituendam Metropoli, & augendum numerum sedū Episcopaliū, quæ sufficent ad immensam populorum multitudinem gubernandam, quem & rogat, ut restituat quæ abstulisset à Russis, quorum pacem seruare rogat.

Insuper & Legatos misit ad Demetrium Russorum Regem, cùm idem Rex ad Sedem Apostolicam suum filium præmisisset. Quænam causa eum mittendi filium Romā permouerit, ex redditis ad eum Gregorij Papæ litteris scies, que sic se habent:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Demetrio Regi Russorum & Regine vxori eius salutem & Apostolicam benedictionem. Filius vester Limina Apostolorum visitans ad nos venit, & quod regnum illud dono sancti Petri per manus nostras vellet obtinere, eidem beato Petro Apostolorum principi debit a fidelitate exhibita, deuotis precibus postulauit, indubitate assuerans, illam suam petitionem vestro consenserat ac stabilem, si Apostolica au- toritat is gratia ac munimine donaretur. Cuius votis ac petitionibus, quia iusta videbantur, tum ex consensu vestro, tum ex deuotio ne poscentis, tandem assensum præbuerimus, & regni vestigubernacula sibi ex parte B. Petri tradidimus, ea videlicet intentione atq; desiderio charitatis, ut beatus Petrus vos & regnum vestrum, omniaque vestra bona, sua apud Deum intercessione custodiat, & cu omni pace honore quoque & gloria idem regnum vsque in finem vite vestre tenere vos faciat, & huic militie simili cursu, impetrat vobis apud supernum Regem gloriam sempiternam. Quin etiam nos

paratisimos esse, nouerit vestra nobilitatis serenitas, ut ad quacunque in tua negotia huius Sedis auctoritatem pro sua necessitate petierit, procul dubio continuo petitionis suarum consequetur effectus. Præterea ut hec alia multa, que litteris non continentur, cordibus vestris arditis insigantur: misimus hos Nuntios nostros, quorum unus vester notus est & fidus amicus. Qui & ea que in litteris sunt, diligenter vobis exponent, & que minus sunt, viuā voce explēbunt. Quibus pro reverentia B. Petri, cuius Legati sunt, vos mites & affabiles præbeat, & quidquid vobis dixerint ex parte nostra, patienter audiatis, atq; indubitate credatis; & que ibi ex auctoritate Apostolicæ Sedis negotia tractare voluerint, & statuere, nullorum malo ingenio turbari permittatis, sed potius eos sincera charitate fauendo iuuetis. Omnipotens Deus mentes vestras illuminet, atque per temporalia bona faciat vos transire ad gloriam sempiternam. Dat. Roma decimo quinto Kalend. Maij Indict. xiiij. Haec etenim Epistola Gregorij ad Regem Russie, à nobis reddita, ut eo exemplo intelligatur, quomodo contigerit plura regna oblata reperiri Apostolicæ Sedi. Christiana Regum pietas efficiebat, ut persuadentes sibi illi, magis protectione S. Petri principis Apostolorum quam armis regna defendi, offerrent illa eidē S. Petro, à quo & per successorem ipsius Romanum Pontificem acciperent illa in feudū, præstito iuramento fidelitatis eidē. Iactatū bellorum fluctibus Demetriū ipsum Regem Russorū Lamberetus in Chronico hoc eodē anno demonstrat, dum eum ad Hericum Regem pro auxilio contra fratrem venisse trudit.

Iterum hoc anno legationē idem Pontifex misit, rursumq; litteras f dedit ad Suenonem Danie Regem, quorum est eiusmodi exordiū de Romanæ Ecclesiæ consuetudine: Apud antecessores nostros iuris & consuetudinis erat, charitatiis legationib; docere viā Domini vniuersas nationes, corripere in his quæ arguenda erant, omnes Reges & Principes, & ad æternam beatitudinem cunctos inuitare legalibus disciplinis, plus enim terrarū lex Romanorum Pontificum quā Imperatorum obtinuit, &c. Cumq; queratur de inobedientia & contumacia schismaticorum Principium, eiusdem tamen Regis erga Romanam Ecclesiā cōmendat studium & reverētiā, quā ut consūret, hortatur, siūm omnē pollicens officiū, si quid pro Danica Ecclesia valeat exhibere, & quæ ab Alexandre Pontifice expetijset, in promptu habere præstare, deque eo omni studio benē mereri. Legatos ab eo mittendos se expectare significat, per quos ista tractari possint. At de legationibus hoc anno ab eodem Gregorio Pontifice missis hæc satis.

Hoc eodem anno S. Anno Archiepiscopus Colonensis (vt dictum est) ex hac vita migravit, de quo ista Läbertus: *Annum hunc multis cladibus insignē, potissimum lugubrem fecit obitus Annonis Colonensis Archiepiscopi, qui post longam agiotationem, qua Dominus vas electionis sua in camino tribulationis transitoria purius auro, purgatus mundo obrizo decoxerat, pridie Nonas Decembrib; beato sine perfundit, ad Angelos ex hominibus, ad immortalia ex mortalibus transmigravit. Testatur hoc signa & prodiga, que quotidie circa sepulchrum eius Dominus ostendere dignatur ad confutandam impudentiam eorum, qui paulo ante vitā eius sanctissimam, atq; ab omnibus buiis mundi labe, quantum ad hominem, integerrimā, liuido dente carpebant, & pretiosam margaritam, iam olim celestis Regis diademati destinatam, falsis rumoribus obfuscare conabantur, &c.* Pergit auctōr ab exordio eius institutionem vitæ valde laudabilis ac planè Apostolicæ recensere. Ceterum res ab eo præclare gestas monachus Siegebrensis caenobij & ipse eiusdem saeculi sincerus scriptor tribus libris est prosequutus, qui Dei beneficio extant & integri. Sedisse autem constat annis viginti atque mensibus decē, ut appareat ex eiusdem Sancti in sepulchro scripto epitaphio his versibus:

*Patribus egregiis ornata Colonia multis
Ecclesiæ speculum misit ad hunc tumulum.*

Emicuit mundo noua lux Avnone secundo,

Qui per cuncta suo par erat officio.

Menibus hoc denis, annis acto que vicenis

Quarta Decembrib; eum lux tulit è med'.

Ita quidem sedis eius annorum ac mensium numerus optimè cōgruit cum creatione, quem liquet creatum esse

XXX.
*Greg. lib.
2. ep. 75.
ROM. EC-
CLES. ES-
SE OM-
NES RE-
GRES ET
PRINCI-
PES COM-
MONERE.*

X XXI.
*S. ANNO-
NIS AR-
CHIEPIS.
COLONI-
ENSIS O-
BITVS.*

*E apud Sur.
tom. 2. die
4. Decem.*

Episcopum anno Incarnationis Domini millesimo quinquagesimo quinto Nonas Martij, id auctore vita testante, a necnon Mariano Scoto, & Sigeberto. Vnde intelligi errorem in ipsum Marianum irrepisse, dum in eius Chronico sub anno septuagesimo septimo eius obitus collocatur, ceteris Scriptoribus, atque ipsomet reclamantibus, dum quo creatus fuerit, annum certum consignat quinquagesimum quintum supra millesimum. Porro inter insignes tanti pontificis laudum titulos ille per ceteris eminent, quod inter discordias obortas inter Henricum Regem atque Romanum Pontificem Gregorium, semper aduersus Regem pro Romano Pontifice stetit, ut Marianus affirmit, & quod dicta sunt superius, docent.

XXXIII
QVAT IN
GREG. PP.
CINCIVS
SIT MO-
LITVS.

b Lamb.
Scfn. an-
no 1076.
* Cincius

XXXIV

GVIBER-
TI RA-
VENNA-
TIS AR-
CHIEPIS.
MACH-
NATIO-
NES IN
GREG. PA-

XXXV.
Greg. lib.

ambitionis auctu percitus, eius beneficis infelior reddetur, & ad nocendum promptior, nihil non meditatus assidue, quoniam pacto est throno Gregorium dimouere posset: quod eueta postea declararunt, que suis locis pandenda erunt inferius. Haec de Cincio narrata, apud Vrspergensem posita anno sequenti reperiens: sed in fine anni huius accidisse, satis est demonstratum. Ad postremum autem de Anglicana Synodo, hoc itidem anno habita nobis agendum, quam inter Lanfranci epistolas intextam repartam hic reddendam curauimus:

Anno Incarnationis Dominica millesimo septuagesimo quinto, regnante gloriose Anglorum Rege Vuillemino, anno regni eius nono, congregatum est Londonie, in Ecclesia beati Pauli Apostoli Concilium totius Angliae regionis Episcoporum videlicet, Abbatum, necnon & multarum religiosi ordinis personarum, iubente, atque eidem Concilio presidente Lanfranco sancte Dorobernensis Ecclesia Archipresule, rotiusq; Britanniae insulae primate, confidentibus secundum viris venerabilibus, Thoma Eboracensi Archiepiscopo, Vuillermo Londoniensi Episcopo, Gotfrido Constantiensi, qui cum transmarinus esset Episcopus, in Anglia multis possessiones habens cum ceteris in Concilio residuebat, Vulhelmo Vintoniensi, Herimanno Syraburnensi, Vuillano Vuiricestrensi, Gualtero Herefordensi, Gisone Vuelensi, Remigio Dorcacenzi, seu Lincolnensi, Herasto Hellemeanensi, seu Nornuicensi, Stigando Slengensi, Osberno Exoniensi, Petro Licifeldensi. Roffensis Ecclesia per idem tempus pastore crebat. Lindfarnensis, qui & Dunelmensis Episcopus, canonicam excusationem habens, Concilio interesse non poterat. Et quia multitudo retrorsum annis in Anglicoregno vsus Conciliorum obsoletiora, renouata sunt nonnulla, que antiquis etiam noscantur canonibus definita. Ex Concilio igitur Toletano Quarto, Mileuitano, atque Bucarensi statutum est, ut singuli secundum ordinationis sua tempora sedeant, praeter eos, qui ex antiqua consuetudine, sive suarum Ecclesiastarum priuilegiis, digniores sedes habent. De qua re interrogati sunt senes, & etate proiecti, quid vel ipsi vidissent, vel a maioribus atque antiquioribus veraciter, ac probabilitate acepissent. Super quo responso petitum sunt inducia, ac concessa usque in crastinum. Crastina autem die concorditer perhibuerent, quod Eboracensis Archiepiscopus ad dexteram Doroberniensis sedere debeat, Londoniensis Episcopus ad sinistram; Vueltanus iuxta Eboracensem, si vero Eboracensis desit, Londoniensis ad dexteram, Vueltanus ad sinistram.

Ex regulabedi Benedicti, Dialogo Gregorij, & antiqua regularium locorum consuetudine, ut monachi ordinem debitum tenentes, inserviant principiis, & iuuenies in omnibus locis, deputatis fibi idoneis magistris, custodiis habeant; nocte luminaria ferant, gener aliter omnes nisi a Prelatis concessa prioritate careant. Si quis vero aliiquid proprii sine prefata licentia habere in morte fuerit deprehensus, nec ante mortem id reddiderit, cum paenitentia & dolore peccatum suum confessus, nec signa pro eo pulsentur, nec salutaris pro eius absolutione hostia immoleetur, nec in cæmeterio sepeliatur. Ex decretis summorum Pontificum, Damasi vi delictet, & Leonis, necnon ex Conciliis Sardicensi, atq; Laodicensi, in quibus prohibetur Episcopales sedes in villis existere, concessum est regia munificentia, & synodal authoritate prefatis tribus Episcopis, de villis ad ciuitates transire, Herimanno de Syraburna ad Serisberiam, Stigando de Seleugo ad Cicestrum, Petro de Licifeldo ad Cestrum. De quibusdam, qui in villis, seu viciis adhuc degebant, dilatum est usq; ad Regis audientiam, qui in transmarinu partibus tunc temporis bella gerebat.

Ex multis Romanorum Presulum decretis, diuersisq; sacrorum canonum auctoritatibus, ne quis alienum clericum, vel monachum sine commendationis litteris retineat, vel ordinet. Ad comprehendam quorundam indiscretorum insolentiam, ex communis decreto sanctum est, ne quis in Concilio loquatur prater licentiam a Metropolitano acceptam, exceptis Episcopis & Abbatibus. Ex decretis Gregorij Maioris, necnon & Iunioris, ut nullus de propria cognatione, vel vxoris defuncte, seu quam cognatus habuit, vxorem accipiat, quoadusque parentela ex alterutra parte ad septimum gradum perueniat. Ut nullus sacros ordines, seu officium Ecclesiastis cu, quod ad curiam animatum pertineat, emat vel vendat. Hoc enim scelus a Petro Apostolo in Simone mago primitus damnatum est, postea a sanctis Patribus veritum & excommunicatum. Ne essa mortuorum animalium, quasi pro vita, a malum peste, aliquibi suspendatur: Nec sortes, vel aruspicia, seu divinationes, vel invi-

496
lib. 1.65.
b epist. 3.
lib. 2. ep. 42

XXXVI
SYNOVS.
ANGLI-
CANA.

XXX-X-
VII.

XXX-X-
VIII.

qua būiusmodi opera diaboli ab aliquo exerceantur. Hæc enim omnia sacri canones prohibuerunt, & eos, qui talia exercent, data sententia excommunicauerunt. Ex Conciliis Elberitano & Tolentano Undecimo, ut nullus Episcopus, vel Abbas, seu quilibet ex Clero hominem occidendum, vel membris truncandum iudicet, vel iudicantibus suis auctoritatibus fauorem commonet.

Ego Lanfrancus Dorobernensis Archiepiscopus subscripti.

Ego Thomas Eboracenensis Ecclesiæ Archiepiscopus subscripti.

Subscripterum & alij Episcopi, vel Abbates, qui interfuerunt. Hucusque ibi, quæ ne vt multa alia, pereant, hic describendaputauimus.

I E S V C H R I S T I

Annus 1076.

GREGORII II. PAP.

VACAT IMP. OCCID. 20.
Annus 4.

MICH.VII. DVC. IMP. 5.

QUERELA
LA GRE
GORII DE
HENRICI
REGE.

sia, & nostrum vocas, inside subiectum, in dilectione unum cum, in deuotione precipuum, postrem cum omni affectu dulcedinis & reuarentiae commendas, retamen & factis asperrum; canonice atque Apostolicis decretis in his que Ecclesiastica religio maximè possit, te contrarium ostendis. Nam vt de reliquis taceamus, quod de causa Mediolanensi per matrem tuam, per confitentes nostros Episcopos, quos ad te misimus, nobis promiseras, qualiter attenderis, aut quo animo promiseris, ipsa res indicat. Et nunc quidem vt vulnus vulneri infligeres, cōtra statuta Apostolicae Sedis tradidisti. In manum & Spoletanam Ecclesiam (si tamen ab homine tradidisti Ecclesia aut donari potest) quibusdam personis nobis etiam ignotis, quibus non licet nisi probatis & ante a bene cognitus regulariter manum imponere. Hactenus secunda querela de collatione, quam Rex sibi usurpauerat etiam in terris sub Romanæ Ecclesiæ dominio positis. Tertia vero & illa subiectitur querela de contemptis à Rege decretis synodalibus, quibus (vt vidimus) ipse Gregorius quidquid turpe in Ecclesia Dei, vel ex simoniaca labe, vel luxurie clericorum turpitudine esset aspersum, est conatus abstergere. Ait enim:

Decuerat regiam dignitatem tuam, cum te filium Ecclesiæ consisteris, honorabilius magistrum Ecclesiæ, hoc est B. Petrum Apostolorum principem intueri, cui, si de Dominicis ouibus es, Dominicæ voce, & potestate ad pascendum traditus es, dicente sibi Christo: Petre pase oves meas. Et iterum: Tibi traditæ sunt claves regni cœlorum, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in celis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in celis. In cuius Sede & Apostolica administracione, dum nos qualescumque peccatores & indigni, diuina dispositione vicem sue potestatis gerimus, profecto quidquid ad nos vel per scripta, aut nudis verbis misericordia ipsa recipit: & dum nos aut elementa percurrimus, aut loquentium voces auscultamus, ipse ex quo corde mandata prodierint, subtili impressione discernit. Quapropter prouidendum esset tue celstudini, ne erga Sedem Apostolicanam in verbis & legationibus tuis aliqua inueniretur disceptatio voluntatis; & in his per quæ Christiana Fides & status Ecclesiæ ad eternam salutem maximè proficit, non nobis, sed Deo omnipotenti debitam non denigares reverentiam, quanquam Apostolis eorumque successoribus Dominus dicere dignatus sit: d. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Scimus enim quoniam quis fidelem Deo obediens exhibere non renuit, in his que sanctorum Patrum statuta sequentes dixerimus, velut si ab ore ipsius Apostoli accepisset, nostra monita seruare non spernit. Nam si propter reverentiam cathedralæ Moysi Dominus præcepit Apostolis, vt quacumque Scribae & Pharisæi super eam sedentes dicerent, obseruarent: non dubium est, quin Apostolica & Euangelica doctrina, cuius sedes & fundamenū Christus est, cum omni veneratione à Fidelibus per eos, qui in ministerium prædicationis electi sunt, suscipienda & tenenda sit.

IV.

b. Ioan. 17.
c. Mat. 16.
DE CVL
TV APO
STOL. SE
DISSPRE
TO.

Congregata namq[ue] in hoc anno apud Sedem Apostolicanam synodo, cui nos superna dispensatio praesidere voluit, cui etiam nonnulli tuorum interfuere fidelium, videntes ordinem Christianarum religionis multis iam labefactatum temporibus, & principales ac proprias lucrandarum animalium causas diu prolapsas, & suadente abolo concilatus: concusi periculo & manifesta perditione Dominici gregis, ad sanctorum Patrum decretâ doctrinam quererimus, nihil noui, nihil adiumentione nostra statuentes; sed priuam & unicam Ecclesiasticæ discipline regulam, & tritam Sanctorum viam, relatio errore repetant, & scitandam esse censuimus. Neg[ue] enim alium nostrum salutis & æterne vita introitum Christi oibus, eorumq[ue] pastoribus patere cognoscimus, nisi quem ab ipso monstratum, qui dixit: Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur, & pascua inueniet; & ab Apostolo predicatum, & à sanctis Patribus obseruatum, in Euangelica, & in omni diuinarum Scripturarum pagina didicimus. Huins autem decreti, quod quidam dicunt, humanos diuinis honoribus preponentes, importabile pondus, & immensam gravitudinem: nos autem magis proprio vocabulo recuperâ salutis necessariam veritatem voramus, & lucem, non solum à te, vel ab his qui in regno sunt, sed ab omnibus terrarum Principibus & populis qui Christum constiterunt, & colunt, deo[n]te suscipiendo & obseruando adiudicamus. Quia inquam hoc multum desideremus, & te permaxime deceret, vt sic ut ceteris gloria & honore, virtuteq[ue] potentior, ita esses & in Christi deo[n]tione sublimior. Attamen ne hoc supra modum tibi grauia aut iniqua viderentur: per tuos fideles tibi mandauimus, ne praeue-

d. Luc. 10.

V.
DE SYNO
DO CON
GREGA
TA ET DE
CRETIS
SYNODA
LIBVS RE
NOVATIS

c. Ioan. 10.

Gregor. pap. ad. monitio ad Henric. reg.

Considerantes, ac sollicitè pensantes, quam districto iudici de dispensatione crediti nobis per beatum Petrum Apostolorum principem ministerij rationem reddituri sumus: cum dubitatione Apostolice am tibi benedictionem mandauimus, quoniam iudicio Sedis Apostolice, ac synodali censura excommunicatis communionem tuam scienter exhibere diceris. Quod si verum est, tu ipse cognoscis, quod nec divina, nec Apostolica benedictionis gratiam percipere posis, nisi his, qui excommunicati sunt, a te separatis, & compulsis ad penitentiam, de transgressione tua condigna paenitudo ne & satisfactione prius absolutionem consequaris & indulgentiam. Vnde excellertia tue consulimus, vt si in hac re te culpabilis fensis; celeri confessione ad consilium religiosi aliius Episcopi venias, qui cum istra licentia congruam tibi pro hac culpa inurgens penitentia te absoluat, vt nobis tuo consensu modù penitentia tua per Epistola am suam veraciter intimare audeat. Hoc est prima que relata Gregorij aduersus Henricum Regem, post quam secundum h[ic] ingerit:

De cetero mirum nobis valde videtur, quod totiens nobis tantum tuas Epistolæ, & tantam humilitatem tue celstudini per Legato uniuorum vestrum transmisit filium te sanctæ matris Eccle-

conse-

HENRICI
REGIS
CONTEM
PTVS IN
SEDEM
APOST.

II.
Greg. lib.
3. epist. 10.

GREGOR.
PAP. AD.
MONITIO
AD HEN-
RIC. REG.

III.

VI.

consuetudinis mutatio te commoueret; mitteres ad nos quos sapientes & religiosos in regno tuo inuenire posset, qui si aliqua ratione demonstrare vel astruere possent, in quo salvo aeterni Regis honore, & sine periculo animarum nostrarum promulgatam sanctorum Patrum possemus temperare sententiam, eorum consilijs cōdescenderemus. Quod quidem, et si à nobis tam amicabiliter monitus non fuisses; & cum tamē fuerat ut prius in quo te grauaremus, aut tuis honoribus obseruantur, rationabiliter à nobis exigeres, qua Apostolica decretā violares. Verum quanti aut nostra monita, aut obseruantiam iustitia feceris, in his que postmodum à te gesta & disposita sunt, declaratur.

VII.

Sed quia dum adhuc longa Dei patientia ad emendationem te inuitat, crescente intelligentia tua, ad obedientiam mandatorum Dei cor & animum tuum flecti posse speramus: paternate charitate monemus, ut Christi super te imperium recognoscens, honorem tuum eius honoris præponere, quam sit periculofum, cogites, & libertatem Ecclesiæ, quam sponsam sibi cœlesti confortio iungere dignatus est, non iam tua occupatione impediatis, sed quo maxime crescat, Deo omnipotenti & beato Petro, & quibus & tua mereatur amplificari gloria, auxilium tuae virtutis fideli deuotione exhibere incipias. Quod nimur pro collata tibi ex hostib[us] tuis victoriis, nunc te per maximè illis debitum fore, cognoscere debes, ut dum de memorabili præferitate latificant, ex concessis beneficijs deuotiorem videant. Atq[ue] hoc ut timor Dei, in cuius manu & protestate omne regnum est & Imperium, præcordijs tuis altius quam nostrarum admonitionis infusat: in mente habeas quid Sauli post adeptam victoriā, qua Propheta iubente vīs est, de suo triumpho glorianti, & eiusdē Propheta monita non exequenti acciderit, & quas litera à Domino reprobatus sit. Quanta verò gratia David Regem ex merito humilitati inter virtutum insignia subsecutafuit. Deniq[ue] super his, que in Epistolis tuis visa ac cognita retinemus, non ante tibi certa responsa dabitur, donec Legati tui Rabbodi, Adelprech, & Vodescal * Rei, quos his adiunximus, ad nos reuersi, super his, que illis tecum agenda commisimus, tuam nobis plenius aperiā voluntatem. Datum Romæ sexto idus Ianuarij Indictione xiiiij. Audisti Lector, verè patrem filio salutis monita ex debito impiarentem, nihil adhuc minarum litteris immiscensem, nulla de excommunicando Rege verba facientem. Porro hanc missam legationem, & litteras datas dicta Ianuarij die postremas fuisse, vt pote perlatas paulò ante conciliabulum Vuormatiense celebratum Dominica Septuagesimæ, dicere opus est.

VIII.

At quid post hæc Rex contemptor numinis, atq[ue] perfidae cultor egerit, videamus. Collegit mox aduersus eū Vuormatiense cōuenticulum, de quo dicturi, antea opus est, ut quæ occurrunt ipso ingressu mendaciorum spineta, veritatis falce succidamus.

Qui nuper edidit vitam Henrici huius auctori, idemque promulgator Bennonis in Gregorium Papam calumnijs conferti voluminis, egregij mendaciorum contextoris opus, quod sāpē superius contigit rationibus apertissimis confutari, hic, inquam, confartor imposturarum: cōmenticias quasdam litteras Henrici Regis nomine ad Annonem Coloniensem Archiepiscopum de indictione Cōcilii Vuormatiensis post Henrici eiusdem vitam apposuit. De quo alterum de duobus dicendum est, vel quod eas ipse commentus sit stylo mendaci, vel si non ipse fecit, sed vt eas inuenit antiquitus scriptas, edidit bona fides in malo animo potuit esse bona fides) tunc summæ oscitantæ, obtusi ingenij redarguedus idem est homo, qui adeò manifestam falsitatem sui planè magnitudine portentosam non cognovit. Hæc ut perspicue intelligas, Lector attende. Constat testificatione Lamberti, rem gestam præ oculis habentis, non ante indictum esse conciliabulum Vuormatiense, quam legatione accepta à Romano Pontifice Henricus hoc anno id facere est aggressus: quomodo ergo potuit de eo scripsisse ad Archiepiscopum Coloniensem, vt se conferret Vuormatiam ad Concilium, quem constat longo laborantem morbo, anno superiori esse defunctum? id eodē auctore testante, qui res ab eo præclarè gestas pluribus prosecutus est, id ipsum affirmante auctore ipso, qui tunc temporis vitam eiusdem Annonis conscripsit, id Sigeberto & Alberto Stadeli, quē ipsi semet edidit, & scholijs infecit, id ipsum alijs pluribus assertentibus. Nec

est quod dici possit; alias ante ab eodem Rege indictum anno superiori idem Vuormatiense Concilium aduersus Romanum Pontificem, tempore Pentecostes celebrandū: nam nihil otij vel de eo cogitandi Henrico erat, qui totus in expeditione Saxonica esset, cuius erat & longè ab his remotus animus, quem vidimus suis litteris obloquentem se exhibuisse ipsi Romano Pontifici, & Gregorij Papæ erga ipsum haud aliena ab amantisimo patre frequentata esse officia, longeq[ue] abfuisse, ut quæ de Legatis Regis Rome malè habitis narrantur in iisdem litteris, accidere potuerint, & sub Annone illa euenerint, quæ in iisdē Henrici literis ad Annōnem Coloniensem Archiepiscopum narratur his verbis, vbi questus est pluribus, quod Gregorius nō sacerdotium tantum sibi sumeret, sed usurparet & regnū.

Me quoq[ue], inquit, quem Deus in regnum, non autem illum vocavit ad sacerdotium, quia me de Deo & non de illo regnare velle vidit, quia ipse Regem me constituit, regno priuare studuit, ministans regnum, animamq[ue] mihi tollere, quorum neutrum concessit. Hac & his similia cū sepius in nostram (vt ipse nosti) contumeliam struxerit, non tamen adhuc sufficere credit, qui de die in diem noua exquisita cōfusionis genera nobis ingerit, vt in nostris Nuntijs nouiter argumentum dedit. Nam charta exponere non sufficit, qualiter eosdem nostros Nuntios traheretur, quā indignis modis afficerit, quam crudeliter eos incarcerauerit, & carceratos nuditate, frigore, fame, siti, ac plagiis contriverit, sicque denum ad exemplum per medium ciuitatis circumductos omnibus spectaculum preberet iussit, ita ut eundem cum Decio tyranno insaniere, & Sanctos assare credas & dicas. Vnde ne pīgeat charissime, communī nostrū, scilicet me & Coepiscoporum tuorum petitio[n]i satisfacere, vt in Pentecoste Vuormatiā venias, & ibi plura, quorum pauca docet chartula, cū ceteris audeas Principibus, & quid agendum sit doceas, rogatus per dilectionem Coepiscoporum, monitus per Ecclesiæ utilitatem, obligatus per vitā nostra & regni totius honorem. Haec tenus ad Coloniensem Antifitem Annōnem Rex scripsisse fingitur.

Nec quidem ob aliam causam id à schismaticis factum, nisi vt Gregorius sanctissimus Papa huiuscmodi calumnijs infamatus vilesceret, maleq[ue] penes omnes audiens ab omnibus proscinderetur blasphemis & maledictis; sacrilegus vero Rex accusatus atq[ue] laudatus existaret. Sed qui Legatorum finxit carcerem, verbera, & per Vrbem ignominiosam illam circumductionem, oblitus est iam Annōnem fuisse defunctū, ad quem est commentus scripsisse Regem; ita Deo vindice veritatis agente, vt semper mendax aliquid in cōmentandis mendaciis omittat, vel addat, quibus teneri possit & argui. Cū alioqui etiam, si ad alium quempiam tunc verè existētem Episcopum Regem scripsisse finxit et impostor: adhuc tamen ex facti eidientia mendacij redargui potuisset, quod non ad Pentecostē, sed ad Septuagesimā Dominicā indictū fuisset à Rege Vuormatiense cōuenticulum illud. Sed si hoc quoq[ue] cauisset astutus artifex, tamen quod tam enorme facinus sui immanitate longe lateq[ue] vulgandum, à nemine in quaerari fuerit scriptum, quod nec extitisset aliquādo, ex litteris Gregorij nouissimè recitatis, satis quisque poterit intelligere. Faceant igitur ista cum alijs in Gregorium à schismaticis excogitata figura. Iam verò ex Lamberto tunc viuente, auctore fide præstandi prosequamur historiā, qui pergit de indicta pseudonodo Vuormatiensi ista narrare:

Legatio, Papæ scilicet vehementer Regem permouit: statimq[ue] abiectis cum graui contumelia Legatis, omnes qui in regno suo esent, Episcopos & Abbates Vuormatiæ Dominicā Septuagesimā conuenire precepit, tractare cum eis volens ad deponendam Romanum Pontificem, si qua sibi via, si quaratio pateret, in hoc cardine totam verti ratus salutem suam, & regni statim, si non efficeret Episcopus. At quis preparato somiti addiderit ignē, malorum omnium intentor existens, sicidem auctore paulò inferius narrat: Rex statuta die venit Vuormatiam, venerunt etiam Episcopi & Abbates amplissimo numero. Commodè quoque confidens tantis rebus interuenit quidam ex Cardinalibus Romanis Hugo cognomento Blancus, quem ante paucos dies propter ineptiam eius & mores inconditos Papa de statione sua amouerat, deferens secum de vita & institutione Papa seunicu[m] fragmentis consimilem tragœdiām, scilicet, vnde oriundus,

X.

XI.
MULTA
AB IMPÓ
STORE
COAG-
MENTA-
TA MEN-
DACIA.

XII:
VVORMA-
TIENSE
CONVEN-
TICVLVM

qualiter ab ineunte etate conuersatus, quā peruerso ordine Sedem Apostolicam occupauerit, quā ante Episcopatum, qua post acceptū Episcopatum memoratu quoque incredibilia flagitia commiserit. Quenam autem ista fuerint, auctor qui ea esse commen-ticia probē nouit, scribere prætermisit. Sed Benno pseu-docardinalis vna collegit, atque in Ecclesia posteā pro-mulgauit, quē nos sicut superius mendacij conuicimus, ita & inferius nullo fermè negotio redarguemus manifesti erroris & falsitatis. Ceptā feme modo prosequamur hi-storiam. Pergit ergō Lambertus:

Huius auctoritatem tāquam diuinitus sibi destinatam grati-simē amplexati, & promptissimē seculi, sententiam promulga-runt, quod Papa esse non posset; nec vllam iuxta privilegium Roma-næ Sedi, ligandi aut soluendi potestatem habeat, vel aliquando ha-buerit, qui tātis vitam probris ac criminibus commaculauerit. Cū-que ceteri omnes damnationi eius, nihil hesitantes subscriberent: Adalberto Vuirtzburghensis Episcopus, & Herimannus Metensis Episcopus aliquandiu restiterunt, dicentes, incongruum valde & contra canonum scita esse, vt Episcopus aliquis absens, absque gene-rali Concilio sine legitimis & idoneis accusatoribus & testibus, neicum probatis criminibus que obijcerentur, condemnaretur, ne-dum Romanus Pontifex, aduersus quē nec Episcopi, nec Archiepi-scopi cuiusquam recipienda sit accusatio. Sed Vuillelmus Traiectēsis Episcopus, qui causam Regis pertinacius tuebatur, vehementer immeinebat, vt aut cum ceteris in damnationem Papæ subscriberet, aut Regi, cui sub iure iurando fidem spondisse, protinus renun-tiarent. Is eo tempore Regi admodum charus acceptusq; erat, eiq; Rex omnium quæ priuatim, vel publicè agenda erant, post se ordi-nationem delegauerat, vir faciliaribus litteris apprime eruditus, sed fastu nimis inflatus, vix se ipse ferebat. Igitur ex nomine om-nium qui conuenient apud Episcoporum & Abbatū, plenè contumeliarum littera Romam destinantur, quibus denuntietur Romano Pon-tifici, vt Pontificatu, quem contra ecclesiasticas leges usurpat, se abdicet; sciatq; post eam diē quidquid agat, iubeat, decernat, irri-tum haberi. Hæ sunt, quæ in conciliabulo Vuormatiensi es-ſe acta, Lambertus enarrat.

XIV.
QVÆ IN
GREGO-
RIVM PA
PAM DE-
CERNVN-
TVR A
SCHISMA
TICIS.

XV.
His conuentiū quæ carmine scriptis eiusdem tem-poris auctor Domnizo presbyter in vita Mathildis libro priori, post enarratum lapsum Regis, post victoriā in-solegentis, in priora arque deteriora crimina relabentis, quæ emendanda tum Legatis Apostolicæ Sedi, tum ma-tri Agneti Augustæ iureiurādo promiserat, quorum cau-sa in eum commotus Gregorius fuit, his scilicet versibus, qui eti pedibus claudicent, veritatis firmitate consistunt:

Acrius ad Regem scriptis Papas fecerit, & se
Ulterius clamat non posse pati mala tanta.
Rex mox bac illac discurrere coepit, ad ista.
Plures peruerso coadunans tempore certo.
Cum quibus aduersum patrem loquitur reuerendum,
Moguntinus ibi fuit Archiepiscopus, ipsi
Iudicium totum tribuit Rex flagitiosus.
Huc Hugo tunc falsus venit qui dicitur Albus,
Officit hic multis Romana presbyter Vrbis.
Ter damnatus erat, pretio qui restituerebat
Emptores Christi templorum, iunctus & ipsi
Aduersus Papam fingens mala, laetificabat
Corda malignorum, Regis simul & sutorum.
Audax Antistes Moguntinus nimis ille,
Non Christum timuit, Papam quando maledixit,
Cuncti subscripti. Magis ipsi se maledicunt,
O blasphemia non vñquam hic, neq; post abolenda.
Hoc anathema quidem mandauit mox procul idem
Ad Allobrogos simoniacos nimis altos,
Qui latifacili, in Papam deniq; raptim
Omnes concurrunt, Regis faciunt quoq; iussum.
Iurant, subscripti contra Dominumq; Magistrum.
Mittendos apices Romam Rex edidit ipse,
Qui de sede sacra dicebant surgere Papam
Iniusti è stantem, Papatum depopularem.
Quos Synodo coram statuerunt mittere Romam.
Quidam Rolandus Parmensis clericus aptus
Elegitur, quarum gerulus tunc litterarum.
Hæc auctor, rude, sed verè: Albertus autem tradit, Saxo-nicos Episcopos nequaquam assensum præbuisse eiusmo-

di inaudito facinori. In quo tamen perpetrando, haude eo progredi ausa est factio impiorum, vt ipsum Gregorium prout audisti ex Lamberto) à Sede Pontificali deponeret, sed vt seipsum deponeret, ad eū ex Synodo conscripsisse. Sed quæ hæc secuta sint, videamus. Lambertus enim, cuius fides integra comprobatur, sic pergit:

Legati, vt iussum fuerat, summo conatu iter accelerantes, pri-die quam à Papa Romæ Synodus indicata celebraretur (erat ex more primo hebdomada Quadragesimæ) Romanum ingredi litteras tradunt. Tunc cetera legationem, sicut in mandatis habe-bant, verbo non minus contumelioso, quām scripto exequuntur. Pa-pabilis permotus atrocitate munit, postea die cum Cleris & po-pulus ad Synodum frequens confluxisset, in auribus omnium litteras recitari fecit; & sic cunctis, qui conuenierat Episcopis id fieri de-cernentibus, Regem excommunicat, & cum eo Archiepiscopū Mo-guntinum Sigefridum, Episcopum Traiectensem Vuillelum, Epis-copum Babenbergensem Robertum. Ceteris qui confirmationis huius participes exiterant, diē statuit, qua nisi Romæ presentati causam diceret noua huīus & iniurianta cōtra Sedem Apostolicā rebellionis, similem ceteris excommunicationis sententiam sortirentur. Porro Ottonē Ratisponēsem Episcopum, & Ottōnem Constatinēsem Epis-copum, & Burchardum Losannensem Episcopum, Eberhardum co-mitem, Vdalricum, & alios nonnullos quibus Rex potissimum Con-filiarū vtebatur, iam pridem excommunicauerat. Erant hi, qui pecunia distrahebant Episcopatus & Abbatias, quos in Sy-nodo anno superiori Gregorius (vt vidimus) excommuni-catione damnarat, quos tamen Rex contra iussa Gre-gorij secum in palatio retinebat.

Non prætermittendum, quod de hac eadem Synodo Roma habita Domnizo presbyter scribat in vita Mathildis, nimirum ipsum Gregorium Papam ob oculos repræ-sentasse totius Synodi de his, quæ agerentur, sculpta ima-ginem, quæ veluti sacris litteris exprimeret totius tragediæ argumentum, his scilicet symbolis. Anguis erat, idēq; percussus sciplum spiris colligens, rabido mortuū apperens coram positum ouium, lapideum ipsum quidem, quod ni-hil possit lădere, sed lăsus ipse refugeret. Quibus signifi-caretur petra (quæ est Ecclesia) furore persequentis Re-gis lădi non posse, lădi verò ipsum, qui eam lacerandam persecutione tentasset. Sed audi ipsum:

Inciens Synodum pastor Gregorius, ouum
Gallina sculptum gestans in cortice scutum
Et colubrum nigrum, qui tendebat caput, itū
Quippe repercutiis quodam, pertingere sursum
Non poterat, caudamq; plicans dabant sinuatam.
Non erat hæc plana, sed erat sculptura levata
Ad Synodum fertur, nunquam par antē repertum.
Quod dum miratur: predictus ecce Rolandus
In medium venit, Papæ mox dicere coepit:
Rex iusit terra, iusserunt pontificesq;
Vt linquas Sedem, quam non es dignus habere.
Romanis clericis mox idem portitor inquit
Costes in Pente Romam, testor, veniet Rex
Missurus Papam, lupus hic, non est quia Papa.
Hæc eadem de Rolando habet Acta ipsius Gregorij, qui-bus eiusdem Pontificis vita texitur, & reliqua consentien-tia iis, quæ subiiciuntur. Nam pergit Domnizo.

Has gestare decet virtutes nos modo verè,
Atq; crucem Christi studeamus ferre met ipsi,
Non nos à Christo tribulatio separat isto
Tempore, sed colla subdamus membrāq; nostra
Martyrio. Verbo fidei feriatur hic ergo
Ostensus serpens, qui scutum gestat & ensim.
Aduersus matrem Romanam Catholicamq;
Ecclesiam Christi de sanguine rubra benigna.
Plura loquens Papa, dixit Synodus sibi sancta:
Tu pater es patrum, blasphemum contere prauum.
Est nostrum quippe iusis parere, tuisque
Pro Christo mortem patienter glorificimus omnes:
Iudicium confer, gladium trahe, persecute fortē.
Omnibus excelsō dignum clamantibus esse,
Priuari regno Regem, maledicere necnon.
Papa dolens, vincis anathematis illicō strinxit
Regem predictum. Cui regnum deuitat ipsum.

XVI.

SYNODVS
ROMANA
IN QVA
REX HEN
RIC. EX-
COMMV-
NICATVR

XVII.

QVID DE
SYNODO
HABITA
ROMÆ
ROLAN-
DVS.

XVIII.

In Quadragesima Synodus celebrata sit ista,
Qui Petrum sanctum, qui Papam diligit alnum,
Hoc anathema probat.

XIX.

Subdit de clarissimis feminis Beatrice atq; eius filia Matilde Comitis, quæ licet propinquæ sanguine Regi essent, nequaquam à Gregorio Pontifice recesserunt, sed magis magisq; inhæsere; ita tamen ut mediatices agerent apud Regem, vt eum Ecclesiæ conciliarent; quod & persevere tandem, vt suo loco dicetur. Sed nec mater ipsa Regis Agnes Augusta amore filij recessit à Gregorio Papa, sed illi inhærens permanxit immobilis vñq; ad extremum vitæ spiritum, quem anno sequenti obtulit Deo apud sanctum Petrum, vt suo loco dicetur inferius. De ista namq; hæc Sigebertus hoc anno de Gregorio: Quoscumq; potest, ab Henrico verbis & scriptis auertit, animum etiam Agnetis matris eius ab eo alienat.

XX.

Agitur de his etiam in rebus gestis S. Anselmi Lucensis Episcopi, scriptis mandatis ab eius presbytero penitentiario, in quibus hæc inter alia: Inaudita deinde audacia & admirabili superbia sui facinoris compates, nec dicendos colligit Episcopos in ciuitatem Vuoramatiam, habitoq; conciliabulo, proscripterunt prima Sedis Episcopum: quod à seculis nō est auditum. Fecit deinceps legationem in Italiā, eandem affirmans presumptionem per schismaticsos sibi complices Episcopos. Huius legationis lator fuit quidam *Eberardus nomine, Teutonicus natione, filius seculi, banius diaboli, inuentor omnis ferè mendacij. Hic circumuit & perambulauit terram, ut schismatica omnes inficeret cōtagione. Multos certè qui propter interdictum domini Papa diuino ab officio cessauerant, ipse interdictus & vinculo perditionis ligatus inaudita temeritate ac superbia reconciliavit; & ex parte domini sui Regis, vt officium more priori celebrarent, indixit.

XXI.

RETINDE
TVR PRO
CACIA
NVNTII
REGIS.

Cum igitur disimulare amplius tantum facinoris malitiam non posset, Apostolicus excommunicavit tam ipsum, quām omnes ipsius fautores, atq; omnem fibi regiam dignitatem interdixit, & obligatos sibi sacramentis ab omni debito fidelitatis absolvit. Quia (quod verecundum etiam est dicere) preter hereticam, quam pralibauimus, culpam, aderant in sancto Concilio Nuntij illius sic audentes latrare: præcipit dominus noster Rex, vt Sedem Apostolicam, Patrum, ut pote suum, dimittas, nec locum hunc sanctum vlt̄rā impediendas, pro nefas! & O execrabilē infelicissimi hominis temeritatem. Enī suum esse dixit quod solum Apostolorum principi Petro Christi Dominus commisit? nec subito quidem commisit, verūm tertid ante quam committeret, interrogauit: Simon (inquiens) amas me? pasc oves meas. Non Regem, non Imperatorem, aut aliquam Christiana professionis cōditionem exceptit preter eam, qui suam se ouem esse negauerit. Igitur quem sui solius iudicio Dominus reseruauit: hic non solum iudicare, verūm etiam suum dicere, & quantum in se est, audet dannare. Quam ob causam omnis illa sancta Synodus iure indignata, anathema illi conclamat atq; confirmat. Haec tenus de his ibi.

XXII.

In vita autem eiusdem Pontificis additur, quod sequenti die post Rolandi illius in Synodo habitam inuectiuam orationem, allata sunt litteræ penitentium Episcoporum. Sunt autem hæc ibi scripta: Die vero altera ab Episcopis Ultramontanis littera ad Pontificem sunt allata, in quibus constabantur se errasse, & nimium deliquisse, qui postulabant quoq; veniam; & omnem de cetero sibi obedientiam obseruari firmiter spönderunt. Vixq; sedato tumultu, Synodaliter tractatus in tranquillitate processit. Sed cum tempus iam instaret absoluendi Synodum, Pontifex habito cum centum & decem Episcopis vtiliori consilio, eundem Regem, qui Ecclesiasticam unitatem vindicare atten-tauit, excommunicationis sententiam protulit, & usque ad condignam satisfactionem, sententiam ipsam firmiter obseruari præcepit. Quod quidem piè, sanctè, iustè, riteque factum prædeceßorum exemplis pluribus auctor docet. Gregorius igitur vbi anathematis sententia in Synodo perculit Henricum Regem, & omnes, qui perpetrati sceleris fuissent auctores: ad omnes Christi fideles has litteras dedit, quibus & sententiam excommunicationis in eosdem latâ adiunxit:

* Greg. lib.
3. epist. 6.
XXIII.
EPIST. SY-
NODALIS
AD OM-

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus, qui cupiunt se annumerari inter oves, quas Christus B. Petro commisit, salutem & Apostolicam benedictionem.

Audiſtis fratres nouam & inauditam presumptionem: audi-

ſtis sceleratum schismaticorum, & nomen Domini in B. Petro blasphemantium garrulitatem & audaciam: audiſtis si peribiam ad iniuriam & contumeliam sancte & Apostolice Sedis elatam, quam vestri patres nec viderunt, nec audierunt vñquam; nec scripturarum series aliquando à Paganis vel hereticis docet emersam. Cuius mali eti aliquod vñquam post fundatam & propagatam fidem Christi præcesset exemplum: omnibus tamen fidelibus pro tanto contemptu & concutacione Apostolice, in dñi diuina auctoritatis dolendum foret & gemendum. Quapropter si B. Petro claves regni celorum à Domino nostro Iesu Christo traditas esse creditis, & vobis per manus ipsius ad eternam vitam & gaudia introitum patere cupitis: cogitandum vobu est quantum nunc de irrogatis in iuria dolere debeatis.

Nisi enim hic, vbi per discrimina tentationum vestra fides & corda probantur, socij passionum efficiantini, procul dubio non est digni, ut participes future consolationis, & filii regni celestem coronam & gloriam fortiantini. Rogamus igitur charitatem vestram, vt instanter diuinam misericordiam implorare studeatis, quatenus aut corda impiorum ad penitentiam vertat, aut reprimendo eorum nefanda cōfusa, quām insipientes & stultisint, qui petram à Christo fundatam evertere, & diuina priuilegia violare conantur, ostendat. Qualiter autem, aut pro quibus causis beatus Petrus anathematis vinculo Regem alligauerit, in chartula, qua huic inclusa est, plenè potestis cognoscere. Haec tenus Synodalitatis epistola ad Orthodoxos Christi fideles. Chartula autem, quam dicit ista continere, sic se habet, præmislo eiusmodi titulo:

Depositio Regis Henrici filij Imperatoris Henrici, & absolutio omnium, qui sibi praestiterant iuramentum.

Beate Petre Apostolorum princeps, inclina, quæsumus, pias au- res tuas nobis, & audi me seruum tuum, quem ab infante nutriti, & usq; ad hunc diem de manu iniquorum liberasti, qui me pro tua fidelite oderunt & odunt. Tu mihi testis es, & domina mea Mater Dei, & B. Paulus frater tuus inter omnes Sanctos, quod tua sancta Romana Ecclesia me inuitum ad sua gubernacula traxit; et ego non rapinam arbitratuſ sum ad Sedem tuam ascendere, potiusq; volui vitam meam in peregrinatione finire, quām locum tuū pro gloria mundi seculari ingenio arripere. Et idē extua gratia, non ex meis operibus credo, quod tibi placuit, & placet, vt populus Christianus tibi specialiter commissus mihi obediatur, specialiter pro vita tua mihi commissa, & mihi tua gratia est potestis à Deo datā ligandi atq; soluendi in cœlo & in terra.

Hac itaq; fiducia fertur, pro Ecclesiastæ honore & defensione ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti, per tuam potestatem & auctoritatem Henrico Regi filio Henrici Imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inaudita superbia insurrexit, totius regni Teutonicorum & Italiae gubernacula contradico, & omnes Christianos à vinculo iuramenti, quod sibi fecire, & facient, absoluō; & vt nullus ei sicut Regi seruat, interdicto. Dignum est enim, ut qui studet honorem Ecclesiastæ immimure, ipse honorem amittat, quem videtur habere. Et quia sicut Christianus contempnit obedire, nec ad Dominum redit, quem dimisit participantio excommunicatis, & multi as iniquitates faciendo, meaq; monita, que pro sua salute sibi misi, te teste, spernendo, seq; ab Ecclesiastæ tua, tentans eam scindere, separando, vinculo eum anathematis vice tua alligo, & sic eum ex fiducia tua alligo, vt sciāt gentes & comprobent, quia tu es Petrus, & super hanc petram Filius Dei viui adiūcat Ecclesiastæ suā, & porta inferi non præualebunt aduersus eam. Haec tenus ibi.

Ex his Benno ille pseudocardinalis schismaticorum patronus, quo minus rationibus vti posset, eò magis ad cālumnias se conuertens, ipso suæ epistolæ exordio incipit declamare, contra ius fasque damnatum Regem, quem mentitur Papæ obedientem fuisse, nec debuisse absentei vñlatenus condemnari. At licet absens fuerit, confessus tamen, immò professus per litteras fuit errata sua, quas Romanum ad Pontificem misit recitandas in synodo: cum aliqui in Henricum ipsum ista potuerint retorqueri, qui absensem Pontificem, nec vocatum ausus fuerit condemnare. Quanta vero misericordia ille mendacia, Scriptorum omnium eius temporis, & actionum testificatione conuincit. Sed de his inferius.

Insuper idem Gregorius Papa alios rebelles in ea Synodo damnauit Episcopos, præcipue vero Archiepiscopū

NFS CHR
STIFIDE
LES.

XXIV.

DECRET.
IX COM-
MUNICA-
TIONIS
IN HENRI
CVM RE-
GEM.

XXV.

XXVI.

XXVII.

Moguntinum, cuius excommunicationis decretum ita iehabet, præmissis istis:

Anno ab Incarnatione Domini millesimo septuagesimo quinto, (Ita numerare incipiens, vt dictum est, annos Domini à mense Martio die Incarnationis Verbi.) Indictione decima-quarta, celebavit ipse dominus Gregorius Papa Roma Synodū in ecclesia Domini Salvatoris, que Constantiniana dicitur, ubi interfuit Episcoporum & Abbatum, atq; diuersi ordinis clericorum & laicorum copia. In qua inter cetera decreta, quæ ibi gesta sunt, excommunicauit Sigefridum Moguntinum Archiepiscopum in hunc modum:

Sigefridum Moguntinum Archiepiscopum, qui conatus est Episcopos atq; Abbatum regni Teutonicorum, à sancta Romana Ecclesia, videlicet spirituali matre sua, scindere; iudicio sancti Spiritus, & auctoritate beatorum Apostolorum Petri & Pauli ab omni Episcopali officio suspendimus, & à communione corporis & sanguinis Domini separamus, nisi forte mortis periculum superueniat; ita tamen ut penitentia ductus respicatur. Ceteros verò, qui sua sponte eius schismati consentiendo subscripti erunt, & in ea iniquitate perdurare volunt, similiter ab omni Episcopali officio suspendimus. Illos verò qui non sponte consenserunt, vsg; ad festivitatem S. Petri sufferimus, eo quidem respectu, vt si infra istum terminum idoneam, aut per se, aut per nuntios suos satisfactionem præsentia nostra non obtulerint, Episcopali deinceps officio priuentur. Quot autem Episcopi in vniuersa Germania steterint pro Gregorio Papa aduersus Regem, habes in Actis Saltzburgenibus, ubi agitur de S. Geberardo Archiepiscopo Saltzburgensi, & inter alia de sanctissimo viro hæc ibi narrantur: Tempora nimis tunc valde periculosa instabant: nam prater Christi athletam nostrum dominum Geberardum Archiepiscopum Salzburgensem, Altmannum Pataviensem. Adalberonem Virzburghensem, Hermannum Metensem, Meginuardum Fribingensem, prater hos solos quinq; in toto regno Teutonicum Episcopus Catholicus inueniri non poterat. Quomodo autem idem S. Geberardus post annos duos ab Henrico Rege excommunicato pulsus est sede, & annis nouem exulauit pro Fide Catholica, suo loco dicetur. Sequitur in codice excommunicatio Episcoporum Longobardia istis ipsis verbis:

Episcopos Longobardia, qui spreta canonica & Apostolica auctoritate, contra B. Petrum Apostolorum principem sacramento confirauerunt: auctoritate eiusdem beati Petri ab omni Episcopali officio suspendimus, & à communione Sancta Ecclesia separamus. At licet Longobardi Episcopi inhæserint Regi, secus autem cōtigit de Episcopis Venetiarum prouinciæ, Aquileiensis ecclesiæ, & alijs ipsi subditis, qui Gregorio adhescerunt, vt epistolæ eiusdem Gregorij indicant, quibus & cōstat, Mediolanenses b milites & eorum Ducem Vvifridum pariter contra Regem fuisse Gregorio.

Sed quid in eadem Synodo aduersus Galloru Episcopos & Abbatess, & alios idem Papa decreuerit, accipe:

Agathensem Episcopum Berengarium, quia Narbonensis Episcopo excommunicato communicauit, & vices Episcopales pro illo fecit, excommunicamus. Viennensem Episcopum Hermannum iuste depositum pro simonia, per iurijs, sacrilegijs, & apostasia, quia Viennensem Ecclesiam infestare non desistit, excommunicamus, & ecclesiæ Romanensi, & sancti Irenæi Lugdunensi, quousq; eas occupauerit, diuinum interdicimus officium. Desiderium & Romanensis ecclesiæ clericos, qui regulares nostros ab ea expulerūt, & excommunicatis communicauerunt, inde donec satifaciant, excommunicamus. Abbatem sancti AEgidij similiter, & Comitem sancti AEgidij propter consanguineam, & Comitem Foreensem, & Humbertum de Bellogio propter infestationes Lugdunensis Ecclesiæ. Podiensim simoniacum, homicidiam Stephanum, scilicet à Legatis nostris excommunicamus, & Pontium Gratianopolitani, quousque respiccat, excommunicatum. Et ea, quæ Dienensis Episcopus in Episcopatu Dieni de decimis & primitys & ecclesiæ fecit, & cetera, quæ in legatione nostra statuit, nos quoq; confirmamus.

Ad hanc quoq; Synodus spectare noscuntur, quæ superiori libro posite leguntur eiusdem Gregorij Papæ sententia breuiores, quæ hoc titulo inscripte habentur: DICTATVS PAPAE. Ita ob emergentes & vrgentes casus præsentis schismatis declarata & promulgata, quæ hactenus in Ecclesia Catholica vsu recepte fuissent, vt ita vel ex

his reprimeretur audacia schismaticorum Episcoporum & Principum, hoc tempore in Romanam Eccleiam insurgentium.

Quod Romana Ecclesia à solo Domino sit fundata.

Quod solus Romanus Pontifex iure datur vniuersalis.

Quod ille solus possit deponere Episcopos vel reconciliare.

Quod Legatus eius omnibus Episcopis praesit in Concilio, etiam inferiorū gradus, & aduersus eos sententiam depositionis dare possit.

Quod absentes Papa possit deponere. Quod enim in absente Regem & Episcopos sententiam latam esse aduersari quærerentur, cum tamen ipsi in absentem Papam ad eo portentosa decreuissent, ita voluit Pontifex declarasse. Rursum vero:

Quod cum excommunicatis ab illo, inter cetera nec in eadem domo debemus permanere.

Quod illi soli licet pro temporis necessitate nouas leges condere, nouas plebes congregare, de canonica Abbatiā facere, & è cōtra, diuitem Episcopatum diuidere, & inopes vniere.

Quod solus possit vī Imperialibus insignijs.

Quod solus Papæ pedes omnes Principes deosculentur.

Quod illius solus nomen in ecclesiis recitetur.

Quod vnicum est nomen in mundo, Papa videlicet.

Quod illi licet Imperatores deponere.

Quod illi licet de sede ad sedem, necessitate cogente, Episcopos transmutare.

Quod de omni Ecclesia quocunq; voluerit, clericum valeat ordinare.

Quod ab illo ordinatus alij Ecclesia praesē potest, sed non militare, & quod ab aliquo Episcopo non debet superiorē gradum accipere.

Quod nulla Synodus absq; precepto eius debet Generalis vocari.

Quod nullum Capitulum, nullusq; liber canonicus habeatur absq; illius auctoritate.

Quod sententia illius à nullo debeat retractari; & ipse omnii solus retractare possit.

Quod à nemine ipse iudicari debeat.

Quod nullus audeat condemnare Apostolicam Sedem appellantem.

Quod maiores causa cuiuscunque Ecclesia ad eum referri debant.

Quod Romana Ecclesia nunquam errauit, nec in perpetuum, Scriptura testante, errabit.

Quod Romanus Pontifex si canonice fuerit ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur sanctus, testante S. Ennodio Papensi Episcopo, ei multis sancti Patribus fauientibus, sicut in decretis B. Symmachii Pape continetur.

Quod illius præcepto & licentia subiectio liceat accusare.

Quod absque Synodali conuentu possit Episcopos deponere & reconciliare.

Quod Catholicus non habeatur, qui non concordat Romana Ecclesia.

Quod à fidelitate iniquorum subiectos potest absoluere. Hæc tenus Gregorius de privilegijs Romani Pontificis, atque Apostolicæ Sedis.

Habet Guillelmus Bibliothecarius in vita Gregorij Papa, post anathema in Regem & ei inhærentes in Synodo Romana hoc anno prolatum: conuenisse Papæ schismatis Episcopos, & idem anathema in Romanum Pontificem retrorsis; Principes autem quid facturi essent, anticipates consuluisse peritos, num esset habendus pro excommunicato Pontifex: responsum vero ab illis scitè atq; prudenter; Romanum Pontificem à nemine iudicandum, ob idq; neq; excommunicari ab aliquo posse: Excommunicatos esse, qui talia præsumpserint. Quos revera Gregorius ipse vt excommunicatos indigenos iudicauit, ad ipsos postea scribens, Apostolica benedictione, vt suo loco dicetur.

Iam vero quæ post excommunicationem Dei vindicta secuta sit impio, videamus, & quidem ex Lamberto Germano homine, eius temporis scriptore candido, quem neque priuatus affectus sux gentis, suiq; Principis valuit à veritate dimouere. Ipse vero de Vvilelmo Traiectensi Episcopo agens, quem præ ceteris aduersus Romanū Pon-

VILLEL
MVS EPIS
COP. TRA
IECTENS.
AVCTOR
SCHISMA
TIS DAT
POENAS.

VILLEL
MI TERRI
BILIS CON
FESSIO.

tificem stetisse in Vvormatiensi pseudosynodo dixit: de eiusdem post Synodum conatu ista describit: *VVillelmus Traiectensis Episcopus causam Regis (vt suprā d. dūm est) contra bonum & equū obstinatē tuebatur, & studio partium Regis, multā in iurū Romani Pontificis, omnibus penē diebus solennibus, inter M̄ssarum solennia rabiō d̄re delamabat, perurum eum, adulterum, & pseudo apostolum appellans, & tam a se, quām a ceteris Episcopis sapenūm excommunicatum pronuntians, is bēniui, postea quām Rex exactis Paschalib⁹ ferijs Traiecto d̄scesserat, repente grātissima & grātitudine corruptus est. Cumq; per acerrimos cruciatus anima ac corporis vrgeretur; miserabilē ciuitatu coram omnibus, qui aderant, vociferabatur: Insto Dei iudicio se, & presentem vitam amississe, & aeternam, quod Regi ad omnia, quae perperam intendisset, operam suam summo annis tribuisset; at que in spem gratie eius Romano Pontifici sanctissimo & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias scens & prudens innocentierrogasset. In hac vocem (vt afferunt) sine communione, sine villa satisfactione expravit. Hac de vindicta diuinitatis illata in sceleris antisignalum:*

At hac de vltione diuina in VVillelmum Traiectensem Episcopū sunt latius explicanda ex Annalib⁹ Magdeburgensisbus, quos in Chronicō Citicensi Langus sic recitat isto titulo: Ex Annalib⁹ Ecclesiæ Magdeburgensis: VVillelmus Episcopus Traiectensis fautor Henrici Ecclesiārum tyram. Hic cū prefatus Rex effet Traiecti, & excommunicatio Regis à Romano Pontifice facta a presentata a suis, Rex ipse excommunicationem Papæ consilio Episcopi vilpendebat. Episcopus quoque idem prefatus, timens ne si populus hoc audisset, à Rege sicut ab excommunicato discederet, inter Missas sermonem faciens ad populum, derisorie, quod Rex excommunicatus esset, indicauit. Sed hanc excommunicationem nihil valere, quibus poterat verbis, vt potè facundus homo, confirmabat. Sed quantum valeret, in semetipso coactus est cognoscere, si liceret ei pānitendo, à superbiare filire. Nam in ipso loco, in quo Romano Pontifici derogabat, ipse mala v. letudine corripit, in qua usque ad miserandum vitæ terminum detinetur. Itaq; morbo magis ac magis ingraescente, dum quidam homo Regis eum rogaret, vt se cū suo mandato remitteret ad Regem, Hoc, inquit, mitto ei mandatum, QVOD IPSE ET EGO, ET OMNES INIQVITATI EIVS FAVENTES, SVMVS DAMNATI IN PERPETVVM. Cumq; à suis qui aderant clericis, ne talia loqueretur, effet admonitus: Quid aliud, inquit, loquor, nisi quod verum esse, vīsibiliter intueror? Ecce enim dāmones lectum meum circumstant, quatenus me mox, vt expirauerō, capiant. Itaque cūm fuerō è corpore eductus, rogo vos & omnes fideles, ne se fatigent pro me faciendo supplications. Hic igitur in desperatione defunctus, diu iacebat insepultus, donec Romanam mittitur, & inde quasi to consilio, ne populus sātore corrumperebatur, Apostolico iussu sine commendationibus sepelitur. Hec ex Chronicis Magdeburgensis Ecclesiæ. Pergit autem idem auctor hēc narrare, quæ sequuntur:

Et ita alij complures Henrici fautores malè interiērē. Vdo Treuirenſis Archipreful repentina morte obiit. Burhardus Misnēsis prefectus ex equo cadens expravuit. Sic & Godfredus Dux boſtis Saxonia percussus, sine confessione periit. Ita & Eppo Episcopus noster magnus Henrici fautor & affectator mala morte conclusit, de qua in predictis Chronicis Magdeburgensisbus ita ad verbum scribitur: Eppo Citensis Episcopus, dū in Episcopatu S. Chiliam quendam iūnum fortē sedens in equo transfret, quem quīl bet pedes si ne periculo transire posset, vbi nec timor vllus fuit, equo cadente, moriens si interiēt, sandō Chiliano sic disponente, vt qui ei rebus violentiis incubuerat, vinumq; illius sapē in iustē biberat, aquā quoq; suā iūstē bibendo, dum seffocatus felicet obiit, ultra merum non querat. Et quā nobis irreconciliabilis permanit, Deo irreconciliatus ab hac vita migravit. Hēc ad verbum in prānarratis Magdeburgensis Ecclesiæ Annalibus leguntur, & vt apparet ex illis ab auctore eius temporis conscriptis. Moguntinus autem & alij, qui Henrico tauerant, p̄cōnitentes, atq; ab eo discedentes diuina vindicta sententiam euasēre. Successit autem Vvillelmo Traiectensi Episcopo Henricus Catholicus Sedi Apostolicae inhārens, qui scripsit ad Gregorium Papam: num oranda es et pro ijs, qui in schi- fante mortui esent. Ad quē re scripta extat Epistola a Gregorio id faciendum negantis.

Qud autem pertinet ad obitum Vdonis Archiepisco-

pi Treuirenſis, contigit ille postea, Godesredia autem hoc inno, de quo ita Lambertus, qui cum (vt dicitum est superius) Gozelonem appellat: Gozelo Dux Lotharingorum, cū effet in confinio Lotharingia & Flandria, incūitate que dicitur Antuerpia, occisus est per insidias, vt putabatur, Roberti Flandrensis Comitis. Cū enim quadam nocte & quiescentibus omnibus ad necessitatem naturæ secesset, appositus extra domum spiculatō cōfudit eum per secreta natum, relāctog, in vulnere ferito, concitus a fugit. Vix deinceps septem diebus accepto vulneri superstet IV. Kal. Martij vita dec̄s. &c. Quod autem careret filii, Du catum Lotharingiæ à Rege datum filio suo Cōrado, idem auctor inferius tradit. Marchiam verò Antuerpiensem tradidisse eius consobrino, Godesredo pariter dicit, filio Eustachij Comitis. Hac cū scribat auctor eius temporis, vides quantum erent, qui dicto Gozeloni, sive Gode redi Lotharingiæ Ducis plures tribuunt filios, & in Ducatu Lotharingiæ successores. Gregorius Papa cū ista omnia accepisset per literas Herimanni Metensis Episcopi, ista rescriptis ad eum: Godesredi autem quōdam viri illius, Matbilda scilicet, indubī ērē sīas quod si e quenter apud Dominum, licet peccator, habeam memoriam, quia non me illius inimicitia, vel aliqua impedit vanitas, sed motus fraternalis dilectione tua, & Matbilda depreciatione illius exopto salutem. Hac Gregorius hoc anno, mense Auguſti.

Sed quanam Regem ipsum sint secutæ vindictæ, vbi excommunicationis est damnatus sententia, idem Lambertus auctor, istis præsens, pluribus narrat. Nos verò breuitate perstringimus; nempe mox aduersus eum Saxones rebellasse, & formidādo apparato prælio insurrexisse; maiores Principes ab eodem pariter defecisse, his verò aduersus Regem etiam Moguntinum Archiepiscopum vna cū alijs pluribus adhæsisse. Fuit horum suasor Vdo Archiepiscopus Treuirenſis, qui Romanum veniēs, Gregorium ut verè summum Ecclesiæ hierarcham veneratus, rediens in Germaniam, concionator exitit veritatis, atq; plurimis auctor, vt à Rege deficerent, atq; Gregorio Pontifici inhacerent. Ad quos oēs ipse litteras dedit istas mense Iulij:

Gregorius Episcopus seruorum Dei omnibus in Christo fratribus, Episcopis videlicet, Abbatis, atq; sacerdotibus, Duciis etiam Principibus atq; militibus, omnibusq; Christianam Fidem & B. Petri honorēm reuerā diligētibus, in Romano Imperio habitanibus salutem & Apofolicanam benedictionem.

Gratias agimus omnipotenti Deo, qui c propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quia vlt̄a meritum, vlt̄a ſhem etiam bonorum hominum Ecclesiā suam protegit, gubernat, defendit. Scitis enim fratres clarissimi, quia hoc periculoso tempore, quando Antichris̄tus in suis membris iam operatur, vbiq; vix aliquis solet inueniri, qui reuerā & Dēū & honorem eius diligat, & eius præcepta ſeculari cōmodo, & gratia terrenū Principum preponat. Sed ille qui non repellit plebem suam, & quotidie peccatores à ſinistra in dexteram cōmutat, vos proprio ac ſireno vulture expellit, & contra ſuos inimicos ad ſalutem multarum gentium erexit, vt magis vobis liberat in periculo tranſitoria vite conſtere, quam aeterni Regis gloriam & honorem humanae gratiae poffponere. Hac itaq; facientes, non ave ſāda Apofolicanum Principem dicentem d̄ transiſt: Genus electum, regale ſacerdotium: Obedire magis oportet Deo, quam bonib⁹. Nam vestrā ſraternitas minime ignorat, quanto tempore ſancta Ecclesiā inauditæ prauitatis, & dueras iniquitates Regis, & vinam Christiani & vestri ſuſtinuit, & quantu m̄, quantoq; calamitati, ipſo antiquo hoste auctore precedente, patuit. Cui nos ſraterna dilectione, & amore patris & matris eius dūcti, adhuc in dīaconatu poſti, admonitionis verbā transmiftrūs. Et poſtquam ad officiū ſacerdotij, liet indigni, veniū, vi respicere, ſumoperē & frequentē per viros religiosos procurauimus. Ipse verò quid contra ēredit, & quomodo in alium pro bono reddiderit, vel qualiter calca neum ſum contab. B. Petru m̄ ergendo ſanctam Ecclesiā, quā ſibi omnipotens Deus commisit, ſindere procurauerit, vestrā nouit chartas, & per omnīam personū mundi climata.*

Sed quā noſtri efficiū homines, non vitia diligere, & prauis, vi respicere, & impietates non homines abhorre: auctoritate B. Petri Apofolorum principis monemus vos, & vt charit̄is ſuos fratres rogamus, amodō ſtudete illum de manu diaboli.

OCCIDI
TVR GO
DEFRE
DVS DVX
LOTHA-
RINGIA.

b Greg. lib.
4. epist. 1.
CREG. E-
PIST. AD
FIDELES
ECCLE-
SIAE.

XL.
c Rom. 8.

* omnium

d 1. Pet. 2
* fauidus

XLI.
MONITIO
PRO SALV
TE REGIS
DEVIT.

eruerit, & ad veram pœnitentiam prouocare, vt eum possumus. Deo favente, ad sinum communis matris nostra, quam conatus est scindere, si aeterna ducti charitate reuocare: ita tamen, vt nulla possit fraude recidua clade Christianam religionem confundere, & sanctam Ecclesiam pedibus suis cenculcare. Quod si vos non audierit, & Diabolum patius quam Christum sequi elegere, & eorum, qui pro simoniaca heresi am per longa tempora excommunicati sunt, consilium vobis prætulerit: diuina inspirante potentia, simul conueniamus, simulq; statuamus, vt Dominum homini præponentes, vniuersali Ecclesia tam penè labores succurramus viriliter. Qui cunque ex his respuerit, qui prædictum Regem non erubuerunt omnipotenti Deo præponere, & Christianam legem, non verbū, operibus tamen negare, sicut dicit Apostolus a: Ore quidem fatentur Deum, factis autem negant: vos fratres mei & consacerdotes, illos auctoritate B. Petri suscipe, & ad gremiu[m] matris nostra sancte Ecclesia reducite, vt mereamini gaudiū in celo Angelis Dei innouare. In omnibus tamen sicut decet charismos filios, honore p[ro]p[ter]a patris vestri Apostolorum principis pre oculis habete.

a Tit. 1.

XLII.
ADVERS^o
IMPOEN^o
TENTES.

b Ezec. 3.

c Ier. 48.

XLIII.
CONSUL^o
TATIO^o
HERI-
MANNI.d Greg. lib.
4. epist. 2.

XLIV.

GREGOR.
PRO RE
GE LABO
RAT.e rd. ibid.
epist. 3.

nico habit antibus salutem & omnium peccatorum absolutionem per Apostolicam benedictionem.

Sicut etiam quibus Henricus d[omi]n[u]s Rex, in sancta Synodo iudicio sancti spiritus excommunicatus est, diligenter perpendit: quid de eo debet fieri, indubitate cognoscetis. Ex illi enim intelligitur, cur sit anathematis vinculo alligatus, & à regia dignitate depositus, & quod omnis populus quondam sibi subiectus à vinculo iuramentum eidem promisit, absoluens. Sed quia nos contra eum non moruit, Deo teste, secularis superbia, nec vanam mundi cupiditas, sed sancta Sedis & vniuersalis matris Ecclesie sollicitudo & disciplina: monemus vos in Domino Iesu, & rogamus sicut charismos fratres, vt eum benignè (si ex toto corde ad eum conuersus fuerit) suscipiat, & circa eum non tantum iustitiam, que illum regnare probabit, sed misericordiam, que multa delet, sceleris, offendit. Esto te quo[rum] humanae memores conditionis, & communis agilitatis; nec vos prætereat pia & nobilis memoria patris eius & matris, quibus non possunt nostra atate ad imperii gubernacula inueniri aequales.

Sicut tamen adhibete vulneribus eius oleum pietatis, ne vino disciplina neglecto, cicatrices eius in peius (quod absit) putrefiant, & honor sancte Ecclesie, Romaniq; Imperii nostrae negligenter magna ruine patescat. Procul ab eo praua remoueantur Consiliarij, qui pro simoniaca heresi excommunicati non erubuerunt dominum suum propria lepra contaminare, & per diuersa crimina eum seducendo, ad scandendum sanctam Ecclesiam prouocare, & miram Dei & S. Petri impellere. Adhibeantur illi Consiliarij, qui non sunt tantum, sed eum diligant, & seculari lucro per omnia Deum præponant. Non ultra potest sanctam Ecclesiam sibi subiectam vt ancillam, sed præclaram vt dominam. Non inflatus spiritu elationis consuetudines superbia contraria libertatem sancte Ecclesie inuentas defendat, sed obseruat sanctorum Patrum doctrinam, quam pro salute nostra eos docuit potestas diuina. Quod si de his & alijs iure ab eo exigendis nos securos, modis quibus oportet, reddiderit: statim volumus per vestros idoneos Legatos de omnibus informari, vt quid debeat fieri, communi consilio, Deo inspirante, valeat inueniri.

Illud autem inter omnia ex parte B. Petri interdicimus, vt nullus vestrum eum presumat ab excommunicatione absoluere, quoq; eis qua prædiximus, nobis indicatis, Apostolica Sedi consensus, & iteratum responsum recipiat. De diuersorum quidem diuersis consilis dubitamus, & humanam gratiam, vel timorem suspitioni habenus. Quod si exigentibus multorum peccatis (quod non optamus ex corde non fuerit ad Deum conuersus: talis ad regni gubernacula, Deo favente, inueniatur, qui ea, qua prædiximus, & cetera qua videntur Christiana religio, & totius Imperii saluti necessaria, se certa & indubitate promissione obseruat) promittat. Vt autem vestram electionem, si validè oportet, vt fiat, Apostolica auctoritate firmemus, & nouam ordinationem nostris temporibus corroboremus, sicut a sanctis nostris Patribus factū esse cognoscimus: negotium, personam & mores eius quanto cyclus potest, nobis indicate, vt sancta & utili intentione incidentes mereamini, sicut nobis nota causa, Apostolica Sedi fauorem per diuinam gratiam, & beati Petri Apostolorum principis per omnia benedictionem.

De iuramento autem quod factum est charisma filie nostra Agneti Imperatrici Augusta, si filius eius ex hac vita ante ipsam migraret, non est opus adhuc dubitare, quia si nimia pietate circa filium dulcia iustitia restiterit; vel iustitia faciens abiiciatur a regno consenserit: quid restet, vos ipsi comprehendite. Hoc tamen videtur laudabile, postquam certum fuerit apud vos (vt omnino firmatum) quod eius filius à regno remouatur: consilium ab ea & à notiū requiratur de inuenta persona ad regni gubernacula. Tunc aut nostro communi consilio assensum præbebit, ant Apostolica Sedi auctoritatē omnia vincula, quia videntur iustitia contradicere, remouebit. De excommunicationis autem iam me vobis dedisse licentiam, qui Fidem Christianam (vt decet Episcopos) defenditis, vt absolutis recordor, & adhuc idem confirmo, si ruerat respuerint, & humiliter pœnitentia egerint: Dat Laurenti tertio Nonas Septembrib[us], Indictione decimaquarta.

Quomodo autem recipierit eius Episcopus, qui cum Rege excommunicato communicasset: de his scripsit epistolam ad Episcopos f[ac]tus de Rudolphi Senensis Episcopi pœnitentia, eo quod cum eodem Rege Henrico post eius excommunicationem communicasset.

NE REX
ABSQUE
ROMANO
PONT. AB
SOLVA-
TVR.

XLVIII

XLIX.
f Greg. lib.
4. epist. 8.

Post hanc autem cum Herimannus Metensis Episcopus fluidos conservator iurium Apostolice Sedis, atque defensor aduersus Regem estimationis Gregorij Papæ, de his que gererentur in Germania, certiore redditum est eundem Pontificem, dec̄; nonnullis ipsum consuluisse, præsertim vero, quid illis respondendum esset qui dicent, non debere Regem excommunicari, neq; deponi: ipse Gregorius ad eum rescriptis epistolam d[omi]n[u]m Tiburi cūm esset, octauo Kal. Septembr, qua docet, id iure fieri, vñscū; receptū, vt prædecessores P[ontifices] Reges & Imperatores excōmunicauerint, & Imperio siue regno priuauerint, exstat ipsa epistola, prolixa satis, quā breuitatis causa hic describere prætermittimus, poterit Lector inspicere, est ei exordiū: Multa interrogando à me valde occupato requiri, &c.

Inter hanc autem Gregorius compassionem motus, licet Regem regno priuascat & anathemate perculisset: tamen vt pœnitens vtroq; nexus liberaretur, de his litteras Encyclicas dedit ad omnes germanic Episcopos atq; Principes, quibus omnes communivit, vt Regem hortarentur ad pœnitentiam, quod cuperet eum, si verè facti pœnitentem, ab omni nexus pœnitentem absoluere. Quod si perseveraret impenitens, eligeretur legitimus Rex, qui pareret Sedi Apostolice. Quod autem eiusmodi litteræ sint grauissime, vt hic reddantur, exigit tantum negotij magnitudo. Sic se habent:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus dilectis in Christo fratribus & coepiscopis, Ducibus, Comitibus, vniuersis quoque Fidem Christianam defendantibus, in regno videlicet Teuto-

Cùm

Cum autem Pontificia littera postremo ista innotuit Episcopis atque Principibus Germania, Catholicæ Fidei, & Apostolicæ Sedis, sanctæq; Romanæ Ecclesiæ defensoribus: de his qua agenda essent, ut consultatio in rem graui quam prudentissima adhiberetur, statuunt vna simul ad Comitia conuenire, quibus etiam præstò esse deberent Apostolicæ Sedis Legati. Placuit deliberatio ista Gregorio Papæ, moxq; ea de causa legationem decernit in Germaniam, quæ eidem cōuentui interest. Locus eligitur Triburia. Quinam Episcoporum ac principum autores fuerunt eiusmodi congregandi cōuentus, quæ in eo tractata fuerint, atque communis consensu delibera te, Lambertus testis fidelis narrat his verbis:

Interea Rudolphus Dux Suevorum, Vulf Dux Baioriorum, Bertholdus Dux Carentinorum, Adalbero Episcopus Vurtzeburgensis, Adalbertus Episcopus Vuermensis, & alijs, quos Reip. calanitæ movebat, in loco qui dicitur Vlma conuentu habito, staturunt, ut omnes quicunq; Reipublica consultum vellent, decimo-septimo Kal. Novembrii Triburiæ conuenirent, & variis cladi bus quibus per multos iam annos pax ecclesiastica turbabatur, tandem aliquando malorum pertusi finem facerent. Hoc Suevia, hoc Baiaria, hoc Saxonie, hoc Lotharingia, hoc Francie Teutonicae Principibus denuntiarunt, vniuersosq; in commune per Deum obtestabantur, ut omni excusatione relegata, cuncta priuata rei sollicitudine posthabita, hanc singuli communibus commodis, vel extreman operam dependerent. Quia expectatione suspensis atq; attonitis omnibus, Episcopus Moguncinus & alijs quamplures, qui eatenus partes Regis vehementius tuebantur, ab eo defecrunt, & adiuncti supradictis Principibus, ad meliorandum regnum statum ardenter zelo exarserunt. Et inferius post enarratam restitucionem exulum Dei beneficio tunc factam hæc de cōuentu indicito sic habet:

Statuta die iuxta conditum Principes Sueviae & Saxonie Triburiæ cōuenenter amplissimo numero, obstinatis mentibus ad submouendum à negotijs regni Regem Henricum, & aliū, in quem communis electio consenserit, creandum. Aderant vna Legati Apostolicae Sedi Sigebardus Patriarcha Aquileiensis, & Altmanus Patavensis Episcopus, vir Apostolicae cōuersationis & magnarum in Christo virtutum, cui Papa vices suas in dispositione ecclesiasticarum causarum delegaverat, & laici nonnulli, qui magnis opibus relicti, vltro se ad priuatam tenuerint, vitam propter Deum contulerant, misi à Romano Pontifice, ut palam omnibus per Gallias contestarentur, iustis de causis excommunicationis esse Regem Henricum, & ad eligendum alium Regem, Apostolici consensus & auctoritatis suffragium pollicerentur. Hi nec Principi, nec priuato cuiquam, qui Regi Henrico dicto vel factio ali quatenus post excommunicationem communicasset, communicare volebant, donec publice professus penitentiam per Altmannum vicarium Romani Pontificis anathemate absolveretur. Paria cautela eorum quoq; communionem vitabant, qui presbyteris coniugatus, vel eis, qui ecclesiasticas ordinationes pretio comparauerant, in oratione communicasset.

LII. Per sepiem itaq; continuos dies consilia conferentes, quid factio opus esset, qua ratione periclitanti, & iam iam naufragium mutantibz. Respubl. consulendum foret, perquirebant. Replicabant, ab tenero (vt aiunt) vngue, omnem vitæ Regis institutionem, quibus probris, quibus flagitijs excommunicationem suam, decusq; Imperij vix tum adulta etate maculasset, quas iniurias singulis, quas in commune omnibus, vbi primùm pubertatis annos attigit, irrogasset. Quod remotis à familiaritate sua. Principibus, insimos homines, & nullis maioribus ortos summis honoribus extulisset, & cum eis noctes perinde ac dies in deliberationibus insumens, ultimum si posset nobilitati exterminium machinaretur. Quod barbaris gentibus vacatione data, in subditos sibi populos dedita opera ferrum distinxisset, & in eorum nece hostili crudelitate grassaretur. Regnum quod à parentibus suis pacatissimum & bonis omnibus florentissimum accepit, quam sœdum, quam despicibile, quam intollerabile cladibus infestum cruentumq; reddidisset. Ecclesiastis, & monasteria destructa, virtus seruorum Dei versa esse in stipendia militum, studium religionis & rerum ecclesiasticarum transisse ad arma militaria & ad munitiones extirandas, non quibus vis & impetus barbarorum arcatur; sed quibus patria tranquillitas eripiatur, & libera genit ceruicibus durissimæ seruitus iugum imponatur. Nullum usquam esse viduis & orphanis solatium, nullum

oppressus & calamitiam sustinentibus refugium, non legibus reuarentiam, non moribus disciplinam, non Ecclesia auctoritatem suam, non Respubl. manre dignitatem suam, ita vnius hominis temeritate sacra & profana, diuina & humana, fasq; nefasq; confusa esse & implicita. Proinde tantum calamatum vnicum ac singulare sapere esse remedium, ut quantocuyus, priuato eo, aliis Rex crearetur, qui tamdiu terminos suos euagandilicentie seruare iniceret, & mundi vacillantis ruinam subiectis humeris sustentaret.

Rex Henricus contractus in vnum sua partis assertoribus, in villa, quæ dicitur Oppenheim, se continebat, Rheno fluuiu virrage castra dirimente, frequentesq; ad eos indies Legatos mitrebant, pollicens omnium, quæ eos offendebant, in reliquum emendationem, se veterum iniuriarum memoriam sequentibus beneficijs, si vita comes foret, aboliturum; nihilq; deinceps circarerum publicarum administrationem absq; communis consilio actarum. Postremo vltro se iure suo cedens, eijsq; gubernandi, disponendi, pro suo arbitrio totius regni us potestatemq; facere, dummodo a quo animo paternerat, sola regi nominis, regi q; cultus ratasibi manere insignia, quæ semel legitime accepta, sine summa omnium eoru ignominia amittere non posset; nec sinerent regni Teutonicæ splendoris omnibus retro seculis intactum, incontaminatumq; sua etate tam turpis exempli macula sordescere. Quod si verba sua difficilius admitterent, magnificis promissionibus ioties elisi, parati se quibus vellent sacramentis, quibus vellent obsidibus fidem facere, quod nulla unquam dies, nulla rerum vel casuum mutabilitas hanc suam in eos benevolentiam corripuit a fore.

Ad hæc illi: Nulla inquiunt, iam supersunt argumenta, quibus toties recognita atque spectata a fides eius probari, vel obligari valeat, cum toties morum suorum emendationem coram oculis omnianacernemis Dei, quam sancte pollicitus, omnia quibus se obsernaret, vincula, vbi primùm calamitas, quæ ad presentis vrgebat, pratergit, tanquam aranearum telas ruperit, & semper se ipso deterior, cursum mali operis, sicut equis impetu vadens ad prælium, effrenata libertate repetuerit. Nec nos precipiti temeritate ad hæc extrema reperienda prorupimus; omnes vias, omnia prius consilia pertent autem, si qua ratione rigidum, obstinatumq; in malis desperati hominis ingenium emolliri posset. Sed in ueteratis moribus, atque imis penitus iam insidens visceribus, nihil spei, nihil admittit remedij, omnem artem, omnem euincens industriam mendicantium; quinimodo dum leuitati eius impensis morem gerere studemus, & cuncta, quæ perperam molitur, religionis obtenuit mulierem præbemus patientiam: status Republicæ eversus est, tranquillitas Ecclesiastarum turbata, maiestas Imperij ablata, auctoritas Principum euacuata, mores inuersi, leges abolita, & secundum Prophetæ elogium: Maledictum & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium mundauerit, & sanguis sanguinem tegit; postrem omnis iustitia & pietas, religiosi & honestatis disciplina situ & inculta obsolevit.

Hæc quidem dum sola vitæ temporis detrimenta, dum sola fama & exstimationis labem minitarentur, tame si virus ferienda non essent, tulimus tamen, ne contra insurandum, quo tenebamur, precipitanter imprudenterq; venire videremur, & dum glorie nostra consulere conarentur, animæ naufragium paterentur: nunc vero cum ab Ecclesia corpore propter flagitium sua Apostolica anathematis mortrone precisis sit, cum ei communicare sine communionis Ecclesiastica danno, & fidei iactura non possimus, cum fidem nostram multis apud eum sacramentis implicitam Romanus Pontifex Apostolica auctoritate explicuerit: extrema profectio dementie esset, diuinis oblatam salutis occasionem, non obivis (vt dicit solet) manibus expiere, & quod iam diu premeditatum sit vt agatur, tam opportuno tempore non agere, cum leges humanæ & Ecclesiasticae finiant, cum locus & tempus arrideant, cum deniq; omnia, quæ paci vel bello vsui esse solent, conficienda tanquam rei fauorem suum pollicentur. Quapropter contemptus inanum argumentorum cunctis, quibus denudò in certicess, ingulosq; nostros viam gladio suo affectat: immobiliter animo fixum tenemus, vt alisque villa dilatatione virum nobis provideamus, quæ præcedat nos, & præcletur bellum Domini ad expugnandam & destruendum omnem cuiuscum hominis altitudinem, eleuantem & extollentem se aduersus institam, & veritatem Dei, & sanctæ Romanae Ecclesiæ auctoritatem.

In hac verba Legatos Regis dimiserunt. Iterum alios atque alios misit, nullum supplicationis genus, quod impedienda tante

LIII.
HENRICI
PER LE-
GATOS
PACEM
ROGAT.

LIV.
REUICVN
TVR LE-
GATI
REG.

a Oſe. 4.

LV.

LVI.

rei proficuum putaretur, pretermittens: sed illi in eadem sententia fixi obstinatiq; manebant. Iamq; ver. que ex parte ad magnum discrimen res pectare videbatur. Denque & bi Regem alium sibi protinus constitueret, & transmissio Rheni fluvio (navigum enim omne Episcopus Moguntinus in eam ripam coegerat) proxima luce Regi Henrico arma inferre parabant. Et ille incisa spedilationis impetranda suos, qui per proximam villas dispersi erant, in unum coire, atque arma expedire iubebat, ut in ulteriore ripam progressos confestim praelio adoriretur. In hac tantarum expectatione rerum intentis sollicitiusq; omnibus: ecce primo diluculo sequentis diei, que ultimam cladem Reipublica allata timebatur: Sueui & Saxones Legatos ad Regem miserunt, qui ei dicerent:

LVII.
QUAERE-
GI CON-
DITIO-
NES IMPO-
SITAE.

Tametsi nec in bello, nec in pace villa vnguam ei iustitia, vel legum cura fuerit: sed tamen legibus cum eo agere velle; & cum crimina, quae ei obijcantur, omnibus constent luce clariora: se tamen rem integrum Romani Pontificis cognitioni referuare, acturos secum eo, vt in Purificatione S. Maria Angustiam occurrat; ibi q; celeberrimo conuentu habitu Principum totius regni, discusis vtrarumq; partium allegationibus, ipse suo iudicio vel abdicet, vel absoluat accusatum. Quid si ante diem anniversarium excommunicationis sue, suo presentim vitio excommunicatione non absolvatur; absque retractatione in perpetuum causa cedererit, nec legibus deinceps regnum repetere posset, quod legibus ultra administrare, annuam passus excommunicationem non posset. Si oblatam conditionem gratanter amplexetur, & Romano Pontifici per omnia subditum se, dictoq; obtemperantem fore pollicetur: hinc se experimentum capturos, omnes quo ille excommunicauit, extemplo a coniunctu, contubernioq; suo amoueat.

LVIII.

Ipse in urbem Spirensium dimisso exercitu secedat, ibi q; solo Verdunensi Episcopo, paucisq; ministris, quos tamen sententia Principum ab hac excommunicatione integros, incorruptosq; probauerit, contentus, priuatam interim vitam agat, Ecclesiam non ingrediens, nihil circa publica negotia suo iure disponens, nullam regi apparatus pompa, nulla regia dignitas in insignia sibi iuxta solitum adhibens, vsq; ad Synodicam cause sua examinationem. Praterea ciuitatem Vormatiensem, quam expulso Episcopo, dissipato celebri militia sanctuario, arcem bellum speluncamq; latronum fecerat: abducto praesidio, Episcopo Vormatiensi restitutus. Datis insuper sacramentis & obsequiis, ne quid deinceps rebellionis vel infidiliarum ab ciuibus timere debeat. Porro si quid horum pruaricaretur: tum se omni culpa, omni iurisfandi religione, omni perfidia infamia liberatos, non expectato ulterius Romani Pontificis iudicio, quid Reipublica expediatur, communis consilio visuros.

LIX.
REX DI-
MITTIT
EXCOM-
MUNICA-
TOS.

Rex, cuius omnis spes, omnesq; copia in arctum coacta fuerat, gratulatus admodum, quod aliqua quantumvis fœda conditione urgentem ad præsens calamitatem declinasset, promptissime per omnia obedientiam pollicetur. Statimq; Coloniensem Episcopum, Babenbergensem Episcopum, Strazburgensem Episcopum, Basileensem Episcopum, Spirensim Episcopum, Losannensem Episcopum, Citicensim Episcopum, Osenbrugensem Episcopum, Vdalricum de Cosheim, Eberhardum Hartmannum, ceterosq; excommunicatos, quorum antehac opera, consiliisq; gratissimè vtebatur, omnes eastris egredi iubet. Misit quoque Vormatiam nuntijs, milites, quos illic praefidū causa constituerat, abscedere, urbemq; Episcopo patere præcipit. De hinc ceteris, qui ad auxilia sibi ferenda frequenter conuenerant, singuli in sua dimisso, ipse iuxta condicū cum paucia Spiram contendit, ibi q; intra terminos & leges, quas Principes prescriperant, aliquanto tempore mediocriter vitam, moresq; cohobebat.

LX.

Sueui & Saxones, postquam deditis Vormatiensibus statum ciuitatis Episcopacatissimum reddiderunt, latouantesq; patriam repeatebant, confestimq; Legatos Romanam destinaverunt, qui Papam rei gesta ordinem edocerent, enixeq; flagitarent, ut sedandis per Gallias tantis bellorum ciuilium tempora statibus, ipse statuta die suam non deignaretur præstare presentiam. Rex etiam certò sciens, omnem suam in eo verti salutem, si ante anniversarium diem excommunicatione absoluueretur, nec satis tutum suis rationibus existimans, ut exspectato intra Gallias Romani Pontificis aduentus sic infesto iudici, sic olifinatis accusatoribus causam suam addiceret ventilandam; optimum factu sibi iudicauit, pro eo tum statuerum suarum, ut in Gallias proficisci Romano Pontifici intra Italiam occurreret, & anathematis absolutionem quoquo posset modo impetrare conaretur, hac impetrata, ceteram rebus diffi-

cultatem facile admendam, cum colloqui Principibus, & conferre consilia & fidem amicorum in aduersis implorare nulla deinceps vetaret religio.

Paucis igitur ante Natalem Domini diebus Spirensi vrbe discedens, cum uxore & filio parvulo iter aggressus est, nec quisquam ex omnibus Teutonicis vir ingenius comitatus est regno excedentem, præter ynum & ipsum nec genere, nec opibus conspicuum. Cumq; impensis tam longi itineris egeret, multisq; supplicaret, quibus incolomi Republ. sapienter profuerat; pauci admodum erant, qui vel veterum beneficiorum memoria, vel presenti humanarum rerum spectaculo permoti, necessitatem eius aliquatenus relevarent. Eo misericordia & calamitatis ex summa gloria summiq; opibus repente peruererat. Similiter quoque ceteri excommunicati obtinenda citius absolutionis studio ardentissime iter accelerabat in Italianam, nec tam in societatem itineris Regem admittere, Principum, vel potius Romani Pontificis metu absterriti patiebantur. Quam autem inclemens esset tunc hiems, qua contigit tam arduum iter arripere per Alpium iugum Regem, idem auctor mox pergens docet his verbis: *Vis atque inclemencia hiemis, hoc anno adeo ingis, solitoq; asperior inhoruerat, vt a festiuitate S. Martini, Rhenus fluvius glaciali frigore constrictus, penè usq; ad Kalendas Aprilis pedestris itineri transmeabilis maneret, & plerisq; in locis vineta exiccatis frigore & radibus, omnino arecerent.* Quam autem confecerit itineris partem hoc anno ante Kalendas Ianuarij, quibus nouum auspiciari consueuimus annum: idem auctor in primis ita describit:

Rex Henricus in Italiā proficisciens, intra Burgundiam in loco, qui dicitur Bisanz un, Natalem Domini celebravit, sati magnifice pro sua tum calamitate suscepimus, & habitus ab auunculo matris sua VVillelmo Comite, cuius in illis locis amplissima & florentissima opes erant. Ea porro causa erat, vt relicto recto uiuere in Burgundiam duerteret, quod certò compererat, Duces Rudolphum, Vuelph, & Bertholdum omnes vias, omnesq; aditus, qui ad Italiā mutantur, quos vulgo nomine Clusas vocant, appositis custodibus anticipasse, vt nulla illuc ei copia transiundiseret. Exacta solennitate Natalis Domini profectus inde, cum in locum, qui Cius dicitur, venisset, obuium habuit socrum suam, filiumq; eius Amadeum nomine, quorum in illis regionibus & auctoritas clarissima, & possessiones amplissimae, & nomen celeberrimum erat. Hic venientem honorificè suscepserunt. Transtulit tamen per terminos suos alias ei concedere solebant, nisi quinq; Italia Episcopatus possessionibus suis contiguos eis redimendi itineris pretium tradaret. Durum hoc nimis atque intollerabile omnibus Regis Consiliarijs visum est. Sed cum ei ineuitabilis incumberet necessitas, quoquo posset pacto redimendi itineris, & illi nec iure propinquatus, nec tan ta calamitatis miseratione quidquam mouerentur; multo labore & tempore in hac deliberatione insumpto, vix & egrè tandem im petratum est, vt provinciam quandam Burgundie bonis omnibus locupletissimam, concedendi transitus mercedem dignarentur accipere. Ita indignatio Domini non solum sacramentis, & frequentibus beneficiis sibi obnoxios, sed etiam amicos & genere propinquos ab eo auerterat. At quæ hęc secuta sint de itinere, & reconciliatione Regis, dicemus suo loco anno sequenti.

Ceterum qui haec tenus vii sunt religionis ardore ex citati; zeloq; offensi numinis in Romano Pontifice iniuriis ad passo permoti iuste, pieq; ab omnibus crediti sūt, quorum & omnia, quæ sunt operati in conuentu Triburienensi, commendatione summa digna esse sunt predicata; iam in dubium reuocari sunt coepiti, cum ijdem contra pacta con uenta in Comitijs Triburienibus aditum Regis Henrici ad Romanum Pontificem pro absolutione petenda præcludere nisi sūt, preoccupatis Clusis, vt audisti, opera Ducum Rudolphi, Vvelphonis atq; Bertholdi hostium Regis. His additum, quod excommunicati Episcopi in Italiā post Regem festinantes, vt absolutionem peterent, prævia penitentia, à Romano Pontifice, ab eisdem siue corū partium viris in itinere capi sunt iussi, ne ulterius progrederentur, quod accidisse Diederico Episcopo Virduncensi, & Roberto Episcopo Bambergensi, idē qui suprà Lābertus affirmat, docens pariter (quod & dicetur anno sequenti) ceteros omnes excommunicatos Episcopos, qui elusis Clusarū custodibus, transire potuerū, mox ad vestigia Gregorij Pōtificis accurrisse, absolutionē petiisse, eamq; præ-

LXII.
OBICES
REGI OP-
POSITI,
NE IN I-
TALIAM
VENIRET

LXIII.
REGIS HO-
STES QVO
ANIMO
REM AGE
RENT, IN-
NOTES-
CVNT.

LXIV.

Greg. lib.
ep. 12.

via penitentia impetrasse. Quos autem scilicet minus deli-
quisse, idem Gregorius per literas absolvit absentes. Ista,
inquam, haud mediocrem eorum estimationem inurebant
notam, quibus indicaretur, eos non zelo diuini honoris
& laetæ Pontificiaæ sanctitatis, animarumque salutis (quaæ
præferebant omnia) ad rebellionem aduersus Regem
permotos, sed insana regnandi cupidine, religionis vel-
amento quam honestissime oboluta percitos esse. Sed Deus
inspector cordium ista iudex omnium iudicabit, nobis
tantum ex signis & eventis coniectura opinandi relinqu-
tut. Sed iam prosequamur quaæ sunt reliqua anni huius re-
rum gestarum Gregorij Papæ.

LXV.
b Iere. 1.
GREGOR.
REGES
CREAT.

Cui à Deo datum est ut euellat & dissipet, b pariter
concessum est, ut planter & edificet. Quamobrem idem
Gregorius Papa, qui ut vidisti, Henricum Regem regno
privauit, eius impietate id ab iniusto scilicet extorquentे:
pietate exigente, Ducem Croatiae atque Dalmatiae in Re-
gem euexit. Admiratione plene digna res accidit, ut quo
anno Henricus Rex se schismate ab Ecclesia separauit,
Rex barbarus eidem se coniunxit, subditumque consti-
tuerit, fidelitatem iurauerit, tributumque sponte spo-
poderit, magnam ex ea accelerationem ad suam gloriam
comparari existimans, si ex libero Principe efficiatur sub-
ditus sancto Petro, eiusque diceretur esse fidelis. Cuius
tanta rei confiendæ gratia, Salona in Dalmatia Synod-
odus habita est, cui & Sedis Apostolicæ Legatus inter-
fuit, eidemque vti Vicario Pape ista et facta promissio;
atque ab eo eiusdem Pontificis iussu collata regia digni-
tas. Est de his omnibus monimentum in Vaticana
bibliotheca, in Codice qui Cencius Camerarius inscribi-
tur, de censibus Apostolicæ Sedi, in quo ista, ut hic le-
guntur, descripta habentur de synodalibus Actis asserua-
tis olim in Archiuo Lateranensi in hac verba; ac primùm
sic titulus:

LXVI.
Ex Synodo habitâ in Dalmatia à Legatis VII. Papa Gregorij,
scilicet à Gebizone, tunc monasterij sanctorum Bonifacij & Ale-
xij Abate, nunc verò Cesenate Episcopo, necnon à Folcuino Fori-
sempronij Episcopo, qua Synodus habetur in Archivo sacri Palati-
Lateranensis, in qua de regno & de Rege Dalmatiae ita inter cate-
rælegitur:

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, anno Dominicæ In-
carnationis millesimo septuagesimo sexto, Indictione decimaqua-
rta mensi Octobris. Ego Demetrius, qui & Sunnus nuncupor, Dei
gratia Croatiae Dalmatiaeq; Dux, atque domine Gebizo, ex Aposto-
licæ Sedi legatione domini nostri Pape Gregorij potestatem obti-
nente in Saloni ana basilica sancti Petri synodali & concordi to-
tius Cleri & populi electione de Croatiarum Dalmatinorumq; re-
gri regimine per vexillum, ensim, sceptrum & coronam inuenitus atq;
constitutus Rex, tibi deuouco, spondeo & pollicor, me incommutabiliter
completurum omnia, qua mibi tua reuerenda iniungit sanctitas, videlicet, ut in omnibus, & per omnia Apostolicæ Sedi fidem
obserue, & quidquid hic in regno tā Apostolicæ Sedes, quā sui Legati
sanxerunt, aut sanxerint irreuocabiliter custodiam, iustitiam exco-
lam, ecclesiæ defendam, primitiæ, decimæ, omniumq; ad ecclesiæ
perpetuum procurator existam, vita Episcoporum, presbyterorum,
diaconorum, subdiaconorumq; ut castæ & regulariter viuant, pro-
uideam pauperes, viduas atq; pupilos protegam, parentela illici-
tam copulam destruens legitimam dotem annulo, sacerdotisq; bene-
dictione constitutam, & constitutā carrum non permittam, homi-
num venditionem contradicam, atq; in omnibus qua ad rectitudi-
nis statum congruunt, Deo auctore, me equum exhibeam.

LXVII.
Ducentorum quoq; Byzantium tributum meorum omnium
cōsulū Primatum, sancto Petro per singulos annos in Resurrec-
tione Domini de mibi concessa regno per soluendos statuo. Et ut post
me regnatur hoc idem perpetuū seruent, censeo, corroboro, atque
sancio. Dono insuper, concedo atque confirmo Apostolicæ Sedi sancti
Gregorij monasterium, cui Vrana est vocabulum, cum omni suo
thesauro, scilicet cum capsa argentea, reliquijs sacri corporis & u-
dem beati Gregorij continente, cum duabus crucibus, cum calice &
patena, cum duabus coronis aureis gemmis ornatis, cum Euange-
liorum textu de argento, cumq; omnibus suis mobilibus & im-
mobilibus bonis, ut sancti Petri Legatis semper sit ad hospitium,
& omnino in potestate eorum. Hoc tamen interposito tenore, ut
nulli alij potestati detur, sed omni tempore sancti Petri sit proprium,

& à me meisq; successoribus defensum, atq; ab omni homine liberum & securum.

Cuiuscumq; autem audacia temerario ausu prefatum mona-
sterium ex assignato thesauro, priuauerit, terribilem illam iudicis
vozem, quam diabolus cum suis angelis auditurus est, audiat. Pre-
tere à cum Deo scriri regnare sit, vice beati Petri & domini no-
stri Pape Gregorij, atq; post se sessorum in Apostolica Sede, me
tuis manibus committo, & commando, hanc fidelitatem sacramen-
to stabili. Ego, inquam Demetru, qui & Sunnus, Dei gratia
Apostolica Sedi dono Rex ab hac hora in ante à sancto Petro &
domino meo Pape Gregorio, suisq; successoribus canonice intrantu-
bus ero fidelis: & vt ipse, siue post eum futuri Pontifices, siue Legati
eorum vitam, aut membra perdant, aut capiantur, nego, in consilio,
nego, in facto ero, & consilium quod mibi crediderint ad illorum da-
mnum scienter nulli intimabo. Regnum autem quod mibi per ma-
num tuam, domine Gebizo, traditur, fideliter retinebo, & illud
suumq; ius Apostolica Sedi aliquo ingenio aliquando non subtraham.
Dominum meum Papam Gregorium & suos successores atq; Legati
sui in meam potestatem venerint, honorifice suscipiam, & hone-
stè tractabo, & remittam, & vnde cung; me inuitauerint, prout po-
tero, eis simpliciter seruiam. Hac ibi.

LXVIII.
REX ARA-
BVM HO-
NORAT
GREGOR.

Sed maioris plenè est admirationis, quod dum resilit
filius Christianus, atq; probis & contumelij patrem ex-
agit: eodem anno, cùm ita status Romanæ Ecclesiæ Aqui-
lonaribus ventis vrgentibus, fluctuaret, rex Arabs, Sarra-
cenus, qui regnabat in Mauritania Sitifensi, confitens, co-
gnoscensq; Primum Petri, & Romani Pontificis super
omnes ecclesiæ principatum, mittit Romam presbyterum,
Seruandum nomine, ab eodē Papa Gregorio Episcopum
ordinandum, honoratq; eum suis litteris atq; munib; Insuper & quos habebat captiuos Christianos, solutos
vinculis Romanam misit et tempore quo Rex Christianus
diuellebat ab eo filios liberos, & ducebat captiuos in schis-
ma. Sed audiamus quas ad eum Gregorius litteras reddi-
derit quibus & benedictionem Apoſtolicam impertivit,
qua indignum iudicauit schismaticum Regem:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Anzir Regi Mauri-
tanii Sitifensi prouincie in Africâ, salutem & Apostolicam bene-
ditionem.

LXX.
GREG. AD
REGEM
ARABVM
EPISTO-
LA.

Nobilitas tua hoc in anno litteras suas nobis misit, quatenus
Seruandum presbyterum Episcopum secundum Christi anam con-
stitutionem ordinaremus. Quod quia petitio tua iusta & optima
videbatur, facere studuimus. Misseriam ad nos numeribus, Chris-
tianos, qui apud vos captivi tenebantur, reverentia beati Petri
principis Apostolorum, & amore nostro dimisisti: alios quoq; captiuos
te dimisurum promisisti. Hanc deniq; bonitatem creator om-
nium Deus, sine quo nihil boni facere, innò nec cogitare possumus,
cordi tuo inspiravit, ipse qui illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum, in hac intentione mentem tuā illuminauit. Nam
omnipotens Deus, qui omnes homines vult saluos facere, & nem-
inem perire: nihil est quod in nobis magis approbet, quam vi homo
post dilectionem suam hominem diligit, & quod sibi non vult fieri,
alij non faciat. Hanc itaq; charitatem nos & vos specialius nobis
quam ceteris gentibus debemus, qui unum Deum licet diuerso mo-
do credimus & confitemur, qui eum Creatorem seculorum &
governatorem huius mundi quotidie landamus & veneramur. Nam
sicut Apostolus dicit: d Ipse est pax nostra, qui fecit viaque v-
num.

LXXXI.
d Eph. 2.

Sed hanc tibi gratiam à Deo concessam plures nobilium Ro-
mânorum per nos cognoscentes, bonitatem & virtutes tuas om-
nino admiratur & predicanter. Inter quos duo familiares nostri Al-
bericus & Cincius, & ab ipsa penè adolescētia in Romano Palatio
nobisq; enutriti multum desiderantes in amicitia & amore tuū
detinere, & de his qua in partibus nostris placuerit tibi libeter ser-
uire, mitiū ad te homines suos, ut per eos intelligas, quantū te pru-
denter & nobilē habeant, & quātum tibi seruire velint & valeat.
Quos magniscentia tua cōmendatos rogamus, ut eam charitatem
quam tibi tuusq; omnibus semper impendere desideramus; eis pro
amore nostro & compensationem fidelitatis predicatorum virorū
impendere studeas. Scit enim Deus, quia p̄re ad honorem Dei te
diligimus, & salutem & honorem tuū in presenti & in futura vita
desideramus. Atq; ut ipse Deus in suum beatitudinis sanctissimi Pa-
triarcha Abrabe, post longā huius vita spacia te perducat, corde &
ore rogamus. Hac Gregorius, haud dubium pro illo

Matt. 8. rogās, vt fieret Christianus, & ita compos promissionuin esticeretur, qua factae sunt ad Abraham & semini eius, vt cū filij regni ejiciuntur foras, a veniret ab Occidente, & recumberet cum Deo Abraham, Iсаac, & Jacob in regno celorum. Adhuc autem supererat reliqua ecclesia Hippo-ponensis, cui præficiēdū Seruandus Romam missus fuerat consecrandus, cui redeunti ad Hipponensem tunc idem Gregorius has litteras dedit: b

LXXXII. **Greg. lib.** **3. ep. 20.** **GREG. AD HIPPON.** **Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Clero & populo Hippo-ponensi in Mauritania Sitifense, id est, in Africa constitutus salutem & Apostolicam benedictionem.**

Seruandum Archiepiscopum, quem à vobis electum ad nos conseruandum missus, iuxta petitionem vestram secundum legem nostram, diuina fauente clementia consecravimus, atq; cōsecratum, nostrisq; legalibus moribus quantum possilitas spaciūm, temporis industria, diligenter instrūctum ad vos remissimus. Quem cum omni devotione mutua charitatis, omnīq; reverentia Christiana religionis rogamus ac paterna charitate vos monemus suscipere, & omnem obedientiam divina legis vos hortamus sibi humiliter exhibere, quatenus populi Saracenorum qui circa vos sunt, videntes sinceritatem fidei vestre, puritatem quoq; mutua inter vos diuina charitatis, ac fraternalis dilectionis, potius ad emulationē, quam ad contemptum Christiana Fidei ex vestris operibus pronoucentur: oportet enim vos considerantes, glorificare Patrem vestrum, qui in cœlū est, &c. Praecedit hanc epistola ad Cyriacum Episcopum Carthaginem de eligendo quem vidimus in Episcopum conferrandum.

LXXXIII. Sed nec prætermittendum, quod hoc eodem anno, ijsdem formē diebus, quibus Gregorius istis premeretur angustijs, cū discessio ab Apostolica Sede facta est ab Henrico Germaniae Rege, Rogerius Siciliæ Comes festinus accurrit, vt ab ipso Pontifice absolutionem mereretur accepere dilectorum, atque eius benedictione fulciri: insuper & filius eiusdem Romana Ecclesia nominari. Ad quem Gregorius rescribens, nihil remittens legum ecclesiasticarum obseruantia, sic se recipere eum admonuit, si tamen non cōmunicet cum Roberto fratre ipsius excommunicato, ita significans his litteris datis ad Episcopum Acheruntinum: d

ROGERI SICILIÆ COMES QVID PÆ TAT APP. **Id. ep. 19.** **Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Arnaldo fratri & Co-episcopo Acheruntino salutem & Apostolicam benedictionem.**

LXXXIV. Noverit fraternitas tua, quoniam Rogerius Comes frater Roberti Dux Apostolica Sedi benedictionem & absolutionem requirit, eiusq; filius vocari & esse desiderat. Quapropter pastoralis cura hoc laboris onus tibi imponimus immo ex parte beati Petri imperamus, vt postposita omni torporis delicia, illum ad eas, eumq; hu- ius nostri precepti auctoritate fultus, si nobis parere, sicut pollicitus est, voluerit, & penitentiam, vt eportet Christianū, egerit, ab omni peccatorum suorum vinculo tam illum, quām etiam suos milites, qui cum eo contra Paganos (ita tamen, vt agant penitentiam) pugnaturi sunt, peccatis maximè absoluas. Addimus præterea, vt eum pia admonitione admoneas, quatenus se à capitalibus criminibus custodiat, & Christiani nominis culturā inter Paganos amplificare studeat, vt de ijsdem hostibus victoriā consequi mereatur. Amplius si de Roberto Duce fratre suo aliquid tibi retulerit; respondeas ei, quoniam Romana Ecclesia ianua misericordia omnibus patet, quicunq; penitentia amore ducti offendit scandalum deserūt, & ad relictitudinis viam inoffenso pede regredi cōcupiscent.

LXXXV. Si igitur Dux Robertus sancta Romana Ecclesia sicut filius parere exoptat; paratus sum paterno amore eum suscipere, & suo consilio ei iustitiam conseruare, & ab excommunicationis vinculo penitus absoluere, & inter diuinās oves eum annumerare. Quod si renuerit idem Robertus Dux: vt cum eo vlt̄ā communiceat, ex parte Apostolica Sedi licentiam non poterit impetrare. Hæc de Rogerio atque eius germano Roberto. Data est epistola hoc anno pridie Idus Martij Indiæ. decimaquarta. Porro reconciliatum fuisse Rogerium Ecclesiam, ex eo certum deducimus argumentum, quod cū in posterioribus Synodus excommunicandi fuissent Principes Ecclesiarum Romanæ rebelles, & inter alios Robertus frater ipsius: de Rogerio nulla est facta mentio, vt potè, quis in obedientia Sedi Apostolica continererat.

LXXXVI. Postremò autem inter tot angustias positus, nihil remittens vigoris ecclesiastica disciplinæ Gregorius, cū

audisset in Flandria fornicarios clericos sacræ mensæ ministrare, & simoniacos existere impunitos, & grauiissimas litteras aduersus eos scriptis ad Robertum Flandriam Comitem, præcipiens, vt eos omnino amoueat, & persequatur, vt Ecclesia aduersarios. Scriptis de his etiam ad eius coniugem Adelam, f̄ sive Adelaidem. Extant & aliæ plereque eius epistolæ de priuatis negotijs diuersarum ecclesiastarum, quas ad nimiam prolixitatē vitandam consultò prætermittimus.

Eodem anno Herlembaldus dux fidelium, qui in ecclesia Mediolanensi Catholici habebantur, refūstis hereticis atq; schismatis, necatus ab ipsis gloriosum est martyrium consecutus. Quod ad tempus spectat, hunc planè annum consignat eius martyrij scriptor, Syrus presbyter, de quo dictum suo loco superiorius. Porro idem Syrus, qui nouit eum, & familiariter vſus est (vt ipse in eodem commentario, quo res gestas Arialdi est prosecutus, affirmat) volumē quoq; se scripsisse testatus est de rebus ab Herlembaldo, præclarè gestis deq; martyrio consummato, quod cū haec tenus in nostras manus nō venerit, quæ tibi Lector, de his præter hæc scribamus, non habemus. Certe quidem per insignem fuisse Christi Confessorē dum vixit, & egregium martyrem, cū occisus: ex paucis, quæ de eo id est Syrus habet in commentario rerum gestarum Arialdi martyris, possumus intelligere: sed ex Gregorij Papæ epistolis ad eum datis, quanti eum idem Pontifex fecerit, & quæ possumus assequi. g Porro in his turbis, cū Héricus (prout accepisti anni huius exordio) vexaret Mediolanensem Ecclesiam, & Longobardi magna ex parte pro Rege ageant contra Pontificem, calia passum Herlembaldum, existimandum.

Eodem quoque anno clarissima & virtutibus ornatastima sc̄mina Beatrix Mathildis Comitissæ mater moritur Pisis in Tuscia, die decimo octauo mensis Aprilis, prout carmine cecinit Domnizo presbyter in vita Mathildis, dicens: h

Plena bonis factis, dictisq; reserta Beatrix,
Cunctis chara nimis misquis, paruis quoq; Pisis
Aegra manens, vita de presenti benē migrat.
Octo decemq; dies Aprilis dum linit ire,
Christi post ortum vera de Virgine corpus
Anno milleo bis tercio septuageno.
Conditur Pisis, &c.

Mathildis verò pro anima matris suæ Pisaniam Ecclesiam redditibus locupletauit, prout Gregorius Papa restatur in priuilegijs, quæ eidem Ecclesia Pisana concessit, vt appareat ex litteris ad Landulphum i Pisaniū Episcopum datis; sed de his etiam diplomata extare dicuntur.

I E S V C H R I S T I

Annus 1077.

GREGORII VII. PAP. VACAT IMP. OCCID. 21.
Annus 5. **MICH. VII. DVC. IMP. 6.**

MILLESIMVS septuagesimus septimus Redemptoris surgit annus, Indictione decimaquinta, quo Henricus Rex excommunicatus olim à Romano Pontifice, verè pœnitentis hominis speciem præferens, à Gregorio Papa Canulij in Lögobardia oppidi ritu solemniter absolvitur. Quomodo autē ista se habuerint, ex auctore huius temporis Lamberto primum inspiciamus, qui post illa, quæ anno superiori de eodem narrata sunt Regie, ista hoc anno accidisse subiungit: Difficiliter (inquit) affectu transeundi licentiam, protinus alia succedit difficultas. Hyems erat asperima, & montes per quos transiit usus erat, in immensum porrecti, & penè nubibus cacumen ingerentes, ita mole viuum, & glaciali frigore obrigerant, vt per lubricum precipitemq; descensum, nec equitis, nec peditis gressum sine periculo admitterent. Sed dies anniversarius, quo Rex in excommunicatio deuenierat, è vicino immunes, nullas, accelerandi itineris moras

I.

HENRICUS PROPERAT IN ITALIAM.

pateba-

patiebatur: quia nisi ante eam diem anathemate absolveretur, decretum nouerat communis Principum sententia, ut & causa in perpetuum ce^disset, & regnum sine vlo deinceps restitutionis remedio amississet. Igitur quodam ex indigenis locorum peritos, & prae*rupti*s Alpum iugis assuetos mercede conduxit, qui comitatum eius per abruptum montem & moles viuum prae*c*ederet, & subsequentiis quaqua possent arte, itineris asperitatem leuigarent. His du*c*toribus cum in verticem montis magna cum difficultate euassissent, nulla ulterius progrediendi copia erat, ed quod prae*c*e*p*s montis latius, & (ut dictum est) glaciali frigore lubricum, omnem penitus dece^ssum negare videretur.

<sup>* al. desce
sum</sup> II. Ibi viri periculum omne viribus euincere conantes: nunc manibus & pedibus reptando, nunc du*c*torum suorum humeri innendo, interdum quo*q* tubante, per lubricum gressu cadendo, & longius volutando, vix tandem aliquando cum graui salutis sua periculo ad campestria peruenient. Reginam & alias, quae in obsequio eius erant, mulieres bonis corijs impatis duces in meru con*duc*tu*p* reue*nt* deorsum trahabant. Eorum alios per machinas quasdam submettebant, alios colligatis pedibus trahabant: ex quibus multi dum traherentur mortui, plures debilitati, pauci admordum in egrinolum*q* periculum euadere potuerunt.

Postquam per Italiam fama percreuit, venisse Regem, & superatis asperitis rupibus iam intra Itali^e fines consti*re*re: certatim ad eum omnes Italia Episcopi & Comites consuebant, eum*j* ver regia magnificentia d*ign*u*m* erat, summo cum honore suscep*b*ant, at*q* in r*ap*ocos dies infinita multitudinis ad eum congregatus est exercitus. Erant enim iam ab exordio regni eius semper desiderantes aduentum eius in Itali*a*, ed quod regnum illud bellis, seditionibus, & latrocinij*s*, ac varijs priuatorum infestationibus asidu*m* infestaretur, & omnia, quae prater leges & iura maiorum ab improbus hominibus presumebantur, regiae auctoritatis censura corrigi sperarent. Præterea quia fama vulgauerat, ad deponendum Papam ferociis eum animis properare, admodum gratulabantur, oblatam sibi occasione esse, qua in eum, qui se iam pridem ab Ecclesiastica communione suspenderat, iniuriam suam idonee vin*dic*arent. Ex his intelligere potes Lector, quinam fuerint homines, qui ad Regem conuenerint, nempe qui cum eodem à Gregorio Papa fuerant excommunicati; in primis vero Longobardie Episcopi, quos anno superiori paucis exceptis Papiensi conuenticulo Papam reieclisse in vita Gregorij habet VVillelmus Bibliothecarius. Pergit vero Lambertus:

III. LONGO BARDI FAVENT REGI IN ODIUM PAPAM. IV. PAPA CA NVSIVM VENIT. V. CATERI EPISCOPI & LAICI QUOS PAPA EXCOMMUNICAUERAT, QUOD Q^UO^D REX HUIUS REI GRATIA A LATERE SUO EXTREMA NECESSITATE COMPULSUS AMOUERAT, ELU^SI CUSTODIBUS, QUI CLUSIS OSIDEBANT, IN ITALIAM ILLIS PERUENERUNT, REPERTOQ^U PAPAM CANU^SIO, VENIANA PRÆSUMPTA REBELLIONIS, ATQUE UT EXCOMMUNICATIONE ABSOLVERENTUR, NUDI PEDIBUS & LACEIS AD CARNEM INDUTI SUPPLICITER POSTULABANT. Ille huius, qui veraciter peccatum suum agnoscere & desferent, non esse aiebat misericordiam denegandam sed longam inobedientiam, & diu incertam peccato*r* rubiginem diuturnioris pénitentiae igne exuri & excoqui oportere. Quapropter si eos reuera facti pénitenter, a quo animo patuerentur, quod unq^u sanandis vulneribus eorum adhiberet Ecclesiastica correptionis cauterium, ne ex facilitate indulgentia culpa, que aduersus Sedi Apostolicam atrox & vehe-

mens presump*t*a fuisse*r*, vel parua vel nulla videretur. Illis paratus se proficiens ad omnia que imposu*s*set, sufferenda; Episcopos o*es* a se inuicem separatos precep*t* singulis celo*s* solitarios includi, nec vilium cum aliquo habere colloquum, ad vesperam autem cibi & potus mediocri mensura*r* es*ci*re*r*. Laicos quo*q*, pro*at*atis, vel virtutum consideratione congruentem singulis pénitentiam indixit.

Ita per aliquot dies examinatos tandem ad se vocauit, & leuiter pro admis*s* obiurgatos, & ne deinceps simile quid admittarent, commonitos excommunicatione absolu*s*. Abeuntibusq*u* id ante omnia repetens iterum at*q* iterum precep*t*, ne Regi Henrico, donec Sedi Apostoli*u* post factam iniuriam satisficeret, aliquat en*us* communicarent, aut ei ad euertendum statum Reipublice, turbandas pacem Ecclesiasticam, in aliquo operam suam accommodarent. Ad hoc tamen omnibus indifferenter eius permisso colloquio, ut ad ponitatem provocaretur, & la cursu mali operis, quo prae*c*e*p*s rapi videbatur, retraheretur.

Interē Rex Henricus Matildam Comitissam ad colloquium euocauit, eam*j* precibus ac promissionibus onerata*m* ad Papam transmis*s*, & cum ea sovrum suum, filium*j* eis, Azorem etiam Mari**n**onem, & Abbatem Cluniacensem, & alios nonnullos ex primis Itala Principibus, quorum auctoritatem magni apud eum momenti esse non ambigebat, obserans, vt excommunicato*s* solueretur, nec Principibus Teutonicis, qui ad accusandum eum stimulo inuidie magis quam zelo iustitia excusserent, temere fides haberetur. Quorum Papa legatione audita, ait incongruum validē esse, & ab Ecclesiasticis legibus omnino alienum, vt absentibus accusatoribus causa accusati veniret, quinimum si innocentia sua consideret, omni timoris scrupulo liberatus statuto die in Augustam, quo ceteri Principes conuentre statut*s*, fiduci alter occurseret, se illic discussio utr*amq* partum allegationibus, nec odio, nec gratia ab iure ad iniuriam devoluendum, sed iuxta leges Ecclesiasticas, quam rectissimam posset, de singulis sententiis laturum esse.

Ad haec illi resp*on*siderunt, Regem illius nusquam terrarum subterfuge*r* iudicium, quem sciat aquitatis & innocentia incorruptissimum vindicem & aduocatum fore, sed e vicino iam vigore diem anniversarium quo excommunicatus fuisset, & Principes regni hac expectatione suspensos attento*s* anxi rei eveni*m* praestari*r*, vt si ante hanc diem excommunicatione non absoluatur, deinceps iuxta Palatinas leges, indignus regio honore habeatur, nec ultra pro afferenda innocentia sua au*th*entiam mereatur. Proinde omnibus petere, & hoc omni*s* quod Papa iubeat, satisfactionis genere paratum emeri*r*, vi solo interim anathemate absolu*s*, & communionis Ecclesiasticae gratiam recipiat, responsum ex integro qua*u*ng*u* die, quacun*q* loco Papa prae*p*iar, tanquam in hac conuentione actum sit, omnibus quo*q* accusatores eius obiecissent crimini*s*, & iuxta sententiam eius regnum vel retentur si obiecta purgasset, vel aequo animo si causa recidisset, amissurus.

Diu Papa resistit, verius in Regi iuuenilis animi inconstiam, & proclive quo*q* assentatores impulsi*r*, ingenu*m*; sed superatus tandem importunitate perurgentium & graui*m* sentiarum: Si veraciter, inquit, eum facti p*rae*merit, coronam & cetera regni insignia in argumentum ver*a* & ex anno acta penitulidis nostr*s* potestati dedat, & se post tam cōcum*u* ix admis*s* regio nomine & honore deinceps indignum profiteatur. Durum nimis hoc visum est Legatis. Cumq*u* vehementer insisterent, ut ienitiam temperaret, nec calamum e*qu*o*q* i*u*num iudic*s* austerritate penitus conteneret: vix & agre tandem exoratus annui*r*, ut iominus veniret, & si verax pro admis*s* pontificem gereret cap*m*, quam Sedi Apostolicae conuenientiam arrogando contraxerat, Sedis Apostolicae decreta nunc obediendo exiaret.

X. HENRIC⁹ KEX VE NIT CA NVSIVM AD PA PAM.

Venit ille, vt iussum fuerat, & cum castellion*s* illud triplex iurisperium esset, intra secundum aurorum ambitum receptus, faris derelicto omni comitatu suo deposito cultu regio, nihil praef*re*s regum, nihil ostentans pomptatum, nudus pedibus, ie*nu*us manev*er*usque ad vesperam persistabat, Romani Pontificis sententiam præ*sol*ando. Hoc secundo, hoc tertio die fecit. Quarto demum die in conspectum eius admis*s*, post multas hinc inde dictas sententias, his postrem*m* conditionibus excommunicatione absolu*s* est: Ut die & loco quacun*q* Papa designasset, euocatis ad generale Concilium Teutonicum Principibus, p*rae*st*o* i*u*set, & accusationibus, quae intenderentur, resp*on*deret, ip*so* Papa (si ita expedire videretur) cognitore causarum asidenti*s*: & ad eius sententiam vel retineret regnum, si obiecta purgasset, vel aequo animo amitteret, si probatis crimi-

VII.

VIII.
PRO AB SOLVITO NE REGI LEGATI LABORANT.IX.
PAPA CUNCTA TURAB SE UBI REGEM.

XI.

ribus regio deinceps horo*n* regnus iuxta Ecclesiasticas leges decernetur; nullam sueret enim sine amissione regno huius iniurie vindictam a quopiam bonum*v* perpetuum exalturus. Vsg*s* ad eam autem diem, qua causa eius legitimè discussa terminaretur, nulla regi cultus ornamenta, nulla regia dignitatis insignia sibi adhiberet, nihil circa rerum publicarum administrationem iuxta consuetudinem suo ure ageret, nihil quod ratum fore oporteat, decerneret; postrem prater regulam seruitorum exactiō*m*, quibus necessario*ip*se & sui sustentandi essent, nihil regium, nihil publicum usurpare; non etiam qui ei sub iure iurando fidem dixissent, ab huius sacramenti vinculo, & conservari erga eum fidem debito apud Deum, & apud homines interim liberi expedit*q*, manerent. * Rutherford Babenbergen*em* Episcopum, & Vdalricum de Cosheim, & ceteros, quorum consilij se rem*q*, publicam prodidisset, à sua in perpetuum familiaritate amoueret. Quod si purgatus quo obeyerentur potens, confortatu*q*, in regno persistisset subditus Romano Pontifici semper, dicto*q* obtemperans foret; & ad corrigenda quacun*q*, in regno eius contra Ecclesiasticas leges prava consuetudine moleverint, consentiens ei, & pro variis portione cooperator existet.

XII.

Ad ultimum, si quid horum praevaricaretur, irritam fore banc, quae nunc tant opere expedit*q*, anathematis absolutionem: quin immidiā pro conuictō, confessio*q*, habendum esse, nec ulterius pro ascendi*m* innocentia sua audientiam impetraturum: Principes*q*, regni omnī deinceps questione, cuncta iuris iurandū religione liberatos. Regem alium, in quem communis electio consenserit, creaturos esse.

S. HUGO
ABBAS
CLVNIA-
CENS. A-
GIT PRO
REGE.

Gratianus Rex accepit conditō*m*, & seruaturum se omnia, quā in sanctissimis poterat assertiō*m* bus promittebat. Nec tam promittentem temeriter fides habu*a* est, sed Abbas Cluniacensis quoniam iurare monastica religionis obtenu*m* detrectabat, fidem suam coram oculis omnia cernē*m* Dei interposuit. Episcopus quo*q*, Cittensis & Episcopus Verellensis, & Azio Marchio, & alii conventionis eius Principes, allatis Sanctorum reliquijs sub iure iurando confirmauerunt facturam eum esse quā pollicebatur, nec aliqua rerum asperitate vel casuum varie succedentiū mutabilitate à sententia deducendum.

XIII.
PAPA DE
SVA IN
NOCEN-
TIA CON
TESTA-
TIO.

Ita ab soluto excommunicatione, Papa Missarum solemnia celibrauit, confecta*q* sacra oblatione Regem cum cetera, quae fieri quens aderat, multitudine ad altare euocauit, praeferens*q*, manu corpus Dominicum: Ego, inquit, iam pridem a te tu*q*, fautoribus litteras accepi, quibus me insimulabas, Sedem Apostolicam per simoniacam heresim occupasse, & alijs quibusdam tam ante Episcopatum, quam post acceptum Episcopatum criminibus vitam maculasse; quae m̄hi secundum scita canonum omnem ad sacros ordines accessum obstruxerint. Et licet multorum idoneorū certi testium stipulatione crimen refellere queam, eorum scilicet qui omne viatū ab ineunte etate institutionem integrerrimē non erūt, & eorum, qui me ad Episcopatum promotionis auctores fuerant: ego tamē ne humano potius quam diuino niti videar a testimoniō, ut satisfactiō*m* compendio omnem omnibus scandalis scrupulūm de medio auferam: ecce corpus Dominicum, quod sumptus ero, in experimentum m̄bi hodiē fiat innocentia mea, ut omnipotens Deus suo m̄bi iudicio, vel absoluat ob*et* criminis suspicione, si innocēsum, vel subitanēa interimat morte, sive res.

XIV.

DEFER-
TVR REGI
A PAPA
CANONI
CA PVR-
CATIO.

Hac & alia (vt solē*m* ē*st*) præfatus verba terribilia, quibus Deum causā sue equissimum iudicem & innocentiae assertorem adesse precebat: partem Dominicī corporis accepit & comedit: quilibet. rīmē absumpta, cūm populus in laudes Dei innocentiae eius congratulatus, aliquandiu clamasset, tandem impetrat*q* silentio, conuersus ad Regem: Fac ergo, inquit, fili, si placet, quod me facere vidisti. Principes Teutonicī regni suis indicis accusationibus aures nostras obtundunt, magnam tibi molē capitalium criminum impingentes, pro quibus non modo ab omni rerum publicarum administratione, sed ab Ecclesiastica etiam communione, & ab omnimoda vita seculari conurante*q*, ad extremū spiritum te suspendi oportere existimat. Per unum etiam magnopere diem & locū statui, audientiam*q*, præstaria canonice discutendis, quas aduersum te afferunt, accusationibus: & nos, optimè, humana plenius, vaillare iudicia, & in publicis disceptationibus nonnquam falsa prouera persuaderi, dum pro discessorū hominum ingens, & dæcediopia & suavitate falsis verborum phaleris adornata libenter auditur, & veritas nullus eloquentie nixa, administris contemnatur. Cum ergo tibi bene consultum copiam, pro eo quod in cala-

mit atibus tuu supplex Apostolice Sedi patrocinum expetisti: fac quod moneo. Sitte innocentem nosti. & ex si matronem tuam ab emulis tuis per columnā a falsis criminationibus impeti, libera compend o*se* & Ecclesiam Dei scandalo. & te ipsum longe & certatio*m* ambiguo; & sume hanc residuum partem Dominicī corporis; ut comprobata, Deo teste, innocentia tua, obstruitur omne os aduersum te iniquagarrrietum. & me deinceps causa tua aducato. & innocentia tua vehementissimo assertore, Principes tibi reconciliatur, regnū restituatur, omnes, quibus d*u* Republica vexatur, belorum ciuilium ten pestates in perpetuum sopiantur.

Ad hac ille inopinata re attonitus, astutare, tergiuarsi, constituta cum suis familiaribus segregatus à multitudine conferre, & quid facti opus esset, qualiter tam horre*n* ex animis necessitatē euaderet, trepidus consulere. Resumpto demum spiritu, causari apud Papam cap*t* de absentia Principum, qui sibi in aduersis fidem adhuc integras seruassent, quibus inconsultis, & potissimum abscon*t*ibus accusatoribus irritavi*m* fore, nec quidquam virum apud incredulos habituram esse quamcumque pro expertienda innocentia sua satisfactionem pauci qui aderant proposuerit. Proinde sedulo Papam orare, ut rem integrā generali Concilio, communī audiē*m* diffirret, ut ibi congregatis accusatoribus. & secundum leges Ecclesiasticas discussu*m* tam accusationibus quam accusatorum personis, conditionibus, quascur*q*, Principes regni & quas indissident, obiecta reselleret. Haud grauatae Papacecenti acquiescere. Hec ipse.

Verū eundem absque aliqua de sua innocentia per eum facta contestatione, sacra Eucharistia cōmunicatum Regem, Domnizo in Mathilde testatur, dum ait de Gregorio Papa:

Nam benedixit eum pacem tribuit sibi, demum

Missam cantauit, Corpus dedit & Deitatis. Pergit verò Iāberius: Explo*q*, sa*ro* ministerio, Regem ad prandium vocauit, benignissim*q*, ref*ctum*, & de omnibus quae eum obseruare oportet, diligenter instructum, cum pace ad suos qui longis extra castellum remanserant, dimisit. Eponem quo*q*, C. tric*m* Episcopum prius promisit ante eum, ut eos qui ei excommunicato, priusquam anathemate absoluere*n*, indifferenter communicauerat, vice sua excommunicatione absolvire*n*, benignè praecauens, ne quamdem recepta communionis maculam conaberet.

Quae autem illa secuta fuit, ordinis rerum gestarum pro temporis ratione seruato, paulo post d*icitur* sumus, nunc autem quas mox post Regis absolutionem ad Episcopos & Principes Germaniae idem Gregorius a litteras dedit, hic describamus, sic enim se habent:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Ducibus, Comitibus, ceteris*q*, Principibus regni Teutonicorum, Christianam Fidem defendentibus salutem & Apostolicam benedictionem.

Quoniam pro amore iustitiae communem roboscum in eōne Christiana militare causam & periculum suscep*st*; qualiter Rex humiliatus ad pœnitentiam, & solutionis veniam impetraverit, & quomodo otia causa post in*ro* tum eius in Italiam bucus*q*, deduc*ta* sit, vestra dilectioni sincera charitate indicare curauimus. Sicut constitutum fuit cum Legati*q*, qui ad nos de vestris paribus in*si* sunt, in Longobardiam venimus, circiter viginti dies ante terminū, in quo aliquis Dūcū ad Clusas nobis occurserit debuit, expectantes aduentum illorum, quatenus ad partes illas transire possemus. Verū cum iam decursu termino, hoc nobis nuntiaretur, his temporibus pre multis (quod nos quidem credimus) difficultatibus, ducatum nobis obviam multū non posse, nec alius unde copiam ad vos transiret habere emus non parua sollicitudine, quid potissimum nobis agendum foret, circumventi sumus.

Interim verò Regem aduentare certè cognovimus, qui etiam priusquam intrasset Italiam supplices ad nos Legati præmittens, per omnia se sat facturum Deo & sancto Petro ac nobis obtulit, & ad emendationem vita*q*, omnem se seruaturum obedientiam, reprobis*q*, dummodū apud nos absolutionis & Apostolica benedictionis gratiam impetrare mereretur. Quid cūm diu muli*m* consultationibus differentes, acriter eum de sua excessibus per omnes qui intercurrebāt nuntios redargueremus: tandem per semestrum, nihil hostile, aut temerarium ostēans, ad oppidū Canusii, in quo morati sumus, cum paucis aduenit; ibi*q*, per triduum ante

XV.
HENRIC
REFUGIT
OBIA
TAM PVR
GATIO
NEM.

XVI.

XVII.

EPIST.
GREG PP
DE POE-
NITEN-
TIA ET
ABSOLV-
TIONE
REGIS.

XVIII.

portam

portam castris, deposito omni regali cultu miserabiliter, ut potè dis-
calceatus & laneis induitus perlistens, non prius cum multo fletu A-
postolica miserationis auxilium & consolationem implorare de-
stitutus: quam omnes qui ibi aderant, & ad quos rumor ille peruenit,
ad tantam pietatem & compassionis misericordiam mouit, ut pro eo
multis precibus & lacrymis intercedentes, omnes quidem insolitam
mentis nostrae duritiam miraretur; nonnulli vero in nobis non Apo-
stolica seueritatis gravitatem, sed quasi tyrannica feritatis crude-
litatem esse clamarent.

XIX.
HENRIC
REX AB-
SOLVI-
TVR A
GREG. PP.

Denig, instantia compunctionis eius, & tanta omnium qui ibi
aderant, supplicatione deuicti, tandem eum, relaxato anathematis
vinculo, in communionis gratiam & suum sancte matris Ecclesie
recepimus, acceptis ab eo securitatibus, qua inferius scripta sunt,
quarum etiam confirmationem per manu Abbat Cluniacensis, &
filiarum nostrarum Mathildis & Comitissae Adelais & aliorum
Principum, Episcoporum, & laicorum, qui nobis ad hoc utiles visi-
sunt, recepimus. His itaque sic per actis, ut ad pacem Ecclesie & con-
cordiam regni, sicut diu desiderauimus, omnia plenius, Deo adiu-
uante, cooptare possumus, ad partes vestras, data primum opportu-
nitate, transire cupimus. Hoc enim dilectione vestram indubitanter
scire volumus, quoniam sicut in descriptis securitatibus cognoscere
potestis, ita adhuc totius negotii causa suspensa est, ut & aduentus
nostrer, & consiliorum nostrorum unanimitas per maximam necessaria
esse videantur. Quapropter in ea fide, quam cœpistis, & amore iu-
stitia omnes permanere studeat scientes, nos non aliter Regi oblatos
esse, nisi quod puro sermone (sicut mihi mos est) in his eum de nobis
sperare dixerimus, in quibus eum ad salutem & honorum suum, aut
cum iustitia, aut cum misericordia sine nostra & illius anima per-
iculo adiuuare possimus. Hucusque Gregorij epistola, cui subi-
citur Henrici Regis, quam dixerat, securitas, his verbis con-
cepta, praemissio in primis eiusmodi titulo.

Iusserandum Henrici Regis Teutonicorum.

XX.
HENRIC
REGIS IV.
RAMEN-
TVM.

Ego Henricus Rex de murmuratione & dissensione, quam nunc
habent contra me Archiepiscopi, & Episcopi, Duces, Comites, cate-
rigi, Principes regni Teutonicorum, & alij qui eos in eadem dissen-
sionis causa sequuntur, infra terminum, quem dominus Papa Gre-
gorius constituerit, aut iustitiam secundum iudicium eius, aut con-
cordiam secundum consilium eius faciam, nisi certum impedimentum
mibi vel sibi obstiterit. Quo transacto ad peragendum idem
paratus ero.

Item si idem dominus Papa Gregorius ultra montes, seu ad aliæ partes terrarum ire voluerit, securus erit ex mei parte, & eo-
rum quos constringere potero, ab omni lastone vita & membrorum
eius, seu captione tam ipse, quam qui in eius conductu & comita-
tufuerint, seu qui ab illo mittuntur, vel ad eum de quibusunque
terrarum partibus venerint, in eundo, & ibi morando, seu inde re-
deundo, neg, aliquid impedimentum habebit ex meo consen-
su quod contra honorem suum sit, & si quis ei fecerit, cum bona si-
de secundum posse meum illum adiuuabo. Actum Canusi, quinto
Kalen February, Indictione decimaquinta. Porro notam tem-
poris puto ex epistola per errorem illapsam in iusseran-
dum: siquidem Domnizo presbyter in Mathilde, absolu-
tionem Regis factam scribit vigilius quinta Ianuarii verbi-
bus istis:

Ante dies septem, quam finem Ianus haberet,
Ante suam faciem concepsit Papa venire
Regem complantis nudis a frigore captis
In cruce se iactans Papa, sep[tem]bre clamans:

QVA DIB
REX ABSO
LVTVS A
PAPA.

XXI.

Parce beate Pater &c. Erat dies ille ex antiquo Ecclesie
ritu Conuersioni S. Pauli Apostoli consecratus. At non
est Saul conuersus in Paulum, sed Saul viuis est inter Pro-
phetas, qui ad suos pseudoprophetas rediens, vna cum
illis non destitut malo spiritu agitari, ut suo loco dicetur.
Domnizo vero eiusmodi historiam bis omnibus confi-
taneam carmine concinens, Mathildis Comitissae operam
in his egregie nauatam predicit istis verbis, de Rege lo-
quens ad Mathildem conjugiente.

Ad consobrinam Mathildem misit, ut ipsa
Consilium caperet, quo Papaam veniret ab Urbe
Longobardiam petret veniam sui dignam,
Ipse suum iussum faceret dubio procul vlerd.
Papaprecessus videns dominum Mathildis, eidem
Quod querit, donat. Dimisit denique Romanum
Opilio dignus, Canosum vexit, & intus,

Quem sancti Petri ruce dignite. illa recepit.
Et inter-
rius.

Cumque dies per tres starent pro pace loquentes,
Et pax non esset, Rex atque recedere volebat;
Cappellam sancti petit idem Rex Nicolai,
In qua pastorem lacrymans orauit Hugonem
Ut pro pace sua fidei usq; sibi fiat.
Non licet hoc, Abbas Regi respondit. & astans
Illic Mathildus rogauit eum. Sed & ipsi
Hoc faciet nemo, respondit tu nisi. Credo.
Poplitibus flexis dicit Rex atque Mathildi,
Tu nisi me multum iuueris modis.

Hic tu miraberis Lector, quomodo non erubuit Ben-
no ille pseudocardinalis Guibertus factionis, afferere pec-
nitentiam huiusmodi Henrici Regis non sponte factam,
sed coactione Pontificis extortam, nam audi tu ipse impu-
dentem concinnatorem mendaciorum: Extortam, inquit
ipse, confessionem inuitus ac coactus apud Canusum in presentia
Hildebrandi Rex protulit. Dicte queso qui iustitiam diligitis,
qui ad dextram vel sinistram fauore alicuius persona declinare no-
nisi, dicitus quoque, si confessio tanto tempore extorta cuilibet pau-
peri nedum Casari praedictare debuit? si ex confessione extorta
potius non exiuit reus canonum hic qui extortis, quam qui per-
versè indicatus peruersoris iudicis iniuriam & violentiam patien-
ter & publicè, & cum lacrymabili afflictione nudis pedibus in la-
neis vestibus, hyeme prater solitum aspera apud Canusum specta-
culum Angelorum factus & hominem & Hildebrandi ludibrium,
triduo perulit? Hæc perficta fronte schismaticus, qui
dum à Gregorio absolutionem Regis declarat extortam,
& ipsum Pontificem ad eam præstandom extortum, ex-
torquentem affirmat; Scriptoribus omnibus reclaman-
tibus portentosi mendacij redarguitur. Sed reliqua pro-
sequamur.

Post penitentiam & absolutionem Henrici Regis Ca-
nusij factam carminibus decataram, hæc subiungit Dom-
nizo de commoratione eiusdem Pontificis ibidem, deque
donatione ab eadem Mathilde facta Romana Ecclesia
his scilicet verbis agens, studioissimam sancti Petri fa-
minam prædicat, quæ Ecclesiæ causa cōlobrinum Regem
posthabuit:

Postpositus Regem, per tres tenuit piamenses
Gregorium Papam, cui seruit, ut altera Martha,
Auribus intenta capiebat sedula mentis
Cuncta patris dicta, ceu Christi verba Maria,
Propria Clavigero sua subdidit omnia Petro,
Ianitor est cœli sumbares, ipsaque Petri,

Accipiens scriptum de cunctis Papa benignus. Hæc de do-
natione Mathildis auctor, qui tunc viuens, & iam præ-
sens adesse potuit. Sed ciuidem temporis scriptor since-
ræ fidei Leo a Ostiensis Episcopus de eadem donatione
hæc habet:

Anno Dominice incarnationis * M. LXXXIX. Mathilda Comi-
tissa Henrici Imperatoris exercitum timens, Liguriam & Tusciam
provincias Gregorio Papa & sancta Romana Ecclesia deuotissime
obtulit. Vnde in primis causa seminandi inter Pontificem & im-
peratorem odij initium fuit &c. Subdit de penitentia Hen-
rici Regis Canusij facta, ut planè appearat in numerum ei-
rem irrepsisse, cùm liqueat, non nisi hoc anno eandem
Henrici penitentiam contigisse, quo & donationem fa-
ctam affirmat, quam & certo anno ita Domnizo cōsignat
dicens:

Tempora mille Dei tunc septuaginta.

Porro eiusdem donationis autographum cum perie-
rit, alio eam scripto legimus renouatum.

At quid post absolutum Regem contigit? obstrepit
turba schismatistarum Episcoporum & Principum Lon-
gobardie, quos Gregorius iam pridem ob eorum concu-
binatus & emptos Episcopatus, in Synodo condemnâ-
rat. Hi oblatam ab Apostolica Sedi Legato absolu-
tionem contempserunt, studentes auertere Regem à cul-
tu Pontificis. Lambertus enim de milio Legato Episcopo-
rum agit, sicut dicit: Qui dū venisset, & causam pro qua missus fue-
ret, ita expouset, Longobardis scilicet, vehementes in eum tra-
& indignatio coorta est. Fremere omnes & seuire verbis & ma-
nibus.

DONATI
TIO MA-
THILDIS
FACTA
ROM. EC-
CLESIA.
Leo Ost.
3. c. 48.
* M. LXXXVII
XXIV.

XXV.

nibus cōperunt, Apostolica legatione; irritorū exclamationibus obstrepare, conuicti & maledicta quæcunq; turpisima furor suggestus, interrogare. Se excommunicationem illius nihil astimare, quem ipsū omnes Italia Episcopi iustis ex causis iam pridem excommunicassent, qui Sedem apostolicam per simoniacam hæresim occupasset, homicidijs eruerat, adulterijs alijq; capitalibus criminibus polluisse; Regem Iesu ac deceat, egisse, crimenq; gloria sue intulisse nunquam abolendum, quid homini hæretico & probis omnibus insuato maiestatem regiam submisserit, & quem iustitia & patronum, legumq; Ecclesiasticarum vindicem sibi parassent, ut jædisimā subiectione sua Fidem planè Catholicam, auctoritatē Ecclesie, dignitatem Reipublice prodiderit, se in ultione eorum, quas potuerint, Papa iniurias irrogasse. Et nunc (quod dictu quoq; turpe sit) se in medijs perturbationi fluctibus relatis, ipsū sibi consulesse, & cum hoste publico priuata necessitudine in gratiam redisse.

XXVI.

Eran isti, qui ex schismate Cadaloico ad breue temporis spaciū ad Ecclesiam reuersi, rursum ob simoniam vel fœdum cum vxoribus sibi adscitis commixtione à Gregorio Papa excommunicati, aduersus eum (vt audiisti) schisma conflauerant, nec commoniti sapè ab errore recellerant, inter quos principem locum tenebat Guibertus Parmensis Archiepiscopus Rauennas, patronus olim schismatis Cadaloici. Hic Principes in Gregorium concitabat, de quibus idem Lambertus: *Hæc potissimum Principes Italie actando, & passim per populum serendo, ingens Regi odium breui constauerant. Adulta postremò sed. tione, vna omnium voluntas, vna sententia erat, vt abdicato patre, qui vlerò regni fascibus indignum se efficeret, filium eius licet impuberem adhuc, & regni negotiis immaturum Regem sibi facerent, vt cum eo Romanum profecti Papam alium eligerent, per quem & ipse protinus Imperator consecraretur, & omnia Papa huius apostatice Gestas cassarentur.*

XXVII.
HENRIC.
REX OB
SCHISMA
TICOS
LONGO-
BARDOS
FLVC-
TVAT.

Perlati ad Regem tam moleste & conspirationis nuntio, misericordia quidquid apud se Principum erat, vt quaquarent, quia posset industria effera multitudinis animos mitigarent, ne moleste acciperent, aut in contumeliam suam factum reputarent, quid extrema necessitate compulsi, communis commodatione fecisset, nec Teutonicis Principibus, qui sibi per calumniam regnum eriperent, dedita opera machinarentur, nec Romano Pontifici, qui ad euertendum statum sanctæ Ecclesie spirituali gladio circa unquam fulguraret, alter satisfacere posuisse, quam vt ante statutam diem excommunicatione absoluueretur. Nunc se omnibus angustijs, quibus vias eius conclusissent inimici, liberatum, omnem deinceps curam industriamq; ad vindicandas suas & illorum iniurias translataturum. Vix tandem compresso potius quam extincto cōcitati tumultu incendio, pleriq; ex Principibus castris se per iram subtrahentes, iniussi, insuaderent. Ceteri disimulata interim iracundia, redeuentem Regem pacifice exceperunt, sed nego, consuetam ei reuerentiam deferebant, nego, tam sumptuosa vt prius, vt q; regiam magnificetiam decuerat, seruitia ei exhibebant, sed auersis oculis, infestu mentibus passim per omnes angulos de leuitate & ineptia eius miserabili, socioramq; accusabant, quod tam diu expectatus tam anxie desideratus, periclitantis Italia calamitatibus nihil postremo spei, nihil praediti attulisset.

XXVIII.
HENRIC.
INHAE-
RENS
SCHISMA
TICOS RE
SILIT A
PONT.

Cumq; Italianam peragraret, vt his qui oppresi fuerant, calumnias patiebantur, regio more iusta faceret: nec in ciuitates eum recipiebant, nec cum facilius, & faustis acclamationibus (vt prioribus Regibus constituerant) obuiant ei procedebant sed foris in suburbanus locus castris positus commorari tubebatur, & illic ei alimenta, quibus exercitus sustentaretur, & ipsa modica, & vix necessitatem potius quam regalium epularum solitum splendorē copiamve expletia, ne manifeste deflectione innaturè argui possent, ministrabant, aposito singulis in locis praesidio, vt prædas fortè de agris vel villis agere volentes, armata manu coercentur. Territus Rex insolita verum facie, seroq; paenitens, quid incognite gentis inexperta prius fidei temere se credidisset, & Teutonicis suis excedendo hostem mutasset, non erafissem gaudi sollicitudine & metu perurgebar, nec ullum vsquam effagium inueniebat, nisi in reconciliandis fortè, si qua ratione posset, quos offenderat, Italorum animis.

XXIX.

Inter hæc autem cum Gregorius Papa legationem honorificentissimam decreuisset ad Mediolanenses, vt eos Romanæ vniret Ecclesiæ: alter Legatorum, nempè Geral-

dus Ostiensis Episcopus captus est, dimissus vero Anselmus Lucensis eius in legatione collega.

De Geraldo autem Episcopo Ostiensi à schismaticis capto hæc habentur in rebus gestis Anselmi Lucensis ab eius presbytero pœnitentiariorum B. conscriptis: *Intra quindicim (vt opinor) dies post absolutum scilicet Regem, cum beatus Episcopus Anselmus legationem dominum Papam vnam cum religioso summo Ostiense Episcopo Geraldo Mediolanum deferret: impediti sunt à militibus illius, & captus est Ostiensis Episcopus sanctum autem Anselmum ne quaquam aucti sunt tangere, quoniam indigena fuit, & nobilis prosapia. Ipse autem ultra se capiendum ingerebat, dicens, quid à socio legationis non discederet. Aut illum (inquietus) dimittit, aut me captum cum illo tenete. At illis hoc non presumebitis, tristis abscessit, volens si posset, pro fratre suam animam ponere, &c. Haec ibi. Porro dimisus est tamen Ostiensis Episcopus. Sed ad Henricum redcamus, de quo pergit ut Lambertus.*

Ratus itaq; huīus rei vnicum hoc esse præsidium, vt initum cum Romano Pontifice fœdus abrumperet, & inde reparanda concordia initium faceret, unde fuerat orta discordia: Vd. alrum de Coenheim, & ceteros, quos ille severissimo anathemate à contubernio eius amouerat, in prisum gratia & familiaritatis sua gradum revocauit, & cum eis denud de priuatu, de publicis negotiis, eadem qua consueverat singularitate, ac priuilegio consilia conferebat. Tum absidue in conuento Principum criminaliter, & detrahente Romano Pontifici, quod ipse omnem hunc, qui Republicam concusset, ventum turbinis, & commotionis fauissima procellam suis machinationibus concitatasset, ipse omnium, quae in Ecclesia omnirecenti memoria secus accidissent, auctor incentive exitisset, horabaturq; omnes in commune, vt suo ductu, suisq; auspicijs tantum arū ab eo iniuriarum vindictā expeterent. Deinde conditiones omnes, & vniuersa Ecclesiasticarū legum vincula, quibus ille eum Apostolica auctoritate in salutē obstrinxerat, contemptim tanquam avarearum telam d.rupit, abiectusq; omnibus timoris Dei habens, in omne, quod animu suggestus, effracta libertate serebatur.

His paulatim rebus Italorum indignatio mitigari furor deslavare studia denuo in eū incalescere cōperunt, ita vi si quevior indes ad eum multitudine confluenter, sumptu exercitu tui copiosores ministrarent, & ad omne, quod iusisset, promptissime tam manus, operamq; suam pollicerentur. Erant tunc tempori apud eum ex Teutonicis Principibus Liemarus Bremensis Archiepiscopus, Eppo Citticensis Episcopus, Benno Osnabruggensis Episcopus, Burchardus Losannensis Episcopus, Burchardus Basiliensis Episcopus, Iacobi Vdalricus, Eberhardus, Bertholdus, & alijs penè omnes, quos in Oppenheim Legati Apostolica Sedi à contubernio eius propter excommunicationem segregauerant, qui nunc post receptionem communionem eum cum quoq; Ecclesia reconciliatum comperserint, vnam mitem ad eum confluxerunt, & ei deinceps peregrinationis eius aduidi comites adhæbant.

*Interea Moguntinus, VVirzeburgensis, & Metensis Episcopi, Rodulphus, VValph, * Bertolphus Duces, & alijs pleriq; ex Principibus Teutonicis conuenientes, tractare de viuilitatibus Reipublice statuerunt, vt Principes Saxoniae, & omnes, quibuscung; Republika a cura foret, tertio Idus Martij in Forchheim occurreret, & communis consilio, quid factio opus esset, decernerent, præsertim cum per absentiam Regis tranquillis rebus tempus opportunum deliberationibus, ac consultationibus nacti fuissent. Romano quoq; Pontifici scripserunt, vt quoniam in Purificatione sanctæ Mariae Augustam iuxta conditum, dolo Regis praeventum, occurrere nō potuerat, saltem in Forchheim, statuto die presto esse satageret, & sedandis bellorum ciuilium tempestatibus, quibus iamdiu periclitaretur Respublica, Apostolici moderaminis gubernaculum adhiberet. Adhuc ille in Canufio, & alijs circa firmissimis munitionibus se cōrinerat, dispositum habens, non prius Romanum regredi, quam confecto itinere, quod instituerat (si Deo proprio conatum sequeretur effectus) pacem Ecclesia Dei reddidisset.*

Igitur acceptis litteris, tametsi iam pridem frequens ad eum fama detulisset, Regem mutata mente hostiles aduersum se spiritus gerere, & contemptis conditionibus, quibus excommunicatione absolutus fuerat, animo fixum tenere, vt leges Ecclesiasticas manu militari debellaret: misit tamen vnum ex Cardinalibus Episcopis Romanæ Ecclesiæ, Gregorium nomine, & alios, quos ei negotio idoneos arbitrabatur, qui ei dicere, tempus esse, vt promissa compleret, conuenturos in Forchheim tertio Idus Martij Principes,

LEGATI
AD ME-
DIOLA-
NEN. A
GREG. PP.
MISSI.

XXX.
HENRIC.
REX RE-
LABITVR
IN PRIS
TINA.

XXXI.
QVI CON-
SPIRANT
CVM RE-
GE AD-
VERSUS
ROM.
PONT.

PRINCI-
PES GER-
MANIA
COMITIA
DECER-
NVNT AD
VERSVS
REG.
*Berthol-
dus

XXXII.
PRINCI-
PES GER-
MANIA
COMITIA
DECER-
NVNT AD
VERSVS
REG.
*Berthol-
dus

T. e uto-

PONT. AD
COMITIA
PROXIMA
REGEM
VOCAT.

XXXIV.
EXCVSA.
TIO RE-
GIS QYOD
NON PA-
REAT PA-
PA.

XXXV.
GRG. PP.
LEGATOS
IN GER-
MANIAM
MITTIT
AD CO-
MITIA.

XXXVI.

* Domini
zo li. 2. vi
ia Matil.
HENRIC.
ET GVI-
BERTVS
CONIV-
RABANT
ADVER-
SVS GRE-
GOR. ET
MATHIL-
DEM.

XXX-
VII.

Teutonici regni ad componendum (si Deus votis annuat) statum Reipublicae: veniret ergo ut pollicitus sit, & crimina, quibus innocens, vt ipse afferat, a calumniatoribus suis impeditus sit, se cognitore & iudice presidente responderet, multum rebus suis, salutiq; & apud Deum, & apud homines collatus, si Ecclesiasticalis, Rempublican bellis ciuilibus, seipsum fædissime existimationis macula liberaret: presertim cum ea die, discussis synodice, que aduersus eum afferantur, causis, vel recepturus esset regnum, vel sine omni deinceps retractatione amissurus.

Legatis mandata referentibus, ille disimulatis mediocriter bis, que animo agit abat, respödit se post acceptum regnum hac primum vice Italiā intrasse, & ideo multis nunc & magnis Reipublice negotiis implicitum non posse tam citè, infelix rebus, prouincia excedere: quia si faciat Italos, quos lōgo tempore anxia aduentus sui expectatione suspendisset, grauiſſimè offendat. Præterea diem conuentui habedo statutum ē vicino imminere, seq; tam breuibus inducis tūta terrarum spacia nulla equorum celeritate posse transcurrere, etiam si nullus extrinsecus retardetur impedimentis. In hac verba Legatos dimisit.

Papa certior iam factus de immutatione animi eius, & categoris rebus, quas ad eum iam pridem fama detulerat: misit protinus Bernardum Abbatem de Massilia, virum eximiæ cœversationis, & multarum in Christo virtutum; item alium Bernardum Cardinalem diaconum sanctæ Romanae Ecclesiæ, ut Principibus Teutonicis regni, qui (visupræ dictum est) tertio Idus Martij Forcheim conuenturi erant, occurserent, eosq; per ordinem, quæ gesta erant, docerent, se iuxta placitum dedita opera enīsum fuisse, vt die & loco statuto, communibus sanctæ Ecclesiæ vtilitatibus tractandis preſto esset, sed domini Henrici diligentia ita circumuentum, ita omnes, per quas irasitus esse potuſſet, itinerum angustias praoccupatas, vi nec tūd in Germaniam progredi: nec tuū Romanam regredi valeat. Proinde monere eos, vt suis interim rebus, & regno Francorū, quod duī iam viuis hominis puerili levitate exētetur, quaqua posuit ratione, moderentur, donec (si Deus velit) adempta itineris difficultate ipse venire, & collatis in medium consilijs, quid vilitati, quid honestati omnium, quid paci Ecclesiastica expediatur, secundum Ecclesiasticas leges decernere posset. Hucusq; Lambertus, hicq; sue imponit finem scriptiōnem, quo fidissimo disce nos carētes, cūm qui adeo exactiores gestas digerent, auctorem habeamus nullum eius temporis præter Bertholdum, qui post eā nobis occurreret, qui præsens ea comperta habuerit, atq; historicè scriperit; in posterum emendare cogemur hinc inde fragmenta ex istud, qui tunc vieveant, auctoriis: à posterioribus autem veritatem petere, periculosem esse multoties expertissimus, qui frequenter, quod falsus rumor, vel vanā opinatio, inter dum verò diuinatio, priuat a etiam sè affectio, aliquando autem assentatio suggerit animo, scripsiſſe inueniuntur ingenti præiudicio veritatis, nulla vel modica eius indaganda adhibita diligentia.

Dominizo presbyter, qui aderat, in rebus gestis Comitis Matildis, quas lucet carmine, tamen historicè non autem poëticè esti prosecutus, narrat post hoc, dum adhuc Gregorius detineretur in Gallia Cisalpina, Regem Henricum, auctore Guiberto Archiepiscopo Rauenate molitus inſidias, vt ipsi Pontificis dolo caperet, atq; Matildem, quam ſudere magnopere ipsi Papa cognoveret. Pate factis autem dolis, ambos euafisse periculum. Sed ipsiū audi⁹.

Maior erat at cunctis Guibertus Episcopus urbis Rauenne, doctus, sapiens, & nobilis ortus. Extiterat Parma cuius seu clericus. Ante Dum fuit electus Gregorius, iſe Guibertus Ipsiū autem contra quem nunc mala sancit: Regis enim mentem contra Papam docet esse. Rexq; die sexto remeauit Bibianellum Corde dolo pleno cum plena mente veneno Pastor felle carens ad eum descendit ab arce. Crebro scripta suprà, mox est Comitissa secuta. Callidus ad multa Rex Papa dixit: & vtrà Eridanum fluvium commune cupit fieri tunc Colloquium. Laudat quod Papa, Matildis & optat. Cur Rex hoc malit, ignorant hi duo clari, Mantua reuera placito subdiq; timebat. Rex quidem frustra transiit primitus vndam Eridani, tractans cumpaucis tradere Papam, Nec non s̄ quiret, Comitissam traderet idem. Hoc ſcelus infandum complere putat placitando.

Annal. Eccl. Tom. II.

Cuncta videntur Christus fieri verius ſcelus iſtud. Eridanum Praeful, Matildis & optimas secum Transiit, ſperans pacem componere veram. Ad dominam claram multis oculis oculatam Nuntius aduenit, qui ſecretum patet fecit Regis Henrici, qui Papam tradere dicit. Hoc vbi cognovit prudens hera, mox citè mouit Sez; ſuos, fortes petiit cum Praefule montes. Inſidia fracta Regis sunt, & patet acta.

Papam & Matildim Rex vltiſſim neq; vidit. Pontifices falsoſiſt ex hoc latificati, Maximè præſcriptus Guibertus, qui dedit iſtud Consilium Regi, quia vult inuidere Petri Sedem, &c. Iſtud planè magnum illud videtur fuisse periculum, cum quo ſe versatum inter Longobardos ſcribit ipſe Gregorius in litteris, b ad Legatos poſteā datis, & ad Epifcopos, & Principes Germaniæ ſcriptis.

Dum adhuc moraretur Gregorius Papa in Gallia Cisalpina, perlata eft querela aduersus Hildolphum Colonensem. Archiepiscopum de villa, cui, Cloteno, nomen, ablata ab eius prædecessore sancto Annone ab Ecclesia sancti Nicolai, collata verò Ecclesiæ sanctæ Mariæ. Quod perperam factum emendaturus, morte præuentus cūm non feciſſet: monachi, quorum Ecclesia erat sancti Nicolai, ſuccedorem eius Hildolphum, ut id faceret, interpellarunt. Quod cūm minimè præſtaret, viſum eft confilio VVolphelmi Abbatis adire ſummum Pontificem. Quid autem apud eum auctum fuerit, Cōradus ita deſcribit: Tunc eius incidit animo, nihil preſtantius, nihil consulitus fore, quām Pōtificem Sedi Apostolice ſuper hacre interpellare. Qua inſpiratione animæ & quior factus, deſtinat velociter Legatos ad Apostolicum, tunc forteſiſt in confiñis Alpium. Qui vbi coram Senatus primoribus & Romane Ecclesiæ iudicibus ad liquidum Papa verbiſ expoſitare ſingula, que ab Archiepifco Annone de Cloteno ſapiū memorato geſta fuere: omnium mentes & corda stupor apprehendit cum admiratio non modica.

Tunc dominus Papa a Hildebrandus, qui & Gregorius, ex auctoritate beati Petri Apofoli per epifolias ſus denuntiat domino Hildolphi eius ſuccessori, ne ſub ſpecie pietatis deſenſor exiftēs impietatis, Coteno Bruuilerensi Ecclesiæ sancti Nicolai violenter ablatū, dintius patiatur irrevocatum: d Non eget inquietus, ô fili, Deus offerri quidquam ex iniuſtitia ſibi. Quia, vt legimus, ſi ei ſunt victimæ ex rapina, quomodo ſi mactet quis filium in patria preſentia. Patratorum quidem multorum bonorum agnouimus ſi atrem noſtrum Annonem Archiepifcopum, ſed tamen in hac parte minimè defendendus eſt non errāſſe, dum quod beato Nicolao præripuit, sancta Genitrix Dei gratum holocaustum eſtimauit, dicente Domino per Prophetam: Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocaustum. Nec fas eſt à Fidelibus credi, Matrem diſcrepare à voluntate Filii, dum id prorsus conſet viriſſi, propriū atq; commune, eadē velle, & eadem nolle. At tu, ne deſendendo iniuſtitiam videaris offendere Deum; tolle de medio, quod aliis licet bonus hic male conſultus, commiſſit Epifcopus Anno, ne & illius detrimentum fit corona, & tibi occasio culpa. Haec tenus ex Gregorij epiftolā ab auctore recitatum. Pergit verò:

Huūmodi paternis admonitionibus à Sedi Apostolice auctoritate ſuceptis, prædicti pontificis Hildolphi magis in furorē verus eſt animus, quam ad iuſtiā vel miſericordiam provocatus. Denig, conuocat Ecclesiæ Colonensis priuores, ſe diffamatum, acuſatum per virum Dei conuerens apud Apostolicum, &c. At quonam modo in eum detrectantem iudicium facere, & exequi quod idem, qui ſuprà, S. Anno facere iuſtituerat, & iuſta Sedi Apostolice contemnentem vltus eſt Deus: ſic inferiū idem aucto r enarrat:

Ea tempeſtate quidam Hartmannus Abbas Tuitiensis, dum nocte quadam ſomno indulſiſſet, tale vidit ſomnium, præſagum vtiue futuropur. Vidit igitur per viſum quendam forma egregium vultu reverendum, Epifcopalibus infulis decenter ornatum, à Bruuilerensi Ecclesiæ, sancti Nicolai ſilicet, prodeuntem, & iter Coloniam dirigentem. Quem præcedentem beatum VVolphelnum Abbottem cum Fratrum caterua cernit è veſtigio ſubsequente, ſep̄tem Psalms cum Litanijs ſapiū modulari vocibus iterantes. At rbi ad forē peruenientem eſt cubiculi Epifcopi quiescentis, fores obſerat at virga præcedentis impulſa, dictu velocius ſunt

b Greg. li. 3
ep. 23 24.

XXX-
IX.

* Apud Su.
22. April.

d Ex epif.
Greg. Pap.
ad Archiep.
pif. Colon.

XL.

XLI.

aper-

*aperte. Quibus taliter intronis, dux praeui stratum adiens re-
cubantis, cum graui requirit animaduertstone, cur tant a contraria se-
temperarius presumpsit exercere. Expleto sermone, virga, quam
manu gestabat, ad vitium nimirum gravius illum per usum in ver-
tice. Itaq; somno excitus Abbas pro pauore virum Domini VVol-
phelnum certum reddit, de diuina protectione, & beati Nicolai
consolatione. Nec falsum prorsus sonniuum extitit, vel inane, dum
quod Fratres in Psalmis, & Litanijs constitut egisse, hoc illi Dominus
per visum dignatus sit revelare. Adhibet etiam certam fidem
visioni exhibito operis. Nam uno eodem momento, vt hic illum
vidit & percussit sensus Episcoporum se morbo grauari. Tali ergo modo di-
uinatus relisa, nisi frustrata illius aduersatrix intentio est. Morbo
quippe inualecente, post dies paucos obiit, & cathedralm prasulatus
Segninus vir pius obtinuit. At de his haecenit, ad Gregori-
um redeamus, adhuc apud Longobardos degentem, sed
Romam iam cogitantem.*

XLII.

*a Greg. lib.
4. epist. 13.
b Id. eo. li-
epist. 16.
c Eod. lib.
epist. 18.
d Eod. lib.
epist. 22.
e Eod. lib.
ep. 23. 24.
25. 26. 27.
f Id. lib. 5.
epist. 1. 2.
g Eod. lib.
epist. 4. &
seq.*

Sed relegamus iter ipsius in Vrbem redeuntis ex datis hoc anno Gregorij Papæ litteris, ex quibus apparet, eū
mensē Martij fuisse Carpinetæ, ² qua est in Longobardia, indeb Carpum profectum : postea Bibianellum, inde
mensē Maij d Figarolum venisse, inde rediisse ^c Carpinetam, vbi vsque ad Iulij mentem mansisse legitur : inde
Romanam per Tuscam reuertentem, tertio Idus Augusti
Florentiæ, Senis vero Kal. Septembri fuisse, illis in locis f
data litteræ docent : eodemque mense rediisse Romanam,
ex g̃isdem colligi potest.

Gregorius igitur Pontifex, vbi tribus mensibus in
Longobardia detentus esset, cum interceptum omnino
iter, quod parauerat in Germaniam, videret, inde rece-
dens, Romanam peruenit (prout apparet ex ipsius litteris)
mensē Septembri. Ex quibus iure redarguas erroris
Domnizem, dum ait, ipsum Romanam peruenisse mensē
Maij, Mathilde ante commonita, vt aduersus Hen-
ricum Regem se præpararet, ne homini, armis, dolisque
cuncta miscenti aditus relinquatur eius nocendi, prouin-
ciasque ipsi subditas inuadendi. Quod egregie ipsa præ-
stidit, armata semper aduersus Regem impium præpa-
rata.

XLIII.

Vbi autem Pontifex peruenit in Vrbem, aduersus Re-
gem fecidragum excommunicationis iacula intorsi-
dem Domnizo presbyter ait, postquam eius in Vrbē ad-
uentum primō describit verbis istis :

*Vrbem Romanam Madio florente per arua
Vifit at, aduentum cuius plebs ipsa repertum
Obuiat, exultat, pastorem suscipit una
Ipseq; commendat quod nobilis egerat erga
Seg, suumq; Patrem Mathildis. Viuat in euum
Clamauit cunctus Clerus, totum quoq; vulgus. Hæc vbi
Gregorius deuotionem à Mathilde factam obtulit S. Pe-
tro, de qua nuper est dictum. Subiicit vero Domnizo de
excommunicatione ab eodem Gregorio Papa in Hen-
ricum Regem promulgata: sed ea longè postea accidit. De
ipsa autem suo loco dicturi sumus:*

XLIV.
RVOL.
PHVSREX
CREATVR
GERM.

*b Greg. lib.
7. post ep.
14.*

Inter hæc autem Principes Germaniæ prævaricatio-
nem Regis Henrici, & rebellionem aduersum Gregorium
Romanum Pontificem accipientes: inconsulto ipso Gre-
gorio, Rudolphum Suevæ Ducem in Regem eligunt,
abdicato penitus Henrico Rege; eumque Moguntianum
duetum Sigefridus Archiepiscopus Moguntinus cœs-
cravit. Habet ista Marianus Scotus. Porro se inscio ista es-
se peracta, Gregorius b Papa in excommunicationis de-
creto postea promulgato iuratus asserit istis verbis. Pra-
dicti autem Episcopi & Principes ultra monte audientes illum
non seruare mihi quod promiserat, quasi desperati de eo, sine meo
confilio, vobis Petro & Paulo testibus, elegerunt sibi Rudolphum
Ducem in Regem. Qui Rex Rudolphus, festinanter ad me missio
Nuntio, indicauit, se coactum regni gubernacula suscepisse; ta-
men se parat ut mihi in omnibus modis obediens. Et vt hoc
verius credatur, semper ex eo tempore eundem mihi semper misit
sermonem, adiiciens etiam, filio suo obside, & fidelis sui Duci Ber-
tholdi filio, quod promittebat firmare. Interē Henricus cœpit me
precari, vt iuum contra predictum Rudolphum adiuuarem. Cui re-
spondi me libenter facere, audit a viri usq; partis ratione, vt scirem
cui iustitia magis faueret. Ille vero putans suis viribus eum posse de-

vincere, meam contempnit responsum, &c. Hac Gregorius.
Ex quibus redarguas salitatis, qui dicunt opera Gregorij
Rudolphum creatum fuisse Regem.

Certè quidem auctor anonymous, qui eiusdem Henri-
ci regis familiaris paulo post obitum vitam ipsius conscripsit, seu potius Apologiam, licet, vt appareat, amore Do-
mini priuato videatur non nihil aucti ui indulgere; ta-
men paulo modestior se habet, vbi omnem hanc de regis
accusatione, priuatione, excommunicatione, absolutione,
atque noui regis creatione historiam breuiter narrat, ex-
cusans Pontificem, aduersarios vero perstringens, dum
de iisdem sic ait : *Videntes autem Regem bellie tangi passe,
non deicy, vexari non superari; quippe cuus robur adhuc erat in-
expugnabile: vt vires eius extenuarent; confictis, conscriptis, super eo criminibus, que pessima & immundissima potuit odium &
liuor excoxitare, & quemlibet scribenti & tibi legenti naufragia par-
rarent si ea ponerem, vera falso miscentes, apud Romanum Pon-
tificem Gregorium Septimum eum deferebant: nō decere tam fla-
gitiosum, plus notum crimen quam nomine regnare, maxime cum
sibi regiam dignitatem Romam non contulerit: oportere Romam suam
in constitutis Regibus reddi: prouiderent Apostolicus & Ro-
ma ex consilio Principum, cuius vita & sapientia tanto congrueret
bonori. Quia surreptione delusus Apostolicus simul & honore crean-
di Regis, quem sibi fallaciter obtulenter in pulsus, Regem banno in-
nodauit, & Episcopis alijsq; regni Principibus, vt à communione
excommunicati Regis se retraherent, denuntiavit: se citò venturū
in Teutonicas oras, vbi de negotijs Ecclesiasticis, & potissimum de
regno tractaretur. Quin etiam & hoc addidit: absoluit omnes à
iuramento, qui fidem Regi iuraverant, vt contra eum impelleret
absolutio, quos fidei tenuit obligatio.*

*Quod factum multum displicuit (si cui displicere licet quod A-
postolicus fecit) & asserebant, tam in effigie acriter, quam illi citè factū
quod factum est. Sed non ausim assertiones eorum ponere, ne vi-
dear cum eis Apostolici factum refellere. Mox & Episcopi tam illi,
quos amor, quam quos timor in partem Regis traxerat, metuentes
ordini suo, ab eis auxilio se pleriq; retrahebant: quod & maior
par, procerum factit abat. Tum vero videns rem suam in arculo si-
tam, inito tam occulto, quam astutio & osilio, subitum & inopinatum
iter in occursum Apostolici arripuit, vnoq; facto duo peregit, scili-
cat & banni solutionem accepit, & suspectum sibi colloquium Apostoli-
cum aduersariis suis ipse medius intercepit. Pro imposito sibi
crimine parum respondit, quia ad accusationem mimorum suorū,
etsi vera fuisset, non sibi respondendum afferuit.*

Sint ista de aduersariis vera, at quæ ab ipso Gregorio
in Regem crimina inferrentur de venditione Ecclesi-
arum, & inobedientia in omnibus erga romanam Eccle-
siam, plus certò vidisti probata, quæ auctor ipse præter-
iit. Qui post inuectiua in aduersarios sic illusos, Gregorius
Papam ait ab aduersariis Regis in excusationem Rudolphi
afferri, dicentibus ab Apostolico eum immisum contra
Regem. Sed qua probatione addit. Et hoc in argumentū
sumebant, quod Apostolicus tacuit, dum post absolutionem Regis
Rudolphus regnum inuasit: iuxta illud Comici: *Qui tacet, satis laudat.* Sed an tacuerit, eius epistolæ docent, quæ sunt infe-
riū recitandæ. Cum autem tantummodo silentium ob-
ijciat ei auctor eius temporis, idemque in omnibus fa-
uens Henrico: mirum quomodo recentiores, & inter
eos Albertus Stadensis affirmet, Rudolphum esse promotum
tā Papa, atque ab eo corona donatum. Sed audi eum
quot simili mendacia coaceruet, sic incipiens à pœnitentia
Regis, à Pontifice imperata: *Accepti igitur, inquit,
Rex in mandatis, vt anno integro Roma non discederet, equum
non ascenderet, sed veste humili circuire limina Ecclesiæ, orationibus & ieiunijs reddens dignum pœnitentia fructum. Quod
Rex humiliiter implere sat agebat.* His similia habet i Hel-
moldus in rebus Slavorum, quæ ex iam dictis & dicen-
dis aperti mendacijs conuincuntur. Pergit vero: *Viden-
tes igitur Cardinales, & hi qui de Curia erant, quod prætimore
Sedis Apostolica contremiserent potestates, & curuarentur, qui
portant orbem: suggestum Apostolico, vt transferret regnum in
alium virum, dicentes indignum esse talem regnare, qui de publi-
cis conuictus esset facinoribus. Percontanti autem Apostolico, quis-
nam in Alemaniā dignus esset tanto culmine: designatus est Dux
Suevū Rudolphus, quid scilicet fuerit vir bonus, & amator pacis,*

XLVI.
MODESTUS
ADVER-
SARIUS
AGIT DE
PONTI-
FICE.

XLVII.

XLVIII.
i Helmol.
lib. 1. c. 28.

& circa culum sacerdotis, & Eccl. siarū optimè affectus. Cus Pa-
pa auream transmisit coronam hoc versu intitulatam.

Petra dedit Romanum Petro, tibi Papa coronam.

Præcepitq; Moguntino & Coloniensi, ceterisq; Episcopis & Princi-
pibus, vt adiuuarent partes Rudolphi, & statuerent eum Regem.
Quotquot igitur receperant verbum Papæ, elegerunt Rudolphum
in Regem, &c. At hæc quæ falsa sint, manifeste declarant
quæ dicta sunt, atque dicentur ex eiusdem Papæ recitatâis
epistolis.

XLIX.

Etenim ipse Gregorius Papa, vbi primùm ista in Ger-
nia facta cognouit, dolens regnum Germaniæ schismate
scissum esse, ne malum iam ceptum vltiū cresceret, ip-
se rursus Germaniam cogitat, si liceret tuto itinere id ef-
ficere, quod haec tenus aduersarijs sanctæ Ecclesiæ obser-
tibus, non licuisse: cuius rei gratia ad Legatos Apostolicæ
Sedis iam pridem (vt dictum est) in Germaniam missos,
duos Bernardos, in fine mensis Maj has dedisse litteras re-
peritur:^a

*Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Bernardo sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ diacono, & Bernardo Massiliensi Abbatii salutem &
Apostolicam benedictionem.*

Fraternitati vestre notum esse non ambigimus, quia ideo ab
Urbe, cōfisi de Dei misericordia & adiutorio beati Petri, egressi su-
mus, vt ad Teutonicorum partes, composti inter eos, ad honorem
Dei & virilitatem sanctæ Ecclesiæ, pacem, traximus. Sed quia de-
fuerunt, qui nos secundum quod dispositum erat, conducerent; im-
pediti aduentu Regis in Italiā, in Longobardia inter inimicos
Christiana religionis non sine magno periculo remansimus, & adhuc
(sicut desiderauimus) vltiū montes proficiunt nequiumus.

Quocirca monemus vos, & ex parte beati Petri præcipimus, vt
fulti autoritate huius nostri præcepti nostraq; vice ab eodem Apo-
stolorum Principe, accincti virumq; Regem, Henricum videlicet
atq; Rudolphum commoneatis, quatenus viâ nobis illuc securè trâ-
seundi aperiāt, & adiutorium atq; ducatum per tales personas, de
quibus vos benè considitis, præbeant, vt iter nobis, Christo protegen-
te, pateat. Desideramus enim cum consilio clericorum atq; laico-
rum eiusdem regni, qui Dominum timent & diligunt, causam in-
ter eos, Deo fauente, discutere, & cuius parti magis ad regni gu-
bernacula iustitia fauerit, demonstrare. Scitis enim, quia nostri of-
ficij & Apostolicæ Sedis est prouidentia maiora Ecclesiæ negotia
discutere, & dictante iustitia definire. Hoc autem quod in-
ter eos agitur negotium, tantæ graviatatis est, tantiq; periculi, vt si
anobis fuerit aliqua occasione neglectum, non solum illis & nobis,
sed etiam vniuersali Ecclesiæ magnum & lamentabile pariat de-
trimentum.

Quapropter si alterutrum prædictorum Regum huic nostræ vo-
luntati, ac deliberationi parere, & ad vestra monita locum dare
renuerit, suamq; superbiam, atq; cupiditatis faces contra honorem
Dei omnipotentis accendens, ad delusionem totius Romani Imperi
anheleat tentauerit: omnibus modis, omniq; ingenio vñq; ad
mortem, si oportet, nostra vice, immo B. Petri auctoritate ei resili-
te, & totius regni gubernacula, contradicendo, tam illum, quæ om-
nes sibi consentientes à participatione corporis & sanguinis Domini
nostri Iesu Christi, & à liminibus sanctæ Ecclesiæ separate, il-
lud semper habentes in memoria, qui scelus idolatriæ incurrit,
qui Apostolicæ Sedi obedire contemnit: & quod beatus Grego-
rius, Doctor sanctus & humillimus decreuit, Reges à sua dignitate
cadere, si temerario ausu præsumerent contrâ Apostolicæ Sedis ius-
sa venire. Alteri autem, qui nostra iustitione humiliiter paruerit, &
obedientiam vniuersali matri, sicut decet Christianum Regem, exhibuerit,
conuocato consilio omnium clericorum & laicorum, quos
adnocare poteritis, cōsilium & adiutorium in omnibus præbete, &
in regia dignitate per auctoritatem beatorum Apostolorum Petri
& Pauli, nostra vice cōfirmate, omnibusq; Episcopis, Abbatibus, cle-
ricis, ac laicis in omni regno habitantibus, vt sibi fidelerit, sicut o-
portet Regi, obedient, & deseruant ex parte omnipotētis Dei præ-
cipite. Datum Carpineta, pridie Kalend. Iunij Indict. XV. Porro
Carpineram hanc diuersam esse ab ea, quæ est in Latio, in
alijs eiusdem Gregorij b̄ litteris, datis hoc anno Kalend.
Martij, satis liquet, eam esse in Longobardia. Qua par-
ter die codem quoque arguento idem Gregorius Papa
scripsit c̄ epistolam ad Episcopos, Principesque Germa-
niæ, quæ incipit: *Notum volumus fieri vobis fratres, &c.* Qui-
bus planè innotescit, quo animo ipse fuerit in effuganda

discordia, pace vero inter Principes componenda; sed &
quæm ingenti fuerit ad hæc animo, & sacerdotali vigor
ad perferenda quæque ardua comparatus, extremis hisce
epistolæ verbis significat, dicens: Neutri prædictorum Regi
neg, terrore, neg, amore flexi, aliquod contra iustitiam adiutori-
um promisimus. Magis enim volumus mortem (si hoc oportet)
subire, quæm propria voluntate deuidi, vt Ecclesia Dei ad confu-
sionem veniat, consentire. Ad hoc enim nos ordinatos, & in Aposto-
lica Sede constitutos esse cognoscimus, vt in hac vita, non quæ no-
stra, sed quæ Iesu Christi sunt, queramus, & per multos labores,
Patrum sequentes vestigia, ad futuram & eternam quietem, Deo
miserante, tendamus.

At quid post hæc schismatici, Henrico Regi fideles?
addentes prævaricationes, non solum contra leges delin-
quunt Ecclesiasticas, sed contra ius Gentium furore per-
citi peccant; nam Legatos Apostolicos pacis sequestræ ca-
piunt, quod præstiteré, tum in Longobardia aduersus Ge-
raldum Episcopum Ostiensem, ibidem legatione fun-
gentem; tum etiam in Germania vinculis mancipantes
Bernardum Massiliensem Abbatem. Cum tamen & his
offensus Gregorius Papa adhuc sustinet ob bonum pacis,
ista tunc scribens ad Vdonem Archiepiscopum Treu-
rensem: d

*Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Vdoni Treuirensi Ar-
chiepiscopo & eius Coepiscopis Suffraganeis salutem & Apostoli-
cam benedictionem.*

De motu & perturbatione regni Teutonicorum quantam sol-
licititudinem, quantamq; iam per longum tempus anxiatem suffi-
nuerimus, ille pre omnibus nouit, qui omnium secretorum cognitor
est & inspecteris verus. Cui etiam si tales exaudire dignatur, mul-
tas supplicationes fecimus, & faciemus, commonemus, & exoratus
multis si atribus & religiosis congregationibus ad studium earum
dem supplicationum, vt misereretur ḡtis illius, nec sineret eam in
propria armari viscera, & ad ruinā domesticā fortitudinis in bello
configere, sed totum discordia causas sui potenti virtute compes-
ceret, & sua moderatione sine funesto & luctuoso sine componeret.
Litteras quoq; iam ante tres menses, & eō amplius illuc direxi-
mus, videlicet Legatis nostris Bernardo diacono nostro, & itē Ber-
nardō religioso Massiliensi Abbatē, quem captum esse audiūmus,
necnon & vniuersis Principibus terræ, tam Ecclesiæfici, quam se-
cularibus personis, in quibus, quod nobis ad evitandam cedem, in-
cendia, & aliam bellorum pericula optimum, & in tanti negotiū de-
finitione iustissimum videbatur, eos consulendo & hortando, cum
omni studio exequi admonuimus, & vt fortius insisterent, Aposto-
lica auctoritate iniunximus. Verūm quia nobis non satis compert
um est, vrrum ad vos peruenient illæ litteræ, aut si perlata sint,
ne forte de earum veritate aliquid dubitetis, easdem vobis de no-
stris exemplaribus rescriptas mittere curauimus, admonentes vos,
& per veram obediētiām precipientes, modis omnibus operam de-
tis, vt causa secundum sententiam earum litterarum pertractata
finem habeat, & accipiat.

Misimus etiam vobis sacramentum, quod Rex Henricus nobis
per fideles suos quodam fecit, data quidem propria manus in
manum Abbatis Cluniacensis, vt perlecto eo cognoscatis, quæm re-
cte, quæm honeste pro suo nomine se erga nos habuerit: quippe à
cuī fidelibus Legati nostri postea capti sunt, videlicet Geraldus
Ostiensis Episcopus in Longobardia, Bernardus Abbas Massiliensis
in terra Teutonica: vnde eum nihil adhuc dignum fecisse cogno-
sumus. Quamquam nos nunquam eum in aliqua causa Deo prouid-
ente, hac occasione contravenire, iustitiam circumuenire, aut gra-
uare velimus; sicut etiam post captum negotium nunquam
apud nos aut precibus, aut aliqua ostentatione amicitiarum,
vel inimicitarum obtinere potuit, vt quidquam pro eo, pre-
ter quod instum videretur, dicere vel censere vellemus. Atq; in ea
re, quoad vixerimus, inunctanter, Deo adiuuante, persistere, nullo
periculo vita vel mortis deterrerimur.

Agite ergo, dilecti simi fratres, vt appareat, quantum liberta-
tem Ecclesiæ, & communem salutem omnium diligatis: scientes,
quoniam iusta causa neglecta fuerit, & ad grauiorem (quod ab sit) ex-
acerbationem venerit non solum genti vestre, & regno Teutonicorum,
sed quoad fines Christiani unitatis sunt, damnæ, pericula, confu-
sionem, & inseparabiles miseriæ causas pariet. Dat. Romæ pri-
die Kalen. d' Octobris, Indictione prima. Proximè inchoata.
Hic finis rerum gestarum Gregorij anni huius in causa

LIII.
LIII.
SCHISMA-
TICI LE-
GATOS
APOST.
SEDES CA-
PIVT.

d Id.lib.5.
epist.7.

GREG. E
PIST. AD
ARCHIE-
PISC. TRE
VIREN-
SEM.

LIV.

LV.

LVI.

* Greg.lib.
4.ep.23.
EPIST.
GREG. AD
LEGATOS
DE PRO-
FECTIO-
NE IN
GERMA-
NIAM.

L.

LI.
QVID LE-
GATI A
GERE DE
BEANT.

LII.

b Greg.lib.
4.ep.13.
c Id.ibid.
epist.24.

Henriciana: reliqua autem sequentibus annis, suis locis opportune dicenda.

LVII.

Modò autem his attexenda sunt insignia valde prodigia, quæ ad significationem Gregorij Papæ iustitiae & innocentiae, Deus in plerisque est dignatus ostendere. Describit ea Bertholdus Constantiensis huius temporis auctor, qui ad Hermannum appendicem elaborauit, atq; in anni hucus periodo: Interim Henricus Longobardus morabatur. Ad quem Cincius ciuitatis Romanus, secum ducens captum venerabilem Comanum Episcopum nomine Reginaldum, Papam venit: quippe remunerari volens à Henrico, eo quod in seruitium hunc modo Episcopum, & in præterito anno Dominum Apostolicum captauerat. Sed ibi subitanæ morte præuentus, debitam remunerationem accepit, quam tot sacrilegjs promereri non timuit. Et inferius eodem anno: Vercellensis quoq; Episcopus, depositi Regis Cancellerius cum omnibus suis sequacibus colloquium generale circa Kalend. Maij in Runcalibus condidit, vt si aliquo modo posset, Gregorium Papam deponeret: sed ipse ad eundem terminum absq; Ecclesiastica communione vitam simul & Episcopatum, heu, miserabiliter depositus, quo ille Papam nefaria præsumptione statuit deponere.

LVIII.

Non multò post eius interitum Praefectus Romanae Vrbis, indefessus miles sancti Petri contra schismaticos, à quadam fauore Henrici crudeliter occiditur: ad cuius corpus in paruo tempore plus quam viginti miracula contigerunt, vt fidelium virorum relatione didicimus.

* Tamblie⁹
Greg.

* Imbrio Augustensis Episcopus, qui in præterito Pascha Rudolphi Regis fidelitatem iurauit, n̄l de perjurio curas, Henrico aduentienti adhæsit, & apud illum quadam die Missam faciens, banc sibi conditionem ruser imposuit, vt sacra oblationis perceptio in iudicium ei proueniret si Dominus eius Henricus regnum sibi iniuste usurparet. Post hanc temerariam perceptioiem, paruo tempore quod supraexit vsq; ad mortem, nunquam se sanum de lecto leuauit. Nam circa Kal. Iulij absq; Ecclesiastica communione defensus est.

Item Sigebardus Aquileiensis Patriarcha in auxilium Henrici contra bannum Apostolici armata manu veniens, in ametiā vertitur apud Ratiponam, & ex ipso itinere repentina morte in tercipitur; sicq; domum nō sine aliquibus suorum funeribus in corpore & anima mortuus reportatur. Et in fine.

Geraldus venerabilis Ostiensis Episcopus, de quo suprà commemorauimus, iam dudum seculo viii, mundo crucifixus, de huius vita erga stilo liberatus est nono Idus Decembri. Subiectus his de obitu Agnetis Augustæ, de quo nobis in fine anni dicendum.

LIX.

Quod verò pertinet ad alias ab eodem Gregorio res gestas hoc anno, ex eiusdem diuersis diebus datis epistolis apparet, ob diuersa negotia Ecclesiastica ad diuersos missiles legationes. Primum quidem a Hugonem Diensem Episcopum, Hubertum subdiaconum Romanæ Ecclesiæ, & Lenzonem monachum Legatos mittit ad cognoscendam causam Dolensis Episcopi in Britannia, ipsum verò Hubertum in Angliam ad Regem Villemum peruenturum, & ad alia negotia diuersarum Ecclesiarum inuestiganda & absoluenda, mandans celebrari Synodus b Lingoniensem in Gallia, eidemque Hugonem Diensem Episcopum Legatum præfessus, cui & Hugonem Abbatem Cluniensem voluit interesse. In qua de inuestituris laicorum prohibendis mandat fanciri decretum, consentaneum ijs, quæ ab Hadriano Papa in Octaua Synodo fuisse statuta legantur. Sic enim de his ad eundem Diensem Episcopum in fine epistolæ ad eum datae conscripsit:

Si igitur diuina clementia huic nostra dispositioni effectum dederit, vt scilicet Synodus congregetur, inter carera, quæ tua fraternitas agenda suscepit, hoc attētissime perpendat & exquisitudo deat, vt congregatis omnibus, & in conuentu residentibus, manifesta & personanti denuntiatione interdicat, vt pro conseruanda demeps in promouendi Episcopis canonica & Apostolica auctoritate nullus Metropolitanus aut quisvis Episcoporum alicui, qui à laica persona donum Episcopatus suscepit, ad consecrandum illum imponere manu aut auctoritate sua honore, officio, care re & ipse vel t. Similiter etiam ut nulla potestas, aut aliqua persona de hucusmodi honoris donatione, vel acceptione vterius se intrromittere debeat. Quod si præsumpsit, eadem sententia, &

animaduersioris censura, quam beatus Hadrianus Papa in Octaua Synodo de huiusmodi presumptoribus, & sacra auctoritatis corruptoribus statuit atque firmavit, se astictum ac ligatum fore cognoscat. Quo capitulo scripto, atque in presentia omnium lecto, ad collaudationem & confirmationem eius inuenitum cœtum illius confessus admoneas. Eos autem, qui post recensitam à nobis huius decreti auctoritatem, inuestiuram Episcopatus per manus secularium Dominorum & potestatum suscepserunt, & qui eis in ordinatione manu imponere præsumperunt, ad nos super hac ratione reddituros venire, Apostolica auctoritate commoneas, atq; præcipias. Hæc Gregorius hoc anno, quarto Idus Maias.

Quo tempore tot ipse vallabatur ex Henriciana prævaricatione turbinibus, & premebatur angustijs, in prohibendis laicalibus inuestituris Regum, & aliorum Principum, aggreditur constanti animo, inuictoq; ac planè sacerdotali robore controversiam, cuius causa licet sciret, omnes se passurū Christianos Principes aduersarios, haud tamen celsit tempori, concessitque rerum Ecclesiæ statui perturbato, quæ ista in aliud potius differenda esse tempus poterant suadere; sed celso animo, inuicto pectori cedere necio rem aggreditur per difficilem, ac planè humannis viribus insuperabile. Quis enim Principum Christianorum ea dimitteret, quæ à parentibus, auis, ac proavis sibi iure quasi hereditario transmissa essent? quæ quidem licet iniusta, toleranda tamen sunt viua prædecessoribus Pontificibus, quamdiu ijdem Principes non mercimonio ista tractarent.

Vbi verò semel irrepsit eiusmodi sacrilega nundinatio, cùm à Principibus Episcopatus, Abbatig, & alia Ecclesiastica beneficia, & dignitates venales factæ, auctione distracti ceptæ sunt; nec (vt audisti) tot Concilijs à tempore Papæ Leonis Noni & successorum Pôticum in id incumbentium destrui potuit vlo pacto simoniaca ista Ecclesiasticarum rerum collatio: visum est, vt quæ semel, ac iterum atque iterum Apostolica falce succisa, amplior germine pullularet, eius iam conuellendas esse radices, nempe vt omnis laicalis prohiberetur inuestitura. Gregorius igitur Papa diuinitus inspiratus, & confortatus diuinæ gratiæ robore, ne nouæ rei videri posset inuentor, Hadriani Papæ decretum, c Octaua Synodi Oecumenica auctoritate communatum in medium protulit, quod suo loco legisse memineris. At hæc, ita hoc anno coepit, quomodo anno sequenti sunt synodali decreto perfecta, suo loco dicturi sumus.

Eodem anno idem Pontifex Gregorius Gregorium sanctæ Romanae Ecclesiæ diaconum Legatum misit ad Venetos, vt qui in excommunicationem incidissent, communicando cum excommunicatis, ab eodem legato absolutionem acciperent: cui litteras dedit ad d Dominicum Patriarcham, & alios Suffraganeos Episcopos, atque alias ad d Dominicum Silvium Ducem Venetiarum, scriptas quinto Idus Junij.

Insuper Legatos in Hispanias misit Amatum Episcopum Olorensem, & Abbatem quædam sancti Pontij, quibus litteras dedit quarto Kalend. Iulij ad omnes Reges, & Comites, aliosque Principes in Hispania dominantes, pro iuribus Romanae Ecclesiæ in prouincijs illis, sancto Petro oblati, antequam Sarraceni Hispanijs porti essent, quod alijs eiusdem Papæ ad eosdem scriptis litteris superioris est declaratum.

Sed & eodem anno Legatum in Corsicam insulam misit Landulphum P sanum Episcopum, cùm eius Insulæ habitatores & domini redire vellent sub dominio Apostolice Sedi, vt antè erant. Extant de his g litteræ hoc anno datae Senis Kal. Octobris ac rursum Romæ decimo sexto Kal. eiusdem illis verbis: h

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Episcopis, & viris nobilibus, cunctisq; tam maioribus quam minoribus in insula Corsica conscientibus salutem & Apostolicam benedictionem.

Seitis fratres, & charissimi in Christo filij, non solum vobis sed multis gentibus manifestum esse. Insulam, quam inhabitatis, nulli mortalium, nulli potestati, nisi sancte Romane Ecclesiæ ex debito, vel iuris proprietate pertinere; & quod illi, qui eam habent non violenter, nihil seruitij, nihil fidelitatis, nihil penitus subiectoris aut

CVR TO-
LERATÆ
INVESTI-
TVRÆ
TOLLAN-
TVR.

LXII.

Octau. Sy-
no. can. 22.LEGATIO
AD VE-
NETOS.d Greg. lib.
4. epist. 26
Id. ep. 27LEGATIO
IN HISPA-
NIAM.
Id. ep. 28LEGATIO
IN CORSI-
CAM MIS-
SA.g Id. lib. 5.
epist. 2.
h Id. li. 5.
epist. 4.

LXIV.

obedien-

obedientia beato Petro exhibentes, tenuerunt, semei p̄flos criminis sacrilegij & animarum suarum granum periculio obligarunt. Cognoscentes autem per quosdam fideles nostros & virostros amicos, vos ad honorem & iustitiam Apostolici principatus (sicut oportere cognovimus) velle reverti, & diu subiractam ab inuasoribus iustitiam beato Petro, vestris temporibus, vestrisq; studijs redhiberi: valde gaudi sumus, scientes vobis hoc non solum ad presentem, sed etiam ad futuram prouenire utilitatem & gloriam. Nec dissidere quidem, aut quidquam in hac causa vos dubitare oportet: quoniam si modo vestra voluntas firma, & erga beatum Petrum fides immota permaneserit, habemus per misericordiam Dei in Tuscia multas Comitum, & nobilium virorum copias ad vestrum adiutorium, sine esse fuerit, d' fonsionem paratas. Quapropter quod in hac opportunitate nobis visum est, misimus ad vos fratrem nostrum Landulphum Pisane Ecclesie Episcopum, &c.

LXV.
LEGATIO
AD AQVI-
LEIENSES

a Greg. lib.
v. ep. 5. c.
6.

b Id. ep. 8.
c 9.
LEGATIO
IN GAL-
IAS.

Misit etiam Gregorius Papa Legatos ad Aquileiensem Ecclesiam, viduatum paupore, defuncto S. gehardo, eiusdem Ecclesiae Patriarcha, pro eligendo successore, cum illi Archidiaconum elegissent, probandum ipsum per Legatos eiusdem Apostolicæ Sedis. Extant de his a litteræ ad Clerum, & populum Aquileiensem, necnon ad Episcopos Suffraganeos. Hæc mensē Septembri.

Sed & aliam b legationem misit mense Octobris in Gallias ob causam Rainierij Episcopi Aurelianensis, cuius cause cognoscendæ iudices constituit Richerium Senonesem Archiepiscopum, & Richardum Bituricæsem, deponendum ipsum contumacem, nisi se purget criminibus obiectis.

LXVI.

c Saxo
Gram. hist.
Dan. li. ii.

Moritur hoc anno Rex Daniæ Sueno, de quo plura superius. Hic verò egregium, dignumque Ecclesiasticis Annalibus factum, quo in publica agenda pœnitentia visus est non solum priores Christianos Reges imitatus esse, sed etiam superasse, describendum, ut ita Principi maximè pio postrema soluentes eius memoria vbique in Ecclesia summa gloria perseueret, sitque Christianis Orthodoxis Principibus in exemplum veræ pœnitentiae, cum deliquerint. Rem gestam paulò antè quam Rex decepsit, sic concinnè narrat Saxo c Grammaticus, agens primū de sanctissimo viro VVillelmo Episcopo Roskildensem, quem inter Sanctos receptum tum egregia eius virtutum opera, tum post mortem edita signa fidem haud dubiam fecere. Sed & sequens casus, inquit, in Antistite VVillelmo seueritatis pulcherrimum, in Rege certissimum moderationis documentum exhibuit. Ipse namq; Sueno Rex sacro Circumcisionis perugilio solemani magnatum coniuicio feriatus, cum quorundam Principum clandestina obtreccatione parum honorata de se habuit comp̄ iset sermonem, occultam eorum perfidiam temulentia laſciujs detectam ex stimans, ira aculeis actus misit, qui ipsos matutino tempore intra Trinitatis adem oraturos confoderent, tanquam in sacris penetralibus aptissimus humanarum cladem locus existeret; itaq; actum erga coniuicos facinus sacrilegio duplicauit, ipsumq; pietatis domicilium crudelitatis officinam effecit, neq; loci, cui temporis, quo minus cupiditatē indulgeret, respectum habuit.

LXVII.

Qua in re VVillelmus Antistites, templi (vt par erat) violatione permotus, in primis d' simulanter accepit, neq; indignationem sua villa ex parte stipatoribus patet, opportunò vindictam tempore prabiturus. Nam cum rem diu, nam pontifici more per age & debussit, non solum aduentantem Regem occurriti veneratione excipere supersedit, sed etiam sacrarium subire connisum, à primis eius liminibus absq; respectu familiaritatis, sacerdotij insignibus ornatus, b. aculo, quo vtebat, exclusit, sacerorum penatum aditu indignum iudicans, quorum religionem non sine gratia pacis rubore ciuii sanguine maculasset; suprasq; dignitas nomine non Regem eum, sed humani cruxis carnicem appellabat. Necreram oburgasse contentus, aculeum virginei eius pectori infixit, armatumq; duritia animum imperati parricidij pœnitere perdocuit. Enim uero priuata societati publicæ religione verecundiā prætulit, non ignorans alia esse familiaritatis officia, alijs sacerdotiori iure, quibus servorum aquæ ac dominorum, neq; ingeniorum parcii, quam ignorantium flagitia venitari pareret.

LXIX.

Cumq; abundeforet, repulsam egisse, etiam ex eo rationem adieci, nec dubitauit in presente damnationis quoq; proferre sen-

tentiam. Itaq; n. r. scia audacia in dubium reliquit, sortitus illum manu ne an voce pulsauerit, quem granibus admodum contumelij proculatum, prius lingue, deinde dexter & repulsa multa auit, inq; pectore, quo virtutem ante coluerat, vitium contudit. Neq; enim in tam cvidenti scelere legum ultionis tempus expectandum sunt facilis origini & invanibilis culpa, quā vltoribus eius incrementis occurendum existimans, ne more altum crimen diuturnitatis tractu conualeceret. Igitur ut Regem impotentie & temeritatis incursum transuersum in facinus egit; ita Antistitem ad exercendam vindictam protecta religione amulatio seueritas concitauit. Enim uero fortiter vindicata religione, & debitam ordinis suo fidem, & aliena temeritati salutarem reddidit disciplinam.

N. enim solemnium officiorum tutelam omittere videretur, veluti indulgentia oblitus seueritatem exercuit, neg. sanctitatis inimico amicus existere, aut assertor is potius, quām p̄flos pars presentare sustinuit. Ceterum specie bestem, revera amicorum exhibuit, quia fida concordia pignora, ac sincera familiaritatis stolidia potius iustitiae, quam iniqui factoris examine ponderabat. Quapropter mansuetissimum ingenium suū deposita ad tempus clementia, austoritatis subiecit, meritoq; ad firmam religionis disciplinam aliquid à crudelitate sui paulisper mutuādum putauit. Quamobrem infuso militum cōcursu petitus applicatos certi sue gladios animi firmitate contempst, tantumq; se in dissipandis perculis gestis, quantum egerat in provocandis. Tanto animirobore praedatus, tamq; generosi spiritus abundantia instructus, diuina charitatis munimento superior humani timoris virtibus apparuit.

Cuius Rex inhibita nece, cum eum non temeraria offensa, sed publicæ seueritatis fiducia concutatum animaduertit, conficeret rubore persus, si eleriq; quām repulse pudore & equor, continuo Regiam repetit, quietamq; fronte contumeliosè corripuit exhibuit, nec ipsa quide generose indignationis verba inuitu austruit. Deinde regia ueste deposita, obsoleta accepit, mōremq; deformitate cultus, quā splendore contumaciam testari maluit. Neq; enim tam tristi Pontificis sententia perculsus, regalis magnificatæ cultum gestare sustinuit sed abiectu regiæ maiestatis iniquib[us] insigne pœnitentia sagulum sumpsit: quin etiam simul cum ueste potentiā exuit, atq; ex sacrilego tyranno fidus sacerorum venerator euast. Siquidem nudatus pedibus ad atrium regressus, in eius se adiut prostrauit, terramq; suppliciter osculatus, dolorem, qui ex contumelia accerrimus infligi solet, verecundia ac moderatione compresbit. Neque enim contnuo repulse vindicem egit, sed pudore, ac pœnitentia culpam cruenti imperij redemit. Exulasse eius animum in nequitia, non habuisse credimus, quem vt primo temeritas transuersum in facinus egit, ita postmodum & quisima moderationis temperies rexxit. Quantā enim mansuetudine pectus eius instructum fuisse patamus, quā Pontificem palam seuerissimis sacerdotiis viribus aduersum se vsum non solum impunitate donaret, sed etiam humiliama veniam petitione venerari sustinuit, gratiamq; tam pudoris patrocinio, quām pœnitentia beneficio meruit? Diuina siquidem obsequio non viribus propitianda nouerat; ideoq; atrocitatem sceleris verecundia a mortis acerbitate pensabat. Quin etiam parvulo pudoris irragiēto magnopere confusus, excitatam ignominia virtutem rubori imperare cogit, quantumq; violentia religioni crudeliter imperando incusserat, tantum venerationis vehementer animo cōfusus exolut. Sed dum taliter se gerit, misit atque sacerdotalis auxili clementiam expertus est.

Interea Antistites inchoamento psallendi facto, primaq; concentus parte edita, cum Gr. a. precatione Kyrie eleison solemnem ritu Glorij subneclere debussit: ex stipatoribus supplicem foribus Regem adesse cognoscit. Igitur cessato cantu, Cleroq; contice etiūfores repeiens, cum Regem, quid ita se gereret, percontatus fuisse, atq; ille criminis confessione facta, religioni se se satu actum promittens, sacerdotialis subsidij veniam postulasset: continuo execratione remissa, iacentē amplexus, obortu lacrymis, depositisq; doloris insignibus, & cultum, & animum regium resumere iusit, non licere, inquietus priuatum mōrem publicis interesse tripudijs.

N. enim eum humiliore mōrd gaitate sua vultus gerentem, aut supplicem liminibus adoluatum intraci sustinuit, sed benignioribus verbis recreatum, pristinam uestem, qua maiestatem suam concinniore efficeret, corpori reponere, cultioreq; progrederetur, satis grates eum pœnas religionis dedisse reatus, qui se tamdem se agere, tamq; suppliciter prostertere sustinuerat. Deinde

LXIX.

LXX.

PONI-
TENTIA
PUBLICA
SVENO-
NIS REGIS
DANIA.

LXXI.
REX HV-
MILI HA-
BITU AD
ECCL.
VENIT.

LXXI.

imperio pœnitentia rebus, cantores, quorum frequentia solemnitas augebat, in occursum eius, quo ornatio recipiebat, procedere ius-
fi; si atque venerabiliter exceperit, cunctis letitia quantibus, ad aram usque perduxit. Ita prioris violentia speciem honesto comita-
tis genero temperauit, repulsa deformatem specioso pensauit
objecito: ne minus in pœnitentia venerationis, quam austeritatis in admisso reposuit. Quin etiam adhuc marenti sollicitudinem de-
traxit fiduciā adiecit, priuataq; tristitia salebitam publica gra-
tulatione discussit. Itaque quod in potentiis viri scelere pollutum
fuerat, religiosa severitate expiariū est. Sed & populus maximo
plausu tam spectatam in Rege verecundiam comprobabat, plus pœ-
nitentia pium, quam imperio scelustum euafisse confessus.

Peregerat iam Pontifex sceleri ac pī vindicis partes, sicq; eo-
dem rigorū & clementia experientio se gesit, nec parcū venā,
quam vindictam exhibuit. Quippe cuius conumaciam seuerē reputat, indulgenter modestiam coluit, sicq; pietati iustitiam cōtemp-
ravit, vi nec spēniret supplicem, nec recipere insolentem. Quidam
re paterni effectus habuit repräsentauit, quod parē ī more cor-
reptionem blanditiis subsecutus, negat ante elatum amplecti, aut
demissum affernari iustinum. Post hac omissa altaris sacra repe-
tens, summo Patri regiae expiationis gloriā succinit, eog; serenius
gaudium subiit, quo tātrior luctu causa praecepsit. Rex ipse biduum
quiete per agens; demū die regio cultu ornatus, inter ipsa missa
sacra excelsam ad partem consedit, silentioq; per præconem ve-
nerabiliter acto, coram omnibus semet grauissima accusatione per-
strinxit, acerbū relgioni vulnus infixisse confessus.

Deinde collaudata Antifitit indulgentia, quod tanto criminis
repente ignouerit, seq; iussu, et si non manu reum celerrimē sa-
crorum visib; restituerit, pro tam cruenti imperij expiatione mu-
neris loco Stefni cō prouincia dimidium, aīs a se conferrī publicat.
Nec erubuit multorum auribus singularem flagitū committere no-
tionem. Eāres inextricabilem regni, & sacerdotij concordiam o-
perat aīs. Quippe Rex non solum Antifitem in eodem amicitia
gradu habuit, sed etiam maioribus dignitatibus incrementis donauit,
plus officiis eius ad gratiam, quam contumelijs ad iracundiam con-
citatus, quem non priuata ira, sed publica & religiosa iniuria aduer-
sum se prouocatum videbat. Hic enim mirificam illam seueritatem,
ille sanctissimam eius moderationem benevolentia constantia pro-
sequebatur. Sed vterq; quotidiani votū, ne tantā animorum con-
cordia diuiduum fāti tempus intercederet, exoptabat. Itaq; sum-
ma venerationis officia certatim mutuis sibi studiis impendebant,
ad eoq; eximiam societatis fidem honoris vicitudine nutriebant,
vt potius inter eos amicitia paritas, quam superioris ad inferorem
familiaritas cerneretur. Hucusque Saxo, egregiam pœnitentię
verę figuram verò eloquenter penicillo colorans.

Defuncto autem haud diū post hēc ipso Regē Sueno-
ne (vt idem est auctor Saxo Grammaticus) in locum eius
ex omnibus filiis defuncti Regis maior natu Haraldus re-
gnū administrandum accepit: ad quem Gregorius Pa-
pa epistolam scripsit, qua primū admonuit pro defun-
cti patris & regis anima Deo preces offerre: insuper ut Ec-
clesiam in Dania constitutam habeat commendatam.
Sed eiusdem præstat audire verba Pontificis, sic enim se
habet: a

Sancta & uniuersalis mater nostra, Romana Ecclesia scilicet,
quantā dilectionis & amoris instātia erga patris tui curam, &
honoris sui sollicitudinem inuigilauerit, te plenē nosse, nec tu me-
moria excidere non dubitamus; videlicet cū ipse reminiscit poteris,
quā puram semper & in omnibus seruitutis, & debita obe-
dientia reverentiam circa beatū Petri Apostoli honorem exhibuit.
Suis namq; temporibus, vt Apostolica testatur Ecclesia, tam deu-
tum, tam fidum, tamq; unicum in amoris sui studio fuisse filium
nouimus, vt penē in Regibus nullus inueniretur secundus, & ni dia-
bolico instiūtu incertius virtutum illecebras imitans, corporis sui
frāna laxasset, inter optimē Deo placentes Reges illūm celi as-
sedes inhabitare nequaquam dubitaremus. Sed quoniam credimus,
Apostolis, quibus fidelis extitit, opitulantibus, Domini illum miseri-
cordia, & gratuita pietate lamenta pœnitentia ante vitā sua si-
nem contrito corde arripuisse, veniā posse conséquiri non dubitamus:
immō sūi memores in orationibus nostris sibi cōcedi, charitatis af-
fectu rogamus: & te (vt optimum decet filium) ei succurrere largis
eleemosynarum subsidj, & Ecclesiarum orationibus hortamur.
Decet enim, vt qui te sūi corporalis & secularis regni, seu honoris
hāredem, vt bonus pater, reliquit, spiritualibus auxilijs (prout esse

poterit) ne videatur fraudari, quatenus res, qua tibi deus paterni
ministrant regni, manibus pauperum delata, calo patri conferant
auxilium requies, &c. Commenda protectionem Ecclesiae,
pro qua etiam, si opus sit, vitam profundere debeat. Alijs
postea ad eum datis litteris laudat eius studium atque ob-
edientiam erga Romanam Ecclesiam, in qua & perse-
re hortatur; & alijs rursum litteris commendat eum
Olauo Noruegiae Regi, vt fratres suos secum concordet.

Hoc eodem anno, diu rebus Hungaricis fluctuantibus, defuncto Geisa Rege, eligitur Lad. flaus, de quo idem
Gregorius Papa ad Nehemiam Strigoniensem Episcopum
hoc anno scribens, hēc inter alia habet: d. Admonemus fra-
ternitatem tuam, vt Regem, qui inter vos electus est, cum alijs suis
confratribus, & Principibus terra alloquaris, notificantes, & con-
sulentes sibi, vt apertius nobis suam voluntatem, & erga reueren-
tiam Sedi Apostolica debitam per idoneos Legatos denuntiet de-
uotionem: & ita demū, quod ad nos attinet, ad honorem Dei omni-
potentis, & beati Petri Apostolorum Principis benignè sibi respon-
debimus, &c. Præstitit hoc abundanter idem rex, cū
teratam ad eundem Gregorium Papam legationem mi-
lit, vt ipsius Gregorij redditæ ad eum postea litteræ do-
cent.

Hoc eodem anno in Longobardia pessima morte de-
functum esse Cincium illum Romanum ciuem, Romanæ
Ecclesiæ perduellem, habent Acta Gregorij Papæ, à Guili-
elmo Bibliothecario scripta.

Ad postremum verò, hoc eodem anno Agnes Augu-
sta mater Henrici regis, perfeuerans in vita sanctissimæ
instituto excubandi ad sacra Limina Apostolorum, Ro-
mæ in Laterano decimaquarta die mensis Decembris felici-
citer ex hac vita migrauit, atque in Lateranensi basili-
ca ad tempus sepulta, post dies autem viginti duo trans-
lata est ad basilicam sancti Petri, apud sanctam Petronillam.
Nam de ea hēc Bertholdus Constantiensis huius
temporis scriptor habet hoc anno: Agnes religiosissima Im-
peratriciam viginti annis in viduitate Deo deuotissime seruiens,
nec filio suo Henrico contra Apostolicam Sedem in aliquo conser-
tens, Roma requieuit in pace, sepulta Roma in Ecclesia sancta
Petronilla. Hēc ipse. Ad cuius tumulum est scriptum
eiūmodi epitaphium, quod e Vegius antiquitatum ba-
silica Vaticana conferuator istis verbis exscriptum reli-
quit:

† ANNO M. LXXVII. AB INCARNAT. DOM. NO-
STRI IESV CHRISTI INDICT. PRIMA ANNO
QVINTO PONTIFICATVS DOM. GREG. PAPAE
SEPTIMI.

AGNES IMPERATRIX AVG. POST MORTEM
VIRISI HENRICI IMP. II. ANN. XXII. DIE XIV.
MENSIS DECEMBR. ANIMAM BONIS OPERIBVS FE-
CVNDAM.

LATERANIS SALVATORIS VO ATQVE OMNIUM
BONORVM DEO AVCTORI REDDIDIT.

ET HIC VBI ANTEA MILITAVERAT CLAVI-
GERO COELI PRO CVIVS AMORE IBIDEM PERE-
GRINATA FVERAT.

QVINTA DIE MENSIS JANVARII EXPECTANS
SEMP BEATAE RESURRECTIONIS ET ADVENTVM
MAGNI DEI MEMBRA CARNIS COMMENDAVIT IN
PACE AMEN. †

De eadem Vrspurgensis Abbas agens, hoc anno eam
defunctam affirmat, sepultamque in Ecclesia sancta Pe-
tronilla apud sanctum Petrum. Quod autem ipsa apud
basilicam sancti Petri commorari solita, ubi sedem (vt vi-
dimus) fixerat, in Lateranis autem qdib; defuncta esse di-
catur: existimare possumus, Gregorij Papæ charitate ad
curationem in easdem pontificias aedes fusse translata.

Plurimum enim eandem Augustam à Gregorio Pa-
pareligiosè cultam, quæ sunt narrata supe-
rius, fidem faciunt.

b Greg. lib.
7. ep. 21.
e Id. lib. 6.
ep. 13.

LXXVII.
LADIS-
LAVS CRE-
ATVS REX
HVNGA-
KORVM.
d Id. li. 4.
ep. 25.

OBITVS
AGNETIS
AVGV-
STAB.

XXII.

Veg. li. 3.

LXXXIX.

LXXX.

LXXX.

IESV C H R I S T I
Annus 1078.GREGOR. VII.PAP. VACAT IMP. OCCID. 22.
Annus 6. NICEPH. BOTON. IMP. I.I.
GREG. PP.
INDICIT
SYNOD.Greg. lib.
5. epist. 13.
GVIBERT.
CVM SVIS
VOCA-
TVR AD
SYNOD.

II.

ANNVS exurgit Redemptoris millesimus septuagesimus octauus, Indictione prima, quo Gregorius contumaces Episcopos, eosdemq; excommunicatos, siue suspensos haud diutius tolerandos in Ecclesia Catholica contumeliam ratus, parat Synodum celebrandam ex more, prima hebdomade Quadragesimæ, in qua audiendos eosdem, datis ad eos litteris vocat: in primis vero ad ipsorum antesignanum Guibertum Archiepiscopum Rauennatem, atq; ciudem factionis ipsi inhærentes Episcopos has litteras dedit a:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Guiberto Rauennati Archiepiscopo, omnibusq; Suffraganeis eius, & vniuersis Episcopis & Abbatibus in Marchia Firmana & Camerina, & in Pentapolii & Aemilia & Longobardia partibus constitutis. Vides ex hac inscriptione, quanta fuerit malignatus (vt dicam cum Psalmista, inimicus in Sancto) cùm tot Episcopos fecerit ab Ecclesia Romana desciscere. Sequitur autem epistola.

Salutem vobis cum Apostolica benedictione libenter mitteremus, si vestra temeritati sanctorum Patrum auctoritas non obstat. Quam grauiter enim ultra quam Christianos oportet, beatum Petrum Apostolum, euq; sanctam Romanam Ecclesiam, vestram utiq; omniumq; Fidelium matrem offensam atq; commotam reddidisti. Deus est testis, sanctorumq; Patrum regula, vestraq; conscientia. Sed quoniam humanum est peccare, Dei pecunib; conuersis veniam tribuere; ipsa, qua eusdem Dei & Domini sanguine fundata est Ecclesia, ad gremium suum redire vos adhuc vt mater expectat: ne aquaquam in vestra grassis desiderat nece, imd; vestra cupit saluti occurrere. Quapropter mo tam vestra, quam omnis Christi gregis nobis commissi salute, ex omnipotentis Dei parte & Romana Ecclesia, vniuersali videlicet matris, Apostolica auctoritate monemus, & invitamus vos, vt ad synodum, quam Deo auctore, in proximo ventre Quadragesima prima hebdomada celebraturi sumus, conueniatis: scientes vos securos fore ab omni lesione vita, & membrorum, rerumq; vestiarum, & ab omni seculari iniuria, eorum videlicet, quos constringere poterimus. Sciat etiam, quid apud nos nullius vnguam odium, aut preces, seu turpis iactantia locum obtinere poterit, quo contra vos in aliquo iniustitia exercere posit: imd; rigorem iustitia, prout possumus, temperantes, indulgere vobis, quantum sine detrimento animarum vestiarum, & nostro periculo poterimus, parati sumus:

Desideramus enim potius, Deo teste, vestra salutis, & populi vobis crediti consulere, quam nostrarū seculari commodo in aliquo prouidere. Dat Roma quinto Kalen. Februario, Indictione prima. Hęc ad Guibertum & alios collegas schismatis Gregorius. At vero, qui semel ab eius obedientia desciuisset a uestione contentiosa, ad Ecclesiam amplius non est reuersus, Gregorij contempnit mandata, Synodo noluit interesse, vt appareat ex Actis eiusdem Concilij, necnon ciudem Pontificis litteris, ad Rauennates in fine anni huius conscriptis. Cum tamen Gregorius longanimis non deponendum, sed adhuc expectandum ipsum in futuram Synodum Nouembri mense celebrandam putauit. Verum nec ad eam venientem, sed præteritis malis mala cumulantem depositum, vt suo loco dicetur.

Celebra est Synodus statuta die, cuius res geste ita inter epistolas Gregorij hoc anno datae descriptæ leguntur summatis collectæ.

Anno ab Incarnatione Domini millesimo * sepruagesimo octauo, Pontificatus vero domini Gregorij Papa Septimi anno quinto, celebrauit ipse dominus Gregorius Papa Synodum, ubi interfueré Archiepiscopi & Episcopi diversarum vbiuum ferè numero centū; nec non & Abbatum, ac diuersorum ordinum clericorum & laicorum innumerabilis multitudo. In qua Apostolica constituta corroborans, multa qua corrigenda erant, correxit, & qua corroboranda, firmauit. Inter cetera namq; in fine synodalis absolu-

tionis hoc annexuit, & perpetua memoria pro posteris scribendum mandauit, ita dicendo:

Thedaldum dictum Archiepiscopum Mediolanensem, & Rauennatem Guibertū, mauditā heresi & superbia aduersus hanc sanctam Catholicam Ecclesiam se extollentes, ab Episcopali omnino suspendimus & sacerdotali officio, & olim iam factum anathema super ipsos immouamus.

Arnulphum Cremonensem publicè coram nostra presentia cōdictum, & cōsententem se simoniacū ab omni Episcopali officio absq; se recuperationis deponimus, & vsq; ad dignam satisfactionem anathemate percutimus.

Rolandum vero Tarauissensem, qui pro adipiscendo Episcopatus honore subdolus factus Legatus, inter regnum & sacerdotium schisma facere non abhorruit: vt amodū & vsque in seculum Episcopali careat dignitate, Apostolica censura censimus: & vt nullus successorum nostrorum sua consecrationi aliquo modo consentiat, modis omnibus prohibemus, & perpetuo eum anathemate alligamus, nisi respuerit, & dignè Deo satisficerit.

Hugonem Cardinalem tituli sancti Clementis, tertio ab Apostolica Sede damnatum, eo quod aspirator & socius factus heresis Cadaloii Parmentis Episcopi, & iterum constitutus Legatus Apostolice Sedis, hereticis & simoniacis, & ab Apostolica Sede damnatis se coniunxit: & tertio factus apostata & heresiarcha, schismata & diuisiones, atq; scissuras in Ecclesia Dei, tentans eam scindere, fecit: ab omni sacerdotali officio priuamus, & tam ab ingressu & honore prædictæ Ecclesie, quam omnium Ecclesiarum, sub perpetua & irreuocabili sententiâ submouemus, & vsq; ad satisfactiō nem anathemate percutimus.

Renouamus etiam excommunicationem à predecessoribus nostris factam super Gaufredum Archiepiscopum Narbonensem, & absq; illa recuperationis spe ab Episcopali officio eum submouemus, qua ad clericos spectarent, constitutus, ad laicos se conuerit, atque in primis ad causam Henrici Regis cum Rudolpho electo nuper in Germania Reges; ad quos componendos de legatione decernenda sic agit:

Et quoniam lis & perturbatio regni in maximum sancta Ecclesia periculum & detrimentum quotidie redundare cernimus: placet nobis elaborare pro viribus, quatenus idonei tam religione quam etiam scientia pollentes Nuntijs è latere Apostolica Sedis ad partes illas mittantur, qui omnes religiosi & iustitia amatores in Teutonicis regni partibus commorantes, clericalis & laicalis ordinis viros, & ad hoc opus idoneos conuocent, cum quibus, Domini gratia preante, aut finem & pacem iustitiae componant, aut veritate per cognita, cui parti magis iustitia faveat, ad plenum addiscrevante, quatenus pars iniusti deficiat, & Apostolica auctoritatem muniri iustitia vigoris & auctoritatis robur obtineat.

Verum quoniam nonnullos diabolico instinctu collectos, tyrannidis sua facibus accensos, turpis lucri auaritiae manipulos discordanter potius quam pacem fieri, & vide desiderantes fore non ignoramus: statutum usq; nulla vnguam persona alicuius potentia, siue Rex, aut Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Comes, Marchio, siue miles aliqua presumptione, temerario ausu, si aude, doloue, siue aliqua perurbatione Legatis nostris observere & contrarie, ne iustitiam & finem componant, pertinent. Quicunque autem temerario ausu (quod non optamus) huius nostrae Constitutionis violator extiterit, Legatisq; nostris, ad hanc pacem componendam euntibus prænominaliter si audem oponere tentauerit: vinculo eum anathematis alligamus; & non solum in spiritu, verum etiam & in corpore, & omni prosperitate huius vita Apostolica potestate inmodum, & victorianam eius in armis auferimus. Vt sic saltē confundantur, & duplice confusione, & contritione conterantur.

Item: Rainero vero Vgizzoni filio inducas trium hebdomadarum damus. Quid si in spacio isto coram presentia nostra aut per se, aut per Legatos suos iustitiam facere noluerit, eo quod fratrem suum manu sua intererit, & multa periuria ait sceleris incurare non abhorruit, & cognatam suam & pupilos, liberos utique fratris sui, castra eorum diripiendo, & prædia contra periculum anima sua vexare non definit, transacto prænominaliter termino, anathemate eum alligando percutimus. Et filium Comitis datus inducisq; in Palmas, simili excommunicatione immodum, eo quod Lucensem Ecclesiam quiete manere, sua diripiendo, minime permittit.

Excommunicamus omnes Northmannos, qui inuadere terram sancti Petri laborant, videlicet Marchiam Firmanam, Ducatum

THEDAL-
DVS ET
GVIBERT.
ARCHIE-
PISC. EX-
COMMUNI-
CATVL.
V.ARNVL.
PHVS E.
PISC. CRE-
MON. EX-
COMMUNI-
CATVR.ROLAN.
DVS NVN-
TIVS EX-
COMMUNI-
CATVR

HVGO

CARD. EX-

COMMUNI-
CATVRVI.
DE GAV-
FREDO
ARCHIEP.
NARBO-
NENSI.DE RE-
GVM CAV-
SA COG-
NOSCEN-
DA, COM-
PONEN-
DA, VEL
IVDICAN-
DA.

VII.

RAINER,
INDVCLIA
DATA.NORTH-
MANNI

Spoletanum, & eos, qui Bencuentum obssident, & qui inuidere & depradari nituntur Campaniam, & maritima, atq; Sabinos, nec non & quicent aut Vrbem Romanam confundere. Episcopos vero qui acceptis epistolis nostris, aut cognitis, neque per se, neq; per canoniam excusationem ad presentem Synodum venerunt, ab Episcopali suspendimus officio: & quicumque corum seu Episcopus, siue presbyter predictus Northmanni, donec excommunicati fuerint, dicendum officium fecerit, a sacerdoti ali officio perpetuo subuenimus.

Absti F. arfensi octo similiter dierum inducias concedimus: post quem terminum si ad emendationem venerit, excommunicamus, & ei corpus & sanguinem Domini interdicimus. Abbatisq; ordine in perpetuum carere eum censemus. Ex his planè horum temporum calamitatem possumus intelligere, quod vnde Romana Ecclesia vallaretur angustijs, persecutionem pateretur à schismatibus, insuper à Norlmanni ad Urbis ianuas premeretur; cum bis aduersus rebelles Ecclesia Romane sanctitatis, hi qui sequuntur, ab eodem Gregorio Papam Synodo sint constituti canones:

Et quoniam Dei iudicio nonnullos naufragio perire cognoscimus, & eos quasi legali iam iure, diabolico immo instinctu, ab his, quibus misericorditer subleuari, & consolari deberent, depradari conspicimus statuimus, & sub anathematis vinculo (vt à predecessoribus nostris statutum est) iubemus, vt quicumque naufragum quilibet, & bona illius inuenerit, securè tam eum, quam omnia sua dimittat.

Ordinationes verò illorum, qui ab excommunicatis sunt ordinati, sanctorum Patrum sequentes vestigia, irritas fieri censemus.

Iterum sanctorum predecessorum nostrorum statuta tenentes, eos, qui excommunicatis fidelitate, aut sacramento costricti sunt, Apostolica auctoritate à sacramento absoluimus, & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus.

Item: Et quoniam multos (peccatis nostris exigentibus) pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim etiam nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate: deicti misericordia, anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, opportunè temperamus. Apostolica namq; auctoritate anathematis vinculo hos subtrahimus, videlicet vxores, liberos, seruos, ancillas, seu mancipia, necnon rusticos, & seruientes, & omnes alios, qui non adest curiales sunt, vt eorum consilio sceleris perpetrarentur. Et illos, qui ignoranter excommunicatis communicant, seu illos, qui communicant cum eis, qui communicant excommunicatis. Quicumq; autem aut orator, siue peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum deuenerit, vbi non posset emere, vel non habet vnde emat: ab excommunicatis accipendi licentiam damus. Et si quis excommunicatis pro sustentatione, non superbia, sed humanitatibus causa aliquid dare voluerit, fieri non prohibemus. Actum Roma in Ecclesia Domini Salvatoris, quanto Nonas Martij, Indictione prima. Haec tenus Acta Concilij huius. Quæ verbatim recitada fuerant ad redargendum ea, quæ siue à Mariano Scoto, siue ab alio leguntur ad eius Chronicon apposita, quæ nec per somnum contigerunt, nempe prius Regno Henricum Regem, dedisseq; illud Rudolpho; & ipsum Gregorium à Rege Sedem Apostolicae accepisse. Quam ista procul sint ab eiusdem Gregorij rebus gestis, tum recitata Acta declarant, tum eiusdem recitanda epistola fidem facient.

Sed nec prætereundum esse putamus Bennonem pseudocardinalem, qui aduersus eiusmodi Gregorij Papæ decretum, quo ab excommunicatione remouit communiantes cum iis, qui excommunicatis communicant, in sua epistola aduersus Gregorium scripta sic insurgit: Hildebrandus autem non solum Ecclesia perturbavit pacem, sed etiam Ecclesiasticam scidit unitatem, & vniuersitatem. Fidei vestem inconsitatem, dum Cæsarem & Episcopos communicantes Cæsari absque iudicario ordine excommunicabat, & tertio gradu communiantes eis ab excommunicatione noua pietate excipiebat; quos huiusmodi artibus & Regis subducere, & sibi allicere festinabat. Dicant nunc Hildebrandi discipuli, quibus commentis, quibus coloribus deaurare possint, quod ipse Hildebrandus in Synodo generali hereticis predicasit, predicando excommunicatis communicare consensit, predicta scripsit, predicatione, & scriptis alteram Catholicam, alteram excommunicatorum Ecclesiam faciens, unitatem seedit, scripta per orbem terrarum disseminauit, predicando,

scribendo, scripta disseminando se ipsum hereticum manifestauit, & ore proprio, & confessione heresos non extorta, diuino urgente iudicio, condemnauit, dum vulgus erroneum sanctum existimat, & Apostolis ex aquarum spiritum tanti erroris. Cum etiam prudentiores eius laqueis caperentur, & inducerentur in tentationem, si fieri posset, etiam electi.

Mentimur, nisi tredecim Cardinales sapientiores & religiosiores, ipse Archidiaconus, & ipse Primicerius, & multi alijs Lateranensis clericorum, quorum iudicio ex privilegio sanctæ Sedis totus subiacet mundus, apostasiam eius intolerabilem perpendentes, ab eius communione recesserunt. Dicant, oramus, Hildebrandi discipuli, qua presumptione magister eorum unitatem Ecclesie in duas, vel plures partes diuisi? Si enim Cæsarē iniuste, & absq; iudicario ordine dñauit, seipso potius ab Ecclesia separauit: si verdūste excommunicationis gladium in Cæsarem, vel Episcopos communicantes Cæsari exercuit; quare communicantes ipsis Episcopis tertio gradu, per Scripturam excipiendo absoluti? manquid etiam vni diei infans ab excommunicatis cōceditur aliqua necessitate baptizari, vel ab excommunicatis baptizatus, & continuo mortuus, creditur saluari? &c. Hæc & his similia planè delira à Bennone in Gregorium sunt illata: quæ sanè quām sint enormia, falsa, omni canonica scientia destituta, ac planè heretica, quis non intelligat? in fine autem epistola ponit, quo nititur probare, Gregorium suisse hereticū, eò quod admittingendos esse sanciuit excommunicatos in tertio gradu, eos scilicet, qui cōmunicasset cum eis, qui cum excommunicatis cōmunicasset, damnatumque ob eam causam Liberium ab Eusebio assertens, multa in Liberium declamat, eò quod cōmunicauerit cum excommunicatis.

Sed quam dispar causa Gregorij atque Liberij, quamque de Liberio errauerit, vt intelligatur, Lectorem ad ea, quæ suo loco superius de ipso Liberio sunt scripta, reiiciamus. Vt planè cognoscas, si verū est quod affirmat, à Gregorio Papæ præceptum, vt Liberij Papæ festum celebratur, non perperam factum. Sed homini mentiri solito, & in scriptione conferta mendacij absq; teste aliquo eadem assententi, haud facile adhibenda fides. Recitat ex Benone (qui Bruno corruptè legitur apud ipsum) Abbas Vrspergensis. Quinam autem fuerint Cardinales illi tredecim, quos sapientiores nominat, eosquæ à Gregorio Papa receperisse tradit idem Benno in vita Hildebrandi, quam manus Scorpij exarauit, sic numerat in eius exordio: Leo Archipresbyter Cardinalis, Benno, * Hugo, Baldwinus, Ioannes, Petrus Cancellarius, hique ordinati (vt ait) ante tempora Hildebrandi, Natro, Innocentius, Leo, hiq; tres ab eodem Gregorio ordinati, Theodinus Archidiaconus ab eodem eo officio auctus; alijs diaconi, nempe Ioannes, Crescentius, Ioannes alius, & Petrus, prater subdiaconos, & acolytos. Sed quales isti fuerint, ex uno Hugone Candido iam notissimo discere collegas impietatis facile poteris, & ex ipso Bennone, eius scriptio auctore, mendaciorum complices intelligere.

At quos æstus animi, quos angores mentis, cruciatus cordis ipse Gregorius Pötifex his temporibus pateretur, qui ita vnde scissam contemplaretur Ecclesiam, simoniacos, & fornicarios, ne Ecclesiasticum subirent iudicium, vnde rebellantes, contumacia apostataentes, schismatis inhérentes, indies magis numero, sicut & impietate, infausto germine multiplicantes: ipsomet charo amico suo, secretorum conscientia, vita sanctæ communicacione intimo sancto Hugoni Abbatii Cluniacensi, ad eum scribens, his aperit verbis: *Vos autem certa fide, immo & oratione Dei omnipotenis misericordiam implorate, vt mentes nostras secundum suam voluntatem dirigat, & in magna tempestate nos gubernans ad portum sue pietatis perducat.* Tot enim angustijs premimur, tantisq; laboribus fatigamur, vt ij, qui nobiscum sunt non solum pati nequeant, sed nec etiam vide posint.

Et licet cœlestis tuba clamet b, unde quisque secundum suum laborem mercedem accipiet; & bonus Rex manifestet c: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae Domine latificauerunt animam meam; tamen frequenter hæc vita nobis est radio, & mors carnis desiderio. Sed cum pauper Iesus ille pius consolator, verus Deus & verus homo manum porrigit;

igitur; valde tristem & afflictum latificat: dum verò memet dimitit, nimis me conturbat. In me quippe semper morior, sed in eo interdum viuo; & cum viribus omnino deficio, ad illum gemens clamo: Si Moysi, & Petro tantum pondus imponeres, credo quia illos grauaret: quid ergo de me, qui nihil ad eorum comparationem valeo, fieri? Restat ergo, ut aut tu ipse cum tuo Petro Pontificatum regas; aut me succumbere, & cunctum Pontificatum confundi certas. Tunc ad illud recurvo: Misericordia mihi Domine, quia infirmus sum. Et illud b: Tanguam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis. Nec illud obliuiscor: Potens est enim Deus de lapidibus isti suscitare filios Abraha. Hæc ad S. Hugonem Cluniensem Abbatem Rome Nonis Maii hoc anno Gregorius de animi sui angustijs & doloribus.

a Psal. 6.
b Psal. 70.
c Matt. 3.

XVI.

d Greg. lib.
e epist. 15.

GREG. A
DVOBVS
REGIEVS
SINGV.
LOS MIT-
TI LEGA-
TOS IV-
BET.

XVII.

c Id. ibid.
e epist. 16.

QVAM PA-
CIS CVPI-
DVS GRE-
GOR. FVE-
RIT, OS-
TENDIT
V D O N I
ARCHIE-
PISC. TRE-
VIREN.

XVIII.

f Id. lib. 6.
g epist. 1.

XIX.

Sed iam ad res post Concilium gestas reuocemus orationem. Synodo absoluta, mox idem Gregorius Papa de his, quæ in ea sancta fuissent d, literas dedit ad Episcopos, & Principes, in regno Teutonicō cōstitutos. Incipit epistola: Notum vobis sieri volumus. Data ipsa septimo Idus Martij, qua pariter significat in fine ipsius, quæ, antequam mittat in Germaniam Legatos, ab ipsis pro securitate illorum præstari velit, sunt ita: Presentium verò portitorum ad hac vobis dirigimus, vt vna cum venerabili fratre nostro Treuirense Archiepiscopo, qui Henrico fauet, & altero, qui vtilis & religiosus ad hoc sit opus Episcopus ex parte Rudolphi, locum & tempus prædicti conuentus statuant, quatuor Legati nostri, quos prefatis sumus, securius & certius ad vos venire, & que omnipotenti Deo placeant, ipso auxiliante, vobiscum valeant perficere.

Eadem quoque die scripsit ad ipsum Archiepiscopum Treuirensem Vdonem nomine, Regis Henrici cultorem, quem obnixè rogar, vt quam mandat recipiendam prouinciam, non recuset, & Romam ob eam causam venire non prætermittat. Sed & quam fuerit ipse Gregorius pacis cupidus, & salutis animarum pereuntium, ijsdem litteris aperit, dum his verbis cūdem ita cōpellat Episcopum:

e Rogamus igitur, & admonemus prudentiam tuam, in qua multum confidimus, vt secundum tenorem earundem litterarum sine omnidilatione de causa hacte intronitas, & omnibus tam minoribus, quam maioribus, quoad potes, quid à nobis deliberatum, & qualiter tibi iniunctum sit, notum facias, vt miserante Deo, & adiuuantibus his, qui Dominum diligunt, tam ferale discordie furorem, aut penitus compescere, & (quod maximè optamus) ad plenam pacem reducere posimus; aut si illud, peccatis impeditibus, minimè obuenire poterit, saltē nos in tanto fratrium nostrorum periculo, culpam negligientia declinemus. Et post multa quibus horitur, vt tum ipse, tum qui à Rudolpho est eligendus, Romam veniant, ista adjicit:

Nec durum tibi sit, frater, subire quod imponimus: quoniam ex quo in Ecclesia locum sacerdotij & officium suscepisti, nihil Deo dignius, aut anima tua salubrius fecisti, quam si in hac re nequitiam diabolice fraudis elidere, & saluti tot milium hominum, opulante Deo, consulere poteris. Et si hoc fatigationi tua pro rito non successerit, tibi tamen apud illū certam anet retributio, apud quem non infectum reputabitur omne bonum, quod iusta & perseuerantia voluntate concipitur. Hæc & alia, quibus, quam fuerit animo fatagint in his componendis discordijs innoscit, scribens ad Vdonem Henrico studentem: quem tamen contigit eo tempore vita fungi, inque locum eius subrogari Hermannum, qui aduersus Regem Henricum inhaeret aduersario.

Qui autem Henricianæ parti fauebant, interuertisse omnia, quæ ipse Gregorius pro rebus componendis ordinasset, & impedimento fuisse, ne consequerentur effectū, questus de his est ipse Pontifex, f scribens ad Germaniæ populos, Ecclesiæ Romanæ fideles, hoc eodem anno, Kalend. Iulij. incipite epistola: Quæ & quantæ nobis cura fuerit, &c. Quibus pariter litteris tettatum reddidit, animū suum nulli partium aliquo commode temporali persuasum inhæsurum, nisi cui fauere iustitiam, Episcoporum, & Principum iudicio decerneretur in Comitijs, ea de causa cogendis.

Inter hæc autem Henricus Rex reuersus cum valido exercitu in Germaniam, aduersus Rudolphum properat, Bauariam, Sueiamque inuidit, cedente ipso Rudolpho,

qui in Saxoniam se recepit, Vbi vero ab eo Vvizeburgensis ciuitas capitur: eò properans Rex Henricus, collatis signis acri bello pugnat, est, in quo fusi Henrici equitatu, victoria apud Rudolphum fuit. Hæc auctor Henrici vitæ.

Pontifex verò Legatis vtriusque partis Romam vocatis, vbi peruerterunt mense Nouembri, Synodus celebrat, cuius ita sunt Acta g:

Anno ab Incarnatione Domini millesimo septuagesimo octauo, Pontificatus verò Domini Gregorij Septimi Pape sexto, tertio-decimo Kal. Decembr. Indictione secunda, celebrata est Synodus Roma in Ecclesia S. Saluatoris, pro restauratione sanctæ Ecclesie. In qua inter alia excommunicatus est Constantinopolitanus Imperator, & alijs, qui subscripti habentur.

Quod pertinet ad Constantinopolitanum Imperatorem, fuit iste Nicephorus cognomento Botonates, qui ty rannicē sibi Imperium vendicans, Michaelē cum Maria Augusta coniuge, filioque Constantino Porphyrogenito in Blachernis captos, eosdem in monasterium relegauit. Coronatus est autem ipse Nicephorus à Cosma Patriarcha, qui eodem anno, Ioanne Xiphylino defuncto, à Michaelē Imperatore in locum eius fuerat subrogatus. Venariste Ierosolymis, & magnè existimationis erat apud Imperatorem. Hęc omnia pluribus Ioannes Europolates. Quod enim Michael Imperator cum Latinis communica ret, coleretque ipsum Romanum Pontificem Gregorium, dignum visum Gregorio si tyrannum inuasorem Imperij excommunicaret. De pietate Michaelis, ex eius oblationibus Cassinum missis, habet ista Leo Ostiensis b:

Circa hos dies Michael Constantinopolitanus Imperator patri Desiderio per Nuntios dona plura transmisit, poscens vt pro se ac liberis, ac pro statu Imperij sui omnipotentis Dei clementiam assiduis precibus exoraret. Insuper ob beati Benedicti patris reuerentiam pro salute anima sua per preceptum aurea bullæ robora tum constituit, vt annis singulis monasterium istud ex regis redditibus auri vigintiquatuor libras acciperet, & pallia quatuor, ad nos & Congregationis sustentationem. Hac Leo. Et licet non ex sententia fuerit exauditus, at anima ipsius, ac suorum accepte sunt à Deo preces, cum sibi, suisque in monasterio reliquum vitæ agere datum fuerit. Quæ autem post Constantinopolitanum Imperatorem excommunicatum in Synodo gesta fuerint, ita Acta declarant: iurauerunt quo que Legati Henrici, & Rudolphi, quisq; pro domino suo, quid nullus dolis colloquium Legatorum Sedis Apostolica in Teutonicō regno habendum impedit. Quinam autem in eadem Synodo fuerint statuti canones, sub sequentes tituli indicant verbis istis:

De Teutonicis contradicendis, ne prædia Ecclesiastica à Regibus data, sive ab inuitis Episcopis detineant.

Vt iterum excommunicentur illi, quorum culpa colloquium remanit. Post titulos diuersorum excōmunicatorum, de inuasoribus monasterij Cassinensis ista sequuntur:

Si quis Northmannorum, vel quoru[m]libet hominum prædia monasterij sancti Benedicti montis Cassini inuaserit, vel quascunque res eiusdem monasterij inueste abstulerit, & bis, vel ter admonitus non emendauerit, excommunicationi subiaceat, donec resipiscat, & Ecclesiæ satisficiat. Huius autem sanciendi canonis occasionem Leo Oltiensis Episcopus, qui aderat, sic narrat: Eodem tempore Rosellana Ecclesiæ Pontifex ad hoc cœnobium veniens, non paruam pecunia summam in hoc loco depositus. Quod vbi Iordan: Princi Capu relatum est, missis militibus, eam de Secretario Ecclesiæ abstrahit, & ad se præcepit afferriri. Ad hæc Fratres: Pecuniam, inquit, quæ patri Benedicto credita est, nos nulli omnino viventium damus; verum in secretario conditam, qui presumpserit, tollat. Milites diabolico furore debriati pecuniam de secretario abstrahunt, ac abstractam ad Principem deferrunt. Tantum vero & tam immane inauditumq; facinus Gregorij Papa dum peruenisset ad aures, huic temeritatis noxam inuitā esse nō ferens, & verens ne hoc rursus exemplo Ecclesia nostra violaretur, diuinum officium in Ecclesia patris Benedicti interdixit, al cariaq; omnia nud. rificet, afferrens in tanto scelere nimia negligientia, damnandaq; formidinis Desiderium Abbatem, ac Fratres argui meritū posse: seq; aduersus Congregationem nostram seuerius

g Id. ibid.
post epist. 5
ACTA SY-
NODI RO-
MÆ HABI-
TAE MEN-
SE NO-
VEMERI.

XX.
NICEPH.
TYRAN-
NVS EX-
COMMUN.

COSMAS
PATRIAR-
CHA CON-
STANT.

h Leo Ost.
lib. 3. c. 38.
XXI.
PIETAS
MICHAEL-
LIS IMP.

XXII.

DE CON-
SERVAN-
DIS REB⁹
MONAST.
CASSIN.

i Idem lib.
3. c. 45. 46

XXIII.

commendum, nisi ea, qua semper locum istum dilexerat, charitate teneretur. Siquidem tolerabilius esse villas, & castella iuriis nostris in prædam & direptionem dari, quam sanctum locum, ubique terrarum famosissimum tantum ignominia subiaceat. Sed non diu divina uitio dilata est. Nam Princeps tanti auctor sceleris, postquam pecuniam tulit Ecclesia, lumen amisit. Inde vero Gregorius in Concilio presidens constituit, ut si quis Northmannorum, vel quorumlibet hominum, prædia, monasteria, villæ, possessiones, nostris monasteriis Casineris inuaserit, & secundo, ac tertio admontus non emendauerit, excommunicationi subiaceat, quoque satisfaciat. Hæc præsentí anno inchoata, in sequente propagata sunt, quo reperitur data epistola eiusdem Pontificis ad ipsum Iordanum Principem Capuanum, qua eum redarguit de grauissimis sceleribus ab eodem perpetratis, quæ sic se habet a:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Iordanus Capuano Principi.

Sicut nonnulli nouerunt, olim te nos admodum dileximus, & honorem tuum tam in præsenti seculo adangerem, quam & in futuro seruare studuimus hactenus. Exstimas enim te (ut nobilem deceret filium) fidem B. Petro seruaturum, & decus ipsius in cunctis, pro viribus tuis ad aucturum. Verum longè nos fessellis opinio, & qui de te nihil tale pridem quimus credere, nunc aduentus de hac perfidia tua multos non fuisse mentos. Ecce enim dudum nouercam tuam & dominam contrarius & fas de Ecclesia trahere inuitam & reclamantem, eamq; nubere nolentem nuptijs tradere violentissime præsumpsisti. Episcopum ad Apostolorum Limina veniam in nuper auctus es impedire, & quod ferebat, more prædonum auferre. Non solum Ecclesiam beati Benedicti sacrilego austri intrare, depradari, & violare non timuisti. Et qui bona Ecclesiavim (quoniam in se cuncta, quæ tenet earum sunt) defendere debueras, tu potissimum temerator earum & dilaniator existis. Quapropter ex parte B. Petri monemus te, ut si ipsius iram, & B. Benedicti indignationem non vis incurvare, super his omnibus nobis iustiam facias. Quod si contempseris, ad Dominum omnipotentem nos reclamabimus, de cuius misericordia cōsidimus, quod dabit nobis consilium, quid in tantam arrogantiam, & immoderata superbiam tuam facere debeamus. Datum Roma X I. Kalen. Maij, Indict. secunda. Hæc ad Iordanum Gregorius. Porro mutatus eum in melius, corressisse, quæ perperam egerat, ostendit idem Leo Ostiensis, sic pergens b:

Eodem anno Iordanus Princeps more * priorum Principum generali monasterio præceptum fecit de omnibus finibus, & pertinentijs eius: quo etiam præcepto specialius confirmauit, quæ pater ipsius, & ipse eatenus hui monasterio concesserat, seu commutauerat, vel reddiderat, id est Fractan castrum, & Teramen, & Pedemontem, & Mortulam, & Cucurugum, & Turrem ad mare; sed & omnia, quæ antiquitus ad hoc pertinebant monasterium in tota Liburia, cum Ecclesiis, ac finibus, ac pertinentijs earum, pœna quatuor milium librarum auri apposita, si quis hanc largitionem violare præsumpsisset. Biennio post oblatam est huic monasterio ab eodem Princeps Ecclesia sancti Risi intra Capuanam ciuitatem, quæ dudum sibi concessa, & iuramento firmata ab his fuerat, quibus hereditario iure iuxta patriam morem debeatur cum seruis, & ancillis, coloniis, libriss, ornamentijs, & omnibus pertinentijs suis, adiecta mille librarum auri pœna, si quis contraire niteretur. Hæc Leo. Quibus vides, quantum profecerit Princeps ex ea, quam passus est ob perpetratum scelus diuinam vindictam. Sed prosequamur reliquos in eadem Synodo sanctos canones.

Huic canon adiectus est in Synodo de inuestituris, verbis istis: *Quoniam inuestituras Ecclesiarum cōtra statuta sanctorum Patrum à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Ecclesia oriri, ex quibus Christiana religio conculcatur: decernimus, ut nullus clericorum inuestitaram Episcopatus, vel Abbaticus, vel Ecclesia de manu Imperatoris, vel Regis, vel aliquius laice persona, viri, vel feminæ suscipiat. Quod si præsumperit, recognoscatur inuestitura illam Apostolica auctoritate irritam esse, & se vixque ad condignam satisfactionem excommunicationi subiaceat.* Hæc canon, cuius meminit Leo Ostiensis, qui interfuit. Nam hæc de ipso c: Per idem tempus supradicto Papa Gregorio Synodus habente, Leo huins monasterij Bibliothecarius, qui postea Ostiensis Episcopus fuit, proposuit item de monasterio sanctæ Sophie de Beneuento,

quod nuper Beneuentani à ditione nostri cœnobij violenter abstraxerant. Cumque res ad iudicium deducta esset, audientibus omnibus recitata sunt omnia priuilegia nostra, quibus Principes, Romanus, Pontifices, Imperatores, Reges, Duces prædictam cellam huic monasterio donasse probatum est, decretumq; à summo Pontifice, cellam illam nihil ad Beneuentanos pertinere, sed iuris nostri perpetuo esse debere. In eadem item Synodo institutum est, ut qui à laico inuestituram Ecclesia acciperet, anathemate vterque plecteretur, & qui scilicet daret, & qui acciperet. Hec Leo. Sed iam anno superiori idem Gregorius promulgauerat de ijsdem inuestituris decretum in partibus borealibus, quod vt obseruari deberet, iugi vigilantia intendebat. Hincq; est, quod hoc anno ad Spiræ Episcopum scribens hæc ait d:

Quia in susceptione Spirensis Ecclesia veremur te contra decretum Apostolica Sedis virginem de manu Regis scienter ac temerari suscepisse, Episcopale officium hactenus te agere non concessimus, &c. Et ad Legatos Apostolica Sedis duos Hugones, Dolensem & Cluniensem sicc: Si idem Ambianensis cōtra Romana Synodi, & Apostolica Sedis decretum de manu laici nefanda ambitione, & temerario ausu inuestituram suscipere presumpsit: canonici rigoris severitate taliter in eum vindicare, & punire obnoxie sat agite, vt eius exempla ceteri imitari debeant, &c. Sunt in eodem Concilio & alij sancti canones, omnesque numero trigintatres, quos si cupis perlegere, poteris: nos breuitatis causa describere hic ommittimus. Cūm alioqui alia pleraq; sint in hac eadem Synodo cōstituta, quæ in ijsdem Actis minimè posita esse leguntur: & inter alia depositio Archiepiscopi Rauennatis, nefandissimi scilicet Guiberti, toties vocati ad Synodū, & semper contumacis perseverant, qui abusus Apostolica Sedis patientia atq; benignitate, meruit tandem ad immensa scelera perpetrata deponi, cūm idem Gregorius post Synodū mox ista scriptis de eius condemnatione ad Rauennates f:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Rauennatis, maioribus & minoribus, qui B. Petrum, eiusq; filium, sanctū videlicet Apollinarem diligunt, saltem & Apostolicam benedictionem.

Quam fideliter, quamque humiliter, beato Petro, nempe Apostolorum Principi Rauennas Ecclesia semper adhæserit, quantamque matris sue, sanctæ videlicet Romana Ecclesia obedientiam in omnibus exhibuerit, vestra fraternitas optimè nouit. Ille autem, qui nunc Ecclesia Rauennatis Episcopus esse dicitur, quomodo eam olim tam ditissimam, quam etiam religiosissimam tyrannica de predatione deuastauerit, & irreligiosa vita exemplo corruperit, & vos patiendo, videndoq; sensisti, & nos certo experimento dicidimus. Sed quia his malis, alijsq; quampluribus flagitijs irretitus atque pollutus, ne argui possit atq; conuinci, superbia fastu elatus contra Apostolorum principem calcaneum erexit, & in nobedientia, quæ sceleri comparatur idolatria, perseverat: Eum sine spe recuperationis, Spiritus sancti iudicio, Apostolica Sedis auctoritate, in S. Romana Synodo esse depositum, præsentium indicijs indubitanter cognoscite.

Quapropter vt nullam ei deinceps, quæ Episcopo debetur, obedientiam exhibeat, omnibus vobis beati Petri Apostolorum principiis auctoritate præcipimus. Si qui vero excommunicationis contagione vulnerati, his salutiferis assisterint repugnare præceptis, eos velut putrida membra à toto corpore Christi (quod est Ecclesia Catholica) anathematis gladio resecamus, atque projicimus. Vobis autem Deum diligentibus, & beato Petro obedientibus ex auctoritate eiusdem Apostolorum principiis omnium peccatorum remissionem largimur. Datum Roma septimo Kal. Decembri, Indictione secunda. Ecce iam bis succisa infelix arbor, primò cum fautor inhaesit schismatiko Papæ Cadalo Parmensi; modò autem, cum simoniacorum & fornicariorum, Archiepiscopus ipse vitio vtroque turpissimus, schismatis auctor erupit. Sed sic præcisa, altiora cultu diaboli extulit ex vberc impietate virgulta, quibus infernalis flamma abundantius nutrienda succresceret. Quando autem ista sint facta, suis locis inferius pro temporis ratione denda.

Inter alia autem negotia idem Gregorius plerosq; primarios Galliarum Episcopos, nempe Rhemensem, Bisuntinum, Senonensem, Bituricensem, ac Turonensem ab

^a Greg. lib.
^b epist. 37.
^c XXIV.
REDAR.
GVIT GRE
GO. PRIN
CIP EM CA
PVANVM.

^d Greg. lib.
^e epist. 18.
^f XXVII.

GVIBERT.
ARCHIE-
PISC. RA-
VEN. DE-
POSITVS.

^g Id. ep. 10
^h XXVIII.

EPIST. DE
POSITION-
NIS AR-
CHIEPIS-
COPRA-
VEN.

XXIX.

^b Leo Ost.
lib. 3. c. 40

ⁱ XXV.

IORDANI
PRIN CA
PVANI
DONATI
MONAST.
S. BENED.

^j XXVI.
INVESTI-
TURA LA
ICORVM
VETITÆ.

^k Idem ibi.
cap. 41.

Aposto-

XXX.

<sup>a Id.lib. 5.
epif. 17.
c. 22.</sup> Apostolicæ Sedis Legato suspensos, Sedem Apostolicam appellantibus, ad primarium officium reuocans, ut iterum audirentur, & constituit. Ad ipsum autem Rhemensem Archiepiscopum priuilegio agentem, quod non nisi à Romano Pontifice iudicari eius causa debeat, aut ab eo missis Legatis: præteralia de priuilegijs ab eadem Sede concessis, & immutatis, ista digna obseruatione rescriptis: b Ad id autem quod de priuilegio dicitis, breuiter interim respödemus, quod possunt quedam in priuilegijs pro re, pro persona, pro tempore, pro loco concedi, quo iterum pro ipso, si necessitas, vel utilitas maior exegerit, licenter valent commutari. Priuilegia siquidem non debent sanctorum Patrum auctoritatem infringere, sed utilitatibus Ecclesiæ prospicere. Inde est, quod Arelatenfis Ecclesia non solum à beato Gregorio Doctore dulcissimo, sed etiam à pluribus eius sancti antecessoribus cum haberet vicem Sedis Apostolicæ, ut omnes Episcopos totius regni Francorum, quod tunc latius extendebatur, ad Concilium conuocaret, eosq; in iudicio constringeret (sine cuius licentia nullus ex supradictis Episcopis longe à suo Episcopatu fuisse erat abire) post aliquam temporis pro quibusdam causis prædicta potestas & auctoritas cessauit, & suam vicem alijs, quibus placuit, Sedes Apostolica concepit. Rhemensis etiam, cui præsides, Ecclesia quodam tempore primatis subiacebat, & ei ut magistro, post Romanum Pontificem obediuit. Quod & de pluribus alijs Ecclesiæ potestis inuenire, si sanctorum Patrum dicta & Acta procuratis diligenter inuestigare. Haec tenus ipse. Hoc eodem anno fortis athleta Christi propugnator Ecclesiæ S. Gebhardus Archiepiscopus Saltzburgensis persecutione Henrici Regis cogitum exulare. de his enim ex Actis eiusdem Ecclesiæ, in vita ipsius recitantur ista: Ea igitur tempestate dominus sapientatus Archiepiscopus fidelis Romane Ecclesia, & veritatis Catholicæ propugnator eminens, qui velut alter Machabeus lorica fidei se succinxerat, & gladio verbi sui castra Ecclesiæ in toto regno Teutonica protegebat. Proinde aure cordis audiens illam Domini vocem in Euangelio clamantis: Qui non est mecum contra me est: & qui non colligit mecum differgit: quia Christum pro redēptione Ecclesiæ ad Crucis brachia pendente sincerā fide sequi studuit, multa tunc persona, & ordine indigna nimis à fautoribus Regis exceptit. Qui mox, & Ecclesiæ sue bona diripiabant, vnuquisque vicina sibi quasi ex permissione Regis vendicans, & bannos domini Papæ, ipsiusq; nostri ob hanc directionem illi factos parvupendens. Tunc etiam magna pars Hungaria terre quondam Ecclesiæ sancti Rudberti tradita ab Episcopo defecisse dicitur. Hac etiam necessitate ob munimenta Ecclesiæ sua in posterum castella duo munitissima C H R I S T I Archimandrita edificavit, scilicet in monte Salzburg, & Vernen, sed & vnum castellum apud Frisacum.

Sub publica & adem fide etiam dato à Rege ducatu Ratiponam veniens, expurgare se, in quibus à Rege culpabatur, recusauit, nisi prius omnia, qua ei ablata fuerant, iuxta statuta emendarentur, inde prolixa inter eum, & inter prolocutores Regis coram Rege agitata est quaestio. Postremò infelice virimique, & indefacta exiuit ab urbe Ratipona, ad urbem sue Sedis eo comitatu quo venerat rediens: sed à media via diuertit, & ad partes secum facientes secessit. Quia demig, mimicis Christi & Ecclesiæ resistere non posuit, velicet a sindone nudus ab eis profugit, quia relicta sede sua in exilium secundo Idus Octobris recessit, anno Incarnationis Domini milleseptuagesimo octavo, & nouem annos, nunc in Suevia, nunc in Saxoniam transmigrando, cum suis filiis Catholice veritatis confessoriis in exilio transegit.

Rex Henricus Perchtoldum quemdam sui erroris consentaneum in cubili Saltburgensis Ecclesia ingessit, qui & eiusdem ecclesia thesaurum ditissimum dissipauit, & multa nostra Admantensis Ecclesia ornamenta, cum nonnullis Sanctorum pignoribus diripiuit; ipsum vero locum nostrum ad solitudinem ferre rededit. Inter cetera pretiosa, quae in tempore idem intrusus seu Exepiscopus nobis absuluit, Rationale vnum ex auro, & gemmis pretiosissimi intextum, aureis catenulis dependens, penè mille marcarum pretio estimatum, quod Imperator Graecia fundatori nostro Geberardo Archiepiscopo, dum legatio Casaris illo functus, filium eius baptizasset, pro munere donauerat, insit praefatus Perchtoldus exponi, militibus suis hac largitur. Duodecim igitur milites ceteris praestigiore, auritis si furentes, pro rapiendo illo in item versi, ante atrium basilica certamen meunt, & mutuis se concidentes vulneribus, octo ex his ibi cederunt. Quidam vero ex fratribus Nor-

duimus presbyter, & a fratre seu custodi functus officio, ad tam uinculum perborrescens, & aliorum quatuor, qui adhuc supererant similiter cede iam peritius vita consulens, arreptum Rationale, in quatuor siuista confregit, cuiq; illorum suam partem tribuens. Qui monachus eodem anno diem clausit extremum. Sed reliqua anni huius, quæ sunt Gregorij, videamus.

Porrò idem Pater sanctissimus ad continendos in Fide Catholica populos extremos orbis borealis, nepe Danos, atque Noruegos, ad eorum Reges litteras dedit, cosquæ preter salutaria monita, quibus eos imbuit, & cohortatus est ad custodiam diuinorum mandatorum, inuitauit mittere Romanos nobiles iuuenes instituendois sacris legibus. In epistola enim ad Olauum Noruegæ Regem hæc de his habet:

Notum autem vobis esse volumus, quoniam desiderium nostrum est, si quomodo possemus, ad vos aliquos de fratribus mittere, qui fideles & docti essent, ad erudiendum vos in omni scientia & doctrina in Christo Iesu, vi secundum Euangelicam & Apostolicam doctrinam decenter instructi, in nullo vacillantes essetis, sed radicati atq; fundati super stabile fundamentum, quod est Christus Iesus, abundantius atq; perfectius in virtute Dei cresceretis, & secundum operationem spiritum fidei, eterna retributione dignum redderetis. Quod quia nobis tum propter longinguitatem terrarum, & maximè propter ignorantias linguas valde difficile est; rogamus vos (sicut & Regi Danorum denuntiauimus) vt de iunioribus, & nobilibus terra vestra ad Apostolicam aulam mittatis, quatenus sub aliis Apostolorum Petri & Pauli sacris ac diuinis legibus diligenter edocti, Apostolice Sedis ad vos mandata referre non quasignoti, sed cogniti, & que Christiana religionis ordo postulaverit, apud vos noꝝ quasfrudes aut ignorari, sed lingua, ac scientia, moribusq; prudentes dignè Deo prædicare, & efficaciter, ipso adiuuante, excolare valeant. Hæc & alia Gregorius ad Regem Noruegæ in fine anni huius, nempe decimo octavo Kalen. Ianuarij, Indictione secunda inchoata.

I E S V C H R I S T I

Annus 1079.

GREGOR. VII. PAP. VACAT IMP. OCCID. 23. Annus 7. NICEPH. BOTON. IMP. 2.

I.

R EDEMPTORIS nostri annus sequitur septuagesimus nonus post millesimum, Indictione secunda, quo Romæ mense Februarij ex more Synodus à Gregorio Papa habita est, in qua inueteratus dierum malorum senex iam octogenarius heresiarcha Berengarius sep̄e reuocatus ad penitentiam, saep̄ relapsus, iterum abiurans hæresim, iureiurando profitetur Catholicam Fidem, damnas errorem, vt eiusdem Concilii Acta docent his verbis d:

Anno ab Incarnatione sempiterni Principis millesimo septuagesimo nono, mense Februarij, Indictione secunda, Pontificatus vero domini Gregorij vii universalis Pontificis anno sexto nondum absoluto, ad honorem Dei, & adificationem S. Ecclesiæ, salutem quotam corporum, quam animalium, ex precepto Sedis Apostolicae conuenerunt finitimi, & diuersarum regionum & prouinciarum Archiepiscopi, Episcopi, religiosaq; persona, vt sanctam Synodum celebrarent.

Omnibus igitur in Ecclesia Salvatoris congregatis, habitus est sermo de corpore & sanguine Domini nostri IESV Christi, multis hac, nonnullis illa prius sentientibus. Maxima siquidem pars patrem & vinum per sacra orationis verba, & sacerdotis consecrationem, spiritu sancto inuisibiliter operante, conuerti substantia liter in corpus Dominicum de Virgine natum, quod est in Cruce pendit, & in sanguinem, qui de eius latere militis effusus est lancia, afferebat, atq; auctoritatibus Orthodoxorum sanctorum Patrum, tam Gracorum, quam Latinorum modis omnibus defendebat. Quidam vero cœcitate nimia & longa perculsi, figuram tantum substantiale illud corpus in dextera Patri sedens esse, seq; & alios decipientes, quibusdam cauillationibus conabantur astruere. Verum ubi caput res egit, prius etiam quam tertia die venit fuit in Synodus, defecit contra veritatem nisi pars altera, nempe S. Spiritus ignis emolumen a palearum consumens, & fulgore suo falsam lucem diuerberando obtenebris, noctis caliginem vertit in lucem.

d apud Gre
gor. lib. 6.
post ep. 17.
SYNODVS
ROMANA
AGITVR.

II.

lucem. Denig^r, Berengarius huius erroris magister, post longo tempore dogmatizatam impietatem, errasse se corā Concilio frequenti confessus, veniamq^s postulans & orans, ex Apostolica clementia meruit, iuravitq^s, sicut in consequentibus continetur:

Iusserandum Berengarij Turonensis presbyteri,
olim diaconi Andegauensis.

mæ Gregorij epistolæ perijste noscuntur, eam integrum voluerit cōseruari in testimonium integerrimæ eiusdem Gregorij de veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistiæ Sacramento confessionis: qua vel vna obstratur os calumniantium schismaticorū. Qui igitur tam magnifice, tanta cum laude de Sacramento Eucharistiæ sentit ac scripsit, quām dispar est, vt finge possit eodem ad vetitam diuinationem abusus, nec clandestino scelere, sed palam coram omnibus Cardinalibus? sunt hec simillima reliquis superius enarratis ab eodem auctore cōfictis portentis. Quousq^s, autē adhuc Berengarius vixerit, quo tove Redemptoris anno diem obierit, suo loco dicturi sumus.

In hoc Concilio disputasse aduersus Berengarium S. Brunonem, qui paulò post Signiæ fuit creatus Episcopus, eius vita Acta testantur. Clariuit iste doctrina & sanctitatem hoc seculo, natus in Longobardia in villa Soleria, patre Andrea, & matre Vvilla, educatus in monasterio sancti Perpetui Astensis Episcopatus, inde Senis inter canonicos cooptatus, atq; Romam veniens à Petro cognomen. Iugno Episcopo Albanensi suscepimus hospitio, hoc anno aduersus Berengarium disputauit, & Signiæ est praefectus, licet iniutus, Ecclesiæ, cogentibus eum ostensis diuinis visionibus, que narrantur in vita ipsius, & Petrus diaconus ex parte refert in appendice ad d Leonem, qui tam dum ait, sub Paschali Papa creatum Episcopum, redarguitur ab auctore vita ipsius, eiusdem saeculi scriptore, qui ait, eum à Gregorio Septimo creatum Episcopum, sedisseque annos quadraginta quatuor usque ad annum quintum Pontificatus Callisti Papæ Secundi. Sed de ipso saepè dicendum inferius. Iam redeamus ad Acta Concilij, que sic pergunt:

His itaq^s p^e & feliciter actis, inter multas proclamations conquesti sunt Legati Regis Rudolphi super Henrico, quod nulli loco nulli persona parcens, religionem Transalpinam contereret, & conculcaret, neminem debitus honor, vel reverentia, vel dignitas tueret, & ceu vilia mancipia non modi sacerdos, sed etiam Episcopi Archiepiscopi caperentur, vinculq^s, maciparentur, partimq^s trucidarentur. Decreverunt ergo quamplures Concilij, nullius iyrannidem gladium Apostolicum debere euaginari: sed distulit Apostolica mansuetudo. Iurauerūt igitur Legati Henrici Regis illud, quod in sequentibus scriptum reperitur:

Sacramentum Nuntiorum Henrici Regis.

Legati domini mei Regis ad vos venient infra terminum Ascensionis Domini, exceptis legitimis sonis, id est morte, vel graui infirmitate, vel captione, absq^s dolo, qui Legatos Romana Sedis securè ducent, & reducent. Et dominus Rex obediens erit illis in omnibus, secundum iustitiam & iudicium illorum. Et hæc omnia obseruabit absq^s dolo, nisi quantum ex iustitione vestra remanserit. Et hæc iuro ex precepto domini mei Regis Henrici.

Item iusserandum Nuntiorum Rudolphi Regis, itidemq^s,

Rudolphi quod sequitur:

Si colloquium ex vestro præcepto constitutum fuerit in partibus Teutonicis, loco & tempore a vobis definito ante presentiam vestram, vel Legatorum vestrorum, dominus noster rex Rudolphus vel ipse veniet, vel Episcopos & fideles suos mittet, paratusq^s erit iudicium, quod sancta Romana Ecclesia decreuerit de causa regni, subire, nulloque malo ingenio conuentum a vobis, siue Legatis vestris constitutum impedit. Et postquam certum, inde vestrum Nuntium videbit de pace in regno constituenda & confirmanda, studebit ut legatio vestra pronenire ad pacem regni & concordiam posset. Hæc omnia obseruabuntur, nisi quantum ex vestra licentia remanserit, vel ex impedimento legitimo, scilicet morte, vel graui infirmitate, vel captione sine dolo. Hucusque Acta Synodi in his, quæ spectant ad legationes Regum ad Synodus missas.

*Sed quomodo, ista se habuerint, & quæ hæc sequuntur, ipse Gregorius narrat in decreto excommunicationis, promulgato anno sequenti, suo loco inferius recitando, quo innotescit, duos Legatos à Rege Henrico hoc anno Romanam ad Synodum venisse, & quæ dicta sunt, promisso, hosque fuisse duos Episcopos, nempe Virdunensem & * Olemburgensem; ipsum vero Henricum Regem hoc anno contra iusserandum impedisse, ne colloquium indictum aliquo modo fieriposset. Tolerasse tamen*

Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem & vi-
num, quæ ponuntur in altari, per mysterium sacra orationis, &
verba nostri Redemptoris substantialiter conuerti in verā & pro-
priam, ac viuiscam carnem & sanguinem Iesu Christi Domini
nostri; & post consecrationem esse verum Christi corpus, quod na-
tum est de Virgine, & quod pro salute mundi oblatum in Cruce
pependit; & quod sedet ad dextram Patris: & verum sanguinem
Christi, qui de latere eius effusus est, nō tantum per signū & virtu-
tem sacramenti, sed in proprietate naturæ, & veritate substantialia,
sicut in hoc Breui cōtinetur, & ego legi, & vos intelligitis. Sic cre-
do, nec contra banc fidem vltorius docebo. Sic me Deus adiuet, &
hæc sancta Dei Euangelia.

Tunc dominus Papa præcepit Berengario ex auctoritate Dei
omnipotentis, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, vt de cor-
pore & sanguine Domini nunquam vltorius cum aliquo disputatione,
vel aliquem docere presumeret, excepta causa reducendi ad fidem
hanc eos, qui per eius doctrinam ab ea recesserant. Haec tenus de
Berengario in Synodo.

Extra Synodum verò foris existens schola Pharisæorum, conuentus malignantium, schismatici Cardinales iuxta illud Euangelicum a: *Qui non colligit mecum dispersit*, monstruosas calumnias in Gregorium commenti sunt: adēd ut sui magnitudine, & deformitate nec aduersarij ipsi
fuerint persuasæ, audi eorum antesignanum Bénonem
ista scriptis proclamantem, & delirantem: *Idem præsumptor*, Gregorius Papa scilicet, ieiunium indixit Cardinalibus, vi
Deus offendetur, quis rectius sentiret de corpore Domini, Romane
ne Ecclesia, an Berengarius. Per hoc manifestè probatus Infidelis
cūni in Nicano Concilio scriptum fit: *Quia dubius in Fide Infidelis
est. Et de corpore Domini signum quesuit, quod petente B. Gregorio
ad firmam mulieris fidem contigit, quando panis Christi
formam accepit digit. Et misit duos Cardinales, Ottoneum & Cu-
nonem ad S. Anastasiam, & cum suppone eisdem Ecclesia Archi-
presbytero triduanum ieiunium peragerent, & illis tribus diebus
singulis per singulos dies Psalterium, & Missas decantarent, vt
superdictum signum eis Christus ostenderet, quod minimè contigit.
Et paulò inferius.*

V. *Ioannes Portuensis Episcopus, qui intimus fuerat, & à secretis
Hildebrandi, ascendit in ambonem B. Petri, & inter multa, audi-
ente Clero, & populo, ait: Tale quid fecit Hildebrandus, & nos, vi-
de deberemus viu*incendi significans de Sacramento corporis Do-
mini, quid Hildebrandus, responsa diuina quarens cōtra Imperato-
rem, fertur inieciſſe igni, contradicentibus Cardinalibus qui af-
sistebant ei. Hæc Benno schismaticus, isthac & alia plura id
genus excogitans, scriptisq; mandans, quo exultimari potuisset
iuste depositus Gregorius iam Pontifex tot annorum.**

VI. *In Moguntino b conciliabulo, contra eundem Grego-
rium celebrato (de quo dicendū inferius) in quo ipse Gre-
gorius impiè depositus ab impijs fuit, damnatus afferitur,
quod esse falsè diceretur antiquus discipulus Berengarij.
Quid si ipsa Acta Concilij non extarent superius recitata,
quibus Berengarij error dñatur, & Berengarius ipse eundem
damnare compellitur? Quid insuper impius præmis-
ta ieiunia ante Concilium damnat, cum id moris antiqui
fuerit, & ritus Ecclesiastici, vt Concilia præcedēte ieiunio
inchoentur? & quām proficue? cūm in eo veternosus ser-
pens Berengarius, spectantibus & audientibus omnibus,
virus euomuerit hæreticæ prauitatis, confessusq; est Ca-
tholicam Fidem. Quam repugnat ista, vt asseleratur Gre-
gorius particeps Berengarij, & per eum ipse Berengarius
inductus sit ad Catholicam Fidem? sed & quām certus af-
fertor semper fuerit, in nullo hæsitans, veritatis, & certi-
tudinis corporis & sanguinis Christi, legat Lector eius epi-
stolam c, scriptam primo anno sui Pontificatus ad Ma-
thildem, qua hortatur eam Sacramento sacratissimæ Eu-
charistiæ vti frequenter. Nos dignas Deo vindici verita-
tis gratias agimus, qui post naufragia, quibus quampluri-*

HENRI-
CVS REX
PERIVRVS
CONTEM-
NIT PON-
TIFICEM.

ista ipsum Gregorium, expectasque viq; in annum sequentem, si fortè Rex perperam factū aliquo pacto corrigere vellet, sed frustrā. Rebus enim bellicis eidem prosperè succedentibus, contempnere prorsus ceperit Henricus Gregorium Papam, quem hactenus se colere & frequentare obsequijs simulauit, timens sibi, regnoque suo. Hoc namq; anno (vt Albertus ait) iterum collatis signis dimicatū est inter Henricum atq; Rudolphum iuxta Fladesheim, vbi in primo cōgressu Saxones terga verterunt.

In hac eadem Synodo Petro Igneo, de quo superius dictum est creatum fuisse Episcopum Albanensem, iniunctam legationem in Germaniam, eq; adiunctum Ydalicum Episcopum Patauinum, tradit Bertholdus in Chronicō hoc anno.

Post hæc autem quæ in Synodo gesta sunt, Acta sic narrant: Iurauit item eodem tempore Archiepiscopus Aquileiensis, nuper electus & confirmatus, Henricus secundum hæc verba:

Ab hac hora & in anteā fidelis ero beato Petro & Papa Gregorio suisque successoribus, qui per meliores Cardinales intrauerint. Non ero in consilio, neque in facto, vt vitam, aut membra, aut Papatum perdant, aut capti sint mala captione. Ad Synodū, ad quā me vocabunt vel per se, vel per suos Nuntios, vel per suas litteras, veniam & canonice obediam; aut si non potero, Legatos meos mittam. Papatum Romanum, & regalia sancti Petri adiutor ero ad retinendum & defendendum, fallo meo ordine. Consilium autem quod mihi crediderint per se, aut per Nuntios suos, sive per litteras, nulli pandā me sciente, ad eorum dannū Legatū Romanū eundo & redeundo honorificè tractabo, & in necessitatibus suis adiuuabo. His, quos nominatim excommunicauerint, scienter non communicabo. Romanam Ecclesiam per secularem militiam fideliter adiuuabo, cū inuitatus fuero. Hac omnia obseruabo, nisi quantum sua certa licentia remanserit. Ex his eximiā sibi laudē comparauit Archiepiscopus Aquileiensis, quod eo tempore, quo reliqui defecerunt ab Ecclesia Apostolica obedientia, ipse iuramento arctius se coniunxit. Pergunt reliqua Actorum.

XII.

Excommunicati sunt in eadem Synodo sine spē recuperationis Archiepiscopus Narbonensis, Thedalus dicitus Archiepiscopus Mediolanensis, Sigefridus dicitus Episcopus Bononiensis, Rolandus Taruensis: item Episcopi Firmanus, & Camerinus, hiq; omnes cum sequacib; suis tam clericis, quam etiam laicis. At postremum sic emissum iuramentum Episcopi Regiensis, Acta continent:

Ego Gundulphus Regensem Episcopatum contra interdictum vestrum, aut vestri Legati, octo diebus non tenebo, neq; aliquo inueniam studio, quo vestra legationi resistatur. Sic me Deus adiuet, & hac sancta Dei Euangelia. Hucusq; ibi de rebus in Synodo gestis. Porro alia quoq; diuersorum Episcoporum in eadem Synodo agitata esse, docet epistola eiusdem Gregorij, ibi tum de his data. Absoluta autem Synodo, Gregorius Legatos misit in Germaniā ad componendas discordias inter Reges. Testatur id ipse Gregorius in epistola ad Mathildem hoc anno datam quinto Nonas Martij, verbis istis: a Legatus Regis in praesentia vniuersitatis Synodi iurauit ex precepto domini suū, eum nostrū mandatis per omnia obtemperaturum. Ea quoque de causa & spē nos iam misisse Legatos nostros, credo tuam scientiam non latere. Quod rursus ad idem Romanum Concilium spectat, inuenimus ibidem confecta Acta de immunitate monasterij Cluniacensis, his verbis:

Dominus ac beatissimus Papa Gregorius VII. anno Pontificatus sui 7. in basilica Lateranensi, que, & Constantina dicitur, in honore Saluatoris, & B. Ioannis Baptiste & sacrae, Conciliū generale celebrans, indicto cunctis silentio surrexit, & dixit: Non eritis fratres, & sacerdotes nostri, immō tota hac sancta Synodus cognoscat & sciat, quia cum ultra montes multa sint monasteria ad honorem Dei omnipotentis, & beatorū Apostolorū Petri, & Pauli votabiliter, & religiose fundata: inter omnia quoddam in partibus illis habetur, quod quasi peculiare, & propriū B. Petro, & huic Ecclesia speciali iure adharet, Cluniacum videlicet, ad honorem, & tutelam huius sanctæ, & Apostolice Sedis ab ipsi primordijs principaliter assignatū, & faciente diuina clementia, sub religiosis, & S. Abbatibus ad id vsg; dignitatib; & religionis peruenit ut

ceteris monasterijs quamvis multum antiquioribus (quam ipse cognoscō) in Dei seruitio, & spirituali fervore praecebat, vt nullū in terra illa (quod ego sciam) huic omnīd valeat ad aquari. Nullus enim Abbas vñquam ibi fuit, qui sanctus non fuerit. Quin abbates, & monachi: huius semper Ecclesiæ filij nullo modo degeneres extiterūt, nec curuauerūt genua sua ante Baal, & Baalim, nec Ieroboam, sed huius S. Romanae Sedis libertatem dignitatēm, imitantes, quā ab origine traxerunt, nobiliter sibi per successiōnis seriem auctoritatem seruauerunt. Non enim alicui vñquam aliena vel terrena potestati colla subdiderunt, in sola B. Petri, & huius Ecclesiæ subiectione, defensione quæ permanentes.

Et idcirco volumus, atq; Apostolica auctoritate firmamus, & contradicimus, vt nulla vñquam persona parua, vel magna, sive potestas aliqua, non Archiepiscopus, non Episcopus, nullus Regum, Ducum, Marchionū, Principum, Comitum, nec etiam alii quis Legatus meus, supra illum locū, & monasteriū vñquam bigam suam aperiat, aliquamne exercet potestatem. Verū in tua tenore priuilegiū nostri, & antecellorum nostrorum auctoritatem, & libertatis immunitatē sibi ab hac Sede concessam integrā, perpetuāq; omnīd possideat, & tantummodo sub aliis Apostolicis ab omni astu, & turbine impugnationis respiret, & in gremio huius sancte matris Ecclesiæ ad honorem omnipotentis Dei, & beatorū Apostolorum Petri & Pauli in perpetuum dulcissimè quiescat.

Et ita vertens se dominus Papa ad dextram partem sydonialis conuentus, percutulatus est eos, dicens: Placet ita vobis? laudatis? Responderunt, Placet, laudamus. Vertens se iterum in sinistrum, eadem interrogavit, eodem quoque modo responsū est à sancto conuētu. Placet, laudamus. Post hac verba stando in throno Pontificali perorata dominus Papa sedet. Hactenus Acta, quæ legimus in Chronicō scripto monasterij Cluniacensis, collecto à Ioanne à Bosco Cœlestino, ad nosque hoc anno Romam allato.

Eodem tempore Massilienses monachos virum sanctissimum Abbatem suum Bernardum, inde ab eodem Gregorio Papa abstractum, & ad legationum functione adhibutum (quem & fungentem legatione in Germania, ab Henrico Regis hominibus captum b vidimus,) requirentes, idem Gregorius his litteris consolatur: c

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei charissimis Fratribus in monasterio Massiliensi commorantibus salutem & Apostolicam benedictionem.

Contrahui vos, immō beatus Petrus communuit, turbavit, & ipse sanabat. Filius namq; illius Abbas vester venit ad nos, & pro eius amore factus est obediens vsg; ad corporis captionem. & quia paratus fuit, si oportere, mori, & ex hoc habebit retributionem. Sed sicut scitis, si fratres mei, rari sunt boni, qui etiam Deo in pace serviant, sed rariissimi, qui pro illius amore persecutiones non timant; vel qui se contra inimicos Dei indubit anter opponant. Proinde Christianareligio (heu prob dolor) penè desperit, & impiorum superbiam nimis accreuit. Prædictus autem pater * noster reuera Apostolorū Principem diligens, in eius acie nobis adhæsit, & adiutorium Christi gubernante, nobis impedit, non surda aure intendens, quod dicit Apostolus: d Si fuerimus socij passionum, erimus & consolationum. Hæc quæso considerent, qui Gregorij Papæ Acta reprehensione digna putarunt: quotquot enim habuit præsens tempus viros sanctitate atque doctrina celebres, hos cunctos liqueat adhesisse Gregorio, qui omnes, quæ ab illo gesta sunt, verbis, scriptisque, atque laboribus subeundis defendere conati sunt: vt S. Hugo Abbas Cluniacensis, sanctus Anselmus Episcopus Luccensis, Bernardus iste laudissimus Abbas Massiliensis, Desiderius Abbas Cassinensis, S. Alphanus Archiepiscopus Salernitanus, Lanfrancus Cantuariensis & alij omnes, quos constat auersatos esse Henricum Regem, non secus ac Eliam Prophetam Achabum Regem. Quæ sola, si (vt par est) dignè pensentur, plus fatis ad Gregorius defensionem esse inuenientur. Pergit verò Gregorius:

Sed quia charitas (licet ratio vos consoletur) ad dolorem vos impellit, eò quod tantum patrem tangit, vobis dulcem quasi longo tempore amiseritis: rogamus vos ex parte omnipotentis Dei, & amore beati Petri, patienter supportate nos, quia cito Deo adiuuante, eum vobis letum remitteremus. Et ex hoc auctoritate beati Petri Apostolorum principis, nobis valde indignis commissa, indul-

XIII.

b. Id. lib. 5.
epist. 7.
c. Id. lib. 6.
epist. 15.

DE ABSEN-
TIA BER-
NARDI
ABBATIS
MASSIL.
CONSO-
LATVR
MONA-
CHOS.
f. * vester.

XIV.
d. 2. Cor. 1.

VIRI SAN-
CTISSIMI
GREG. IN-
HASE-
RVNT.

XV.

<sup>a Greg. lib.
6 epist. 6.
c 20.</sup> <sup>b Id. lib. 7.
p. 7. c. 8.</sup> <sup>c Id. lib. 6.
epist. 16.</sup> ^{XVI.} <sup>d Greg. lib.
6 epist. 17.
DVCM
OPTIMVM
FACTVM
MONA-
CHVM DO-
VIT GRE-
GORIVS.</sup> <sup>e Id. lib. 6.
epist. 19.</sup> <sup>f Id. lib.
epist. 30.</sup> <sup>g Id. lib.
epist. 34.</sup> <sup>h Id. lib.
epist. 1.</sup> <sup>i Id. lib.
epist. 1.</sup>

gen: iam omnium peccatorum vestrorum promittimus, & absolu-
tionem cum benedictione concedimus, &c. Spiritualem eorum
protectionem, sicut & Cluniacensem pollicetur. Data
est epistola hoc anno, quarto Nonas Ianuarij. Porro eundem
Abbatem Bernardum vinculis absolutum ex Ger-
mania in Hispaniam Legatum ab eodem Gregorio Papa
missum esse sequens docet a epistola, scripta ad Episcopum
Gerundensem, & ad Centulii Comitem. Contigit autem
hoc eodem anno eundem Bernardum ex hac vita dece-
dere: in cuius locum idem Gregorius subrogavit fratrem
ipius Richardum Cardinalem in Abbatem Massiliensem,
quem etiam & Legatum in Hispanias misit, ut eius-
dem Gregorij Papae litterae hoc anno, mense Nouem-
bris datae significant.

Inter alia autem negotia quae tunc in Hispania agenda
erant, Gregoriū maximè angebat discordia, quae obor-
tata erat inter filios Raymundi Berengarij post obitum
patris. Erat ille Comes Barchinonensis, præstans viribus
atq; consiliis aduersus Saracenos, quos discordia filiorū
reualescere, & vires sumere Gregorius pertimescebat.
Quamobrem vt eos simul conciliaret, ista scribit ad Gerundensem Episcopum, itidem Berengarium nominatum: *In primis negotium tibi, de quo multum curamus, in-
iungimus. Conperimus enim quod inter filios Raimundi Beren-
garij per vanitatem & superbiam, & maxime per consilium im-
piorum, nimirum ex iniuria diaboli, discordia oritur. Et ego in-
de nimis contristor, tum pro amore patris eorum, qui me satis, ex
quo cognovit, dilexit: tum etiam, quia super Christianā gentem,
qua in partibus illa magno impiorū Sarracenorū odio labore
dignoscitur, graue sentio periculum imminere. Vnde præcipimus tibi,
vt adiunctis tecu religiosis vicinis tuis, Abbatibus scilicet, Tu-
meriense, Ripollense & S. Cucufati, & quoscumq; alios Deum timi-
entes clericos, laicosq; poteris inuenire, pacem inter illos refor-
mare & componere studeas. Quod si acquiesceres monitis vestris
fortasse noluerint, ostensis eius presentibus litteris, ad tenendā eos
trengam: mihi tam vñq; ad determinatum tempus, ex auctoritate
nostræ costringite; infra quod nos tales illuc ex latere nostro
Nuntios dirigamus, qui causam litii eorum ita iustè definiant, vt
non se ad gratiam alicuius nec premo, nec fauore defleant.*

Porro hoc illis debes firmate inculcare, quia si nobis inobedientes
exitterint, & in fraterno odio remanere, diabolo instigante
maluerint; illi quidem, ex cuius culpa, vel superbiam pax ista re-
manerit *gratia sancti Petri auferimus, cumq; sicut membrum
diaboli, & desolatorem Christiana religionis cum omnibus fau-
toribus suis festinabimus à communione Christiane societas ab-
scindere: ita vt nullam deinceps victoriā in bello, nullam pro-
speritatem haberi posset in sacculo. Alteri vero, qui humi litera paci
consenserit, debitang; obedientiam Apostolicā. Sedi exhibuerit,
statuimus ex gratia sancti Petri in expugnabile Apostolicū fauoris
auxilium, eumq; (sicut filium sancte Romana Ecclesie concedet)
ad obtinendam hanc editatē dignitatē paternam modis omni-
bus procurabimus adiuuare, & omnibus Christianis in partibus
illis, vt ei fauere ant, eumq; ad obtinendum principatum adiuuent,
Apostolicā auctoritate præcipiemus, &c. Hæc & alia Grego-
rius hoc anno quarto Nonas Ianuarij in Hispaniam scri-
psit. Ex quibus redarguas eos, qui Raymundi Berengarij
tempora longè post hanc posuerunt, & eos, qui Raymundi
Berengarij vnum Principē diuiserunt in duos. Quæ
autem post hanc fecuta sint, si scire cupis, eos, qui profec-
ti sunt res Hispaniarum, consulas: ista nobis satis ad
institutum, cùm nec, quæ illi habent, sint adeò comperta.*

Quæ etiam die Gregorius d scribens ad Hugonem Clu-
niacensem Abbatem, expostulat, quod calamitoso isto
tempore ducem quendam valde probum, fide integrum,
multis proficuum receperisset inter monachos Cluniacen-
ses, quem ad plurimorum salutem præstabat in sæculo
commorari. Cui inter alia: *Tulisti & receperisti Ducem in
Cluniacensem quietem, & fecisti vt centum millia Christianorū
careant custode, quisnam iste Dux fuerit, non exprimitur.
Magni quidem nominis fuisse virum, ex eiusdem Ponti-
ficis querela implacabilis iisdem insinuata litteris, possu-
mus intelligere. Nam in fine: Confido, inquit, de miseri-
cordia Dei, quod charitas Christi, quæ in te solet habitare, me*

vindicando, cor tuum transfodiet, & quantus mihi dolor esse
debeat de bono Principe ablato matris sua. Romanæ Ecclesiæ
felicit, ostendet. Hæc ipse, cùm pluribus questus eset, quæ
difficile illis temporibus fuerit bonum reperi Princi-
pem, ceterum plurimos non deesse ex omni hominum
genera monachos, qui in coenobijs Deo seruant. Præter
alia complura negotia diuersarum Ecclesiæ, quæ Gre-
gorius litteris est prosecutus, quæ prætermittimus, ne in
his diutius te detineamus fastidientē, litteras quas ad re-
cens creatum Hungariae Regem Ladislaum Principem
maxime pium Gregorius dedit, hic describemus; quæ
sic habent: <sup>c Id. lib. 6.
epist. 19.</sup>

*Gregorius Episcopus seruum seruorum Dei Ladislao Hungaro-
rum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.*

*Sicut fidelium tuorum crebra relatione cognovimus, idemq;
ipsum nostrum attestantibus ratum habemus, excellentia tua ser-
uendum beato Petro, quemadmodū religiosa potestas debet, &
ad obediendum nobis, vt liberalem filium decet, toto affectu, &
cordis intentione parata est. Vnde nimirum deuotionem mentis
tua super hoc studio non indigne laudamus, eiq; sincere gratula-
mur, quod quidem optimorum Regum sequendo vestigia, illustrata
seruando tam in moribus normam iustitiae, quam etiam lineam
nobilitatis in sanguine. Igitur, quia de celsitudinis tua liberalitate
& obedientia satius confidimus, ad quiddam nostram rniuersali
societatem congruens, quod honori quoq; tuo non parum concordat,
mutare te non dubitamus; quatenus in eo & illa, qua de te
verbis solis credita sunt esse vera facti indicio pateat, & nobis si
aperta firmior causa, quæ te præ ceteris regia dignitatis amplius
specialiaq; diligere merito debeamus, &c. Commendat Co-
mitem exiles multe pullos, vt eos restituere debeat, mo-
nitaq; faluberrima ad regimē regni totius impertit & de
Legatis mittendis agit, Deiq; atq; Dei Genitricis, atque
sanctorum Apostolorum opem ad regnum benè dispo-
nendum precatus, finem imponit epistole, datae duodeci-
mone Kal. Aprilis, Indictione secunda.*

Post dies quatuor litteras ad Lanfrancum Cantuarien-
sem Episcopum, amicum charissimum dat, f quibus cum
commoneat eum Règem corrigere in quibus opus sit,
vt autem ipse Romanum se conferat præcipit. Sequenti ve-
rò mense ad Gebuinum Lugdunensem Episcopum & scribi-
ens, confirmat eidem priuilegiū super quatuor prouincias,
nempe Lugdunentem, Rothomagensem, Turonen-
tem & Senonensem, quibus præsit Archiepiscopus Lug-
dunensis; deque his scribit ad earundem prouinciarum
Episcopos.

Accidit his temporibus, quod Gregorij ipsius animū
haud mediocriter perturbauit, nimirum quod VVillel-
mus Rex Anglia Episcopos omnes prohibuerit, ne se
conferrent ad Limina Apostolorum. Gregorius autem
per Hubertum subdiaconū Legatum Apostolicæ Sedis
eum admonendum curauit: cui etiam in mandatis dedit,
vt ex unoquoq; Archiepiscopatu duos Episcopos Romā
ad Synodus venire iubeat. Sic enim de his ad Hubertū
sanctæ Romana Ecclesiæ subdiaconum scribit, mense
Septembri hoc anno, tertia iam inchoata Indictione:
*Multa sunt, vnde sancta Romana Ecclesia aduersa eum queri
potest: nemo enim omnium Regum etiam paganorū contra Apo-
stolicam Sedem hoc præsumpsit tentare, quod is non eribuit fa-
cere, scilicet vt Episcopos & Archiepiscopos ab Apostolorum Li-
minibus ullus tam arreuerentis & imprudentis animi prohiberet.*

Vnde volumus, vt eum nostra vice prudentia tua studeat ad-
monere, quatenus honorem, quem sibi a subditis suis grauter fer-
ret non exhiberi, s. Romana Ecclesia non tantoper laborem immi-
nuere, & debitas gratias agendo, gratiam B. Petri procuret ac-
quirere. Nos enim amicitia nostræ præstina circa eum memores,
& Apostolicam mansuetudinem, quantum, Deo auctore, possu-
mus, imitantes, hucusq; illius culpa pepercimus. Qui si his & simili-
bus, quæ tibi non sunt, modum non imposuerit, omnino sciat se
in am B. Petri in segrauerit prouocaturum. Et inferius: Præ-
tere monemus te, vt parte B. Petri præcipientias, & inuites tam An-
gllicos, quæ Northmannicos ex unoquoq; Archiepiscopatu vel
duos Episcopos ad Romanam Synodum, quam in Quadragesima,
Deo auctore, sumus celebraturi, venire. Qui si forte murmur au-
runt, & ad eum terminum se dixerint interessé non posse; vel post

XIX.
AD NO-
VVM RE-
GEM HVN-
GARIAE
GREG.

XX.
Id. ibid.
epist. 30.

g Id. ibid.
epist. 34.

XXI.
QVID IM-
PIE AV-
DETREX
ANGLO-
RVM.

h Id. lib.
epist. 1.

XXII.

GVILLE.
MVSREX
ANGLIA.
CORRE-
PTVS E-
MENDA.
TVR-
Greg. lib.
7. ep. 25.

XXIII.
b Id. lib. 6
epist. 30.

LANFR.
AD GRE
GORIVM.

XXIV.

XXV.

REX AN-
GLIA AD
GREG.
PAPAM.

• Greg. lib.
9. epist. 1.

XXVI.
QVÆ NO-
VA IN
GREG.
EST CON-
FLATA
CALV-
MNA.

Pascha studeant Apostolica Sedi se praesentare. Acquieuisse Regem Pontifici, immo & vnâ cum redeunte Huberto suos Legatos Roman misisse ad satisfaciendum ipsi, a litteræ eiusdem Gregorij ad ipsum redditæ anno sequenti satis docent. Sed & præ ceteris Principibus Christianæ religiosis tempore illo turbulentissimo, cum Henricus ab Ecclesia Romana schismate se diuinit, eundem Anglia Regem perfidis in obedientia Apostolica Sedis; eiusdem Gregorij Papæ litteræ ad ipsum datæ significant.

Redeunti autem Huberto Legato Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus, litteris b Gregorij acrioribus interpellatus ut Roman se conferret, has litteras reddidit:

Reuerendo sanctæ vniuersalis Ecclesiæ summo Pastori Gregorio peccator & indignus Antistes Lanfrancus seruitum cum debita subiectione.

Litteras excellentiæ vestre per Hubertum, sacri vestri palati subdiaconum porrectas, qua decuit humilitate suscepit. In quarū ferè omni contextu paterna me dulcedine reprehendere studiuit, quod in Episcopali honore positus sanctam Romanam Ecclesiam, vosq; ob eius reverentia minus diligam, quam ante honoris ipsius susceptionem diligere quondam solebam: præsentim cum Apostolica Sedis auctoritate ad ipsius apicem honoris me peruenisse nō dubitem, nec quenquam dubitare existimem. Et quidem, venerande pater, verbis tuis calumniam ingerere nec volo, nec debo. Ego tamen, teste conscientia mea, in memetipso intelligere non possum, quid vel corporalis absentia, vel locorum tanta intercapido aut ipsa qualiscum honorum sublimitas in hac parte vendicare sibi quidquam praualeat, quin mens mea præceptis vestris in omnibus, & per omnia secundum canonum præcepta subiaceat.

Et si præstante Deo, præsens præsenti loqui quandoq; valerem, me amando creuisse; vos verò, quod pace vestra dictum sit, à præstino amore nonnulla ex parte defecisse, non tam verbis, quam rebus ipsi offendem. Verba legationis vestre, cum præfato Legato, vestro, prout melius potui, domino meo Regi suggesti, fuesi, sed non persuasi. Cur autem voluntati vestre omnifaria non assenserit, ipsemet vobis tam verbis quam litteris innotescet. Hæc tunc Lanfrancus. Per Hubertum Legatum Romanum redeuntem, cui & ipse Rex Anglorum VVillelmus litteras dedit, quas reperimus inter eiusdem Lanfranci litteras. Sic enim se habent:

Excellentissimo sanctæ Ecclesiæ Pastori Gregorio, gratia Dei Anglorum Rex & Dux Northmannorum VVillelmus salutem cū amicitia.

Hubertus Legatus tuus, religiose pater, ad me veniens ex tua parte me admonuit, quatenus tibi & successoribus tuis fidelitatem facerem, & de pecunia, quam antecessores mei ad Romanam Ecclesiam mittere solebant, melius cogitarem. Num admisi, alterū non admisi. Fidelitatem facere nolui, nec volo: quia nec ego promisi, nec antecessores meos antecessoribus tuis id fecisse compcripsi. Pecunia tribus ferè annis, in Gallijs me agente, negligenter collecta est. Nunc vero diuina misericordia me in regnum meum reuerso, quod collectum est per præstatum mittitur; & quod reliquum est, per Legatos Lanfranci Archiepiscopi fidelis nostri, cū opportunū fuerit, transmittetur. Orate pro nobis, & pro statu regni nostri; quia antecessores vestros dileximus, & vos præ omnibus sincere diligere, & obedienter audire desideramus. Ita VVillelmus Rex ad Gregorium Papam, exigentem ab eo (vt audiisti) iuramentum fidelitatis. At quod id Rex facere renuisset: ægro animo idem Pontifex tulit, vt patet ex litteris c ad eundem Hubertum subdiaconum Legatum datis, in quibus ista de his habentur: Pecunias sine honore tributas quanti preti habeam: tu ipse potuisti dudum perpendere.

Inter hæc autem cum res Henrici Germanorum Regis prosperioribus successibus augerentur, nescio quid per Legatos Apostolica Sedis actum est in gratiam eiusdem Regis, quo sparsa est aduersus Gregorii Papam calunia, quod Henrico ipse Regi faueret. Perdifficile namque est eum, qui mediatorem inter contrarias partes agit, vt pacce eas conciliet, penes alterutram, interdum apud utramq; suspitione nō laborare priuati studij & affectionis. Quod de se dici, non sine molestia percipiens, vt ea se suspitione liberaret, has, ad quod quotquot in Germania S. Petri fideles essent, litteras dedit, quibus, quam semper fuerit animo in rebus componendis libero, nullisque priuati

affectus compedibus alligato significat, ita scribens hoc anno, exordio mensis Octob. d

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus fidelibus S. Petri in Teutonico regno commorantibus salutem & Apostolicam benedictionem.

Peruenit ad nos, quod quidam ex vobis de me dubitant, tanquam in instanti modo, neceſtate vñſi ſim ſeculari leuitate. Quacertè in cauſa nullus vñſrum, præter instantiam præliorum, maiores me & patitur angustias, & ſuffert iniurias. Quotquot enim Latini ſunt, omnes cauſam Henrici, præter admodum paucos, laudant, ac defendunt, & permixta duritia, ac impietatis circa eum me redarguum. Quibus, Dei gratia, omnibus ſic reſtitutus haſte- nus, vt in neutrā adhuc partem, niſi ſecundū iuſtitiam & equitatē, ſecundum noſtrum intellectū, deglinaremus. Nam ſi Legati noſtri aliquid, contra quod illis imposuimus, egerunt, doleamus, quod ipſi amem, ſicut comperimus, tum violenter coacti, tum dolo decepti fecerunt. Nos verò iniunxiſimus eis, vt locum ac terminum cōmuniſter ſtatuerent opportunum, ad quem sapientes noſtrōs & idoneos Legatos propter diſcuendā cauſam veſtrā dirigeremus, atq; vt in ſedes ſuas Episcopos reſtituerent, & abſtinere ab excommunicatis docerent.

Sed quod contra hæc decepti, vel coacti fecerunt, non laudo. Sciatis indubitanter, quoniam, Deo gubernante nemo hominum, ſue amore, ſue liuore, aut per aliquam cupiditatē potuit me vñquā, aut poterit amodō ſeducere à recta ſemita iuſtitia. Vos itaq;, ſireuera, & in charitate non ficta fideles Dei, atq; sancti Petri eftis, nolite in tribulationibus deficere, verū vt boni emulatores, in incepto fidelitate immobiles perdurate: quoniam qui perſeuerauerit vñſ in finem, hic ſaluuſ erit. In præſentiarum modo nihil vobis de predicto negotio mandare poſſumus, quia Numi⁹ noſtri nondum ſunt reuersi. Quibus itaq; venientibus, ſecundum quod ab ipſis intellexerimus, vobis quanto vñſ poſſumus, veraciter indica- biſmus. Dat. Roma Kalend. Octobr. Ind. et. tertia. Ita Gregorius ad Germanos fideles sancti Petri. Porro Henricus, ſue violentia, ſue dolo nihil penitus prætermisit, vt celebrandum in Germania Conciliū impediret. Cuius rei cauſa ſequenti anno ab eodem Gregorio Papa excommunicandus fuit, vt quæ ſuo loco dicentur, ostendent.

Accidit autem inter hæc, vt Dalmatia Princeps, quem Gregorius auctoritate Apostolica Regem conſtituerat Demetrius ab aduersarijs impugnaretur, cuius cauſa idem Pontifex ad VVezelinum eorum ducem iſta comminando conſcriptis:

Scias nos de prudentia tua multum mirari, vt qui te eſſe dudu- beato Petro, & nobis fideli promiſis: contra eum, quem in Dal- matia Regem auctoritas Apostolica conſtituit, tu modō conueri in- ſurgere. Quapropter nobilitatem tuam monemus, & ex parte beati Petri recipimus, vt aduersus iam dictū Regem deinceps arma capere non preſumus; ſciens quod quidquid in illum auſus fueris, procul dubio te in Apostolica ſedem facturum. Si aduersus ipſum aliquid te forte dicis habere, à nobis iudicium debes expetere, & expectare iuſtitiam potius, quam contra eum ad iniuriam Se- dis Apoſtolica manus tuas armare. Quod ſi te tua temeritatis non penituerit, ſed contra mandatum noſtrum contumaciter ire ten- taueris: ſcias indubitanter, quia gladii beati Petri in audaciam tuam euaginabimus, & eodem pertinaciam tuam, & omnium, quæ tibi in ea reſauerint, niſi reſipſcas, mulctabimus. Si verò obe- diens (ſicut Christianum decet) prudenter exiteris, gratiam beati Petri, & Apostolica ſedis benedictionem, ſicut obtemperans filius, conſequeris. Dat. Roma quarto Nonas Octobr. Indictione tertia.

Eodem anno (vt habet f Saxo Grammaticus) Haral- dus Rex Daniae, vbi duobus regnasset annis, ex hac vita decessit: in cuius locum germanus eius, Kanutus dictus, eſt subrogatus. Qui ſtatiuſ ad Gregorii Romanum Pon- tificem, quem cognouit patrem, legationem miſit: qua quidem in primis ſignificat, ſe profiteri filium eſſe sanctæ Romana Ecclesiæ, eidemque obedientem, à qua & cu- peret inſtitui, & erudiri. Ad quem Gregorius g litteras reddidit, paterna charitatis affectu plenas. Extant ipſe quidem, ſed in ipsarum inscriptione, librarij puto vitio, nomen ipſum Regis, ad quem datae ſcribuntur, legitur mendosè Acono, pro Kanuto; manifestus deprehenditur

d Id. lib. 7
epif. 3.
XXVII.

GREG. PA
PAE PVR.
GATIO.

XXVIII

XXIX.

• Id. ep. 4.
DALMA-
TIÆ RE-
GNI IN
VASORES
COERCET
GREG.

XXX.

f Saxo
Gram. hist.
Dan. lib. II.
KANVTVS
REX DA-
NIÆ
GATI-
ONEMAD
GREGOR.
MITTIT.
Greg. lib.
7. epif. 5.

error, cum nullus eius nominis Rex Danie tunc reperiatur, & certum sit post Haraldum regnasse Kanutum. Epistola autem sic se habet:

*Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei * Acono Regi Danorum salutem & apostolicam benedictionem.*

Sincero charitatis affectu dilectioni tua congratulamur, quia licet in ultimis terrarum finibus positus, ea tamen, que ad Christianam religionem cultum pertinere noscuntur, vigilanter studies inquirere, & quod sanctam Romanam Ecclesiam matrem tuam & universorum recognoscens, ipsius documenta tibi exoptas & exposcis. Volumus etiam, atq[ue] monemus, in his studijs, & desiderijs deuotio tua persistens, & quantum pietas diuina praesiterit, crescens, nullatenus a recto proposito deficiat, sed ad meliora quotidie, sicut prudentiē virum & regiam decet constantiam, roboretur. Animaduertere siquidem debet excellentia tua, quod quanto pluribus supereremus, & dominatur; tanto magis sibi subditos potest exemplo suo aut ad deterius (quod al sit) inflectere, aut ad sanū consilium ignavos etiam provocare. Intueri quippe prudentiam tuam necesse est, temporis vita & gaudia quam caducā sint, quam fugitiua, quae etsi vita diu crederetur mansura, tamen sapientia multis aduersis ex improviso surgentibus, secunda si non possint. Vnde summopere curare oportet, ut ad illa, quae transire nesciunt, & habentem deserere nequeant, gressus tuos constanter dirigas, & affectum mentis intendas. Cuperimus nimium certe de vestris aliquem prudentem clericum ad nos venire, qui & vestra gentis mores, seu continentias secreta nobis pleniter intimare, & Apostolica Sedis documenta, sive mandata plenius eruditus ad vos posset perferre. Dat. Romae Idibus Octobr. Insuper & anno sequenti ad eundem Regem Gregorius alias litteras dedit, de quibus agemus.

Eodem quoque mense Gregorius decernit legationē ad Alphonsum Regem Hispaniarum, cui & dono mittit auream clauiculam, more maiorum, catena sancti Petri ramentis resertam. Qui functus est ea legatione, fuit Richardus sancta Romana Ecclesiæ Cardinalis, Abbas Mafiliensis, de quo superiorius dictum, cum de alia ab eodem legatione perfuncta mentio facta est. Hic verò reddendę sunt eiusdem Gregorij litteræ, ad eundem Regem tunc datae, quibus eum ad contemptum rerum huius temporis & amorem æternarum hortatur. Sic enim se habent:^a

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei charissimo in Christo filio Alfonso gloriose Regi Hispaniarum salutem & apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Deo Laudes & gratias agimus, qui gloriam vestram gratia sua visitationis illustrans, beato Petro Apostolorum principi sive, ac devotione coniuncti, cui omnes principatus, & potestates orbis terrarum subiiciens, ius ligandi atque soluendi in celo & in terra contradidit. Qua de re & vobis merito gaudendum est, quoniam eo ampliora vobis parata sunt præmia, quo diuina dignatio correctionem regni vestri, quod diu in errore permanebat: vsque ad vestram reservauit tempora, ut veritatem Dei & iustitiam, qua illi, qui vos precesserunt, rectores & Principes, & viuens populus tot annis tum cœtitate ignorantia, tum obstinata temeritate caruerant, vestra mereretur suscipere sublimis humilitas, & fidelis obedientia. Verum quia omne opus bonum non tam ab incœpu, quam ex fine suo retributione debitum spectat: excellentiā vestram paterna charitate monemus, vt quod à Legatis nostris de religione Fidei, & ecclesiastici ordinis acceptis, & adhuc, Deo auctore, accepturi esset, firmiter teneatis. Quia si cut certa spes salutis est in his, qui in observatione fidei & doctrina huius sanctæ Sedis Apostolice permanent; ita illis, qui ab eius concordia & unitate exorbitauerint, haud dubie damnationis terror inninet.

Et quidem de vobis bene speramus, quoniam a relatione dilecti filii nostri Richardi Cardinalis presbyteri sancta Romana Ecclesia, quem nunc secundo ad vos mittimus, bonam voluntatem vos habere intelleximus. Sed quoniam deuota corda semper admonitione gaudent, & iste etiam virtutes exercitio indigent; hortamur eminentiam vestram, vt ab hac terrena & caduca dignitate, ad illam, qua cœlestis & eterna est, mentem leuet: hac vtatur sicut transitoria & ciu[m] peritura; illam appetat, qua eternitatē pariter habet, & gloria plenitudinem. Attendere enim, & sollicitare penitare debet, quoniam quotidie ad finem vita volentes nolentes, & operatis, & quidquid diuiniarum, honoris, potentiae, nunc arridet, vicina mors, cum minime putatur, rapiet, & omnia tene-

bris, & amaritudine claudet. Quæ ergo in illis spes, qua gloria, quæ delectatio, aut desiderio esse debet, quæ se amantes decipiunt, sequentes fugiunt, habentes dereliquerunt? Quanto autem in his quæque minus delectatur, minusq[ue] elatione super se rapitur; tanto securius ad ea, quæ vera sunt bona, deducitur. Cuius rei exemplum ipse Dominus ac Saluator noster Iesus Christus aperie monstrauit, cum oblatum sibi ab hominibus regnum pia humilitate respexit, nec speciem quidem terrena sublimitatis in oculis hominum gerere voluit, qui in hunc mundum, ut nos ad regnum cœlestis produceret, venit. Quapropter sicut charissimum filium vos admoneamus, ut hec sedula vobis cogitantes, coram illo vos exhibeat is humilem, qui vos constituit valde sublimem. Et inter omnia, pro omnibus Deo placere studentes, commissa vobis regni gubernacula ita administrare Dei adiutorio procuretis, quæ atque vestra eminentia nullum futura abiectio[n]is, aut infortunij casum sentiat sed ad coronā incorruptibilis regni, & soliū aeternæ gloria træseat.

Vt autem nostra adhortatio cordi vestro altius imprimatur, ex more, Sanctorum misericordia vobis clauiculam auream, in qua tecum tenis beati Petri benedictio continetur, quatenus pro eius presentia patrocinio auctoritate erga vos beneficia sentiat, & in amore ipsius de die in diem feruentes accendamini, promerentes, ut omnipotens Deus, qui illum admirabilis potentia à nexibus ferreū liberavit, eius meritis & intercessionibus vos ab omnium peccatorum vestrorum vinculis absoluat, & ad gaudia aeterna perducat. Ad hac commendamus vobis hunc dilectum filium nostrum, quem (sicut supra diximus) nunc secundo ad vos mittimus, ut eum sicut nos audiat, & in omnibus sibi fauorem exhibeat, quatenus non sit in anis cursus & labor illius apud vos, sed pro commissisbi legatione ea, quæ de ecclesiasticis causis tractanda inuenierit, efficaciter exequi, & ad statum rectitudinis, Deo opitulante, perducere valeat. Cetera vero, quæ hic minus continentur, in eius ore possumus; cuius in nullo dubitetis credere, per quem nostram vobis auctoritatē representari cognoscitis. Dat. Romae dicio octauo 'K[al]. Novemb[ris], Indict. tertia.

Legationem adhuc aliam idem Gregorius Papa decreuit in Britanniam minorē ad Concilium ibidem celebrandum, ea potissimum occasione, ut falsas pœnitentias proscriberet, quibus hæc tenus populus seduceretur, dum absq[ue] aliqua peccatorū emendatione peccantes in iisdem peccatis perseverantes absoluuerentur: quod & anno iuveniori in Romano Concilio fuerat canone sancito correctum. Quod decretū ut propagaretur ad extermos, idem Pontifex laborauit, scribens has litteras ad Britannos anni huius extremo tempore:^b

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Episcopis, sacerdotibus, Principibus, alijsq[ue] omnibus in Britannia commorantibus salutem & apostolicam benedictionem, si obedierint.

Sacerdotalis culminis dignitas tum imperita, tum negligentia sacerdotum (sicut dilectio vestra nouit) ex longo iam tempore, peccatis exgentibus, fuit collapsa. Ex qua quidem re, quasi ex pestiferaradice innumerā mala orta sunt; adeo ut vñq[ue] ad nostrā tempora inter cetera, qua male pullulant vitia, falsa nihilominus penitentia consuetudo moleuerit. Quapropter quia nobis pro officiis nostri consideratione, & sollicitudinis magnitudine imminent, hac & huiusmodi, quantum possumus, Deo largiente, corrige: volumus, atq[ue] Apostolica auctoritate præcipimus ut Legatum nostrum, Amatum videlicet Olorensem Episcopū, qui vicem nostrā in partibus vestris commisimus, stude fraternalis vestra reuerenter conuocate, & vt illo agente synodali Concilium congregetur, vbi cum alijs, quæ ad salutem pertinent animarum, tum etiam de pœnitentia & consultatione diligentius pertractetur. Quia in re hoc summoperè vos cauere oportet, aliosque monere debetis, quia si quis in homicidium, adulterium, perjurium, vel aliud huiusmodi lapsus in aliquo talium criminum permanserit, aut negotiati, quæ vix agi sine peccato potest, operam dederit, aut armam militari aportauerit, excepto pro tuenda iustitia sua, vel domini, vel amici, seu etiā pauperū, necno pro defendendis ecclesijs, nec tamen sine religiorū virorū consilio sumpserit, qui eterna salutis consilii dare sapienter nosuerūt, aut aliena bona iniuste posse fuderit, aut in odium proximi sui excaserbit, vera pœnitentia fructū facere nullatenus potest. Infructuosam enim pœnitentia dicimus, quæ illa accipitur, ut in eadem culpa vel simili, deteriori, vel parum minori permaneatur. Vnde quisquis dignè vult pœnitere, necesse est ut ad fideli recurrit originē, & quod in baptismo promisit,

XXXV.
CLAVIC
LA AV
REA CV
RAMEN
TIS CA
TENAS S.
PETRI
MITTI
TVR.

XXXVI.
DE CON
CILIO IN
BRITAN
NIA CE
LEBRAN
DO.

^b Greg. lib.
7. epist. 10.
XXXV.

II.

XXXV.
III.
DE FALSA
POENI
TENTIA
PROSCRI
BENDA.

diabolo scilicet, & pompis illius abrenuntiare, & in Deum credere, videlicet recte deo sentiendo mandatis ipsius obedere, sollicitus & vigilanter custodire. Quicumq; ergo taliter penituerit (quoniam aliter simulatio dici potest, non penitentia) illi peccatorum remissionem Apostolica fredi potestate largimur: insuper eterna beatitudinis gaudia de omnipotētis Dei misericordia confisi, promittimus. Dat. Roma Octauo Kalendas Decembri, Indictione tertia. Haec tenus de his hoc anno. Porro de vera penitentia idem Gregorius egit rursus Romam anno sequenti in Concilio ibidem congregato, in quo de ipsa renouavit decretum, his omnibus consentiens.

XXXIX

MARTYRIVM S.
STANISLAI EPI-
SCOP. CRACO-
VIENSIS.

XL.

GREG. VL
CISCITVR
SCELVS
IN S. STA-
NISLAVM
ADMIS.,
SVM.

XLI.

Ad coronidem autem praesentis anni apponimus coronam & purpuram sanctissimi martyris Stanislai Cracoviensis Episcopi, qui in spiritu & virtute Eliæ redarguentis Achab, & Ioannis Baptista corripientis Herodem, dum arguit Boleslaum enormiter delinquentem, & non auditur, & iterum corripit, & contemnitur, atq; rursus increpat, despicitur, sententia excommunicationis eum afficit. Quam ob causam ab ipso Rege, dum in altari esset Deo Missæ sacrificiū offerens, crudelissime cæsus, octaua mensis Maij martyrij palmarum est consecutus, plurimisq; miraculis tam viuens, quam mortuus illustratus. Cuius res præclarè gestas, & martyrium præclarius obitum ex antiquioribus monumentis Joannes Longinus in Polonica historia scripsit: qui & seorsum eiusdem glorioissimi Martyris vitam copiosissimè elaboratam Ecclesiæ legendam tradidit. Ipsum verò ritu solenni Innocentius Quartus Romanus Pontifex publicè colendum indixit.

Cum autem tam immane scelus ab iniquissimo Rege perpetratum Gregorius Pontifex percepisset, quomodo vltus sit immensum adeò sacrilegium, accipe quæ Longinus ipse in historia narret: *Tan lugubri & crudeli in Sanctum Dei per Boleslaum Polonia Regem de prompta occisione ad notitiam summi Pontificis Gregorij Septimi varijs nuntijs & litteris perlata: summus ipse Pontifex Gregorius, & vniuersorum suorum tunc Cardinalium cætus in flebilem lamentatione ruens, qua rigiditate Boleslai Regi tam infolens parricidium plectendū esset, matura deliberatione tempus terens, tandem Petro Gnesneni Archiepiscopo, & omnibus Polonia Ecclesiæ Episcopis per speciales scripta dedit in mandatis, quatenus in patrati per Regem Boleslaum, & suos milites facinoris execrationem & pœnam generale interdictum in vniuersa Gnesneni prouincia obseruarent.*

Regem insuper Boleslaum, & Poloniæ regnum omni honore, dignitate, & excellentiæ regali priuauit, & omnes Principes, Barones, Vassallos, & subditos ab eius ditione absoluens, obedientiæ, & subiectionem solitam ipsi exhibere vertuit. Filijs insuper eorum militum, qui Boleslao Regi auxilium, consilium, & assensum in facinus peractum presterunt, ascensum ad qualibet Ecclesiastica officia, beneficia, dignitates, & honores usque ad quartam generationem, &c. Quod autem si eiusmodi litteræ Apostolice in Registro Gregorij ipsius non extant, non adeò mirandum, cum alias complures in eo desiderari, ex ijsdem, quæ extant, Epistolis satis appareat. Secuti mox est Apostolicas litteras vindicta desuper: nam post alia mala ipse Rex, vt alter Cain, factus est profugus super terrā, demū versus in infaniā, errabundus dum vagatur, morte præuentus à canibus est deuoratus, ita vlciscente numine sanguinem sui innocetissimi sacerdotis, anno salutis millesimo octogesimo primo. At hæc ad institutum satis, reliqua, qui cupit, habet quem consulat Longinum ipsum. Transfatum est autem corpus eius postea per Lambertum Episcopum Cracoviensem in Cathedram Ecclesiam, honorificansq; sepulchro reconditum, eiusmodi epitaphio eidem inscripto:

*Tumba Stanislai cineres tegit ista beati,
Regis Boleslai quia non facuet impietati.*

Martyrio meritis cari migravit ad edes.

Felix cui deitas merces, cui sidera sedes.

Hæc de Martireto orbe Catholicō celebrimmo.

Eodem anno ab eodem Gregorio Papa ex Romana Synodo legatio missa est ad sanctum Ladislaus Hungariae Regem, pro Sanctorū reliquijs debito honore perquisendis, atq; religiosè condendis. De qua legatione hæc in rebus gestis sancti Gerardi martyris: a Tum enim à Roma-

na Ecclesia Synodo inunctum est, ut corpora eorum, qui Pannionam Fidei predicatione irrigasset, summo honore afficerentur. Veniente etiam Sedis Apostolica Legato, & nobilium Pannionum coacto consente, sacrum huius beati Martyris corpus eleuatū est, atq; Regis Ladislai, & Principum humeris translatū, honorificè depositum eo loco, ubi pro meritis tanti Patriis superna gratia efficiendis, & declarandis miraculis largius coruscet. Tunc etiam eleuatū esse reperitur corpus sancti Stephani Regis: tempora enim probè cōueniunt. Nam cum ex eius vita Actis constet id factum anno quadragesimo quinto post eius obitum, cumq; contingere manifestū sit anno Redemptoris millesimo trigesimo quarto: vtq; hoc Redemptoris anno septuagesimo nono post millesimum id oportuit accidisse. Sed secundum statutam à nobis superius chronologiam, auctoritate scriptorum eius temporis roboratam, qua diximus accidisse eius obitum anno Christi millesimo trigesimo octauo: vtq; quatuor ex his minus neccesse est annos. Quomodo ex mandato pariter Romani Pontificis factum id afferatur; consule quæ ad finem viæ eiusdem sancti Stephani b Regis leguntur.

<sup>a Extant
apud Sur.
tom. 5. die
24. Sept.
in fin.</sup>
LEGATIO
AD REG.
HVNGA-
RIA PRO
VENERA-
TIONE SANCTO-
RVM.

<sup>b Extant
apud Sur.
tom. 4. die
20. Aug.</sup>

I E S V C H R I S T I

Annus 1080.

GREGORII VII. PAP. VACAT. IMP. OCCID. 24.
Annus 8. NICEPH. BOTON. IMP. 3.

OCTOGESIMVS iam agitur annus post millesimum Indictione tertia inchoatus, cuius exordio, nempè quarto Nonas Ianuarij Gregorius Papa Vratislauum Boemiam Ducem, participantem cum excommunicatis redaguit, eumq; fatalibus monitis ad meliorem frugem reducere conatus est. Cui quod rogauerat de licetia dicendi diuinum officium lingua Slavonica, denegauit omnino, ista rescribens: *c Quia verò nobilitas tua apostulauit, quod secundū Slavonicam linguā apud vos diuinū celebrari annueremus officiū: si uos huic petitioni tue nequaquam posse auere. Ex hoc nempè sepiù volentibus liquet, non inveniād sacram Scripturam omnipotenti Deo placuisse quibusdam locis esse occultam; ne si ad liquidū cunctis pateret, forte vilesceret, & subiaceret despectui, aut praece intellectu à mediocribus, in errorem induceret. Neque enim ad excusationem iuuat, quod quidam religiosi viri hoc, quod simpliciter populus querit, patienter tulerunt, seu incorrectam dimiserunt, cum primiua Ecclesia multa dissimilauerit, que à sanctis Patribus postmodum, firmata Christianitate, & religione crescente, subtili examinatione correcta sunt:*

Eodem mense, idem Gregorius Papa in Arnulphum Comitem graffatorem, qui Henricum Leodiensem Episcopum, ad Limina Apostolorum venientem fuerat deprætatus, & eundem iurare coegerat non repetere quod amiserat, ad Theodoricum d Virdunensem Episcopū litteras dedit, quibus eum monuit, in eundē Synodū cōgregari, hominem ad penitentiā cohortari: quod si non paruisset, in eundem excommunicationis sententiā promulgar. Interea verò à iuramento, quod vi coactus præstiterat, eundem Henricum absoluit.

Mense verò Martij Romæ Conciliū ex more celebratur, cuius Acta, quæ fuerunt collecta, inter eiusdem Gregorij Papæ epistolas ita posita leguntur: *c*

Anno ab Incarnatione Domini millesimo octuagesimo, Pontificatus vero domini Gregorij Septimi Papæ anno Septimo Indict. III. celebrauit ipse dominus Papa Synodus Romæ, vbi interfuerunt Archiepiscopi & Episcopi diuersarū urbiuum, necnon & Abbatū, ac diuersorū ordinū clericorū & laicorū innumerabilis multitudo. In qua Apostolica Cœfstituta a corroborans multa, quæ corrīgenda erant, correxit, & quæ corroboranda, firmavit. Inter cetera namq; in fine synodalis absolutionis de inuestituris hac annexuit, & perpetua memoria pro posteris scribenda mandauit, ita dicendo:

Sequentes statut a sanctiorum Patrum, sicut in prioribus Concilijs, que, Deo miserante, celebrauimus, de ordinatione ecclesiasticarum dignitatū statuimus; ita & nunc Apostolica auctoritate decernimus, ac confirmamus. Ut si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatum de manu aliquius laicæ personæ suscepit, nullatenus

<sup>c Greg. lib.
7. epist. II.</sup>
NOLVIT
GREGOR.
LINGVA
SLAVONI-
CA DIVI-
NVM OF-
FIC. CELE-
BRARI.

<sup>d Id. epif.
13. 14.
QVID IN
ARNVL
PHVM CO
MITEM
GRASSA-
FOREM.</sup>

<sup>e Id. post.
epif. 14.
CONCILI-
VM ROMA
NYM.</sup>

<sup>III.
DE PROHI-
BENDIS
INVESTI-
TVRIS
CONFIR-
MATYM
DECRE-
TVM.</sup>

inter Episcopos vel Abbatibus habeatur, nec villa ei ut Episcopo seu Abbati audiencia concedatur. Insuper etiam ei gratiam sancti Petri, & introitum ecclesie interdicimus, quousq; locum, quem sub criminis tam ambitionis, quam inobedientia (quod est scelus idolatria) capit, resipiscendo non deserit. Similiter etiam de inferioribus ecclesiastis dignitatibus constitutus.

Item si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet saularium potestatum, aut personarum investituram Episcopatu, vel alicuius Ecclesiastica dignitatibus dare presumperit, eiusdem sententia vinculo se obstructum esse sciat. Insuper etiam nisi resipiscit, & Ecclesia propriam libertatem dimittat diuina animaduersionis ultionem in hac presenti vita tam in corpore suo, quam ceteri suis rebus sentiat, a vt in aduentu Domini spiritus saluus sit. Hec de inuelitituris in superioribus Synodis antea constituta Gregorius voluit confirmari, atq; perpetuo iteratis sanctionibus stabiliri. Sicut & anathema in schismatics contumaces ipsis verbis:

Item sententiam depositionis & excommunicationis iam plerunque datum in Thedaldum Mediolanensem dictum Archiepiscopum, & Guibertum Rauennatum, & Rolandum Taruistensem, confirmamus & corroboramus. Et Petrum olim * Rothonensem Episcopum, nunc autem Narbonensis ecclesia iusasorem pari sententia damnamus. In Northmannos autem ista:

Item si quis Northmannorum terras sancti Petri, videlicet illa partem Firmanae Marchie, que nondum peruersa est, & Ducatum Spoletanum, & Campaniam, necnon Maritimam, atq; Sabinum, & Comitatum Tiburtinum, necnon monasterium sancti Benedicti montis Casini, & terras sibi pertinentes; insuper etiam Beneventum inuadere, vel depredari presumpserit; gratiam sancti Petri, & introitum ecclesie ei vsg; ad satisfactionem interdicimus. Verum si quis illorum aduersus habitatores harum terrarum aliquam iusta causam habuerit, prius à nobis, vel a rectoribus, seu ministeriis mibi constitutis iustitia requirat: quasi ei denegata fuerit, concedimus, vt pro recuperatione suarum rerum de terra illa accipiat, non tamen ultra modum, nec more prædonum, sed vt decet Christianū & eum, qui sua magis querit recipere, quam aliena diripere, & qui timet gratiā Dei amittere, & maledictionē B. Petri incurrere. Sequens canon sancitus est de vera penitentia, quem recensere prætermittimus, cum de ipso dictum sit anno superiori ex litteris eiusdem Pontificis ad Britanię Episcopos datis.

Actum est post haec de restituenda legitima electione Episcoporum: de qua eiusmodi sancitus est canon: Quoties defuncto pastore alicuius Ecclesie, alius ei ei canonice subrogandus, instantia visitatoris Episcopi, qui ei ab Apostolica, vel metropolitana Sede directus est, Clerus & populus, remota omni saulari ambitione, & timore atq; gratia, Apostolica & Sedi, vel Metropolitani sui consensu pastorem sibi secundum Deum eligit. Quod si corruptus aliquo viito alter agere presumpserit, electionis perpetrare facta omnium fructu carebit, & de cetero nullā electionis potestate habebit. Electionis verò potestas omnis in deliberatione Sedi Apostolica, sive Metropolitanai consitit. Si enim is, ad quem consecratio pertinet, non ritè consecrando, teste B. Leone, gratiam benedictionis amittit; consequenter is, qui ad prauam electionem declinauerit, eligendi potestate priuatur.

His ita peractis, nouissime omnī in eodem Concilio de promulgando in Henricū Regem anathemate, in quod ipse multiplice nomine Apostolica Sedi contumax atque periusus, seipsum sapienter implicuisse, actū est. Toleratus ipse quidem iam triennio, cum (vt vidisti) præmissionis fux, postquā ab eodē Pōtifice est absolutus, prævaricator extiterit, atq; toties iuratis per Legatos suos in Romanis Synodis pollicitationib; semper aduersa præstiterit, & in deteriora quotidie prolapsus fuerit. Tolerasset adhuc, puto, diutius, nisi tanta eiusdē Gregorij patientia ab Ecclesiā fidelibus in deteriorē partem accepta ipse in suspicionem vehementer iam (vt audisti anno superiori) effet adductus tacita conniuentia cum Henrico, non sine graui scando totois Ecclesie. Quamobrem inuitus licet, & nolens, tractus est tamen, vt in hoc eodem Concilio excommunicationē (vt diximus) in eundem Henricum Regem his ipsius verbis scilicet promulgaret:

Beate Petre princeps Apostolorum, & tu beate Paule Doctor Gentii dignamini quao aures vestras ad me inclinare, meq; cle-

menter exaudire. Quia Veritatis estis Discipuli & amatores, adiuuate vt veritatem vobis dicam, omni remotafalitate, quam omnino detestamini, vt fratres mei melius mibi acquiescat & sciant, & intelligent, quia ex vestra fiducia post Dominum, & matrem eius semper Virginem Mariam, praus & iniquis resisto, vestris autē fidelibus auxilium praesto. Vos enim scitis, quia non libenter ad sacrum ordinem accessi, & inuitus ultra montes cum domino Papa Gregorio abi, sed magis inuitus cum domino meo Papa Leone ad vestram speciale Ecclesiam redi, in qua viciung, vobis deseruui. Deinde valde inuitus, cum multo dolore & gemitu, ac planctu in throno vestro valde indignus sum collocatus. Nec id dico, quia non ego vos, sed vos elegistis me, & grauiusq; pondus vestre Ecclesie supra me posuistis. Et quia super monte excelsū me inuictis ascendere & clamare, atq; annuntiare populo Dei sceleris eorum, & filiis Ecclesie peccata eorum: membra diaboli contra me ceperunt insurgere, & vsg; ad sanguinem presumpserunt in me manus suas iniuste: c Afterunt enim Reges terra, & Principes seculares & Ecclesiastici: aulici & vulgares conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduersus vos Christos eius, dicentes: Distrupamus vincula eorum & projectamus a nobis iugum ipsorum. Et ut me omnino morte, vel exilio confunderent, multis modis conati sunt in me insurgere.

Inter quos specialiter Henricus, quem dicunt Regem, Henrici Imperatoris filium, contra vestram calcaneum erexit, Ecclesiam, facta cum multis Episcopis Ultramontanis & Italiciis conspiratione annitens me deyicendo, eam sibi subiungare. Cuius superbie vestra restitit auctoritas, eamq; nostra destruxit potestas: qui confusus & humiliatus ad me in Longobardiam veniens, absolutionem ab excommunicatione, quiescit. Quem ego videns humiliatum, multius ab eo præmissionibus acceptis de sua vita emendatione, solam ei communionē reddidi, non tamen in regno, à quo eum in Romana Synodo deposueram, instauravi, nec fidelitatē eius omnium, qui sibi iurauerant, vel erant iuraturi, à qua omnis absolui in eadem Synodo, vt sibi seruaretur, præcepī. Et haec idē detinui, vt inter eum & Episcopos, vel Principes Ultramontanos, qui ei causa iussiona vestre Ecclesie restiterant, iustitiam facerem, vel pacem componerem, sicut ipse Henricus iuramento per duos Episcopos mibi promisit. Prædicti autem Episcopi & Principes Ultramontani audientes illū non seruare mibi quod promiserat, quasi desperati de eo, sine meo consilio, vobis testibus, elegerunt sibi Rudolphū Ducem in Regem. Qui Rex Rudolphus festinanter ad meas Nuntio, indicavit se coactum regni gubernacula suscepisse, tamen se paratum mihi omnibus modis obedire.

Et vt hoc verius credatur, semper ex eo tempore eundem mihi semper misit sermonem, adiçiens etiam, filio suo obside, & fidelis sui Duci Bertholdi filio, quod promitterebat firmare. Interea Henricus caput me precari, vt illum contra prædictum Rudolphū adiuarem, Cui respondi, me libenter facere, audit a vtriusq; partis ratione; vt scirem cui iustitia magis faueret. Ille verò putans suis viribus eum posse deuincere, meam contemptis respunctionē. Postquam autem persensit, se non posse, sicut sperauit, agere; duo Episcopi, Virdunensis videlicet, & Osenburgenis de consentaneis suis Romanis venerunt, & in Synodo ex parte Henrici me, vt ei iustitiam facerem, rogauerunt, quod & nuntiū Rudolphis fieri laudauerunt. Tandem, aspirante Deo, sicut credo, statui in eadem Synodo, in partibus Ultramontanis fieri colloquium, vt illic aut pax statueretur, aut cui amplius iustitia faueret, cognosceretur. Ego enim (sicut vos mihi testes esis Patres & domini) vsg; hodie nullam partem disposui adiuuare, nisi eam, cui plus iustitia faueret. Et quia putabam, quod iniustior pars colloquium nolle fieri, vbi iustitia suum locum seruaret: excommunicauit, & anathematis alligauit omnes personas, sive Regis, sive Ducis, aut Episcopi, seu aliqui hominis, qui colloquium aliquo ingenio impedirebant, vt non fieret. Prædictus autē Henricus cum suis fautoribus non timens periculum inobedientia (quod est scelus idolatria) colloquium impediendo excommunicationē incurrit, & seipsum anathematis vinculo alligauit, magnamq; multitudinem Christianorum mori tradi, & Ecclesias fecit dissipari; & totum penē Teutonicorum regnum desolationi dedit.

Quapropter confidens de iudicio & misericordia Dei, eiusque p̄fissima matr̄ semper Virginis Maria, fultus vestra auctoritate, sap̄ nominatum Henricum, quem Regem dicunt, omnesq; fautores eius excommunicationi subiūcio, & anathematis vinculu alligo, & iterum regnum Teutonicorum, & Italia ex parte omnipotenti

c Psal. 2.

X.

XI.

XII.

tentis Dei & vestra interdicens ei, omnem potestatem, & dignitatem illi regiam tollo, & ut nullus Christianorum ei sicut Regi obediatur, interduo: omnesq; qui ei iurauerunt, vel iurabunt, de regni dominatione, à iuramentis promissione absoluimus. Ipse autem Henricus cum suis autoribus in omni congreßione belli nullas vires, nullamq; in vita sua victoriam obtineat. Ut autem Rudolphus regnum Teutonicorum regat & defendat, quem Teutonici elegunt sibi in Regem; ad vestram fiduciam ex parte vestra, dono, largior, & concedo omnibus sibi fideli adharentibus absolutio nem omnium peccatorum, vestramq; benedictionem in hac vita, & in futura, vestra fides fiducia, largior. Sicut enim Henricus pro sua superbum inobedientia & falsitate à regni dignitate iuste abieciuntur, ita Rudolpho pro sua humilitate, obedientia & veritate, potestas, & dignitas regni concedatur.

XIII.

Agite nunc quæsio, Patres & Principes sanctissimi, vt omnis mundus intelligat, & cognoscat, quia si potestis in celo ligare & absoluere; potestis in terra Imperia, regna, Principatus, Ducatus, Marchias, Comitatus, & omnium hominum possessiones pro meritis tollere vniuersq; & concedere. Vos enim Patriarchatus, Primatus, Archiepiscopatus, Episcopatus si equenter tulistis prauis, & indignis & religiosis viris dedijtis. Si enim spiritualia iudicatis; quid de secularibus vos posse creaendum est? Et si angelos, dominantes omnibus superbis Principibus, iudicabitis; quid de iliorum seruū facere potestis? Addiscant nunc Reges & omnes faculi Principes, quanti vos estis, quid potestis: & timeant parvus pendere iustitionem Ecclesie vestre, & in predicto Henrico tam cù iudicium vestrum exercete, vt omnes sciant, quia non fortuito, sed vestra potestate cadet. Confundatur vitia ad pœnitentiam, & vt spiritus suus saluus in die Domini. Acta Roma Nonis Marij, Indictione tertia. Hucusque excommunicationis decretum, Aclaq; Synodi tunc Romæ habita.

XIV.

DE IMPIO
RVM PRO-
SPERITA
TE.

b Iere. 12.

Psal. 72.

d Psal. 36

XV.

DE VIN-
DICTA IN
HENRI-
CVM SERA
SED GRA-
VIS.

c Sap. 11.

f 1. Re. 15.

late Deum appetit, dum filios in patrem statuit esse carnicies, acerbissimos suæ sententiæ executores. Hoc namq; concipitur anno eius filius Henricus Quintus, qui patrem regno pulsum, exulum mori coegit. Ita in Auctario ad Lambertum: sed de his inferius suo loco dicendum, modo historiam prosequamur.

Vbi in Concilio abrogatum est regnum Henrico, & collatum ipsum Rudolpho, tum ad eum ipse Gregorius coronam misit, cui versus iste fuit inscriptus:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Errant tamē, qui coronā ipsi missam à Pontifice tradunt, cum ab Episcopis, atq; Principibus Germaniaæ Rex fuerat nominatus. Nam ipso teste Gregorio, nunquam usq; in hanc diem ab Apostolica Sede fuerat in Regem confirmatus, expectante conuocari Conciliū, in quo de vtrius Regis iuribus ageretur.

In hac eadem Synodo ventilatam esse antiquam contiouersiam inter Turonensem, atq; Dolensem in Britannia Ecclesiam, eiusdem Gregorij Papæ litteræ ad Episcopos Britanniaæ datæ & significant; at nec quid certi est definitum, sed de mittenda legatione in Britanniam ad causam cognoscendam, deliberatum est. h Actumq; de iuribus Leinouicenis Ecclesiæ super duo monasteria, à monachis Dolensibus usurpata, deque alijs occupatis ab Archiepiscopo Rhemeni. Hæc & alia id genus ad diuersas Ecclesias pertinentia actitata ibi noscuntur, atque haecneus de his, quæ ad præsentem Synodum spectant.

At quid anathematis iaculo fauciatus Henricus? Habito cum suis Episcopis eadem sententia ab Ecclesia separatis, atq; Principibus iisdem excommunicationis vinculis colligatis contilio: de dimouendo è Pontificatu Gregorio, iam annum octauum in Cathedra Petri sedente, inita conspiratione, decernit. Crimē excogitatur, locusq; hisce perficiendi decernitur Moguntia, quo decem & nouem duntaxat inuenti sunt, qui conuenirent, schismatici Episcopi, sed paucitatē pertæsi, alias commodior locus, quo turba in unum coiret schismaticorū, tam ex Germania, quam ex Italia, Brixia, seu Brixino in Noricis eo infamāda conuentu deligitur. Quidnam autem fuerit obiectum in tantum Pontificem: hæc accipe ab auctore eius temporis, eodem intimo familiari eiusdem Henrici Regis, qui ipsius vita conscripsit, imò pro domino suo potius Apologiam; qui dum ad ista peruenit, quæ vitasse non potuit, hærens in salebris, quomodo excuset herum, non inueniens, sati fecisse putauit, si leuiter reprehensum prætereat, hæc dicens, ab iterata à Gregorio in Regem excommunicatione auspiciata orationem:

Ad quorum criminationem Apostolicus cum iterū banno, vt ipsi iactabant, illigavit. Sed non magni ponderis ille bannus habebatur, eo quod non rationis, sed arbitrij, non amoris, sed odio esse visideretur. Cernens autem Rex Apostolicum ad hoc tendere, vt se regno priuaret, nec alia sua obediencia contemnū, nisi vt regno renunciaret: ex obedientia in rebellionem, ex humilitate in tumultu relatio coactus, hoc Apostolico facere parabat, quod Apostolicus sibi facere intenderat. Cessa, obscurro, Rex gloriose, cessa ab hoc molamine, vt Ecclesiasticum caput de sue culmine deiçias, & in reddenda iniuria reum facias: iniuria pati felicitatis est, reddere criminis. Quarebat itaq; Rex causas & occasiones, quælibet eum ejusceret. Inuentumq; est, eum Romanam Sedem olim aburata in sedisse, quam idcirco abiurauerit, quia ad eam, dum Archidiaconus esset, adhuc viuente domino suo, per ambitionem aspirare voluerit. Vtrum bac vera sint, an falsa, parum comperi: alij afferbant, alij signum esse dicebant. Vtrisq; Roma fuit in argumentum. Hu quod Roma mundi domina, nunquam pateretur tale nefas: illus, quod ea cupiditatis ancilla facile permitteret ob pretium omne nefas. Mibi autem in medio res relinqienda est, cum incerta, nec possum defendere, nec ausim affirmare. Hæc auctor eius temporis, Henrico ipsi à secretis inhærens, pro domino & hero suo nihil prætermittens, quod ad excusationem, atq; defensionem spectare posse cognouerit. Quibus plane redarguas atq; deiçias totum illum à Bennone male congestū in Gregorium calumniarū acerū; ex quibus auctor schismaticus Conradus Vrspurgensis Abbas noscitur ita conflasse decretum, quod recitat, hæc dicens:

XVI.

CORONA
RVOL-

g Greg. lib.
7. epist. 15.
h Id ibid.
epi. 17. 20.

XVII.

CONCILI-
ABVLVM
MOGVN-
TINVM
ET BRI-
XIENSE.

XVIII.

QVID IN
CVLPAM
EXCOGI-
TATVM
IN GRE-
GORIUM.

Anno Domini millesimo octogesimo, cum apud Brigiam Noricam triginta Episcoporum conuentus, necnon & optimatum exercitus non solum Italiae, sed & Germaniae iuſſu Regis Henrici congregaretur: factus est omniū consensu aduersus Hildebrandum Papam, cognominariū Gregorium Septimū, quem pseudomonachum, totiusq; vesaniae pestiferū Principē, & præcipue sanctæ Romanæ Sedis inuasorem affirmantes, ab Apostolica Sede depellendum, quamvis absentem dijudicabant, & Vuigbertū Rauennensem Archiepiscopum ipsi subrogandum eligebant. Huius decreti concluſio hæc est: *Quia inquiunt, illum conſtat non à Deo electum, sed à ſeipſo, in fraude, ac pecunia impudentiſimè obiectum. Qui Ecclesiasticuſ ſubuerit ordinem: Qui Christiani Imperij perturbauit regnum: Qui Regi Catholico ac pacifico corporis & animæ intentat mortem: Qui perirum defendit Regem: Qui inter concordes ſeminauit discordiam, inter pacificos lites, inter fratres ſcandala, inter cōiuges diuortia: & quidquid quiete inter pię viuentes ſtare videbatur, concuſſit.*

Nos, auctore Deo, congregati in vnum, Legatis, ac literis freti decem & nouem Episcoporum, die ſancto præterita Pentecostes Moguntiæ congregatorū, contra eundem Hildebrandum procaciſimum, facrilegia ac incendia prædicantē, periuria & homicidia defendantem, Catholicam & Apostolicā Fidē de corpore & ſanguine Domini in quæſitionē ponentem, heretici Berengarij antiquū diſcipulum, diuinationū ac ſomniorum cultorem, maniſtum necromanticum, phytonico ſpiritu laborantem, & idcirco à vera Fide exorbitantem, iudicamus canonice deponendū & expellendum: & niſi ab ipſa Sede, his auditis, deſcenderit, in perpetuum condemnandū. *Facta ſunt autem hæc septimo Kal. Iulij, feria quinta, Ind. tertia. Hæc apud Vrpergenſem concinata (vt diximus) ex Bennoniſ calumnijs à posterioribus ſchismaticis. Nam que illi priores hoc anno aduersus Gregorium intulerint, ex recitatæ Regis vitæ auctore didicimus. Sed ex hoc ipſo eorundem ſchismaticorū decreto diſcere potes, in quo poſt enumeraſtas ſingulas cauſas depositione Gregorij dignas exiſtimatas, vſq; ad illa verba: Nos, auctore Deo, congregati in vnum, &c. Quibus ſe afferunt eſſe permotis ad eundem Pontificem deponendū: ab Vrpergenſi illa adduntur, quæ poſteā fucre à Bennone conficta, ſui deformitate adeo móſtruosa, vt ante omnia alia in decreto illo fuſſient ibidem collocanda, ſi vel excogitata fuſſient, atq; in Gregorium tunc obiecta. Sed neq; de his villa mentio in epiftola illa infamissima, quā Henricus Rex ad Gregorij Pontificem ſcripſit, quam proximè reddituri ſumus. Sed anteā videamus, quæ de eodem conuento Brixieni in Gregorio Guillelmus Bibliothecarius habeat.*

Hic quidem ipſe temporis huius scriptor de Brixieni ſchismaticorum conciliabulo agens, hæc habet poſt creationē pseudopontificis Guiberti: *Hunc talem Henricus Rex adorauit pronus in terram: cui etiam ſuadente Dionyſio Placentino Epifcopo, iurasse aſſeritur, vt ab eo Imperij coronam acciperet. Quid plura? ita peccatis exigentibus, omnes qui aderant præſentes, mente exacati ſunt, vt non respicerent cœlum, ſed ad eius veſtigia oſculāda (heu pro dolor!) ſe pateriter incuruarent. His ita peraſtis, Rex in apertam hærem lapsus, ad propria in oclausi Apofololorum regressus eſt: Guibertus verò hæreſarcha insignitus papalibus inſignijs, cum complicibus ſuis pomposè intravit Italiam. Hucusque de his Guillelmus. Sed iam audi virulentam Epiftolam, quam poſt pseudoſynodum Henricus Rex ſcripſit ad Gregorium Romanum Pontificem: quam cuſum poſt Henrici vitam antiquitus ſcriptam, ſed reſcrita, hiſ verbiſ deſcriptam, inuenies:*

Henricus non vſurpatiū, ſed pia Dei ordinatione Rex Hildebrando non iam Apofolico, ſed falſo monacho.

Hanc talem pro confuſione tua ſalutationem promeruiti, qui nullum in Eccleſia ordinē prætermiſisti, quem confuſionis, non ho‐noris, maledictionis, non benedictionis particeps non feceru. Ut enim de multis paucis & egregia loquamur: rectores sanctæ Eccleſie, videlicet Archiepifcopos, Epifcopos, vel presbyteros non modo non tangere, ſicut Chriftos Domini, non timuisti, quin ſicut ſeruos,

neſcientes quid faciat dominus eorum, ſub pedibus tuis calcasti. In quorum conculatione tibi fauorem ab ore vulgi conparasti, quoſ omnes nihil ſcire, te autem ſolum omnium noſſe iudicasti. Qua viſtigſcientia non ad adſicationem, ſed ad diſfraktionem viſtigſtuiſti: vt iure hoc beatū Gregorium, cuius nomen tibi vendicasti, de te credamus prophetaffe, dicentem ſic: Ex affluentiā ſubiecto rumplerumq; animus Prelati extolitur; exiſtimat ſe plus omnibus noſſe, cum ſe videt plus omnibus poſſe.

Et nos quidem hac omnia ſuſtinuimus, dum Apofolica Sede diſhonorem conſeruare ſtudiuiſſimus: ſed tu humilitatem noſtram* timorifore intellexisti, ideoq; in ipſam regiam potestatem nobis à Deo confeſſam exurgere non timuisti, quam à nobis auferre auſſus es minari, quaſi nos à te regnum acceperimus, quaſi in tua, & non in Dei manu fit regnum vel Imperium. Quia dominus noſter Ieſus Christus nos ad regnum, te autem non vocauit ad ſacerdotium. Tu enim hiſ gradibus ascendisti, ſcilicet aſtutia, & fraude, quodq; monachica profefſio abominatur, pecunia fauorem, fauore ferrū, ferrō ſedem pacis adiſſi, & de Sede pacis pacem turbasti, dum ſubditos in Prelatos armasti, dum Epifcopos noſtrōs à Deo vocatoſ tu non vocatus pñernendos docuisti; dum laicis * ministerium eorum ſuper ſacerdotes vſurpaſſi, vt ipſi deponant, vel condemnant, qui ipſos de manu Domini per impositionem manuum Epifcoporum docendoſ acceperant.

Me quoq; (licet indignus inter Christianos ſum ad regnū vocatuſ) te teſte, quem ſanctorum Patrum traditio ſolē Deo iudicandū docuit; nec poſt aliquo crime, niſi à Fide (quod abſit) exorbitauerim, deponendū afferuit: cum etiam Iulianum Apofolam prudenter ſanctorum Epifcoporum non ſibi, ſed ſoli Deo deponendum commiſſerit. Ipe verò quid verius Paſta beatus Petrus clamat? a 1. Pet. 2. Deum timete, Regem honorificate. Tu, inquam, quia Deum non times, me conſtitutum eius in honoraſ. Vnde beatus Paulus, b vbi Angelo de cælo, alia ſi prædicauerit, non pepercit: te quoq; in terriſ alia docentem non excepit. Ait enim: Si quid vel ego, vel Angelus è cælo præter id, quod euangelizauimus, vobis euangelizauerit, anathema ſit. Tu igitur hoc anathemate, & omnium Epifcoporum noſtrorum iudicio damnatus, deſcende, vendicat antihiſ ſedem Apofolam relinque, aliud in ſolium B. Petri deſcendat, qui nulla violentia religionem palliet, ſed beati Petri ſanam doctrinam doceat. Hucusq; Henrici Epiftola, cui eiusmodi inhaeret subscriptio: Ego Henricus Rex Dei gratia cum omnibus Epifcopis noſtris tibi dicimus: Deſcende, Deſcende.

Scriptis tunc etiam ad populum Romanū Epiftolam, ex qua iſtud fragmentum ibidem recitat: *Exurgite in eum, fidelissimi, & primus inſideſit primus in eius damnatione. Non autem vt ſanguinem eius effundatis, dicimus; quippe cum maior ſit ſibi poſt damnationem pena vita quam mors: ſed vt eum, ſi nolit deſcendere, cogatis, & alium communī omnium Epifcoporum, & vſtro conſilio a vobis electū in Apofolam ſedem recipiat, qui quod iſte in Eccleſia vulnerauit, curare velit & poſſit. Hæc ibi: Infuper & hæc ab eodem Rego ad Hildebrandum, vt ſe haber in ſcriptio:*

Cum haec tenus à te ea, quæ ſunt patris, expectarem, tibique in omnibus magna fidelium noſtrorum indignatione obedirem; recepi à te viciſtudinē, qualem oportebat ab eo, qui vita, regni, noſtri pernicioſiſimus boſis eſſet. Nam cum primum omnem hæreditariam dignitatem, qua mihi ab illa Sede Apofolica deſebatur, ſuperbo auſtrapuſſis; longius inde progrediens, regnum Italia peſiſimis artibus alienare tentaſti. Neg, hoc contentus, in reuerendissimos Epifcopos, qui nobis velut dulcissima membrum vniſi ſunt, manum mittere non timuisti, eosque ſuperbiſiſmis iniurijs, acerbisq; contumelij: & tanta diuina & humana iura (vt ipſi auunt) exagitasti. Quæ omnia cum ego quadam patientia diſimularem; tuboc non patientiam, ſed ignauiam exiſtimans, in iſipſum caput inſurgere auſſus eſt, mandans qua noſti, ſcilicet (vt tuis verbis viar) quod aut tu morereris, aut mihi animamq; regnumq; tolleſ. Haec tenus ibi. Sed quam diſparia iſta ab his, quæ per Gregorium ſunt ſapè litteris ſcripta, quæ dicta ſunt ſuperius, fidem faciunt.

Decernuntur inter hæc ab Henrico ipſo pro Antipa legationes ad Christianos Principes, & inter alios ad Regem Anglia, à quo non recipiunt Legatus miſſus. Docent hæc litteræ ad Legatum redditū à Lanfranco Archiepifcopo Cantuariensi, quæ ſic ſe habent:

Lanfrancus * Hu.

Litteras tuas; quas mihi per portitorē meā misisti, suscepī & legi, & disciplicerunt mihi quedam qua in eis inueni. Non probō, quod Papam Gregorium vituperas: quod Hildebrandum eum vocas: quod Legatos eius Spinulos nominas: quod Clementem tot & tantis praeconij stā propere exaltas. Scriptum est enim, non esse laudandum in vita sua hominem, nec detrahendum proximo suo. Adhuc incognitum est humano generi, quales nunc sint, & quales futuri sint in conspectū Dei. Credo tamen, quod gloriōsus Imperator sine magna ratione tantā rem nō est agressus patrare, nec sine magno auxilio Dei tantā potuit victoria consummāre. Non laudo vt in Anglia terrā venias, nisi à Rege Anglorū licentiam veniendi prius accipias. Non dū enim Insula nostra priorem refutauit, nec vtrum huic obedire debeat, sententiā promulgauit. Auditis vtrīq[ue] causis, sita cōtigerit, perspicacius quid fieri oporteat, prouideri valebit. Hucusque ibi.

Ecc. 11.
* f. p. p.
stere.

XXVIII
PORTEN-
TVM IN
ECCLESIA

Audiisti que tam Episcopi schismatiscē condemnati simoniaci, tumq[ue] Henricus ipse in eodem satanico conuenticulo Brixieni sint nullo exemplo maiorum ausi? vt quem per annos octo orbis Catholicus cognoverit legitimū Ecclesiæ Catholica caput, & Ecclesiæ Romanæ Pontificē, eundemq[ue] Rex suo calculo confirmauerit (vt quae sunt superioris dicta ipso eius ingressu Pontificatus, ostendunt eidē ipsi de ipsius electione questio moueatur: quin & inauditus, immō nec vocatus ad Synodū cōdemnetur. Quod huic simile portentū vidit aliquādo populus Christianus? Quod huic simile monstrū peperit aliquando ex connubio satanæ hæresis, vel schisma produxit? Ad quod confodiendū mox vt apparuit, gladio verbi Dei insurrexere viri doctissimi, vita sanctissimi: inter quos primū tenuit locū sanctus Anselmus Lucensis Episcopus. De quo plura superius dicta meminimus. Hic statim, vt talē bestiā erectam vedit, & exaltatā super Cathedrā Petri, aduersus eundē Guibertū, vendicantē sibi nomen Pontificis, in defensionem Gregorij, Christi legitimi successoris, scripsit epistolā, ipsā publicā, quā maiores nominauere Encycliam, ad oēs ecclesiās: quā licet modo nō extet, fragmentū tamen ipsius Vrpergēsis Abbas licet à partib[us] schismatico-rū stans, quod recitat, hic reddamus, vt se habet his verbis:

XXIX.
S. ANSEL-
MVS LV-
CENSIS
DEFEN-
SOR GRE-
GOR. PA-
PA.

Scripsit post hac Anselmus Lucensis Episcopus epistolā ad eundem Guibertū, in qua illum praeuaricatorē, ac superbum cognominat, inter alia subinferens: Vt ergo de B. Gregorio patre nostro dicam, quod de Cornelio scripsit beatus Cyprianus: Factus est Episcopus de Dei & Christi eius iudicio; de clericorū penē omnī, & (vt verius dicam) omnino omnī testimonio; de plebis, quae tunc aderat, suffragio, de sacerdotiā antiquorum, & honorū virorum collegio, cum nemo ante se factus esset, cum Alexandri locus, id est cum locus Petri, & gradus sacerdotalis cathedralē vacaret. Quo occupato, & de Dē voluntate, atq[ue] omnī nostrū consensu ordinato, quisquis iam Episcopus voluerit fieri, forsū siat necesse est, nec habet Ecclesiastā ordinationem, qui Ecclesia non tenet unitatē. Quisquis illo fuerit, licet multū de se iactans, sibi plurimum vendicans, probatu[m] est alienus, foris est. Et cum post primum secundus esse non posset, quisquis post vnum, qua solu[m] debet esse, factus est, non iam secundus ille, sed nullus. Hec priori sententia valē contraria scripsit Anselmus Episcopus, vir litteris apprimē eruditus, ingenio acutissimus, facundia praeceps, & (quod omnibus maius est) in Dē timore, & sancta conuersatione nominatisimus: adeo vt tam in vita, quam post mortē referatur miraculū clarus. Hec Vrpergenis, qui pro aduersarijs militarit, sed potentia veritatis coactus fuerit ista fateri. Dolemus excidisse illud integrum egregiū viri doctissimi monumentū, necnisi recitatu[m] superius nos potuisse reperi fragmentū. Sed post Tomi huius editionē exoptato accidit, vt inueniū opus diu quæstū, Canisij industria cusum, ab eo accepterimus; proditum ex bibliotheca cathedralis Ecclesiæ Ratisponensis, inuenies id ipsius auctoris tomo sexto Antiquae lectionis duobus libris distinctū, sed fine carentem vltiū librum. Desideratur adhuc tamen epistola illa, quam se primo loco ad eundem Guibertum scripsisse, testatur operis ipsius principio. Eodē quoq[ue] argumento. Deuidedit presbyter Cardinalis sancta Romanæ Ecclesiæ tituli sanctorū Apostolorum, scripsit ad vietorem Papam, successorem Gregorij huius, commentariū, eiusdem diri schismatis occasione, de priuilegijs Romanæ Ec-

clesiae, eundemq[ue] quadrifariā partitum, vt ipse eius exordio docet his verbis: Primus liber continet priuilegiū auctoritatis eiusdem Romanae Ecclesiæ. Et quoniam Ecclesia sine Clero, & non potest, nec Clerus abs rebus, quibus temporaliiter subsistat; huic secundū subiunxi de Clero, & tertiu de rebus eiusdem Ecclesiæ. Quia vero seculi potestas Dei Ecclesiam sibi subiugare natitur; libertas ipsius & Cleri, & rerū eius tertio. & maximè quanto libro evidenter ostenditur. Est apud nos exscriptum volumen, fine tamen carens. Inter alia autē agens de præsenti schismate, auctore eius declamat fuisse Guibertum iam depositum, & sēpē excōmunicatum Archiepiscopū Rauenatem iam ante, schismatis Cadaloici antelignanum tempore Alexandri Secundi. De quo habet ista:

Poſt praefita domino suo beatā memoria Septimo Gregorio Papā fidelitatis sacramenta, & obedientiā, * viij. annis exhibitam, Apostolicū thronum inuasit, cooperante sibi Henrico Rege, quem seducendo in simoniacam heresim, in quam idem Henricus duā inciderat, profundiū impulsit, & auertit ab obseruatione iuramenti, quod apud Canusium Tuscia oppidū præbuerat eidem domino Papā ad integrandam pacem, & iusticiā in regno, quod multa superbia, & militia perturbauerat: propter quæ omnia poſt multā depreciationē eiusdem domini Papa, vt resipiceret, & se penitentio vocationē, vt satisfaceret, tandem primum exēmicationē, deinde nō acq[ui]esceret, comminatione depositionis à regno iterū, ad iuramentū fatisfaciendo compulſus est. Sed poſtea (vt dictum est) a prefato Guiberto, nouo Simone mago, veluti alter Nero descendens est, scilicet quod non oportet eundē veluti tantū Regem Apostolicā Sedi iudicio cuiquā satisfacere, ac si non esset de ouibus B. Petri, & exceptu ab ea obligatione, de qua eidem à Deo dicitur: Quodcumq[ue] ligaueris super terram, erit ligātū & in celo, &c. Eiusdem itaq[ue] suffisione prefata duo iuramenti transgrediendo; iterum, quousq[ue] resip[er]ceret, synodali Apostolicā Sedi iudicio vinculis anathematis obligatus est. Hęc de exordio schismatis. Porro (inquit Bertholdus Henricus totam Italiam adeo perturbavit, vt nullus securus ad Limina Apostolorum ire posset, qui non prius aburaret, quod ad Papam Gregorium diuersatus non esset.

Sancti Anselmi presbyter pœnitentiarius B. qui res ab eo præclarè geltaς conscripsit, de Guiberto tanquam ipero apparente inopinato pontifice, qui iam olim creatū Gregorium legitimum Romanum Pontificem visitasset, coluisse, & digno obsequio veneratus esset, hęc habet: Hic namq[ue], nobis cernentibus, omnem obedientiam & subiectiōnē domino nostro Gregorio Papa exhibuit. Sed & ipse Gregorius cum honore illū ac dilectione in sacro Laterāni palatio recipit hospitio, & proximum etiam illum à dextris suis in sancto habuit Conclilio, & primum in omnibus, quibus dignè oportuit. Ille autem nō poſt multa per superbiā incident in obedientiam. Et inferius, cum quali per laruum impositam est transformatus in Papam hęc subiicit: In eius promotione scilicet Romānon queritur, nec Romanus aut Clerus, aut populū.

Vnus quidem affuit Hugo nomine, Candidus facie, nigerrimus mente, Cardinalis olim, sed dudum pro suis sceleribus in iste exēmicationis, & abiectus. Hic damnatus damnatum, peritius peritius, parricida laudat parricidam. In loco, siquidem horrido & asperimo, in medijs nivalibus Alpibus, ubi fames absida, frigus penē semp ternum, locus iste vicus est pro ciuitate, qui Brixiorū vocatur, altissimis circumdatum scopulis, ubi vix etiam nomen obtinetur Christianitatis, promonetur. Hic principalis Ecclesiæ priuilegia, hic summi sacerdotij iurā, hic sanctorum Patrum instituta, hic omnia euacuantur canonica decretā. Nimis si qui rogarēt, vt alium celum imponeret Deum; quāntum in ipso erat exīstimo, faceret & confirmaret. Hęc de Guiberto & Hugo ne Antipapæ promotore, & inferius de Henrico Rege omnium malorū auctore per ipsum Gregorium Papam sēpē admonitū addit ista: Ille autē in sua permanens detestabilis pertinacia: admonetur rursus ab Apostolico affectu paterno, misus ad eum episcopis, Albanensi & Paduano. At qui dum non emēdatur, rursum periculōsius exēmicationis. Hęc auctō.

Sed accidit planē secundum propheticum illud oraculum: b Diuisi sunt ab ira vultus eius: & appropinquauit cor illius. Ut magis inhæreret, striciusq[ue] atq[ue] coniunctius iungetur suæ Ecclesiæ Christus auctor ipsius, quo contentiosius & execrabilius ab vnitate corporis disinduntur tabo

XXXI.
GVIBSK-
TUS AV-
CTOR
SCHISM-
PIS.
* viii.

XXXII.

HUGO
CAND.
EXCOM
MVN PRO
MOTOR
ANTIPA
PA.

XXIII.

XXXIV
b Psal. 5.
CHRISTVS
PRO EC
CLSS. SVA
SOLLICI
TUS.

tabo corrupta membra potentia. Cum simul ac Antichristus infurgit, Christus adiutor exsurgit: cum molitur ille damna ac parat exitium; auxilium iste, qui ferat inuenit, afferatque præsidium, cum videlicet maiori miraculo persecutorem suæ constituit Ecclesiæ defensorem, qui superret Imperatorem, & cum eo pellat ab Urbe monstrum, Petri Cathedræ peruersorem. Ut planè ista considerans illud cum Propheta exclamar compellare: *Domine confidere in operatu, & expani.*

a Hab. 3.
ex. 70.

XXXV.

ROBERTVS GVISCARDOVS SE SVBICIT GREGOR. PA. PMA.

b Greg. lib.
8. post 1.
epist.

XXXVI.

IVRAMEN

TVM FIDE

LITATIS

ROBERTI

GVISCAR

DI.

Nam obserua, quæso, magnam Dei prouidentiam in sancta Romana Ecclesia gubernanda. Cum enim (vt audiisti) septimo Kal. Iulij sacrilegū illud decretum de Gregorij Papæ abrogatione in cōuenticolo illo Brixiensi, seu Brixinonensi editum esset: post triduum, nemp̄ tertio Kal. Iulij Robertus ille Guiscardus, quem haec tenus audiisti hostem implacabilem Romanæ Ecclesiæ, & inuasorem honorum eius, ob idq; sēp̄ ab eodem Pontifice in Conciliis Roma habitis excōunicatum, sponte veniens se eidē Gregorio Papæ subiecit, & ipsius & vniuersæ Romanae Ecclesiæ defensorem fidelissimū exhibens, p̄ficit eidem iuramentum fidelitatis verbis ipsis, secundum formulas consuetas: b

Ego Robertus Dei gratia, & sancti Petri, Apulia & Calabria, & Sicilia Dux, ab hac hora & deinceps ero fidelis sancta Romana Ecclesia, & Apostolica Sedi, & tibi domino meo Gregorio vniuersali Pape. In consilio, vel facto, vnde vitam, aut membrum perdas, vel captus sis mala captione, non ero. Consilium quod mihi credideris, & contradixeris ne illud manifestem, non manifestabo ad tuum dammum, me scire. Sancta Romana Ecclesia, tibi adiutor ero, ad tenendum, acquirendū, & defendendum Regaliam sancti Petri, eiusq; possessiones pro meo posse contra omnes homines (excepta parte Firmana Marchia, & Salerno, atque Amalphia, vnde adhuc facta non est definitio) & adiuabo, te, vt securè, & honorificè teneas Papatum Romanum. Terram sancti Petri, quam nunc tenes, vel habiturus es, postquam sciuero tua esse potestatis, nec inuadere, nec acquirere queram, nec etiam deprivari presumam, absque tua, tuorumq; successorum, qui ad honorem sancti Petri ordinati fuerint, certa liuertia, prater illam, quam tibi concedes, vel tui concessuri sunt successores.

XXXV-II.

Pensionem de terra sancti Petri, quam ego teneo, aut tenebo, sicut statutum est, recta fide studebo vt illam annualiter sancta Romana habeat Ecclesia. Omnes quoq; Ecclesiæ, que in mea persistunt dominatione, cum illarum possessionibus dimittam in tua potestate, & defensor ero illarum ad fidelitatem sancta Romanae Ecclesiæ. Et situ, vel tui successores ante me ex hac vitam grauerit: secundum quod monitus fuero a melioribus Cardinalibus, clericis Romanis, & laicis, adiuabo vt Papa eligatur, & ordinetur ad honorem sancti Petri. Hæc omnia supra scripta obserua sancta Romana Ecclesia, & tibi cum recta fide: & hanc fidelitatem obseruabo tuis successoribus, ad honorem sancti Petri ordinatis, qui mihi (si mea culpa non remanserit) firmauerint inuestituram, & te mihi concessam. Actum Ciprani (est oppidum in Latio, ad ripam Liris fluminis (tertio Kal. Iulij. Quibus mox ista subiiciuntur, de facta per Gregorium Papam inuestitura:

XXXV-III.

INVESTI-

TVRA DE

APVLIA,

CALA-

BRIA, ET

SICILIA.

Ego Gregorius Papainuestitus, Roberte Dux, de terra, quam tibi concesserunt antecessores mei sancta memoria Nicolaus, & Alexander. De illa autem terra, quam iniustè tenes, sicut est Salernus, & amalphia, & pars Marchia Firmana, nunc te patienter sustineo in confidentia Dei omnipotentis, & tua bonitatis, & tu postea exinde ad honorem Dei, & sancti Petri ita habeas sicut & te agere. & me suscipere decet, sine periculo anima tua & mea. Atcum ut supra. His subiicitur de persoluendo censu eiusmodi iurata promissio, hoc titulo annorata:

Constitutio reddendi census in die Resurrectionis Domini, duodecim videlicet denariorum Papiensis monetæ, de tota Apulia, Calabria, & Sicilia, pro uno quoq; iugo boum.

XXXIX.

ANNUA

PENSI-

QVANTA

ET QVO

DIE SOL-

VENDA.

Ego Robertus Dei gratia, & sancti Petri, Apulia, Calabria, & Sicilia Dux, ad confirmationem traditionis, & ad recognitio nem fidelitatis, de omni terra, quæ ego teneo propriæ sub dominio meo, & quam adhuc nulli Ultramontanorum ita concessi: vt te neat: promitto me annualiter pro uno quoq; iugo boum pensione, duodecim siliæ, denarios Papiensis monetæ persolutum beato Petro, & tibi domino meo Gregorio Papa, & omnibus successoribus aut tuis, aut successorum tuorum Nuntiis. Huius autem pen-

sionaria redditionis erit semper terminus, finito quoq; anno, sanctæ Resurrectionis dies Dominicus. Sub hac verò conditione huic persoluenda pensionis obligo me, & meos siue heredes siue successores tibi domino meo Gregorio Papa, & successoribus suis. Ita Deus cum permittit sœuire impium aduersus iustum, tum parati iusto confugium, & constituit in persecutione Ecclesiæ defensore.

Gregorius autem vbi accepit, quod factum esset per pseudoepiscopos in Brixiensi conciliabulo schisma nefandum: de his omnibus fideliores Episcopos sub eodē Duce Roberto Guiscardo, & alijs Principibus Campaniæ cōstitutos his litteris mense Iulij redditum certiores, quibus & ab eis preces exigit, Legatis hac de causa ad oēs missis: c

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis in Christo fratribus & Coepiscopis, per principatus, & Apuliam & Calabriā constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

Fraternitatem vestram credimus non latere, quod plures satana & scipuli, qui falso nomine per diuersas regiones censemur Episcopi, diabolica inflammati superbia, sanctam Romana Ecclesiæ conatis sunt confundere; sed per auxilium omnipotentis Dei, & auctoritatē beati in qua eorum presumptionis, sicut eis vere cuncti & confusionem ita Apostolica Sedi gloriam contulit & exaltationem. Siquidem à minimo usque ad maximum, videlicet Henricū Regem, qui vertex & auctor pestiferi consilii fuisse probatur, per plurima corporum, & animarum pericula persenxit, quantas beati Petri auctoritas ad ylciscendam eorum iniquitate vires obtinebat.

Scitis enim, quia tempore domini nostri Pape Alexandri, quid idem Henricus inuria Ecclesiæ beati Petri per Cadolum inferre excogitauerit, & in quantum, quamq; turpissimam, mundo teste, confusionis foueā cum eodem Cadolo cadere meruerit, & quanto honore quantisq; triumphis in exercitatione illius certaminis Republica nostra proficerit. Scitis etiā quam detegrandis conspirationibus ante annos tres præcipue Longobardorum Episcopi se aduersum nos, eodē Henrico principante, armauerunt, & quod per defensionem B. Petri illas & incolumes, non sine magna nostra nostrorumq; fidelium honoris exaltatione remansimus. Illis vero priore arbitriis non sufficere sibi confusionem, a plantæ pedis usq; ad verticem Apostolica vltionis quantum fuerit gladius, adhuc plaga incurabilis præstat indicium. Sed in his omnibus obduras das meretricum more frontes gerentes, & impudentia sua iram sibi insiti iudicij thesaurizantes, qui respectu contumelia sua ad sensum redire debuerant, patrem suū secuti, qui dixit: d Ponam sedem meam ab Aquilone, & ero simili altissimo, pristinā conspirationem aduersus Dominū, & sanctam vniuersalem Ecclesiæ conatis innovare, & hominem sacrilegum, sancta Romana Ecclesiæ perirum, nec non per vnuersum Romanū orbem nefandissimis sceleribus denotatum (Guibertum dicimus, sancta Rauennatis Ecclesiæ deuastator.m) Antichristum sibi & hæresiarcham constitutere.

In quo nimur satane conuentu illi interfuerere, quorum est vita detestabilis, & ordinatio heretica, immensitate multimodi criminis. Siquidem ad hanc insanias illa demum eos desperatio traxit, quod neque precibus, neque seruitiorum, aut munierū proximianib; scelerum suorū ventiam apud nos * maluerint impenetrare, nisi forè vellenti iudicio Ecclesiastico, nosq; censura se, mediante misericordia; sicut decet officium nostrum submittere. Hos itaque nullis rationibus fultos, in dū omnī criminū conscientia perditissimos tanto magis vilpendimus, quanto ipsi se altiora concendiſſe confidunt. Per misericordiam quippe Dei, & orationem B. Petri, quæ Simonem magum, eorū utiq; magistrum ad altiora tendentem mirabiliter deiecit, speramus ruinam eorum non diu remoraturam, & quietem sancta Ecclesia, viciis & confusis hostibus suis, more solito glorioſissimè dilatandam.

Vos itaque, dilectissimi fratres, innocentiam communis matris vestre sancta Romana Ecclesiæ perpendentes, & quantū diabolus membrum sua ad inferendam præstat Romana Ecclesiæ inquietudinem exercet, considerantes; sicut decet, & officium vestri debitum exist, orationibus, alijsque modis, quibus labor anti matri succurrerendū est, operā, studiū, q; impendite, quatenus appareat vos legatos eius filios esse, ipsiusq; contumeliam, partita nobiscam labores diligentia, ex corde sentire. Quod si fueritis socij cōfessionis, eritis auxiliante Deo, letitia participes & cōsolationis. Cetera, quæ non inseruimus. Legatis nostris, quibus sicut nobis credere potestis,

XL.

Greg. lib.
8. epist. 5.

DEOBOR
TO SCHI
SMATE
GREG. PA
PA. LIT.
TERA.

XLI.

d Iai. 14.

XLII.

* f. merue-
rint.

XLIII.

referenda

XLIV.

MICHAEL
(IMP. CON
STANT.
EVGIT AD
GREG.
PAP.)Greg. lib.
8. cap. 6.
XLV.GREG. PA
PA PRO
EXPEDI
TIONE
ORIENT.
LABORAT

XLVI.

XLVII.

Leo Off.
lib. 3. c. 48
in fin.

XLVII. 1

Greg. lib.
8. epist. 7.

referenda commisimus. Datum Cicani (est oppidum in Campania) XII. Kalend. Augusti.

In his angustijs Gregorius constitutus, charitatis amplioribus spatijs dilatatur; nec querens quæ sua sunt, sed quæ aliorum; suarum ærumnarum oblitus, ad ferendam opem miseris se totum conuertit. Accidit enim, ut ijsdem ferme diebus Michael Constantinopolitanus Imperator, ante trienniū à Nicephoro (ut vidimus) pulsus ab Imperio, atq; detrusus in monasteriū, inde Ephesinus creatus Episcopus, fuga lapsus se contulerit in Italiā, auxilium imploratus à Romano Pontifice, atq; Northmannis, ut restituueretur in pristinum statum. Hæc cum ex Gregorij Papæ litteris satis pateant, à Græcis tamen historicis prætermissa esse scias. Porrò miseratus angustias electi Imperatoris benignus Pontifex, has litteras pro decernenda in Orientem expeditione conscripsit:^a

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei fratibus & Coepiscopis, in Apulia & Calabria commorantibus, salutem & Apostolicam benedictionem.

Notum esse prudentie vestra non dubitamus, glorioſissimum Imperatore Constantinopolitanum. Michaelem videlicet ab Imperiali excellentiā culmine indignè potius & malitiosè, quā in ſte aut rationabiliter eſſe adiectum. Qui auxilium beati Petri necnon filij nostri glorioſissimi Ducis Roberti flagitatus Italiā pergit. Quapropter nos licet indigēti Sedi ipsius curam gerentes, compaſſionis viceribus moti, precibus illius necnō eiusdem Ducis annuendum eſſe censuimus, & à fidelibus beati Petri subueniendum ſibi fore putauimus.

Igitur quia inter cetera multimoda suffragia istud non minus profuturū memorati Principes existimant, ſcilicet, ut milites auxiliatores recta fide, non diſimilibus animis ire conſtant in adiutoriū & defenſione prefati Imperatoris debent, Apostolica auctoritate precipimus; quatenus illi, qui militiam ipsius intrare statuerint, in contraria partem proditoria tergiuersatione tranſire non eudeant, verum quoad Christiana religionis honor & debitū poſtulat, ei praefidum fideliter impendant. Dilectioni quoq; vestra nihilo minus præcipiendo mandamus, ut eos, qui cum eode Duce & prædicto Imperatori transfretaturi ſunt, diligenterū (ut veſtrum officium exigit) moneatis condignam penitentiam agere, & rectam Fidem (ſicut decet Christianos) circa illos ſeruare, in omnibus actibus ſuū timorem Dei & amorem p̄ oculis habere, & in bonis operibus perſuerare; ſicq; illos, ſulti noſtra auctoritate, imò beati Petri potestate, à peccatis absolute. Dat. Octauo Kal. Augufti.

Vidisti aſtuantē Christiana charitate sanctissimi Pontificis animū, qui dum partitur in Occidente Regem potentissimum aduersariū, ipſe de reſtituendo in Imperiū electo Imperatore ita laboret; Considerasti Romanę Ecclesię ampliſſimā dignitatē, & potestatem, ut cum deprimitur à Rege eiusdem Ecclesię filio, ab externo Imperatore interpelletur ut mater, & cognoscatur talis, quæ potens sit reſtituere Imperatores? Miranda planè rerū conuerſio! dum filius Romanę Ecclesię Rex abſcindit ſchismate, ſchismaticus Imperator eius quærens coniunctionē, ab ea imploret auxilium. At hæc non inaniter inchoata, ſed efficaciter quidē promovit hanc in Orientem expeditionē Gregorius Papa per Robertū Guiscardum Ducem, qui in Græciam profectus eſt cum exercitu vna cum Boamundo filio ſuo anno ſequenti, atq; admirāda planè & digna memoria operatus eſt, ut ſuo loco dicetur auctoris huius temporis testificatione, nempe b Leonis Episcopi Cardinalis Oſtienſis.

At non ſic curat externa Gregorius, ut domestica pretermittat, quæ p̄ oculis habet: nam aduersus ſchismatum Papā expeditionē adornat, qua hoc anno autumnali tempore Rauennatē Ecclesiam iſpum tyranicē occupantem expellat, fulitus auxilio Duci, nempe Roberti, ac Iordanī Principi Capuani, cuius rei perficiēdā gratia has litteras dedit ad vniuersos Christianos fideles ſancti Petri:^c

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei fratibus & Coepiscopis Christianam religionem defendantibus, ceterisq; clericali, ac laicis ordinis sancti Petri fidelibus ſalutē & Apostolicam beſcriptionem.

Notum ſit dilectioni vestra, nos tamen per nos ipſos quām & per Legatos noſtrōs cum duce Roberto & Jordani, ceterisq; potentiisribus Northmannorū Principibus fuſſe locutos. Qui profeſdō vniuimite promittunt ſe (ſicut iurati ſunt) ad defenſionē ſancte Romane Ecclesie, noſtriq; honoris, contra omnes mortales auxiliū impensuros. Idipſum quoq; nobis, & qui circa Urbem longe lateq; ſunt, & in Tuscia, ceterisq; regionibus, Principes ſumiter pollicentur. Vnde post Kal. Septembri, poſtquā tempus ſe gemitore cœperit, cpiuentes ſanctam Rauennatē Ecclesiam de manib; imp̄is eriperet, & Patri ſuo B. Petro reſtituere; partes illas armata manu (ſicut de Domino speramus) petemus, ac per ipſus auxiliū nos eam liberaturos haud dubiè credimus. Quapropter nos audaciam impiorū, eorumq; qui in nos, imò in beatiū Petrum ſe erexerunt, machinationes pro nihilo diuentes, volumus, atq; hortamus vos, superbiciā, conatiſq; illorū aequo nobisū cōtemnere, tanto de ruina eorū ceteriores, quanto eos ad altiora niti ascendere cernitū. Talibus namq; Propheta imprecans ait: d Superbia eorū, quæ odrunt, ascendet ſemper. Aperte declarans, quia audax impietas eo magis eis uicinior extat, quo amplius ſe aſſedit exiſtimat. Vos ergo qui Deū timetis, & B. Petri fidelitatem tenetis, de misericordia Domini nullatenus hiftantes proſuſ ſperate, & nefandorum perturbationē merita ruina citò ſedā, & ſancta Ecclesie pacē & ſecuritatē (ſicut de diuina clementia confidentes promittimus) proximè ſtabiliendā. Iſta Gregorius ſecundum hominem, non ex propheticō ſpiritu, ut declararunt euenta: nam non tam citò ſunt facta,

Sed ex his calumniæ occatio oboita eſt, ut dicerent aduersarij, falſum vatēm Gregorii eſſe probatū, quaſi prænuntiauerit Regem Henricū proximè deſungendū, & alia plura id genus: cum tamen (vt dictū eſt) non ex propheticō ſpiritu iſta ſe dicere profiteretur, ſed ex cōmuniter accidentibus: quod que ſeminauerit homo, hæc & metet, ſecundum illud Job: e Recordare, obſcro te, quis vñquā innocens pergit? aut quando recti deleri ſunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniuitatem, & ſeminant dolores, & metunt eos, flante Deo periffe, & ſpiritu irā eius eſſe consumptos. Quod igitur certus eſlet Gregorius, quā iuitiſimā tueri ſe cauſam, Regem verò niti ſceleribus, magna fiducia, Deum præſtō fore defendētibus Dei cauſam, aſſerere non dubitauit, & victoriā polliceri. Nec quidē dici potuit eſſe mentitus, ſi finis totius certaminis attēdatur. Vicit plane Ecclesia tandem, vicere Pontifices Orthodoxi, ſchismatici periere, quorū e monumentis effossa ſunt oſſa atq; diſperla. Rex ipſe ſep̄e victus atq; confuſus, regni exors, infeli ci exitu diem clauſit extreūum. Sed ad historiam redeamus.

Expediſio autem iſta hiſce litteris promulgata tanto animi ardore, refrixit fortalle, eo quod p̄enituerit Gre- goriū rem armis agere, cum tamē non ceſlaret litteris cū Rauennatē Clero, & comprouincialibus Episcopis, & alijs pertractare, ut Rauennatis Ecclesiae legitimus eligeretur Antiftes, iam ante trienniū damnato eiuidē Ecclesiae Archiepifcopo Guiberto: nam de his extant f. due eiusdem Gregorij Epiftole, eodem argumenito conſcriptæ. Ve- rū cum ſciretab his ſe abſtinere ſchismaticos, imò & in contrarium nitit, & pro Guiberto propenſiori ſtudio la- borare: eligit ipſe Romæ Archiepifcopum Rauennatē Richardum quendam, magnæ estimationis virum. De quo ad Rauennates, & alios ſcribens Epiftolam hoc an- no, tertio Idū Decembri, hæc habet: g Igitur Rauennatē Archiepifcopum fratrem nostrum Richardum quem poſt longas & innumerā ſuperuasorum occupationē nuperrimè, ſicut olim à beato Petro Apollinarem, ita nunc Rauennas ab Ecclesie Romana meritis accipere, ſtudium vobis ſit, tum propter amorem ſan- ctissimi Martyrū, cuius ſede & reliquijs illa decoratur Ecclesia, tum propter Apostolica ſedis debitam reverentiam, confiſi & auxiliis vestris conſirmare, atque ei contra illius sancti loci ſac- legium dannatūique deuafatorem Guibertum modis omnibus ſubuenire. Præcipimus namque ut iuxta confiſium Legati noſtri, qui deſert has litteras, prædicto conſtrati noſtro Archiepifcopo confiſum & auxiliis veſtrum ita firmiter promittat, ut dum inimici audierint, rebus suis cogantur, & iure poſſant timere; cum verò amici & fideles noſtri cognouerint, vna nobisū de promiſis veſtris certiſimè queant ſperare. Hæc de nouo electo Archiepifcopo Rauennatē Gregorius.

d Psal. 73

L.
EX HIS
CALV
MINIA IN
GREGOR.
STRÆTA
e Job. 4.f Greg. 1.
g epif. 1. 2.g I. R. P.
epif. 1. 2.
RIGIUS
ALVIS AR
CHIEPIS
CIPPO.

LII.

Inter hæc autem docens, quibus nitendum auxilijs, vt conseque victoriam possint aduersus Henricum Regem, Ecclesiæ Catholice perduellim, ista scribit Gregorius mensis Septembri ad clericos & laicos in Germania constitutis communionis Apostolicae Sedis his verbis: ^a

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Archiepiscopis, Episcopis, diversique ordinis ac potestatis clericis & laicis in Teutonico regno morantibus, illis dunitat, qui sancta Romana Ecclesia fideliter obediunt, salutem & Apostolicam benedictionem.

LIII.

GREG. AD
GERMA-
NOS CA-
THOLI-
COS.
¶ Iob. 5.

Quoniam nihil in terra sine causa sit (sicus b Sapientis verba testantur) quod dudum sancta Ecclesia fluctuum, procellarumq; concutitur, quodq; tyrannica percussione bâtem patitur, non nisi peccatis nostris exigentibus euenire credendum est. Nam iudicia quidem Dei verissimè omnia iusta sunt. Sed inter hæc omnia, charissimi, dispositionis diuina patientia virtus habenda est, & spe certitudo ad cœlestis misericordia respectum firmiter est extendenda: cuius manus nec ad exaltandam Fidelium humilitatem imbecillus, nec ad deiciendam hostilis elationis superbiam inuenitur inualida. Quod si culparum morbis pœnitentie medicamen adhibuerimus, & excessus, ac negligenter nostras ipsi districte corrigendo, ad instituformam mores nostros instituerimus: profectò superna virtute auxiliante, & inimicorum rabies citè peribit, & diu desiderat am pacem, atque securitatem Ecclesia sancta recipiet. Quare eobis specialiter, qui in sacerdotalius regimini apice presidetis, nunc loquimur, ad quorum sollicitudinem subditorum vita pertinere dignoscitur, & quos de commissi gregis cura in venturo examine rationem reddere conuenit, ut subiectorum actus, & conversationem nullagratia, vel timore præpediente, diligenter inspiciat, & discreta correctionis acie, que amputanda sunt, resecare, secundum quod à matre vestra sancta Romana Ecclesia accepistis, non negligatis, illud propheticum in memoria semper habentes: c Sacrificate sacrificium iustitie, & sperate in Domino. De cetero dilectionem omnium vestrum monemus atque hortamur, fiduciam vestram in Domino, & in potentia virtutis eius cōstituite, quoniam fini appropinquavit aduersariorum malitia, ita ut qui desperantes, in Dominum, & sanctam Romanam omnium matrem Ecclesiam se extulerunt, temeritatis penas haud multum tardante merita ruina persoluant. Nonnulli tamen (quod de cunctis optaremus) per misericordia Dei de errore suo, & iniuriantis via pœnitentes, ad gremium matris converterunt Ecclesia. Dat. decimo Kal. Octobris. Hæc ipse.

LIV.

Psal. 4.

Idibus vero Octobris apud Elstram fluuium pugnatū esse, ibique cæsum Rudolphum Regem, Marianus Scutus testatur his verbis, hoc eodem anno millesimo octogesimo: Bellum iuxta Elstra committitur, in quo Rudolphus Rex occiditur, & Merseburg sepelitur, Saxones vero victoriam reportarunt. Hæc eadem de nece Rudolphi hoc eodem anno Vrspergensis & Sigebertus & alij, qui fauentes Henrici causa contra Rudolphum pœnituisse tradunt Rudolphū in ipso exitu, quod contra Henricum Regem insurrexisser; dexteramque, qua ipsi iurauerat, iusto Dei iudicio abscessam pati se diceret. At licet Saxonibus, qui à partibus Rudolphi stabant (vt audisti) victoria cesserit, nece tamen Rudolphi compensata, nullius est æstimate momenti; immò iactura Regis visa est in partem aduersam aduolasse, cum ita eius fama confernati sunt victores, vt se viatos caso capite fateretur, visti vero eccl̄a in vnius occisione gloriarentur, omnes cum eo capite amputato esse necatos.

LV.

RVDOL
PHVS REX
OCCISVS
IN PRÆ-
LIO.

Dum autem ista in Germania gererentur, contigit in Italia, Salerni ciuitate inueniri venerandum corpus Matthæi Apostoli, quod illuc (vt suo loco dictum est) transflatum ante centum d' vigintiquinq; annos ob varia bellorum discrimina occultatum ex memoria hominū iam effluxerat. Quod vbi repente apparuisset, veluti Apostolus omnibus profuturus se exhibuisset, erexit omniū animos, magnoque affectu gaudio. Cumque eius ciuitatis Archiepiscopus Alphanus de his Gregorium Papam certiore redditisset, hanc ab eodem redditam accepit epistolam: ^c

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Fratri & Coepiscopo Salernitano Alphano salutem & Apostolicam benedictionem. Diuina pietatis respectu gratas ingentes referimus, cuius dignatio thesaurum magnum, totique mundo profuturum ustris

temporibus misericorditer reuelauit. Non immerit tua quoque dilectionis gratulamur, qua tanto letitia cœlitus reuera ostensa participes nos efficere sollicitè procurauit.

Credimus siquidem, & incunctanter affirimus de tanti corporis inuentione, non solum ipsum beatum Mattheum Apostolum, verum etiam ceteros Coepiscopos cum Sanctis omnibus, ipsisque cœlestibus spiritibus, & gloriosa Dei genitrix Maria mortalibus congaudere, atque ipsorum omnium studia circa humanum genus hoc tempore quam alijs multò propensiora, multumque esse reverantiora. Si enim ceteris temporibus Sanctorum nos patrocinia pia non deserunt; certissime tunc potissimum speranda sunt eorum auxilia, cum sanctissima eorum corpora nobis quasi rediuita diuino nutu manifestantur: & sicut per corporei affectus intuitu tanquam fides cernitur, spes iam tenetur; ita eorum beneficia tunc erga deuotos renouari, uberiorusque redundare credendum est. Vnde & iam sancta vniuersalis Ecclesia dudu magnis turbinibus, varijsq; procellis impulsa, clamorem suum à Domino exauditum non dubitet, sed ad quieti litoris securitatem alacres oculos è vicino intendens, beati Matthei Apostoli praesidium iuxta contempletur: quoniam iam nunc non dubie agit in portu, cui suam presentiam ostedit gubernator antiquus. Quapropter de tanti thesauri revelatione tua fraternitas exultet in Domino, & beatissimas reliquias debitæ venerationis obsequijs dignis amplectens, gloriosum Duce Robertum, ipsiusque nobilissimam coniugem hortetur & moneat, quatenus tam insigni patrono, qui se eis demonstrare dignatus est, reverentiam & honorem decenter exhibentes, ipsius grariam & auxilium sibi, suisque promereri, nisibus summa devotionis contendant. Dat. Rome XIV. Kal. Octob. Haec tenuit Gregorius ad Alphanum Salernitanum Antistitem, de quo apud f Leonem Ostiensem est honorifica mentio. Hic nobilis Salernitanus ex clero factus monachus S. Benedicti, virtutibus, atque doctrina celebris prodijt Abbas, & ex Abbe est tractatus ad Episcopatum inuitus. Cuius consilio ac hortatione idem Robertus Dux basilicam eidem S. Apostolo Mattheo construxit Salerni, vbi hæc que sequuntur antiquitatis monumenta afferuantur in troncō ipsius aëdis Episcopalis S. Matthei Apostoli, in corona de incisa vñico verlu:

M. A. & Euangeliste patrono urbis Robertus Dux. R.
In p. Maximus triumphator de arario peculiari.

In absconde, opere musivo.

Da Mattheae Pater Patria hoc det & immuba Mater.
Vt Pater Alfanus maneat sine fine beatus.

In septo marmoreo circa aram maximam à tergo incisum.

Ne populus temere sacrum perrumpat ad aram,
Sitque salut feris maior reverentia sacris,
Marmor a pulchra nitent varijs distincta lapillis,

O Matthee, tua pulchra corona domus.

Sumptus, & arbitrum VV. Praesul is isti.

Marmoreis titulis banc cinxit, & extulit aram.

Tascis quanta fuit deuotio Praesul in te:

Deuoti memorem te decet esse tui.

Non nisi Ponit fici sanctorum sancta patebant,

Cum veteri populo victimæ taurus erat.

Illiū vitulū species quem panis obumbrat,

Dignè sumpta caro langores quilibet aufert,

Nec minus hac sacra sunt, quamvis sint peruria cunctis,

Namq; novo populo victimæ Christus adebat.

Ex te veterem quisquis visum sumere dignè

Has epulas, hominemq; nouum nouus induit Christum.

In turri campanaria, in tabula marmorea,
parieti inserta.

Temp. magnifici

Reg. Rog. VV. Episcopus

A. M. & plebi Dei. —

Ceterum quod pertinet ad sancti Matthæi Apostoli inventionem, haud absque diuinæ prouidentiæ nutuid factum quis dicere poterit, sed magno dispensationis consilio voluit Deus suum Apostolum innotescere, antequam illuc Apostolicus confugeret exul, ibi Christo spiritum redditurus, vt exciperet hospitio, & iungeret se

pultura,

LVII.

Leo Ost.
li.3.c.6.7.

LVI.

DES. MAT
THÆI
CORPO
RIS IN
VENTIO
NE.
d Leo Ost.
li.2. cap. 5.* Greg. lib.
8. epif. 8.GREG. PA
PA AD AR
CHIEP.
SALERN.LVIII.
DE AL-
PHANO
ARCHE-
SALERNI-
TANO.